1527

Opera Arnaldi De Villa noua medici

acutissimi nuper recognita ⁊ emẽdata. Additis etiã quatuor Tractatib⁹ qui in antehac impressis deerant: ⁊ additionibus marginalibus. Ac Tabula tã capitulorũ q̃ materieruz singularissima.

✠

Index operum oĩum in sequenti pagina appositus est.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SANTIAGO

REG. COMPOSTELAE

Està expurgado conforme al Expurgatorio del año de 1707. Y por comission q̃ para ello tengo del Oficio lo firmo

Jhs

Joseph Cadorniga

Es de la Botica del Col.º de la Comp.ª de Or.s

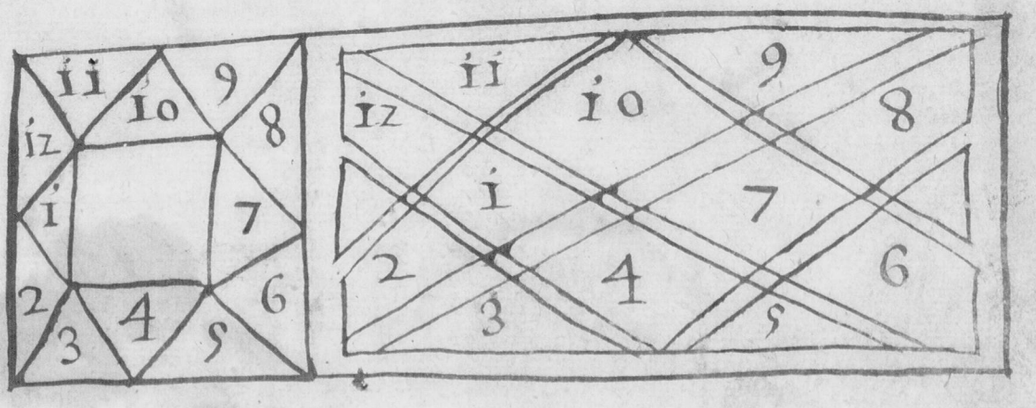

Contenta in hoc volumine hec sunt. vz.

Speculum medicine. folio. 1
De intentionibus medicorum. 39
De humido radicali. 42
Cõmentũ Arnaldi super textu Galeni de mala complexione diuersa. 47
Questiones super eodem libello. 64
De regimine sanitatis. 68
De cõseruatione sanitatis regis aragonie. 90
De cõseruanda iuuentute ⁊ retardanda senectute. 95
De considerationibus operis medicine. 100
De flebotomia. 121
Parabole meditationis: que alio nomine a medicis appellantur regule generales seu canones generales curationis morborum. 121
De tabulis generalibus que medicum informant specialr cum ignoratur egritudo. 132
De aphorismis. 134
De parte operatiua. 137
De regimine castra sequentium. 144
De regimine sanitatis salernitano. 145
Breuiarius practice: cum capitulo generali de vrinis: ⁊ tractatu de omnibus febribus. 166
Practica summaria: seu regimen ad instantiam domini pape clementis. 229
De modo preparandi cibos ⁊ potus infirmorum in egritudine acuta. 232
Compendium regimenti acutorum. 233
Regimen quartane. 233
De cura febris ethice. 235
De regimine podagre. 235
De sterilitate tam ex parte viri q̃ ex pte mulieris. 236
De conceptione. 239
De signis leprosorum. 239
De bonitate memorie. 240
De amore herotco. Folio. 240
[illegible] 241
De cautelis medicorum. 242
De venenis. 242
De arte cognoscendi venena. 248
De dosibus theriacalibus. 249
De graduationibus medicinarum aphorismi. 250
De simplicibus. 262
Antidotarium. 274
De vinis. 295
De aquis laxatiuis. 299
De ornatu mulierum. 301
De decoratione. 306
Commentum super suis parabolis. 306
De coitu. 307
De conferentibus ⁊ nocentibus principalibus membris nostri corporis. 309
Repetitio super canone. Uita breuis. 311
Tabula super. Uita breuis. 316
Expositio super apho. Jn morbis minus. 320
De febribus regule generales. 323
[illegible] 327
[illegible] 330
De phisicis ligaturis. 333
[illegible] 333
[illegible] 339
[illegible] 340
[illegible] 340
Epistola super Alchimia ad regez neapolitanum. 342
Tractatus contra calculum. 343
Tractatus cõtra catarrum. 345
De tremore cordis. 347
De epilentia. 350
Recepta cõtra epidimiam. 358

Petrei Salij Vercellen. Carmen ad lectorem.
De laudibus Arnaldi de villa noua.

Si cupis infestos morbos euadere lector:
Et differre tuo Laniciem capiti.
Si causas rerum: diuinaqz dogmata scire:
Abdita nature si penetrare datur:
Arnaldi libros: quos Thomas nuper ab atris
Eduxit tenebris: nocte dieqz lege.

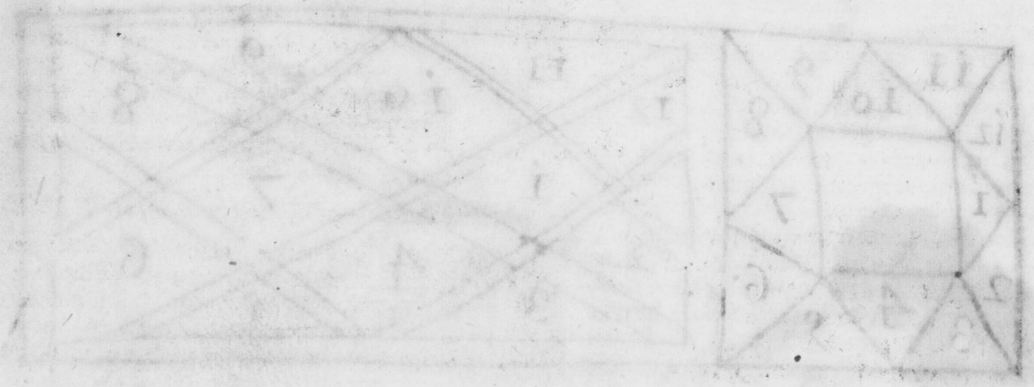

¶ Arnaldi vita A dño Symphoriano Campegio aurato equite ac Sauergie domino serenissimi Calabrū ⁊ Lotho/ringorum ducis Archiatro edita.

¶ Arnaldi genealogia ⁊ Genesis. Cap.I.

Origo Arnaldi.

ARnaldus natione Gallus. A gallia enim Narbonēsi quā pꝛ/uincia nr̄i appellāt genꝰ virinqꝫ ducit. Huc conantur Arragonenses quos Catalanos Hispani vocāt: nos Xo semigothos (naz a Gothis ⁊ Alanis Catalani nomē sumpse/runt) appellamꝰ: ob eiꝰ amplissima facino/ra ad suā traxere nouā Catalaniā: palā nō verētes ꝓtēde re eū Arragonenseꝫ seu si mauis Catalanū fuisse. Audiui enim a quibusdā Catalanis hunc fuisse oziundū a quodā oppido dicto villa noua distante. iiij. miliaribus a Gyrona ciuitate Catalonie. Et adhuc (vt aiunt) supersunt nōnulli ex eius ꝓgenie ditissimi. Sed hec opinio nullos habet au/ctores. Nascit̄ igitur in prouincia Narbonensi in oppido quodā appellato villa noua A christi natiuitate. M.ccc. eo ferme tempoze quo Petrus Aponensis dictus Conciliatoz ac Raymundus Lullius clarebant.

Quo tpe vixebat arnaldus.

¶ Eruditio Arnaldi. Cap.II.

PHilosophico stilo in adolescētia flo/ruit. In iuuentute ali/qua in Alchimia scripsit que vt quibusdā pla/cet ipse igni dedit cum ꝑmū animū ad pbiam applicuisset. Cum esset annoꝝ ferme. xx. ad parisiensem achademiaz cum alys scholasticis se contulit. Hinc post annos decem Montepessulanū profectus me/dicinā audiuit/atqꝫ inde in Italiā ad pythagoreos pbos cō cessit. Ab his in Hispaniā ad Arabes pbos se recepit. Decre uerat ad Grecos ꝓgredi. Uerū ꝓpter Grecie bella a ꝓpo/sito destitit. Regressus demū galliam medicinaz docuit ⁊ in arte peonia vitam duxit. Archana nature adeo calluit: vt in iuuētute Alchimiā teneret faceretqꝫ (vt aiunt Alchi/miste) laminas aureas nō cedētes (inquiunt) perfectissimo auro. vt Joānes Andreas in titulo de crimine falsi attesta/tur. Et Raymundus Lullius in testamento suo affirmat cognouisse se de illo artē hanc esse veraz. Sed omnia ista fabulosa esse vident̄ a primordio iussu creatoris prodie/runt metalla: lapides: saleſqꝫ. Deus autem simul (vt scribit Augustinus) cuncta que condidit creauit. dum vna volun/tate multiplicem oium specierū varietatez disposuit iuxta sapientis oraculū qō habet̄ ecclesiastici. xviij. Qui viuit in eternū creauit omnia simul. Huius alchimie auctores pre/cipui fuere Hermes non qdem trimegistus ille ter maxi/mus sed arabs quidā astrologus a vera pbia alienus non multū a nostris temporibus distans. Aliquāto post barba/rus quidaz ineptissimus lurco: putridiqꝫ cerebri e luto ef/fossus Heber quidē nec minus captiūculis oblectatus: so/phisticisqꝫ venatiūculis vnū Hermetē nō egyptiū sed po/tius arabem e tenebris eduxit. Ex recentioribus autez hec ꝑmū amplexatus Albertus vtpote noua natus eniz per ea tempoza sed puto nō tam senex (vt de Arnaldo dictuz est) probauit q̄ iuuenis: sicut ⁊ magica adolescens cuz vulgas/set matura etate detestatus sanctissimā in cenobio ⁊ incul/patā vitā degens. Secutus est Albertū Raymundus Lul/lius: sed puto etiā vt de Alberto ⁊ Arnaldo dictū est nō taz senex ꝓbauit q̄ iuuenis: sicut ⁊ mundana apud regē maio/ricarū adolescens cum approbasset matura etate detesta/tus est sanctissimā ꝓtra turchos ⁊ Machumetenses ⁊ im/maculatā degens vitam apud Tuniceā ciuitatez pro fide catholica (vt Bouilus noster inter iuniores gallos auctor acutissimus scribit) martyrio coronatus est. Que aūt de al/chimia Arnaldi dicuntur falsa ⁊ plena fabularum sunt ⁊ tanto viro indigna.

Que falso attribuun/tur Arnaldo.

¶ Quibus linguis calluerit Arnaldus. Cap.III.

CAlluit Arnaldus linguā hebraicā vt vi/dere licz in expositione libelli Te/tragrāmaton: vt familiaris noster ⁊ amicus Thomas murchius genuensis artiū ⁊ medici/ne doctor scripsit. Grecū pariter ⁊ arabicuz: vt libellus Auicēne de viribus cordis ab eo tꝛ..ductus osten/dit: ⁊ vt in multis ab eo translatis operibus apparet. Scri/psit multa in pbia ⁊ theologia: sz plura in peonia arte. Se/creta autē nāe adeo rimatus est vt altius post etatem suaz penetrauerit nemo: multa tamen ascribunt̄ illi: que nec sua sunt nec auctoris sapiunt officinā vt ex stilo facile deprehē/di pōt. Enarrat ipse plura opera in libro speculi: nō tamē omnia medicine illius scripta potui inuenire. Habes autē que in manu sunt mea: scriptoꝝ culpa deprauata: ⁊ ipsa ve/tustate manca puluere obsita (adiuuante artiū ⁊ medicine doctore Collega nostro magro Michaele de capella Tor/nacense) castigaui emendauiqꝫ ⁊ ad cōmunē vtilitatez: ne periculuz esset in mora impressoribus tradidi.

Multas liguas nouit Arnaldus.

¶ Mira componendi celeritas in Arnaldo nunq̄ interru/pta mētis itētio: negligētia caracterū ⁊ eloquētie. Ca.IIII.

CAm enim aliqd ille scripsisset/qō scri/pserat respicere bis mini/me tolerabat. Sed neqꝫ etiā semel legere atq; ꝓcurrere. Propterea q; visus ei nō satis suffice/ret ad legendū. dum Xo scribebat: neqꝫ belle quidem lras figurabat: neqꝫ ex arte syllabas distinguebat: neqꝫ vllam orthographie diligētiā adhibebat: soli videlz intelligentie studens. Atqꝫ id idez oēs admirabant̄ id age/re ad finē vsqꝫ vite perseuerauit. Stilus Arnaldi medius inter eloquentiam ⁊ barbariē fluit. Intelligentia ⁊ suaui/tas tanta vt nostri peonie artis auctores intelligendi gra/uissimū auctorez fuisse dixerint. Doctrina Xo tanta in eo: vt cum ante illuz oēs inter gallos illustres ad externas gē/tes sapientie gratia peregrinati fuissent: post Arnaldi tem/pora cetere nationes Hallias cōfluxerint.

Celeritas Arnaldi i scribendo

¶ Que Arnaldus de antichristo affirmauit. Cap.V.

ARnaldus dogma suum Parisius exer/cuit ⁊ per ꝓphetiā Danielis ⁊ Sibille erithree ꝓbare nitebat̄ aduentū an/tichristi ⁊ persecutionem ecclesie futuraz esse. Etiaz vaticinari voluit Anno chri. M.cccl v. ob conuentū trium planetarum superioꝝ in aquario. vel. M.cccc lxiij. ob cōuentionem supradictorum Saturni ⁊ Jouis in piscibus venturū antichristū. Sed cuz ea tēpora iam preterierint: agitur enim nūc annus chri milleſimus. ccccc xxv j. eos omnes astronomos q; de antichristo ⁊ iudi/cio locuti sunt ignorantes arrogantes: mendaces: leues ⁊ ridiculos declarat euentus.

¶ Reditus Arnaldi in pria celestē ⁊ laudes. Cap.VI.

IPse Arnaldus dū audiuisset Petrū apo/nensem virū in cunctis lris clarissi/mum: medicūq; celeberrimuz ab ingsitoribus fidei vexari: verens ne ad manus cuculatorū deueniret clam aufugit ⁊ ꝓfectus in Siciliaz

Arnaldi nauigatio.

Auctoꝝ opiniones de Arnaldo ꝛ cõciliatore.

Augustini excellentia cũ Arnaldo certat.

Laudes Arnaldi ꝛ conciliatoris.

Dedicie ptes fine secte tres.

a rege Sicilie frederico in magno honore habitus est qui tandẽ missus a Frederico rege ad romanũ pontificẽ sanãduz in mari mortuus est ꝛ Henue sepultus. Fuit vir nõ solum in appollinea arte: verũetiã in alys lr̃is tam secularis pr̃ie q̃ diuine eruditissimus ingenio clarus ꝛ cõptus eloquio: quanti sit apud nostros nõ meis verbis solũ sz alioꝝ testimonijs cõprobaf̃. Semper de Arnaldo varia fuit doctoꝝ opinio. gbusdã eum cũ Aponensi cõciliatore errasse. Alys sibi fraudem affirmantibus impositã: sed pfecto mirandũ nõ est: si Arnaldus cum sua astronomia ꝛ medicina cũ ꝛciliatore errauerit: qui tot volumina in vnaquaqz doctrina ex ꝓpria excellentia ingeny (vt de Augn in lib. cõfessionũ suaꝝ legimus) sine magistro precedẽte explicuit: nr̃m tñ est mediuz de Arnaldo ꝛ ꝛciliatore: sed de quibus cũqz scriptoribus cũ sancta ecclesia sentire ꝛ superuacuas opiniones contẽnere.

¶ Arnaldi cõpatio ad ꝛciliatorẽ Petrũ aponẽsez. Ca. VII.

Fuere in hoc duo illustres viri cõformes q̃ sua virtute nõ maiorum stẽmate aut opibus ad rerũ nãliũ cognitionez accesserunt: vterqz theologus. Astronomꝰ: medicusqz clarissimus. Uerũ. Petrus Aponensis nõ crescẽtibꝰ adhuc medicis qõnarys quos Martinus Leuther ac Erasmus scholasticos appellauit: suo tpe p̃mꝰ in qõnibꝰ scholasticis ꝓtalos vocuit. Arnaldus autẽ ex paruo municipio amplissimaz parisiensem ingressus est achademiam. Petrus Aponensis siue paduanẽsis in medicina qõnaria p̃mas habuit in italia sedes. Arnaldus in medicina practica quam aliqui. Empericam. Aly methoicam. Aly logicaz emulanf̃ omnibus anteit ꝛ primas habuit partes. Dignus est enim: qui maxime laudetur Cõciliatoꝛ aponẽsis. Sed nemo quippe inter medicos est: qui Arnaldum non ꝓbet: laudet: admiretur p̃sertim in ea parte medicine: que practica appellatur: in qua plus illum studij cõmisisse exploratum est. Quinetiam in rebus diuinis nonnulli facilius aliquãdo Arnaldo q̃ Petro paduanensi ꝓsentire videnf̃.

¶ Arnaldi ad Hentilez fulginatẽ cõparatio. Cap. VIII.

Videndum est nãqz quis in medicina glorioſioꝛ extitit. Hentilis nãqz ꝓlixioꝛ fuit. Arnaldus ꝛo breuioꝛ Hentilis veluti semina nobis tradidit. Arnaldus aũt semina illa excoluit ꝛ propagauit ꝛ perfectionem imposuit: ergo Hentilis introducẽdus scholastice disciplineꝫ non tamen ꝓm dignitatez: sed tanq̃ scholastice ꝛ questionarie secte seminatoꝛ ꝛ conciliatoris infectatoꝛ glorioſus. Hentilis medicine scholastice concepta conscripsit. Arnaldus practice medicine regulas ꝛ canones iuuenibus tradidit. Hẽtilis copioſius q̃ Arnaldus scripsit. Arnaldus tñ pleraqz memoratu digna suopte ingenio addidit.

Tabula Capitulorum

¶ Tabula capl'oꝝ ſpeculi introductionum.

¶ Capitulum ꝓbemiale.

De diffinitione medicine ⁊ ei⁹ diuiſione. Capitulum ꝑmum.

De elementis. ca. 2
De complexionibus. ca. 3
De humoribus. ca. 4
De membris. ca. 5
De virtutibus. ca. 6
De operationibus. ca. 7
De ſpiritibus. ca. 8
De rebus annexis rebus nālibus ⁊ ꝑmo de ſexu. ca. 9
De etatibus. ca. 10
De coloribus. ca. 11
De habitudinibus corporis. ca. 12
De rebus nō nālibus ⁊ ꝑmo de cōtinēte corpus. ca. 13
De operimentis. ca. 14
De exercitio ſiue motu. ca. 15
De complexionatis. ca. 16
De cōplonato qō corp⁹ imutat tm̄ vt nutriēs. ca. 17
De cōplexionato qō eſt medicina tm̄. ca. 18
De complexionato vt eſt cibus ⁊ medicina. ca. 19
De mō cog̃ſcēdi vtutes cōplonatoꝝ ꝑ ꝓ exꝑimētū. ca. 20
De mō cognoſcēdi vtutes medicinaꝝ p rōnem. ca. 21
De tranſmutatione complexionatorum. ca. 22
De inueſtigatiōe ꝑmarū ⁊ ſcōaꝝ vtutū ꝯplonatoꝝ. ca. 23
De cognitione virtutū p ſapores ſimplices. ca. 24
De cognitione virtutū per ſapores compoſitos. ca. 25
De cognitione virtutū cōplexionatoꝝ per odores. ca. 26
De cognitiōe virtutū cōplexionatoꝝ per colores. ca. 27
De cognitione vtutū cōplonatoꝝ ex mō ſube eoꝝ. ca. 28
De cognitione virtutū cōplonatoꝝ ex opōnib⁹. ca. 29
De predictaꝝ tabularū ſufficientia ⁊ primo.
De medicina ſedatiua doloris. ca. 30
De medicina ſubtiliatiua ⁊ reſolutiua ⁊ de abſterſiua ⁊ exaſperatiua ſimul. ca. 31
De medicina aperitiua. ca. 32
De medicina molificatiua. ca. 33
De medicina maturatiua. ca. 34
De medicina digeſtiua. ca. 35
De medicina frangitiua ventoſitatis. ca. 36
De medicina inciſiua. ca. 37
De medicina attractiua. ca. 38
De medicina mordicatiua. ca. 39
De medicina rubificatiua. ca. 40
De medicina pruritiua. ca. 41
De medicina vlceratiua. ca. 42
De medicina aduſtiua. ca. 43
De medicina coroſiua. ca. 44
De medicina ruptiua. ca. 45
De medicina putrefactiua. ca. 46
De medicina cauteriçatiua. ca. 47
De medicina excoriatiua. ca. 48
De medicinis cōfortatiuis. ca. 49
De medicinis repercuſſiuis. ca. 50
De medicina ingroſſatiua. ca. 51
De medicina incrudatiua. ca. 52
De medicina ſtupefactiua. ca. 53
De medicina inflatiua. ca. 54
De medicina lauatiua. ca. 55
De medicina ſordidatiua. ca. 56
De medicina lubricatiua. ca. 57
De medicina aplanatiua. ca. 58
De medicina cōtracti na. ca. 59
De medicina expreſſiua. ca. 60
De medicina opilatiua. ca. 61
De medicina conglutinatiua. ca. 62
De medicina conſolidatiua. ca. 63
De medicina incarnatiua. ca. 64
De medicina ſigillatiua. ca. 65
De medicinis habētibus operationes ſimiles vſibus ⁊ ꝑmo de generatiuis lactis ⁊ ſpermatis. ca. 66
De medicinis diureticis ⁊ ꝓuocantibus mēſtrua. ca. 67
De medicina ſudatoria. ca. 68
De medicina ſolutiua. ca. 69
De medicina ꝓnicioſa venenoſa ⁊ theriacali. ca. 70
De compoſitis operationibus medicinarum. ca. 71
De medicinarum graduatione. ca. 72
De ſomno ⁊ vigilia. ca. 73
De inanitione ⁊ repletione. ca. 74
De accidentibus animi. ca. 75
De rebus nō naturalibus ſecūdarys ⁊ ꝑmo de quatuor temporibus anni. ca. 76
De regionibus. ca. 77
De coitu. ca. 78
De artibus. ca. 79
De ludo. ca. 80
De balneo. ca. 81
De conſuetudine. ca. 82
De rebus cōtra naturam. ca. 83
De morbis cōpoſitis. ca. 84
De cauſis morborum. ca. 85
De cauſa morbi calidi. ca. 86
De cauſa morbi frigidi. ca. 87
De cauſis morboꝝ ſiccorum. ca. 88
De cauſis morbi humidi. ca. 89
De cauſis morborum compoſitorum. ca. 90
De accidentibus morborum. ca. 91
De cauſis accidētium. ca. 92
De ſignis. ca. 93
De ſignis membroꝝ complexionalium. ca. 94
De ſignis corporum actu egrorum. ca. 95
De ſignis ꝓnoſticis futurorum morborum. ca. 96
De diebus creticis. ca. 97

¶ Liber de diuerſis intentionibus medicorum in duos tractatus diuiſus. Lar. 39.

¶ Capitulum ꝓbemiale.

¶ Tractatus primus cuius capl'm eſt vnū de intētione vſi artificis mdicinalis.

¶ Tractatus ſcōs cuius capla ſunt quatuor.

De aſſignationis intentione mēbroꝝ ꝓncipalium. capm. ꝑm

De intentione diuiſionis cuiuſqꝫ complexionati potentialr quod cōmune dicitur. ca. 2
De diuiſione diſpoſitionū corporis humani. ca. 3
De intentione virtutis anime. ca. 4
¶ Libellus de humido radicali. Lar. 42

¶ Prohemium.

¶ Tractatus primus cōtinens tria capitula.

Quod humidū ſpermaticū inc̄tū ſpermaticū non eſt humidum radicale. capm ꝑm

Qō humidum abſolute acceptum a mā ſpermatis non eſt radicale. ca. 2
Quid ſit humidum radicale. ca. 3

¶ Tractatus ſcōs continet capitula quatuor.

De rationibus qbus videt oſtendi qꝫ humidū radicale non reſtauratur ſm veritatem. capm ꝑm

De rationibus in cōtrarium qꝫ humidum radicale reſtauretur ſm virtutem. ca. 2

Tabula Capitulorum

Quo soluunt rones pdicte. s. q non restaurat. ca. 3
De termino restaurationis. ca. 4
¶ Tabula libelli de mala cplone diuersa Hal. Lar. 47

Capitulu pmu in quo pmittit diuisionem male cplonis diuerse t intentionem suam.
Cap^m 2^m in quo pmittit sue doctrine notitia membroꝝ in quibus debet fieri mala complexio diuersa.
Cap^m 3^m in quo determinat eoem essentia male cplonis diuerse t docet communiter distinguere species eius.
Cap^m 4^m in quo ponit qualiter generat mala cplexio diuersa calida cum materia in musculo.
Cap^m 5^m in quo determinat Hal. de accidete qd sequit mala cplexionem diuersam in musculo. s. de feb.
Cap^m 6^m de febre fixa.
¶ Tituli questionu super eundem libru. Lar. 64

qo p^a **Utrum** natura inquatu orbata intendat sibi fetu orbatu assimilare.
qo 2^a Utrum os nutriat ex medulla.
qo 3^a Utrum ibidem sit ponere vacuitates in corporibus.
qo 4^a Utrum sanguis sua multitudine sola possit tale facere corpus.
qo 5^a Utruz sanatio apostematis p resolutionem sit melior ꝙ per digestionem t decoctionem.
qo 6^a Utrum spiritus sit calidior res que sit in corpe nro.
qo 7^a Utrum flegma sit frigidius melancholia.
qo 8^a Utru in febre putrida possit esse mala cplo eqlis.
qo 9^a Utru in ethica possit esse mala cplo diuersa.
qo 10^a Utrum solo cotinuitatis sit ca doloris absolute.
qo 11^a Utrum saliua bois ieiuni interficiat scorp.
qo 12^a Utrum ex malicia humoꝝ cotigat malicia in spu.
qo 13^a Utrum ex putrida t epbemera possit fieri ethica.
qo 14^a Utrum multu infrigidatus subito igni approximatus debeat dolere.
qo 16^a Utrum in minima pte carnis conueniat simul sentire calidum t frigus.
qo 16^a Utrum in partibus paruis sibi iuxta se positis interius t exterꝰ p totu possit sentiri t ee calz t frigm.
qo 17^a Utrum necesse sit q ad rigore sequat febris.
qo 18^a Utrum ethica sit curabilis.
¶ Tabula libri de regimine sanitatis cotinens duas partes prime partis. Lar. 68

Quid ¶ Capitulum probemiale.
sit sanitas t quot modis dicatur. cap^m p^m
De regimie sanitatis supto ex diuersis oplonibꝰ boiuz. ca. 2
De regie sanitatis supto ex diuersitate sexus t regionu. ca. 3.
De regimine sanitatis ex diuersitate etatum t primo de regimine infantium. ca. 4
De regimine senum. ca. 5
De regulis sanitatis regiminis malorum cplexionum naturalium in hominibus. ca. 6
De regimine macroꝝ t pinguium. ca. 7
De regimine cplexionum omnium membroꝝ. ca. 8
De regimine coitus. ca. 9
De coseruatione cutis t musculorum vnguiu. ca. 10
De regulis appropriatis sexui feminino. ca. 11

De dispositione ¶ 2^a ps cui^s capla sut. 44
terre t aque. cap^m p^m
De aere t de igne. ca. 2
De exercitio. ca. 3
De fricatione membrorum. ca. 4
De balneis. ca. 5
De coitu. ca. 6
De comestis t bibitis. ca. 7
De somno t vigilia. ca. 8
De accidentibus anime. ca. 9
De diuersitate temporum anni. ca. 10
De nutrimetis i spali t p de granis panificis t pane. ca. 11
De leguminibus in speciali. ca. 12
De fructibus. ca. 13
De herbis t oleribus. ca. 14
De radicibus. ca. 15
De fungis t eorum vsu. ca. 16
De turdis t truffis. ca. 17
De alimento sumpto a carnibus. ca. 18
De volatilibus t vsu eoruz. ca. 19
De piscibus t vsu eorum. ca. 20
De superfluitatibus aialium. ca. 21
De caseo butyro t ouis. ca. 22
De melle t succharo. ca. 23
De codimentis t saporibus. ca. 24
De potibus. ca. 25
De ceruisia t alys potibus artificialibus. ca. 26
De vestimentis t indumentis. ca. 27
De regimine caste viuentium. ca. 28
De iter agentium regimine. ca. 29
De regimine nauigatium per mare. ca. 30
De confectionibus. ca. 31
De regimine corpoꝝ paratoꝝ cadere in egritudies. ca. 32
De regimine corporum preseruandorum ab egritudinibus pestilentialibus. ca. 33
De regimine cotra assumptionem veneni. ca. 34
De regimine coualescentiu ab egritudinibus. ca. 35
De regimine consuetudinis. ca. 36
De flebothomia qtu spectat ad regimen sanitatis. ca. 37
De sanguine aspiciendo post flebothomiam. ca. 38
De ventosis qtum ad regimen sanitatis. ca. 39
De sanguisugis. ca. 40
De cauterys quo ad regimen sanitatis. ca. 41
De vsu medicinaꝝ laxatiuaꝝ in vsu sanitatis. ca. 42
De vomitu in regimine sanitatis. ca. 43
De clysteribus. ca. 44
De suppositorys. ca. 45
De pessarys. ca. 46
¶ Tabula libri de regie sanitatis ad regem aragonu. Lar. 90

De aeris electione. cap^m p^m
De exercitio. ca. 2^m
De balneo. ca. 3
De ablutione pedum t capitis. ca. 4
De consideratione refectionis. ca. 5
De dormitione t corporis tranquillitate. ca. 6
De accidentibus animi. ca. 7
De nutrientibus. s. cibis t potibus. ca. 8
De vsu panis. ca. 9
De leguminibus. ca. 10
De vsu fructuum. ca. 11
De oleribus t supra terram nascentibus. ca. 12
De radicibus quibus vtimur. ca. 13
De alimetis que sumuntur ex animalibus. ca. 14
De ferculis que sumunt ex humiditatibus aialiu. ca. 15
De vsu piscium. ca. 16
De saporibus. ca. 17
De vsu potus. ca. 18
De lapsibus hemorroidaꝝ t earu remedys. ca. 19
¶ Tabula libri de coseruanda iuuentute t retardanda senectute. Lar. 95

¶ Probemium.

De conseruatione iuuentutis t retardatione senectutis. cap^m p^m
De retardatione senectutis t reiuuenescetia acqreda. ca. 2

De his

Tabula

De his que iuuentutem inducunt. ca. 3

¶ Tabula libri de considerationibus operis medicine per distinctiones ⁊ tractatus diuisi. Lar. 100

¶ Prohemium.

Distinctionis prime cap^m p̄^m. de p̄mis ⁊ generalibus cōsiderationibus.

Cap^m 2^m de p̄mis differentys primarum cōsiderationum ⁊ earum necessitate.

Distinctionis scde p̄me partis cap^m p̄^m. de cōsiderationibus effectuū flōmie inq̄tū est euacuatio humoꝝ absolute.

Cap^m 2^m de effectibus flebothomie inq̄tū est euacuatio facta per incisionē venarū diuersarum.

Distinctionis tertie cap^m p̄^m tractatus p̄mi de regulis vlibus inueniendi numeꝝ signoꝝ a ꝑte corpis occurrētiū corpi.

Cap^m 2^m de differentys primis particularium ⁊ p̄mo de significatione naturalium rerum.

Cap^m 3^m de significatione rerū contra naturam.

Cap^m 4^m de significatione rerum non naturalium.

Distinctionis scde partis p̄me de operatione particularium ⁊ veritate flebothomandi. ca. 3

Pars scda de regimine corporis ante opus ꝓpositus ad rememorandum probibentia. ca. p̄^m

De regimine in actu operationis. ca. 2

De regimine corporis post opōnē p̄ncipalr intētā. ca. 3

¶ Libellus de flebothomia. Lar. 121

¶ Parabole medicationis que dicuntur regule gñales curationis morborum. Lar. 121

¶ Et sunt doctrine septem.

Doctrina prima de regulis preparantibus animū ad vtiliter operandū ⁊ est capitulū vnū continens aphorismos.20.

Doctrina 2^a de regulis eligendi ⁊ preparādi cōmodiora instrumēta curationis cuius ca^m est vnicū ꝓtinēs aphos.41.

Doctrina 3^a de regulis mensurandi virtutem infirmoꝝ ⁊ vires instroꝝ curationis ⁊ tempus applicationis sufficientis in qua est vnū capl'm continens aphos.11.

Doctrina 4^a de regulis curantibus malitiā cōplonis ⁊ p̄mo illius que cōtinet mām vel humorē in qua sūt capla.20.

¶ Cap^m p̄^m continet aphorismos.10.

Cap^m 2^m de regulis curationis mālis discrasie ⁊ p̄ euacuandi humoꝝ peccantes per debitas partes ⁊ artificio congruo/cōtinens aphorismos.12.

Cap^m 3^m de regulis euacuādi/cōtinēs aphorismos.3.

Cap^m 4^m de regulis multiplicandi eūationes debitas/continens aphorismos.5.

Cap^m 5^m de regulis eligēdi tēpus anni ad vacandū/ꝓtinens aphorismos.4.

Cap^m 6^m de regulis eligendi quadras lune ad flebothomādum/continens aphorismos.11.

Cap^m 7^m de regulis quibus distantia vel ꝓpinquitas docetur in venis aperiendis/cōtinens aphorismos.3.

Cap^m 8^m de regulis cōmodioris incisionis venarum cuius aphorismus est vnicus.

Cap^m 9^m de regulis in ḡbus ⁊ quoties debet flōmia intercipi/continens aphorismos duos.

Cap^m 10^m de regulis mensurandi q̄titatem flebothomie/cōtinens aphorismos.2.

Cap^m 11^m de regulis medendi corporibus ad flōmiaꝝ relatis/continens aphorismos.3.

Cap^m 12^m de regulis pharmacādi ⁊ eligendi tēpus ꝓueniēs ad pharmaciā/cōtinens aphorismos.3.

Cap^m 13^m de regulis alterādi ꝓueniēter in respectu ad pharmaciam/continens aphorismos.13.

Cap^m 14^m de regulis super modo cōuenientis exhibitionis pharmaciaꝝ/continens aphorismos.3.

Capitulorum

Cap^m 15^m de regulis in ḡbus ⁊ qualiter per exterius applicata cōuenit pharmacare/cōtinens aphos.7.

Cap^m 16^m quibus pharmacys cōuenit somnum prohibere continens vnicum aphorismum.

Cap^m 17 de regulis mēsurādi eūationeꝝ/cōtinēs aphos.3.

Cap^m 18 de regulis vitandi ꝓstipationē in pharmacys/continens aphorismum vnicum.

Cap^m 19^m de regulis alterādi post pharmaciaꝝ membra discrasiata/cōtinens aphorismos.8.

Cap^m 20^m de regulis mensurādi tēpus ad curam sufficiēs ⁊ opus tēporibus cōfirmādi/cōtinēs aphos.3.

Cap^m 21^m de regulis eligendi salubres cās in discrasys tediosis/cōtinens aphos.7.

¶ Doctrina 5^a de regulis curationis morborū in cōpositione cōtingentiū p̄m oēm spēm cōpōnis cui^o capl'a sūt.21.

Capitulum primū de morbo in figura continens aphorismos.12.

Cap^m 2^m de impedimento capacitatis qō est repletio cōcauitatis nālis/cōtinens aphorismū vnicū.

Cap^m 3^m de impedimento nālis foraminis vel meatus/continens aphorismos.9.

Cap^m 4^m de curatione meatus innālis/cōtinēs aphos.13.

Cap^m 5^m de regulis curationis innālis asperitatis/continēs aphorismos.8.

Cap^m 6^m de regulis curationis lenitatis innālis/continens aphorismos.2.

Cap^m 7^m de excessu toti^o corpis vel mēbri/ꝓtinēs aphos.12.

Cap^m 8^m de diminutione supplenda totius corpis vel mēbrorum/continens aphorismos.2.

Cap^m 9^m de correctione situs innālis cōtinens aphos.2.

Cap^m 10^m de vulneribus ⁊ cuiuscūqꝫ cōtinuitatis solutione continens aphorismos.6.

Cap^m 11^m de artificio cōponendi potionē vulneratoꝝ continens aphorismos.2.

Cap^m 12^m de his que ꝓhibēt vulneratis potionē administrari/continens aphorismum vnicum.

Cap^m 19^m quibus vulneratis maxie potio debet offerri/continens aphorismum vnicum.

Cap^m 14^m quibus vulneratis vinum debet denegari/continens aphorismum vnicum.

Cap^m 15^m de artificio compescendi sanguinis fluxum/continens aphorismos.8.

Cap^m 16^m de artificio resoluēdi sanguinē intra corpus receter coagulatum/cōtinens aphorismū vnicum.

Cap^m 17^m quo artificio consolidatio vlceruꝫ ꝓcureī/continēs aphorismos.4.

Cap^m 18^m de regulis saniationi vulneꝝ parturientibus/continens aphorismos.9.

Cap^m 19^m de ingenio curatiuo vlcerū sordidorū ⁊ malignorum/continens aphorismos.9.

Cap^m 20^m de regulis medicādi neruis quos vitiat cōtinuitatis solutio/cōtinens aphorismos.7.

Cap^m 21^m in fracturis ossiuꝫ potiora ꝓsiderabilia memorāt.

Doctrina 6^a de curatione morbi cōpositi ⁊ precipue apostematis cuius cap^m est vnicum cōtinēs aphos.21.

Doctrina 7^a cuius capitula sunt tria.

Cap^m p̄^m de canonibus regendi conualescentis ⁊ specialr a morbis vlibus/cōtinens aphorismos.13.

Cap^m 2^m de regulis cōsiderandi necessariā que pertinent recidiuo/cōtinens aphorismos.7.

Cap^m 3^m canones adaptantes moralibus ante dicta/continens aphorismos.4.

¶ Tabule que medicū informant specialiter cum ignorat egritudo. Lar. 132

¶ Aphorismi de ingenys nociuis/curatiuis/⁊ preseruatiuis

Tabula

morboꝝ ſpeciales partes corporis reſpicientes ⁊ ſunt doctrine.5. car. 134

¶ Doctrina p̃a tradens canones membroꝝ capitis totius.ſ. cerebri auditus viſus ⁊c̃. car. 134

Doctrina 2a de ꝓſeruatione memorie ⁊ aliaꝝ virtutũ ſanitatis cerebri. car 135

Doctrina 3a in qua cadũt canones egritudinũ mẽbroꝝ ſpũaliuꝫ nutritiuoꝝ ⁊ generatiuoꝝ ⁊ p̃ de ſpũalib⁹. car. 135

Doctrina 4a de cõſeruatione ſanitatis. car. 136

Doctrina 5a de cõferentibus ⁊ nocentib⁹ iunctur is.car. 136

¶ Liber de parte operatiua. car. 137

¶ Tractatus de regimine caſtra ſequentium. car. 144

¶ Regimen ſalernitanũ cum cõmento. car. 145

¶ Breuiarium practice a capite vſq; ad pedes ⁊ de febribus ⁊c̃. car. 166

¶ Incipiunt capitula primi libri breuiarij.

Prologus in breuiario. Car. 166

ca^{m} p̃^{m} De dolore capitis in generali. 166

ca^{m} 2^{m} De dolore capitis ex diſtemperantia aeris ſeu a vento frigido facto. 166

3 De dolore capitis ex calidi aeris diſtẽperãtia facto. 167

4 De dolore capitis ex ſanguine facto. 167

5 De dolore capitis ex cholera facto. 167

6 De dolore capitis ex flegmate facto. 167

7 De dolore capitis ex melancholia facto. 168

8 De dolore emigraneo. 168

9 De dolore capitis ex flegmate in ſtomacho ſuperabundante facto. 168

10 De dolore capitis ex melãcholia in ſtomacho ſuperabũdante facto. 168

11 De dolore capitis ex cho.in ſtomacho ſuperabundante. 168

12 De dolore capitis ex ſanguine in ſtomacho vel epate:⁊ de eodem dolore,ꝓpter indigeſtionem ⁊ corruptionẽ cibi vel potus in ſtomacho. 168

13 De paſſionibus oculorum/⁊ primo de gutta ca.rubedine/lippitudine/ſiue ophthalmia. 169

14 De lachrymis oculorum. 170

15 De ſang.oculoruꝫ/tumore/pruritu/dolore/⁊ ardore. 170

16 De caligine oculorum. 171

17 De catarractis. 171

18 De albula/vngula/panno/⁊ maculis in oculis. 172

19 De pedicl'is i palpebris/⁊ fiſtula lachrymali i ocul'. 174 De fiſtula. 174

20 De pilis in oculis vel alibi preter naturam natis in perpetuum tollendis. 174

21 Ad faciendũ naſci pilos in locis preter naturaꝫ depilatis/vt in ſupercilio/barba/⁊ huiuſmodi. 174

22 De epilepſia. 175

23 De apoplexia. 176

24 De paralyſi. 177

25 De ſpaſmo. 178

26 De mania ⁊ melancholia. 178

27 De vertigine ⁊ ſcotomia. 179

28 De defectu memorie ⁊ iuuantibus memoriã. 180

29 De catarro/⁊ coriça/⁊ brancho. 180

30 De paſ.auriũ ⁊ p̃ de ſurditate/tinnitu/⁊ ſonitu. 181

31 De dolore auris ꝓpter caliditatem ⁊ frigiditatẽ vel ſanguinis repletionẽ vel apoſtema ibi natũ. 182

32 De vermibus in auribus natis:⁊ de ingreſſu lapilli/vel grani/vel pulicis/⁊ huiuſmodi in aure. 183

33 De fluxu ſanguinis a naribus. 183

34 De dolore dentium. 183

¶ Sequuntur capitula ſecundi libri.

ca^{m} 1 De ſquinantia. 184

2 De folio ⁊ vua. 185

3 De raucedine ⁊ impedimento vocis. 185

4 De botio gule. 186

5 De ſcrophulis. 186

6 De tuſſi. 187

7 De aſmate ⁊ dolore pectoris. 188

8 De emothoica paſſione. 188

9 De empimate. 189

10 De paſ.ſtõchi ⁊ p̃mo de vomitu ꝓuocando. 189

11 De vomitu reſtringendo. 189

12 De ſiti. 190

13 De mala cõplexione ſtomachi calida ſeu frigida dolorem faciente:⁊ de ventoſitate ſtomachi. 190

14 De defectu appetitus:⁊ de innãli appetitu:vt de appetẽtibus comedere carbones ⁊ huiuſmodi. 191

15 De appetitu canino ⁊ boliſmo. 191

16 De eructuatione. 191

17 De ſingultu. 191

18 De inflatione/lubricitate/⁊ debilitate ſtomachi. 192

19 De debilitate ſtomachi cum ſiti. 192

20 De vitio lapidis in renibus ⁊ veſica. 192

21 De ſtranguria/diſſuria/⁊ furia. 194

21 De diabete ⁊ mingentibus in lecto. 194

22 De dolore renum. 194

23 De mingentibus ſanguinem. 195

24 De mingentibus pilos ⁊ furfures/⁊ ſcabie veſice. 195

25 De apoſtematibus ⁊ vlceribus renũ ⁊ veſice. 195

26 De his qui coire nõ p̃ſũt:⁊ ad coitum ꝓuocandũ. 196

27 De extigẽda libidie ⁊ volũtate coeũdi remouẽda. 196

28 De inuoluntaria ſpermatis emiſſione. 196

29 De inflatione/ruboꝛe/feruoꝛe/⁊ ardoꝛe/⁊ excoꝛiatiõe teſticulorum ⁊ virge. 197

30 De puſtulis ſeu carbunculis ⁊ fiſtulis in membro virili vel teſticulis. 197

31 De crepatura. 197

32 De arthetica:ſciati.chiragra:poda.⁊ genugra. 198

33 De colica ⁊ iliaca paſſione. 199

34 De lumbricis ⁊ aſcaridibus. 200

34 De hemoꝛrhoidibus ꝓuocandis ⁊ cõſtringẽdis. 201

34 De exitu ani. 201

35 De thenaſmone. 201

36 De lienteria ⁊ diaria. 202

37 De dyſenteria epatica ⁊ inteſtinoꝝ. 202

38 De diſtemperantia epatis in.caliditate vel frigiditate:⁊ de opilatione ⁊ duricie ipſius. 203

39 De mala cõpl'one epatis ca.vel ffa:vel hu.⁊ ſicca. 203

40 De icteritia. 204

41 De hydropiſi. 204

42 De paſſionibus ſplenis. 205

43 De ſcabie cum pruritu. 206

44 De puſtulis ⁊ vlceribus tibiarum. 207

45 De poꝛris ⁊ verrucis. 207

46 De lepra. 207

¶ Sequuntur capitula tertij libri.

ca^{m} p̃^{m} De impedimento conceptionis. 208

2^{m} De ſignis impꝛegnationis ⁊ vtrum mulier cõceperit maſculum. 210

3 De regimine pꝛegnantis de pꝛeſeruatione embꝛionis ⁊ de cautela aboꝛſus. 210

4 De difficultate pariendi ⁊ alleuiantibus partum. 210

5 De extractione fetus moꝛtui de mola:⁊ ad faciendum aboꝛſum. 211

6 Ut mulier non concipiat:⁊ vt mulier coꝛrupta virgo videatur. 211

Capitulorum

De

Tabula Capitulorum

7 De retentione mẽstruoꝝ ꝛ ipsis prouocandis. Car.zii
8 De fluxu mẽstrui imoderato ꝓstringendo. zi2
9 De suffocatione matricis. zi2
10 De precipitatione siue dislocatione matricis. zi3
11 De apostemate vulue. zi3
12 De doloze mamillarum ꝛ generantibus lac: ꝛ de apostemate ipsarum. zi3
13 De morsu canis rabidi ꝛ alioꝝ aialiũ venenosoꝝ. zi3
14 De morsu rutele ꝛ aranearum. 114
15 De morsu scorpionis stellionis ꝛ lacerte. 124
16 De simie: siue catti: siue canis domestici vel hominis morsu. zi4
17 De morsu apum vel vesparum. zi4
18 De morsu serpentum viperarum ꝛ similium. zi4
19 De effugatione aialium venenosorum. zi4
20 De bis qui sumpserunt venena in cibo vel potu ꝛ est cautela certa ad venenum habẽda. zi5
21 De fistulis: cancro: lupo: ꝛ similibus. zi5
22 De antrace seu carbunculo. zi6

¶ Sequuntur capitula quarti libri.

ca^m p^m Quid sit febris. zi6
z^m De ephemera. zi6
3 De ethica. zi7
4 De sincopi cardiaca: ꝛ tremore cordis. zi8
5 De pleuresi. zi9
6 De peripleumonia. zi9
7 De phthisi. zi9
8 De apostemate epatis ꝛ splenis. zz0
9 De apostemate stomachi ꝛ intestinorum. zz0
10 De phrenesi. zz1
11 De letbargia ꝛ subeth. zz1
12 De cognitione vniuscuiusq; humoris per vrinaz in sanis ꝛ egris. zzz
13 De fe. continuis putridis. zz3
14 De synocha inflatiua. zz3
15 De synocho putrido. zz3
16 De causonide. zz4
17 De emitriteis ꝛ primo de minori. zz4
18 De tertiana vera. zz4
19 De tertiana notha. zz5
20 De tertiana duplici. zz6
21 De tertiana continua. zz6
22 De quotidiana vera de flegmate naturali. zz6
23 De quotidiana notha: ꝛ primo de ea que fit de flegmate salso. zz6
24 De quotidiana que fit de flegmate dulci. zz6
25 De quotidiana de flegmate acetoso. zz6
26 De quotidiana de flegmate vitreo. zz6
27 De quartana vera. zz7
28 De quartana non vera siue notha. zz7
29 De febribus erraticis. zz8
30 De quotidiana continua. zz8
31 De quartana continua. zz8
32 De febribus pestilentialibus propter corruptionem aeris factis: ꝛ de regimine sanorum in pestilentia conseruando. zz8
33 De febribus empiala ꝛ liparia. zz9

¶ Explicit tabula breuiary.

¶ Practica sũmaria seu regimen ad instantiam pape Clementis: cuius capitula sunt. z9. Car.1z9

De dolore capitis. cap^m p^m
De tinnitu aurium. ca. 2
De vertigine. ca. 3
De tenebrositate oculorum. ca. 4
De dormitione vel stupore membrorum. ca. 5
De asperitate gutturis. ca. 6
De difficultate hanelandi. ca. 7
De difficultate deglutiendi. ca. 8
De tremore cordis ꝛ ictigatione. ca. 9
De doloze in quacũq; parte clibani. ca.10
De constipatione ventris ꝛ lumbricis. ca.11
De fluxu ventris. ca.12
De opilatione epatis. ca.13
De opilatione splenis. ca.14
De difficultate vrinandi. ca.15
De ardore vrine. ca.16
De tertiana simplici. ca.17
De tertiana duplici. ca.18
De tertiana continua. ca. 9
De feb. continua de sanguine. ca.20
De feb. continua de flegmate. ca.21
De feb. erratica. ca.22
De feb. quartana. ca.23
De exituris memb. exteriorum. ca.24
De apostematibus mẽbroꝝ anteriorum. ca.25
De deffectu appetitus. ca.26
De siti imoderata. ca.27
Ut venenum nequeat cordi imperare. ca.28
Ut venenosa reptilia de habitaculo effugent. ca.29

¶ Liber de modo preparandi cibos ꝛ potus infirmorum in egritudine acuta. Car.23z
¶ Compendium regimenti acutorum. Car.233
¶ Regimen siue consilium quartane. Car.233
¶ Consilium siue cura feb. ethice. Car.235
¶ Consilium siue regimen podagre. Car.135
¶ Libellus de sterilitate tam ex parte viri q̃ ex parte mulieris. continens duos tractatus. Car.236
¶ Tractatus primus de sterelitate ex parte mulieris.

De causis Continet capi.14. sterilitatis ex parte mulieris. cap^m p^m
De cura sterilitatis propter nimiam extenuationem matricis. ca. 2
De cura sterilitatis facte propter nimiam pinguedinem in toto corpore mulieris. ca. 3
De cura sterilitatis facte propter pinguedinem in orificio matricis. ca. 4
De cura sterilitatis pp etatem mulieris. ca. 5
De cura sterilitatis propter nimiam laxationez orificij matricis. ca. 6
De cura sterilitatis facte ex nimia lenitate matricis. ca. 7
De cura sterilitatis facte propter menstrua: ꝛ de cura retẽtionis menstruorum. ca. 8
De cura sterilitatis propter nimium fluxum menstruoꝝ ꝛ de cura fluxus menst. ca. 9
De cura sterilitatis pp suffocationem matricis. ca.10
De cura sterilitatis propter caliditatem ꝛ siccitatem ꝛ propter frigiditatem ꝛ humiditatem. ca.11
De cura sterilitatis propter debilitatem matricis. ca.12
De cura sterilitatis propter apostema matricis: ꝛ de cura apostematis ouis. ca.13
De cura sterilitatis pp molam: ꝛ de cura mole. ca.14.

¶ Tractatus secundus de sterilitate ex parte viri.

De cura Continens capi.8. sterilitatis propter gomoream. cap^m p^m
De cura sterilitatis propter satyriasim ꝛ priapismum: ꝛ de cura istorum. ca. 2
De cura sterili. pp aproxim eron: ꝛ de cura eiusdẽ. ca. 3
De cura sterilitatis pp causas extrinsecas. ca.4
De cura sterili. pp malã cõplonẽ mẽbroꝝ genitaliũ. ca. 5
De cura sterilitatis pp debilitatẽ mẽbroꝝ genitaliũ. ca. 6

Tabula Capitulorum

De cura sterilitatis propter defectum renum ⁊ membrorum ginitalium. cap̃. 7
Ad oñendum qualr debemus ꝓcedere ad ꝓceptum cũ oia nocumẽta superius erunt remota ca. 8
¶ Compilatio de causis sterilitatis. Lar.z39
¶ Tractatus de signis leprosorum. Lar.z39
¶ Tractatus de bonitate memorie. Lar.z40
¶ Tractatus de amore qui heroycus nominatur. Continens capitula.4. Lar.z40
¶ Capitulum prohemiale.

De descriptiõe amoris hercos ⁊ descriptionis notificatione. cap^{m} p̃^{m}

De origine ⁊ causę vehementis cõcupiscẽtie ⁊ fixe imaginationis in amantibus ⁊ nominis interpretatione. ca. z
De accidentibus ⁊ causis accidentie huius morbi. ca. 3
De remedys dicte passionis. ca. 4
¶ Tractatus de remedys contra maleficia. Lar.z41
¶ Tractatus de cautelis medicorum. Lar.z42
¶ Tractatus de venenis. Lar.z42
¶ Libellus de arte cognoscendi venena cum quis proponit ea ministrare alicui. Lar.z48
¶ Tractatus de dosibus theriacalibus. Lar.z49
¶ Liber aphorismorum de graduationibus medicinarum habẽs partes duas. Lar.z50
¶ Liber de simplicibus. Lar.z62

De medicinis Continens capitu.85. temperatis. cap^{m} p̃^{m}

De medicinis distemperatis ⁊ primo de calidis i primo cum siccitate. ca. z
De medicinis calidis in scõo gradu cum siccitate. ca. 3
De medicinis calidis in tertio gradu cũ humiditate. ca. 4
De medicinis calidis in quarto gradu cum siccitate. ca. 5
De medicinis calidis in tertio gradu cũ humiditate. ca. 6
De medicinis calidis in quarto gradu cuz siccitate. ca. 7
De medicinis frigidis cum siccitate. ca. 8
De medicinis frigidis in p̃mo gradu cũ humiditate. ca. 9
De medicinis frigidis in scõo gradu cum siccitate. ca.10
De medicinis frigidis in scõo gradu cũ humiditate. ca.11
De medicinis frigidis in tertio gradu cum siccitate. ca.12
De medicinis frigidis in tertio gradu cũ humiditate. ca.13
De medicinis frigidis in quarto gradu. ca.14
Qõ omnes operationes ⁊ virtutes reducuntur ad calidum ⁊ frigidum. ca.15
De medicinis generantibus saniem. ca.16
De medicinis mundificatiuis ⁊ abstersiuis. ca.17
De medicinis mundificatiuis. ca.18
De medicinis aperientibus. ca.19
De medicinis fortius aperientibus ⁊ orificia venarum dilatantibus. ca.20
De medicinis corrosiuis ⁊ causticis. ca.21
De medicinis extrahentibus siue attrahentibus. ca.22
De medicinibus generantibus carnem. ca.23
De medicinis attenuatiuis. ca.24
De medicinis incidentibus. ca.25
De medicinis rarificantibus ⁊ diaforeticis. ca.26
De medicinis mitigantibus dolorem. ca.27
De medicinis mordificatiuis. ca.28
De medicinis indurantibus. ca.29
De medicinis repercussiuis. ca.30
De medicinis opilatiuis. ca.31
De medicinis constrictiuis. ca.32
De medicinis cicatriçantibus. ca.33
De medicinis regulatiuis. ca.34
De medicinis stupefactiuis. ca.35
De medicinis prouocantibus somnum. ca.36
De medicinis lenitiuis. ca.37
De tertys virtutibus medicinarum. ⁊ qꝫ ad scõas ⁊ primas reducuntur. ca.38
De medicinis lapidem frangentibus. ca.39
De medicinis prouocantibus vrinam: ca.40
De medicinis prouocantibus menstrua. ca.41
De medicinis prouocantibus hemorrhoidas. ca.42
De medicinis retinentibus hemorr̃. ca.43
De medicinis generãtib^{9} lac ⁊ coitũ iuuantibus. ca.44
De medicinis minuẽtibus lac ⁊ coitum. ca.45
De medicinis mundificantibus pectus. ca.46
De medicinis vermes necantibus. ca.47
De medicinis pediculos prohibentibus. ca.48
De medicinis veneno succurrentibus. ca.49
De medicinis cor confortantibus. ca.50
De medicinis totum corpus confortantibus. ca.51
De virtute.4. medicinaꝝ ⁊ q̃re ⁊ q̃ vere sic dicañ. ca.52
De medicinis purgantibus siue mundificantibus sanguinem. ca.53
De medicinis euacuantibus choleram. ca.54
De medicinis euacuantibus flegma. ca.55
De medicinis euacuantibus humo. melancholicuz. ca.56
De medicinis euacuantibus humores aquosos. ca.57
De medicinis cõibus flegmati ⁊ melancholie. ca.58
De medicinis prouocantibus vomitum. ca.59
De modo corrigendi medicinas solutiuas. ca.60
Qũo debeamus vti dosibus medicinarum. ca.61
De modo inueniendi doses in medicinis cõpositis. ca.62
De modo componendi medicinas. ca.63
De mõ inueniendi dosim in medicinis cõpositis. ca.64
Recapitulatio dictoꝝ ⁊ applicatio ad opus. ca. 65
De generalibus quibusdã ad infra dicenda. ca.66
De medicinis digerentibus choleram. ca.67
De medicinis digerentibus flegma. ca.68
De medicinis digerentibus melancholiam. ca.69
De modo rectificandi sanguinem. ca.70.
De quibus venis ⁊ in quo casu debet fieri flebothomia in diuersis mẽbris corporis. ca.71
De ventosis. ca.72
De medicinis respiciẽtibus oẽ mẽbrum indifferẽter. ca.73
De medicinis respicientibus caput. ca.74
De medicinis respicientibus pectus. ca.75
De medicinis respicientibus stomachum. ca.76
De medicinis respicientibus epar. ca.77
De medicinis respicientibus splenem. ca.78
De medicinis respicientibus renes. ca.79
De medicinis respicientibus matricem. ca.80
De medicinis respicientibus iuncturas. ca.81
De modis diuersis quibus medicine operañ. ca.82
De modo aggregandi tabulas supradictas ⁊ earum virtutes ad vnãquãqz egritudinez ⁊ de inuestigandis secretis medicine. ca.83
Qõ medicus non debet vti medicinis fortibus naturam dissoluentibus sed leuibus ⁊ dicta. ca.84.
De cibis ⁊ potibus. ca.85
¶ Antidotarium. Lar.z74.

De compositione ꝓbemium. medicinarum. cap^{m} p̃^{m}

De immutatione medicinarum. ca. z
De tempore colligendi medicinas. ca. 3
De loco repositionis medicinarum. ca. 4
De imutatione medicinarũ varietate temporis. ca. 5
De modo ablutionis medicinarum. ca. 6
De modo infusionis medicinarum. ca. 7
De modo triturandi medicinas. ca. 8

Tabula Capitulorum

De modo coctionis medicinarum ca. 9
De modo assationis medicinarum. ca.10
De distillatione medicinarum ca.11
De sublimatione medicinarum. ca.12
¶ De electuarys in vniuersali. ca.13
Electuarium pliris
Dianthos compositum
Diacastoreum
Diaspermaton
Diacodion
Diamoron
Diamargariton
Diacameron
Diacalamentum
Diaireos
Diaprassion
Diacyminum
Quadrimeron
Diapenidion
Diadragagantum frigidum
Diadragagantum calidum
Diadragagantum infusum
Diapapauer
Diacydonitem
Diaçingibereos
Dianisum
Diatrion pipereon
Diagalanga
Diacitron
Diarodon abb.
Diarodon magnum
Dialacca
Dialacca jsaac
Diacostum
Diacapparis
Diagariofilatum
Diaprunis
Electuarium ducis
Electuarium petri
Electuarium ad humiditatē restaurandam
Electuarium diacatholicon
Electuarium caphonis
Electuarium de succo rof.
Electuariū de succo rof.nim
Oxi laxatiuum
Catharticum imperiale
Potio muscata
Electuarium psilliticum
Rosata nouella
Stomaticū calidum
Stomaticum frigidum
Diasatyrion
Triasandali
Electuarium iustinum
Electuarium litontripon
Philantropos
Nefrecatorium
¶ De gallys conficiendis. La.14.
Confectio gallie muscate
Confectio alipte
Confectio nere
¶ De yeruis floꝛ. ca.15.
Dianenufar
Dianthos simpl.
Diabuglossatum
Diaborraginatum
Diacicoreatum
Diasticados
Mel violaceum
Mel rosaceum
Zuccharum rosaceum
Zuccharum violaceum
¶ De suffumigys. ca.16.
Suffumigium in aeris coꝛruptione
Suffumigium ad catarrum ⁊ tussim
¶ De pillulis. Lap.17
Pillule auree
Pillule artetice
Pillule artetice alie
Pillule cochie
Pillule cochie alie
Pillule diacastoree
Pillule stomatice
Pillule fetide
Pillule fetide alie
Pillule octomere
Pillule de mastice
Pillule de quinqꝫ mirab.
Pillule sine quibus
Pillule stiptice
¶ De pigra Hal. La.18.
¶ De pul.laxatiuis. L.19
Sal sacerdotale
Sal marcelli
Sal catharticum
¶ De syrupis. La.20.
Syrupus rosaceus
Syrupus violaceus
Syrupus nenufarinus
Syrupus acetosus simpl.
Syrupus de absinthio
Syrupus cydoniorum
Syrupus de fumoterre
Syrupus myrtinus
Syrupus iulep
Syrupus de olibano
Oxiçachara simpl.
Oxiçachara composita
Oximel simpl.
Oximel compositum
Oximel squilliticum
¶ De opiatis. La.21.
Adrianum
Acharistum
Antidotum emagogum
Athanasia
Aurea alexandrina
Diaolibanum
Esdra inusitata
Philonium
Mithridatum
Micleta
Musa enea
Opopyra
Panchristum
Pigra
Pydrocopion
Requies
Rubea trociscata
Trifera magna
Theriaca magna
Theriaca diatessaron
Theriaca ex lilio pauli
¶ De triferis. La.22.
Trifera saracenica
Alcantalum
¶ De electuarys solutiuis. Lap.23.
Benedicta
Blanca
Diassene
Electuarium purgās flegma
Electuarium aliud ad idē
Oximel iuliani
Potio sancti pauli
Theodoricon
Theodoricon empericon
¶ De trociscis. La.24
Trociscī diarodon
Trociscī diani
Trociscī diacoralli
Trociscī crocumaginati
Trociscī idrioci
Trociscī de squilla
Trociscī tyrorum
¶ De vomitiuis. La.25
Uomitus nicolai
Uomitus patriarche
Uomitus alius patriarche
Uomitus scarpelle
Uomitus andree
¶ De hieris. Lap.26.
Paulinum antidotum
Pierapigra abbatis
Pierapigra constantini
Pierapigra Hal.
Piera ruffini
Piera logodion
¶ De emplastris.La.27.
Emplastrum apostolicon
Emplastrum ceroneum
Emplastrum oxicroceum
Emplastruz attractiuū ⁊ maturatiuum apostematū
¶ De vnguentis. La.28
Unguentum citrinum
Unguentum aureum
Unguentum dialtea
Unguentum marciaton
Unguentum aragon
Unguentum agrippa
Unguentum fuscum
Unguentum pro serpiginosis
Unguentum album
Unguentum laxatiuum
Unguentum populeon
¶ De oleis. La.29.
Oleum rosaceum
Oleum violaceum
Oleum nenufarinum
Oleum mandragoratum
Oleum viride frigidissimum.
Oleum camomillinum
Oleum myrtinum
Oleum amigō.dul.
Oleum amigō.amar.
Oleum liliaceum ex lilio celesti
Oleum liliacum ex lilio albo
Oleum absinthy
Oleum nardinum
Oleum laurinum
Oleum masticeleon
Oleum ouorum
Oleum ad scabiem
Oleum muscellinum
Oleum costinum
Oleum castoroleon
¶ Liber ō vinis. Lar.295
Uinum palmeum
Uinum pro melancholicis
Uinum cordiale
Uinum buglossatum
Uinum passulatum
Uinum laxatiuum
Uinum de cydonys
Uinum de rozemarino
Uinum contra opilationem
Uinum barbaricum ad plagas
Uina laxatiua
Uinum extinctionis auri
Uinum raspatiuum
Uinum ad memoriam
Uinum de epithimo
Uinum de eufragia
Uinum de enula
Uinum de thucia
Uinum de saluia
Uinum de tartaro ⁊ albumine oui
Uinum de hyssopo liquiritia ⁊ ordeo
Uinum confortatiuum
Uinum de feniculo
Uinum de aniso
Uinum ad senes ⁊ melancholicos
Uinum ad senes ⁊ defectos
Uinum de rosis
Uinum de ebulis
Uinum de alkekengi
Uinum de gramena
Uinum contra q̄rtanā
Uinum contra febricitantes

Tabula

Uinum diamoron
Uinum aqueum
Uinum colozatiuū faciei
Uinum iriginum
Uinum m ellitum
Uinum de gariofilis
Uinum de aromatibus
Uinum de granatis
Uinum ad aſma ꝛ tuſſim
Uinum nectar
Uinum de ſene
Uinum aromaticum
Uinum aquaticum
Uinum cū aque ardenti
Uina laxatiua ꝛ ſang.mūdi/
Uinū ꝓhibēs abozſuz (fica.
Uinum contra fluxum
Uinum de abſinthio
¶Tractatus de aquis. Lar.299

De aquis Continens capi.5.
ꝛ ptiſanis facilitantibus ſputū Cap^m p̄^m
De aquis diureticis ca. 2
De aquis per ſeceſſū purgantibus ca. 3
De aquis conſtrictiuis ca. 4
De aquis alterantibus ca. 5
¶Liber de ornatu mulierum. car.301
¶Tractatus de decoratione car.306
¶Cōmentum ſuper quibuſdam parabolis
¶Liber de coitu. Lar.307.

De coitu Continens cap.4.
ꝛ ſemie ꝛ cōpl'one ſiue nā teſticuloꝝ ca.1
In qua parte debeat maſculus vel femina generari ca.2
De hoza coitus ꝛ quibus ꝓfit coitus ꝛ de cauſis quozūdā accidentium in coitu ca.3
De his g multiplicāt ſemen ꝛ augumētūt faciū i coitu.ca.4
¶Tractatus de conferentibus ꝛ nocentibus membris p̄n cipalibus noſtri cozporis Lar.309

De conferentibus Cōtinens cap.20.
capiti cap^m p̄^m
De nocentibus capiti ca. 2
De conferentibus oculis ca. 3
De nocentibus oculis ca. 4
De conferentibus auribus ca. 5
De nocentibus auribus ca. 6
De conferentibus dentibus ca. 7
De nocentibus dentibus ca. 8
De conferentibus pectori ꝛ pul'. ca. 9
De nocentibus pectori ꝛ pul'. ca.10
De conferentibus cozdi ca.11
De nocentibus cozdi ca.12
De conferentibus ſtomacho ca.13
De nocentibus ſtomacho ca.14
De conferentibus ſpleni ca.15
De nocentibus ſpleni ca.16
De conferentibus pedibus ꝛ manibus ca.17
De nocentibus pedibus ꝛ manibus ca.18
De conferentibus epati ca.19
De nocentibus epati ca.20
¶Repetitio ſuper caſi.vita breuis Lar.311
Continens capi.6.

De his que requiruntur ad perfectam expoſitionem ꝛ de diuiſione aph̄i: ꝛ quid debeat agere vo/ lens proficere in medicina cap^m p̄^m
De ſtabiliendo ſubiecto huius ſcientie ca. 2
De vtilitate huius ſcie ꝛ ozdinatione eius ca. 3
Quod medicus cognita ꝛ inuenta debet aphoziſtice ſcri/ bere ca. 4
Expoſitio vltime particule aph̄i.ſ.oportet aūt ſeipſuz ꝛ eſt de his que ſpectant ad medicū in ſeipſo ca. 5
De conſideratione accidentium extrinſecozum ꝛ eozum oz dinatione ca. 6
¶Tabula ſuper dicto aph̄o.ſ.vita breuiſſima Lar.316
¶Expoſitio ſuper illo aph̄o in mozbis minus periclitant egrotantes. Lar.320

Capitulozum

¶Regule generales de febribus Lar.323
¶Expoſitiones viſionum que fiunt in ſomnis ad vtilita/ tem non modicam medicozum Lar.327
¶Diuiditur in duas partes:p̄^a pars continet cap^a.5.
Probemium
De diuiſione libri cap^m p̄^m
De cauſis magis particularibus hozum graduum ex parte cozporis ꝛ anime ca. 2
De gradibus conuenientibus arti pronoſticandi ca. 3
De rerum proprietatibus ca. 4
De viſionibus ſm tēpora diſtinguendis ca. 5
¶Secunda pars continet capi.12.
p̄^a domus De viſionibus pertinentibus ad vitam ca^m p̄^m
2^a domus De viſionibus pertinentibus ad ſubam ca. 2
3^a domus De viſionibus pertinentibus ad fratres ꝛ ad lo/ ci mutationem ca. 3
4^a domus De viſionibus pertinentibus ad parētes ca. 4
5^a domus De viſionibus pertinētibus ad filios ca. 5
6^a domus De infirmitatibus beſtys ꝛ ſeruis ca. 6
7^a domus De viſionibus pertinentibus ad timozes ꝓlia ꝛ controuerſias ca. 7
8^a domus De viſionibus pertinentibus ad mozteꝝ ca. 8
9^a domus De viſionibus pertinentibus ad religionem ꝛ longum iter ca. 9
10^a domus De viſionibus pertinentibus ad honozes ꝛ di/ gnitates ca.10
11^a domus De viſionibus ptinētib^9 ad amicos ca.11
12^a domus De viſionibus ptinentibus ad inimicos ca.12
¶Capitula aſtrologie de iudicys infirmitatum ſm motuz planetarum quantum ad vtilitatem medicozum nō mo/ dicam. Lar.330
Continet capitula.11.
De zodiaco ꝛ eius partibus ꝛ de diſtinctione ſi/ gnozum ꝛ tēpozum per ea. cap^m p̄^m
De triplicitatibus ꝛ ſignozum diuiſionibus ca. 2
De quolibet ſigno qō membruz in cozpoze reſpicit ca. 3
De complexionibus triplicitatis ꝛ aſpectibus earum ꝛ de dominis ca. 4
De numero planetarum ꝛ virtutibus eozum ꝛ motibus ꝛ aſpectibus eoꝝ ca. 5
De hozis planetaruz ca. 6
De aſpectibus planetaruz faciebus ꝛ terminis ca. 7
De domibus planetarum vel de diuiſione zodiaci in do/ mos duodecim ca. 8
De virtutibus lune in ſignis ꝛ de aſpectibus ad mem/ bra. ca. 9
De iudicys ſpectantibus ad medicum ca.10
De virtutibus lune inſignis in confortando vel debilitādo virtutes cozporis ca.11
¶Liber coſtaben luce de p̄bicis ligaturis. Lar.333
¶Liber dictus theſaurus theſaurozum. Lar.333
¶Roſarius p̄bozum. Continens libros duos
¶Libri primi capitula ſunt decem.
Probemium.
De modo generationis metallozum cap^m p̄^m
Qō argentum viuū eſt medicina oīuz metalloꝝ ca. 2
Qō ſulphur vulgi eſt cauſa imperfectionis omniuz metal/ lozum ca. 3
Qō ſolum argentum viuum eſt perfectio omnium metal/ lozum ca. 4
Qō argentum viuū continet in ſe ſulphur ſuum ca. 5
Qō vnus eſt lapis p̄boꝝ ca. 6
Ex quibus extrabatur lapis p̄bicus ca. 7
Qō impoſe eſt lapidem perfici ex ſola metallozum ſuba ſi/ ne materia ca. 8

Tabula Capitulorum

Quid sit opus primum physicum. capitulum. 9
Quid sit lapis ꝛ q̃ indiget in opõne vt sit elixir cõpletũ. c. 10

¶ Libri secundi capla sunt. 32.

De inuestigatione perfecta lapidis physici. ca. 1
De primo lapidis regimine qõ est dissoluere. ca. 2
Quomodo depurat̃ ꝛ purgatur mercurius ca. 3
De inbumatione lapidis. ca. 4
De recapitulatione primi regiminis ca. 5
De scõo regimine qõ est absoluere ca. 6
De diuisione lapidis per. 4. elementa ca. 7
De ablutione aque ca. 8
De ablutione aeris ca. 9
Quomodo ab omni re extrahatur oleum ca. 10
Que differentia est inter aquam ꝛ oleum ca. 11
De ablutione ignis ꝛ terre ca. 12
De recapitulatione secundi regiminis ca. 13
De tertio regimine qõ est reducere ca. 14
De modo reducendi aquam super terram ca. 15
De modo sublimandi ꝛ albificandi terram ex recapitulatione totius magistery ca. 16
Quomodo sulphur albũ fit rubeum. ca. 17
De recapitulatione terty regimis cũ sublimatur terra. ca. 18
De. 4. regimine qõ est figere ꝛ fermentum als fixum est necessariũ ad figendum. ca. 19
Quod pondus fermenti debet excedere pondus sulphuris vel esse equale ca. 20
Que sunt vtilitates magisteriorum. ca. 21
Qũo debemus seruare quantitatẽ vniuscuiusq̃. ca. 22
Quomodo elementa sunt corrigenda ꝛ quomodo acquirit̃ fusio medicine non fundentis ca. 23
De ponderibus obseruandis in fixione ca. 24
De fixatione elixiris in compositione ad album ꝛ de reductione aque ca. 25
De reductione aeris super elixir ad album ca. 26
De inceratione elixirts albi ca. 27
De compositione elixiris rubei ca. 28
De multiplicatione medicine ca. 29
Quomodo debemus intelligere solutionem sublimationẽ ꝛ coagulationem ca. 30.
De modo faciendi proiectionem. ca. 31
De recapitulatione totius magistery ca. 32
¶ Libellus dictus nouum lumen Car. 339. Continens capitula nouem.

De nomine ¶ Probemium.
lapidis philosophorum. ca. 1
De mũdificatione lapidis añ q̃ ponat̃ in decoctiõe. ca. 2
De decoctione primi gradus vsq3 ad albedinem ca. 3
De gradu ignis aduenta nigredine ca. 4
De decoctione scõi gradus vsq3 ad rubedinem ca. 5
De decoctione terty gradus vsq3 ad calcinationem ca. 6
De calcinatione in q̃ vltimus gradus figẽdi cõplet̃ ca. 7
De cinere per calcinationẽ facto fusibili ꝛ iterato lapis qui est elixir completum ca. 8
Conclusio totius epistole ca. 9
¶ Libellus figillorum. car. 340
¶ Libellus dictus flos florum: ꝛ est perfectum magisterium. car. 340
¶ Epistola super alkimia ad regẽ neapolitanũ. car. 342
¶ Tractatus contra calculum car. 343
¶ Libellus de regimine curatiuo ꝛ preseruatiuo contra catarrum. car. 345
¶ Tractatus de tremore cordis car. 347
¶ Tractatus de epilentia car. 350
¶ Recepta electuary mirabilis preseruantis ab epidimia ꝛ confortantis mineram omniũ virtutum. car. 358

Tabula Alphabetica

¶ Tabula alphabetica oium operū Arnaldi de villa noua dictoꝝ.vꝫ.eoꝝ que annotatiõe dignioza visa sũt. Et vt que requirunt̃ citius visui se offerant: notauimus ea literis: singulis opusculis: ac marginibus foliozū ꝛ colũnarū.

¶ Ex libro speculi introductionum medicinarum.

Aer imutat corpus in supficie maxime ptes que detecte sunt: ꝛ iterū in pfundo precipue mẽbra illa ad q̃ nã ordinauit ei⁹ subam puenire: ꝛ pdicta mẽbra ꝛ que in eis cõtinent̃ velut i corde ꝛ arterys sanguis ꝛ spũs imediate imutant ab aere tã manifeste q̃ medic⁹ dicit eũ nutrire spũs ꝛ augere nõ egdẽ mãlr sed effectiue. car.5.col.2.

Aer lucidus subtilis ꝛ purus spũs ꝛ sanguinez clarificat subtiliat ꝛ depurat ꝓinde coꝛ letificat. mentẽ serenat. corpus letificat. digestionẽ in oib⁹ membris festinat. tenebꝛosus autẽ grossius ꝛ turbidus econtra. c ar.5.col.2.

Aer aliq̃ informat̃ a causis extrinsecis. ita q̃ q̃q̃ fit venenosus: ꝛ q̃q̃ theriacalis veneno resistens. car.5.co.2.

Aurũ q̃uis non mutet cõplexionẽ corpis manifeste: tñ cõfortat coꝛ ꝛ letificat sumptum. car.7.col.3.

Artifici vnicuiq̃ conuenit aliquibus vti considerationibus quaꝝ certitudo tradit̃ in alijs facultatib⁹ quas supponit. ꝓuenit ẽt eidẽ gbusdã indagare veritatẽ p ꝓpria. 10.co.1.

Ablutio separat ptes igneas a terrestribus ꝛ grossas a subtilibus. car.12.col.1.

Argumentũ a ꝓportione tũc solũ est necessariuz quando in oibus terminis qui adinuicem cõparant̃ est vniformis ꝓportio ꝛ similes omnino cõditiones. car.12.col.2.

Aer suis qualitatibus aut virtutibus imutat cõplexionata quecũq̃z. car.12.col.2.

Amara ꝛ acuta simplr nocent itestinis ꝛ stõcho. ca.14.co.3.

Acuti amari ꝛ accidi cõpositio valde confert gbuscũq̃z stomachus multo ꝛ viscoso flegmate ledit̃. car.14.col.4.

Acuta ꝛ amara si stiptica fuerint parũ aut nibil ledunt stomachum ꝛ viscera. car.14.col.4.

Acuta ꝛ amara si pontica fuerint nocent interius sumpta. exterius ℞o applicata iuuant. car.14.col.4.

Acetum efficacius aperit opilationes intrinsecas q̃ vinum ex quo fit. car.18.col.1.

Acetũ renib⁹ ꝛ iferiozib⁹ mẽbris velociter nocet. car.18.co.1.

Anime instr̃m ꝓprie est mẽbruz. spũs aũt est instr̃m mediatum siue disponẽs instr̃m primũ. s. mẽbrũ. car.26.col.2.

Accidentia animi post aerez tenẽt zm gradũ inter ea que subito ꝛ fortiter imutant totũ corpus. car.26.col.3.

Accidentia animi q̃ ex nã spẽi repugnãt vitali actioni dicũt absoluere nociua. q̃ ℞o r̃m spẽm sue motionis non repugnant actioni vitali nõ dñr absolute nociua. car.27.col.3.

Aeris coꝛruptio dꝛ ois mutatio trãsgrediẽs cursum nãe in qualitatibus aut substantia. car.29.col.4.

Ars ¶ Ex lib. de diuersis intẽtionib⁹ medicoꝝ. ois ꝓprys limitib⁹ ꝛ termis icludit̃. car.40.col.4.

¶ Ex libro de humido radicali.

Arboris ramus aly arbori insertus quo humido radicali sustentet̃. car.43.col.3.

Alimentũ vnũ ꝛ idẽ sola rõne differẽs efficit̃ ꝓpriũ ꝛ imediatũ subm gnõni nutritioni ꝛ augumẽto. car.44.col.4.

Animalia quare ꝓportionabilr plus crescant in matrice ꝛ in tẽpore lactationis q̃ in alio tẽpore. car.45.col.4.

¶ Ex libro de mala cõplexione diuersa.

Agentia nãlia nõ bñt intẽtionẽ ꝓprie: sz inclinationẽ: qñ agẽtiũ nãliũ intẽtiones q̃dã intentiones sunt itelligẽtie q̃ est cã vniuersi entis sub cui⁹ lumine agẽtia nãlia se inclinãt ad ꝓprias actiones. car.56.col.2.

Actio dꝛ ab opõne: qñ actio solũ ꝓuenit actiue poꝰ. opõ vo tã actiue q̃ passiue seu dispositiue ad pat̃iẽdũ. ca.60.col.3.

Accidentis gdditas cõsistit in essentia ipsius accidentis eo modo quo cõuenit ei: ꝛ in subiecto cui infigit̃. car.60.co.3.

Actio ꝛ passio nõ ỏbẽt̃ rei nisi p sensibiles q̃litates. 65.co.4.

Actio ꝛ passio debentur quãtitati prout est res naturalis nõ vt mathematica. car.65.col.4.

Aque frigiditas vt est elementũ est maioꝛ frigiditate terre: vt est elntũ: sz vt distant ab igne localr ẽ eꝫ. car.66.col.2.

Ars ¶ Ex lib. de regimine sanitatis. ẽ de bis circa q̃ ꝓuenit errare ꝛ bñ agẽ. car.69.co.1.

Acetũ senib⁹ ẽ icõueniẽtissimũ. seniuz. n. accelerat ꝛ ꝓfirmat rõne frigiditatis ꝛ siccitatis. car.71.col.1.

Aqua frigida in habentibus membra pectoꝛis debilia spasmat mery. car.72.col.4.

Aq̃ p decoctionẽ nõ igrossat̃ vt qdã stolidi. car.73.col.3.

Aque ferree ꝓfortãt oia viscera ꝛ addũt in coitu. ca.73.co.4.

Appetit⁹ nãlis icipit a mẽbris tertie digõnis. car.74.co.3.

Acccidẽtia aie ex necessitate alterãt corpus ꝛ coꝛrectio eoꝝ ad medicum spectat: ꝛ eoꝝ moderatio. car.76.col.1.

Aq̃ rõne sue frigiditatis palyticat ꝛ moꝛtificat: ꝛ oẽs opationes aie destruit: vnde nõ ponit pedẽ in opationẽ nãe per se. in acutis tñ moꝛbis est satis bona. car.82.col.1.

¶ Ex libro de conseruatione sanitatis ad regem.

Aer inter oia que appꝛoximãt coꝛpi humano fortius imutat ipsum: cũ p os ꝛ nares pueniat ad coꝛ ꝛ arterias ꝛ spiritibus permisceatur. car.90.col.4.

Aer pur⁹ nõ solũ coꝛpi ẽ accõmodus: sz ẽt mẽti: nã oia mẽtis opa clarus ꝛ pfecti⁹ exercent̃ i aere puriozi. car.90.col.4.

Aeris ipuritas atq̃z grossities ingenium hebetat apprehẽsionem obtundit: iudicium obscurat: cogitationes infatuat ꝛ obliquat affectiones. car.91.col.1.

Aq̃ ciceruũ aut pisoꝝ apatiua quomodo fiat. car.92.col.3.

Auelane recentes vitãde sunt. nociue. n. sunt ozi stomachi: qꝛ sua grauitate ꝛ frigiditate percutiunt. car.93.col.1.

Allia poꝛri ascalonie ꝛ raphanus nocẽt hũtibus hemoꝛrhoidas fluentes atq̃z pulsantes. car.39.col.3.

Acetositatibus oibus melioꝛ est q̃ sumitur ex malo granato muzo anni ꝑteriti: q̃ꝛ modicũ hz stipticitatis qua stõchũ ꝓfortare põt: ꝛ mẽbra interioꝛa ꝛ hac rõne.

Agresta pre ceteris cõmendatur que fit ex teneritatibus vitium. car.94.col.3.

Aqua ¶ Ex lib. de ꝓseruatione iuuentutis. auri purissimi trãsmutat coꝛpus hũanũ sincerat ꝛ inouat ipm: nec ipz alterat aliq̃ mõ supflue. car.96.co.2.

Aqua vini ꝙccharata si recipiat̃ i mane ieiuno stõcho. 3.i. nõ permittit tristitiã incurrere ꝛ tardat senectutem ꝛ canos. ꝛ iuueneꝙcere facit. car.97.col.1.

Aloes ad q̃titatẽ medie fabe sũptũ i medio comestiõis p se vl cũ mastice ẽ sanitat̃ cura ꝛ iuuẽtutis ꝓfuatio. c.97.c.1.

Astrologus in multis dissentit a medico: ꝛ tñ sermo eius nõ est vilipendendus. car.97.col.3.

Anima alligata coꝛpoꝛi cõplonẽ eius imitat̃. car.97.col.3.

Alia q̃cũq̃ pulchꝛioꝛis sũt adoleꝙcẽtie ꝛ lõgioꝛis ac sanioꝛis vite nãlr ex simplicib⁹ ꝛ pauciozib⁹ reb⁹ viuũt. c.99.c.4.

¶ Ex libro de ꝓsiderationibus opis medicine.

Ars est semita vel ordinatio rõnis ad attingẽdũ finẽ in actibus humanis p media debita. car.100.col.2.

Aer circũdãs coꝛpus nr̃m penetrat i pfundũ coꝛpis cũ suis q̃litatib⁹ p coꝛ ꝛ arterias ꝛ anbelitũ ꝛ pulsuz. car.105.co.3.

¶ Ex libro de parte operatiua.

Actionis cuiuscũq̃ mẽbri nocumẽtũ significat in eo moꝛbũ priuatũ vel ab alio mẽbro cõicatũ. si continuum fuerit significat priuatũ: si interpolatũ non paroxismale cõicatum. car.137.col.1.

Actionũ p ordinẽ se habẽtiũ cuz aliq̃ ex prioꝛibus ledit̃ necessario ledit̃ q̃libet illa posterioꝛ ꝛ nõ eꝫ. car.137.col.1.

Alienatio ꝛ sine febre ꝛ cũ febre supra diuersas egritudines ꝛ dispones significare põt ꝛ eas ponit. car.137.col.2.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Aceti vsus assiduus multa inducit incõmoda visuꝫ debilitat/pectus offendit/tussim commouet/stomachum ⁊ epar ledit:nec non ⁊ iuncturas vehementer opprimit.car.156.col.3.

¶Ex libro de graduationibus medicinaꝝ.

Artificis estimationẽ in appropinquãdo veritati regulat artis reᵃ.car.250.col.3.

Ars semper ꝓcedit ex his que circa naturam certiora sunt. nam incerta non possunt ꝓbari nisi ex his que aliquo modo certitudinem habent:vnde nõ est ars que nõ incboat ex certis ꝑncipijs.car.250.col.3.

Actio qua qualitates in misto mutuo se frangũt nõ subiacẽt sensibus nostris:sed solum actio qua imutant sensu:ideo mensura potentie vnius respectu alterius rõne comprehẽditur:ꝛcognitio incipiat a sensu.car.251.col.1.

Ars nulla ⁊ vlr nulla rõ põt icerta ⁊ occulta cognoscere nisi ex aligbᵒ certis ⁊ manifestis a gbᵒ illa depẽdẽt.c.252.c.4.

Artis certitudo humano labore nõ acquirit nisi duobus modis.s.rõne ⁊ experimẽto.car.257.col.2.

Acus magnete cõtacta vel infozmata si sup aquã natauerit axeꝫ idicat polozꝫ firmamẽti magnete subtracta.257.c.3.

Auerrois in omnibus errauit in quibus locutus est contra Galenum.car.258.col.1.

Auctor composuit hunc tractatum ⁊ quosdam alios contra ipsum.car.258.col.1.

¶Ex libro de vino.

Aurum est res archana perfectissima temperamẽto equali compositum mirabili ꝓportione elementariũ virtutuꝫ cui de cõpositis non est simile confortans cor ⁊ multas alias virtutes babens a natura ⁊ a corpozibus celestibus. Sed

Aurum alchimicum siue ab alchimistis factũ:ꝛ in substantia ⁊ colore sit aurũ:tñ nõ bꝫ virtutes.car.297.col.3.

Anima cũ mediãtibus spiritibus in corpore suas naturales agat actiones dum instrumenta sibi ex aliqua causa impediuntur tristatur ⁊ dolet:ipsa enim alligata corpozi conditiones corpozis imitatur:⁊ ideo non est mirandum si melancholia facit accidere tristitiam ⁊ dolozem cum homo causam illius secum ferat.car.299.col.1.

¶Ex libro de coitu.

Animalia si coitum odirent genus eozum proculdubio periret.car.307.col.1.

¶Ex repetitione super vita breuis.

Aqua quando illabitur spiritualibus membris in bis qui incaute bibunt difficilius expellitur ꝙ̃ mica panis ⁊ grauius angustiat.car.312.col.4.

Aqua nõ ꝓpter sui simplicitatẽ omni humore subtilior existit atqꝫ omni liquore.car.312.col.4.

Aphorismi conditio debet esse vt eius scia sit vera vel semp vt qñ est de necessarys:vel vtplurimum vt qñ est de cõtingẽtibus:⁊ cũ hoc vt superfluitate careat.car.313.col.1.

Antidota magna opiata velut theriaca ⁊c.ex speciali gratia diuine inspirationis inuenta sunt potius ꝙ̃ ex industria rationis humane.car.313.col.3.

¶Ex expositione visionum.

Anime essentia per ea que in visionibus sequentibus somnuꝫ apparent perfectius cognoscitur:⁊ qꝫ ipsa sit substãtia separata:⁊ qꝫ ipsa cõicat cum substantys spiritualibus.⁊ qꝫ

Anima apprehendit futura ſm esse intellectuale nullo sensu illiᵒ futuri ꝓcedente ex dictis visionibᵒ cogſcit.c.327.co.1.

Animam humanam substantiã spiritualẽ qui cõcedit existere inconueniens non iudicet.car.327.col.1.

Anima diuersas ꝓprietates acquirit ſm dominiũ stellarum dominantiũ in infusione ipsius:⁊ hoc est quod baly dixit stelle se hñt aliabᵒ sicut elemẽta corporibus.car.327.co.3.

Animalis cuiuslibet corpus ꝙ̃uis mãlr ex quatuoꝛ elementis existat.nõ tñ per elementa ad hoc deducitur vt aptuꝫ fiat ad taleꝫ vel talem anime informationem:sed aptaꝝ ꝑ virtutem celestis corpozis:vnde virtus corpozis formativa virtutibus astroꝛ est ꝓportionata.car.327.col.3.

Anima mouet a motoribus celi.ita qꝫ ꝑ totum periodũ vite ipsa ad coordinationem ipsozum mouebitur ⁊ mouebit: vnde pꝫ qꝫ celestibus aerẽ turbantibus ⁊ ingrossantibus: ⁊ ipsa anima in corde spiritus ingrossat ⁊ turbat: vñ graue redditur corpus ⁊ econtra.car.327.col.4.

Bonus ¶Ex li.de regul' gñalibᵒ curãdoꝛ morboꝛ. in studio ꝓuᵒ est in foro ⁊ eõ.car.112.co.4.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Butyrum nociuum est corpori febrienti.nociuum itez est corpori sano in notabili ꝙ̃titate sumptum.car.155.col.1.

¶Ex libro speculi introductionum medicinaliũ.

Corpora temperata:vtplurimum reperiuntur sub equinoctiali.s.in quarto climate.in alys aũt habitationibus rarius.car.2.col.1.

Cutis humana sola inter omnia complexionata maxime ꝓpinquat vero tẽperamẽto:⁊ ex ea corpus humanũ dicitur absolute temperatũ respectu oium alioꝛ.ca.2.col.2.

Chylus/lac/⁊ sperma ꝓz medicũ sunt res nõ nãles:qꝛ sũt nutriens ꝑᵐ vel supfluitates exeuntes a corpe.ca.2.col.8.

Calor ⁊ spũs subiecto sunt idẽ.vz.vnus vapor:sed sola differunt ratione.similiter omnes spiritus subiecto non differunt sed ratione tantũ.car.3.col.4.

Cutis superficies lingue ⁊ vngues de se carent determinato colore:ita vt nõ colozata possint dici:sed eaꝫ habent naturaliter qualitatez visibilem per quaꝫ disponuntur ad oẽs colores suscipiendos.car.4.col.2.

Corpus inquantum sanum potest esse sine rebus nõ nãlibᵒ: sed non inquantũ corpus aut viuens.car.5.col.1.

Calor nãlis spirituum:ꝛ vt naturalis semper sit temperatᵒ ⁊ refrigeratione non indigens.tamen ꝓut intenditur a conclusis fumositatibus eget beneficio aeris temperãtis ad reparationem spirituũ:qñ calor fumositatũ ipsoꝛũ est consumptiuus.car.5.col.2.

Carnes tyri a ꝓprietate sui pellunt supfluitates venenosas cuiuslibet alteriᵒ aialis.quapp mũdãt leprosos attrahunt ℞o tñ supfluitates ꝓprie spẽi.car.7.col.4.

Complexionatum nullum siue sit cibus siue medicina põt equalr imutare corpora que sunt inequalr lapsa.c.9.co.2.

Comestio piscis salsi tussim sedat ex stillicidio causatam nimium potanti:⁊ vocem clarificat obscuratam potu supfluo.car.9.col.3.

Complexionato siue misto duplex est forma ſm medicos.s. forma mistionis ⁊ forma specifica.car.10.col.1.

Complexionatoꝛ duplex est constitutio prima ex elemẽtis ⁊ secunda ex mistis.car.10.col.3.

Complexionatoꝛ omniuꝫ nature vergunt ad naturam loci generationis ipsozum.car.11.col.4.

Contritio medicinaꝝ quid operet in eis.car.12.col.1.

Caules ⁊ cydonia cum suis granis conuenientius ꝓpinant patientibus fluxum ventris cum difficultate vrine ꝙ̃ reubar.⁊ myrtilli.car.12.col.3.

Camomilla omnia viscera cõfortat.lapidem frangit:⁊ cunctis febricitantibus de putredine humozum maxime cõuenit.car.12.col.4.

Cera lota cũ aqua frigida ⁊ albescit ⁊ infrigidat amittendo acumen.car.13.col.1.

Color essentialr nõ causat a q̃litatibᵒ ꝓ l'onalibᵒ sic̃ sapor ⁊ odor:sed a luce ꝓcipata in puio terminato.ca.14.col.2.

Colores nãliter ordinantur ad significandũ reꝝ differẽtias

in seipsis:⁊ nō in cōpōne ad corpus sanabile.car.14.c.2.
Caliditas absolute remissa dicit̄ que intra latitudinē primi ⁊ scōi gradus decurrit:que ℞o intra latitudinem tertij ⁊ quarti dicit̄ absolute intensa.car.17.col.2.
Causas in secretis nāe ab effectib⁹ inuestigamus.car.18.col.2
Calor extranei⁹ ⁊ nālis qd operent̄ agēdo i humorē.ca.18.c.2.
Calculosis medicari cū apitiuis excellētis calitatis maluz. cū tpate aūt calidis ⁊ aliqualr humidis bonū.ca.19.co.3.
Caliditas multo magis ē actiua q̄ friditas.car.20.col.2.
Calculosis cholericis ⁊ bñtib⁹ viscera ignea lubricatiua nocent:nā in eor viscerib⁹ glutinosa fiunt.car.20.col.4.
Cinamomi sapor quadruplex:⁊ de inuamētis ⁊ nocumētis eius cognitis per eius sapores.car.22.col.3.
Cōplonatū idem spē variat̄ quantum ad vires primas ⁊ secundas ꝓm diuersitatē climatum vel regionum in quib⁹ crescit vel generatur.car.24.col.2.
Cōplo vniuscuiusq; misti per quā saluat̄ in sua spē nō est idiuisibilr vna:sed multā bz latitudinē q̄ ifra duos extremos terminos continet̄ ⁊c..car.24.col.2.
Celū quo influat mistis virtutes excedētes potētiā cōponētium siue miscibiliū ⁊ ēt proprietates.car.24.col.3.
Cordis dilatatio vel ꝓstrictio si mutet̄ a solito cursu nece ē prius cor calescere vel infrigidari.car.26.col.4.
Cor diuersimode mouet̄ in accidētib⁹ animi.car.27.col.4.
Corpora sana egra ⁊ neutra que sunt ⁊c.car.29.col.3.
Complexionis malitia cui⁹ diuersitas in quatuor ꝓz genus consideratur a medico.car.30.col.3.
Cōplo mala diuersa si vincit terminat̄ in equalē siue māsiuā ⁊ hec in corruptionē ⁊ mortem.car.30.col.4.
Complexio vel compositio est formale principiuz membri quo perficit operationem.car.30.col.4.
Calor nālis ⁊ fluens est vapor aereus/⁊ corrupta suba vaporis calor naturalis extinguitur.car.33.col.3.
Corpus sanuz est qō in complexione est temperatū:⁊ in cōpositione est coequale.car.36.col.1.
Color cutis nō arguit supra cōplonē cerebri:sicut supra cōplonez alioz mēbroz interioz.car.36.col.4.
Complexio est qualitas composita ex oppositis qualitatib⁹ ⁊ ideo neutri oppositoz proprie contrariatur:cum contraria maxime a se distent.car.37.col.3.
Complexio quelibet lapsa bene degit in continente qualitatis opposite si non excedat ⁊c. Jn continente vero qualitatis eiusdem:siue similis in gradu non patitur:in dissimili ℞o gradu patitur ⁊c.car.37.col.4.
Corpora cala melius frigus tolerare q̄ cala:⁊ corpa frigida min⁹ pati a frigore q̄ cala qūo intelligat̄.car.37.col.4.
¶Ex libro de diuersis intentionibus medicoz.
Conclusio vel sermo qui non facit iuuamentuz in ope vel in cognitione vtili ad opus nō est de medicina.car.4.col.1.
Corpus optime cōpōnis est regula cognoscēdi oēm excessum ⁊ quecūq; in medicina absolute dicunt̄ tā in causis q̄ in corporibus ⁊ signis ad ipm referunt̄. car.41.col.2.
¶Ex libro de humido radicali.
Corpus animatum principalr corrūpitur inquātuz est animatuz ꝓpter actionem caloris nālis in humido radicali: ꝓout est virtus ignis: vel eius retinet informationem.car.44.col.3.
Carni ⁊ pinguedini maioz ꝓcedit̄ po⁹ restaurationis pp maiorem conformitatē māe nutrimentalis.s.sanguinis cum eis q̄ cum alys membris.car.45.col.4.
Complexio ¶Ex lib.de mala cōplone diuersa. mala diuersa q̄ sit. ⁊ quare sic dicat̄ ⁊
Complexio mala equalis que sit ⁊ quare sic dicatur: ⁊ qūo differunt abinuicem.car.47.col.3.
Cancrena quid sit:⁊ qūo differat a cācro ⁊ ab antrace:⁊ alys apostematibus malis.car.47.col.4.
Cōplo mala diuersa est q̄litas inālis actu alterans mēbruz: ⁊ corrūpens eius nālez cōplexionē.car.49.col.1.
Cholera est calidior res in corpore nostro:deinde ex humoribus sanguis.car.54.col.1.
Corpus primo recipit excessum caloris aut cuiuslibet qualitatis a supercalefaciente aut qūolibet alterante qō magis dispositum est ad illud.car.54.col.1.
Libanus dr tota ꝓcauitas illa q̄ ē a furcula colli vsq; ad pudibūda ⁊ ptinet spūalia mēbra ⁊ nutrit iua.car.53.col.3.
Cor est oib⁹ mēbris magis sanguineū:⁊ p⁹ ipz epar.c.53.c.4
Complexio naturalis ⁊ propria ethicoz est oino victa ⁊ resoluta quomodo sit verum.car.57.col.3.
Cōplo nālis latitudinē bz in vnoquoq; corpe inq̄tuz ē nālis:lz nō inq̄tū est potissima illi corpi.car.57.col.4.
Cōplo innata mēbroz corpis viuētis i nāli dispōne cū influenti ꝓcurrēs q̄dā mediā dispōnē causat i mēbris q̄ est ipsis ꝓueniēs ⁊ amica ꝼm exigentiā corporis.car.57.col.4
Calor febrilis i ethica acutior ē ⁊ fortior q̄ i alys feb.esto q aliqñ gradualr i alys feb.sit maior qūo verū sit.c.59.c.2.
Corpora vehemēter infrigidata ab aere frigido cum appro pinquant igni subito sentiunt passionem ⁊ dolorem.quare ⁊c.car.67.col.3.
Corpa corrūpunt̄ a corpib⁹ p cōplonē ⁊ ppriā spēm. 69.
Color nō vr esse nisi lumen obfuscat pp miscibilia in misto cuius extremū in corpe terminato est color.car.67.co.4.
¶Ex libro de regimine sanitatis.
Corporum nostrorū materia sunt duo spermata que sunt liquida.car.68.col.4.
Cōplo cholerica ē pata senectuti pp siccitatē.car.71.col.4.
Carnositas differt a pinguedine:quia arguit super calidita tem ⁊ humiditatem.pinguedo ℞o super frigiditatē ⁊ humiditatem.car.72.col.2.
Caput leporis combustum valet contra cancrum gingiuarum ⁊ palati.car.72.col.4.
Cor duos nocuos hostes bz.s.despationē ⁊ tristitiā.c.73.c.1.
Cordialia calida ⁊ temperata que sint.car.73.col.1.
Capitis lotio non tardetur vltra.xx.dies nec fiat in hebdomada plusq̄ semel ⁊ stomacho vacuo semper. puta ante prandium ⁊ cenam.car.74.col.4.
Cibus grossus aliqñ ꝓponēdus est subtili.car.75.col.2.
Cibus qñ est multū delectabilis lesio inde proueniens non est multū manifesta:nā qō bñ sapit nutrit.car.77.
Columbi antiqui mirabilem habent proprietatē in epilepsia ⁊ paralisi.car:80.col.3.
¶Ex libro de conseruatione sanitatis ad regē.
Coitus bñtib⁹ iuncturas debiles ⁊ ab hemorrhoidibus vexatis si famelici coeant aut imediate post replonem est malus.car.92.col.1.
Castanee assate post cibum sumpte comprimunt ipsum orificium stomachi confortando.car.93.col.1.
¶Ex libro de conseruanda iuuentute.
Canos retardat/⁊ sensū corroborat/⁊ vitā,plōgat diāthos cū çuccharo i aq̄ vini dissolutū.c.95.c.4.
Corallus si poteſ suspensus supra os stomachi corrigit malitiam stomachi ⁊ est res certa.car.97.col.1.
Comedere coquinā paratā in vase auri vel in cui⁹ decoctione lamine ei⁹ posite fuerūt ⁊ potare vinuz in quo monete vel lamine extincte fuerunt multoties iprimūt in corde bonam habitudinem impressione fortī.ca.97.col.3.
Calor inatus nālr custodit humores ne in eis extranee qualitates superueniāt:⁊ facit ꝑseruationē a putrefactione:⁊ oium virtutum est instrumentum.car.97.col.4.
¶Ex libro de regulis gñalibus curationis morboz.
Curationis opus ex duobus constituitur.s.ex cōseruatione rerum naturalium ⁊ remotione

tione rerum contra naturam que ambo fiunt p debitam applicationē rex non nālium.car.114.col.1.

Curatio recta fieri non potest per contraria nisi egritudo et causa eius cognoscantur.car.114.col.2.

Curatio vt certiori modo fiat.debet fieri pauciorib⁹ instrumentis quibus possit.car.114.col.3.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Caro quadrupedum que sit eligibilior in regimine sanitatis:et de modo decoctionis et preparationis eius.car.147.col.3.

Cerebrum animalium parum conuenit in regimine sanitatis et comedi debet ante cibum cum temperantibus eius viscositatem et frigiditatem:vt origanus et calamentū ⁊c. sed in via medicine conuenire potest vt

Cerebrum capriolox contra venena et contra morsus venenosorum:et cerebrum leporis contra tremorem et

Cerebrum pullorum ad memoriam et subtiliationem ingenij fm quosdam.car.148.col.4.

Cepe si comedantur crude generāt in stomacho humores malos et putrefactibiles et inducunt somnia mala et dolorem capitis:et nimius vsus earum disponit hominem ad memoriam deperdendam:et perducit ad dementiam:p̄ cocta iuuant digōnē et minuūt nocumenta.car.150.col.1.

Carnes volatiliuz plus conueniunt q̄ carnes quadrupedū bis qui relicto exercitio corporali vacant studijs et contēplationibus.car.153.col.3.

Cenam non incipiendam esse a potu.s.vino:vt quidam exponunt:sed a cibo potabili siue liquido.car.155.col.2.

Cerasa sunt multiplicia:et que sunt sana et que nō sana:et quo tempore sint comedenda.car.155.col.4.

Consuetudo cum sit altera natura si sit laudabilis custodiēda est sicut nā qm̄ transgressio a consuetudine nocet nocumento magno.car.157.col.4.

Consuetudo quelibet permutanda permutari dz paulatim et non subito: quia natura non tolerat subitas mutationes.car.157.col.4.

Cauere debet sibi quisq3 ne vnius rei quātuncūq3 bona sit sibi consuetudinē faciat:quā ipsum seruare sit nociuz:sed vnusquisq3 disponere se debet:vt possit ad inconsueta sine nocumento transire.car.157.col.4.

Cibus nō est exhibēdus in paroxismo:nec imediate ante:nec imediate post ipsum paroxismum.car.158.col.1.

Caules generant humorem melancholicum et somnia mala/mali sunt stomacho/pax nutriunt/visum obtenebrāt/somnū inducunt mēstrua et vrinā prouocant et ebrietatem prohibēt.car.158.col.2.

Castoreū calefacit/pfert neruis et vētositati i aure.c.158.c.4

Cepe excitant coitum/appetitum prouocant/faciem rubificant/cum melle verucas eradicant/sitim faciunt/intellectui nocent/saliuam multiplicant/et succus earuz confert aque descendenti ad oculū.car.159.col.1.

Cerifolium cum melle tritum cancro superpositus curat ipsum:et bibitum cum vino sedat dolorem ventris:vomitū et fluxum ventris:vrinam prouocat et menstrua:et soluit dol.laterum renum et vesice.car.159.col.3.

¶Ex libro breuiary.

Cerebrum catarrigans est causa multarum egritudinum.car.166.col.4.

Cerebrum in quatuor partes diuidit̄.in anteriori viget sanguis.in posteriori flegma:in destro cholera:et in sinistro melancholia.car.166.col.4.

Cerebri diuisio in ventriculos et eius complexio et compositio quomodo cognoscatur.

Coitus vsus moderatus vtilis est et competit in regimine et custodia sanitatis.car.196.col.2.

Coitus imoderatus vitā abbreuiat:quia humiditatez nutrimentalem euacuat.car.196.col.3.

Calor nālis in corporib⁹ nostris est duplex.vnus qui ab elementis nascit̄.alius g a spiritibus et humoribus innascit̄ q̄ cum distemperatur dz febris.car.216.col.4.

¶Ex regimine podagre.

Coriandrum bullitū in aceto et exiccatū:sumptū cum cibo a multis egritudinibus preseruat:et lumbricos gnāre nō pmittit.car.235.col.4.

¶Ex libro de amore beroyco.

Cōcupiscētia vehemens ab erroneo iudicio estimatiue vtutis causat̄.ca.240.co.4.

¶Ex libello de venenis.

Cerebrum gallinarū assatū confert sua pprietate tam morsure a venenosis q̄ bis qui p os venenū sumpserunt.car.249.col.2.

¶Ex libro de dosibus theriacalibus.

Cause salubris q̄titatē solū regulat p̄sideratio expellibilis.s.rei cōtra nām in q̄titate sua et consideratio tolerantie subiecti sanabilis..car.149.col.4.

¶Ex libro de graduationibus medicinarum.

Cōplexio resultās in cōposito nō dependet a cōponētib⁹ nisi rōne p̄plonis eox.c.252.co.4.

Credere nemo tenet̄ alicui sine rōnis euidētia in his que tm̄ rōnis sūt et nō fidei vel solius experimēti.car.257.col.3.

Certitudo solo experimēto habita eox tm̄ est quorum causa est proprietas.car.257.col.3.

Cōparatox adinuicē excessus nō pōt cognosci nisi q̄titates extremox vel mēsure cognoscant̄.car.257.col.4.

Cognoscit̄ nihil certe nisi in suis ppriis termis cogīscat̄:et iō cognitio p diffōnē facta dz cognitio termini.car.258.c.1.

Cōplonatū oē in gradu iferiori pōt reducere oppm gradus supiozis ad tēpamētū si p̄m pōdus iferioris multiplicet̄:et p̄m supiozis maneat in p̄pōne medicinax.car.262.col.1.

¶Ex libro de simplicibus.

Cor est corpis p̄nm et aie/sedes oīuz/arca virtutū/et spiritus gīnator/et nō pōt aliqd fieri melⁱ in egritudinibus q̄ cor p̄fortare:maxie in melicis/pestilētialib⁹/venenatis/et cardiacis/et q fastidiosi sunt.car.267.col.3.

Cibus est illud qō est aptū cōuerti in subaz nri corpis:et in corpib⁹ loco ei⁹ qō p̄tinue depdit̄:et q̄ augemur et tenemur in vita:et est aptū pati a calore et vici magis q̄ agē et vincere:et nō agit in corp⁹q̄le:et multa de cibis dñr.ca.272.c.2.

¶Ex antidotario.

Caulis nascens in locis aridis et siccis est valde terrestris et stiplicus.crescēs aūt i loco calo et humido margie argilloso est būide nāe ac soluti⁹.c.274.c.4.

Capilli veneris recētes apitiui sūt:vētrēq̄ subducūt et deopilant.sicci aūt obturāt meatus et p̄stringūt.car.275.col.1.

Columbi syluestres masculi comesti p̄ferūt tremori mēbrorum paralysi et amissioni loquele.car.275.col.1.

Caput leporis et p̄cipue cerebrū cōfert sili vt colūbi et cerebrū gallinarum acuit intellectum.car.275.col.1.

¶Ex libro de vino.

Corallus in ore retētus cōfortat stomachuz et suspēsus ad collū ita q̄ pendeat versus stomachum p̄hibet cōturbationem.car.297.col.2.

Cortex media sambuci si versus iferiora trahat ducit iferi⁹. si versus superiora ducit superius.car.300.col.4.

¶Ex libro de coitu.

Coitus naturaliter inest aīalibus ad conseruationem generis eorum.car.307.col.1.

Complexio testiculorum que et qualis faciat ad generationē masculorum et feminarum.car.307.col.2.

Coitus soluit malā habitudinez corporis.furorem mitigat.

✠✠

melancholicis ꝓdest:ꝛ amantes ad memoriã prouocat.ꝛ concupiscentiam soluit.car.307.col.4.

¶ Ex repetitione super vita breuis.

Comparata quecũqꝫ qñ comparantur debent sumi vniuoce aliter comparatio nulla existit.car.312.col.4.

Comestio vuarũ recentiũ ꝛ aliox quoꝛũdã dulciũ ꝓpter qd qbusdã infert stipticitatẽ ventris.car.313.col.3.

Causarũ curatiuaruꝫ intentio dependet a notitia morbi ꝑm speciem ꝛ ꝑm causaꝫ ꝛ particulaꝫ patientẽ. Et

Cause neutre inuente sunt a sapientibus ꝓpter casus dubios:vnde multum iuuamentuꝫ prestant in medicina cũ infirmis prebeant consolationem ꝛ medicum preseruant a confusione.car.313.col.4.

Camomilla est medicina temperate complexionis:ꝛ habet ꝓprietatem cõseruandi spiritus/ꝛ confortandi membra principalia/ꝛ pellendi dolores membroꝝ interioꝝ:lꝫ faciat aboꝛsum:vnde decoctio camomille cõfert omnib⁹ doloꝛibus in visceribus.car.314.col.3.

¶ Ex expositione visionum.

Continens nos per quod fiunt immutationes in nobis est triplex:elementuꝫ/celũ/ꝛ prima causa.car.327.col.2.

Continẽs nos ꝛ in vigilys ꝛ in somnis mouet ꝛ iclinat nos: nunc ad hoc:nunc ad illud imaginandũ:aut agenduꝫ:vel appetendũ:vel cogitanduꝫ aut obtinendum nisi caute ꝑ intellectum in aliud remittamur vel motibus intrinsecis distrahamur..car.327.col.2.

Cygnus habet ꝓprietates que multum ꝓportionant ꝓprietatibus philosophantium in hac vita.car.328.col.4.

Casus dentium in somno alicuius amici vel ꝓsanguinei moꝛtem significat.car.325.col.2.

¶ Ex libro speculi introductionũ medicinarum.

Doctrina resolutiua nõ ducit ad perfectam notitiã sine cõpositiua in prohemio.

Dispositiones sanabilis coꝛpis in genere non sunt nisi tres sanitas/egritudo/ꝛ neutralitas.

Diaphanũ splendoꝛe carens in ꝓfundo apparet nigrũ:sicut patet in aqua maris ꝛ oculo nigro.car.4.col.4.

Dosis ꝓma cõplexionatoꝝ in temperata regione atqꝫ respectu coꝛpoꝛis temperati quodam modo canon est inuenidi doses in ceteris regionib⁹ atqꝫ coꝛpis.car.9.col.3.

Dulcia oia si adurantur fiunt amara.car.15.col.1.

Dulce vt tale opilat:qꝛ vehemẽter ꝛ copiose attrahit.15.c.2.

Dulcia ꝛ acuta ꝓnientissima sũt ad mũdificationẽ visceruꝫ in oib⁹ coꝛpibus ꝛ ꝑcipue in frigidis ꝛ bũidis.car.15.c.4.

Dulce ꝛ stipticũ opilatis inimicat:sed rheumatismũ patientibus valde confert.car.16.col.1.

Digestiua stomachi vbi debilitat ex limositatibus flegmatis nãlis mollificãtib⁹ ipsuꝫ ꝛ infrigidãtib⁹ vel potu abũdanti necesse est stipticis increspare stomachũ.car.16.c.1.

Dulcia flegmaticos laxant/cholericos ꝓstipant.ca.20.co.4.

Dulce qõcũqꝫ in via cibi cui coꝛpi ꝓsit ꝛ cui nocet.c.23.c.3.

Doctrina nullius moꝛtalis sufficit medicũ vbiqꝫ certificare de viribus cõplexionatoꝝ.car.24.col.2.

Dactyli a ꝓprietate relaxãt gingiuas.car.28.col.4.

¶ Ex libro de diuersis intentionibus medicoꝝ.

Dispositiones coꝛpoꝛis humani.ꝫ.sanitas/egritudo/ꝛ neutralitas:quare a medico ponantur tres:a philosopho autez due tantũ.ꝫ.sanitas ꝛ egritudo.car.41.col.4.

¶ Ex libro de mala cõplexione diuersa.

Doloꝛ est sensibilis apprehẽsio innãlis ꝓmutationis ꝛ exitꝰ a qualitate dolentis coꝛpis.car.51.co.4

Dyscrasia seu mala cõplo nõ est moꝛbus ꝓueniẽs per se nisi cõsimilibus membꝛis:vnde ẽt consimilis appellat.oꝛganicis ꝙo per accidens.car.56.col.2.

Doloꝛ ꝛ passio non fiunt in his que iam integre alterata sunt eo ꝙ sensus nõ fit nisi in alteratione.car.56.col.4.

Doloꝛis cause sunt due.ꝫ.solutio continui ꝛ alteratio subita.

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Digestionis ꝓme erroꝛ si sit notabilis non coꝛrigitur in alys.car.73.col.1.

Digestionis coꝛruptio ꝛ indigestio est radix oium malоꝝ ꝛ maxime nocet cerebꝛo.car.72.col.3.

Digestio fit in quiete ꝛ somno in quo qescũt virtutes aiales ꝛ foꝛtificantur naturales.car.75.col.3.

¶ Ex libro de cõseruatione sanitatis ad regem.

Digestio cibi ꝛ maxime in stomacho nequit cõpleri nisi caloꝛ naturalis coadunet circa locum digestiõis:ideo moderate refectis nõ ꝓuenit sumpto cibo deambulare vel laboꝛare:ꝛ ẽt vigilare.car.91.col.4.

Digestio foꝛtioꝛ est in aere frigido qꝫ in calido.car.91.col.4.

Dulcia/acuta/assa/ꝛ salsa/patientibus hemoꝛrhoidas pulsantes inimicantur.car.91.col.3.ꝛ car.94.col.4.

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Digestio perfecta est:qñ caloꝛ ꝛ spiritus ad interioꝛa mouent ꝓpter quoꝝm motum naturalis caloꝛ incendit:ꝛ sic tempus noctis est tempus perfectioꝛis digestionis.car.145.col.4.

¶ Ex libro breuiary.

Dieta est potissima res in curatione cuiuslibet egritudinis.car.169.col.2.

¶ Ex libro de graduationibus medicinarum.

Dosis est certa qñtitas qua coꝛpus sanabile imutatur ꝓma applicatione vel multis bꝫ.car.253.co.4.

Dosis qñtitas in genere est triplex maioꝛ/ꝛ minoꝛ/ꝛ media:ꝛ qũo dosis sit inuenienda in aliqua regione.car.153.col.4.

Diffinitio cõtinet ꝓpꝛios limites diffiniti.car.258.col.1.

Dosibus siue ponderibus ꝓmis simpliciũ cognitis in vna regione facile est cognoscere in alia considerata differentia regionis ad regionem.car.260.col.4.

¶ Ex libro de aquis medicinalibus.

Diuretica in cibis accepta potius indigestionez stomachi operantur:quare in potu debent dari.car.300.col.2.

¶ Ex repetitione super vita breuis.

Documentum qõlibet dicitur esse vtile quãdo per ipsum regulatur auditoꝛ ad bonuꝫ aliqꝺ acquirendũ:ꝛ tunc eius vtilitas percipit qñ cognoscit ad qꝺ bonum dirigitur.car.310.col.3.

Diadragantũ competit in tussi ab humoꝛe cholerico subtili ꝛ in qua etate ꝛ quo tempoꝛe.car.312.col.3.

Diete regimen est basis ꝛ fundamentũ aliozum duoꝝm regiminũ.ꝫ.potionis ꝛ manualis opationis.car.314.col.4.

Doctrina operatiua tenebꝛosa est ꝛ inutilis nisi ad particularia contrabatur.car.315.col.1.

¶ Ex libro speculi introductionum medicinalium.

Egritudo est innaturalis membꝛi vel coꝛpoꝛis dispositio qua sensibiliꝛ ꝛ imediate leduntꝫ in ipsis actiones naturales.car.1.col.2.

Exercitiũ particulare membꝛi si fuerit moderatum subam ꝛ virtutẽ membꝛi cõseruat atqꝫ cõfoꝛtat.imoderatuꝫ ꝙo debilitat ꝛ resoluit.similiꝛ moderata quies conseruat imoderata debetat.car.6.col.3.

Experimentũ rationabile semper presupponit determinatum obiectum.car.7.col.2.

Experimenti notitia certa habetur obseruando cõditiones quibus potest fallacia vel erroꝛ iudicij precaueri que sũt sex in genere.car.9.col.1.

Experimentator artificialis volens inuestigare non solum virtutem complexionati:sed etiam q̃titatẽ p̃mam incipit a minori quãtitate q̃ sua estimatio particularis informata mensurat.car.9.col.3.

Effectus per se cõplexionati erit qui cõtinuabit̃ in omnib⁹ aut pluribus corporibus ⁊ in eisdem ⁊ in omni tempore velut plurimum:nam que per accidens fiunt raro cõtingunt ⁊ in pauciorib⁹.car.9.col.4.

Expulsio superfluitatis a quibuscũq; meatib⁹ efficacior est si ad apertionẽ meatus a parte ante sequatur constrictio eius a parte post.car.12.col.3.

Estimatio qũo imutat membra corporis ⁊ qũo sit causa accidentium animi.car.26.col.3.

Exeuntium mutatio innaturalis vel fit in qualitate ipsorũ vel in quãtitate vel in tẽpore exeundi.car.35.col.1.

Extremorũ consideratio semper precedit considerationem medy.car.35.col.3.

¶Ex libro de humido radicali.

Effectus non deficit nisi propter defectionem causarum.car.45.col.3.

¶Ex libro de regimine sanitatis.

Egritudinum actualium ⁊ paratorum in eas de ꝓpinquo cadere cura est eadem.car.84.col.4.

¶Ex libro de ꝓseruatione sanitatis ad regem.

Exercitium moderatum ante cibum conuenit:ga calorem excitat naturalem per quem digestio cibi est celebranda:⁊ superfluitates corporis resolut ⁊ expulsioni preparat quibus manentibus in corpore calorem naturalem obtundunt ⁊ meatus impediunt p quos alimentũ transire debet.car.91.col.1.

Exercitium moderatum est ex quo alacrior quis efficitur.⁊ membra etiã leniora.nam si doluerint aut inde fatigata permanserint ꝓculdubio fuit imoderatum:vnde cessandum est ab eo.car.91.col.2.

¶Ex libro de cõseruanda iuuentute.

Exercitium est quo calor innatus reuocatur corporis leuitas ⁊ fortitudo acquirit̃:⁊ res magis ꝓhibens a repletione:⁊ coaptat membra ad nutritionẽ ⁊ augumentũ bonũ:⁊ facit ea operatiua ⁊ assecurat ab accidentibus multis.car.96.col.4.

Egritudo omnis est corrugãs ⁊ ad senũ ꝓducẽs.car.97.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Ebrietas que ex ceruisia ꝓuenit deterior est ea que fit ex vino ⁊ magis durãs.car.151.

Enule succus cum succo rute patientibus rupturam subuenit.car.159.col.3.

¶Ex libro de graduationibus medicinarꝫ.

Excessus omnis mensuratur per comparationez ad equale quomodo sit verum.

¶Ex repetitione super vita breuis.

Experientia facit artem quomodo debeat intelligi.car.311.col.1.

Expulsio naturalis recta materiei nõ fit nisi per excessionẽ ⁊ expressio fit per spontaneam cõstrictionẽ meatus a ꝓte intra ⁊ dilatationem eius a parte extra:⁊ qũo iuuetur per medicinas.car.315.col.1.

¶Ex libro speculi introductionum medicinalium.

Pharmacia peccantem attrahens humorem interficere aut multum ledere potest tripliciter.car.8.col.3.

Forma specifica nec sensu percipitur nec ratiocinando possumus dicere q̃ sit suba vel qualitas in qua tale vel tale cõponens ⁊ tñ vel talr dominat̃ quẽadmodũ possumus de forma mistionis asserere.car.10.col.1.

Forme substantiales miscibilium saluant̃ in misto ꝑm medicum.car.11.col.1.

Finis imponit necessitatem his que sunt ad finẽ ⁊ finis medici.s.cognitionis cõplexionatorum est duplex remotus ⁊ ꝓximus.car.24.col.1.

¶Ex libro de diuersis intẽtionibus medicorum.

Finis bis que sunt ad finem limitem ⁊ necessitatez imponit.car.40.col.4.

¶Ex libro de mala cõplexione diuersa.

Febris putride terminatio sine manifesta euacuatione qñ sit laudabilis ⁊ qñ suspecta.ca.50.col.2.

Flegma est frigidior res in corpore nostro deinde ex humoribus melancholia.car.51.col.4.

Febrium generum appropriatio cuz dicitur feb.in spũ.feb. in humore.febris in mẽbris rõ quare ꝛc̃.car.56.col.3.

Febris essentia nunq̃ potest infigi humoribus quin spiritibus infigatur.forti enim deuicto necesse debile deuinci.car.60.col.3.

Febres omnes scilz tam febris in spiritu q̃ feb.in humoribus cum prolongant̃ veniunt ad hoc q̃ sequitur eas feb. fixa.car.60.col.4.

¶Ex libro de regimine sanitatis.

Fricatio ordinatur ad superfluitatuz tertie digestionis membrorum resolutionem ⁊ membrorum confortationem ⁊ pororum apertionem ⁊ caloris attractionem.car.71.col.2.

Pharmacia ⁊ flebothomia q̃uis purgent corpus:ipsum tñ inueterant specialiter pharmacia que vtplurimum habz naturam veneni.car.74.col.4.

Furfur parũ nutrit ⁊ vẽtrẽ subducit.⁊ farina eꝫ.ca.77.co.2.

¶Ex libro de cõseruatione sanitatis ad regẽ.

Frumentum coctum si frequentetur lumbricos multiplicat opilationes generat ⁊ disponit ad calculum in renibus ⁊ vesica ⁊ idem est iudicium de pultibus factis de farina ⁊ de bis que fiunt de pasta.car.92.col.2.

Ferculum ex ordeo mundato cocto vsq; ad rupturam ⁊ loto cum aqua frigida deinde pistato ⁊ cocto lacte amygd̃. est valde conueniens patientibus hemorrhoidas pulsantes.car.92.col.2.

Fructus oleaginosi vt amygd̃.nuces pinee fistici oẽs crudi existentes stomachũ offendunt.car.93.col.2.

¶Ex libro de cõsiderationibus opis medicine.

Flebotbomia est incisio vene euacuans sanguinem ⁊ humores cuz sanguine currentes in venis vel est euacuatio sanguinis ⁊ humorum cum sanguine currentium in venis facta per incisionem venarum.car.101.col.1.

Febricitantes oẽs siue feb.fuerit acuta siue chronica in declinatione flebothomantur.car.101.col.2.

Flebothomia penitus dimittenda est in p̃cipijs morborũ in q̃bus cholera rub.abundat cũ sanguine.car.101.col.2.

Flebothomia fieri non debet in corporibus lapsis in quib⁹ cum sanguine abundat flegma.aut cholera rub.aut aquositas tempore indigestionis morbi.videlicet in p̃cipio ⁊ augumento.car.101.col.3.

Flebothomia fieri dz de vena per quaz membrum citius ⁊ perfectius:⁊ ẽt securius exoneratur.car.101.col.4.

Flebothomia fieri non debet stante vacuitate pulsus:neqz in colica:neqz in spasmo/paralysi/ꝓgelatione/neqz in siti arida:⁊ quibus alijs dispositionibus.car.104.col.3.

Flebothomia nõ dz fieri in aere valde calido neqz in aere valde frigido in q̃bus corpibus intelligat̃.car.105.col.1.

Flebothomia fieri dz non expectata hora motus humorũz contra quosdam medicos.car.105.col.2.

Flebothomiam fieri hora vespertina in melãcholicis ⁊ epi/lepticis ⁊ quibusdam alys corporibus quomodo sit itel/ligendum.car.106.col.1.

Flebothomia permittitur in vtente bono cibo ⁊ multo.in ieiunãte ℞o ⁊ pauco cibo vtente prohibet̃.car.106.col.2.

Flebothomia ꝓhibet̃ in supflue vigilãtib⁹/supflue se exercitantibus/⁊ irascentibus/⁊ timẽtibus.car.106.col.2.

¶Ex libro de regulis gñalibus curationis morbor̃.

Fidelitas est vt vnusq̃q faciat alteri qđ facere tenetur ꝼm fidem.car.114.col.3.

Flebothomia dz interrumpi siue intercipi cum digito in paratis ad syncopim car.114.col.3.

Flebothomie q̃titas tam discreta q̃ cõtinua sumit̃ a fortitudine virtutis ⁊ ab exuberãtia sanguinis.ca.114.col.4.

Flebothomia fieri non dz nisi prius mundificet̃ stõchus a repletione quacũq̃ superflua.car.114.col.4.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Fructus omnis recens non correctus replet sanguinẽ aquositate ebulliente:⁊ sic preparat sanguinem ad putrefactionẽ.car.147.col.1.

Fructus magis nutritiui ⁊ similiores ⁊ ꝓpinquiores carnibus in nutriendo sunt ficus vua ⁊ dactyli.car.148.co.4.

Ficus tam recens q̃ sicca est boni nutrimenti ⁊ que sint ei⁹ iuuamenta ⁊ nocumenta.car.149.col.1.

Furfur parũ nutrit ⁊ ventrẽ subducit.farina cõ.car.152.c.3.

Ficus decocte ⁊ cataplasmate curãt scrofulas ⁊c.⁊ cuz papauere valent in fracturis ossium.car.156.col.1.

Feniculi semen fugat ventositates cõfert febribus/venenũ pellit/mundificat stõchũ/⁊ visum acuit.car.156.col.4.

Flebothomia prohibentia que sint.car.163.col.2.

Flebothomia prohibẽda est in pueris ⁊ senib⁹.car.163.c.4.

Flebothomia ꝓhibẽda est in forti dolore ⁊ in forti ⁊ vehemẽti inflãmatione nisi fiat vsq̃ ad syncopiz.car.163.c.4.

Flebothomia nõ est facienda in morbis chronicis neq̃ vbi est humorum cruditas.car.164.col.2.

Flebothomia fieri dz ieiuno stomacho:ꝼm tamen aliquos post cibum aliqualem sumptum.car.164.col.2.

Flebothomia peccante sanguine in q̃titate dz esse copiosa: sed peccãte in qualitate dz esse pauca.car.164.col.2.

Flebothomia nõ est faciẽda in p̃ncipio morbi nisi in trib⁹ casibus.s.mã existẽte furiosa,materia existẽte multa valde:⁊ morbo existẽte magno valde.car.165.col.1.

Flebothomia nõ est fiẽda in die motus egritudinis sicut in crisi neq̃ in paroxismo.car.165.col.1.

Flebothomia nõ est facienda in prẽgnãte neq̃ in mẽstruata:⁊ etiam

Flebothomia non debet fieri post cholericam passionem. neq̃ post vomitum:neq̃ post fluxum ventris:neq̃ post vigilias magnas:neq̃ post motũ fortẽ:neq̃ post aliquod multum calefaciens.car.165.col.2.

Flebothomia ꝙuenit abundantibus multo sanguine:⁊ abũdantibus melãcholia naturali:⁊ timentibus humor̃ ebullitionẽ ⁊ cõturbationem:⁊ bis qui sunt sanguinee cõplõnis habentibus venas amplas.car.165.col.2.

Flebothomia a gb⁹ venis ⁊ arterys fieri debeat.ca.165.co.3.

¶De regimine podagre.

Flebothomia verenda est luna existente in gemínis.car.335.col.4.

¶Ex libro de simplicibus.

Flebothomia est euacuatio masse sanguinee:⁊ nihil ita cito corpus lapsuz ⁊ subito cõfert iuuamentũ sicut ipsa.si vtiliter fiat:⁊ ipsa mirabilia largitur iuuamenta ⁊ subito.car.269.col.4.

Flebothomia est triplex diuersiua eũatiua:⁊ faciẽs vtrũq̃: ⁊ qñ fieri debeat ⁊ a gbus venis.car.279.col.4.

¶Ex repetitione super vita breuis.

Facilius est intuentis addere q̃ omnia scienda inuenire.car.310.col.3.

¶Ex regulis generalibus febrium.

Flebothomia anteq̃ fiat que sint consideranda impedientia cam:⁊ qꝑ anteq̃ fiat confortari debet os stomachi:⁊ in quibus quadris lune fieri debeat:⁊ qꝑ luna sit bñ dispolita:⁊ qꝑ in tertiana nõ debet fieri statim:sed post tertiam aut quartam accessionem.car.323.col.4.

Febricitantis etiã febre acuta stomachus si patiatur angustiam ⁊ vexationẽ magnã statim cõfortari dz cũ emplo ⁊ vino puro bono exhibito cũ pane tosto.car.324.col.1.

Fluxus vẽtris in febricitantibus nõ est statim restringendus.car.324.col.3.

Febris acute mã co qz in venis cõtinet̃ꝑ vomitũ nõ est educibilis:sed bñ febris interpolate.car.324.col.4.

¶Ex libro speculi introductionũ medicinalium.

Gradus in complexionibus est integra distantia recessus aut elongationis alicuius qualitatis a temperamento.car.7.col.3.

Gumi arabicum ⁊ dragagantuz assantur in tussiculosis ⁊ liẽ tericis:nã mucilaginositas ipsorũ aduersatur stomacho ⁊ intestinis.car.12.col.1.

Glutinositas a siccitate in plus ⁊ humiditate in minus prouenit.car.20.col.4.

Gaudium moderatum impinguare ⁊ digestiuam confortare censetur.inmoderatum ℞o interdum oppositum operatur.car.27.col.1.

Gaudium omne scilz moderatum ⁊ immoderatum paulatim cor dilatando infrigidat ⁊ syncopim ⁊ quãdoq̃ mortem inducit.car.27.col.1.

¶Ex libro de regimine sanitatis.

Gaudium ⁊ cordis letitia maxime intellectum purificant.car.76.col.2.

Gaudiũ tẽperatum est vnum de confortantibus virtutem. excessiuũ ℞o iducit syncopim ⁊ mortẽ.car.76.col.2.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Gaudium ⁊ letitia etatez floridam facit:hominẽ in iuuentute conseruat:virtutem confortat: vitam ꝓlongat:ingeniuz acuit:⁊ ad singulos actus hominem habiliorẽ reddit:tẽperatũ tñ dz esse:qz excessiuũ syncopim ⁊ mortem inducit.car.145.col.2.

¶Ex libro speculi introductionum medicinalium.

Humorum naturalium generationis ordinem ex chylo in epate non est necessariuz medico cõsiderare:qñ ipsius notitia nullum prebet iuuamẽtum in opere.car.2.col.4.

Humana inter corpora solum illud quod est optime dispositionis est aptum ad manifestandum in seipso virtutes quibus omnis causa salubris potest immutare corpus humanum ꝓut est salubre:naz inter omnia sanabilia corpora humane speciei nõ est aliqꝺ repzesentãs pfectionez humane nature preter q̃ illud.car.

Humiditas p se nõ attingit tertiũ gradũ.car.23.col.4.

Homines tẽperate regionis quales debeãt esse.ca.28.col.2.

¶Ex libro de humido radicali.

Homines calide regionis cuz pauco spermate magnos filios generant.car.43.col.1.

Humidũ in corporibus aiatis est triplex.car.43.col.4.

Humidum omne cõueniens corpori viuenti inquantũ tale habet esse in ipso subiectum caloris viuificiꝫideo dicitur

humidum

humidum vinificum.car.43.col.4.

Humiditas spermatica qũo ⁊ vnde habet rationem essẽdi principium generationis.car.44.col.4.

Humidi radicalis restauratio tempore crementi maior fit tempore perfectionis equalis:post aũt minor.ca.45.co.1.

Humidum radicale corporis animati nõ est subiectum aie sed caloris vinifici.car.45.col.1.

℄Ex lib⁹ de mala ꝯplone diuersa.

Humiditas ⁊ siccitas per se causant dolorem quomodo ⁊c̃.car.51.col.4.

Humiditas inquãtũ humiditas in ore stomachi defectũ appetit⁹ ⁊ nauseã ⁊ abominationẽ ꝓcurat.car.52.col.4.

Humiditas ⁊ siccitas pñt subito alterare:nõ tñ fortiter ideo non sunt per se causa dolozis ꝓprie sumpti.car.

Humiditas ⁊ siccitas nõ causant malã cõplexionẽ diuersaz in toto corpore.car.

℄Ex libro de regimine sanitatis.

Homines duos impossibile est esse eiusdẽ complexionis totalis ſm gradum.car.69.col.2.

Homines masculi calidiores ⁊ sicciores ⁊ maiores ⁊ longeuiores ⁊ fortiores ⁊ communiter prudentiores sunt femellis.car.69.col.3.

℄Ex libro de regulis gñalib⁹ curationis morboꝝ.

Humorum euacuatio variatur ſm speciẽ eoruz:⁊ etiã ſm locum eorum.car.118.col.2.

Humor intercutaneus si subtilis per sudorem si mediocris aut grossus ꝑ vẽtosas ⁊ sanguisugas educiẽ.car.118.col.3.

Humores gñanẽ in tẽporib⁹ ſm eoꝝ ꝓportionẽ.ca.121.c.1.

Humor dr furiosus ad sitim̃udinẽ aialiũ mouentiũ se ad coitum que nõ possunt quiescere.car.121.col.3.

℄Ex libro de modo preparandi cibos.

Herbe que nascuntur in locis humidis frigidiores sũt illis que nascunẽ in aridis.car.232.col.3.

Herbarum pars que est iuxta terram est magis humida ꝯ illa que est supra.ibidem.

℄Ex libro de simplicibus.

Humorum equatio in quãto ⁊ quali ⁊ ad omnem permanẽtiã est sanitas.infirmitas ℞o est eoꝝ inequalitas ⁊ disproportio.car.269.col.1.

Humores simplices sunt quatuor ⁊ eorum compositiones sunt infinite ⁊ omnes morbi naturales sunt ab istis quatuor humoribus existentibus extra naturalitatẽ ⁊c̃.⁊ bis alteratis facile est permutari hominem ad omnem dispositionem.car.269.col.1.

Homo talis est in omni opere suo in sensu ⁊ intellectu ⁊ in passionibus aie ⁊ corpis quales sunt humores calidi aut frigidi/subtiles aut grossi/clari aut turbidi.car.269.col.1.

Humoris digestio nõ est nisi preparatio ei⁹ ad expulsionez ⁊ emendationẽ qualitatis maligne per quã aduersaẽ ⁊ resistit nature ne expellatur.car.269.col.1.

Homo aliquando ex potu vini fit stolidus ⁊ furiosus aliqñ alacer ⁊ cantans:⁊ similiter ex comestione alicuius cibi. quanto ergo magis ex vi medicaminum poterit mutare mores.car.

℄Ex libro speculi introductionũ medicinalium.

Indiuidua que infra speciem cõtinentur differunt abinuicem ꝯtum ad medium indiuisibile complexionis:quoniam nullorum complexio est similis in puncto.car.1.col.4.

In omnibus effectibus ad quoꝝ.gnõnem plures cause sunt necessarie deficiẽte vna cessabit effectus.car.5.col.1.

Inclinationes naturales reruz que nullo modo pendent ab anima semper ad vnum tendunt:⁊ per se nunc̃ ꝯ in opposito possiunt:sicut ꝓprietas ignis est calefacere per se nequaq̃ ꝯ infrigidare.car.7.col.4.

Inflatiua ⁊ vaporosa cuncta maxime vapore grosso.quare dicantur offendere caput ⁊ obscurare visum.car.20.co.2.

Infans si moueri permittatur intempestiue periculum est magnum manus aut pedes aut tibias aut brachia cõtorqueri.car.34.col.1.

℄Ex libro de regimine sanitatis.

Ira corpus calefacit ⁊ precipue in habentibus calorem fortem ⁊ multos spiritus.in habentibus tamen calorem debilem cum irascuntur remanent exteriora tremẽtia ⁊ frigida.car.76.col.2.

Imaginatio facit casuz imaginationis.car.76.col.2.

Ira propter feruorez cordis omnes actus imaginationis cõfundit.car.76.col.2.

Imaginatio fortis impedit digestionẽ ⁊ somnũ.car.76.co.2.

Ieiunium conuenienter ab ecclesia fuit ordinatum in vere.car.76.col.4.

℄De cõseruatione sanitatis ad regem.

Ignis si sumpto cibo sedeatur ad ipsum vultu opposito rara corpora depauperat spiritu ⁊ corum impedit digestiuam ⁊ hebetat visum ⁊ acuit sanguinẽ ⁊ causat vertiginẽ:sed dorso ad ignẽ verso nõ.car.91.col.1.

℄Ex libro de regimine salernitano.

Ira corpora exiccat cum singula membra summe calefaciat ⁊ ꝓpter feruorem cordis omnes actus rõnis confundit.car.145.col.1.

℄Ex libro speculi introductionũ medicinalium.

Liquiditas facit complexionatum fluxibile vt in se cõstare non possit:sed semper declinat ad loca subiecta ⁊ subingreditur cõcauitates quas inuenit ꝓpter abundantiam aquei.car.16.col.3.

Legumina quare dicantur bonã habitudinez corpis facere ac subministrare virge erectionem.car.20.col.3.

Lactis ⁊ spermatis cõuenientia ⁊ differentia ⁊ que sint eoꝝ generatiua.car.21.col.3.

Lapsus mensura non cognoscitur a medico nisi per quãtitatem distantie membri vel corpis lapsi ab optima cõpositione.car.36.col.3.

℄Ex libro de mala complexione diuersa.

Lepra quid sit ⁊ an sit morbus particularis vel vniuersalis.car.47.col.4.

℄Ex libro de regimine sanitatis.

Lapsus qui est temperamẽti ponderis de necessitate fit in duabus qualitatibus:sed lapsus a tẽperamẽto iustitiali põt esse in vna qualitate.car.69.col.2.

Lapsus a temperamento ponderis stat cum temperamento ad iustitiam.car.69.col.2.

Lapsus diuersi qui sunt ſm diuersitatẽ regionũ nõ indigẽt regimine reductiuo sed ꝓseruatiuo. Sed

Lapsus indiuiduoꝝ.vt labunt̃ a medio latitudinis proprie regionis indigent regimine reductiuo.car.69.col.4.

Leguminuz omnium cortex ventrem stringit:sed medulla laxat:vnde non est artificiale comedere simul corticem ⁊ medullam.car.77.col.3.

Lactuca ex ablutione fit ventosa ⁊ inflatiua.car.78.col.4.

℄Ex libro de cõseruatione sanitatis ad regem.

Limonum succus si frequẽter valde neruis ⁊ mẽbris neruosis inimicaẽ.car.94.col.2.

℄De conseruanda iuuentute.

Lapis calamite cum croco gestatus supra se tardat senectutem.car.97.col.1.

Laxatiui nullius attingentis ad speciem ligni substantia recipi debet:quoniam adherent ⁊ faciunt timere accidentia nisi forte cum rebus lubzicationem facientibus:sicut reub.turbith.car.

℄Ex libro de regimine salernitano.

Tabula Alphabetica

Lotio manuum in aqua calida generat vermes in vētre ⁊ ꝓprie post sumptionē cibi.car.145.col.3.

Lotio oris bis in mēse cū vino ꝺcoctiōis radicis tithymalli bonū odorē facit ⁊ preseruat a dolore dētiū.car.145.co.3.

Lac corporibus sanis est laudabile si in stomacho ⁊ epate bene digeratur:⁊ multa affert iuuamenta:conuenit quoq; corporibus temperatis quorum stomachus mūdus est a cholericis ⁊ flegmaticis humoribus:⁊ multa similiter affert iuuamenta:in distemperatis ℞o corporibus lac non conuenit.car.147.col.1.

Lampreda ⁊ anguilla sunt pisces valde periculosi de venenositate/⁊ quomodo preparāde sunt:vt sint cibus nō periculosus.car.154.col.2.

Legumina omnia comedenda sunt sine cortice:⁊ sicca excoriata sanioza sunt recentibus:non excorticata ℞o recētia sanioza sunt.car.154.col.3.

Leguminum omniū substātia est inflatiua ⁊ dure digestionis.vnde sanis nō conuenit:sed corum brodiuz siue decoctio cōueniens est:⁊ quomodo tale brodium fiat ⁊ quo tēpore sumi debeat.car.154.col.3.

Lac acetosuz siue cbutyratū in quibusdā casibus vtilius est ethicis q̄ lac mulieris aut asine.ca.154.col.3.

¶Ex antidotario.

Lapis elaterius sitim sedās gestatus ac tentus in ore victoriaz prestans extrahitur a ventre galli anno.8.etatis siue postq̄ spado vixerit q̄tuor ānis.c.275.c.3.

¶Ex expositione visionum.

Loci continentis nos virtus ex quatuor componitur virtutibus,scilz elementi:celi:motoris celi:⁊ ipsi⁹ dei.car.327.col.2.

¶Ex libro speculi introductionū medicinaliū.

Medicina quid sit ⁊ de diuisionibus eius.ca.1.co.1. Motus moderatus temperate calefacit ⁊ membroū superfluitates tñ dissoluit insensibiliter ⁊ expirare facit. imoderatus ℞o calefacit imoderate fumos acutos in corpore multiplicat dissoluendo ⁊ educēdo substantiales humiditates:⁊ tandem infrigidat cōsumpto subiecto caloris naturalis.car.6.col.3.

Medicina que tñ est medicina imutat corpus ⁊ non imutatur ab eo:⁊ nō imutat corpus passiuo principio.ſ.materialiter:sed actiuis virtutibus.car.7.col.1.

Medicina tēperata quālibet dyscrasiam frequenti applicatione vel vsu corrigit aliqualr:qñ plus de oppositā qualitate participat.car.7.col.3.

Medicina habet per se humorē attrahere ad locum in quo est:sed ad naturam spectat corporis attractum humorez:⁊ etiā ipsam medicinam expellere.car.8.col.3.

Mistio duplr sumit̄ large ꝑ constitutione cōplexionati ex diuersis cōponentibus sub actu vnius cōplexionis cōis toti composito:⁊ minus large pro cōstitutione cōplexionati facta exponentibus secundis vnitis tñ ſm situm ꝑpinquitatis.car.10.col.4.

Mistio siue mistionis forma est aliqualis vnio componentium in composito sub actu cōplexionis cōis:⁊ quedā est distincta quedā indistincta:quedā fortis quedaz debilis:⁊ quedaz perfecta quedā imperfecta.car.11.col.1.

Mistionis perfecte quecūqz sunt tñ vnum operantur ſm quodlibet genus virtutum.car.11.col.2.

Medicine species conseruat̄ in corpore donec nā ab ea suscipit iuuamentū deinde nā studet vt ipsam corrūpat:si non possit eam cito expellere.car.11.col.2.

Mirabolani adusti spāles sūt in cancris ⁊ fistulis.c.12.c.1.

Medico nibil gloziosius q̄ scire quid possit quelibet res corpori applicabilis in eo imprimere siue per se siue per accidens.car.12.col.3.

Myrtillus ⁊ syrupus eius qūo iuuant principaliter in egritudinibus suis.car.12.col.4.

Musco ⁊ ambra cōfortātibus cū ꝓprietate aromaticitate cōuenientius elicitur ambra q̄ muscus.car.13.col.1.

Mozdicantia duplr impediunt generationem nālis carnis: quia ⁊ rheumatismum prouocant ⁊ ꝓsūmunt carnis materiam.car.15.col.4.

Morbi cōpositi sepius occurrūt q̄ simplices.car.16.col.1.

Mucilaginosum dicitur complexionatū quando per infusionē corporis aquosi lubricū efficit̄ ꝓpter abundātiā leuis humiditatis que ꝓfluit ab eo.car.16.col.3.

Membrū nō ꝺz debilitari aut cōfortari nisi respectu operationis exercende per ipsum.car.19.col.4.

Membrū innāliter pōt disponi ꝑ malitiā cōplonis compositionis ⁊ solutionis cōtinuitatis.car.20.col.1.

Malū in tristitia/timore/⁊ ira cōceptum qūo differat ⁊ qūo malū sit obiectū istarum passionū.car.27.col.2.

Morborum genera in cōmuni que sint ⁊ a quibus causis fiant.car.29.col.1.

Morbus cōsimilis:morbus in compositione:⁊ morbus in continuitate.quare sic dicantur ⁊ quomodo conueniant ⁊ differant abinuicem.car.30.col.1.

Morbor⁊ cōpositio variat modū preparandi medicinas ⁊ modū ⁊ ordinē applicādi eas.car.32.col.1.

Morbus cōpositus nō dicit̄ vnus ab vnitate forme:sed ab vnitate subiecti in quo est.car.32.col.4.

Medicine sciam adiscere ſm esse precedit:operari ℞o ſm intentionē vtplurimū precedit.car.35.col.3.

Medicus in iudicando de dispositione sanabilis corporis nō transcendit sensum:⁊ ls procedat ad aliqua sensui occulta:nō tamen persistit in illis.nisi prout dependēt a sensu perceptis.car.36.col.2.

Medium respectu extremorum babet rationem contrarij quomodo intelligitur.car.37.col.3.

Mulieres ⁊ flegmatici in regionibus frigidis citius senescunt ceteris:masculi ℞o ⁊ cholerici in regionibus calidis citius.vt in.xxx.anno.car.37.col.4.

Morbus qui cum conuenientia particularium nascitur a pauciori potest materia generari q̄ ille qui gignitur cum cōtrarietate ipsarum.car.38.col.4.

¶Ex libro de diuersis intentionibus medicor⁊.

Medicus cognitionez suam ad operationē ordinat ideo doctrina sua ad ꝓpria ⁊ singularia descendit q̄tum potest.car.40.col.1.

Membrū nō ꝺz p̄ncipale nec fundamentum respectu aliorum:nisi quia virtutem influentem babet ⁊ actiuam aliqualr inter membra.car.40.col.2.

Membra p̄ncipalia quatuor sunt ſm medicum ⁊ vnuz tñ ſm pb̄m quomodo verum sit.car.40.col.3.

Medicorum sermones acceptos esse a ꝓpositionibus sensibilibus qūo intelligitur.car.40.col.4.

¶Ex libro de humido radicali.

Moꝛs sequitur ex corruptione proportionis humorū animati corporis.car.43.col.4.

Moꝛs viuentibus nō cōtingit a pte intrinseca nisi rōne corruptionis calidi viuifici.car.44.col.1.

Medicus nō suscipit perscrutari verū in passionibus ⁊ p̄ncipys corporis humani ſm q̄ generabile ⁊ corruptibile est absolute:sed potius ſm q̄ sanabile.car.45.col.2.

Membra que medicus vocat ex semine generata deperdita:quare non restaurantur.car.45.col.2.

Membra non augumentantur nisi dum extendi possunt ⁊ sufficienter recipere augens.car.45.col.3.

Membrorum principaliuz pars deperdita quare restaurari non possit.car.45.col.4.

Mors nalis siue finis naturalis vite est terminus restaurationis humidi vinifici.car.46.col.1.

Mortis naturalis causa proxima est impotentia calidi vinifici vniuscuiusq3 corporis ad restaurandum deperditum.car.46.co.2.

Mors naturalis an tardari possit per mutationez cõplexionis ⁊ quo intelligatur.car.46.col.3.

¶ Ex libro de mala complexione diuersa.

Membro vnicuiq3 debetur gradus proprius complexionis ad exercendum actionem vel iuuamentum pro quibus vnumquodq3 membrum causatur.car.47.col.4.

Musculus naturaliter est ordinatus ad mouendum motu voluntario membrum per sui laxationem ⁊ cõtractionẽ: ⁊ ideo alia membra nõ sunt ad motuz necessaria:sicut os/pinguedo/cartilago ⁊c̃.car.49.col.2.

Motus in omni alteratione fit inter duas qualitates quarũ vna est terminus a quo incipit motus,scilicet que expellitur:⁊ altera est terminus ad quẽ.s.introducit̃.ca.56.co.1.

Membrorum patientis ethicã dispositio non est dispositio qua quedaz eorum agant ⁊ quedam patiant̃ cum omnia iam facta sint dispositionis vnius:⁊ facta sit cõplo eorum vna:⁊ ideo patiens ethicã non sentit eam.car.56.col.4.

Membris existẽtibus in naturali dispositione parua est cõparatio siue differentia inter ea in caliditate ⁊ frigiditate quomodo sit verum ⁊c̃.car.57.col.4.

Mortis immediata causa.est corruptio complexionis cordis.car.59.col.4.

Membrum superflue infrigidatum subito calefactum dolet.car.67.col.3.

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Membra spiritus ⁊ calor innatus generantur ex duobus spermatibus cum sanguine mẽstruo mulieris. Membra quidem ex grossiori parte.calor autem ⁊ spiritus ex subtiliori ⁊c̃.car.68.col.4.

Medicine mũdificatiue sanguinis a malis humoribus differunt a medicinis euacuantibus humores:vt distinctos a sanguine.car.71.col.4.

Mali mores sequuntur malitiã cõplonis ⁊ econtra/malitia cõplexionis sequitur malos mores.car.76.col.1.

¶ Ex libro de cõsiderationibus operis medicine.

Medicorum opera in corporibus humanis fieri debent ꝑm vtilitatez corporis securitati coniunctam.car.100.col.3.

¶ Ex libro de regulis vlibus curationis morboꝝ.

Medicine cõponẽtia quãto plura fuerint tanto minus est certus effectus eius.car.114.co.3.

Medicari primo debemus cibis medicinalibus:⁊ si hec nõ sufficiant medicinis cibalibus:⁊ si hec non sufficiant medicinis venenosis.car.115.col.1.

Medicatio cum puris medicinis non debet diu continuari.car.115.col.1.

Medicinas fortes propinare quandoq3 cogit necessitas: quoniaz morbo forti necesse est ꝙ fortis medicina respõdeat.car.115.col.1.

Medicus in curandis morbis vti debet medicinis consuetis ⁊ vsitatis ⁊ nõ querere noua inusitata ⁊c̃.car.115.col.2.

Morbo simplici subueniendũ est cum medicina simplici: composito aũt cũ ꝓposita:qz sic est cõpositio ⁊c̃. c.115.c.3.

Morbi ⁊ medicine simplicitas ⁊ compositio multipliciter dicuntur.

Medicina theriacalis pre ceteris ſp est eligẽda.ca.116.c.4.

Morbo per se ⁊ p̃ncipaliter debet̃ curatio:ideo ab ipso etiã per se ⁊ p̃ncipalr sumitur indicatio de cõpositione medicinarũ cũ medicina habeat cõtrariari morbo. ca.116.co.4.

¶ Ex libro de parte operatiua.

Maleficorum ⁊ fascinantium operationes fortiores ⁊ debiliores fiunt ꝑm ꝙ figura celestis tempore maleficy aut fascinationis concordat aut discordat cũ figura natiuitatis eius cui maleficia ⁊ fascinationes fiunt ⁊c̃.car.141.col.3.

Medicus ⁊ ministri presentia sui solũ aliquando infirmuz ledunt.car.141.col.3.

Malua ¶ Ex libro de regimine salernitano. prouocat mẽstrua ⁊ vẽtrẽ remollit.c.158.c.3.

Menta stomachuz confortat/lumbricos occidit/⁊ singultũ sedat.ca.158.col.3.

¶ Ex libro breuiary.

Medicina in febribus vel in alys egritudinibus periodicis nunq3 exhiberi debet in die cretica.car.167.col.3.

Mulier sperma verum non emittit: sed de spermate suo equiuoce dicto plus emittit mulier vna cꝫ decem viri de suo.car.208.col.1.

Medicus ꝑbus assidue visitare dz infirmũ ⁊ nõ semp in sola aspectione vrine confidat cuz vrina sit fallax nuncius preter cꝫ in quibusdam morbis ⁊c̃.car.233.col.3.

Mirabolani dati cũ calida plus faciunt vrinare ⁊ minus assellare:cũ frigida ℞o dati ℈iũ faciunt.car.233.col.1.

¶ Ex libro de dosibus theriacalibus.

Medicus non cõparat sanabile corpus ⁊ medicinã adinuicem:nisi quo ad potentias actiuas ⁊ passiuas.car.249.col.3.

Medicina theriacalis non est oino silis nec oino dissimilis corpori sanabili:nec ẽt veneno:sed est media inter vtrũq3 mediatione formali seu potentiali.car.249.col.3.

Medicina theriacalis nõ dicit̃ similis corpori sanabili effectiue tm̃/quia scilz liberet ⁊ sanet ipsuz/vt quidã dixerũt: sed formaliter ⁊c̃.car.249.col.4.

Medicine ratio vniuersalis est transmutare corpus sensibiliter ⁊ non transmutari ab eo inquantum tale ad sui similitudinem.car.249.col.4.

Medicina theriacalis operans a tota substantia solo experimento ⁊ non ratione cognoscitur.car.250.col.1.

Misto cuilibet preter proprietates plures alie virtutes ⁊ operationes conueniunt que omnes ad tres in genere reducuntur.s.primas secundas ⁊ tertias/⁊ que sint huiusmodi virtutes ⁊c̃.car.250.col.1.

Muscus preter hoc ꝙ obuiat veneno quod dicit̃ cornu spice habet potẽtias multum cõferentes cordi ⁊ cerebro in cunctis lapsibus.car.250.col.1.

Medulla arietis castrati nature humane in tm̃ contrariatur vt memoriam amputet/cui carnes pbasiani specialr obuiant.car.250.col.2.

¶ Ex libro de graduatione medicinarum.

Medicus nõ curat de graduatione/coloris/odoris/⁊ saporis/qz remissio ⁊ intẽsio taliũ q̃litatuz de se notabilr nõ imutat sanabile corpus.ca.251.c.4.

Medicꝰ cogit̃ in gradu q̃lz tres metas assignare.c.252.c.1.

Medicus in regulatione sui operis nõ debet admittere qõ est impossibile,sola enim consideratio possibilium regulat ipsum:⁊ ideo inq̃tum est operatiuus nõ debet ponere ipoſia nec illoꝝ positione ꝑsuaderi.car.

Mistio non fit inter ea quorum alterum multum excedit. quod enim est minimuz corrumpit̃.vt.vncia vini in centum libris aque ⁊c̃.car.256.col.1.

Medicus non considerat cꝫtitatem complexionati nisi ꝑm ꝙ ipsa est aliquo modo p̃ncipium sensibile imutationis sanabilis corporis ⁊c̃.car.256.col.2.

Medicus in medicis ꝓpositis ꝓsiderat tria tpa.c.257.co.1.

Medicū neče est ꝓsiderare subaz cōponētiū ⁊ tps medicie ad certitudinē cōplonis ipsi⁹ medicie cōposite..z57.co.1.
Medicinas cōpositas igredientia ꝓsiderari debēt ꝑz illū statum in quo sunt in termino ꝓparationis,ſ.cum iam nō restat nisi ea coniungere.car.z57.col.1.
Medicus qui pōt habere notitiam ꝓprietatum inter alios est mirabilis.car.z57.col.1.
Medicus vti non debet medicinis nouiter compositis:sed antiquis/⁊ expertis.vel tm̄ simplicibus.aut si componere cogat necessitas quāto pauciozibus poterit sub determinatis ponderibus eligat.car.z57.col.1.
Medicina nulla per augumentum sue q̄̄titatis trāscendit graduz sue complexionis.car.z59.col.3.

¶Ex libro de simplicibus.

Medicus non est nisi administrator ſex rerū nō naturaliū ſm q̄ res nāles ⁊ res contra naturam indicant.car.z62.col.z.
Medicine ois rō est vt sit nata cōuerti in subaz ⁊ fieri pars nostri corpis:⁊ in ꝫ distat a cibo:⁊ ēt q̄ corp⁹ de ea q̄̄uis tpata nō tolerat tātā q̄̄titatē quātā de cibo.car.z62.co.z.
Medicinarū tpatarū vsus cōueniēs in debilib⁹ ⁊ tutib⁹ q̄ scilz fortioz nō tolerat aut q̄ egritudo ignorat.plus eniz adiuuant q̄̄ noceant ⁊c̄.car.z62.col.3.
Medicinarū ⁊tutes graduate sunt a medicis in q̄̄litatibus actiuis tm̄.in passiuis aūt nō inuenerūt bos gradus:quia passiue sunt sicut ꝓpriū cōsequēs actiuaz ⁊c̄.ca.z62.co.3.
Medicinas in primis gradibus semper prius experiri debemus nisi necessitas vrgeat nos subito agere multum ⁊ magnum effectum ⁊c̄.car.z64.col.z.
Maturatio siue cōuersio humoris in saniez fit a caloze nāli nō simpl'r sicut digō.in nocitiuo igit̄ phibētia putredinē nō cōueniunt huic operi sicut calida ⁊ frigida in excessū que simpl'r prohibēt putredinē ⁊c̄.car.z64.col.z.
Mundificatio ⁊ absterſio non pñt fieri a medicina stiptica pontica q⁊ talis fortitie stringit supra mēbz ⁊c̄.z64.co.3
Mollificatio magis fit a medicina calida ⁊ sicca.q̄̄ humida.car.z64.col.4.
Medicia apitiua nō ꝑt esse frigida nec viscosa aut glutinosa /nec pontica ſz calā subtiliās ⁊ dissoluēs ⁊c̄.c.z64.c.4.
Medicina attractiua non potest esse frigida:quia attractio fit a calido.car.z65.col.1.
Medicina sedatiua doloris non debet esse stiptica nec frigida.car.z65.col.3.
Medicine cordiales faciunt cor gaudere repellunt melancholiam totum corpus serenant quocūq3 modo approximate.car.z67.col.z.
Medicinarum virtus quarta qua.ſ.soluunt talem humorē: ⁊ a tali loco ⁊ in tanta q̄̄titate ⁊c̄.quare ⁊ qūo dicatur virtus quarta.car.z67.col.3.
Medicina ois solutiua bz aliq̄ nocumentū ⁊ est contraria ⁊ inimicat̄ regitiue virtuti.car.z68.col.z.
Medicine solutiue minores minuunt a maioribus ⁊ maiores addunt minoribus ⁊ semper primo exhibere debemus minores vigoratas cum fortibus q̄̄ fortes debilitas cum minoribus.car.z68.col.z.
Medicinarum solutiuarum compositio debet fieri ſm proportionem humorum dominantium in corpore quos intendis euacuare.car.z68.col.3.
Medicina nō est nisi ingenium disponendi ⁊ regendi humores ⁊ fere nō occupat se in alio nisi in bona ꝓtractione ipsorum:quoniam corus ꝓportio equalitas est sanitas disproportio ℞o infirmitas.car.z69.col.1.
Medicine totum secretum ⁊ tota ingeniatio est in digerendo ⁊ soluendo humores.car.z69.col.4.
Medicine intentio ſm aliquos solum est circa sanguinem rectificandū:vt remaneat clarus ⁊ purus ⁊ in cōpetēti ꝓportione nāe:qm̄ hoc est sanitas.car.z69.col.4.
Medicine euacuantes a capite tam simplices q̄̄ composite que sunt.car.z70.col.4.
Medicari super spinā dorsi in egritudinibus stomachi est res magni iuuamenti imo in omnibus egritudinibus est secretum magnum.car.z71.col.z.
Medicia illa ē eligēda q̄̄ ꝑ plures ⁊tutes iuuat.c.z71.co.4.
Membrorum omnium compago est vna.condolent igitur inuicem ⁊ congaudent.car.z71.col.4.
Medicine ars ad omnia habet ingenium vnde alique sunt medicine letificantes alique bonum intellectum faciētes alique possūt dici q⁹ ducunt ad paradisum facientes hominem misericordem benignum castum liberalem ⁊ elemosynarium ⁊c̄.car.z72.col.3.
Morum hominis differentia tota fit ex sanguine calido/frigido/humido/⁊ sicco.car.z72.col.4.
Medicus arte sua pōt facere ex auaro prodigū:de casto luxuriosum:de timido audacē:⁊ generalr sicut mutat complexiones sanguinis.necesse est mutare sequentes inclinationes ⁊ cōplexiones ipsius:⁊ hec sunt vltima secreta ipsius medicine.car.z72.col.4.
Medicine maximū secretū est post sanguinis rectificationem infirmo ꝓmittere sanitatē:⁊ ips nunq̄̄ a spe deponere.in accidentibus eniz aie mirabilia sunt secreta medicine.car.z72.col.4.
Medicina stiptica odorifera ⁊ temperato vicina naturalez virtutem custodit ⁊ confortat membra p̄ncipalia.hac igitur semper vtendū est.ne igit̄ temerarius sis in forti medicina que dissoluit naturā.car.z73.col.1.

¶Ex antidotario.

Medicina simplex ſi inueniat̄ amplectens omnes virtutes quibus indiget medicus in curatione preponenda est composite.car.z74.col.z.
Medicina cōposita preferenda est simplici ꝓpter occultas potentias ex miscibilibus euenientes ad q̄̄ humana rō non.pertingit.car.z74.col.z.
Malū granatū stercoriçatū stercore porcino ⁊ irrigatū aq̄̄ frigida meliorat fructus suos.car.z74.col.4.
Medicine frigide efficiunt̄ calide ꝑ impressionē quā acgrūt vicinitate calidaz excessiue:⁊ plures calide efficiunt̄ frigide vicinitate diuturna frigidaz.car.z75.col.z.
Mel albū cōmodius ministrat̄ in materys calis.rubeū ℞o in frigidis vt in electuarys syrupis.car.z76.col.3.

¶Ex libro de vino.

Medicine siue medicoz error pro eo q⁹ fit in subto nobiliori:vt plurimum non de facili recipit correctionem.car.z96.col.z.
Medicine scientia redacta est ad opinionem emothoicorum qui solum vniuersalia cōtemplant:⁊ ideo medicina est scientia que nescitur.car.z96.col.4.
Medicinalis res est habēs mensurationem ſm morbi intēsionem ⁊ remissionē:ideo accipienda est consilio peritorum medicorum.car.z98.col.3.
Medicus magis sciēs magis proficit:⁊ bene ingenioso medico pauca sunt necessaria:q̄̄n nā vlis cū paucis p̄ncipys operat̄ mirabilia.car.z98.col.4.

¶Ex repetitione super vita breuis.

Medicum quēlibet volentem in medicina notabiliter proficere opz quatuor agere. ꝑmo antiquorum scrip a perlegere.ſcō caute experiri.tertio subtiliter iudicare. q̄rto experimenta ⁊ certificata stilo breui scribere.ca.310.col.3.
Medicus non debet facere experientiā de re aliq̄̄ de cuius virtute nullā bz cognitionē re ipsa alterata.car.310.col.3.

Maior habetur certitudo de natura ⁊ specie morbi per tã/tam notitiam iuuantium ⁊ nocentium q̃ per aliquod si/gnorum.car.311.col.1.

Medicus non curat de cã primitiua cũ sit preterita nisi i/quãtum ducit in posteriorum notitiam.car.313.col.4.

Medicus in prima visitatione cum non est certus de egri/tudine debet vti regimine temperato.egrum confortare: deinde studere.car.313.col.4.

Morbus per proprietatem membri ⁊ per cõitatez quomo do cognoscatur.car.314.col.1.

Medicine omnes tẽperate cõplexionis possunt absq; no/cumento corpori humano applicari.dum tamen eius p/prietas corpori non repugnet.car.314.col.3.

Medici officium est simile officio nature quo ad processũz regiminis.vterq; enim regit regibile sibi cõmissum non ex dictione necessariorum ⁊ permanentium sed contin/gentium ⁊ variabilium.car.314.col.4.

Medicus semper dz eligere medicinaz q̃ plurib⁹ virtutib⁹ pdesse possit patiẽti aut paucioribus nocere vel debili/bus:⁊ que sit in specie sua potissima.car.315.col.3.

℄Ex regulis generalibus febrium.

Medicina eradicatiua non debet dari in acutis fe/bribus sed lenitiua ⁊ lauatiua extincti/ua febris.car.324.col.1.

℄Ex libro speculi introductionũ medicinaliũ.

Neutralitas est dispositio in qua medio modo se habent corporis actiones quãtuz ad iudicium sensus.car.1.col.2.

Nutriẽs triplicẽ trãsmutationẽ patiẽ a corpore sanabili in stõcho epate ⁊ suba mẽbroz ⁊ vltimus terminus sue trãs/mutationis ad quẽ nã corpis intẽdit est suba mẽbri in q̃ cũ puertiẽ nutriens actu nutritio dr̃.car.6.col.4.

Nutriens siue cibus trñ dr̃ias nõ habet ex parte cõplonis: sed ex parte mãlis subẽ per quã imprimit ⁊ diuiditur in subtile grossum ⁊ mediocre.car.6.col.4.

Nouitas ⁊ inueteratio complexionatoz efficaciter variat virtutes ipsorum.car.11.cal.4.

Notitia vnum oppositorum clarius producit in cognitio/nem alterius.car.18.col.2.

℄Ex lib.de humido radicali.

Nutritio est actus anime vel potentie eius per se non corporis non enim inuenit in aliquo corpore qõ non sit animatum.car.44.col.3.

℄Ex libro de regimine sanitatis.

Natura optima de oblatis tantum appetit quãtũ ei/dem est oportunum:tamẽ propter malitiaz consuetudinis ⁊ moris potest appetere quid quale ⁊ quã tum ei non est conueniens.car.74.col.2.

℄Ex lib.de regulis gñalibus curationis morboz.

Natura ꝓpa cuiusz idiuidui est cã nẽcia ad ordina/tionẽ regiminis ipsius.car.113.col.3.

℄Ex libro de regimine salernitano.

Nuces sicce rõne vnctuositatis in choleraz puertunt ⁊ inducunt capitis dolorem:⁊ oculos turbant: ⁊ virtiginem generant:⁊ lingue paralisim inducunt:⁊ vo mitum ꝓuocant:⁊ vesicas in ore faciunt.car.150.col.1.

Nasturtij succus cum melle vnctus ⁊ intus sumptus curat squamas pelli adherentes siue furfures. car.159.col.4.

℄Ex repetitione super vita breuis.

Natura est virtus que est p̃ncipiuz motus ⁊ quietis: imo vniuersitatis eorum que proueniunt ex mã corporali virtute accidentium.car.312.col.2.

℄Ex expositione visionum.

Natura non cessat vnũquodq; ad sui perfectionem mouere.car.327.col.2.

Nãm appellauit Arist.7.de aialib⁹ artẽ diuinã.ca.327.c.2.

℄Ex libro speculi introductionum medicinaliũ.

Obumbrari sub arbore acuti ⁊ amari saporis vt ficulnee/nucis/⁊ mali granati/⁊ ma/xime fetide:vt sambuci/valde spũalia ledit ⁊ caput ⁊ si/mile iudicium est de stramentis plantarum que fiunt in mansionibus.car.5.col.4.

Oleum quo inungẽda sunt corpora ethicoz ⁊ cholericoz non solũ expedit abluere ad separationez acuminis:sed decoquere cum aqua dulcissima.car.13.col.1.

Olerũ oium colatio ⁊ fortis decoctio non solũ sepat subam aqueã ⁊ solutiuã a terrestri sz ẽt ꝓsumit eãdẽ.car.13.col.2

Oppositarũ passionũ semp opposite sũt cause.car.13.col.4.

Oleaginosum dicitur quod aptum natum est vnctuositatẽ emittere.car.16.col.4.

Oua assa ⁊ mediocriter mollia notabilius augent sperma q̃ si fuerint elixata.car.21.col.3.

Opilatio proprie quid sit.car.31.col.2.

℄Ex libro de regimine salernitano.

Oua que sint eligibiliora ⁊ que maioris sint nutrimen/ti in regimine sanitatis:⁊ quomodo cocta melius nutriunt.car.148.col.1.

℄Ex libro de graduationibus medicinarum.

Operatio illa maxime indiget regula artis in q̃ ma xima est prõptituto errãdi.car.251.co.4.

℄Ex antidotario.

Oleum sabinum italie est dulce lenitiuum ac diapho reticum:in hyspania ẽro est stipticum ⁊ exa/speratiuum/obturatiuum meatuum ⁊ ingrossatiuũ medi cinarum.car.274.col.3.

Oleũ balsaminum qõ arabice dr̃ oleum de been ⁊ ab aliqui bus dr̃ muscellinum quo fit.car.295.col.4.

℄Ex libro speculi introductionum medicinaliũ.

Proprietas est virtus que debetur cõplonato ra tione eoz que propria sunt ipsius. hec aũt sũt duo.s.forma specifica ⁊ gradus mistionis di/sponens ad illã formam.car.7.col.2.

Praprietas est virtus occulta que nec causis imediatis nec imediato effectu cognosci potest.car.7.col.2.

Persica crescentia in locis irriguis inimicantur dentibus oculis ⁊ pulmoni.que ẽro in locis aridis cordi conferunt oculis ⁊ pul.nec ledunt dentes.car.11.col.4.

Puluerizabilitas viscositati opponitur:⁊ puluerizabilis dr̃ res que leui cõpressione diuidit̃ atq; multiplicat̃ in ptes paruas adinuicẽ oino discontinuatas.car.16.col.2.

Põtica sũpta post cibũ laxat.ali ẽro ꝓstringũt.car.20.co.4

Putrefactio i hũorib⁹ gd sit ⁊ qũo ex ea fiat feb.car.33.col.2

℄Ex lib.de diuersis intẽtionib⁹ medicoz.

Pbũs ordinat considerationem suam ac perfectam rerum cognitionem.car.40.col.4.

℄Ex libro de mala cõplexione diuersa.

Panis tritice⁹ mediocriter fermentatus ⁊ mediocri ter sale confectus aut opirus ⁊ piscis salsus modicum excedunt temperamentuz in qualitatibus acti uis:sed sicca sunt.car.

Passio nulla conueniens alicui membro ex ordinatiõe na/ture est dolor.

Pulsus ⁊ sil'r anbelitus tres sũt cãe.vz.necessitas/virt⁹/⁊ or gani dispõ/gbus variatis variat̃ pulsus.car.54.col.4.

Pars quelibet corpis ꝑm formã.s.que bz virtutẽ alterandi nutriẽ.nõ trñ quelibet pars ꝑm naturã nutriẽ nisi p acci dens nutritione totius ptis ꝑm formã.car.65.col.3.

℄Ex libro de regimine sanitatis.

Pueri si per ꝓstellationẽ ad aliqd vitiuz inclinentur corrigantur suo contrario.car.70.col.3.

Pueris vinum purum est negandum. nociuum enim est: quia adderent ignem igni: ⁊ habent neruos debiles ⁊ cerebrum.car.70.col.3.

Potus differendus est prope finem comestionis.in principio aũt ⁊ medio comestionis paꝛ est bibẽdũ.car.75.co.3

Potus est triplex permistiu⁹/delatiu⁹/⁊ sedatiuus sitis.primus sumẽdus cũ cibo.tertius circa finez cibationis:ſz secundus incipiente digestione cibi.car.75.col.3.

Porcorum carnes omnium aliarum maximi sunt nutrimẽti.car.79.col.4.

¶Ex libro de conseruatione sanitatis ad regẽ.

Pisa alba rotunda inter omnia legumina sunt minus nociua.car.92.col.3.

Potio ¶Ex libro.de regulis vlibus. ad vulnera sanãda q̃lis esse debeat.c.127.c.3.

¶Ex libro de parte operatiua.

Proprietas naturaliter aduenit generato ab impressione celesti:licet dispositio generati ad recipiendum impressionem fit a mistione siue complexione.car.141.col.2.

Partes orbis in omni hora influunt aliam ⁊ aliam virtutẽ generabilibus ſm q̃ requirit figura orbis determinata per ascendens.car.141.col.2.

Productũ q̃libet tam per nãm q̃ per artẽ aliquã proprietatem ab orbe recipit patiẽdi ab aliquo vel agendi in aliquod quãuis illa sit nobis ignota.car.141.col.2.

Prestigia magorum ⁊ incantatorum delusiones ⁊ maleficiorum vexationes a virtutibus celestibus vim habent: ſz demones subministrent.car.141.col.2.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Pira a proprietate gnãnt colicã.ipsa tñ multũ impinguãt inter ceteros fructus.car.147.col.1.

Pomorum assidua comestio facit euenire dolorem neruorum:⁊ etiam malam habent proprietatem in generando ventositatem in secunda digestione: quare nocẽt egris: ⁊ de crudis ꝓprie intelligendũ.car.147.col.1.

Passule paruz caliditati attinent/⁊ bñ nutriunt stomachũ/ ⁊ epar ꝓfortant/⁊ opilationes remouent.car.149.col.1.

Porri corpori dant nutrimentum illaudabile ⁊ generant sanguinem nigrum melancholicum somnia terribilia ⁊ neruos ledunt.car.150.col.1.

Panis calidus non conuenit in regimine sanitatis. odor tamen eius multum confert sincopizanti ⁊ possibile est aliquos boies viuere ex odore panis calidi.car.152.col.2.

Potus est triplex ⁊ qualis debeat eẽ qlibet eoꝝ sup cibos: ⁊ quo tpe sumẽdus sit:⁊ in qua quãtitate.car.154.col.2.

Prunella syluestria vẽtris sunt restrictiua: ⁊ ex eis fit aqua que ventris restrictionem facit.car.155.col.4.

Passule nocent splen:quia eius opilationem inducunt.renes autem mundificant.car.156.col.1.

Pulmo arietis sanat excoriationem calcanei ex calciamento si ponatur super ipsum calidus.car.156.col.4.

Pulices qũo capiuntur ⁊ fugantur.car.159.col.1.

Portulaca super verucas fricata eas a proprietate delet.car.160.col.1.

¶Ex libro de graduationibus medicinarum.

Partes oẽs totius alicuius necessario cõtinent sub eius integritate.car.252.col.1.

Proportio que est inter effectus eadem est ⁊ inter causas.car.253.col.3.

Primũ in oi genere est mẽsura oium alioꝝ.car.256.col.2.

Pondera omnia cõponentium in medicinis cõpositis mẽsurata sunt per relationem ad pondus primum ſm exigentiam intenti finis.car.256.col.3.

Proportiones in aliquibus rebus accipi non possunt nisi ſm rõnem maioris ⁊ minoris numeri.car.257.col.4.

¶Ex repetitione super vita breuis.

Proprietatum rerum notitia non potest haberi per rationem sed tantum experimento vel per reuelationem.car.310.col.3.

Principia in omni scia supponunt tanq̃ p se notba vel pbata ⁊ vera ⁊ certa in sciẽtijs precedẽtib⁹.car.311.col.1.

¶Ex libro speculi introductionum medicinaliũ.

Qualitas cõplexionalis nulla est in summo nisi in elementis.car.1.col.4.

Qualitas actualis non est nisi vna in membro.ſ.complexio qua perficiunt suas operationes virtutes oẽs nãles.medicus tamẽ dicit quatuor esse distinctas.car.3.col.3.

Qualitates passiue.ita bene alterant corpus ſm suam naturam faciendo impressionem in eo:sicut ⁊ relique due:ſz non ita cito aut fortiter.car.3.col.4.

Quies tẽperata tẽperamentũ causat in mẽbris.intẽperata vero retinendo superfluitates humectat:⁊ ex inde tandẽ infrigidat suffocãdo calorem nãlem.car.6.col.3.

Qualitates oẽs primas medicus vocat actiuas.car.7.col.2

Qualitates complexionales cognoscunt experimento:⁊ ratione actuales solo experimento: potentiales ẋo vtroq3 modo.car.9.col.1.

Qualitates sensibiles complꝰnatoꝝ qũo percipiantur:⁊ qũo differant ab opationibus ipsoꝝ cõplꝰnatoꝝ.car.13.c.3.

¶Ex libro de mala complexione diuersa.

Qualitates primas aliter ꝓsiderat naturalis phyſ losophus ⁊ aliter medicus:ideo pbus duas vocat actiuas ⁊ duas passiuas.medicus autem omnes actiuas dicit ⁊ quomodo.car.52.col.1.

¶Ex libro de regimine sanitatis.

Quies vera non est nisi in somno: nam in vigilia organa sensuum sunt in actu secundo:⁊ sic nõ potest corpus vere quiescere.car.75.col.4.

¶Ex libro de graduationibus medicinarum.

Qualitates complexionales vim habent imutandi omnia organa corporis quo ad dispositionez sanitatis ⁊ morbi.alie ẋo qualitates:vt colorꝫ odorꝫ/⁊ saporꝫ.non respiciunt nisi vnuꝫ determinatum organum proprꝫ.ſ.sensus.car.251.col.4.

¶Ex lib.speculi introductionũ medicinaliũ.

Res nãles sunt ille que ad esse sanitatis sunt necessarie ſm rationem sui generis.car.1.col.2.

Res nõ nãles sunt que tñ ad bene eẽ sanitatis requirunt que qñ opposita continẽt dñias oppositas dispositiones causare possunt in sanabili corpore.ꝓpter qõ nec res dñr esse naturales nec contra naturã.car.5.col.1.

Reubarbarum quot sapores habeat ⁊ quibus egritudinibus conferat.car.22.col.4.

Rancor nihil est aliud nisi odium inueteratũ.car.25.col.4

Rheuma ẽ rutnosus siue inordinat⁹ mot⁹ humoꝝ.c.28.c.1

¶Ex libro de regimine sanitatis.

Regimen sanitatis non est necessarium:vt tueatur nos a morte:sed vt prohibeat nimia consumptio humidi radicalis:aut eius suffocatio ⁊ humorũ corruptio.car.68.col.4.

Res non naturales dicuntur: quia eis conuenit bene vti ⁊ male vti.car.69.col.1.

Refectionatus non imediate multum calefiat:quia ex hoc debilitatur digestio.car.

¶Ex libro de ꝑseruatione sanitatis ad regem.

Refectionis maioris hora potior est vespertina. propterea quia succedit frigiditas aeris:mentis tranquillitas ⁊ corporis:⁊ somnus quietus: que tria nocia sunt digõi perficiende.car.91.col.4.

Tabula Alphabetica

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Rape inter radices magis conueniunt ad corporis nutritionem.car.156.col.4.

¶ Ex libro introductionū medicinaliū.

Sanitas est naturalis dispositio membri vel corporis qua naturales actiones perficiuntur immediate.car.1.col.2.

Sericum in debilitate cordis si subtiliter cum forpicibus incidatur supra modum vtilius esset q̄ si igniatur ad pulueriçandum.

Sapores plus certificant de primis ⁊ secundis virtutibus complexionatorum q̄ odores ⁊ colores: ⁊ odores q̄ colores.car.14.col.1.

Sapores ⁊ odores naliter ordinant ad significandum conuenientiā ⁊ disconuenientiā cōplexionatorū applicabilium sanabili corpori.car.14.col.2.

Syruporum omnium decoctio non debet esse ꝑm vnā formam.car.16.col.2.

Subtilitas medicine vel complexionati dicitur illa dispositio substantie ipsius per quā apta nata est per actionem corporis in partes minimas diuidi:⁊ per ꝓs penetrare in profundū mēbrorum.grossities ecōtra.car.16.col.2.

Spongiosum est quicquid obliqua porositate combibere potest humiditates.car.16.col.4.

Spiritus tot modis alterari possunt inaturaliter quot sunt qualitates requisite ad eorum temperamentum siue perfectionem.car.20.col.1.

Semina frigida mundata leniunt pectus cholericoꝝ ⁊ exasperant flegmaticorum.car.21.

Spermatis ⁊ lactis conuenientia ⁊ differētia ⁊ que sint eorum generatiua.car.21.col,1.2.3.

Sperma generatiuum ⁊ non generatiuū quomodo cognoscatur.car.21.col.3.

Squinantus quot sapores habeat ⁊ quibus egritudinibus conferat.car.23.col.2.

Siccitas p se nō attingit quartū gradū.car.23.col.4.

Scitus reuelatione facta per subas separatas excedit facultatem humanā:⁊ sub arte non cadit.car.24.col.1.

Sonorum diuersitas sicut ⁊ saporum diuersitati respondet complexionum.car.26.col.1.

Spiriritus quomodo sunt instrumentus anime ⁊ causa accidentium eius.car.26.col.2.

Sanguis quomodo est instrumentum anime ⁊ causa accidentium eius.car.26.col.2.

¶ Ex libro de diuersis intentionibus medicoꝝ.

Sanitatis custodia vel eius acquisitio duplici operandi labore fit.vs. conuenienter applicando conseruantia quando sanitas inuenitur in corpore: ⁊ conuenienter remouendo corrumpentia quando amittitur.car.40.col.1.

¶ Ex libro de mala complexione diuersa.

Spiritus est subtilior ⁊ tenuior res i corpore nostro: ⁊ ideo velocior ad resoluendus ex eis que sunt in corpore.car.52.col.3.

Sperma non est necesse decidi ab oibus mēbris:nō aliqñ a pluribus membris deciditur.car.65.col.1.

Sanguis in coitu aliquando emittitur ꝓpter deffectum spermatis.car.65.col.1.

Stelle calefaciunt ⁊ infrigidant.non tamē sunt formaliter tales:sed virtualiter.car.67.col.1.

Sensui nō repugnat simul ꝓtraria sentire.car.67.col.4.

Sentire sensui est magis salus ⁊ perfectio q̄ passio q̄,ꝓpter dicta nō videt eē: nisi cū abiectione quadā.car.67.col.4.

Substitue potentie siue opationes pro tāto dicunt passiue: qz fiunt cū receptione quadā.car.68.col.1.

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

Sanitas est vna bona dispositio corporis humani p quā agit vel patit actionem vel passionem eius debitam ꝑm nām absq; sensibili lesione:⁊ h dispositio originalr est in mēbris homogeneis.car.69.col.1.

Sanitas hominis in indiuisibili non consistit:sed eius latitudo est magna:est tamen dare vnam sanitatē alijs perfectiorem.car.69.col.2.

Splen est cā ridendi nō instrumentū vñ habentes splenē fortem ⁊ bene dispositus sunt leti nāliter ⁊ sine tristitia ⁊ ecōtra habentes splenē debilem sunt tristes.car.73.col.1

Sitis vera est quedam estuatio in stomacho causata ex cibo retento que habet quodāmodo stomachū calefacere ⁊ desiccare.car.75.col.3.

Sitis mēdosa in qua nō estuat orificium stomachi:sed guttur ⁊ pulmo vel os aut palatum melius sedatur gargariçando vinū bene limphatū aut masticādo frucus aut aerem attractando q̄ bibendo.car.75.col.4.

Sitis ieiuno stomacho eueniens non est vera ⁊ naturalis sitis:quia vera ⁊ naturalis est ꝓpter estuationem factā a cibo sumpto.car.82.col.1.

¶ De conseruanda iuuentute.

Stomacho quod deterius videtur ⁊ magis aggrauans est diuersitas assumptoꝝ ⁊ maxime contrariarū dispositionum.car.96.col.3.

Sanū in repletione nihil est sicut abstinētia.car.96.col.3.

Splenetic⁹ iuuat cum rebus abstersiuis ⁊ incisiuis non multum calidis sed acetosis.car.96.col.4.

Siccitas ois a putrefactione ⁊ corruptione elongatur magis:ideo sal ponitur in pane,car.97.

¶ Ex lib.de ꝓsideratiōnibus opis medicine.

Sanguinem fluere ex inspectione rerū rubearuz qūo intelligitur.car.105.col.4.

Simile applaudit suo simili ⁊ mouetur ad ipsum quomodo intelligitur.car.105.col.4.

¶ Ex lib.de regulis gñalib⁹ curationis morboꝝ.

Sapientia est q̄ sibi caueat q̄ illud qō facit ꝑm bonum intellectum non possit redundare alij in malum.car.114.col.3.

Sanationis instrumentum sunt medicine simplices ⁊ composite.

Ex libro de parte operatiua.

Saphirus quidam habet virtutem corruptiuam oculi.car.141.col.2.

Spiritus humanus põt ligari ab aliq̄⁹ virtute celesti ipressis:vt ꝓpriū opus exercere non possit.car.141.col.3.

Sigillū leonis lumbis appositum non permittit sensum p̄cipere lesionem calculi.car.141.col.3.

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Somnus diurnus quot nocumenta afferat:⁊ ꝓpter vituperatur.concedit tamē aliqñ quinq; conditionibus obseruatis.car.145.col.3.

Saluia potum malum corrigit:⁊ habet virtutem confortādi neruos ⁊ cerebrum.car.151.col.4.

Salsamēta siue salse diuersificant ꝑm tēpora anni:⁊ ꝑs diuersitatē cibariorum p quibus fiunt.car.152.col.1.

Salis ⁊ salsorum vsus superfluus visui nocet ⁊ sperma minuit: ⁊ scabiem ac pruritum generat: ⁊ alia multa nocumenta facit.car.157.col.1.

Saporum species sunt nouem accipiendo saporem pro oī eo quod gustu iudicatur:⁊ que sunt eorum complexiones ⁊ operationes.car.157.col.2.

¶ Ex libro de sterilitate.

Sperma principalr venit a cerebro ⁊ descendit ad renes ⁊ mēbra genitalia.car.238.col.2.

Spermatum siue seminū concursus est necessarius ad conceptionem.car.239.col.1.

¶Ex libro de aquis medicinalibus.

Semina melonis cucurb.cucum.ꝛc.non debent bulliri.quia ex ebulitione perdunt virtutem:ꝫ infundi.car.299.col.4.

¶Ex libro de coitu.

Sperma est humor in cerebro per calorem in motu coitus colliquatus/qui per venas post aures ducitur ad testiculos:ꝛ per virgam in vuluam ejcit: ꝛ si aliunde emittit q̄ꝫ a cerebro/non est sperma:sed aquosus humor.signum ꝙ non est ad generationē valens.in cisis enim venis post aures ꝛc.car.307.col.1.

Semen ē suba humida pura calida : vnde fit homo ꝛ alias declarationes siue diffinitiones ponit.car.307.col.1.

¶Ex repetitione super vita breuis.

Subiectum scientie non debet stabiliri in sciētia: cuius est subiectum an sit ꝛ quid sit: imo scientia ipsa debet concedere de ipso:quia est ꝛ quid est.car.311.col.3.

Scientie omnes cōmunicant in vna vtilitate que est acquisitio perfectionis humane anime in effectum preparantis eam ad futuram felicitatē.car.312.col.1.

Scientie principiū nō est ꝑn^{m} ad hoc ꝙ oēs ꝓclusiones pēdeant ex eo ad demonstrandū eas ꝑ actuꝫ vel per potentiam:sed fortasse.car.312.col.2.

Scientia metaphysice est scientia de eo qō est ante naturā. ea enim de quibus inquiritur in hac sciētia sunt per essentiam:ꝛ per scientiā ante naturā.car.312.col.3.

Scientia nominatur ab eo quod est dignius in ea:sicut diuina.car.312.col.3.

Simplicis ratio alia est a ratione subtilis:simplex enim dicitur aliquid:quia est primum in cōpositione:ꝛ vltimuꝫ in resolutione: nec potest in partes diuersaruꝫ specierum resolui.car.312.col.4.

Subtile dicit̄ qō ex sui substantia est aptuꝫ natum penetrare strictos meatus.car.312.col.4.

¶Ex libro speculi introductionū medicinaliū.

Theriaca sumpta per os liberat venenatū pellēdo venenum non attrahēdo ipꝫ.car.7.c.4.

Theriaca sumpta qñqꝫ pernecat corpa venenata.tunc.ſ.cū debilia sunt: ꝛ in mēbris modici vel nullius sensus magna quantitas grossi veneni sopita latet. car.

Tristitia gaudio opponitur:ꝛ corpus opposito modo imutat:nō tñ calefacit : sed infrigidat ꝛ exsiccat.car.27.col.2.

Tristitia de preterito facit hominē dormire.Tristitia vero de futuro facit hominē vigilare.car.27.col.3.

Timentes quare omnino palescunt.car.27.col.4.

Temperatuꝫ omne vniformiter operat̄ in oibus membris atqꝫ corporibus: vnde nunqꝫ distēperantia causatur a tēperamento inquātum tale.car.28.col.1.

¶Ex lib.de humido radicali.

Testiculorum factura non est necessaria:nec ad saluationem indiuidui in se:nec etiam in alio:sed ad saluationē speciei.car.45.col.1.

¶Ex libro de regimine sanitatis.

Tēperamentum ponderis vocat̄ in quo elementa quatuor sunt simplr adequata sic ꝙ vnum alterum non excedat:ꝛ tale est impossibile ꝑm naturam.

Temperamentū ad iustitiā est tēperamentū debitū alicui ꝑm exigentiā speciei vel indiuidui.car.69.col.2.

Temperamentum corporis sani simpliciter in specie humana habet latitudinem que se extendit ad masculum ꝛ femellam.car.69.col.2.

Tristitia est senectutis festinatio:ꝛ naturalem calorem extinguit.spiritum profundat.ꝛ compositionez cordis dissoluit.ꝛ tandem interficit. 75.

Tristitia de futuro inducit vigiliam:sed tristitia de preterito inducit somnum.car.76.col.2.

Tristitia corrumpit naturaꝫ hominis.infrigidat enim ꝛ desiccat ꝛ preparat corpus ad matiem ꝛ extenuat.ingeniuꝫ hebetat.ꝛ rationē impedit.iudiciū obscurat ꝛ memoriā obtundit ꝛ spiritum obtenebrat.car.76.col.2.

¶Ex libro de conseruanda iuuentute.

Tristitia ossa desiccat:carnem eliquat:conturbat spiritum:ꝛ corrugat cutem.car.96.col.3.

¶Ex libro de regimine salernitano.

Tristitia ꝛ cure graues corpora exsiccant ꝛ infrigidant:matiem ꝛ extenuationem inducunt. tristificant enim spiritus vitales:cor constringunt:ꝛ spiritum obtenebrant:ingenium hebetāt:ꝛ rōnez impediunt: iudicium obscurant:ꝛ memoriam obtundunt.ꝛ spiritus tristes exsiccant ossa.car.145.col.1.

¶Ex antidotario.

Triticum aliquando ratione soli mutatur in siligineꝫ:aliquando ratione aeris aridi mutatur in lolium perniciosum.car.274.col.4.

Talpe comeste conferunt epilepsie.car.275.col.1.

¶Ex libro speculi introductionū medicinarū.

Vapores a terra resoluti ꝛ manifeste aerē imutantes ventoꝝ diias causant.car.5.col.4.

Ventoꝝ principales sunt quatuor iuxta celi,quatuor cardines ꝛ oēs ex ꝓpria nā sunt ficci.car.5.col.4.

Vua mustum ꝛ dulcia quare quosdam soluant ꝛ quosdam non.car.9.col.3.

Vicinitas magnam facit in cōplonatis mutationē.c.12.c.2

Viscositas est dispositio vel qualitas per quaꝫ complexionatum redditur aptum pati extensionem absqꝫ disconti nuatione suarum partium.car.16.col.3.

Unctuosa sumpta interius fastidiunt ꝛ amputant appetitum:qz supernatant ꝛ velant superficiē oris stōchi nec abinde fumos ꝛ vapores expirare pmittūt.car.16.col.4.

Vinum lꝫ subtilius ꝛ calidius sit aceto quod generat̄ ex eo. non tamē efficacius aperit opilationes mesaraicaruꝫ aut epatis ꝛ splenis in potu sumptum:sed poros cutis efficacius aperit q̄ꝫ acetum.car.17.col.4.

Vinum nocet capiti ꝛ superioribus:qz promptissimū est in vaporem resolui:ꝛ ad superiora moueri.car.18.col.1.

Virtus quot modis possit debilitari aut ꝙfortari.ca.19.c.4.

Vinum rubeum nutricibus magis conuenit q̄ꝫ albuꝫ:quia magis lac generat.car.21.col.3.

Virtus omnis excedens potentiam componentiuꝫ/necesse est: vt introducatur ab altiori agente q̄ꝫ sit virtus eoꝝ.

Ungues significāt super humiditatem ꝛ siccitatem totius. lenes nanqꝫ ꝛ molles humiditati attestanē/duri ℞o ꝛ corticales siccitatē significāt/nisi sit ꝑ accidēs.car.37.col.1.

¶Ex libro de humido radicali.

Vite nālis terminus nullo modo pertrāsiri ꝓt:ꝛ sic negatur vite nālis mēsurā ꝓlōgari.car.46.col.1.

¶De regimine sanitatis.

Vinum nouum dulce coctum : ꝛ per decoctionem a grossa substantia depuratum plus ceteris ꝓ dest pulmoni ꝛ canalibus eius ante cibum.car.72.col.4

Vinum dulce deopilat pulmonē ꝛ opilat epar car.72.co.4

Vinum bonū odoriferū vetus moderate sumptū:ꝛ in estate mediocriter limphatuꝫ adeo confortat spiritū cor ꝛ calorē naturalem ꝙ nihil reperit̄ ita.car.73.col.1.

Vinum forte fractum cuꝫ multa aqua meli⁹ est ꝛ sanius q̄ꝫ vinum debile sine aque mistura ꝛ proprie cholericis ꝛ

sanguineis.car.75.col.3.

Volatilia que sunt dure carnis indigent multa mora post eorum occisionem anteq̃ decoquantur ⁊ comedantur ⁊ pauo inter omnia.car.80.col.3.

Uinum est potus conuenientior in sanitatis regimine q̃ aqua.car.82.col.1.

Uinum humores rectificat:⁊ malos expellit:ingenium clarificat:iram compescit:⁊ hominem liberalem facit ac virilem ꝑm animam ⁊ corpus: indebite tamen sumptum lumen anime extinguit.car.82.col.1.

¶ Ex libro de conseruanda iuuentute.

Uinum boraginatum tempore vendemiarum factū est vinum cardiacis ⁊ maniacis ac melācholicis conueniens mundificat sanguinem.car.96.col.1.

Uinum in quo resoluuntur res medicinales est valde vtile.car.96.col.1.

Uinum croceatum ⁊ buglossatum.i.in quo radices bugl.bene lote extiterint die ac nocte letitiam affert ⁊ dispositionem melancholie aufert.car.96.col.3.

Uini proprietas cuius causa est occulta est prior in afferenda letitia ⁊ in confortando festinior.car.99.col.3.

Uini cōmistura nō est coquina nec medicina aliqua expellenda ⁊ est secretum.car.99.col.3.

Uinum est summum aliorum in quibus virtutes rerum excorporantur.car.99.col.3.

Uini receptacula qualia esse debent.car.99.col.3.

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Uini repletio nimia somnolentiam/pigritiam/debilitatem membrorum/debilitatem stomachi/⁊ multa his similia inducit.car.145.col.1.

Uinum album subtile in regimine sanitatis plus conuenit calefactis tam naturaliter vt cholericis ⁊ sanguineis q̃ accidentaliter:vt exercitatis in sole vel ira:⁊ similiter conuenit studentibus qui debent vti vino non perturbāte cerebrum:⁊ similiter habentibus cerebrum debile cōuenit.car.148.col.2.

Uinum rubeum bonum magis clarificat ⁊ acuit ingenium hominis fortis cerebri q̃ aliud vinum:⁊ ideo theologis altius speculari solitis conuenit tale vinum:cōuenit quoq; frigidis complexione ⁊ consuetis incurrere opilationes ex flegmate:habentibus autem cerebrū debile non conuenit.car.148.col.2.

Uua recens est boni nutrimēti ⁊ proprie alba:sed est inflatiua ⁊ doloris ventris generatiua:⁊ ad erectionem virge faciens:⁊ non debet comedi ab his qui habēt stomachū cibo ⁊ malis humoribus imundum.car.149.col.1.

Uinum boni odoris siue redolens est multiplicatiuum spirituum subtilium boni chymi siue humoris generatiuum ⁊ capitis magis repletiuum : quia calidius ⁊ subtilius q̃ vinum mali odoris.car.149.col.1.

Uina dulcia sunt alys nutribiliora/grossum sanguinem facientia:⁊ ventrem humectantia/ad digerendum dura ⁊ fitim facientia.car.149.col.2.

Uina pontica siue stiptica stomachum confortant/ventrez constipant/⁊ mēbris spiritualibus nociua sunt/intestinis congrua/⁊ ad digerendum dura.car.149.col.2.

Uina acerba sunt diuretica grossos humores dissoluentia.car.149.col.2.

Uina amara ceteris sunt minus calida.car.149.col.2.

Uinum dulce superflue dulcedinis sanguinez corrumpit:⁊ ex vsu eius ⁊ aliorum superflue dulcium multa sequuntur nocumenta.car.149.col.2.

Uina variari debent ꝑm diuersas intentiones ytentium eis.car.149.col.3.

Uomitus est maxime preseruatiuus ab egritudinibus longis ⁊ malis.car.150.col.3.

Uinū imoderate sumptū corrūpit complexionē epatis ⁊ cerebri ⁊ neruorum: vnde inducit tremorem/spasmum/paralysim/apoplexiaz/⁊ mortem subitaneam ⁊

Uinum moderate sumptum facit penetrare cibum/incidit flegma:educit choleram per vrinam:facit melancholiaz labi per canales proprios:lassitudinez resoluit:⁊ inducit gaudium/audaciam.magnanimitatem/⁊ liberalitatez/calorem ⁊ spiritum naturalem confortat.totum corpus calefacit.ingenium clarificat.iram compescit.tristitiam removet.libidinem incitat.⁊ hominem virilem reddit/⁊ ꝑm animam ⁊ ꝑm corpus.car.150.col.4.

Uinū nouum siue mustum ceteris paribus facilius inebriat.fluxum ventris prouocat:atq; colicam inducit. Et

Uinum omnino vetus est quasi medicina ⁊ non sicut potus.i.magis inest ei virtus alteratiua corporis ad caliditatem ⁊ siccitatem q̃ virtus alterabilitatis a corpore per opus nutritionis ⁊ est pauci nutrimenti.car.151.col.1.

Uinum eligibilius in regimine sanitatis est vinum medium inter vetustatem ⁊ nouitatem : claruz ad rubedinē trahens/bonum habens odorem/equalis saporis/non fumosum:nec grossum:nec valde subtile:sed ad subtilitatez declinans inter fortitudinem ⁊ debilitatez mediocre:qō ēt nō creuit i saxosis locis nec simplr planis ⁊ arabilibꝰ: sz in terra mōtuosa versus meridiē discoopta in regione nō nimis calida nec nimis frigida.car.151.col.1.

Uinum pueris est contrarytimū.senibus autez vtilissimū. iuuenibus ār tēperate datuz in quātitate ⁊ limphatione: multa affert iuuamenta.car.151.col.1.

Uomitus quo prohibeat transfretantibus non consuetis:⁊ quando sit restringendus ⁊ q̃ non.car.151.col.4.

Uinum decoctionis byssopi matricem mundificat a superfluis humoribus.car.159.col.3.

Uinum decoctionis pulegy valet contra dol stomachi:⁊ intestinorum a frigiditate.car.159.col.4.

Uinuz decoctionis radicū celidonie purgat caput:⁊ vulnā ab humore frigido ⁊ humido si fumꝰ recipiat.ca.160.c.1.

Uomitꝰ bis in mense factus q̃s vtilitates afferat:⁊ silr vomitꝰ supflue factus q̃ documenta faciat.car.166.col.1.

¶ Ex libro de amore heroyco.

Uirtus estimatiua est que a sensatis intentionibus insensatas extrabit ⁊.

Uirtutes alie animales quasi ad imperium estimatiue inclinant ita q̃ rationis imperium sensibilium virtutū oppressionibus subiugatur erroneis cum decretuz estimationis sustineat vt informet.car.241.col.1.

Uirtutes non senescunt:nec in operationibus vitium patiuntur ratione sui:sed organi recepti spiritus vel etiaz apparentis:⁊ sic in ope suo virtus estimatiua errat ⁊ claudicat ex parte instrumentoꝝ.car.241.col.1.

¶ Ex libro de simplicibus.

Uirtus vitalis gaudet cordialibus.virtꝰ vero animalis gaudet delectationibus.i.sensibilibꝰ oibus sicut odoribus bonis/coloribus pulchris/sonis amenis/saporibus delectabilibus.omnia enī illa recreant cerebrum ⁊ confortant animales virtutes:virtus vero naturalis gaudet calidis ⁊ siccis.car.267.col.3.

Uentosa posita in vltima spondili tollit vsum venereum.car.270.col.2.

Uentosa in materiebus melācholicis debet eē magna:⁊ cū multo igne:⁊ talis ventosa sub vmbilico posita in mulieribus valet prefocationi matricis ⁊ aufert materiaz spermaticam/que est causa prefocationis.car.270.col.3.

Uitis ¶ Ex antidotario.

stercorizata producit vinū putrefactibile qō est

causa feb.putride:ac apostematum.spiritus bebetat ꝛ ingrossat neqꝫ confortat.car.274.col.4.

Urina propria data splenetico ex frigida causa confert mirabiliter ꝛ.car.275.col.1.

Urina pueri septēnis bibita cum suo calore hydropico confert.car.275.col.1.

¶ Ex tractatu de vino.

Vina fortia per se vbi expedit sūt medicina ꝛ vbi nō efficiuntur venena.car.295.col.4.

Uino inest proprietas magna cum natura humana:vinum enim non solum confortat calorem naturalem.verum ēt turbidum sanguinem clarificat:ꝛ alias vtilitates multas facit:vt non solum sua bonitas in corpore: sed etiam in anima ostendatur:sumptum eni vt expedit conueniens est omnibus etatibus temporibus ꝛ regionibus:ꝛ sapientes ipsum assimilaverunt theriace magne: qm̄ ipsum est rerum contrariaꝝ operatiuū:ꝛ est nature amicissimus ꝛ receptiuū omnium infusionis bonorum in rectificatione ciborum malorum.car.296.col.1.

Uinum per seipsum gaudium inducit melius omni alia re ꝛ non est res neqꝫ naturalis:neqꝫ artificialis que in hoc possit sibi assimilari:ꝛ iō vite est plongatiuū.car.299.c.1

Uinum imediate limphatuꝫ bibere est error maximus/inde enim accidit conturbatio ventositas ꝛ indigestio stomachi:per tempus autem limphatum donec cessēt motus mistionis bibere sanissimum est.deducitur enim ad temperamentum.car.299.col.2.

¶ Ex repetitione super vita breuis.

Urina ꝛ aqua resistūt actioni nāe subtilitate sua ꝓtra aliquos pꝫ in ascliti.car.312.col.4.

Urina inter syphac ꝛ intestina multo difficilius expellitur q̄ꝫ si esset humor.car.312.col.4.

¶ Ex libro breuiary.

Aqua preciosissima ad caliginem nebulaꝫ ꝛ ad oia vitia oculorum visum miro modo clarificat:ꝛ omnem oculorum maculam abstergit.Libro primo capitulo.17.in additionibus.car.172.col.2.

Aqua mirabilis infallibiliter oculorum maculas delens:ꝛ oculos clarificans super omnia.iuuentutem conseruat:ꝛ oēm maculam faciei delet:sed gutte rosee ꝛ lepre non valet.Libro p̄ cap°.18.in additionibus.car.173.col.3.

Aqua tutie preparate probatissima ad clarificandū visum. Eodem capitulo ꝛ loco.car.173.col.4.

Aqua visum acuens ꝛ oculos clarificans ꝛ maculas ac pānum delens:ꝛ est magistri petri hispani. Eodem capitulo ꝛ loco.car.173.col.4.

Anacardi qūo preparari debent:ꝛ qūo fiat mel anacardinū. Libro p̄mo capitu.28.car.180.col.3.

Aqua metallorum ad omnem lepram/scabiē/fistulam/morpheam/serpiginem/impetiginem ꝛ cancrum:ꝛ confortationem oīum membroꝝ corpori/ꝛ omnem morbum cōtagiosum palliat/ꝛ interficit omnem morbū continue solutionis.Libro scōo capitu.46.car.208.col.2.

Claretum contra paralysim arteticam ꝛ omnia vitia neruorum a causa frigida optimuꝫ. Libro primo.capl̄o.24.car.177.col.2.

Clystere ad eadem valens.Capl̄o eodē ibidē.

Decoctio valens ad dolorem capitis ex melācholia in stomacho ꝛ ad quartanā nothā de melia nāli ꝛ est experta.Lib.p̄.cap°.10.car.168.col.3.

Epithima valens ad punctionem ꝛ dolorē stomachi ꝛ incensiones que fiunt propter cholleram rubeam ꝛ contra vomitum acre.Libro primo.capitulo.11.car.168.col.4.

Electuarium optimum quod mirabiliter valet ad dissoluēdum flegma acetosum ꝛ ventositatem in stomacho existentem expellit.flegma stomachi incidit.ozi odoreꝫ prestat bonum.procurat digestionem/ꝛ mentem acuit.Lib. p̄mo.capl̄o.12.car.169.col.1.

Electuarium visum quasi deperditum restaurans:stomachū confortans:ꝛ a superfluis humoribus mundificās: renes mundans:ꝛ lapides frangens:ꝛ omnes ventositates expellens probatum.Libro primo.capitulo.17.in additionibus.car.172.col.2.

Electuarium confortans cor ꝛ cerebruꝫ:ꝛ valens omni egritudini ex melancholia bonum oris odoreꝫ faciens.Lib. primo.capl̄o.26.car.179.col.3.

Electuariū aliud ad eadem ꝛ letificans ꝛ valens ad coituꝫ. Capl̄o eodem ibidem.

Electuarium confortans mentem siue memoriam/ꝛ conferens lethargie/ꝛ obliuioni/ꝛ confortat stomachuꝫ/ꝛ omnia membra debilitata a flegmate.Libro primo.capitulo.28.car.180.col.2.

Emplastrum ad brancos/ꝛ relaxationem vue mirabile.Libro.p̄.cap.29.car.181.col.2.

Electuarium Haleni valens contra frigiditatem stomachi ꝛ renum.grossam dissoluit ventositatem:ꝛ flegma quod est in stomacho attenuat:memoriam corroborat:canitiē retardat:tussiꝫ ex flegmate curat.Libro secundo.capitulo.13.car.190.col.2.

Emplastra/ꝛ vnguenta laxatiua/ꝛ vrine prouocatiua/ꝛ vomitū facientia.Lib.4.cap.31.car.228.col.3.

Nebule flegma eradicātes de stomacho ꝛ intestinis/ꝛ etiam vermes/ꝛ ascarides prouocāt.Lib. p̄mo.cap.9.car.168.col.3.

Oleum mirabile ad paralysim/ꝛ contractionem neruorum epilepsiam spasmuꝫ:ꝛ ad omnē morbum ex frigida causa generatum:ꝛ ad memoriaꝫ recuperandam ꝛ surditatem/ꝛ olfatū amissuꝫ.Libro p̄mo.ca. 24.in additionibus.car.178.col.1.

Pillule optime in dol'.capitis flegmatico.Libro primo.capl̄o.6.car.167.col.4.

Pillule optime ꝛ exparte valentes melancholicis/timidis/maniacis/quartanarys/ꝛ splenecticis.Libro primo.capitulo.7.car.168.col.1.

Pillule multum iuuantes stomachū frigidum in digestione.Lib.p̄mo.cap.12.car.169.col.1.

Pillule ad grauedinem capitis propter indigestionez cibi ꝛ potus.faciunt enim digerere:ꝛ bene assellare.ꝛ sunt vtiles arteticis/iliacis/ꝛ retentioni vrine/ꝛ sunt expte.Lib. p̄mo.cap.12.in eodem.

Pillule alie contra omnes corporis molestias. Eodem capitulo.in eodem.

Pillule alie valentes splenecticis ꝛ epaticis. Eodem capitulo,in eodem.

Pillule alie contra infirmitates corporis ꝛ molestias:ꝛ ad dolorem iliacum/arteticū/podagricuꝫ/paraliticū/tremulosum/ꝛ omnibus humoribus viles:ꝛ exparte.Eodē capitulo in additionibus.in eodem.

Puluis mirabilis qui custodit visum ꝛ acuit:digestionē cōfortat/tortionem ventris ꝛ intestinoꝝ mirabiliter placat/colorem bonum prestat/ꝛ amissum ex quacūqꝫ causa restaurat:conualescentes miro modo a frigido morbo cōfortat:canitiem tardat:quotidianarys ꝛ quartanarys typos coarctat:ꝛ vt breuiter dicam omnibus naturis:ꝛ maxime in senili etate peculiare est.Libro p̄mo.capi.17.in additionibus.car.172.col.1.

Pica combusta in olla sigillata quocunqꝫ modo data valet contra noctilopam/ꝛ cardiacam/ꝛ melancholiam/ꝛ cancrum in membro virili curat cum litio/ꝛ alio modo etiā

valet ad oculos. Libro primo capło.18. in additionibus in fine.car.174.col.1.

Pillule ad melancholiam/maniam/ꝛ quartanaꝫ ex humo. melancholico. Lib.p̄.cap.26.car.179.col.2.

Puluis valens contra amissionez memorie ex quocūqꝫ humore:scotomiam/vertiginem/defectum visus ꝛ auditus ꝛ omnem guttam ꝛ paralisim repellit:ꝛ contra excessum omnium humo.sed presertim flegmaticum ꝛ melancholicum renum ꝛ inferiorum partium.dolorez mitigat:ꝛ cerebri humiditates consūmit:ꝛ ingenium mirabiliter acuit.Lib.p̄.cap.28.in fine.car.180.col.3.

Pillule que miro modo valent ad catarrum/visum clarificant/auditum corroborant/ꝛ superfluitates a corpore expellunt.Lib.p̄.ca.29.in additionib⁹ in fine.ca.181.col.4.

Pillule valentes in omni artetica: epilepticis:tremulosis: visum clarificant:ꝛ renes cōfortant. Libro scō.cap.32. in additionibus.car. 99.col.2.

Pillule contra dolorem iliacum/retētionez vrine/grauedinem capitis/ꝛ contra indigestionem stomachi ex grossis humoribus.Lib.2.cap.33.in additionibus.car.200.co.2.

Pillule siue potio optime ꝛ mirabiles ad lepraꝫ/serpiginē/impetiginē/morfeam/ꝛ infectiones cutis. Libro scō.capitulo.46.car.208.col.1.

Syrupus valens ad purgandum choleram de stomacho epar ꝛ viscera refrigerat:ventrez humectat suauiter/ꝛ choleram stomachi/ꝛ capitis dolorem qui fit propter choleram in stomacho existentem mitigat.Lib.p̄.cap.11,car.168.col.4.

Strictoria super frontem ꝛ timpora ad restringendum oē rheuma descendēs a cerebro ꝛ proprie ad oculos.Libro primo.cap.14..car.170.col.1.

Syrupus diaquilon ad opilationes epatis ex caliditate ꝛ opilationes hicteritie ꝛ renū valens contra dolorem.Libro.2.cap.38.car.203.col.4.

Suffumigatio optima ad aerem pestilentialē:ꝛ valens epilepticis ꝛ cardiacis gingiuis ꝛ dentibus putridis:ꝓfortat stomachū.Lib.4.cap.32.car.229.col.1.

Syrupus sanguinem continens ne ebuliat/variolas prohibet/ꝛ sudorem compescit/ꝛ in aere pestilentiali valde vtilis.Libro.4.cap.32.car.229.col.1.

Trociſci valentes in quolibet dolore capitis ex materia frigida. Libro p̄.cap.8.car.168.col.2.

Trifera optima ad epilepsiam/apoplesiaꝫ/paralysim/ꝛ torturam oris/ꝛ omnium membrorum. Libro primo.capitulo.23.in fine.car.176.col.4.

Unguentū prouocans somnum ꝛ dolorem capitis intensissimum mitigans:ꝛ in febre acuta:ꝛ peracuta valens.Lib.p̄.cap.5.car.167.col.3.

Unguentum ad emigraneam ꝛ dolorem ceruicis ꝛ omniuꝫ membrorum expertum ꝛ valde vtile ꝛ necessariuꝫ in arte medicine.Lib.p̄.cap.8.car.168.col.2.

Unguentū expertū ꝓtra dolorem/ruborē/sanguinē/ꝛ ardorem oculorum maxime a calida causa vel pcussione vel ex quocūqꝫ alio casu.Lib.p̄.cap.15.car.171.col.4.

Unguentum aliud contra dolorem/tumorem/pruritum/rubozem/pānículum/ꝛ fluxum oculoꝝ/maxime a causa calida.Eodem capitulo.in eodem.

Unguentum aliud expertum contra doloꝛē oculoꝝ ex sanguine/ꝛ carnositatē nimiam i palpebris/ꝛ apostema vel opbthalmiam ex quacunqꝫ causa:ꝛ valet etiā contra scabiem quālibet ꝛ flegma salsum ꝛ crepaturas manuum ꝛ pedum ibidem.in eodem.

Unguentum aliud expertum ad ruborem/pruritum/ꝛ ardorem oculorum/ꝛ ad depilationem palpebrarum. Eodem capitulo.in eodem.

Unguentum ad paralysim/arteticam/podagram/epilepsiā guttam/ꝛ omne vitium frigidum. Libro primo.capitulo.24.car.177.col.3.

Unguentum aliud pro paraliticis/sciaticis/colicis/ꝛ omnibus doloribus frigidis.Ibidem.in eodē col.4.

Unguenta ad scabiem/cancrum / malum mortuum/ꝛ salsum flegma/educendo per os materiam:ꝛ dicitur curare leprosos in p̄ncipio ꝛ cōferunt artetice ꝛ podagre. Lib. scō.cap.43.in additionibus.car.206.col.4.

¶ In nomine celestis Agni/medicinalium introductionum Speculum Arnaldi de Villa Noua/clarissimi Doctoris incipit.

Introductiones appellant indebite: que ꝑ᷑ ⁊ cōia ꝓncipiorū artis vocabula nō exponūt: ⁊ multo min⁹ nouos introducit doctrina que vndiq; defectiua est: et obscura. ¶ Tu igitur eterna sapiētia: que in te credētes ad oēm pcipiendam veritatē illuminas: nunc seruis tuis introductiones in medicina digneris cōponere: q̄bus introducēdi clare discāt ꝓprie loqui ⁊ semitis rectis accedere: q̄uis passim ad terminum perire physicalis: ꝓuectis aūt gurgites ostēdant. In q̄bus hō perspicacis intellectus possit magna ⁊ ꝓfunda piscari. Leuiter ergo capiēdis pisciculis: famelicos reficere: voluptuosis aūt pateat pelagus ad beluas insequēdas. ¶ Precamur ēt verissime doctor atq; singularis magister: vt ad ea ꝓsiderabilia: que medicinalē sciam integrāt: nos introducas ꝑ dissolutionē q̄siti ex notione finis: cuz sit doctrina ordinaria: cuius ꝓcessuz necessariū eē scimus: ⁊ a pluribꝰ attentatū videmus: sed a nemine ꝓsūmatū. Et qm̄ scis q; ista doctrina ꝓducere negt ad plenā quesiti notitiā absq; soror sua. s. cōpositiua illoz que ꝑ dissolonē inueniunt: simul ēt doce recte cōponere: vel cōnectere que dissolo q̄rētibus indicabit. Tu g es igit ꝓsūmatio veritatis vsq; ad consūmationē ꝓsequere. ¶ Nec minꝰ suppliciter petimus: vt quorūcūq; ꝓsiderabiliū inuētoz p̄dicta via diffones iterseras nō solū quas medicus fabricare dz: sz quas ēt ex p̄ambulis accipit fabricatas: vt itroducendis cognitio clarioz ⁊ perfectioz fiat: introductis autez memoriale sit efficax. ¶ Precamur itez vt que nimis breuiter: ⁊ obscure fuerint a veteribus tradita: plixioꝛi sermone clarifices. que xo sufficienti ⁊ diffuso pertractauerunt eloquio: moderata compendiositate perstringas. Sed qa medicinalis sciētie finis: ad quez doctrina dissolutiua q̄siti semp satagit: ex diffone medicie cognoscit: moz diffonē eius preponere non omittas.

Doctrina resolutiua nō ducit ad pfectā notitiaz sine cō positiua.

¶ De diffinitione medicine ⁊ eius diuisione. Cap. I.

Diffō medicie ⁊ diuisio eiꝰ.

MEdicina est sciētia cognoscēdi dispositiones humani corporis iquātū sanabile: ⁊ ꝓseruandi sanitatē inētaz in eo: ⁊ restituendi deperditā quātuz possibile fuerit. Et ideo recte diuidit in theoricā ⁊ practicā. Nam theorica est ps illa: in qua dispositiones sanabilis corporis cognosci docent: quātū necessariū est ad opus explenduz. Practica xo est pars illa in qua modus recte operādi describit ꝼm exigētiaz disponis ꝓcognite. ¶ Quia xo dispositiones p̄dicti corporis pfecte cognoscunt ꝑ ꝓsiderationē rerū hñtiuz aliquez respectū ad illā disponē sanabilis corporis: quā principalr cōsiderat medicus. s. sanitatem. Ideo ab ea sicut a ꝓncipali denominauit res omnes quas ꝓpter eaz cōsiderat. Recipiūt autez nomen a sanitate sub eo nomine per qō ratio designatur ꝼm quaz considerat a medico. vz. sub nomine nature. sicut enim forma substātialr perfectiua rei dicit absolute natura ipsius: tāq; potissimū principium sui eē: sic sanitas dicit a medico natura sani corporis absolute: quontiā ab ea perficit: vt est tale. ab hac g̃ natura quā ipse cōsiderat principalr tāq; ꝓncipiū perfectiuū sanabilis corporis denominant oēs res ab eo considerate: nam aliter metas ꝓprie considerationis transgrederetur. ¶ Cum igit pfecta notitia sanabilis corporis habeat per considerationem reruz naturaliuz ⁊ nō nāliuz ⁊ cōtra naturam. ¶ Iccirco sapiētes medici diuiserūt in has tres ptes theoricam. nam dispones sanabilis corporis cum non sint in genere nisi tres. s. sanitas/egritudo/⁊ neutralitas. Est sciendum q; sanitas sub rebus nālibus comprehendit: quia formaliter est vel cōplexio membroz: vel cōpositio largo modo sumpta. ꝓut cōtinuitatē membroz includit: quo cōpositionē accipit Hal. z. de igenio sanitatis/ex ea cōsideratione que declarabit infra. cum sermo fiet de membroꝛuz egritudinibus. Egritudo xo ois res est cōtra natura. Neutralitas xo partim est naturalis: partim cōtra nām. ¶ Est igitur aduertēdum ꝓmo: q; sanitas est nālis dispositio membri: vel corporis qua nāles actiones perficiuntur imediate: que pro tāto iudicat esse dispō vel qualitas membri: ⁊ non actionis: qa si mēbrū oino cessēt ab operatione: sicut in dormiēte: nihilominus sanuz denoiatur: dūmodo sit aptū perficere actionē. Ad hanc xo pficiendā ꝓcul dubio redditur aptuz solo habitu sanitatis. Ad quez cognoscenduz ⁊ cōseruanduz: aut reparanduz dirigitur principaliter intētio medicoz. Proinde considerationes circa sanitatez que nullo modo conferunt ad hūc finem: aliene sunt penitus ab arte medicine. Quapropter ab eius finib⁹ exulat tāq; supfluis phātasys alienatus: qui perscrutatur an sanitas inata ⁊ acq;sita constituant vnum habitum aut diuersum: que nec per hoc sanitas: vt perfectiua est actionis cognoscitur clarius: nec rectius conseruatur: aut reparatur: naz siue sint idem siue diuersa: nihilominus semper est idez modus cōseruandi: aut reparandi. ¶ Egritudo xo est inaturalis membri: vel corporis dispositio. qua sensibiliter ⁊ imediate ledūtur in ipsis actiones nature: hoc est que ꝓueniunt eis per naturam specificam sanabilis cuiuscūq;. ¶ Neutralitas autez est dispositio in qua medio mō se habēt corporis actiones quantū ad iudiciuz sensus. ¶ Post hec xo ad ptes theoricē supra dictas descendere ꝓuenit: de quibus hic scire oportet ꝓmo q; medicus dupl̄r cōsiderat omnes partes theorice ꝼm genus acceptas. s. res nāles: non nāles: ⁊tra naturaz. nā quādoq; ꝼm id qō sunt in se. quādoq; xo ꝓut signa sunt et alicuius significabilis in sanabili corpore. Prima xo cōsideratio tāq; de absolutis ꝓcedere debz in ordine doctrie intellectualis: tādē altera subiūget. ¶ Res igit nāles sunt ille que ad esse sanitatis sunt necessarie ꝼm rōnez sui generis: ⁊ ideo dicūtur res sine qbus corpus sanabile nāliter eē nō potest. ideo xo dicitur ꝼm rōnem sui generis: qa iz corpus posset esse sanuz absq; tali humore. vz. inaturali: nō tamen absolute absq; humore. simil̄r nec absolute absq; habitudie vel colore vel sexu: iz absq; tali vel tali. ¶ Nec hz instantiā in opationibus. nā opatio nō sumit a medico pro ipsa actiōe que nāliter debet corpori vel mēbro. sed generaliter etiā pro gīali cessatione ab ea: vñ somnus nālis dz operatio nālis: iz sit quedā quies. q̄uis igit oculus dormientis: vel spōte claudētis nō videat: tñ sua sanitas non est absq; nāli operatione somni: vel spōtanee clausionis. Sanitas enim oculi non regrit semp videre: sed vel hoc: vel ab eo quiescere nāliter. nec hoc dici pōt de ottinente. qa iz corpus sanuz eē nequeat sine continente: non tamen ei cōuenit habere continens inquantum sanum: sed inquātū corpus. ¶ Earum xo quedam sunt principales: quedam secundarie: que pro tanto secundarie dicūtur: quia semp causantur a principalibus. Principales autem sunt septem. s. elementa/cōplexiones/humores membra/virtutes operationes/⁊ spiritus. Secūdarie xo sunt quatuor. s. sexus/etas/color/⁊ habitudo. quā qdam figurā corporis vocauerunt.

Dispões corpis sanabil sūt tres.

Sanitas qd sit.

Intēº medicoz ꝓpr̄ dirigit ad sanitatē.

Egritudo qd sit

Neutralitas qd sit

Medicº 2r ꝓsiderat res nāles, nō nāles ⁊ ꝯ naturam.

Res nāles q̄ sint.

Quo sumit opō a medico.

Res nāles ꝓncipales sūt septez/secundarie sūt q̄tuoz.

¶ De elementis. Cap. II.

Medic⁹ dupl'r cõsiderat' elemẽta.

ELementa sunt ꝑma: ⁊ simplicia cõponẽtia oium corꝑum cõmistoꝝ. ¶ Medicus aũt ꝓsiderat ea dupl'r. Uno mõ qdẽ vt existũt res nãles. vz. put sunt essẽtialia ꝑn⁹ sanabilis corꝑis. cogit̃ eteniz fateri q; quatuor elnta giabilitũ ⁊ corruptibiliũ rex sunt ꝑma cõponẽtia eius. Alio mõ ꝓsiderat elementa: put sunt ꝑn⁹ ꝑma imutationũ eius. nã Ordinati subyciũt qualitatũ ꝑmaꝝ: qõ ex doloribus depbendit̃. cũ eni didicerit ex ꝑambulis dolorẽ esse rei Orie sensuz: ꝑter intelligit: q; ille qualites nãliter insunt corꝑi: quarum Orie superueniẽtes imoderate causant in eo dolorẽ. sed q̃libet ꝑmaꝝ hoc facit cũ eidẽ obuiat in excessũ. ¶ Cõstãtinus igit̃ tenet q; sanabile corꝑus nãli ꝓsideratione ꝓticipat qualitates ꝑmas: ⁊ per ois ꝑma corꝑum subiecta: sine qbus esse nõ ꝑsit. ⁊ ideo principes medicoꝝ. s. Hip. ⁊ Gal. ꝓsiderãtes elemẽta ꝑut sunt ꝑma cõponẽtia sanabilis corꝑis vt est tale: dixerũt: q; sunt calidũ: frigidũ: siccũ: ⁊ humidũ. ⁊ hi qdem sicut viri bñtes regulatũ itellectum nõ exorbitauerunt a terminis ꝓsiderationis medicinalis. nã vt patuit: medicus nõ cognoscit elemẽta esse ꝑma principia sanabilis corꝑis: nisi qa Orietati primarũ qualitatũ subyciũt. exorbitat ergo qcũq; loquẽs de ipsis: vt sunt res nãles: diffinit siue describit ea per graue ⁊ leue. naz gratuitas ⁊ leuitas nõ ꝙueniunt elemẽtis: vt sunt ꝑma ꝑn⁹ sanabilis vt sanabile. sed ꝓout est corꝑus mobile ad vbi: qõ ad medicũ ꝓprie ꝓsiderare non spectat: si qualites iste referantur ad totuz corꝑus. si Xo ad partes: vel ad cetera nãlia corꝑis referanť vtiq; ꝓsiderat elementa vt sunt ꝑn⁹ gratuis ⁊ leuis: ⁊ in membris: ⁊ in spiritibus: ⁊ humoribꝫ. in toto etiã ꝓsiderat ea vt sunt ꝑncipiuz mollis ⁊ duri ⁊ rari ⁊ densi. naz has qualitates sensu depbendit in corꝑore per etates ⁊ membra: ⁊ ei etiaz cõuenire: vt est sanabile: cum ⁊ ipsa sanitas per eas in corꝑoribus varieť. Inquãtum Xo sunt ꝑncipiuz grossi ⁊ subtilis considerat ea potius vt res nãles cõparatas ad alia naturalia corꝑis q̃ ad corꝑus. naz subtilitas ⁊ grossities ꝓprie. s. ꝑut sunt qualitates ꝑtinẽtes ad naturalem rei substãtiaz: ⁊ nõ ad habitudinem: solum cõsiderat medicus in spiritibus ⁊ humoribus. si ergo elementa considerentur vt sunt ꝑncipiuz secũdaruz qualitatum in corꝑore: vel in aliqua ipsius re naturali: tunc dicit medicus cõia elementa mistoꝝ eẽ corꝑis sanabilis elementa. Eodẽ quoq; modo si considerẽtur vt sunt ꝑncipia quarũcũq; qualitatum in rebus non naturalibus. ¶ Propter has igitur cõsiderationes dicit q; elemẽta sunt terra ⁊ aqua ⁊ aer ⁊ ignis. in quibus cõsiderat quicqd potest eẽ ꝑncipiuz imutationis sanabilis corꝑis inquãtuz sanabile. hec aũt sunt grossities: ⁊ subtilitas: ⁊ grauitas: ⁊ leuitas: ⁊ qualitates cõplexionales. nam cetera cõsiderabilia vtplurimuz reducũtur ad ista: ga fluxibilitas ⁊ soliditas ad humiditatez ⁊ siccitatẽ reducunť. raritas Xo ⁊ densitas ad subtilitatẽ ⁊ grossitiez. ¶ Scire igitur opz medicuz q; terra est grossa ⁊ gratuis: frigida ⁊ sicca. Unde frigiditas ⁊ grossities: aut graue/do cum siccitate. mãliter a terra causantur in qbuscũq; cõmistis corꝑibꝫ ad sanabile corꝑus relatis. Aqua Xo post terram grossa ⁊ grauis est: frigida ⁊ humida. ꝑinde graue/do cuz frigiditate ⁊ humiditate ab ea causatur. Aer Xo subtilis ⁊ leuis: ⁊ calidus ⁊ humidus est. ⁊ ꝓinde est causa leuitatis cum humiditate ⁊ suaui caliditate. Ignis Xo subtilissimus ⁊ leuissimus ⁊ calidissimus atq; siccus. vnde leuitas cum siccitate: ⁊ acuta caliditas causatur ab eo. ¶ Et ex his ꝓz q; medicus non diffinit elementa ſm q; sunt ꝑncipia motus ad vbi, sed ſm q; sunt alterationis ꝑncipiuz. Et idem dicit q; terra est elemẽtuz per qõ omne corꝑus relatuz ad corꝑus sanabile ꝑticipat frigiditatẽ ⁊ siccitatem in suba grossissima de rõne sui. Aqua ꝑticipat frigiditatem ⁊ humiditatez in suba mediocriter grossa de rõne sui. aer Xo caliditatez ⁊ humiditatẽ in suba mediocriter subtili ⁊ leui. Sz ignis calidus ⁊ sicc⁹ in suba subtilissima ⁊ leuissima.

¶ De complexionibus. Cap. III.

COmplexio Xo est qualitas in ꝑmistis corꝑoribus ꝓueniens ex mutua actiõe primaꝝ: ⁊ ex hꝫ ꝑz q; nulla complexionalis q̃litas est in sũmo nisi in elntis. naz in mistis mutuo se frãgunt, donec ꝓueniãt ad illud mediũ in quo spẽs aliqua cõmisti corꝑis põt constitui: mediuz aũt illud in quo spes aliq; saluari põt tãtam hz latitudinem: quãta põt esse dissimilitudo idiuiduoꝝ illius spẽi. ¶ Oia Xo idiuidua que infra spẽm ꝑtinẽtur differũt adinuicem quãtum ad indiuisibile mediuz complexionis. qm̃ nulloꝝ cõplexio est oino similis in pũcto: ꝓpter quod vnũqõq; habz suã ꝓprietatem qua differenter ab alio agit aliquid: vel ab aliquo patiť. Dec autez dissimilitudo punctualis: ga inumerabilis est: sicut ⁊ indiuidua: nequeũt comꝓhendi rõne vel arte: sed operantis industrie relinquitur inuestiganda experimẽto iuuantiũ ⁊ nocentiũ: ⁊ iudicio regibiliuz corꝑoꝝ. Sed necesse est medico hanc diuersitatẽ in indiuiduis ⁊ supponere: ⁊ considerare cuz forma operãdi circa singula iuxta exigentiam complexionis cuiuscũq; mẽbroruz cum in eis nõ sit eadez oino: sed in parte aliqua manifeste dissimilis. ¶ Tota Xo latitudo cõplexionis cuiuslz spẽi reducit̃ ad tẽperamẽtũ ⁊ distẽperamẽtuz. Ideo ꝓme differẽtie cõplexionum tm̃ sunt due. s. tẽperata ⁊ distẽperata. Est aũt tẽperata cõplexio illa: in qua ꝑme q̃litates mutuo se frãgunt in eo termino quo resultat potissima dispõ corꝑis ſm oẽz modũ: qui sue spẽi debeť. Nã in vnaquaq; spẽ absolute tẽperatũ est: qõ respectu oiuz idiuiduorũ sue spẽi est tale. Qõ Xo respectu aliquoꝝ dr tẽperatum sufficit respectu illoꝝ hꝫ dispõnẽ potissimã. ¶ Medicus aũt octo modis: vel respectibus attribuit corꝑibꝫ hũanis tẽperamẽtũ. in nullo tm̃ illoꝝ modoꝝ dr ꝙplexio tẽperata in pũcto: ita. s. vt illa ꝙplexio ꝑsistat in idiuisibili termino: tale nãq; tẽperamẽtũ insensibile est: nec ẽt est pole ꝑ nãz vt corꝑus aliqõ in tali ꝙplexione. s. idiuisibili, diu permaneat: vel etatis rõne: vel ꝓtinẽtis: aut forte regimis. Uñ tã large sumiť hic tẽperamẽtũ: vt in q̃lz octo modoꝝ magnã latitudinez hẽat. ¶ Et ꝑmus modus huiꝰ tẽperamẽti existit ille q̃ tota ꝙplo huiane spẽi dr tẽperata respectu oiuz alioꝝ ꝙplexionatoꝝ. qõ tẽperamẽtũ tãtã hz latitudinẽ q; sub eo cõtinenť oẽs ꝑticulares ꝙplones hoium quorũcũq;. Ita q; qlz hõ dr tẽperatus q̃diu viuit, respectu cuiuslz alterius misti corꝑis. Huius aũt latitudis termini sũt due ꝙplones extreme. vltra q̃s si ꝓcederet intẽsio: vel remissio q̃litatũ oppositaꝝ. iã desineret eẽ hũana ꝙplo: ꝑ tãto q; sub ea nõ posz aliqõ idiuiduũ hũane spẽi saluari vel eẽ. ¶ Predicti Xo termini remissiõis: vel itẽsiõis noiank a qbusdã medicis termini multitudis ⁊ paucitatis. i. multe ꝑticipatiõis vnius q̃litatis: ⁊ modice ꝑticipatiõis oppositẽ. ꝑinde dicuntur termini multitudis: ⁊ paucitatis copulatiue: ga semp in oppositis q̃litatiꝰ se ꝓcomitanť multa: ⁊ modica ꝑticipatio. naz ꝑticipãs multũ de vna q̃litate: modicũ ꝑticipat de oppoſita. ¶ Scõo Xo mõ dr tẽperata ꝙplexio illa q; est medium latitudis ꝑmi modi ꝑ quã aliqs hõ dr tẽperatꝰ respcũ aliorũ corꝑoꝝ: vel oiuz hoiuz. ⁊ ꝙplonẽ talis hois vocãt medici meliorẽ formaꝝ absolute. Jccirco: ga non solũ respectu cũctoꝝ hoium: sed etiam respectu quorũlibet cõplexionatoꝝ habz cõplexionez potissimam: qõ tẽperamentuz: si considereť ſm pũctalem rõnẽ: vel terminuz indiuidualis cõplexionis: non poteſt esse nisi in vno indiuiduo: vt patet ex dictis, haberet tm̃ in eo latitudinẽ: qua decurreret per

diuersas

Qualitates i mistis se frãgũt vsq; ad me^m in q̃ spẽs saluat̃ ⁊ illis hz latitudinẽ ⁊c.

Prie dicte ꝙplonuz due. ¶ tẽpata ꝙplo qd sit.

Octo modis attribuit medicus tẽperamẽtũ corꝑibꝫ hũanis.

p⁹ mod⁹

2⁹ modus

Constãtinus.

¶ Cõsideratio ō elntꝫ vt ḡuia et leuia sunt nõ est medicinal ⁊ qũo ẽ medicinalis.

diuersas etates ⁊ tẽpora viuẽdo in sanitate. Sz qa talis terminus insensibilis est. Ideo medicus iudicio sensus oẽs cos dicit hẽ tale tẽperamentũ: qui tñ huic appropinquant. vt eox recessus ab eo nequeat sensu discerni. nã si aliquo modo sensu ꝓciperẽt: quantũcũq; modicũ cẽt: statim talia corpora saltim iudicat pax lapsa. Pz igit q; ẽm ꝓsiderationẽ medici tale tẽperamentuz hz latitudinem nõ solum etatis: ⁊ tẽporis regionis: ⁊ regiminis: sed etiã latitudinẽ plurium indiuiduox: que largo mõ possunt dici tẽperata: respectu oĩum alioꝝ qui non cõicant eis in tali tẽperamento. Quia ẽo terminus in quo pfistit cõplexio nõ cognoscitur nisi p respectum eius ad tẽperamentuz. Ideo vt plenius hec cõplexio cognoscaẽ: ⁊ comparaẽ ad verum tẽperamentũ. qõ sola cõprehendit rõne, pinde corpora que hũt ꝑdictã ꝓplexionẽ cum ad vex tẽperamentũ cõparant ꝓcipue in etate augumẽti dicunt esse calida: ⁊ humida in secũdo gradu. nã cuz illud tẽperamentũ verũ nullo mõ sensum imutet. istud tñ distat ab eo q; in ꝓma obuiatione ad sensum manifeste imutat ipm p caliditatẽ: ⁊ humiditatẽ. Ideo si distãtia ẽm rõnem respectu illius accipiaẽ: iudicabit distare per duos gradus in ꝑdictis q̃litatibus: ita tñ q; nulla complexionata magis realr appropinquãt ad vex tẽperamẽtũ q̃s humana corpora que inueniuntur tẽperata in hoc secũdo mõ temperameẽti: ꝓsiderãdo tñ cõplonẽ qua totũ disponit: qualis est ꝓplexio sanguis ⁊ spirituũ: ⁊ ẽt cutis. Corpora vo in tẽperamẽto ꝓstituta vtplurimũ reperiũtur in habitatiõe que subiacit egnoctiali: vel quarto climati. In alys aũt habitationibus rarius. ¶ Tertio vo mõ tẽperamentũ dr cõplexio cõueniens habitatoribus vniuscuiusq; climatis: vel regionis ad viuẽdũ in sanitate ẽm exigentiam illius habitationis respectu aliox: ita q; respectu ꝓplonis huius habitationis vel illius oẽs habitatores alteri⁹ sunt distẽperati. qñ in climate huius ꝓplexionis nõ possunt viuere sani. Patet autẽ q; iste modus tẽperamenti latitudinẽ hz magnã: cum sub eo cõprehendant oẽs viuentes sani in illo climate: qui cũ sint plures differunt in cõplexionibus penes plus ⁊ minus in participatiõe q̃litatum cõplexionaliũ: ⁊ ꝓtinet tota hec latitudo ifra duos terminos multitudinis ⁊ paucitat: vltra quos nullus in habitatione viueret sanus. ¶ Indiuiduũ aũt cuius cõplexio pfistit in medio huius latitudis dr absolute tẽperatum ẽm quartũ modus tẽperameẽti. l. respectu aliozum oĩum sui climatis: in quo mõ reperitur latitudo: sicut in 2° superius dicto. ¶ Quinto vo mõ dr tẽperata complexio vniuscuiusq; idiuidui cũ comparat ad complexionẽ alterius. Ideo qa vnũqõq; indiuiduũ viuit sanus sub idiuiduali cõplexione ipsius sub qua nullũ aliud possz viuere: nec ipm etiã sub cõplexione idiuiduali alterius: pp qõ cõplexio idiuidualis cuiuslibet hoĩs dr eẽ tẽperamentum ipsius: ⁊ oẽs alie ,put est tale idiuiduũ sunt ei distẽperantie. Dr ergo quisq; in se tẽperatus cũ hz suã ꝓpriã ꝓplexionẽ per quã viuit sanus ẽm q; exigit sua idiuidualis nã: de quo tẽperamẽto iã pz q; hz latitudinem: cũ sub eo viuat quisq; sanus suo mõ: mũc calidior: nunc minus calidus: aut siccus: aut humidus ẽm diuersitatẽ etatis: ⁊ tẽporis: ⁊ regionis. ¶ Cũ aũt vnũqõq; idiuiduuz hz mediuz huius latitudinis dicte in gnto mõ. tũc dr sexto mõ absolute tẽperatuz respectu suiipsius. ideoq; tũc est in potissimo eẽ sue indiuidualis cõplexionis ẽm medicũ: vt ex supioribus pz: habet aliquã latitudinẽ: lz modicam cõparationẽ predictox modox tẽperameẽti. nã cũ in q̃cũq; etate gsq; attingat talẽ statum potissimũ sue cõplonis: cõstat q; in iudicio sensus pluribus diebus viuit in eo sanus ẽm exigẽtiaz sue sanitatis: tñ ꝑpter diuersitatẽ tẽporis. aut regimis nõ in eodem pũcto manet caliditas: aut frigiditas: aut siccitas: aut hũiditas. ⁊ ꝓtinet hec latitudo ifra duos terminos multitudis: ⁊ paucitatis vltra quos iã esse desinit in potissimo statu sue complexiõis sicut in alys est expssuz. ¶ Septimo vo mõ temperamẽtũ accipit nõ in toto corpore: sed in mẽbris: pz quẽ modũ dr vnũqõq; mẽbrũ in se tẽperatuz respectu cuiusl; alterius mẽbri: qñ hz cõplonẽ per quã pficere põt iudicio sensus opationẽ que sibi debeẽ: respectu cuius est distẽperantia ois cõplo cuiuslibet alterius mẽbri. ita q; ꝓplo carnis dz habere humiditatẽ in plus respectu ossis: ⁊ os econuerso siccitatẽ: ⁊ sic de alys. Unde q̃dm plus siccitatis hz os respectu carnis: ⁊ sic de alys. tãdm dr tẽperatuz in se respectu illius vel alioꝝ: ⁊ pz q; istud tẽperamentũ hz latitudinẽ multã ẽm q; ꝓplo vniuscuiusq; membroꝝ qua pficit qõ suũ est: intẽdit vel remittit in aliq̃ qualitate ẽm diuersitatẽ etatis: aut tpis: aut regimis. ¶ Cũ vo vnũqõq; membruz hz latitudinis medũ sue ꝓplonis: tũc dr respectu sui absolute tẽperatũ octauo mõ tẽperameẽti: qa tunc est in potissimo statu sue ꝓplonis: ẽm quẽ modũ dr cõiter cerebrũ aut cor tẽperatũ: ⁊ sic de alys. qõ tẽperamentũ hz latitudinẽ silez tẽperameẽto sexti modi. nã sicut ex ꝑdictis pz semp sequẽs modus tẽperameẽti est mediũ latitudis modi precedẽtis. ⁊ ideo minorẽ hz latitudinẽ: sed tñ ẽm medicũ habz aliquã: vt iã patuit. ¶ Sicut aũt humana spẽs dr tẽperata respectu oĩum aliox spẽrũ: qa maxime appropinquat vero tẽperameẽto: sic iter mẽbra hũana cutis dr absolute tẽperata respectu oĩuz aliox mẽbroꝝ pp rõnẽ cãdẽ. ⁊ ideo ꝓpter sola cutis hũana iter oĩa ꝓplonata maxime appropinquat vero tẽperameẽto. ⁊ ex ea in pte hz hũanuz corpus. vt dicaẽ absolute tẽperatũ respectu oĩuz aliox. ⁊ ista tẽperantia cutis est cutis manuũ magis tẽperata. ⁊ ꝑcipue cutis vole manꝰ. ⁊ maxie in vẽtriculis q̃uor digitox ⁊ pollicis. ¶ Intẽperata vo ꝓplo est illa in qua corpus cõplexionatũ recedit a potissima dispõne per dñũ alicuius q̃litatũ ꝓmarũ. ¶ Ex quo pz q; cuz in nulla cõplexione possit dñari qualitas aliqua: nisi simplex vel cõpositatũc ois intẽperata cõplexio: vel simplex erit vel composita. Simplex vo est in qua tñ vnica ⁊ tñ vna dñaẽ q̃litas: nec dr simplex: qa nihil ꝓficiet aliax. cum hoc sit ꝓ rõnem ꝓplonis: q̃ est q̃litas cõpositaex quatuor ꝓmis: lz qa iudicio sensus vna illaruz tñ sue opposite dñaẽ. Cõpositavo est in qua dñantur due. ⁊ q̃libet istax est quadruplex. ⁊ sic in vniuerso complones sunt nouẽ. l. vna eq̃lis ⁊ tẽperata. ⁊ octo distẽperate: que sunt calfri. hu. sicca: calida ⁊ hu ca. ⁊ sic. fri. ⁊ hu. fri. ⁊ sic. q̃s qdẽ cõplones nõ soluz ꝓsiderat medicus in sanabili corpe. lz ẽt in cũctis salubribus causis ,put referunt ad ipsum.

¶ De humoribus. Cap. IIII.

Humor est corpus ligdũ fluidũ: in qõ in ꝓmis quertit chilus. ⁊ ex q̃ ime/diate ꝓsiliia mẽbra causant. ligdũ dr respectu mẽbroꝝ: sed fluidũ ad dñiaz tertie hũiditatis cox. ¶ Ad cuius euidẽtiã est sciendũ q; tres sunt humiditates q̃ nãlr ꝓtinent ĩtra mẽbroꝝ substãtiaz. Quax ꝓma est humiditas: q̃ ex ꝓcauitatibus nãliter continẽtibus sanguinẽ exsudat in pozositates membroꝝ. q̃ ideo ros dr: qa minutissimis ⁊ suauibus guttis roris exsudatiõe assimilat. Scõa vo est cadẽ posq̃ mẽbro cepit assimilari cõplexione atq; colore. Uñ qa mẽbri ꝓtinẽtis cõplone iã alterata est manifeste. iccirco cãbiũ dr: ⁊ he due hũiditates adhuc fluide sunt. Tertia vo est humiditas qua ptes mẽbri ꝓtinuanẽ: ⁊ herẽt iuicẽ. velut glutinũ: ꝑpter qõ etiã glutinũ appellat: que lz in se sit ligdum corpus: tñ in membris actũ nõ hz fluidi. ¶ In qõ in primis ⁊c. ¶ Ad dñiam spirituũ ponit. ¶ Et ex quo ¶ ⁊ etiam ponit ad differẽtiã elemẽtox. ¶ Pz ergo q; cũ necesse sit hũiditates sub reb⁹ naturalibus cõprehẽdi: q; ros ⁊ cãbium ad humores reducuntur. glutinũ vo ad membra. Cetera vo ligda sanabilis cor/

Qualitates i mistis frãgũt vsq; ad me^m in q̃ spes saluat ⁊ illã hz latitudinẽ ⁊c.

Corpa tẽpata sb egnoctiali

3^modus

Octo modis attribuit medicus tẽpamẽtũ corpib⁹ hũanis.

4^mod^s.

5^modus

6^mod^s.

2^modus

7^mod^s.

8^mod^s.

Cutis dr absolute tẽpata respectu aliox mẽbroꝝ.

Cẽplo in tẽperata.

Complones in sũma fũt nouem.

Tres hũiditates.

Ros.

Cãbium.

Glutinũ.

poris.sine qbus aliqñ nāliter eē pōt vt chilus:ꝛ lac:ꝛ sperma ſm medicū res sunt non nāles:qa sunt nutries p̄mum: vel supfluitates exeūtes a corpore. ¶ Humoꝛ aūt gña q̄tuoꝛ sunt.ſ.sanguis/cholera/flegma/ꝛ melācholia. Et horū oīum qdam sunt nāles.qdam inaturales. Sūt aūt ſm medicos nāles illi qui ex p̄ditionib⁹ sui generis potissimas habent. Innāles aute qui ab illis recedunt. ¶ Cōditiones ℞o nālis sanguis sunt he.ſ.vt sit in complexiōe tēperatus ꝛ in sapore dulcis.ꝛ in suba mediocris.ꝛ in colore purpure⁹ invenis.ꝛ rubicūdus in arterys:cuius generatio est in epate ex tēperatis chili ptibus. Locus aūt naturalr̄ obtinens suntvene ꝛ arterie ꝛ p̄cauitates cordis:aptus ad gñationez spūuz: ꝛ ad omnia mēbra laudabilr̄ nutrienda.carens aūt aliquo predictoꝝ inaturalis est. ¶ Cōditiones ℞o cholere naturalis sunt vt sit iter humores in complexione igneus in substantia subtilissimus ꝛ leuissimus:in sapore amarus. in colore rubeus.clarus ad modū subtilis vini ꝛ rubei.cuius generatio est in epate ex calidioribus ꝛ sic.chili ptibus: receptaculum eius pure cistis fellis apta per se cōferre naturali secum expulsioni:ꝛ apertioni meatuum: quos viscositas: aut grossities alterius subē obturare potest. Quē ℞o caret aliquo p̄dictoꝝ inaturalis est.ꝛ sine ea potest esse naturaliter.alſ non potest esse sanabile corpus. ¶ Sunt autez innaturalis cholere famose spēs quatuoꝛ.citrina silis in colore citro maturo que gñatur ex cōmistione cholere naturalis ꝛ flegmatis nālis in omni mēbro alio a corde. Uitellina crocea vt vitellū ouī que ex cōmistiōe grossi:ꝛ globosi flegmatis ꝛ nālis cholere gñatur:potissime in tūcuris:ꝛ in intestinis. Alia que qa silis est p̄raſſio.i.succo folioꝝ porri: p̄rasſina vocaſ:ꝛ gñaſ ex vsu herbaꝝ:ꝛ oleꝝ acutoꝝ:ꝛ maxime viridiū in calido stōcho. Quarta ℞o:qa silis est in colore:ꝛ in effectu erugini eris eruginosa dicit:ꝛ ex īmoderata adustiōe cuiuslz alterius cholere in omni membro p̄ter coꝛ gñari pōt.naz p̄nitiosa est vt venenū. ¶ Flegma naturale est humoꝛ in cōplexione aqueus:in suba mediocris iter grossitiē ꝛ subtilitatē:lz viscosus ad modū albumis ouī crudi:ꝛ coloris ꝛ saporis eiusdez:cuius gñatio est in epate ex būi.ꝛ fri chili ptibus:receptaculū eius sunt vene totius corpis:aptus ex se sanguinē q̄uenienter adherentē mēbris efficere. Mēbra ℞o corporis in defectu sanguis nutrire:lz nō ita p̄fecte. Ac tūcturas corporis in tēperata leuitate conseruare ad motū. ¶ Innaturalis aūt flegmatis modi sunt quatuoꝛ:quoꝝ tres saporibus distinguūtur.ſ.dulce.quod ex cōmistione sanguis: vel ex digestione qddam acgrit dulcedinis:ꝛ minus frigidus naturali existit:salsum q̄ ex cōmistione cholere adustē:vel supercalefactiōe terrestrū ptiuz eius causaſ. Unde vim adipiscī exiccandi:ꝛ multo minus est frigidum naturali. Acidū q̄ ex cōmistione nālis melācholie:vel alteratiōe qua frigidius naturali efficit. Quartꝰ ℞o modus ex substātia distinguī.nam globosuz est:ꝛ multo minus ligdum naturali ꝛ ceteris:simile vitro liquefacto: p̄roinde vitreū dr̄:ꝛ ab intēsa frigiditate coagulante causatur.ꝛ ceteris est frigidius:nulla ℞o alia dr̄ia subē diuersam a p̄dictis causat impssionē.ꝛ ideo ois alia diuersitas in substātia flegmatis ad p̄dicta reducit.nā gipseū ad vitreum q̄ ad subam.mucillaginosuz ℞o ad alia ꝛ q̄cūq; silia. ¶ Melācholia nālis inter humores habz cōplexionē terre.est in suba ꝛ colore velut vinū grossuz spissuz ꝛ nigrū: saporē habēs acerbū.ſ.ex acido ꝛ pōtico:mistū velut succus p̄unoꝝ viridiuz cuius gñatio est in epate ex grossioribus chili ptibus.receptaculū pure splen:apta de se orificiū stōchi ad famem disponere ac in omni parte corpis iuuare retentionē inspissando ꝛ restringēdo. Innaturalis est illa que ex q̄libet p̄dictoꝝ humoꝝ in quouis mēbro generaſ p aduſtionem incinerantē, pinde tot hz diuersitates quot sunt p̄dicti humores.nā cū eius a quo generaſ sapiat nām:aliqd habz ꝓpriū vnaqueq; veluti q̄ ex flegmate gñaſ minus est sicca q̄ ex cholera:vel nāli melācholia. Silr̄ in colore:ꝛ sapore:ꝛ suba:ꝛ virtute differētes ꝓprios obtinēt gradus:ad q̄s exquisite hūana rō non pertingit. Sed sufficit medico spēs huius gñis artificiali estimatione discernere. ¶ Cognitis igit̄ humoꝝ speciebus:ꝛ quātum ad formam sui:ꝛ quātuz ad causas generatiōis:ꝛ receptacula.non est medico necessarium ordinem generationis naturaliuz humoꝝ ex chilo in epate ꝓsiderare:qñ ipsius notitia nullū p̄bet iuuamētum in opere.cum enim virtus epatis operatur in chilo.iaz chili materia coꝛpori obuiauit.circa cuius administratiōez supponit medicus q̄ recte ꝓcesserit.ſ.ſm exigētiam coꝛporis. ¶ Oꝛdo ℞o sequestrationis ipsoꝝ humoꝝ nāliū a chilo nō solum p̄uenit ab ipsius epatis complexione:sed ēt a chili potentia vel aptitudine.nā in aptioꝛi ad flegma p̄us incipit gñatio flegmatis si epar fuerit tēperatū:ꝛ in aptioꝛi ad cholerā cholere.ꝛ sic de alys.quapropter ex temperato chilo tēperatum epar simul sequestrabit humores.

¶ De membris. Cap.V.

MEmbrum est pars sanabilis coꝛporis integralis:ꝛ solida susceptibilis sanitatis.per hāc aūt diffōnez conuenienter ostēdeſ/dr̄ia mēbri ad alias res nāles.nā cū dr̄ pars/cōplones/ꝛ virtutes/ꝛ operatiōes sepantur ab eo.causa ℞o integralis ab elementis secernīt̄.q̄ partes sunt tm̄ nāles:sed cū solida dr̄ ab humoribus:ꝛ spiritibus remouēt̄.susceptibile ℞o sanitatis additū est ad dr̄iaz piloꝝ ꝛ eius q̄ ex vnguib⁹ sepaſ sine coꝛporis lesiōe. Nā hec sub exeuntib⁹ a coꝛpore ꝓtinenſ. ¶ Mēbroꝝ differētias medicus attēdit in q̄tuoꝛ.ſ.in mā:dignitate vel officio: copulentia:ꝛ complexione. ¶ In mā qm̄ ea quoꝝ possibilis est restauratio post deperditionē asserit Galen⁹ ex sanguie tm̄mō generari:vt caro ꝛ pinguedo.Cetera ℞o ga deꝑdita non restauranſ non tm̄ ex sanguie:ſz etiā ex spermate gñari dicit. In qua ꝓsideratione solū vtiſ sufficientib⁹ ad finez suū:ꝛ nō necessarijs absolute:sicut ostēdit̄ ex tractatu de intentiōe medicoꝝ.ꝛ de humido radicali. ¶ Dignitas ℞o vl̄ officium membroꝝ ex opationib⁹:ꝛ iuuamētis:ꝛ virtutib⁹ ipsoꝝ cognoscitur. Opationib⁹ aute.nam mēbroꝝ quedaz sunt quoꝝ operationes oīb⁹ mēbris coꝛporis sunt necessarie ad viuendū:vel in se:vel in suo silī.in se qdem:vt coꝛpar/ꝛ cerebrū.hoꝝ enim opationes mēbroꝝ in vnoquoq; indiuiduo necessarie sunt oīb⁹ alys mēbris ad salutationez: ꝛ regimē vite.vt gñatio sanguinis que fit in epate ad nutritionem.gñatio caloris nālis que fit in corde ad oēs act⁹ vite perficiendos.gñatio aiati spūs que fit in cerebro ad exercendū sensum:ꝛ volūtarium motū. In simili quoq;:vt sunt testiculi.nā resīduū alimēti a mēbris trahere:ꝛ ad pfectionem spermatis fermētare nō est neccūz mēbris gñantis:ſz ei silis.ſ.gñandi. Silī ℞o mō ꝛ virtutes q⁹ in his mēbris p̄dicte opatiōes pficiunt̄ oīb⁹ per ꝓñs necessarie sūt. Aliorū aūt mēbroꝝ:nec opatiōes ac iuuamēta:nec p ꝓñs virtutes sunt oīb⁹ nccie.pp q̄ medici p̄dicta q̄tuoꝛ mēbra dixerunt eē ceteroꝝ fundamenta:vel radices:siue p̄ncipia:ꝛ ab aliq⁹ capita ſm quā ꝓsiderationē diuiserūt mēbra quātuz ad officiū seu dignitatē in p̄ncipalia:ꝛ seruiētia principalibus. sunt aūt p̄ncipalia p̄dicta q̄tuoꝛ.Ceteroꝝ ℞o q̄dā seruiunt p̄ncipalib⁹ imediate:vt meseraice epati:ꝛ pulmo coꝛdi:ꝛ neruus obtic⁹ cerebroꝛ:ꝛ didimus testiculis. Quedā ℞o mediāte alio mēbro.vt trachea cordi mediante pulmone. stōchus epati mediātib⁹ itestinis:ꝛ meseraicis:ꝛ oculus cerebro mediāte obtico.ꝛ renes ac lūbi testiculis mediātib⁹ didimis. iteꝝ seruiētiū principalib⁹ quedaz seruiunt deferēdo a principalib⁹ ad oīa alia membra:ꝛ hꝰ vocauerunt medici

Humoꝝ gña 4or.

Cōditōes sanguinis nālis.

Cōditōes cholē nālis.

Si referatur ad innālē pa li tera bene hz: si ad nālē melioꝛa.

Cōditōes flāz nāl.

Cōditōes melie nāl

Que hēat p̄sideꝛare medicꝰ cē būoꝛes ꝛ que nō.

Differentia

Medicꝰ i 4or attēdit dīas mēbroꝝ.

Dignitas mēbri ex tribus cognoscit.

Mēbra p̄ncipalia

Mēbra seruiētia p̄ncipalibꝰ.

medici orta a principalib⁹ duplici rõne:ga.ſ.cũ eis ꝓtinuã-
tur.ꝛ ga qõ in eis oꝛit ad alia portant.ꝛ B mõ dicunt arte-
rie oꝛiri a corde:nucha ꝛ nerui facici a cẽbro. Uene ℞o ab
epate:ꝛ ſeminales vie quibus ſperma effundit a teſticulis.
Quedã ℞o afferẽdo.i.aligd ad mẽbrũ cui ſeruiũt portan-
do:ſicut meri ſtõcho:ꝛ cãa pulmoni:ꝛ didimi teſticulis.ꝛ
ſic de alys. Quedã ℞o emũdando a ſupfluis. Quedaz ℞o
ꝓparando q⁹ ab extrinſecus aduenit. Quedã ſuſtentãdo.q̃-
daz defendendo:vel ab iterioꝛib⁹:vel ab exterioꝛib⁹ nocu-
mẽtis.quoꝛ gſq; exẽpla p anathomiã iueniet. Et hoꝛ oiuz
ſeruientiũ mẽbroꝛ virtutes:aut ſunt ifluẽtes:aut inate tñ.
ſicut patebit ex diſtõne virtutũ. ¶ Coꝛpulẽtia mẽbroꝛum
cognoſcit̃ per ꝓpriã vniuſcuiuſq; mẽbri ſubam:ꝛ cõpõnẽ.
Et quãtũ ad ꝓſideratione coꝛpulentie mẽbroꝛ q̃dam ſunt
ſimplicia.q̃dam ℞o cõpoſita. Simplicia dicunt ꝓ tãto:qz
in eoꝛ coꝛpulentia nulla diuerſitas ſm ſpẽm appet in pti-
bus.ꝛ pinde ẽt ꝓſilia dicunt:ga pars totius ſili ſ ẽt rõne ꝛ
noie qualia ſunt arteria:ꝛ vena:ꝛ neruus:ꝛ os:ꝛ chartilago:
cutis:glãdula nãlis:pinguedo:caro ſimplex.ꝛ ideo ſimplr
dr:ga q̃q; caro ſumit̃ ꝓ ſuba cuiuſlibz mẽbri carnoſi. Cõ
poſita ℞o ſunt illa in quoꝛ coꝛpulẽtia ſunt ptes diuerſarũ
ſpẽrum.ꝛ cũcta alia que ex aligb⁹ predictoꝛ cõponunt.q̃-
ruz cõpoſitio diuerſificat̃ forma:ꝛ quãtitate:ꝛ nũero ptiũ
ꝛ poſitione.ſicut pz per anathomiã:ꝛ pinde:ga eoꝛ cõpo-
ſitio debita iſtis q̃uoz perficit̃ ad inſtar inſtroꝛ:vel orga-
noꝛ muſicaliũ:organica:vel iſtrumẽtalia dicunt̃.ꝛ ga etiã
deputata ſunt ad exercẽdũ manifeſtiones opatiões ſanabi-
lis coꝛpis velut ad officia publica officialia noiant̃. ¶ Cõ-
plexionibus etiã actualib⁹ mẽbra diſtinguũtur, put ꝓprie
mẽbra ſunt.ſ.partes coꝛpis:vt eſt viuẽs.naz eoꝛ q̃daz eſt
tẽperatũ abſolute reſpectu oiuz alioꝛ:vt cutis maxie in vo
la manus:ꝛ in ſũmitate digitoꝛ.ꝛ potius idicis reſpectu cu
ius alioꝛ mẽbroꝛ cõplexiones dicunt̃ excedere in aliqua
qualitate.lz ꝓſiſtãt in tẽperamẽto iuſtitie:vel ꝓportionis:q̃
illis debeẽ.ꝛ omnis eoꝛ exceſſus mẽſurat̃ per cõparatio-
nem ad cutẽ. Leteroꝛ ℞o coꝛ eſt actualr calidiſſimũ:nõ vt
calorem a ſanguie vel ſpiritu ꝟhat:imo potius eꝛio cũ ſit
genitoꝛ:ꝛ nõ ſolũ fabrica ſanguinis arterialis:ꝛ ſpũs:lz ho-
rũ ꝓtinẽtia caliditatis actualis ſignũ eſt ſufficiens medico,
vnde ꝛ mẽbra q̃ in ſuis ꝓcauitatibus imediate ꝓtinent ſan-
guinẽ ſm plus ꝛ minus actu calida ſm veritatem eſſe fate
mur.ꝛ ideo poſt coꝛ epar dr eẽ calidius ceteris:ga cũ ſit ge
neratione ſanguineũ plurimũ inſuper ſanguinẽ ꝓtinet. De-
inde ſequtur caro ſimplex q̃ eſt gñatione ſanguinea:ꝛ ſpon-
gioſitate ſua plus ſanguinis ꝓtinens ceteris mẽbris ſangui
neis excepto corde ꝛ epate.nec rectũ eſt dicere q⁹ ſit epate
min⁹ calida ꝓpter miſtionẽ villoꝛ nerualiuz.vbi de actua-
li cõplexione agit̃ que ꝟuenit carni rõne ſue ſimplicitatis:
ſed ga minus ſanguinea in ſuba ꝛ minus ſanguinez ꝓtinẽs.
Poſt carnem ℞o ſimplicem ſequtur muſculus:deide ſplen:
poſtmodũ renes:poſtea ℞o arterie:poſtea vene:poſtea pul
mo. Dec eni oia membra iudicio tactus tẽperati:ꝛ in coꝛpe
tẽperato.percipiunt̃ actu eẽ calidioza cute ſm ordinez di-
ctum: put magis ꝛ minus ꝑticipant ſanguinem in ſubſtan
tia:vel ꝓtinentia ſanguis in ꝓcauitatibus:vel vtrũq;.ex his
eni actualis cõplexio efficit̃ calidioꝛ nãliter cute ꝑdicta.nã
quãtuz ad inãlem calorem:vel lapſuz a nãli temperamen
to cuiuſq; mẽbri cholera ſemp eſt cauſa ꝑcipua. Inter ℞o
mẽbra que actu frigidioza cute nãliter ſentiunt̃ os eſt frigi
diſſimũ:poſtea chartilago:deide ligamẽtũ:poſtea chozda.
poſtea ℞o pãniculus:deinde neruus:poſtea nucha: poſtea
cerebrũ. Poſt hec ꝯrb⁹ ꝓſequẽter pinguedo. Dec enim oia
ſm ordinẽ ꝑdictuz ꝛ minus ſanguinea ſunt:ꝛ minus ſangui
nem ꝓtinẽtia cute. ¶ Mẽbroꝛ aũt quecũq; molliora ſunt
cute:ꝛ humidioza ſunt actu:molliſſimũ aũt oiuz eſt pigue-
do.poſtmodũ ꝯrbus:deinde cerebrũ:poſtea nucha:poſtea
caro mamillaruz atq; teſticuloꝛ:deinde ſplen: poſtea pul-
mo.deinde epar:poſtea renes:ꝛ tãdem muſculus. ¶ Que-
cũq; ℞o durioza ſunt cute:ſiccioza ſunt actu:oiuz aũt os eſt
duriſſimũ:poſtea chartilago.deinde ligamẽtuz.poſtmodũ
chozda.deinde pãniculus ꝓter arterie.poſtea vene,deide
nerui motiui poſtmodũ coꝛ/poſtea nerui ſenſus. Cetera ℞o
membra que noiata nõ ſunt ad hec reducunt̃.naz aut car-
noſa ſunt:aut neruoſa:vel glandulo ſa:vel panniculoſa. Di-
ſtinctio ℞o per potentialem complexionez non cõuenit.p
prie mẽbris.ſ.inquantũ pars exiſtũt viuentis aialis:aut ſa-
nabilis coꝛpis:ſz inquantũ mã pñt eẽ cãrũ ſalubrium ſub
ratione cibi:aut medicine:ſicut in rebus non naturalib⁹.et
ſpãliter in complexionatis potẽtialiter habz locum.

Mẽbra durioza cute.

¶ De virtutibus. Cap. VI.

VIrtus eſt primũ ꝛ particulare operatio-
nis ꝓncipium in quolibz mẽbro.
Primũ ad differẽtiã mẽbri:qõ eſt ꝓmũ:ꝛ i-
mediatũ opationis ꝓncipiũ.pticulare ad dẽtiã
aie que eſt vl̃e ꝓncipiũ opeꝛ ſanabilis coꝛpo-
ris:vt eſt viuẽs. ¶ Medicus aũt nõ ab eſſentia diſtinguit
gñia virtutũ:ſz ab operationib⁹ ꝓximis:ꝛ ab ipſarũ origie:
quã hñt in membris. Quãtũ aũt ad ꝓſiderationẽ ꝓxima-
rum opationuz tria ſunt genera virtutũ/aialis/vitalis/natu
ralis. ¶ Dicit̃ aũt aialis:ga ꝓncipiũ eſt illoꝛ operũ vite q̃
tñ ꝟueniũt aiali. Dec aũt opa.quãtũ ad ꝓma gñia duo ſunt
tñ.ſ.cognitio:ꝛ motꝰ localis:tñ quãtũ ad ꝓxima tria dicũ-
tur.ſ.cognitio exterioꝛ q̃ qnque ſenſib⁹ ꝓticularib⁹ exerceẽ:
ꝛ cognitio iterioꝛ que perficitur tribus partibus cerebri di
ſtinguibilibus viſibiliter per anathomiam:ꝓpter qõ etiaz
a medicis triplex aſſeritur eſſe.ſ.imaginatio:eſtimatio:ſiue
rõ ꝛ memoria. Tertiũ aũt opus aialis virtutis eſt volunta-
rius motꝰ. pinde aialis virtus triplex dr eẽ.ſ.ſenſitiua que
alio noie cognitiua dr de ſocis:diſcretiua que alio noie co-
gnitiua deintus appellatur. Et multi ſapientũ vocant eam
regitiuã.qm̃ de operib⁹:ꝛ obiectis oium alioꝛ iudicat.ꝛ in
oibus aligd ordinat:ꝛ ab oibus cõiter noie mẽtis ſignifica-
tur. Propter qõ ẽt mens hec deſcribit̃ eſſe collectio quedã
triũ virtutũ.ſ.imaginationis eſtimatiõis ꝛ memorie. Ter-
tia ℞o eſt motiua volũtario motu:huius aũt virtutis mine
raz:ꝛ radicẽ ꝓximaz cerebrũ dr eſſe ꝓ tãto/qm̃ primo il
lius opationes manifeſtant̃. ¶ Uitalis aũt virtus illa di-
cit̃ cuius opatione vita ꝓncipaliter manifeſtat̃ in ſanabili
coꝛpoꝛe.cuius fundamentuz predicta ratione coꝛ dicit̃ eẽ.
nam eius operationibus ceſſantib⁹ nulla vite operatio ma-
nifeſtatur in coꝛpoꝛe.nec tamẽ eſt econtrario. Huius autez
virtutis due ſunt differentie:quaruz vna eſt ꝓncipiũ paſ-
ſionis in corde:a qua ꝓcedunt gaudiũ:ꝛ triſtitia:ꝛ timoꝛ:ꝛ
ira:ꝛ ſimilia. Alia ℞o actiua dr:quãdo agit motu ꝓſtrictio-
nis ꝛ dilatatiõis in pulſu:ꝛ anhelitu. In pulſu qdem q̃tum
ad coꝛ:ꝛ arterias. In anhelitu ℞o quãtuz ad pulmonẽ.naz
conſtrictione:ꝛ dilatatione pectoris exercentur alie virtu-
tes. ¶ Uirtus aũt naturalis dicit̃ illa cuius operatione ꝓn
cipaliter perficitur ꝛ ſaluat̃ natura:tam ſpẽi q̃ indiuidui.
Cuius duo ſunt genera,naz quedã ſunt q⁹ miniſtratur:ꝛ
miniſtrate vocantur. Quedã ℞o ſunt miniſtrãtes. ¶ Natu
rales aũt virtutes q⁹ miniſtrat̃ ſunt tres.ſ.gñatiua/augu
mẽtatiua/ꝛ nutritiua. ¶ Gñatiua qdem eſt illa que opera-
tur ad hoc:vt ſile coꝛpus ſanabili ꝓcrectur.ſunt aũt gene-
ratiue duo opera:ꝓpter qõ etiã dr eẽ duplex.ꝛ primũ qdẽ
opus gñatiue eſt imutare gñationis mãz in matrice ſm q̃-
litatẽ:ꝛ ſubam: put exigit diuerſitas mẽbroꝛũ coꝛporis ge-
nerandi:velut mãm oſſis igroſſare:ꝛ exiccare:neruũ ℞o in
uiſcare ꝛ humectare.ꝛ in alys ſilr:ꝓpter qõ hec pars gene-
ratiue mutatiua cõiter appellat̃. Alia ℞o dicit̃ iformatiua:

Cholꝛa ſp
ẽcã calo-
ris innãl.
Mẽbra
frigidioꝛa cute.

Mẽbra
molliora
cute.

Mẽbra
ꝓncipalia
Mẽbra
ſuiẽtia ꝓn
cipalib⁹.

Diſferen
tia

Que hẽat
ꝓſide rare
medicꝰ cẽ
hũoꝛes ꝛ
que nõ.

Medicꝰ
i 4or attẽ-
dit diſſe
mẽbroꝛ.

Cuſ tem-
perata.
Mẽbra
calidioza
cute.

Dignitas
mẽbri ex
tribus co
gnoſcit.

Tria gñia
virtutũ.
virtꝰ aialis.

Mens

Virtus vi
talis.

Virtꝰ nãl

Gñatiua

quoniaz eius opus est informare. hoc est debitam ⁊ nãlem formã vnicuiqz membro tribuere: cuius informatiue in genere sunt tot opera: quot sunt ea que ad formaz mẽbri possunt esse necessaria. Hec autez sunt qnque. ſ. figura/meatus/cõcauitas/asperitas/⁊ lenitas. Proinde informatiua oibus membris aliquo linearũ ꝓcursu figuram adaptat. Aliq̃ vo ꝓcaua generat aliq̃ perforata. quedã aspera. quedaz lenia. quibusdam vo mẽbris diuersis ex partib⁹ totuz attribuit.

Augumẽtatiua. ¶ Augumẽtatiua vo est illa que generati corporis quãtitatez nãliter perducit ad illum terminũ ad quez idiuiduũ peruenire põt. q̃diu vo hec virtus operaẽ semp in membris amplius decpdito restauraẽ ex alimẽto: ⁊ ideo surgunt notabiliꝝ in quãtitatem maiorem ꝓpinquã: a quibusdã virtus pascitiua vocaẽ. nam quemadmoduz pastus satiatiuus membra refectionis extendit. similꝝ operaẽ virtus ista. Ab alijs vo dr nutriens more vulgari sicut aialia dicunt nutriri q̃diu crescũt.

Nutritiua. ¶ Uirtus aũt ꝓprie nutritiua vocaẽ ab aliquib⁹ pascitiua que cibũ propinat: ⁊ introducit sicuti pascens ex se: cũ solũmo reparat quantũ deperditũ est in mẽbris: aut cuius ꝓpria opatio est alimentũ in mẽbroz substãtiaz trãsmutare assimilatiõe perfecta. ⁊ p hũc actuz assimilatiõis seruit augumẽtatiue. ipsa tñ sanabili viuẽte operaẽ ꝓtinue.

Uirtutes ꝓdicẽ seruientes. ¶ Uirtutes aũt nãles que predictis seruiũt tribus: vel ministrãt. q̃uoz sunt. ſ. attractiua qua mẽbruz attrahit id quo idiget. Retẽtiua qua retinet. digestiua qua retentum trãsmutat ab vna disp̃one in aliã. vel iuuatiua simpliciter: vel min⁹ nocitiua. expulsiua qua expellit superfluuz.

Uirtutes adhuc duplices/innate ⁊ influentes, ¶ Diuidunt ẽt virtutes q̃tũ ad originẽ quã ꝓtrabũt a mẽbris dupliꝝ. nã earũ q̃dam sunt innate: ⁊ q̃dam influentes. innate virtutes ille que ꝓprie sunt mẽbroꝝ. Dicit aũt inata ꝓprie virtus vniuscuiusqz mẽbri pro tãto: qa nõ inheret ei ex mẽbri alterius influẽtia: sz ex proprijs ⁊ itrinsecis sue generationis principijs. Influẽtes autẽ dicunt ille que ab aliquo mẽbro alio deriuanẽ. Ex quo pz q vnuq̃qz membrũ vel inata regit tñ virtute: vel inata ⁊ influente. sufficit autẽ medico: nec obest asserere: q ea mẽbra inatis soluz reganẽ virtutibus. ad que sensibiles meatus a principalibus nõ veniunt. que vo ab illis emanatiões recipiũt aliq̃ meatu sensibili regunt innatis: ⁊ influentib⁹. ¶ Oz aũt necessario habz scire medicꝰ in p̃dictis virtutibus est: quib⁹ instrumẽtis perficiant suas operationes in membris: vt peccata operationũ recte corrigere valeat: ⁊ pfectiones ẽt ꝓseruare.

¶ Ea igiẽ quib⁹ imediate virtutes perficiunt suas operationes in mẽbris sunt compositio: ⁊ cõplexio. oĩs enim virt⁹ exercens motũ localem per se vtiẽ cõpõne imediate. Cetere aũt virtutes vtũtur imediate cõplone: qõ in q̃uoz naturalib⁹ ministrantib⁹ certius medicus experiẽ. nãlis enim cõplexio mẽbri: qa particeps est caliditatis: quãtũ mẽbro sufficit attrahere põt: qa vo pticeps siccitatis quãtũ sufficit retinere: qa vo humiditatis expellere: qa vo caliditatis ⁊ humiditatis digerere. ſicqz fit vt q̃litas vna cõposita ex diuersis diuersarũ sit operationũ pncipiũ. cui etiã vlterius calor naturalis: ⁊ spũs a corde fluẽtes nãliter seruiũt.

Uirt⁹ cõplonũ medicꝰ dicit eẽ 4or ⁊c. ¶ Quãuis autẽ nõ sit in mẽbro nisi vna qualitas actualis. ſ. cõplo: qua perficiũt suas opationes oẽs nãles virtutes eius. Medicꝰ tñ quatuor dicit eẽ distinctas: nõ qa sic membrũ realr ifor mẽt: sz qa sic exigit forma mẽtalis ꝓsiderationis in opere medicãtis. vt sciat alũnus artis q̃ lapsus cuiusqz nãlis virtutis in quolz mẽbro qualitatib⁹ distincte alterantib⁹ recte corrigiẽ. Jta q̃ peccãte retentiua distincte sufficit exiccare quãtuz: ⁊ q̃olibz mẽbrum idiget. Expulsiua vo debilitata necesse est humectare distincte: sili quoqz mõ de ceteris q̃litatib⁹ opz intelligi. Proinde notabiliꝝ dicit virtutes membri opari cũ eis: nõ mẽbrũ informari ab eis.

Medicꝰ oẽs q̃litates vocat actiuas. ¶ Ex his vo patebit vtiqz rõ. pp quã medicus vocat oẽs q̃uoz q̃litates cõplonales actiuas: vl opatiuas seu effectiuas. sicut ex Gal. pz in multis locis. Et vna gdẽ est: qa sunt pncipiũ actiuum nãlũ opationũ in corpore tãq̃ instrũ virtutis. Alia vo est: qa per se faciunt imutationes: ⁊ alteratiões in sanabili corpore: nã siccitas ⁊ humiditas: ita bñ ſm suaz nãm alterant corpus faciendo impssionẽ in eo sicut ⁊ relique due. lz non ita cito: aut fortiter. Cõsiderare vo has ſm q̃ adinuicem se habẽt in transmutationib⁹ physicis solius est nãlis.

¶ De operationibus. Cap. VII.

Operatio mẽbri quãdoq̃ ꝓprie accipitur. q̃nq̃ improprie. ꝓprie qdẽ operatio membri dr effectꝰ manans a virtute ipsiꝰ. Improprie vo ⁊ large q̃nq̃ dr opatio qõlibet iuuamẽtũ qõ mẽbrum pbet: vel cõpõne: vel suba veluti q̃ cranecũ ꝓtegat cerebrũ: vel intestina matrici prebeãt molle stratũ. ¶ Opationis aũt ꝓprie duo sũt genera: nã q̃dã est simplex. q̃dã vo cõposita. Simplex aũt est q̃ ab vna tñ virtute pficiẽ. Composita vo q̃ a diuersis. Cõpositaꝝ aũt q̃dã sũt que pficiunt a diuersis virtutibus vnius giis: sicut est segregatio vrine: ⁊ aliozũ humozũ a sanguine. nã hec opatio exerceẽ ptiz expulsiua epar: ptiz vo attractiua quozũdã aliozꝝ mẽbroꝝ: ⁊ ambe sunt nãles. Quedã vo pficiunt a vtutib⁹ diuersoꝝ generũ sicut transglutio. ptim ab attractiua nãli. ptiz vo ab aiali motiua que lacertj meri operaẽ. Et sicut fames in ore stõchi: ptiz nãli attractiua mẽbroꝝ inaniente ipsum: ptiz vo ab aiali sensum inanitionis prestante. Hanc autem diuersitatem necesse est medico in cunctis operationib⁹ subtiliter perscrutari.

¶ De spiritibus. Cap. VIII.

Spiritus est vapoz subtilis ⁊ peruius ex nãli sanguine gñatus ad deferendũ virtutes ifluẽtes a pncipalib⁹ mẽbris ad alia: ⁊ eozũ opationib⁹ seruiẽdũ. Per hoc gdez q̃ vapoz est a ceteris reb⁹ nãlib⁹ sepaẽ: sz subtilis ⁊ peruius dr ad dãiaz grossi ⁊ caliginosi vaporis ex quo gñatur pilus. Quia vo ex corpulẽtu nãliter clara subtilis puius vapoz gñari põt. Additũ est ex nãli sanguie gñat⁹. Cm autez ex nãli sanguie vapoz alius nãe inutilis gñatur subiungiẽ ad deferendũ ⁊c. que dicta sufficiẽtia sunt quãtũ ad medicũ. Nã in ordine ad sanitatẽ recte dr spũs latoz virtut: vl subm deferẽs eam cũ ostet ipm esse vapozẽ ⁊ per eius absentiam opationez cessare. ¶ Si vo dicatur interdũ subm esse sanitatis: eo q̃ fert qualitatem: qua in parte constituiẽ actualis mẽbri cõplexio: siue fluens. ¶ Sufficiẽter cõprehẽdi põt in eo q̃ dr eẽ instrumẽtũ virtutis operationẽ suaz cum eo perficientis inquãtũ mẽbrũ quo fit operatio p spirituz ad hoc perfecte disponiẽ qualitatibus eius. Unde gratoz est qualitatũ informantiuz aliqualr mẽbrũ sine quibus non posset operationes perficere. ideo medicus cũ dicẽ virtutis latorẽ. Nã oẽm qualitatẽ que pncipiũ est operationis aliquo modo vocat virtutez: nec per eam intelligit hic potẽtiam anime. ¶ Spirituuz genera tria sunt: quẽadmodum ⁊ virtutũ quarũ latores existũt. ſ. vitalis naturalis animalis. vitalis aũt in sinistro cordis ventriculo generatur. ⁊ abinde per arterias ad cetera membra peruenit: sicut ⁊ naturalis calor exide fluẽs. Jta q̃ calor ⁊ spũs teste Gal. subiecto sunt idem. vz. vnus vapor: sed sola differũt ratione. naz idem vapor inquantũ calefacit mẽbra tẽperate merito calor dr naturalis: qa vo sub forma vaporis insensibiliter spirat in membroz: ⁊ penetrat ſm oẽs virtutes spũs appellaẽ. Reliqui vo spũs: lz subto nõ differãt a vitali: rõne tñ differentes sunt. Uitalis enim cũ ab epate fuerit informatus nãlis efficitur. ⁊ exinde per venas cũ sanguine ceteris distribuiẽ mẽbris: ⁊ ꝓpterea dicit medicus ipsum oriri ab epate. Cũ aũt idem vitalis a cerebro informaẽ ad alias actiões exercendas

Spũum tria gña.

cendas transit in animales. ⁊ ex eo per nucbas ⁊ neruos ad cetera mẽbra ferẽ. vnde ga ꝓximo constat ipm oriri a cerebro. medicus dicit cerebrum esse mineram eius.

¶ De rebꝰ annexis rebꝰ nãlibus: ⁊ ꝑ de sexu. Laꝑ. IX.

RES naturales secũdarie ⁊ ꝓsequentes sunt q̃cũq; aliqua predictarum sequunt̃ nãli necessitate. sunt aũt quatuor. sexus/etas/color/⁊ habitudo: quarum etas: ⁊ habitudo sequuntur complexiones velut causam efficientem: aut formalem. Sexus autem ⁊ color: partim sequuntur cõplexionem. partiz autem naturalẽ cõpositionem mẽbrorum. ¶ Sexus eni cuz sit dĩa corporum quantum ad organa gñationis constat q̃ sequitur diuersitatez cõpõnis illoruz organorũ tã q̃ ꝓncipiũ formal'r distinguens eius dĩas. s. marem ⁊ feminam: cuius compositionis diuersitas ꝓz per anathomiã mẽbrorũ. Sequit̃ ẽt complexiones sicut cãm efficientẽ disponendo ad generationem maris ⁊ femine: ⁊ etiam sicut causam formalem distinguentem in quolibet. Nam masculus de ratione sexus calidus est ⁊ siccus: vel minus humidus. Femina ẽo frigida ⁊ humida. ⁊ ideo naturaliter abundat superfluis ad organa generationis tendentibus.

¶ De etatibus. Laꝑ. X.

ETas ẽo cum sit differentia durationis viuẽtis ex imediatis ⁊ corporalibus ꝓncipys vite causata. s. ex calido ⁊ humido viuifico sequit̃ caliditatẽ ⁊ humiditatez tã q̃ ꝓncipiũ effectiuũ. ⁊ iterũ ẽt ſegtur aliã cõplexionẽ. s. tã q̃ ꝓncipiũ distinguẽs eius dĩas. ¶ Que sunt quatuor. adolescẽtia/iuuẽtus/senectus/⁊ senium. ¶ Adolescentia est etas in qua ꝑm omnem diametrum crescũt mẽbra. Unde ga in tali etate abundant corpa calido ⁊ humido viuifico: ideo respectu sequentium talis etas ca. est ⁊ humi. manifeste ⁊ extenditur vsq; ad. 25. annum ad plus: lz in calidis regionibus citius terminet̃: velut in terra ethiopie: quibus senium aduenit in. 30. anno. ⁊ in quibusdaz etiã meridionalibꝰ habitationibꝰ nobis vicinis: vtplurimũ in. 28. anno finitur totaliter crescendi potentia. ¶ Juuentus autẽ est etas: in qua cessat crescendi facultas: ⁊ corpus ꝑm naturę cursuz stat in sua perfectione ⁊ in membris ⁊ in virtute. Unde ga fiſtit̃ membrorum extensio: ad quã humidũ dispone batur: rõnabiliter in illa etate minus esse censet̃ q̃ in ꝓcedenti. ⁊ ideo dr etas sicca: ⁊ isup calida: ga nõdũ viuificũ humidũ tñ est diminutũ gn fouere valeat calidũ sufficiens ad plenam informationem totius. Ex quo ꝓz: q lz in membris decrescentibus calor viuificus sit in eodem gradu intensionis: sicut viuenti conceditur sub latitudine spẽi. quem gradum radicem nominauerũt quidã. tñ in crescentibus maior est ratione subiecti q̃ in iuuenibꝰ iuxta ꝓportionem corporis. nam in illis comparatione suorum corporum plus est de humido viuifico q̃ in istis respectu suoꝝ: qõ ꝓpꝛio sermone notauit ille doctor egregiꝰ dicẽs eos plurimũ habere calorem inatum. nec dicit intensiorẽ. Intẽsior enim apparet in corpore minus humido sicut in corporibꝰ iuuenum. Dec igitur etas sequitur complexionem calidaz ⁊ siccaz: velut ꝓncipiuz formaliter distinctiuũ ei⁹ ab alys quãtum ad qualitates cõplonales. Ad plus autẽ extendit̃ vsq; ad. 40. annuz: ⁊ infra citius: aut tardius attingit terminum ꝑm regionum diuersitatẽ. Lõ sucuit aũt hec etas virilitas appellari ꝓp perfectionẽ. ⁊ q gbusdam etiã etas statiua: ga iudicio sensus in vno tenore ꝑmanent in mẽbris ⁊ in virtute. ¶ Senectus ẽo dr illa etas in qua corpus ꝑm cursuz sue durationis nãlis manifeste percipit defectũ: solũmõ in virtute: vt visum ebetari: auditũ ingrossari: motuz durescere: venerem sopiri: qõ ꝓtingit nãliter ꝓpter diminutionez ĩnati caloris sequentis defectũ sui subti. s. humidi viuificĩ: ꝓpterea formal'r respectu p̃cedẽtiũ etas frigida cẽsẽt̃ ⁊ sicca. si eni seruauerit eãdem formaz regimis in hac etate quã in ꝑdictis: ꝑcuidubio sentiet in effectibꝰ virtutes diminui. vltimus aũt extẽsionis sue terminus est octuagesimus annus. ¶ Senũ ẽo etas est in qua mẽbra corpis absq; cã exteriori manifeste diminuunt̃. Uñ ⁊ corporis statura curuari ⁊ mẽbra rugari ⁊ ꝑbi non desinunt vsq; ad vltimũ instans vite ꝓp nimiũ defectũ inati caloris ⁊ humidi. quapp frigidior est: ⁊ siccior est essential'r ceteris p̃cedẽtibꝰ: sed aquosis humiditatibꝰ idigestis est abũdantior. ⁊ inde etiaz medici denoiant eã humidã. Innuentes q̃ rõne illi⁹ humiditatis potius q̃ rõne siccitatis cẽntialis indiget mediciali regimine. huius aũt etatis mors nãlis est terminꝰ: ⁊ ꝓinde dr etas mortis. ¶ Inter has aũt etates medicus tñ in etate crescentiũ distinguit notabiles ꝓportiones: in qbꝰ nõ solum crescentiũ dispones variant̃ quantũ ad generationes mẽbrorũ in eis: quẽadmodũ explicat Ypocratis doctrina: sed etiã idigent vario regimĩe sanitatis. Prima igit̃ crescentie ps est etas lactãtiuz que tribꝰ ad plus ꝑficit̃ annis. Sequẽs aũt est dentiũ plantatiua: que vsq; ad octauuz annum extẽdit̃. q̃ lz quãtũ ad duales: ⁊ q̃druples. 7. vl. 8. mẽse incipiãt. tñ ga illoꝝ mutationẽ ⁊ molariũ plãtationez in sequẽtibꝰ annis ꝑficit̃. ideo attribuit̃ illis. Tertia etas concussionis dr. ideoq; tũc iã manifestissimo motu currendi ⁊ ambulandi corpus ꝓcutit̃. Tẽpus aũt lactantiũ ifantia dr. sequẽtibꝰ ẽo duarũ spatiũ pueritia stricte noiat̃: que vsq; ad initiũ pubertatis extẽdit̃. qñq; tñ pueritia sumit̃ large: sez pro toto spatio pubertatis: infra qõ ad plus in oi parte corpis pili nascunt̃: que vsq; ad. 25. annũ extẽdit̃. ⁊ sic accipit pueritiã Hal'. in illo afor. 5ᵉ ptic. Ptisis fit maxie tẽ. Est autem pubertas vltima pars adolescẽtie in qua pili oriri: ⁊ superfluitates q̃ sunt ꝓncipia gñationis incipiũt resolui a corpore: vt sperma in masculis: ⁊ in femis mẽstrua: ꝓp qõ etiã dicitur etas pollutionis: ⁊ in feminis vtplurimum incipit in duodecimo anno. in maribus ẽo in. 18.

¶ De coloribus. Laꝑ. XI.

COlor in genere ꝓsideratus ꝓ tãto res cẽ ponitur naturalis: qm̃ sine ipso in genere corpus sanabile negt cẽ. ¶ Sz quẽadmodum humor innaturalez: ⁊ in nõ naturalem diuiditur: sic ⁊ color. Naturalis autẽ est ille: qui conuenit corpori ex inatis ꝓncipys. qui ẽo ex supuenientibꝰ accidit inaturalis est ei. Et vterq; gdez considerat̃ a medico in illis partibus corporis: in quibus color est sensui manifestus. Et he partes sunt gnque. s. cutis/vngues/pili/⁊ oculi/atq; lingua: sed in cute: ⁊ lingua: ⁊ pilis: ⁊ vnguib⁹: color a qualitate cõplonali causat̃. in oculis ẽo ptim a cõplexione: partim ẽo a cõpositione. ¶ Ea ẽo parte qua sequitur cõplexiones sciẽdus est: q; gdam colores in ꝑdictis partibus causant̃ imediate a qualitate cõplonali. quidam ẽo mediante corpore aliquo habẽte potẽtiam tingẽdi ⁊ colorandi. ¶ Aduertendum igitur est q; in vnguibus: in cute: ⁊ superficie lingue: color naturalis est ille qui conuenit eis ratione humorum naturaliter dominantium corpori. Nã de se carent determinato colore: ita vt nõ colorata proprie possint dici: sed eam habent naturaliter qualitatem visibilem: per quã disponuntur ad oẽs colores suscipiendos: q̃le est gipsum transparens: ⁊ tales apparent in absentia humorum vel aliorum tingentium. sicut in syncopi. dũ tamen p aliquod agens extrinsecum vel inaturale non amiserint p̃dictam transparentiam. Simplex igitur color in eis singulariter causatur ab eo humore: cuius colorem repñtat. Sz cõmistus color ex al. ⁊ ru. a temperamento humorum causatur. Innaturalis autem color ipsorum res est que a mor-

Etates q̃tuor. Adolescẽtia.

als in. 18. Juuẽtus.

Senectus

Senium.

Diuisio adolescentie i alias etates.

Color ꝓ nãl' ⁊ nõ nãlis: ⁊ q̃ mõ terq; a medico ꝑsideret.

Ungues cutis ⁊ superficies lingue de se carẽt determiato colore.

bo causatur vel ab eo:quod iã esse incipit causa morbi:vel dispõnis inãlis.Et ideo ꝓprie nõ.cadit iter res nãles ei⁹ cõsideratio:tñ vt clarior sit de colorib⁹ doctrina:ꝛ hic ꝛ in rebus ɔ nãm:dicamus hic ꝙ color inãlis iterdũ causaꝯ immediate a corporib⁹ colorãtib⁹ appropiquãtib⁹ eis.Interdum ℞o sola actiõe q̃litatis alterãtis.Colorãtium aũt corpoꝝ q̃dã aduenĩũt ab extrinseco sicut in barbaris maxie mulieribus ꝛ genas ꝛ labia ꝛ vngues alcana tingentib⁹.ꝛ sicut iterdũ lingua ꝙbusdã masticabilib⁹ colorat.Quidã aũt ab intrinseco manãt sicut humores ꝛ vapores ab eis resoluti.q̃rum motus ad ꝓdictas ptes:vel a ꝓdictis imediate semp cãtur ab opere expulsiue virtutis mẽbrorũ tñ.vel expulsiue simul ꝛ attractiue.Qꝝ aũt virtutes has stimulat:aut est res ꝓtra nãs:vt in ictericys morpheis ꝛ in motib⁹ creticis morboꝝ ꝛ in ipsis morbis.Aut nõ nãlis velut in accñtibus animi.vt verecũdia vel conat⁹ nimius recipiẽdi anhelitũ.aut notabilis meri potus maxie noui:vel cruce comestio.gb⁹ cogit sanguis ad faciẽ eleuari:vel fugere ab ea:quẽadmoduꝫ in timore:vel vapores ad liguã eleuari sicut ꝓtingit in acutis calidis febrib⁹.A sola ℞o actiõe qualitatis alterãtis colorant inãliter ex obuiatione exteriozis corpis actualr immutãtis cũ excellẽti caliditate:aut frigiditate:sicut in cauterys pz:ꝛ in regionib⁹ in gb⁹ excedit aer in ꝑdictis qualitatibus.Talia aũt corpora colorãt ꝑdicta membra duplr.s. imutando ipsa mẽbra in se:ꝛ etiam imutando humores eis

De pilorꝝ coloꝛib⁹.

suppositos:quas immutatiões facit aer manifeste in cute. ¶ Pilorꝝ autẽ colores ab eisdẽ causis oriunt:sed differũt ꝓ tãto.ga nõ colorant ab humoribus nisi mediãte vapore:qui mã est ipsoꝝ.Qualitas autẽ complexionalis colorat pilos duplr.vno qdem mõ giando vapore ꝑdictuꝫ:aut alterando ipm:aliter ℞o imutãdo ipm pilũ iã giatũ. ¶ Inter q̃litates aũt ꝑncipalr a caliditate ꝛ frigiditate causant colores.albedo qdem ꝛ plũbeitas a frigiditate.nigredo ℞o rubedo ꝛ ruffedo ꝛ citrinitas atq̃ viriditas in ꝑdictis mẽbris a caliditate causantur:lz nigredo ꝛ viriditas ab intensiori vel adurẽte.viriditas tñ raro a sola qualitate generatur in eis:lz a tingẽti humore:vt cholera viridi vel sanguine ꝯgelato:sed color ex albo ꝛ rubeo cõmistus causaꝯ a tẽperamento qualitatũ.

De oculorũ coloꝛibus.

¶ Colores aũt oculoꝝ attendũtur in duabus oculi partibus.s.in coniunctiua:que vtplurimuꝫ alba est ex sua naturali cõplexione.ceteri ℞o colores apparentes in ea causantur ex humore tingente.raro autez ex sola qualitate.Attendũtur etiã infra ambitum cornee:vbi q̃tuor vtplurimum colores apparẽt:quoꝝ duo sunt niger:ꝛ alius inter ceteros viciniss̃imus albedini.proinde subalbidus dicit:ꝛ frequenter apparet in oculis recẽter natoꝝ:ꝛ est sicut color apparens in vitro claro ꝛ pleno aqua turbida.grossa enĩ diaphaneitas albedini vicinat sic in albumine oui.Alij ℞o sunt glaucus ꝛ varius:ꝛ hi qdem quãtũ ad formã coloris absolute ꝯsiderata medy sunt ꝑdictoruꝫ:ga nec tãtũ participant de forma nigredinis quantũ niger.nec tãtum de forma albedinis quantuꝫ subalbidi:quemadmodum sensus discernit.Ita ꝙ �means hoc iudiciũ glaucus vicinior est subalbido:varius ℞o nigro. ¶ Si aũt colores oculoꝝ ꝑdicti nõ ꝯsiderent �means ꝙ imitant formã corpis absolute.sz �means id a quo spãliter causant in oculis:tunc ꝓculdubio inuenientur extremi glaucus ꝛ niger.Id autẽ quo principalr colorat ꝑdicta oculoꝝ regio:vt excellens Hal.explicuit:est diuersa participatio splendoris diffusi versus corneę regionẽ.Ita ꝙ oculi qui plurimũ splẽdoris ibidez participant sunt glauci.Causas autẽ multiplicantes inseparabiliter in predicta parte splẽdorem ab essentialibus componentibus oculi docuit eleganter sũme Hal.ꝛ hec sunt.5.scz magnitudo crystallini humoris:fulgentia radiosa ipsi⁹:appropinquatio situs eius ad corneaz:pura subtilitas humoris albugineiꝫ:atq̃ paucitas eius:quibus simul cõcurrentibus glaucitas in sũmo causatur.Si ℞o ꝑ singula sit oppositum paucissimus splẽdor irradiat ptes illas:ꝛ ideo nigredinẽ imitant.Nam diaphanũ splẽdore carens in ꝓfundo nigrũ appet:sicut pz in aqua maris.Multitudo ℞o ꝛ paucitas spũum lz in pte cause sint ꝑdictoꝝ.separabiles tamẽ sunt ꝛ non ab essentialibus sumpte.quapp etiã nõ occurrit coꝝ consideratio:vbi tñ agitur de inata cõplexiõe ipsoꝝ. Inter ꝑdicta ℞o extrema.s.nigredinẽ ꝛ glaucedinez tñ est medius color varius ꝺm plus ꝛ minus.qui ex predicti medio modo concurrentibus ꝺm plus ꝛ minus causaꝯ. ¶ At ℞o cum ꝑdicta regio oculoꝝ cõsideratur ꝺm ꝙ veraz formam coloris participat:tunc extremi colores eius ꝛ ẽt medy habẽt causas alias a ꝑdictis:in quibus aliqui errauerũt non aduertẽtes supradictam distõnẽ:nec etiã recolẽtes naturales ꝓscrutationes de colorib⁹ aialium.Uerus igitur color infra corneã apparẽs color est vuee:que in ꝙbusdaz est nigra:in aligbus ℞o subalbida vel pure caropos. In alys ℞o maculas bz sparsas hincinde:q̃q̃ nigras:interdũ ruffas:nunc vo saphyreas:ex gb⁹ medio modo ocurrẽtib⁹ ꝺm plus ꝛ minus medy colores gĩantur.

Cã subalbedinis.

¶ Subalbedinis insuper causa est:abũdãtia hũoris aquosi ꝛ indigesti in vuea ꝛ sub ipsa sicut est in recenter natis.Et hinc est ꝙ subalbedo raro apparet in adultis:ꝛ vtplurimũ non nisi in habitatoribus valde septẽtrionalibus:vt scotis ꝛ norwegis ꝛ sclauis:qui ꝛ albugineũ aquosuꝫ ꝛ indigestũ ꝛ multum habent ꝛ vueas caropinas.Et istũ colorẽ aliqui glaucũ:ꝓprie tñ vocãt:de qua glaucedie solũ bz veritatẽ ꝙ debilem causat visum:ꝛ ipotentes oculos ad ituendũ splendorem.

¶ De habitudinibus corpoꝝ. Cap. XII.

Habitudines corporis a complexiõe efficiunt:quaꝝ vna causaꝯ a tẽperamẽto complonis.ꝛ hec est mediocris iter alias.ita vt corp⁹ nec egeat carne atq̃ pinguedie:nec in his ẽt nimis abũdet.sz vtrũq̃ participet moderate.Oẽs ℞o alie habitudies ab itẽperata cõplone causant.Quaꝝ simplices q̃tuor sunt.s.carnositas/piguositas/extenuatio/macies. ¶ Carnositas ℞o est superabũdãtia carnis ꝛ causatur a dñio caliditatis ꝛ hu.apte ad nutriẽdũ. ¶ Pinguositas vo est pinguedis supfluitas:ꝛ causaꝯ a dñio frigiditatis ꝛ ꝑdicte hu.lz aũt carnis ꝛ pinguedinis vna sit cõis mã.s.humiditas apta nutritiõi veluti sanguis in habẽtib⁹ sanguinẽ.ꝓxima tamẽ est differens. Naz vnctuosa pars sanguinis ꝺuenit generande pinguedini.reliqua vo carni:ꝓpterea diuersa requirũtur efficientia.nam qõ vnctuosum est a frigiditate soluz coagulaꝯ:cũ sit acreũ:residuũ ℞o ga terreũ est aqueitate contẽperatum:nequit a frigiditate nisi congelata coagulari:que nullo modo põt eẽ viuifice operationis principiũ:ꝓpter qõ in eis coagulaꝯ a caloze.Cum igitur a membris diuersimode participeꝯ pinguedo:iaz ex cõsideratiõe vtriusq̃ causaꝝ eius dña participationis clarebit.etenim ea que ꝺm nature ordinationez sanguinis vnctuositate non nutriunt:pinguedine carent.siue calida fuerint:vt sũt epar ꝛ pulmo.seu frigida sic ossa ꝛ cerebrum.Quecũq̃ vo vnctuoso sanguine nutriuntur manifestam habent pinguedinem:sed si frigida fuerint abundanter vt intestina:que lubrica ꝛ leuia conueniebat esse ratione siccarum superfluitatum pertranseuntium ea ꝛ mollia ratione membroꝝ que sustinent vel impellunt.Si vo fuerint calida:moderata pinguedine disponuntur:vt coꝛ latera:coꝛ enim habz in exteriori parte sue basis pinguedinem ad preparandam eam motui lenitate sua:vbi truncus orientis arterie frigiditate innata disponit ad generationez ipsius.Interiorem vo partez lenire sufficit atq̃ mollificare fluens humiditas sanguinis:quibus auxilys non idiguit

pulmo:

Extenua⁹ Macies. A sola sicitate causantur.

Extenuata macies.

Synthesis.

Squalidi tas.

Bona habitudo.

Carnositas.

Pinguositas.

Ꝓncipales.

Cõsequentes.

pulmo:lz fortiter moueat:qñ spongiosus est ac nãr mollis.cordis ño dura est ⁊ dẽsa suba.vez si hꝰ calida mẽbra nullũ per se localẽ motũ exerceãt:abũdare pñt pinguedie: maxie si fuerit remisse caliditatis ⁊ vicina frigidis mẽbris: vt renes. ¶ Extenuatio ño defectus est vel nimia diminutio carnis. ¶ Macies autẽ defectus pinguedinis:⁊ he due habitudines a sola dñante siccitate causant:posito q calidi tas ⁊ fri.non excedant tpamentũ. In oibus aũt effectib⁹ ad quoz generationẽ plures cause sũt necessarie deficiẽte vna cessabit effectus.vñ cũ ad gnõnem superflue carnis:aut piguedinis due sunt necessarie q̃litates:vt dictũ est:quaz altera est velut efficiẽs altera vt mã:necesse est vt deficiẽte bumiditate pp siccitatis excessũm vtrũq; deficiat predictoz. Nã humiditas nutrimẽtalis est ipsoz mã.sed ex parte vnctuosa piguedinis:ex residua ño carnis. ¶ Ex quo iam pz: q excessus frigiditatis nõ est necessarius ad cansandã maciem:nec silr excessus caliditatis ad extenuationẽ:nisi dicatur cã extenuationis esse,p tanto:qz siccitatẽ itroducit ⁊ fouet.si ño caliditatis:aut frigiditatis excessus cũ dñanti siccitate ocurrat:nõ alia spẽs habitudinis cãbitur q̃ predicte due.differũt tñ fm plus ⁊ minus:⁊ fm accña q̃ ipsa ocomitant. Ad quã etiã dzíam significandã:q̃dam eis ppria noia reperiunt impsita.iuxta quã ofideratione aliq vocauerũt habitudinẽ causatã ab excessu caliditat ⁊ siccitatis extenuatam maciẽ ad insinuandũ duo.s.diminutionẽ carnis ⁊ pinguedinis ⁊ excessuz diminutiõis. Eam ño q̃ a modico excessu frigiditatis ⁊ magno siccitatis synthesim vocauerũt:volẽtes significare q in talib⁹ cutis adheret ossib⁹ eq̃lr:q̃si simul sita vel cõposita.i.sigillata vel cocquata illis. Illam ãt habitudinẽ que causat a magno excessu frigiditatis ⁊ minori vel eq̃li etiã siccitatis noiauerũt squaliditatẽ.i. bitudinẽ mortificate extenuationis pp manifestam habitudinẽ sensus ⁊ frigiditatẽ cutis. ¶ Cõposite ño habitudines ex simplicib⁹ cognoscunt.eaz tñ due sũt noiate.s.cõposita ex abũdãtia carnis ⁊ pinguedinis:q̃ cõiter bõa habitudo appellatur:⁊ ab aligb⁹ crassitudo.tñ hic aliqñ idifferenter sumitur qñq; p abundãtia carnis vt apud Joãniciũ:qñq; p abũdãtia pinguedinis:vt illo afozi.Crassi valde fm nãm.⁊ exide etiam applicatur ad cõpositam ex vtroq:que ex tpata caliditate ⁊ abũdanti humiditate causat. Alia ño cõposita est ex defectu vel diminutione pinguedinis atq; carnis:⁊ extenuata macies dicitur/de qua dictum est supza.

Extenuatio. Macies. A sola siccitate causantur.

¶ De rebus non naturalibus ⁊ primo de continente siue circũeunte corpus. Cap. XIII.

Synthesis.

Squaliditas.

Bona habitudo.

REs non nãles sũt q̃ tñ ad bñ esse sanitatis requirunt.naz sine ipsis põt eẽ corpꝰ inq̃tũ sanũ:lz nõ inq̃tuz corpꝰ aut viuens.vñ qz comitant sanabile corpꝰ potẽtes imutare ipm inq̃tũ talis:,pptera dñr res fore: sine qb⁹ corpꝰ sanabile viuere salubriter negt diu. ¶ Quarũ q̃dã sunt pncipales:alie ozdines.Principaliũ ño sex sũt genera. Primũ qdẽ genꝰ est otinens. Scõm ño genꝰ ppzio caret noie:sed cõprehẽdit sub se motũ vel exercitiũ ⁊ quietẽ. Tertiũ ño genꝰ est oplonatũ. Quartũ aũt somnũ ⁊ vigiliã cõphẽdit. Quintũ ño ianitionẽ ⁊ repletionẽ. Sextũ quoq; genꝰ est passio mẽtis:que alio modo passio cordis:aut accidẽs animi vel aie appellat. ¶ Cõsequẽtes aũt hec sũt:tps: regio/coitꝰ/ars/ludus/balneũ/⁊ ozsuetudo. ¶ Hec igit oia: qñ oppositas otinẽt dzias oppositas dispõnes causare pñt in sanabili corpe.ita q nec tñ dispõnẽ nãlem:nec tñ innãlem vel ɔ nãm.,ppter qõ nec res dicunt esse nãles:nec otra nãm:sed ,p tanto nãles esse negant vt insinuet q ex pte maiozi pñt corrũpere q̃ saluare corpꝰ sanabile:cũ extrema in eis ocurrant longe frequẽtius q̃ mediũ,pportionale corpibus:pp qõ Hal.egregie dixit eẽ cãz salubziũ ⁊ nõ cas saltubres.Pñt eteni egre eẽ:nam vt dicit si idigenti corpi applicent in debita q̃titate ⁊ qualitate sanitatis sunt cãe. Si ño non indigenti applicent:aut indigenti:non tñ in q̃litate:aut q̃titate debita sanitatẽ corrũpunt. Necesse est igr medico: cuius offiñ est eas cõmensurare corpib⁹:dzias cognoscere: qbus pñt corpa imutare:eo igit ordine quo regimen circa res predictas est ordinandũ:qbꝰ lz corporibus ,psequamur ofiderationem ipsoz. Prima ño ofideratio circa otinens est habenda:⁊ aduertendũ est q est duplex.s.cõe oibus hominibus:⁊ est aer ⁊ ppziũ cuiuslz.s.vestes ⁊ quecũq; operimenta oiũ mẽbroz aut aliquoz. Hec duo tñ differenter imutant corpꝰ.naz aer imutat in superficie maxie partes q̃ detecte sũt aeri.⁊ itez in ,pfundo precipue membra illa ad que natura ordinauit eius substantiã puenire. Hec aũt sunt os ⁊ nares ⁊ meatus palati ⁊ vulula/⁊ epiglotũ/⁊ trachea.⁊ pulmo/⁊ coz/⁊ pectꝰ/⁊ vniuerse arterie.Coz siquidem:⁊ arterie oẽs que intra concauitatem pectoris ⁊ clibani otinentur a pulmone ⁊ pectore recipiunt aerẽ p suas pozositates: cetere ño ab eẽ p pozos corpis. Predicta igit membra:⁊ q̃ in eis continent velut in corde:⁊ arterys sanguis:⁊ spiritus imediate imutant ab aere. Tam manifeste ño imutantur ab corꝰ medicus dicit eũ nutrire spũs:⁊ augere:non equidem materialr:sed effectiue. Nam temperando calorẽ consumptiuum spũum reparat deperditionem ipsoz:⁊ insup auget eos.tamen vbi medicus dicit q mãliter nutrit spũs. ita q in eoz subam transeundo restaurat deperditionem ipsoz:⁊ in pte auget:non obest ei. Nam siue spũs transmutant aerem in sui subam:siue nõ:vna est semper forma qua potest aer spiritibus obuiare:nec põt hoc vllo artificio variari.sed cuz simplex ac tale nequeat esse materia cõpositi: vel cõmisti:asseri poterit q nutrit:vel auget spũs modo p̃dicto.nam calor naturalis spirituum:lz vt nãlis semp sit tẽperatus:⁊ refrigeratione non indigens:tñ ,put intenditur a conclusis fumositatibus eget beneficio aeris tpantis ad reparationẽ spũum.qñ calor fumositatum ipsoz est cõsumptiuus. ¶ Operimenta ño corporis imutant exteriora solum imediate.aer aũt p se.⁊ per accñs imutat corpus qualitatibus/aut suba/vel vtroq. Superficiẽ qdem corporis solum q̃tuor tãgibilibus q̃litatib⁹.s.caliditate frigi. sicci. bu. ,pfundum aũt imutat eisdẽ.⁊ insup ẽt visibilibus q̃litatib⁹ ⁊ suba. Nam lucidus:⁊ subtilis:⁊ purus aer spũs:⁊ sanguinem clarificat subtiliat:⁊ depurat:,pinde coz letificat:mẽtem serenat:corpus letificat:digõez in oibus mẽbris festinat. Tenebzosus aũt:⁊ grossus:⁊ turbidus econtra:coz confuscat:mentem conturbat:corpus grauat:digõẽ retardat: ⁊ impedit/prohibens superfluitates saltem fumosas:⁊ vaporosas cito resolui a corpore. ¶ Qñq; etiã informat aer a causis extrinsecis:vtpote stellis:aut mineralibus:aut plãtis:aut animalibus aliqua in sensibili virtute qua corpus imutat efficacissime:ita q qñq;⁊ alicubi fit venenosus:z pestifer.alibi ẽt adeo tyriacalis:vt nullis venenis ibi corpora ledant/aut parũ:sicut in aliquibus insulis Dybernie. Inter quas ẽt alique sunt in qbus nũq; incinerant cadauera mortuoz exposita aeri. Alios etiaz effectus:tam notabiles iterdum iprimit corpori hac ex parte:vt spũs:⁊ cerebruz adeo temperet:⁊ illuminet q preter solitum eleuet ad occulta intelligibilia contẽplanda:⁊ ẽt ad speculanda futura:⁊ vlr ad omnem actum rõnis expedite pficiendum. Interdum ecõtra perturbat vsq; ad pmissionẽ rõnis:aut totalr aufert seu ligat. ¶ Effectus aũt eius p accñs innumerabiles sunt:lz in cõmuniter accñtibus pz veritas:vt in frigido aere qui confortat digestiuam:⁊ vires corpis in his:quoz abundant viscera spiritibus:⁊ calore concludendo interius.calidus ño facit contrarium in contrarys educendo. ¶ Scire igit medicum expedit a quib⁹ causis imutari potest aer: qui circa

Prncipales.

Cõsequentes.

Cõtinens duplex cõmune ⁊ ppzium.

Quo aer nutriat ⁊ augeat spiritus.

Aer lucidus.

Aer tenebrosus.

Aer adũsus causis infozari põt ⁊ corpus imutat.

Mutationes aeris a corpibus celestib⁹,

nos est a virtute celestiũ corpoꝝ:ꝛ elemẽtaliuꝫ. A celestib⁹ ℞o corpib⁹ multiplr imutaf:ꝛ in diuersis tpoꝝ spatys ꝑz diuersitatẽ coꝝ:que oĩa.lz expediat medicanti precõsiderare.verũtñ ex scientys pambulis inuestigata rememorat. Inter imutationes aũt que in aere fiunt a predictis corpib⁹ manifestiores sunt:q̃s motu suo facit sol in q̃tuor anni ptibus.ꝛ post has q̃s facit luna in q̃dris mensiũ.Aeris aũt dispositio nãlis:ꝛ cõis in q̃tuor anni tpibus manifestã hz diuersitatẽ in medio cuiusq̃ illaꝝ ptium. Jn extremitatibus aũt cõicant sibiinuicẽ.ꝛ igit in medio veris ꝑm cõem cursum solis aer est tpatus in q̃tuor q̃litatib⁹:ꝛ ab eo tps tẽperatũ denotatur.tale ℞o est illud qõ de se corp⁹ in sua dispositione ꝓseruat:nec aliq̃ q̃litate manifeste alterat ipsuꝫ:qñ nec calore facit sudare:vel estuare:nec frigore tremere:vel rigere:vel stringi:nec siccitate durescere:vel arefieri:vl exasperari:vel corrugari:nec humiditate mollescere:vel torpere:aut reumatismis effluere' vel grauari. Jn medio ℞o estatis ca.ꝛ sic.maxie sole ꝓiuncto canicule ac pgrante leonẽ.Jn medio ℞o autũni tpatus est in frigiditate:ꝛ mãifeste declinans ad siccitatẽ. Jn medio ℞o hyemis frigidus est:ꝛ humidus.accñtalr ãt ꝑt ab alys q̃litatibus in predictis tpibus iformari. Jn q̃dris aũt mensium mutatio aeris maxie manifestaf in itensione:ꝛ remissione frigi.ꝛ humi.

Mutationes aeris ab alijs elementis.

¶ Mutatio ℞o que fit in aere nos ꝓtinente ab elemẽtalib⁹ corporib⁹:vel fit ab igne actualr:ꝛ exñti in subiectis iferioribus: vel ab aqua:vel terra:vel ꝓtentis in eis vel a vaporib⁹ resolutis ab eis.Ab igne qdem calefit.ꝛ exiccatur:ꝛ fumo etiã conturbatur interdum.vnde si habitatio que clibanis abundat sicca fuerit naturalr atq̃ calida habebit aerem imoderatum siccum:ꝛ caliduꝫ succensis fornacib⁹. Si ℞o nãliter declinauerit ad oppositas qualitates purificabiſ aer ꝛ corrigeſ frigi.ꝛ hu.excessius.Aq̃ ℞o per se vicinũ aerẽ infrigidant:ꝛ humectant:ꝛ plus dulces q̃s salse:sed ex refulgentia radioꝝ cadentiũ super eas ꝛ luminositatẽ in aere duplicãt: ꝛ calorẽ.vñ quotiescũq̃ inter solem ꝑcipue meridianum:ꝛ habitationẽ mare vel magne aque medie sũt:sp est habitatio magis calida:ꝛ aer lucidior:ita vt in estatis meridie deliteſcat habitantiũ visus.maxime oculos molles:ꝛ debiles habẽtiũ.Terra qdẽ q̃litatibus atq̃ situ iformat aerẽ:q̃litatibus qdẽ.nã si fuerit pinguis:ꝛ lutosa humidũ reddit cũ:ꝛ grossum:si ℞o arida fuerit:ꝛ sabulosa siccũ ꝓstituit:ꝛ pulueꝛulentũ. Arida ℞o ꝛ calculosa siccũ ꝛ puꝛ.

Terraꝝ situs q̃druplex.

¶ Terraꝝ sit⁹ est q̃druplex.nam quedam in vertice montis:quedã in eiꝰ declinio:q̃dã aũt in valle:quedã aũt in libera planicie situantur. Jn vertice ℞o montis cõparatione ceteraꝝ partiuꝫ subiectaꝝ aer subtilissimus est ꝛ purus ab extraneis vaporibus:ꝛ ẽt frigidus. Jn valle ℞o circa quã bincinde montes eminẽt grossus est ꝛ ipurus:ꝛ cõparatione verticis calidus ꝓpter reflexionẽ radioꝝ solarium ꝑcipue in estate. Jn hyeme ℞o si montes bicinde fuerint alti valde ꝓp vmbrositatẽ frigidior est aer in vallib⁹. Aer aũt in declinio montis in suba mediocris est:ꝛ mediocriter purus:nisi per accñs cõturbeſ:veluti cũ ex vicinis paludibus vapor illuc ascẽdẽs ibidẽ reflectiſ ꝓp supereminentẽ verticẽ montis:ꝓp quod aer excellenter cogiſ igrossari.sed interdũ ibi calidior interdum frigidior est q̃s in vertice.interdũ ℞o mediocre. nam si declinium opponaf septẽtrioni frigidior est:cum a vertice obumbreſ.Si ℞o meridici calidior:cũ septentrionis flatu tegaf.ꝛ ibidẽ meridionales radꝰ reflectanf.Si aũt opponaf orienti:vel occidenti mediocriter erit calidus atq̃ frigidus.libera planicies est:que adeo detecta ẽ vndiq̃ q̃ montes eam obumbrare non ꝑñt.ꝛ ꝓpterea libere flatib⁹ euentatur.ꝛ ab ortu vsq̃ ad occasum libere recipit beneficiũ solis in qua mediocris est aer in oĩbus dspõnibus suis.

Aer imutaf ab his q̃ ꝓtinenf ei in terra ꝑ in aq̃.

¶ Et que in terra ꝓtinenf:ꝛ aq̃ imutant aerẽ:sed rarius que i aq̃. Que enim cõtinenf in aqs ipetuose fluentibus:vel in mari nunq̃s sensibilr imutant. Que ℞o in aquis stantibus velut aialium mortuoꝝ cadauera:vel putride plante nociuis q̃litatibus ipsum iformant. ¶ Sed que in terra ꝓtinenf ipz frequenter imutant.Quoꝝ quedam sunt naturalia:quedaz artificialia.Naturaliũ ℞o quedã mineralia:quedã plante. quedã ℞o superfluitates ex aialibus generate.

Mineralia.

¶ Mineralia ℞o imutant ꝑm exigentiã sue nature. Nam minera sulphuris:ꝛ arsenici calefacit aerẽ ꝛ exiccat. Marcasite ℞o:ꝛ antimony ifrigidat:ꝛ exiccat:ꝛ silr in ceteris. Silr minera tyriacaliũ lapidũ quales sunt illi quos vocant arabes beçahar tyriacalem aerẽ reddũt:ꝛ opposita venenosum:ꝛ sic de alys.

Plante.

¶ Plante ℞o imutant sua q̃stitate:ꝛ q̃litate.Quãtitate quidem:nam arbores alte maxie si dense fuerit:velut in sylua aerẽ obumbrant:ꝛ ꝓhibẽt cuentari:vnde grossiores efficitur.ꝛ ideo minus salubris est habitatio que intra densitatem arborum collocaf. Si ℞o sylua sit ex parte septentrionis algorem boree reꝓmit. Si ℞o ex parte meridiei tpat estum.Qualitate ℞o informat ipsum.nã temperate tẽperamento aromatice suauitate ꝛ puritate.Fetide aũt horribilitate:ꝛ in ceteris q̃litatibus silr:propter qõ valde spiritualia ledit:ꝛ caput obumbrari sub arboꝛe acuti ꝛ amari saporis:vt ficulnee:ꝛ nucis:ꝛ maligranati:ꝛ maxime fetide: vt sambuci:ꝛ sile iudiciũ est de stramentis plantaꝝ q̃ fiunt in mansionibus.

Superfluitates ex aialib⁹.

¶ Superfluitates que ex aialib⁹ generantur in terra:vel sunt exeuntia a viuoꝝ corpib⁹:aut sunt reliquie mortuoꝝ. Inter ꝑma ℞o solũ fimus mãifeste imutat. Nam ois fimus qdẽ calefacit aerem:sed aliquis exiccat:vt columbin⁹. Aliquis ℞o sicut vaccinus ꝛ porcinus grossum reddit:ꝛ humidũ.bois tamẽ dat ei grauẽ odoreꝫ. Inter ℞o mortuoꝝ reliquias sola cadauera sua putredine manifeste imutant eu.

Resolutas a terra ꝙ ab aq̃

¶ Que ℞o resoluntf a terra ꝛ aq̃ ꝛ a ꝓtentis in eis vapores sunt.q aũt a ꝓtentis in eis resoluuntur imutant aerẽ:velut ex supradictis ꝓpenditur.Et intñ ẽt efficaciter ipm imutant ꝙ eius corrũpũt subam:ꝛ efficitur pestilens ex venenositate sua sanguinẽ ꝛ spũs in corde ꝛ arteryꝫ putrefaciens ꝛ corrũpens:maxime in debilibus ꝛ dispositis:sicut vapores cadauerũ ꝛ mortuoꝝ ꝛ viscerũ pjectoꝝ:ꝛ egrotantiũ:ꝛ in exercitib⁹ magnis ꝑcipue in feruido aere acquieto:ꝛ coarctato.Qui ℞o ab aq̃ resoluũtur infrigidãt: ꝛ humectant:ꝛ si densi fuerint:sicut in nebula eum ingrossant:ꝛ reddunt caliginosum.

Uentu.

¶ Uapores a terra resoluti:ꝛ manifeste aerẽ imutantes ventoꝝ differẽtias causant:quorũ ꝑncipales sũt q̃tuor iuxta celi q̃tuor cardines.ꝛ oes qdẽ ex ꝓpria natura sunt sicci:sed si maria pertranseãt:aut valde aquosa loca humiditates abinde ad vlteriores regiões ipellunt.vñ auster existentibus iter mare mediterraneũ:ꝛ septentrionẽ est humidus.exñtibus ℞o iter meridiẽ:ꝛ mare predictũ est siccus.boreas ℞o econtra.ꝛ idem iudiciũ est de orientali ꝛ occidentali.nam qbusdam sunt humidi:aliqbus ℞o sicci ꝓpter cãm predictam.Meridionalis aũt de se calidus semper existit.septẽtrionalis aũt frigidus:ꝛ ceteri tẽperati.pñt tamẽ oes itermedys regionibus accñtales acqrere q̃litates velut frigiditatẽ:si per loca niuosa:vel grandinosa transierint:aut caliditatem ẽt:si vrentia deserta profluerint.ibiq̃ maxime manifestaf coꝝ ipressio:vbi per fauces cauallatas angustas valles ingrediunf.

Artificialia ℞o

¶ Artificialia ℞o in terra locata:ꝛ aerem imutantia manifeste sunt mansiones que dñt mã:ꝛ forma:ꝛ situ:ꝛ q̃stitate ꝛ incolatu.mãquippe. Nam que de pura terra vel lapidibus:aut lateribꝰ ꝛ cemento sunt frigidũ reddunt aerem:que ℞o de lignis:ꝛ paleis calidum. Qꝛ si solum mãsionis pauimentum fuerit lapidibus:aut lateribus:ꝛ cemẽto purior quidẽ erit:sed valde frigidus mansionis aer. Terreum aũt puluerulentum reddit:ꝛ pulmoni nociuuꝫ. Qõ ℞o de forma mãsionis imu-

tat aerē est abundātia: vel defectus spiraculoꝝ. si ℞o mansio feneſtrata fuerit: aut multis perforata spiraculis puriorē habebit aerē: qz liberi⁹ cuētabilē minusqz tranquillum. Spiracula ℞o tñ septētrionalia frigidam ꝓstituunt mansionē. tñ ℞o meridionalia calidā. orietalia ℞o: z occidentalia medio mō. Oz si mansio spiraculis caruerit velut testudinosa: vel forte pmanserit obturata. ipurus z grossius efficitur māsionis aer. z grauis in spirando sentiē. Et si a plurib⁹ frequenteur celeriter calefit: z estuosus efficit: vt in stuffa: egrisqz corpib⁹ residētibus ibi: ꝑcipue de sordidis z putrefactis hūorib⁹ cito corrūpitur. pp hoc igit sub tētoryis: z papilionib⁹ extra puriorē est: z liberiorē aer. eteni spirare potest vndiqz pp raritatē pāni. Nec iō salubri⁹ ē sub diuo dormire pp subitas alterationes aeris: z incidētia radioꝝ celestium maxīe perpendiculariū q oium sunt fortissimi. Qōbrē papiliones q a pinaculo vsqz ad mediū corio spissō tegunt ꝓstat esse tutiores ad dormiendū sub eis. ¶ Situaē autem mansio: vel in supficie terre: vel in pfundo. z in superficie q dem subtilioris: z puriorꝭ aeris est. Subterranea ℞o grossum hz aerem z ipurum: estate frigidum valde: sed byeme calidū z caligino sum ex ꝓclusis vaporibus: z est oi tpe reumatismis abundans. Quātitas aūt mansionis: z in toto: z in ptib⁹ est attendenda. pinde lata: z alta māsio atqz longa purissimū hz aerē: z oi tpe frigidiorē. opposita ℞o calidiorē: z minus pur. Que ℞o spissos hz parietes atqz tectū: maxie a pte meridiei frigidior est. ecōtra ℞o si spissitudinē hēat in eisdē ptibus ex parte septentrionis. Que ℞o ꝑdictas ptes tenues hz: quarūlz qlitatū ipressiōes defacili recipit. ¶ Incolatus hoīum si ꝓtinuus fuerit in mansionibus aer purior erit: z min⁹ frigidus: ac etiā min⁹ humidus. nā calore corporum: z igne purificatur: z calefit. si ℞o mansio diu fuerit distincta humescit aer: z frigescit: z corrumpitur: precipue si fuerit arcta: z subterranea: z spiraculis carens: aut si antris: z foueis abundauerit intra tectum.

Mineralia.

Plance.

Supfluitates ex aialibus.

Resolutaz a terꝝ ab aq̄

als ōstitutis.

¶ De operimentis. Laꝑ. XIIII.

Operīēta diuersificant: vel nā: vel artificio. Nā qdē: qm̄ eorū mā: vel ex aialibus: vel ex plātis accipitur. ¶ Ex aialib⁹ aūt: vel ex mēbris: vel ex supfluitatibus: aut vtroqz. A mēbris aūt corīū accipitur de quo fiunt operimēta pedib⁹ z manib⁹: qñqz cingulū ventri. que qz insensibiliter corpus imutant rōne materie: ideo relinquunt. Ex superfluitatib⁹ autem fiūt operimēta: qñqz de pilo velut lanea vestis: qñqz de humiditate saliua li: quēadmodū pānus de serico. Ab vtroqz ℞o sumunt operimēta que de pellib⁹ fiunt: quaꝝ pelliū quedā sunt aromatice nāliter: quedā grauis odoris. ¶ Ex plātis aūt cōia operimenta: vel ex tenui cortice fiunt: vt in lino z canabo: z similibus: vel ex lanugine floscul: vt bōbace. ¶ Artificialia ℞o qbus diuersimode corpus imutatur sūt hec. s. filatura grossa vel tenuis. textura densa vel rara: lotura: cōditura: varia cōpositā: vel simplex: recens: vel antiq̄: fumigatyra fetida: vel aromatica: fort⁹ lata vel stricta: tinctura diuersa. ¶ Oia cōiter operimēta ꝓueniunt in calefaciēdo corpus p accīs: scz reflectendo fumos: z vapores calidos. qui spirant a corpore: z per ꝓs rarefaciunt cutim. ¶ Differūt aūt qñ que pilosa sunt amplio calefaciunt. exiccant ēt: z indurant cutim asperitate sua. lenia ℞o que de lino fiunt: z serico: z bombace leniunt: z minus calefaciunt: nec exiccant. imo ex nā sue cōplonis ifrigidant. Sil'r que de tenui filo sunt: z rara: z lata minus ceteris calefaciunt. Ita ℞o z quecūqz simplici aq̄ lauant̄ z retentiua sunt minus q̄ que cū lixiuia z acutis: vt sapone vel silibus abluunt̄. imo cū sunt recēter lota in prima obuiatione ad corpus actu ifrigidant. Sil'r aūt z pelles que condiunt̄ cū sale: furfure vel creta z recēti pinguedine

Diūsitas ex aialibꝰ

Ex plātis

Ex artificio.

Ex suffumigio.

Ex tinctura.

Diūsitas ex pillis sumpta.

minus calefaciunt: z exiccant q̄ que cū calce: z pinguedine antiq̄ z salsa. ¶ Opimētū aūt suffumigatū imutaret diuersimode ꝯz exigētiā suffumigij q̄tū ad q̄litates ꝓpriales: sed q̄tū ad odorē que aromatica sūt: seu nāl'r: seu accīdēt̄l'r corꝝ ꝓfortant: z cerebꝝ atqz letificant. dū tñ indiuiduo ꝓpor tionent̄. nō eni q̄cunqz aromatica oēs delectant. que ℞o grauis odoris sunt opantur ecōtra. ¶ Tinctura ℞o parū imutat corpus nisi q̄tum visum delectat: aut displicet. Aliter āt imutant ꝑm exigentiā tincturaꝝ. Nam que stipticis tingun tur: vt grana: z psidia min⁹ rarificāt cutim q̄ que cū acutis: z apitiuis. ¶ Iteꝝ aūt in pellibus z pilosis operimētis diuersa est imutandi potentia. Naz eoꝝ quecūqz multo pilo abundāt molli: z leui: vehementi⁹ adherēt corpi: vñ amplius calefaciūt: minus tñ exiccant. Que ℞o modicū hūt pili parū valde calefaciunt. Sil'r que durū hūt z aspeꝝ pilum calefaciūt paꝝ: z multū exiccant z indurant. Iterū etiā que ex cholericis aialib⁹ sunt: vt ex vulpibus multū calefaciūt: z exiccāt. q̄ ℞o ex alys minus. ¶ Amplius aūt que sunt ex aialibus humidis atqz calidis pediculos fouent atqz multiplicāt: vt pelles agnine. Que ℞o ex calidis: z siccis pulices: vt vulpine. Que ℞o ex frigidis: z siccis vermina raro fouet nisi forte sudore: vel alia supfluitate sordescant.

¶ De exercitio siue motu. Laꝑ. XV.

Exercitiū dupl'r sumit̄ large z stricte.

Exercitiū siue motꝰ. vno mō large accipit̄: z est occupatio mēbri cuiusqz circa ꝓpriā opationē: ꝑm quē modū exercitat̄ oculus in videndo: z organū audit⁹ in audiēdo: z olfatus in odorando: z lingua in gustu: z loquela: z dentes in masticādo: z meri in transglutiendo: stōchus in cōtinendo: z digerendo. nutriēs ꝑm: spūalia mēbra in anbelādo: z spāliter pulmo: trachea arteria z epiglotium in clamore: z cantu z de ceteris cōsil'r. z ꝑm hoc quies dī ociū eorūdem ppie. z dī otiū ad dīam somny in q̄ mēbra aiata cessant ab opatione nō otio: sed potius primi sensus organi ligamento. ¶ Aliter ℞o exercitiū stricte dī motus localis per se vel per accīs ꝓcreatus. per se quidem: vt ille qui lacertis: z ūncturis ꝓpriis exercet̄ in oibus: aut in aliquibus mēbris. ꝑ accidens ℞o: vt quādo mēbra alicuius mouent̄ motu alterius mouentis: z mobilis sicut nauigatio. suspēsio: vectio: z ēt fricatio: z dī suspensio: cū sedens: vel iacens in vase: vel sede pendente in aere bincide mouetur: sic̄ pueri in cunis pendentibus. vectio ℞o sicut latio in brachys: aut crurib⁹: aut silibus modis. Hoc aūt motu vectionis mouetur cerebꝝ moto capite: z mouetur stōchus: z epar: z splē: z similia moto clibano. ¶ Exercitiuꝝ ꝑmo mō sumptū: qz circa ꝓpriam vniuscuiusqz opationē ꝓsistit semp particulare est: z eius dīe sunt solūmō moderatū: z imoderatum: moderatum aūt est illud qō fit circa obm mediocriter ꝓportionatū virtuti: z in spatio tpis mediocris. immoderatū ℞o ecōtra. vnde moderatum exercitiū visus est medios intueri colores: z sub luce mediocri: z in spatio temporis cōpetenti: sil'r mediocria in q̄titate: velut ex literis in legendo: nec nimis graciles: nec nimis grossas. sil'r exercitium moderatum auditus est mediocres sonos audire: z mediocri mora. sil'r epigloti: z canne cātare: vel clamare in vocibus medys: z nō nimis diu: nec parum: z in ceteris simile iudiciū obiectū aūt mediocre vnicuiqz est illud in quo maxime delectat̄ velut optima oculoꝝ compositio in viridi. lapsa ℞o magis in aliquo alioruꝫ ꝑm inclinationem lapsus ipsoꝝ. sil'r aūt z optima compositio organi auditus in potissima melodia: lapsa ℞o in alys. nam sicut non oibus idē sapor est delectabilis: nec idem color: aut idē sonus sil'r. Mora ℞o mediocris est illa in q̄ mēbrum: nec grauari: nec turbari pcipitur: cuius terminus fatigationis initium existit. predictū igit exercitiū si fuerit moderatū: z iūbam: z virtu-

Dīe exercitiū ꝑ mō supra sunt moderatū z imoderatum.

Exercitiū moderatū ꝙuenit ꝓseruat immoderatū debilitat.

tē mēbra ꝓseruat atq; ꝓfortat. ītemperatū ℞o debilitat: ꝛ resoluit. excellentie enim sensibiliū corrūpunt sensum. ꝓpter qō nimia lux visum: ꝛ violentus sonus auditum corrūpit. moderata ℞o quies ꝓseruat: sed ītemperata debetat. ¶ Exercitium aūt ꝓput est motus localis hȝ predictas differētias: scz moderatū: ꝛ ītemperatū que patent ex dictis: ꝛ in plus ēt diuidit in vlem ꝛ particularem. vlis aūt motus est ille in q̄ oīa mēbra corꝓris mouent per se: vel per accīs: sic̄ est peditare: vel egtare: ꝛ fodere: ꝛ filia. particulare ℞o in quo alia qō mēbrū tm̄ mouet sicut scribere: suere: pingere annulos: ꝛ filia fabricare: ꝛ vlius quoddā est eq̄lis. quoddā ℞o ineq̄lis. Equalis ℞o motus est in quo mēbra cūcta laborant vniformiter equalitate ꝓportionis: q̄lis est ludus pile ꝛ lucte. Ineq̄lis ℞o in quo aliq̄ laborāt plus alys: sic̄ in peditando plus pedes: in fodiendo plus brachia: ꝛ dorsum: ꝛ cetera.

℞dor⁹ moderatus ꝛ īmoderatus.

¶ Motuum aūt quilibet est moderatus tēperate calefacit: ꝛ mēbroꝝ superfluitates tm̄ dissoluit īsensibiliter: ꝛ expiare facit. ītemperatus ℞o calefacit ītemperate fumos acutos in corꝓre multiplicat exiccat dissoluēdo: ꝛ educendo subales humiditates: ꝓp qō postremo cum diu frequētatur ifrigidat consumpto subiecto naturalis calorīs.

Quies moderata ꝛ ītemperata

¶ Temperata ℞o quies temperamētū causat in mēbris: intēperata ℞o retinendo superfluitates humectat: ꝛ exinde tandem infrigidat suffocando naturalem calorem.

¶ De complexionatis. Cap. XVI.

¶ Complexionatū hic large sumptū dī oē corꝓus aliō a continente qō obuiare pōt corꝓori sanabili.

Cōplexiona ta dupl'r a medico ꝓsiderant / ꝓmo mō.

¶ Cōplexionatoꝝ aūt gīa dupl'r ꝓsiderant a medico. Uno quodā mō ſm genera reꝝ a quibus sumunt: ꝛ ſm hoc coꝝ quedā sunt simplicia vt aqua: q̄dam ℞o cōmista vt lapides: metalla ꝛc̄. q̄daz aūt in via cōmistionis: vt nix ꝛ ros. ¶ Mistoꝝ aūt quedā sunt mineralia: q̄dam ℞o sumpta ex vegetabilibus. q̄dam ex aialibus. ꝛ mineraliū: quedā sunt lapides quedam metalla quedam media inter hec: vt argentū viuum: ꝛ sulphur: ꝛ atramenta: ꝛ salia: ꝛ filia. Uegetabilia hic large dn̄r oia quecūq; terre: vel aque adherēt: ꝛ sub determinata forma recipiunt incrementū absq; voluntario motu. terre qdem adheret caulis: ꝛ lētigo aq̄ in stagnalib⁹ aquis. Scōm aūt hanc ꝓsideratiōnē fungi / ꝛ tubera / sub alys vegetabilibus vectigalibus continent. Ex eis aūt quādoq; accipit tota planta sicut lentigo aque cum ponit in syrupis: aut aliquid ex ea. Qō aūt ex ea est: vel est pars integralis ipsius: vel aliqd aliud ꝓductū ab ea: ꝛ integraliū partiū quedā sunt radices: quedaz trūcus: aut stipes. quedam ℞o rami: aut virga: quedam folia: vt in oleribus. radicis aūt: ꝛ trunci: ꝛ ramoꝝ partes sunt cortex: lignū: ꝛ medulla. Que ℞o a planta ferunt: nec partes sūt integrales: aut flores sūt: aut fructus: aut humiditates. Flores aūt hic sumunt large non solum ꝓ caduca: ꝛ leui suba que procedit ex humiditatibus plante: sed ēt pro qualibet alia substantia leui supra folia generata ex humiditatibus plante qualis est epithimi. Fructuū ℞o partes hic large sumuntur. nam in eis cupula velut in glandibus intelligitur: ꝛ cortex: ꝛ testa: ꝛ nucleus: ꝛ pulpa: ꝛ ossa: ꝛ grana seminalia: ꝛ lanugo ifra fructū cortices contēta sicut in bombace. ¶ Humiditatū aūt q̄dam sunt intrinsece: quedā extrinsece. Intrinsecaꝝ ℞o quedā sunt fecibus cōmiste sicut oēs succi. q̄daz ℞o sunt a fecib⁹ depurate: ꝛ istaꝝ itez quedam bñt subam constantē. vt succhaꝝ. q̄dam ℞o fluidam. ꝛ fluidarum quedam aqueā: vt aq̄ feniculi ꝛ rosaꝝ: quedā oleaginosam: vt oleum: q̄dam vinosam: vt vinū pomaceū: ꝛ similia. Extrinsecaꝝ quedam sunt innate: vt gūmi: quedā ℞o supereminētes: vel superuenientes: vt māna. ¶ Ex aialib⁹ ℞o quādoq; totū accipit illud velut lepus ꝛ scorpio: cum incinerant ad opus calculi: q̄q; ℞o ipsoꝝ aliquid: ꝛ illud: aut erit mēbꝝ ꝓsimile: vel organicū: aut humor: aut supfluitas mēbri alicuius: vel totiꝰ corꝓoris. Membroꝝ aūt omnis diuersitas applicabilis est sanabili corꝓori: vel via cibi: vel via medicine. Humores aūt qui vsualiter applicantur solū sanguis: ꝛ cholera sūt cōes: vt sanguis hyrcinus in calculo: ꝛ fella in passionibus oculoꝝ: ꝛ in lumbricis. Superfluitatū quedaz sunt residui velut lac: ꝛ ova: ꝛ sperma castoris. quedā ℞o impuritatis. Et istoꝝ quedam sunt lapidee substantie velut teste conchilium. vel ouoꝝ. quedaz ℞o liquide vt vrina: quedam aūt mediocres vt pili. ¶ Omniū aūt applicabilium cōiter cōplexionatoꝝ diuersitas ex simplicibus medicinis Diascorīdis ꝛ Ha. colligit. ¶ Alio ℞o mō cōplexionatorū diuersitas considerat a medico ꝓut imutant sanabile corꝓus: ſm quā ꝓsideratiōnē coꝝ tria sunt genera. Nam manifeste imutant ipsuz tm̄ vt nutriens. vel manifeste tm̄ vt medicine: vel manifeste etiā vtroq; modo.

Scōa cōsideratio cōplexionatoꝝ a medico.

¶ De complexionato quod corꝓus immutat tantum vt nutriens. Cap. XVII.

¶ Nutrientis aūt dīa duplex est. nam qōdam per se nutrit: ꝛ cib⁹ ꝓprie noiatur. Aliqd ℞o nutrit per accīs: necessariū tm̄ est oī nutribili: ꝛ dicitur potus. ¶ Jd aūt qō cibus est tm̄: aut imutat corꝓus per se vel ꝓ accīs. Per se quidē sua soluz mā causa est effectuum quos manifestat in corꝓore. q̄ ℞obrem nō ipzimit in eo: nisi patiendo transmutationē sui ad corꝓus: amittendo formam quaz actu hȝ: aliam ℞o suscipiendo. ꝛiō cibus dī tm̄ absolute pati a corꝓore. Patit aūt triplicem transmutationem ab eo: vnam. n. in chilū que fit in ꝓcauo stōchi. aliam in humores que fit in concauo epatis. tertiā ℞o in mēbroꝝ substantiaz que fit in essentia cuiuslibet mēbri. vltimus igit̄ terminus siue transmutationis ad quē natura corꝓoris intēdit est substantia mēbri. in que cū conuertitur cibus: vel nutriens actu nutritio dī: ꝛ illa ꝓprie nutritio est perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito. q̄diu ℞o ab hoc termino distat veluti cum est sub forma rei exterioris: aut chili vel sanguinis dicitur cibus: vel nutriens in potentia remota: vel ꝓpinqua ſm plus ꝛ minus. ¶ Ex his ergo patere pōt effectus quez per se imꝓzimit cibus tm̄. Nam in prima transmutatione stōchum: ꝛ intestina per que transit: ꝛ meseraicas aliquantulum nutrit saltem q̄tum ad tunicas coꝝ interiores. In secunda ℞o sanguinem auget in epate: ꝛ in venis: ꝛ in corde: ꝛ in arterys. pinde calorem naturalem multiplicat: ꝛ totum corꝓus per consequēs natural'r calefacit. In tertia ℞o perfecte nutrit: ꝛ in crescentibus auget. mēbra confortat ad actiones perficiendas: substantiā deperditā restaurando: ꝛ in mollibus: ꝛ extensibilibus mēbris velut carnē: ꝛ pinguedinē augumentando. ¶ Ad mēbra ℞o cūcta mouet sanguis operante attractiua quorūlibet ac iuuante silitudine quam cū oībus vniformiter acquisiuit inq̄tum est viuens. ꝓpinq̄ potētia: iuuante fil'r plimū vacuitate mēbroꝝ quā ꝓtinua resolutio corꝓoris saltem insensibilis causat in eis. ¶ Qō aūt est tm̄ cibus differentias non hȝ ex parte cōplexionis. opz. n. semper vt tale cōplexionatuz sit tpatum in cōplone: sed ex parte materialis substantie per quā ipzimit: diuidit̄ in subtilem: ꝛ grossum atq; mediocrem. Et subtilis qdē est ille qui in moderata q̄titate acceptus ab indigēte tpatoue velociter transmutatur: ꝛ cito resoluit̄: vt succus pulloꝝ: ꝛ vinum subtile: vitellū electum. Proinde talibus cibis efficaciter ꝓseruatur sanitas in tempatis corꝓoribus: aut diminuti caloris: ꝛ casus virtutis celeriter reparatur: ꝛ mentales actiones clarius exercentur: sed ad corꝓorales labores mēbra non efficiuntur exinde robusta. Nam eorum nutrimentum cum cito resoluat̄ a mēbris celeriter facit ea deficere.

Lib⁹ agit in corꝓus patiēdo ꝛ patit̄ triplicē trāsmutationem.

Lib⁹ mālit er tripl'r diuidit.

Crassus aũt cib⁹ in oib⁹ ꝓtrarius est huic: vt carnes veteris galline. mediocris ãt medio mõ: vt ãnallis gallina: ⁊ panis triticeus: ⁊ in artificio: ⁊ in tpe mediocris. ¶ Itez ex predictis pz: q ciboz gdã multũ nutriunt: gdã parũ. multũ gdẽ hoc fit duplr: vel q̃tum ad durationẽ tpis: vel q̃tuz ad mẽsuram tpis ⁊ nutriẽtis. Et ꝑ gdez mõ grossus cibus multũ nutrire dr: qz diu adheret membris: ⁊ tarde resoluit. Scõo Xo mõ dr multũ nutrire cib⁹ ex quo multũ sanguis gĩatur: q̃lis est ille q paucas gĩat feces: ⁊ totus aut fere trãsmutat in chilũ mediocrẽ. ⁊ hui⁹sũt vitellũ: ⁊ vinũ mediocre: lac: ⁊ laudabiliũ carniũ succus: ⁊ panis de pelline frumẽti mode rate ꝓfectionis ⁊ tpis. ¶ Effectus aũt quos ꝑ accñs cõiter notos causat in cozpe cib⁹ trñ vel causant a q̃titate ipsi⁹. vl a sumendi ordie: vel forsitan a q̃litate actuali q̃ sumit. Si eni fuerit excedẽs in q̃titate stõchum aggrauat: ⁊ totũ cozpus: digestionẽ ipedit: calozem nãlem debilitat suffocando vel cõprimendo chilum: ⁊ humozes crudificat: ⁊ cetera q̃ sequuntur ad hoc. Ordo Xo si perturtat cozrũpit cib⁹. In qbusdã eni expedit subtile ꝑmittere grossõ in alys Xo ecõtra: sicut docet in parte octaua. q̃litas Xo actualis q̃ sumit: siue ꝙueniat: siue disproportionet cozpori rõne cõplexiõis: vel etatis: aut tpis: ⁊ similiũ de se facit ipsum esse potius medicinã q̃ cibum. ¶ Preter aũt hos effectus quos cibus trñ ipzimit cozpori est quidã alius qui frequenter occurrit: scz ꝙfortare subito cozpora q̃ fame deficiũt: ita videlz: vt ex primis bolis famelicus reuiuiscat: ⁊ reparet sensus eiusdẽ. hoc enim per se non ꝙuenit cibo recenter sumpto: cũ necdũ in chilum: nec in chimũ sit transmutatus: sed accidit ei pro tanto: qz rabiem stõchi qua cetera mẽbra cruciat: siue torquet per sui pũctiam mitigat. naz stõchus antea rabie famis a ceteris attrahens adeo torquebat ea maxime cerebrz: cor: ⁊ epar: cum quib⁹ manifestam colligantiã hz: q vires mẽbris ceteris auferebat. Cum Xo ꝑmo eidem obuiat nutrientis materia: circa quã occupari põt: statim desistit attrahere ab alys mẽbris: qbus solutis reparat virtus tam in principalibus q̃ in ozgis ab eis. ¶ Reliqua Xo pars nutriẽtis: scz potus pro tanto dicebat nutrire ꝑ accñs. qñ inq̃tum potus est: non opz vt in humozes conuertat: ⁊ mẽbrozum substantiam: sed sufficit: vt admistus in cibo debita q̃titate liquidum reddat ipsum: ⁊ lubricũ velut succum mediocris spissitudinis: ne nimia soliditate fiat imobilis: aut imoderata liquiditate a mẽbris defluat non adherens. nam cuz sit necessarium: vt per se nutriens ad mẽbra ferat: ⁊ per angustos meatus penetret in eoz capacitates: ⁊ vt adhereat eis: necesse est: vt predictam dispõnem acquirat: qua solum fit aptum ad illa. nam testat experientia: q nimia chili soliditas atq; cibi siccitas cogit ipsuz in stõcho plus debito remanere. Nimia Xo ligditas per secessuz effluere. Quapropter natura sapienter ingeniauit salliuam in oze cum cibo misceri: vt predicta in eo dispositio acquirat. Sed qbus propria salliua nõ sufficit opz aliũde mendicare liquozẽ: vel statim cum in oze conterit ⁊ ad stõchum deglutit: vel postmoduz cum ordinata natura regrit. ¶ Liquoz aũt potabiliũ: quidam est solum potus vt aqua: q̃ cibis adungitur. quidam Xo ⁊ cibus ⁊ potus vt vinum: ⁊ ipsum etiam interdum est medicina calefaciens stõchum frigidum ⁊ confortans digestionem. Quidam etiam solum est potus ⁊ medicina sicut acetum: sed quicũq; sit nũq̃ tamen inq̃tum potus hz operationem aliam ad predicta.

Cib⁹ multũ nutriẽs qõo ũell⁹

Effect⁹ cãti i cozpe ab ipso cibo.

Quo cib⁹ stati reparat famelicos

Cib⁹ agit in cozpus patiẽdo ⁊ patit tripliciter trãsmutationem.

Quo pot⁹ p accñs nutrire dr.

Cib⁹ mãliter tripl⁹ diuidit.

Pot⁹ q̃dã trñ: quidã potus ⁊ cib⁹.

De complexionato qõ ẽ medicina trñ. Cap. XVIII.

Complexionatũ Xo qõ trñ est medicina manifeste cozpus imutat ⁊ non imutatur ab eo. ꝓpterea q̃diu imprimit in cozpus spẽm nõ amittit: sed sub ea forma operat in qua vel exterius applicat ei: vel interius recipitur: ⁊ nõ imutat cozpus passiuo principio: scz materialiter: sed actiuis vtutibus: ⁊ fm hoc que cũq; venena pũt manifeste nutrire: nõ sunt trñmodo medicine. lz enim aliqd ꝓprietate cozrũperet: vt napellus: trñ exquo põt saltẽ pluxo vsu mẽbri formã suscipere ꝓstat q erat aliquo modo assimilabile rõne materie: que cum a forma specifica vtute cozpis spoliat fit alimentũ. Hoc aũt nunq̃ in mineralibus reperit: cuz qz ela: vel massa que forme mineralium subiacet penitus est inepta suscipere formaz vini terreo nimiũ dominante: tũ qz quozũdam fortis coagulatio ꝓhibet ipsa resolui a cozpe. ¶ Actiuaz aũt vtutũ quedam sunt cões oibus cõplexionatis: ⁊ he sunt q̃tuoz qualitates prime: q̃s oẽs medicus: vt supra vocat actiuas. Alie Xo sũt ꝓprie ⁊ iõ ꝓprietates dicunt: ⁊ q̃busdam virtutes specifice: qz formã specificaz ꝙsequunt. Silr ẽt: qz tales vtutes cões sunt oibus indiuiduis spẽi. ꝓpterea opatio ipsaz dr a tota specie fieri. ⁊ qdam dicunt a tota substantia: ꝓpterea qz rei ꝙuenit rõne eius qõ est pfectio subẽ toti⁹ compositi. ¶ Ex his ergo pz q ꝓprietas est virtus que debet cõplexionato rõne coz que ꝓpria sunt ipsius. Dec aũt sunt duo. i. forma specifica: ⁊ gradus mistionis disponẽs ad illam formã. naz q̃titates seu pondera miscibiliũ possibile est: vt eadẽ sint i cõplexionatis diuersaz spẽz. sed sola diuersitas colle: vel cõprehensionis coz: quã qdam formã: vel mirabilitatẽ mistionis appellant: disponit ad diuersitatẽ specificã. Que ꝓprietates: lz innoiate sint a suis trñ opationibus qbus cognoscunt denoiationẽ recipiũt vt in magnete dr tractiua ferri. ⁊ in scamonea tractiua cholere: ⁊ in tyriaca obuiatiua veneno. ¶ Patet ẽt ex ꝓdictis q oẽs ꝓprietates que reperiunt in cõplexionato: vel pendent imediate a forma specifica. sicut in scamonea tractiua cholere: vl pendẽt magis a gradu mistionis: sicut ꝙ eadẽ dissipatiua epatis. Et q̃uis cõplexionatum alterius spẽi ꝙuenire videat in eadẽ ꝓprietate cum isto. verũtn modus operandi spãliter est diuersus: lz nobis aliq̃n sit ignotus. ⁊ iõ specie dñt: q̃uis in genere ꝓprietatis conueniant. ¶ Itaq; iam ex predictis aliqualiter pz ratio ꝓpter quã multi medicoz vocauerunt ꝓprietatem virtutem occultam. Non eni vt qdam dixerunt: qz est virtus innoiata. nam res lz noie careret: non ideo tñ esset minus in se cognoscibilis: q̃uis esset minus significabilis per sermonẽ quemadmodũ virtus calefactiua suo effectu cognosci posset. lz ei hoc nomen caliditas nõ esset ipositum. Ex quo etiã pz q nõ ideo dr occulta: qz minus cognoscit suo effectu q̃ virtus cõplexionalis. nam eque bene tractiua cognoscitur tractione: ⁊ pulsiua pulsione: ⁊ sic de alys: calefactio calefactione ⁊c. Sed pro tãto dr occulta: qñ ea quibus res cognoscit oino sunt apud humanam rõnem ignota. ois enim res ꝺterminate cognoscit: vel causis imediatis: vel effectu imediato. quoz vtrũq; in ꝓprietatibus ignorat humana ratio. Cause enim imediate proprietatum: vt dictum est: due sũt scz forma mistionis ⁊ forma specifica. Forma. n. mistionis ex quãtitate miscibilium ⁊ colla ipsorum efficitur: ad quoz notitiam ꝙuenire non põt humana ratio. cũ hec in infinitũ varient. nec per ois ad formã specificam que ex potentia materie surgit. effectus aũt ꝓprietatis nequit ratione cognosci. cum priora sint in eis occulta. nec ẽt colligi põt rõnabili exprimẽto. lz trñmodo casuali. Rationabile eni exprimẽtuz semp ꝑsupponit determinatũ obiectũ. medicus enim cum in hũano cozpore vult experiri virtutẽ cõplexionalẽ alicuius misti. Jaz certe supponit q in omni parte cozporis sui effectũ manifestabit. nam quelz esse potest obiectuz cõplexioni: sed hoc non est certum de ꝓprietate: imo antequã cognoscatur ꝓprietas. incertuz est penitus vtrũ ad manifestationez sui effectus determinet sibi potius spũs: aut hũores q̃ membra: vel vnũ mẽbrz q̃ aliud. nisi enim experimen-

Nullũ mineriale reptũ ẽ nutrire hoiez sicut venenũ aliqũ.

Que dicãtur vtutes specifice ⁊ quare.

Quid sit ꝓprietas.

Proꝑetates oẽs icõplexionato duo sequũtur.

Quare ꝓprietates dicant vtutes occulte

Exprimentum rõnabile.

to casuali: vel aliquo mō reuelationis scirēt cozallū habere determinatū aspectū ad stōchum non posset vllo mō rōne cognosci. Dī ēt occulta qm̄ ipsa in se nō ē sensu ꝓceptibilis sicut actual' caliditas: aut frigiditas: aut color: aut odor: aut sapor: ⁊ vl'r oēs sensibiles q̄litates. ¶ Complexionatū igr: qō est medicina tm̄ mutat corp⁹: vel per se vel p accidens. p se qdem cōplexione: vel ꝓprietate: sed differenter: ⁊ q̄tū ad effectū: ⁊ etiam in pte q̄tuz ad modū manifestatiōis siue potētie. Quantū ad effectū qdez. nā per ꝓplonē solū altera tur corpus in q̄litatib⁹ primis manifestando effectū cōplexionis: vel ꝑm rōnē tpamenti: vel ꝑm rōnē excessūs. Sēdz rōnē tpamenti qñ ex frequenti ei⁹ applicatione ad corp⁹ in debita q̄titate nō mutat' cōplexio corpis tpati. nam corpa valde distēperata. vt actu egra: manifeste imutat remitten/ do discrasiam eius: ⁊ iō medicina tēperata q̄libet discrasiā frequent i applicatione vel vsu corrigit aliq̄liter: qm̄ plus de opposita q̄litate participat. vnde quēadmodū minus ca lidū ifrigidat magis calidū seu remittit: sic multo fortius tē peratū sicut in tractatu de gradibus est ostensuz: sed in cor poz̄ib⁹ tpatis cōplexionē silr non imutat sensibilr. Nec iō tollit' qn ei cōueniat tota ratio medicine scripta supius. s. q manifeste imutat corpus: ⁊ nō trāsmutet' ad subaz eius. naz remanet ei ꝓprietas p quā manifeste imutat velut aurum q̄uis nō mutet ꝓplexionē corpozis māifeste: tm̄ ꝓfortat cor ⁊ letificat sumptū. Silr camomilla sumpta manifeste pro/ uocat abozsum: ⁊ cōfert icteritie veteri. nec idebite cōuenit ei ratio medicine ꝓpter cōplexionem: cum ipsa ꝓplexio di spositio fuerit ad ꝓprietatem qua manifeste imutat: ⁊ qz la psa corpora manifeste iuuat tpamento siue cōplexionis: vt camomilla mēbra apostemata. ¶ Effectum aūt sue cōple xionis manifestat medicina ꝑm rationē excessūs: qm̄ mutat cōplexionem corpis ꝑm aliquem graduz. Nam gradus in complexionib⁹ est integra distantia recessūs aut elongatio/ nis alicui⁹ qualitatis a tpamento. Sunt aūt q̄tuor distantie integre: que iz in se distinguunt' ꝓportionibus numeroꝝ. me dico tm̄ sufficit manifestis impressionibus in corpore dere/ lictis eas discernere. vnde in ꝓmo gradu alicui⁹ qualitatis dī imutare: qm̄ ex frequēti obuiatione eius ad temperatum corpus in debita quātitate imutat eius cōplexionē ꝑm illaz q̄litatē. In scōo ℞o qm̄ ꝓma obuiatiōe imutat absq; manife sta lesione ipsius. In tertio ℞o quando ꝓma obuiatiōe mu tat cum manifesta lesiōe operationis toti⁹ vel partis absq; corruptione substantie. Quartus aūt est cū mutat ipsum cū manifesta corruptione substātie mēbri: sicut est vlceratio: vel mortificatio eius. ¶ Effectus aūt ꝓprietatis in gene re duplex est: scz vtilis: ⁊ nocuus: ⁊ vtilis qdem est quo nā lia in corpore ꝑseruant' aut ꝓfortant': vel quo liberat' corp⁹ a corrūpentibus. Nocuus aūt est ille qui ledit corpus. Et vterq; istoꝝ est vlis vel ꝑticularis. ⁊ vlis est ille quo ꝓprie tas respicit totum corpus. ꝑticularis quo respicit vnuz mē brum. Quoꝝ exēpla sunt plura: ꝓprietate nāq; hiacinti: ⁊ auri cor confortat' ⁊ spūs ꝑseruat'. Similr ꝓprietate vuarū passaꝝ: ⁊ emblicoꝝ cerebꝝ ꝓfortat'. ⁊ memoria conseruat'. ꝓprietate ℞o tyriace liberat' corpus a corrūpente vene/ no: q̄uis ꝑfecte sanis corpozibus sit inutilis: ⁊ nociua. Silr ꝓprietate scamonee liberat' corpus a corrūpente chimo. Iz sanis corpozibus sit venenū. itez aūt iuuamentū tyriace oi bus mēbris vle est: nam ex oi mēbro venenū pellit'. Nocu mentuz autem napelli: ⁊ fellis tyri oībus est cōmune: quia oībus contrariat' inq̄tum ptes humani corpozis sunt. ꝓ prietas aūt hysōpi ꝑticulariter iuuat pulmonē: ⁊ ꝓprietas sticados cerebꝝ: ⁊ sic de alys. ꝓprietas aūt cantaridum spāliter nocet vesice: iusquiami ℞o ⁊ api specialr cerebro. Itez ꝓprietatū liberantiū a corrūpentibus quedā liberāt attrahendo corrūpentia ad se: sic plurima laxatiua. quedaz ℞o pellendo: sic tyriaca ⁊ multa tyriacalia: sicut plenius in epla de dosi tyriacaliū medicinal'r expressim⁹. ¶ Quantū ℞o ad modū manifestandi effectū sue potentie in parte cō ueniunt: ⁊ in parte differūt medicina imutans a cōplexiōe: ⁊ imutans a ꝓprietate. Nam imutantiū a cōplexione. q̄/ dam sunt que imutāt actuali cōplexione. quedā ℞o poten tiali. Que igit' operant' actuali complexione ac ꝓprietate sola ipsoꝝ obuiatione: vel applicatione ad corpus in deter minata distantia māifestant effectus suos. Jta q; aliq̄ trā/ mutatione non indigent: eo q; virtutes q̄bus opant' insunt eis actu: vel habitu constituente tm̄ accidentalē potentiā: q̄ nō indiget ad sui manifestationē transmutāte sicut essentia/ lis: sed solum remouente ꝓhibens. vñ cum idebita distātia solum ꝓhibet manifestationē sufficit tm̄ debitaz distantiā ꝓcurare. Si ℞o interpositio alterius corpozis remouere il lud: ⁊ sic de alys ꝓhibētibus. Unde quēadmodū ignita cor poza calefaciunt corpus ex debita distantia ꝓter hoc q; transmutent' ab eo. Silr opantia ex ꝓprietate: sicut eni ca tulus applicat⁹ stōcho calefacit ipsuz itrā mutatus a corpo re. sic ⁊ cozallus exterius silr applicatus eidem liberat: vel remediat a doloze. sic ⁊ cozīū lupi ventri appositū colicam mitigat. ⁊ sigillum leonis ab hermete traditū si lumbis ap/ plicetur ꝓtin⁹ mitigat dolores in calculosis. silr letificat ⁊ ꝓfortat cor hiacintus grossa ⁊ electa: si teneatur in ore ꝓ ter qō trāsmutet'. Eodem mō ⁊ venenū ex sufficiēti distan/ tia obuians cordi: vel ceteris partibus corpozis corrūpit: nec ad corrūpendū indiget transmutari a corpore: vel etiaz trahi a mēbris: nihil eniz per se trahit qō ei contrariat' a to ta specie: qz oino est corruptiuū illi⁹. vnde ⁊ venenū ea ꝓte qua trāsmutat' a corpore corrūpitur: ⁊ a sua malitia spolia/ tur. cū eni ipole sit ℞ia approximata nō agere: statiz alter/ nitrū se trāsmutant ad corruptionē. ℞obē ꝑz: q; nō est ne/ cessariuz veneno trāsmutari aliquo modo a corpe ad hoc: vt manifestet effectum sue venenositatis. Silr nec tyriace ad hoc vt expellat venenum. Qō manifestat eius experiē/ tia in caseo recēti cū toxicatur: ⁊ nigrescit. nam tyriaca vni extremitati casei applicata pellit sensibilr toxicum: ita vt a parte tyriace: vsq; ad oppositā extremitatē paulatiz videa tur reparari albedo. ⁊ demū caseus comestibilis remanet: cum tm̄ antea fuisset pniciosus ob toxicum. Silr ⁊ magnes trāsmutatiōe nō eget: sed sola remotione ꝓhibentis ad at/ trahendū ferrū. Et in tractu humoꝝ a ꝓpharmacys ꝓprieta te trahentib⁹ est iudiciū sile. Qō ēt manifeste ꝑz in his que fugant reptilia venenosa: vel alia aialia: vt serpentaria ser/ pentem. palma chri talpam. pelemonion scozpionem. assa/ tica birci gregē vaccaꝝ ⁊ bouz. ¶ Ex predictis igit' ꝑz eos delirare qui asserunt q; tyriaca sumpta p os non liberat ve nenatum in pede: vel coxa pellendo venenū. sed venenatū ex hausta veneni liberat attrahendo venenū. naz cū ꝓprie tas tyriace sit virtus specifica nāliter opans non p̄ intelle/ ctum: ipossibile est manēte specie tyriace q; mutet' ꝓpetas: ⁊ p ons opatio. Si ergo ꝓprietati sue ꝙuenit ipm pellere si cut in exteriozib⁹ ꝓbat sensus nunq̄ attrahet manifeste spe salua. Naturales enim iclinatiōes reꝝ que nullo modo pē/ dent ab anima semp ad vnū tendunt: ⁊ p se nūq̄ in oppositum pñt: sicut ꝓprietas ignis est calefacere per se: nequaq̄ ifri gidare. ꝓdicte ℞o assentionis duplex ignorantia fuit cau sa: videlz q; carnes tyri a ꝓprietate sui pellunt superfluitates venenosas cuiusz alterius aialis: qua ꝓprietate mundant leprosos attrahunt ℞o tm̄ superfluitates ꝓprie spēi. Scōm est ignorare q; venenū sumptum per os manens in stōcho substātialr: vel etiam infra ꝑm minorem ⁊ maiorē eius po tentiā cor ⁊ spūalia virtute sua pōt offendere. quapropter tyriaca ꝓpter sumpta defendet eius impugnatione spūalia nō solum ad iferioza pellendo ipsum: aut ꝓsumendo. Sed

Medicia tēpata q̄libz discrasiaz corrigit.

Camomilla ꝓuocat abozsum.

Grad⁹ qd sit ⁊ sunt q̄uor.

Effect⁹ p prietaſ duplex.

Medicie q̄ imutāt cōp⁹ actuali ꝓplone vl' ꝓprietate nō indigēt imutari a corpore.

Tyriaca venenum pellit.

etiam suis virtutib⁹ ex eadem distantia coꝛ ꝛ spūalia ꝓfoꝛtabit:ꝛ maxime cū nā mēbroꝝ etiam ꝑ poꝛos coꝛporis attrahat qō sibi ꝙuenies est ac necessariū valde.sic de tyriaca manifestat illa experiētia.s.qꝫ si refectis indigentibus,ꝑpinet̄:ꝛ paulopost vomitus subsequat̄:aut nō reycietur tyriaca:vel saltem in vltio.Igitur cuncta mēbra presentia tyriace confoꝛtata venenū sp ad debilioꝛa ꝓpellunt. ¶ Que ℞o imutant cōplexione potentiali.qñ virtus qua opantur non est in actu:vel habitu:sed eēntiali potentia idigent reductione de potentia ad actū:ꝛ ideo ꝓiusqꝫ imutent coꝛpus etiaꝫ applicata aliquā recipiunt transmutationē a coꝛpoꝛe:q̄ illa rū potentia in actum reducitur.Cum aūt idifferenter omne cōplexionatū potentialr reducatur ad actum a coꝛpoꝛe nostro:si cōuenienter appliceť eidem:necesse est:vt id p̄n̄ qō reducit sit reducens per se.nam si ageret id ꝑ accñs:nō sem per reduceret:nec eundē effectuꝫ.s.reductiōis imꝑimeret in subiectis differētib⁹ specie:vel cōplexione:sicut ꝑz in aq̄ frigida.cū eni calefaciat calcem non tn̄ calefacit lignuꝫ:aut lapidē.ꝛ cū calefaciat exterius applicata coꝛpoꝛa que sunt calida in viscerib⁹:nō tn̄ calefacit hn̄tia frigida viscera:qñ calefacere conuenit ei per accñs tn̄.At ℞o cum id naturale agens qō per se reducit in actum potentiam alicuius passi: faciat hoc introducendo in passum silitudinem sui. Necessarium est vt illud imediatū reductiōis p̄n̄ possit oi reducibili.s.cōplexionato potentialr silitudinē suaꝫ imꝑimere: sed cum illa silitudo itroducta in reducibili faciat ipm agere actu ꝼm aliquā qualitatē cōplexionalē:adhuc est necesse qꝫ reducens habeat potentiā imꝑimendi simile q̄litatem. hoc aūt in omni complexionato nequit facere indifferēter nisi solum illud qō ex oi qualitate cōplexionali est constitutum.s.actualis cōplexio sanabilis.Hoc igit̄ opꝫ eē reducēs imediate per se.Naturalis etenim caloꝛ:vt caloꝛ est /nunq̄ pōt nisi caliditatē ipꝛimere:ꝓpterea dicentes qꝫ ipse reducat:intelligunt qꝫ hoc facit vt instr̄m cōplexiōis mēbri:quo vtiur ad remouendū ab eo,ꝓhibens:vel substantie grossitiē subtiliando:aut viscositatē incidendo:vel magnitudinē cōminuendo:nihil tn̄ hoꝝ sufficit.Iz eni modica rei q̄ntitas citius alteret q̄ multa:nō tn̄ citius alterat. Unde ꝙplexionatū q̄tūcunq; in minimas poꝛtiones diuidat̄.dūmodo in eis spēs saluet̄:semper nihilominus erit cōplexio:vel complexionalis qualitas eius in potētia respectu coꝛpis nr̄i:qñ si appliceť ei non imutabit ipsum nisi ꝓiusqꝫ imutet̄ ab eo:ꝛ spāliter actione naturalis caloꝛis.Jō ℞o dī esse in potentia respectu coꝛporis:qꝛ si quis:vt ait Hal.dixerit cōplexionalem qualitatē iesse actu cuilibet medicine.vez quidē dicet: nec inter hec dicta erit repugnantia in re:sed in voce:vel rōne.cum eni dī /qꝫ medicina est nāliter frigida vel calida in potentia:ꝛ nō in actu respectu sanabilis coꝛporis: tunc non negat̄ actus ꝓimus cōplexionis:qui est informare medicinam per modum habitus naturalis:imo ponitur esse:qꝛ sine illo non posset in actum quem imꝑimit coꝛpoꝛi.cuꝫ ℞o dī qꝫ est actu talis anteqū appliceť.vtpote q̄diu est in hoꝛto:vel apotheca:non intelligitur illud de actu scō: qui est operatio manifeste imꝑessionis in coꝛpoꝛe:sed de ꝓmo q est habitus innate complexionis. sine quo medicina q̄diu non est manet in sua specie. ¶ Patet igit̄ ex premissis qꝫ cōplexio mēbri vel coꝛporis:qñ est per se:ꝛ ꝓncipalr reducens potentiam ad actum.ī vnuoce operat̄ in oībus ꝙplexionatis potentialiter.s.cū vna suaꝫ q̄litatum conformando qualitatem complexionati.ꝛ hoc est qō sentit in tertio ō complexionib⁹.H.Caloꝛ ℞o naturalis:qꝛ solum operat̄ ad reductionē:vt instrumentū per qō ,ꝓhibens remouet̄.ideo non vnuoce operat̄ in reductione cōplexionatoꝝ que sūt q̄litatum oppositaꝝ:qō perspicaciter intelligens.H.nō omisit exprimere.z.de simplicibus medicinis inquiens:qꝫ Iz medicina nāliter ca.ꝛ medicina nāliter frigida conueniant in duobus.s.qꝫ vtraq; dī in potentia talis respectu coꝛporis.ꝛ iteꝝ qꝫ neutra ipsaꝝ sua qualitate imutat coꝛpus ꝓiusq̄ imutet̄ ab eo:ꝑp qō dñr esse potētialr ꝙplexionata respectu ipsius.tn̄ differunt q̄tum ad modū reductionis:qꝛ vt dicit. Iz vtraq; recipiat p̄n̄ imutādi a coꝛpoꝛe naturaliter:calida recipit p̄n̄ calefaciendi ab ipso:ꝛ frigida ꝓncipium infrigidandi coꝛpus cui obuiat:ꝛ applicatur:tn̄ alr ꝛ alr.qꝛ calida tn̄ alteratur:sed frigida ꝛ alteratur.ꝛ in partes paruas diuiditur:ꝑ qō acquirit motum ab extrinseco. Et ne quis foꝛsan putaret qꝫ hec dīa imutationis medicinaꝝ a coꝛpoꝛe,p cederet a principali reducente. Jccirco subiungit qꝫ diuisio medicine frigide in partes paruas:ꝛ acqsitio motus ab extrinseco ,ꝙuenium in ea per actionē caloꝛis nostri coꝛporis. qbus verbis itēdit:qꝫ Iz neutra predictaꝝ medicinaꝝ imutet coꝛp⁹ nisi ꝓiusq̄ mutet̄ aliqualr a caloꝛe ipsius.tn̄ differunt in imutando coꝛpus ꝑ impressionē ab illo caloꝛe suscep tam.nam calida medicina per ipsaꝫ tn̄ mutat:vel alterat coꝛpus.nec per hoc excluditur impressio quam facit medicina ,ꝓpria caliditate.sed excluditur medicina frigida. Nā ipsa ꝑ hoc qō alterat̄ solum.i.calefit a caloꝛe coꝛporis nullo modo alterat coꝛpus:qꝛ per hoc qꝫ calefit non ifrigidat ipm:cum impressio caloꝛis ordinetur per se ad calefaciendum:ꝛ nō ad oppositum:nec calefaciet notabilr: sed semp q̄diu vincet sua frigiditate ifrigidabit. ¶ Ex quo ꝑz qꝫ medicina frigida per hoc solum qꝫ a caloꝛe coꝛporis:ꝛ calefit: nec alterat coꝛp⁹:nec disponit̄ ad alterandū:sed medicina calida per hoc solum qꝫ calefit a caloꝛe coꝛporis:ꝛ calefacit q̄tum calefit ꝛ disponitur ad calefaciendū amplius etiam q̄ sua potentia ꝓcedit eidē:qꝛ per hoc qꝫ calefit sua potentia confoꝛtata:vel excitata consequitur actū manifeste ipressionis in coꝛpe.Frigida ergo medicina per impressionē primum susceptā a caloꝛe coꝛporis:nec imutat coꝛpus:nec ad ipsum imutandū disponitur:sed per impressiones scōas q̄ sunt diuisio in partes paruas:ꝛ profundatio eius in mēbrū vel coꝛpus qō consequit̄ predictam diuisionē disponit̄ ad alterandū.Medicina eniꝫ frigida diuisa in partes paruas citius recipit impressionem cōplexionis mēbri q̄ integra: qꝛ paruum citius alteratur q̄ magnū.Et similiter q̄to foꝛtius profundat̄ in mēbꝝ tn̄ ipsum efficacius alterat:quaꝫ profundationem eleganter appellat motum ab extrinseco: qꝛ frigide medicine non conuenit ab extrinseco p̄n̄° in coꝛpus aliqō profundari:qñ frigiditas nō aperit:imo claudit coꝛpoꝛa:quibus approximat. ¶ Ex bis igit̄ ꝛ ex nā per se: ꝛ ꝓncipaliter reducentis patebit vtiq; modus reductionis. nam complexio mēbri:cum habeat virtutem omnis qualitatis cōplexionalis:si obuiet ei complexionatū potentialiter:qō ex parte dominantis q̄litatis ꝓpinquā hz potētiā actui.tunc virtute quā hz ꝙfoꝛmi cum potētia cōplexionati:manifestat eam actu:cū actualr addat illi dominanti poꝛtionē similis qualitatis:ex quo additaméto ligamen soluit̄ potentialis virtutis.Cuius rei veritas perpenditur euidenter in exterioꝛibus alterantibus:que actu sue caliditatis excitant potentiam eis simile in complexionatis potētialiter. tactus enim manifeste ꝓbat etiam in ꝓma obuiatione qꝫ in aere pannus lineꝰ excellentiꝰ infrigidat̄ q̄ laneus.ꝛ marmoꝛ q̄ lignū.ꝛ succus lactuce q̄ raphani:aut vinū limphatum q̄ puꝛ. ¶ Ex bis aūt sermonib⁹ ꝑz veritas illiꝰ differētis actiōis mēbri supra cibum ꝛ medicinā:quā posuit.H. Nam supra medicinā dī agere cū vna suaꝫ q̄litatū:supra cibum ℞o cū tota suba.i.cū totalitate complexiōis.nec est intelligēdū qꝫ ita mēbri cōplexio diuidat̄:vt cum vna q̄litate agat iterdū supra mēbra:ꝛ q̄nq; cum alia.Cum in mēbro nō sit nisi vna ꝛ idiuisibilis q̄litas:q̄ est cōplexio eius:sed qꝛ virtutem hz oīum qualitatum.ꝛ ideo cuꝫ virtute vnius

Medicie q̄ imutāt coꝛpꝰ actuali ꝙplexione vl ꝑpetate nō indigēt imutari a coꝛpoꝛe.

Agens ꝑ accñs nō ꝑ eodem mō agit sicut agens per se,

Medicie frigida ꝛ medicina cala differēter disponunt̄ a caloꝛe nāt coꝛpis vt opant̄ ꝛc̄,

Tyriaca venenum pellit.

Membꝛa differēter agit supra cibū ꝛ supra medicinam.

Cōplexio cōpoꝛis vel mēbri cū sit ꝑ se reducēs potētiam ad actū.ideo vnuoce opat̄ ꝛc̄,

q̃litatis manifestat actionem suã in aliquo passo:medicus vtens sermonib⁹ ad sufficientiam non ad necessitatez dicit q̃ agit cuz vna q̃litate. Oz aliqui nõ itelligẽtes:posuerũt(vt Auerro.) q̃ medicina corpus alterat:sicut z cibus.s.per q̃litates quas relinquit post transmutationem eius in chilo z in chymis z vltimo in humiditatib⁹ mẽbrox:ꝑm hoc autẽ nũq̃ medicina alterativa imutaret corp⁹ manẽte specie ei⁹. cui⁹ oppositum sensus ostendit z in applicatis exterius. nã succus mandragore z lactuce manẽte specie ifrigidat tympora.z aq̃ ardens oculũ calefacit z alcofol anthimony vel thutie ipsum exiccant:z sic de alijs. ¶ Medicina similiter imutat corp⁹ per accidens:tam cõplexione q̃ ꝓprietate.cõ plexione sicut balneũ aque frigide calefacit corpora.quox viscera caliditate abundant.sicut sanguinea:z carnosa atq̃ iuuenilia cholerica.nam claudẽdo poros,phibet expiratio nẽ vapox calidox a corpore.Unde cuz in talibus corporibus aque frigiditas vincere non possit interiox caliditatẽ. sicut in extenuatis z frigidis:quos mortificat z intus vapores calidi coarctentẽ:necesse est augeri z intendi caliditatez interiox.z exinde etiam multiplicatis vaporib⁹:z fortifica to calore ꝓuocari sudorem.precipue cuz sit in talib⁹ virtus fortis.in dispositis etiam febris est possibile gĩari:qui oẽs effectus cõuenit aque frigide superfuse per accñs. Similr cuz in acutis fe.bibitur copiose ab his quox viscera calida sunt z carnosa.z ab opilationib⁹ z apostemate munda: vomitum z fluxum ventris cholericũ:z q̃q̃ sudorem p accidens prouocat. Nam igrossatus z ebetatus hu.qui propter sui subtilitatẽ z acumen violẽter mẽbra subingrediens euadebat expulsionem. Jam beneficio aque superante nã per conueniẽtes regiones eycitur. Oppositis aũt rationibus aq̃ calida exterius applicata per accidens interiora ifrigidat. ꝓprietate silr medicina corpus imutat per accidens:velut tyriaca sumpta q̃q̃ pernecat corpora venenata.tunc.s. cum debilia sunt.z in mẽbris modici vel nullius sensus magna q̃titas grossi veneni sopita latet.eis ergo si actione aliqua tyriaca propinetur:z predictum excitat venenuz. Idq̃ cum auxilio tyriace vincere nequeat: ꝑculdubio talia corpora:lz venenata:vel interficit:vel manifeste ledit.Similiter si venenum circa superficiem corporis existat:maxime in regionibus vicinis cordi:aut cerebro z desuper applicetur tyriaca corpore debili existente manifeste ledẽt pulso veneno ad ꝑncipalia. ¶ Similiter z pharmacia peccantẽ attrahens humorem interficere:aut multũ ledere potest per accidens triplr.Uno quidem modo: qz non potest ipsum vsq̃ ad locum determinatum expulsioni attrahere.medicina enim hz per se hu.attrahere ad locum in quo est:sed ad naturam corporis spectat attractum hu.z etiam ipsam medicinam expellere. Cum igitur medicina in stõcho existit locus determinatus expulsioni erit stõchus in quo est medicina vel intestina.Si ergo ad stõchum attrahatur:z pars inferior fortis extiterit superior debilis per vomituz eycietur.Si xo econtra per secessum:q̃ si humor qui trahitur a venis per epar:z meseraicas transeat:cum ad intestina peruenerit si expulsiua ipsox fortior fuerit q̃ attractiua medicine obuiabit eius motui.z per iferiora deponet.Si xo solum vsq̃ ad epar attrahat peccantez humorẽ fueritq̃ multus z grossius:aut forte viscosius per strictos meatus epatis z meseraicax transire non potens.maxime debili existente epate:ꝑculdubio generabitur apostema in ipso vel circa:qõ frequenter contingit potionatis plectoricis cum medicina est violenta:z sufficiens meatuum apertio non precesserit.nec humox perfecta digestio.Scõo xo modo ꝓprietate attrahendi peccantem humorem ledit medicina corpus per accidens.quando.s.hu.copiose trahitur ad loca determinata expulsioni.nec tñ expellit̃ ꝓpter nature defectum causatum.vel a resolutione virtutis.vel a forti constipatione intestinox.vel ipsox apostemate:vel calculo vesice coangustante longaonem. Propter qõ interdũ cõuenit potionatis repleto stõcho:z intestinis humore attracto sincopizare ac suffocatione perire. Tertio modo conuenit eaz per accidens ledere:qñ euacuationẽ humoris peccantis comitatur:aut ꝓsequitur euacuatio non peccantis. Cui⁹ causa teste.H.q̃uor possunt esse.s.aptitudo hu.q̃ paratus est fluere multitudine:vel subtilitate.defectus virtutis:qz contenta ex precedenti perturbatione debilitatur.dispositio mẽbrox:qz venarum orificia sunt aperta ex precedẽti euacuatione. Impressio medicine: qz qualitatem relinquit in mẽbris abominabilem:vel portio sue substantie vilis eozum adheret:ꝑpter que velut in stõcho nauseaz irritatur.expulsiua ipsox ad expellendum quecũq̃ contẽta.z ideo frequẽter accidit sumẽtibus scamoneam longam incurrere diffinteriam:vel colicam. ¶ Ex predictis iam pz/q̃ medicina:si ue imutet corp⁹ cõplexione:siue ꝓprietate non semp operatur eodem mõ. Recepta interius:z exterius applicata.imo sepe aliter z aliter.vel per se vel p accidens.de complexioe pz. Nam sinapis exterius applicata vlcerat z vesicat. Interius xo recepta non. Tũ qz superficiei mẽbri fixe nõ adheret.tum qz pluribus alijs obuiantib⁹ obtundit̃ virtus eius. Non figit̃ aũt mẽbro.tum qz expulsiua mẽbri de parte adiacentez mouet.tum qz cetera obuiantia nõ ꝑmittunt vni parti adherere. Sunt aũt obuiantia digestiua resoluens eius virtutem.cibus sepeliens ipsam potius z hũor submergens.de ꝓprietate patuit in tyriaca supra.z itex in venenis:z pharmacys. In venenis qdẽ.nam cerusa intus accepta in q̃titate notabili quecũq̃ corpa ledit.Exteri⁹ xo applicata q̃busdam vlceratis:z scabiosis ꝑdest.De pharmacys xo trahẽtibus hu.peccantẽ vtplurimũ ꝓtingit econtra. Nam intus imoderata q̃titate sumpte ab idigentib⁹ manifeste iuuant. Si xo exterius applicẽt:vel sub forma empli:vel sub forma vnguenti ꝑculdubio trahunt ad eam corpis ptẽ:cui applicantur.Unde si medicina sit fortior virtute mẽbri:cum ptes ille nõ sint apte ad expulsionẽ humoris maxime grossi coarctabit̃ ibi. Proide raro mẽbra talia pñt euadere:ganostema:vel scabies generet̃ in eis.Oz si medicia peccantem humorẽ pellere posset̃ sua ꝓprietate:constat q̃ exteri⁹ applicata ꝑdesset̃ iterdum.forti eni exñte virtute corpis sitibys z brachys applicet̃ hꝰ medicina.peccãs humor educetur absq̃ lesione p vomitum z secessum.si tñ indispositа fuerint corpa:z virtus eox debilis periculũ est:vel mẽbra ꝑncipalia ledi:vel apostema in iteriozib⁹ generari.

¶ De cõplexionato vt est cibus z medicina. Cap. XIX.

Complexionatũ aut̃ q̃ dicit cib⁹ z medicina imutat corpus.z imutatur ab eo. imutat per se/z per accidens.per se quidem a cunctis virtutib⁹ supradictis q̃diu retinet formã suaz.imutat̃ aũt ꝑput recipit formam ipressaz ei a corpore:vel in prima:vel in secũda:vel in tertia digestiõe.Quia xo tale complexionatum inequalis potest esse complexionis. Jccirco contingit q̃ chilus:z sanguis:z cetera que ab eo generãtur retinẽt in parte naturam ipsius q̃tuz ad complexionem.z ab hac consideratione iudicantur a medicis complexionata. etiaz ꝓout sunt nutrientia.ca.vel fri.sic.vel hu.lactuca enim frigidiozem temperato sanguinem generat.alliuz xo calidiorem.Solutiuum aũt aut stipticum:aut aperitiuum:vel opilatiuum q̃.non iudicatur complexionatum inq̃tum est nutriẽs:sed inq̃tum est medicina. Jmmat autem per accidẽs: vel quãtitate:vel ordine sumptionis: vel actuali qualitate qua sumit̃:sz q̃titate:z actuali qualitate:vt supra tactuz est in cibo tñ.ordine xo inquantuz cibus:vt supra:sed inquã-

tum

Medicia alterat cõp⁹ p accidens tam ꝓpone q̃ ꝓprietate.

Pharmacia interficere aut ledere põp accñs triꝑliciter.

Effrenitãtis pharmacie cãe q̃uor.

Medicia nõ sp operatur eodez mõ iteri⁹ z exterius

tum medicina est alr. Nam stipticus ⁊ maxime ponticus alys ꝓmissum retentionē ⁊ constipationē ꝓcurat in intestinis. Si ℞o subsequat causat expulsionē. oē enim membꝝ dilatabile ⁊ constringibile ꝓfozatus ab vna extremitate in aliaz: si in altera constringit qꝫ continet per oppositā qua dilatat habet expellere. Silr in opatiuo ⁊ oppositio: ⁊ dulci ⁊ amaro: ⁊ ceteris: vt suo loco patebit.

¶ De modo cognoscendi virtutes cōplexionatoꝝ ꝓmo per experimentum. Cap. XX.

Complexionatoꝝ autē virtutes duplr cognoscunt a medicis. s. experimento: ⁊ rōne. ¶ Experimento quidē dicit illa virtus cognosci cuius habet notitia sensibilis. ex imediato effectu: quēadmodū calefactiua calefactiōe: ⁊ ifrigidatiua ifrigidatione: ⁊ attractiua attractione. Ūn qz ꝓprius ⁊ immediatus effectus: quē sola experientia manifestū facit: ꝑbet de virtute notitiā. Iccirco dr experimēto cognosci. ¶ Ratione ℞o cognoscit virtus cuius manifeste habet notitia effectu similr ducente ꝑus in cognitionē alicui⁹ nature: vl passionis habētis respectū: vel ordinē ad virtutē complexionati. qñqz quidē: vt effectus ad cām: quēadmodū in sili facto ab effectib⁹ mediatis ad imediatū. Sicut qñ virt⁹ calefactiua cognoscit ꝑ ꝺziam ſapozis aut odozis ⁊c. Sapoz enim ⁊ odoz: ⁊ similia nō sunt effect⁹ imediate qualitatū cōplexionaliū. Unde collectis hꝺ effectib⁹ per experientiaz ab illis ſyllogiçat vlterius in effectū calefactionis ⁊ infrigidationis ⁊c. Et tandē habet notitia calefactiue: ⁊ infrigidatiue virtutis: que sunt cause calefactionis: ⁊ infrigidationis. qñqz ℞o id qꝺ ꝓprius cognoscit silr est quodā mō causa virtutis. Unde qñ per liquiditatē arguit supza ꝺñium aque. deinde per ꝓñs supza frigiditatē ⁊ humiditatē. Proprietates igit nō hñt nisi vnuz. s. imediatū effectuz. ⁊ cause ipsarū imediate occulte sunt nobis. Iccirco solū cognoscūtur experimēto. Qualitates ℞o cōplexionales cognoscuntur experimēto ⁊ rōne. actuales qdē solo experimēto: potētiales ℞o vtroqz modo. ¶ Sed de via experimēti ꝑus tractare cōuenit: qz cōmunior est tam ex ꝑte cognitorū qꝫ cognoscentiū. Inter cognoscētes enim plures sunt illi quos experimētū certificat qꝫ hi quib⁹ ratio ꝑsuadet. naz in plurib⁹ viget sensus qꝫ ratio. Silr experimēto cognoscunt virtutes cōes ⁊ ꝓprie. rōne ℞o cognoscunt cōmunes. ¶ Ad habendū igit notitiā cuiuslꝫ virtutis experimēto necesse est cōplexionata corpori applicare. sensus aūt statiz de qlitatib⁹ actualib⁹ facit fidē. Sed si de ꝓprietatib⁹ ⁊ potentialibus qualitatib⁹ querat experimēto certa notitia: opz eas obseruare cōditiones in experiendo quibus pōt fallacia: vel error iudicij ꝓcaueri. Sunt autē in gīe sex. s. subm debitū: qꝫtitas ꝓueniēs. qualitas cōgrua. modus cōpetens applicandi. mora ſufficiēs. impressio effectuū per se ⁊ ꝑ accidens. ¶ Ad debitū autē subm requirunt tria. s. ſpēs ⁊ dispositio: ⁊ dieta. ¶ Spēs aūt vt sit corpus humanū. nā cōplexionata nō habēt eundē respectū. s. conueniētie: vel cōtrarietatis ad oē corpus: qz coluber ⁊ lacerta sunt cib⁹ conueniēs oibus ciconys. humanis aūt corporib⁹ sunt venenū: stercusqz bouinū cibus est optimus fasiano: ⁊ iusqam⁹ passeri: hominū ℞o solūmodo medicina. Et reubarbaruz frigidū est leoni: calidū ℞o humano corpori. Unde cū inuentio salubriū causarū ad humani corpozis idigentiā ordinet. In co tñ cōuenit experiri virtutes earū: ⁊ ꝓpterea: qꝺ in alys corporib⁹ ipsimunt: nō est trahendū ad ꝑtiaz in humano: nec econtrario donec in eis fuerit facta ſpecialiter experientia. Contingit eniz sepe qꝺ vnū cōplexionatū faciat eundē effectū in corporib⁹ diuersarū specieruz rōne nāe cōis: vt vinū quod inebriat hominē ⁊ simiā: ⁊ vippe garrulū faciūt puerū ⁊ stomachellū. vtrobiqz enim multiplicat vinū vapores ⁊ ſpūs rōne nature ꝓprie diuersificatur indubitāter effect⁹ cōplexionati in corporib⁹ specie diuersis. Triticeus enim panis cib⁹ est laudabilis hominī: ⁊ nō equo. Iz vtriqz sit delectabilis rōne nature cōis. ¶ Dispositio ℞o que requirit in subiecto. in quo fit experiētia debet eē optima. vel simplex ⁊ equalis. Inter enim humana corpoza solū illud qꝺ est optime dispōnis est aptū ad manifestandū in seipso virtutes ꝗbus oīs causa salubris pōt imutare corpus humanū: put est sanabile. Nam inter oia sanabilia corpoza humane spēi non est aliqꝺ repzesentās pfectionē humane nature ꝓterqꝫ illud. ⁊ ideo quicqd cōueniens: vel contrariū ℞m virtutē: debet eē nature hūani corporis: citius in illo manifestabit: ꝓinde regula dicit ceterorū corporū. comperto eniz per experientiā qualr ⁊ quantuz ipsuz imutant quecūqz cōplexionata. Iaz clarū est medico qualr ⁊ quantū imutabū: cetera que recedūt ab optima cōplexione cognito gradu distantie cuiuslꝫ ipsoꝝ ab illa. Cum aūt ad experiēdū corporis optime cōplexionis haberi nō poterit copia: tunc si fiat in corporib⁹ lapſis necesse est obseruare: qꝺ sit lapſa diſpō simplex. Ita. s. vt in ea nulla sit contrarietas. qꝺ contingit duplr. s. aut quia dispō vnius mēbri contrariat dispositioni alteri⁹: vt si qs patiatur in nate: vel supuenientis frigiditatis excessuz in stōcho ⁊ caliditatis in epate. Aut qz causa cōtrariat dispositioni. vt si quis patiat putridam fe. ex frigido humore. In ꝓmo enim casu certitudo negt haberi a cōplexionato sumpto interius quantū calefacere vel infrigidare possit corpa patiētia simplicē lapsum. nec in 2° casu silr: cū infrigidans ex vna parte augeat frigiditatē rōne cause aīcedētis. ex alia parte diminuat rōne discrasie: calefaciēs aūt econtrario. Ite ꝓ ad certitudinē iudicy opz obseruare: qꝺ dispō corporis lapſi vniformis existat in oibus corporibus non soluz quantū ad cōplexionē: sed ēt quantū ad cōpositionem. Et quantum ad cōplexionē quidē est vniformis: cū fuerit discrasia similis in spē. ⁊ equalis in gradu. Nā cū experimētum ex plurib⁹ sensibus oriat: opz experiri complexionatum in corporib⁹ multis patiētibus eundē lapsuz in simili gradu. Alr enim artifex falleret: qz cōplexionatū: qōcūqz nō imutat eodē modo cholericū: ⁊ flegmaticū. Uidemus eniz qꝺ acuta: ⁊ etiā aliqua dulcia: que acumine participāt: soluunt flegmaticos. maxime si humiditatib⁹ flegmaticis abundāt in intestinis: ⁊ stōcho dissoluēdo eos. Cholericos ℞o nimis exiccando cōstipant. maxime si epar calidum. ⁊ exiccās humiditates intestinoꝝ inflāmet. Silr atriplices celerrime soluūt habētes frigida ⁊ bu. intestina ⁊ stōchuz. vix aūt aut nunqꝫ contrarios: ⁊ vlr nullū complexionatū: siue sit cibus siue medicina pōt equalr imutare corpa que sunt inequalr lapſa. ꝓinde testat Galenus ⁊ ꝓfirmat experientia qꝺ minus calidū infrigidat magis caliduz ea parte qua plus de frigiditate ꝑticipat. Si ergo per experientiaz colligatur potētia imutandi quā hz qōlz complexionatū. non est tradēda nisi alia corpoza similia nō solū in cōplexione: sed ēt in gradu cōplexionis equalia: vel vicina quātuz possibile fuerit. Et ab hac quidē cōsideratione oriē diuersitas iter sapiētes reperta: qua vnus iudicat vnū cōplexionatū: vt caulē: ⁊ triferā ⁊c. fore cōplexionis calide: alius ℞o frigide: vel vnus in vno gradu: ⁊ alius in alio. Quisqz nāqz iudicat. ℞m experientiā quā exercet in corporibus regionis sue. Et silr ab hac cōsideratione oriē diuersitas ista sapiētū: qua vnus in vna egritudine alicui⁹ mēbri compoſuit medicinā cōplexionatā in vno gradu: ⁊ alius in morbo eodē specie similē: tū in alio gradu. vū in discrasia calida epatis alteri⁹ gradus est Diarodon abbatis: ⁊ alterius Lon stātini: ⁊ sic de alys. Silr obseruāda est vniformitas

Diſpō requisit⁹ in ſbto i quo fit experiēcia.

Ꝓ 20 petates ⁊ actuales qualitates solo expimēto cognoscūtur. potentiales ꝝo expimēto ⁊ rone.

Sex obſuāda i experiūto.

Uñ fiat diuersitas iudicij in cōplexionib⁹ vel gradibus cōplexionū complexionatorum.

Regimẽ i dieta regitiũ ad debitũ ſ̃m i quo ſit experientia.

Quãtitas ℞ q̃litas ẽbita obſeruari dz in expiendo ꝓpõnata

Modus inueniẽdi doſes primas ꝓplexionatoꝝ.

in cõpoſitione in qua ſi corpora differãt non imutabunt eodẽ modo. Uidemus enim q̃ habẽtes meſeraicas: ⁊ meatus epatis valde latos vix aut nũq̃ ledunt: aut ſoluunt a dulcibus velut muſto ⁊ vuis. Nã potẽter humiditas iſtorũ trahit ad epar: terreſtreitas aũt remanẽs i inteſtinis cõſtipat. In q̃bus aũt p̃dicti meat⁹ ſtrictiſſimi ſunt ſumptis hȝ dolent in meſeraicis ꝓpter diſtenſionẽ. ⁊ cum magna portio humiditatis inteſtina pfundat vẽtris mollicies p̃curatur. ¶ Iterũ aũt ad debitus ſubiectũ requirit mediocre: ac ẽt vniforme ipſius regimen in dieta. Ita vt nõ ſolũ ſit in quãtitate: ſed in qualitate mediocre. In his peccante regimine nõ erit certum. qualr aut quantũ abſolute poſſit hoc cõplexionatũ qõ applicat corpora imutare. nimiũ. n. potanti comeſtio piſcis ſalſi tuſſim ſedat ex ſtilicidio cauſataz: ⁊ vocẽ clarificat obſcuratã potu ſupfluo. Cũ tũ de ſe pungitiuus ſit pãniculoꝝ pectoris: ⁊ exaſperatiu⁹ vocalis arterie. Simili modo vel rõne cõtingit variari effectũ cõplexionati. ⁊ in eodẽ corpore ſi vna vice ꝓpineẽ fameli co. alia quoq; vice miniſtreẽ eidẽ nõ fameſcẽti: qõ manifeſtius apparet in his que clare p̃ticipant naturã cibi ⁊ medicine. vnde caſſiafi. ⁊ pruna nõ monſtrãt eundẽ effectum ſoluẽdi ventrẽ: aut lactuca ⁊ cucurbita eundẽ infrigidãdi epar ⁊ ſpũalia: cũ ſumunt ab indigẽti cibo: ⁊ nõ indigẽti. ⁊ hec ℞o cõſideratio: ꝛ ad diſpoſitionẽ ſubiecti poſſet reduci. diſtinguit tñ ab ea ex parte cauſe ꝓpter hoc vt diligentius aduertat. id enim a quo cauſat: vel oꝛit hec conſideratio ꝓprie nõ eſt cõplexio vel cõpoſitio: ſed poti⁹ regimẽ. ¶ Tractatis igit his que ſeruare opꝛ ex parte ſubti. Jam vlteri⁹ eſt ſciendũ q̃ ex parte cõplexionati qõ obuiat corpori: ⁊ q̃ſtitas: ⁊ q̃litas debita obſeruari debet. non enim in quacũq; quãtitate obuiãs põt ſenſibilr imutare. ſꝛ vna eſt p̃ma quantitas in qua ſi obuiet corpori ſenſibilr imutabit ſm exigentiã ſue virtutis. verbi gra. in his que ſumunt iterius p̃ma quãtitas mellis eſt. ʒ. j. ⁊. ß. reſpectu corporis temperati. ſãdal. aũt. ʒ. j. ⁊. ß. tyriace ℞o. ʒ. ß. Reſpectu ℞o corporũ a tẽperamento diſtantiũ interdũ eſt maioꝛ interdũ eſt minoꝛ ſm diuerſitatẽ lapſus corporũ ⁊ virtutis cõplexionati. minoꝛ enim quãtitas tyriace calefacit cholericũ q̃ flegmaticũ. ⁊ minoꝛ ſandal. infrigidat ecõtrario. be aũt quantitates in ſumptis interius doſes dicuntur: ſiue ſumant ad pondus. vt. ʒ. ⁊ lib. ⁊ẽ. ſiue ẽt ad menſurã vt coclear ⁊ bzia la. Quaruꝛ dzie tres in gñe ſunt. ſ. maioꝛ ⁊ minoꝛ ⁊ media. Ex ſi nulla iſtarũ determinate ſciat: ⁊ ſit intẽtio experimẽto inueſtigare non ſolũ virtutẽ cõplexionati. ſed ẽt quantitatẽ primã. tunc artificialis experimẽtatoꝛ ꝓnieẽter incipit a minoꝛi quantitate quã ſua eſtimatio p̃cularis informata menſurat ne ſi forte nociua eẽt virtus cõplexionati nimiũ lederet. ¶ Quia ℞o p̃ma doſis cõplexionatoꝝ in tẽperata regione atqꝛ reſpectu coꝛpis tẽperati quodã modo canon eſt inuenĩẽdi doſes in ceteris regionib⁹ atqꝛ coꝛporibus. naꝛ in diſtẽperatis reſpectu illi⁹ minuit: vel augetur ꝓpter hoc illaꝛ conuenit ꝓus ſcire. De qua due regule collecte ſunt per experientiã a ſapiẽtibus. ⁊ p̃ma eſt de doſibus cõplexionatoꝝ inquantũ abſolutã habẽt rõneꝛ alterantiũ medicinarũ. Scõa ℞o de doſib⁹ inquantũ habent manifeſtã nutriendi potentiã. De abſolute ℞o alterantib⁹ eſt cõpertum in tẽperata regione atqꝛ in coꝛpore tẽperato q̃ p̃ma doſis cõplexionatoꝝ in quarto gradu eſt. ʒ. j. In ʒ° ℞o. ʒ. j. ⁊. ß. In ⁊° ℞o. ʒ. y. In p̃mo ℞o. ʒ. yi. intemperato ℞o vt intẽperatũ eſt non cõuenit certa doſis. De cõplexionatis ℞o habẽtibus manifeſtã nutrientis rationẽ cõpertum eſt q̃ hoc facit in eis. ʒ. qõ. ʒ. in alys. Unde ſicut in tẽperata regione: vel reſpectu coꝛporis tẽperati ſunt p̃ma doſis ſpicenardi que eſt calida in ſcõo gradu. ʒ. y. ſic p̃ma doſis mellis. ʒ. y. ⁊ ſilr de cõplexiõatis in p̃mo gradu. Ad tertiũ enim ⁊ quartũ nõ pueniunt ea que notabilr nutriunt. imo hȝ plus ſemp iprimunt coꝛpori vt medicina q̃ nutriẽs ſiẽ cepe ⁊ allia ⁊ hȝ. ¶ Si tũ habeat notitia doſis in vna diſtemperatarũ regionũ de facili ꝓpendetur in alia ꝓcedẽdo per regulas gñiales. quaruꝛ p̃ma eſt: vt attẽdatur differentia regionis ad regionẽ. ⁊ per gñs habitantiũ ad habitantes. q̃ ſi regio ad quã doſis queriẽ: ſit eiuſdẽ qualitatis eadẽ erit doſis. ſi ℞o differẽs diuerſa. ¶ ℣ª regula generalis eſt q̃ ad quãcũq; regionẽ queriẽ doſis: tũc ſi conuenit medicina cũ qualitatib⁹ eius. ⁊ regio fuerit itenſioris q̃litatis q̃ alia minuẽ doſis. reſpectu alterius regionis in qua eſt nota. Si ℞o opponat augebit. nam in frigida regione aut frigidiori maioꝛ erit doſis calefaciẽtis medicine q̃ in ea vel minus frigida. ſed in calidiori minoꝛ. ¶ ℣ª eſt q̃ p̃mũ argumẽtũ eſt tertie partis: ⁊ ſilr p̃ma diminutio. Nam ſicut in gradib⁹ infra tertiã partẽ nihil notabile ſit in doſibus. vnde ſi in calida regione ſit doſis. ʒ. j. in minus calida augebit. p̃mo de. ℈. ⁊ deinde gradatiz aſcendetur vſq; ad dupluz: ⁊ ecõtrario in diminutiõe. ¶ Qualitas aũt actualis ipſius debet eẽ mediocris: ita vt cũ applicatur oĩno ſit ab oi aliena qualitate nudatũ. ſ. vt nec vicinitate: vel coniunctione rei alteri⁹ actuali qualitate infoꝛmeẽ vel antiqtate: aut coꝛruptione quacũq; naturales potẽtias ſue ſpẽi amiſerit: ſed q̃ applicẽ coꝛpi in ea pfectione ac puritate que ſue ſpẽi debeẽ. ¶ Ex parte ℞o applicationis obſeruare opꝛ vt modus applicandi ſit debitus. Nam ſi ſandalus p fruſta ſumat ⁊ aurũ in pecys: aut pſiliuz iperfecte contritum applicetur artheticis. nec illud in epate nec iſtud in coꝛde: nec aliud in iuncturis manifeſtabit effectum: ſed opꝛ vt dura in puluerẽ reſoluant. Ecõtra ℞o ſi iacint⁹ teneatur in oꝛe puluericatus parũ ꝓderit coꝛdi. aut ſi ſaphyrus pulueriçatus oculis applicẽ. ſed vnicuiq; rei ꝓprius debetur modus. qui ſi ignoꝛẽ caute queraẽ experimẽto: ⁊ ꝓpter pericula quiſq; poti⁹ expertis adhereat. Silr ⁊ mẽbza modũ applicationis diuerſificãt. Naꝛ qui vult experiri de aliqua medicina: vtrũ ſit ꝛſolidatiua vlcerũ colonis: aut longaonis iprudenter applicat eã p os. cuꝛ per inferi⁹ debeat p clyſtere applicari. ⁊ ſm hanc formã intelligẽduꝛ eſt de alys mẽbris. ¶ Ad debitã ſilr applicationeꝛ ptinet moꝛa ſufficiens. quã ideo ſeruare opꝛ. qm̃ non in quacũq; moꝛa tẽporis agẽs naturale ſuũ monſtrat effectũ. ¶ Ex pte ℞o iꝑeſſionis facte obſeruãdũ eſt: vt ſubtiliter diſcernatur effectus p ſe ab eo qui eſt per accidẽs. Naꝛ ſolũ ab effectu p ſe iudicat res habere talẽ potentiã. Jd aũt diſcerniẽ cõſideratione oꝛdinis iꝑimendi ⁊ cõtinuationis: ⁊ ex diuerſitate diſpoſitionis coꝛpoꝛũ: ſicut ſupra iam patuit. Ex oꝛdine quidẽ iꝑeſſionis. nam interdũ effectus p ſe pcedit effectum per accidens: vt in aqua frigida que cum obuiat exterius coꝛpoꝛi ſtatim infrigidat: ſed poſtmodum calefacit. Similiter in potentialr complexiõatis: vt iulep: cũ obuiat ſtomacho p̃mo infrigidat: ſed interdũ in craſtino forte de die in diẽ inueniẽ augere diſcraſiã in his in quib⁹ aduritur in viſceribus ⁊ in venis cholera multa ſuccenſis. Quãdoq; effect⁹ per accidẽs pcedit effectũ p ſe ſicut in habẽtibus cholericũ ſtomachũ ⁊ miniſtrãtẽ oculis fumũ caliginoſuz ⁊ ebetantẽ viſuz. Naꝛ vſus lactuce a principio ſui viſum p accidens acuit reprimẽdo cholerã ⁊ prohibẽdo vapoꝛũ aſcenſuz. ſed finalr ebetat ingroſſando ſpirit⁹: ⁊ albugineũ atqꝛ vitreuz. Quicũq; igitur pcedat ſiue ſequatur ille ſemp erit per ſe qui ꝛtinuabiẽ in omnibus: aut pluribus coꝛporibus. ⁊ in eiſdẽ ⁊ in omni tẽpoꝛe velut plurimum. Nã que per accidẽs fiunt raro contingunt ⁊ in pauciꝛibus. Preterea ſi medicine impreſſio non manifeſtat in coꝛpoꝛe quando obuiat illi: ſed cũ ab eo fuerit ſeparata certum eſt q̃ illa iꝑeſſio ſit eius effectus p accidẽs. naꝛ p

Modus debit⁹ applicandi obſeruari dz in experiendo.

Debita moꝛa ſilr obſeruãda debet. Et impreſſio facta obſeruari ⁊ ꝑfari dz

Effect⁹ p ſe q̃ſ fit.

ſe agentia

se agentia iprimunt actuali obuiatione ad passum.

¶ De modo cognoscendi virtutes medicinarum per rationem. Cap. XXI.

Alia processus rationis qua cognoscunt virtutes medicine ꝓcedit ordine gemino: qz partiz a priorib⁹ ptim ℞o a posteriorib⁹ incboat ⁊ vtercꝫ ꝓcessus est necessari⁹ medico. Naz ꝑ ꝓcessum in quo incipit a cõsideratione ꝓncipiorum cõplexionati ⁊ suarũ virtutũ rõnabilr cõprehẽdit quot sunt earũ genera in gbuslibet medicis. ⁊ per quas dñias pñt multiplicari. tñ hec cõsideratio maxime regulat̃ per iuestigationes naturalis phie. s. inquãtuz cõsiderat generationẽ mistorũ ⁊ rõnẽ mistionis. vnde solũmodo ꝓuenit medico vt vtẽti: ⁊ nõ vt docẽti vel ꝓtractanti. vnicuicꝫ eniz artifici ꝓuenit aliqbus vti cõsiderationib⁹ quarũ certitudo tradit̃ in alys facultatib⁹ quas supponit. ꝓuenit ẽt eidẽ de gbusdã indagare veritatẽ per ꝓpria. Secũdus ꝓcessus ẽt regulat̃ ꝑ naturalia. naz cõsiderat cões passiones mistorũ: vt colorez: ⁊ odorẽ atqz similia. ¶ Qñ aũt ꝓcessus a causis magis est scientificus: ab eo ꝓuenit exordiũ sumere. Sciendũ est igit̃ q causarum a quibus oriuntur complexionatoruz virtutes quedam sunt intrinsece complexionato: quedam ℞o extrinsece. Intrinsece ℞o tot sunt in genere. quot sunt ea que cõcurunt ad generationẽ cõplexionati a pte intra. hec aũt sunt tria ꝑ ordinẽ se hñtia �. m nãz. s. mã ⁊ forª mistiõis ⁊ forma specifica. Miscibilia eniz ex gbus cõstituit̃ ipsuz cõplexionatũ ꝓpria sunt ꝑm naturã duob⁹ sequẽtibus. Forma ℞o mistionis: qz disponit ad formã specificã naturalr ꝓcedit eam. medico nãqz ꝑm suas cõsiderationes cõuenit dicere q ineſt cõplexionato vel misto duplex forma. s. mistionis: que cõsistit in modo colligantie miscibiliũ adinuicẽ. Nã posito q in pondere: vel mensura tãtũ eẽt de vnoquoqz cõponente in vno misto quantũ in alio: tñ si in altero mistorũ cõcurrant sub numero centũ nũmorũ vel plurimorũ. In altero gngentorũ constat q forma colligantie vel cõprehẽsionis ipsorũ adinuicẽ variabit̃ in vtroqꝫ: qz variata ꝓportione miscibiliũ adinuicẽ necesse est colligãtiã variari. Scõa ℞o cõplexionati forma est forma ꝑ quã in determinata spẽ mistorũ vel complexionatoꝝ reponit̃: que dr cõpletiua rei: talẽ autẽ pluralitatẽ atqz gradualitatẽ formarũ in misto non ponit medicus ꝑm exquisitũ iudiciũ veritatis: qñ nõ cõuenit ei certificare. sz hoc dicere cogitur ꝑm cõsiderationes sufficiẽtes ꝓposito suo. cuz enim intendat diltinctã habere notitiã de virtutib⁹ mistoruz: ⁊ inueniat in ipsis aliquã vtutẽ manifeste reducibilẽ ad formã mistionis manifeste posse reduci: necessario cogit dicere q altera ꝓcedit ex forma: que aliquo mõ sensu ⁊ rõne ꝓcipitur. Altera ℞o ad formaz reducit̃ que in se penit⁹ est occulta nostre cognitioni. ⁊ hec est forma specifica: ga nec sensu percipitur: nec rõcinando possumus dicere q sit substantia: vel qualitas: in qua tale vel tale cõponẽs. ⁊ tñ vel talr dominant̃: quemadmodũ possum⁹ de forma mistionis asserere: ꝙuis ignorem⁹ exquisite gradũ in quo cõsistit punctualr. ¶ Scõm ꝓdictas igit̃ cõsiderationes inuenit medicus q ꝑma genera virtutũ que possunt in complexionato reperiri sunt tria. s. virtus manãs a cõponentib⁹. Alia ℞o a forma mistionis. Tertia ℞o a forma specifica. Et bas quidẽ virtutes rõnabilr distinguit ⁊ denotat nominib⁹ ordinabilib⁹: cũ dicit q virtutũ cõplexionatoruz quedã sunt ꝑme. quedã scõe. quedã tertie. ꝑmas ℞o qualitates cõplexionatas duplici rõne. tum. s. qñ ante illas nõ sunt alie a gbus dependeant. tum ẽt. qz dependẽt ex bis q ꝑm nãm ꝓpria sunt cõplexionato. s. ex mãlibus cõponentibus. Scõe ℞o dicunt̃ ille que imediate ꝓcedũt ex ꝑmis. vel ex zº ꝓncipio cõplexionati supradicto. Tertie ℞o que ex tertio: que alio nõie vocant̃ ꝓprietates. Auer. tñ dicit eas esse quartas virtutes: quoniã scõas distinguit in duas. naz earũ quedã sunt que idifferẽter manifestãt effectũ suuz in quolz organo: sicut absterſiua/corrosiua/vlcerativa/ ⁊c. q̃daz ℞o determinate in aligbus organis: aut magis in illis q̃ in ceteris: vt ꝓuocatiua vrine in vrinalib⁹: vis ꝓuocatiua menstruoꝝ in matrice. gñatiua lactis in mãmillis. ⁊ ita de cõsimilibus: ⁊ sz aliqualr vera sit hec distictio: tñ in ꝓposito locũ non hz: qz virtutes medicinarũ nõ distinguuntur hic penes mẽbra: qñ tales differẽtie nõ sunt eis essentiales: imo accidẽtales: cũ ab extrinseco veniãt. Sz prima distõ ꝓcedit ꝓ ea que sunt cõplexionato eẽntialia. ¶ Cuz aũt vlteri⁹ inuestigat medicus per banc viam differẽtias aut spẽs ꝓdictoz̃ generũ: inuenit q sub ꝑmo gñe tot spẽs ꝑmarũ virtutũ cõtinent̃ quot sunt virtutes ꝑmoruz cõponentiũ. s. cali. fri. sic. ⁊ bu. bas eniz qualitates dicit medicus esse virtutes: qz sunt ꝓncipiũ opationis manifeste. s. alterationis in corꝑe sanabili. ⁊ iterũ dicunt̃ virtutes rõne taz dicta. Cũ aũt scõe virtutes imediate ꝓueniant ex ꝓcursu primarum in misto. ꝓpterea dicit q due sunt ꝑme differẽtie scõarũ: qñ nõ possunt a ꝑmis in genere differre nisi duobus modis: aut sicut intẽsum ⁊ remissuz: aut sicut simplex ⁊ cõpositum. ⁊ ideo dicit q scõarũ virtutũ quedã sunt que ꝑm rez nõ differunt a ꝑmis: sed sunt in aliqua ꝑmarũ: ꝓut est intensa. oẽs aũt scõe virtutes: ⁊ etiã tertie: qz carent nomine ꝓprio. ideo medicus nominat ab effectib⁹ earũ: gbus manifestant̃. dicit ergo q virtus cõbustiua nõ est nisi caliditas itensa: ⁊ cõgelativa frigiditas intensa: ⁊ sic de cõsimilibus. Quedã ℞o sunt que dependẽt a ꝑmis nõ solũ inquãtum ꝑme intẽduntur. sed iquantũ reducunt̃ ad aliquẽ gradum cõmistionis ꝓportionalis buic misto vel illi: talr q effectus qui manat a tali virtute nõ põt eẽ tñ effect⁹ vni⁹ primarũ virtutũ sed diuersarũ. ⁊ talis est virtus mundificatiua ⁊ generatiua carnis: ⁊ consolidatiua ⁊ siles. De tertys aũt virtutib⁹ nõ põt assignare ꝑmas dñias absolute: qz forme specifice rerũ: a gbus dependẽt imediate nõ habẽt aliquid cõe sub rõne generis: ad qõ vles ⁊ ꝑme differẽtie reducant̃: sed tñmodo distinguunt̃ ꝓprys effectibus: qui alio nomine vocant̃ ꝓprietates. ⁊ qz hos effectus considerat medicus per respectũ ad corꝑus sanabile: ꝓpterea respectu illius dicit vlr q due sunt in genere tertie virtutes. qñ aut ꝑm rõnẽ sue spẽi ꝓtrariantur sanabili corꝑori: vel cõueniunt. ⁊ cõtrarie dicunt̃ quecũqꝫ toti corꝑori: vel alicui suaruz partiũ inferunt nocumentũ. cõueniẽtes ℞o contrario modo: ⁊ tyriacales dicunt̃ siue ꝓprietates. Que ℞o sunt spẽs spãlissime taz istarũ q̃ secundarũ: qz solis effectibus colligit̃. iccirco dicet̃ in zº ꝓcessu. ¶ Nunc aũt considerandũ qualr notitia causarũ: a gbus dependent virtutes cõplexionatoruz: dirigat medicũ ad babendũ plenioꝝ notitiã de virtutib⁹ gbus possunt imutare corꝑus. Dictũ autẽ fuit supra q ꝑ viaz rõnis non cognoscitur in ꝓticulari: nisi vel potẽtialis. vel virt⁹ a cõplone dependẽs imediate. vñ sequit̃ q solum de ꝑmis: aut secũdis vtutibus põt ꝑ viam rationis baberi notitia. Uidendũ est igitur quantũ ad hec ꝓsit cõsideratio causarũ: ⁊ prius itrinsecarũ. Ad cuius euidentiã est sciendũ q recta ⁊ plena notitia virtutũ: ⁊ operũ potentialr cõplexionatoruz nõ habeẽ nisi per cõsiderationẽ coruz in gbus ipsa cõplexionata cõueniunt ⁊ differunt tam in generali q̃ in speciali. cognito eniz in quibus cõueniant: ⁊ in gbus differant diuersa cõplexionata sufficiẽter cognoscit̃ quas habeãt virtutes: ⁊ per ꝙs etiaz quas operationes. Quia ℞o notitia specialiũ ꝓfecte nõ habeẽ absqz cognitione generaliũ: ideo conuenit medico prius scire in quib⁹ cõplexionata conueniũt in generali ⁊ differunt. Ex

Un icuiqz artifici cõuenit vti aliqb⁹ suppoſitoꝝ

Trla intrinsece occurrẽtia ad generationẽ misti. mã ⁊ due forᵉ

Dñie aut spẽs ꝑmarũ generũ virtutũ.

Quo notitia cãruz vtutũ dirigat in notitiã ipsarũ virtutũ.

In qbus oia ꝓkonata cõueniant.

bis aũt que sunt de cõplexione superius sufficiẽter tradita colligit medicus q cõplexionata quãtũ ad id qđ eis attribuitur ex ꝓsideratione medicinali conueniũt tm̃ in vno.s. q oia dicunt̃ sic vel sic cõplexiona ta ꝫcõparatione humani corporis vt patuit supra.Quantũ ẋo ad id qđ pertinet eis ex natura ipsorum cõueniunt in quatuor.ꝑmo q oium ipsorũ eadẽ est ꝑma mã.s.quatuor elemẽta.Scõo q in oibus ex mutua actione z passione el'ntorum.vel quorũcũqz miscibiliũ resultat qualitas z^{a} que vocatur cõplexio.Tertio q in oi misto disponit illa cõplexio ad recipiendũ aliã virtutẽ a cõplexione que vocat̃ ꝓprietas.Quarto ẋo q oium cõplexionatorũ:quorũ cõplexio denominat̃ ab aliqua qualitate semp denominatio fit a ꝓdominanti.¶Ex

In qb⁹ differãt ꝓplexionata.

bis ẽt vlteri⁹ colligit̃ q q̃tũ ad intrinseca ꝑn^{a} differre nõ ꝓnt cõplexionata nisi vel ꝑ formaz mistionis:vel ꝑ z^{o} cõponẽtia:vel vtrũqz.quantũ enim ad formam mistionis oia cõplexionata diuersarũ specierũ differunt.naz cum differant in forma specifica ad quã illa disponit necesse est vt in illa ẽt differãt.In cõponẽtibus aũt differre nõ possunt nisi quantũ ad z^{a}:qz dictum est q in ꝑmis cõueniũt.¶Ad sciẽdum igit̃ per causas itrinsecas quantũ in genere differre possint cõplexionata potentialr penes virtutes ꝑmas z secũdas necesse est attente cõsiderare diam quã habẽt in secũdis cõponẽtibus:z in forma mistionis.Ad sciendũ aũt qualr cõplexionata differãt in secũdis cõponentib⁹ conuenit scire que sunt ꝑma:z que secũda.Prima nãqz sunt elemẽta cõia oibus mistis.qm̃ ex ipsis ꝑmo generant̃ cõplexionata quecũqz.Scõa ẋo sunt oia cõplexionata:vel iam ex elemẽtis cõstituta:ex qbus alia cõplexionata z^{o} constituunt̃:z dicunt̃ z^{a} respectu ꝑmorũ.nõ enim ꝑmo sunt constituentia cõplexionata.sed z^{o} z ꝓximo.¶Ex qbus ꝑz q duplex in genere cõplexionatorũ reperit̃ constitutio.s.ꝑma z scõa.z dicit̃ ꝑma illa que fit ex concursu elemẽtorũ simpliciũ.Scõa ẋo est illa que ꝓuenit ex cõcursu corporũ iam mistorũ ex elemẽtis.Prima ẋo harũ cõstitutionũ vtplurimũ manifestat̃ in cõmistis per naturaz sicut in vino/oleo/z sale:z similib⁹ homogeneis que ꝑm sensuz tm̃ resoluunt̃ in simplicia:z nõ in cõmista:raro aut̃ inuenit̃ in cõmistis ꝑ artẽ:qm̃ ars raro cõmiscet elementa simplicia. veluti si cõmisceat aquã terre ad cõponendũ lutũ.veritas aut̃ secũde cõstitutionis manifestat̃ crebro in naturalib⁹ z artificialib⁹.In nãlibus quoqz frequẽtius.in etherogeneis:vt in corporib⁹ aialium in quibus ex diuersis cõplexionatis constituit̃ corpus aialis.z in fructib⁹ plantarum. qui ex cortice z testa z nucleo constant z similib⁹:vt in psico z prunis z citro.Manifestat̃ etiã veritas huius secũde cõstitutionis cõplexionatorũ in homogeneis per naturaz cõmistionis:vt in lacte:z in sanguine:put sumit̃ ꝑ massa confusiõis hui⁹ venis.hec enim z multa naturalia similia resoluunt̃ ꝓxio in corpora cõmista ex elemẽtis.z ideo cõstat q ex eis fuerũt ꝓxio cõstituta.In artificialib⁹ aũt patet veritas huius cõstitutionis:nõ solũ per resolutionẽ cõplexionati:sed etiã per cõmistionẽ: cuz ars:vtplurimũ cõmisceat elemẽtata z nõ simplicia:vt mel z acetũ z succharũ z pluueres spẽrum:z sic de alys.¶Jam igit̃ ex bis ꝑz quõ cõplexionata possint in secũdis cõpositionibus differre:qz tunc.s.qñ ea ex qbus,ꝓxime componuntur differũt ratione vel spẽ.naz caseus z butyrũ z serũ:ex qbus lac constat:alteri⁹ rõnis sunt q̃ nucleus z testa.z cortex.quib⁹ cõstat fruct⁹.ignis aũt z aer z aqua z terra:qz in oibus cõplexionatis sunt vni⁹ rõnis ꝑm testimoniũ sensus cui medic⁹ innitit̃.Jdeo absolute dicit q per ꝑma cõponẽtia nõ differunt cõplexionata:quoniã eadẽ sunt ꝑm spẽm in oibus: sed quoniã inuenit ad sensuz q secũdo cõponẽtia sepe differunt in cõplexionatis ꝑm spẽm.ideo elicit ex boc regulaz generalẽ.circa notitiã ꝑme:vel secũde virtutis eoꝝ dicens:q quorũcũqz cõplexionatorũ ꝓxima cõponẽtia differunt sensibilr necesse est q habeãt differẽtes vtutes:vel ꝑmas:vel secũdas:vel ẽt vtraqz.ecõtrario aũt si diuersas habeãt virtutes:z ꝑm sensum nõ differãt in cõponentiuz quãtitate:necesse est vt differãt in forma mistionis:vt climia z marcasita z aristologia longa z ro.z mastix z oliba-

Cõplexionata tor z^{a} reperit cõstitutio.

nus z silia.¶Quãtum aũt differãt in ꝑmis elicit ꝑ cõparationẽ secũdo ꝓ cõponentiũ ad ꝑma.nam virtus vel qualitas illius elemẽti dominatur in cõplexionato de quo elemẽto magis ꝑticipant z^{o} componẽtia: vt siccitas in eo cui⁹ cõponentia secũda sunt magis terrea:z sic de alys.que ẋo elemẽta dominent̃ in secũdis compositionib⁹ ꝑ posteriora cognoscit.sicut patebit in secũdo ꝓcessu.¶Sed ex bis iaz babeẽ q quãtitas vel mensura z^{o} componentiũ ducit aliqualr medicũ in notitiã primarũ virtutũ que sunt in cõplexionato.Diuersitatẽ aũt quãtitatis:vel mensure cõponentiũ attendit poti⁹ in secũdis cõponẽtibus q̃ in primis. ideo qz z^{a} manifestius ad sensuz distinguunt̃ q̃ ꝑma.In artificialibus enim sensui patẽt in ipa cõpositione.naz artifex cognitor est materialiũ cõpositionis quaz efficit.z iõ per artẽ iudicat de cõplexione:q̃ resultat in medicina quã ipse cõponit:quẽadmodũ dicẽt in cõsideratione de gradibus cõpositarũ medicinarũ.Jn cõplexionatis aũt que sola opatione nature cõstituunt̃ patẽt sensui cõponentia duplici modo.s.vel ꝑ distinctionẽ sensibilẽ ipsorum in cõplexionato:vel cõpositio sicut in etherogeneis.vel per resolutionẽ:aut sequestrationẽ ipsoꝝ vt in homogeneis:sicut ꝑz in lacte.Iz igit̃ ex notitia quãtitatis primorũ cõponentiuz haberẽt aliqualr notitia primarũ virtutũ.tm̃ nõ attẽdit eã in ꝑma cõstitutione.sed in z^{a}.tum qz in illa nõ patẽt cõponentia sensu.cũ per istã scõam ducit̃ sufficiẽter quãtũ possibile est in notitiã quãtitatis ꝑmorũ componẽtiũ.¶Cõsideratis igit̃ componẽtibus cõplexionatorũ quantũ possibile est.iam restat scõo cõsiderare formã cõpositionis:vel mistionis.vt perpendat̃ quantũ ex parte ipsi⁹ possunt prime vel scõe virtutes in cõplexionatis diuersificari.Mistio enim duob⁹ modis sumit̃.Uno qdez large.s.ꝓ cõstitutione cõplexionati ex diuersis componẽtibus sub actu vnius cõis cõplexionis toti cõposito.z hoc modo nõ solũ homogenea:sed ẽt etherogenea dicunt̃ cõmista.qz q̃uis habeãt partes formalr sensu distictas:tm̃ ex eis in toto cõposito resultat vna forma cõplexionis:que debetur ei ꝑm spẽm suaz.Iz igit̃ de forma mistionis sit colligãtia:vel cõprehensio miscibiliũ:aut componentiũ adinuicẽ alteratorũ ꝑm q exigit species cõplexionati.tm̃ qz vltimum z formale qđ debetur cõplexionato inquãtum cõplexionatuz est vnio suoruz cõponentium sub actu vnius cõplexionis totius.Jdeo medicus formã cõmistionis denotat per cõplexionẽ cũ dicit.Qz complexionũ quedã est ꝑma.quedaz scõa.Jntendẽs per complexionẽ mistionẽ:vel cõstitutionẽ supra expositaz.z hoc facit vt insinuet q illud:quo formaliter colligant̃ oia cõponentia in cõplexionato:ad hoc vt stent sub actu vni⁹ forme substãtialis que vltima perfectio est ipsi⁹ nõ est nisi complexio.Jta q sicut illa forma est vna sic est cõplexio totius.Iz enim cõstituat̃ ex partialibus z diuersis cõplexionibus.tm̃ nõ hz rationẽ:nisi vni⁹ ꝓput disponit totũ complexionatũ ad vltimam eius perfectionẽ.Jterũ etiã:qz per complexionẽ:id est per sensibilez effectũ eius deuenit in notitiã forme mistionis:vt patebit in z^{o} ꝓcessu.Alio ẋo modo sumit̃ mistio minus large.s.ꝑ constitutione cõplexionati facta ex componẽtibus secundis vnitis tm̃ ꝑm situm propinquitatis:z hoc modo sumit medicus quãdo dicit q medicinarũ quedã cõponunt̃ ex duabus aut pluribus diuersis substãtys ipermistis.quarũ

Cõplexionata i scõis ꝓpositionibus differunt.

Mistio duob⁹ modis sumit̃.

Mistio differãt ꝓplexionata ex ꝑte formẽ ꝓpõnis vt mistionis.

quedam

quedã habẽt partes ipermistas sensu manifestas vt citrũ: quedã autẽ sensu occultas vt psiliũ. ¶ Ad videndũ igitur quo diuersitas mistionis diuersificat vtutes pmas z scõas cõplexionatorũ: pcognoscere opz dias que in genere pñt cadere in forma mistionis. Generales aũt eius die patẽt ex ratione ipsius. naz cũ forma mistionis: aut mistio prout hic sumiẽ sit aliqualis vnio cõponentium in cõposito sub actu cõplexionis cõis z vnio cõponentiuz in gbusdam sit distincta. vt in etherogeneis. in alys idistincta. vt in homogeneis: z in gbusdã fortis: in alys xo debilis. cõstat q ois mistio cõplexionatorũ decurret p has differẽtias. Est igitur illa mistio distincta in qua cõponẽtia sensibilr in composito distinguunt. Indistincta xo illi que opponiẽ. Fortis aũt vel firma dicit illa in qua cõponẽtia seu prima seu scõa difficiliter separant abinuicẽ non solũ actione nostri corporis: sed etiã ignea. Debilis aũt in qua cõponẽtia leuiter separant. nõ solũ actione fortis agẽtis: sed debilis. Mistio aũt pfecta z iperfecta realr cõtinetur sub pdictis: sz fz rationẽ differt ab eis. ois enim pfecta mistio est z idistincta z aliqualr fortis: sed nõ econtrario. Unde in plus se hz idistincta z fortis q pfecta. Mistio enim pfecta est que aliter vocatur mistio fm totũ: z est illa in qua cõponentia ita pfecte se transmutãt: vt ad homogeneitatẽ oino perueniant: tam in suba q in cõplexione q in omni virtute. Ita q ad vnaz complexionẽ in toto z in partib⁹: z ad vnam virtutẽ seu ꝓprietatẽ oino reducunt. z hec est vera mistio quã cõsiderat naturalis: de qua non multum curat medicus: ga non est principium diuerse virtutis: sed magis curat de opposita. scilicet imperfecta in qua componentia non reducuntur ad talem homogeneitatez: z in hac mistio large sumiẽ. s. pro aggregatione componentiũ sibiinuicẽ approximquantiũ fm situm. quapp de ratione huius mistionis. est vicinatio partiũ fm potentiã. Et pp hanc ꝓsiderationẽ asserit medicus q forme substãtiales miscibiliũ saluantur in misto. ad qõ dicendũ mouet ex his que apparẽt in iperfecte mistis: quoz vnũ est distincta resolutio ipsoz in sua cõponentia. Scõm xo est: qz manẽte ipsoz specie distincte operant cõtraria: vel diuersa in corpore. talẽ autez sententiã non diffamat medicus: qñ accepta est ex sufficiẽtibus ꝓpositio: z nõ necessarys absolute. Aduertẽdũ tñ est q mistio quozũcũqz complexionatoz si ꝓsideret respectu complexionati: ad cuius genera cõis est via. semp est pfecta: qz per ipsaz spem suaz adipiscit complexionatũ. Sz si cõsideretur respectu alteri⁹ vt sanabilis corporis qualr soluz ꝓsiderat medicus tunc põt esse pfecta z iperfecta. z pfectaz qdem dicit esse medicus illaz: in qua cõplexionatũ si corpori applicet nõ imutabit ipsuz: nisi cuz vna virtute pma z scõa z tertia: z non cuz oppositis: aut plurib⁹ diuersis. ita q semp alterabit per se: cũ vna cõplexione tñ. z cũ vna virtute. scõa operabit z silr cuz vna tertia: quale complexionatũ est scamonea. Nã pma virtus eius est solũmodo calefacere. scõa xo solũmodo aperire seu rarificare. tertia xo cholerã potenter attrahere. Imperfectã xo dicit eẽ illaz in qua cõplexionatũ imutat corpus oppositis virtutibus: aut plurib⁹ diuersis in pmo. vel scõo. vel tertio genere vtutũ: aut omnib⁹. Oz aũt in eodẽ cõplexionato possint opposite virtutes existere ratio ꝓbat z experiẽtia: vel sensus confirmat. Naz in etherogeneis: quoz partes distincte sunt fm subam: vel corpulentiam: necesse est vt in cõplexione differant: z opponant postq in corpulentia opponuntur: sicut caro dactyli: vel pruni est mollis: os xo durissimum. rõnabile igit est illam esse humide cõplexionis z istud sicce. Quemadmodũ autẽ cõplexiones differũt: sic z scõe virtutes z tertie. Iz a nobis ignorent. sz de his experientia nos certificat, constat enim q scõa virtus in carne citonio z exasperatiua est pectoris. in grano xo ipsi⁹ est lenitiua. caro silr perficoz est opilatiua canaliũ pulmonis. nucleus aũt ei⁹ aperitiuus: z illa frigida. z iste calidus. De tertijs quoq scimus q cortex citri confortat cor. z caro ei⁹ generat colicã: z semen eius pellit venenum. cauda quoq cerui venenũ est homini: cornu xo eius tyriaca. silr autez existimãdũ est esse in alys homogeneis: vt in lacte. Quecũqz igit pfecte mistionis sunt tñ vnuz operant fm qõlz genus virtutũ: qõ pz a maiori: quonia ea que sũt iperfecte mistionis. Dum tñ partes cõponẽtes taz vicine sint. vt sensu discerni nequeant. Iz sint oppositarũ virtutũ: seu qualitatũ: tñ de se nõ manifestãt in corpe: nisi vnũ effectũ: qz cũ vicinissime sint: vna nõ operat in alia pte notabili sine altera: z in ipressione quã faciũt in sanabili corpore nõ apparet diuersitas: sed vnus cõis effectus: vtpote tẽperamenti. Cuius igit mistio taliũ partiũ non sit pfecta: qz nondũ fm veritatẽ perfecte se transmutauerũt cõponentia sicut in tyriaca: z mitridato: z multis alys pfectionib⁹ frequenter accidit ante fermentationẽ: z perfectionẽ ipsarũ. tñ nõ impzimunt sensibilr diuersos effect⁹ quantũ est de se: multo minus ergo cõplexionato pfecte mistionis. Ideo xo dictum est de se: qz possibile est q per accidens manifeste faciãt ipressiones diuersas: sicut accidit qñ mẽbrũ aliqõ corporis: cui applicant indiget altero cõponentiũ. tunc enim possibile est vt in medicina: cuius ptes vehemẽter sibiinuicem adherẽt: oppositũ cõtingat ꝓpter viz discretiuã que viget in mẽbris ex actione expulsiue z retentiue: qua nocitiuum aby cit z iuuatiuũ retinetur. Unde cuz natura mẽbri diuidat: z secernat cõueniens ab inconuenienti: accidit qñ mẽbrum indiget altero cõponentiuz: vt diuersa manifestant seorsum ipressiones oppositas. natura tñ mẽbri non semp diuidit cõponentia. naz cũ semp inclinet ad meli⁹ quãdo contingit q oiuz componentiũ virtutes sunt mẽbro necessarie. tunc nõ laborat ea secernere. quapropter in gbus cõplexio: z ꝓprietas cõcorditer iuuãt membrũ: oino respuit natura secernere componẽtia: vt pz in fracturis itrinsecis ossium. Etenim nasturcy semẽ bibitũ ab hõ patiẽtibus natura nititur ꝓseruare in sua specie ꝓinde post longa tẽpora circa pozum fracture sepius inuentũ est integruz. Silr dato q cõplexio non iuuaret naturã vel modicũ lederet: dum tñ ꝓprietas esset valde necessaria corpori non conaretur secernere componẽtia medicine nõ pderetur ꝓprietas. Et iccirco in corpib⁹ q̃ multũ tyriaca indigent pp graue toxicũ seu venenũ diutius saluat in specie sua q in non indigẽtibus. ꝓinde cholericus punct⁹ a scorpione si sumpserit polomenion: aut nullã: aut modicã caliditatis molestiã sentit in stomacho: z in alys mẽbris q que transit vsq in finez: cuz iam liberatus est a veneno. Si xo punct⁹ nõ fuerit mox a ꝓncipio viscera inflãmant z estuant. Naz in ꝓmo naturã speciẽ illius medicine ꝓseruare nititur donec ab ea suscepit iuuamentũ. postmodũ xo qz potius lederet carpinare: ac ledere studet: vt ipsaz corrumpat si nõ possit eaz cito expellere. nã cũ natura cõplexionato nullo modo indiget: sed ei repugnat: tam rõne totius q partiũ: integrũ expellit celeriter si fuerit fortis. quẽadmodũ frequẽter accidit de pillulis laxatiuis. Cuz xo membrũ aliquod parte aliqua cõplexionati multũ egerit: tam in via nutrimenti q medicine. tunc velociter eã diuidit a sibi opposita sicut epar velociter separat aqueaz vini substantiã a terrestri z ignitã terrestrẽ aceti ab aquea. Nec aũt est vna de causis ꝓpter quas in habẽtibus epar aut stomachũ frigidũ magis ledunt renes z vesica z matrix z iuncture sumptione aceti infrigidãdo. Naz epar frigidũ partes ea. sibi retinet quantũ potest. ꝓpter qõ aquee ꝓcedentes vltra fortius q in oppositis. z illa mẽbra gbus postmodũ approximquãt

Quo diuersificent vtutes p^e z 2^e opl'onator penes diuersitatẽ mistionis.

Mistio ꝓsiderata a medico.

Mistio ꝓsiderata a medico.

Fortes sbales miscibiliũ saluãt i misto q̃ reb dicat medicus.

Mistio pfecta fm medicuz.

Mistio iperfecta fz medicũ.

Quo in eodẽ opl'onato possint eẽ oppositevtutes.

Qñ virtus mẽbri secernat ꝺdiuidat ꝓponẽtia z qñ non.

Nota ꝺ se. nasturcij.

ledunt amplius: cuius oppositū cōtingit in habētib⁹ epar calidius tēperato. Ex hoc etiā contingit q̄ vinū album sensibiliter ledit frequenter in illis regionibus mulieres ꝛ senes. lz indigeāt diureticis. ¶ Ex p̄dictis aūt colligi p̄t q̄ tribus ex causis contingit: vt cōplexionatū corpori obuiās manifeste faciat in eo diuersas ip̄ressiones: ꝛ vna q̄dez est sequestratio cōponentiū eius a natura facta ꝓpter necessitatē. lz vehemēter adhereāt mutuo: sicut p̄z i vino ꝛ aceto. alie x̄o due sunt ex parte complexionati. Quarus vna est debilitas colligantie suoꝝ cōponentiū scḋoꝝus: ꝓpter q̄ facillime separant: sicut est manifestus in etherogeneis: ꝛ in multis etiā homogeneis. In lentib⁹ enim ꝛ ciceribus: cū debiliter colligētur inuicez substātia grossa terrestris valde atq; subtilis modice terrestreitat: ꝛ pauce igneitatis q̄ nō solū elixatione separant abinuicē: sed ēt remollitione. ꝛ ideo illa stringit ventrē ꝛ obturat meat⁹. hec aūt vrinam ꝓuocat ꝛ aperit vias. ꝛ si cōcurrūt in codez mēbro p̄cipue debili sicut in intestinis aut stomacho: tozsionibus aut gurgulationib⁹ vexant corpus ꝓpter motus cōtrarios. naz alterū claudere festinat: alterū aperire meatus. ꝛ idē contingit ex sicla ꝛ multis oleribus: in q̄bus substātia salsa ꝛ nitrosa debiliter cū terrea stiptica colligat. In q̄busdam etiā substātia subtilis adeo debiliter ꝛ superficialr grosse coniungit vt modica lotione separet ab ea: sicut in endiuia ꝛ lactuca ꝛ rostro porcino. Alia x̄o causa ex parte cōplexionati est possibilitas scḋoꝝus cōponentiū: rōne cui⁹ leuiter actione corporis reducit ad actuz. lz enim sēcō cōponētia cito sequestrent: tn̄ si alterū esset compactū: ꝛ difficilis resolutionis: alteruz x̄o passibile manifestaret ip̄ressio passibilis tn̄. Proinde cōtingit q̄ medulla ficuz operat in corpore manifeste. grana x̄o nihil: sed integra deponūtur. ꝛ hoc detegit errorē eorum qui arbitrant q̄ ad reductionē potētie cōplexionatorū in actum sufficiat tn̄ sequestratio partiū. ¶ Jaz ergo p̄z ex his qualr distinctio cōponentiū in cōmisto ꝛ debilitas colligātie deducit in notitiā potētie seu virtutis: quā hz cōplexionatū imutādo corpus sanal i le. Naz ex hoc perpendit diuersitas virtutū: aut potentia faciēdi diuersas ip̄ressiones. De fortitudine x̄o cōmistionis p̄z ēt in parte qualr ad hanc notitiaz p̄osit p id q̄ est in mistione p̄fecta: sed in q̄bus est fortis: ꝛ nō perfecta iaz per oppositū p̄z q̄ eorū cōponentia: cum suis virtutibus faciūt manifestas ꝛ distictas ip̄ressiones absq; eo q̄ adinuicē separent: sicut p̄z in camomilla in qua stipticuz: ꝛ resolutiuū ꝛ aperitiuū cōpositione. taz fortiter colligant: vt per ignis decoctionē difficiliter abinuicē separent. Qñ igit exterius applicaī manifeste imutat cū vtraq; virtute parte candē vt in mēbris labore fatigatis. naz ꝛ superfluitates resoluit ab eis ꝛ moderate stringēdo corroborat: interius ēt sumpta silr operatur: nisi natura indigēs altero cōponentiū ea secerneret: vt tactū est supra. Complexionatū x̄o q̄ perfecte simul ꝛ fortis est mistionis: vt oleuz: cuius cōponentia: nullo modo distinguunt: ꝛ p ignē difficillime separant: vnū tn̄ operatur fz vnūq̄q; genus virtutis ꝛ iuus: ꝛ extra. naz quo ad p̄mas p se temperate calefacit: quo ad scḋas lenit solūmodo: quo ad tertias x̄o lumbricos necat. Uiso qualr cause iteriores cōplexionati ducunt in notitiaz potentie quā habēt ad imutandū corpus. iam de exterioribus restat videre. Inter quas ille tn̄ considerande sunt que habēt rationē efficiētis. nam soluz be possunt cōplexionatum virtute aliqua informare. cōstat autez q̄ informatur: ꝛ a generāte: ꝛ ab omni etiā transmutāte. Unde per naturaz ipsoꝝ ꝓpenditur aliqua virtus: siue naturam cōplexionati. Heneratiua x̄o sunt locus ꝛ individuū spēi. Quantū x̄o locoꝝ diuersitas diuersificet nō solū primas ꝛ scḋas virtutes cōplexionati: sed ēt tertias mōstrat auctoritas Hal. dicentis q̄ planta que in persia crescēs erat pnitiosa transplantata in egypto ad litus nili facta est comestibilis. Et aliqui sapientū asserūt plantā illaz fuisse caulem: nec est icredibile. quoniā hic apud nos experimur q̄ caulis crescēs in locis frigidis: ꝛ siccis vt in montib⁹ aridis est valde terrestris ꝛ stipticus. In calidis aūt ꝛ humidis: vt in solo maritimo ꝑcipue argilloso multū est humidus ꝛ ventris mollificatiuus ꝛ oculoꝝ. Persica x̄o crescentia in locis irriguis comperiunt inimicari dentib⁹ ꝛ oculis ꝛ pulmoni. q̄ x̄o crescūt in locis aridis maxime sabulosis cordi conferūt ꝛoculis: ꝛ pulmoni: nec ledūt dentes. Similiter quoq; per loca diuersificant in viribus grana panifica: vt frumentū ordeū: ꝛ succi plantarū: vt vinū ꝛ oleum: ꝛ sic de alys: quemadmodū in particularib⁹ considerationib⁹ cōplexionatorū tractatur: nec mirū cum etiā ꝓpter diuersitatez locoꝝ speciē mutet: vt frumentū in loliū: ꝛ ordeum in auenaz: ꝛ sic panicū arabicū in ciperi speciē: ꝛ vlmus in viteē: ꝛ sic de alys. ¶ Dic aūt sufficit nosse q̄ oīum complexionatoꝝ nature siue plante fuerint: siue animalia: siue mineralia vergunt ad nām loci gñationis ipsoꝝ. ꝛ ideo mineralia vt plurimū sicca sunt ꝛ terrestria. pisces aūt humidi valde seu aquei: gressibilia ꝛ plante medio mō fm plus ꝛ minus. Ex hac aūt cōsideratione ꝓuenit diuersitas que reperit apud sapiētes in iudicādo de naturis cōplexionatorū. Nam vnus fm experientiaz sue regionis calide complexionis iudicat esse caulē. Alius x̄o frigide quantum ad suam. ¶ Species quoq; generantiū diuersificāt complexionata. Naz stercus bouinū cōparatione caprini vel ouini est humidū. Hoc aūt est valde siccuz. ꝛ ideo necat fistulam. illud aūt obtundit puncturas apum.

Caulis.

Perfica.

Cōplexiones rozum nature cōgūt ad naturā loci gñationis ipsorum.

¶ De transmutatione cōplexionatorū. Cap. XXII.

Circa transmutationē cōplexionatoꝝ est sciendū q̄ omnia nata sunt trāsmutari ꝛ alterari: vel ab elemētis vel ab elemētatis. Transmutantiū x̄o genera denotant per modos transmutationis. Duius aūt duo sunt p̄mi ꝛ cōmunes modi: quedā est transmutatio pure naturalis ipsi cōplexionato. Hec aūt distinguit per tēpus sue durationis cuius due sunt partes. Nā aut duratio vicinatur generationi ꝛ tunc dicit res noua vel recens: aut est a tēpore gñationis valde remota: ꝛ tunc dicit antiquata seu vetus. Nouitas igit siue recentia ꝛ inueteratio cōplexionatorū diligēter est attendēda. Naz efficaciter variat virtutes ipsoꝝ. quedā enim in nouitate sua sunt tēperata ꝛ parū calida: sed inueterata fiūt acute caliditatis: vel rancida: vt ꝯcchārū ꝛ oleuz etiaz pinguia. quedā x̄o econuerso. ſ. frigida vt liquores aquosi. Similiter aūt humiditas: vt plurimū dominatur in nouitate. siccitas autem in vetustate: vt in aquosis fructibus. In terrestrib⁹ x̄o ecōtrario. Quedā etiam in sua nouitate sunt lenitiua: in vetustate vo sunt pūgitiua. vt omnia pinguia. Mespila quoq; ꝛ sorba in sua recentia guttur exasperant: ꝛ leniūt in vetustate: ꝛ similiter cetera pontica. In tertys quoq; virtutib⁹ non minus est manifestū. nam agaricus pellit venenū in nouitate: sed antiquatus est venenū pestiferū. Mirab. quoq; recentes ventrē soluunt expellēdo humores: Inueterati x̄o fortissime stringūt: ꝛ hoc etiā idem facit turbith. ¶ Secūda trāsmutatio i genere complexionatorū est accidētalis que interdū est casualis. quādoq; x̄o per artificiū procurata ꝛ quomodocūq; cōtingat sub sex differētys comprehēditur. Nam aut fit per ignitionē vel cōgelationez: vel per ablutionē: aut contritionē: aut vicinationē: aut permistionē. ¶ Qō aūt per ignez alteratur: aut coquit aut aduritur. que x̄o coquunt: aut elixant: aut assant: ꝛ vtrūq; fit pluribus modis: vt in partibus medicine docet. cōstat autez q̄

Trāsmutātiū gña denotant p modos trāsmutationis qui duo sūt p̄mi ꝛ cōes.

Trāsmutatio complexionatoꝝ accidētalis sb sex differētijs cōprehenditur. Ignitio.

cōplexionata

Tribꝰ de cāis complexionatū facit i corpe diuersas ip̄ressiones.

Qualiter cāe exteriores cōplexiōati ducūt i notitiaz potē eius.

cõplexionata:siue sint cibi:siue medicine alr corpus imutãt cruda:r alr cocta:r aliter boc modo cocta:r aliter illo. Similiter quoqz adustio manifestas facit alterationes in eis.q̃uis multipliciter alterentur ea que iubet ars p ignẽ ꝓparari:tñ omnes operationes reducunt ad duas intẽtiones.r vna est vt tñ amittat qualitates incõuenientes corpori vel operi vel vtriqz.corpori quidẽ quẽadmodũ coquuntur carnes r olera r cetera nutrimẽtia:vt spolientur qualitatibus que digestioni repugnant:vt sunt grossities:durities: frigiditas:supflua humiditas.Et similiter intelligendũ est de alys nocuis qualitatib⁹ corpori:siue in cibis:siue in medicinis:vt est acumen:r venenositas.alliũ enim coquit:vt spolietur acumine:vel vt saltẽ diminuat.Atramentũ ℞o leuiter assat:vt resoluat acumẽ ipsi⁹ vl minuat.cuz eniz ei⁹ substantia sit valde terrestris r pontica ꝑs amittit p moderatã ignitionẽ acumen innatũ quod in subtili fundatur substãtia q̃ acgrat.scorpio ℞o aduritur:vt eius venenositas resoluat.Operi quemadmodũ calefit cera:vt amittat soliditatẽ:r apte relaxet in icorporatione pulueriũ:r sili rõne liquat ambra:r sic de alys.ꝓpter vtrũqz ℞o fit quãdo assant gummi arabici:aut dragagantũ in tussiculosis:r lyentericis.Nã mucillaginositas ipsoz resistit pulueriçationi: r aduersat leuib⁹ intestinis:aut stomacho.Alia ℞o intẽtio est:vt acgrat qualitatẽ necessariã corpori vel operi.corpori vt vnctuositatẽ:qua ratione assant auellane in passionibus pectoris:vel frumentũ ad extrabendũ oleum pro lentiginibus r pannis.Quãdoqz ℞o vt acgrat acumen:sicut quãdo lapides calcinant ꝑ ruptoryz faciẽdis in frigidis r antiquis artheticis vel pontica in vlceribus sordidis r deambulatiuis:aut supeuenientẽ fluxũ recipientibus.Nam talibus cõuenit exiccatio fortis:r etiã absterſio ad resistendũ virulẽtie grosse:atqz moderata ꝙstrictio ad resistendũ fluxui r dilatationi.r ideo necesse est medicinaz esse amaraz:vel acutã r stipticaz.Cum ergo aduritur ponticũ moderate stipticuz remanet:r amaruz efficitur vel acutuz.Ideo mirabol.adusti speciales sunt in cancris r fistulis.Interdũ autez vt acquirat subtilitatẽ:vt cuz assant semina frigida diuretica in ardore vrine:cũ epatis opilatione:vel cornu ceruinũ in icteritia.Quandoqz ℞o soluz ignitur:vt acquirat aptitudinẽ pulueriçationis:vt sericuz in debilitate cordis quãdo necessitas vrget ad puluerizandũ celeriter. Naz si subtiliter cum forpicib⁹ incidat supra moduz esset vtilius.Dic aũt incidentalr tactuz est:id qõ pertinet ad ꝓparationẽ medicinaruz,quoniã ad doctrinam spectat operis vel cõplexionis earum.Sed sufficit ad ꝓpositum scire q̃ alteratio facta per ignez aliqua cõplexionata subtiliat. aliqua ingrossat.aligbus ℞o prebet acumen.Alys aufert. alys ℞o venenositatẽ.quibusdaz autẽ dat vnctuositatem. alys siccitatez:quibusdaz molliciẽ:quibusdã duritiẽ:quibusdaz caliditatẽ:r quibusdã omnino aufert virtutẽ innatam:lz modicum patiant ab eo sicut flores:r ea que subtilis r passibilis substãtie sunt.vt epithimũ leuiter per decoctionẽ perdit virtutez:quia vltra primum feruorẽ:que ℞o sunt grosse substãtie tarde:r que mediocris medio modo.

Cõgelatio ¶ De congelatione ℞o constat q̃ de se infrigidat cõplexionatũ r indurat r inspissat:r aufert ei subtiliatiuaz virtutez.

Ablutio ¶ Ablutio ℞o separat partes acutas r igneas a terrestribus ꝓpter quod calx r aloe sepius abluunt r toties iterari potest q̃ vel infrigidabit:vel tẽperabit ablutũ. aliqua tamen interdũ abluunt:vt subtilissime partes separẽtur a grossis:ꝓpterea thutia pulueriçata frequẽter abluit.

Cõtritio ¶ Contritio ℞o lz aliquãdo fuerit modica:nihilominus aliquibus medicinis aufert virtutẽ:vt scamonee.gbusdaz ℞o cum hoc ingerit venenositatẽ:vt bdellio r agarico.tãdiu etiam posset durare q̃ omnino complexionato aufert virtutẽ.Nec valet cũ dicit q̃ sicut se habet totuz ad totũ: sic pars ꝓportionalis ad partẽ vt medietas ad medietatẽ: r decima ad decimã:r sic de alys:naz argumẽtum a ꝓportione:tunc solũ est necessariũ quãdo in oibus terminis qui adiuicẽ cõparant est vniformis ꝓportio:r similes omnino conditiones.Dic autẽ sunt dispares omnibus illis modis quibus deficere põt vniformitas ꝓportionis partium ad totum q̃ duob⁹ modis contingit cũ quantitas tota motoris in aliquotas partes diuiditur.Primo:q; possibile est vt per dominiũ eius partes deue niant ad tantaz paruitatem q̃ non saluet in eis spẽs totius.Naz cum oium naturaconstãtiũ terminus sit:r ratio magnitudinis:r augumẽti latitudo quãtitatis in qua saluat species infra duos terminos continent.Quoruz vnus est terminus paruitatis: alius magnitudinis.Si ergo pars totius diuisi transgreditur terminũ vltimum paruitatis nedum non retinebit ptem virtutis ꝓportionalẽ virtuti totius.Sz penitus nihil.Secũdo ℞o modo potest deficere similitudo ꝓportionis partis motoris ad totũ.ꝓpterea q; lz pars sit tanta r talis q̃ retineat ꝓportionalem partez virtutis totius.tñ possibile est vt taliter comparet ad partẽ mobilis ei ꝓportionalẽ q̃ non erit omnino eadem habitudo partis ad partem:que totius ad totũ:r hoc contingit quotiescũqz ps motoris comparat ad partez mobilis vnitã toti q̃uis sensui:vel imaginationi distincta sit tanq̃ si esset singularis: aut separata:tunc enim contingit q̃ totus motor comparatur ad totuz mobile sicut ad ꝑcisum separatũ ab omni ꝓhibente.talis autẽ pars mobilis non erit ꝑcisa r separata. Naz si esset vtiqz moueret ab illa parte motoris ad quaz comparat.seruata etiã eadem habitudine in conditionib⁹ ceteris vt spatio r tẽpore r similibus.Et hoc detegit ignorantiam r errorez corũ medicorũ qui asserunt q̃ si vna dosis alicui⁹ laxatiui euacuet.i y.ʒ.alicuius humoris vel moueat:tunc pars tertia dosis illius vnam educet.ʒ.aut semel mouebit. Vicinitas ¶ Uicinitas quoqz magnã facit in complexionatis mutationẽ.per vicinitatẽ ℞o itelligit omnis approximatio corpis ad corpus in qua non est sensibilis mistio. ꝓpterea continens dicit approximari contẽto r nutriens nutrito r quecũqz etiaz alia sibi appropinquãtia intantuz q̃ mutuo se transmutant.patet autez q̃ continens.vt aer/ suis qualitatib⁹:aut virtutib⁹ imutat complexionata quecũqz.Naz in aliquo calefiunt.in alio ℞o infrigidantur vel humescunt:vel acescunt:r qõ amplius est in aliquo bene conseruant.In alio ℞o corrũpuntur atqz putrescunt.Nutrientia ℞o quantũ imutent patet ex pascuis animaliuz sicut in particularib⁹ declarat.De approximatione ℞o ceteroruz corpoz adinuicem pz veritas:tam in generatione complexionatoruz q̃ in conseruatione ipsoruz.naz viti si finus appropinquat vinũ erit calidius ad putrescendum ꝓmptissimũ ex abundãtia superflue humiditatis.Proinde graues r ebetes spiritus generat r paz confortat vires spiritales r animales.Ambra ℞o si iuxta castoreuz:vel assam fetidaz teneat efficit odoris horribilis r acute caliditatis. Mixtio. ¶ Complexionatũ ℞o aly permistũ interdũ confortat virtutẽ eius cui admiscet vel adiungitur sicut çinçiber confortat virtutẽ r acuitatẽ turbith.r per cõsequẽs dissoluendi potentiã r vnũquodqz simile simili.Quãdoqz ℞o debilitat vt quãdo contraria iunguntur adinuicem.nam lenitiuum r stipticum mutuo se impediũt:vt pruna r cydonia si simul sequant:aut pruna r mirabo.sed si lenitiuum precedat r stipticũ sumatur tũc fit solutio fortior:econtra ℞o nulla vel debilis.Quãdoqz ℞o nec debilitat nec confortat:sed membra tuet ab eius malitia sicut bdelliũ intestina ne vlcerent a colloquintida r scamonea:r dragagantũ epar ne dissipet ab aloe.Alys etiam intẽtionibus pmi/

Arg^m a ꝓportione.

Notitia virtutuz q̃rit pp operationes.

scenᵗ que spectant ad compositionis scientiã medicinaꝫ. ¶ Sed iam ex p̃dictis est euidẽs q̃ necessariũ sit medico diligẽter attendere quicqd ab intra: vel ab extra potest eẽ principiũ virtutis: vel operationis cõplexionatozũ. Notitia eniz virtutũ non querit nisi ꝓpter operationes possibiles in cozpore sanabili manifestari. tanto etiam hoc opz studiosius indagare q̃nto potius ab his pẽdet vtilitas cozporis ꝛ gloria medici. nihil eniz gloziosius splendet in medico q̃ scire qd possit q̃libet res cozpori applicabilis in eo iprimere: siue ꝑ se siue ꝑ accidẽs. effectꝰ enim per accidens non minus considerãdi sunt ceteris: naz ꝛ per eos pluries cozpus imutatur fortissime. gloriã ℞o medici q̃ plurimuz faciũt rutilare. qñ eius peritia mirabilioz ꝛ ꝓfundioz iudicat si sciuerit ea seruare ꝑticularia: quibus cõstet febrici tantẽ a febre subito liberari: tam ꝑ balneũ aq̃ frigide q̃ ꝑ potũ. Naz aqua frigida supfusa exteriꝰ nõ infrigidat interius: nisi per accidẽs. ꝛ ideo tanto magis cõmendatur operantis peritia: quanto res minus habet ordinẽ in talẽ effectum. ¶ Que ℞o per se sunt cõplexionatis operatiõis ꝑncipiũ multipliciter artificẽ dirigunt. Primo quidẽ in electione salubriuz causarum. Scõo ℞o in ꝓparatione. Tertio in amplificatione. Quarto etiã in iudicio. ¶ Quoniaz aũt huius cõsideratio est summe vtilis ꝛ necessaria: ꝓpterea conuenit hic aliqua super his ad maiorez euidentiam exempla ꝓponere in considerabilibus supra tactis. ꝛ primo in forma mistionis: que qz ꝑncipiuz est mirabiliũ effectuũ in cõplexionatis. Ideo dicit mirabilitas mistionis. Jaz. n. est supra oẽsum q̃ differenter in genere operant complexionata ꝓpter distinctiones ꝛ indistinctiones componentiũ: ꝛ ꝓpter fortitudinẽ ꝛ debilitatẽ colligantie vel mistionis. Ex hoc autem iam ꝑz qualiter vlterius dirigat ad supradicta. ꝛ primo ad eligendũ in respectu plurium cozporũ ꝛ tm̃ vnius. Ponant enim duo cozpora quoruz tm̃ alterum indiget vnius virtutis effectu. Reliquũ ℞o plurium. Constat q̃ duarũ medicinarũ: quarũ altera manente specie tm̃ operabitur vnũ quo indiget illud cozpus. altera ℞o plura q̃bus indiget aliud. Lz habeãt vnam virtutẽ cõmunem: tm̃ conuenienti⁹ eligit illa que tm̃ operat vnum pro cozpore indigenti vnico iuuamento: ꝛ alia pro eo qõd pluribus indiget. Similiter posito q̃ ambo indigeãt pluribus iuuamẽtis: tm̃ alterum pluribus simul. alteruz ℞o pluriꝫ separatim. Constat q̃ medicina illa cuius componẽtia sũt distincta: vel ꝓpter debilitatez mistionis cito separabilia cõuenit isti ꝛ opposita primo. Unde patiẽtibus fluxũ vẽtris: cũ difficultate vrine conuenienti⁹ propinant caules: aut cydonia cũ suis granis q̃ reub. vel myrtili. Naz a carnibus cydoniozũ qbꝰ idigent itestina distincta ꝛ separata sũt grana quibus indigẽt vie vrinales. In caule quoq̃: lz substãtia aperitiua non sit a stiptica distincta. tm̃ facillime separatur ab ea: lz in reubar. ꝛ myrtilis difficulter abinuicẽ separant ille due substãtie. cozporibus tm̃ quibus necessarie fozẽt ambe virtutes simul in vno membro: vel in toto cozpore magis cõpeterent. Unde his qui patiunt opilationẽ in epate: cũ rarificatione substãtie causata ex discrasia ca. resoluente virtutez: sicut accidit in asclite ꝛ tympanite: plus ꝓpetũt reubarba ꝛ myrtili q̃ alia supradicta. Nã sil aperiũt: ꝛ ꝓstringunt. Et expulsio superfluitatis a gbuscũq̃ meatibꝰ efficaciꝰ est si ad apertiones meatꝰ a parte ante sequat constrictio eius a parte post. Unde quecũq̃ a gibbo epatis expelluntur in vrinales vias efficaciꝰ exinde pellunt aperitiuo stiptico veniente a syma velut reubar. q̃ solo aperitiuo vt apio. ꝛ hec est ratio ꝓpter quã modica stipticitas cõmendat in medicinis aperitiuis canalium pulmonis. Nam cum superfluitates ibi contente semper vtplurimum expellantur per partem oppositam ei per quam medicina peruenit ad pulmonez: eo q̃ superfluitas educitur per superioza excreando: ꝛ aperitiuũ ab inferioribus ad pulmonẽ propellitur: constat q̃ precedẽte apertione si constrictio sequatur efficacius ad superioza mouebit superfluitas. ꝛ hẽ cã ꝓp quã inter aptitiua valde iuuat pulmonẽ capillus vene. quia modicuz stipticitatꝭ participat que moderata aggregatione partiũ membri confortat expulsiuaz: ꝛ expellibile non ingrossat. Et hinc etiaz est q̃ quia myrtilus multã stipticitatẽ participat que vim excedit aperitiuam. simpliciter non iuuat pulmonẽ ad excreãdum. sed quando eiꝰ stipticitas frangit cum dulci ꝛ leniti uo vt ꝯcchar̃: tunc non solũ non obest: sed etiaz prodest. Et ideo dicit q̃ syrupus myrtiloz solus inter syrupos ex stipticis factis nõ ledit pulmonẽ: lz esset apostematus. naz cum in eis maneat vis aperitiua: ꝛ per artificialem admistionẽ ꝯcchari stipticitas reducat ad terminu in quo põt prodesse confortando: ꝛ ideo non obesse coangustãdo: vel indurando: constat q̃ iuuabit screatũ. Hinc est q̃ modica stipticitas ad hoc tm̃ sufficiẽs quod dictum vniuersaliter omnibus constat vlceribus. ꝛ ideo medicina aperitiua: cum stipticitate modica: siue per naturam: siue per artem fuerit moderata cuius cõmistio fortis existit eligenda est in cozporibꝰ: quozum interiozes laborant humoralibꝰ passionibus: ꝛ quanto plures aggregauerint virtutes mẽbris accõmodas tanto potius debent eligi. ꝛ ideo camomilla ꝑfertur omnibꝰ aliis: ꝛ hoc in casu. proinde cõcorditer asserunt sapiẽtes q̃ omnia viscera confortat. vrinam puocat. lapidez frangit. s. antiquũ in renibus: recentẽ in vesica. cõfert etiã cunctis febricitãtibꝰ de putredine humoris grossi seu calidi siue frigidi: lz eodez bu. viscera essẽt apostemata. maxime ℞o confert bu. digestio. talis autez bonitas nõ solum conuenit ei ratione componentiuz: sed ꝓpter formam potius mistionis. Uerum quidem est q̃ componit ex stiptico constringẽte ꝛ aperitiuo resoluente: sed aperitiuũ q̃ resolutiuum parũ amplius dominat. ꝛ ideo prius incipit operari: qz tm̃ fortiter sunt cõmista: ꝓpterea sequit imediate operatio stiptici exprimẽtis. proinde in materialibus morbis nõ excellẽtis caliditatis aperit ꝛ resoluit nõ attrahẽdo materias: nec disgregat: vel dissoluit substãtiã mẽbri: sil̃r expulsio efficaciꝰ expressione cõicante apertionem: vel celeriter consequẽte. Puritas etiã sue substantie quaz declarat aromaticitas fixa ꝛ inseparabilis ac suauis omnibus ꝑncipalibus ꝛ stomacho prodest: ꝛ cũ sua comꝑxio non elongetur a tẽperamẽto nullũ membrozũ potest notabiliter discrasiare. Jam etiam ex his ꝑz ratio quare dicitur valde conferre lassitudini membrozuz ꝛ doloribus renum ꝛ vesice: qui vtplurimuz causant ab humore frigido. ꝛ ideo legitur q̃ antiqui puluere eius icozporato cum melle curabant dolores renũ ꝛ vesice ꝓuocando vrinas. ¶ Respectu ℞o vnius cozpis cõsideratione mistionis dirigit medicus ad eligendum. Nam si quis reumatismo laborans indiguerit pficis aut malogranatis ad excitandum appetitum conueniẽtius ei ministrabit granata q̃ persica. Si ℞o poꝛtulaci⁹ aut atriplicibus ad soluẽdum constipationem duraruz secum conuenientius poꝛtulace q̃ atriplices. nam que fortiozis sunt mistionis: aut minus debilis: vt ꝓprius hic loquamur: minus augent proculdubio reumata. quoniam in eis aquea substantia tardius a terrestri secernitur. Si ℞o medicus intenderet procurare cozpori iuuamentum cum altera complexionati qualitate vel parte: nec aliquod prohibens occurreret: tunc in proposito conuenientius eligit complexionatum debilis mistionis q̃ aliud: posito q̃ possint in eundez effectum. Unde quãdo cum aquea substãtia cõplexionati volumus mollificare duritiem secum in intestinis: conue

nientius

Mlis scrutari.

In fluxu vẽtris cuz difficultate vrine.

In asclite ꝛ timpanite.

In opilatione canalũ pulmonis.

Myrtus.

Camomilla.

Atriplex ꝓportulaca.

nienti⁹ eligit atriplex ꝯ portulaca. Si ℞o intendat̃ iuuari corpus cū virtutibus que nō saluant̃ nisi saluata specie totius cōplexionati: tunc ꝓuenientius eligit̃ illud qđ est fortis mistionis. Musco enim ⁊ ambra ꝓfortantibus cū proprietate ⁊ aromaticitate ꝓueniēti⁹ eligit̃ ambra ꝯ muscus. Nā tardius ꝓpter fortiorē mistionē amittit spēm. Idem ℞o accidit si cōplexionata sint applicāda via nutrimenti. nam si amidū ⁊ ordei medulla ꝓpinant̃: amidū qđ min⁹ debilis cōmistionis est eligēt ad ferculū parandū reumatismū. posset enim ex alia cōsideratione fortiori medulla ordei preferri amido: quēadmodū si patiens amplius indigeret mundificatione reumatis ꝯ ingrossatiōe sicut cōtingit reumate declinante. ¶ Ex fortitudine ℞o ⁊ debilitate mistionis regulat̃ in preparādo. Nam ex hoc accidit: vt iterdū remolliat tm̄ō medicinas: alias ℞o decoquat. ⁊ ist̃ꝫ quasdā plus quasdā minus. Si enim corpus constipatuꝫ ⁊ maxime opilatū in meseraicis debeat pharmacari cū mirabolanis. tunc expedit amaram subam que aperitiua ⁊ solutiua est sic a pontica separare: vt nihil aut valde parū de illa participet. Cum igit̃ be due sube sint in eis debiliter cōmiste: vt per solā remollitionē diuidi possint. eligit infirmi dispositione dante inducias remollire frequenter mirabol. ⁊ remollitionis aquas ꝓpinare potius ꝯ decoctiōis. Nā decoctio quātūcūqꝫ leuis aliqđ de pontico resolut. In polypodio ℞o ⁊ sene ꝓpter oppositā mistionē eligit coquere nō solū debiliter: vt in epithimo: sed etiā fortiter. ¶ Similr quoqꝫ sepius accidit vt medicus velit iuuare corpus tātū cuꝫ suba pontica: vel stiptica pura cōplexionati alicuius vt cortice citri: aut citranguli vel nucū recentiū: in qbus cū sit amara ⁊ acuta suba debiliter cōmixta cum stiptica per remollitiones frequentes eligit eas secernere postponens coctionē: qꝫ frangit stipticitate. ¶ Qñqꝫ ℞o cōsideratio debilis mistionis inducit ipsum ad postponēdū tam ablutionē ꝯ remollitionē ⁊ decoctionem. Nam si medicet̃ icterico ex opilatione pori cystis ⁊ epatis tūc rostrū porcinū ⁊ endiuiaꝫ sicut colligent̃ administrabit: nisi ꝓhiberet circunstātia fortioris significationis: vt vlceratio stōchi vel intestinoꝝ. semp enim regulat̃ medicus p̄cipalr per iudiciū testimony fortioris. Unde lꝫ acumen olei quo intendimus vngere corp⁹ aliqđ faciat ipsuꝫ ꝓfundius penetrare. tñ si corpus inungendū fuerit aridū ⁊ acutis abundās fumositatibus: vt corpa ethicoꝝ: ⁊ cholericoꝝ: tunc expedit nō solū abluere oleū ad separationē acuminis: sed ēt cuꝫ aqua dulcissima coquere ꝓpter fortitudinē mistionis ipsius. In quibus aūt acuta suba debiliter colligat̃ sicut acumen melleū in cera sufficit abluere: quēadmodū in cerotis ethicoꝝ quotidie facimus. cera nāqꝫ lota cuꝫ aqua frigida ⁊ albescit ⁊ infrigidat̃ amittendo acumen. Quēadmodū ℞o in p̄dictis modis preparandi exēplificatū est: sic in alys cōuenit intelligere. ¶ Forma ēt mistionis dirigit ad recte applicandū. i. ad discernēdū partē per quā dꝫ applicari. etenim si medicanduꝫ corpus patiat̃ arthetica: ⁊ ꝓponat̃ medico camomilla ⁊ psilliū. cū cōstet ei qđ mistio stiptici cū resolutiuo ⁊ aperitiuo in camomilla sit fortis ⁊ indistincta. In psillio ℞o minus fortis: ⁊ tñ distincta: nā frigida suba ⁊ parū stiptica in superficie locat̃ in psillio. Acuta ℞o ⁊ ignea in ꝓfundo: qđ pꝫ ex hoc: qꝫ si corpori applicet̃ nō cōtritū infrigidat. Si ℞o cōtritū calefacit ⁊ aliqñ rumpit. In camomillis ℞o indistincte sunt: qꝫ nec ante cōtritionē: nec post eius ipressio variatur. Si ergo in puluere vel decoctione psilliū ꝓpinet̃ interius separabunt̃ abinuicē cōponentia supradicta priusqꝫ ad regionē perueniant iunctuꝝ: qđ nō est timendum in camomilla. ⁊ ideo ꝓuenientius ipsa sumit̃ interius: ⁊ psilliuꝫ exterius applicat̃ cōtritū: ⁊ cataplasmatū: vel in balneo positū. sic. n. sua cōponentia ꝓportionauit nā: vt sil̃r percutiendo dissoluat quātum cōsumere pōt: ⁊ a ꝓfundo iuncture pōt resoluere nō ipediente repcussiuo. ꝓinde eis celeriter subuenit cataplasma siue frixionis: aut balneis decoctiōis ipsius: ⁊ qꝫ nō plus dissoluit: vel attrahit ꝯ resoluat. ideo plectoricis ex se nunqꝫ obest. Et sil̃r intelligendū est de camomilla sumpta interius que in ꝓfundis iuncturis ⁊ grossarum chordarum vt scie. genu ⁊ cauille paꝫ ꝓdesset ꝓpter ōbilitatē resolutiue virtutis. ¶ In iudicio quoqꝫ regulat medicū cōmistio fortis ⁊ ōbilis. Facillimū enim est medico iudicare ꝓpter qđ eius caulū: ⁊ sic de ceteris oleribus laxat pauperes vtplurimū: ⁊ nō diuites. Illi enim in ꝓpꝛys domibus edunt caules ⁊ paꝫ coctos ⁊ nō colatos. diuites ℞o ecōtra. Constat aūt qđ colatio: ⁊ fortis decoctio cunctoꝝ olerū nō solū separat subaꝫ aqueaꝫ: ⁊ solutiuā a terrestri: sed ēt cōsumit eandē. ¶ Sil̃r est ei facile iudicare cur soluat ventrē rosa dum recens existit. constipat aūt cū fuerit sicca. cum enim nō exiccet̃: nisi per ꝓpua tionē humiditatis: cōstat qđ in sui recentia humiditatē habuit solutiuā: qlis est aquea modicū nitrositatis: vel acuminis habēs: sed qꝫ debilissime coniungit̃ terre: facillime separat̃ ab ea. ¶ Qualr aūt decoctio ⁊ cōgelatio: ⁊ cetera supradicta regulent medicū ad operandū in parte manifestum est ex p̄dictis: ⁊ in particulari doctrina plen⁹ declaratur. Nec enim ad introductionē dicta sunt. Et hic sufficit in generali reddere cautū artificē: vt oia p̄dicta circa complexionata diligenti perspicacitate consideret si voluerit errorem a suis operib⁹: ⁊ iudicys euitare. Ita. l. vt attēdat formaꝫ mistionis cuiuscūqꝫ cōplexionati: ⁊ vtrū coctum: aut crudū. ⁊ si coctū qualr: ⁊ quātū: ⁊ vbi: ⁊ cuꝫ qbus: ⁊ sil̃r si ꝓgelatū: aut cōtritū: aut ablutū quoties: ⁊ cū q̄ ⁊ vbi ⁊c. ⁊ sil̃r de vicinatione ⁊ mistione. nam expedit valde scire. vbi res fuerit collecta seu generata: ⁊ vbi cōseruata: ⁊ q̄lr aut iuxta qđ hic vel ibi. quātū aūt expediet hec indagare pꝫ per supradicta: ⁊ clarius manifestant sepius ꝓtingētia. Jam enim cōpertū est quosdā asmaticos paruꝫ: aut nihil medicatione iuuari: qñ vtebant̃ aqua transeunte p mineraꝫ aluminis: vel plumbi vel antimony. Nec medicus aduertebat: cū de fonte limpido scaturiret. Cōpertū est etiaꝫ qđ patiens qui sumebat decoctionez capil. vene. terribilr syncopiçabat: qñ capilli vene. de q̄daꝫ cisterna collectus habebat sub se cadauer buffonis. sil̃i quoqꝫ mō syncopiçauit aliqñ sumēs melonē. l. magnū sarracenicū. Nā cū ꝓ maturitate findit̃ ⁊ aperit̃ buffo subingrediēs delectabilr cubat intus. Aliqñ ēt visuꝫ est: vt patiēs qđ ptisana iuuabatur manente pristina necessitate sensibilr vexabat̃ ex sumptione illi⁹: qꝫ ꝓfecta fuerat de ordeo ꝓseruato diu i fouea vel de ordeo mutādo: ⁊ ꝓseruato in locis reumaticis ⁊ cōclusis. Qñqꝫ itez visuꝫ est qđ solit⁹ vini vsus gñabat nouiter cephaleaꝫ ⁊ anbelādi difficultatē. cōperiebat̃ enim qđ post alterum vas cepe ⁊ allia seruabant̃. In altero ℞o ad clarificādū fuerat gipsuꝫ vel calx appositū: multū ledebatur. Usuꝫ ēt qđ syrup⁹ ex tyriacalib⁹ vehemēter angustiabat sumentē: qꝫ colat⁹ extiterat colatorio decoctiōis ellebori: lꝫ loto. Mitigatiuū ēt collyriū oculoꝝ cōpertū est oculos pestilēter grauasse: qꝫ ꝓfectoꝝ cadē erat veste supinductus: qua pridie puluerizās viride çris iduebat̃. Siles ēt casus tam sepe ꝓtingūt: vt nemo viuēs narrare sufficeret. ¶ De inuestigatione p̄marum ⁊ secundarum virtutuꝫ cōplexionatorum. Cap. XXIII.

Musco Ambra.

Amidum Medulla ordei.

Mirabolani.

Polypodium.

Cortex citri vel citranguli vl nucum.

Rostrum porcinum endiuia.

Oleum.

Vel Cera

Camomilla psilliuꝫ.

Laules laxant pauperes ⁊ nō diuites.

Rosa recens solvit sicca cōstipat.

Casus ꝑsiderandi.

Vlso in generali ꝯ differenter operent̃ cōplexionata diuerse mistionis: ⁊ informationis ab interioribus ⁊ exterioꝝ⁹ causis. Adhuc est maxie necessariuꝫ medico de quolibet cōplonato qđ ei occurrerit cognoscere:

quibus virtutibus ꝑmis aut secundis informet: et que cõponentia: et ꝑm quã ꝓportionẽ in eo dominent: quãtũ possibile fuerit: nequit enim facultas humane rõnis ad omnimodã horũ certitudinẽ peruenire. Nã sensus ad quem recurrit tanꝯ ad anchoram sui regiminis paucissima percipit de effectibus mistionis. ¶ Dictum aũt fuit supra qꝫ notitia virtutis ꝑme et scõe cõplexionatorũ per viam rõnis nõ habet: nisi vel inchoando ab his que ꝓxa sunt cõplexionato: et virtutib⁹ eius: vt sunt cõponẽtia: et forme mistionis: vel ꝓcedendo a posterioribꝫ. qualicũqꝫ enim via sciatur que cõponẽtia: et qualr dominant in cõplexionato q̃lz scitur per ꝑmis que sit virtus eis ꝑma et que scõa. Jam autẽ est superius ostensum quãtũ iuuet ad hoc ꝓpriꝫ cõsideratio. Nam qz sensui raro et modicũ offerunt: nisi in artificialibus. ideo generalis: et valde iuncta est cognitio que per ꝓxa de his habet. quapp studiosius cõsideranda sũt posteriora cõplexionati que frequentius et clarius sensui subiacent. Dec aũt in genere duo sunt. s. qualitas cõplexionati sensibilis. scõz aũt est effectus ab eo ꝓcedens in corpus sanabile: vt est tale. et iste effectus vocat a medicis operatio: qm̃ est ipressio que per opationẽ cõplexionati manifestatur in corpe. ¶ Ex his aũt iam ꝑz differẽtia inter q̃litates sensibiles cõplexionatoꝝ et operationes. Nam qualitates sensibiles cõplexionatoꝝ in cõplexionato ꝓter hoc qꝫ applicent sanabili corpori ad imutandũ ipsum inquãtũ sanabile est: et hoc ideo dr: qz quedã sunt qualitates sensibiles cõplexionatoꝝ: vt sapores qui nũꝯ sensu percipiunt: nisi saporabile corpori applicet. cõplexionatum aũt saporabile nõ imutat corpus: vt est sanabile: sed vt est sensitiuum: vel sensatũ. nõ enim est sanabile: nisi ꝑ ꝓt receptiuũ est mutationis in cõplexione: vel cõpositione mẽbroꝝ. sensus Xo põt fieri nulla in his facta mutatione. Operationes autez cõplexionatoꝝ: de qbus hic loquitur medicus nunꝯ sensui patent: nisi post ipressionẽ facta in corpore ꝑ ꝓt sanabile. ¶ Sensibiles aũt qualitates cõplexionatoꝝ habent duas differẽtias. Nam quedã sunt dispositiones accidentalr acquisite: quedam Xo sunt habitus nãles. Qualitates autẽ accidentales duplr cõsiderant. Uno quidez mõ ꝑm qꝫ informant complexionatũ: et sic nullaz faciunt notitiaz de naturali potentia vel virtute cõplexionati: sed tãtũ de accidẽtali. Uerbi gra. cibus aut medicina: vel potus si fuerit accidentalr calefactus: aut infrigidatus: aut cõgelatus: aut cõdensatus ꝛc. solũ ostendit potentiã quã hz imutãdi corpus sanabile rõne qualitatis accidentalis: per quã actu informatur: velut si ferculuz cucurbitaꝝ calidum actu sumatur: vel populeon actu calidum exterius applicet. per hoc nihil aliud iudicari põt: nisi qꝫ calefacient: cũ actuali caliditate qꝺiu durabit eis: sz ꝓ hoc rõni nullatenus aperitur via iudicandi de nãli frigiditate ipsoꝝ. Alio Xo mõ qualitates accidentales possunt cõsiderari ꝑm respectum quem ad susceptionẽ ipsarũ habẽt complexionata per naturalẽ ipsoꝝ potentiã: vel impotentiã: et hoc modo aliqualiter: et aliqñ ducũt in cognitionẽ nãliuz virtutũ: aut dispositionũ. nam caliditas si de facto ab aliquo cõplexionato susciꝑatur: iudicat ipsum vel esse calidum nãliter: vel alio modo dispositũ ad eius festinaz susceptionẽ: vtpote: qz rarum vel inflãmabilius: qz vnctuosum: et de frigiditate sile est iudiciũ. Nam si leuiter susciꝑit ab aliquo: vel ipsuz esse raruz vel naturalr frigidũ: et si leuiter ꝯgelat aquosuz: et ex ista cõsideratione põt interduz certitudo haberi de naturali complexione: scilz qñ excluduntur cause dubietatis: qꝺ contingit in duplici casu. Et vnus quidẽ est: cũ duo vel plura complexionata sunt vniformis subẽ. s. eque rara: vel densa: vel grossa: vel subtilia. Nam tunc qꝺcũqꝫ ipsorum citius calefit aut infrigidat ab vniformi alterante procul dubio est naturalr tale. cum enim omnes alie circunstãtie pares existant nullũ illoꝝ caliditatẽ aut frigiditatẽ reciperet citius nisi in nãli caliditate: aut frigiditate disponeret ad illud. nullum enim passuz recipit ꝓmptius impressionẽ nãlis agẽtis: nisi qz est ei similius altero vel passibilius in substãtia. Excluso igit altero istoꝝ mẽbroꝝ necesse est alterũ remanere. ¶ Scõs casus in quo excludit ambiguitas iudicãdi est qñ cõplexionatum qꝺ ex suba sua minus aptum est ipressionẽ alterantis suscipere suscipit facilius ceteris: et ideo dat regula generalis: qꝫ si aliqꝺ cõplexionatum grossiuz et densuz citius calefit: aut infrigidat qꝫ aliud raruz et subtile: cõstat qꝫ est naturalr tale. verbi gra. pumex rarus qdem et subtilis est cõparatione marmoris. hoc aũt densuz et grossum: et tũ absqz cõparatione celerius infrigidat marmor et intensius valde. quapp absolute iudicabit frigidum. Pumex Xo nequit ex hoc determinate iudicari talis vel talis: sed cũ disiunctione. s. vel calidus vel minus frigidus marmore. Similr quoqz sulphur densus et grossius est qꝫ sit assungia vetusta: tũ longe citius inflãmat ab igne: et celeriꝰ ẽt qꝫ assungia que magis est vnctuosa. Hoc igit sufficienter ostendit qꝫ est caliduz naturalr et respectu corporis humani. Calor enim nãlis ipsius inq̃tũ calor est non aliter operat in obiectis qꝫ ignis. Et ex passibilitate quã habẽt cõplexionata respectu caloris ignei põt iudicari de passibilitate ipsoꝝ respectu nãlis caloris. et quemadmodũ dictũ est de passione inflãmationis vel inflãmabilitatis et cõgelationis et infrigidationis et calefactionis: sic et de ceteris passionibus mistoꝝ dz itelligi: de qbus in. 4. metheoroꝝ cõsideratio traditur. Nam liquabilitas pulueriçabilitas: frangibilitas: et sic de alys. illa in misto elnta significant dominari a quibus causantur: et hec ꝑm plus et minus facta cõparatione cõplexionatoꝝ adinuicẽ: vt supra. vñ pulueriçabilitas qꝺ est aptitudo rei ad facilẽ pulueriçationẽ que causat ex terreis partibus debiliter colligatis. tum ratione pauci humidi: tum ratione debilis commistionis eius cũ terreo: cõstanter indicat qꝫ in tali cõplexionato partes terre dominent: et per q̃s etiã siccitas: sic in cinere et calce et agarico q̃ tactu: vel casu leuissime pulueriçant: sed tũ ex hoc nequit concludi qꝫ dominet in eis frigiditas: qm̃ ꝓxima causa pulueriçabilitatis est siccitas que cõis est igni et terre. Uñ possibile est qꝫ cũ partib⁹ terreis abundãter cõcurrant ignee. sicut in predictis trib⁹ cõplexionatis existit: et ideo cõplexio illoꝝ est a dominio calida. Simili quoqz modo ꝓcedit iudicium in liquabilitate et coagulabilitate et frangibilitate et ductibilitate: et sic de alys. In qbus ẽt passionibus hec regula cõmunis seruatur. s. qꝫ oppositarũ passionũ semꝑ sunt opposite causẽ. et ideo que coagulant a sicco liquant ab humido: vt salatqz lutũ. que Xo coagulant a frigido liquant a calido: vt sepũ et oleũ. et hec ꝑsideratio aliq̃lr ducit i ꝯplonis notitiã. Nã liq̃bilitas in sale cãt ꝑ additionẽ hũiditatis: et coagulatio per additionẽ siccitatis: ꝓbabile est qꝫ siccitas dñet in eo. ¶ Qualitates aũt sensibiles que sunt nãles habit⁹ cõplonatoruz: ex qbus in notitiaz ducit ꝑmaꝝ et secũdaꝝ virtutũ: vel sunt ꝓpriũ obz alicui⁹ sensuũ: vel cõe plurib⁹. Propriũ qdem vt colores visui: voces auditui: odores olfatui: sapores gustui: duricies aũt et mollicies tactui. Communes Xo sunt grossities atqz subtilitas: liquiditas: et soliditas: viscositas: pulueriçabilitas: mucillaginositas: vnctuositas: spongiositas: grauedo et leuitas. de q̃rũ nũo sũt spissitudo et raritas: asperitas et lenitas. sed ꝓ eas nõ habetur aliqua notitia maioz q̃ ꝓ alias numeratas. Jõ medicus in ꝑsenti cõsideratione nõ cõnumerat eas ꝓdictis. Cõueniũt aũt oẽs hꝰ qualitates q̃tũ ad modũ faciẽdi notitiã de ꝑmis: aut scõis virtutib⁹ cõplexionatoꝝ. Nã oẽs faciũt

Dꝫia inter q̃litates sẽsibiles cõplexionatoꝝ et operationes.

Qualitates sensibles cõplonatoꝝ habẽt duas differentias.

Pumex. Marmor

Sulphur

Assungia

Oppositaꝝ passionuz oppositẽ sunt cãe.

Qũo q̃litates sensibiles ducunt in notitiã ꝑmarũ et scõarũ virtutũ.

inde notitiaz tanꝯ effectus de causa:qz oēs aliquo modo causant a ꝑmis qualitatibus.differūt tñ qz quedā imediate vt duricies:mollicies:sapores ⁊c.quedaz ℞o mediante alio vt colores mediāte luce. Hinc aūt oriť alia dūia ipsaz ꝯtū ad certitudinē notitie:qz alique ipsaz faciunt de primis ⁊ scōis virtutibus certiorē notitiaz ceteris:vt sapores odoribus ⁊ coloribus.odores ℞o certiorē coloribus. Alie ℞o qualitates de gbusdā faciūt certiorē notitiā ꝯ omnes iste:de aligbus ℞o minus:vt infra patebit. Ratio ℞o ꝑm quosdā ꝓpter quā plus certificant sapores ꝯ odores ⁊ colores est:qz sapor cum suo subo obuiat sensui:sed odor ⁊ calor apprehēdunť a sensu ꝑter applicationē cōplexionati: cuius sunt ad organū sensitiuū. Hec aūt ratio nulla est:qñ obuiatio cōplexionati ad organū gustus est de ratione gustandi:⁊ nō videndi nec odorandi. Gustus eniz nō fit sine tactu:qz id sine quo nihil est actu gustabile:scilz humiditas est tangibilis:⁊ ideo gustus est quidā tactus ꝯtum ad modū sentiendi:ilz ꝯtum ad obiectū ab eo formaliť differat. Uñ cum in hoc nō cōmunicent nō poterūt penes hec cōparari:cum semp cōparatio fiat in eo qō cōiter ꝙuenit cōparatis:⁊ per hoc habēt aliquā silitudinē. Non igiť ꝓp hoc certius iudicabit gustus de ꝑmis aut scōis ⁊tutib⁹ ꝯ olfatus aut visus:imo dicere hoc est ac si dicať q gallina melius viuificat oua sua:qz accubat in eis ꝯ ſtrutio q solo visu solo anhelitu facit illud:qō tñ falsum est:qz ꝑm rationē sue ſpeciei neuter viuificat melius altero:imo eque bene.de rōne enim viuificādi oua in ſpecie galline est accubare:sed in ſpecie ſtrutionis:aut in gñe piscīū viuificantur nō accubando sed aliter. Cum aūt ad ꝙfirmationē rōnis adiungunt q qz sapozabile obuiat gustui.ꝓptereā virtus ex oī parte citius ꝙuenit ad gustuz.⁊ ideo plenius pōt de virtutibus cōplexionati iudicare ꝯ visus:aut odoratⁿ. nam cōplexionatū qō videť:aut odorať nō mouet visum: nisi cū vna suaz partiū.ſ.cuz superficie:qñ in ea manifestus est color tātū:nec mouet odoratū:nisi cum vapore fumali:⁊ hec gdez vera sunt. Sed tñ ratio ad ꝓpositū apparentiā habet ⁊ nō maiorē existentiā ꝯ predicta:qñ ꝑ eaz non ostendiť q sapor cōplexionati faciat certiorē notitiā de ꝑmis ⁊ scōis virtutibus ꝯ odor ⁊ color. Lz enim ex oī parte cōplexionati virtutes peruenirent ad gustū ⁊ ipsum moueret cum oībus partibus suis.tñ virtutes aut partes eius nō mouent ipsuz nisi ꝑm q habent rōnē sapozis:aut sapozabilis. Gustus eniz vt gustus nō apprehēdit nisi sapores. Uñ hec rō directe ꝯcludit:q gustus pōt apprehendere sapores oīum partiū cōplexionati.ſ.tam interioz ꝯ exterioz. Uisus aūt tñ colores exterioz:⁊ olfatus odores tñ partiū que sunt apte ad emittēdū vaporē fumalē. ⁊ hoc qdē verū est:nō tamen melius aut certius apprehēdit gustus illos ꝑm suaz ſpēm ꝯ olfatus ⁊ visus istos ꝑm suā:nec ideo apprehendit melius qz plures.imo tale argm peccat mutando ꝯtum in quale. Huius ergo diuersitatis rōnem accipere opz ex eo qō tactū est supra.ſ.q qz sapores sunt effectus ꝓpinqui:⁊ imediati qualitatū cōplexionaliū. Colores aūt ⁊ odores remoti.ideo certius attestanť illi ꝯ isti.nā vestigiuz ⁊ nā cause plenius apparet in imediato effectu ꝯ mediato. Qz aūt sapores imediate ꝓcedāt a cōplexione:pz per rōnem imediati subiecti saporis. nihil enim est sapozabile nisi cōplexionatū inquātū est aliqualiter cōplexionatū:nō qz inquātū participat humiditatez passām ab alys qualitatibus occulte vel manifeste. Cōstat aūt q humiditas est qualitas cōplexionalis. Odoris autē subiectū est inꝯtū participat vaporē fumalē.⁊ coloris:inquantū participat lucem in peruio terminato:que duo nō sunt rōne cōplexionis. ¶ Simili quoq rōne certius odoribus ꝯ coloribus de cōplexione misti corporis iudicať: qñ odor ꝓpinquior effectus est cōplexioni ꝯ color.qō pz ex hoc q cōplexio nō est cā coloris nisi per subam cōplexionati:quā ꝓparat p raritatē ⁊ densitatē ad recipiendum lucē ꝑm plus ⁊ minus.sed causat odorē nō solū preparando subiectū eius quātū ad subaz:sed ēt informādo ipsum qualitate cōplonali.cōplonatū enim nō est subm odoris ꝑm rōnē rari ⁊ densi:sed ꝑm rōnē fumabilis:que est ratio informati a vapore calido ⁊ sicco in aliquo gradu. Uñ pz q de rōne habētis odorē est aliquo mō calidū ⁊ siccum:⁊ nō de ratione coloratiť:⁊ hec est cā ꝓpter quā odores significant interdum supra sapores:qz significant supra qualitates:a quibus imediate causatur sapor.⁊ ideo sepe diciť a medicis q odores sequunť imediate sapores:tuz qz significāt aliqualr supra eos.⁊ colores nō:tum qz post sapores certius supra cōplexiones signiant ꝯ colores. Pōt ēt dici q sequunť eos ꝓpter dependentiā quā habēt odores ad ipsos p rōnē ꝙuiētie:quā ꝙuiētiā cū saporibus nō habent colores.odores eniz ꝙueniunt cū eis ⁊ ꝯtuz ad originē ⁊ ꝯtū ad finē. Naz essentialia ⁊ proxima ꝓncipia saporuz ⁊ odorū sunt aliqualr qualitates cōplonales.color aūt essentialr nō causať ab his:ſz a luce participata in peruio terminato. Quātū ad finē ℞o:qz ⁊ sapores ⁊ odores naturalr ordinanť ad significandū ꝙuenientiā vel discōueniētiaz cōplexionatoz applicabiliū sanabili corpori:put sūt ꝑm transmutationis in ipso siue per substātiaz:vt nutriētia:siue per qualitates vt medicine. Colores aūt nāliť ordinanť ad significandū rerū dūias in seipsis:⁊ nō in cōparatione ad corpus sanabile.ergo in signiando supra ꝙplonez respectu sanabilis corporis odores imediate sequunť sapores. ¶ Lz aūt ordine predicto cōueniat eis certitudo significandi.tñ nec sapore:nec odore:nec colore pōt in oībus cōplexionatis haberi certitudo de cōplone ipsorū:⁊ sic per ꝑis nec de scōis virtutibus. huius aūt causa:vel est defectus qualitatū perceptibiliū:aut defectus pceptionis. Sunt enim aliqua cōplexionata sapore carentia in toto: vt vitrū ⁊ margarita ⁊ multi alij lapides.qdā ℞o nāliť ⁊ sapore ⁊ odore ⁊ colore priuanť in toto vt vitrū ⁊ cryſtallus ⁊ silia. Sunt ℞o alia que ꝓdictis qualitatib⁹ informantur in vno suoz cōponentiū ⁊ nō in alio:⁊ hec gdē ꝙuenit in mistis scōa mistione artis vel nature:⁊ maxime in ethereo geneis in qbus hec manifestius apparēt. Ad quorū instar cōuenit de alys arbitrari.sicut eniz ꝑm hz testaz in pte magnā sue ꝙstōnis:que caret sapore ⁊ odore.sic ⁊ aliqō aliud cōplexionatū pōt magnā sui partē habere ꝓpter fortitudinē sue mistionis occultaz:⁊ carentē sapore ⁊ odore:atqz etiā in seipsa colore. Unde in his p aliquā istaz qualitatū nō pōt haberi certa notitia de cōplexione totius. In qbus aūt oēs partes sunt his qualitatibus iformate:pōt adhuc abesse certitudo notitie vel iudicij ꝓpter defectū percipiēdi qualitatē cuiuslibet partis.qō duplr contingit:qz qñqz impediť pceptio in oībus:ita q in toto nullus sapor percipiť.⁊ hoc est ꝓpter duriciē ⁊ soliditatē cōpositionis:vt in ferro ⁊ stanno. Nā constat q sulphur ⁊ argentū viuuz: ex qbus cōstituunť:saporeз habent.sed tñ ꝓpter fortitudinē cōmistionis ⁊ duriciem cōpositi nequeūt resolui ⁊ cōmisceri cū saliuali humiditate.qñqz ℞o percipitur qualitas vnius ⁊ nō alterius. Impediť aūt pceptio qualitatis eius aut ꝓpter ineptitudinē illius partis in se.vel ꝓpter obstaculū alterius partis cōplexionati:vel ꝓpter vtrūqz ⁊ ꝑmum pz in odoribus ⁊ saporibus in complexionatis habentibus in sui compositione vaporem vnum subtilez ⁊ alium grossum ⁊ spissum.possibile est vt odor manabilis a vapore spisso non sentiatur ꝓpter ineptitudinez vaporis ad informandū medium:⁊ per ꝑis organum:sicut accidit in porrionibus citri. Nā corticis odor ex distantia

Sapores imediate ꝓcedunt a cōplone.

Certiꝰ de complone misti iudi/

cat odori/bus ꝯ coloribus.

Nec sapore nec odore nec colore potest bñ certitudo de cōplexione misti.

sentitur:carnis autem vix etiam cum naribus applicatur. Ex quo pz q̄ si ille due partes essent fortiter cōmiste.s.vt sensu distingui nō possent sicut in aliquibus cōfectionib⁹ accidit:nullo mō ꝓcipere odor carnis citri:q̄uis in q̄tite corticē superaret:z simile est de sapore in cōfectionibus illis.nam sapor carnis:q̄ obtusus aut vix:aut nullo mō percipit:sapor autem corticis percipit manifeste.sīle ℞o cōtingit in mistis per nām:vt pz in opio. Naz ps eius grossa multo maior est subtili.z tñ percipitur sapor z odor partis subtilis:que sub forma vaporis fumosi totā aliam partē occupat:z est saporis amari:z odoris acuti.sapor aūt z odor alteri⁹ partis aut vix aut nunq̄z percipiunt. Impedit aūt participatio qualitatis vnius partis ꝓpter alteri⁹ obstaculū sicut pz in coloribus. Nam ptes exteriores obstant perceptioni coloris interioꝝ:z ptes magne paruis. Obstaculū ēt pōt in saporibus:z similr in odorib⁹ admīcē cōparatis contingere. Nam aligd obstat perceptioni alterius nō solū quātitate:vel situ suaruz partium: sed etiā virtute:q̄n excellētia maioris sensibilis impedit perceptionē minoris.sicut magna lux paruam:z magnus sonus minorē.sicut etiā videmus q̄ organuz gustus non percipit sapores debiles:cum sapore forti est informatuz. z ideo lingua ifecta amaritudine iudicat amara dulcia z vnctuosa. Si ergo vnctuosus z acutus sapor concurrāt in aliquo misto ꝓpter excellentiam acuti prohibebit perceptio vnctuosi.sicut accidit quādo sumit syrapis:aut piper cum brodio.z silr si cōcurrant amarus z vnctuosus:aut insipidus:vel stipticus sicut in opio.z in predicta cōfectione.s.ex carne citri z eius cortice. Ibi.n.nō solū impeditur perceptio saporis vnius partis ꝓpter eius ineptitudinē: sed ēt ꝓpter obstaculum partis alterius. Nam sapor excellens vi siue qualitatis occultat debilē ꝓpter q̄ iudiciū per saporē datum pōt a certitudine cadere talr vt quātuz ad saporē res videant cōplexionis vnius:z tñ erit a dñio complexionis opposite.amarus enim sapor:z acutus:qui tñmō sentiet in aliquo misto:sicut in opio dicebat:ipsuz in toto predicant esse calidū:z tñ a dominio frigiduz. Oppositū autē nunq̄z contingit.s.q̄ sit calidū a dominio.z q̄ sapor testetur oppositū. Nam vbi dominat caliditas necesse est dominari saporē qz a caliditate causat.sz nō ecōuerso. Caliditas enim cū sit qualitas formalissimi elementi:z minime materialis est maxime actiua.z ideo est efficacior q̄z frigiditas.tum qz citius.tum qz fortius.tum qz multiplicius operat:vt infra patebit:z ideo paruz caliditatis pōt effectum suuz citius z fortius in gustu manifestare q̄z multo plus frigiditatis.maxie q̄n in substātia subtili fundat. Quapropter suba fumalis per totū corpus opy sparsa que in coctione opy fuit generata:z ibidez ꝓclusa suum gustui cito z fortiter imprimit saporē occultando ꝓncipalem ipsius. ¶ Ex quibus pz q̄ per cōsiderationē saporū non poterit vniuersalr de cōplexione medicina habere certa notitia:q̄n frequenter imutat fortius gustum ps illa cōplexionati que minus dominat p̄ cōplexionez in toto. Est etiam alia cā.s.qz sapor/vt sapor/tñ imutat gustuz:sed qualitas complexionalis imediate imutat tactū:z de obiectis proprijs vnius sensus nō potest certe iudicari p obiecta alterius:q̄n inq̄ntuz ꝓprie sunt ꝓprias habent rōnes. vñ si de vno iudicet per aliud:hoc nō erit nisi ꝓut conueniunt in aliquo cōmuni:vel ꝓut vnum dependet ab alio. Constat autem q̄ de re nō habet certa notitia per cōmunia.dependētia ℞o saporis ad cōplexionē est vt effectus ad cām:nō tñ est vniuoc⁹ cū ea:sz habēt differētes rōnes. Certitudo ergo cognitionis quā facit de cōplexiōe sapor: hec est.s.q̄ significat illā partē cōplexionati in qua fūdatur:vt in subiecto imediato pticipare a dñio qualitatez.ex qua talis causat saporē. Et ꝓpter hoc scire ꝓuenit medico. de vnoquoq3 simpliciuz saporū a qua cōplexione causet. Et q̄n saporū qualitas est ꝓnis mistionē z misto ꝓueniēs: vt est motiuū gustus. Ideo dz a naturali generalr hec accipere.s.q̄ acutus sapor:z amarus:z salsus:z dulcis:z vnctuosus a caliditate fm plus z minus causant.pontic⁹ ℞o z stipticus:z acetosus a frigiditate. Insipiditas aūt fm veritatē nō est sapor:sed ꝑuatio saporis:vel fm actū:vel fm potentiā. Nam quēadmodū aliquid dr inuisibile in potētia:vt tenebra:vel intāgibile vt lux.aligd ℞o tale fm actū dr:vel q̄ debiliter mouet sensum:quēadmodum corpora minima dicunt inuisibilia:vel qz corrumpit euz:vt ignis dicit intangibilis. Similr dicit aliquid insipiduz quātū ad actū sicut ferrū:qz caret actu saporis:nō tñ potētia. Aliquid ℞o q̄ debiliter mouet gustū:vt succus cucurbite:vel q̄ nullo modo pōt mouere:vt q̄lz simplicium. Et ꝓprie insipiditatis causa est soliditas z duricies corporis:vt patuit supra. Scōe ℞o humidū aqueū debiliter passiuz a sicco z alys qualitatibus. Tertie ℞o defectus vel priuatio mistionis. Quia igitur ꝑuatio saporis tanq̄z effectus aliq̄ mō ducit in notitiā participationis qualitatū cōplexionalium. Ideo medicus ꝓsiderat cām:sed q̄n ēt ꝑuationē nō cognoscit:vel percipit:nisi mediāte gustu.p tanto enumerat ipsam inter obiecta gustus.hoc est igit q̄ per sapores in generali de notitia complexionū pōt attingere. Si ℞o scire voluerit specialr q̄tū:vel in quo gradu pōt vnūq̄q̄ saporabile imutare corpus humanū fz cōplexionē necesse est ipsum ad operationes recurrere:quas exercet manifeste in corpore.nā per impressionū dīas in sanabile cognoscitur qualitas dominantis in complexionato z gradus etiam in quo dominatur.

¶ De cognitiōe vtutū p sapores simplices.Cap.XXIIII.

Quia tñ impressionū quedā sunt cōmunes cōploni z sapori sic.s.q̄ non solū conueniunt misto inquātū est cōplexionatuz:sed etiam inquātū est saporabile.conueniens est vt de his ꝓmo consideretur hic ad habenduz plene notitiā:quā possunt facere sapores de virtutibus cōplexionati.postmodū aūt habita cōsideratione de impressionibus seu operationibus alys poterit sufficienter haberi notitia complexionis:que cuilibet saporabili conuenit rōne substantie vel partis:in qua sapor fundat.ꝓpter q̄ hec determinatio reseruabitur vsq3 ad finem huius tractatus. ¶ Impressiones ℞o cōes complexioni z saporī perfecte manifestantur:z eminent in organo gustus.non solum quātū ad saporem:sed quantū ad complexionem. Nam tactus cuius obiectū est qualitas cōplexionalis viget in eo:ꝓpterea qz gustus est quidē tactus:vt supra iam patuit.z ideo medicus ꝓuenienter iudicat complexionatū habere talē virtutē respectu totius sanabilis corpis qualē lingua testatur in gustu per impressionez saporū.siue fuerint simplices siue cōpositi.tamen simplicium impressiones opz ꝓsiderare ꝑus. ¶ Unde qz sapor acutus linguaz excellenter pungit z perforare vī:q̄n in profundo lingue punctio sentit.nō in subtili suba iudicat absolute fundari. Et ex his vlteri⁹ cognoscit habere virtutē aperitiuaz:z ēt incisiuā:qz q̄ penetrat in ꝓfundū z pungit:separare pōt partē a parte:ꝓpter q̄ ēt z corrodet. Ex his ēt supra complexionē arguendo perpendit:q̄ acutū inter:sapores causatos a caliditate fit ceteris calidius.cum nullus aliorum saporū istas impressiones que ad excellētē caliditatē pertinent faciat in lingua. Omne ℞o tale resoluere pōt humor est in vaporē ꝓuertere:ac etiā putrefacere cuz ipressione caliditatis innālis. ¶ Amarū aūt in aliquibus conuenit cum acuto.pūgit enim linguā z radit vt illud:nō tñ in pro/

Sapor acutus.

Sapor amarus.

Sapor s[illegible] fus.

Sapor dulcis z vnctuo/ sus.

fundo ſicut acutū:z ſō reſpectu ei⁹ eſt groſſe ſube atq; ſicce valde.qō ꝓfirmat modus radēdi:qz cū q̄dā aſpitate. Modus ēt ſue gnōnis:qz per rei aduſtionē:oīa nāq; dulcia ſi aduranť amara fiunt. Iterum ineptitudo putrefactionis coꝛ:qō enīz purū amarū eſt nō putreſcit.nec ex eo ꝑ putredinez aial gīnať. Quia igiť pungit aliqualr iudicať aperitiuū:ſz qz fortiter ſupficiē radit eſſe cognoſcit abſterſiuuz:z ex ambabus ꝓdictis aſpatiuū.z ꝑ ꝓñs ſubſequēti-

Sapoꝛ ſalſus. bus calidius atq; ſiccius. ¶ Salſuz ℞o qz radit ſupficiez lingue:nō tñ ita fortiter vt amarū:qz nulla inequalitatē in eius ſupficie cāt exaſperādo. ꝓpterea mūdificatiuā z lotiuaz dī habere vtutē. Modus aūt gnōnis ſue ꝓfirmat ipz eſſe debiliozis vtutis amaro. nā ex amaro ſuginfuſo aqua z quaſi loto gīnať:qz mā ſalis ſemp eſt aquea pticipans vapoꝛes aduſtos ipſaz amaricātes: vt aqua maris. Frangiť ergo ꝑ aquā amaritudo:z ſiccū terreū aduſtū ꝑ modū ablutionis clarificať z ebetať. cūqz ſub forma vapoꝛes cōmiſceať cū aqueo ſicut pz ꝑ ipſius aquei trāſparentiaz. ꝓſtat ipſuz eſſe ſube ſubtilis reſpectu amari. ꝓpterea cū obuiat humido ſaliuali celeriter in ptes diuidiť minimas.z ideo lingue ſupficiē equalr tāgit:qō nō facit amarū ꝓpter groſſitiē ſue ſube. Quapp ſalſū āpliꝰ ꝓfundať amaro. vñ lz co ſit minus ſiccū:tñ efficacius exiccādo ꝓſeruat coꝛpa moꝛtuoꝝ. nā ꝓfundius penetrās plus exiccat:ſcilz extenſiue. ſz amarū:qz ſua groſſitie nō pōt graciles z arctos ſubintrare meatꝰ:negt in ꝓfundo coꝛpis exiccare humiditates. lz intenſiue fortiꝰ exiccet:imo ꝓtingit interdū.ſ.in coꝛpibus ſpiſſis:z valde humidis q̄ ſolis ꝓdiunť amaris:q; in ſui ꝓfundo putreſcūt. Nā humiditates intimaꝝ regionū ſupcalefacte ab amaris exterius poſitis cū nō cōſumanť:ſed coartenť putreſcunt. Salſuz ℞o:qz nō eſt niſi ſiccū ſubtiliaſſimū actione calozis pauciſſimo aqueo colligatuz:z per cōſumptionē ſupabundātis aqueitatis coagulatū. Jō contingit q; ſi aqueū occurrat eidē iterato liqueſcit in aquam: atq; diſſoluiť:z in ꝓfundos meatus ac ſtrictos illabitur

Sapoꝛ dulcis z vnctuoſus. cunctis būiditatib⁹ ſe cōmiſcēs. ¶ Dulce ℞o:z vnctuoſuz dūmō careant ſapoꝛis alterius miſtione ſemp linguā leniūt z dilatāt. Jta q; ſi frigoꝛe ꝓſtricta fuerit:vel alio exaſperata ſapoꝛe per iſtos extendiť.z abſqz reſolone cū puctura ipſius aſperitas remoueť. Differēter tñ:qz dulce coꝛrigit efficacius ipꝛeſſiones in ea factas a frigoꝛe:ſicut cōgelationē. Unctuoſuz ℞o ipꝛeſſiones factas a ſicco ſicut aſperitatē z ariditatē. Cū itaq; dilatare z extendere ſit effectus caliditatis. Lenire ℞o humiditatis:rōnabilr iudicatur q; vnctuoſuz z dulce calida ſunt z humida. ſed tñ dulce calidius:z vnctuoſuz humidius. Iterū aūt qz dulce nulla q̄litate vexat linguā tēperatā:eius caliditatē neceſſe eſt tēperatā eſſe:z ſilr eius humiditatē. nā cū lingua nullo mō vexetur a dulci z maxime delecteť neceſſe eſt ipſuz maxime eſſe tēperatū z ꝙgruū coꝛpi tēperato. Ex his aūt rōnabilr elicit medicus q; dulce ſit efficaciſſimū ad iuuandū digeſtionē z maxime nutrientis que temperata caliditate z humiditate perficiť. Caliditate tñ vincente humiditatē:quēadmodū in dulci. Sed vnctuoſuz in quo dominať humiditas notabilr:z caliditatis modicū plus impedit digōnē nutrientis humiditate q̄ iuuet caliditate. Iterum aūt qñ dulce ſūme eſt delectabile guſtui. ꝓinde dicit medicus ordinatus q; plus valet ad nutriendū oi alio ſapoꝛabili. puttñ eſt ſapoꝛabile:qō qdē ideo dicit:qz nutriens aliꝰ cōditionibus idigeta ſapoꝛe. predictū aūt iudiciū ꝓfirmat ſententia nālis phi ſup gnōne ipſoꝝ dicentis. q; vnctuoſum generať ex plurimo aereo fortiter cōmiſto ꝑ calozē: cum multo aqueo z pauco terreo ſubtiliato. Dulce ℞o ex multo aereo fortiter commiſto actione caliditatis: cum pauciozi aqueo:z plurimo terreo ſubtiliato q̄ vnctuoſuz. ꝓpter hēt dicit medicus q; dulce: vt tale opilat:qz vehementer:z copioſe attrahit.z ideo multitudine ſua cōſtrictos meatꝰ obturat.z exinde accidentalr inflat qcqd enīz copioſe attrahitur cū tranſire nequeat libere meatū circūquaq; diſtendit. ¶ Ponticū ℞o z ſtipticū linguā ſtringunt:z areSꝑ ꝓnticus z ſtiptic⁹. faciunt.z ex his perpendiť ꝓſequēter q; infrigidant z exiccant:ſed amplius ponticuz:qz excellenter cōſtringit eam: intrīn:vt in ꝓfundo ꝓſtringat.z exteriꝰ cōplicet:z coꝛruget: atq; exaſperat.tñ ad fortē eius exaſperationē iuuat groſſities:z ſpiſſitudo ſube. ꝓhibēs eā in partes paruas celeriter diuidi qñ guſtať:z ideo per iequales partes attingens linguā efficacius aſperat. Qz aūt groſſiſſima ſit eius ſubſtātia cōfirmant arboꝝ fructus q tandiu ſont pontici q̄ diu terreſtreitas dominať in eis. ſtipticū aūt in ſupficie ſtringit:z arefacit. ¶ Acetoſuz ℞o manifeſte linguaz pungit:z Sapoꝛ acetoſus. perfoꝛare vī:z ideo q̄tū eſt ex impreſſione quā facit in lingua. recte iudicať eſſe aperitiuū z inciſiuū. In q̄bus effectibus cōuenit:cuz acuto. Et ideo ex hac parte neceſſe eſt:vt caliditatē in ſuba ſubtili participet. nec tñ ꝓp hoc medicꝰ ipſuz abſolute iudicat eſſe calidū:qz imutationes cōplonales quas facit in coꝛpoꝛe manifeſte cōperit huic iudicio repugnare. Unde qz regulr inuenit ipſuz infrigidare z exiccare iudicat ipſuz eſſe talis cōplexionis q̄tū ad dñiuz q̄litatū in toto:ſed rōne predictoꝝ effectuū colligiť ipſum in aliqua ſui parte habere cōplexionē oppoſitam:z ſic q; ex diuerſis ſubſtātys cōponať. Subaꝝ aūt dīa perpendiť. partim ex ſenſu. partim ex rōne. Senſu q̄dez:qz oē acetoſuz inueniť participare actualē liquiditatē:z per cōſequēs aqueitatē. pungit etiaz:z perfoꝛat ſenſibiliter.z ex hoc vlterius rōne perpendiť q; participet aliquā ſubſtātiā foꝛtiter paſſaz a calido cuius effectus eſt ꝓfoꝛare z pungere. Subſtātia ℞o in qua figitur veſtigiū acute caliditatis nō eſt aquea:qz nullaz bz cum igneo caloꝛe cōuenientiā. nec aerea:qñ hec per acutā caliditatē in ignē cōuertiť. ſed talis eſt terrea quā neceſſe eſt per actionē calozis ignei fuiſſe ſubtiliatā. cū fortiter z iperceptibilr ſit cōmixta. cognoſciť ergo ex his q; infrigidat ꝓpter ſubam aqueam. nō tñ humectat:qz terrea ignita per viaz aduſtionis duplicem inde ſortitur exiccandi potentiam.z notabilr introduci t exiccationis effectum. ānullata penitus:vel ſaltem occultata humiditatis impreſſione. Lz aūt ſapoꝛ acidus cauſetur ex multo aqueo q̄ eſt inſipiduz:z pauco terreo ignito q̄ eſt acutū fortiter cōmiſtis. nō eſt tñ ideo ſapoꝛ cōpoſitus:qz per ſimplicē foꝛmā ſapoꝛis ab alys diſtinctaz imutat guſtum. ¶ Inſipidū ℞o ſicut patuit ſupra vel nullam Sapoꝛ inſipidus. facit impreſſionē in guſtu:vel debilē. Sed q̄ cauſa huiꝰ exiſtit ſoliditas. atq; rei cōpactio:vel duricies:vt in ferro z lapide:tūc tale inſipiduz nō imutat coꝛpus:ſicut nec linguā niſi quātū pondere ſue ſubſtātie premere poſſēt:ea q; bus coꝛpoꝛalr obuiaret. quali mō limatura ferri deponit a ſuperficie ſtomachi limoſitates:z ſimili modo ab inteſtinis. Inſipidum ℞o qō ex aqueo dominanti eſt tale. quem admodū ſuccus cucurbite linguaz ſolum imutat lauādo:z actuali humiditate mollificando. ſilr lauat interioza mēbza:z ſuperficialiter humefacit atq; mollificat.

¶ De cognitione virtutum complexionatoꝝ per ſapoꝛes compoſitos. Cap. XXV.

Varia ſapoꝛū cōpoſitio diuerſificat ipꝛeſſiones iuxta diuerſitatē compoſitionis ipſoꝝ:que tribus modis in genere variantur. ſ. numero ſapoꝛe z ſpē. numero qdē vnum eſt cōplonatū qō duobus tñ ſapoꝛibus percipitur eſſe compoſitū. Aliud ℞o plurib⁹. Spē ℞o:qz cōpoſitio fit iterdū ex acuto z ſtiptico. vt in galāga. qñq; ℞o ex amaro:z ſtiptico:vt in litio:vel amaro:z pontico:vt in nu-

rabol.citri.ꝛ chebulis.vel pontico ꝛ acido :vt emblicis ꝛ prunis viridibus. vel amaro ꝛ salso vt aqua maris. vel acuto ꝛ dulci:vt melle cocto vel antiquato. vl̃ acuto ꝛ dulci ꝛ stiptico:vt cinamomo.vel amaro ꝛ stiptico ꝛ acuto:vt in melongena.vel amaro ꝛ isipido.vt in endiuia ꝛ sili mō pñt variari sapores cōponētes in eodē mixto.Iꝫ raro ꝑm nām inueniaī ꝓpō fieri ex oppositis ꝛ extremis sapoꝛib⁹: vt acuto:ꝛ pontico:ꝛ amaro:ꝛ dulci.Iꝫ artificialr pñt sepe cōcurrere.Quapp expedit medico diligēter oēz bō varietatē cōsiderare:quatenꝰ ex simpliciū vsute valeat ꝓpēdi. qualr ꝛ q̄tū res cōpositi sapoꝛis obesse pōt coꝛpi vel prodesse. ¶ Inter cetera ꝛo p̄ ꝓsiderādū occurrit q⁹ sapoꝛuz ꝓcurrētiā:aut alter alterū iuuat iuutando coꝛpus:aut impedit.Et in qb⁹ cōponētia se adiuuant efficacioꝛ est impressio nociua seu iuuatiua.Ecōtra ꝛo in qb⁹ alterutrū se impediunt:ꝛ iō q̄cūqz sunt impressiones alicui singulr iuuatiue. tūc si mutuo se impediāt cōpositus erit minoꝛis iuuamēti q̄ simplex.Si ꝛo essent in sui simplicitate nocitiuo.minꝰ in cōpositione nocebūt.Ubi ꝛo cōponētia se adiuuāt vtilꝰ est indigēti cōpositū q̄ simplex.Sed si ambo cōponētia coꝛpori aduersent minus ei nocebunt cōiuncta q̄ separata. ¶ Scdo ēt cōsiderari dꝫ q⁹ impedimentū atqz iuuamētuz qō inuicē sibi p̄stant diuersi sapoꝛes vnius cōpositi:vel cōmixti raro est in toto.frequēter aūt in pte.Cuiꝰ rō est:qz cōcomitātia sapoꝛē plura sunt.s.cōplo:ꝛ suba.in qb⁹ duo diuersi sapoꝛes nūq̄ oīno ꝓueniunt:ꝛ ideo nō pñt vndiqz se iuuare:nec oīno ꝓdiant:ꝓterq̄ in extremis sapoꝛibus qui sunt acutus ꝛ ponticus.quoꝝ cōpositio raro ꝓtingit.ꝛ ideo rarū est q⁹ vndiqz se impediant diuersi sapoꝛes.sed q⁹ vnus iuuet alterū in vno,s.ex pte cōplonis:aut suba.impediat ꝛo in alio frequēter cōtingit. ¶ Tertio quoqz aiaduertere ꝓuenit q⁹ impedimētū:ꝛ iuuamētū que sibi p̄stāt differunt ꝑm plus ꝛ minus.nam q̄qz vnus equaī alteriq̄qz superat alterū nō solū virtute:sed quātitate subiecti, que diuersitas:vel ex gnōne ꝓuenit:vel ex alteratiōe supuenienti post gīationē ipsaz:quibusdā enim contingit ex p̄ma sui gnōne magis esse pontica q̄ dulcia sicut mespulis:que tñ diu postmodū reseruata maioꝛē bñt dulcedinē q̄ ponticitatē:ꝛ p longioꝛē vlteriꝰ moꝛā ponticitat ē amittunt.ꝛ bñt cū pauca stipticitate dulcedinē.vinū aūt in nouitate sua plus bꝫ dulcedinis q̄ acuminis.cū vo antiquat: iaz in eo notabilius est acumen.Silr ꝛo in ceteris pz:q̄liter vnus sapoꝛ aliq̄ excedat q̄qz plus q̄qz minus.nata enim sunt oīa cōplexionata ꝑm plus ꝛ minus p alterationē trāsmutari:vt superius tactū fuit.Dis ergo generalr cōsideratis cōuenit in spāli cōsiderare de vnaquaqz sapoꝛū cōpositione quos habeat effectꝰ iprimere coꝛpori.vel quibus imprimēdis effectibus possit testari.Sufficit aūt hic ad exēplū de his qui cōiter occurrunt facere mentionem.

De acutis ꝛ amaris. ¶ Rememoratis igit simpliciū impressionibus:iam facile quisqz perpendit valde nociua esse visceribus:quecūqz solūmō acuta sunt.ꝛ amara sicut thimus ꝛ squilla.oē nāqz tale potenter aperit:ꝛ rarificat:ac dissoluit.pinde si ad viscera nuda:puenerit manifeste ledet:taz rarificādo subaz q̄ resoluēdo subalē humiditatē.vtroqz nāqz mō necesse est virtutē mēbri debilitari.quēadmodū enim aggregatio moderata suaꝝ partiū foꝛtificat vires eius.sic ꝛ disgregatio maxime innālis debilitat.Ad ꝓsumptionē aūt subalis hūiditatis nēcio mēbra subalr infrigidant:quia resoluto subto calꝛis innati,cal̃.extinguit:ꝛ diminuto minuitur. ꝓinde frequēs vsus pure acutoꝝ:aut amaroꝝ:vl̃ vtroꝛūqz nimium debilitat:qz calꝛ innatus:ꝛ influens valde resoluit maxime per acutū.sicut enim caminus ignis destruit parū igne cōsumēdo subm eiꝰ,silr ꝛ acuta destruūt nālē calorē.Cū aūt supficies visceꝝ,ptegit velamine grossi ꝛ viscosi hu.vt in coꝛpoꝛibus crapulosis atqz flegmaticis:tunc talibꝰ cōferunt que amara sunt ꝛ acuta.maxime si acetositas cōcomitet.hec eniz moderate sumpta prius humoꝛē a superficie mēbri deponunt anteq̄ ad subaz eiꝰ peruenīāt.Unde compositio acuti ꝛ amari:ꝛ acidi valde cōfert gbuscūqz stōchus multo ꝛ viscoso flegmate ledit. maxime si carnosus:aut spissus extiterit:ꝛ in eis mortificatū.Uiuificat celeriter appetitū ꝛ digestionis reparat bonitatē. ¶ Ex his quoqz iam pz q⁹ si acutū vel amarū stipticuz fuerit notabilr:aut parū:aut nihil ledere poterit viscera nedū stōchū:sed ēt epar ꝛ splenē.nā stipticitate tuetur a nocumēto amaritudinis:vel acuminis:ꝛ nō solum ea que suḃam bñt cōpactā ꝛ solidā:sed ēt que rarā ꝛ mollē maxime si stipticitas dominet.Propterea mollibus ꝛ passibilibus mēbris absterſione indigentibꝰ est medicamen securissimū stipticū ꝛ amarū.sicut liciuz oculis.ꝛ aloe ac silia. potissime:qz cōplexio eoꝝ est frigida:ꝛ suba densa. Nam qbus iest oppositā dispositio cōplonis ꝛ subc.vt est epar. minus ēt in necessitatibus ꝓferunt supradicta.ꝛ q̄si predominant acumen ꝛ amaritudo stiptici maius est nocumentū q̄ iuuamentū.talibus eniz acuta ꝛ amara directe inimicant:quapp cū epar indiget medicamine aperitiuo ꝛ absterſiuo ꝓuenientius absinthiū ꝛ reubarbarū ꝓpinant q̄ aloe.nā in eis amaritudinē vincit stipticitas vel equatur. Quibus aūt suba est cōpacta.ꝛ maxie frigida vt ps superioꝛ stomachi magis cōpetit aloe. ¶ Si ꝛo ponticitas cū acumine:vel amaritudine cōcurrit tale cōplexionatū medicationi erit inutile:qz mutuo se impediūt.ꝛ maxie si eq̄lr dominent:ꝛ ideo melongena cruda:ꝛ p se simplr est inutilis:ꝛ ēt nociua humanis coꝛpoꝛib⁹ interius sumpta:sed si talia cōplexionata exterius applicent valde cōferunt indigentibus:ꝛ ideo qbus absterſio:ꝛ cōstrictio:ꝛ insup exiccatio foꝛtis est necessaria.cōgruit amarū:ꝛ ponticuz sicut in ulceribus que multa ꝛ grossa humiditate sordescunt.ꝛ in cunctis etiā aquosis ulceribꝰ.ꝛ que reumatismis infunduntur.sicut in fistulis maxime coꝛpoꝝ humidoꝝ.qb⁹ ꝛo necessaria est cōstrictio ꝛ absterſio:cū resolone cōpacti ꝛ imbibiti hu.directius cōpetit ponticū ꝛ acutū:vt in ulceribus coꝛrosiuis que venenosa ꝛ grossa humiditate abūdāt sicut in lupo:ꝛ cancro antiquo coꝛpoꝝ adultoꝝ. Diuersificatur aūt cōueniētia ꝑm q⁹ alter sapoꝛuz cōponētiū alteriorāt.Si enim acutus sapoꝛ excedat ponticū:tunc tale cōplexionatū magis cōueniet eis qbuslibet solutio ꝛ cōsumptio:ꝛ subtiliatio potius est necessaria:vt in putridis ꝛ venenosis ulceribus.ꝛ que carnes bñt iam mortificatas:vt in cancrenis ꝛ malomoꝛtuo.qb⁹ aūt est magis necessaria frenatio fluentis superfluitatis:ꝛ exiccatio:tunc magis cōpetit medicina in qua ponticitas excedit acumen.Quapp in eisdē ulceribus:cū iam p̄moꝛtue carnes ablate sunt: ꝛ venenosa humiditas resolutiua potius cōuenit generationi viue carnis intendere que exiccantibus absqz moꝛdicatione perficit.Moꝛdicantia eniz duplr nālis carnis generationē impediunt:qz ꝛ reumatismū ꝓuocant:ꝛ cōsumunt carnis mām. ¶ Quecūqz ꝛo sūt amara:ꝛ salsa pñt efficaciter imundicias cutis:ꝛ poꝛoꝝ eius abstergere.ꝛ humidis coꝛpoꝛibus securiter applicari.nam potenter exiccant.ꝛ ideo cōueniens lotura fit eis in fistulis maxie que generant in mēbris carnosis.Adhuc etiā in hoc casu foꝛtiora sunt amara ꝛ salsa ꝛ acuta simul:vt capitellum:quetamen interius sumpta nimis lederent viscera.nec expedit ei sumi:nisi forsan vrgeret casus necessitatis:vt in quibus timet periculum ex venenosis frigidis ꝛ nimis adherentibus villis stomachi.sicut aliquādo contingit ex sumptione quoꝛūdam fungoꝝ ꝛ piscium:ꝛ ēt opū. ¶ Dulcia ꝛo ꝛ acuta ꝓuenientissima sunt ad mūdificationē viscerū.

De acuto amaro ꝛ stiptico.

De acuto amaro ꝛ pontico.

De amaris ꝛ salsis ꝛ acutis.

De dulcibus ꝛ acutis.

ꝛ in oīb⁹ coꝛpoꝛibus ꝛ pꝛecipue in frigidis ꝛ humidis. Si ℞o tēperata ſtipticitas bis duobus ſapoꝛib⁹ adiungaī talꝫ vtpl'm cōplonatū in interioꝛib⁹ ꝓderit. nā ſtipticitate mēbꝛa cuſtodiunī ab innāli rarificatione atqꝫ diſſolone ſube. nec ſuperfluitas humida plus per ipſuꝫ diſſoluiī q̄ cōſumi valeat vi acuminis: ꝛ tēpate mūdificari ex vi dulcedinis. ¶ Dulce ℞o ſolū ꝛ ſtipticuꝫ opilatis inimicatur. Sed reumatiſmū patiētibus valde cōfert gb⁹ opus eſt cō peſcere fluxū: ꝛ iam fluxa digerere atqꝫ mundificādo edu cere. ¶ Simili quoqꝫ ꝓſideratione pꝛ: q⁹ dulce ꝛ vnctuoſum directe ꝓgruit ſolū indigētib⁹ humectatione: ꝛ in digeſtione cōpacte ſupfluitatis ac mundificatione. nec patientibus opilationē: qualia ſūt extenuata coꝛpa que veſtigꝫs antiqui reumatis moleſtanī in pectoꝛe iaꝫ ceſſante fluxu: in quo caſu mixtura butyꝛi ꝛ mellis a ſapientib⁹ cōmēdatur. ¶ Qō aūt eſt dulce ꝛ aciduꝫ bis directe ꝓgruit: quos reumata iam fluxa: ꝛ cōpacta cū opilatione moleſtāt. maxime ſi coꝛpoꝛa coꝛ fuerint mediocria: ꝛ ſapoꝛes equales ꝛ coꝛpoꝛibus humidis magis acida. Si ℞o taliū patiētiū coꝛpoꝛa frigida ꝛ humida fuerint magis ꝓgruet amaruꝫ ꝛ acutū. vel amarū ꝛ dulce tm̄. aut plus ꝑticipans hos ſapoꝛes q̄ acetoſuꝫ. Ad exēplū eniꝫ predictoꝛ ꝙuenit iudicare de quacūqꝫ alia cōplexione ſapoꝛum. hoc eniꝫ gīiale eſt q⁹ cōpoſitū ſapit nām cōponētiū. ꝛ ideo cōplonatū qō ꝑticipat ſapoꝛes diuerſos coꝛ iprimit effectus ꝑ diuerſuꝫ ꝑticipationis gradū. nā qō equalr: equalr: qō aūt inequalr ꝑticipat inequalr imꝑimit. ¶ Quātū ℞o ſit neceſſariū diligenter aīaduertere nālē ſapoꝛ cōpoſitionem ex duobus pꝛ: quoꝛ ꝓmū eſt: q: coꝛpoꝛa frequentius indigent rebus cōpoſiti ſapoꝛis q̄ ſimplicis. nā ſepius occurꝛūt cōpoſiti moꝛbi q̄ ſimplices: ꝛ ideo cāe ſalubꝛes diuerſaꝛ virtutū magis ſunt neceſſarie. Scōm eſt q: frequēter contingit q⁹ res quaꝛ copia reperiī nāli cōpoſitione non amplectunī varios ſapoꝛes: nec aggregāt ꝑ ꝑns virtutes diuerſas gbus opus eſt in ꝓpoſito: ꝛ ideo tunc neceſſe eſt artificiali extimatione ꝓponere: ad quā extimationē regulandā exēplo nālis cōpoſitionis diriget. Nam cū ars imitet nām ingeniari dꝫ artifex qñ cogit vrgente neceſſitate cōponere medicinā differentiū ſapoꝛ ꝛ virtutū qualē ſcit efficaciorē eſſe ad talē effectū ex compoſitione nāe. verbi gratia. Nouit medicus cinamomū ꝛ maxime alithimū. ſ. medianū arboꝛis coꝛticē eſſe medicinā cunctis viſceribꝫ ꝓgruā ꝛ efficaciter iuuare digeſtionē. vt ex rōne medicine digeſtiue patebit inferius atqꝫ ſpūs cōfoꝛtare ꝛ ꝓſeruare. putredineſqꝫ cōpeſcere. Notare igiī dꝫ qualitates naturales ipſius. ꝛ in defectu eius cōponere ſimilē quātū poſſibile fuerit. taliter vt medicina cōpoſita participet ſtipticitatē ꝛ notabilē. ꝛ adhuc notabiliorē dulcedinē. ꝛ acumen ēt dulcedine notabilius: ꝛ aromaticitatē inſuper ſuauē ꝛ manifeſtā. Jn quo caſu. ꝯ. cū dulcibus cōditū ꝛ ſtipticis aromatiçatū: cum ſuauibus redolentib⁹ vt eſt ambꝛa ſupplet defectuꝫ cinamomi alithimi. pari quoqꝫ forma ꝓcedit in reliquis aliquo ſupradictoꝛ modoꝛ alterationis pꝛeparādo cōponentia. ꝛ ꝓportionādo quātitates: vt ad formā intentā deueniat cōpoſitio. Ex hac eniꝫ cōſideratione regulatus inducit ad condiendū nuces: vel aligd aliud. gbus eniꝫ digeſtiua ſtomachi debilitaī ex limoſitatib⁹ flegmatis nālis mollificantibus ipſuꝫ ꝛ infrigidātibus. vel potꝫ foꝛtitan abundanti. talibus qdeꝫ neceſſe eſt ſtipticis incriſpare ſtomachū: ita vt aggregatis eius partib⁹ cōfoꝛtetur: ꝛ limoſitates cōſumere atqꝫ mundificando extergere: calorem quoqꝫ naturalē moderata caliditate vinificare. ſpiritus etiam aromaticitate fouere. Quibus cōſiderationib⁹ inuenit opus eſſe nucem ſic pꝛeparare: vt amaritudo ſenſibilis per remollitiones ab ea tollaī: ne frequētē ſumptionez ipſius boꝛribilitate ſua ipediat: ꝛ notabilis ſtipticitas relinquaī. cui dulcedo mellis aut çucchari iungitur iuxta coꝛpoꝛ diuerſitatē. ꝛ inſuper additī gariofil. ad cōferēdū acumen ꝛ aromaticitatē cū pauca ſtipticitate. Tale igitur cōpoſitū ſupplet in caſu ꝑdicto defectū cinamomi: vel alterius ſilis medicine. Jn cuius cōpoſitione vel pꝛeparatione tm̄ modo regulant medicū neceſſitas coꝛpoꝛis ꝛ exēplū nāe. Vulgus ℞o qui ad voluptatē vtitur talib⁹ nō attendit niſi q⁹ placeant guſtui. Medicus aūt iterdū aligd amaritudinis ibi reſeruat vt foꝛtioꝛ ſit abſterſio maxime qñ talia ieiunis propinat: ne cū cibis cōcurrentia perturbent digeſtionē. Nō ſolū aūt cōpoſitio naturalis ſapoꝛis dirigit medicū in cōponendo: ſz etiā in nuntiando de pꝛeparatis per artificiuꝫ. nā cognito q⁹ illud cōplexionatum diuerſos habet effectus ꝑ nām. Cuius ſapoꝛes diuerſi exiſtunt: iam pꝛo cōſtanti hz: q⁹ ſi cōpoſitū manifeſte non inꝛmet effectus illoꝛ. ¶ Per hoc aūt detegiī erroꝛ vulgariū medicoꝛ: qui vnā formā decoctionis obſeruant in cōficiendis ſyꝛupis. Unñ ſepius contingit vt ſyꝛupi quos cōuenit acetoſos eſſe: nullam aut perceptibilē acetoſitatē participabunt reſoluto ſiue cōſumpto per decoctionē acetoſo liquoꝛe. Simile ℞o iudicium eſt in ceteris cōponētiū ſapoꝛibus. nā ſi nō ſint in cōpoſito manifeſti: deludiī operari⁹ nō tm̄ inani laboꝛe cōficiendi: ſed ēt ſpe futuri effect⁹ in coꝛpoꝛe. qñ nō hz ſyꝛupuꝫ intm̄: niſi nomine ſolo. hec igitur ad introductionem de ſapoꝛibus dicta ſufficiant.

¶ De cognitione virtutum complexionatoꝛum per odoꝛes. Cap. XXVI.

Odoꝛes quicūqꝫ ſunt acuti vt caſtoꝛei ꝛ allioꝛ ꝛ muſci atteſtantur caliditati ꝛ ſiccitati. qui ℞o graues ſunt ꝛ obtuſi: vt viole ꝛ nenufaris frigiditati ꝛ humiditati. Mediocres vtpl'm reperiuntur in frigidis: ꝛ ſiccis: vt camphoꝛa roſa ꝛ ſandali.

¶ De cognitione virtutum complexionatoꝛum per coloꝛes. Cap. XXVII.

Coloꝛes autē non iuuant medicuꝫ niſi ad cognoſcendū remiſſionem ꝛ intenſionē cōplonis in eadē ſpē cōplexionati: vt in ciceribus calidioꝛa ſunt rubea vel nigra q̄ alba. ꝛ frigidioꝛ poꝛus albꝰ q̄ niger: ꝛ ſic de conſimilibus.

¶ De cognitione virtutum complexionatoꝛum ex modo ſubſtantie eoꝛum. Cap. XXVIII.

Viſa certitudine que per ſapoꝛes odoꝛes ꝛ coloꝛes haberi poteſt de virtute complexionatoꝛum: iam reſtat cōſiderare ceteras qualitates noiatas ſuperius inter habitus naturales ipſoꝛ: q̄ lz minoꝛē faciāt notitiaꝫ pꝛedictis. tm̄ faciūt aliqualē. Nā ꝑ eas cognoſciī el'ntū dominans q̄tū ad ſubaꝫ: per qō aliqua de virtutib⁹ eius hꝫ notitia: ſicut patebit infra. cū de opōnibus erit ſermo. cognoſciī ēt modus quē virtus in operādo ꝓſegī ex aptitudine ſub e ferentis virtutē. verbi gꝛa. Medicine ſubtilitas: ſiue cōplexionati dꝫ illa diſpoſitio ſube ipſius: ꝑ quā apta nata eſt ꝑ actionē coꝛpis in ꝓtes minimas diuidi: ꝛ ꝑ ꝑns penetrare in ꝓfundū mēbꝛoꝛ q̄lia ſūt ſpicanardi cinnamomuꝫ abſinthiū anthos ꝛ crocus atqꝫ ſilia. Groſſities autē eſt oppoſita diſpoſitio eius vt in cucurbita faba ꝛ ꝓſilib⁹. Ex bis ℞o iam colligit medicus q⁹ hec ſunt apta penetrare: vel nō penetrare: que duo nō ꝓtinent ad virtutem: naꝫ opus virtutis eſt illud per qō imediate coꝛpus imutatur: ſed ꝓtinet ad ſubaꝫ: qꝛ penetratio nō eſt niſi gdā mot⁹ paſſiuus coꝛpulētic: vel ſube rei cōplonate. Silr ineptitudo

Subtilitas.

Groſſities.

De dulcibus ꝛ ſtipticis.

De acuto amaro ꝛ ſtiptico.

De dulci ꝛ vnctuoſo.

De dulci ꝛ acido.

De acuto amaro ꝛ pontico.

Mō nectia ſit ꝓfatio cōpōnis. nālis ſapoꝛū.

De amaris ꝛ ſalſis ꝛ acutis.

De dulcibus ꝛ acutis.

penetrãdi nõ est vtus actiua.sz q̃dã dispõ passiua:r iõ per se virtuti nõ attestaf.sz tñ p accidẽs.nã qđ ineptũ est penetrare aptũ est inq̃tũ tale:vel obturare vel opilare meatus.Subtilitas g̃ subẽ atqz grossities nõ arguũt supra virtutẽ aperitiuã r opilatiuã:nisi p accñs:r iõ per ꝓsideratione istã subẽ nõ queriẽ notitia illarũ virtutũ.sz soluz mõ p sapores:aut opões:vt infra patebit.sz modus ꝓñs opõnẽ virtutis.nã de medicina cuiꝰ vtus est calefacere vel infrigidare ꝛc.si fuerit subtilis cognoscif inde qꝫ celeriꝰ r efficacius alterabit ꝓfunda mẽbra:vel corpis:r qꝫ dominantur in subaiꝰ el'nta subtilia:vel subtiliata.Si ño fuerit grossa ꝛiũ.¶ Silr aũt r viscositas est dispõ vel q̃litas p quã cõplonatũ reddif aptũ pati extensionẽ absqz discõtinuatione suaꝝ partiũ.Ita qꝫ duabus extremis ptiꝰ membri vniꝰ biẽ põt regionẽ mediã nibilominus occupãdo.p hoc aũt directe scif qꝫ talis res:cũ virtute sua opaf efficaciꝰ in mẽbro q̃ illa nõ aptitudinẽ adherẽdi:qñ diutius permanet in eodẽ cognoscif:r qꝫ diuersas ptes mẽbri sil occupare põt.r ex hoc ꝓtegere velãdo.Qua ꝓsideratiõe.H.ingt ius viscosi frumẽti ꝓferre vlcera intestinoꝝ patiẽtibꝰ cum fluxu cholerico:vel mundare latissimos meaꝰ a cõtentis aridis trãseundo:qua ꝓsideratione cõmẽdauit Hip.ptisanẽ viscositatẽ:qz vt ait qꝫ gutturi adherere possit ex cortici bus ordei secũ illabẽdo trãsducit.Cognoscif ẽt ex hoc vlterius qꝫ strictos meatus põt celeriter cõplere vel obturare.Rursus quoqz viscositate cognoscif qꝫ potentialis rei cõplexio nõ põt multũ declinare ad siccitatẽ:cuz causef a multo humido fortiter cõmixto cuz terreo. ¶ Viscositati aũt opponif Pulueriçabilitas.Naz pulueriçabilis dr hic res q̃ leui cõpressiõe diuidif atqz multiplicaf in ptes paruas adinuicẽ oino discontinuatas que passibilitas causaf ex abundãtia sicci terrei debiliter mixti cum paucissimo aqueo.sicut in calce extincta:r in agarico r medulla putri di ligni q̃ leuissima digitoꝝ cõpressione pulueriçant:exq̃ terrea siccitas in eis dñari perpendif.sz aũt subtilis r pulueriçabilis in ptes paruas diuidanf.differũt tñ qñ subtilis dr per trãsmutationẽ quã patif intra corpus.sed pulueriçabilis ꝓpterea:qz patitur extra.Preterea subtilitas est quedã forma totiꝰ subẽ cõplonati.pulueriçabilitas autez q̃dã est nãlis in poꝰ sustinẽdi cõpressionẽ.vñ illa causatur ab oiꝰ ptiꝰ mixtionis.hec ño a qbusdã.s.terreo multo r aqueo pauco debiliter mixtis ꝓpterea põt alterũ sine altero esse.nãqz cinamomũ r spica subtilia sunt.nõ tñ pulueriçabilia ſm hanc rõnẽ. ¶ Liquiditas ño facit cõplonatũ fluxibile talr:vt in se ꝓstare nõ possit.sz semp declinat ad loca subiecta.r subingredif concauitates quas inuenit pp abundãtiã aquei.Per hoc aũt colligif potius ipsuz opari: cũ suis vtutibꝰ in ꝓcauitatibꝰ ad quas fluens sistif.r retinetur q̃ in eis per quas decurrit.nã in his qđ ꝓmit manifeste nõ est nisi latis quã facere põt cursu actuali liquiditatis sicut potus operaf in garture. ¶ Solidũ ño est qꝫ opponif liquido:qz cõstat in suis terminis.tñ soliditas in qbusdã est tãtũ actu.sicut in ꝓgelatis:vt cera:r hec diu passa a caloze corpis pñt liquescere.sz a pñs ꝓstent. In alys ño est actu:r poꝰ sicut in pipere:r sil'ibꝰ.tale aũt solidũ in loco quẽ tangit manifestat effectũ sue vtutis ꝓter sui diffusionẽ.r in p̃ qdẽ aqueũ dñaf r terreũ in scõo. ¶ Mucillaginosuz aũt dr cõplonatũ qñ p infusionez corpis aquosi lubricũ efficit pp abũdãtiã leuis hũiditatis q̃ pfluit ex eo: q̃lia sũt fenugrecũ r psiliũ r semen cidonioꝝ ꝛc.cognoscif aũt ex hoc:qz sũpta iteri causant in meatibꝰ lubricitatez r expulsionẽ ꝓparãt q̃ ꝓtinenf in eis nisi assentur.nã tunc p ꝓsũptionẽ hũiditatis supflue glutinosa efficiunf r retentiua. ¶ Oleoginosuz dr qđ aptũ natũ est vnctuositatẽ emittere.p hoc aũt cognoscif qꝫ tãtũ põt corpus imutare q̃tuz r vnctuositas ei ꝓfert.s.leniẽdo:extẽdẽdo:dilatãdo:supnatando:r ẽt qꝫ in suba eius aerea dñaf hũiditas. ¶ Spongiosuz aũt est gegd obliqua porositate cõbibere põt hũiditates:r ideo exugit mẽbra supmade facta.sicut panis furfureus exquisite fermẽtatus exugat stõchuz.r superfluas eius humiditates in intestina deponit secũ ferendo:quoꝝ suba necessario abundat terrea siccitate. ¶ Quecũqz ño grauia sunt grauitate sua cõprimũt ea qbꝰ supponunf.tã intra sicut caseus antiquus cibũ vnctuosuz r supnatantez: vt est cibus carniũ q̃ extra sicut plũbũ qđ supponif glandulose collectioni que nodus vocaf.Ex his g̃ dr qꝫ grauia grauibꝰ el'ntis abundant.r efficaciter iprimũt mẽbris qbꝰ supponunf. ¶ Leuia ño eõ pp ꝛiũ motũ.vñ superficialiter imutant:nisi per violẽtiã aliquã pfundenf.r ideo vnctuosa sumpta interiꝰ fastidiunt r amputant appetituz:qz supernatant:r velant superficiẽ oris stõchi:nec abinde fumos:r vapores expirare permittũt Exteriꝰ aũt opposita fine fricatione nõ pfundanf:vel actuali caliditate poros aperiente ad subingrediendum liquiditate.

Subtilitas r grossities subẽ nõ arguũt supra vtutẽ aperitiuã vel opilatiuam.

Viscositas.

Pulueriçabilitas.

Ligditas

Soliditas

Mucillaginosum.

Oleoginosum.

Sponꝫiosum.

Grauia.

Leuia.

Vnctuosa quãdo fastidiunt.

Ab opõnib⁹ ad vtutes duob⁹ modis arguitur.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum ex operationibus. Caꝑ. XXIX.

VIso de qualitatibus nãlibꝰ cõplexionatoꝝ qualr:r q̃tũ rõcinando ducant in notitiaz el'nti dñantis in eis:r p pñs ꝓmaꝝ r scõaꝝ virtutũ.iam vltimo restat cõsiderare qualr in eãdẽ notitiã dirigãt opões ipsoꝝ. Tamen hic ꝑus est aduertendũ qꝫ ab opõnibꝰ ad vtutes duobꝰ modis arguif.Prio qdẽ imediate sicut ab effectu ad cãm imediataz:vt si dicaf hec medicina calefacit.g̃ est calefactiua:vel corrodit.g̃ est corrosiua:vel attrahit.g̃ est attractiua:r sic de alys.talis aũt notitia nõ indiget arte.qz ꝓcedit ex p se notis r eis:quoꝝ cognitio est nobis innata. etenim innatũ est nobis effectũ sensu pcipere nãlr ẽt gsq̃ cõcipit itellectu qꝫ q̃lis est effectꝰ talis est poꝰ cãe imediate.ꝓpterea talis notitia dr in demfatiuis cõis animi cõceptus:vt cũ dr oẽ totũ maiꝰ est sui pte.qñ p nãm oiꝰ inest talẽ biẽ itell'u notitiã cognita signãtione vocabuloꝝ:r iõ medicꝰ vt artifex rõnis hec sapiẽter ꝓsideras dicit qꝫ huiꝰ notitia semp br exprimẽto.Quapp ad eã bñdã nullaz tradit artificialẽ ꝓsiderationẽ:qz nullus errare ꝑt i arguẽdo ab effectu p se ad cãz imediatã:inq̃tũ p effectũ notificaf. Ars aũt sp est circa id in quo cadere põt error:vñ supposito qꝫ talis effectꝰ p se ꝓcedat a tali cõplonato semp infallibilr quilz arguit ipsuz biẽ virtutẽ q̃ pnᵐ est talis effectꝰ: sed qz circa id qđ supponif posset error interuenire. Naz pole est:vt aliqs effectus a cõplexionato ꝓcedat per accidens.ideo ad vitandũ istũ errorẽ circa ꝓcessuz exprimẽti tradidit medicꝰ artificiales canones:vt patuit supra. Secundo mõ arguif ab opõnibꝰ ad vtutes mediate.vt qñ p effectũ vnius vtutis arguif supra aliã a qua illa dependet: veluti si dicaf.hec medicina corrodit.g̃ est calefactiua:vel cõglutinat.g̃ est retẽtiua:vel mũdificat r exiccat.g̃ est carnis gñatiua:r sic de alys.Circa notitiã g̃ q̃ tali argumẽtatione colligif multiplr vt patebit errari posset.Quãobrez necessaria fuit ars que in arguẽdo ab effectibꝰ cõplonatorũ ad causas mediatas nos regularet p ꝓpria cõplonatorum r sanabilis corpis.ꝓpterea notitia q̃ talr br de vtute cõplonatoꝝ dr a medico spãlr per viã rõnis haberi.depẽdet aũt ista notitia ꝑncipalr ex duobꝰ quoꝝ pmᵐ est ꝓsiderare dras opõnũ ſm genus r ſm spẽz.Scõm ño est cõsiderare depẽdẽtia vel ordinẽ vniꝰ ad aliã.pª ño dras ipsarũ est:qñ q̃dã sũt simplices q̃dã cõposite. Simpliciũ aũt q̃dã sũt vles:quedã ꝑticulares:quedã ño medie qz aligd vtroz̃uqz ꝑticipãt r dñr siles vlibꝰ.vles eniz dñr.iõ qz tã ipse q̃ ẽt iuuamẽta r nocumẽta que pñt ab eis prouenire

conuenienter

conuenienter ꝛ indifferenter omnia corporis mẽbra respiciunt: ꝛ enim de voluntate applicantis determinẽt sibi mẽbrum. nõ tamẽ de natura seu virtute medicine cui⁹ est operatio. medicina enim calefactiua vel ifrigidatiua vel vlceratiua ꝛ similes quãtum est de se nõ magis manifestãt suam opationẽ in capite q̃ in alys partib⁹ corporis. Ideo calefactio/ifrigidatio/vlceratio: ꝛ sil'es dicũtur opationes vniuersales. Que ℞o ex naturali potentia medicine determinãt sibi mẽbrum: particulares dicunt. siue determinẽt rõne naturalis dispõnis: vt confortatio in galãga que specialr respicit stomachũ: vel confortatio saluie spãliter neruos. ipsis ẽt sanis existentibus. siue determinẽt sibi mẽbrum rõne dispositionis innaturalis: vt centinodia que repugnat cancro determinat sibi mẽbrum canceratuz. põt etiã esse vt operatio particularis nõ fit iuuatiua: sed potius nociua mẽbro qõ sibi determinat sicut cydonioꝝ est generare colicam: et lepozis marini vlcerare pulmonez: ꝛ fungoꝝ gĩnare gutturis opilationem aut squinãtiam. Siles autem vtilib⁹ sunt vt solutio ventris ꝛ ꝓuocatio vrine vel sudoris: que ꝫ determinent sibi mẽbra quãtum ad operandum iuuamẽtũ tantum: aut nocumẽtum: est vle a quo effectu tãq̃ a fine p̃considerabili a medico nominãtur. ¶ In summa ℞o tot sunt differentie operationuz in genere: quot virtutum. s. p̃me vt calefactio/infrigidatio/ꝛ exiccatio/ꝛ humectatio. Secunde que ꝓcedunt ab vltis vt adustio/congelatio/ꝛc. Tertie ℞o que a ꝓprietate causantur. he tamẽ simplr: ꝛ per se considerare nihil ad ꝓpositum faciunt. qm̃ per eas nõ habet notitia de primis ꝛ secũdis aliquo rõcinandi modo. Sed quia cõcursus earum cũ alys est principiuz diuerse impressiõis in corpore: ꝓpterea in consideratione compositarum operationum occurrit earum mentio. A secundis autez ad primas arguitur ꝛ a quibusdam secũdaruz ad aliquas secũdas. ꝛ ideo principaliter h̃ conuenit species agnoscere secundarum ꝛ primo simplicium. ¶ Ille ℞o que cõiter note sunt ꝓut antiqua collegit experientia sequentibus tabulis designantur nominibus virtutuz a quibus ꝓcedũt. sicut enim a calefactiua virtute ꝓcedit calefactio. sic ab vlceratiua vlceratio: ꝛ a confortatiua confortatio. vnde cognitis virtutibus a quibus communiter denominantur complexionata seu medicine/per consequens patebũt nomina operationũ ipsarum que ad primam tabulam pertinent.

¶ Prima tabula. Subtiliatiua. Resolutiua. Abstersiua. Exasperatiua. Aperitiua. Mollificatiua. Maturatiua. Digestiua. Incisiua. Frangitiua ventositatis. Attractiua. Mozdificatiua. Rubificatiua. Puritiua. Ulceratiua. Corrosiua. Adustiua. Diruptiua. Putrefactiua. Lauteriçatiua. Excoriatiua.

Hec ad p̃mam tabulam pertinent

¶ Que ptinẽt ad scõam sunt hec. Confortatiua. Repercussiua. Ingrossatiua. Incrudatiua. Stupefactiua.

¶ In tertia ℣o tabula cõtinent. Inflatiua. Lauatiua. Sozdidatiua. Lubzificatiua. Lenitiua.

¶ In quarta ℞o tabula hec. Expressiua. Contractiua.

Opilatiua. Glutinatiua. Consolidatiua. Carnis generatiua. Sigillatiua.

¶ In quinta tabula continentur. Heneratiua lactis. Heneratiua spermatis. Prouocatiua menstruozum. Prouocatiua vrine Prouocatiua sudoris. Solutiua ventris.

¶ In sexta ℞o continentur hec. Pernicioſa. Uenenosa. Tyriacalis.

¶ De predictarum tabularum sufficientia. Et p̃mo de medicina sedatiua doloris. Cap. XXX.

Mitigat dolor multipliciter.

Medicina ℞o sedatiua doloris aut mitigatiua, ꝓprie sumpta nequit in aliq̃ ꝑdictarũ tabularuz spãliter collocari. sed circunt saltẽ q̃uoz p̃mas. Nam ea que mitigat appareter, s. hebetãdo sensuz tñmõ ad stupefactiuã reducit. Que ℞o mitigat vere vel existẽter: aut facit ß ꝓprie. s. per abscisionẽ imediate cause. ꝛ talis iterduz est calefactiua/iterdũ ifrigidatiua ꝛc. aut mitigat abstinendo cãm remotã ꝛ cõez ofb⁹. s. resoluẽdo solũ vapozes ꝛ superfluitates ꝛcurrẽtes ad dolorosuz mẽbrũ: ꝛ talis est medicina tẽperate caliditatis: vt camomilla: mellilotũ: se. lini: ꝛ sil'ia. vel a ꝓprietate: vt cozallus ꝛ lapis asini dolorẽ p̃cozdioꝝ. Oẽs igit ꝑdicte virtutes hñt opatiões vles vel sil'es vlibus: quaꝝ ꝫ aliq̃ sunt tertie. s. ptinentes ꝓprietati: vt pniciosa ꝛ tyriacalis: tñ qa per ꝓsideratiõnẽ diuersitatis iparũ habẽt aliquo mõ notitia veritatis qua p̃ imitare corpus ad melius: vel ad peius: ꝛ ga opationes hñt vlib⁹ similes. ideo ītroducit hic coꝝ ꝓsideratio. Cetere ℞o q̃ a ꝓprietate proueniũt. s. pticulares innumerabiles sunt ꝛ valde pauce sunt cognite: nec iuuãt ad cognoscẽdũ ꝑdictas.

Uiso igr numero scõaruz opationũ cõsiderãdũ est quo habeãt dependẽtiã adinuicẽ: ꝛ ad p̃mas vt pateat in quaꝝ notitiã ducunt per rõnẽ. Dependentia ℞o ꝑdictaꝝ opationũ adinuicez dupl'r ꝓsideratur. p̃mo. s. in cõi. scõo ℞o particulariter. Cõe ℞o est oĩbus dep ẽdere adinuicẽ altero duoꝝ modoꝝ. s. vl fm rõnem intẽsionis ꝛ remissiõis: vel fm rõnẽ mistionis. ℣. g. adustio procedit ex calefactiõe fm q̃ calefactio est intensa: ꝛ similr vis adustiua: vel calefactiua: sed digestio aut maturatio ꝓcedit ab ea fm q̃ caliditas moderatur: vl' modificatur ab alys qualitatib⁹: cum ea ꝛcurrentibus ad mistionem. Nã fm q̃ ab alys diuersimode patitur ꝛ frenat: fm hoc diuersam acquirit operandi potẽtiam: que operatio: ga sequitur formaz cõmistionis fm quã qualitates miscibilium colligãtur adinuicez: ꝛ mutuo se disponũt ad formam vnius complexionis. Ideo ad formaz mistionis ꝓcedere dicitur. Quia ℣o ex tali forma mistionis: aut colligantia simpliciuz qualitatum conceditur predominãti multiplex operãdi potentia: que non cõuenit ei fm rationez sue simplicitatis. ꝛ huius colligantie varietas ignoretur in forma quãtum ad exquisitã mensurã portionis cuiuslibz qualitatis. Ideo mirabilis iudicat: quia non solum est admirabile qõ existit insolituz. sed etiam illud cuius cause nos latent. ꝛ hinc ꝑz ratio ꝓpter quã quidam dixerunt predictas opationes a mirabilitate mistionis procedere. Sicut autẽ his duobus modis secũde virtutes aut operationes depẽdent a p̃mis: similr ꝛ secunde adinuicẽ: hoc enim est omnib⁹ cõmune. s. q̃ dependent ab alys ambobus ꝑdictis modis vel altero. Quapropter considerãduz est particulariter de vnaquaq̃ virtute vel operatione supius in tabulis nominata ex qua ꝛ quali modo depẽdeat: vt per secũdas operationes acgratur notitia de duobus. s. de primis virtutib⁹ q̃ dominantur in mistis: ꝛ de mirabilitate: vel forma mistionis: aut colligãtie qualitatum adinuicem quãtum possibile est humane obtusioni penetrare ad secreta nature.

¶ De medicina subtiliatiua ꝛ resolutiua ꝛ de absterſiua et exaſperatiua simul. Cap. XXXI.

Achoantes igitur a tabula p̃ma dicemus in noie veritatis eterne q̃ subtiliatiua vis procedit a caliditate remissa ꝓut fortiter cuz subtilissimo terreo colligatur. Dicitur autem illa caliditas absolute remissa: qm̃ intra latitudinez primi ꝛ secũdi gradus decurrit. que ℣o intra latitudinem terty ꝛ quarti dicitur abso-

lute intēsa:sed quia medicus nō scrutatur in complexionatis operatiuam potentiam respectu cuiuslibet obiecti:sed tm̄ respectu sanabilis corporis.ideo cōuenit vt in sanabili corpore determinetur obiectus ad qō operatio seu virtus subtiliatiua refertur:ꝛ sic de alijs.opꝫ enim vt illud in quo subtiliationis effectus manifestatur:sit aliquid in sanabili corpore sicut humor aut membrum ꝛc̄. ¶ Per quod ignorantia detegitur fatuoꝝ alchimistaruꝫ qui de potentia medicine applicabilis ad mineralia non aliter iudicant q̄ꝫ determinetur a medicis corporum humanorum.Est ergo sciendum q̄ vis subtiliatiua de qua loquitur medicus effectū suum in humoribus manifestat.ꝛ ideo cum describit medicinam subtiliatiuam dicit.q̄ est illa que substātiam humoris attenuat cum remissa caliditate:quā remissam caliditatem frequēter medici nominant temperatā. Ex autē ad mirabilitatem seu formam mistionis in medicina subtiliatiua pertinet est vt participet caliditatem remissam fortissime colligataꝫ cum sicco terreo subtiliato.patebit per differentiā ceterarum operationum caliditatis:aut virtutū dependentium ab ea:sicut resolutiue que post subtiliatiuam fuit superius nominata.harum enim duarū idem est obiectum proximum.ſ.humor.sed differenter in eo faciunt impressiones:ꝫ ambe humorem attenuent. ¶ Differt enī attenuatio quā imprimit humori resolutiua ab ea quā imprimit subtiliatiua dupliciter.*Primo quantuꝫ ad motum alterationis:quoniā resolutiua non solum mutat substantiaꝫ humoris quantuꝫ ad qualitatem mutādo de grosso in subtile.sed etiaꝫ quātum ad speciem:quoniaꝫ mutat eaꝫ a forma humoris in formam vaporis.subtiliatiua ℞o nequaq̄ꝫ. Secūdo quantuꝫ ad motuꝫ localem qui sequitur ad predictum:quia resolutum sub forma vaporis excludit humorē a corpore siue membro.sed subtiliatiua inquantū talis nūq̄ꝫ excludit.quoniaꝫ manēte forma humoris grossitiē eius attenuat. ¶ Ex qua differentia patent tria.*Primum est ratio vel descriptio resolutiue,quoniaꝫ est illa que humorem excludit a corpore sub forma vaporis.Secūdum est,q̄ ꝫ facit per caliditatem intēsam colligatam cum terreo subtiliato.Tertium est,quantū sit differens colligatio caliditatiꝫ in subtiliatiua ꝛ resolutiua.Ex eo.n.q̄ subtiliatiua pōt attenuare substantiam humoris nō resoluendo in vaporeꝫ:expresse colligitur q̄ ideo attenuat q̄ substantiam cōpactaꝫ dissoluit quasi liquando ꝛ portiones magnas quasi cōminuendo reducit in modicas.que operatio conuenit soli caliditati remisse atq̄ fundate in terreo subtiliato.*Nam si foret intensa resolueret in vaporem.si ℞o terreum complexionatum ei forsitan esset grossum non posset partes humoris comminuere,ꝓpter obtusitatem vel grossitiem cōcomitantis.ꝛ simili rōne oportet vt in resolutione inquātū talis substantia sit subtilis.nam si grossa obtunderetur caliditas:ꝛ non posset in vaporem attenuare.*Patet igitur q̄ in vtraq̄ p̄dictarum medicinarum colligatur caliditas. cum terreo subtiliato.sic.ſ.q̄ necesse est in eis hec duo predominari:prout tales existūt.sed differentia colligationis perpēditur solum ex eo:quoniā caliditas in altera est intēsa:ꝛ in altera est remissa.*Nā vbi dominatur intēsius constat q̄ a vinculo sibi opposito saltem amplius liberat̄.ꝫ sicco terreo posset equaliter vtrobiq̄ ligari. ¶ Scōm hanc formā procedit iudicium in ceteris operationibus a caliditate pēdentibus cōsiderata quidditate ipsarū que per descriptionem medicine quā denominant eluceſcit.Cognito enim q̄ abstersiua medicina est illa q̄ limositates:aut viscosas humiditates remouet a superficie mēbri:vel ab orificijs poroꝝ qui ad eius superficiem terminantur:nō latet quid sit abstersio in medicinis.Cognito etiam q̄ exasperatiua medicina est illa que mēbri superficiem inequalez reddit:q̄ſdam eius partes ,pfundando:quasdā eleuando.moꝝ patet quid sit exasperatio. ¶ Tm̄ hoc efficit medicina quādoq̄ꝫ per se:quādoq̄ꝫ per accidēs.*per se qdem dupliciter. Uno modo cōtrahendo.ꝛ sic exasperatio nō pendet a caliditate.sed a siccitate:vt infra dicetur in ꝓtractiua. Secūdo mō secando superficiem membri.ꝛ isto mō pēdet a caliditate intensiori q̄ꝫ sit caliditas resolutiue tm̄.medicina enim q̄ superficiem mēbri secat est vehementer acuta.*Per accidēs ℞o exasperat quando membro restituit naturalem asperitatem tollēdo ab eius superficie mucillagines que ipsaꝫ efficiunt ināliter lubricam siue leuem,sicut exasperāt incisiua ꝛ abstersiua.Sed hic tm̄ cōsiderat̄ illa que paꝫ caliditatis exasperat.cuius mistio parū differt a mistione abstersiue.cuꝫ enim vtriusq̄ caliditas operet̄ in superficie necesse est:vt subtū eius ꝓticipet grossaꝫ terrestreitatē que ꝓhibeat ,pfundari caliditatem:sed ga fortior est opatio exasperantis q̄ꝫ abstergentis.ideo ꝙuenit vt intēsior sit illius caliditas q̄ꝫ istius quapꝛopter exasperatiua inquātum hꝰ sunt acuta:sed abstersiua ,ppꝛie sunt amara.*Propꝛie ℞o dictuꝫ est ad differentiā mūdificatiue:quā ꝫ quidā sub abstersiua cōprehendant:tm̄ si propꝛie vel stricte ꝰsiderent̄:quemadmoduꝫ cōsiderat Hal̄.differūt.*Nā abstersiuum est qō a superficie mēbri deponit superfluitates conglobatas ꝛ fortiter adherentes pꝛe sui viscositate.mūdificatiuū ℞o qō remouet inde q̄scūq̄ꝫ alias leuius inherētes.quapp a Hal̄.solum amara dicunt̄ abstersiua:sed que dulcia sunt.ꝛ ꝑcipue que parū acuminis ꝓticipāt:vt mel mūdificatiua noiantur ab eo.q̄ si multo aqueo frangat̄ eius acumē vt hydromel ,ppꝛie noiauit lotiuū.volēs isinuare q̄ abstersio ꝛ mūdificatio ꝛ lotio ,put pēdent a caliditate differūt solū ſm maiorem ꝛ minorē ꝓticipationem caliditatis in ſuba terrestri ꝛ vniformi.Ideo ℞o dciñ est hec tria differre p̄dicto mō inquātū a caliditate causant̄:qm̄ lotio:ꝛ ēt mūdificatio pendent ab alys q̄litatib⁹.nā lotio ab humiditate vt infra dicetur:ꝛ mūdificatio ab actuali asperitate cōplexionati: quaꝫ hꝫ rōne siue terrestreitatis vt furfur ꝛ farina ordei que furfur ꝓticipat.ex qua circūstātia q̄dā dicunt̄ abstergere sicut panis furfureus:ꝫ talis abstersio nō ꝓtinet ad ꝓpositū:ga nō ꝙuenit medicinis actiue:sed passiue:ga non est effectus imediatus complexionis:sed potius compositionis.

¶ De medicina aperitiua. Cap̄.XXXII.

MEdicina ℞o aperitiua est illa que remouet opilationē vel obturatiōeꝫ a quocūq̄ meatu.non tm̄ ois hoc faciēs dr̄ absolute aperitiua.sed illa cui ,ppꝛie ꝛ imediate conuenit pfozare obstaculū:qō est in meatu:nā tali conuenit ,ppꝛie aperire.ꝛ ideo lotiua medicina ꝛ icisiua: que ſm diuersitatē obturātiuꝫ possunt ꝛterduꝫ apire meatus:nō dicuntur absolute aperitiua.Jā igitur per effectum pꝫ q̄ necesse est medicinā aperitiuā inquātum hꝰ eē subtilis subē participātis caliditatē.sed si caliditas ꝓticipata fuerit intensa vt in acutis erit vis aperiēdi fortissima.si ℞o remissa erit debilis ſm graduꝫ remissionis. ¶ Tm̄ hic aduertendū est q̄ ꝫ subtilioza ꝛ calidioza maiorē habeāt aperiendi potētiā:non semp efficacius manifestant apertionis effectum.constat enim q̄ vinū est subtilius ꝛ calidius aceto qō generatur ex eo:qō plus participat de leuib⁹ el'ntis.ſ. igne ꝛ aere.nec tm̄ efficacius apit opil'ones meseraicaꝫ aut splenis ꝛ epatis.cuius cā est breuis mora quā facit in ꝓtib⁹ opilatis:ꝛ fixio nulla vel modica siue leuis.quāto enim subtilius est tāto citius per minora foramia penetrare potest. Simil'r ℞o quāto leuius est.tāto minus figitur in porosabili.sed si portioni subtili ꝛ calide copularet̄ aliq̄ substātia que grauaret illā vt fortiter figeret̄ ꝛ eius trāsitū retardaret:vt ꝺiutius in obturatiōe oparet̄:ꝓstat q̄ in eadez parte

manifestioꝛ

Ignorantia alchimistaꝝ fatuoꝝ.

Subtillatio a resolutiōe dit dupl'r.

ale copulatum.

Medicia qñq̄ꝫ p se qñq̄ꝫ p accidēs facē opōnez.

Abstersiua ꝛ mundificatiua differūt.

Uinum. Acetum. Ꝺ illoꝝ citi⁹ ꝛ foꝛ u⁹ apſat.

manifestior ⁊ efficacior esset apertio: sic aũt est in ꝓposito. nam vinũ velociter transiens cito deserit obturatas ptes. ⁊ dato ꝙ ibidem cõtraberet morã equalem aceto. non tñ ꝑforaret obturans vt illud: qm̃ leuitate sua debiliter figeret in eo: qõ in exteriorib⁹ pz. Nã acerũ ꝑforat ⁊ aperit saxum cui superfundit. ⁊ tñ vinũ si supfundatur: ⁊ diutius ibi maneat non aperiet ipsum vel scindet: cuius ratio qdẽ est: qa nõ permittit̃ eĩnta leuia ꝙ vinũ rei subiecte figatur. Sed aereo dñanti ⁊ igneo sepatis remanet in aceto terreũ qõ ꝑ adustionẽ acqsiuit acumẽ ⁊ aqueo fortissime copulat̃: ⁊ iõ dñantib⁹ grauib⁹ eĩntis vehemẽtius ad iferiora mouet̃ ⁊ figit̃ fortius in re que subycit̃ ei: ⁊ lima sui acuminis efficaciter ꝑforat ptes eius: ⁊ hinc est ꝙ acetum renib⁹ ⁊ iferioribus mẽbris velociter nocet. vinũ aũt ecõtra. s. capiti ⁊ superioribꝰ. Nã ꝓptissimũ est in vapozẽ resolui ⁊ ad superiora moueri. Acetũ ℞o ꝓmptissimũ est illabi meatib⁹ subiacẽtibus. ⁊ ideo in transitu suo per meri velociter offendit cãnam gutturis ⁊ pãniculos pectoris in extenuatis corporibus. qm̃ descendendo facillime subingreditur pozos meri ⁊ penetrat vsq; in colligata mẽbra. sic ꝯ pz ꝙ ad q̃cunq; mẽbra obturata potest acetum igredi sub forma liquoris. efficacius ibidẽ opabitur aptionem q̃ vinũ. Sz in illis ad que nõ peruenĩũt ista duo sumpta iterius nisi sub formava, poris vinũ efficacius aperit. ⁊ ideo vinũ in potu sumptũ efficacius apit pozos cutis q̃ acetuz si biberet̃. Dicere ℞o ꝙ stipticitas quã aceto ꝓbet suba terrestris infixa facit ipm potẽtius aperire q̃ vinũ: est abusuum: ga ꝓungit oppositã. tuz ga terrestreitas per quã acetuz supat vinũ ingrossat subam. grossities ℞o subẽ mũq; est per se apertiõis ꝓn̄: sed potius clausionis. tum ga stipticitas ꝑ se strigit ⁊ inde claudit. vnde nihil aliud est dicere nisi ꝙ acetuz ideo plus apit q̃ vinum: ga dñant̃ in eo respectu vini qualitates que sunt ꝓncipiũ clausionis: qõ est absurdũ. nec minus est incõueniens dicere ꝙ stipticitas vini aperitiuã ꝑ accñs fortificat in aceto. Naz cũ oẽ per accñs ad per se reducat̃ ⁊ stipticitas per se claudat solũmodo necesse est vt claudẽdo iuuet aptionẽ qõ est impossibile fieri ꝟm eãdem ptẽ vnius meatus. sed ꝟm diuersas vt elucidat Hal'. Nã qõ ꝓstringit vnã partem meatus oppositã dilatat ⁊ aperit. sed acetũ mox in eadẽ parte cui obuiat ostendit se fortius apire q̃ vinum a quo generat̃ vt in superficie saxi. ⁊ ideo caute loquens ꝓudẽtia Hal'. non dixit ꝙ stipticitas in medicis fortificat virtutem aperitiuã. sed ꝙ adiuuat penetrationez. qõ sic declarat: ga cũ medicina per vim aperitiuam fuerit subingress'. meatũ. postea stipticitas pozos claudẽs vel stringens pellit vlterius medicinã. ⁊ sic ait stipticitatẽ iuuare oleuz ros. ad penetrãdũ pozos cutis hoc aũt supza elucidatũ est. caplo õ pmistiõe medicinarũ. ¶ Patet igit̃ ex ꝓdictis ꝙ ad nãm medicine absolute apitiue nõ sufficit vt ꝓticipet caliditatẽ in subtili suba: sz fortiter copulata subẽ figenti ⁊ retardanti sufficiẽter: ꝑ qõ dzia pz ipsi ꝰad subtiliatiuã ⁊ resolutiuam. qm̃ vtraq; illaz ꝓticipat caliditatẽ in subtili suba vel subtiliata. nã in eis est terreũ subtiliatũ sicut in aceto. Sz tamẽ eoz nã nõ regrit diuersitatẽ subẽ sicut apitiuã. ⁊ exide contigit ꝙ aliqd in q̃ dñat̃ subtilis suba põt eẽ apitiuũ. lz caliditas eiꝰ nõ fundeat̃ in illa. Sz in grossa quã tñ subtil' occultat ⁊ superat siẽ in aligb⁹ amaris: vt in aloe. ꝓꝑ qõ oia amara sbtil' subẽ a dñio dñr apiª. ⁊ iõ vinũ amaz potẽter ẽ apitiuũ ⁊ adhuc potẽ⁹ si sue amaritudini acetositas copulet̃.

¶ De mollificatiua medicina. Cap̃.XXXIII.

Mollificatiua medicina ꝓprie dicitur que resolut mẽbri duritiem: sed ga durities ꝓuenit in mẽbris aliqñ a cã per se aliquãdo a causa per accidens. ideo cõuenit intelligere ꝙ solus illa medicina dicit absolute mollificatiua que corrigit duritiẽ ꝓueniẽtez a per se indurãte. dz autez per se indurare gegd exiccat ⁊ conglobat vel coarctat ptes mẽbri. Certũ est enĩz ꝙ durities ꝑ se causatur a siccitate. Naz siccitas per se facit constare ptes quas humiditas facit fluere. ⁊ ab eadem rõne medicus dic̃ ꝙ adunans ⁊ coarctãs partes mẽbri per se indurat. qm̃ facit eas in se ostare. lz autẽ coadunans ⁊ coarctãs ꝓtim indu ret per accidẽs. s. inquãtum per coarctationẽ excludit vel exprimit humiditatẽ interiacẽtẽ partib⁹ mẽbri. tñ ga constantia sequit̃ ꝓmo ⁊ imediate partiũ coadunationẽ. ꝑ tanto dz per se indurare: ꝙ aggregat ⁊ inspissat: quẽadmodum frigus cui cõuenit per se ⁊ ꝓmo ifrigidare: ⁊ per se ⁊ secũdo coadunare. his igit̃ ꝓsiderationibus iformatus medic⁹ ait: ꝙ mollificatiua medicina resolut mẽbri duritiẽ duab⁹ q̃litatibus ꝑdominãtib⁹ in mistione ipsius. s. caliditate ⁊ humiditate. naz caliditate rarificat: ⁊ relaxat partes coadunatas. humiditate ℞o facit abinuicez fluere ac tactui cedere. hac igit̃ rõne cũcta calida ⁊ humida dicunt̃ mollificare vt semẽ lini ⁊ altea ⁊ fermentũ. Scõo herba anbeti maxie recens. naz semẽ eius occultã hz valde humiditatẽ. cetera ℞o que non per formaz mistionis predicte mollificant nõ dñr absolute mollificatiua. sed ꝟm gd ⁊ per accidẽs: que qualia sunt in genere pz ꝑ diuersitatẽ in genere causaz indurãtiũ. que sunt tres. s. frigiditas: siccitas: de qbus iã dictũ est. ⁊ tertium: que est tensio a repletione causata. qõ ℞o mẽbrũ extẽdit nimium replendo vel humor est: aut ventositas. ⁊ quecũq; ista duo resoluunt mollificant per ꝓpꝰ mẽbruz ab eis induratum. quapp medicine resolutiue ⁊ carpinatiua ventositatis posĩnt interdũ mollificare per accidens.

¶ De medicina maturatiua. Cap̃.XXXIIII.

Maturatiua medicina ꝓcurat sanies in apostematibus gĩari quo effectu diligẽter inspecto: mox elucesset forma mistionis in qualitatibus primis que põt ipzimere talem effectum. Ab effectibus enim in secretis nature causas inuestigamus. cũ aũt saniei gĩatio cõsideret̃ hic ꝓut pẽdet a caloze extraneo. s. medicine citius intentum habebitur si effectus oppositus sanationi apostematis quez caloz extraneus introducit: prius attendat̃. naz notitia vnius oppositoz clarius perducit in cognitionẽ alterius. sed cum in humorez agit caloz extraneus final' eius actio ad altez duoz terminoz deducit̃: ga si caloz innãlis ꝓcualeat: cum sua actione putrefaciat: vel adurat humorẽ: terminus actionis erit icineratio. B est ꝓfecta seperatio humiditatis a terrestreitate humoris. Si ℞o eius actio in humorem a caliditate naturali manifeste ipediat̃ vtroq; s. notabil' agente in ipsum: nõ poterit perfecte humiduz a terreo separi: sed constat ꝙ in gĩatione saniei vterq; caloz notabiliter operat̃: ga naturali solum operante terminus cẽt qualitas mẽbro conformis ad cõuersionez humoris in ipz operante: terminus ℞o solum inaturalis esset icineratio. Sanatio ℞o est mediuz vtrozũq; ga sanies nec habz q̃litates dispositas ad conuersionẽ eius in mẽbri substãtiam: nec est humor icineratus: sed est humor fluidus: ⁊ ineptus conuerti ad membra. ¶ Ex ꝓdictis igitur patet: ꝙ medicine ꝑ se maturatiue conuenit agere in materiam apostematis calefaciendo: ⁊ ꝓ parte maxima eius humidum conseruando. quapp necesse est vt caliditas ⁊ humiditas dominentur in ea: nec tamẽ conuenit vt caliditas sit excellens: qm̃ talis est cõsumptiua: ⁊ ideo medicina maturatiua per se dicitur agere cũ tẽperata caliditate per qõ differt a mollitiua. Nã medicina humida potest etiaz mollificare cuz intensiori caliditate q̃ sit tẽperata. differt ẽt ex pte humiditatis. naz in maturatiua ꝓuenit humiditatẽ esse aliqual' viscosaz sicut est ynctuosa. vel mucilaginosa vt pozos mẽbri opilet: ⁊ ex-

Durities ꝑ se causatur a siccitate.

Cõe stipticitas iuuet ad aperiendũ.

Cõe in secretis nature ab effectib⁹ inuestigamus.

Notitia vni⁹ oppositoz duc̃ ꝛ cognitiõez alterius.

Infrigidãna ⁊ exiccãtia per accns pñt maturaſ.

piratiõnẽ hũiditatis ꝓhibeat.⁊ ideo fenugrecũ ⁊ ſe.lini ac malue plus maturationi ꝓferũt q̃ borago.que cũ tẽperata caliditate plus de hũiditate ꝑticipat.ſed ipſa eſt mollificatiõi vtilioꝛ.Per accns ℞o pñt ẽt infrigidãtia ⁊ exiccãtia maturare.Infrigidãtia qdẽ reflectẽdo vaporẽ calidũ ⁊ humidum qñ reſoluunt̃ ab ipſo qũo in ap̃atib⁹ valde calidis:vt flegmone ⁊ herliſpila lactuca cocta ⁊ ſuppoſita ſaniez ꝑcurauit.Exiccantia ℞o que parum habẽt ſtipticitatis maxie in apoſtematibus calidis ⁊ humidis idẽ faciunt moderate claudendo poꝛos ⁊ retinendo vaporez:ſicut in flegmone facit abſynthium frixum in oleo violarum.

¶De medicina digeſtiua. Cap̃.XXXV.

Medicina digeſtiua noie abſoluto dicitur p reſpectũ ad nutriens.ſz.n.oĩs medicina alterans ſua reſpectu alicui⁹ alterabilis poſſit digeſtiua vocari tñ illa per excellẽtiã nomẽ digeſtiui ſibi vẽdicat abſolute:que in ſanis coꝛporibus per ſe iuuat membꝛoꝝ naturam ad digerẽdũ nutriẽs in po⁹.ſic ẽt ipa trãſmutatio alimẽti vocat̃ digeſtio abſolute.Illa etenĩ:vt ait Hal'.circa ꝓncipiũ libꝛi de ſimplici medicina eſt vera ⁊ ꝓfecta digeſtio in qua nãlis calor vicit oĩno vel abſolute ſuũ obiectuz ſicut ꝓtingit in alimento. Ex quo ꝓz q̃ medicina digeſtiua noie abſoluto eſt illa que hz caliditatẽ ꝓformẽ calori nãli:per quẽ ꝓfortat eũdem ad trãſmutationẽ alimenti ꝓficiendã.⁊ maxime in ꝓma digeſtione:in qua digeſtibilis ad digerens maioꝛ eſt repugnantia.ꝓfortat aũt ipm duplr.Primo qdez per ſe intẽdẽdo cũ moderamine qualitatẽ illius.Scõo per accns.ſ.moderate calefaciẽdo digeſtibile.ꝓp qõ digerẽti facili⁹ obedit.¶Et ſz digeſtio celebret̃ p calidũ ⁊ humidũ:tñ medicina digeſtiua ꝑticipare dz notabiliꝰ ſiccitatẽ q̃ humiditatẽ.ita q̃ ſiccitas nõ ſit excellẽs,ſed tãta ſolũ quãta ſufficit moderate ſtipticitati.Talis aũt meſura ſiccitatis plus ꝙuenit medicine digeſtiue q̃ hũiditas dñans duplici ratiõe.quaꝝ vna ex ꝑte humiditatis attendit̃.Nã extranea humiditas negt inatã ꝓfortare:ſicut extranea caliditas nãlez.qñ caliditas cũ ſit excellẽter actiua de facili ſubtis cuiuſlz ſe cõicat.Humiditas ℞o cuz ſit ſũme paſſiua negt ſeipſam cõicare aly ſine admiſtione vel applicatiõe ſubti ferentis eã. Uñ cum ſuba medicine penetrare nõ poſſit ad inataz humiditatem mẽbꝛi ſicut caliditas põt eius ĩtime calefacere.ꝓpterea nõ regitur in medicia digeſtiua humiditas dñans:qñ inutilis eẽt ad ꝓfortãdũ per ſe inataz.Alia ℞o rõ ex ꝑte ſiccitat̃ moderate vt prius eſt dctñ attendit̃.Nã ſiccitas ꝓſtituens moderatã ſtipticitatẽ duplr ꝓfert digeſtioni.Primo qdez:ga mẽbꝛa diſponit ad digeſtibile pfectius amplectẽdũ:cuz partes eius decẽter aggregent̃ ⁊ adunent̃ per ipreſſionem ſtipticitatis.Scõo ℞o qñ aquoſitatẽ ſuperfluã:que ex ꝑte digeſtibilis occurrit:põt cõpeſcere ſine leſiõe inate humiditatis.Tertiũ ℞o qõ in medicina digeſtiua regrit̃ eſt aromaticitas per quã puritati ſpũum ꝓformata cũcta mẽbꝛa delectat.Inſup que ꝓfortat ſeruãdo puritatẽ ipſoꝝ ⁊ ipſos alliciendo ad mẽbꝛũ.¶Predictis igit̃ ifozmati cõſiderationib⁹ ſapiẽtes medicoꝝ dixerũt cinamomũ alitiuũ ⁊ ſpicam nardi ⁊ xiloba'.⁊ cardamomũ ⁊ crocũ ⁊ ſiles medicinas ſoꝛe digeſtiuas ⁊ ex eadem ꝓſideratiõe dixerũt q̃ vnũ aromaticũ ⁊ tpate caliditat̃ amicabilẽ ſtipticitatẽ ꝑticipãs moderate ſumptũ ꝓe cũctis medicis foꝛtificat digeſtiuã.

Siccitas plus facit ad digõnẽ q̃ humiditas.

¶De medicina frãgitiua vẽoſitatis. Cap̃.XXXVI.

Frangitiua vẽoſitatis ab obiecto ſimul ⁊ effectu ſic nominat̃. frangere nãq̃ dz ventoſitatem:quia vaporem groſſum ⁊ frigidũ qui ꝓe ſua groſſitie atq̃ frigiditate nimiam ꝓtrahens mozaz in cauernis membꝛoꝝ verberat eadem ſubtiliat ⁊ excludit ab eis.⁊ ex hoc patet q̃ operatur per caliditatem intẽſam fundataz in ſubtili ſubſtantia ⁊ q̃ partim ꝙuenit:partim differt cũ ſubtiliatiua ⁊ reſolutiua.Cũ ſubtiliatiua qdem conuenit ſubtiliando.ſed tamen quia illa ſubtiliat humoꝛem:hec aut̃ vapoꝛem.ideo neceſſe eſt vt hec habeat ſubſtantiam minus terreſtrem ⁊ leuioꝛem q̃ illa:cum reſolutiua humoꝛis inquantum talis intenſioꝛis eſt caliditatis.

¶De medicina inciſiua. Cap̃.XXXVII.

Inciſiua medicina denominatur ab effectu quem imꝑimit in humoꝛe viſcoſo:q effectus in giie tñ eſt vnus.ſ.adherentiam tollere viſcoſi hũoꝛis.in ſpẽ tñ eſt duplex ſicut adherẽtia ipſius humoꝛis.Una qdẽ ipſius ad ſuperficiẽ membꝛi.Alia ℞o partiũ ſuaruz adiuicem:⁊ vtrãq̃ abſcindit vtplurimum tali oꝛdine:ga ꝓmo diſcontinuat partes humoꝛis velãtis membꝛum:facitq̃ ſibi viam:qua penetret vſq̃ ad ſupficiez membꝛi.Deide ſubingrediens iter membꝛi ſuperficiem ⁊ humoꝛem ab ea ſeparat ipſum.ex qbus patet q̃ conuenit cum medicina aperitiua ⁊ abſterſiua.Nam omne iciſiuum eſt aperitiuuz ⁊ aliqualiter abſterſiuum:ſed non cõuertitur:ideoq̃ ſemp opz vt iciſiuum ſit acutum aut acetoſum.Aperitiuum ℞o ⁊ abſterſiuum nequaq̃ vt ex ſuperioꝛibus pz:nec tamen omne acutum abſolute eſt inciſiuuz:ga ſi fuerit excellenter ſiccũ vt piper ipeditur effectus inciſionis ꝓpter ſiccitatem facientem aliquam cruſtam in humido viſcoſo.Ideo granũ ſynapis eſt iciſiuum:qñ hz vnctuoſaz humiditatẽ qõ declaratur ex hoc q̃ oleuz ab eo extrahitur.Sil'r ẽt ipedit̃ vbi acutuz ꝓe leuitate:vel aquoſitate in viſcoſo non pfigit̃ ſic allĩuz.quaꝓpter opz vt ſubz ferẽs acumẽ poſſit illabi ſic acetũ:aut q̃ aliqualẽ grauedinẽ cũ remiſſa ꝑticipet ſiccitate vt raphan⁹:⁊ ſynapis:⁊ cepe.Differentia ℞o iciſiui ad reſolutiuum eſt manifeſta per hoc:ga iciſiuuz vt tale partes humoris nõ facit differre ẽm ſubaz ſicut reſolutiua.ſz quãtitate ſoluz modo ſicut ſubtiliatiua.tñ ab ea differt in hoc: ga ſubtiliatiua nõ ſepat humoꝛẽ a ſuperficie mẽbꝛi vt inciſiua.qñ aut non illabitur aut non eſt tanti acuminis.

¶De medicina attractiua. Cap̃.XXXVIII.

Attractiua medicina cui⁹ attractio pẽdet a caliditate dz attractiua qñ a ꝓfundo mẽbꝛoꝝ ſuos trahit humores ad ſupficiẽ.⁊ ideo per effectuz pz:q̃ in forma ſue miſtionis dz habere intenſaz caliditatem ⁊ ſubtilem ſubſtantiaz ⁊ quaſi aereã.caloꝛ enim intenſus trahit notabil'r humiditates ad ꝓfunduz:aut non leuiter penetraret niſi fundaret̃ in ſubtili ſuba.naz ſi terreſtris eſſet inſpiſſaret poꝛos atq̃ cõſtringeret.ſi ℞o aquoſa clauderet obturando.ꝓpterea cõuenit vt ſuba in qua fundatur caliditas attractiue inquantum talis aerea ſit magna ⁊ ignea moderate:ſic.ſ.vt tñ ſufficiat rarificare mẽbꝛũ vſq̃ ad ꝓfundum ſalua ſuba q̃ abunde poſſit humoꝛẽ attrahere.nã ſi attraheret coꝛrũpẽdo mẽbꝛi ſubaz ſic coꝛruptiua ⁊ vlceratiua:iã nõ eſſet attractiua ſimpl'r:⁊ hinc pz rõ ꝓpter quã gũme intenſe caliditatis vt armoniacum ⁊ galbanum ⁊ ſiles notabil'r attrahunt.⁊ quedaz vnctuoſa intenſe caliditatis vt caſtoꝛeum ⁊ leonis aſſingia.tales eteniz medicine non ſolum caliditate aperiunt.ſed etiam ex ſeipſis multum vapoꝛem cõmittunt aereuz.qui conculcatus ꝓfundatur:⁊ ꝑfundatus laxos ⁊ patulos tenet meatus.quaꝓpter non ſolum humiditates:ſed etiam ſolida coꝛpoꝛa ꝓeter naturam infixa vt ſagittas ⁊ ſpinas dicũtur attrahere.Nam expulſiue virtutis operationem adiuuant dilatãdo meatus verſus partem expulſionis.Et ex hiis pz ratio ꝓpter quã ruthe ſimpl'r ſuppoſita membꝛo non attrahit infixa:ſicut gũmi eius vel ſemen attrahit fixa in oculo.

¶De medicina

¶De medicina mordicatiua. Cap.XXXIX.

MEdicina mordicatiua plures minutas ⁊ insensibiles facit solones ꝓtinuitatis in mẽbro. ꝓpterea sic notatur: ga mordicare est morsus diuisim multiplicare q̃ operatio duo testat̃. Unũ est q̃ medicina ꝓticipat igneam naturam siue acutam. Aliud est q̃ illa vis ignea q̃ solutiua est continuitatis diuiditur in plura minuta diuersas ⁊ vicinas ꝓticulas occupãtia qõ aliquãdo ꝓuenit ex naturali dispositiõe ipsius medicine sicut in forti aceto aut capitello: vel aqua nitrosa. Nã propter sui liquiditatez hinc inde fluens illabitur ⁊ in minima vicina diuiditur. Aliquãdo ℞o ex accidentali sicut in emplastro qõ artificialiter fit ex puluere ſynapis ⁊ ficubus aut cera. ꝑmo ℞o genere mordicatiuorum frequenter vtitur medicus vt in clysteribus ⁊ fistulis profundatis in carne. Allio ℞o raro sicut in somnolentis ⁊ eis qui labuntur in lythargiam.

¶De medicina rubificatiua. Cap.XL.

RUbificatiua medicina dr̃ que cutem rubificat sanguinẽq; ad superficiẽ trahit sua caliditate: qõ potest facere ois medicina itense caliditatis: tñ ad hoc vt simplr rubefaciat est necesse q; vl caliditas nõ trãscendat tertium gradum sicut in calamento: vel q; obtũ datur acumẽ eius cum aliquo ingrossante: sicut fit de ſynapi cum cera incorporata: vel q; figi non permittatur in mẽbro: sicut fit quãdo superficies eius cum cepa fricatur: quitres modi quãdoq; sub ordine quodã exercentur circa eandem ptem. Nã in morphcis albis ⁊ alopicia prius fricatio fit cum cepa: secũdo calamentum adhibet incorporatus cũ ficubus. Tertio ſynapis incorporata cum multa cera.

¶De medicina pruritiua. Cap.XLI.

PRuritiua medicina ĩquãtus per caliditatẽ operat attrahendo non differt a rubificatiua. naz eadem caliditate qua sanguis rubificãs trahitur ad cutez trahi potest aquositas salsa vel humor cholericus aut nitrosus in tã modica quãtitate q; non vlcerabit: sed sufficiat generare pruritũ. ⁊ hoc mõ differentia opationis pruritiue et rubificatiue non dependebat a dña mistionis aut complexionis: sed dispõnis corpoz qbus applicabũt. ⁊ ideo sepi9 expimur q; in aliqbus mẽbra ꝓfricata cuz cepa tñ rubificãtur. Jn alijs aũt pruritũ incurrũt. ¶Si ℞o medicina generet pruritũ per caliditatẽ nõ attrahẽtẽ humorẽ. tũc oportebit q; ipsa ꝓticipet aliqd salsedis vel nitrositatis in subaligda vel subtili qua valeat poros subingredi. ⁊ hoc modo generat pruritũ. vrina cuiusz animalis ⁊ sudor equus ⁊ alcali ⁊ fuligo: ⁊ cucta silia. ¶Oz si medicia nõ agat pruritum p cõplonẽ. tũc opabit aut per ꝓprietatẽ qua spãlr trahit humorẽ pruritiuũ ad cutem: sicut laurcola maioz aquositatẽ: aut per cõpõnez sicut p lanuginẽ occulte ſpinositatis: vt lanugo semis bedegar: ⁊ plurimum aliarum plãtarum predictarum etiã causare bñ pñt due vel plures cõcurrere: sicut cernimus in vrtica. nã eius folia lanuginẽ bñt occulte ſpinositatis. ⁊ tãtã caliditatem q; potest rubificare. ꝑpea mẽbrum cum eis fricatũ ⁊ pruritũ patitur ⁊ rubescit.

¶De medicina vlceratiua. Cap.XLII.

VLceratiua medicia: vt ſtoraz liquida q̃ visibilr cutẽ vel qõlibet mẽbruz molle cui affigit̃ vesicat ⁊ rũpit. necesse est vt opet̃ acumie vel excellẽtis caliditatis fundate in suba mediocri vel subtili. Talis enĩ caliditas ⁊ discontinuande sube humiditatem in parte cui obuiat potenter ꝓsumit ⁊ aliunde trahit ad minus aquositatez quã acuit sua igneitate: gb9 duobus ꝓcurrentib9. ſ. solutione ꝓtinuitatis: ⁊ defluxu acute humiditatis. mox generatur vlcus. ſ. ꝓtinuitatis solo sordida vel saniosa.

¶De medicina adustiua. Cap.XLIII.

ADustiua medicina non differt ab vlceratiua quãtũ ad virtutem: sz quãtũ ad obtuz. nã qõ facit vlceratiua in cute ⁊ carne. hoc adustiua efficit i humore. ſ. q; excellentia siue caliditatis ⁊ siccitatis cõsumit qõ est subtile: ⁊ grossum incinerat. ⁊ si hoc idez in mẽbro efficeret simul haberet adustiue rõnem. Utrobiq; enĩ põt talem effectum manifestar̃. sz qa crebruis ⁊ velocius in humore manifestat̃. ideo p respectũ ad humorẽ magis describitur: ſynapis enĩ exterius applicata rumpere cutez dr̃ vel vlcerare. sed interius crebro ⁊ notabiliter sumpta dr̃ humores adurere. Jdem quoq; de similibus est iudicium.

¶De medicina corrosiua. Cap.XLIIII.

COrrosiua medicina est illa q̃ paulatiz diminuit carnis subaz more rodẽtis ossa: quia paz decerpit ab eis ea: tñ sic paulatiz attenuat. ex q̃ pz q; necẽ ẽ vt ꝓticipet caliditatez sub rõne acuti: siue sub rõne amari: siue sub rõne salsi: vel oiuz vt nitrosa. tñ qa corrosiua medicina nõ ꝓsumit subaz carnis velociter sz paulatiz: nõ potest corrosiuũ vt tale libez acumẽ hãe: sic. ſ. vt igneitas ei9 fundet̃ in pure subtili subto. Caliditas enĩ hꝰ mediciaz velociter penetrat ⁊ ꝓsumit. g̃ cũ paulatiz opet̃ ⁊ supficialr q̃si rodẽdo: nece est vt caliditas ꝓsumptiua vel acumẽ igneitatis tpet̃ in ei9 aq̃sitate. sic in salib9 vel capitello: vel multitudine terrestris ⁊ grosse sube: sic in arsenico ⁊ cre vsto ⁊ viridi eris ⁊ atramẽtis atq; silib9. Jn salib9. n. aq̃sitas obtundit acumẽ ptium adustaz. ⁊ cuz in puluerẽ redigunt̃ mox liq̃fiũt ⁊ submergunt̃ in hũiditate q̃ obtinãt eis ⁊ sic paz ꝓsumunt cũ paruz durent. in qb9 autẽ multa est ⁊ grossa terrestreitas nõ ꝑmittit̃ ps ignea ꝓfundari: ⁊ iõ supficialr opatur. ¶Et ex hꝰ veritas pz illi9 dicti mirabil̃ in auribus pluriũ. ſ. q; in excrescẽtijs mẽbroz acuti sensus ⁊ passibiliũ: vt est oculus corrosiua sine mordicatiõe sunt applicãda. nam cũ mordicatio: vt patuit supza causet̃ ex acuto i plima minuta diuiso ⁊ ꝓfundato in plib9 ⁊ vicinis ꝓtib9 mẽbri. ꝓstat q; si minuta ignea ꝓfũdari nõ ꝑmittãt̃ in aliq̃ corrosiuo: tale corrosiuũ nõ mordicabit. ⁊ hꝰ sũt q̃cuq; ꝓticipãt acumẽ in multa ⁊ grossa seu terrestri suba: q̃ ꝓsideratiõe sublimiter iformat9 ille ſyncerus doctor medicinaliũ. ſ. H. ꝓcepit vt põtica ⁊ terrestria que carẽt acumie: sicut ossa mirabolanorũ ⁊ dactyloz ⁊ fex aceti atq; silia cõburãtur: ⁊ postea lauentur: vt corrosiua sine mordicatione habeãtur in promptu.

¶Ex qb9 vlterius pz q; medicia corrosiua sine mordicatiõenõ dr̃ a mũdificatiua ⁊ absterſiua. put opant̃ p caliditatẽ cõplonalis virtut̃: sz solũ obtoz. ⁊ sola ratiõe differũt ⁊ nõ re. Nã medicia q̃ dr̃ absterſiua vel mũdificatiua inq̃tũ a supficie mẽbri deponit hũiditates supfluas: erit corrosiua sine mordicatiõe: cũ i mẽbri supficiẽ opabit̃ imediate: pp qõ applicatio diuturna mũdificatiuz ⁊ absterſiuoz hꝰ ꝓfundat ⁊ dilatat vlcera seu vulnera molliũ mẽbroz.

¶De medicina ruptiua. Cap.XLV.

MEdicina ruptiua equinoca est apud medicos. nã aliq̃ sumit̃ ꝑ medicina vlceratiua: sic cũ dr̃ in passionibus diuturnis ⁊ frigidis fiat ruptoziũ ex cãtaridib9. aut ſynapi vel flãmula ⁊ silib9. qñq; ℞o spãlr accipitur ꝑ medicina lapidis frãgitiua: sic qñ enumerat̃ iter ceteras opantes ꝑ virtutez ꝓpriõnis vt in ꝓposito. dr̃ g̃ ruptiua: ga humorẽ putrificatũ cõminuit: ⁊ si hoc ei a ꝓprietate nõ insit: sicut est plũbo rũpere diamãtez vel bircino sanguini magnetem. tunc necesse est vt hoc ei cõueniat ꝑ caliditatẽ

Quē cōue nit ī trā scādo la pidem.

fundatā in tali ſuba.quapp lapidē pfozare ac eius ptes diſ iūgere ſic in apitiua ⁊ icisiua.Cū igr cōminuat apiendo ⁊ i cidēdo.ꝓſtat q̄ nāz pticipat apitiue ⁊ icisiue: ꝓinde vide mus q̄ ea q̄ ſunt fortis acetositatis vt acerrimū accētū:⁊ ſuccus limonū nō rūpūt lapides:ſz cōminuūt.nā vmbilici marini ⁊ ſcrophule marine q̄ ſunt lapides leues ⁊ vndiq; poris ca rētes in ſucco limonū remolliti paucis diebꝰ in farinā ver tunt.Calculos tū humani corpis nō eſt tutū cōminuere ta libꝰ medicis acetoſiſſimis.qm̄ ꝓius offenderēt vehementer mēbra q̄ lapidē imutarēt.Et ſi poſſe fozet vt pti tm̄ lapidez ꝓtinēti hō liquozes apponerent:ſicut poſſe eſt in veſica p ſy ringā iponere.ꝓius eni corrūpereť veſica q̄ calculus rūpe reť:ſz liquoz cui vtraq; vis ineſt abſq; aciditate ſecure im ponit ⁊ efficaciter operat:vt aq̄ raffani vel ſuccus eius mi ſtus cū triplo ſui de vino albo non igneo:talis eni miſtura vini obtinet apitiuā a vino ⁊ icisiuā a raffano.⁊ hinc pz ve ritas illius regule medicinalis qua dr:q; oē apitiuū ſimplr eſt ad rūpendū calculū vtile maxie renū.ſimplr eni aperi tiuū aciditate caret.q; ſi cēt acidū tā nō ſolū aperitiuū:ſed etiā icisiuū exiſteret.ſilr ēt caret potētia reſoluēdi qua poſ ſet nocere in calculo.nā vt ſuperius patuit.reſolutiua dr̄io ſiue caliditat educit ſubtile ⁊ aqueū:⁊ ita p ꝓis terreſtre cō pingit.quapp in humoribꝰ multū terreſtribus ⁊ groſſis:q̄ les ſunt illi ex q̄bus calculus gīatur aſſiduatio reſolutiuoꝝ perficit gīationē ipſius.⁊ hec fuit rō ꝓpter quā ſpāl'r Ha. ꝓhibuit medicari calculoſis cū aperitiuis excellētis calidi tatis.ſz cū hūtibus hebetē calorē ⁊ ſubtilē ſubaz vt gramē ⁊ ſcolopēdria ſpica romana ſpule ſiue bocones capparis ⁊ ſilibus:⁊ cū eis potius q̄ tēperatā participāt humiditatē vt ligritia:cretanus:tribulus:aſparagus:aq̄ cicer ⁊ hō.naz ta lis humiditas in pte mollificat:in pte Ro lubricitati diſpo nit.lubrificatiua Ro accōmoda ſunt ſpāl'r in calculo renū: q̄ cuz ſit porozus ⁊ aſper bincinde lateribus meatus affi git:⁊ in eo ſilr hō aperitiua debilia efficaciter opant:tū qz porozus:tuz q̄ minus ab oze diſtat q̄ veſicalis.⁊ ideo citiꝰ ad ipm vis medicie ſyncera pducit vel notabilius.

¶ De medicina putrefactiua. Cap. XLVI.

PUtrefactiua medicia putrefactionez in mēbro cāt in q̄ appli cata ꝓbit morā:q̄ Ro putrefactio eſt corruptio ꝓprie ⁊ nālis hūiditatis ab aliena caliditate.ꝓ pterea ꝓuenit vt putrefaciēs medicia nō reſol uat ſiue ꝓſumat humiditatē mēbri:ſz manētē i mēbro cor rūpit in nālibus q̄litatibus diſponēdo:q̄bus efficit mēbro ꝓria.mutat igr opꝰonē q̄ mēbro ꝓuenit in oppoſitā.q̄ non poſſet efficere q̄diu maneret hūiditas iformata nāli calo re.quapp opz vt ꝓius corrūpat nālem calorez:⁊ q̄ latoꝝ ei eſt ſpūs.iō eſt neče vt ipſi corrūpat opꝰonem ⁊ iccirco di xerūt medici q̄ medicia putrefactiua corrūpit humorez ⁊ ſpūm ⁊ hūiditatē nālē mēbri ꝑter q̄ ipſam ab eo reſoluat. talis aūt medicia nō plus ceteris calidis ipzimeret hūc ef fectū:niſi caliditas eiꝰ ab hūiditate ⁊ ſiccitate reciperet ta lē iformationē q̄ ꝓriat ſpūi ⁊ nāli hūiditati mēbri.⁊ iō tali bus medicis nō vtiť medicus i mēbris in q̄bꝰ putrefactio formidat:vt i vulneratis.imo tūc diligenter vita fructū sam buci ⁊ gūma rutbe:⁊ arſenicū crudū.naz arſenico ſublima to q̄ē albiſſimū frequēter vtiť ꝓ cauterio ⁊ corroſiuo.ſz vbi expedit putrefactio ſicut in ſcirroſi ⁊ ſcrophul' ⁊ bocio mēbri carnoſi.tūc putrefactiua maturatiuis adiūgit.hec ē rō pp quā tūc ſcarabeus frigit in butyro dulci ⁊ cōmaſſat adiūcto vitello crudo.hinc ēt pz rō pp quaz in talibꝰ colle ctionibus añ applicationē putrefactiue iuſſerūt alīq ſapiē tes hincinde pūgere collectionē cū acu cādenti vel imuta re morſu ſanguiſugaz vt citius putrefactū ipzimat:ne diu aſſiduatum ſuā malitiā ꝓtendat vltra collectionem.

¶ De medicina cauteriçatiua. Cap. XLVII.

CAuteriçatiua medicia ſimplr effe ctum opat cautery q̄ē carnē ꝓſumere ac i ſupficie cruſtā gīare.cau teriū eni cutē exiccat ⁊ idurat ⁊ in teſteā cruſtā vertit.tales aūt medicie ſunt q̄cūq; in multa ⁊ groſſa terreſtreitate multā igneitatē ꝓticipāt ſicut atramen ta ⁊ ſpāliter atramētuz nigrū q̄ō dragagātū vocat.omniuz aūt cauteriçantium medicinaruz potioꝝ eſt arſenicū ſubli matū.¶ Tales eteni medicie:ſz igneitate ſua liquefaciant carnez:tū qa ſicciſſime ſunt ꝓpter ꝓcurſum igneitatis cum multa terreſtreitate:ꝓpterea fortiter exiccāt ſupficiez cui obuiant ⁊ fortē ⁊ durā cruſtā efficiūt:⁊ ideo taliū opatio ē accōmoda vbi corroſio ē necia circa magnas venas ⁊ ar terias vt ꝑcaueat emorroſogia vbi neče eſt eā ꝓeſcere.

¶ De medicina excoriatiua. Cap. XLVIII.

EXcoriatiua medicina cuti applica ta vel mēbris pāniculo ſis corices tenues vel membranas:aut ſquā mas eradicat ide:pp q̄ō ſcoriatiua denoīatur: cū aūt ſquāma nō ſepeť a mēbri ſupficie niſi virtute ſupficialr radētis neče ē vt talꝰ medicia ſit abſterſi tia.ſz cū amoueat a ſupficie nō ſolū hūiditates ſupfluas.ſz etiā folia de ſuba mēbri neče eſt vt ſit excellētis abſterſio nis ⁊ ſic differt ab abſterſiua vt iferius a ſuperiori:qm̄ oīs excoriatiua eſt abſterſiua:ſed non econuerſo.

¶ De medicinis confortatiuis. Cap. XLIX.

POſt tabulaz opationū pēdentiū ꝓnci palr a caliditate. Seq̄ť illa q̄ ꝓuenit pēdētibus a frigiditate. Quaz pa eſt ꝓfortatio mēbri de qua ſcire ꝓuenit ſapiētē nō tm̄ qd ſit:ſed quot modis valeat exerceri.ꝓ hoc eni ab ignaro diſcernit.Nā in gīalibus ſapiēs ⁊ igna rus cōicat:vterq; nāq; ſcit q̄ mēbruz aut ſua virtꝰ dr̄ ꝓfor tari qm̄ ꝓptius aut expeditius valet ſuā operationē perfi cere.cōis eni animi ꝓceptus eſt apud oēs q̄ mēbrū aut vtꝰ eius nō dr̄ debilitari vel ꝓfortari niſi reſpectu operationis exercende per ipm ⁊ cū in hac exercēda deficit vl' proficit ſenſu percipit a quocūq; nec ad h̄ percipiēdū eſt artis ꝓſi deratio neceſſaria:que nihil aliud eſt q̄ diſcuſſio rōnis:pp hoc Hal'teſtatur q̄ medicus qm̄ tm̄ dic mēbrū aliq̄ pati debilitatē virtutis nō oſtēdit p hoc ſe plus noſſe de mēbri diſpōne q̄ vulgus in cuius ore multiplicat h̄ dcm̄ ⁊ cōiter ſonat.Qz Ro diminutū ſit iperfectū pz ex h̄ q̄ per ipm nō denotat hūi notitia maioꝝ de diſpōne mēbri q̄ ſi diceret. patit egritudinem vel malā diſpōnem:q̄ō eſt gīaliſſimuz ⁊ notiſſimū.¶ Eſt ergo ſciēdum q̄ tot modis pōt vtꝰ mē bri ꝓfortari q̄bus pōt debilitari:qa quot modis dr̄ vnū op poſitoꝝ ⁊ reliquū.Debilitat aūt vtus mēbroꝝ duobꝰ mo dis in gīe.ꝓmus eſt q̄ ſuba ferent virtutē minuit.hec aūt ſuba cui vtus ineſt dr̄ ſubtū vtutis a medico.q̄q; vocatur eius eēntia:qm̄ per tale ſubtū hz eē in effectu. Sūt autem duo ſuba vtutis vt ſupra patuit.ſ.mēbrū q̄ō eſt ſubtū inate: ⁊ ſpūs q̄ō eſt ſubtū fluētis.Cū ergo minuit ſuba mēbri vel ſpūs neceſſe eſt vtutē debilitari.Et cūcta minutia dr̄ de bilitare ſicut aer eſtuoſus ⁊ nimiū exercitiū ⁊ imoderatum ieiuniū ⁊ fluxus ſanguis ⁊ ventris ⁊ vl'r q̄cd inanit ſuper fluē.Per oppoſitū Ro ꝓfortat eā q̄cūq; augēt mēbroꝝ ſubam ⁊ ſpūum.ſiue per ſe:vt alimenta:ſiue p accns vt aer moderate frigiditatis:⁊ moderata quies in ſomno vl' in vi gilia:⁊ ſic de alys.oīuz eni ſex rez nō naturalium modera tus vſus ſuo modo confortat virtutem.¶ Secūdo modo debilitatur virtus quando ſubiectuz eius alteratur in qua litatibus tranſeundo de naturali ad inaturalem.⁊ ideo iſte ſecūdus modus accidit ſemper corꝑibus lapſis.primus

autem

Virtꝰ mē bri duobꝰ modis dr̄ debilitari ⁊ ſilr cōfor tari.

autē etiam reperit in sanis. virtus ergo membroꝝ secūdo modo debilitatur quādo spiritus aut membrus vel ambo discedunt a nāli dispōne ipsoꝝ. Et ex hoc patet q̄ iste scōs modus est multiplex valde: ga quot modis potest mēbrū aut spūs naturaliṛ alterari/tot modis debilitaṫ virtus mēbri. Cuius ratio est: ga virtus non viget nisi per substātiam istoꝝ duoꝝ sufficientem ⁊ nāliter dispositaꝫ. Et ideo qcūq; ināliter dispōnit debilitabit virtutē ⁊ per oppositus qcūq; ad dispōnē nālem reducet confortabit eādē. ¶ Cōstat aūt q̄ membrū inaturaliṛ pōt disponi per malitiā cōplonis cō positionis ⁊ solonis ꝓtinuitatis. Et ideo in mēbro discrasiato p frigiditatē ꝓfortabiṫ virtus p calefaciens ⁊ cō. Siliṛ in alys q̄litatibus. pp qō ait sublimiter Hal. q̄ in his q̄ patiūtur debilitatē stōchi a siccitate humida ꝓfortāt ipm vt ptisana: ⁊ stiptica debilitāt: ga sicca. Siliṛ in quoꝝ stōcho ꝓtētiua debilitatur ꝓpter inaturalē caliditatē trī vinum ⁊ cetera calida sumpta debilitāt amplius. qō pz ex hoc: ga statim reyciunt. ſz potus aque frigide ꝓfortat eā. ⁊ ideo retinetur. In qbus aūt ꝓtētiua mēbri debilitaṫ ꝓpter lenitatē inaturalē. vt in matrice vel stōcho lubricis exasperatiua: vt abstersiua ꝓfortant eādem. In qbus ℞o debilitaṫ pp vlc⁹ sola sanatiua vlceris ꝓfortabūt. ⁊ idē est iudiciū de ceteris lapsibus mēbroꝝ. ¶ Spūs aūt tot modis alterari pōt inaturaliṛ: quot sunt q̄litates que regrunt ad eoꝝ tēperamētū ſz siue perfectionē. Daꝝ ℞o quedā sunt tāgibiles: vt oēs q̄litates ꝓplonales: quedā visibiles vt luminositas: q̄dam cōes tactuī ⁊ visui: vt grossities ⁊ subtilitas. q̄dam ℞o sunt obiecta olfatus vt aromaticitas. Oēs eni spūs humani nāliter dispositi sunt aromatici. Ita q̄ nulla aromaticitas corporalis suauior: pōt igiṫ spūs egredi tēperamētū ſz q̄lz cōplexionaliū q̄litatū: ⁊ exinde quantū est ex pte spūs debilitaṫ virtus mēbri ⁊ per oppositā illi pōt restitui tēperamētū ⁊ ꝓfortabiṫ virtus mēbri. Siliṛ mō debilitāt eaz cūcta q̄ obscurāt ināliter vel ingrossant. Cōfortāt ℞o q̄ illuminant ⁊ subtilitatē inālez vel grossitiē corrigūt. Siliṛ quoq; debilitant eā ex pte spūs: quecūq; sic ifīciūt eos vt auferāt puritatē ac suauitatē odoris. Naz per illā puritatē in qua suauitas odoris fundaṫ delectabilissimi membris existūt. ⁊ ideo ꝓfortat virtutē qcūq; eis puritatem restituit. Nō soluz per ablationē cause inficientis: sed ēt per mistionē vaporis. aut aereis ifozmati puritate sube cuiusq; habētis puritatē conformē puritati eoꝝ. Et hoc mō cuncta aromatica iquātum talia cōfortant virtutē non solum ēt ꝓfortant eā q̄cūq; p̄dicta beneficia ꝓferunt virtuti: sed illuminantia ipsi⁹ spūs ꝓpzio splēdore sicut auꝝ ⁊ gēme faciūt: aut purificantia. ꝓpa puritate: vel aromatica: vel subtiliatiua ꝓpzia subtilitate vt vinuz subtile: ⁊ sic de alys. ⁊ etiā que abscindunt causas obscurantes aut ificiētes vel ingrossantes: ⁊ hoc modo pharmacie cōfortant que obscurantē humorem vel ingrossantē vel q̄libet aliṛ imutantē inaturaliṛ spūs aut mēbruz euacuant: aut ab eis elongant. ¶ Luz igiṫ tam varia ⁊ diuersa sint que possūt ꝓfortare mēbra vel eoꝝ virtutē/nō irrōnabiliter dubitaret aliq̄s quare medicia ꝓfortatiua potius reponitur sub latitudie vel tabula ifrigidantis q̄z aliaruz. non eni minus confortatiua videṫ esse medicia calefaciens: aut humectans vel exiccans. ⁊ ideo scire conuenit q̄ medicina infrigidans nulla ratione alia sibi vendicat absolute nomē medicie confortatiue. nisi ga ex omni parte disponit membrum ad resistenduz superfluitati ad ipsum fluenti coadunando ptes ipsius. que coadunatio nec a caliditate per se nec ab hūiditate ꝓcedit. Siccitas quoq; medicie nō opaṫ in omni parte mēbri sicut frigiditas cū sit paꝝ actiua ⁊ superficialiṛ operās: ⁊ ga debilitas resistēdi supuenienti humori sepius manifestaṫ in corpore. ideo respectu talis debilitatis ꝓsideraṫ hic absolute medicina confortatiua.

Mēbrū ināliter pt disponi ꝫr

Spūs ināliter dispōni pōt multis mōis.

Quare medicia ꝓfortatiua ponit sub tabula ifrigidantis.

¶ De medicinis repercussiuis. Cap. L.

REpercussiua medicia est attractiue ꝓxia in effectu. qm̄ humore fluentē ad mēbrū repellit ab ipso. Cogit eni retrocedere ipm ⁊ elongari a mēbro ad qō fluebat. ⁊ tō necesse est vt virtute ꝓxia opet. s. frigiditate q̄ si ꝓtūcta fuerit terrestreitati mediocri a q̄ pcedit stipticitas efficacius opabiṫ. vtraq; nāq; virtute ꝓstrigunt meatus in mēbro ex illa pte qua medicina fuerit applicata: cuius oppositū attractiua opabaṫ. exinde ℞o sicut amplius ꝓfundaṫ frigiditas informata stipticitate meatus amplius constrigunt. ⁊ p ꝓns amplius retropellit humor fluēs q̄si pcussus a medicia ꝓdicto mō. Et ſz repercussiua possit ingrossare fluētē humorē. nō tm̄ est de rōne ipsi⁹: vt qdaz dixerūt: qō ex ℔ declaṫ: qm̄ ingrossatio retrocedere non cogit humorē: qō est de rōne repercussiue. Sz ꝓhibet vlterius fluere: qō est de rōne ingrossatiue. differt aūt frigiditas repercussiue a frigiditate ꝓfortāte. qm̄ frigiditas huius semp est remissa ⁊ vicina tēperamēto: ſz in repercussiua intēsior.

¶ De medicina ingrossatiua. Cap. LI.

INgrossatiua subtiliatiue opponit: qm̄ hūorē ingrossat: ⁊ differt a repcussiua: qm̄ illa semp opaṫ p frigiditatē: sed ingrossatiua quādoq; p frigiditatez: ⁊ tūc vtplurimum ꝓgelādo ingrossāt: quādoq; per caliditatē ispissantē. hoc est educentem subtile: ac relinquentem grossum. Fit etiā tertio mō ingrossatio subtilis p cōmistionē grossi cum eo: sicut liquoribus facientibus resideniā quādo perturbātur. Naz residentia cōmista liquori eū ingrossat. ⁊ talis cōmistio fit vtplurimū a calida medicina per ebullitionē eleuātem grossum ⁊ cōmiscētem subtile. frigida ℞o negt ℔ facere per se nisi deprimendo subtile ad grossum. quādo ℞o per frigiditatem operaṫ ingrossatiua. tūc non differt a repercussiua virtute: sed solū obto. nā inquātū repercussiua ꝑncipaliṛ operaṫ in mēbro ꝓstrigēdo meatus eius. iquātū ℞o ingrossatiua ꝑncipaliṛ in humore.

¶ De medicina icrudatiua. Cap. LII.

ICrudatiua opponit digestiue atq; maturatiue: ga sua frigiditate non solum impedit digestionē alimenti que fit a nāli calore: sed ēt cā digestionez humoris ad quā ꝓcurrit nālis calor ⁊ inālis: vt in sanatione apostematū ⁊ digone febrilis materie. potest etiā frigiditatē adiuuare superflua humiditas ad impediendum digonē: sicut in cucurbita ⁊ citrullo.

¶ De medicina stupefactiua. Cap. LIII.

STupefactiua medicina mēbro cui applicaṫ sensuz ⁊ motum aufert vel nimiū hebetat saltē sensuz. ⁊ tō noiatur stupefactiua: qm̄ stupor est hebetudo sensitiue cognitionis. vt in extasi positis: quia ℞o sensus ⁊ motus viget per nālē calorē. ideo necesse ē vt stupore efficiat medicia mortificando vel nimiū hebetando calorē nālē in instris sensus ⁊ motus. s. in mēbro ⁊ spiritu aiato. Nā (vt in cōfortatiua supi⁹ patuit) his nimiū alteratis ⁊ elongatis a nāli tēperamēto necesse est virtutē ōbilitari. Ex p̄dictis aūt aiaduertere potest lector q̄ multo magis est actiua caliditas q̄z frigiditas. tum ga citius ⁊ profundius imutat. tū ga multiplicior est in operando.

¶ De medicina inflatiua. Cap. LIIII.

INflatiua cōplexionata: quoꝝ operatio dependet ab humiditate. ꝑ supius fuit inflatiuū enumeratū. ſz aūt effectus inflatiōis manifesteṫ vtplurimū in alimētis: tū ga non ꝓmit alimēto vt est alimentū: ga sic a corpe pa-

titur: sed vt est medicina: ꝓptereā dī absolute q̄ est effect⁹ medicine iflatiue que sic noiaī. cū itra corpus accepta extē dit mēbra vētositate quā gīnat. Nā in sui suba grossaz habz humiditatē in quā cū agit calor tēpat⁹. s. nālis grossi vapo res ⁊ incepti ad exitus isensibiles gīanī ab ea. ⁊ ideo cōclu dunī in mēbroꝝ ꝓcauitatibus: ⁊ extēdunt eas. ⁊ si talis hu miditas debilr mista fuerit cū ceteris cōponētibus medi cine sequestraī per ꝑmā digōnē. ⁊ ideo in organis ꝑme di gestionis vt stōcho ⁊ itestinis vētositas remanet: illas ptes tm extēdēs: nisi quātū ad colligata pertrāsit. sicut a stōcho ad caput. ꝓpter q̄ iflatiua ⁊ cuncta vaporosa maxie gros so vapore dicunī offendere caput ⁊ obscurare visum. Naz vapor grossus itra craneum receptus extēsione pāniculo rum nimiam generat cephaleā ⁊ obturat visuos meatus. Si ℞o illa humiditas fortiter ceteris cōponentibus sit ad mista pars eius transibit ad loca digestionū sequētiū. ⁊ ibi dez effectus vētositatis manifestabiī. nā in ꝓcauo epatis ⁊ meatibus eius: ꝑcipue qbus naturalr vel accītalr sunt an gusti: iectigationē excitabit ⁊ nimia extēsione dolorē. sz cuz ad vlteriora prouenit organa maxime per actionē digōnis tertie non est violenta. ⁊ ideo absq̄ dolore extēdit lacertos ad cutem. ⁊ hac rōne dicunī legumina bonā habitudinem corporis facere ac subministrare virge erectionē. que q̄dez vera sunt in quibus omnes digestiones perficiuntur.

¶ De medicina lauatiua. Cap. LV.

LAuatiua medicia dī que solo cursu liq ditatis siue deponit ab orificijs porox supflua. q̄ si hēat aliquā viz actiuā i ab stergēdo vel mūdificādo vl est accītalis vt in aq̄ calida: vel valde debilis vt in aq̄ cicer ⁊ fa barū aut ptisana ⁊ silibus. vñ ꝓprie ꝓpriuz est lotiue q̄ sit ligdissima sicut aqua ⁊ vinū ⁊ hydromel ⁊ brodia.

¶ De medicina sordidatiua. Cap. LVI.

SOrdidatiua vlcerū dī q̄ auget in eis hūiditates ⁊ phibet vl cera exiccari ⁊ mūdificari. qm̄ oppositа humi ditas ē adherēs ⁊ corruptibilis de facili. cū ob niat vlcer hūiditati: q̄les sunt herbe que succo abūdant mucilaginoso vt althea ⁊ branca vrsina.

¶ De medicina lubricatiua. Cap. LVII.

LUbricatiua medicia lenē efficit sup ficiē meat⁹ i q̄ corp⁹ du rū ⁊ asper ꝓtinet. ⁊ sic leuius educit inde. qm̄ aut grauitate sua sublabit aut motu expulsiue facilius ꝑ meatū lenē exprimit. talē ℞o lenita tez efficit medicia cuz humiditate modice viscositatis non glutinose: sz mucilaginose: q̄lis est hūiditas prunoꝝ ⁊ succi ligritie ⁊ gūmi arabici. ⁊ dragagāti ⁊ gūmi prūoꝝ ⁊ amig dalaꝝ ⁊ silīz. ⁊ ideo ad subducēdū ꝑ hūc modū stere⁹ du rū ⁊ aspeꝝ ꝓferūt pruna sumpta ꝑ os ⁊ coꝝ decoctio sum pta iferius: ⁊ gūmi prunoꝝ ⁊ amigdalaꝝ vel cerasaruz ad deponēdū calculū a meatib⁹ renū. ⁊ succus ligī. ⁊ gūmi ara bicū ad expellēdū humorē siccū a meatibus pectoris.

¶ De medicina applanatiua. Cap. LVIII.

APplanatiua vel lenitiua medicina non dī a lubricatiua quātū ad virtutē: sz quātū ad obtū. illa enīz re ferī ad expellibile: q̄ medicia facit lubricare seu elabi. ista ℞o referī ad supficiē asperā quā applanat seu lenit. ⁊ vtraq̄z fit humiditate viscosa. tū etiam in hoc aliquātulū differūt. qm̄ ad lubrificationē nūq̄z requi rīt glutinosa viscositas: sz ad leniēdū vel applanādū inter dū est necia vt in ragadys ani. Nā mucilaginosa de facili deponunt a stercore duro. q̄ ꝑ pertigit fissuras. deide reli quū succedēs ⁊ discoopertas coarctās exacuit cruciatū. glu tinosa ℞o tenaciter operiūt eas ⁊ leniūt eaꝝ asperitatē.

¶ De medicina contractiua. Cap. LIX.

COntractiua medicina fuit superius inter eas quarum ope ratio pēdet a siccitate ꝑmo enumerata que sic nominatur ꝓ tāto. quoniā sua stipticitate cō stringit ⁊ aggregat partes mēbri vsq̄ ad ispis sationem porozum ⁊ obturationem meatuum.

¶ De medicina expressiua. Cap. LX.

EXpressiua ℞o cuz eadem operat virtute qua contractiua: sz in tensiozi. siccitas enim in expssiua est valde ter restris. ⁊ ideo semper grossam habet substan tiam: verum est necesse q̄ frigiditas dominet in ea. quoniam cum per vehementiam cōstrictionis exclu dat humiditates in meatibus existentes. dñante caliditate non posset in tātam cōstrictionem. ⁊ ideo regula generalis est q̄ omne expressiuuz per cōplexionez est pōticū. ⁊ hinc patet ratio ꝓpter quam pontica sumpta post cibum laxāt. exprimunt etenim per inferius constringendo vehemēter superiora: econtra ℞o si primo sumantur. Naz iferiora cō stringendo superuenientia prohibent egredi.

¶ De medicina opilatiua. Cap. LXI.

OPilatiua est medicina que in meatu fi gitur per quem transit ⁊ ip sum obturat. aut quia grossa est ⁊ terrestris: aut quia glutinosa.

¶ De medicina conglutinatiua. Cap. LXII.

CONglutinatiua ℞o sua viscositate ptes distantes ad herere facit. ⁊ ideo porozum vel meatuum ozi ficia claudit ne fluant exterius liquida que con tinentur in eis. vnde quod facit opilatiua intra meatum facit conglutinatiua in orificio meatus. Nā vtraq̄z prohibet exitum. ⁊ ideo medicus non vtitur eis nisi vbi ti metur hemorrosagia ꝓpter incisionem magnaruz venaꝝ: vel vbi timetur exitus membri: q̄ō continetur intra illō cu ius continuitas est soluta: qua intentione frequenter appli catur in inguinali ruptura. Intra corpus ℞o nūq̄z nisi forsi tan in diaria intestinali. ¶ Oñ autez glutinositas ꝓueniat a siccitate in plus ⁊ hūiditate in minus ꝑ hoc declaraī: qm̄ ea in qbus abundat humiditas glutinosa fiunt si dm̄ patiā tur ab igneo calore. vñ caseus mollis ⁊ frāgibilis ꝓ mol licie si assētur fit glutinosus: ⁊ non tm̄ cōstantia: sed etiā li quida vel fluentia: vt mel aut hydromel ⁊ mustū ⁊ omnes succi aquosi. hec enī omnia quātūcūq̄z aquositas dominet in eis: tm̄ ꝑ longā decoctionez resoluit aquositas. quapp necesse est vt glutinositas generetur a multo sicco fortiter colligato cuz humido pauco. In tanta siquidē paucitate q̄ ei prebet non solum continuitatem: sed etiaz extensionem.

Glutinositas a siccitate plus ꝓuenit ab hu. min⁹.

¶ Et ex hac consideratione lucescit. Quare lubricatiua q̄ calculosis in renibus ꝓpīnātur quibusdā nocent: sicut cho lericis ⁊ hūtibus ignea viscera. Nam in coꝝ visceri⁹ glu tinosa efficiuntur. ⁊ hinc pz q̄z sit necessariuz medico ad rectā exhibitionē medicinaꝝ aut cuiuslibet cōplexionati nō solum corpoꝝ diuersitatem in cōplone ⁊ cōpositione cōsi derare: vt superius tactum fuit in experimētali cognitiōe virtutis cōplexionatoꝝ: sed etiam aptitudinis complexio natoꝝ ad suscipiendas diuersoꝝ alterantiū ipressiones nō tm̄ extra: sed intra corpus. Sicut enī vtplurimuz dulcia la xant flegmaticos ⁊ ostipāt cholicos: ita semia frigida mun data leniūt pect⁹ cholericoꝝ ⁊ exasperāt flegmaticoꝝ. naz in eis augēt mucilaginositates q̄ coarctate falsificanī ⁊ pe ctus exasperant ⁊ ad hanc considerationem multuz est di rectiuum qō est dcm̄ superius de ꝓmutatione sapoꝝ.

¶ De medicina

¶ De medicina ꝓsolidatiua. Cap. LXIII.

Consolidatiua medicia dr̃ q̃ labia vulneris contiguata continuat vel reducit ad vnitatē. ⁊ hoc qdē facit ꝓpando nāc ꝓtinuāti hūiditatē sanguis exundātis iter vtraq; labia. q sāguis ad colligandū ꝓtius deide ad ꝓtinuandū nāc magisterio. reuera disponit: si hūficio medicie ꝓglutinosus efficiat. Et iō necesse est vt medicina consolidatiua moderata exiccatione glutinosi tatē ꝓbeat sanguini. Confert ēt si medicina in se moderata fuerit glutinosa vt thus ⁊ mastix ⁊ aloe.

¶ De medicina incarnatiua. Cap. LXIIII.

Generatiua carnis dr̃ medicina q̃ sanguinē vulneri aduenientē disponit ad celerē ꝙuersionē: in carnez sanguinis aquositatē exiccādo. Scōdario ẋo tpamentum sanguis moderata caliditate fouendo ſm exigentiā carnis.

Mūdificatia ⁊ abstersiua q̃ nō faciūt ad carnis gnōem.

¶ Mūdificatiua ẋo ⁊ abstersiua nō dr̃ carnis absolute gīatiua: lz ad hoc in vulneribꝰ aut vlceribꝰ prosint: qm̃ id non per se: sed per accīs faciunt. non eni sanguinem q mā carnis est imediate disponūt: sed in superfluitates vulneris agūt imediate. ⁊ ideo prohibēs carnis generationē extirpant, sed generans nō coaptant.

¶ De medicina sigillatiua. Cap. LXV.

Sigillatiua dr̃ medicia p quā vltimo sicut lr̃e sigillo vulnera claudunt ⁊ maxie concaua q̃ carnis ⁊ cutis subaz p diderunt. vltimū. n. ad qō talū vulnez curatio terminat̃ est cutis: ⁊ iō medicia que cutim supinducit vulneribꝰ aut eiꝰ vicariū. s. carnē callosam q̃ mollicie ꝓtegit sublatentis noiat̃ sigillatiua: de qua iam pz q dz esse vehementer exiccatiua: ⁊ oi mordicatiōe carens pp vulneris teneritatē atq; tēperiē hūs in cali. ⁊ frigi. sic̄ etiaz cutis. ⁊ iō pontica leuiter adusta ⁊ lota sunt in ꝓpositu speciālia. sicut solares veteres de cozio bouis: aut cortex vlmi vel quercus. talis ēt est scoria ferri lota ⁊ oēs lapides molares vsti ⁊ loti: ⁊ sic de similibus.

¶ De medicinis habentibus operationes sil̃es vlibus ⁊ primo de gīatiuis lactis ⁊ spermatis. Cap. LXVI.

Dicto de opationibus vlibus medicinarū. sequat̃ ꝙsideratio ō medicis hūtibꝰ opationes sil̃es vlibus: q̃ in. v. tabula supiꝰ fuerūt enūerate q̃rū ꝓme due sūt gīatiua lactis ⁊ gīatiua spermatis. haz. n. effectus in vno mēbro manifestat. sed oibꝰ tñ ꝙfert lz in alio corpe. Naz ⁊ lacoia mēbra lactantis alit: ⁊ spma suo mō gīat oia mēbra fetus. Cuncta ẋo gīantia lac ⁊ spma cōicant in naturis ꝯz genus in gbꝰ ⁊ ipsa gīata ꝓueniūt. Lac. n. ⁊ spma ꝓueniunt in gīe cōplexionis. Nā vtrūq; ca. est ⁊ hu. q̃ sūt humiditas nutrimētalis decocta tertia digōne mēbroz. nihil. n. aliud est vtrūq; nisi sanguis alteratus a mēbris: ea videlz alteratione q̃ ꝓximo valz coz forma suscipe. nulla. n. humiditas promptius x̄tit̃ in mēbri subam q̃ illa in q̃ mēbri q̃litates sufficienter sunt introducte: q̃lis hūiditas est lac in mamillis ⁊ spma in testiculis. sūt. n. hūiditates suis ꝓtinētibꝰ assimilate opatiōe illaz. Māmilla ẋo ⁊ testiculi mēbra sūt calide cōplonis ⁊ hu. qz vtrūq; est caro glandulosa. Sūt igit̃ lac ⁊ spma hoz mēbroz supfluitates nō ipure sicut nālis vrine hypostasis. ꝫ residui. Cū. n. oia mēbra nā formauerit susceptiua nō solū alimēti sufficiētis ad restaurādū depditū: sed ēt amplioris rōne augmēti pficiēdi tpe suo. h duo spāliter sic formauit. s. spongiosa vt plus caperēt de hūiditate nutrimentali q̃ eoz depditioni cōpeteret. ⁊ iō restaurato depdito supest eis notabilis q̃titas alimēti: lz in mamillis absq; cōparatiōe sit notabilioz necessitate finis. gr̃a cui nā limita ta semp in actibꝰ suis igeniauit b̄ fieri. Nam ad p̄as mēbroz formationē modica valde q̃titas est sufficies ꝓncipy seminalis: quēadmodū declaratū est in tractatu de hūido radicali: ꝫ ad augendū ⁊ nutriendū mēbra natoz opz exuberare nutritiua hūiditatē. Ex quo euidēter ꝓpendit̃ q̄ neꝯ est oē gīatiuū lactis ⁊ spmatis hīe potentiā calefaciendi ⁊ hūectandi ſm rōnē alimēti p se vel p accīs. que ẋo sub rōne alimēti calefaciūt ⁊ humectant p se duo sūt. quoz vnū ē efficiens p̄n̄. s. pfecta digō in oibꝰ mēbris. reliquū ẋo mālesc̄ oīs cibꝰ aptꝰ gīare cholerā calefacit exiccando ⁊ aptus flegma gīare hūectat ifrigidādo. sic aptus gīare sanguinē in plus calefacit ⁊ hūectat ſm tēperiē sanguis. ⁊ hoc mō calefacit ⁊ hūectat oīs cibꝰ inq̄tuz gīatiuus est sanguis. Naz ex sanguie spūs gīant̃ ⁊ mēbra nutrimētalr irrorant̃. Igit̃ ex his pz q̄ ad multiplicationē p se lactis ⁊ spmatis neꝯia est pfecta ciboz digō ⁊ aptitudo ipsoz ad gnōnē sanguinis ampliorē. Per accīs ẋo multiplicant quecūq; nō sūt apta ex se gīare sanguinē absolute: sed ꝙcurrentia cū alijs generant vel generari ꝓcurant. gīant qdem sicut pisces q ex se apti nati sunt flegma multiplicare: tñ si ꝙcurrant cum ca. ⁊ sic. q̄plone multiplicāt sanguinem. ⁊ iō pisces in cholericis masculis multiplicant sperma ⁊ lac tpatum. In cholericis ẋo feminis gīari ꝓcurant medicine que auferunt id qō p̄hibet sanguinē gīari: sicut in hūtibꝰ frigi. ⁊ hu. cōplexionē. ꝓcurant sanguinē gīari medicine moderate calefacientes ⁊ exiccātes. ⁊ hoc mō in flegmaticis ꝓdest ad generationez lactis ⁊ spermatis comestio se. fe. ⁊ anisi. ⁊ carui ⁊ ēt modici pipis. Nam excessum frigiditatis ⁊ humiditatis auferūt a mēbris quo pfectio digōnis ipedit̃ in eis: ⁊ eundē excessuz tollūt a flegmate per quē ipediebat̃ ꝙuersio eius in sanguinem. Simili mō in cholericis opat̃ lactuca ⁊ rostrū porcinum. ⁊ ideo experimur q̄ ēt q̄ cruda sumunt̃ ab eis multiplicant lac ⁊ sperma.

Lac ⁊ spma etiam differunt.

¶ Ostensum est igit̃ ꝓ cōuentientiam lactis ⁊ spmatis q̃liter coz gīatiua ꝙueniunt in virtute. sic quoq; ꝓ oppositū innotescet q̃liter differāt in eadē. lz enim lac ⁊ spma ꝙueniāt in dño caliditatis ⁊ hūiditatis. dīnt tñ in mensuris ipsaz. Nam lac est humidius spmate: sperma ẋo calidius lacte. Sic. n. necessitate carnis ordinauit magistra q̃ opat̃ sub regula sapiētie prime. Lac etenim ordinat̃ ad nutriendū corpus mollissimū vel humidū reducēdo in sanguinē per primā ⁊ scōaz digōnē corporis nutriēdi. Qua ꝓpter necessariuz fuit vt taliter sanguis in lac x̄tereť: qm̃ abundaret aquositate. sic eni in mamillis excoquit̃ q̄ eius aquositas abūdanter in lactis subam retinet̃ in ea mēsura qua transiēs in stōchum ifantis. ⁊ vlterius ꝙueniēs ad epar ipsi⁹ trāsmutationes ipsoz sequestrantes aquositatē sic patitur q̄ resurgit icolumis. ⁊ sic circulatiōe nature mirabilis ꝙuenit q̄ sanguis q ꝓius in vtero ꝓ vmbilicū nutriebat ifantē: trāsiens per organa lactis ⁊ ipsoz exactiōe mirabilr quodāmodo in crudatū funditur in stōchum nati. ⁊ tandez alterat̄ ꝓcedēs ad thalamū epatis reuertit̃ in seipsum totum alchimie magisteriū. Sīlys veritatis lucidissime pandens. Et insuper arguens ꝓsumptiōis alūnos: qui asserūt absolute q̄ coctum incrudari non pōt.

Spma calidius est lacte.

¶ Sperma ẋo: q̄ formādi corporis est actuuz ꝓn̄ caliditate idiguit ampliori. tuz qz ꝓp varia formatiōis opa sit necesse vt penetret in oēm ptez masse formabilis: oportebat vt illa caliditas moderati foret acuminis. ⁊ iō hūiditas calorez ebetans fuit in spmate diminuta: q̃tū expediebat huic fini. Predicta ẋo differentia lactis ⁊ spermatis in seꝝibꝰ generantiū ꝓsignatur. ⁊ in substantys ipsoz ostenditur euidenter. Nam lac ꝓparatur in corpore feminei sexus in qua rōne sexus remissioz est calidi. ⁊ hu. copiosioz. sperma ẋo in corpore sexꝰ oppositi. Cum autem ipsoz substantie comparant̃. lactis quidem substantia reperitur oīno liquida ⁊ nulla ex pte cōstans

in aqueo.nam si aq̃ superfundat cõmisceat eidẽ lac distictũ ab aqua nõ remanet.Sperma ẋo nõ cõmiscet aq̃.lz ꝓstet in eam ꝓpriã subam globositate distinguẽs. sicut ⁊ in ouis globositas granosa sperma distinguit ab ipsoꝝ albumine.

Signũ spmatis fecũdi ⁊ infecũdi.

¶ Qua ꝓsideratiõe sublimiter iformati periniores in medicĩa docuerũt absq; p̃iudicio nãe bonitatẽ spermatis examinare.Naz collectis vtriusq; sexus vrinis imediate post coitum si sperma granosum siue globosum videat ab vrina distinctũ ⁊ maxie natãs ꝓculdubio gnõni est vtile.si ẋo ispisset vrinaz:⁊ ei cõmisceat:aut in fundo resideat fluitãs vt aquosa hypostasis:oino est infecunduz. ¶ Et hinc pz rõ ꝓp quã decrepiti ⁊ crapulosi:vel ebriosi:⁊ pueri emittẽtes nõ gignant:qz ẏm veritatẽ spermate carent: nam qõ emittũt aquositas est ⁊ non sperma nisi noie solo. ¶ Patet ẽt iam ex dictis dña generatiuoꝝ lactis ⁊ spermatis:tã in cibis q̃ in medicinis.Nam q̃cũq; notabilẽ bñt aquositatem gnõni lactis magis ꝓueniunt:dũ tñ sanguinẽ aquosum nõ imoderate constituant:qz lz lac multiplicaret:nimia tñ aquositate inutile fieret:q̃ ꝓsideratione nutricibus vinum rubeũ:⁊ nõ album administrat.quecũq; ẋo sanguinem parum tenacẽ: aut glutinosuz pñt efficere gnõni spermatis semp sũt aptiora.Et ideo in corpib⁹ tpatis plus generationi lactis ꝓdest esus piscium ⁊ oleꝝ ⁊ offarum q̃ carnium.Generationi ẋo spermatis econtrario.Simili rõne prosunt plus generationi lactis amplius elixa.Generationi ẋo spermatis assa moderate vl frixa:⁊ ideo pisces elixi lac.frixi ẋo vel assi sperma multiplicant.⁊ ꝓinde cepe frixum respectu elixi notabiliter auget sperma.hinc ẽt pz rõ ꝓp quã si pfecte coquantur caules:aut olera cetera lac non augẽt.semicocti tñ cum dulci pinguedine nutrices faciũt exuberare lacte. ꝓpterea quecũq; pascunt hȝ caulib⁹ ⁊ offis in iure carniũ electaruz vinoq; potant rubeo vel mediocri lactis ameni semp ifantib⁹ porrigũt plenos vtres.Contraria ẋo rõne masculi qui vescunt leguminib⁹ pfecte coctis in multa ⁊ dulci piguedine:vinũq; bibũt mediocre vacantes geti ⁊ somno crebris emanationib⁹ spermatis polluunt. Eisdẽ ꝓsiderationibus pz cur ova q̃ sumunt assa ⁊ mediocriter mollia notabili⁹ augent sperma q̃ si fuerint elixata.Nam per assationem eoꝝ aquositas moderat ⁊ aliq̃tulam glutinositatez acquirunt: maxie cum ex mediocriter assis magna portio sumatur albuminis. ¶ Ex predictis igitur elucescit q; ꝓposito ptinet: scz natura medicinaꝝ giatiuaꝝ lactis ⁊ spermatis.nã q̃cũq; faciũt hec per se notabiliter sunt ca.⁊ hu.que ẋo per accñs aliaꝝ cõplexionũ:sed in qbus aquosa notabiliter est humiditas dicũt absolute generatiua lactis vt herbe cerifolij ⁊ pastinace ⁊ baucie.⁊ ipsa ẽt pastinacha cruda ⁊ radix feniculi recẽs ⁊ rapa elixa ⁊ silia.In qb⁹ ẋo hũiditas caret aquositate notabili notatur giatiua spermatis absolute:vt tenerei tas asparagi.se.ipsius.⁊ se.cepe ⁊ baucie:pastinacha assa:radix yringi ⁊ ũlube ⁊ scaranida assa que est radix quam arabes vocant secacul:⁊ sic de alijs.

Que magis generent lac ⁊ q̃ ſgma.

¶ De diureticis ⁊ prouocantib⁹ mẽstrua. Cap. LXVII.

Medicine q̃ ꝓuocant vrinam ⁊ menstrua p q̃litates complexionales non dñt in vtute:sed in mẽsura vtutis: vtraq; n est apitiua meatuũ iferioꝝ ⁊ subtiliatiua sãguinis atq; grossoꝝ hũoꝝ.sed medicie p se menstrua ꝓuocantes: vtplurimũ exigũt fortiorẽ subtiliãdi ⁊ apiendi potẽtiã q̃ educẽtes vrinã:qz regulariter maior est grossities sanguinis q̃ vrine.ꝑcipue in sexu femineo.q̃n igit cõueniunt in potẽtijs.iõ pñt alterutrũ exhiberi.tñ qz certuz est: q; cui ꝓdest fortẽ nõ obest debile:sed cui ẽbile ꝓfert posset nocẽ fortẽ.ꝓpea dat a medicis regla q; diuretica pñt offerri cui ꝓuocatiua menstruoꝝ sũt necia:non eȝ.⁊ ideo regulr ad ꝓuocãdũ vrinã nõ exhibent sauina/thimus/abrotanũ/calamẽtũ/pulegiũ/arthemisia/tenacetũ ⁊ hȝ que mẽstruis iperant: sed bruscus ⁊ aspagus ⁊ gramen ⁊ ligritia ⁊ radix feniculi ⁊ petrosil.tribulus ⁊ cuncta silia q̃ vrinas multiplicant vtilr exhibentur patientibus menstruoꝝ retentionez pp hũoꝝ grossitiem.Que ẋo fit rõ medicinaꝝ aperitiuaꝝ habentiũ aspectũ ad meatus inferiores patere põt itelligẽtibus ex dictis supius in caplo apitiue medicine. Nã in q; bus igneitas fortiter cõplexionat grauibus elis vt aquose: vel terrestri subẽ.tales inquã medicine promptius in inferioribus meatibus operantur.

¶ De medicina sudoratiua. Cap. LXVIII.

Medicina ꝓuocatiua sudoris resolutiua est nãliter:qñ hũores ⁊ maxime ipsoꝝ aquositatem in vaporẽ conuertit. ⁊ ideo pz ex supradictis natura ipsius. opz enim vt prouocatiua sudoris per se participet caliditatem intensam in subtili substantia non copulata multo terreo vel aqueo.ne per hoc ipediatur porꝝ apertio sine qua sudoris euacuatio negt perfici.⁊ ideo medicine calide quanto leuiorem bñt substantiam tanto sũt efficaciores ad sudorem per se prouocandum vt anthos ⁊ sambucus:⁊ flores sambuci.Flores enim multum aereitatis participant:⁊ similiter herbe que fortem expirant odorem.vt pulegium: calamentũ/leuisticum/rutha/agnuscastus/⁊ similes.multuz enim tales de igneo pticipant ⁊ aereo cũ longe diffundãt acutum odorem.q̃ propter ex parte illa possint efficaciter euz prouocare per se.que ẋo frigide sunt vel terrestris substantie:aut aquose non prouocant:nisi per accidens.s.actuali calore quo infomantur.sic etenim ad sudorem prouocandũ interdum ex ordeo:vel auena:vel maluis:aut violaria:vel similibus eucatisima precipitur fieri.

¶ De medicina solutiua. Cap. LXIX.

Medicina solutiua ventris per qualitates complexionales ad aliquam supradictaꝝ reducitur sicut ⁊ cetere hñtes operationes vlibus similes.oẽs enim medicine q̃ operantur per virtutez complexionis reducunt ad aliquam medicinaꝝ habentium opationes vniuersales.Cũ aũt operatio medicinaꝝ habentium operationes vlibus similes dependet imediate a virtute specifica non potest ad aliquam illarum reduci:neq; ducere cõsiderantem in notitiam complexionis:vel complexionalis virtutis. quecũq; igitur medicina soluit ventrem vnica complexionali potẽtia:vel operatur expellibile dissoluendo:vel exprimendo: vel abstergendo:vel mundificando:aut lauando vel lenidendo:aut mollificando:aut mordicando.nam que dissoluunt in itestinis flegma:vel mucilagines ventrem soluunt:⁊ hoc modo in pinguib⁹ ⁊ flegmaticis soluunt squilla ⁊ raphan⁹ ⁊ tartaꝝ ⁊ ficus imature propter lac qõ est incisiuuz ⁊ similia.in eisdem ẽt corporibus deponunt feces ab itestinis citius solito si coctana ⁊ pira cruda vel similia põtica sumantur longe post cibum:sicut accidit sumentib⁹ hec ꝓ cena.nã si sumerent in prandio non possent compressionis effectũ manifestare:cum in multitudine cibi submergerent predicta.Similiter corpora soluit farina lupinoruz mundificando seu abstergendo:⁊ aq̃ calida vel brodium lauando.pruna leniendo ⁊ mollificando.sal per clystere suꝑpositũ mordicando. ¶ Medicina ẋo que soluit ventrem attrahẽdo humorem ad ipsum inq̃tum hȝ specialem aspectuz ad attrahendum aliquem humorum non operatur per virtutez complexionalem:qñ qualibet medicina attrahente determinatũ humorem alia repitur in eadez complexione intensior.que tamen illum non attrahit.⁊ ideo ꝓstat q; operatur ꝓ virtutẽ specificam:nec tñ ideo numerat inter medicinas opantes a ꝓprietate:q̃ fuerũt superi⁹ in sexta tabula posite.

qñ ſoluere vētrē nō eſt imediatus effectus eius:imo poti⁹ expulſiue inteſtinoꝝ ꝛ ſtōchi. Medicina ſigdem per ſe nihil aliud opatur niſi tractuz humoris ad illa mēbra ad cui⁹ preſentiam excitat expulſiua ipſoꝝ ꝛ ſepius anteq̄ ad attrahentem perueniat medicinam. q̄propter medicina talis per accidens ſoluit ventrem.

¶ De medicia pniciosa/venenosa/ꝛ tyriacali. Cap. LXX.

MEdicinarū opantiū a ꝓprietate ſoluz ille q̄ noiate ſunt in tabula ſexta iuuāt ad cognoſcēdū vtutes medicinarū bñtes opōes vles vel ſiles vlib⁹:q̄ñ tales habēt opōes. ꝛ iō ſcire ꝙuenit q⁹ medicia pnicioſa dī q̄cūq̄ medicia mortifera. ſz medicia mortē iferētiū duo ſūt gña: qꝝ q̄dā iterficiūt pp excellētiā q̄litatū ꝙtonalium: vt opiū ꝛ cuforbiū. ꝛ tales medicie bñt opōes vles: qꝝ rōne vtutis p quā iterimunt nō magis reſpiciūt vnū mēbrū q̄ aliud. Opiū. n. q̄cūq̄ mēbꝝ excellenter ifrigidat ꝛ cuforbiuz calefacit. ꝛ etiā q̄ñ effectus mortis vlis eſt nocumenti. Sic igit̄ pz q⁹ hꝫ medicine pducunt in noticiam q̄litatū p̄maꝝ. ſ. caliditatis: ꝛ frigiditatis: put ſunt excellentes: ꝛ qꝝ nomen ꝓprium non bñt ideo reſtricto vocabulo dīr be abſolute pnicioſe. alie ℞o medicine pnitioſe ſūt ille que mortē iducunt pp ℨrietatē quā bñt a tota ſpecie cū corpore humano: put eſt vuiens ꝛ talis medicina ꝓprio vocabulo dī venenum. Et iō vocata eſt hic abſolute medicina venenoſa: ſz al⁹ noietur ſicut antedicta. Q̄ñ. n. medicus diſtiguit venenū a medicina venenoſa tūc per medicinā venenoſaz itelligit medicinā corrūpentē excellētia q̄litatis ꝙtonalis. Dic aūt vbi pnicioſa diſtinguīt a venenoſa denoiat venenoſa ab ipo veneno cui⁹ nocumētū ſz ſit cūctis mēbris vle. tñ ſua ℨrietas corrūpit ſpāliter ſpūs ꝛ ſanguinē ac mineras ipſoꝝ p̄cipue cor. ꝛ ideo ſenſualr iudicādo medicus ait. hꝫ medicinā hāc opationes vlibus ſiles. ¶ Idez quoq̄ de tyriacalibus eſt iudiciū: q̄ñ ꝓprie tyriacalis medicina ℨriat veneno a tota ſpecie. ꝓptercа liberat venenatum a piculo mortis: qꝝ venenū corrumpit vel a corpe eycit. ꝛ ideo ſpūs ꝛ ſanguinē ac mineras ipſoꝝ nō ſolū a corruptione tuetur: ſed ēt corrigit in eis veſtigia corruptiōis. Et ex hoc pz dīa iter tyriacalem ꝓprie ſumptā ꝛ ꝙfortatiuam. q̄ñ oīs tyriacalis eſt ꝙfortatiua: ſed non eꝫ. Tyriacalis eni ſtricte ſumpta ꝙfortat ſolum ipugnando debilitans qđ eſt venenum: ſed ꝙfortatiua ſimplr ipugnat q̄cūq̄ debilitans ſicut ſupra fuit elucidatum. Q̄ñ tñ oīs confortatiua largo vocabulo dī tyriacalis. ¶ Ex his ergo iaz pz q⁹ p conſideratiōnē venenoſe medicine ac tyriacalis: put ſtricte ſumunt nō habeт notitia vtutis ipſarū mētis vle iuuamētū vel nocumentū.

Venenum. Medicia venenoſa.

Tyriacalis.

¶ De cōpoſitis opationib⁹ medicinaꝝ. Cap. LXXI.

EST conſideratiōnē ſimpliciū vtutuz in medicinis. dōm eſt de cōpoſitis q̄ conſideratio tanto eſt medico neccia: q̄ñ ipreſſio iuuamēti vel nocumēti valde minuīt vel augeт in corpore pp concurſuz diuerſaꝝ ſimpliciū virtutū in vnica medicina. ꝛ iō ad rectā applicationē medicinaruz ꝙuenit viriū ipſaꝝ cōpoſitionē attēdere: q̄ꝝ ꝙpō ſz tot modis variari poſſit quot in eadē medicina p̄ñt ꝙcurrere ſimplices ſupra tacte. ¶ Uerūtamen hui⁹ totius diuerſitatis conſideratio reducīt ad tria conſideranda: quoꝝ p̄m eſt cernere quot. ꝛ que p̄dictaꝝ viriū in ꝓpoſita medicia ꝙcurrāt. Secundū eſt ꝓtēplari ac ꝙcurſus eaꝝ iuuatiu⁹ ſit corpi vel nociuus. Tertiū eſt exercitari circa id p qđ celerius ꝛ certius habeт notitia ꝙpōis predicte. ¶ Circa p̄m ℞o tñ occurrit vna cōis animi ꝙceptio. ſ. q⁹ illa medicia que plures ī ſe vires hꝫ multiplicatiōr eſt in operando ꝛ eꝫ que pauciores. ¶ Circa ꝛm occurrūt tria. Primū eſt q⁹ ꝙpō nociua corpi eſt vitāda ꝛ iuuatiua eſt eligēda. hoc eni eſt gñale p̄ceptuz: q⁹ medicina q̄ iuuare nō p̄ōt corpus ſanabile vel ſaltē plus ei nocere q̄ ꝓferre non dz eidē vllatenus applicari. Scōm eſt motus quo vires ꝙcurrentes adiuuāt corpus: q duplex eſt. ſ. quoꝝ vnus attendit ex parte effectus naz q̄ñ vires ꝙcurrentes adiuuant corpus ꝓprys effectib⁹ tñ. ſicut in medicina que aggregat vim ſolutiuam: ꝛ contractiuam: vt in opiatis recentibus. Nam per vim reſolutiuam aſumit residuum peccantis humoris: ꝛ per ꝛtractiuam aggregantur partes mēbri: ꝛ preparant ad reſiſtendum vlteriori fluxui. Et ſimilis huic eſt medicina que attrahit a iūcturis humorem: ꝛ hꝫ cum hac vim contrahendi. Nam per vim attractiuam euacuat iuncturam: ꝛ per vim contractiuam ꝙſtringit: vt hermodactyli. ſimile quoq̄ iudicium eſt de medicia que aggregat vim ſolutiuam: ꝛ pulſiuam. Dec eni in augmento apoſtematis confert mēbro apoſtemato per vnam vim reſoluendo qđ fluxit: ꝛ per alia repellendo qđ adhuc fluit. ꝛ talis eſt herba pſily ꝛ corīādri ſi conqaſſate ponantur. q̄ñ ℞o vires cōcurrentes in medicina iuuant corpus non ſolum ꝓprys effectibus: ſed cōmunium ſicut frequenter accidit in medicinis ſolutiuis in q̄bus diuerſe vires ad ſolutionē ventris ſe adiuuant: vt abſterſiua ꝛ expreſſiua ſic in abſynthio: vel diſſolutiua ꝛ attractiua: vt in turbith: vel attractiua ꝛ compreſſiua: vt in mirabo. ꝛ ſic de alys. In omnibus eni medicinis his iuuatur corp⁹ per effectus ꝓprios virium ꝙcurrentium ſicut per effectū expreſſionis ꝛ abſterſionis: vel attractionis: ꝛ expreſſionis ꝛc. ꝛ vltra hoc per ſolutionem ventris que illis eſt effectus cōis. ¶ Dic aūt eſt aduertenduz q⁹ cum dī aliqua medicina laxare taliter: vel taliter operando. illud gerundiū q̄ñ denotat ſimplicitatē virtutis ſicut cum dī q⁹ prune laxant humectando: vel mollificādo. i. per ſolā viz humectandi vel mollificandi. q̄ñ ℞o denotat concomitantiam vnius virtutis ad aliam: ſicut cum dī q⁹ turbith laxat diſſoluendo. Non eni eſt intelligendum q⁹ laxet per ſolam vim diſſoluēdi: q̄ñ ſynapis eſt magis diſſolutiua: nec ſic regulariter vt turbith laxat. Similr quoq̄ cum dī q⁹ mirabol. laxant cōprimendo. naz ſorba ꝛ coctana cruda ꝛ prunelle plus comprimunt: ꝛ tñ nō laxant vt illi: ſed ſenſus eſt q⁹ in turbith vis diſſolutiua concomitatur: ꝛ coadiuuat aliam laxatiuam. ſ. attractiuā. ꝛ in mirabol. compreſſiua: ꝛ ex hoc pz error eoꝝ qui dixerunt q⁹ mirabol. non aliter educunt humores a corpore q̄ cōpreſſio excludat aquā a ſpongia. ſ. ſolūmodo exprimendo. Nam ſm hoc aut parum aut nihil per ventrem educerēt: qꝝ tranſeundo per ſtōchum ꝛ inteſtina fortius comprimunt partes vicinores eis vt orificia meſeraicarum aliarūq̄ venaruz eis affixarū quaꝓpter humores potius verſus epar ꝛ venas ꝓfundas pelleret q̄ ad ventrē. q⁹ ſi forſan imagineт q⁹ vis eoꝝ compreſſiua fortiꝰ agat in venis remotis q̄ in ꝓpinquis: tunc per ſolū actum compreſſionis eque bene ſanguis excluderetur ab eis ꝛ tāto citius quāto citius ceteris humoribus in venis eſt copioſior. ¶ Alius ℞o modus iuuandi attenditur ex parte tpis. nam q̄ñ vires ꝙcurrentes in medicina ſimul operantur: vt q̄ñ virtutes adequantur: ꝛ ſubſtantie ferentes ea imediate fortiter ſunt cōmixte ſicut vis aperitiua ꝛ diſſolutiua in apio adequant: ꝛ inſeparabiliter cōiungūtur. Quandoq̄ ℞o ſucceſſiue ſicut in medicinis in quibus vel ſunt iequales vires vel ſeparabiles: aut vtrūq̄ ſicut ſuperius in capitulo de permiſtione complexionatorum fuit elucidatum. ¶ Et ex his pz q⁹ non eſt verum abſolute quod quidaz dixerunt. ſ. q⁹ natura corporis diuerſas vires vnius medicine ſecernit ꝛ attribuit diuerſis partib⁹ corporis prout indigent. hec enim non habent locum vbi non fit ſequeſtratio componentium medicine ſicut in his que applicāt exterius: vt in medicina que aggregat vim reſoluendi ꝛ repercutiendi: cuz applicatur extrinſecis apo-

alius modus

Ad⁹ intelligit q⁹ nā ſecernit diuerſas vires vnius medicine.

stematibus. exterius enim non fit sequestratio:quod pz ex eo:qz medicina manens sub vna specie diuersimode opaꝫ etiam:vel sicut in medicinis iterius sumptis:in qbus nō est possibilis sequestratio sicut in camomilla:sed in qbus possibile est:z maxie facilis bz locum pdicta consideratio. In alijs ℞o non/nisi dicatur:q ideo in diuersis partibus ab eadem z idiuisa medicina ꝓueniunt iuuamenta diuersa: qa diuersis qualitatibus:aut ipressionibus eius hicinde natura membri iuuatur.z ideo iuxta iuuamentuz qō ꝓportionaliter recipit vtrobiqz manifestat diuersos effectus.ita q ibi adiuta frigiditate manifesti⁹ repellit. Hic aūt adiuta caliditate manifestius dissolvit:hoc est expellit sensibilr. ¶ Tertium q occurrit circa scōm considerabile est electio cōpositionis vtiliozis:de quo vna datur regula generalis.s.q illa medicina cozpori est vtilioz que plures vires eidem necessarias vel ꝓferētes aggregat maxime per naturā:qñ nā melius arte nouit z firmius cōmiscere. ꝓpterea dī q ethicis medicina ifrigidās que tyriacalis est z aromatica semp vtilioz est q̄ q̄ solum ifrigidat.patiētib⁹ ℞o cardiacam frigidam est vtillima q̄ calida est z tyriacalis z aromatica.

Duplici exercitio cognoscit cōpositio diuersarū vtutū i eadē medicina.

Circa tertium est sciēdū q duplici exercitio cognoscit diuersaꝫ virtutū cōpositio in eadem medicina.quoꝫ vnum est exercitiū applicandi medicinas cozpibus z experiendi effectus.Et iste processus repudiatur a plurib⁹ ꝓpter duo:quoꝫ vnum attēditur ex parte querentis.s.medici.qñ per hunc processum tarde consequtur notitiam complexionis predicte:cuz cozpora ad experiendum idonea non occurrant ꝓ libito. Aliud ℞o attenditur ex ꝑte subiecti:circa qō exercetur expientia.qñ rōne illius talis processus est timorosus.nam si applicetur id cuius virtutes ignorantur: timendum est ne forsitan lēdat nimis. Aliud ℞o exercitium est subtiliter iudicandi de diuersis saporibus medicine. Qui primam viam voluerit ꝓsequi dz illa seruare que necessaria sunt ad certitudinē experimentalis iudicij de qbus superius tradita est doctrina. Qui ℞o voluerit per secūdam viam ꝓcedere per quā sapientes multam habuerunt de operibus medicinaꝫ notitiā: dz obseruare q organum gustus existat in suo esse potissimo.s.imune ab omni distemperantia humorali:vel saliuali vel cuiuscūq rei potentis gustum infozmare alieno sapore: sicut cibi z medicine.z ꝓpter hoc opz artificem non solū esse sanum:sed sobrium:z q ieiunus gustet medicinas z attente ꝓsideret diuersitatem saporum occurrentium gustui notando memoriter quis fortius:aut minus fortiter gustuz imutet:vt non solum numeꝫ saporꝫ:sed excessum vni⁹ ad alteꝫ comprehendat:z tunc iudicabit de viribꝫ medicine sicut traditum est superius in cōpone saporꝫ.Sed in medicinis iusitatis hec cautela seruabitur.s.q gustabitur in modica q̄titate. Deide post gustum lauabit os cum vino ꝓvel aliquo liquore.Si qs igitur exercuerit in saporibus medicinarum gustum suum:vtplurimum poterit artificiali coniectura perpendere vtutes:z per ꝓsequens operationes earum.sic enī iudicio saporis determinauerunt sapientes: vt in pluribus naturas medicinaꝫ. ¶ Et lz supius in cōpone saporꝫ exēpla fuerit posita nihilominus ad euidentiam clariozem iterum plz in cinamomo z reubarbaro z squinanto exemplificare.Cum enī in electo cinamomo sapores cū diligentia discernunt:mox apparebit in ipso q̄druplex saporꝫ scz acutus z dulcis z stipticus z salsus.sed acutus est ceteris fortioz.qñ in optimo cinamomo nullam bz mozdicationez: aut modicā post quē dulcis notabilioz deide stipticus.vltimo ℞o salsus q taz debilis est in optimo q vix percipitur. per hos ergo sapores z prime vtutes ipsius z secunde probabiliter coniecturantur. Tres enī ex his attestantur caliditati.s.acutus z dulcis z salsus.z tres siccitati.s.acu⁹ z stipticus z salsus.qñ qz humiditas dulcis est temperata non pōt notabiliter cōpescere siccitatē sicut frigiditas stiptici cōpescit caliditatē.z ideo ꝓcozditer sapientes dicunt ipsum amplius exiccare q̄ calefacere:z rōne predominantis acuminis manifestius aperire:atqz subtiliare parūqz ꝓtrahere:vl constringere sua stipticitate:sed notabiliter mundificare ꝓpter vim dulcedinis z salsedinis. Iteruz qz decoctione vel puluerizatiōe non resoluuntur defacili he vires ab eo perpenditur q substantie ferentes eas fortiter sunt permistione vnite:q̄propter simul predicte vires vtplurimū operāntur.Et ideo cognoscitur vtile fore cūctis cozpibus aut membris qbus oēs aut plures opationes ipsius sunt necessarie.

Quidꝫ vtile sit cinamomum.

¶ Qñ igitur in mēbris putredo causaī ex humiditate superflua:z coarctata in pozis eius.ideo dī cinamomū rectificare putrefactionē mēbroꝫ:z coꝫ sanios itatem corrigere ptim exiccando partim aperiendo partim mundificando. Hinc etiam pz ratio: q̄re pānos z lentigines dī extirpare: qñ ozificia pozoꝫ cutis aperit z mundificat: z qz fortiter exiccat:z aperit z aquosis vesicis z ꝯimie conferre probat maxie cuz aceto.rōne ℞o operationis z mundificationis z exiccationis vlceribus sanios is z ipetigini medet z cunctis mēbris opilatis cum aquositatis abundantia.Et hec est ratio ꝓpter quā spāliter dī prodesse coziçe z aquositati auriū atq; doloꝛi causato ex eis ab aquositate opilante sicut accidit in coziçis z reumatismis frigidis. Eadem rōne lachrymis medetur habentiū frigidos z humidos oculos atqz cerebꝛ.z ideo aqua nymphea que plus recipit optimū cinamomū efficacius lachrymas strigit collirio.tū etiaz lippas z maculas ide genitas atqz sordes hūidas oculoꝛ extergit vtiliter.Precipue cū mozdicationē non habeat:z per hunc modum tenebrositatem ipsoꝛ expellit.Dī etiam tussī conferre:qñ.s.ex aquoso ꝓuenit reumatismo:qñ superfluā humiditatē consumit.z a residua pectus exonerari mutat aperiendo z mundificando canales:fetozem etiā anhelitus potenter cozrigere censetur maxie cuz causaī a putredine gingiuaꝫ z stōchi.Silr quoqz dī stōchum confortare.s.quando saliuali humiditate submergitr:z epati conferre peculiariter in hydropisi.s.aquosa.qz z opilatiōes eius apit z aquositatem consumit.pari rōne medetur aquositatibus z sanios is fluxibus matricis vel doloꝛib⁹ eius:aut alioꝫ mēbroꝫ ꝓuenientibus ex causis predictis.z ideo etiam conferre ꝓbatur reptilizꝫ punctur is z morsibus.qñ vermes z hō animalia parua:vtplurimū frigidā z aquosam fundūt mēbris humiditatem.hic etiam pz rō propter quaz oleum eius dī mederi paralysi z tremori:qñ frigiditatem z humiditatez a neruis z lacertis excludit cuz moderata contractiōe. Cuncta igitur iuuamenta superius expressa cognoscūtur procedere a cinamomo per considerationem saporuz.z simili rōne perpendi poterunt nocumenta sicut aboꝛsus per efficaciam aperiendi.z maxie in cholericis mulieribus:aut lesio pectoris in siccis:z extenuatis cozporibus:aut iduratio grossozum humorum siue terrestrium. Ubi resolutio z exiccatio ipsius adiuncto aliquo nō franguntr. Cum aūt suauitas odoris eius attenditur oibus visceribus cognoscitur amicari.z exide dī omnes spūs confortare. ¶ Reu. ℞o si fuerit senicuz siue barbarum siue ponticum semper habet amaritudinem z stipticitatez.z in omnibus stipticitas amaritudinem superat.In eo tamen qō a ponto insula fertur. vnde etiam z ponticum nominatur.tanta est stipticitas q vergit ad ponticitatem:sed in eo quod affertur de seni. aut de regionibus barbarozum non est tanta stipticitas. nam in eis quasi adequari videtur amaritudo stipticitati. ꝓperdit ergo ex his duobus saporibus q eius substantia componitur ex terreo crudo z terreo adusto siue ignito:sz ex sua spōgiositate z leuitate / multitudo perpenditur acreitatis in

De reubarbaro z pōtico.

Cinamomi q̄druplex est sapoꝛ.

eo. Jn sui quoq; recentia cum habeat insipiditatem admistã predictis saporibus aquicitatem hz notabiliter: sed he substantie debiliter vniuntur i ipso. vez aquicitas debilissime: qz cito per eius exiccationem resoluitur. acreitas ño debilius: qz per leuem decoctionem expirat. nam totum densat & acgrit grauedinem: sed alie due terrestres minus debilr vniuntur: qa forti decoctione resoluit: aut manifeste minuitur amaritudo & manet stipticitas. Quod igr mediocris tẽporis est crudum: vel nullo modo sophisticatum cognoscitur exiccare potentius q̃ calefacere: parum eni potest cum stipticitas vicat amaritudinem. constrigit tamen potentius & aperit ac abstergit minus. Sed qz vis aperitiua & abstersiua est ignea preuenit effectum stipticitat; qñ vt supra patuit caliditas magis est actiua frigiditate: sed hz in p̃no vim suaz amaritudo citius manifestet. Jn fine tñ dominatur effectus stipticitatis. tum qz maioz illa: tuz qz perseuerat. Nã vt dictum est amaritudo minuit per resolutionem substãtie ferentis eam. quã resolutionẽ patitur reu. cuz sumitur intra corpus: qñ ibi excoquitur. ¶ Et ex hoc pz rõ per quaz p̃cipui medicoz. vt Hal. & Dioscorides & coz sequaces absolute dixerũt reu. esse constrictiuũ. ventris: & non solutiuũ. Nam quelibet medicina õnoiatur absolute ab ea operatione que p̃cipaliter, & per se conuenit ei. reu. ño non conuenit p se soluere ventrem: sed solum per accidens. s. exprimendo: & hoc modo choleram euacuat non attrahendo: quod ex eo pz q̃ potenter ad vias vrinales pertransit & tingit excellenter vrinam: aut ei se cõmiscendo: vel choleram a capillaribus venis epatis propellendo in vrinales vias. ¶ Jam igitur ex his pz q̃ ea membra iuuabit gbus apertio & abstersio: & finalis expressio seu constrictio sunt necessaria. & ideo panno & maculis cutis: per se vel cum congruis adiuuantibus conferre probatur. & ipetigini atq; calsui vel concussioni aut conquassationi. Nam in hꝺ dispõnibus membzo debetur p̃us exclusio: vel amotio adherẽtis: aut coarctate superfluitatis: & tandem constrictio fortis ad expressionem: & consolidationẽ & ad resistendum superuenientibus reumatismis. & hec iuuamenta prebet iterius sumptum & exterius applicatum ideo ruptoris fisac excellẽter prodest: quoniã siue iterius siue exterius applicetur semp vis aperitiua p̃fundat stipticam: vsq; ad partem lesam: nec ad eam p̃fundandam alieno eget auxilio. Nam ẽt si cuz aqua frigida sumeret mãifestaret efficaciam iuuamenti. ¶ Jam ño pz ex his cur apostematib⁹ ex sanguine a p̃no prodest: quoniaz resoluere potest modicuz collecte humiditatis: vel exiccatione consumere. fluxui ño per fortem constrictionem resistere ac ipsuz exprimendo repellere. Sic & asmaticis ac emoptoicis efficaciter ꝓdest. Nam potatũ ascẽdẽs in ptes pulmonis: & pectoris aperit & mundificat: & exprimit in ascẽsu & mundato pectore p screatũ ꝺstrictio pseuerat q̃ reumatismis obuiat asmatiçantib⁹: & ꝺsolidationẽ vulneris ac ruptu re ꝓcurat. ¶ Simili ratione pz qualiter stõchum cenosuz & sordidis humiditatibus redundantẽ aut singultuantem: aut aliter debilitatum fortificat: qñ abstergendo ipsuz aggregat partes ei⁹. & ab hac rõne Plꝺs ingt q̃ vita sit epatis. Nam id qꝺ crebrius mortificat epar & marciduz efficit est cholericus & acutus humoz ꝺclusus in strictis meatib⁹ ipsi⁹ & dissipans eius substantiaz: ad quã dissipationẽ est promptissima ꝓpter sui teneritatem. & iõ reu. gdem ab oibus latibulis eius excludit acutum chimũ & moderate constrigit ipsum ad bonitatem sue compositionis recuperandũ. ꝓcaldubio viuificat maxie cum extirpet causam discrasie. s. opilationem & chimum malum. & ideo specialiter dr cõferre doloribus eius & splenem extenuare sicut absynthium. s. aperiendo & mundificando & constringendo. ¶ Simili rõne confert doloribus renuz & vesice atq; matricis: maxie si fuerit pungitiu⁹ hoc est exacuto & subtili humoze causatus. dysenterie que q̃ vel oi fluxui vẽtris sanguinolento magnifice prodest mundificãdo & fortiter ꝺstringendo. ¶ Ex his pz q̃re patientibus fluxũ ventris epaticum & cholericũ vel sanguinolentũ: & quoq; mẽbza liquescũt ꝓparando ad ethicam. singulare ꝓbatur esse refugium. Nam & discrasiã epatis corrigit abscindendo cãm & fluxũ eneruat & liquefactionem exterminat constrictione vel solidatione membzorũ. ¶ Hinc ẽt elucescit cur prosit antiqs & periodicis febrib⁹. Nam cũ sint periodice constat q̃ generant ex humoze putribili sub certa reuolutione fluenti ad mineram putredis. in eo ño q̃ antique sunt a grossis & opilatiuis humoziboño scunt oriri. & iõ febribus hꝺ resoluendis necessaria est medicina cõplectens vires opiataz. s. aperitiuam opilationũ & abstersiuam vel exclusiuam seu ꝓsumptiuam religarum putride humiditatis & ꝺstrictiuam mẽbzi vt superuenienti non cadat: ꝓpterea medicie supradictis viribus ifozmate: vt reu. & absynthiũ & hebuli. & similes dicunt mederi spãlr febribus noiatis. & ꝓcaldubio taliter febricitantib⁹ mire ꝓ sunt si recte administrentur. ¶ Predicta etiam ram hic q̃ in cinamomo declarant cur morsib⁹ & punctoris reptilium ꝓdesse dicantur. qñ & aperiendo & abstergendo & resoluendo & finaliter exprimendo venenosam excludũt humiditatem a mẽbzis lesis. ¶ Jam ẽt ex predictis pz quare p̃gnantibus noceat & patientib⁹ colicam. nam illas cogit aboztire per vim aperitiuã & expressiuam. colicos aũt propter itestinozum strictoram & siccitatem grauioz colica torquebit & crebzioz si sumatur ab eis: ꝓmouendo per formaz regiminis strictorarum & siccitatem & pari ratione cunctis mẽbzis obesse cognoscitur. gbus inimicatur siccitas & constrictio p seuerans. ¶ Sgnantum ño diligenter masticatũ notabilr iuenitur duplici sapoze cõponi acuto & stiptico: & ideo substantia eius ꝓpenditur constitui ex terrea mediocri & ignea subtili: & qz neuter istoz sapozum excellenter imutat gustũ rõnabiliter. iudicat q̃ terrea vis & ignea non sunt excellentes in eo: tali videlz excellẽtia que tertio vel q̃rto gradu cõplexionis tribuit. sed cum p̃ma applicatiõe sensibilr alteret membz conuenienter in scõo gradu caliditatis & siccitatis reponitur: quecũq; predicte due substantie difficulter p decoctionem adiuicem separantur. constat eas iuicez fortiter colligari: & proide simul in corpoze operari: vl ipsime re: q̃ earuz viribus pertinet. s. calefacere: & exiccare & dissoluere & aperire & strigere non excellenter: qz cuz acumen ei⁹ est fortius stipticitate cognoscit plus aperire q̃ strigere. cũ autem olfatus probet ipm aromaticum esse per hoc noscit spũs confortare sicut conuenit aromatico. & per consequẽs membza. & precipue ea que radices sunt spũs. ¶ Ex quoz consideratiõe concluditur ipsuz conferre mẽbzis gbus oia supradicta simul aut aliqua conuenit exercere. Unde gingiuis relaxatis: aut mollitis aquea vel flegmatica humiditate: cum idigeant dissolutione & exiccatione superfluitat; nociue: ac moderata constrictione directe congruit. maxie cuz sua debilis apertio iuuet ad exclusionez nociui. Simili ño rõne lacertis patientib⁹ lassitudinẽ propter eandem superfluitatem medeꝛ. Epati ño ex causa simili opilato vel i leucophlegmãtia & frigidis apostematib⁹ aut sibus morbis ꝓueniens erit aperitiuum & etiam resolutiuum: cum sit mẽbzum idigens ꝺfortantibus spũs: & rectificantibus eos. atq; coadunantibus temperate partes ipsius ad conseruationẽ virtutis eius: & saluationem substantie que opera constãter exercet aromaticum stipticũ. Ex consideratione ño conseruandi mẽbzum per qꝺ medicamen transit squinantũ epati conuenit: quoties ad exercendũ in pfundis mẽbzis: vt splene vel renibus: aut matrice apertionẽ: & dissolutionem medicamen dirigitur. ¶ Oibus etiam restrictiuis cuilslibet

Reu potius ꝺstrictiuum ẽ vẽtris q̃ solutiuum.

Quib⁹ vti le sit reu.

Sgnantu sapoz duplex.

Quib⁹ vti le sit squinantum.

fluxus potissime si fuerit aquositas eius causa.gbus necesse est admiscere.¶Penetratiuum ꝓuenienter adiungitur.tuz qz confert itermedys per que transit.tuz qz propter hoc q facit alias penetrare cooperat ad restringendum.z ideo conuenienter adiungetur restringentibus fluxuz matricis:z cũ eo mirabilius z efficacius operantur q̃ per se.squinantum enī est vna de medicinis idifferentis obsequy que sequunt potentiam fortioris.Unde adiunctuz fozti aperitiuo iuuat apertionem:z fozti restrictioné restrictiuo.¶Similis aũt z in sedando dolores aperiendo z dissoluendo suauiter in mẽbris idigentibus confortatione ac temperata cõstrictione:qualia sunt epar:z os stõchi:z ꝓncipalia cuncta:z matrix est conueniens:z mirabile sedatiuum:quapropter excellẽs est in dolore viscerum potissime matricis post partum: qz tunc maxie idiget predictis oibus iuuamentis.illi etiaz que est iepta conceptuꝰ propter aquosas humiditates qbus illa vix caret:mirabili celeritate medetur cucatisꝫate: vel fomento cum vino.¶Iterũ etiam ꝓpter simultaneas z moderatas stipticitatis:z acuminis:z caliditatis:z siccitatꝭ oppositiones.In generatione piloꝝ barbe tardatiuis efficaciter conuenit.necesse est enī:vel ratione pozi oium predictarum virium operationes ad eozum generationez concurre re:qbus viribus sicut z cetera supradicta mozibus veneno soꝝ potest mederi.¶Et cum diligenter eius odoz discutitur:z discernunt̃ sapores.inuenitur participare superfluam humiditatem ceteris partibus debiliter mistam. qõ ex eo pz:qz in sua recentia plus abundat.z per decoctionez.resoluitur.z gustus qdem iudicat eam per quãdam insipiditatez distictam a supradictis saporibus.olfatus ℞o per quãdam odoris grauedinem aromaticitati cõmistam. Talis igitur humiditas:que in grossum vapozez de facili soluit̃:petens caput etiam ad somnuz ꝓuocandum cooperari potest.z in dispositis parere cephaleam potissime: cum ad copiosum ingressum eius aromaticitas magna cooperetur.

Si ergo ſm fozaz in ꝓdictis medicis exꝑssaz ꝓcedat̃ i alys inotescet z maxie ꝓbabili ꝓiectura varietas iuuamentoꝝ z nocumentoꝝ q̃ in medicis simplicib⁹ pendent a ꝓmis z secundis earum virtutibus per saporum varietatẽ.Et iõ prudens medicus post q̃ in generali nouit modos qbus põt sapoꝝ cõpõez variare (sicut fuit determinatum superius)assidue se exercet in discernẽdis saporibus reꝝ particularium z illarũ maxie que cõmuniter sũt i vsu.Nam cozpoꝝ diuersitate notata cũ ꝓmpte cognoscet que res qbus cozpozibus z qualiter ꝓdesse poterit vel nocere.Uerbi gra:cũ in nutriẽtibus vtplurimũ dulcedo queraꝫ iam medico scienti variã cõpositionẽ dulcedinis cum saporibus ceteris nõ erit difficile iudicare de quocũq; dulci cui cozpori proderit vel nocebit.Scit.n.q si fuerit dulce puꝝ vt çucchaꝝ non antiquatũ z mãna recens in oi regione ac tpe sanis cozpozibus cuiuscũq; cõplonis fuerint vel etatis moderato ꝙgruit vsu:sed si frequenter z multũ ꝺz sumi:plus competit frigidis.Inter cozpora ℞o lapsa spãliter aduersaꝫ patientibus fluxũ ventris z habentibus epar apostematũ vel opilatum vel iflãmatuz:z qbus in stõcho multa concluditur cholera.¶Nouit etiã dulce isipiduz quod abundat aquositate maxie competere calidis z siccis cozpozibus z similib⁹ circumstantys.dũ tñ non patiant̃ ventris solutionẽ aut fluidos reumatismos.Et ideo in habitatozib⁹ meridianis:vbi cozpora sunt valde cholerica q̃ꝺiu vescuntur talib⁹ alimentis ꝓficiunt z ipinguant̃ ſm plus z minus iuxta distantias cozpoꝝ z ipsoꝝ alimentoꝝ. Nam sicut cozpoꝝ quedã sunt magis cholerica quedã minus.sic z dulciũ aquosoꝝ q̃dam sunt ceteris magis aquosa vt ꝓuna recentia z cerasa plus q̃ vue recẽtes z bñ mature.z oib⁹ istis amplius malagranata dulcia.minus ℞o predictis oibus persica.¶Nouit adhuc q dulce stipticũ si aquositatem habuit manifestam:vt poma dulcia bñ matura z pira electissima z ꝓsica ꝓfecte matura.calidis cozpibus z similibus circumstantys directi⁹ cõpetũt.sed si aquositate caruerint oib⁹ conferunt sumpto cibo:sicut dactyli z trufle de rozaria in spãli ꝓpietate deberẽt aliter aduersari. sicut castanee que sunt dulces z stiptice sine aquositate:qz sunt ventositatis generatiue notabilr stõchum ventosum offendũt non rõne saporis.sed ꝓdicte malitie.¶Iteꝝ quoq; nouit q dulce acidũ: vt malogranatũ muçũ z in alys grisomilũ z fercula ꝓparata cũ çuccharo z aceto z relig acetosis liquozibus plus cõpetit calidis z siccis cozpib⁹ z in silibus circũstãtys. z oib⁹ alys qbus dulce purũ inimicaꝫ.¶Nouit ꝓterea q dulce acutuz oibus inimicaꝫ cholericis:z ꝓfert vniuersis flegmaticis de rõne sui.Q̃obrem talia ꝓcedunt̃ in fine refectiõis illis qbus ozificiũ stõchi timeꝫ offendi a flegmaticis alimẽtis.vt piscib⁹.z ideo sicce ficus z vue passe post esuz pisciũ ꝓpinantur.qb⁹ aũt stõchus flegmatica mucilagine tozpet vt accidit sepe decrepitis.mel prius offert̃ cum pozris aut pane tosto.Quẽadmodũ igr sapiẽs medicus bene nouit diuidere.de conuenientia vel disconuenientia dulcis ad cozpoza z tempoza z loca vel regiones z ceteras circunstãtias simili ratione in saporibus reliquis.

Dulcedo i nutrienti b⁹ vtpluri mũ ꝙraꝫ.

¶De medicinarum graduatiõe. Cap. LXXII.

Onsideratis ergo ad plenuz his q; bus acquirit̃ notitia ꝓ maxe z scõaꝝ virium in medicinis tã non erit difficile virium ipsaꝝ gradũ agnoscere in qualibet medicina particulari ꝓsiderata siue nota ta ipressione quã faciet medicina in gustu i sanabili cozpe. Dictũ eteni fuit supza q̃ que excellẽter imutant gustum z cozpus.eaꝝ cõplexio situaꝫ in tertio vel i q̃rto gradu.Que ℞o nõ excellẽter in iferiozibus gradibus:z ideo constat q amarũ puꝝ z acutũ purum z acidum puꝝ z salsum purus elenant̃ per cõplonem ad gradus superiozes:ceteri ℞o sapozes iudicant complonem in iferiozib⁹ gradibus collocari.¶Sed ad distiguendũ in quo superioꝝ aut iferioꝝ locaꝫ cõplexio cũ per ipressionem in gustu procedit̃ ꝺz considerari excessus ipressionis vnius ad ipressionem alterius. z ideo qz excellentius mouent gustũ ponticũ z acutũ locantur in quarto.Ceteri ℞o in tertio simili rõne:qz dulce z stipticũ vehemẽtius mouent gustũ in duplo q̃ insipidum z vnctuosum.iõ dulcia z stiptica dicũt̃ altius complexionari q̃ vnctuosa z insipida.¶Sed qñ iste processus multiplr est icertus.z deficit vt patuit supra ꝓpter distictiones graduũ. In qbus per complexionem saporabilia collocant̃ precise accipiuntur ab ipressionibus manifestatis in altera ratione cozpozis temperati in qualibet regione.qñ gradus qualitatum complexionaliũ formaliter distiguuntur per illas ipressiones:vt fuit determinatum superius z in afozismis ꝺ gradibus.z ideo si medicina amara vel acuta z sic de alys inprimat cozpori tertꝝ vel quarti vel alterius gradus effectus illi attribuet̃.Unde qz amaꝝ purum vtplurimũ calefaciendo inprimit effectum tertꝝ gradus:qñ ꝑma obuiatio ne ledit operationem in cozpore temperato ꝓpterea calidũ in tertio iudicaꝫ.Acutũ ℞o puꝝ vt synapis z ponticũ purũ vt sozba imatura vt eidem cozpori approximant sufficiẽti moza z q̃titate.nõ solũ in qualitate alterant.sed manifeste mẽbri cozrũpunt substãtiã defozmãdo.z ideo acutũ calidũ in q̃rto.ponticũ frigidũ in quarto diiudicaꝫ.alteꝝ enī vlcerat mẽbꝝ:z alteꝝ attrahit z cozrugat.hic ℞o vbi de tertio z quarto gradu fit mẽtio subticeꝫ de humiditate z siccitate. ꝓpterea qñ nec humiditas per se tertiũ attigit nec siccitas per se quartum.cum enī sint debiles in alterando respectu aliaꝝ non possunt per se facere ita fortes ipressiones vt il-

p̄runa recēcia dulcia.

le.qō pz in complexionatis in qbus caliditas ⁊ frigiditas separant ab eis.vt in prunis dulcibus ⁊ recentib⁹ ⁊ castaneis exiccatis.Nam si corpus temperatum pruna sumpserit in ea q̄titate qua nutrientia frigida vel calida in scō gradu sumunt.vt in pōdere duaꝝ.ʒ.Prima qdem vice humectationis effectū in stōcho vel intestinis percipiet.non tñ aliq̄ operationū naturaliū manifeste ledet.⁊ ideo iuste dicentur humida in scō gradu.Si tamen humiditati frigiditas equaret aut superet vt in prunis p̄mis recentibus ⁊ aceotis vt in cucumere vel citrullo.tūc adiutorio frigiditatis attingeret gradum tertium.Nec enim a corpore temperato in prima dosi cōtentiuam stōchi vel intestinoꝝ offendunt in p̄ma vice.Medicus āt iccirco gradū elevationis ad tertium attribuit hūiditati sicut frigiditati.qñ per hoc in operando dirigit.nā cōperit q; nō solū offensa p̄dicta ꝓhibet p calidū dominans:ʒ ēt per id qō in sua cōplexione siccuz est a dño sicut medulla biscocti:cuz qua si predicta sumantur p̄ma vice nō lubricabunt stōchum ⁊ itestina . Castanee ℞o sicce si per se sumant a corpore predicto in q̄titate vel pondere.ʒ.p̄ma vice notabiliter ꝓstipabūt ⁊ expulsiuaz intestinoꝝ offendent.iō rōnabiliter dicit medicus q; siccitas p se potest ad gradum tertium elevari.Sed nūq̄ sine auxilio dñantis caliditatis:aut frigiditatis pōt effectum quarti gradus iprimere.ꝓpterea nunq̄ sine dño illaꝝ qualitatuz attribuit ei.sed illis dominantib⁹ vtiq̄.Unde piper ⁊ syapis que sunt pure acuta calida ⁊ sicca iudicant in q̄rto gradu:qñ effectus vlcerandi non soluz pōt impediri per frigiduz a dño:sed etiā per humidū a dominio.sicut per pruna dulcia ⁊ recentia per que silr impeditur effectus exasperationis ⁊ ☞ctionis in pontico ⁊ acido.¶Ex qb⁹ eluceſcit q; aliquid potest vna qualitas cū auxilio alterius operari . qō p se non posset.Pz etiam ex predictis q; ad certitudinem habendam de gradu complexionis consideranda est ipressio complexionati quā facit in corpore.put est sanabile.Nam illa quā facit in gustu falleret vt p̄mum iudicātē ⁊ maxime cū paucissima sint cōplexionata vni⁹lapozis tñ:⁊ ꝑm hāc formam superius fuit dyudicata squinati cōplexio quo ad graduz.⁊ gñaliter in quocūq̄ complexionato reperiet vna qualitatum fortius imutare corpus q̄ alia.semp illi gradus altior ascriberet vel ꝑm totū vel ꝑm aliquā metam ei⁹.put in afozismis de gradibus est tractatū.¶Eisdem etiaz vys qbus p̄cipit eleuatio qualitatum cōplexionaliū cognoscit intensio ⁊ remissio virium scōarum.Cum enim ab illis dependeāt sequunt intensionē ⁊ remissionē illoꝝ vt patuit supra.vnde sicut acutū puꝝ noscitur esse calidius amaro per gustū ⁊ imutationē corporis:eisdem modis cognoscitur eē magis aperitiuum eo ⁊ sic de alys.¶Ex p̄dictis ergo iam pz q; p̄cipui modi quibus medicus acquirit notitiā de viribus complexionatoꝝ:⁊ quantū ad pluralitatem ⁊ paucitatem ⁊ quantū ad fortitudinē ⁊ debilitatē sunt duo.quorum vnus p̄cedit per ꝯsiderationē sapoꝝ in cōplexionatis.Ali⁹ ℞o per ꝯsiderationez impressionū quas relinquit in corpe .put existit sanabile.Quātū ℞o hi duo modi sint necessarij medico ex duob⁹ pz:quorum p̄mum est finis intentus.Nā finis imponit necessitatem bis que sunt ad finem.sic ⁊ in ꝓposito medicus cogit scire ⁊ obseruare modos qbus p̄cipue cognoscunt vires cōplexionatoꝝ tam fine remoto qui est recta applicatio ipsoꝝ ad corpus sanabile:q̄ etiā proximo qui est recta notitia viriuz predictaꝝ in ordine.ad finē prenotatum.Si ergo medicus intendit vbiq̄ certificari de viribus cōplexionatoꝝ q̄tuz possibile est ⁊ suo ꝓposito finaliter sufficit.necesse est vt his duobus modis vtatur:⁊ cā necessitatis existit.qz nullis alys modis de tali q̄sito potest vbiq̄ certificari ꝑm vires facultatis humane:qō sic declaratur:qz nihil humano labore vel ministerio scitur nisi vel per alterius narrationē:qualis est scia que acquirit per doctrinā scriptā siue ꝓlatam vel p experientiā ꝓpriam . Qō eni scit reuelatione facta per subas separatas excedit facultatem humanā ⁊ sub arte nō cadit:sed ꝓstat q; nullius mortalis doctrina sufficit medicū vbiq̄ certificare de virib⁹ cōplexionatoꝝ q̄propter ad habendū de ipsis certitudinem vbiq̄ necesse est vt ad ꝓpriaz recurrat experientiā:sed illa nullis modis exercet melius q̄ predictis.ergo pz ꝓpositū. Qz aūt nullus mortalis certificari possit de viribus cōplexionatoꝝ in oi loco pz ex tribus.quoꝝ ꝑmū est breuitas durationis in eo q; ꝓprio labore certitudinē inuestigat. Scōz est complexionatoꝝ pluralitas inumerabilis quo ad nos. Tertiū est cōplexionatoꝝ variatio ḳ regionū diuersitatē. Quib⁹ ocurrētib⁹ nō solū difficile:ʒ etiā impossibile est vt aliqs perlustret oēm habitationem ⁊ tantam in q̄libet ☞bat mozā:quantā requirit examen sufficiens oium cōplexionatoꝝ que in eadez habitatiōe reperiunt.Nec aūt tria impedimēta certitudinis acgrēde Hippo. cōprehēdit in p̄ afoz. sub vita breui ⁊ arte lōga.⁊ ideo in expositione illius afoz. iam diu cōicata plenius istud elucidat.Dic aūt sufficit tertiū hoꝝ elucidare.s.q; cōplexionatū idem specie variatur q̄tuz ad vires p̄mas ⁊ scōas ꝑm diuersitatē climatum vel habitationū:in qbus crescit vel generat.hoc ℞o mox pz ei q; recolit p̄cedentia documentoꝝ in qbus ostendit q; ꝯplexio vnūscuiusq̄ misti p quā saluatur in sua specie nō est indiuisibiliter vna.sed multā bz latitudinē q̄ ifra duos extremos terminos ꝓtinet.⁊ intra quos decurrit oium idiuiduorum speciei diuersitas.⁊ tanta qdē esse pōt latitudo q; duo idiuidua eiusdē speciei poterūt diuersificari. nō solum ꝑm maiozem ⁊ minozē participationē vnius q̄litatis:sed si cōparent ad tēperamentū in eadem specie ꝓcul dubio reperient oppositis q̄litatibus ifozmari.sicut cholericus ⁊ flegmaticus.ʒ hec diuersitas manifestioꝝ sit in corpibus aialium.tñ ꝑm eandem rōnem reperit in alys mistis.Unde sic corpora boūm vel equoꝝ vnius regionis vel habitatiōis erūt calidioza vel siccioza corporib⁹ eozundē in alia regiōe vel erunt in vna regione humida ⁊ in alia sicca. vel in vna flegmatica ⁊ in alia cholerica . sic ⁊ in alys vt pz in vino ⁊ caulib⁹.nā vina que crescunt in ysula Cypri multo sunt calidioza vinis crescētib⁹ in prouincia ceteris paribus existentibus.Si ℞o crescētia in gallia comparent istis quantū ad imutationē quā faciūt in corpore temperato:nō solum eis minus calida reperient sed etiā frigida. Simillis quoq; diuersitas in caulibus reperit ꝑm regionū varietatē.⁊ ideo ō cōplexione ipsoꝝ nō est idem apud oēs iudicium.sed aliq dicūt eos frigidiozes:aliq minus frigidos . Alig ℞o dicunt esse calidos absolute.nam qlibet sapiēs medicus iudicat ō cōplexione reꝝ ꝑm circūstantias alicuius regionis vel habitationis determinate.ꝓinde Hal.in habitatiōe glauconis caulē posuit inter olera calida ⁊ acuta dicēs q; patientibus cholericum morbū valde inimicant olera calida ⁊ sicca vt caulis ⁊ nasturciuz ⁊ porrus.Et sicut in aliqbus regionibus reperiunt sicce cōplexiones vt in qbus constipant ⁊ arefaciunt corpora tēperata.sic ⁊ in alys humide vt in qbus eadem laxant ⁊ in eis multiplicant reumatismos. ¶Ex p̄dictis aūt iam patent duo.quoꝝ vnuz est q; sicut complexio misti potest variari ꝓpter diuersitatez locoꝝ.ita ⁊ scōe virtutes.qñ imutatis primis a quibus dependent scōe imutantur ⁊ ipse . Et iō caulis in vno loco est laxatiuus in alio restrictiuus ⁊ in vno aperitiuus ⁊ in alio ꝯstrictiuus ⁊ similiter in vino ⁊ sic de alys.Ex hoc pz q; ꝓpzietates que dependent solum ex mirabilitate mistionis vel ex particulari orbis impressione mutari possunt locozum varietate manente specie.⁊ hoc modo planta que in vno climate comestibilis erit homini/trāsplantata in solum alterius climatis

Castanee ficce

Cōplexionū idē spēs variat ꝑm varietatez habitationū.

Duo sunt modi p̄cipui qbus medicus acgrit notitiā de viribꝫ cplonatoꝝ.

Sic cplexio misti variatur ex diuersitate locorū ita ⁊ virtutes ⁊c.

efficit eidē mortifera sic recitat. H. de illa plāta que in solo psax erat pernciosa: sed transplantata in egypto facta comestibilis non mutata proprietate que pendet a forma specifica: qm illa reperitur in omni individuo spēi nec manēte specie pōt mutari: lz eius opatio possit debilior aut fortior eē in vno climate q̄ in alio fm q̄ a primis ac secūdis vtutibus minus: aut magis iuuabit: quēadmodū peonia in pellēdo epilepsiā suspēsione manifestius opabit in vna regiōe q̄ in alia: vt i q̄rto climate q̄ in qnto z sexto. lz manēte specie mutat̄ ꝓprietas idiuidualis. sicut. n. amigdale manēte specie fient in vno solo amare z in alio dulces. ita q̄ ibi erunt valde aptiue: hic xo nequaq̄. Sic z cucurbite z cucūeres in vno solo sunt comestibiles z igrossatiui humoꝝ ac opilatiui meatuū. z in alio fiunt amarissimi. z non tm̄ subtiliātes humores z aperientes meatus. sed ēt valde soluentes. Sic̄ eni in quodaz solo Alexandrie z Portugallie iuente sūt cucurbite alterari. z p talem modum corporib⁹ humanis maxime dispositis fiunt pniciose. nō solum eniz hoies pnecantur medicinis ꝓtrarys a tota specie ipsoꝝ corpib⁹. sed etiā ꝓtrarys ex violentia primaꝝ aut secundaꝝ virtutum. que ꝓprietas ex q̄busdā corporib⁹ est manifestior pp dispōnem ipsoꝝ siue sit a regione impressa siue aliūde.

Virtus ēt siue ꝓprietas indiuidual' mutari pt ex varietate loci.

¶ Simili q̄z rōne manente specie pōt imutari varietate loci ꝓprietates idiuiduales ab orbe impresse. sicut eniz ꝓprietas specifica ab orbe ipmitur: sic z indiuidualis postq̄ excedit miscibilium facultatem. Dis enim virtus excedēs potētiam cōponentiū necesse est vt itroducatur ab altiori agente q̄ sit virtus eoꝝ. lz enim forma de potētia materie educatur. tm̄ talis virtus non pōt ꝓsequi formam ex parte mātē. q̄ qō in potētia materie. s. miscibilium non est dari nō pōt a materia misto. necesse est ergo q̄ ab aliquo detur pp dispositionem p formam itroductam. Et cum tot sint tales virtutes quot sunt species mistoꝝ: aut forte quot individuoꝝ: opz illud agens vel influens esse vle z etiam naturale. cū tales virtutes sint nāles vel in nāli gnōne adepte. hꝫ xo agens vel influens celum existit. Lz igitur ꝓprietas naturaliter adueniat generato ab impressione celesti. tamen id qō disponit generatum ad susceptionez ipsius pōt esse tota latitudo mistionis vel complexionis que ꝓuenit speciei. z tūc ꝓprietas est virtus specifica. i. ꝓsequens speciem. z ideo conuenit oībus individuis speciei: vel potest disponere generatum ad susceptionez ꝓprietatis aliquis particularis gradus mistionis: qui cadit sub latitudine speciei. z tunc ꝓprietas ab orbe impressa erit individualis. hoc est q̄busdam individuis tm̄ conueniens. sicut eni alicui individuo speciei humane cōuenit ei esse cholericū: z proinde irascibile z vigilatiuum. Alij xo ꝓuenit esse flegmaticam z pinde mansuetum z somnolentum. sic per easdem complexiones disponi pōt vt ab orbe suscipiant aliquas individuales ꝓprietates vel actiuas: vt in gemellis austrie quoꝝ glibet oppositorum latere aperiebat clausuras: vel passiuas vt q̄ cholericus efficiatur ppetuo maniacus. Alius xo perpetuo imemor. ptes eniz orbis que ꝓtinue oriuntur ꝓtinue rebus inferioribus influunt. z fm dispositionem in eis inuentā etiam imprimunt. Et qō accidit in individuis speciei humane. sil'r accidit in individuis aliaꝝ rex. nam a temperato q̄ earum speciei debetur poterunt fm locoꝝ diuersitatez in quibus nascuntur oppositis qualitatibus labi mātē specie. taliq̄ lapsu disponi ad suscipiendum ab orbe individuales ꝓprietates oppositas q̄bus in alys agunt vel patiunt ab alys. z ab hac ratione ꝓuenit q̄ saphyrus alicubi genita pellet antraces alicubi xo nequaq̄: z quod est mirabilius comperta est saphyrus alicubi: que pma applicatione ad oculum eandem rumpebat: cum tamen optima saphyrus saliat in oculum z hospitetur in eius sinu absq̄ offensione ipsius: nec egredit inde donec fuerit sordibus onerata. Constat igitur q̄ illa saphyrus tm̄ fuerat ab optima dispositiōe lapsa q̄ acquisiuit ꝓprietatē contrariam aliquib⁹ oculis. s. dispositis ad recipiendum rupture impressionem: sicut aliqua cerasa fiunt alicubi laxatiua quibusdam hominibus tm̄. Semper enim actus actiuorum sunt in patiente dispositio. Sicut igitur res vnius speciei potest in solo vnius habitatiōis dispositionem ad aliq̄s ꝓprietatez acquirere. sic in alia ad oppositam. Et ideo pz q̄ varietate locoꝝ variari possunt induiduales ꝓprietates in rebus specie permanente.

Idē ꝓplonatus pōt sub diuīsis q̄dib⁹ collocari fm diuersitates locoꝝ.

¶ Secundus xo qō ex p̄dictis etiam elucescit est hoc. s. q̄ complexionatum idē speie potest quātum ad qualitatem complexionalez in diuersis gradibus collocari: vt supra dicebatur de vino z caule. Cuius varietatis ꝓstat duplicem eē causam vt ex predictis elicitur quarū vna prouenit ex subiecto complexionis. nā vt fuit expressum: vnūquodq̄ complexionatū habere potest indiuidua informata differenti cōplexione vel quo ad gradum vel quo ad qualitatem fm differentiaz locoꝝ siue productionis. Alia xo causa prouenit ab obiecto cōplexionis. s. sanabili corpore respectu cui⁹ mensuratur complexio rei approximantis ad ipsum fm diuersos terminos alterationis quos imprimit sensibiliter in eodez. Unde quia corpora vnius habitationis recipient propter dispositionē suam intensius impressionem alicuius calefacientis q̄ corpora regiōis alterius. ideo iudicabitur esse calidius in vna regione q̄ in alia. Probat eniz experientia q̄ si vna dosis puri: çinçi. exhibeatur gallico vel germano z ethiopi. si ethiopem inflāmauerit prima vice. tamen vix nona vel decima sensibiliter calefaciet stōchum aliorum. z non tm̄ in individuis distantium regionum hec varietas reperitur. sed etiā in corporibus habitationis eiusdem. Jam enim in nostris habitationibus visa est mulier que quotidie puri çinçibe. z. comedens nequic q̄ plus solito calescebat vel in aliqua parte offendebatur. z tamen in eadem habitatione si mulier cholerica sumpsisset inde quartam partem. z. sine freno alicuius cibi vel medicine: proculdubio estuasset eadē die violento ardore.

Quare dicin diuersi gionib tuent ac cant si vno gr du.

¶ Sed ex his prebeē occasio rōnabiliter dubitandi. cur ad vnum gradum potius q̄ ad alios determinet̄ a sapiētibus in qualibet regione cōplexio medicine: cū in eadē possit ꝭz individuoꝝ diuersitatem effectus ipmere graduū diuersoꝝ. vel cur a sapientibus quoꝝ experientiā diuersa clima ta susceperunt. complexio alicui⁹ medicine determinat̄ ad vnuz gradū sicut piper z synapis ad quartū z sic de silib⁹. Ex hoc qdem elegātissima hec est causa. s. q̄ corpora respectu quoꝝ dantur absoluta iudicia de complexione medicinarum semp ab eis recipiunt ipressionem sub ratione gradus determinati si approximent̄ eisdem in debita q̄titate. non eni medicina iudicat̄ a sapiētibus talis vel talis respectu cuiuscūq̄ corporis. q̄ cum intentio sit ipsoꝝ tradere artem seu regulam directiuam in iudicando de conuenientia vel disconuenientia medicine ad quodcūq̄ corpus sanabile: necesse fuit vt de medicine potētia iudicaret respectu illius corporis cuius ꝓsideratio potest ad cognoscendā cōuenientiam vel disconuenientiā in omnibus alys corporibus regulare quale est corpus temperatū siue sit eucratus absolute. s. in tota specie hominis siue fm quid. s. respectu individuoꝝ alicuius regiōis.

Propter qō cōplo medicin q̄z regiōe magis do termiet ad vnū g duz q̄ ad alios.

¶ Ab hoc igr̄ corpore tm̄odo potest sumi iudicium complexionis medicinaꝝ vel qōcunq̄ documentum artis vniuersaliter directiuum ad cognoscēdas naturas oīum alioꝝ propter tria. quorum pmuz est: q̄ hoc corpus respectu aliorum semper est vnius ratiōis. corpora xo distemperata: q̄ pluribus modis z quasi incōprehensibilibus possunt a temperamento recedere. nō sūt vnius rationis. z ideo non potest ab eis accipi regula directiua

ad oia

Ꝓpheta tes specifice z idiuiduales a celo proce dunt.

ad oia alia.discurrere ℞o p̄ singula est ipole ⁊ iartificiale: qñ sic fere tot essent gradus medicinarū:quot eēnt corpora distemperata.Secundū est qz oia corpora lapsa referūtur ad temperatū sicut ab eo distātia plus vel minus.Ita q̄ sue distēperantie nomen ⁊ rōnem accipiūt per cōparationē ad tēperamentū:⁊ ideo sicut a signo vno ⁊ cōi oibus distantys regulanť iactus a sagittantib⁹:ita medicus considerationes oium sanabiliū regulat ituēdo ad tēperamētum siue ad mensurandū distātias lapsorū siue ad mensurā de virtutib⁹ illis applicandarū.Tertiū est:qz tēperatū in vnaquaq3 regione semp est notabilius.tum quia oium aliorū distēperantys aut lapsib⁹ caret tam in habitudine ⁊ qualitate corporis q̄ in actionib⁹ ⁊ exeuntib⁹ a corpe:tum qz rarius p̄ illud q̄ distēperata.paucioza enim sunt in q̄libet regione corpora tēperata respectu lapsorū:qñ tēperamentū stat semp sub vna ratione.Lapsus aūt sub pluribus ⁊ diuersis.⁊ ideo facili⁹ est in qualibet regione cognoscere oia corpora tēperata.q̄ oia distēperata:cuz sint paucissima ⁊ excellētissima respectu aliorū.nō est enim difficile cognoscere in qualibet regione:qz suo regimine nō solū sapiētibus:sed etiam vulgo se manifestāt:cū in omnibus exercēdis cōparatione aliorū ostēdant se moderatos.⁊ iō quia pauci sunt ⁊ excellētia regiminis p̄signati laudib⁹ a multitudine vicinorū diuulganť.exinde constat q̄ citius experiētia directiua pficitur in paucis:videlicet modestis ⁊ disciplinabilib⁹ q̄ in turba indisciplinabili plurimorū.

Quoniā igiť medicina tali corpori applicata sub quātitate sufficienti ad ipressionē manifestandā qualis est quātitas p̄me dosis semp inuenta est ipm imutare sub determinato gradu.Propterea sua complexio fuit ab illo gradu absolute locata p̄ cuius iudicij cōsideratione sapiēti facillime est inuenire ſm quē gradū possit imutare corpora lapsa cognita distātia lapsus a tēperamēto:qō est eque facile sicut ex doctrina de signis corpoz lapsoz infra patebit.

Quare medicinas in diuersis regionibus inuentas locant sub vno gradu.

¶ Q̄ autem aliquas medicinas cōcorditer sapiētes locāt sub vno gradu.q̄uis in diuersis regionib⁹ exercuerint suā experientiā.proculdubio tenenduz est q̄ si cōplexionata determinenť ab eis ad gradus inferiores cōcorditer vt ad primū ⁊ 2m:regiones fuerūt simillime.Si ℞o ad gradus superiores.⁊ maxime ad quartū.ratio est:qz cōperierūt q̄ medicine hō nō soluz in corpibus tēperatis:sed ēt in alys exterius applicate p̄ se debito mō ⁊ mora sufficienti semp ip̄imunt determinati gradus effectum:qō maxime habet locū in medicinis cōplexiōatis in quarto gradu:qz ppter excellentiā sue virtutis nō possunt ita vinci de facili ab opposita cōplexione corporis lapsi sicut medicine inferioris gradus.Et si in p̄ma dosi vni⁹ regionis vinceret in alia regione oppositę qualitatis interi⁹ sumpta ppter fortitudinē interiorū alterantiū:humorum.ſ.⁊ membrorū:tñ exterius applicate semp manifestabūt quarti gradus effectū.⁊ ideo in oi regione sapiētes docēt ruptoriū facere de ſynapi:aut pipe:aut calce viua:vel flāmula:⁊ filib⁹.quoniā vbiq3 cutē vlcerant ⁊ vesicant.quapropter ab oibus concorditer dicūtur eē calida ⁊ sicca in quarto gradu.⁊ sic de alys.⁊ rarissime discrepare inueniunť nisi in medicinis cōplexionatis in gradibus inferiorib⁹.⁊ maxime in p̄mo ⁊ 2o.qñ in illis pp debilitatē q̄litat⁊ nō solū ītra:ſz ēt extra facillime p̄t vinci a corporibus lapsis in oppositā qualitatē.

¶ Declaratū est igiť vsq̄ nūc in fine intento quantū sit medico necessariū vti p̄dictis duob⁹ modis ad inuestigandū notitiā primarū ⁊ scōarum virtutū in medicinis.Secūda ℞o ratio declarať per cōpositionē ipsorū modorū adinuicē.lz enim ꝓueniant in faciendo notitiā de p̄dictis.tamen differūt in duobus:quorū primū est instrumētū quo exercetur.Nam modū inuestigādi notitiā p̄dictam per gustuz potest exercere medicus ꝓp̄rio corpore:qz ꝓprio gustu. Sed aliū exercet in alio:qz lz medicus in seipso corpus tēperatum haberet:non tñ ignotis ⁊ dubys alterationib⁹ oz suū corpus exponere ne labať:qñ publice vtilitatis est instrumentū.plus enim cōmunitati obsequiť sapiēs medicus q̄ mediocres ⁊ minores in populo.Scōm ℞o in quo differūt est qualitas notitie quā exhibet de p̄dictis.etenim notitia pfecta per gustū est quasi pbabilis:qz facit opinionē quandā in qua plene nō quiescit animus cuz formidet contrariū:sed notitia facta per aliū modū est quasi demōstratiua ꝓpter certitudinē possibilē quā habet in tali materia.Cū igitur sit medico necessariū quādoq̄ ꝓmpte cognoscere.saltē in generali ⁊ pbabiliter naturā cōplexionati ꝓpositi vt cū habitatoribus regionis quā ingreditur est in vsu cōmuni.Interrogatus enim conuenit vt dubitationibus lapsorū circa vsum ipsi⁹ aliquam p̄beat directionē. qō nequid ꝓpte facere nisi recurrēdo ad gustū suppositō q̄ ignotū fuerit ei complexionatū qō p̄sentatur neq̄ oz esse contentus gustu aliorū posteq̄ res est in vsu cōmunis. quādoq̄ ℞o necessariū est medico certificari de re ꝓposita.vt qñ non est cōiter vsitata.vel via cibi.vel via saporis aut cōdimenti.nec vrget necessitas applicandi eam.⁊ ideo conuenit vt eius effect⁹ experianť in sanabili corpore ſm regulas ⁊ cautelas exp̄ssas in expositione primi aforismorū Hippo.doctissimi.ibi enī data est doctrina expiēdi medicinas ignotas in hūanis corpib⁹.Tāta igiť ad hūdū notitiam de viribus complexionatorum potentialiť introduxisse sufficiat per gratiam Jesu christi.

¶ De somno ⁊ vigilia. Cap.LXXXIII.

SOmnus ⁊ vigilia tñ corpus immutāt ⁊ spāliter cerebrū.ex cuius dispositione ꝓxime vel immediate causanť.Est enim somnus quies cognitiuarū virium maxime sensitiuarū ⁊ oium voluntarie motiuarū ꝓpter diminutionē spirituū in cerebro.⁊ defectū emanationis ipsorū ad organa sensus ⁊ motus.Uigilia ℞o est exercitiū virū p̄dictarum ꝓpter cām contrariā.¶ Immutāt autez corpus per se ⁊ per accidēs. Somnus enim ſz medicū per se calefacit profunda corporis velut viscera ⁊ loca p̄me ac scōe digestionis.superficiem aūt corporis ⁊ extrema infrigidat.Nam calor naturalis ⁊ spūs coadunanť ex regimine nāe circa partes p̄dictas ꝓp digestionē cibi.⁊ ideo etiā tunc in cerebro valde diminuitur corū presentia.ꝓpter qō dormientib⁹ ⁊ maxime in frigido aere plura operimēta sunt necessaria q̄ si vigilarent: ꝓpterea sub diuo dormiētes celeriter icurrūt capitis reumatismos ⁊ morbos q ad eos sequunť vt sunt pleuresis ⁊ peripleumonia ⁊ squinātia ⁊c.Humectat enim mēbra p̄cipue interioza cōdensatis vaporib⁹ resolutis a nutriente: deinde reflexis ad membra.Proinde si ꝓlixus intātū fuerit vt moderatā transgrediať mensurā:multiplicat reumatismos ⁊ egritudines humorales.vt apoplexiā:litargiam: molliciē neruorū.torporē ⁊ similia.maxime retentis superfluitatib⁹ humidis vrine meatuū ⁊ similiū:que opz expleto moderato somno expelli a corpore.Effectus aūt calefactionis ⁊ humectationis interiorū est inequalis ꝓpter diuersaz formā decūbentis.Naz eorū viscera maxime calefiunt.⁊ ampli⁹ epar:qui supra latus epatis dormiūt.silr eis manifesti⁹ accidit litargia ⁊ nocumentū memorie ac neruorū qui supra dorsuz ⁊ occiput dormiūt resupini:cū coartate humiditates directius illuc fluant:⁊ silr accidit ceteris mēbris in alys decūbendi figuris.¶ Uigilia ℞o contrariū operať.nam p̄funda infrigidat ⁊ exiccat mouendo cunctas exalationes ad superficiez.pinde calefacit eā:nec tñ humectat exalato vapore.¶ Per accidens aūt ⁊ inte-

rioza ꝛ exteriora poſſunt pluribꝰ modis ꝛ aliter ꝙ dictum ſit imutare. Somnus aũt maxime ꝓlixus in corpib⁹: quoꝝ viſcera multo abundãt flegmate ꝑcipue vitreo vel acido interiora infrigidat diſſoluto flegmate ad mẽbra debilia fluẽte. ꝛ iterũ ẽt ſuffocato caloze naturali ꝓpter ſupfluitatũ coarctationẽ. ꝙre interdũ cãt paralyſiz ꝛ toxturã nauſeã ꝛ abominationez ꝛ infrigidationẽ ſtomachi ꝛ ſimilia. Si ẋo cholericus humoꝛ abundet ibi multiplicato fumo cholerico doloꝛ cauſabit capitis. ꝛ vultus caloꝛ ad ſpeciez cholere declinabit. talis autem immoderata vigilia calefacit interius feruoze cholerico.

¶ De inanitione ꝛ repletione. Cap. XXXIIII.

INanitio ꝛ repletio ꝛ in toto ꝛ in ꝑte imutant coꝛpus. Eſt aũt inanitio ꝝ medicũ euacuatio cuiuslibet expellibilis rei a coꝛpe. Repletio ẋo eſt retẽtio in coꝛpoze. Expellibiliũ aũt ꝛ retentibiliũ quedã ſunt vlia. quedã ẋo particularia. Univerſalia ẋo ſunt quecũq; oĩbus mẽbris coꝛporis: cõia ſunt ſicut ſanguis ꝛ aquoſitas eius ꝛ oẽs humoꝛes cõmiſti cũ eo. Particularia ẋo ſunt que tñ aliqbus mẽbris cõueniunt ſicut mucus naribus ꝛ palato. ſaliua oꝛi: ſcreatus pectoꝛi: feces cibozũ inteſtinis: vrina renib⁹ ꝛ veſice: colis fellis. ꝛ melĩa ſpleni: ꝛ ſperma teſticulis: lac mamillis: ꝛ hemoꝛroyde ano: ꝛ mẽſtrua matrici. que igit vniuerſalia ſunt manifeſte imutant totuz coꝛpus. que ẋo particularia ꝑncipaliter imutant membꝛa: ꝙbus cõueniunt ꝛ ſcõario colligata. ¶ Immutant autẽ inanitio ꝛ repletio quãtitate ꝛ tẽpoze ꝛ modo. Nã ſi aliqd expellat a coꝛpoze ꝙñ ꝛ quãtum nã mẽbꝛi vel totiꝰ coꝛporis indiget ꝛ ꝑ regiões cõuenientes. coꝛpus quidem alleuiat ꝛ virtutes membꝛozum grauantis oneris depoſita ſarcina confoꝛtat ad actiones perfectius ꝛ liberius exercẽdas. Siliter ſi retineantur ꝙñ ꝛ quantũ ꝛ qualr ẽt nã indiget. certũ eſt id prodeſſe ad roboꝛ coꝛporis ꝛ ad actiones ꝓficiendas. Oꝛ ſi ꝙñ coꝛpus nõ indiget aut plus ꝙ̃ idigeat vel alr: vt ſi ſtercus ꝑ os expellatur id fiat certũ eſt ꝙ mẽbꝛa ledunt ꝛ eoꝝ virtutes debilitant: maxime cũ oĩs inanitio fiat cũ reſolutione ſpirituuz. Silr aũt ꝙñ ꝓter indigentiã aliqd retinetur membꝛa grauant ꝛ actiones ipediunt. Nociuus aũt effectus inanitionis ꝛ repletiõis in moꝛboꝝ accñtibus patefiet in ſpãli.

¶ De accidentibus animi. Cap. LXXV.

ANimi accidentia ꝓ tãto paſſiones coꝛdis oẽs dicunt. ꝙñ coꝛ in eis ꝓmo ꝛ ꝑncipaliter patitur. Nominant aũt paſſiones mentis nõ foꝛmaliter ſed potiꝰ effectiue. Nã mens que ſm medicos eſt ratio interioꝛ cognitiua nõ eſt ſubm paſſionis illius. neqz cerebꝛũ in quo viget ꝓdicta cognitio: ſz ipſa cognitiua qua mens ꝑ exiſtimationẽ iudicat aliqd vtile vel nociuũ cauſat vel efficit paſſionẽ in coꝛde: ꝓpter quã mẽbꝛa cetera coꝛpis imutant. ꝓinde etiã ꝓprie dicunt accñtia animi: cũ animus vtrãq; vim cõprehendit. ſ. cognitiuã interioꝛẽ atqz motiuã: naz ꝛ aliqs in animo dicit meditari. ꝛ ex animo agere. Sunt igit accidẽtia mẽtis ꝛ coꝛdis: ſz mẽtis quidẽ velut cauſe ꝑmo efficiẽtis a parte itra. coꝛdis aũt vt ſubiecti ꝑmo ꝛ ꝑncipaliter patiẽtis. ¶ Perfecta ẋo cõſideratio paſſionũ coꝛdis vel accidentiũ animi conſiſtit in quatuoꝛ. Primo. ſ. vt ſciat quot ſunt in numero vel ſm genus vel ſz ſpẽz vel vtroq; modo. Scõo quid vtrũq; ſit. Tertio quas habeat cauſas. Quarto quos effectꝰ iprimat coꝛpoꝛi. ¶ De ꝑmo mõ credere oz medicus naturali ꝙ ꝑme paſſiões coꝛdis: ad quas oẽs alie reducunt due ſunt. ſ. delectatio ꝛ doloꝛ. cetera. n. accidẽtia vel tñ ad delectationẽ pertinẽt vt gaudiũ: audacia: ꝛ ſpes. vel ad doloꝛẽ vt triſtitia: timoꝛ: ꝛ deſperatio. Delectatio ẋo ꝛ doloꝛ nõ ſumuntur hic ſm ꝙ cõueniunt apprehenſioni exterioꝛis cogniti ue ſed interioꝛis. Naz delectatio cõe nomẽ eſt. ꝛ ad apꝑhẽſionẽ boni factã per ſenſus exteriozes. ꝛ etiã per vires interiozes. Doloꝛ ẋo ſilr eſt nomen cõmune ad apprehenſionẽ mali factã tam exterioꝛib⁹ ſenſib⁹ ꝙ̃ interioꝛib⁹ viribꝰ: ſed delectationẽ cauſatã ab interioꝛi apꝑhenſione bom cõmunis vſus vocat letitiã ſiue gaudium. Doloꝛem ẋo cauſatum ab interioꝛi apprehenſione mali triſtitiã. ¶ Multiplicatio ẋo ꝛ tota diuerſitas accidentium animi pendet ex tribus rebus. Primo. ſ. ex potentys: quaruz operationes exiſtunt. ꝛ per reſpectũ ad quas differũt genere ſm quã cõſiderationẽ aliqua dicunt cõuenire cõcupiſcibili. ſ. amoꝛ ꝛ odiuz ꝛ deſideriũ ꝛ fuga vel hoꝛroꝛ ꝛ gaudiũ ꝛ triſtitia. quedã ẋo iraſcitiue. ſ. ſpes: timoꝛ: audacia: ira. Scõo ẋo ex obiectis ꝓprijs per reſpectũ ad quẽ recipiũt ſpecificam differentiã. Tertio ex effectib⁹ quoꝝ duo ſunt modi. Naz quidã ſunt effectꝰ ſolũ pertinẽtes ad moꝛes ſicut clamare ꝛ tacere ꝛ exultare ꝛ inuadere ꝛ ſimilia. Nullo autẽ ꝓdictoꝝ modoꝝ cõſiderat medicus diuerſitatẽ iſtoꝝ accidentiũ: ſed quantũ ad potẽtias ſpectat cõuenit ad naturalez. ceteris aũt modis ad moꝛalẽ ſpeculatoꝛẽ: cuius eſt moꝛes cõponere ꝛ animũ oꝛdinare ad operationẽ boni cuiuslis ꝛ humane felicitatis. Aly ẋo effectꝰ eoꝝ ptinẽt ad phyſicas alterationes coꝛporis: ſicut caleſcere aut infrigidari aut exiccari aut tremere aut ſyncopizare vel fluxũ pati ꝛc. Diuerſitas aũt ſurgẽs inter ꝓdicta accidẽtia ex ꝑte talium accidentiuz attendit ſolum in medico qui nõ cõſiderat ea niſi ꝓut ſunt cauſe imutantes phyſice ſanabile coꝛpus inquantũ tale. Ab hac aũt cõſideratione cõuenit moꝛalẽ alr diſtinguere ꝛ multiplicare ſpẽs ꝓdictoꝝ: ꝛ alr medicũ. nã medicus ſolũ illas dicit eẽ ſpẽs diſtinctas accidẽtiũ: ꝙbus manifeſto coꝛpus ſenſu ſanabile diuerſimode alterat. ceteras ẋo quarũ effectus tales nõ ſunt manifeſte diuerſi ſub vna ſpecie cõprehendit vel reducit ad alias. ꝓinde nõ numerat inter ea deſideriũ ꝛ fugã. ꝛ audaciã ꝛ ſpem ꝛ deſperationẽ ꝛ amoꝛẽ ꝛ odiuz aut rancoꝛẽ: qui nihil aliud eſt ꝙ̃ odiũ inueteratũ. Unde etiã nomen trahit. Naz rancidum coꝛ interꝑtatur. i. antiqua melĩa depꝛauatuz. hec enim oĩa accidẽtia nõ imutant coꝛpus niſi mediãte ira vel gaudio vel triſtitia: ſicut de pluribꝰ ꝑz patiẽtibus amoꝛẽ heroicũ. ¶ Sunt aũt accñtia quibꝰ manifeſte ſanabile coꝛpꝰ diuerſimode alterat gaudiũ ꝛ triſtitia: timoꝛ ꝛ ira. verecundia ꝛ anguſtia. ꝙ̃uis aũt quidã nõ cõnumerauerint triſtitiã ceteris. ꝯ. nõ tñ credendũ eſt ꝙ omiſerint. Ideo ꝙ crederent nõ eſſe de illis ꝙ̃ phyſice coꝛpus imutãt. qõ ex duobus ꝑz. Primo. ſ. ex rõne ſufficiẽtie quã aſſignãt que eſt motꝰ coꝛdis qui eſt verſus pectus tñ: aut verſus doꝛſuz tñ: aut verſus vtrũq; ꝛ verſus alterũ paulatiz aut ſubito. Conſtat aũt ꝙ in triſtitia coꝛ mouetur aliquo iſtoꝝ modoꝝ. Scõo qñ in executione de ipſa faciũt mentionẽ. ſed ideo in numeratione ſubticuerũt: qz cũ ſit paſſio gaudio contraria ꝑ oppoſitũ poteſt intelligi. Solicitudo ẋo ſiue anxietas que quidem eſt imoderata ſolicitudo nõ cõnumeraẽ bis: tuz quia nõ eſt paſſio coꝛdis. ſed quedã ꝓuidentia. tuz ꝙ non imutat coꝛpus ex ſe: ſed ex parte vigilãtie quã inducit ex vehemẽtia meditationis circa directionẽ agendoꝝ vel ex parte timoꝛis ꝛ diffidẽtie: a quibus oꝛitur. Quid aũt vnũqõq; ſit ratione diffinitiua non eſt medici: ſed moꝛalis conſiderare: cum foꝛmaliter ſint ꝙdã motus appetitiui vel paſſiones ſiue operationes appetitiue potentie.

¶ Circa tertiuz ẋo oz credere medicus ꝙ due ſũt i genere cauſe ꝓdictoꝝ accidentiuz. ſ. intrinſeca ꝛ extrinſeca. Extrinſeca ꝙdem eſt obiectũ boni vel mali: lz enim in aliqua paſſione animi vt in ira ꝛ ſpe obiectuz habeat ſpecialr ra-

tionem

Multiplicatio ꝛ diuſitas accñtiũ animi ex tribꝰ pẽdet.

Quo medicus ꝓſideret accidẽtia animi.

Rancoꝛ ẽ odiũ inueteratum.

Que animi accñtia coꝛpus ſanabile alterant.

Paſſiões coꝛdis ꝑ ſũt due.

Que ſint, cãe accñtiũ animi.

tionem arduꝝ.tamẽ generaliter obiecta oium habẽt ratiõẽ boni vel mali/siue nociui ꝛ iuuatiui/placẽtis aut displicentis:quod exteriozib⁹ occurrit sensibus. Frequẽtius aũt ex visis ꝛ auditis mouetur animus qñ plura placẽtia vel displicentia ꝓcipiunt̃ his duob⁹ sensib⁹ ꝙ ceteris. Et hinc oꝛit̃ in medicina necessitas ꝓsiderationis diuersitatis que reperit̃ in cantibus aut sonis auditis ꝛ ludis pspectis atq; tripudys. naz sonoꝝ diuersitas sicut ꝛ saporuz diuersitati rñdet cõplexionũ. Unde melodia que ꝑm diuersos sonos formaꝝ diuersis auditozib⁹ reddit̃ placens. Non eniz idẽ sonus est gratus cholerico vel flegmatico. quãobꝛẽ sonus qui ꝓportionaꝝ auditozi sic medeꝝ animo eius: quẽadmodũ medicina cozpi ꝓportionata medeꝝ ei. naz ea cui⁹ sapoꝛ est stomacho gratioꝛ. efficacius per se iuuat ipsuz. Silr ꝙz ludoꝝ ꝛ tripudioꝝ varietas diuersimode mouet aiam ituẽtis ꝑm diuersaz ei⁹ disponẽ in cozpe vel in mẽte. Naz moꝛes ꝛ disciplina disponunt menti. ¶ Intrinseca ẋo cã est duplex. quarũ vna habz rõnem efficiẽtis. s. omne cõceptũ vel imaginatũ sub rõne nociui vel iuuatiui. placentis vel displicẽtis. quicqd enim mente cõcipit̃ sub his rationibus. Ita. s. ꝙ tale putet̃ esse: q̃uis in re sit aliter: nihilominus mouet animũ: ꝛ aliquo modo sanabile cozpus imutat. Tantaz enim vim hz mouendi cozpus ꝓiunctuz forma ipꝛesia imaginationi quã estimatio iudicat eẽ rei vtilis vel nociue: placẽtis aut displicẽtis: ꝙ nõ solum in vigilys mouet ac vehemẽter imutat: sed ẽt frequẽter in somnis. In vigilys quidẽ pz tam in alienatis cozpibus q̃z in cozpoꝛibus sane mentis. in alienatis enim sepius experimur ꝙ patiũtur irrõnabiles erubescẽtias ꝛ timoꝛes ꝛ audacias atq; tristitias. Naz melancholicus qui existimabat se dentẽ habere ꝓminentẽ exterius vt dens apꝛi quotiescũq; videbat se ab alys intueri ꝛ intuẽtes eũ adinuicẽ colloqui existimãs de mõstruositate sui dentis eos habere sermonẽ erubescebat ꝛ ruboꝛe pfundebaꝝ. Qui ẋo existimabat se pedes habere vitreos nullatenus audebat ꝑ vias calculosas ꝛ lapidosas deambulare. sed semꝑ timebat hõ calles. Ecõtra ẋo qui existimabat se habere ferreos pedes. nã audebat currere supꝛa rupes ꝛ saltare ẽt supꝛa lapides. Qui ẋo existimabat matrẽ suaz obyssẽ ꝓpter partũ ipsi⁹ frequenter gemens ꝛ tristis lachꝛymabat: ꝛ infinita similia causat falsa estimatio. Qui ẋo sane mẽtis existũt ꝓpter estimationez filia patiunt̃. Nã q securus iccdit aut forte currit supꝛa latera trabe in solo posita. si supꝛa eandẽ in alto sitam incesserit accidit vt timoꝛe ꝓcussius tremẽdo deficiat ab incessu quia casum imaginaꝝ ꝛ oĩno existimat sibi supuenire. Insomnis aũt pz hoc in his qui exercẽt in eis opera vigilantiũ ꝛ multi cõperti sunt lachꝛymari foꝛtiter ꝛ ridere ꝓpter imaginata ꝛ estimata in somnis. ꝛ quidã iam tanto timoꝛe fuit pressius in somno ꝙ dum somniaret intantum alteratum est cozpus vt eius pili canescerent. ¶ Alia ẋo causa intrinseca rõnem habet disponentiũ ad generationẽ taliũ accidentiũ: ꝛ est duplex. quarũ vna est dispositio instrozũ aie vel nature. scõa ẋo est ipm accidẽs animi. Qõ est quedã operatio spiritualis virtutis ꝑz medicũ vt supꝛa tactũ est in cõsideratione virtutũ. ¶ Dispositio ẋo instrumentoꝝ anime vel nature in trib⁹ tñ rebus naturalib⁹ inuenitur. s. in mẽbris ꝛ spiritib⁹ ꝛ in sãguine. Dispositio aũt mẽbroꝝ ꝓparans ad generationẽ accidentiũ animi ꝓncipaliter est cõplexio. Diuersitas qdem cõplexionuz maxime cozdis iclinat ad diuersa accidẽtia animi sicut i signis cõplexionũ docet̃. Eteniz cũ membra sint instrumẽta anime siue virtutis illa cũ eis ꝓmptius operatur ad que ipsa mẽbra ex sua disp̃one sunt pꝛona: qua rõne Plato auctoꝛi ꝯsuit aiam sequi cõplexionẽ cozpoꝛis. qa ẋo spũs est anime vel virtutis eius quodã modo instrumẽtũ ꝛ diuersitas instrumẽti diuersificat actiones. Ideo sicut diuersa membꝛoꝝ cõplexio causa est diuersoꝝ accidentiũ animi: sic ꝛ diuersa spũum dispositio. Quẽadmodũ eniz carpentarius nõ idẽ opus exercet instrumẽto quadrato ꝛ trigulari vt acuto ꝛ hebeti. sic nec aia siue virtus eiusdẽ idez accidens operaꝝ spiritu caliginoso ꝛ claro aut grosso aut subtili ꝛc. ideo vere dictũ est quodã modo ꝙ ꝓprie instrumentũ aie nõ est nisi organũ cui ꝛ ipsa imediate ꝓiungit̃ sicut forma organici cozpis ꝛ potẽtia ipsius vt motoꝛ imediatus. Uñ imediatũ instrumẽtũ eius est mẽbꝛũ. cetera ẋo que membꝛo seruiũt iustrumẽta sunt mediata. spũs eniz est dispositiuus membꝛoꝝ ꝑm rõnem lucidi vel tpate calidi ꝛc. Uñ taz cõplonatus spũs qui ꝛ radicalis a ꝙbusdã medicis appellatur q̃z etiã fluens bñt rõnẽ potius disponẽtis instrumẽtũ q̃z istrumẽti: cõplonatus tñ qz de suba mẽbꝛi est: poteſt instrm verius vocari. fluens aũt si dicaꝝ instrumẽtum qa cozpus est ꝑ qõ aia suas pficit opationes in cozpe constat ꝙ sepatũ est ab ea nõ ꝓiunctũ saltẽ imediate. ¶ Rursus taz mẽbra q̃z spũs recipiũt dispositionẽ a sanguinis diuersitate velut a cõi mã. ꝓpterea sanguinis dispõ cã quedã est ꝓparans ad gñationẽ ꝑdictoꝝ: quã nõ modicũ attẽdere dz medicus in ꝓposita mã cũ ꝑ sanguis cozrectionez efficacissime subueniaꝝ necessitati sanabilis cozpis in talibus accidẽtibus maxime cuz ad cozrectionẽ sanguinis sequatur ꝓ maiozi pte cozrectio nõ solũ spũuz sed mẽbꝛoꝝ. Opz igit̃ eum scire ꝙ sanguis subtilis ꝛ clarus in suba: tẽperatus ẋo in q̃litatib⁹ cũ spũs generet splẽdidos atq; tẽperatissimos. disponit ad gaudiũ maius aut minus ꝑz maiozẽ aut minozẽ talis sanguinis qualitatẽ. subtilis aũt ꝛ clarus a dominio calidus q̃lis est sanguis cozpoꝝ: in ꝙb⁹ coꝛu. dñatur: cuz sit velocis inflãmationis ꝛ motus disponit ad velocissimã irã modicũq; durabilem: cuz oẽ tenue vel subtile celeriter resoluaꝝ. Si ẋo subtilis ꝛ clar⁹ fuerit atq; frigidus: qualis est sanguis cozpoꝝ: in ꝙbus aquositas nãlis flegmatis dominaꝝ cũ spũs ex eo gñatus sit modicus frigiditate ꝓhibente gñationẽ ipsius: ꝛ grauis ac parũ inflãmabilis ꝓpter frigiditatẽ ꝛ bu. ineptus est calefacere coꝛ ad exteriora moueri. Unde nõ ad irã ꝛ gaudiũ inclinare põt: sed tñ ad timoꝛẽ ꝛ pusillanimitatẽ que a ꝙbusdam vocaꝝ cozdis debilitas. Sanguis aũt grossus ꝛ calidus si fuerit niger aut tenebꝛosus ꝛ inequalis grossitiei: quẽ cõiter turbidũ appellamus qualis est sanguis cozpoꝝ: in ꝙb⁹ cholera appꝛopinquãs fini adustionis dominaꝝ: disponit ad tristitiã ꝓpter tenebꝛositatẽ spirituũ. ꝛ ad ipsam ꝓpter caliditatẽ ipsoꝝ. insup ad ptinaciaz vel ad fixã iraz ꝓpter eoꝛũ spissitudinẽ siue grossitiẽ qua tarde nimis forma deletur eis ipꝛessa: necnõ ꝛ ipsa tarde resoluit̃ a cozpoꝛe. Si ẋo grossius ꝛ calidus nõ tñ turbidus fuerit qualis reperit̃ in cozpibus habentib⁹ coꝛ tẽperatũ ꝛ epar notabiliter calidũ atq; siccũ. sed longe amplius siccũ ꝛ vtentib⁹ dieta mediocri: vel in cozpibus tẽperatis quoꝝ sanguis foꝛti exercitio calefact⁹ ꝛ inspissat⁹ nondũ cepit aduri ꝛ denigrari nõ ad tristitiã disponit. sz ad ꝓstantẽ audaciã: quã gdã vocãt foꝛtitudinẽ cozdis ꝛ ad mediocrẽ irã: cũ eaz letitia frãgat: cui sunt magis ꝓni q̃z ad tristitiã. ꝙ si ex vehemẽtissimis causis ira foꝛtis excitet̃ in eis tarde sedatur ꝓpter spissitudinem vel grossitiẽ ꝑdictoꝝ. Sanguis aũt grossus ꝛ frigidus non tñ turbidus qualis est in cozpibus habentib⁹ coꝛ tẽperatũ ꝛ epar sicci⁹ ꝛ frigidius tẽperato. sed magis siccũ q̃z frigidũ: ꝛ vtentib⁹ dieta generatiua de se mediocris sanguinis in oibus accidentib⁹ animi mediocrem reddit hominẽ vt non magis pꝛonus sit ad hoc q̃z ad illud. sz intãtũ differt ab his quoꝝ sanguis est temperatus. qñ ex dispositione sui sanguinis bebes est ꝛ solidus: siue constãs aut ꝑseuerans in incboatis ꝓpter grossitiẽ suoꝝ spirituum. Si

Sonoꝝ diuersitas diuersitati cõplonuz rñdet siẽ ꝛ saporum.

Dispõ instrumẽtoꝝ aie ad gñationẽ animẽ accidentiũ in trib⁹ reb⁹ inuenitur.

Xo sanguis grossus ⁊ frigidus turbidus fuerit sicut in habentib⁹ epar equal⁹ frigidi⁹ ⁊ siccius tēperato vel ampli⁹ frigidū: ⁊ viētibus his que generāt hō sanguinē disponit ad celerē ⁊ pmanentē tristitiā ⁊ ad lentā ⁊ tardā iram. sed si exciteť ex forti causa nimū perseuerat ⁊ iclinat ad odiū ⁊ rancorē. firmitudo tñ ire istoꝝ minor est q̄s in habētib⁹ grossiꝰ ⁊ turbidū atqꝫ cali. sanguinē: sed maior q̄s in habētib⁹ ipꝫ subtilē pp qō nāl⁹ odiū generať ⁊ iueterať in istis.

¶ De ipsis aūt accidētibus animi est sciendū q̄ vnūqōqꝫ si frequēteť introducit ꝓmptitudinē ad generationē ipsi⁹ quēadmodū in capitulo de ꝓsuetudine patebit sufficiēter.

Quos effect⁹ ipzimāt accūtia animi.

¶ Sed circa quartū expedit medico diligēter exerceri. s. vt aduertat quos effect⁹ ipzimāt sanabili corpori cū ab eis fortissimas imutationes suscipiat: qbus interdū habita sanitas manifeste corrūpiť: ⁊ interdū amissa celeriter restauratur expulso morbo būficio accidētis. Inter ea qdez que subito ⁊ fortiter totū corpus imutant post aerez tenent zm gradū animi accidētia. Sed qñ ad esse ꝑdictoꝝ accidentiū duo cōcurrūt vt supra dictū est. s. existimatio iudicās aliqd esse vtile vel nociuū: aut placēs aut displicens ⁊ ipsa passio cordis cū vtrūqꝫ istoꝝ sit cā imutationis sanabilis corpis: necessariū est ⁊ vtile medico ad inuētionē salubriū causarū cōsiderare qual⁹ ex vtraqꝫ pte mēbra corpis imutentť. cū aūt in genere ꝑdicti accidētis ꝓcedat opus estimationis tanq̄ opus efficiētis ⁊ nūcy exꝑssi de bono vel malo. ideo de illis effectib⁹ ꝓus habēda est speculatio in cōi.

Estimatio quo imutet corpus.

¶ Sciendū est igiť q̄ circa imutationē in corpe factā ex vi estimationis duo cōsiderat medicus. ꝓzimo. s. ordinez imutandi. Scōo Xo imutationis effectus vel ipzessionis. ⁊ quantū ad ꝓmū ꝓuenit scire q̄ estimatio ſm consideratiōnē medici zr imutat corpis mēbra. qz qñqꝫ mediāte motu ⁊ passione cordis: qñqꝫ Xo imediate. Iz enim ois estimatio cuz sit placens aut displicēs cor aliqual⁹ moueat. s. ſm rōnem gaudij vel alteri⁹ passionis. tñ quia motus cordis interdū a ꝓsueto sensibil⁹ nō discernitť. ideo tunc si aliqua manifesta imutatio fiat i alijs mēbris: medicus eaz absqꝫ passione cordis iudicat fieri: cū eius passio nō sit adeo manifesta q̄ ꝓnocet eū ad opandū circa cor aliter solito. tātū enimz eius indicia se extēdunt circa dispōnes mēbroꝝ quātū requirit necessitas ei subueniendi aliquo genere operis ordinati ad sanitatē. Ubi ergo percipiť sensibil⁹ timorem aut tristitiā ⁊ ceteras passiones ab estimatione ꝓcedere. cōueniēter dicit alia mēbra corpis tam extrema vt vultus ⁊ manus ⁊ pedes q̄z media sicut intestina ⁊ stomachus imutari mediāte passione ipsi⁹ cordis: sed cum passiones eius manifeste fuerint sufficit ꝓposito suo dicere q̄ absqꝫ passione cordis alia mēbra estimatio imutauit. Quēadmodū dicit in illis qui ad hiatū ꝓuocanť vel ad mingendū vel ad vomendū vel ad coeundū qñ talia cernūt fieri: vel cōtemplanť in imaginib⁹ exteriozib⁹ quas būana curiositas crebro perfigurat in parietib⁹ ⁊ colūnis ⁊ tectis: vel qñ solū in mēte talia speculanť: ad quos actus celeriter mouentur dispositi qñ sub rōne placētis aut displicētis eos imaginanť. sicut enim organa gñationis ꝑparanť ad coitū qñ delectabiliter estimať de fixo intuitu mentis circa delectationis placentiā. sil⁹ qñ quis aliqd putet abominale sumēdum per os tūc estimatiua iudicāte ꝓferēs esse q̄ repellať stomachus ꝓtinus nauseabit tāq̄ ꝓuocat⁹ ad repellendū ꝑcipue cū aliqd cōueniens ad expellendū qō in se cōtinet tunc titillat in ipso. Par quoqꝫ iudicium est in ceteris accidētibus vt in oscitatione ⁊ spandidatione. Nam in qbus lacerti mandibularū aut brachioꝝ aut cruriū abūdant fumis aut grossis vaporib⁹ leui estimatione ꝓuocanť in eis oscitatio ⁊ spādidatio. Non solū aūt estimationis ipzessio aliter manifestať in corpe estimātis: sed ēt in peciso ⁊ pagato ab eo ſm maiorē ⁊ minorē dispositionē ipsius: naz si sit in corpe eius aliqua dispositio ad fedam figurā gñati vel generādi: tunc si tēpore gñationis vel in ipsa cōmistione carnali mens eius attēte circa fedas occupetur figuras erit in generato fedissima: vel contrariū in cōtrarys pscrutari Xo rōnem huius altissimū est: nec ptinet medico: sed sufficit ei credere q̄ spūs est ⁊ receptiuus ⁊ delatiuus formarū que lz in eo sensibiles nō existāt: in corpibus tamen aut mēbris dispositis faciūt sensibilē impssionē sicut aer. naz isensibil⁹ recipit ⁊ fert spēs q̄s p speculū visui repsentat. in spiritu quoqꝫ velut in aere spēs ab estimatiua ꝓcedens multiplicať. Luz igiť tali specie informat⁹ femine copuleť aut mēbro/superuenit vtrobiqꝫ ſm exigentiā sue informationis virtutē operātē inclinat. s. formatiuā in semine: regitiuas aūt in mēbris. ⁊ ex hac cōsideratione tenetur medicus Hal. testāte nociuas estimationes egri falsificare cū ingenio ⁊ cautela. s. vt eger ab eo subtiliter decept⁹ atqꝫ latēter ad ꝓferentē estimationē muteť. nā si fraudē aduerteret: q̄cuis cēt salubris: nihilomin⁹ aut cōtēneret medicū aut non persuaderetur ab eo vel eius ministris.

De effectib⁹ estimatis causatis ab estimatione.

¶ De his Xo iam plen⁹ est tractatū in cōsideratione particulari de patientib⁹ mentis corruptionē. ¶ De effectib⁹ aūt ab estimatione causatis. Sciendū est q̄ in gñe duo sunt: quoꝝ ꝑmus est alteratio mēbroꝝ. secundus Xo qualitas opōnis. Alterat enim mēbra non solū in qualitatib⁹ ꝑmis sed etiā in secūdis. nam aliqua ꝓpter estimationē calefiunt: aliqua infrigidanť ⁊c. quedā Xo coloranť: quedā discolorantť. que qdē alterationes manifestissime sunt in timore ⁊ verecundia ⁊ ira ⁊ ceteris passionibus cordis. Operationes quoqꝫ membroꝝ qualificat. s. aliqual⁹ imutat. ⁊ hic effect⁹ manifestať ꝑncipaliter in motu cordis. scōo Xo in motu ⁊ ceteris operationib⁹ alioꝝ membroꝝ. naz ꝓportional⁹ cordi mouenť ſm maiorē ⁊ minorē dispositionē ipsoꝝ. In passionibus enim cordis ſm exigentiā imutationis ipsi⁹ totū imutatur corpus. cū enim toti disponat. imutare enim totū per ꝓsequens imutatur. Duas igiť patiunť imutationes mēbra quecūqꝫ ab estimatione mutanť siue ab accidētib⁹ animi: quarū vna est alterari ſm q̄litates. Alia Xo est imutari ſm opationes. Iz interdū altera istarū sit tñ in aliquibus mānifesta. qñqꝫ Xo vtraqꝫ. ⁊ vt sit clarior doctrina ponatur generaliter exemplū in corde. supponať enimz q̄ forma per estimationē apꝑhensa ſm exigentiaz sui cor faciat moueri localiter: vt que sub rōne conferētis apꝑhenditur dilatando. que Xo sub rōne oppositi constringēdo. Tunc vlteri⁹ est sciendū q̄ alteratio cordis in qualibet eius passione ptim precedit. partim Xo sequiť illos motus. cū enimz operatio mēbri alicui⁹ nō muteť a solito cursu nisi ꝓpter mutationē factā in ipso mēbro: necesse est quotiescūqꝫ mouetur cor aliqual⁹ ꝑter solituz vt ꝓus altereť qualitatibus illis ꝑbus maxime disponiť ad hō motus locales. Hec Xo sunt caliditas ⁊ frigiditas. illa nāqꝫ per se ꝓncipiū est dilationis: hec aūt cōstrictionis. si ergo dilatatio vel constrictio muteť a solito cursu: necesse est ꝓus cor calescere vel infrigidari. Et hoc intēdit ꝓbs quādo dicit q̄ alteratis organis motus fit aliquo mō. Hoc autē qualiter ꝓtingat nō est medici perscrutari: sed sufficit ei credere q̄ hec alteratio ꝓuenit a duob⁹ ꝓncipijs. ꝓzimo quidē a vi speciei cōcepte. Nam vt ait ꝓbs tales species vim habēt alterādi ꝓportionaliter rei cuius existit imago vt species ignis calefaciēdi ⁊ species niuis infrigidādi. Spēs aūt viuēdi vificandi ⁊ per consequēs calefaciēdi. Spēs autē mortui vel mortificati mortificādi ⁊ per consequēs infrigidandi. si Xo concurrant species rerū oppositarū viriū manifestabitur solum ipzessio dominātis. s. illius ad quā imaginatio vel estimatio figiť: vel si ex igne aliquis mori conceperit.

multo

multo plus spēs moriēdi si frigidabit q̄ calefacere posset species ignis. Scōa causa est: qr cū inter cetera corpis animati spūs promptissimus sit moueri. Primo q̄dē in corde mouet localr. s. expansiōe et retractione spūs radicalis seu complantatis: vt ait Phs. hic enim cū sit de eēntia organi corpis anima cōiungit imediate quo moto p̄ter solitū ex vi appheñi cor alterat. et simili mō mouet localr. Nā retracto spiritu p̄dicto inter cordi substātiā cor infrigidatur atq; cōstringit. Expanso vo p eandē calefit et dilatat. Ad motū autē cordis ꝓportionaliter sequit motus spirit⁹ fluentis et tandē humorū. naz sanguis sequit motū spūum ex quoz fluxu et refluxu ad cor oritr alteratio que sequitur motū cordis. non eniz est possibile q̄ alteratio que causat ex accessu et recessu spiritus fluentis p̄cedat motuz cordis in accidentib⁹ animi. cum naturalr motus cordis p̄cedat generatione ē ipsius. Rursus qñ nutrimentalis humiditas in dilatatiōe mēbri percipit et per cōstrictionē exprimit: inde per hos motus aduenit cordi mutatio in humiditate et siccitate p̄ter humiditatem et siccitatem quam frigiditas et caliditas introducunt. ꝓportionabiliter autem in ceteris membris erit iudicium simile. ¶ Dis ergo p̄libatis in generali iaz specialr cōtemplandū est qualr immutet vnūq̄q; predictoz accidentiū cor et corpus. Sciendū est igit q̄ in gaudio puro cor dilatat: et naturalis calor aut spirit⁹ quasi ad exteriora diffundit. nō enim credendū est vt in ipso natura spirit⁹ et calorē emittat a corpe sicut vulgares medici somniant. Nam vniuscuiusq; corpis natura sui subiecti conseruationē intēdit. Corpus aūt animatū naturali calore et spiritu conseruat et ꝓficit. Unde stultuz est opinari q̄ ipsa quam eterna sapiētia limitauit in regimine corpis thesaurū sue ꝓfectionis conetur effundere. Sed cū appheñsum rōnez habeat conferētis et delectabilis mouetur primū mobile corpis et per ꝓsequens cetera ꝓportionaliter ſm formā occurrendi et appropinquādi rei: que talis estimat. videlicet dilatatione et extēsione: quapropter natura intēta ꝓparare corpis partes ad delectabilē extēsionē specialr organa sensus et motus influit abūdāter eisdē a corde naturalē claritatē et spirit⁹ q̄bus et mēbra hō delectant et extendunt. Sanguis quoq; purus in tali appheñsione ad cor mouet et ad cetera mēbra. tum qr solū est conuenies humor ad delectabilē extensionē. tuz ēt per restaurationē spirituū in corde: cuz ex diffusione ipsoz euacuet.

¶ Quoniā igit mēbra humiditate puri sanguinis imbuūtur dilatatione ꝓparante capacitatē et copiosis infundunt spiritib⁹. ideo q̄ se gaudiū moderatū et ipinguare et digestiuā confortare censet. Imoderatum vo per accidēs sicut nimio motu exultationis vel postpositione cibi causat interduz oppositū. Rursus vo qñ in gaudio vel delitys nō fit motus ad pellendū appheñsum. sed ad conquiescenduz in eo et recipiendū delectabile. ideo motus spirituuz ad exteriora nō est ipetuosus et subitus: quoniā suauitati atq; delectatiōi repugt iz leuis ē et suauis et paulatin⁹. leuis qdē pp temperiē eius quod mouet. s. spūs quē nulla cholera inflāmauit sicut ira. paulatin⁹ aūt ꝓpter finē p̄dictum. Jā igitur ex his pz q̄ qa cor abundāter influēdo ceteris et maxime supradictis seipsuz inanit. ideo dicunt in gaudio interiora frigescere et exteriora calescere tēperato seu naturali calore. sed tñ verū est q̄ a toto fit resolutio multa spirituū quoniā ab organis dilatatis et quasi aptis faciliter spirat: et hec est vna de causis ꝓpter quas debilitat vires delectatio ꝓlixa seu gaudiū. ¶ Pz etiaz ex p̄dictis q̄ omni gaudio. s. tam moderato q̄ imoderato cōmunis effect⁹ est ifrigidare paulatim cor et ipm etiā dilatare. si tñ fuerit imoderatū pole est vt ifrigidatio cordis et dilatatio syncopiz aut mortem inducāt. Inanito. n. corde spiritib⁹ et nāli calore syncopis introducitur. corrupta vo nāli cōplexione cordis aut cōpositione moris necessario sequit. Dec aūt maxime conuenit habentib⁹ cor marcidū et paucitatem sanguinis et spirituū velut in senibus et decrepitis atq; conualescētibus quādo magnū ac vehemēs delectabile percipiunt subito. nam intātū cor dilatat: vt ille modicus thesaurus calozis naturalis et spirituū exhalādo celeriter resoluat. qa cū substātialis humiditas cordis in eis ꝑ senectute vel lōga egritudine sit valde consumpta: negt in eo vinifica cōplexio aliquādiu seruari sine beneficio fluentis calozis et humiditatis: quod a spiritib⁹ datur et sanguie: sicut in plātis arefactis et tabescentib⁹ pre vetustate: quapropter cum cor pre sui debilitate nō possit reparare deperditū coadiuuante pauperie sanguinis amittit id parum quod de tota latitudine vinifice cōplexionis sibi remanserat. et iō nō soluz ad tēpus cessat a manifestis operib⁹ vite sicut est in syncopi: sed totalr vita ꝓuatur. potest etiā in simili casu pre nimia delectatione et imoderato gaudio solui et rūpi solutio cordis vt compertū est in quibusdā. ¶ Tristitia vo q̄ opponit gaudio corpus imutat opposito modo: non tñ calefacit interiora. Est eniz obiectū tristitia malum ꝓpriū siue sit existēs siue ēt sit apparens: aut putatiuū sicut accidit inuidis q̄ bonum alterius malum ꝓpriuz esse putant: et quocūq; modo sit/semp percipit sub rōne damni vel damnū causantis. qñ est de bono amisso quod est damnum vel malū presens siue cōiunctū. et in hoc differt a malo q̄ō est ꝓprie timoris obiectū. nam hoc habet rationem periculi vel vite periculū inferentis qualia sunt terribilia ꝓprie: quia mortem minantur vel aliquod malum: quod est via in mortez. Unde omne terribile dicit per relationē ad mortem que est oium terribiliū vltimū. Differt aūt ab eo quantū ad modū cōcipiendi. nam in tristitia concipit malum sine spe fugiēdi: qr concipit vt coniunctū. et ideo tristitiam non comitat appetitus fugiēdi sed in timore: quia cōcipitur adhuc vt separatū propinquū vel longinquū. ideo appetitum excitat fugiēdi ſm plus et minus. In ira vo cōcipitur cum spe repellendi quoniā concipit vt illatū a minori vel etiā pari. et ꝓpter hoc iram concomitat appetitus vindicte. Cum igit in tristitia concipiatur malum sine aliqua spe vitandi fugiēdo vel repellendo seu impugnando: simplex odiuz illius causat in animo. ꝓpterea conceptus est paulatim/et absq; impetu cor constringit: et ideo ꝓhibet in eo sufficientē generationē spirituū: et per ꝓsequens sufficientē diffusionē eorum et sanguinis in ceteris membris. et iccirco nō solum exteriora: sed etiaz interiora infrigidant: maxime cuz cetera membra cordis imitentur constrictionē. Cum igitur per eandē non solum ꝓhibeatur in corde ac membris ceteris receptio nutrimēti: sed etiā causet recepti ipressio. ꝓinde tristitia vehemēter exiccat cor et cetera mēbra: maxie cū diminutio spūuz et frigiditas introducta ꝓhibeat nutrimēti ꝙuersionē. Ad frigiditatē autem et sic. membroz sequit ingrossatio sanguinis: que nō modicum ꝓhibet mēbra sufficiēter nutriri et melancholie multiplicatio. Exiccat autē tristitia fortius q̄ infrigidat. qñ per se nō infrigidat nisi solum vnico modo. s. ꝓhibendo generationē sufficientē spirituum. Exiccat aūt pluribus modis. s. ꝓhibendo receptionē alimēti et expulsiōnem recepti: et iterum coarctatione fumoz qui ratione ꝓclusionis supercalescunt et acuunt: quibus oibus cōcurrentibus ethicam tristitia causat celerrime: talis etiam fumorū conclusio magnas generat exuflationes in tristibus. lz interuallis ꝓlixis ꝓpter cordis constrictionē. ¶ Ex predictis igit iam patet ratio ꝓpter quā ꝓsumptionē corporis et vigilias causat tristitia. pz etiā q̄ cum sit eius causa vel obiectuz malū ꝓiunctum seu ꝑsens plus alys nociuis accidētibus grauat

Spec. Arnal. d 3

Nō gaudiuz imutat corp⁹.

Nō tristitia imutat corpus et timor et ira.

Gaudiuz imoderatū syncopim aut mortē inducere pōt.

Que accidētia anim: absolute nociua dicant.

animū cū ex malo p̄senti ⁊ iam illato fortior fiat ip̄ressio.⁊ ideo ēt p̄ter plus ceteris ledit corpus vtplurimuz. ¶ Dicunt aūt accidētia absolute nociua illa que ex natura spēi repugnāt vitali actioni.s.dilatationi moderate ipsius cordis ⁊ diffusioni spūs ⁊ sanguinis vitalis in mēbra sicut tristitia ⁊ timor ⁊ desperatio. Accidētia ℞o que ꝼm spēm sue motionis nō repugnāt actioni vitali non dicunt absolute nociua:sed ꝼm quid.s.ꝼz mensurā quādā motus cordis vt gaudiū ꝓpter imoderatā dilatationē. Ira ℞o pp frequentiā motus ei⁹:⁊ cū qua cōicant vel sequunt eā. Nā in ipsa ꝓpter vehementē appetituz vindicte cholericus sanguis mouet ad cor vt ipsuz inflāmet ac spūs ad audaciaz inuadendi:quo supcalefacto necesse est dilatari frequētius solutoz:ac totum corpus maxime circa exteriora cū ipetu calefieri:cuz spūs ad illas partes ex appetitu inuadēdi subito moueant. cor ēt exiccat ex frequētia sui motus ⁊ superca/lefactiōe.Iz minus cꝫ in tristitia. Jn timore quoq; sanguis ⁊ spūs a corde fugiūt ⁊ ipsum cor fortiter constringit atq; subito pp fortē ⁊ subitū fugiēdi appetitū:quem parit spes euadēdi:nec estimādū est vt tūc natura deleget ad cor spiritus cū hoc repugnet desiderio fugiēdi:imo vt ad hoc disponat ab eo recedūt.⁊ huiꝰ signū est qñ in timentibꝰ cor tremit ⁊ vox ⁊ anhelitꝰ minuunt vel auferunt:⁊ ipse etiā anhelitus rarus efficit:qui ꝓculdubio causant ex diminuto calore circa regionē cordis.qō ꝑz ex rōne cōceptus.maluz enim in timore ꝓcipit vt repugnās vel corruptiuū nāe. ⁊ per hoc differt a malo tristitie:qñ illud ꝓcipitur cū imaginatione defectus virtutis:sed in timore sanguis ⁊ spiritꝰ a corde fugiūt:ga oino diffidit de ꝓprys viribꝰ nō sperās se posse resistere:Iz imaginat vel estimat fugiēdo se posse euadere.⁊ ideo ꝼm rōnem cōceptus calor ⁊ spūs retrabūtur ab exterioribꝰ ad interiora:nō tn̄ versus cor.imo a corde ad inferiora mouent.s.versus intestina:tum pp imagiationē defectus virtutis in corde.tum ēt ꝓpter appetitū fugiendi taliter:vt nullo modo possit obuiare ꝓcepto malo. ⁊ ideo se ꝓfundant in mēbris que nec motu ꝓcessiuo nec dilatationi se disponere p̄nt ad obuiandum terribili:qualia sunt mēbra que in inferiori clibano ꝓtinent. ꝓpterea testatur ℞us in libro de ꝓblematibꝰ.q in timentibꝰ venter dissoluit dissolutione bu.facta circa intestina ꝓpter coarctationē cal.⁊ spūuz in eisdē locis.disponit ēt ad descēsionē spirituū eorū ingrossatio ⁊ grauedo.naz ad cordis ꝓstrictionē sequit infrigidatio eius ⁊ totiꝰ corporis ex diminuta generatione caloris atq; spūum:intantū aūt vt in gbusdam extinguat vel appropinquet extinctioni. Jn dispositis etiā sicut in habētibus cor valde frigidū ⁊ inops spiritibus inata cōplexione vel senio vel prolixa egritudine penitus extinguit:ita q ex vehemētia timoris in talibꝰ syncopis ⁊ moꝛs sequit corrupta cordis cōplexione vt supra dictū fuit in gaudio. ¶ Anguſtia ℞o ⁊ verecūdia sunt passiones cordis:in gbus mouent spiritus ⁊ humores ad oppositas partes.s.nūc ad interiora:nūc ℞o ad exteriora. Jn angustia qdē quia partim tristitia partim ira laborat animus:⁊ ꝓinde ꝓpter:q cor nimis laborat oppositis motibꝰ nimiū exiccat. ⁊ cum motu ire calescat celeriter post angustiam introducit ethica.maxime in dispositis.ꝑz ēt cur ceteris angustia plus vigilias excitet quod maxime fit quādo habet ortum exteriorē mali futuri.naz talē angustiam concomitat solicitudo vitandi futurū malū:⁊ per ꝓsequēs vigiliarum instantiā.⁊ etiaz ꝓpter hanc rationē dixerunt qdā q tristitia de futuro facit hominē vigilare:⁊ que de ꝑterito facit dormire.qñ hoc sine solicitudine est ⁊ sine timore.⁊ ita ꝓpter obiectū lesionis ꝑteritum.vnde ꝑter cōceptū euasionis a nocumēto consolationē ratio persuadet. ꝓpterea quietant spūs ⁊ somnus iducitur. ¶ Jn erubescētia quoq; seu verecūdia ꝑus mouent spūs ⁊ san.ad interiora pp timorē.verū quia timor in eis nō est de malo repugnanti appetitui animali aut volūtati.ꝓpterea statim cōcipit spes resistēdi:⁊ quidā motus ire confestim sequit ad oppositū mouens.in vtraq; eniz timet malū qō est turpis opinio:sed in erubescētia in ipso actu p̄senti. Jn verecūdia ℞o ex eo q iam ꝑteryt.⁊ ex hoc patet ratio ꝓpter quaz timentes omnino pallescunt.nam cū malū ab eis concipiat vt repugnās nature cū diffidētia resistēdi omnino sāguis ⁊ spiritus ad interiora retrahunt.⁊ tunc nā ipsoꝝ sequit motū vel conceptū animalē.sed in verecūdia concipit vt repugnās tn̄ volūtati ⁊ non nature.q ꝓpter natura que apparet intra mouet spiritꝰ:⁊ sanguinē ministrat cuz fiducia resistēdi.⁊ iuxta hoc ꝓportionabiliter mouet instrumēta sua.s.versus partes illas que timore discolorant ⁊ quasi mortificant patentiꝰ.s.ad genas ⁊ partes vultꝰ. ¶ Postq; aūt sensui manifestū est sanguinē ⁊ spiritꝰ a quibusdā mēbris recedere:ad quedā ℞o accedere in accidentibꝰ animi superfluū est medico perscrutari an sic moueat pulsi ab alys:aut fracti ab alys aut vtroq; mō:vel an spōte sic moueant obediētes iperio anime. Tales eteniz ꝓsideratiōes omnino sunt inutiles operi.⁊ ideo iaz dicta gratia introductionis sufficiāt. ¶ Sed ex p̄dictis elucescūt iam duo que cōsiderat medicus. Primū est q diuersimode cor mouetur in accidētibus animi.nam in gaudio paulatim dilatat. ⁊ maxime versus anteriora:pp qō moueri dī a medicis ℞us pectus:in tristitia ℞o paulatiz ecōtra.s.interiora maxime versus dorsum.in ira ℞o subito versus pectus.in timore subito ad oppositū.in verecūdia subito ad vtrūq;.in angustia ℞o paulatim. ¶ Zm est.qbus corpibus p̄sint aut noceant.nam gaudiuz moderatū oibus prodest in conseruatione sanitatis ⁊ etiā in curatiōe morboꝝ infrigidātiū corpus ⁊ exiccantiū. Tristitia ℞o nullis ꝓdesse pōt nisi qbus imoderatū gaudiū nocuit vel nocere timet. Ira ℞o tn̄modo ꝓdest illis corpibus qbus nocet superflua frigiditas ⁊ humiditas vt somnolētis ⁊ torpidis atq; stupidis ⁊ paralysim patientibꝰ aut torturā. Timor aūt ꝓdest quibus nocet aut timet nocere temeritas:sicut in his qui patiunt furozē maniacū. Uerecūdia ℞o Iz plus p̄sit ad corrigenduz animi cꝫ corpis vitia:sicut arrogantiā:p̄sumptionē:⁊ ipzudentiā.tn̄ confert ictericis ⁊ pallidis ac discoloratis.nocet autem patientibꝰ guttam rosaceam. Angustia ℞o generalr cunctis corporibus physice per se notet.

¶ De rebus non naturalibus secundarys.⁊ primo de quatuor temporibus anni. Cap.LXXVI.

REs non naturales scdarie sūt quecūq; immutant corpus sanabile mediantibꝰ ꝓncipalibus supradictis.quarū ꝑmā tēpus cē superi⁹ dixim⁹. ¶ Sumit ℞o tēpus a medico ⁊ ꝑ parte anni ⁊ ēt pro pte diei naturalis vt ꝓdie vel nocte:vel pro pte diei ⁊ noctis:⁊ quolibet modo tēpus a medico dicat semp imutare dī corpus per se quādo imutat ipm mediante illa re que ꝓmo ⁊ immediate informat a parte tēporis vel quā ipossibile est euitare que res aer est. Unde imutatio corpis facta rōne tēporis sēp cōcomitat imutationē q̄ fit ab aere. ¶ Jn ptibꝰ g̃ anni ⁊ ꝓprie in hyeme aer infrigidat:⁊ corpus ꝑ se imutatur a qualitatibus:que tunc naturalr regnāt in aere. Unde corpora infrigidari ⁊ reumatismis abundare ac egritudines frigidas maxime pectoris ⁊ capitis ⁊ neruoꝝ ac extremitatū ⁊ vlr oium frigidoꝝ membroꝝ icurrere per se conuenit hyemi. Uer aūt corpa per se in tēperamento conseruat. Estas ℞o per se calefacit corpa ⁊ exiccat.⁊ egritudines cholericas in eis multiplicat. Autumnus ℞o infrigidat ⁊ exiccat ⁊ generat egritudines melancholicas ⁊ alias multas.⁊

Anguſtia ⁊ verecundia quo imutēt corpus.

Tristitia ꝺ futuro facit vigilare/ꝺ preterito dormire.

Tres quocūq; mō sumpte immutant corp⁹.

tas.ꝛ inordinati motus ac iequales ꝓp inordinatã ꝛ ineq̃/lẽ aeris dispositionẽ.Aer eteniz per arterias vniuersas oia mẽbra ptingens suis qualitatib⁹ actualibus alterat ea:ꝛ q̃/cũq; etiã ꝓtinentur in eis:quapropter humores cõformes in qualitatib⁹ aeri nõ solũ in suis qualitatib⁹ vigorant̃.sed etiã in suba sua recipiũt incremẽtũ aere disponente chilũ aut humore ceteros ad gñationẽ ipsorũ:gbus concurren/tibus suos effect⁹ in corpe fort⁹ manifestãt:nõ solũ alterã/do ipm.sed etiã qz regimini nature min⁹ obediũt:min⁹ or/dinate de loco ad locũ moueri:ita vt ruere videantur siue reumatiçare.Cũ reuma sit ruinosus vel inordinat⁹ motus humor.ꝛ ab hinc ortum hz qõ cõiter dr.s.q⁹ humores mo/uent̃ in tẽporibus eis filibus.Est tñ sane intelligẽdũ sicut ex ꝓdictis elicit̃ ꝛ in tractatu de flebothomia plen⁹ est ex/pressiuz.¶ Iuxta igit̃ ꝓdictaz ꝓsideratiõnẽ ptes diei etiaz alterãt per se corpus ꝓportionalr partib⁹ anni.ita q⁹.6.bo/re que sunt.3.vltime noctis ꝛ.3.p̃me diei conformant̃ veri/rõne tẽperamẽti in gbus regnare dr sanguis:cũ illo tẽpo/re manifestius ostẽdat suos effect⁹ in corpore respectu cete/rarũ diei partiũ:in sex aũt horis que post tertiaz horã diei sequunt̃ cadẽ rõne cholera regnat.i alys x̃o sex q̃ ꝓdict⁹ i/mediate succedũt filr rõe regnat melia:ꝛ i sequẽb⁹ flegma.

Partes dieialterãt corpus ꝓportionaliter pub⁹ anni.

¶ Quã efficaciter aũt ꝓtẽta iuxta i mẽbris suas dispõnes recipiãt impssiones qualitatũ aeris testant̃ calculosi: ma/xime in vesica vbi magni lapides ꝛ solidi generant̃.nam infrigidato aere quibuscũq; causis oia inferiora ipsorũ ri/gescunt frigore manifesto.¶ Per accidẽs x̃o dupl⁹ tem/pus imutat corpus.Uno qdem modo qñ effect⁹ imutatio/nis ꝓuenit per accidẽs aeri.Alio x̃o qz nõ ab aere fit imu/tatio sed ab alys causis in illo tẽpore obuiãtibus corpori. Iuxta p̃mũ igit̃ modũ accidit vt in hyeme fortificet̃ calor nãlis in viscerib⁹ corporũ calidor:maxime sanguine abũ/dantiũ ꝛ habentiũ mẽbra carnosa.ꝛ per ꝓss vt digestio sit pfectior ꝛ color cutis i eisdẽ vinidior ꝛ splẽdidior ꝓclusis intus spiritib⁹ copiosis diffundentib⁹ ꝛ illuminantib⁹ san/guinẽ:ac ẽt defendentib⁹ ipm a cõgelatione denigrãte:qõ cõuenit frigori p se facere.Similiter cõuenit ei p accidẽs rõne aeris gñare iterdũ egritudies ca.vl easdẽ fortificare vel acuere coarctãdo in mẽbris vapores ca.ꝛ hu.qua rõ/ne fe.de nocte molestiores sunt sepius q̃z de die.Iuxta z^m x̃o modũ accidit hyemi ꝓfortare digestionẽ ꝛ ad transmu/tandũ grossos cibos:aut ꝓpter somnũ longissimuz:aut p/pter vsuz notabilẽ calidorum:ꝛ ex eadẽ causa egritudines ca.generare.Similiter estati accidit contrariũ.Naz iuxta primũ modũ accidit ei vt interiora corporis diminuantur naturali cal.lz innaturali abundẽt.ꝛ pinde q⁹ digestio de/bilitet̃ in eis ꝛ color splẽdidus euanescat a cute:ꝑcipue il/lorũ qui paucitatẽ habẽt sanguinis atq; spirituũ.Iuxta x̃o z^m modũ accidit vt in ea generent̃ aut cõualescant egritu/dines frigide ꝓpter vsuz recentiũ fructuũ vel aquarũ: vel ꝓpter raritatẽ aut alleuiationẽ operimẽtor in capite vel pedibus:aut alys partib⁹ corporis aut humidas ꝛ reuma/ticas egritudines generari ꝓpter potũ imoderatũ:aut so/mnũ diurnũ.ꝛ sic de alys causis.Et similib⁹ causis contin/git iterdu z:vt dolor capitis in die acuat̃ ꝛ nõ in nocte.In vere aũt generant̃ plurime passiones p accidẽs ꝛ quantũ ad p̃muz modũ nõ eo q⁹ aer diffomiter alteret hec ꝛ illa. Nam omne temperatũ vnifomiter operat̃ in omnibus membris atq; corporib⁹.Unde nunq; distẽperãtia causa/tur a tẽperamento inquantũ tale.sed ideo accidit aeri tem/perato ipsius veris:qñ nullas actiones corporis ipedit:lz potius oẽs virtutes adiuuat in agẽdo bonitate sue tempe/riei:ꝓpterea si quis nociuus humor i estate vel autumno ꝓteritis vel etiam hyeme genitus fuerit:ac in eadẽ insup hyeme cõcludatur in venis ꝛ pfundis receptaculis corpo/ris:in gbus latitat vt sopitus.Uere superueniẽte ipedimẽ/tuz expulsionis abscindit̃.ꝛ natura iam adiuta beneficio aeris mouet supfluitates ad expellendũ:ita q⁹ si oino pre/ualet eis per conuenientes regiones educit.ꝓpter qõ illo tẽpore plurib⁹ ꝛ bone habitudinis fluxus ventris sponta/neus ꝛ salubris quolibet modo superueniat:alys aũt vomi/tus.In gbus x̃o natura est potens per minus conuenien/tes regiones expellit.pinde gbusdam apostemata sub cu/te vel pustule supra cutez seu etiã scabies ꝛ quecũq; feda/tiones aut infectiones cutis ꝛ carnis ex varys humoribus ꝛ superfluitatib⁹ generant̃.Iuxta z^m x̃o modũ accidit vt in vere plures egritudines generent̃ ex alys causis ab ae/re vt alleuiatione operimẽtor maxime subita: vel cursu ꝛ saltu ꝛ ceteris exercitys modis aut ludis ad que tũc potiss/me iuuenes dissoluunt̃:vel nutriẽtibus ad q̃ fortitan subi/ta fit ꝛ fortis imutatio sicut in obseruãtys ieiunior cõmu/niz.Par est quoq; iudiciũ de autũno.naz ratione aeris ꝛ aliarũ causarr imutare põt corpus per accidẽs.Plures.n. videmus macilẽtos ꝛ stiptici vẽtris quos vuar comestio frequens ꝛ copiosa ꝛ ipiguauit ꝛ solubiles reddidit.lz autu/mnus fuerit siccus ꝛ simili modo põt in alys effectib⁹ p/pendi eius imutatio quã facit per accidẽs.

¶ De regionibus. Cap. LXXVII.

Regio apud medicũ large sumit̃ pro qui/busdã locis inhabitatis.ad inuẽtio/nẽ x̃o salubriũ causarũ tam vtilis est consid/eratio regionũ quantũ earr diuersitas diuersifi/cat notabilr ꝛ causas ꝛ corpa.ꝛ lz ex regionuz diuersitate ꝓueniat diuersitas in oibus reb⁹ non naturali/bus.manifestior tñ est in aere ꝑmo:deinde z° in aquis ꝛ 3° in terre nascẽtib⁹ ꝛ aialibus.Manifesta eni diuersitas bo/nitatis ꝛ malitie in aere ꝛ in aqua causat eandẽ diuersitatẽ in ceteris.Et ex his oibus causar diuersitas ẽt in humanis corpibus lz cause ꝑcipue sint aer ꝛ aqua:ꝛ maxime aer vt patuit supra.eteniz aer spiritib⁹:ꝛ aqua humorib⁹ in omni pte corpis cõmiscent̃.quapropter ab his fortiter corpora imutant̃.ꝛ ideo sunt attẽtius eligẽda vt habeãt puritatem ꝛ ab oi aliena suba sint imunes nisi q̃tũ regrit necessitas medicãdi velut exiccãdi ꝛ mũdificandi cũ salsis ags:strin/gẽdi ꝛ exiccãdi cuz aluminosis:ꝓsumẽdi ꝛ dissoluẽdi cum sulphureis:extenuãdi grossities:aperiẽdi opilatiões:ꝛ rũ/pendi calculos cum ferreis aut cupreis:ꝛ silr modo de ce/teris.¶ Regionũ diuersitas duplex est:nãlis.ſ.ꝛ accñta/lis.ꝛ nãlis qdem est illa que cõuenit eis ex distãtia ipsarũ ad cardines celi.pinde alia respectu alterius est orientalis, alia quidẽ occidẽtalis.alia meridionalis.alia septẽtriona/lis:ꝛ hoc ſm plus ꝛ minus iuxta diuersitatẽ que in clima/tibus ꝛ in partib⁹ climatũ reperit̃.Accidẽtalis x̃o est que ex montib⁹ ꝛ ags ꝛ alys terre accñtib⁹ ꝓuenit sed oium di/uersitas ad duas dias reducit̃.ſ.tẽperatã ꝛ distẽperatã.ꝛ q̃/uis regio quarti climatis inter habitatas regiones iudi/cetur naturalr tẽperata ꝓpter eg distantiaz eius ab extre/mis climatib⁹ septẽtrionis ꝛ meridiei.tñ medicus hoc ac/cipit a pambulis sed speculatio medicinalis effectib⁹ do/cet tñ discernere tẽperatã ab intẽperata sufficiẽter.maxi/me tñ ab his effectib⁹ qui sunt in corpibus viuentiũ:ꝛ p/cipue hoium manifesti.Unde regionẽ illaz rõnabilr asse/rit tẽperatã in qua cuncta viuentia vtplurimũ bene profi/ciunt ꝛ mediocria sunt in naturalib⁹ suis.maxime x̃o spe/cies eorũ viuentiũ que magis appropinquãt tẽperamẽto: vt sunt in terre nascentib⁹ frumentuz ꝛ vua ꝛ ficus oliue ꝛ amigdale granata dulcia:borago:buglossũ ꝛ his silia.In quadrupedib⁹ x̃o eduli aricetes.In auib⁹ tota gñatio gal/linarũ ꝛ sic de alys.Sed inter cuncta viuentia clarius ad/huc manifestat̃ in hominib⁹ tẽperies regiõis:quãdo sunt

Regionũ diuersitas duplex.

Tpata regio iudicio medici.

Tpes quoiqz mõ imputus imutat corp⁹.

Tẽperatũ vnifomiter operatur ꝛ ab eo nõ ꝓuenit distẽperãtia

Tpes ꝓ accidẽs imutat corp⁹ dupl⁹.

mediocres in statura: ⁊ in forma decori: ⁊ in colore splendidi: ⁊ animo mansueti ac ciuiles: ⁊ in morib⁹ bone apprehensionis: ⁊ in iudicio circūspecti ⁊ puidi: ⁊ habētes discretā audaciā ⁊ in cunctis delitys carnalib⁹ seruātes regulaz honestatis. In leuitate ℞o ⁊ roboze corpis sunt semp moderati.

Distēperata regio iudicio medici,

¶ Regio ℞o distēperata est in qua oia viuētia cōmuniter non bene ꝓficiunt: lz aliqua alia ab homine ꝓficiant excellēter: ⁊ in qua homines manifeste vtplurimuz in cunctis naturalib⁹ suis aut plurib⁹ a mediocritate recedunt. Proinde caliditas hominuz habitantiū in extremis climatibus testat illoz regiones esse distēperatas.

Meridionales,

¶ Nā meridionales vtplurimū parui sunt in statura ⁊ in forma simi ⁊ in colore nigri veloces ad iram ⁊ tarde placabiles inciuiles moribus: facillime apphensionis sed ꝓcipites in iudicio: ⁊ habentes ipetuosaz audaciā: vulnera tū ⁊ effusionē sanguinis valde timent: natura sibi ꝓscia paucitatis imprimēte timorē illum ꝓpter qō ingenys plus q̄z bello studēt resistere suis hostib⁹. sunt etiā in cibo parcissimi: modicum valde comedentes. lz frequēter luxuriā ℞o bestialiter exercēt. nec sexū nec etatez nec speciem attēdentes. ⁊ fragiles gdem sunt viribus sed agiles. ꝓinde ad cursum ⁊ saltū promptissimi ⁊ similes equos habēt. s. velocissimos ⁊ extenuatos acute figure ac durissime vngule ⁊ exigui pabuli.

Septētrionales,

¶ Septētrionales aūt ꝓcerez statura habēt ⁊ in vultu figura est aquilina vtplurimū: ita vt manifeste sit acut⁹ ⁊ eminēs nasus ⁊ cetere partes oblonge. color valde vicinat albedini. tardi sunt ad irā. velociter placant. elati sunt corde atq; magnanimi. caliginosaz habēt apprehensiuam ⁊ confusum iudiciū atq; tardū: morosaz habēt audaciā: sed cuz incaluerint valde feroces vulnera ⁊ effusionez sanguinis parum aut nihil timēt. sed putridas fe. nimis cuz natura conscia multitudinis hu. non formidet minutionez: sed ipsoz corruptionē. Unde roboze ꝓfidunt de hostib⁹ triūphare. ꝓpter qō seipsos prelio constāter exponūt: nec student ingenys aut cautelis: cibis ⁊ potib⁹ cōgurgitant assidue. Ueneris aūt sequunt legem nature carentes omnino stimulis iportunis. Robustissimi quidē sunt: sz ad cursuz ⁊ saltum grauissimi. similiter autē ipsoruz equi qui etiā rotūdi sunt in figura ⁊ valde pingues ac mollis vngule nec solido pabulo vesci possunt modico cito deficiūt.

Medie regiones.

¶ Medie ℞o regiones in oibus his medio modo ꝼm plus ⁊ minus differunt a predictis quantū est de differētia naturali.

Regio immutat corpa ꝓ se ⁊ ꝓ accīs.

¶ Immutat autez regio corpora per se ⁊ per accidēs. ⁊ ꝓ se quidem a medico dicitur imutare non solum aere sed etiam aquis ⁊ nutrientibus ⁊ vniuersaliter omnib⁹ causis que naturali dote conueniūt regioni: taliter. s. q̄ impressio ab his per se facta in corpore dicit ei ꝓuenire per se: sz effectus qui ab illis causatur per accidēs: ⁊ effectus aliarum causarum conuenit regioni per accidens. ⁊ in naturalibus gdem per se sufficiunt exempla supradicta. In effectibus autem contra naturaz exempla patebunt in regionalibus moꝛbis. Contingit autē in regionibus moꝛbos generari p accidēs atq; multiplicari ratione consuetudinis quaz habitatoꝛes obseruant intētione regiminis sanitatis. Naz in septētrionalibus valde multiplicantur moꝛbi ex adustis hu. atq; calidis vt lepra ⁊ herisipila ⁊ ignis persicus ⁊ antrax ⁊ carbūculus ⁊ noli me tangere atq; mania. Nam cuz intentione resistendi frigiditati vtantur acutis imoderatis tam in sapoꝛibus q̄z in conditis ⁊ etiam assaturis ⁊ rebus salsis humoꝛes cholerici ⁊ adusti multiplicāt in eis. Lūq; frigiditas regionis cōcludat eos in corpore ⁊ fumos ⁊ vapoꝛes eoꝛum ꝓhibeat expirare facillime generant predicti moꝛbi circa exterioꝛa. precipue cum interioꝛa sint foꝛtia. Simili quoq; accidente meridionales colicam exconstipatione incurrunt. Nam cum vescantur cōmuniter dactylis qui sunt fructus regionales ipsoruz ⁊ nutriēs magis cōmune plebi superuenit eis casus ⁊ cōmotio dentiuz cuz dactyli relaxēt a ꝓprietate gingiuas. Unde stipticis ⁊ siccis vtunt ad obuiandū huic nocumēto: ⁊ intantū etiaz vt comedant assaturā de carnibus q̄bus nullo modo parcunt cū pingues sunt cum adhuc ex ꝓprietate sint vtiles ⁊ simili modo alie multiplicant in alys.

¶ Hoc etiā aduertenduz est in regionibus q̄ in tēporibus tactuz est: scilicet q̄ interdum vna est causa cōmunis. Interdū plures ⁊ cōmunes eoꝛum moꝛboꝛuz qui per accidēs generant ⁊ multiplicant in eis. Nam in septētrionalibus crapula ⁊ ingurgitatio ciboꝛum ⁊ potuum cōmunis ⁊ sufficiens causa est multiplicationis hydropisis ⁊ nephrisis ⁊ calculi renuz ⁊ vesice ac similium. hoc ℞o atq; manere in stuphis ⁊ iuxta caminuz ignis maxime vultu opposito ⁊ subito egredi ad aerē excellenter frigidum cōmuniter multiplicant rubores ⁊ inuersationes palpebraruū maculas cataractas ⁊ oēs passiones humidas oculoꝛum.

¶ De coitu. Cap. LXXVIII.

COitus imutat corpus mediāte motu ⁊ inanitiōe ⁊ accidentibus animi. si enim moderatus fuerit vt. s. ex interuallis ꝓportionatis corpoꝛi iuxta complexionē ⁊ etatez ⁊ regimen ⁊ ante repletionez ⁊ famez ⁊ ꝓter infrigidationē ⁊ estuationez coꝛporis: talis quidē coitus ad generationē est vtilis: nec ex eo corpus leditur coeuntis. Si ℞o imoderatus fuerit veluti laboꝛiosus ⁊ nimis frequēs quasi coactus corpus exiccat inanitione. specialiter proꝛaz cerebri: motu ℞o calefacit extraneo calore: maxime coꝛ ⁊ epar ⁊ cerebruū renes ⁊ lumbos atq; iuncturas: propter qō etiā fumis ⁊ malis ⁊ fetidis ꝑncipalia replet ac totū coꝛpus. Similiter autē motu ⁊ inanitione atq; delectatione resoluit spirit⁹ ⁊ naturalē calorez. ⁊ iō tandem infrigidat ⁊ ad hoc sequunt plurima nocumenta sicut tremoꝛ membroruū ⁊ digestionis debilitas ꝓpter impotentiam stomachi. oculoruz consumptio: ⁊ humiditatis radicalis: visus debilitatio ⁊ multa consimilia. Per accidens ℞o doloꝛ ⁊ apostematio iuncturaruū vt in podagra ⁊ in chiragra debilitatis iūcturis ⁊ dissolutis humoꝛib⁹ coꝛporis. ¶ Oꝛ si coitus fuerit nimis rarus ⁊ natura fuerit impotens vel remissa coarctatum sperma in vasis generationis per pollutiones emittere cogitur grauedo ⁊ tristitia ⁊ perturbatio mentis aduenit coꝛpoꝛi ꝓpter vapoꝛes coꝛruptos ad coꝛ ⁊ cerebruz vehementes ⁊ interdum vasoꝛum apostematio.

¶ De artibus. Cap. LXXIX.

ARs immutat corpus per se quantū ad medicuz. Dis sine quib⁹ ipossibile est fieri opus artis. s. motu coꝛporis aut mēbroꝛ rebus ad opus cōcurrentibus. Unde fabri ⁊ vitrary ⁊ oēs assistētes fornacib⁹ ex officio suo ab igne notabilr imutant in manib⁹ ⁊ in vultu. Fullones ⁊ piscatoꝛes ab ags in manib⁹ ⁊ pedibus: mūdatoꝛes bladi ⁊ scopatoꝛes pauimētoꝛū ⁊ vertētes canabū ⁊ linū vēdētes ea tractātes a puluē i oculū ⁊ gutturē ⁊ pulmone. Balneatoꝛes aere calido ⁊ hūido in coꝛpore toto ⁊ cemētary a calce. Deauratoꝛes ab argento viuo ⁊ ita de alys. ¶ Per accidēs autē ⁊ cum his ⁊ cū alys causis pōt ars imutare sicut de tēpoze dictū fuit ⁊ oēs hos effectus necesse est medicū indagare atq; discernere ꝼm regulas supradictas. Uerbi gra. Notarys quidē publicis q̄ sub imoderata luce iugiter chartas albas vel scribēdo vel legendo inspiciūt per se dat eis officiuz incurrere visus debilitatem intempestiuam: sed q̄ nefresim aut vesice passiones incurrant vt calculum stranguriaz vel dissuriam imoderata

Bak. aq
ouī.

Bak. p
accīs n
cū.

derata facit hoc retentio vrine: ⁊ etiam fecum: aut quia solicitudine distracti expellere negligunt. aut quia remoti a diuersorys retinere coguntur.

¶ De ludo. Cap. LXXX.

LUdus per se imutat corpus spēb⁹ exercitij ⁊ accidētibus animi. ſ. delectatione: tristitia: ira: ⁊ studio: sicut in ludo scacorꝝ ⁊ alearū ⁊ omnē qđ ludū quē sequit amissio seu lucrū cōcomitat timor aut spes ⁊ sequunt letitia vel tristitia: q⁹ si tm̄ modo ludus ad victoriaz fiat in q̄ rerū amissio nō timet: nihilominus idignatio atqz displicentia victū ꝺturbant: ⁊ hꝺ effectus manifestissimi sunt in dispositis. naz auari ⁊ cupidi si in ludo quicq̄ boni amiserint nō euadūt tristitiā. iracundi ℞o si victi fuerint vbi pp p̄sentiā maioris irasci nō audēt. saltē displicētia corrodūt.

¶ De balneo. Cap. LXXXI.

BAlneum mediante aere vel aqua per se imutat. Est enim balneum qꝺā vaporis tm̄: sicut in solys ⁊ vulgariter stupba vocat. Aliud ℞o balneū est aque solū modo sicut in tinis ⁊ pilis ⁊ fluminibus ⁊ in mari ⁊ in ceteris aquis: ⁊ vtrūqz per se imutat q̄litatibus actualibus atqz potētialibus. Un̄ si vapor humidus fuerit sicut vapor aque ſmplicis clarefacit rarificat dissoluit mollificat ⁊ sudorē ꝓuocat acutos fumos excludit. Si ℞o fuerit siccus vt vaporosuz potēter exiccat ⁊ mēbra mollificata indurat. Uniuersal⁹ aūt ois stupba trahit a ꝓfundo corporis ad supficiē. ¶ Balneū aūt aque dulcis ⁊ calide ſm plus ⁊ minus calefacit mēbra mollificat dilatationi ⁊ extensioni p̄parat si ꝓsūpta fuerint ⁊ ꝓstricta ⁊ idurata. ⁊ isup⁹ būectādo hebetat supfluitates cholericas ⁊ acutas que in lacertis ex p̄cedenti exercitio vel egritudine remāserunt. oēs supfluitates nō solū cutis sz lacertorꝝ tēperate resoluit. ꝓinde cōfractiones lassitudines atqz dolores sedat. Si ℞o frigida fuerit p se ꝺriū operat. ꝓpterea soluz per se cōpetit supcalefactis: quorꝝ vtus resolui⁹: sic febrientibus ethicis qñ imergunt in ea cū linteo: post aliquātulā morā ipsorꝝ in balneo calido. Tam calida q̄ frigida si nō fuerit simplex sz pticipet misturā rei alicuius informātis eā. vt nitri: salis: aluminis: sulphuris ⁊ ceterorꝝ mineraliū vel plantarꝝ vel ptiū aut supfluitatū aialiū p se imutabunt ſm exigentiā vtutis illorꝝ. ¶ ꝓper accidēs balneū aque tā frigide q̄ calide corpus imutat sic dictū est in effectu medicine p accñs ⁊ pluriū⁹ alys modis. spāl⁹ aūt pz illō ex mora ⁊ ordie balneādi. Nā si plectorici balneent aī sufficiēte euacuationē: aut repleti cibo aī refectionē p̄me ac scde digestionis: vel ostipati aī fecū expulsionē: gbusdā cōfractio corpis gbusdā dolor iunctura rꝝ aut capitis aut aggrauatio p̄ius dolētiū. vel obfuscatio visus aut ophthalmia vl surditas aut tinnitus auriū vel catarrus: aut opilones aut apata: vl et syncopis: pluresqz reumatice egritudies ⁊ que ex fumositate nociue māe ac maiori dissolone q̄ ꝓsūptiōe p̄sit cāri. Ecōtra ℞o si extenuati ⁊ inaniti p̄cipue famelici q̄uis balneent in aq̄ dulci nihilominus siccabunt. si cal⁹ vel frigida fuerint manifeste: maxie si diu p̄māserint tam isti q̄ supradicti. Nā si tā modica fuerit mora vt solū possint supficialr ablui ⁊ sordes ꝺponi ꝓdesse poterit amplius q̄ nocere. ¶ Utplm aūt p accñs nocebit balneū pp negligentiā vitandi frigus ⁊ laborez in introitu ⁊ exitu.

¶ De consuetudine. Cap. LXXXII.

COnsuetudo mediantibus oibus p̄dictis rebus imutat corpus. cūqz sit longus ⁊ frequēs vsus rei alicuius ꝓstat q⁹ effectus quē p se imprimit corpi nō est nisi ꝓmpta iclinatio corpis ad rē frequētatā. dum tm̄ vsus fuerit moderatus. ⁊ rō qđē est qm̄ res frequētate ꝓculdubio mēbris imprimūt dispōnes gbus eis assimilant vel ꝓueniūt ipsa mēbra. ¶ In nutriētibus aūt ⁊ in his que sumunt interius taz via cibi q̄ medicine. manifestatur assimilatio. nā stōchus ex frequēti ⁊ longo vsu potus ⁊ humectātiū humidus ⁊ mollis efficitur atqz laxus. ⁊ ꝓinde ꝓmptus ad tolerandā multitudinē potus ⁊ humectantiū ⁊ ad abhorrendū opposita pp dissimilitudinē: ex frequēti ℞o vsu assaturarꝝ ⁊ exiccantiū siccus efficit ⁊ stipticus siue constrictus ⁊ adunatus in partibus sue substantie ⁊ propterea delectatur in vsu talium sibi similium. ꝓinde si laxo stomacho ⁊ extenso subito aduenīat q⁹ manifeste cōstringit ipsuz ⁊ coadunat qualia sunt sicca vel stiptica vel stomacho sicco ⁊ cōstricto que manifeste relaxāt ⁊ extendunt q̄lia sūt hūida nō solū alteratione cōplonis: sed etiaz mutatione subita cōpōnis ledet. ¶ ꝓz ēt p̄dicta assimilatio in medicinis assuefactis. ex qb⁹ corp⁹ nulla manifesta passione vel alteratione turbat quēadmodū in his q ex industria vel ex corruptione mētis nutriunt veneno: sicut visuz est in habitationib⁹ nostris de quodā ex pueritia fatuo: qui paulatim tm̄ assueuit esuz aranearꝝ vt postmoduz venaret easdē solicite ad edendum. ¶ Aer silr ⁊ quecūqz mediāte ipso alterāt corpus aliquā silitudinē sui mēbris imprimūt. ¶ Alia ℞o dicunt cōuenientiā quādā imprimere qū per dispōnē quā mēbris imprimunt ipsa mēbra non assimilant eisdē per formā cōplexionis: sed ꝓueniūt eis p tanto: q⁹ informant dispōnibus q⁹bus cōueniēter inclinātur ad illas res. Uerbi gratia. Exercitiū formalr nulla q̄litate disponit: sed tm̄ cū mēbra calefaciat ⁊ a supfluitatibus emundet ⁊ spiritib⁹ faciat abundare. Certū est q⁹ talibus fiunt exercitia promptiora: ⁊ contrariuz aūt imprimit assueta quies. Silr aūt ira ⁊ patientia ⁊ timor ⁊ audacia ⁊ tristitia ⁊ letitia ⁊ cetere passiones cordis in se nec frigide sunt nec calide nec sicce vel humide vel stricte vel late: sz q⁹ cor: ⁊ per ipās corpus his calefit ⁊ infrigidat ⁊ exiccat ⁊ humectat ⁊ ꝺilatat ⁊ ꝓstringit ⁊ hꝺ dispōnibus prompte inclinat ad passiones p̄dictas. ideo ꝓueniētia cuz eis acgrere ꝺi. ¶ Que ꝓueniētia nō solū in corde: sed etiā in toto corpore ꝺupl⁹ introducit. ſ. ex pte mēbrorꝝ ⁊ ex parte spirituū. Et ex pte mēbrorꝝ adhuc ꝺupl⁹. ꝓrimo imediate. z⁰ mediante humore. naz ad alterationes cordis seq̄t alteratio cuiuslibet mēbri. cū ℞o mēbra ſm q̄litates cordis alterātur. humor silius qualitatū multiplicat ⁊ ipsius multiplicatio fouet qualitates p̄dictas in corpe ⁊ in corde. ⁊ sic mutuo se fouent causando vel cōseruādo. Ex pte ℞o spiritus: qñ in accidētib⁹ animi ipse spūs acgrit dispōnes: quibus maxime ꝓmptus est. ⁊ etiā p̄parat ad illud accidēs p qō acgsiuit eas. Dispositiones aūt acgrit vel ex pte virtutis vitalis aut nālis vel ex motu suo sicut in letitia in qua p̄dicte virtutes ꝓfortant acgrit ab ea rꝝ opōne tēperamētū in qualitatibus ⁊ multiplicatione in quātitate atqz cōseruatione in sua copia ⁊ suba. que oia dispōnūt ad gaudiū. Ex motu ℞o acgrit in gaudio rarificationē cuz ꝺilatet in eo: ad quā duo sequunt. ſ. ꝓmptitudo ad motū ꝓpter subtilitionē sube eius. ⁊ z⁰ est attractio nutrimenti vel materie gnōnis ipsius. nā cum sit nālis inclinatio corporꝝ ad vitā: duz vacuū accidit nālr vt cū moueat per delationē sui ad partē oppositā motui sue māe sequitur ipsum illa mā que trahitur successiue a vasis que a spiritibus euacuant paulatim. ⁊ predicta duo disponunt ad gaudiū. In tristitia ℞o accidunt spiritui cōtraria que disponunt ad eam vt frigiditas ⁊ ingrossatio ⁊ ita de ceteris. ¶ In alys ℞o reb⁹ nō naturalibus conueniētia pari ratione poterit assignari: ex quibus liquide pz causa ꝓpter quā assueta per se minus molestāt: sed cōtingit p accñs amplius molestare. ſ. ꝓpter

Bal. aque ꝺul.

Bal. per accñs noct.

Cōuenientia cū rebus cōsuetis acgrit corpe z⁰.

vsum imoderatū:per quez virtus resoluit aut calor nālis extinguit:aut cōplexio mēbri corrūpit.vnde tūc ꝓmpta nō fiunt ad vsuz illarū rerū:sed potius horrent eas:& ideo frequēs vsus imoderati exercitij mēbra nō solū inepta sz impotētia reddit ad exercitiū:& frequēs vsus alicuius cibi ad nauseatiuā satietatē reddit eundē abominabilē stomacho.& sili mō in ceteris rebus. ¶ Un̄ regula gnālis est tā in potētijs q̄z in habitib⁹ q⁹ ois operatio cōtrariū habens cū frequentat̄ reddit virtutē a qua ꝓcedit potētiorem ad operandū & organū cuz quo exercet ꝓmptius ad eandez dum tñ intensiue vel extensiue nō sit imoderata.sed q⁹ ꝓportionet̄ virtuti atq3 subiecto eius.s.organo vel spiritui. nā si excederet videlz intensiue.s.per vehemētiā aut extē siue.s.per durationē tēporis.ꝓ accidēs debilitaret:videlz resoluēdo spūm.Causa ⁊o ꝓpter quā frequētia operationis alicuius habētis cōtrariū causat ꝓmptitudinē ad eandem in oibus est cōis:qz ꝑ ipsaz expellit dispositio ad cōtrariā & introducit ad eā que frequētat̄ sicut est tā oñsuz.

Regula gnālis.

¶ De rebus contra naturam. Cap.LXXXIII.

RES autem cōtra nām est gcḡd sanitati repugnat semp. Sanitas enim est nā sanabilis corporis ꝑut tale. Per hoc quidez q̄ dī repugnat sanitati separat̄ a nālibus.sed per hoc q̄ addit̄ semp distingui tur a nō naturalibus. ¶ Res aūt contra nām tres sunt in genere tñ.nā q⁹ repugnat sanitati vel repugnat vt forma opposita ei.& hoc est morbus & vlr lapsus:vel vt introducens aut imꝑimēs illā formā seu dispositionez:& hoc est causa morbi vel vt effectus oppositus effectui sanitatis:& hoc est accidēs morbi.Cōtingit tñ sepe vt vnū & idem sit morbus & causa morbi:& etiā accidēs diuersis respectib⁹. nā gutture apostemato ꝓpter vulnus apostema qdem est accñs vulneris & morbus in se.& cā opilationis vel coangustationis in meri vel canna. ¶ Lapsuū ⁊o gña tot sunt quot esse opz ea q̄ regrū ad sanitatē cū semp sint opposita circa idē.naz per lapsuz vniuscuiusq3 mēbroꝝ pōt constitui egritudo.Sunt aūt in genere ea ḡbus sanitas itegra cōsistit in vnoquoq3 sanabili corpore tria.s.cōplexio/compositio/& vnitas.quoꝝ vnūq̄q3 si corrumpat̄ corrumpit̄ sanitas. ¶ Et labit̄ corpus ab ea ꝑm duos lapsuū gradus ꝑmos.quoꝝ vnus est in quo iudicio sensus manifeste ledi tur operatio:& talis lapsus formalr cōstituit morbū.ꝑin de corpus & mēbra patientia talē lapsuz actu egra dicunt̄. Alius ⁊o gradus est in quo nondū sensibilr lesa est operatio mēbri alicuius vel operationes totius corporis:sed tñ sensibili perpendit̄ euidētia q⁹ nō sunt ita perfecte & moderate sicut in corpore tēperato.& hec oia dicunt̄ largo nomine sana lapsa.In quo lapsu tanta est latitudo q⁹ in tres portiones distinguit̄.Nā aliqua sunt corpora tam parum recedētia a tēperaméto.q⁹ sine impressione fortiū causaꝝ nō labunt̄ in egritudinē actu.& talia quidē parū lapsa nominant̄.tñ lesa sunt ꝑm veritatez.lz insensibilr sed cōiter largo noie vocant̄ absolute sana. ¶ Alia ⁊o sūt que a causis debilib⁹ celeriter cadunt in egritudines.& ꝓpter noiantur egrotatiua:quasi frequēter egrotātia.Proinde q⁹ nūq̄ de se possunt resistere ledētibus causis:appellata sunt a q⁹busdā egra simplr.Egra quidē ad dīaz parū lapsoꝝ.simpliciter ⁊o ad dīaz egroꝝ in actu que dicunt̄ egra vt nūc. nā egra simplr sunt quecūq3 talia ex generatiōe.egra ⁊o vt nunc.Quecūq3 a causis supuenietib⁹ post gnōnē facta sunt egra. ¶ Et sili rōne dicunt̄ corpa sana & neutra simpliciter & vt nūc.illa enim dicunt̄ simplr talia:qñ a causis inherentibus semp talia sunt.ista ⁊o vt nunc:qz nō sūt talia nisi ex causis in aliquo tēpore sue durationis euenientibus accidentalr,& ꝓinde neq3 semp. ¶ Ex ḡbus ꝑz:qñ sanū simplr & egrū vt nūc:aut ecōuerso ꝑt cōcurrere nō implicata cōtradictione.nā tale simplr dī non a dispōne vel habitu:sed ab innata seu nāli potētia vel ipotētia que semp inheret corpori radicalr.Un̄ tēperatus ex generatione semp hz innatā aptitudinē sanitatis:lz in aliquo tēpore particulari careat eius habitu pp regimē aut cetera corrūpentia sanitatē que tūc occurrerūt quēadmodū ecōuerso.Cholericus ex gnōne semp qdē lapsus est q̄tum ad nālem impotētiā sed in hyeme sanus est vt nūc:ex habitu sanitatis acḡsite beneficio tēporis:sicut aligs ex gnōne sp est cōtinēs.i.habēs nālē in potētiā cocundi:sed ex regimine particulari fit aliquādo coitiuus. ¶ Alia ⁊o sunt corpora que causis ledētib⁹ medio mō resistūt:qz nec ita fortiter vt parū lapsa:nec ita debilr vt egrotatiua.& ideo oñr esse mediū inter ꝓdictā cōparationez ad corpus ꝑfecte sanū & actu egrū:qz nec tñ appropinquant ad ꝑfecte sanuz vt parū lapsa:nec tñ ad actu egrū vt egrotatiuū.& ideo ēt ꝑ respectū ad predicta extrema vocant̄ neutra ꝑm ꝓsideratione expressaz in tractatu de intentione medicoꝝ.non inquātū neutra ꝑ abnegationē extremoꝝ:sed ꝑ participationez vtriusq3.Et hoc est tribus modis ꝑm q⁹ triplr ꝑt extrema participari:qz vel participant̄ indistincte.& tunc fit neutrū:qđ vere dī esse mediū sanissimi & egerrimi corporis:qz vere amplectit̄:& quantū ad iudiciū sensus hz extrema cōmista & indistincta vel participant̄ distincte:qđ nequit esse nisi duob⁹ modis.s.aut qz in diuersis ptib⁹ corporis in eodē tēpore:vel qz in eisdē diuersis ptib⁹ corpis in diuerso tpe:& oēs has dīas neutri cōsiderat medic⁹:qz saltē in inuentionē causarū salubriū iuuāt eum quēadmodū patebit in parte operatiua. Dia igit̄ predicta tria corpora lapsa medicus iccirco reponit sub latitudine sanitatis dicens ea esse in genere sana lapsa:& nō egra qz nō debet̄ eis regimen curationis sz ꝓseruatiuū aut ꝑseruatiuū.

Res ꝑ naturaz sunt tres in genere.

Lapsuz gña sunt tria:sicut tria sūt q⁹b⁹ sanitas integra cōsistit.

Corpus a sanitate labit̄ ꝑ duos gradꝰ.

Sanitas lapsa latitudinē hz tres portiones habentē.

Corpa sana & neutra simplr & vt nunc dicti ꝑnt.

Sanū simplr & egrū vt nūc aut ecōuerso possunt cōcurrere.

Extrema ptici pari possūt 3r.

¶ Morboꝝ genera in cōi medicus ꝓsiderat in duob⁹.s.in causis effectiuis & in lapsuz formis.Et quātū qdē ad cās efficientes ipsoꝝ gnaz sunt ꝓgenera.s.regionales/epidimiales/vary/& inequales/hereditary/ptagiosi. ¶ Regionales ⁊o sunt qui multiplicant̄ in aliqua regione pp cōia & nālia regionis que sunt aer & aqua.& nutriētia. Un̄ strictura pectoris multiplicat̄ in habitationibus quaruz aer est frigidus & siccus & bozealis:& silr vbi vina cōiter sunt acerba.Calculus ⁊o renū & vesice vbi aque sunt sabulose & argillose.opilatio ⁊o splenis & epatis vbi lutose.botiū guttu ris vbi vinose.Dysenteria ⁊o vbi salse sūt & nitrose.Lypa & ophthalmia flegmatica vbi abundātia persicoꝝ.Squinantia ⁊o vbi frequentat̄ esus tuberū & fungoꝝ & sic de cōsimilibus.Dicunt̄ aūt gnāri a cōib⁹ causis ad dīaz diuersoꝝ & inequaliū:sed cū addit̄ a nālib⁹ regionis hoc fit ad dīaz duoꝝ.s.epidimialiū & regionaliū ꝑ accñs. ¶ Epidimiales ⁊o sunt q⁹ multiplicant̄ ex causis accidētalr corrūpentibus aerē vel aquas aut nutrientia regionis sicut cadauera & morticinia reptilium & vapores ipsoꝝ & nebule. Interpretat̄ aūt epidimia superior corruptio:qz multiplicatur accidentaliū egritudinū que raro cōtingit in aliqua regione:lz ꝓuenire possit ex corruptione aquaꝝ & nutriētiuz sicut fructuū.tñ raro cōtingit ista corrumpi absq3 cōi corruptione aeris.Pōt enim ꝓtingere vel casualr vel per industriā hostiū vt fons cōis ificiat aliquo venenoso.vel aliqō granū panificū ab alienis regionib⁹ asportatū sit in foueis ꝓpria reseruatione infectū:sed si ex nebula corrumpat̄ iam ꝓcedit ex aere.Dī aūt corruptio aeris ois mutatio trā sgrediēs cursuz nāe in qualitatibus aut suba.In q̄litatib⁹ vt sit calidior aut frigidior ꝛc.q̄ deberet esse ꝑm nālez exigentiā tēporis.In suba ⁊o qū inficitur admistione vapoꝝ tendentiū ad putredinis malitiā aut vniuersitatis

Morbi regiōales.

Morbi epidimiales.

Morbi varij ⁊ inequales.

alicuius. ¶ Terty ℞o sunt illi q ex malo regimine vniuscuiusq causant: ⁊ ideo ét tales dicunt vary ⁊ inequales ad ℞iaz ꝓdictoꝝ. Nam regionales ⁊ epidimiales vnius spēi sunt in oibus corporibus habitationis cum oriant ab vna cā cōi. Sed qz regimen vniuscuiusq diuersum est vt plurimū a regimine alteri⁹. iccirco morbi ex diuersitate regiminis orti sunt vtplm vary quo ad spēz. Nā in vno quotidiana. in alio tertiana ⁊c. Qz si fuerint eiusdē spēi vtplm tamē quo ad accidētia sunt inequales vel dissimiles: que ineq̄litas nō est ita manifesta in supradictis.

Morbi hereditarij.

¶ Hereditary ℞o sunt q ex generantibus ꝓpagant in genito ꝓpter impressionē factā in mālib⁹ ꝓncipys gnōnis a corporib⁹ generantiū. qui morbi quātū ad cōem experientiā sūt podagra ⁊ ptisis. ⁊ lepra ⁊ tinnea. ⁊ illa scabies quam arabes vocant baras. ⁊ est gen⁹ ad impetiginē: ⁊ calculus renuz ⁊ vesice: ⁊ vena innālis oculi que vocatur ẹebel in arabico.

Morbi cōtagiosi.

¶ Morbi ℞o cōtagiosi dñr q a cōtagio causant. Est autē ꝓtagiū approximatio corpoꝝ adinuicē. Et dr a con qđ est sil ⁊ tango tangis. Un oēs illi morbi sunt ꝓtagiosi qui corporibus iprimunt ex approximatione ipsoꝝ ad corpora patientia morbos illos. Et hi cōiter sunt lepra: scabies: variola. feb. pestilētiales: apostemata venenosa maxie in locis angustis. epidimia. ophthalmia. ptisis ⁊ baras. ⁊ ét scrophe. congelatio dentium ⁊ ẹebel.

¶ Quantū ℞o ad ꝓsideratione ipsoꝝ lapsuū diuidit morbus in simplicē ⁊ cōpositū. ⁊ simplex qdem est in quo tm̄ vnus est lapsus. Cōpositus aūt in quo plures lapsus diuersaꝝ specieꝝ cōcurrūt.

Morboꝝ simplicium ⁊iz sūt genera.

¶ Simpliciū igit ꝑma genera sunt tria. eteniz ⁊ ꝑmū est genus morbi qui fit in ꝓpone. ⁊ vocat morbus ꝓsilis. vel cōsimiliū mēbroꝝ: qui pro tāto appropriat eis: qz totū id qđ pertinet ad qđditatē ipsius inquātū est morbus accipit ex ꝓprys mēbroꝝ cōsimiliū. nā ⁊ ipsa qualitas que formalr cōstituit morbū est imediata dispositio mēbri cōsilis. ⁊ tm̄ eius actionē ledit imediate.

¶ Scōm ℞o genus morboꝝ est in cōpositione qui vocat officialis. appropriat aūt officialibus. tum qz ipsa mala qualitas seu dispositio imediate cōuenit officiali. tuz qz imediate ledit operationē: qz nō cōuenit ei nisi ꝓut existit officiale.

Continuitas ꝓprie nō cōuenit in mēbro officiali ⁊ ꝓsili.

¶ Tertiū ℞o est in cōtinuitate ꝓpter quaz vnitas reperit in mēbris tam officialibus q̄z cōsimilibus: ita q̄ q̄diu cōtinuitas nāliter saluat in eis tandiu ét vnitatē habēt. nullū eniz mēbrum consimile vel officiale est vere vnū. ſ. vnitate quā dz habere per nām nisi partes eius habuerint cōtinuitatē quā p nāle habere debent. Quia igit vnūqđq mēbrū officiale vel cōsile per suā vnitatem est vnū. Dinc est q vnitas est ꝓprie qđā cōe vtriq. Continuitas ℞o ꝓprie nō cōuenit nisi cōsili ⁊ nō officiali inq̄tū officiale. nā manus nō dz cōtinuitatē in oibus partib⁹ ei⁹ inquantū est manus. Sed quia nec in officialibus nec in cōsilibus corrumpit vnitas nisi soluta cōtinuitate in consimilibus. Propterea inoleuit vsus apud medicos vocare morbū cōem solutionē cōtinuitatis: cū tm̄ ꝓprie sit corruptio vnitatis. ⁊ ideo alq vocāt eū solutionē vel corruptionē singularitatis. nā p vnitatē est vnūqđq singulare. i. indiuisuz in se. ⁊ diuisuz siue distinctū ab alys.

Quō solo cōtinui separetur ab alīs duobus gñib⁹ morbi.

Hoc aūt genus morboꝝ interdū a medicis separat a ꝓdictis duobus generibus. Itaq nec appropriat cōsilib⁹ nec officialib⁹: sed dicit cōis nō ab actualitate sed a passibilitate. ls enim semp sit morbus in aliquo cōsili: nō tm̄ semp est morb⁹ in officiali nisi per accidēs. tunc enim est per se morbus officialis q̄ per eum ledit vnitas actionis que debet officiali p se. Si eniz aliqđ ꝓsiliuz incidat nō est toto iam ipsius cōsilis actio nō est vna. Si ℞o ex toto maxime trāsuersaliter separat in ptes tūc nō tm̄ eius opatio. ſz ét ipsius organici nō erit vna cū corrupta sit vnitas cōpositionis ei⁹.

Jam aūt ex his pz q nō dr cōis a cōsideratione imediati subiecti: nec ét ꝓsideratione eius qualitatis qua membrū fm rē informat: qm̄ hic nō est nisi vel cōplexio vel cōpositio: sed a cōsideratione eius qđ fm rez cōe est: ⁊ ꝓsilibus ⁊ organicis ⁊ coꝝ actionibus. ſ. vnitas. qm̄ igit iste morbus ꝓsiderat fm id qđ in mēbris pōt esse ꝑm⁹ imutandi vel ledendi actionē alr q̄ cōplo vel ꝓpositio. tūc separat a predictis ⁊ dr cōis. qm̄ ℞o considerat ſz id qđ in ipso realiter mēbrū informat. tunc medicus reponit ipsuz sub gñe morbi officialis: quēadmodū Hal. in z⁰ megathecni cū dicit q ois morb⁹ est aut cōplonis aut ꝓpōnis. nā solo cōtinuitatis realr nō est nisi malitia ꝓpōnis vel ex parte forme vel ex pte positionis: ⁊ vtraq predictarū cōsiderationū indiget medicus. naz in via distinguendi genera morboꝝ necesse est ponere q sint tria: qm̄ diuisio actionis nec signat supra ꝓprios ꝓsiliuz: nec supra ꝓprios officialiū: sed supra cōem. in cōsideratione ℞o ꝑmoꝝ generaꝝ opis curatiui nō differt morb⁹ cōis ab officialib⁹. Prima. n. opa curationis que tm̄ respiciunt morbū nō sūt nisi duo. ſ. medicari ⁊ manualr operari. applicatio aūt medicinaꝝ p se ordinat ad correctionē ꝓplonis. manualis aūt opatio ad correctionē solonis ꝓtinuitatis ⁊ morboꝝ officialiū ſz q ambo largo mō sunt malitia cōpōnis. Iterū etiā qm̄ opus curationis variat quātū ad omne regimen. nō solum ex parte forme ipsius morbi: sed ⁊ ét ex pte subiecti imediati ei⁹. ꝓpterea medicus interdū dziaz morbi accipit a subiecto imediato. ⁊ fm hanc ꝓsiderationē qñqz reponit solutionē ꝓtinuitatis sub morbo cōsimili quēadmodum Hal. in pte ꝑma de morbo ⁊ accidenti vbi de morbis agit cōpositis. semp eni subiectū imediatū eius est mēbrū cōsile vt caro aut os ⁊ neruus ⁊c. sic ergo pz qualr interduz dicit precise cōsilis interdū officialis. ⁊ interduz ab vtroq separat sicut morbi genus aliud ab eis ⁊ cōmunis tunc appellatur.

De morbo cōsili ⁊ eius diuersitatib⁹ ét quo ad curam.

Est igitur morbus cōsilis malitia cōplonis sensibiliter ⁊ imediate ledens opōnē mēbri cōsilis in quo est. cōsiliuz aūt ⁊ ét quozūcūqz alioꝝ morboꝝ diuersitatē in tot reb⁹ ⁊ tot modis cōsiderat medic⁹ quot sunt ⁊ gb⁹ morbi sanatio variari pōt. Nā cū cognitio morborū querat a medico ꝓp ingeniuz sanitatis tm̄ ab eo dz extendi q̄tū est necessariū ad inueniendū formā recte sanationis. ⁊ ideo ad cognoscēdū pfecte discrasias: nō sufficit medico solū nosse qz hec est ca. ⁊ illa frigida: qm̄ in cadē specie discrasie q̄tū ad q̄litatē repit multa diuersitas ꝓp quā necesse est vt variet aliq̄lr opus sanatiōis. ¶ Duius aūt gratia ponem⁹ exēplū in discrasia ca. lz enim in oi tali sit necessariū infrigidantibus vti. tamen cuz cōplexio intensioꝝ fuerit in vno subiecto q̄ in alio necesse est vt infrigidans intensius applicet vni q̄ alij ⁊ in eodē ét corpore posito q hic cerebrū ibi epar aut hic caro. ⁊ ibi os parent discrasiaz. ca. in eodē gra. nō tm̄ eisdem ⁊ eque infrigidantibus vtrobiqz cōueniet vti nec eodē mō ꝓparatis aut applicatis. Silr quoq si hic discrasia fuerit vlis sicut in febribus alr ifrigidatio sanatiua perficiet q̄ si tm̄ esset in vno mēbro. Ipsa ét fe. lz q̄tū ad spēm qualitatis cadē existat discrasia. ſ. calida. tm̄ multiplicē diuersitatē acqrit. nō solū ab intēsione ⁊ remissione calozis. ſz ét a causis generātibus ⁊ gnōnis mō que necessario diuersificant opus curationis posito enim q eadē causa feb. genuerit in duobus corporibus. ⁊ in cunctis particularibus conformet. si tm̄ fuerit modus generationis diuersus infrigidādi opus necessario variabit. nam si aere nimis calido duo pueri ceciderūt in ephemerā: ſz alter qz caput tenebat soli expositū. alter ℞o qz fecerat in stupha diuturnā mozā. Jaz pz q tali debet infrigidatio capitis cū medicinis. cū ibi sit minera inflāmationis spirituum. huic aūt infrigidatio pectoris ⁊

maxie cū inspiratione frigiditatis. Unde ſm hoc rectum eſt caput illius epithimare cum frigidis. ⁊ hunc exponere frigido ⁊ libero aeri. Patet igit iam ex predictis q̄ differentias febriū cogit medicus in multis attēdere. que differentie: ꝫ nō ſint eſſentiales q̄ſtū ad qualitatē febrilē que ſemp eſt caliditas intenſior aut minus intenſa. tñ medico quātū ad finē ad quē cognitionē ordinat febriū ſpēz ſilez. poſtq̄ certā faciūt notitiā de ſpe ſe. ꝫ forte cū alys. Sunt enim quedā accidētia comitantia ſe. aliquā inſeparabilr que ſunt cōia taz feb. q̄ aly paſſioni vel cauſe ſicut alique dīie pulſuū: que tñ cū alio accidēte faciunt notitiā certam de ſpe ſe. Silr quedā antecedētia vel ſuccedētia neceſſario p ſe vel cū alys certā faciunt inde notitiā ſm q̄ ſūt p̄ria vel cōia. ¶ Et ſic vlr intelligere cōuenit de qualibet cōplexionis malitia cuius diuerſitas in quatuor ꝫz genus cōſideraī a medico. Quox vnū eſt eſſe ipſius male cōplexionis. aliud eſt ſubm. tertiū cā. quartum aūt ſpēs q̄litatis. Iterū aūt q̄ſtū ad eſſe duo conſiderat ſm q̄ duo ſunt que pertinēt ad eſſe ipſius. ſ. operari ⁊ inherere. Quantuz ad p̄mū cōſiderat medicus in mala cōplone tñ qualitatis efficaciā. ¶ Quātū ad 2m xo cōſiderat ſue informationis dīiaz. ¶ Efficaciā xo male q̄litatis cōſiderat medicus in duobus in q̄b⁹ ipſa qualitas innālis ſuā vim manifeſtat. Primū enim ſenſus eſt tactus cuius eſt ipſa p̄priū obm. Uñ cū de p̄prys obiectis certe ac p̄prie iudicet q̄ſq̄z ſenſus neceſſe eſt medico p tactū nō ſolū infirmi ſed p̄prium inueſtigare vim male cōplexionis. Nā ſm q̄ diuerſimode pōt imutare tactū maxime rectū ⁊ tēperatū ſm hoc cōſtat q̄ diuerſificaī gradus intenſionis ⁊ remiſſionis ipſi⁹. ⁊ ex imutatione etiā tactus perpendit diuerſitas quā acq̄rit qualitas ex ſubiecto. Uñ in diſcraſys in q̄bus maior cōtingit diuerſitas. ibi maxime neceſſe eſt earū dīias tactu diiudicare. ſicut in diſcraſys calidis ⁊ p̄cipue in febrib⁹. ⁊ ideo Yppo. in epiſtola. ⁊ Hal. ſequens eius veſtigia in de differētys feb. attendere docent formā ſub qua tactū imutat calor febrilis. nā in q̄buſdā mordet tactum ⁊ quaſi ſpaſmat velut calor carbonuz. In alys aūt pungit ⁊ puſtulat velut flāma. In alys xo calefacit vt vapor aque vel vini vel olei ⁊c. Quibus imutationibus eſſentiales febriū differentie cognoſcunt. ⁊ magna eſt peritia medici talia diſcernētis que ſine multa ⁊ longa experientia nō acquirit. ¶ Scōm aūt in quo diſcraſia ſuā efficaciā manifeſtat eſt naturalis operatio corpis quā ſenſibilr ledit p̄pter imutationē quā facit in mēbris cū ſit quedā vis imutatiua ſanabilis corporis: ⁊ ideo diuerſitas imutationis eius q̄tuz ad efficaciā variabit ſm diuerſitatē graduū intenſionis ⁊ remiſſionis q̄bus excedit tēperamētū. que varietas multiplicaī ſm diuerſitatē operationū nālium corporis vt pulſus anhelitus ſomni vigilie cognitionis ⁊ motus atractionis retentionis ⁊c. In oībus enīz intenſio ⁊ remiſſio qualitatis cauſat variū nocumēti gradū. exceſſus aūt male q̄litatis in lapſu cōplonis diſtinguit quo ad gradū p quātitatez nocumenti qō facit in actione. Uñ cum oīs morbus ledat ſenſibilr actione neceſſe eſt vt oīs diſcraſia cōſtituens morbū excedat tēperamentū in tertio gradu. ſed ſi tñ diminuit actionem excedit in p̄ncipio tertij gradus. Si xo mutet in formaz innālis actionis oīno excedit in fine tertij. cū aūt oīno aufert actionez aut corrūpit ſubam mēbri. tunc iam excedit in quarto gradu. Ex q̄bus etiam pz q̄ in corporibus parū lapſis excedens qualitas parūz recedit a tēperamēto per latitudinē p̄imi gradus: in neutris xo decurrit a p̄ncipio ſcōi vſq̄z ad mediū. in egrotatiuis aūt elongaī vſq̄z ad finē eius. ¶ Ex pte xo adherentie malitia cōplexionis diuidit in perfectā ⁊ in iperfectā. Imperfecta xo dī q̄diu eſt in fieri. ſ. dum mēbrū perſiſtit in alteratione: q⁹ xo q̄diu durat alteratio mēbri nō ſpoliatur oīno a ſua nāli cōplexione: imo cuz ea reſiſtere non ceſſat innāli qua ipſuz alteraī. ita vt ſic alterutrū pugnet donec altera vincat ſibi rebellē. Ideo talis mala cōplexio iperfecta vocaī a medicis diuerſa p̄ro tanto: q̄ñ aliena eſt ⁊ extranea mēbro ac oppoſita ſue cōplexioni. vnde cōtingit q̄ ſentiī a mēbro. Naz nihil ſentiī niſi p̄ut eſt a ſentiente diuerſuz: ꝑpter qō ſenſus fit ſolū in alteratione ſentientis membri. Si xo ſua cōplexio: per quā ſentit alterationez: vincaī ab extranea. iam mala complexio eſt in membro perfecta ⁊ conuerſa in habitu: ac membro etiam coequata. ita vt non ſit velut in ſuperficie partiuz eius voluntas ſicut ante: ſed ipſum vndiq̄z cōprehendēs ⁊ occupās. ⁊ iō ab excellentibus viris appellaī equalis. ab alys xo manſiua: q̄ñ habituata eſt ⁊ iam fixa. nec ſentiī a membro velut antea ſentiebaī diuerſa. nam quēadmoduz equalis eſt terminus diuerſe q̄ vincit nāl⁹. ſic termin⁹ eq̄lis eſt corruptio mēbri ⁊ amiſſio vite. que oia iam ſunt expoſita ſupra tractatū Hal. de malitia cōplexionis diuerſe. ¶ Quātuz xo ad ſubiectū duas ſilr dīias hz. nā ipſius quedā eſt vlis. quedā particularis. Et vlis qdē eſt in qua mēbra corporis vniuerſa ꝫ inequalr. tñ innālr alterantur ſicut in febribus ⁊ in carnoſa hydropiſi ac vlī cōgelatione corporū nimibus cōcluſox. Particularis aūt eſt in qua mēbrū aliqō corporis innāliter diſponiī ſicut in vſtione pedū ⁊ manuū ⁊ lachrymis oculox. ¶ A cauſis aūt accipiunt ſpecifice differentias. ſicut q̄ñ diſtinguunt p cōſiderationem humoris vt hec diſcraſia ca. ſecernit ab illa q̄ñ hec cholerica ⁊ illa ſanguinea. Similr quoq̄z in frigidis. hec a melācholia. illa vo a flegmate: vel ſicut q̄ñ per conſiderationem aliaruz cauſarum. vt hec a putrefactione: illa xo ab igne. ¶ Differentie xo male cōplexionis ſimplicis quātuz ad ſpecies q̄litatis ſunt quatuor. ſ. ca. fri. ſicca. ⁊ humida. ⁊ calida qdem eſt illa in tñ per exceſſum calitatis actio mēbri vel corporis ledi pōt percipi. ⁊ ſilr de alys trib⁹. ¶ Certificaī aūt medicus de veritate iſtox morbox experimēto ⁊ rōne. Experimēto qdem. nam ſepe videmus intātum igne ſupcaleſcere membra vt manifeſte doleant. Interdū aūt aere niuoſo tñ infrigidanī vt ſenſuz ⁊ motū amittāt. Q̄ñq̄z xo taz imoderate ſiccanī vt cutis adhereat oſſib⁹ ⁊ ruga p̄manet in ſua cōtractione. Frequenter aūt humeſcunt adeo q̄ lubrica fiūt ⁊ vix digiti ſtringi poſſunt. Ratione xo certificaī in mēbris q̄bus licz eē diſcraſiam. q̄ñ p̄eter imutationez cōplexionis eox ſenſibilr ledit operatio: nam cū p̄ncipiuz formale mēbri quo perficit operatio nē ſit cōplexio vel cōpoſitio neceſſe eſt vt eius actio ledatur. Leſo altero vel vtroq̄z. Sepe xo cōtingit vt illeſa cōpoſitione ledaī aliqō opus corporis. quap̄ropter relinquitur neceſſario q̄ aliqō mēbrox q̄bus pertinet operatio ſit aliqua ſpecie cōplexionis diſcraſiatū. Si enim operatio perficiaī vnico tñ mēbro neceſſe eſt ipſuz imutari aliquo p̄dictox modox. Si xo pluribus quēad⁹ opatio anhelitus atq̄z vocis vno tñ mutato poterit actio ſenſibilr ledi.

Morbus officialis eſt mala vel innālis compoſitio pertinēs organico mēbro rōne partis p̄ncipalis eius vel alicui⁹ ſuaz coadunātiū ſimplr ⁊ imediate ledēs opōné que debeī eidē inq̄tū organicū eſt. Pluribus enīz p̄tib⁹ organici patiētib⁹ innālē opōné. Solū illi⁹ p̄tis mutatio p̄ſtituit morbū toti⁹ p quā imediate leditur opus totius organici. Si xo mutatio vni⁹ partis nō ledat ipſuz niſi mediāte mutatione alteri⁹ p̄tis: tunc p̄ma mutatio diceī cā morbi totius organici. ⁊ ſcōa diceī morb⁹ eius dē. Innālis. n. cōpoſitio accidēs vue ſi viſuz imediate vel p ſe ledat ſicut opilatio eius. pculdubio morbus erit toti⁹ oculi cū per eū actio toti⁹ ledaī imediate. ſz innālis com-

Diuerſitas malitie cōplexionis ſm genus in q̄tuor p̄ſiderat.

Efficaciaz qualitatis male i duobus p̄ſiderat medicus.

Malitia cōplonis conſiderata ex parte adherē/

tie diuidit in p̄fectaz ⁊ iperfectā

Als violētia.

Malitia cōplonis ex pte ſbi cōſiderata duas habz differētias

Malitia cōplonis a cāis duas ſpecificas dīias accipit.

Malitia cōplonis quātū ad ſpēs q̄litatis q̄tuor hz dīias.

Medicus certificat de morbis rōne ⁊ experimēto.

positio ꝯiunctiue qua visus imediate nō ledit sicut est vn gula vel ꝯbel nō est ꝓprie morbus totius oculi.sed innā lis mutatio cornee:mediante qua ledit visum.mutatio ẋo cōiunctiue cā est morbi toti⁹.¶ Morboꝝ officialiū gīa tot sunt quot ꝛ ea que regrunt ad cōpositionē nāle cuiusli bet organi.hec aūt sūt forma que greco vocabulo plasma dī ꝛ quātitas ꝛ numerus ꝛ positio.Medici ẋo ꝑ q̄̄titatē intelligunt hic nō genus ꝑdicamēti.Naz illud ꝯtinet,sub se numeꝝ.ꝛ a tali quātitate nō diuidit numerus.sed sumi tur hec quātitas pro mēsura cōtinui ſm oēs diametros q̄ vocant magnitudo.iuxta modū quo queri solet,quātū est istud corpus:ꝛ rndet bicubitū tricubitum in longitudine. vnius aūt cubiti in latitudine ꝛ palmi vnius in spissitudie ꝛ sic de alys.Est igit morbus in forma innālis mēbri for matio qua simplr ꝛ imediate ledit opus qđ ei debetur in quātū officiale.silr quoq; de religs tribus generib⁹ intel ligere ꝓuenit.¶ Morboꝝ aūt in forma tot sūt spēs quot ꝛ ea que nālr requirunt ad debitaz mēbri formationem. Hec aūt gnq; sunt vt patuit ex operibus formatiue.ſ.figu ra/cōcauitas/meatus:q etiā pozrus ꝛ foramē ꝛ via noiatur frequēter.Differūt aūt cōcauitas ꝛ meatus.naz cōcauitas est forma qua,mēbrū disponit ad capiendū vel cōtinēdū aliqd rōne spatiositatis ꝛ inde vocat cōcauitas alio noie spatiū.Meatus aūt est forma disponēs ipsuz ad hoc vt ab vna eius extremitate in aliā ferat aliqd siue trāseat.ꝛ pro inde noiat via siue meatus,quartū aūt qđ ad formā mem bri regrit lenitas est.gntū ẋo asperitas vel ecōuerso.Pri me igit spēs morboꝝ in forma erūt gnq; tnmō.ſ.in figu ra vel in ꝯcauitate vel pozro vl lenitate vel asperitate.Cū aūt figura sit superficies que linea vel lineis terminat ad figurā membri pertinet ois dzia superficiei/vel linee vt ro tundū vt triangulare ꝛ quadrangulare ꝛc.ꝛ cōcauū ꝛ con uexū ꝛ planū ꝛ obliquū ꝛ rectū.ita q̄ oibus his differen tys figure pōt formalr cōstitui morbus qñ aliquo predi ctoꝝ modoꝝ innāliter organū figurat.¶ Erit ergo mor bus in figura innālis formatio mēbri ſm rōnem superfi ciei vel linee sensibilr ꝛ imediate ledens ꝛc.ſm rōnē qđē superficiei vt qñ cōcauitas plante pedis carne replet.tūc eniz efficit supficies eius innāliter plana vel si nimis ex crescat caro replens innālr cōuexa.qb⁹ figuris manifeste leditur saltus ꝛ cursus.ſm rōnem linee:sicut quādo tybia reflectit intra vel extra. Nam tunc innālis obligtas eius totū motū processiuuz impedit manifeste.¶ Morbus in cōcauitate est innālis formatio mēbri quātum ad spatiuz ledens vel impediēs manifeste.ꝛ imediate nālē capacita tem vel cōtinētiā vel aliud opus mēbri.Contingit autem hic morbus duobus modis ex qb⁹ due spēs ipsius prouc niunt.ſ.qz aut diminuit vel auferr spatiū nāle:vel qz gene rat innāle.In ꝑmo ẋo ꝓhibetur membrum recipere vel cōtinere qđ dz vel quātū dz sicut in stomacho cibus:ꝛ aer in pectore:qñ alterū ipsoꝝ stringit vel replet aut glutina tur.Differūt aūt hec tria.nā cōstrictio est approꝑinquatio laterū membri ad centrū ipsius.Repletio ẋo est occupa tio spatij eius ab alio corpe.Cōglutinatio ẋo est coherēs applicatio distantiū superficierū vel partiuz eius.¶ Qñ ẋo generat innāle spatiū:tunc si cōtingat hoc per deper ditionē subē quēadmodū in vulneribus ꝛ in collectioni bus apostematū ad genus solonis cōtinuitatis pertinet ta lis morbus.Primo scilz rōne corrupte vnitatis in mēbro ꝛ eius actione.Secūdo ẋo pertinet quātitati vel numero ꝓpter deperditionē substātie.Tertio forme.nā ibi fit con cauitas nō necessaria mēbro.qz manifeste impedit mode ratā cōtinentiā atq; retentionē mēbri.nō solū que ꝓuenit ei:vt est mēbrū cōsimile:sed ēt eā que cōuenit vt est orga nicū:sicut accidit vesice:quādo collū eius efficitur innālr cōcauū deperditione lacerti.Si ẋo sine deperditione sub stantie nequit hoc fieri nisi per dilatationē imoderatā mē bri cōcaui seu spatiosi.Proinde cuz dilatatio ꝛ cōstrictio sint dzia:quēadmodū innālis cōstrictio cōtinet sub gene re morbi in forma:silr dilatatio quapp imoderata dilata tio pupille morbus est in spatio prohibēs moderatā capa citatē lucis:ꝛ ꝑ ons ledēs visus.¶ Morb⁹ aūt i pozro est inālis formatio mēbri quātū ad meatū aut viā ledēs ime diate nālē deportationē vel delationē rei per mēbrū.In naturalis aūt formatio ſm pozrū eisdez modis fit qbus ꝛ mutatio ſm cōcauitatē.ſ.p corruptionē nālis vel per ge nerationē innālis.In ambobus eniz morbus cōstitui pōt teste Hal.qui dicit q̄ species morboꝝ in forma sunt cōca uitas ꝛ foramina qbus mēbꝝ nō indiget vel eorū,amissio ne cū ei sint necessaria.Igitur si foramen innāle vulnere vel fistula vel in generatione fiat in vesica in virga talr vt vrina vel sperma diuertatur a naturali meatu morbus erit ſm pozrū.Si ẋo naturalis pozrus corrumpat nālis trāsitus alicuius corpis per eū manifeste ipedit:sicut in cōstrictione ꝛ cōglutinatione:ꝛ ēt sicut in opilatione.Re pletio aūt ꝛ opilatio rei cōueniunt:sicut concauitas ꝛ poz rus:hec eniz duo in hoc cōi qđ est habere spatiū ꝓueniūt: sed differūt rōne:vt supra patuit:silr opilatio ꝛ repletio cō ueniunt in hoc effectu cōi qđ est occupare spatiū:sed diffe runt in ꝓprys.Naz occupatio spatij a repletione facta ꝑ hibet in mēbro locari vel recipi quātū aut qđ nā ordina ta regrit:in opilatione ẋo ꝓhibet transitum eius de vna extremitate mēbri ad aliā.Proprie igit opilatio est inter ruptio meatus aut pozri causata a corpore intercepto ꝛ ꝑ hibente transitū vel delationē rei necessarie per eundem pozruz:sicut accidit in oibus mēbris perforatis:qñ in con cauitate foraminis apostemat:vt in epate ꝛ stomacho ꝛ intestinis ꝛc.In quo casu raro accidit qn plures morbi cō currant.in oibus enim mēbris que nō solū exercēt opera tiones cōes.ſ.quatuor naturaliū virtutū:sed ēt habent ali quā ꝓpriaz per quā seruiunt alys:qualia sunt predicta:si eoꝝ apostemet cōcauitas:certū est q̄ membrū in essentia sua patiatur morbū cōsimilez rōne male cōplexionis aut qualitatis māe apostematis.Rōne quoq; tumoris preter nām intercipit meatus cōcauitas.Ita vt sensibilr transi tus per euz impediat:ab eodem etiā spatiū eius occupa tuz capacitatis patit detrimentū:sicq; diuersis rōnib⁹ cō currit morbus in cōcauitatē atq; foramen:sed ipedimētū spatij vel capacitatis interioꝝ mēbroꝝ:nō adeo perpen ditur euidentibus signis quēadmodū ipedimentuz pozri vel transitus.Nam per hoc ledunt imediate cetera:qui bus seruit delatio facta per ipsum:ꝛ ideo ceteroꝝ lesione cognoscit q̄ si mēbrū cōcauū aut perforatū nullā habeat actionē ꝓpriā qua seruiat alys:tūc apostema siue cōcauita tis erit solūmodo morbus vnus.ſ.essentie mēbri sicut apa in concauitate matricis:nam ex parte tumoris;iz fit inna turalis:possibile tamen est vt sensibiliter nec ledit capaci tatem nec transitum.¶ Morbus autez in lenitate est in naturalis formatio membri quantū ad lenitatē sensibilr: ꝛ imediate ledens operationē ipsius.¶ Et similr morb⁹ in asperitate:qui sicut ꝛ predicti duobus cōtingunt modis scilz aut qz naturalis leditur vel auferrur:vel quoniā inā turalis superuenit:matricis enim ꝛ stomachi.cum nālis asperitas concauitatis auferr vlceribus:aut velatur mu cillaginibus lubricant in eis contenta:maxime si fuerint grauia nec possunt ibidē cōtineri sufficienter.Cū ẋo pon ticis liquoribus nimis exasperant expulsionis opus mani feste ledit in eisdē.Simili quoq; modo si naturalis le nitas vocalis arterie fumo vel puluere corrumpatur vo cis asperitas sequit:si ẋo infundenti humore supinduat

Morboꝝ officialiuz gīa sunt quatuor.

Morboꝝ in forᵃ spēs sunt gnq;.

Morbus in figura.

Morbus in concauitate.

Cōstrictio Repletio. Cōglutina tio.

Morbus in pozro si ue meatu.

Repletio Opilatio.

Morbus in lenitate.

Morbus in asperitate

innaturalis eius obscuritas vel raucedo sequetur. ¶ Ex predictis aũt iam pz cur inter spẽs morboꝝ in forma expresse numerantꝰ hec duo:opposita.s.asperitas ⁊ lenitas ⁊ nõ oppositũ cõcauitatis aut foraminis:illa enim opponuntur ẽtic:⁊ ideo vtrũqz põt eẽ forma vel dispositio mẽbri: ⁊ vtrũqz sub genere forme per se ꝓtinerꝰ:⁊ vicissim in esse pñt eiusdẽ susceptibili que sunt de rõne ẽtioꝝ:forame ẽo nõ bz oppositũ cõtrarie:sz ꝓuatiue vel negatiue:vt si dicamus nõ foramen.nihil aũt põt esse morbus nisi possit eẽ qualitas vel dispositio mẽbri.negatio aũt ẽt priuatio cuz nõ habeant rõnẽ habitus vel nãe alicuius:sed ablationis eius nõ pñt per se informare.mẽbrũ.Cõcauitas autez ꝑm qõ est nomen significãs spatiũ:silr nõ habet oppositũ cõtrarie:sed ꝑm qõ est significãs lineationis modũ sic bz cõtrariũ.s.cõuexitatez quoꝝ mediũ est planities.hoc autem mõ ꝓtinẽt figure:vt supra patuit. ¶ Morboꝝ in numero due sunt spẽs.s.innãlis additio ⁊ innaturalis diminutio. Innaturalis aũt additionis iterũ due sunt species. Nã illud qõ addiꝯ aut est simile naturalibus mẽbris vt sextus digitus ⁊ vngula in oculo que est similis naturalibus tunicis eius ⁊ ẽbel que est silis nãlibus venis eius:aut est eis dissimilis:vt pozri ⁊ veruca ⁊ lumbrici ⁊ calculus ⁊ similia.vnũ aũt istoꝝ si leserit aliquã operationẽ imediate morbus est.si ẽo nõ causa morbi.in diminutiõe ẽo innaturali semper qõ nãle est deperdiꝯ vel deficit:sz pars deficiens alicui toti quãdoqz est mẽbrũ officiale:sicut digit⁹ cum deficit manu:vel lingua cuz deficit ozi.vel vuula cũ deficit guttur seu palato.Interdũ ẽo est mẽbruz cõsimile quemadmodũ cutis deficit ꝓpuo in circuncisis ⁊ alys membris vnũ ex ossibus suis:vt alicui digitoꝝ aliqua vncia vel dens ozi.vel cum neruus aut vena vel arteria deficit alicui membro:⁊ sic de alys.membruz igitur cui pars deest:pcludubio diminutionẽ patiꝯ:que tunc tñ est morbus:cum imediate ledit actionem illius.Si ẽo mediante dispositione alia operationem aliquã leserit:iam erit ꝑm hoc causa morbi.possibile nãqz fit:vt sit morbus ⁊ causa: sicut amissio vuule que vocem ledit imediate:qz vera causat infrigidationẽ pulmonis:ideo consequẽter illa mediãte ledit anbelitũ. ¶ Morbi qui fiunt in quãtitate ꝑm rez cõueniunt cum morbis in numero pro tanto qm̃ additio ⁊ diminutio sunt spẽs vtrobiqz:sed differunt rõne. Nam additio ꝑm qꝫ auget numerũ partiũ naturalibus pertinet numero:ꝑm ẽo qõ auget magnitudinẽ aut paruitatẽ vnⁱ⁹ aut oĩum pertinet quãtitati:de diminutione quoqz simile est iudiciuz.⁊ adhuc amplius. Nam in diminutione peccare possunt interdũ simul ⁊ quãtitas:⁊ etiaz numerus:vt si lingue medietas abscindaꝰ ꝑm latum.nõ est dubiuz:qz latitudo lingue minuiꝯ:⁊ ẽt numerus venarũ ⁊ neruozum ipsius:si ẽo ꝑm longũ abscinderꝰ manifestius peccaret magnitudo q̃ numerus.Quozũdã igiꝯ mẽbra intantũ magnificanꝰ vt moueri nõ possint aut difficulter:vt cum lingua ingrossaꝰ:⁊ omnia etiã mẽbra in pluribus tãtũ igrossanꝰ qꝫ totũ corpus imobile fit aut vix mouꝰ.tam bzeuis etiã est in aliqbus lingua vel virga qꝫ nec illa sufficit ad loquelã nec ista generationis vtilitati.q̃ pluribus ẽt neruis manifeste impediuntꝰ opera mẽbroꝝ ꝓpter paruitatem. ¶ Positio apud medicũ importat duo,s.situz mẽbri ⁊ eius vicinitatẽ ad aliud membrũ:⁊ ideo morbus in positione vel erit malitia situs ledens immediate vel malitia vicinitatis ⁊c.⁊ hoc iteruz duobus modis cõtingere põt. nam vicinitas naturalis vnius membri ad aliud corrumpitur:aut qz nimis separatur ab eo:vel qz nimis adheret ei:quoꝝ oĩuz occurrũt exẽpla frequenter:matrix enim in precipitatiõe ⁊ intestina in ruptura:⁊ ẽirbus in hernia cũ descendunt in osseum:que est bursa testiculoꝝ ⁊ iuncture mẽbroꝝ in dislocationibus manifestũ detrimẽtũ patiuntur in situ:cũ nõ situentꝰ vbi debẽt nãlr situari.In qb⁹ aũt vnum crus:tãtũ aly appzopinquat vt nequeat patiẽs furcatis crurib⁹ equitare vel tãtũ inuicẽ distent vt saltare nõ possit:vt superius labiũ:aut superioz palpebza tãtũ ab inferiozi elõgenꝰ aut ecõtrario:vt os ⁊ oculus nequeãt claudi sufficienter:sicut appet sepius in toztura: vel tãtũ adhereat ei:qꝫ debita ꝓhibeaꝰ apertio:siꝯ accidit in vulnerib⁹ ipzudẽter ꝓsolidatis manifeste cozrũpitꝰ vicinitas nãlis.

Tertium ẽo genus morboꝝ simpliciũ qõ est solutio ꝓtinuitatis duas bz species pzimas.nã talis solutio vel fit cũ deperditione subẽ vel sine:que species nõ habẽt in cõi nomẽ ꝓpziũ:sed ꝑm diuersitatẽ mẽboꝝ ⁊ accidentiũ cõcomitantiũ vel cõsequentiũ diuersa noia sortiunꝰ. ¶ Nã in cute cum a carne separaꝰ dicitur excoziatio:cũ aũt ab ea nõ separaꝰ:sed soluz scinditur aut vulneratur ipsa in se absqz deperditione substãtie dicitur Laraxatio si fiat in superficie.Si ẽo ꝓfundetur dicitꝰ scarificatio. ¶ In carne ẽo vel carnosa substãtia mẽbri alicuius plaga dicitꝰ si recens fuerit.Cum ẽo iam saniat vlcus appellaꝰ cõmuniter:qñ ẽo est longũ ⁊ concauũ ⁊ strictuz vocaꝰ fistula.Quando ẽo est latũ ⁊ patulũ ⁊ circũiacentia cozrodẽs vocatur lupus.Et hoc est verũ si fedã figurã habuerit ⁊ toztuosos ramos cancer appellaꝰ cõiter: etiã sic vocaꝰ omne vlcus cozrosiuũ qõ albescit in superficie:sicut cancer marinus cuz de aqua recenter extrabiꝯ ⁊ habet sicut ipse aliquas vias viridis aut terrei vel cinerei coloris albedini mistas. ¶ Solo ẽo cõtinuitatis in osse fractura generalr dicitꝰ:que ꝑm diuersitatez in ea cadentẽ põt diuersimode noiari. Nam si solum findaꝰ vt accidit frequenter in craneo rimula dicitꝰ:precipue cũ est parua: si ẽo sic frangaꝰ vt multe parue petie separenꝰ ab eo:cõminutio noiaꝰ.Et illa silr in qua petie nõ separanꝰ ab osse diuersificaꝰ.Nam quedã est in qua latera fracture sunt equalia.Et talis fractura vocaꝰ equalis.Quedã ẽo est in qua sunt inequalia ⁊ diffozmia ⁊ habentia dentes inequales sicut serra:⁊ talis a quibusdã dentata vocaꝰ:⁊ ab aliqbus dicitꝰ serralis. ¶ Solutiones ẽo cõtinuitatis q̃ fiunt in chartilagine siue fiant ꝑm longũ aut latũ aut ꝓfunduz nõ habent ꝓpzia noia:sed accidit ei sicut carni cozrosio:⁊ sicut ossi fissura. ¶ In lacerto quoqz accidũt oẽs soluones cõtinuitatis:que fiunt in carne.Amplius etiaz vna ꝓpzia que dicitꝰ attritio.s.quando lacertus ⁊ maxime caput eius plures puas indistinguibiles incurrit solutiones. ¶ Neruozũ aũt solutio multa ⁊ indistinguibilis ꝓpter paruitatem appellaꝰ a quibusdã cõcussio:que ẽo distinguibilis est ꝑm latũ incisio:ꝑm ẽo longum fissura:⁊ silr in chozda cũ aũt eoꝝ solutio parua est ⁊ vna nec longũ nec latũ occupat manifeste punctura noiaꝰ. ¶ Silr quoqz in venis tam pulsantibus q̃ nõ pulsantibus accidit fissio:quando scilz ꝑm longum soluiꝯ caruz continuitas ⁊ incisio quãdo ꝑm latum ⁊ perforatio quando ꝑm formã pozri aperiꝯ:⁊ quidã vocant apertionẽ quãdo.s.hoc contingit a causa exteriozi:talis etiam perforatio vel apertio arteriarũ a quibusdam specialiter nominaꝰ mater sanguinis:qñ ad vicina loca sanguinez effundit:⁊ effusuz etiã recolligit si premanꝰ eadez loca. ¶ Possibile tñ est vt predictas species morboꝝ aly vocent nominibus suis:quoꝝ nominuz diuersitatez ignozare nõ obest medico dumodo speciẽ morbi cognoscat per diffinitionẽ dicentẽ quid. Nam cum expulsio morbi ad quã intendit sit quedam realis alteratio: realr opz cognoscere gd ipsuz expellibile sit in se:quia ꝓ hoc tñ cognoscitꝰ quo iuuamẽto egeat pticula patiẽs. Uñ quia iuuamentũ hoc nõ ꝓcuraꝰ ꝓ noia:sed ꝓ rez oppositevirtutis ad essentiaz morbi necesse est ipsuz cognosci per

Morboꝝ in nũero due sunt spẽs.

Morbi in ꝙtitate cõueniũt cuz morbis in numero.

Egritudines in positione.

Morboꝝ cõtinuitatis species ꝑme sunt due.

Solutio in cute.

Solutio in carne.

Solutio in osse.

Solutio in chartilagine.

Solo in lacerto.

Solutio in neruis ⁊ in chozda.

Solo in venis ⁊ arteriꝭ.

Ignozare noia non obest medico.

sui essentiã.quapp cognita spe morbi p sua essentialia.s. per diffinitionẽ in nullo quantũ ad opus obest.si nomen ei spãlr impositũ ignoretur:sed quoniã per noia significatur interdũ essentia morbi:sicut per hoc nomẽ febris:aut significanꝫ accidentia gbus deuenit in notitiam essentie morbi:sicut frenesis ⁊ lytargie.ꝓpterea ꝓfert i via doctrine noia rex scire.nã notitia rei que sermone scripto vel ꝑlato cõnumeratꝫ alicui leuius fit ⁊ acgrit p noia ꝓpria q̃s cõia:gbꝫ ẽt nõ fit certa vel determinata rei notitia nisi per ipsa determinate intelligaꝫ res ad quã significãdã ipposita sunt:ad qõ multũ ꝓdest rõnes ipositiõis cognoscere:sicut q sciaꝫ q hoc nomen mater sanguinis apertionẽ arteriarum significat ⁊ ꝓpter qd sic dicatur.

¶ De morbis compositis. Cap.LXXXIIII.

Morborum cõpositionẽ medicus cõsideratideo qꝛ ꝑn̄ est regulandi ad opus curationis tam in cõpositis q̃s in simplicibus ea pte saltꝫ qua virtus cause salubris inuenit per ꝓsiderationẽ ipsius morbi. Nã quẽadmodũ simplici morbo corrũdet ex pte ipsi cã vnius vtutis:sic ⁊ cõposito cã vna vel plures diuersaꝫ virtutũ. Modũ quoqꝫ preparãdi medicinas causaꝫ salubriũ variat ipsa morbozꝫ cõpositio.naꝫ hinc ex pte surgit necessitas cõponẽdi vnã medicinã ex diuersis simplicib⁹ modũ etiã ⁊ ordinẽ applicatiõis interdũ variat morbozꝫ cõpositio. Naꝫ vulneri apostemato medicamen applicatꝫ sub forma cataplasmatis vel emplastri:cuꝫ tñ applicaret simplici sub forma pulueris:⁊ huc mollitiua ⁊ maturatiua ꝑus applicanꝫ. In simplici ẋo exiccatiua ⁊ aliqualiter indurativa.s.cõsolidativa. ¶ Circa morbos aũt cõpositos tria cõsiderat medicus:quoꝝ ꝑmũ ⁊ ꝑncipale est diuersitas morbozꝫ cõpositionis. Scõm ẋo est gbus mẽbris ⁊ qualr cõueniat morbus cõpositus. Tertium aũt est an sit vnus aut plures ⁊ qũo. Cõpositio ẋo tot modis in genere variari põt quot modis morbi simplices põt adinuicem cõbinari siue ꝓcurrere cũ nõ sit aliud morbus cõpositꝰ q̃s ꝓcursus vel aggregatio diuersoꝝ simpliciũ. Cum igit tria tñ sint genera morbozꝫ.sex tñ erunt prima gña morborũ cõpositionis.s.cõsilis cũ cõsimili:officialis cũ officiali:cõmunis cũ cõi:cõsilis cũ officiali.cõsilis cũ cõi.cõ is cũ officiali. Cõsimilis aũt associatꝫ cũ cõsimili vel cũ mã aut sine mã. De nãqꝫ due dr̃ie ẽm cõsiderationẽ medici ꝓueniunt genera morbozꝫ cõsimiliũ:ꝓpter qõ ois morbus cõsimilis tam simplex q̃s compositus põt esse cum mã vel sine mã. Et lz materia sit causa male cõplexionis:tamen in diuisione morbozꝫ nõ cõsideratꝫ vt causa:sed id per qõ dr̃ia generis cõstituitur:habere enim mãm:⁊ nõ habere mãm due differẽtie opposite sunt sicut rõnale ⁊ irrationale:que q̃tũ ad cõsiderationẽ inueniendi ꝓuenientiã salubriũ causaꝫ per spẽm morbi duas species cõstituũt:quarũ vni debet causa tñ alteratiua. alij vo euacuatiua prius:⁊ alteratiua scõo. Cõstat aũt q hec duo opera ꝓferũt ẽm speciẽ:tantũ aũt extendit cõsideratio medicinalis multiplicando species morbozꝫ:quãtũ requirit ad diuersificandũ opus curationis. ¶ Est aũt hic aduertẽdũ q lz morbi consiles tam simplices q̃s cõpositi possint qualibet predictaꝫ differentiarũ participare:nõ tamen equalr q̃tum ad frequẽtẽ earuꝫ euentũ. Nam morbi cõsimiles qui sine mã generanꝫ in mẽbris frequẽtissime sunt simplices:rarissime ẋo compositi:qꝛ cause ꝑmitiue a gbus vtplr introducunꝫ valde raro imprimũt manifeste ꝑma obuiatione in corpus nisi vnicã qualitatẽ. Ecõtrario ẋo est de cõsimilibus:qui sunt cuꝫ mã. Nam illi vtplr sunt cõpositi.raro ẋo simplices. Humores enim a gbus introducunꝫ quãdo mẽbra superant:qñ eis quasi substantialr cõmiscenꝫ duas qualitates imprimũt manifeste:gbus quilibꝫ humoꝝ informatꝫ ad minus:sed possibile est vt aer calidus ⁊ siccus informatus a puluere calcis iprimat pectori caliditatẽ:⁊ sic quarũlibet erit morbus cõsimilis sine mã. Nam vtraqꝫ ledet anbelitum manifeste:qꝛ caliditas inflãmando frequentẽz facit: siccitas ẋo stringẽdo paruũ:similr est polẽ vt humoꝝ cholericus in mẽbro frigido ⁊ sicco causet rõne siccitatis morbum:nõ tñ ratione caliditatis:⁊ sic erit simplex cum mã.

Morbox cõpositox ex cõsilib⁹ q̃tuor sũt species.

¶ Compositox aũt ex cõsimilibus cum materia vel sine mã:quatuor sunt spẽs frequẽtius cõtingentes ⁊ magis cõmuniter.s.ca.⁊ sic.ca.⁊ hu.fri.⁊ sic.fri.⁊ humida.cõtingit ẽt lz raro q membrũ aliqd aut corpus totum patit morbum compositũ ex duab⁹ cõpositis qualitatibus:sicut cerebrũ in subeth vigilatiua patit morbũ ca.⁊ fri.⁊ sic.⁊ hũidũ.⁊ totũ corpus in epialia ⁊ lyparia ca.⁊ fri.hoc aũt rarissime accidit in cõpositis sine mã vt in mẽbris ꝓgelatis a frigore quãdo fozti igni subito exponunt:sed frequẽter contingit in cõpositis cum mã specialr in apostematibus in quibus semper est morbus cõpositus ex cõsimilibus cũ mã.

Cõpositio morborux ꝓsiliux mãliũ tribus modis põt ꝓtingere.

¶ Sed compositio morbox ꝓsimiliũ ⁊ materialiũ trib⁹ in genere modis põt contingere ẽm q qualitates diuerse cõstituentes morbũ cõpositũ triplr possunt cõcurrere:sicut pz ex cõsideratione mãe per quã qualitates introducuntur.nã in ea põt reperiri triplex cõpositio qualitatuz: quarũ vna est cõpositio qualitatũ gbus cõstituit cõpositio simplicis humoris:⁊ talis cõpositio semper inuenitur in apostematibus: ꝓpter qõ in sanguineis dicit esse morbus cal.⁊ hu. In cholericis ẋo ca.⁊ sic. In flegmaticis fri.⁊ hu. Et in melãcholicis fri.⁊ sic. ¶ Alia ẋo cõpositio q̃litatũ in humoribus est humiditas actualis que cõuenit liquido inq̃tuz fluxibile est cuꝫ caliditate:sicut in cholera. aut cũ frigiditate:sicut in melancholia. In his enim duob⁹ humoribus preter cõpositionẽ siccitatis potentialis cum caliditate ⁊ frigiditate est cõpositio humiditatis actualis cum eisdem. Cũqꝫ possit actualis humiditas imediate ledere retentiuã mẽbri cõsimilis:põt morbũ formalr cõstituere preter naturã humectando ⁊ mollificando mẽbruz qõ contingit in ꝑma eius obuiatione ad mẽbrũ:precipue qñ est mã notabilis multa.nec mirũ si ledit cõtentiuã.nã interdũ fortificat expulsiuã:sic enim ex ficcitate ciborum aut fecũ ꝓstipent intestina multaqꝫ cholera rubea vel nigra fluxerit ad ea sola humiditate actuali corriget siccitatez intestinoꝝ ⁊ mollificabit cadẽ. Lz aũt actuali humiditati nõ correspondeat vel debeaꝫ alia causa salubris q̃ que debeꝫ mãe vt mã.s.causa euacuatiua:tamen nõ est superfluũ cõsiderare diuersitatẽ siue cõpositionis a caliditate ⁊ frigiditate ab alijs cõpositionib⁹.naꝫ respectu simplicis:etiaꝫ cum mã indicat euacuationẽ esse necessariaz:qõ nõ facit absolute cõsideratio materiei,sl nãqꝫ causet solũ a frigiditate melancholie dolor alicui q̃tum est de rõne curationis ꝓprie sumpte.s.prout est actus corrigendi frigidam discrasiaz nõ cõuenit nisi calefacere tam mẽbruz q̃ ipsam malitia:sed qꝛ manente mã timetur iteruz fieri: ꝓpterea ẽm rationẽ preseruationis euacuaꝫ:quando ẋo nõ ledit solũ sua frigiditate:sed etiaꝫ actuali humiditate: tunc ẽm exigentiaz recte curationis euacuari debet:q̃uis euacuatio nõ cõtrarieꝫ huic male humiditati per se sed ꝑ accidens. Nam id qõ per se cõtrariaꝫ ei.s.cõgelatio vel cõdensatio nõ ꝓficeret corpori:medicus aũt nunq̃ ꝓtraria: sed vtilia debet eligere. ¶ Tertio ẋo mõ põt in humoribus inueniri cõpositio vel cõcursus qualitatũ oppositaꝫ. scilz qñ humores cõpositi cõmiscenꝫ aut vicinant ex tali cõpositione frequẽter in apatib⁹ occurrit morb⁹ cõpositꝰ ex duob⁹ ꝓsilib⁹ ẽrys:qꝛ vtplz accidit q mã apatis nõ est simplex fic est in illo apate cerebri quod causat subet vigi-

Modus ꝓparandi medicinas variat ꝓpositio morborum.

Medicus circa morbos cõpositos tria cõsiderat.

Mozbi cõsimiles sine mã vtplm sunt simplices: cũ mã vo ⁊ cõpositi.

Ignozare noia non obest medico.

Solutio in cute.

Solutio in carne.

Solutio in osse.

Solutio in chartilagine.

Solo in lacerto.

Solutio in neruis ⁊ in chorda.

Solo in venis ⁊ arterijs.

Cõpositio morbi officialis cũ officiali.

latiuã. ¶ Officialis aũt in aliquo mẽbro põt cuz officiali ꝯcurrere: sic̃ in oculo torsio pupille vel dilatatio cũ opilatione. Nã torsio morbus est in figura, dilatatio ℞o in concauitate vel spatio, opilatio autez in foramine vel in via.

Cõis cum cõmuni.

¶ Cõmunis aũt cũ cõi cõcurrit in mẽbro qñ ex vna pte patiẽ vulnus simplex. ex alia ℞o cum deperditione substãe.

Cõsilis cũ officiali.

¶ Cõsilis cũ officiali: sicut in mẽbris dislocationis ꝛ apostematis: vt in iuncturis ad quarũ dislocationẽ frequẽter sequit apostema vt in matrice ad cuius apostemationez sequit ꝑcipitatio siue depressio.

Cõsilis cũ cõmuni. Cõis cum officiali.

¶ Cõsimilis cũ cõi vt in vulneribꝰ aꝑatis: aut in aꝑatibꝰ vlceratis: sicut herisipilla ꝛ cancer.

Dia gña morborũz pñt in aliquo membro cõcurrere.

¶ Cõmunis cũ officiali sicut in oculo vulnerato in quo ꝓpter vulnus ꝛ pforationẽ cornee vuea ꝓgreditur extra. vel intestina ventre vulnere pforato.

¶ Ex predictis aũt pz qꝺ oia genera morboꝝ pñt in aliquo membro cõcurrere sicut in separatione iuncture qñ apostemaẽ. nã ibi dislocatio ꝛ vulnus cũ aꝑate tria gña morboꝝ constituunt. Est ẽt pole vt ipsuz aꝑa cõstituat nõ solũ morbũ cõsimilẽ rõne qualitatũ mãliũ: sed ẽt officialẽ rõne tumoris aut magnitudinis ꝑ quã imediate poterit ledere opõnem mẽbri officialis: vt aꝑa qꝺ est in orificio stõchi vel matricis rõne sue magnitudinis oino viã itercipit ne solita possint ingredi vel exire: sed in tali casu non est aꝑa morbus officialis sed causat ipsuz in officiali. s. opilationẽ. attamen habeẽ ꝓpositũ. s. qꝺ in tali mẽbro ex parte aꝑatis cõcurrit morbꝰ officialis cũ ꝟsili: sed si cõtingat: vt magnũ apostema genereẽ in curuatura cubiti vel in genu: tũc aꝑa phibebit imediate flecti brachiũ aut tybiã: ꝛ ꝟstituet formaliter morbũ officialẽ. s. innãlẽ magnitudinẽ vel figurã.

Quibꝰ mẽbris in genere possit conuenire morbꝰ cõpositus ꝛ qualr.

¶ Ex predictis etiã pz ingrenti. s. qbꝰ mẽbris in genere ꝙuenire possit morbus cõpositus. nã ꝛ cõsilibꝰ ꝛ officialibus. Sed cũ hoc scire cõuenit qualr his ꝛ illis: cũ enim vna de cõsiderationibꝰ regulãtibꝰ opus accipiaẽ a mẽbro: nisi morbus equalr cõueniat mẽbris nõ equalr ab eoꝝ consideratione regulabiẽ opus: si enim morbus aligs per se: ꝛ ꝑmo cõuenit cõsimilibus partibus alicuius officialis ꝑncipalr regulabiẽ opus per cõsiderationẽ eius: qõ debeẽ membri partibus: inquãtũ cõsimiles sunt, scõario ℞o per cõsiderationẽ eius qõ pertinet cõpositioni totius: ꝛ ecõuerso si ecõtrario fuerit.

¶ Est igiẽ sciendũ qꝺ morbi cõpositi conueniunt mẽbro ꝟsimili vel officiali: sicut ꝛ simplices ex gbꝰ cõponunt. Unde morbus cõpositus ex cõsilibus: vt apostema per se cõuenit mẽbro cõsili: per accidẽs aũt officiali. Unde apostema qõ est in oculo inquãtũ apostema non est ꝓprius morbꝰ oculi: qz nõ soli ꝙuenit oculo: ſz inquãtũ est obthalmia. idest apostema pellicule ꝛ oculi est ꝓprius eius: nõ tñ cõuenit oculo per se: qz nõ rõne cõpositionis: qua oculus est mẽbrũ officiale: nec ꝑmo: qz nõ cõuenit ei rõne totius: sed rõne ptis: ꝛ hec dicta sunt de apostemate inq̃tũ est morbus cõsilis. Nam si rõne sue magnitudinis lederet imediate visuz: tunc esset morbus officialis: ꝛ cõueniret oculo per se: ſz nõ ꝑmo: ꝛ sic oculus patereẽ morbuz cõpositũ ex cõsimilibꝰ ꝛ officialibus: ꝛ silr quãdo patitur obthalmiaz ꝛ rasurã cornee ꝛ opilationẽ pupille: ſz semp intelligendũ est qꝺ quãtũcũqz plures sint morbi semp illi cõueniunt oculo per se: qui sunt morbi officiales: ſz ei non cõueniat ꝑmo sicut opilatio pupille. Solutio ℞o cõtinuitatis in ptibꝰ oculi, si ledit imediate operationẽ totius mẽbri morbus est per se totius oculi: ſz ꝑmo cõueniret partisicut vlcus cornee. Si ℞o per se ꝛ ꝑmo cõuenit parti: per accidens aũt ꝛ scõo cõuenit toti: sicut vlcus aut vulnus cõiunctiue. vniuersalr aũt solutio cõtinuitatis que fit in vna cõsimiliũ partiũ: ex gbus cõponiẽ officiale: dicit absolute morbus cõsimilis rõne imediati subiecti: ex quo sumitur potioꝛ cõsideratio curationis eius: sicut vulnerata cornea tñ potius regulaẽ curatio ex cõsideratione cornee q̃z totius oculi. Ex gbus pz qꝺ cũ morbus vnius ptis dicaẽ eẽ morbus totius officialis aliquo mõ: multo fortius dicetur esse morbus totius ille morbus cõpositꝰ in quo plures eiꝰ ptes egrotant de quocũqz morbo: ꝛ maxime si habeant rationẽ officialis.

Morbus cõpositus nõ dr vnꝰ ab vnitate forme.

¶ Jam igiẽ ex predictis relinquiẽ manifestũ qꝺ morbus cõpositus nõ dr vnus a medico ab vnitate forme: qñ ẽt hoc repugnat veritati ꝛ etiã fini. Ueritati qꝺez qñ nõ est absolute verũ qꝺ ois cõpositio morborũz reducaẽ ad vnitatẽ forme. nam in illa que fit ex duabꝰ q̃litatibus oppositis nõ resultat ex eis vna forma: qz nihil ex eis vnũ per formã põt resultare nisi qualitas media duarũ extremaꝝ: tale ℞o mediũ ꝟstituit tẽperamentũ in quo numq̃ est morbꝰ: sed semper in excellentys extremoꝝ in gbus cõsistit intẽperamentũ. Iterũ in cõpositione morbi consimilis cũ officiali vel cõmunis cum altero, ipsoꝝ vel vtroqz nõ est possibile fieri ex eis aliqꝺ vnũ per formaz: qñ ex cõponẽtibꝰ nunq̃ resultat vna forma cõmunis nisi miscibilia sint adinuicez. Talia ℞o non sunt nisi corpora informata cõtrarys. qualitatibꝰ: gbus mutuo agunt ꝛ patiunt: quoꝝ nihil conuenit predictis componentibus inuicem cõparatis: nullus enim genus morboꝝ est corpus sed qualitas corporis: vt morbi cõsimilis ad officialez vel cõis ad eos est aliqua cõtrarietas: quare misceri non pñt.

Finis cõsiderationis pluralitatis ꝛ vnitatis morborum.

Jteꝝ aũt cũ finis ꝓximus ad quẽ ordinaẽ ꝟsideratio pluralitatis ꝛ vnitatis morboꝝ sit recta inuentio causarum ꝛ finis vltimus recta sanatio vtriqz repugnaret intentioni hec dicere absolute. naz cum forme morbi corresponꝺeat oppositꝫ virtus cause salubris: necesse est vt vbi vnus est morbus per formã: vna sit per formalẽ virtutẽ cã salubris ꝛ vbi plures: plures. Sed cõstat ex predictis qꝺ vbi cõpositio est ex morbo cõsimili ꝛ officiali ꝛ cõi diuerse sunt forme morboꝝ: gbus diuerse debenẽ cãe salubres diuersaꝝ virtutũ nec curatio ꝛ sanatio peficiunẽ in eis per vnuz genus cãe salubris: vbi tam distincta sunt illa genera morborũ qꝺ pñt sensu diiudicari ſm quez modũ solũmõ cadunt in cõsideratione medici. Patet igiẽ qꝺ in ꝓposito nec recte inuentioni causarũ salubriũ: nec per cõsequẽs recte sanationi prodesset: sed potius obesset cõsiderare morborũz cõponentiũ vnitatẽ per formã. Sed scire cõuenit qꝺ cum plures morbi cõcurrũt in vno mẽbro vel corpe solũ id cogit medicũ dicere qꝺ patiaẽ morbũ cõpositũ: qz constat qꝺ nõ patiẽ absolute simplicẽ. dicit aũt vnus ſm quid. s. vnitate subiecti cõis: in quo aggreganẽ: simplr autez. s. quãtũ ad vnitatẽ verã ꝛ absolutã que cõuenit rei per formaz. tales morbos dicit medicus esse plures. Et qz consideratio prodest medico qñ arctat inuentionẽ causarũ salubrium ad exigentiã illius subiecti cõis vt oculi vel capitis ꝛc. Secunda ℞o ad exigẽtiã ꝓprie forme cuiusqz morbi. morborũ aũt cõpositoꝝ species spãlissime ſm diuersitatẽ membroꝝ pticulariũ multiplicanẽ: sicut ꝛ simplr: de gbꝰ agiẽ in particularibus cõsiderationibus earundem.

¶ De causis morborum. Cap. LXXXV.

Cãs mozbi duplex.

Causa morbi est omne illud ad qõ sequiẽ morbus. ¶ Cause morborũz duas habent differentias ꝑmas. nam omne qõ aliquo modo dr causa morbi aut est hoc ꝑ se aut per accidens. ¶ Et cã qꝺé per se est illa que pnãm ꝓpriã seu virtutẽ põt esse ꝑncipiũ gnõnis eius: vt calidũ morbi calidi: ꝛ cã secans aut corrodens vel mordẽs bulliẽs vel vlcerãs: ꝛ sic de alys. ¶ Causa ℞o per accidẽs est illa cui per ꝓpriã nãm aut formã nõ cõuenit talẽ morbuz generare: cuius est aliquo mõ ꝑncipiũ: ꝛ talis causa ꝓprie dr occasio: sicut frequenter accidit febricitantibus de febre acuta: ꝛ maxime dispositis: vt egritudines frigidas incurrant: vt

incurrant: vt colicā ⁊ nefresim ⁊ tussim ⁊ splenis tumorez ⁊ silia. Ita ꝙ tales passiones erunt accidentia discrasiarū frigidarum in illis membris: que inq̄ discrasia in febribus introducuntur propter vsum infrigidantium: sicut aque vel aceti vel aliorum repugnātium febri: ⁊ sili modo paralysis vel epilepsia ⁊c. causant febrē aut discrasiam ca. epatis vel alterius membri nō per se: sed pp vsuz calidoꝝ excellētiū que ordinant ad extirpationē coꝝ: de qbus ēt causis p accidēs multa exēpla posita sunt in reb⁹ nō nālib⁹ maxie secundarys. Quapp datur regula generalis in medicina ꝙ si morbus generatur aut vigorat̄ in pītia sui contrary necesse est hoc fieri per accidēs ab illo ꝓrio. s. pp alia que occurrūt occasione illius. ¶ Predictaꝝ ℞o causaruz genera medicus triplr distiguit ꝺm tria que cōsiderat in eis vtiliter. quoꝝ ꝑmuz est genus rei ꝓstituētis cām: ⁊ ꝺm hoc iterdum dicit ꝙ causa morbi est aut res nālis aut nō nālis aut ꝓtra naturam. ¶ Secūdum ℞o est vis imprimendi quaz hz causa: ⁊ ꝺm hoc dicit ꝙ ois cā est vel efficiēs vel mālis aut dispositiua: ⁊ iste cedē cause sunt vigorantes aut cōseruantes. nam ab eisdem vigorant̄ ⁊ ꝓseruantur res a qb⁹ generantur. ¶ Efficientes quoq̄ sunt ille que morbos generant manifeste cum actiua potentia ꝓpter hoc ꝙ sunt mā trāsmutationis substātialis in corpore: sicut putredo ⁊ materia calida efficiūt manifeste fe. ⁊ sub hoc genere causarū non reperiunt̄ nisi res non nāles ⁊ ꝓtra naturam. ¶ Materiales ℞o dicuntur que manifeste generant morbum cuz quadaz passiua potētia vt bu. putribilis fe. vel si accidētia sunt nihilominus mā substantialis transmutationis in corpore propter qō dicuntur materiales: ⁊ sub hoc gīe collocantur alique res naturales quātum ad spēm: tamen naturaliter se habentes quātum ad quātitatē aut motuz. cholera nāq̄ nālis generat herisipillam: ⁊ flegma nāle ẏsimiam: ⁊ melācholia nālis sclirosim: ſ̄lr res ꝺ nāz pōt eē mā morbi: sicut humor ois inālis: vt melācholia aduſta vel cholera eruginosa q̄ semp sūt cā morbi. Res aūt non nāles non pñt eē ꝓpe mā morbi: nisi valde large dicerē mā remota vt cibi ⁊ nutriētia. ¶ Dispositiue cāe dicunt̄ que neutro ꝓdictoꝝ modoꝝ manifeste itroducūt morbū: sed ꝓparant vel inclinant corpus ad suscipiendum ipressionem ab alys causis qua morbus formal̄r vel actualiter generat̄: ⁊ ex ꝫ genere pñt esse non solū res nō nāles ⁊ ꝓtra nāz: sed ēt nāles vt etas ⁊ cōplo ⁊ cōpositio sexus humores. Ex pte enim dispōnis vel causarū disponētiū accidit ꝙ diuersoꝝ corporum: ⁊ que ab vna ⁊ eadem efficienti causa patiunt̄: ⁊ aliis in morbuz ꝓlabit̄. aliis ℞o nequaq̄. Disponit aūt ad calidos morbos calida complexio ⁊ similia: ⁊ raritas corporis ad calidos ⁊ frigidos. Sil̄r res ꝺ nām: vt opilatio ad fe. vl̄ caliditas epatis ad tympaniam vel asclitem: accidentia ēt morborum vt debilitas virtutis derelicta ex ꝓcedēti morbo disponit tam ad frigidos q̄ calidos morbos: ⁊ solutio ventris ad ptisim ⁊ constipatio ad scothomiaz ⁊ cephaleā: ⁊ sic de alys. Simil̄r res non nāles vt siccitas aeris ad feb. cholericas. frigiditas ⁊ humiditas ad artheticam ⁊ reumaticas passiones. Et vl̄r ois causa efficiēs ⁊ mālis est dispositiua q̄diu per eas manifeste vel imediate non itroducitur morbus: sed alterāt vel mutāt corpus tal̄r vt ad hoc ꝓparetur. Unde nō semp differūt dispositiue ab alys reb⁹: sed sufficit ꝙ differant rōne ꝓdicta: ita vt cedē que dicunt̄ efficiētes quando actu itroducūt morbū: sint ēt dispositiue ꝓus imutando corpus: vt ad hoc disponatur: ⁊ sil̄r cedez q̄ dūr māles q̄ sunt quedam materie trāsmutabiles in mēbris: sunt ēt dispositiue prius q̄ morbū actu ꝓducāt. ¶ Tertiuz ℞o qō circa morboꝝ causas considerat medicus est ordo ipsaꝝ ad morbū: ⁊ ꝺm hoc dicit ꝙ eaꝝ alique sunt ꝑmitiue alie antecedentes alie ꝓiuncte. Primitiue dicunt̄ ga respectu alia ꝝ duaꝝ tpe prius agunt semp ad morbi generationem. Aūtes ℞o dicunt̄ respectu ꝓiunctarū solū: qm̄ eas respectu morbi tpe ꝓcedūt. Cōiuncte ℞o dr̄ ille q̄s ꝓcedunt aūcedētes: ⁊ a qb⁹ oriūt morb⁹ imediate. Uū hz nā ꝓcedant morbis: tm̄ quātū ad iudiciū sensuale medici tpe simul exist̄: ⁊ ideo vocat eas morbo ꝓiunctas. Ex his ℞o pz ꝺria inter eas, nā ad ꝓiūctas semp imediate sequit̄ morb⁹ vel comitat̄: ⁊ iō a qbusdā vocant̄ imediate. Ad alias ℞o duas nō semp imediate sequit̄ morbus: hz differūt triplr. Prio qa antecedētes semp sunt aliqd in corpe vt aliq̄ dispositio corpis aut ptis eius vel ꝓtētum in eo: sicut humor aut aliq̄ supfluitas rōne peccati sui. Sed ꝑmitiue sunt res vel oino incorporee vel accītia animi: vel si icorporee sūt: tm̄ extra corpus hūt eē suū: ⁊ ideo sub causis primitiuis ꝓtinent̄ oēs res non nāles: antecedētes ℞o semp sunt vel naturales vt humores vel ꝓtra naturaz vt egre dispōnes mēbroꝝ. Uerūetiam differūt aūcedētes a primitiuis ꝑter ordinez coꝝ ad morbum: qm̄ aūcedētes nūq̄ gīant morbū nisi mediantib⁹ ꝓiūctis: hz ꝑmitiue gīant eū iterdū imediate. naz ab ira ⁊ aere feruido pōt generari se. imediate sicut effimera: nō ideo tm̄ ꝺr̄ aer vel ira cā ꝓiūcta: qm̄ nō ꝓcedit cā antecedens: vt dictuz est. sic ergo respectu fe. putride causa ꝓiūcta est ipsa putredo hu. vel ipse humor qui actu putrescit. Aūcedens ℞o humor est fluens ad mineraz putrefactiōis vel nociue disponētes eam: vt viscositas: grossities: aut dyscrasia membroꝝ vt dyscrasia calida membri alicuⁱ vel opilatio aut clausio poꝛozum. Sil̄r respectu dyscrasie frigide cerebri. Causa ꝓiūcta erit humor aut vapor frigidus in eo ꝓtentus. Antecedens ℞o est humor vel vapor parat⁹ aliūde fluere vel mala dispositio membri mādantis: vt stomachi vel epatis ⁊c. ¶ Cum aūt vnicuiq̄ speciei morboruz q̄ supra fuerunt enumerate conueniant alique species causarum habentium rationem coniuncte vel antecedentis aut primitiue vel efficientis aut conseruantis ⁊c. necesse est ad inueniendum formam plene curationis omnes determinate cognoscere quarum numerus ⁊ ordo subsequentibus tabulis leuiter poterit comprehendi.

Dfnt cāe ꝓiūcte a ꝑmitiuis ⁊ aūtibus.

Dfnt cāe aūtes a ꝑmitiuis.

Medicꝰ gīa cārum morborū ꝫ distinguit.

Cāe efficientes.

Fīnis cōsiderationis pluralitatis ⁊ vnitatis morborum.

Cāe māles.

Cāe dispositiue.

Morbus cōpositus nō dr̄ vnus ab vnitate forme.

Cā morbi duplex.

¶ De causa morbi calidi. Cap. LXXXVI.

Morbus calidus generatur ab eo qō intēperate calefacit corpus vel partes eius intemperate calefacit: aut qō ipsimit de se calorem intemperatum: aut qō retinet calidum qō conuenit expelli a corpore. ¶ Intēperatum calorem per se imprimunt motus corporis imoderatus. fortis ⁊ ipetuosus animi mot⁹ vt furor ⁊ ira. Corpus intemperate caliduz actu vel potētia vel vtroq̄: ⁊ humorum putrefactio. Retinent caliduz qō oportet expelli a corpore. Clausio vel cōstrictio nimia viarum expulsionis: vt poꝛozum cutis ⁊ aliorum mēbroꝝ retinens fumos et vapores intemperate calidos: qui ex calidioribus humorū partibus generātur. ¶ Corpus intemperate calidū vel est intrinsecum vel extrinsecum. Intrinsecum humor aut vapor. Humor tamē vtplurimuz cōpositum generat morbū: sed vapor semper calefacit ⁊ temperate quidez calidus tēperate. intemperate ℞o calidus intēperate: maxime si fuerit acutus vel valde siccus: qui caprinosus a capro. vel capinosus a capillo. dicitur etiaz in eo calor acuitur. ⁊ hoc in siccis ⁊ calidis corporibus multiplicatur vel abundantib⁹ calidis ⁊ siccis humoribus. Extrinsecum actu calidum vt ignis aer balneum aque calide. Caliduz potētia vel vtroq̄ cibus potus ⁊ medicina itus recepta vel exterius applicata. ¶ Putrefactio est humoris ebullitio facta a calore ināli per quā prius inatural̄r calefit mēbruz ꝓtinens putrescētem humorez. Tādē ℞o calore multiplicato ⁊ per cōtinuitatem venaꝝ ⁊ arteriaꝝ ad cor ꝓtenso supcalefit substā-

Putrefactio qd sit

tia cordis que calorem intẽperatũ ex tũc generans toti corpori prebet estum ꝓstituẽtẽ actu febrile diserasiaz. Eodem quoqz modo vapor putridus aut itemperate calidus si ad cor venerit supercalefacit ipm ⁊ sic generat se. Calor inaturalis aduenit putrescenti chimo. quoniam in eo ⁊ circa ipz vapor intẽperate calidus conculcatur nequiens sufficiẽter expirare propter porozum impedimenta.

¶ De causa morbi frigidi. Cap. LXXXVII.

MOrbus frigidus generat ab eo qõ intemperatã causat frigiditatẽ. ¶ Intemperata frigiditas generat in corpore vl ab eo qõ alienã introducit vel ab eo qõ aufert calorẽ ꝓpriũ. ¶ Alienã frigiditatẽ ipz imit corpori corpus frigidũ actu vel potẽtia vel vtroqz siue sit intus generatuz vt humor frigidus: siue sit aduenies ab extrinseco vt nix: glaties: aer frigidus: aut balneuz aque frigide vel cibus ⁊ potus ⁊ medicina. ¶ Aufert calorem ꝓpriũ qõ ipz educit a corpore vt imoderatũ exercitium. Qõ disponit ad hoc vt velociter expiret vel educatur ab eo aut porozz corporis largitas vel apertio nimia. Qõ prohibet trãsitus ei⁹: vt constrictio vel opilatio meatuum suoruz maxie arteriarum: sicut in dormitione mẽbroz. Qõ extinguit ipsum in corpe vel disponit extinctioni. Naturalẽ calorez extinguit qõ infrigidat excelleter vt nix aut opiuz ⁊ lactuca in valde senibus ⁊ similia. Quod multitudine sua coarctat ⁊ opprimit ẽt ipm: sicut multitudo nimia cibi ⁊ potus atqz humorum. Cũ. n. calor nãlis ⁊ fluẽs sit gdaz vapor aereus corrupta suba vaporis nãlis calor extinguit. Corrũpit autez cuz ingrossat in aqueã subam vel cuz igneo calore ꝓsumit. Et primo quidem corrumpit ex nimietate cibi ⁊ potus: ⁊ ẽt sanguinis in arterys. Nimius eni potus vini tñ iterdũ replet vaporibus cerebrũ: vt conculcati nimis in aqueã subaz ingrossentur ⁊ pre multitudine submergendo calorez nãlem ibidez suffocẽt ex qbus morbus segtur frigidus vt apoplexia/stupor/epilepsia/⁊ lythargia ⁊c. Sili quoqz mõ nimia multitudo sanguinis maxie in arterys ipm corrumpit. Uñ morbus frigidus gñatur neduz in vno mẽbro: sz in corpore toto. s. syncopis: qñ extincto predicto mõ fluenti calore in corde totum corpus infrigidat: nimia tñ repletio venarũ ⁊ arteriaruz ex sanguine frigido in aliqbus mẽbris põt generare morbuz ꝓhibẽdo trãsitũ caloris nãlis a corde. ¶ Ultimum qõ extiguit calorẽ naturalẽ est qꝺ ꝓhibz ipm in sua temperie conseruari. s. imoderata clausio porozz cutis ⁊ arteriaruz vel aliozz meatuuz per quos ispiratio ⁊ expiratio exercetur. Si enim aer igredi nõ põt vt calor nãlis vndiqz cõmistus: eum tãtũ remittit quãtũ fuerat itẽ sus ex mistiõe vaporis temperati tũc ꝓclusus ⁊ in se reflexus ꝓpriuz accidit subtum efficaciter vastat ⁊ eo ꝓsumpto extinguit sicut igni nimũ coopto. Similr ẽt si fumi ⁊ vapores qui ab humoribus assidue generant in corpore viuẽtis exhalare ꝓhibent ab ipso: extingui poterit nãlis calor. nam in qbus vapor multiplicatur aereus ⁊ nãlis: ⁊ in sanguineis si pozi sũt opilati adeo quin possint aliqualiter aere temperari: tunc si calor more solito reficiat diminuto tamẽ: aut cessante exercitio omnes vene corporis nimio sanguine replebuntur. ꝓpter digestionis fortitudinem ⁊ boni vaporis abũdantiam qꝺ si refectio solũ ꝓcurrat cum exercitio. itẽdetur quidẽ ab exercitio calor ⁊ multiplicabitur in suba: tuz pp digestiõis fortitudinem: tuz pp ꝓdictã porozz clausionẽ: que ipm phibet exhalare: sed si nimia sit clausio phibẽs aerẽ igredi sequit qõ est dictũ. ¶ In qb⁹ aũt malus ⁊ acut⁹ vapor multiplicatur vt caprinosus ⁊ expirare prohibeat: aut putrescere faciens humores aut calorẽ nãlem extinguit corrũpendo subiectũ ei⁹. ¶ Qõ Xo disponit corp⁹ ad extinctionẽ caloris nãlis est quies imoderata qua multitudo supfluitatũ in corpore congregatur: ⁊ etiam omne qõ poros corporis claudere potest stringendo vel opilando.

Cũ calor fit vapor corrupta suba vaporis calor extinguit.

¶ De causis morboz siccorum. Cap. LXXXVIII.

SIccum generant que sicca sunt in se vel q̃ resoluunt nãlẽ humiditatem absqz eo qꝺ siccitas ifit eis. ¶ Sicca in se dicunt q̃ talia sũt cõplexionali virtute a qua ifozmantur iteriora: vt humor siccus: exteriora vt aer siccus: ⁊ balneũ aque sal se ⁊ vniuersaliter mineralia. Cibus vel nutriens siccũ ⁊ medicina similiter intus recepta vel exteri⁹ applicata: que resoluunt humiditatem absq; siccitate cõplexionali: sicut inanitiones corporis ac nimius motus eius ⁊ inconueniẽs motus animi. Inanitio insensibilis vt in ieiunys ⁊ abstinẽtys. Sẽsibilis vt in sudore ⁊ fluxu ⁊ ceteris euacuationib⁹. Inconueniens motus animi solicitudo ⁊ angustia ⁊ tristitia. Uigilie Xo comprehenduntur sub imoderato membrorũ exercitio ⁊ accidentibus animi: quoniam concomitant ea nec sine illis immutant corpus.

¶ De causis morbi humidi. Cap. LXXXIX.

HUmidi morbi causant ab humectantibus imoderate que sunt vel humida in se vel conseruantia qualibz humiditates in corpore. Humida in se actu humida intrinseca: humida extrinseca pluuiosus aer balneum aque dulcis ⁊ tepide. Humida potentia vel vtroqz vt cibus maxime copiosus ⁊ delectabilis. humida medicina conseruat non solum temperatas: sed ẽt superfluas corporis humiditates: preter qꝺ in se sit humida immoderata corporis quies ⁊ tranquillitas animi: vt in gaudio ⁊ letitia nimius somnus.

¶ De causis morboz cõpositoz: ⁊ ꝑ cõsil'iuz. Cap. XC.

MOrbi consimiles cõpositi aut ex cõpõne simpliciũ causaz. pueniũt siue in virtute sint cõpositi: sicut qlz humoz cõpositio ex duab⁹ qlitatibus seu in suba: put accidit in mistiõe aut victionitate diuersoz humoz. ¶ Uñ morbi cõpositi vtplim ex humorib⁹ gñant vt apata: quoz cause qtuor sunt in gñe. s. humoris peccãtis mistura aut simplr abundantia. Fortitudo mẽbri mãdãtis vel mittẽtis superfluitatẽ spãliter quãtum ad expulsiuã naturalẽ qua vnũquodqz mẽbruz expellit a se nocium. Tertia est debilitas mẽbri recipiẽtis quã nõ põt supfluitati misse resistere nec a se repellẽ. Quarta insuper est apertio seu promptitudo meatuuz ꝑ quos expellitur superfluitas. De quoqz cause lz cões sint cũctis humoralibus morbis: nõ tñ necesse est eas oẽs in oibus semp cõcurrere: sed solum in illis que fiunt per viam derivationis/ hoc est delegationis materie ab vno membro in aliud: sicut accidit in apostematibus creticis: vbi membra principalia ⁊ nobilia ad emunctoralia ⁊ ignobilia superfluitatem trãsmittunt: cum enim naturaliter illa debeant esse ceteris fortioza: lz ꝑm plus ⁊ minus: ⁊ tunc saltem remanserit eis aliqualis expellẽdi vigoz respectu suscipiẽtis emunctoruz: nec vie sint impedite morbi mãm illuc pellũt. Sed iterdũ accidit apostema generare morbum aliũ humoralẽ per viã cõgestionis: hoc est non qa mẽbrũ aliqꝺ deleget supfluitatem illi patienti: sed qa ipm patiens mẽbrũ eã attrahẽdo ꝓgregauit in se: sicut splen aggregat melãcholiam: ⁊ in tali casu ad gñationem morbi due sufficiũt predictarũ causaz. s. copia supfluitatis ⁊ expellendi debilitas: sepius eni contingit qꝺ splen qui potenter attraxit. accidentaliter postea debilitatus expellere nequit attractũ. ¶ Expulsiua quoqz membri debilis est propter lapsum cõplexionis inatuz vel post generationem accidentaliter acquisitũ. vel ex inordinatõe

Morboz ꝓpositorũ simplicium cause sunt quatuor.

In qbus morbis cõcurrãt oẽs ꝓdicte cãe

Uñ debilitet expulsiua membri.

nature

nature sicut in cute. naz cū solum ordinata sit ad tegenduz membra suscipiēdūq; cūctoz membroz aliquas superfluitates nāliter est creata debilis expulsiue: cū etiā non ꝓbeat alys membris iuamētuz alicuius actionis naturalis: aut vitalis aut animalis non indiguit fortitudine respectu ipoꝝ rum. ¶ Superfluitates multiplicantur in mēbris ex malitia regiminis vel nocumento actionis nālū virtutum vel ꝓpter vtrūq;. ¶ Nālis figura mēbri corrūpit vel in vtero vel in exitu ab eo: sicut in partu vel nato iam corpore. in vtero quidez vel in ipsa formatione vel postea. Recta ℞o formatio vel figuratio impedit ꝑp inceptitudinē ꝓncipioz mālium. naz si fuerit in spermate formatiua in se peccabit. si ℞o in sanguine mēstruo materia formabilis: erit errozis causa. Post formationē aūt figura corrūpit vel pp malitiā sanguinis materni causatā ab eius malo regimine vel egritudine totius corpozis eius aut ꝓtis ꝑcipue matricis ꝛ epatis: aut violenta occasione ipsius vteri. Forma pariendi si fuerit inālis figuram nālem sepe corrūpit vt in his q pariuntur tibys aut brachys complicatis. Post natiuitatē corrumpunt figurā mēbroz extrinsecus ꝛ casuales cuētus aduersitas mēbri ꝓtūdens aut torquens ꝑcussione vel casu q̄bus ossa frangunt ꝛ obliquant mēbra vel attritiōe cōpressa planescunt ināliter vt nasus ꝓcussus. Egritudo corrūpēs membroz subam vel imutās figuram ꝑter corruptionē sube. Primum in lepra que nares dilatat tuberositatib⁹ replendo ꝛ distēdēdo. subtiliat aures sanguine pauperrimas amplius depauperando frigiditate ꝛ siccitate. In se. ꝓsumptiuis in quibus nasus acuitur oculi profundatur. humeri pereminēt ꝛ spatule ꝓformant alis ꝛc̄. In cācris ꝛ fistulis ꝛ in q̄buscūq; apostematibus ꝛ vulneribus ossa corrūpunt ꝛ depdunt: vñ figura mutatur ℞m in tortura ex palysi: vñ a mēbro sano cū aliquid agit aut mouetur trahit egruz. In spasmo vbi egrū qō ꝓtrahit trahit sanū. Defect⁹ ꝛ supabūdantia nutrimenti. naz defectus vt in famelicis imitat figuraz: sicut in lepra dictū est. de auribus ꝛ in feb. ꝓsumptiuis. Superabūdātia ℞o in q̄b⁹ debilis est virtus ap̄ata gignit: in quibus aūt fortis ꝛ potēs ad ꝓuertēduz multiplicant vltra moduz nālis figure carnositas ꝛ pinguedo. Quapp in quibusdā vēter efficit mōtuosus ꝛ lūbi sarcinati: ꝛ facies semper spherica carnositate genaz collū quoq; taurinū: sicut a mento iferius vsq; ad furculā pectoris manifesta ꝓtēdantur: ꝛ in aliq̄b⁹ vt vita muliebris subcingit tūc struma pinguedis atq; carnis. Oz grauis erroz in necessarys vel ad cōseruationē vel ad curationez. Sūt aūt ad ꝓseruationez infantis necia quies ꝛ obuolutio ac mēbroz cōpositā ꝛ suauis tractatio: igitur si moueri ꝓmittat intēpestiue: sicut bipes aut q̄drupes piculū est magnuz manus aut pedes: aut tibias aut brachia cōtorqueri. Simil⁹ quoq; si ruditer tractetur ꝛ icōueniēter obuoluat: sepius. n. imoderata ꝛ ieq̄lis ꝓstrictio pectoris cum fascia gibbosos efficit pueros exeuntibus ossibus anterius vel posterius. Erroz accūs in curatione q corrūpit figurā est ille q accidit in curatiōe fracturaz ꝛ dislocationū ꝛ culpa medici nō bñ rectificantis aut ꝓstringentis vel ꝓsolidātis vel ifirmi culpa si moueat ité pestiue. s. ꝓius q̄ mēbra sint firma. ¶ Naturalis ꝓcauitas atq; via seu poꝛus q̄q; destruunt oīno ꝛ secatio noiat vel diminuunt aut impediunt cōsolidari: sicut accidit frequenter in virga ꝛ vulua cū vlcerantur in ꝛteriori meatu ꝛ incaute curant cōprimēte pōdere suo: sicut calculus magn⁹ vesice cōprimit lōgaonē: ꝛ stercus ꝓhibet ibi recipi ꝛ ide trāfire ꝓstrigēdo sicut ꝓstrictio nimia vēris angustat stōchuz ꝛ matricē coadunatiōe nāli vel accītali. nāli. s. retētiua virtute quēadmodū in pregnātibus os matricis ꝛ vulue. Accidentali sicut frigidis ꝛ siccis medicinis aut stipticis eedem partes coadunant. Replente vel opilāte vt carne supflua: sicut in ficis vel ap̄ate vel lapide vel fecib⁹ iduratis aut sanguine coagulato vel alys humoribus maxie grossis ꝛ viscosis. ¶ Innāliter dilatāt vel apiūt defectio ꝓtētiue aut fortitudo expulsiue: sicut in patiētibus abozsuz. Medicia aperitiua/humiditas mollificās/vētositas aut vapoz extēdēs innāl⁹ exasperāt itrisecus ꝛ extrisecus. Exasperās itrisec⁹ vt hūoz acutus aut pōticus. Extrisecus vt medicia vel cib⁹ aut potus acut⁹ aut puluis ꝛ fumus in oculis ꝛ gutture. Innaturaliter leniūt viscosa ꝛ vnctuosa itrinseca ꝛ extrinseca. ¶ Numerus membroz ināl⁹ diminuit ꝑp defectū innatū vel supueniēte. Innatus aūt ex defectu mē ꝓtingit. supueniēs defectus amissio dī ꝛ ꝓuenit vel a cā iteriori vl exteriori. Exteriozautez opaī vel actuali virtute vel potentiali. Actualis aūt vtus vel est ꝓncipius localis mot⁹ sicut in incisione membroz aut eradicatiōe vel euulsione: sicut in dētibus ꝛ in oculis sepe fit. aut opaī motu alteratiōis oīno corrūpēdo vere complexionē in mēbroz: sicut accidit in cōbustione ignis ꝛ in ꝓgelatione facta ab excellenti frigoze ꝑ quā membra cadūt: ꝛ multi ēt mozīunt. Potētiali virtute opaī causa exterioz sic̄ medicina venenosa ꝛ corrosiua. Interioz ℞o cā vel est acuti humozis violētia vel putrefactio mēbri. humoz aūt acutus vel ifert mēbro violētiā cōburēdo: sicut in igne persico: vel corrodendo ꝑ quem modū videmus acuto reumate vel salso vuulā sepe ꝓperdi. aut ꝑ fozādo ꝛ subito motu pulsando per quem modū exilere videmus ab oculis crystallinā ꝛ albugineam in doloze tympoz ꝛ oculoz causato ex hu. acuto vapori misto. Putrefactio quoq; membri vel fit a medicina putrefaciente vel ex coarctatione humoz ꝛ fumoz in eo: quēadmodum in cancris ꝛ herisipilis sepe putrescunt mēbra. ¶ Supfluit autē in corpoze nūerus in his que sunt filia nālibus ꝑ abūdantiā materie ꝛ vtutis fortitudinē formatiue vt in natis cū sexto digito. Assimilatiue vt in superueniētibus sicut syngule in oculis ꝛ superflue carnis in vulneribus. Glandule quoq; simili cā fiunt in collo vel alibi. ¶ Dissimilia nālibus addunt mēbris ex abundanti supfluitate generata in eis vel aliūde transmissa ꝑ viaz expulsionis. Et ꝓmo qdē mō sepe generat bociuz in interioribus mēbris: ga mā ex qua gīnat vel est sanies magnozum ꝛ calidoz apostematū vel humiditas grossa ꝛ cruda: vel inepta putrefieri vel in saniez cōuerti. Et prima mā generatur in mēbro apostemato: lz fortasitan añcedēs eius fuisz ab alio mēbro transmissa. Cūq; talis sanies in suo receptaculo coarctat ꝛ retinet infrigidantibus ꝛ grossantibus applicatis erroze medici vel ifirmi bociū ide formaī. In bocio tamē duo notari ꝓnt. s. folliculus vel cistis aut sacculus exterioz: in quo residua mā claudit. Et ille folliculus nālibus aliqualiter assimilatur sicut cisti fellis: ꝛ quātum ad hec lz videret cōtineri sub ꝓmo membro additiōis in numero: non tñ sic est in veritate: qñ nec a nāli mā generat: nec ēt a nāli imutatiua: sed id qō in folliculo bocy ꝓtinet. additiuz est oīno dissile nālibus. ꝛ q̄tuz ad apparētiā ꝛ quātū ad causaz existentiā. id eni qō in eis ꝓtinetur interduz est simile melli q̄q; luto q̄q; feci vini: q̄q; lateri siue teste. q̄q; nucleis fructuum. Interdū aūt globo piloz aut calculis: ꝛ grosse ventositates que frequēter multiplicant in eis: ꝛ maxie in illis que ex grossa ꝛ cruda mā generant donec diuturnitate temporis forte putrescant: in q̄bus tunc doloz icipit sentiri ꝛ forsitan febris. Similiter ꝛ lumbrici addunt iteſtinis ex supfluitate generata in eis. Calculus aūt renum ꝛ vesice partim ex ibi gīnata. partiz ex aliūde fluēti. Scrofe ℞o que cuti addunt vl musculis ꝛ pustule cutis ac verruce: ꝛ ēt fauus in quo cuti capitis additur humiditas silis melli vel fauus qui est narīū inālis carūcula vel morphea: in qua cuti additur color inālis ꝛ cūcta similia. ꝑ dubio sunt innāles additiones oīno

Aā multiplicēt supfluitates i mēbris. Quo ꝛ qñ corrūpit figa nālis membri.

Cāe nocumēti i nūero mbroz

Cāe nocumēti accītis ꝓcauitati nāli.

dissimiles nālibus rebus ⁊ generatis vtplurimū ex superfluitatibus expulsis ad cutē vel ad mēbra in qbus generātur.

De magnitudine ⁊ parvitate inālis mbroꝝ

¶ Magnitudinem i moderatā causant abundantia bone materiei ⁊ fortitudo ꝓsue vtutis: quoꝝ ẓria cause sunt paruitatis inālis. ¶ Positio mēbri quātū ad situ eius nālem corrūpit a causa itrinseca vel extrinseca. Causa extrinseca corrūpēs situz nālez est violēta cōmotio vel expulsio ꝓcipue si fuerit iprouisa vel subita: ga tūc nec resistūt mēbra nec parāt se ad resistēdū ledētibus causis: ⁊ p hūc modum accidit frequēter vt iuncture dislocent ꝑ cussione vel casu vel alia simili offensiōe. Intrinseca ẋo cā est vel ligamenti ꝓseruantis in situ: mollificatio seu relaxatio vel cōtinentis membri fissūra siue perfozatio aut ipsius ꝓtinentis aut cōtenti mollificatio. Causa ẋo mollificās seu relaxans est humiditas accidentalr mēbro infusa. Et ꝑmo qdē mō dislocant iuncture mucilaginibus abūdātes. Secūdo ẋo modo deserunt situ nālē intestina ⁊ çirbus ⁊ pulmo. nā fisso vel pfozato syphach. maxie in ea ꝑte vñ dindimi oriuntur ites̄tina vel çirbꝰ cadūt in osseū. idest in bursam testiculoꝝ. Silr fisso pectore pars pulmonis egredit. Tertio ẋo modo cōtingit çirbū aut ites̄tina egredi locū ꝓpriū quādo ꝓtinēs. s. syphach relaxat ⁊ ꝓtigit lōgaonē ⁊ matricē ⁊ vucā ⁊ matricē exire situ ꝓpriū qñ ipsa in se relaxant seu nimiū mollificant. Potētia nālis quātū ad vicinitatē aut colligātiam quādo corrūpit per inālē adherētiā: tūc inālis ꝓsolidatio cā erit. Si ẋo ꝑ inālez elōgationē vel distantiā tunc mollificatio erit causa vel icisio aut nimia distēsio: sicut in iuncturis sepe contingit ⁊ in fozti expandidatione mēbrorum.

De nocumēti i solutōe cōtinuitatis.

¶ Solutio continuitatis vel ꝓuenit a causa iteriori vel exteriori. Causa intrinseca vel est humoꝝ acutus pforans aut corrodens: vel est grossa ventositas nimia extensione disrumpens. Causaruz extrinsecarū quedaz secat vel scindit: quedam pungit aut perfozat: quedam contūdit: q̄dam ẋo distendit: quedam autem torquendo frangit: quedam violento motu exercity findit: quemadmodum rumpit syphach ꝓpter motū aut clamoꝝ. Immoderatū exercitiū etiā iterdū rūpit tēdendo nimis: vt qñ syphach rūpit ꝓpter nimiuz conatū eleuandi aliq̄ graue: aut vene pulmonis ex clamoꝝ fozti ⁊ subito ⁊ gradatim nō eleuato.

¶ De accidentibus morborum. Cap. XCI.

Accēs dr triplr.

ACcidens multipliciter sumit apō medicos. Uno quidem mō valde large ꝓ cunctis rebus cōtra naturam ab ea ratione qua dicitur per accidens quicquid aduenit corpori ꝓter nature necessitatem. ⁊ hoc modo causa morbi dicitur accidens: vt quādo dicitur q̄ patienti accidit ira vel casus vel ꝓcipitatio ⁊c. Et similiter morbus cum dicitur q̄ accidit ei fe. vel apostema vel dislocatio. ¶ Alio modo sumitur accidens valde stricte: scilicet ꝓ morbi effectu concomitanti vel consequenti: vt quādo dicitur q̄ res cōtra naturam / aut est morbus / aut cā morbi / aut eius effectus. ¶ Tertio ẋo modo sumitur ⁊ minus large ⁊ minus stricte q̄ supra. s. ꝓ effectu non morbi tm̄: sed etiam eius q̄ interdum est causa morbi: quēadmodum cum dicitur q̄ impedimentum digestionis quod accidit stomacho causatur interdum a morbo eius. Interdum ẋo ab imoderata quantitate cibi: vel ab itempestiua sumptione illius: vel ab humoꝝ fluente recenter ad concauuz stomachi ⁊ similia. Scōm eni hoc dicitur accidens omnis innaturalis imutatio facta in his que pertinent naturaliter corpori sequens morbum vel aliquam causam eius. Talis autez imutatio lz non semper causetur a morbo: quia tamē vel ab ipso causatur vel ab eo quod habet ordinē ad morbum. ideo cōmuniter absolute dicitur accidens morbi: ⁊ in hoc cōuenit cum accidente dicto secundo modo: ⁊ hoc nomine etiaz denotatur differentia vtriusq̄ ad morbū ⁊ causam. nam cum sit quedam sequela illoruz differunt ab eis: sicut effectus a causa. Sed cū morbo specialiter conueniūt in hoc nomine quod est passio. Nam cōe nomen est morbo ⁊ accidenti dicto secūdo ⁊ tertio modo. Dicitur eni corpus sanabile pati morbum vel febres aut dislocationē vel rupturam ⁊c. Similiter dicitur pati accidēs tremoꝝ morbi stricte vel large sumptum: vt pati rigorem: fluxum: defectionem: vel debilitatem visus: indigestionez ⁊ silia. Talis autē morboꝝ non cōuenit absolute nomen passionis: lz alique dicant passiones vt timoꝝ / ⁊ tristitia / ⁊ angustia: garatio passionis nō cōuenit oībus causis morbi. passio enim dicit omnis effectus impressus vel illatus ab aliquo agēte in subiecto actionis. Unde ga semper morbus ⁊ morbi accidens imprimit corpori ab aliquo agēte: ideo absolute conuenit eis nomē passionis. Causis ẋo morboꝝ nequaq̄: nisi solum illis que ab aliquo manifeste ipzmēte ꝓuenūt corpori: nec etiā oēs illas vocat medicus passiones: qm̄ de ratione passionis quā cōsiderat est non soluz q̄ sit effectus illatus ab agente: sed q̄ sit talis effectus per quē passuz alteret in se manifeste a dispōne nāli ad inālem: ⁊ per quā potius pati q̄s agere videat: ⁊ ideo timoꝝ ⁊ tristitiam ⁊ angustiā ⁊ verecūdiam vocat specialiter passiones. Alia ẋo anmi accidētia vt gaudiū ⁊ letitiam ⁊ vlr delectationem vel delitias ⁊ irā vocat noie generis. s. motꝰ vel alterationes aut accītia.

Quid dr cā passio

Qualitas nomē soli morbo cōuenit.

¶ Nomē autē q̄litatis soli morbo ꝓuenit absolute: qm̄ ab omni morbo dr corpus quale in gīe vt egrū: ⁊ in specie vt calidū / frigidū / opilatū / vulneratū ⁊c. nō tm̄ ab oi accidēte dicitur quale: sed ab aliquib⁹ valde paucis respectu aliorum: vt infra patebit. ¶ Lz autem qualitas ⁊ passio sint quidam effectus illati ab agente: tamen differūt ratione. nam passio dicitur ꝓprie dum passum est in motu vel actu transmutationis ab agente. Qualitas autez potest dici etiam effectus derelictus in passo post actum transmutationis: ⁊ inde est q̄ denominat subiectum. ꝓpterea ga facta est ipsi vt habitus: ⁊ ga morbus pōt considerari vt effectus qui derelinquitur post impressionez causarū actu trāsmutantium: ideo ⁊ qualitas ⁊ passio nominatur.

Qualitas ⁊ passio differūt.

¶ His quoq; prelibatis sciendum est q̄ quia accidēs morbi sumitur hoc tertio modo. s. ꝓout est effectus vel sequela morbi vel cause. Talis autē accidentis tria sunt genera ꝓma. ⁊ primum quidez est lesio vel nocumentuz actionis vt idigestio / debilitas visus / malitia anhelitꝰ / ⁊ similia. 2m̄ ẋo est inaturalis qualitas corpis: vt inaturalis color aut odor: aut sapor: ⁊ sic de obiectis aliorum sensuum. tertiuz ẋo genus est inaturalis mutatio exeuntium a corpore que sequitur ad predicta duo: sicut infra patebit.

Accidētis morbi vel eiꝰ cā tria sūt genera ꝓma.

¶ Primum autez genus tres continet species primas. nam actio que leditur vel aufertur omnino: ⁊ tale nocumentuz dicitur ablatio sicut cecitas vel surditas. vel minuitur: ⁊ minutio actionis dicitur quando persistit extra terminum consuetum: quia per obiecta vel per tempus determinatur: per obiectum qdez: sicut quando non videt aliquis tam minuta vel a tanta distantia quemadmodum consueuit. Per tempus aūt quando tardius solito digerit cibum vel expellit superflua: ⁊ tale nocumentuz vlr vocatur diminutio vel debilitas.

Actio ledit 3r.

Tertiuz ẋo dicit vlr permutatio ⁊ est nocumētū in quo nō fit actio ꝓm formam naturalē qō per ipsaz in se vel per obiectum eius discernit: vt quādo mēbruz mouet inaturaliter vt in sectigatione ⁊ spasmo: vel sicut quādo qs videt vel audit alia q̄s requirant obiecta exteriora: vt si colūna que caret foramine videatur perfozata vel crocea: cum tamē sit alba. Iterum autem hec tria genera nocumentoꝝ actionis tot species habere possunt quot sunt actiōes que p nām cōueniunt sanabili corpori: siue in genere: siue in specie: sicut

patet

Qualitas innāt̄ siue innata.

patet in tabulis particularis cōsideratiōis accītiū. ¶ Accidens ℞o qō dr̄ inālis q̄litas corporis est ois sequela morbi vel eius causę que sensu patiētis aut alteri⁹ inesse percipitur corpori preter nocumētuz actionis. Unde quia qualitas hꝺ nō discernit̄ nisi sensu particulari, ꝓpterea tot species primas hꝫe pōt quot sunt obiecta sensuū pticularium: hec aūt vel sunt cōia vel ꝓpria. Qualitas aūt hꝺ que nō est obiectū ꝓpriuz sensus alicuius: sed cōe plurib⁹ est illa que spectat ad formam mēbri vel totius corporis: sicut gracilitas ꝛ grossities: pinguedo ꝛ macies. hec enim vt ex priorib⁹ patet morbi ꝛ accidentia possunt esse. Qualitates ℞o corporis que propria sunt obiecta sensuum vel sunt audibiles ꝛ est sonus inaturalis: qui vel tm̄ auditur a patiente: sic̄ tinitus aurium vel ab eo ꝛ ab alys quemadmodū rugitus ventris ꝛ oregmō: vel sunt olfatu ꝑceptibiles vt fetor nasi ꝛ oris ꝛ totius corporis: vel sunt visibiles tm̄ vt color innaturalis totius: vt in icteritia vel vnius membri vt in rubore nasi: nigredine lingue: morphea barbe. Uel gustu percipiuntur: ꝛ hoc tm̄ a patiēte: vel sunt tangibiles: quarū quedam sunt prime vt caliditas fri. ꝛ sicci. ꝛ humi. quedam secunde: vt asperitas/lenitas/durities/ꝛ mollicies. hę qualites: siue in toto sint siue in parte morbi possunt esse vel accidēs tm̄ vel vtrūq; simul. Calefactio nāq; mēbri vni⁹ aut totius corporis quādo tanta est: vt sensibiliter operationes nō inde ledantur accidens erit tm̄. Luz ℞o sensibil'r ꝛ immediate ledit ꝛ non sequitur morbuz tm̄ est egritudo: sic̄ ephemera ex balneo. Cum autem vtrūq; ꝓuenit ei accidens est ꝛ morbus vt ephemera ex bubone. Nec est supfluuz medico si consideret morbum qui alterius est sequela: ꝓut est accidēs p̄ncipal'r. secūdario ℞o prout est morbus. nam ab eo qō p̄ncipalius ꝓuenit rei ꝓtra naturaz regulat̄ p̄ncipali⁹ opus curationis. ꝛ inde est q⁹ medicus semp iudicat egruz absolute pati morbuz illum qui causa est alterius. vñ sicut testat̄ Ha. de pleuretico dicere dꝫ q⁹ patiť apostema costaruz pectoris ꝛc. feb. enī ꝓtinua nō est morbus p̄ncipalis: sed accīs eius. Unī cū nō regulet opus curatiōis febris in pleuretico p̄ncipal'r sicut morb⁹: sed velut accidēs talis morbi. ꝓpterea cōsiderat ibi p̄ncipal'r: vt accidēs: non vt morb⁹: posito nāq; q⁹ pleuresim patiat̄ eger. ꝓnter ponit̄ euz pati accidētia ꝯcomitātia pleuresim, quoꝝ vnum est fe. ꝓtinua. Itez autē aduertendū est circa p̄dictas qualites q⁹ illa q̄ nō percipiunt̄: nisi sensu patiētis: vt tinitus aurium ꝛ sapor oris: ꝛ similia. Iꝫ ℔m id qō sunt in se ꝓtineant̄ sub gīe predicte q̄litatis corporis: tm̄ ℔m q⁹ sunt q̄dā forme erronee opationis ꝓtinent̄ sub actionis nocumēto. Cū ġ medicus cōsiderat gīa q̄litatū inālių corpis que sunt accīs morbi distinguere dꝫ ab alys istō genus cū occurrat in corpe. sed qz notitiam eius hꝫe nō pōt: nisi p iudiciū patiētis: ꝛ patiēs iudicet de ea ℔m q⁹ est obtuz actiōis. ideo iuestigādo cās nocumētoz actionis iuestigat̄ simul cā taliū accītiū. ¶ Inālis mutatio exeuntiuz: vel fit in quantitate ipsoz vel in q̄litate vel in tpe exēdi. Exēcia ℞o a corpe dicunt̄ inālia rōne q̄titatis duplr. Uno quidē mō rōne mēsure: vt si vrina vel egestio sint maioris aut minoris mensure: vt multa vel pauca plus q̄ nāe cōueniat. Alio ℞o mō rōne numeri: vt si pluribus vicibus q̄ oueniat emittatur: sicut accidit in frequentia vrinandi ꝛ assēllandi. Exēcia quoq; dicunt̄ inālia ℔m qualitatē duplr: vel qa per aliquā partez corporis emittit̄ aliqd. vnde nō ꝓuenit egredi ℔m nām corporis sani. ꝛ hoc nō dr̄ inālis effusio sanguis facta p q̄cūq; aliā partē corporis q̄ per exitum mēstruoꝝ. qm̄ nulla ꝑter illā potest ꝓuenire sanis corporibus. fluxus aūt eius p mēstrua nālis est absolute: nisi peccauerit quātitate sumpta vel itel lecta: vt ꝑius expositum est: vel etiā tēpore vt dicet̄: Iꝫ enim sanguis menstruus esset inaturalis qualitatis. tm̄ eius emissio per partes ordinatas a naturali formatiōe corpis est naturalis. secūdo modo dicuntur exeuntia a corpe inaturalia ℔m qualitatē nō rōne ptis per quā exeunt. qm̄ nālis cōpositio regrit: vt talia egrediant̄: Iꝫ ga talē hnt qualitatē q̄lis nō cōpetit corpi sano. ꝛ hꝺ mō mēstrua male q̄litat̄ innālia dm̄r ꝛ egestio ꝛ vria ꝛ sputū ꝛc. q̄uis p ptes ōbitas emittāt̄. Qualitates aūt in exēcib⁹ a corpe multiplicant̄: sic̄ ꝛ ō qualitatib⁹ corpis iā est dcm̄. medic⁹. n. ꝯsiderat in exēcib⁹ aliqm̄ q̄litatē q̄ cōe obtū est plib⁹ sensib⁹: sic̄ figurā in ꝓtentis vrie vt in hypostasi ꝛ in squāmis. Qm̄q; ℞o q̄litatē q̄ ꝑ priū est obtū visus: vt colorē in oib⁹ exēcib⁹. Interdū aūt sonū vt in rugitu vētris ꝛ exēcib⁹ p secessuz. Interdū odorē: vt in sudore ꝛ anhelitu ꝛ screatu ꝛ ceteris. qm̄q; ℞o saporē aut ꝑo sensu: quēadmodū in sanguie q ꝑ flebothomiaz egredit̄. aut sensu alteri⁹: vtpote patiētis: vt in screatu ꝛ vomitu. Interdū ēt ꝯsiderat tāgibiles q̄litates primas: vt caliditatē ꝛ frigiditatē ī his q̄ egerunt̄: Iꝫ hꝺ iudicio patientis: et scōas vt duritiē ꝛ mollicie. Innālis mutatio exēcīū q̄tuz ad tps est qm̄ tardi⁹ aut citi⁹ solito emittunt̄: ꝛ Iꝫ aliq ꝓhēderint tps exēcūdi sub q̄titate nūi: tm̄ melī⁹ ē: vt a nūo distinguat̄: tū ga medic⁹ q̄to plus ad pticularia ꝺscēdit vl' appropinq̄t tāto plus ꝑficit: tū ga nō pōt tps ad vices exēcūdi reduci. nā pole est: vt aliqs egerat solito tardius aut citius: nec tm̄ ideo plib⁹ aut pauciorib⁹ vicib⁹ vel notabil'r in maiori vel minori mēsura. hoc tm̄ frequētius accidit. s. q⁹ multitudo ꝛ paucitas sequantur velocitatem ꝛ tarditatem.

Mutatio exēcīū inālis.

¶ De causis accidentium. Cap. XCII.

Accidentiū causas vt patuit supius ex rōne accītis: de q̄ hic agit̄ semp opꝫ eē res illas q̄ dr̄ esse ꝺ nām: ita q⁹ oē accīs aliqd hꝺ rez hz ꝑ cā siue sit efficiēs: quēadmodū fe. est cā sitis: siue mālis: quēadmodū hūoz nociuus ē cā vomit⁹: Iꝫ accītiū q̄dā hnt tm̄ ꝑ cā rē ꝺ nāz sic̄ ablatio visus in cataracta q̄ solū causatur ab opilone pupille. ꝛ fil'r inuolūtari⁹ mot⁹ a morbo lacerti. q̄dā aūt accītia sūt q̄z cā sil' sūt res ꝺ nām ꝛ res nāles: sicut tussis vomit⁹ rigoz ꝛ ois euacuatio cretica: ꝛ silia. Dolꝝ enī accītiū est cā morb⁹ aut ei⁹ cā nālis expulsiua mēbroꝝ: Iꝫ differūt. Nā res ꝺ nāz ē sic̄ cā remota ꝛ ꝑ⁹ mouēs. Nā ℞o sicut ꝓxi⁹. nā stimulata ꝑ illā efficit tales mot⁹. Res aūt ꝺ nāz accītia cāntes q̄nq; sunt morb⁹ tm̄. ꝛ sic cātur amissio visus ab opilone pupille. q̄nq; ℞o solūmō cā morbi. ꝛ sic causatur vomitus ab horribili cibo. q̄nq; ℞o accidēs imediate cātur solū ab accīti: sicut a nocumēto digōnis aut retētionis solo vētris. ꝛ sic etiā imutatiōes exēcīū cānt̄ a nocumēto actionis: ꝛ iterdū etiā a qualitate corpis. sed ga p̄ncipal'r aut sepi⁹ ex nocumēto actiōis: ꝛ ideo p̄ncipal'r ꝛ absolute reducunt̄ ad ipm: vt ad cām ꝓximā: ga tm̄ medic⁹ ꝑ pter bonitatē opatiōis tenet̄ cōez causaz diuersitatē cōsiderare. ꝓpterea nō solū attēdit qual'r a nocumēto actionis ꝓcedāt: Iꝫ ēt qual'r a q̄litatib⁹ corpis. Unde ga imutatio exēcīū causari possit ab alys duob⁹ gīibus accītiū. ꝓpea dicit q⁹ sequit̄ ad vtrūq;. Augumētū. n. ꝛ diminutio q̄titat̄ exeuntiuz. fil'r aūt ꝛ tarditas aut velocitas exitus ipsoum causant̄ a lesione nāliū actionū. s. vnius aut plurium. Sil'r quoq; ꝛ qualitas inālis exeuntiū causat̄ iterdū a nocumento ipsarum: sicut a nocumēto attractiōis cholere a cisti fellis tingit̄ vrina in croceū. q̄nq; ℞o a q̄litate corpis quātuz ad iudiciū medici: quēadmodū sudor ab icteritia tigit̄ ꝛ sicut a fetore nasi fetidus fit anhelitus ꝛ in fetore totius: vt in leprosis fetidus sudor. Sil'r ℞o in pleuresi flegmatica nō ꝓpter pleuresim tingitur vrina: sed ꝓpter qualitatem totius corpis que est accidens eius. s. febris. Particulariuz autem accidentium causas particulares in tabulis accidētium ad hoc constitutis clare patebunt.

¶ De signis. Cap. XCIII.

Cõsideratio signoꝝ apud medicũ ẽ ſm duas rõnes.

Extremorũ ꝯsideratio ꝓcedit ꝯsideratõez medie dispoſitionis.

Signoꝝ ꝓnoſticorũ ꝯsideratio eſt neccia.

Signorũ gñia mltiplr diſtinguunt.

Primus ꝯsideratꝰ circa sigª eſt ipa materia.

2m ꝯsideratꝰ circa sigª ẽ ip̃m ſignum.

3m ꝯsideratꝰ circa sigª ſunt ḋie tpis.

Signoꝝ rememoratiuoꝝ ꝯsideratio eſt vtilis.

Conſideratis partibus medicinalis theorice ſm id qõ ſũt in ſe quãtũ in gñe iã reſtat de illis tractare ſm q̃ ſigna ſunt medico. diſpõ nãq; ſanabilis corꝑis non ꝓuenit ad notitiã medici. niſi ꝑ conſideratiõnẽ rerũ nãliuz vel nõ nãliũ: aut ɔ̃ nãz. ⁊ ideo rurſuz ꝓuenit de his agere ſub rõne ſignoꝝ: q̃ruz ꝯſideratio diuerſum hz ordinẽ apud medicũ ſm duas rõnes que ꝓueniunt medico. Quarũ vna eſt rõ docẽtis vel adiſcẽtis artem ſiue ſciam medicine. Alia quoq; operãtis eſt rõ. Prima Xo ſm eſſe precedit: hoc eſt in oibus medicis. nã prius eſt ſcire q̃z ꝑ ſciam opari: ſz ſm itẽtionẽ: vt plurimũ eſt ẽ. ſ. q̃ ſcõa eſt prima. nã plures ſunt intẽdẽtes habere ſciam medicine ꝓ operari ꝓncipaliter q̃z ꝓpter ſcire. ſm ꝓmaz igit̃ rõnẽ ꝓus eſt ꝯſiderare de cauſis diſpõnum ſanabilis corꝑis q̃z de ſignis: qñ intellectiua cognitio que fit per doctrinam ⁊ diſciplinã a ꝓximis ſm intellectũ directius incboat. Illa Xo ſunt cauſe diſpõnum iter quas etiam conſiderationes ꝓiores ſunt cauſe ſanitatis q̃z egritudinis. nam etiam ſm intellectum ꝓior eſt habitus q̃z ꝑuatio. medie quoq; diſpoſitionis ꝯſiderationẽ ſemꝑ ꝓcedit cõſideratio extremoꝝ. In ꝟ igitur opere vbi ſermones dirigũtur ad medicum: ꝓut eſt docens vel diſcens ſcientiaz medicine vltima de ſignis cõſideratio traditur. In actionibus Xo cum iam medicus vocatur ad corꝑus ſanabile: neceſſe eſt eum ꝓriorẽ habere cõſiderationem de ſignis: naz ꝓriuſq̃z operetur opz ſcire quo iuuamento vel qua ſpecie medicinalis operationis idigeat corꝑus preſens: ad quod diſcernendum conuenit ꝓcognoſcere que ſit ſpecies diſpoſitionis cui ſubycitur illud corꝑ. hoc aũt colligit̃ ex ꝑticularibus que circa ipm notari ꝑñt. particularia Xo cũ ſolo ſenſu cõprehẽdant̃. ideo inq̃ntuz ſe offerunt ſenſui ſigna ſunt coꝝ que capiunt̃ ꝑ intellectuz. ſ. cauſaꝝ. In egris aũt corꝑibus ad q̃ ſepius vocat̃ medicus hoc clarius apparet. nam qõ ꝓius occurrit notitie medici vel eſt corꝑoris diſpõ: ſicut vulnus aut diſlocatio vel apoſtema ⁊c̃. vel accidẽtia diſpõnis de qb⁹ patiẽtes maxie cõquerunt̃ qbus apꝓhenſis ꝓnieñter inueſtigat coꝝ cauſas.

¶ Signoꝝ Xo gña multiplr diſtinguunt a medico ꝟz diuerſa que circa ſigna ꝯſiderat. interdũ eni attẽdit̃ circa ipa mã hoc eſt id qõ eſt ſignũ illius: ſz q̃dã: vt cauſe: quedã Xo vt effectus: pluuie nãq; ſignũ eſt nõ ſolũ coꝝruẽs inundatio: ſz etiã denſatio nubiũ. ꝓdicte Xo res ordinẽ habent vtroq; mõ ad diſpõnes ſanabilis corꝑis. ⁊ iccirco ſenſus ⁊ habitudo ⁊ etas ⁊c̃. aliquo modo ſignificãt ſupra ſanitatem ⁊ egritudinem ⁊ neutralitatẽ. ſilr ⁊ aer ⁊ nutrientia ⁊ conſuetudo ⁊c̃. hec eadẽ etiaz ſignificãt cauſas añtes morboꝝ. Inter res Xo ɔ̃ nãm accidentia gñaliter ſignificãt ſupra morbos: ⁊ morbi etiã ſupra morbos velut cauſe ſupra effectus. Uñ ⁊ opilatio poꝛoꝝ cutis ꝓnoſticat ſc. maxie in corꝑibus in q̃bus abundant capꝛinoſi vapoꝛes. i. acuti ⁊ ſimiles fumo capillo ꝛ cũ aduruñt̃. Silr quoq; ſc. acuta ꝓnoſticat freneſim. ⁊ ita de alys.

¶ Scõm aũtez q̃ circa ſigna ꝯſiderat̃ eſt ipm ſignificatus: ⁊ quantũ ad hoc dicit̃ q̃ ſignoꝝ q̃dam ſunt ſana: q̃dã egra: ⁊ quedã neutra: ſz n. ſignificent interdũ cauſam diſpõnis imediate ſicut ruboꝛ apoſtematis ſignificat ſupra ſanguinem ⁊ de ſe non ſignificat ſupra apoſtema: tamen quia cauſe ordinem hñt ad diſpoſitiones: ⁊ ab eis nominantur ſane vel egre vel neutre: ita et ſigna ſiue diſpoſitiões ipſas ſignficent ſiue cauſas eaꝝ ſiue diſpõnum aut cãrũ effectꝰ: ſemꝑ tñ a diſpõnib⁹ noiant̃.

¶ Tertio Xo ꝯſiderat medicus circa ſigna differẽtias tẽporis ad q̃s retoꝛqueꝰ coꝝ ſignificatũ. ⁊ ideo dic̃ q̃ ſignoꝝ quedã ſunt demonſtratiua. ſ. quoꝝ ſignificatum eſt ꝓñs in tpe ſicut ꝓſentem egritudinẽ coꝛdis ſyncopis oſtendit: ⁊ ꝓſentem auriũ ſurditas: ⁊ ꝓſentem caliditatẽ coꝛdis velocitas ⁊ frequentia pulſus. Quedã Xo ꝓnoſtica. ſ. quoꝝ ſignificatũ adhuc eſt futurum ſicut vlis ꝓfractio mẽbroꝝ abſq; cauſa manifeſta: vel rigoꝛ aut hoꝛripilatio futuram ſe. ꝓnuntiat. Apoplexia Xo maioꝛ futurã mortẽ: oſſis depditio ꝓcauitatẽ futurã in cicatrice. Quedaz Xo dicunt̃ rememoratiua. ſ. quoꝝ ſignificatuz ꝓteryt: ſicut cicatriꝛ ſignificat ꝓceſſiſſe ꝓtinuitatis ſolutionem: ⁊ ꝓcauitas cicatricis eñdit membri ſubam fuiſſe deperditã. Iſtoꝝ aũt trium generuz neceſſitas ꝑz ex iuuamento qõ faciunt ad finẽ vel in opere medicine. Cuius eni ꝯſideratio nullo mõ ꝑdeſt ad finez artis extra limites cadit omni mõ. Cuz igit̃ opa particularia medicine ſemꝑ habeãt imediatum aſpectũ ad ꝑñtẽ diſpõnem ad quã ꝯſeruãdã vel pellẽdã ordinant̃. ꝑz cẽtialez atq; ꝓncipalem partẽ medicine eſſe ſciam demõſtratiuoꝝ ſignoꝝ: qñ ꝑdeſt ad cognitionẽ coꝝ a qbus opatiõis regula pendet imediate. q̃d nãq; ſub ꝯſideratione medici cadit: ꝓut reſpicit finẽ artis aut eſt opis regula cõferens ad plenaz cognitionẽ coꝝ a qbus hec ambo depẽdent.

¶ Signa Xo ꝓnoſtica ſunt neceſſaria ꝯſiderationi medici ꝓtim rõne ipſius. ꝓtim Xo rõne artis. Et ꝓmo q̃dẽ mõ nõ ꝓtinet ad integritatẽ artis coꝝ conſideratio: qñ nõ ordinat̃ ad finẽ eius: ſz ſolũ ad extriſecũ bonũ operãtis. ſ. ad ꝑſeruatiõez eius a ſuſpitione nocendi. ſi future nãq; determinatiõis vl̃ periculi cauſas ꝓuidens reuelauerit ex cauſabitur ab erroꝛe. Scõo Xo mõ ipſoꝝ ꝯſideratio eſt arti eſſentialis: quoniã ꝯferẽs eſt ad debitã finis acq̃ſitionẽ. Uno q̃dez mõ ex parte regẽdi corꝑoris. nã cũ ſine illi⁹ obediẽtia ꝓuenire nõ poſſit operatio medicinalis ad finẽ: excitãda eſt in eo cõfidẽtia de medico que ad obediẽtiã inclinat. In hiũtib⁹ autẽ vſum rõnis ꝯfidentiaz gñat. ꝓnoſticatio futuroꝝ: ⁊ vlr occultoꝝ reuelatio: qñ fidem facit de ꝓtia operãtis. alio Xo modo ſigna ꝓnoſtica ꝯferũt ad finẽ ex parte regẽtis ꝑ tãto: q̃ futura imutatio ſanabilis corꝑoris: qnã ꝓnutiat. regulat ipm ad opus duplr. ꝓimo q̃tuz ad ꝓñs in parte. ſ. ad dietã: vt ꝑz ex ꝓcognitiõe ſtatus morbi vel eius duratiõis. Scõo Xo regulat ipm ad ꝓparanduz inſtra medicationis: aut conſeruationis tpe futuro. Nam per hoc indigẽtie corꝑoris ꝓmptius ſubuenit̃. ꝓcecognito nãq; q̃ criſis futura ſit per apoſtemata mẽbri emũctoꝛialis ꝓuenienter ꝓparat attractiua ⁊ diſſolutiua vel maturatiua: ⁊ ſilr in alys. Uñ ſz neceſſitas ꝓnoſticoꝝ non ſit principalis: ſicut ⁊ demonſtratiuoꝝ. magna tñ eſt ſicut illa ⁊ ea parte qua per ſe regulãt in opus de integritate ſunt artis. ⁊ per ꝑñs neceſſaria. ꝓpter q̃d de ipſis ſpãlis eſt ꝯſideratio vel tractatus in ſcia medicine: ſicut ⁊ demõſtratiuoꝝ. Rememoratiuoꝝ Xo nequaq̃ qñ per ſe nullã faciunt in opus directionez. ſed mediãtib⁹ demonſtratiuis aut ꝓnoſticis. Ad ꝓterita eniz nulla opatio dirigitur nec per coꝝ recoꝛdationez ꝑñs ad futura opatio regulatur. ſz ga ipſoꝝ rememoratio ꝑdeſt ad finẽ: ſicut occultoꝝ reuelatio. ideo fit mẽtio de ipſis in medicina: generat. n. ꝯfidentiã. Si enĩ medicus viſis ꝓtẽtis ſpermaticis in vrina reuelauerit ei cui⁹ eſt: q̃ coitierit aut pollutionez habuerit: manifeſtioꝛ erit eius ꝓtia. Itez aũt ẽ qa de ꝓteritis in cognitionem ꝑſentiuz plenius ducimur vtilis eſt rememoratiuoꝝ conſideratio vbi de ꝓteritis iudicio patientis vel aſſiſtentiũ nõ põt haberi certitudo. qõ rariſſime ꝓtingit. Jacente nãq; apopletico plenius certificatur medicus de menſura debilitatis cerebri. Si rememoreẽ patientem fuiſſe grauiter vulneratum in capite qõ ꝑ ꝓcauã cicatricez innuit̃. ſed qa ꝑñs diſpõ ſufficienter cognoſcit̃ ſuis accidẽtibus: ⁊ oſtẽdit etiã qd agẽduz ſit: qa valde modicuz conferens eſt id qõ addit rememoratiuum ſignuz. ꝓpterea modice

Sig⁹ demonstratiua ꝓus ꝓsiderãda sũt.

dice vtilitatis est eius ꝓsideratio. ¶ Aliox aũt duox generũ demõstratiua prius ꝓsideranda sunt. nã ad pñtẽ dispõnem corporis prius ⁊ imediatius ordinant opera medicine q̃z ad futura. ¶ Demõstratiuox autez prius ꝓsiderãda sunt ea que sanitatẽ demõstrãt cũ ad ipm principalr ordinent: cõsiderationes medicinales duplr attenduntur. Primo quidẽ quantum ad ea per que demonstrant. Scõo xo quantuz ad demõstratum: quoniã igit demõstrare sanitatem nihil aliud est q̃z ꝓsentez ostẽdere. necesse est vt sumatur ab illis que inherẽt corpori sano. Dec in gñe duo sunt. nã quedã inherent essentialr corpori sano qualia sunt ea q̃ ponunt in diffinitione ipsius: sicut cõplexio ⁊ compositio. Unde quotiescunq; sanitas presens membri vel corporis cognoscitur per considerationem istox. s. qualitatum complexionalium ꝼm q̃ ad temperamentuz concurrũt vel forme quãtitatis ⁊ nerui ac positionis ex quib⁹ corporis coeq̃litas prouenit modo aliquo semp cognitio fit per substantialiter inherentia dicto corpori. nam diffinitio ipsius integratur ex istis cum dicitur. q̃ corpus sanum est qõ in complexione est temperatum: ⁊ in compositione est coequale.

Corp⁹ sanuz qd sit

Quedam xo inherent corpori sano non sicut partes diffinitionis: sed sicut effectus consequentes ad ipsa diffiniẽtia. Dorum autem quedam necessario consequũtur: sicut ad tẽperamentum complexionis necessario sequitur mediocritas. In duritie ⁊ mollicie musculorum ⁊ in multitudine et paucitate pilorum ⁊ in colore. Unde quotiescunq; a duritie ⁊ mollicie carnis signum presentis sanitatis accipit vel a diuersitate pilorum non solum in multitudine. quã vocat medicus asperitatem vel paucitatem q̃z nominat lenitatẽ: sed etiam in figura ⁊ origine ⁊ colore ipsorũ aut cutis semp a necessarijs ꝓsequentibus dicitur accipi. Similiter ad coequalitatem in his que componi debent: segtur necessario cõformitas mẽbrox adiuicem que a gbusdã coeq̃litas dr. ⁊ itez segtur pulchritudo que est decentia placẽs aspectui rõnis ex conueniẽti forma totius orgni atq; corporis. Signum igit acceptũ ex decenti forma ꝓpõnis: aut indecenti accipit ab eo qõ necio sequit ꝓpõnez. Si xo ꝓsideret decentia vel pulchritudo: non solũ ea que a ꝓformitate surgit proportionate ꝓpõnis: sed etiaz illa que ꝓuenit simul tã ex hoc q̃z ex colore ⁊ pilis. Tunc talis pulchritudo cõis erit ꝓponi ⁊ cõpõni: ⁊ erit necessario ꝓñs ad ambo diffiniẽtia: nec miretur aligs: ga coequalitas iterduz dr esse diffiniẽs. Interdum xo necessario ꝓñs. nã put ipoztat respectũ forme ⁊ quantitatis ⁊ numeri ac positiõis sic est diffiniẽs: put aũt ipoztat respectum adiuicez partiũ gbus ista cõueniunt est necessario ꝓñs. est enim in organico mẽbro prius ꝓsiderare q̃ partes eius habeant illa quatuor conueniẽter in seipsis. Ex hoc autem vlterius prouenit ꝓformitas ipsox adinuicem. sunt etiam quedam alia que sequuntur ad ꝓdicta diffinienda non necessario. sed ꝓtingenter. s. qualitates operationum. nã ad temperamentum cõplexionis in filib⁹: sequitur perfectio vel bonitas operationis ipsoz: ⁊ similr a coequalitate organicox in membris organicis. Dec autez tertiũ genus inherentium corpori vocatur a medicis absolute accidens ad insinuãdum differẽtiam inter operatiõez ⁊ effectus necessario ꝓñtes. nam isti semp cõcomitant corpus sanuz ⁊ nũq̃ separant ab eo. sed opatio adest ⁊ abest: ga de rõne corporis sani nõ est q̃ operet: sz q̃ sit aptũ operari perfecte. Dinc est etiaz q̃ operatio in gñe a quibusdã casus appellatur ad insinuãduz q̃ opatio sani corporis nõ est inseparabilis vel separabilis: sed põt fieri ac cessare ꝼz tẽpora incerta: sicut ea que casualiter fiũt. ¶ Ex ꝓdictis ẽ iam patet q̃ signa que demõstrãt sanitatem semp a nãlib⁹ rebus accipiũtur: vtpote a membris per que cõpositio intelligitur ⁊ a cõplexione ⁊ ab operatiõe: per quã etiã virt⁹ dignoscitur. ita tñ q̃ per operatiõez itelligat nõ actus operãdi. sed etiã operatiũ: ⁊ sic in gñe naturaliũ rex. 4. ꝼm genus sunt signa sanitatis demõstratiua. s. cõplexio/ꝓpositio/operatiões/⁊ operata. Iz aũt sani formalr sit cõpositio vel ꝓplexio: nihilominus ista duo ꝓueniẽter ponunt esse signa sanitatis. nam ꝼm aliud ⁊ aliud sunt signũ ⁊ signatũ. sunt eni sanitas vel alia dispositio ꝼm esse q̃ habẽt in ea parte corporis que subycitur sensui iudicãtis. signa autez sunt respectu eox partiũ quas sensus nõ apphẽdit: nam temperies quaz sensus apphẽdit in superficie musculox itrisecam ostẽdit cẽ temperiez. Si xo signa demõstratiua ꝓsiderentur non ex parte illox per que demõstrãt. sed ex parte demonstrati. s. sanitatis. duo sunt eox tñ gña. nam vel demõstrãt sanitatẽ perfectã ꝼz iudiciũ recti sensus: a quo etiã corpus dr perfecte sanũ vel optime ꝓpõnis: ⁊ a gbusdaz ẽt noiatur corpus in meliori formax: aut sanitatẽ lapsaz vel imꝑfectaz a qua filr corpus dr sanũ lapsum. ¶ Signa igit corporis pfecte sani sunt nãlia pfecta que sensib⁹ apparẽt: ita q̃ nõ põt esse corpus perfecte sanuz: nisi oia que nãliter insunt ei perfecta sint. pfecta igit cõpositio apparẽs in vnoquoq; organoruz que vocat a gbusdã coequalitas ⁊ tẽperamẽtũ in qualitatibus cõplonalibus ꝼm qõ exigit essentialis ꝓportio membri cuiuslibet iquãtũ est ꝓsile. Silr decẽtia ⁊ pulchritudo forme que ꝓcomitatur cõpositionẽ pfectã ⁊ formositas dr a gbusdam ⁊ mediocritas in mollicie ⁊ duritie ac multitudine ⁊ paucitate pilox ⁊ in colore ipsox. ⁊ etiam cutis q̃ cõcomitatur tẽperamẽtuz cõplexiõis ⁊ perfectio oium opationum que debẽt mẽbris inquãtuz organica que a gbusdam vocat vigorositas: vt ruboz ⁊ perfectio. silr eox q̃ debentur eis: inquãtũ ꝓsimilia demõstrãt corpus esse pfecte sanũ. Et ideo regula est apud medicũ q̃ oẽ corpus hũanũ est tẽperatũ aut in meliori formax. cuius cõplo ⁊ ꝓpositio ⁊ opatiões ad opata pfecte se hñt. Perfecta xo dicunt qñ etati ⁊ sexui ꝓueniũt meliori mõ quo spẽs hũana regrit q̃z tũ ad iudm sensus. De oib⁹ eni his medic⁹ absolute dr sensu diiudicare: ga quãtũcunq; iudicet de occultis ⁊ iperceptibilibus sensu ꝓpõnẽ: sicut dispõne mẽbrox iterioz. tñ nunq̃ rõcinat aut iudicat: nisi ꝑ ea que sensui offerunt. ⁊ ideo medicus in iudicãdo de dispõne sanabilis corporis dr nõ trãscendere sensuz: ga nõ iudicat ipm sanũ aut lapsuz ꝑ ea que sola imaginatione vel itellectu de ipso ꝑcipiunt: sed ꝑ ea q̃ sensu ꝑcipiunt. ⁊ iuxta itellectuz dr sapienter q̃ speculatio medicinalis nõ ptrãsit. i. nõ valde trãsit sensuz: ga sz trãseat siue ꝓcedat vltra sensum ad aliqua sensui occulta. nõ tñ ꝓsistit in illis: nisi put depẽdẽt a sensu perceptis. ⁊ hoc est nõ trãscendere sensuz vel ptransire. Duobus autẽ ꝑcipue sensibus vtit in isto iudicio. vz. tactu ⁊ visu. tactu quidez de cõplexione iudicat corporis. nam complexio viuentis cuz sit qualitas actualis que ꝓpriuz est tactus obiectuz ab eo solum percipitur esse actuale ipsius. sed per eam qualitatem quã in superficie tactu percipit iudicat de qualitate iteriorum. Uisu quoq; maxime percipit cõpositionẽ exterioruz membrox: per quã in notitiã ex parte ducitur itrinsecox. De opationibus xo ⁊ opatis ꝑcipit veritatẽ: nõ solũ tãgendo atq; vidẽdo: sed etiã audiẽdo que iudicantur ⁊ interdũ odorando atq; gustando: put in accñtibus morbox superius est ostensum. Ex gbus patet: q̃ ꝓuenit esse medicũ sensuum perfectorum: ⁊ maxime in tactu ⁊ visu.

Medic⁹ in iudicãdo nõ trãscẽdit sensũ.

Duob⁹ sẽsibus ꝑcipue vtitur medic⁹ in iudicãdo tactu. s. et visu.

¶ Signa xo q̃ demõstrãt corpus sanũ lapsum ab optima ꝓpõne sunt ea q̃ deficiũt a pfectiõe oiuz vel alicuius ꝓdictorũ: de gb⁹ sciẽdũ est q̃ ꝼm q̃ plus ⁊ minus deficiũt a pfectiõe illox ꝼm ß maiorẽ vel minorem lapsum significant. Cũ aũt corpa lapsa q̃ cadũt sub latitudie sanitatis tria sint: vt patuit supra. s. paz lapsa neutra ⁊ egrotatiua. Jaz ꝑ ex his q̃ signa q̃ demõstrãt istorũ corpox dispõnẽ: iquãtum

Sig⁹ corpis lapsi ab optima ꝓpõne.

Corpa lapsa sũ latitudie sanitatis tria sunt.

Sig⁹ sanitatẽ õmõstrãtia sp a reb⁹ nãlib⁹ accipiuntur.

sana dicũtur partim ꝙuenĩunt:partim ℞o differũt.ꝙueniũt eni in mã.nam eisdẽ reb⁹.s.nãlibus demonstrat̃ cuiuslꝫ illoꝝ corpoꝝ sanitas lapsa.s.cõplone ⁊ cõpositione.⁊ etiam opationibus ⁊ opatis.Differũt ℞o tãtũmõ quãtum ad itensionẽ ⁊ remissionẽ vel maiorẽ ⁊ minorẽ distãtiaz eoruz a signis melioꝝ formaruz.Cognitis g̃ signis vnius p̃dictorum triũ lapsuũ iã erũt nota signa reliquorũ.nã cadẽ sunt intẽsa vel remissa:quia ℞o signa corporis egrotatiui manifestioza sunt signis corpoꝝ ceteroruz.ideo sapientes spãliter de his tractant:nã per ipsa manifestanť signa corporis neutri ⁊ parũ lapsi.corpus eni qõ talibus signis cognoscit̃ esse egrotatiuũ/eisdẽ remissis cognoscit̃ cẽ neutrũ in p̃mo significato.⁊ amplius notabiliť remissis cognoscit̃ cẽ parum lapsuz.Eadẽ quoqꝫ dato ꝙ nõ remittant̃ demõstrabũt neutralitatẽ in scõo significato.si appareãt in vna parte corporis ⁊ nõ in alia:vel in tertio si appareãt in vno tẽpore ⁊ non in alio.¶ Quia ℞o corpora que labunt̃ ab optima cõpositione possunt in vno mẽbro vel in plurib⁹ labi:opz medicuz in spãli cognoscere signa:ꝫbus demõstrari põt lapsus vniuscuiuslꝫ mẽbroꝝ:⁊ maxime illoꝝ quibus notabiliter disponitur totum:vt corde ⁊ epate:vel alicui notabili parti corporis qualia sunt cerebrũ/pulmo/⁊ itestina:atqꝫ matrix ⁊ renes ⁊ musculi subcutanei.Cerebri nãqꝫ cõplexio toti capiti manifeste disponit.pulmõis ℞o pectori vel thoraci.testiculoꝝ aũt ⁊ matricis ⁊ renũ toti regioni que est infra ymbilicũ.musculoꝝ quoqꝫ toti supficiei corporis siue cuti:aut quoꝝ iunamẽtũ est vle q̃lis̃ est stõchus.Ꝛz enim expediat medico:vt attẽdat in p̃mis cuiuslꝫ particularis mẽbri complexionẽ ⁊ cõpõnez ad cognoscẽdũ legẽ pfectionis aut lapsus in toto.attamẽ in p̃dictis opz ip̃m studiosius vigilare.nã in ꝓportione vel respectu mutuo p̃ncipaliũ:vt pulmõis ⁊ stõchi/⁊ itestinoꝝ/⁊ splenis/⁊ renũ/⁊ vesice/atqꝫ mr̃icis/⁊ musculoruz totius dispõ ꝓpedit̃ clarius.Et iõ cũ sit alphabetũ imediatũ/hoc est p̃mũ ꝟsiderabile mẽbroruz cõplonẽ ⁊ ꝓpõnez attẽdere maxime dz in his attẽdi.⁊ p̃ncipaliť in p̃ncipalibus ⁊ musculis atqꝫ stõcho.¶ Iterũ etiam cum mẽsura lapsus nõ cognoscat̃:nisi p q̃titatẽ distãtie mẽbri vel corporis lapsi ab optima ꝙpõne nõ poterit medic⁹ plene cognoscere mẽsurã lapsus quã signa demõstrãt:nisi nouerit distãtiã eoruz a signis demõstrãtib⁹ optimã ꝙpõnem mẽbri:cuius lapsus inuestigat̃.⁊ ideo necesse est medico ad recte iudicãdũ:vt spãliter figuret p̃ius in speculo mẽtis ea signa quibus optima dispositio cuiuslibet intenti mẽbri demõstratur.Et hinc est ꝙ ga rectitudo operationis a perfecta cognitione p̃cedit.naz medicus tãtũ recte opať quãtũ recte cognoscit.ꝓpterea cũ plena sint est possibile ꝙ notitia lapse dispõnis non habeať nisi per cõparationẽ eius ad optimã.dz optima ꝙpositio canon directiuus medicinalis cognitionis.⁊ ꝓ ñis opis ⁊ nõ solũ est regula dirigẽs itellectuz artificis ad mẽsurãdũ lapsus in sanabili corpore:sz ẽt ad mensuranduz virtutes in causis salubribus:vt patuit in capl̃o de notitia virtutis complexionatoruz.

Mẽbra corpis distinguũt a medico ꝙ 4or dñias officioꝝ.

¶ Qũ igitur mẽbra corporis distinguuntur a medico ꝙ.4. dñias officioꝝ.s.aiata spũalia nutritiua ⁊ gñatiua: quoꝝ situs ordinẽ seruat in corpore ꝫm superius ⁊ iferius.iõ q̃daz ordine signa demõstratiua perfectiõis aut lapsus in eis cõsiderat.ita vt p̃us aiatoruz:quia suprema sunt in statura humana ⁊ sensui medici cõmuniter p̃ius patẽt:deinde spiritualiũ que subsequuntur imediate:tertio nutritiuoruz:⁊ q̃rto gñatiuoruz que in parte inferiori clibani collocantur. ℞ost hoc ℞o.5.musculoruz dispõ ꝟsiderať.sed in capite ꝓprio visu ⁊ tactu recolligit signa demõstratiua siue ꝓnostica.in mẽbris ℞o subis interduz iudicio alieno.s.q̃ scrutinium illoꝝ mẽbroꝝ erubescẽtia ꝓhibet fieri tãq̃ fidelis ⁊ peruigil bestiaria seu calcula honestatis:quã illesam oibus hoibus ꝙuenit obseruare p̃cipue medico.naz si postponať ab eo moꝝ a cognitione veritatis exorbitat mens ipsi⁹ ⁊ in errozis deuiũ ꝙniter p̃cipitat̃:quapp in hõ casibus medicorum prudẽtia diligẽter q̃rit ministros idoneos.sapienter iformat:subtiliter interrogat:⁊ subtilius examinat iudicata.

¶ Inchoãdo g̃ a cerebro iuxta regulã supra datam supponit istud cẽ tẽperatũ aut pfecte dispositũ:cuius ꝙpl̃o ⁊ opõ ⁊ opationes ⁊ opata vigẽt ꝫm optimũ modũ. Lapsuz ℞o qõ in oibus aut aliqb⁹ istoꝝ ab optima dispõne declinat: sz qa cerebrũ sensui nõ pz.negt medicus de ꝙpl̃one vel cõpositiõe ipsius certificari tãgẽdo ipz atqꝫ vidẽdo.ꝓpea de his iudicat iudicio illi⁹:cuius corpus ꝟsiderat vel ex apparentib⁹ extra in capite qõ est ꝙtinẽs ꝓximũ p̃nãz ⁊ ex operationib⁹ ⁊ opatis.Silr quoqꝫ procedit in ceteris mẽbris: cuius ꝓcessus exẽplariter formã tradit in plurib⁹ p̃dictoꝝ modoꝝ Hal.in techni.hic ℞o sufficit hoꝝ triũ geneꝝ dñias explicare in sũma.Qõ autẽ ab eo cuius corpus est iudicat̃ non est nisi qualitas quaz ꝓprio sensu p̃cipit actualiter seu ĩnata fuerit seu ꝓueniens ab alteratione causarum extrinsecaruz.¶ Et ex hac ꝟsideratione medicus dicit ꝙ inata cõplexio mẽbri cognoscitur per alteratiões eius causatas ab his que extrinsecus accidunt.Que ℞o exterius apparẽt in regione cuiuslibet mẽbri velut in capite:vel sunt qualitas ꝙpl̃onalis que tactu percipiť medici.vel cõpositio:vt quãtitas ⁊ figura ipsius capitis:vel etiã pili.quoꝝ gñatio ꝓuenit in parte a mẽbris interioꝛib⁹:ꝓut coꝝ ꝙpl̃o disponit ad generationẽ vaporis qui mã est ipsoꝝ.Color etiã cutis est vnũ de apparẽtib⁹ extra:⁊ aliquo mõ supra cõplexiõez interioꝝ significat:inquãtũ ab eis causari põt mediantib⁹ humoribus ⁊ vaporib⁹:sed iter signa significãtia supra cõplexionẽ cerebri non numeraťcerebrũ eni cũ nõ sit generatiuũ humoꝝ i sensibilẽ facit impssionẽ circa colorẽ cutis in capite.Sũt etiã de apparẽtib⁹ extra omnes effluxiões.

Cõplo ĩnata membri qõo cognoscit

¶ Opationes aũt interioꝝ mẽbroꝝ quibus eoꝝ imperfectio vel lapsus perpẽditur:aut sunt p̃ncipales:aut secũdarie.p̃ncipalis autẽ operatio vniuscuiuslꝫ mẽbri organici dicit illa que ꝓprie ꝓpria est ipsius.sicut desiderium cibi ⁊ potus,ꝓprissime ꝓuenit ori stõchi:chilũ generare ꝓprissimũ est epati qõ generat sanguinẽ ⁊ reliquos chimos.cholerã ℞o ru.sequestrare a sanguine ꝓprissimũ cisti fellis:nigram ℞o ꝓprissimum spleni.Silr mõ ꝓprissimũ cerebro est exercere opera iterioris cognitiõis que cõiter designanť per opus itelligẽdi: ⁊ vlr p̃ncipales opatiões in quolibet mẽbro dicunť illeq̃ ruz ip̃m est imediatũ p̃ncipiũ.Et hoc mõ somnus ⁊ vigilia dicunť ꝓprie opatiões ipsi⁹ cerebri.

Opõnes p̃ncipalis vniuscuiuslꝫ mẽbri q̃ fit.

¶ Qẽs ℞o alie ab his dicũtur secũdarie:quarum alique sunt cões omnib⁹:vt q̃tuor naturales quibus perficiť in vnoquoqꝫ nutritio.Aliq̃ ℞o pluribus:vt sensus ⁊ volũtarius motus.Dic tamẽ est aduertẽdũ ꝙ operationes occultoꝝ mẽbroꝝ medic⁹ maxime cõtemplatur.vel in exeũtibus a corpore vel in apparẽtibus extra ipsum:sicut motum cordis in motu exteriozuz arteriarum:⁊ digestionem epatis in colore.Idez ℞o est de operatis:nam coꝝ aliqua sunt qualitates corporis:vt color ⁊ habitudo.quedaz ℞o supfluitas insita:vt pili ⁊ vngues. Quedam ℞o superfluitas effluens:vt a corpore excrementia.

Opõnes secũdarie mẽbri cuiuscũqꝫ q̃ fiũt.

¶ Quando igitur medicus recolligit omnia genera signoꝛum,ꝓprima quibus cognoscit̃ pfectio vel lapsus corporis. dicit ꝙ sunt ex parte ꝙpositionis forma ⁊ quãtitas ⁊ numerus ⁊ positio.Ex quoꝝ cõsideratione datur regula gñalis ꝙ omne mẽbrum organicũ in his quatuor debitum modũ seruans est perfecte sanum.vt est organicum. si ℞o in aliq̃ istoruz quatuoꝛ a mediocritate recedit vt est in seipso.sic indecens vel alys disꝓportionetur lapsum est a sanitate perfecta:⁊ per ꝙsequens corpus pars cuius existit.

Signa ex parte cõpositionis.

¶ De signis

¶ De signis mẽbroꝝ cõplonalium. Cap. XCIIII.

1m gen9 signoꝝ cõplonis.

EX parte Xo complexionis.dicit q9 sunt nouem genera signoꝝ.Primũ secz q̃litates tangibiles de quo talis est regula: q9 oẽ mẽbruz aut corpus qđ reperit̃ in q̃litate aliqua nõ excedere cũ tangit̃ in acre tpato ꝛ a sano tangẽte,,pculdubio est in cõplexione pfecte sanuz. Si Xo tactu reperiat̃ ad qualitatẽ aliquã ꝺclinare in ꝓtinente mediocri lapsum est a sanitate pfecta:per qualitatẽ ad quã declinat.ita q9 manifeste calidum lapsum in caliditate.manifeste Xo frigidũ in frigiditate ꝛc̃.Silr etiam de secũdis. Nam manifeste durum aut aspꝝ ad siccitatẽ.molle Xo ꝛ lene ad humiditatez: prima enĩ per se causa duritiei ꝛ asperitatis est siccitas.molliciei Xo ꝛ lenitatis hũiditas.alie Xo qualitates pñt esse causa per accñs ꝛ remote. frigus.n. ꝺgelans humiditates ꝛ ꝓtrahens vel corrugans mẽbra duritiẽ introducit ꝛ asperitatẽ.nedum in tẽperatis:sed etiã in humidis:vt semper ꝓtingit in frigoribꝰ hyemis.Calor etiã dissoluens humiditates ꝛ sudare faciens nedum tpata:sed etiam corpora dura ꝛ aspera lenia sepe reddit i sup̃ficie. lenia Xo arefaciẽdo exasperat ꝛ idurat:vt pz in his que p̃ter solitum exponunt̃ soli estiuis feruoribus:ꝛ ideo ad certitudinem significationis dictũ est:vt referant̃ ad ꝓtinens tẽperatũ:per qđ dat̃ itelligi circũscriptio cunctoꝝ imutantiũ corpus: vt aqua.ꝛ epithimata ꝛ vnguẽta.frequẽs vsus eni balnei ꝛ maxime tpate aque vel epithimatũ ꝛ vnguẽtoꝝ lenitatem in cute causant atq; molliciẽ.ꝛ iõ lenitas eius ꝛ mollicies non significãt supra humiditatem innatã:nisi circũscriptis exterioribus alterantibꝰ. Hoc aũt maxime obseruãdũ est qñcũ q̃ per dispõnem cutis aut musculoꝝ:arguit̃ supra dispositionẽ totius.non solũ aũt humiditas ꝛ siccitas totius ꝑpendunt̃ ex dispõne cutis ꝛ musculoꝝ:sed etiã vnguiũ.naz vngues lenes ꝛ molles humiditati attestant̃:vt i pueris ꝛ mulieribus.Qui Xo asperi sunt aut duri siue scabiosi aut corticales siccitatẽ significãt.ꝛ maxime cordis aut epatis:nisi talis dispõ per accidens causet̃ sicut a causis exterioribus:vt ꝓtingit ꝑparatoribus corioꝝ:ꝛ artificibus tractantibus calcem ꝛ stiptica:qbus accidit sicut ego hũib9 nãliter molles ꝛ maxime tenues vngulas.naz ex diuturno ꝛ forti motu calescunt ꝛ arefiũt:qm̃ ab eis defacili humidum exhalat.ꝛ iõ per frusta ꝛ cortices diuidunt̃ celeriter:cuius oppositus est in solidis vngulis ac nãliter duris.sic ꝛ homines molliores habentes vngues.si tractauerint supradicta citius in eis fissuras ꝛ scabiositates incurrunt.

Vngues ẽt significãt sup cõplonem.

2m gen9 signoꝝ q̃litas visibilis,

Secundum genus signoꝝ cõplonis est visibilis q̃litas.s.color cutis.dum tñ a causis exterioribus non ꝓcedat.vt ab excellẽtia qualitatũ aeris vel rebus tingentib9. ¶ De tali ergo colore sciendũ est q9 ideo significat supra complonez corporis:qm̃ humoribus i corpore dñantibus attestat̃:de quo datur regula q9 simplices colores supra simplicitatem hu.signãt.misti Xo supra mistionẽ ipsoꝝ.ꝛ ideo si fuerit ex ru.ꝛ albo cõmistus vt roseꝰ temperamentũ significat tam in humoribus q̃ in ꝓplexione:qm̃ temperamento sanguinis attestat̃:ꝛ in q̃titate ꝛ q̃litate. ¶ Rubeus Xo purus sanguinem purum abundare significat.ꝛ per ꝓis ca.ꝛ hu.esse cõplexionem. ¶ Si Xo fuerit rubicũdus aliqs eundẽ choleram rubeam ꝓticipare significat.ꝛ ideo calidiorẽ ꝛ minus humidam complexionẽ. ¶ Fusca Xo rubedo ꝛ nãlis oñdit sanguinẽ aliqd de cho. nigra manifeste participare.,pinde minus calidam ꝛ minꝰ humidam cõplexionẽ. ¶ Albedo Xo pura dñium ostẽdit flegmatis nãlis.ꝛ ideo frigidam ꝛ humidã complexionẽ.si Xo participet aliqd ruffedinis:vt ebur flegmatis.ꝛ cho.mistionem ostendit. ¶ Si Xo ad fuscedinẽ vergat:vt stãnum flegmatis ꝛ melancholie. ¶ Nigredo aũt pura ostendit dominari melancholiam.ꝛ ideo frigiditatem ꝛ siccitatez ꝛ ẽm q9 alys miscet̃:variatur eius significatio.

Tertium genus signoꝝ ꝓplexiõis est habitudo que cõiter tactu ꝑcipit̃ atq; visu: cuius significationes patẽt ex caplo de habitudine supra.tñ est hic vltˢius aduertẽdũ.s.q9 carnositas que semꝑ attestat̃ calide cõplexioni ꝛ hu.atq; pinguositas que frigide semꝑ ꝛ hu.qñq; ab innata:qñq; a supueniẽti cõplone ꝓueniunt qđ ab alys distinguit̃ signis.nã accidẽtalis carnositas que bonitate regiminis ꝓcurat̃ in corporib9 nãliter frigidis cum strictura venaꝝ existit ꝛ paruitate. In calidis aũt ꝛ siccis cũ duricie manifesta venaꝝ ꝛ arteriaꝝ atq; chordaꝝ. similes quoq; circunstantie ꝓcomitant̃ accidentalẽ pinguedinẽ ꝛ amplꝰ etiã.nam in ea que ꝓuenit ab innata cõplexione nec fame torquent̃ nec syncopi dissoluunt̃:qz venarum capacitas dissolutioni ꝓportionatur.Si Xo fuerit accidentalis ꝛ imoderata pinguedo coangustatis venis plus a substantia mẽbrorum resoluit̃ q̃ restituere possint vene.,ꝓpterea taliter dispositi crebro fameſcunt:ꝛ etiam syncopizãt nisi subtilibus alimentis refocillentur ꝛ maxime vino. Frequentius tamẽ pinguositas accidentalis q̃ carnositas euenit.nam facilius est innatam hebetare caliditatem q̃ eam si remissa fuerit intendere vel augere ẽm quod exigit perfecti sanguinis generatio:a quo multiplicatur caro rubea que substantia musculorum in parte constituit.

3m habitudo

Facilꝰ est innatã hebetare caliditatẽ q̃ ipã augere.

Quartum genus signoꝝ ꝓplexionis a pilis accipit̃ in qb9 tria ꝓsiderant̃.s.tps originis ꝛ permanẽtie:nũerus ꝛ q̃litas. ¶ Tps qdẽ originis.nam festinꝰ ortus ipsoꝝ significat dñari caliditatẽ in ptib9 in qbus nascunt̃.ꝛ cum hoc etiã aliqualr siccitatẽ:qz pilus nõ generat̃ nisi ex sicco vapore.q̃obrẽ non habent pueri pilos alibi q̃ in capite.nã cetere ptes in quibus oriri solent carnose sunt. nãlis autem cranei siccitas vapores aptos generationi pilorum sufficit generare de ꝓprio alimẽto. Inter cutem Xo ꝛ craneũ pauciſſimi sunt ꝛ tenues musculi. Ex his ergo pz q9 tempestiua piloꝝ natiuitas vel significat calorem dñantez cum moderata siccitate:vel econuerso. Tardus aũt ortus piloꝝ frigiditatẽ significat dominari vel hũiditatẽ. ¶ Tẽpus Xo permanentie solũ in capillis ꝓsideratur quoꝝ ditturnitas abundare significat humiditatem nãlem in capite vel in cerebro.,ꝓpterea mulieres vel nunq̃ vel tarde calueſcunt. Festina Xo caluicies prozam capitis fatet̃ innate humiditatis pati defectum vel naturaliter vel accidentaliter.vt in coitiuis.,ꝓpter qđ asserit Hipp.nõ caluescere pueros:qz nõ coeunt. ¶ In numero piloꝝ attendit̃ multitudo ꝛ paucitas.multitudo Xo testatur dñiũz caliditatis ꝛ humiditatis temperamentuz.paucitas Xo frigiditatis excessum aut cum calore temperato superabundantẽ humiditatem. ¶ Qualitas piloꝝ est duplex color atq; figura. Inter aũt colores nigredo si naturalis fuerit dñium ostendit calliditatis.albedo Xo frigiditatis. Canicies etenz capilloꝝ siue dicatur a flegmate generari siue a frigiditate in idem redit, nam ꝛ flegma frigidum est.ꝛ in senibus ꝓpter caloris defectũ flegmatice superfluitates multiplicãtur.que circa radices piloꝝ coarctate vapores informant. Unde sicut messes albescunt per priuationem humidi tingentis in viride vel in nigrũ:sic ꝛ capilli per acquisitionem humiditatis in album tingentis:quod etiam segetibus accidit:quando dittius exuberantibꝰ aquis:velut in stagno remolliuntur.ꝛ tũc quidem sicut in capillis albedo inchoat a radice: que Xo causatur ex priuatione humiditatis a sũmitate capit initium. Mediorum autem colorum qui flauus aut aureus est temperamentuz ostendit complexionis. Intermedy Xo significant illam complexionem:ad cuius extremum maxime declinat:sicut ruffus calidam.ꝛ subalbidus frigidam.

4m gen9 a pilis sumitur.

¶ Ad figuram ℞o ꝑtinet crispitudo ⁊ rectitudo. quaꝝ prima significat caliditatē ⁊ siccitatē ⁊ iterdū pozoꝝ obligtatē. sola tñ obligtas nō causat eos duros ⁊ aspos: sz tñmodo curuos velut i agnis ⁊ oꝝ. rectitudo ℞o testaꝝ oppositū.

5m gen⁹ a ꝓpone mēbroꝝ sumitur.

Quintum genus signoꝝ accipiť ꝑ compositio nem mēbroꝝ. ꝓcipue tñ ex q̄ꝫtate ⁊ occultatione ac eius opposito. Magnitudo q̄dem in ramis caliditatē in radice fateť. paruitas ℞o ℨriuz: ⁊ ideo magnitudo venaꝝ caliditatem significat epatis: arteriaꝝ ℞o cordis: ⁊ neruoꝝ cerebri. sed in ramis non ꝓximis vel imediatis icerta est significatio: qz magnitudo thoracis nō significat necessario supra caliditatez cordis. nō. n. ab eo causať imediate. sz a spina dorsi a qua magne oriunť coste si magna fuerit: ⁊ parue si parua. Spine ℞o q̄ꝫtas sequiť q̄ꝫtatē nuche: nucha ℞o sequiť cerebri q̄ꝫtatē. ⁊ iō cū paruitas capitis verā testeť cerebri q̄ꝫtatē. Inquiūt sapiētes q̄ thoracis magnitudo cū paruitate capitis ꝓstanter fateť cordis caliditatē. Sile quoq; iudiciū est de magnitudie digitoꝝ ⁊ manuū atq; brachioꝝ ceterarūq; extremitatū. nō enī necessario attestanť caliditatī cordis aut alioꝝ ꝓn⁹. cor de nāq; tēperato exīte pole est illa magnificari ꝑ multitudinē māei: sz si ꝓgrue formata fuerit. pculdubio magnitudo ipsoꝝ significabit abūdantē in corde caliditatē ⁊ copiā sanguis manasse ab epate. ¶ Manifestatio ℞o ⁊ occultatio testimonia sunt ꝓcipue siccitatis ⁊ hūiditatis. sicca nāq; sunt corpa in q̄bus articuli digitoꝝ ⁊ vniuerse iūcture non solū tactui: sed visui se manifestāt. Idē quoq; de venis ⁊ arteryis neruis ⁊ chordis ⁊ ossib⁹. In q̄b⁹ enī hec nuda sunt: ⁊ exterius ꝓminent sola cute velata: vt in q̄b⁹ eminent spine dorsi vel colli. aut epiglotus aut nasi carina: aut auriū charilago siccitatē in corpe testanť. ꝓcipue si rugosa fuerit cutis ⁊ aspera. Doꝝ aūt opposita significāt humiditatem.

6m a passibilitate mēbroꝝ sumitur.

Sextum genus passibilitas est mēbroꝝ que parti supra ꝓponē: ptim supra ꝓponē significat de quo dať regula q̄ualis: q̄ oē corpus vel mēbꝝ recipit impressionē eius q̄litatis que dñať in sua ꝓpone citius q̄ꝫ opposite. ꝓpterea mēbꝝ vel corpora calida citius calefiunt a q̄libet calefaciēte q̄ꝫ frigida: silr quoq; frigida citi⁹ ab ifrigidātibus frigefiēt: ⁊ sic de alys. Dui⁹ aūt rō est q̄ñ iter ea que magis ꝓueniūt: minor est resistētia: ⁊ per ꝓns facilior impressio alteri⁹ in alteꝝ: intelligēdo tñ ꝑ impressionē cōicationē quā ꝓbs vocauit trāsitū. q̄ñ dixit q̄ in hūtib⁹ symboluz ℔ est ꝓueniētiā facilior est trāsitus. i. cōicatio formе: ꝑ quā fit alteratio vel gnō. citius enī aeri q̄ꝫ aque cōicat ignis caliditatē: ⁊ ꝑ ns igneitatē ⁊ aer citius recipit caliditatez eius. ⁊ citius ꝑ ns transit in ignē. Si ℞o ꝑ impressionē intelligať passio per alterationē facta. tunc citius iprimit qō opponit ꝓponi. nam ois passio fit a ℨrio vel dissiki que passio in sanabili corpore māifestať ꝑ sensuz ⁊ lesionē. oē nāq; mēbꝝ innata ꝓpone dispositū sentit celerius caliditatē opositā sue ꝓponi q̄ꝫ similē. ⁊ ab ea si supauerit citi⁹ leditur. q̄ñ ℞o nō superat: sz equať: tūc tardius ledit oppositā q̄ꝫ sibi similem. nā opposita tardius a medio elongať: que ꝓsideratio tam nodosa q̄busdam physicis speculatoribus visa fuit q̄ absq; diminutiōe vel incōueniēti nodos ei⁹ explicare non potuerūt. ⁊ iō ne vacillet intellꝰ circa apprehēsionē veritatis istoꝝ: a fundamēto ꝓsiderationis est inchoandū. scz a opatione cōplonis ad q̄litates cōplexionales. ¶ Recolēdū est igiť q̄ cōplo/vt cōplo/qualitas est cōposita ex oppositis qualitatib⁹. ⁊ iō neutri oppositoꝝ ꝓprie ꝓtrariať: cum ꝓtraria maxime a se distent: sz extreme qualitates ꝓprie cōtrariaňt. cum aūt dī q̄ medium respectu extremoꝝ h̄z rōnem ℨrij. hoc non dī fm rōnem ℨrij simpliciter: sed fm q̄d: scz inq̄ntum participat qualitatē ℨriam cuiuslibet extremorū: sed cum ꝓprie cōparať ad extrema dī ei simile vel dissimile. Simile q̄dem dī illi de qua plus participat. aly ℞o dissile. Cōplexio ℞o vt est innata pficit opationes vite sublatitudine ꝓueniēti nāe. Poterit igiť ex his duob⁹ perpēdi leuiter imutare cōplexionis effectus. nā si mēbꝝ alteretur ab eo: qō est cōplexioni sue dissimile per aliquā qualitatē. constat q̄ citius imutabiť sensus eius. ⁊ ideo in sueta citius mouent sensum q̄ꝫ assueta. ꝺiu ℞o ꝓsueta minime: sicut ꝓz in ethica. illa enī dissimilia sunt. hec ℞o similia. sicut declaratum est in capitulo de ꝓsuetudine. Lesio ℞o que ab alteratione ꝓuenit. ꝓcipue manifestať in opere que inquā non sequiť alterationē cōplexionis: vt est cōplexio: sed vt innata vel naturalis. fm enim q̄ ꝓtingit diuersimode naturalē cōplexionem mutari: sic diuersa fit in operibus imutatio. si enīz innata cōplexio sic mutеť ab opposita vel dissimili q̄ per eam reducať ad temperamentū vel appropinquet: tūc per alterationem non ledit operatio: sz meliozať: ex qua cōsideratione legimus Dippo. dixisse q̄ naturaꝝ quedam in hyeme: quedā ℞o in estate bene vel male degunt. ois enim lapsa cōplexio bene degit in ꝓtinente qualitatis oppositе. dūmodo q̄litas opposita nō intrīn excedat q̄ oīno vincat innatam ꝓplexionē ⁊ in oppositam flectat. nam tunc lederеť operatio manifeste. At ℞o cuz qualitas ꝓtinentis vel cuiuslibet alterantis est similis cōplexioni mēbri vel corporis silitudie graduali. qō videlz nō excedit eam qualitatē que dñatur in complexione. tunc ꝑculdubio nec sensuz imutat nec causat in opere lesionē. talis enim similitudo ꝓ certo complexionato cōtemperať. ⁊ ab eo qō est oīno simile nulla fit alteratio nec passio ꝓpter. si ℞o fuerit tñ similis in q̄litate: sed non in gradu. ita scilz vt qualitas alterantis intensior sit q̄ꝫ ea que dominať in cōplexionato. Jam fm rei veritatem est illi dissimilis: nam inq̄ntum illa est naturalis determinatum hz gradum sue intensionis: in quo fundatur sanitas corpis: lz lapsa. Cum ergo iam elongetur a tēperamēto per illum gradum: constat q̄ magis elongabitur si vlterius intendať. ⁊ talis alterans qō est simile tñ in qualitate: sed cum intensius citius ledit operatiōes mēbri vel corporis: q̄ñ citius perducit ratione similitudinis ad excessuz dissolutionis: nec tamen ab eo patiť inq̄ntum est simile. sed inquā tum est dissimile. ꝓinde q̄dam dixerunt q̄ simile nō patitur a simili fm speciem. i. oīno simili: sed bene patiť a simili fm genus. Hac etiā ꝓsideratione sapientes medici regulati non debent absolute in ꝓseruatione sanitatis lapse conferre similia: sed moderato vsu. ¶ Ex his ergo iam ꝓz q̄ cū dicit corpora calida melius frigora tolerare q̄ꝫ corpora frigida. ⁊ corpora frigida min⁹ pati a frigore q̄ꝫ corpora calida. nullum inconueniens implicať: nam vtrūq; est verum diuersis respectibus. calida nāq; complexio: ideo frigiditatē melius tolerat: qz minus a frigore leditur corpus calidū. nō tamen minus sentit impressionē. Frigida ℞o corpora: ideo minus pati dicunť: qz minus coꝝ sensus efficiť ꝓpter similitudinē. sed si exterior frigiditas innatam excedat ꝓculdubio citius ledit frigidum q̄ꝫ lederet calidum: ꝓpterea lz in regionibus frigidis minus a qualitate ꝓtinentis afficiantur flegmatici ⁊ mulieres. ceteris tamen senescunt velociꝰ. econtra ℞o in meridionalibus: vt in terra nigrorum cholerici ⁊ masculi citius longe senescūt. veluti. anno. 30. Similiter quoq; lz stōchus humidus minus molestať ab humidis: tamen si excesserint citius per ea labitur q̄ꝫ per sicca.

Cōplo ia nata bñ degit ꝛcōtinē te q̄litatis opposite.

Corpa calida melioꝰ frigoꝰ tolerant q̄ꝫ frigida/ ⁊ frigida minꝰ patiūtur a frigore q̄ꝫ calda q̄o.

Complo qd sit.

¶ Redeuntes ergo dicamus q̄ omne corpus qō cito calefit vel infrigidať: vel est tale in cōplexione vel rarū est seu pozosum. Nam lz ad multiplicationē qualitatis necessariū nō sint pozi. tamē eis existentibus in alterabili corpore facilius ad intima peruenit qualitas ingrediente subiecto in quo fundať: vt aere. Tenuitas quoq; circūtegentium mēbroꝝ ingressum facilem prebet qualitatib⁹ ad ꝓfunduz. ⁊

Medius quo ꝓcedit ⁊ ꝺrit extremis.

ideo concurrentibus istis tribus interiora mẽbra facillime alterant ab exteriozibus causis: ꝓpter qõ habentes autem pozosam ⁊ crancum tenue atq; rarum tueri nequeunt aut vix cerebꝝ a qualitatibus aeris.q; si frigidum fuerit iugi bus reumatismis affligitur.

7m ab opa uõe sumit

Septimum quoq; genus signoꝝ ab opatione accipiẽ.⁊ ꝑm diuersitatẽ operationum diuersificant ⁊ signa.ꝛz aliqua sint ꝙbusdã cõia.taz.n. aialib⁹ operationib⁹ q̃z vitalib⁹ est cõe:q; velocitas ⁊ frequẽtia significãt dñium caliditatis.oppositaꝯ frigiditatis:q̃ signa si ꝓpꝛys hicinde iungant cõplexionẽ illoꝝ mẽbroꝝ veraciter indicabũt.nã in aialibus agilitas seu ꝓmptitudo ad motũ ⁊ inquietudo siue mobilitas attestant caliditati mẽbroꝝ.qb⁹ motus ꝓcessiuus complet.ſ.cerebri ⁊ nucheꝫ neruoꝝ ꝑcipue masculoꝝ.q; si cũ his leuitas affuerit corporis eoꝝ siccitas iudicat ꝓpigrities aũt siue torpor ⁊ imobilitas atq; grauedo testant oppositũ. ¶ Silr quoq; sensuuꝫ acumen caliditatis est ⁊ ꝑcipue siccitatis indiciũ tam in ramis q̃z in radice.quoꝝ oppositũ significat hebetudo.nã in oib⁹ organis sensitiuis in qbus abũdat humiditas apprehensio debiliter viget.Acumen aũt ⁊ obtusitas interioꝛis cognitiõis de ꝙplexione cerebri tm̃modo ꝑbẽt notitiã.Acutus ℞o est qui facillime apprehẽdit ⁊ inuenit atq; iudicat q ⁊ pspicax noiatur.cui⁹ cerebꝝ calide cõplexionis existit.⁊ quãto mobilioꝛ in opinionib⁹ ⁊ plurib⁹ phantasijs abundat.tãto calidius hz cerebꝝ.ſz si iudiciũ fuerit sinceꝝ ⁊ claꝝ ꝑmanens siccitatẽ indicat caliditati ꝙiungi.si ℞o ꝓfusum atq; instabile vapozosa humiditas ꝓcomitat eam:que velut in ebriosis caligine sua ꝓfundit eaꝫ.Obtusus ℞o tardus est ad ꝑdicta. ⁊ opposito modo disponit.nã frigiduꝫ hz cerebꝝ.humiditas ℞o ⁊ siccitas pñt frigiditati ꝙiungi ⁊ diuersos gradus obtusitatis causare.si eni humiditas moderata iungat ei . non impedit apprehensionis facilitas.ſz retẽtio ⁊ iudiciũ. si tñ imoderata fuerit.tũc etiã apꝑhensionẽ somniculositas ipedit.Siccitas ℞o nocet apprehẽsioni:ſz ꝓfert iudicio atq; retentioni.ꝓinde si ꝙtingat vt cerebri partes cõplexionibus disponant oppositis.⁊ ꝑm oppositus ordinate nãe modũ, ita.ſ.vt pars anterioꝛ que apprehensioni maxime cõuenit fuerit sicca.posterioꝛ ℞o que retẽtioni sit humida taliter disposit⁹ obtusissimus erit ⁊ ad disciplinã inutilis.qõ eni difficulter acquirit amittit facillime.ꝓpea nunq̃ sapientiales diuitias congregat:nec ꝑsuaderi valebit:nisi exẽplis ⁊ presentia sensibiliũ obiectoꝝ. ¶ Spũales ℞o actiones pulsus sũt atq; anhelitus:quoꝝ magnitudo velocitas atq; frequẽtia testant caliditatẽ in spũalibus dñari.oppositaꝯ frigiditatẽ.⁊ si qdem in anhelitu magne fuerint exufflatiões ac nebulose.ita vt q̃si notabiliter videãt:sicut in hyeme multa caliditati humiditas iungit.in pulsu quoq; mollicies humiditatẽ testat arteriaꝝ ⁊ cordis.⁊ ꝛriuꝫ siccitatẽ siue innatam.vt in nãliter extenuatis:siue accitalem:vt in ethicis ⁊ spasmaticis ⁊ ꝙgelatis ⁊ apostematis in velaminibus maxime cerebri ⁊ thoracis. ¶ In nãlib⁹ aũt actionib⁹ velocitas aut facilitas ⁊ frequẽtia nõ eandẽ significat cõplexionẽ.nã diuersis actionibus nãlibus diuerse rñdẽt ꝙplexiones.nec solum in diuersis generib⁹.sed etiã in eodẽ genere actiõis: vt est appetitus coitus.nã hic potius viget per caliditatem ⁊ humiditatẽ:maxime testiculoꝝ.appetitus aũt cibi:maxime per frigiditatẽ,⁊ potus per siccitatẽ.ſz hoc est generaliter obseruãdum q; velocitas atq; frequẽtia: vel etiã vehementia cuiuslibet nãlis actiõis eam q̃litatẽ significat in ꝙplone dñari:per quã actio illa ꝑficit maxime.Ubi gra.velocitas digestionis velut in stõcho caliditati attestatur.⁊ moderate humiditati: fortitudo autem attractionis caliditati ⁊ moderate siccitati.retentionis autem dominio siccitatis.expulsionis ℞o humiditatis dñio.

Sẽsuum operatões.

Spũales operatões.

Nãles operatões.

Octauum genus signoꝝ ex passionib⁹ nãlibus cerebri ⁊ cordis accipit.cerebri qdem.nã vigilia ꝓuenit a dñio siccitatis.⁊ iõ vigilatiuos ⁊ paꝝ nãliter dormiẽtes:siccũ nãliter cerebꝝ ꝙstat hẽ. humidum ℞o q fuerint nãliter somnolenti.iõ ℞o nãliter dr:qñ excludẽde sunt semp accitales cãe.si.n.solicitudo imoderata: vel ira/ vel angustia ꝙstituerũt aliquẽ vigilez: vel imoderat⁹ potus somniculosum:argui nõ possꝫ exinde supra inatã cõplonẽ. ¶ Est etiã quedã passio nãliter in somno ꝓtingẽs.ſ.somniũ ex quo alĩq̃ signa colligunt innate cõplonis.⁊ ꝑ ex defectu ipsi⁹:q; nullo mõ somniare frigidã oñdit ⁊ humidã esse potenter cerebri ꝙplonẽ.scõo ex q̃litatib⁹ somnioꝝ. nã vnusq;q; somniat maxie q̃lia ꝙformant sue ꝙploni vel humori ꝑdñanti sic̃ alibi declarat. ¶ Eodem q̃z mõ signant supra ꝙplonẽ cordis passiões ipsius. nã letitia siue gaudiũ exuberans caliditatẽ ⁊ humiditatẽ.ira ℞o caliditatẽ ⁊ siccitatẽ. ⁊ ꝑm maiorẽ ⁊ minorẽ ei⁹ pmanentiã maiorẽ vel minorẽ idicat siccitatẽ.ferocitas ℞o significat vtriusq; q̃litatis excessum.tristitia ℞o ⁊ timor sili mõ frigiditatẽ ⁊ siccitatẽ.pusillanimitas q̃z atq; ifensibilitas frigiditatẽ ⁊ humiditatẽ.

8m a passiõib⁹ nãlib⁹ cordis ⁊ cerebri.

Nonum genus signoꝝ ꝙstitit in excũtib⁹ a corpe seu a mẽbris que zr supra ꝙplonẽ innatã significant:q̃titate.vz.⁊ q̃litate.q̃titate qdem:qñ oẽ mẽbꝝ nãliter diminutũ in effluxionibus hũidis actu ⁊ po⁹ est ficce ꝙplonis.effluxiões aũt hũide actu ⁊ po⁹ sunt sanguinee vel flegmatice vel aquose.Sanguinee ℞o dñr nõ solũ que formã sanguis hñt vt mẽstrua:ſz ẽt ꝓmo q̃ giãt ex sanguĩe:sic̃ lac ⁊ spma.Uñ sicut paucitas lactis fatet siccitatẽ mamillaꝝ:⁊ spmatis testiculoꝝ.sili mẽstrua q̃titatis exigue matricis indicãt siccitatẽ. Flegmatice ℞o sunt mucilagines nariũ.⁊ iõ multitudo ipsaꝝ hũiditati cerebri attestant.Aquose ℞o lachrime ⁊ saliua.ꝓinde multitudo saliue stõchuz indicat hũidũ.⁊ oculi lachrymosi ꝙsile cerebꝝ.Si ℞o effluxiones fuerint sicce in po⁹:sicut cholerica supfluitas que ꝓ aures emittit.eaꝝ multitudo siccitatẽ inate cõplonis fatebitur.Ex his aũt iam ꝑz:quõ nãles effluxiones qualitatib⁹ suis oñdunt innatam cõplexionẽ.nam sanguinee supra caliditatem ⁊ humiditatẽ:⁊ sic de alijs.

9m ab excũtib⁹ sumitur.

¶ De signis corporꝝ actu egroꝝ. Cap. XCV.

Signa ℞o demõstratiua egritudis sũt illa que corpus idicant actu egrum siue in toto siue in ꝑte.sicut.n.i hypocarcha vlis tumoꝛ oium mẽbroꝝ oñdit q; totũ corp⁹ est actu egrũ:sic tumoꝛ innãlis oculi testat indubitanter oculũ actu egrum existere.Uñ qz egritudo est absolute dispõ ɔ nãm.Iccirco signa demonstratiua ipsius querẽda nõ sunt in rebus nãlibus aut nõ nãlibus.ſz solum in rebus ɔ nãm:vt in effectibus morboꝝ ⁊ in causis actualib⁹ corũdem.In morbis ℞o patentibus sensui: quales sunt morbi membroꝝ exterioꝝ nõ idiget medicus perfectoꝝ sensuuꝫ ꝓsideratione signoꝝ:qñ visu vel tactu vel vtroq; tam species morboꝝ q̃z gĩa deprehendit:vtꝝ.ſ.sit compositus:vt apostema:vel simplex.ſ.vtꝝ malitia cõplonis vel cõpositionis aut solo ꝓtinuitatis:⁊ que vel q̃lis. ¶ De morbis autem interioꝝ mẽbroꝝ que videri nequeunt:vel etiaz tangi non hz notitiã:nisi q̃tum colligere põt per ꝓsiderationẽ effectuũ causatoꝝ a talibus morbis q; pñt ꝑcipi sensu patientis vel cuiuscũq; alterius.Tales aũt impressiones vel effectus morboꝝ sub quatuoꝛ rebus contra nãm cõprehẽduntur que sunt doloꝛ/tumoꝛ innaturalis/⁊ lesio operationis:⁊ imutatio exeuntium a corpore.Propterea dicit q; genera signoꝝ demonstrantium egritudines interioꝛũ mẽbroꝝ sunt quatuoꝛ. ¶ Unũ sumptũ a doloꝛibus.nam cum doloꝛ percipiat ab egro. ⁊ omnis doloꝛ causetur imediate vel a malitia complonis.vel a solutione ꝓtinuitatis: vel ab

Signa demõstratiua morbi solã a rebus ɔ.nãz sumunt.

Signa egritudinũ interioꝝ mẽbroꝝ sunt q̃tuoꝛ generum.

Cõplo innata bñ digit icõmẽte q̃litatis oppositę.

Corpa calida melio frigo tolerant q̃ frigida/ ⁊ frigida mĩo patiũtur a frigore q̃ calda quo.

vtroq; ꝓstat q; vbi patiens dixerit se dolere. ibi est egritudo alicuius ꝑdictoꝝ generꝝ. Item cū ipse patiēs apꝓbēdat circunstantias doloris: aut ḋias poterit aliqualiter iudicari ꝑ ei⁹ ꝓfessionē genus ⁊ spēs egritudinis. ¶ Aliud est sumptum a tumoribꝫ. nā si mēbra que sub diaphragmate sunt ꝑcipue splen ⁊ epar ⁊ stōchus ⁊ intestina ⁊ matrix ināliter intumescant. poterit ꝑcipi tactu palpantis in qua ꝑte sit tumor: ⁊ ꝓnter percipiet illam egrotare: qm̄ vbi tumor innālis ibi est egritudo. ¶ Aliud est sumptū a lesione opatiōis. nā opatio manifeste lesa: mēbꝝ cuius est indicat actu egrū siue fuerit egritudo ei cōicata ꝑ aliud membꝝ siue fuerit ei ꝓpria. nam fames innālis aut nullū cibū in tpe inanitionis appetere ꝑ certo testat oꝛificium stōchi actu egruz. sic lesio anhelitus idicat egrotare pulmonē aut pectus vel vtrunq;. lesio ℞o pulsus coꝛ ⁊ arterias vel coꝝ alteruz. ¶ Aliud est sumptū ab imutatione ℈ nām exeuntiū a mēbris vel a coꝛpore. sicut. n. innālia mēstrua: vel innāliter exēūtia matricē idicant actu egrā. sic innālis vrina vel innāliter exiens vrinales meatus ⁊ innāles screatus egritudinē mēbroꝝ spūalium ⁊ innāles effluxiones ꝑ palatuz. aut nasum vel aures aut oculos cerebꝝ vel ramos eius ifirmari testant. ¶ De specifica ℞o significatione ꝑdictoꝝ q̄tuoꝛ generꝝ tractatus Hal. de iteriozib⁹ ℈m nostrā translationē ⁊ libri eius de pulsibus: ⁊ de malitia anhelitus ⁊ vocis ⁊ ꝓsideratiōes eius de accīdentibus morboꝝ. ⁊ vrine Ysaach satisfaciūt amatoꝛibus veritatis. ¶ Qualitas ℞o coꝛporis exterius patens: vt aspꝛtas cutis vel coloꝛ ictericoꝝ: ⁊ silia non ꝓnumerant in generibus signoꝝ ōmonstratiuoꝝ egritudinis iterioꝝ mēbroꝝ. lz. n. ꝑ hec significet mala dispositio splenis vel epatis aut venaꝝ. tm̄ ꝑ qualitates huius nihil ꝓprie demonstrat: nisi mala dispō cutis aut mēbri sensui patentis qualis est oculꝰ. sed interioꝝ signant lapsum tanq; rememoratiuum dispōnis illius que talium qualitatum extitit causa prima.

¶ De signis ꝓnosticis futuroꝝ morboꝝ. Cap. XCVI.

Signa ꝓnostica future egritudinis.

Signa ꝓnostica in egritudie tā facta.

Signa ꝓnostica futuroꝝ euentuū sanabilis coꝛporis: vt est sanabile considerat medicus partim priusq; coꝛpus sit actu egrū: partim ℞o cū actu iaz ifirmat. Illa ℞o q̄ ꝓsiderant ante lapsum in egritudinē actualem regulant medicum ad ꝑseruādū coꝛpus: ne decidat in egritudinē quā ꝓnunciant queq; signa. ¶ Sunt aūt tot genera signoꝝ ꝓnosticantiū futuram egritudinē quot sunt genera signoꝝ demonstrantiū lapsus ꝑcedentes egritudinē actualem. nam q̄q; demonstrat paruū lapsum: aut neutralitatē ꝓnosticat futuram egritudinem in quam illa dispōnūt. ⁊ lz prima genera sint res nāles. nō nāles. ⁊ contra nām. tm̄ res non nāles ꝓnosticant egritudines futuras per modum causarum efficientium ipꝛessiones: q;bus coꝛpus imutat. nāles ℞o ⁊ ꝓtra nām per modum ipꝛessionum iam in coꝛpore factaꝝ. sed differenter: q; nāles ꝓnosticant egritudinem tam per intensionem q̄ per remissionē. nam plus solito appetere: vel minus solito appetere demonstrat vtiq; labi coꝛpus. ⁊ sic per ꝓs casum ꝓnunciat in futuꝝ morbū ꝑseruantibus causis. Sz res ꝓtra naturā sicut est ꝓuritus aut grauedo insolita: vel aspitas: aut oꝛis amaritudo: ⁊ similia: q̄ diu remissa vel parua sunt ꝓnosticant futuram egritudinez. qm̄ ℞o intensa vel magna indicant iam ꝑsentez siue in toto siue in parte ℈m coꝝ diuersitatē. ¶ Pronostica ℞o que in actu egris coꝛporibus attendunt duoꝝ notitiam prestant medico. Prima est de cōsistentia morbi. s. de breuitate vel longitudine. Secunda ℞o de termino. s. vtrū ad bonuz vel ad malum terminabit. ⁊ etiam qualiter ad hoc vel ad illō. Utrūq; ℞o istoꝝ prenoscit artificiali ꝓbabilitate per cōsiderationē reꝝ nālium: ⁊ non nālium: ⁊ ꝓtra nām. Duratio nāq; morbi cognoscit esse breuis: aut longa per cōplonē ⁊ ꝓ cōpositionem: ⁊ ꝓ se: ⁊ ꝓ accīs. Per se q̄dem inq̄tuz imutant coꝛpꝰ: ⁊ ea que sūt in eo. vel imutationi disponūt per ꝓpriam nām. ꝓ accīs ℞o inq̄tum significant supra q̄titatez māe morbi: pinde calida ꝓplexio egri per se ꝓnosticat breuitatē morbi. ꝑcipue si fuerit calidus humoꝛ. tum q; vtriq; disponit caloꝛ ad resolutionē faciliozē ipsi⁹: tuz q; in coꝛpore calide cōplexiōis a modica materia cito morbus calidissimus generat. Morbus enī qui cum ꝙuientia particulariū nascit: a pauciozi potest mā generari q̄ ille qui gignitur cum ℨrietate ipsoꝝ. Per accidens ℞o cōplexio egri calida ꝓnosticat longitudinem morbi si fuerit frigidus: qm̄ eius mām innuit esse multā cum ꝑsente ℨrio genuerit eum. Cōplexio ℞o frigida per se ꝓnosticat longitudinē: ⁊ ꝓ accidens breuitatē ℈m rōnes ꝓtrarias valde. Siccitas ⁊ humiditas cōplexionales vtroq; ꝑdictoꝝ modoꝝ significāt breuitatem aut longitudinē. Nam sicca ⁊ calida cōplexio egri ꝓ se ⁊ per accidens ꝓnosticat longitudinē morbi. ⁊ humida per se ⁊ per accidēs breuitatē. siccitas enim per se disponit ad tardam resolutionem. ⁊ iō in coꝛpore sicco morbus siccus longitudini se disponit. ⁊ silr humidus ꝓpter multaz mām que ꝑsente siccitate genuit eum. ⁊ idem est iudiciū de coꝛpore humido ⁊ morbo humido vel sicco. Hoc autem iudicium se extendit ad oia naturalia relata cōploni vt sunt humores ⁊ spūs: etas ⁊ sexus. ¶ Compositio quoq; ꝓnosticat ꝓsistentiā: q̄m densitas poꝛoꝝ per se longitudinez: ⁊ raritas breuitatez ꝓp causas predictas. ¶ Operationes naturales nō minus significant supra breuitatem ⁊ longitudinē morbi. nam q naturaliter habent debilem expulsiuam diutius egrotant ⁊ q̄ fortem breuius. ¶ Per hec aūt que dicta sūt de nālibus est facile iudicare de rebus nō nālibus ⁊ contra nām: q; quecūq; disponūt ad facilem resolutionē: vel ab scisionez causaꝝ morbi: vel resolutionē virtutis coꝛporis breuitatem significāt: que ℞o ad tardā ꝓtrarium. ¶ Utilitas ℞o cognoscēdi morbi consistentiam est recta mēsuratio refectionis egri: q̄tuz ad multū ⁊ paruū ⁊ grossum ac subtile vel mediocre ℈m diuersam distantiam status a principio morbi. ⁊ hec est vna de causis necessitatis: qua medicus cogitur morbi tpa distincte cognoscere. s. vt ℈m diuersitatem tēpoꝝ sciat diuersificare patientis regimen in cibo ⁊ potu. Secunda ℞o causa est vt recte sciat diuersificare medicationis opera. iuxta diuersitatē tempoꝝ morbi: tam in tēporibus particularibus q̄ vniuersalibus. Tempora q̄dē vlia morbi dicunt illa: q;bus totius morbi duratio mensuratur. Particularia ℞o q;bus mensurat duratio paroxismi vni⁹. Tempora ℞o q;bus mensurat cuiuscunq; rei tēporalis duratio sunt hec quatuoꝛ. s. principiū: augumentū/status/ ⁊ declinatio. Unde q; patiens aliter ⁊ aliter in singulis istoꝝ tempoꝝ disponitur: siue in poxismo/ siue in toto morbo. ne cesse est vt in eis variet applicabilia ℈m quātitatem qualitatem ⁊ modum applicationis: ꝓut docent ꝓsideratiōes ingeny sanitatis in megatechni ⁊ in regimento acutoꝝ. De igit cause superius expresse ꝓncipaliter cogunt medicū recte cognoscere tempora morboꝝ. ¶ Tertia ℞o ex ꝑdictis annexa vel secundaria. s. vt plenius ꝓsistentiā morbi cognoscat. cum enim cognoscit morbū esse in statu vel declinatione. certus est q; eius duratio minoꝛ erit q̄ si fuisset in principio vel augumento. ¶ Predicta ℞o tēpora distinguunt partim accidētibus morbi. partim ℞o dispōnibus siue materie. nam cum eius accidentia incipiūt percipi sensibiliter: tunc est ꝓncipium eius: sed cum incipiunt augeri terminat ꝓncipiū: ⁊ incipit augumentū ⁊ tandiu durant quādiu augētur. quādiu ℞o post augumentū notabile perseuerāt in vnotenoꝛe ℈m iudicium sensus: tūc status est morbi. cū aūt post hoc remittunt declinat. ¶ Dispositionib⁹ ℞o materie morbi tempora distinguunt ꝓ hec: q; quādiu morbi mām nul-

Quę sit utilitas cognoscendi ꝓsistētiā morbi.

Tpa ex ꝑte accīdē.

Tpa ex ꝑte mā.

lum hȝ signum euidēs dīgestionis morbus est in p̄n°. Cum aūt incipiunt apparere signa digestionis incipit augumentum ⁊ tādiu durat quādiu signa digna digestionis nō sūt p̄fecte. cum aūt apparent signa pfecte digestionis tūc statim segnr morbus. Declinat x̄o qñ succedit pfecte digestioni expulsio vel diminutio talis materie. bas x̄o differentias medicus leuiter apprehēdit in morbis multox̄ dieruȝ: sed in morbis vnius diei vel vnius p̄xismi raro p̄t obseruare q̄ quālibet apprehēdat: q̄ raruȝ est q̄ in tota morbi duratione assistat medicus patiēti. ⁊ q̄ omnia illius exeuntia speculet. ¶ Terminus aūt morbi greco vocabulo crisis: hoc est iudiciū nominat. Iccirco q̄ morbi ⁊ nature litigiuȝ tunc a medico vel medicinali peritia iudicat ferendo sentētiam damnatiōis in altex̄ fm p̄cognitam dispositionem testium vel signox̄. Terminus etiā morbi siue ēstum ad q̄litatē hoc est bonitatem ⁊ malitiā siue quātum ad speciem terminationis cognoscit eisdem generibus signox̄ q̄bus ⁊ consistētia. ſ. rebus nālibus ⁊ nō nālibus ⁊ ptra nām. tamē ꝑsideratio istox̄ respectu ꝑsistentie ⁊ respectu termini differt in aliquo: qñ ad habendū notitiaȝ ꝑsistentie tm̄modo ꝑsiderantur illa simplr: q̄ mā signox̄ pure cōsiderat: put res nālis vel nō nālis: vel ptra nām. sed inuestigando notiam termini ꝑsiderantur hec genera: nō tm̄ simpliciter: ſz etiam mistim. ſ. prout duo ex eis concurrunt ad constituendam vnam materiam vel subiectum signoruȝ pronosticandum supra qualitatem terminationis.

Terminatio morbi

¶ De diebus creticis. Cap. XCVII.

ET in hoc articulo. ſcz in consideratione talium signox̄ occurrit medico quartū genus ꝑsiderabilium medicinalium ita q̄ nec simplr erit res nālis aut nō naturalis vel ptra nām. sed partim nālis partim ℨ nām. Qualis res existunt dies cretici q̄ partim ab operatiōe nature: partim a motu vel impressione morbi causant. Lz. n. omnes dies in q̄bus morbus aliqualiter terminat dicantur cretici hoc est iudicatiui a rōne predicta: tm̄ aliqui sunt cox̄ qui p̄ncipaliter a nā causantur tanḡ a p̄domināte morbo: nec tamē causant a morbo nisi sicut a resistente nature. Et tales vere dies cretici dicunt ordiarij ⁊ p̄ncipales. q̄m a nā humana que maxime deputata est ordini seruando p̄ncipaliter sumunt ortum. Dicuntur etiam vles: q̄m omnes morbi q̄bus conuenit creticari. ſ. qui a malitia cōplexionis cum materia precipue febrili causant. possunt in illis dieb° terminum laudabilem consequi. Alij x̄o causant p̄ncipaliter a dominio morbi: ⁊ secundario a resistentia nature: ꝓpter quod etiam dicunt scōary: q̄ lz causent a nā corporis: non tm̄ ab ea p̄ncipaliter operāte: sed scōario. ſ. put resistit morbo. Dicunt etiam intercedentes: q̄m inter p̄ncipales cadūt siue ꝓtingunt. Itex̄ nominant particulares q̄m non oībus morbis creticantibus ꝓueniunt: sed soluȝ illis qui de tertio in tertiū diem exacerbant: quales sunt morbi cholerici: ꝑcipue qui ex putredine cholere gīantur. nam ⁊ si dies alij cadent inter illos p̄ncipales: in quibus aliq̄n terminatur morbus. non tm̄ absolute dicunt cretici: q̄ nō fit in eis terminatio ad bonum: aut est rarissimum. ¶ Sunt aūt principales quartus ⁊ septimus in qualibet hebdomada. ⁊ bi causantur a natura operante fm regulaȝ instinctus sui. Instinctus autem suus est occulta informatio vel innata que regulat ipsam ad imitandū in hebdomadis sui mensis fm cursum in situ planetax̄. ſ. lune tanḡ ꝑpinquioris elementali nature. Un̄ sicut luna facit notabiles impressiones in quartis diebus hebdomadax̄ sui mensis: ita q̄ corpora in suscipiēdis lunaribus impressionibus aptiora sunt in illis diebus hebdomade lunaris ⁊ notabilius imutantur ab ea: sic ⁊ natura corporis humani supra mām in qua operat notabilius imprimit quartis dieb° hebdomade sue si nō fuerit impedita. Per hoc autem nō attrahitur. q̄ nā humani corporis in agendo supra materiā morbi sequatur lunę cursuȝ: q̄ tunc oporteret q̄ q̄rta dies hebdomade morbi esset q̄rta hebdomade lunaris. ⁊ sic de alys: q̄ rarissimū est. ⁊ in paucissimis cōtingens: sed dicit imutari cursum eius quantum ad hoc: q̄ sicut luna distinguit suas notabiles influentias per quadras hebdomadax̄ sui mensis: ita nā humani corporis distinguit suas notabiles impressiones supra materiā morbi per quadras hebdomadarum suax̄ vel sui mensis. Ille enim mensis nature operantis supra morbum dicit ꝓprius ipsius ⁊ non lune: qui nec idem p̄ncipium hȝ cuȝ aliquo mense lunari nec eundem finem: nec sunt vnius mensure siue extensionis. Per gressum enim regis potest aliquis vasallus eius imutari sic. ſ. q̄ in suo itinere faciet dietas quatuor leucaruȝ sicut rex: nec tamen per hoc faciet regis iter: sed aliud multum ab illo distans non tm̄ spatio locoruȝ sed temporis. Similiter in ꝓposito. mensis enim quo agit natura supra mām morbi nullus est mensium lunarium: q̄ nec est mensis peragrationis quo luna de puncto ad punctū p̄ transit ẓodiacum: nec est mensis apparitionis vel mānifeste visionis in quo luna p̄t videri ab intuentib° in sereno: nec tamen adhuc soli ꝓpinquat: vt sub radys eius totaliter occultetur. nec est mensis consecutionis: in quo luna recedēs a diametrali ꝺiunctione solis redit ad similem coniunctionem: in qua solem iterum vt prius consequitur. nam mēsis nature predictus qui dī medicinalis: quia tm̄ consideratur a medico: minor est mense consecutionis: q̄m mensis medicinalis non habet nisi. xxvj. dies integros. mensis autem cōsecutionis habet. xxix. ⁊ est maior mense peragrationis. q̄m hic habet. xxvij. dies: ⁊ octo horas: sed mense apparitionis est minor: quoniam hic non habet nisi. xxvj. dies: ⁊. xy. horas. mensis x̄o medicinalis hȝ. xxvj. dies integros horas. quod est dictas precise totius summe que prouenit ex additione mensis apparitionis ad mensem peragrationis: in quo verisimile apparet q̄ deus nature conditor instituerit corporis humani naturam vt cursum lune debeat imitari quātum ad illos duos menses q̄bus in inferioribus perficit suas ordinarias influentias ⁊ sensui manifestas per se quātum ad mensem peragrationis: vel per cuidentes effectus quātum ad mensem apparitionis. ¶ Differt etiā mensis medicinalis ab omni mense lunari. non solum in mēsura temporis: sed etiam in distinctione suarum hebdomadarum: q̄ menses lunares habent suas hebdomadas discontinuas: ita q̄ nulla earum aly cōtinuatur. lz duo ex illis. ſ. minores nō habeant hebdomadas itegras: sed mensis medicinalis habet duas primas discontinuatas. ita q̄ prima terminat in septima: ⁊ scōa icipit ab octaua ⁊ terminatur in q̄rtadecima die. tertia x̄o sequens continuatur cum hac secūda: q̄ in quartadecima que est terminus secūde incipit tertia. ⁊ ideo terminatur i. xx. quia respectu quartedecime. xx. est. vj. quarta x̄o septimana discōtinuatur a tertia. quoniā incipit a. xxj. ⁊ si vltra ꝓtenderetur egritudo per altas tres hebdomadas nō discordaret in continuitate ⁊ discontinuitate cum predictis. Unde quia dies cretici principales redeunt semper ad eundem ordinē in omnibus trib° hebdomadis q̄ inquā cōplentur in. xx. diebus maxime. propterea spatium. xx. diex̄ dicitur a medicis vna periodus. i. vna circulatio vniuersalis que pro tanto dicitur vniuersalis: quia multas particulares circulationes paroxismox̄ in interpolatis ⁊ exacerbationum in continuis sub se comprehendit. ¶ Quia x̄o dierum creticorum quorūlibet ordo ⁊ differētia nunq̄ fallunt. sed in suis terminis ⁊ viribus permanent imobiliter sicut in cunctis regionibus auctorum experientia confirmauit: nec scrutinium rōnis pōt quicq̄ in eis ad-

Dies cretici ordinarij ⁊ p̄ncipales.

Dies cretici scōarij sine intercadentes.

Mensis medicinalis differt a mēsib° in naturibus.

Ordo ⁊ dita dierū creticorum nunq̄ fallunt.

dere vel mutare ꝓ tãto sup̃ sciẽtia dieꝝ creticoꝝ si querat qs amplius q̃ id qõ traditur ab Ypocra. in afozismis. ⁊ Hal. in passionario exulat in curiositatem ꝓhoꝝ. ⁊ ꝑ certo transgredi limites medicine. Sufficit enim medico vires dieꝝ creticoꝝ cognoscere tam in scõario q̃ in ꝑncipalib⁹. de quaꝝ notitia sola experiẽtia certitudinẽ prebuit. ⁊ per ꝓdictos auctores plene tradit̃ in prelibatis scripturis. Hoc enim est infallibile q̃ iter ꝑncipales illi q̃ precedũt sunt iudicatiui respectu sequẽtiũ: q̃ in illis iudicat̃ quid futuꝝ sit vel expectandũ in sequenti circũscriptis ꝓhibentibus. Ita q̃ in q̃libet hebdomada q̃rta est indicatiua. ⁊. clariori cõiectura vel probabilitate q̃ aliqua alia. q̃uis enim vna. ⁊. possit aliquid indicare de alia. Ubi ad aliam morbus ꝓtenderet: tñ non ita clare indicat gd in ea futurum sit. quẽadmodum quarta precedens imediate. Similiter intercadentium precedens imediate pronosticat aliqualiter gd futuꝝ sit in sequenti vel de bonitate terminationis aut malitia vel de specie terminationis: vtpote si per exituram vel aliquã collectionem apostemalez aut per aliquã euacuationẽ sensibiliũ sanguinis aut vomitus aut secessus vrine sudoris ⁊c.

¶ Cum igit̃ morbi terminatio quantũ ad illa duo ꝓcognoscatur rebus nãlibus ⁊ non naturalibus ⁊ ꝓtra nãm simpliciter cõsideratis aut mistim vt in creticis diebus est dictũ. sciendum est q̃ hec oia differenter significant supra qualitatem terminationes ⁊ speciem. nam ꝓsideratio dieꝝ creticoꝝ de se non significat nisi supra bonitatez aut malitiã termini. cetera ẋo significant ⁊ super hoc ⁊ supra speciẽ terminationis. differunt tamen: q̃ ẋm q̃ disponũt ad bonum vel malum siue efficiunt hoc aut aliud: pnosticant bonitatẽ aut malitiam termini. ꝓut ẋo disponunt ad aliquã speciem terminationis significãt illam futuram magis q̃ aliã vel plures futuras si per signa videat̃ ad eas disponi sicut ad vomitum ⁊ secessum vel ad hemoꝛoſagiã ⁊ secessiz ⁊c. ꝓut aũt significant supra bonitatem aut malitiam dicuntur signa ꝓnostica bona vel mala. Que ẋo nec hoc nec illõ significant manifeste nec bona nec mala dñr esse. Sunt autem bona quecũq; vires nature significant prevalere. ⁊ hec tanto meliora sunt quanto plus istud significant. Que ẋo significant q̃ vires morbi prevalent nature sunt ꝑuldubio mala que in inferiori gradu malitie sunt quando solũ ostendunt vires nature diminui pre viribus morbi. Quãdo ẋo non solum diminuuntur sed manifeste deordinantur seu ꝯturbantur. tunc proculdubio sunt peiora. Cum autem oino auferunt eas: tunc pessima noiantur sub latitudine quadaz. naz que significant vires nature totaliter amputari sicut in morte dicuntur pernicioſa qualia sunt omnia signa mortez pronosticantia. Que ẋo in parte auferunt vel auferri significant vt signa pronunciantia torturam vel paralysim aut apoplexiam vel cardiacam ac similia. pessima quidem sũt sed minoris malitie q̃ illa que precise mortem pronosticant. De quibus omnibus specialiter pertractare non spectat introductionum presentium forme siue tenori. Sed ꝓdictis contenti gratias referimus Jesu chꝛo dño qui ꝓsiderationes introductorias ꝑme partis medicine. que dicitur theorica adimpleuit. ⁊ qui iam in regimento sanitatis nostro ⁊ afozismis de ingenio sanitatis abundanter inchoauit considerationes practice necessarias ⁊ speramus cuꝝ deuotione q̃ i se perficiet in cõmento predictoꝝ afozismorum. ⁊ in alijs afozismis particulariter exꝑimentibus que per medicum sapientem considerãda sunt in morbis quorundam mẽbroꝝ particulariũ. In quibus velut in exemplo seu speculo claro via recti processus in ceteris apertissime cognoscat̃ a cunctis amatoꝛibus veritatis.

¶ Explicit introductoꝛium speculum medicine partis prime magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit liber de diuersis itentionibus medicoꝝ editus a magistro Arnaldo de villa noua. Cap. ꝓhemiale.

Terne sapientie lumen defluat in cor tuũ ⁊ diuine potẽtie virtus labia tua coꝛroboꝛet: vt itelligenda firmiter clare mẽtis oculo ꝑcipias: vero ẋmone ꝓferas: ⁊ tãdem oꝛis dictu opus perfectius ꝑsequaris: sane dilectissime prudẽtia medicialis artificis a modernis studẽtibus diuersa ex cã noscit̃ debiliter mẽsurari. q̃busdam enim ꝓpꝛionis malitia nouercat̃. alijs ẋo q̃ frequẽtius inuenit̃ effrena cupiditas lasciuia iuuẽtutis inundãs ꝓstituendi ꝓcepti cecitatem ꝓperat ignorãdo. Nec enim ambitiõis hiatu suos suos in ꝑambula cogit trãscurrere nũc nõ gradualis itelligẽtie ꝙuẽtionẽ facit multipliꝛ coꝛrumpi. Nulli ẋo potẽtia tanꝯ quo lantẽ ꝓtinue pẽdulis detinẽtur ideis vtpote solis theoꝛicis intentes. Di nãq; in vlibus stãtes aut q̃ coꝝ itellect⁹ practica sollicitudo ꝓ vitiũ oꝛganoꝝ ieputudinẽ harmonice cõpositionis. ⁊ occulte ꝓformari nõ potest: aut forsitan q̃n̄ varys rex experiẽtys denudãtur nõ valẽt itẽtionem mãlium auctoꝝ ꝓtingere. ¶ Utrum igitur istoꝝ calefacti exterius: iteriꝰ aũt algẽtes frigoꝛe glaciali realis medulle se peliũt eẽntiã ⁊ postponũt. vocabulis aũt coꝛticis apparentiam manifesto conamine detegunt ⁊ venerant̃: quãobꝛem foꝛetenus colorati ⁊ ignotis onerati sermonibus ea vlia q̃ colligunt in ꝓmitiuis sciẽtys linia rõnis ⁊ statera ⁊ carẽtes iudicij cũ rex experiẽtys nõ abũdent nequeũt decẽter periculis coarctare. Cũ ergo ꝓuenit ad liniã medicine tps electuꝝ ab oꝛsu vitiosa truncantis hi q̃bus doctrina necessario succurrit exteriꝰ anteriozibus obuiãt doctoꝛib⁹ detrabũt. documẽta reꝓbant. ⁊ ꝓꝓios effectus occultos añ a peritis in arte erroꝛe lucide manifestãt patẽte. ¶ Ut ergo charissime ⁊ cum ꝑcipitia delusoꝛia valeas euitare tibi nostri laboꝛis areã ꝓparamus: in q̃ tuum poteris exercitare itellectum. Libellũ videlz de medicoꝝ itentiõe a pluriũ auctorum documẽtis exceptũ: Hal. videlz ⁊ quoꝛũdã arabum: iter quos Rasis vir in speculatiõe clarus: in opere ꝓmptus: in iudicio ꝓuidus: in experiẽtia approbatus: ispãliter nobis aperit itroductionem in hui⁹ libelli suo de ꝓcoꝛdia phoꝝ ⁊ medicoꝝ. in hoc aũt opusculo. ⁊ si dictoꝝ mãlium ad plenum itentio nõ pateat via saltem itelligẽdi queq; dicta sibi lucidius patefiet. Ea nãq; obscura q̃ in libꝛis Hal. sepi⁹ expauisti huius opis lumine claro declarabitur. amplectẽtis quippe q̃ ꝓma fr̃ote Hal. valõ ruditer ⁊ minus bñ dixisse vt cognoscens beneficio luminaris huius eũdem Hal. ceteroſq; sequaces eius cũ graui sine pondere necnõ recti iudicij perpẽdiculo exq̃sita inquã pscrutatiõe ẋm q̃ artis querit necessitas pre cũctis medicis doctoꝛibus glorioſius expressisse. ¶ Accipe ergo sub planta fatuitatis ꝑsumptione libellum duobus distinctũ tractatib⁹: cuius ꝓmi tractatus vnũ est capl'm. s. de intẽtione vl'i vel ꝑncipy artificis medicinalis seu medicine artis. Tractatus ẋo scõs de itentionibus particularibus cuius quatuoꝛ erunt capitula. Capitulũ primum de assignationis intentione membꝛoꝝ ꝑcipalium. Capitulum scõm de intentione diuisionis cuiusq; cõplexionati potentialiter qõ cõmune dr̃. Capitulum tertiuz de diuisione coꝛporis dispositionum. Capitulum quartum de intentione virtutis ⁊ anime.

¶ Tractatus primus cuius capitulum est vnum. De intentione vniuersali artificis medicinalis.

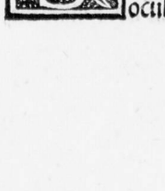

Lis tamen charissime q̃ inestimabilis vtilitas huius operis non patebit nisi sepius plegas. q̃obꝛem tuã diligẽtiã hactenus icitamus quatenus mentales oculi pscrutationẽ tenoꝛez opusculi ꝑ terras se-

pissime portando cū synonymitate vocabuloꝝ:qñ pp bonitatem doctrine necnō ad planiozem informationem minozum illud perfecimus. ¶ Nam nos alibi sepe dixisse recolimus q intentio artificis medicine ad vnicum finē ꝓncipalez ordinat. ꝓtentio medici ad vnicū finē ꝓncipalez ordinat.

¶ Tractatus scōs.cuius capi.sūt quatuoꝝ.De assignationis intentione mēbroꝝ principalium. Cap. I.

HOc autem qō dictum est nunc.s.monstrare partibus ꝓsideratis ꝓpositis vbi in hac arte frequēter t ꝑ in ea ꝓsideratiōe quā hz medicus de mēbroꝝ diuisione q̄ tangit in cognitiua doctrina ea parte q̄ de mēbris agit.docet.n.medicus ibidē ꝓncipia seu fūdamenta mēbroꝝ esse nisus in hoc obuiare directe pho nāli inter oia mēbra bene vꝝ esse ponenti ꝑnm seu fundamentum ceteroꝝ mēbroꝝ. Nos aūt opz hic ostendere ſm ea q̄ dicta sunt videlz ſm finem intentū in arte medicine q̄liter medicus necessario cogit ad hanc ꝓsiderationem habēdā: t per ꝓns aduertēdum in doctrina sua cognitiua sermonibus ꝓgruis hō ꝓsideratiōi t aliter nāli ꝓpho nō repugnat.

Sanitatis custodia vel ei⁹ acq̄sito duplici labore ꝙrandi fit

¶ Redit aūt qō dictuz est ad hoc q custodia sanitatis vel eius acqsito duplici labore operādi fit:videlz cōuenienter applicando ꝓseruantia qñ sanitas inuenit in corpore t ꝓuenienter remouēdo corrūpentia quādo amittit t ꝓria dispō itroducit.aliter non perfecte custodiet t acquiret corporis sanitas. Uñ iuxta hos duos labores duplicem oportuit esse ptem illius doctrine vel partis medicinalis que operatiua dī.s.ꝓseruatiua t curatiua.indiget aūt medicus pp hanc doctrinam operatiuam doctrina etiam cognitiua que tñ ad hanc intentionaliter ordinat:cuius rō est qñ recte opari non potest aliqs ad formā aliquā vel effectū attingēdum nisi formā illaz t causas eius pfecte cognosceret:qz sine hoc opus suū regulare non pōt vtpote instra formaz ꝓducentia in mā ꝓuenienter applicare. Forma enī artificialis vel ab artificio intenta ea pte qua ab eo intendit.t hoc diximus pp sanitatē que non est artificialis: tñ intenditur ab eo introducta in solū corpus conueniēter administrando vel famulando vere ꝓncipium accidentiuz hz ex medicinam.t in hoc differt a nāli qñ hec hz inchoationem a mā per virtutem formatiuā intus existentem.illa aūt in aīa artificis p exemplar eius in aīa existens. pp hoc iam pars fuit necessaria in arte medicine in qua sanitas p:t per ꝓsequens morbus cum suis causis doceret conuenienter cognosci.t illa pars prime doctrine cognitiua vel theorica nuncupat.Et ex hoc pz necessitas illaꝝ duarū partiuz in medicina t sistitur etiam plus q cognitiua nō est nisi pp operatiuam t ad illam ordinat t ſm hanc verificatur.Vbi gra.q intētio medicoꝝ sola opatio est.t ex hoc pz q ꝑ vel sermo que nō facit iuuamentuz in ope vel in cognitiōe vtili ad opus nō est de medicina:qñ nō est artis qō ad finem artis non ordinat.oīa.n.in arte sunt pp finez eius:qñ ergo medicus cognitionez ad operationē ordinat in oi doctrina cognitiua vel cognitionis his sermonibus vtit q̄bus facilius t pauciozibus ipedimentis ad recte operandum dirigitur.Ad hoc enim tendit eius desiderium.t hoc rectū opus ꝓparare conatur pficere festinanter pp necessitatem corporis:ideo sermonibus meis ab ope retrahentiboꝰ animum artificis t citius ostendentibus rectitudinem operandi informat animū auditoꝝ.Cum nāq opus circa singulare existat plus in opere pficitur notitia singularium t ꝓpinqua speculatio vniuersalis t cōis.t ideo doctrina sua ad ꝓpria descendit q̄tum pōt t omittit cōmunia q̄tum potest silr. Illa nāq ho occurrunt operi:ista ho nō nisi valde a remotis.Cum aūt hec singularia sensu capiantur in doctrina sua sermones accipit ab his que magis ꝓpinqua sunt sensui: t que magis propriam t singularem nām rei faciūt cognoscere:hac ergo necessitate coactus.s.volendi ꝓficere in operando t desiderandi succurrere festinanter humani corporis indigentie naturas seu virtutes rerum ꝓximas considerat t sensui manifestas:tales.n.operationes congruunt cuz t ipsum opus sensuum:quoddam autem sensatoꝝ organoꝝ sit exercitium.

¶ Quo medicꝰ inuestiget diuisiones t diuisionē mēbroꝝ.

¶ Ad hoc aūt cuidētiam est sciēdum.q medicus mēbroꝝ dūam t diuisionem nō iuestigat:nisi per ea que sensui mānifesta sūt cum artifex sit sensualis t operatiuus vt superius expssum est.vñ ea vlia que artē formaliter ꝓstituunt t q̄ in arte traduñt ad pticularia t sensibilia pp opus nititur extrahere q̄tum pōt.docet q artifex medicine t iformat discipulū artis cognitiua doctrina cognoscere mēbra t corpuz comprehendere demōstratiuam notitiā tam quo ad subaz t dispōnem coꝝ q̄ quo ad situ t figurā t cuz sensu:vtpote in corporibus mortuoꝝ in mānli diuisione pp que sensibus exercet pp hoc:vt forma in mortuis apprehensa fit eidem cū exiterit pfectus artifex introductio t via ad rectificandum opus in viuis.opz.n.vt superius dictū est causam dispositionis ad quā intēdit:vtpote sanitatis perfecte cognoscere.Est aūt de illis mēbris;quēadmoduz exposuimus in libro de itegritate medicine:pp qō vtens medicina:operās videlz p oēm modum laborat hāe mēbroꝝ notitiā t decentis in hac eadem cōmouet optime.Quia ergo ad hanc notitiam obtinendā pfecte maxime iuuat subycere mēbra sensibus.t hoc de iterioribus mēbris licitū nō sit vel secure in viuoꝝ corporibꝰ:ideoq hoc isensibiliter in mortuis pscrutatur.In viuis aūt qz de occultis mēbris nihil sensui manifestum est nisi sola opatio largo modo sumpta:tam p actione q̄ pro effectu actiōis siue in esse corporis appareat siue appareat in exeuntibus a corpore.ideo docet medicus cognoscere t attendere opationes ꝓprias t imediatas mēbrorum.per has.n.in viuis mēbroꝝ occultoꝝ dispositio sensibiliter apprehendit:tunc nāq medicus iudicat membruz fore dispositū sanitati cum perfecte exercet suam operationem.cum ho ꝓrium:ꝓrium iudicat.Quia operatio relatiue dī ad virtutem:t vnuz relatiuoꝝ non perfecte cognoscitur sine altero.ideo ēt medicus ad pleniorē notitiaz ꝓsiderare docet opationes nāliū virtutum dictis operationibus respondentium. ¶ Dis ergo ostensis relinqtur manifestum q necessārium est medico ſm finē quem intendit asserere q̄tuor sunt principalia mēbra. Mēbrum non dī principale nec fundamentum respectu aliorꝝ nisi qz virtutem influētem habēt t actiuam aliqualiter iter mēbra.hoc aūt dī qz sunt vel erunt ad ꝓseruationem seu ostōnem coꝝ in seip psis.sicut sunt epar:cor:cerebꝝ: vel ad ꝓseruationem coꝝ in ꝓsili:sicut sunt testiculi:ideoq dī principale:qz ad fundāda mēbra seu ostituenda quodāmodo ꝓncipatum obtinet p virtutem sibi ꝓcessām.Dicendū est q̄ q cum medicus in viuoꝝ corporibus doceat per operationē inuestigare mēbroꝝ distinctam notitiam ea mēbra necessario ꝓncipalia iudicabit:in q̄bus imediate manifestat opatio virtutiz ceteris disponentiū mēbris iuxta imediatā dictam rōnem:q si doceret vel in arte sua ꝓrium affirmaret iā repugnare liquido videret intento fini quē supra tetigimus:videlz operationi t recte cognitioni ordinate ad opationez debitam. ¶ Mēbra ꝓncipalia sūt q̄tuoꝝ.

detur.n.q ponat vnū mẽbꝝ ꝑncipale esse:tūc ſm posita superius dabit q oēs virtutes toti corpori disponẽtes in illo mẽbro fundentꝫ seu ab illo ꝓcedant. Cum aūt ſm superius tacta nō iudicet:nec cognoscat hoc nisi ꝑ opationes:q̄ manifeste apparēt sensui q illud mẽbꝝ.t per has opationes veniat ad dispōnis notitiaꝫ mẽbri vt superius memoratum? cuius iudiciū t cognitio erroꝝ labe necessario cōfundeꝫ:si nāq; vitiuꝫ cadat in ope sentiẽdi solū:t medicus cor dicat esse sentiendi ꝑn̄m t non cerebꝝ iudicat:tūc in corde passionem seu dispōnem preter nām existere nō in cerebro.q tñ falsum relinquaꝫ cuidēter:eo q ipossibile est q cor patiaꝫ absq; eo q aliq̄ virtus ꝑter sensitiuā vitiuꝫ in corpore non incurrat:vtpote virtus anhelitū t pulsum exercēs q̄ vitalis a medico nūcupaꝫ.t sic si error in iudicio seu cognitiōe ceciderit necessario medicus in operādo icidet in errorē. Nā cām sanitatis quā dꝫ applicare cerebri regioni cordi partibus applicabit. Ex quo pꝫ qñ intentione frustrabiꝫ:videlꝫ sanitatis acquisitiōe:docet igit asserere in medicina q vnū sit mẽbꝝ principale manifeste cogit a via tendente ad finē artis deuiare seu repugnat itentioni artificis. ¶ Concedat aūt forsitan aliqs.l. q oēs sapiētes in hoc cōueniūt q sna t ꝓsideratio ꝑbi vera sit.affirmat autem ꝑbs q vnum sit principale mẽbꝝ tñ.oppositū ergo erit falsum Hal'. q nō tñ vnum:imo plura ſm q medicus docet.t tūc ars:cuius nō est ars:cū oīs ars sit cōprehēsiua.t vexꝝ doceat.t ex hoc vlterius magis videbiꝫ quo falsa t inductiua cognitio posit recte opationis ostendere cū ſm doctinā Hal'.tñ medicus recte operet q̄tuꝫ recte cognoscit. ¶ Dis aūt facile respondere videbiꝫ superioza itelligens t ostendere:et quod cūq; istoꝝ artificū docet:t q eoꝝ dicta sibi adhuc nō repugnant nisi t in qō repugnare dicantur.ideo et ꝓcordes sunt quo ad iudiciū t et quo ad opus:q.n. ꝑbs dicit membruꝫ esse vnū ꝑncipiū inter mẽbra:loqtur de ꝑn° ꝑmo t originali:t hoc medicus nō negat.facere aūt mentionē de hoc non curat in arte sua:qz nō iuuant eum ad finē obtinēdū:iō potius ipedit t retardat vt statim oñdetur:q aūt medicus dicit q̄tuoꝝ esse ꝑncipalia:loqtur de ꝑncipys ꝓximis manifestatiuis.t hoc non negat ꝑbs:imo potius asserit: qz lꝫ oēs virtutes a corde oriantꝫ:non tñ in corde oēs manifestantur suis actionibꝫ:lꝫ potius in alys mẽbris que cordi instrumẽtaliter famulantꝫ:vtpote aīalis in cerebro:nutritiua in epate:gīatiua in testiculis. Unde lꝫ a corde ꝑmo oriantꝫ:tamē in illis mẽbris ꝑ suas actiones manifestant.nec hoc est incōueniens.oēs aūt virtutes in ꝑncipys occulte sunt t confuse: in ꝑncipiatis aūt manifeste t distincte:sicut et est videre in cerebro.lꝫ.n.manifestis indicys sciamus oēm virtutez sentiendi ꝓxime t immediate ad differentiam cordis a cerebro fluere.verūtñ ꝑticulares t ꝓprie sensuū actiones in eo non manifestantꝫ:lꝫ in ꝑncipiatis potius a cerebro siue ramis.t et in alys multis locis:quēadmodū ostēdit scia de motibꝫ ligdis:t de somno t vigilia:t in alys multis locis. cerebrū enī nec videt,nec audit,nec gustat,nec tāgit,nec odorat manifeste.lꝫ oculus potius,t aures,t lingua,t cetera organa ꝑticularia ceteris actionibus seruiētia. Cū ergo medicus per opa manifesta mẽbroꝝ eoꝝ dispōnes laboret cognoscere: qz per hanc viā dispō mẽbri saltem occulti ad notitiā eius manifestius puenit,iō est q tñ manifesta opa quoꝝūcunq; mẽbroꝝ ꝓsiderat.t illius virtutis tñ dicit illud mẽbꝝ esse ꝑn̄m:cuius in eo manifeste apparēt actiones.cū ergo in corde tñ manifestius appareant actus virtutis vitalis iudicat cor tñ esse ꝑn̄ virtutis vitalis manifestantissimū seu ꝓximū.t hoc vexꝝ est:nec repugnat sñe ꝑbi sicut codē mō de alys mẽbris iudicat.q aūt medicus nō ꝑfundat nec eleuat ad tñ ꝓsiderationē suaz nec ingrat seu faciat mentionē de ꝑn° ꝑmo t originali virtutuz sicut ꝑbs nālis.rō est:qz medicus suā cognitionē t theoricā vt supra tractatum est ordinat ad opus.t iō plus in theorica sua cognoscere non curat qō est qō facit ei ad opus regulādi seu certificādi. Cū aūt cognoscere ꝑncipalitatē manifestatiuam sentiat ei ad cognitionē dispōnis mẽbri:qō necessariuꝫ est ad opus.iō vlteriꝰ aliā ꝑncipalitatē vel potentiā mẽbri ingrere nō laborat inq̄tuꝫ medicus est.finis.n.bis q̄ sunt ad finē limitē t necessitatē ꝑponit. Cōsiderare ḡ alia in arte q̄ ea q̄ ad finē ordinabilia sunt ex̄ artem t terminos artis cadit.t iō cū oīs ars ꝑ prys limitibus t terminis icludaꝫ:medicine artifex tanq̄ peritꝰ limites tñ exeqtur sue artis. nā si ad alia se diuertit recedit a ꝓposito t retardat optatū vel ꝓsecutionē intuenti finis. Nālis aūt ꝑbs suā ꝓsiderationē t cognitionē ad opꝰ nō ordinat.sed ad plenariā ꝓsiderationē vere corporis mobilis.vna aūt ꝑo rei pfecte scia seu itellectiua cognitiōe nō capiꝫ donec cause t ꝓxime t ꝑme oīno comprehendantur rō est q nālis artifex nō in eo q inquirendū est de ꝑncipalitate mẽbroꝝ ingrit tñ principalitatē manifestatiuaz t ꝓximā sed originalē t primā:tam a ꝑte ipsius corporis intiētam q̄ et aīe vt intuenti pꝫ satis in scia nāli. remanet ergo manifestū q medicus ſm intentionē suam t vexꝝ docet rectam hꝫ cognitionē qua pōt cōueniēter rectitudinē operis consequi. Item et cuidens est qñ ꝓsiderationes hoꝝ duorū artificum nō sunt opposite sibi adinuicem nisi forsan in sermone videaꝫ.sed potius quo ad aliqd sunt ꝓcordes.quo ad aliqd econuerso.diuerse tñ loquēdo de ꝑncipalitate manifestatiua t proxima vtriusq; eadem est ꝓsideratio t sna. Si ẋo de principalitate aliquis absolute loqtur.prout extrahit t abstrahit ab hac t ab illa.t tunc ꝓsiderationes diuerse sunt nō opposite:qz medicus ꝓsiderat principalitatez ꝓut ad manifestissimā conceditur tñ:nālis aūt ꝓut cōprehendit vtrāq;. ¶ Dic et pꝫ veritas sermonis dicētis q̄ medicoꝝ sermones accepti sunt a ꝓpōnibus sensibilibus.t.falsitatis veritatem habētibus ad obtinēduz finē in arte ꝓintentū t nō necessarys.i.nō veris ſm oēm ambitū t acceptionē sermonis:sicut in antedictis imediate expositus est satis. ¶ Ex p̄dictis satis patere poterit q̄liter ex vtriusq; cōsiderationibus vna forma opandi elicit.ponatur enī q̄ vitium cadat in ope:tunc medicus ꝑ hoc opus q̄ totū vitiatur iudicabit mẽbra nutritiua tñ egritudine disponi.t illis cām salubrem studebit conuenienter applicare:cum ꝫ suā ꝓsiderationem illa mẽbra tñ patiantur:quoꝝ mānifeste apparet esse q vitium et patitur ſm intentionē ꝑbi. silr operans dirigit salubrē cām applicare illis eisdē t nō alys:qz ſm illam ꝓsiderationē nititur.non potest cadere in opere nutriendi error vbi alꝫ.nisi egro contingat vel ꝑ lesionez ꝑncipalis mẽbri agentis seu ꝑmi vel secūdary seu instrālis vel et vtriusq; sicut ꝑz exterius in artis opationibus:qñ in ope fabricādi monetaz vel aliqō aliud non cadet error nisi qz ꝑ vitium fabricantis vel alicuius instrumentoꝝ suoꝝ vel forsitan vtriusq;.hoc aūt discernit:qz cum vitio instrumenti tunc cetera opera que sine instro illo exercentꝫ ꝓncipale agens integre ꝑficiaꝫ.inq̄tum autem est principale agens lesum existit:qz videlꝫ oēs actiones ꝑncipalis agentis vitium patiuntur:cū agens ꝑ hanc viam cognitū fuerit: qz mẽbꝝ patitur:tunc eidem applicabiꝫ cā salubris: eo q illud mẽbrum solum est mouēdi ad sanitatē quod caret ea tñ. Cum autem ſm hypothesiꝫ supra tactā tñ vitiū cadat in ope nutriendi:relingtur q tñ mẽbra nutritiua curandi qō est ꝑmum t ꝑncipale agens instrumentaliter ſm entia patientur.t ideo tñ illis cā salubris applicaꝫ.si nāq; vitiū nutritionis causaretꝫ a nutritione cordis. tunc non tñ actio nutritiua peccaret.sed etiā ceterarum virtutum oīuz actiones:cuz oēs a corde fluantꝫ:sicut ꝑz in syncopi.verbi gratia. qz cor patiꝫ:oēs actiones corporis patiuntur:quemadmodum

Vtꝫ membra ꝑn̄lia sint q̄tuoꝝ vt vnū tñ

Ars nō cōsideratur nisi ea q̄ ordinabilia sunt ad finē artis.

dum ℞o superius tactum est cum prima consideratio fiat medico ⁊ promptius festinet opus rectū q̄s alia: medicus ideo secundā consideratione postponit.

¶ De intentione diuisionis cuiuscq̄ complexionati potentialiter qō cōmune dicitur. Cap. II.

Mō p os recipit ſb triplici differētia cadit.

Intentio iterum medicoꝝ manifestabitur in eadē ꝯsideratione quā habēt de coꝝ qō comeditur ⁊ bibit. docet enim medicus q̄ illud qō p os recipit sub triplici differētia cadit. vna vt tm̄ cibus fit. aliud medicina. aliud ℞o vtrūq̄. Intēdit aūt per cibū medicus illō qō est conuertibile ⁊ nō conuertēs. per medicinā intēdit illud qō est conuertēs ⁊ non conuertibile. p vtrūq̄ aūt q̄ ad hoc habet potentiā etiā ad illud.

Dubitatio

¶ Huic aūt ꝯsiderationi patēter repugnare videt doctrina ꝓphi ꝓbantis q̄ agentia nālia gīabilia ⁊ corruptibilia agunt ⁊ patiunt adinuicē q̄ cū sint informata virtutibus actiuis ⁊ passiuis ꝛz q̄ nullus videbit sermo dicētis q̄ aliquod gīabile ⁊ corruptibile sit ita agens in corpus humanū q̄ nullo modo patiēs vel ecōuerso.

Solutio

¶ Tollit aūt hec dubitatio p hunc modū q̄ videlicet ꝓphs in doctrina sua cōsiderat vlr ⁊ absolute nām rei. ita. s. q̄ ostēdit intrinsecā ⁊ occultā ⁊ ēt manifestā. medicus aūt tm̄ manifestā. vnde ſm veritatē omne agens informatū ꝛtrarys virtutib⁹ qō a medico complexionatū vocatur: cū in corpus humanuz ingredit patit ab eo vel sensibilr vel insensibilr. ⁊ hec nālis ꝓphi ꝯsideratio. Si autez de iprimētibus sensibilr fiat sermo quēadmodū facit medic⁹: tūc licz dicere q̄ corpus humanū in aliqua que recipiunt interius iprimit manifeste vel agit: ab alys aūt manifeste patit seu ēt alterat. Si aūt tacta in p̄ncipio hui⁹ operis ad memoriā reuocentur patebit ratio pp quā medicus in hoc cōsiderabili necessario cogit nām sensui manifestā cognoscere seu attendere nō occultā. cum eniz suā cognitionē solū ordinet ad necessarium huic indigētie ea solū considerat que ꝓsuebunt ad opus artificē: ⁊ non ꝛbunt: ⁊ eadē tm̄ cōsiderare docet: cuz igit medicus sciat corporis indigētys alr non posse succurrere per ea que recipiunt interi⁹ q̄s cū cōplexionatis: ideo circa ea talē hz ꝯsiderationē: per quā pōt elici qō ad opus est vtile: qō ℞o ab ope humano corpori necessario retrahit derelinq̄t: cū ad finē artis nō ordinet. Cuz ergo cōsideratio occulte nature complexionatoꝝ pariat retentionem ab opere nō curat eā habere. ꝯsiderare nāq̄ q̄ oīs res cōplexionata applicabilis corpori alterat ipsuz ⁊ nō conseruat in eo qō est. concludit humano corpori nihil posse applicari ad conseruandū habitā dispositionē. sed potius ad expellendū habitā ⁊ recuperandū amissaz. ⁊ ita p hāc considerationē ⁊ doctrinā cognitaz retrahit animus artificis ab opere conseruādi. esset igit ars tūc defectiua ⁊ erronea: qz videlicet careret doctrina conseruādi sanitatē. ⁊ sic non sufficienter hūane necessitati succurreret. ⁊ ēt videret supponere nullū corpus sanitati disponi: sed potiꝰ oīa egrotare sicut contrariū accideret si poneret oīa corpori applicabilia pati a corpore. hoc eniz operi curatiōis manifeste repugnat: quocūq̄ aūt modo fuerit. euidēs est qm̄ intentum finē in arte sua quā supra diximus nō perfecte attingeret: cū ad eandē viam hoc est cognitionē seu considerationez suam directe nō ordinaret: quemadmodū eniz supius fuit dictū sanitas que in medicina est finis non pfecte acq̄ritur nisi duplici labore: conseruandi. s. ⁊ curādi: oibus manifestū relinq̄tur q̄ medicus necessario cogit talez considerationē habere ante ꝓpositū. ⁊ p ꝛbs in doctrina sua signis. sermonib⁹ vti conuenientibus ad explicandā dictaz considerationē seu conceptionē animi exprimendā.

Sanitas q̄ est finis in medicina duplici labore acq̄ritur.

Dubitatio

¶ Oritur aūt dubiū circa p̄dicta per hunc modū: cum medicus asserat: quēadmodū Hal. tertio de cōplexionib⁹ q̄ aliquod receptibile in corpore humano est cōuertens ⁊ nō conuertibile. ⁊ videt sibiipsi ꝛdicere manifeste: sicut idē in eodem dicit nullū agens per potentialē virtutē in corpus nostrū agit in illud: donec passum fuerit a caloze nostri corporis. Cū ergo inter ea q̄ ita nostri corpis sunt conuertētia ⁊ non conuertibilia ſm iudiciū medici. vtpote venena: sicut aliqua plura agētia per potentiā seu virtutē nō actualē. i. potentialiter manifestabilē nō actualr sequit q̄ talia non cōuertunt corpus humanū donec patiant a caloze corporis humani. ⁊ ita non tm̄ erūt conuertētia ea que ipse talia iudicat esse: sed ēt conuertibilia: sicut exēpli gratia opium in sufficiēti q̄ntitate acceptū non corrūpit sua excellēti frigiditate corpus humanū donec a caloze humani corpis passum fuerit. ⁊ sic de alys venenis.

Solutio Quo intelligat medicus q̄ vtrū bile ⁊ conuertens.

¶ Soluit aūt dubiuz illud si perfecte cōprehendatur intētio medici in his sermonibus conuertibile ⁊ conuertēs. Hal. enim cū dicit aliquid esse cōuertibile ⁊ conuertēs de ea conuersione intēdit que manifestat in corpe meliozuz formaz peragētia ꝓportionalia. qō vt cū huius intellectu placeat sic exponimus oīa quecūq̄ in medicina absolute dicunt: tam in causis q̄s in corporib⁹ q̄s in signis ad corpus optime cōpositionis referuntur. qō est regula cognoscēdi oēm excessuz quēadmodū ex doctrina Hal. in sexto de cōplexionib⁹ ⁊ de simplici medicina elicit. cuz enim asserit ita absolute q̄ quicqd sit ita cōuertibile q̄ nō sit conuertēs. ⁊ per hoc passibile ⁊ nō agens intēdit medic⁹ q̄ illud est tale qō ministratū hūano corpori meliozuz formarū pcipitur manifeste vltima conuersione cōuerti ad corpus. ⁊ hoc est nutriēs qō cibus vocatur. ⁊ pp hoc complexio q̄ ex tali ministrabili: vtpote de ouo. ⁊ alys manifeste occurrit medico. Judicat res per effectus seu opationes manifestas ſm q̄ oīum queq̄z agat in corpus humanū optime cōpositionis in p̄ncipio cū assumitur ad vltimum: tm̄ absq̄z frequēti ⁊ repenta acceptione vincitur ⁊ cōuertitur a corpore ⁊ nutrit ipsum. ⁊ ideo dicit tanq̄ cōsiderās illud qō magis manifestū est: q̄ ouuz est cibus seu nutriens ⁊ cōuertibile seu cōuertens. econtra: qz videt q̄ opium in notabili quātitate administratū humano corpori meliozū formarū. lz in p̄ncipio patiat a virtute corpis cū ad vltimū absq̄z repēta assumptione manifesta cōuertit ⁊ corrūpit seu excellēter alterat corpus nostruz. ⁊ ideo iudicat si docet ipm esse conuertēs ⁊ non cōuertibile: siue agens ⁊ nō passibile q̄ medicina vocat. Ex quo pz q̄ illud qō a medico iudicat medicina tm̄ corrūpens est seu excellēter alterās manifeste corpus humanuz optime cōpositionis: qō venenū appellat maxime quantū ad cōmunem vsum: simplex tm̄ fuerit ⁊ nō simplex: q̄ tm̄ manifeste alterat semp absolute cibus appellat a medico. illud aūt qō in p̄dicto corpore vel ei ꝓpinquo per vnicā assumptionem notabilis quātitatis manifeste alterat ⁊ manifeste mutrit: ⁊ vtriusq̄z extremoꝝ ꝓprietates obseruat. ⁊ ideo non eius vtrūq̄z tanq̄ respicientes. sicut eniz medicus p particip̄ationē nominib⁹ eorundē cōponitur. vt videlicet nominetur cibus ⁊ medicina. s. lactuca que vnica assumptione ⁊ in notabili quantitate ⁊ stomachū corporis optime dispositionis refrigerat sensibilr: ⁊ tandez ēt in sanguinē corpus nutrientē cōuertit manifeste. ideo aūt in corpore meliorū formarū diximus: qz in lapsis corporib⁹ ſm diuersitatem lapsuuz vt ouuz vnica vice assumptū posset esse medicina seu alterās ⁊ opiuz cibus ⁊ conseruās sicut intuēti ℞o de cōplexionib⁹ manifestū est. Qz ℞o diximus in notabili ⁊ ꝓportionabili quātitate. ideo dictū est: qz ouum in tāta quātitate p̄dicto corpi ministrari posset q̄ potius ēet corrumpens q̄s nutriēs vel saltem nō nutriret. Opiuz ℞o ecōtra in taz modica q̄ sensibilr nec alteraret nec corrūperet. ⁊

ideo fieret vtrobiqz:qz eēt inter agens ꝛ patiens diſſēptatio.q̄ aūt vnica aſſūmptione ſuperius dictū eſt.ideo dicebatur qñ illud qđ cibus vel medicina dī non rōne ſui recepti in ꝓportionali quātitate monſtraret effectū talez:vt videlicet cibꝰ effectū medicine vel medicina effectū cibi: ſed potiꝰ rōne diuturnitatis tpis menſurantis.debile nāqz agens pōt in longo ipzimere tpe qđ non in paruo: qz ℞o illud qđ in longo tēpore manifeſtaī minus ꝛ tardiꝰ ꝓuenit ad notitiā medici q̄ qđ in paruo.ideo ꝑ hanc rōnem operatio iudicat rē eſſe talē ſed ꝑ illaz potius que in paruo apparet.

Quare medicꝰ quod magis manifeſtū eſt ꝓfirmat.

¶ Cām aūt ꝓp quā medicus qđ magis manifeſtū ē ꝓfirmat pz ex ꝓtactis frequēter ſuperiꝰ hoc eſt vbi nō deuiat a tali ingſitione intēti finis.ſ.ſanitatis ſeu conſeruādi ſtudio ſeu curandi laboze.ſi nāqz cōſideret occultas reruz actiōes ſeu paſſiones nō manifeſtas cadet in errozē ꝛ obtentu finis oī modo ꝓuiareī ſicut ſuperiꝰ eſt oñſum:qđ vt lucidius clareat iterū oſtendimus.detur eniz q̄ medicus ꝓſiderans occultā actionē oui ꝓportionaliꝝ recepti in cozpoze melancholioꝝ formarū:videlicet in ſua doctrina cognitiua ipſum eſſe conueniens cozpozi:tunc via cibi non miniſtrabit ipſum cozpozi indigenti conſeruatione.ſcilicet melancholioꝝ formarum ꝑdicto videlicet vel ei ꝓpinquo.Si ergo aliaz mām ꝓmptā non habeat:ꝛ cuz hanc neget ſm hanc conſiderationē:eo q̄ quicqd cōſiderat ꝓp operationē ꝓſiderat:ꝛ hanc medicinā.ſ.oui iudicet alteraſ ꝛ nō conſeruans:tunc ordinādo ad opus ꝓcludit in doctrina operatiua q̄ in oi via nutriēt̄is non ſit miniſtrandū.ex quo ſegtur q̄ dimittit cozpus cōſumi in ſanitate ꝛ deſtitui. eodē modo ſiliꝝ ēt errabit ꝛ fine ꝑuabiī ſi cōſiderans vtutē ipſius opꝝ iudicabit ipſum alterabile ꝛ cōuertibile non cōuertens:qz ſm hoc iudiciū ſano cozpozi dabit ipſuz ꝑ nutriēte:cui tñ vandū non eſt ꝛ egrotāti q̄ eo indiget nūq̄ dabitur cū ſm ſuaz cognitionē ſeu conſiderationē cibꝰ iudicari debeat ꝛ nō medicina. ¶ Oſtēdit aūt nobis hoc dubiū ex ꝑdictis.cū etenim dictuz ſit q̄ medicus qñ dicit de bis que recipiunī per os interiꝰ q̄ aliq̄ eſt agēs ꝛ nō patiens:ꝛ econuerſo intēdit de manifeſta actione ꝛ paſſione: tunc vī q̄ de occulta nō debeat eē cura ei:ſed potius nāli i ꝓhō vt ſupius videbaī,videmus tñ q̄ de ea tractat Hal. 2° de cōplexionibꝰ.circa ꝑn̄m.dicit eniz q̄ nullū potentioz cōplexionatū receptū in cozpoze noſtro vt ꝑ potētiale donec a caloze noſtri cozpis paſſuz fuerit.ſed interponuntur cōplexionata.ſunt aliqua que rōne illius potētialis cōplexionis reſpectu humani cozpis ab eodē tñ medicina iudicatur ſicut opiū ꝛ iuſquamus.q̄ aſſerit q̄ illa que tñ dicit eē agētia:ita q̄ iudicat ea tñ eſſe medicinā:anteq̄ agant per potentialē cōplexionē in cozpus humanū patiunī a virtute.ſed hec paſſio occulta eſt reſpectu actionis ſue.ergo agit ita bene de occulto ſicut de manifeſto cuiꝰ ꝛrium videbaī dici ſupius. ¶ Dicimus aūt ad hoc q̄ medicus nō agit de dicta paſſione ꝓout occulta eſt ſed ꝓout manifeſta.eſt.n. occulta reꝰ actiōis manifeſte quā facit in cozpus.ꝛ iō hoc mō medicus nō curat eā conſiderare:qđ ꝓz qz tale cōplexionatū denominaī ab actione quā ipzimit.nō aūt a paſſione quā recipit cū dicit q̄ eſt tñ medicina.vñ ſine dubio ꝓut ratio cōcludebat ſupius de ea nō fecit medicus mentionē ꝓut eſt occulta:qz nō ꝑ ſe ē manifeſta ꝛ cognitio eiꝰ ꝓficit ad opus.ideo cogiī medicus eā merito cōſiderare ad artis ſue pfectionē. ¶ Si aūt querat aliqs qūo medico manifeſtaī inchoata manifeſtatione a ſenſu ꝛ qūo eius conſideratio ſit ad debite operandū neceſſaria.Dicendum aūt ad ꝓimū q̄ medicus venit ad notitiā dicte paſſionis duplici inſtrō quo ars hec conficiī.quēadmodū cetere artes:experimēto.ſ.facta cōſideratione ſenſibili ꝓmo:deinde poſtmodū rōne moderāte:medicus℞o ꝓmo ſenſu ꝓcipit q̄ in tali cōplexionato qđ eſt opiuz anteq̄ appliceī ad cozpus humanū non manifeſtaī frigiditatis virtus:deinde cū applicatū fuerit cozpozi humano ꝓcipit etiā ſenſibiliꝝ q̄ ipſum infrigidat manifeſte.his collectis ꝑ experimētū ſeu cognitionē ſenſibilez neceſſario cogiī rōne ſuꝑueniente iudicare q̄ tale complexionatū cū nō fuiſſet actu frigidū q̄ erat potētia tale.q̄ aūt cū experimento ꝛ rōne collegit q̄ dicta potētia fuit in humano cozpe reducta ad actū iudicat dcīm cōplexionatū fuiſſe paſſum in cozpe humano cui applicatū extitit anteq̄ egiſſet.Experimēto inquā qz ſenſu ꝓcipiēte alterationē cozpis māifeſtā ad frigiditatē poſt applicationē talis cōplexionati.rōne aūt dicēte ꝓp quid ꝛ aſſignāte cām ,put informata fuit in ſcientys ꝑmittis:qz cum tñ tale complexionatū nō ageret frigiditate in ſenſu artificis tangētis eaz.nunc aūt agit in cozpus cui cōueniēter eſt applicatū neceſſario rōne conuincīt artifex:qz tunc cuz alterat cozpus humanū fit actu frigiduz:eo q̄ in ꝑambulis rō colligit artificē q̄ oē agens eſt actu ens.Si aūt ſit potētia ꝛ modo in actu:ꝛ itellectui medici ex ꝓcedētibꝰ ſciētys relinquiī q̄ nullū in potētia relinquiī ad actū niſi aliq̄ motoꝝ aliq̄ exiſtēte q̄ paſſionē inferat dicto mobili ductu rationis ꝛ experimēti,ꝓuidus medicus iudicat cōplexionatū cuz applicaī ad cozpus humanū ante pati in eo q̄ in ipſum agere.q̄ aūt:qz qualiꝝ hec cōſideratio ordinetur ad opus.ꝛ ita q̄ ſit de arte dicēdi q̄ cōſideratio huius paſſionis operi famulaī.cū eniz intellectū medicātis anteq̄ inſtrumētū eius ſui operi applicet neceſſario habeat in ſpeculo mētis cognoſcere oium ſuoꝝ inſtroruz virtutē neceſſarium eſt medico vt cōplexionatoꝝ eoꝝ qbus tanq̄ inſtrumētis vtitur cognoſcat potentiā ꝛ habitum operādi. qa ergo virtus cōplexionatoꝝ potentialiꝝ cognoſci nō poteſt niſi ductus eoꝝ de potētia ad actū plenarie cognoſcatur.ideo eſt q̄ artifex medicine vt in operādo nō dubitet nec applicādi ad cozpus poſſibilia nō dimittat predictam conſiderationē.de potētialiꝝ cōplexiōatis laborat elicere. Si nāqz ea cōplexionata potentialiꝝ qbus vtitur ſemper in poꝰ ſupponeret exiſtere:cū ſit rationabilis artifex nūq̄ cozpi applicareī:eo q̄ nō agit in aliud illud qđ ſolū in potentia dicīt permanere.Si ergo hāc ꝓſiderationē poſtponeret iā manifeſtū eſt ex ꝑdictis q̄ eēt diminutꝰ in opere: quāobꝛē fruſtrareī intētio:ſuſceptibilis videlicet ſanitatis acqſitione ſm q̄ ſuperiꝰ diximus rē.

¶ De diuiſione diſpoſitionū cozporis humani. Cap. III.

Monſtrabimus autez adhuc in illa doctrina quā medicus dat de diſpōnibus cozporis:q̄ eius intentio ad opus recto tramite ordinaī:,pinde etiā coactus hac neceſſitate videlicet debite operandi vtitur in doctrina ſua ſermonibꝰ qbus obuiare nititur documēto ꝓhi.dicit eniz q̄ diſpōnes humani cozpis tres exiſtūt.ſ.ſanitas ꝛ egritudo ꝛ media diſpoſitio:que ꝛ neutralitas nominaī.ſentētia tñ ꝓhi eſt q̄ iter ſanitatē ꝛ egritudinē media diſpoſitio nūq̄ ſit:nos aūt intēdimus ℞ q̄ conſiderationes iſtoꝝ ſapientū varie ſunt.contrarie tñ nequaquā.Et iterū q̄ neceſſitas medicuz in arte ſua cogit ad ponendū mediā diſpōnem:ꝛ qūo hec neceſſitas oritur a fine ꝓncipali artis vel intētione ꝓncipali artificis:qđ frequēter ſupius memoꝛauim⁹.diximus aūt q̄ medicus diſpoſitiones cozpis diſtinguit ꝛ laborat cognoſcere ꝑ diſpoſitiones operū que in dicto cozpe exercenī.Cū aūt medicus tres diuerſitates manifeſte ꝓcipiat.ſ.q̄ quedaz ꝓfecte exercenī quantū ad indiuiduū ſenſitiue cognitionis:q̄daz aūt manifeſtiſſime a perfectione recedāt.Quedā ℞o inter extrema mediocriter videī exerceri.ideo eſt q̄ ſanabilis cozpozis tres iudicat diſpōnes exiſtere:q̄ ſi hoc modo nō

Diſpōnes humani cozpozis ſunt tres ꝛ quo ſit verum.

inuestigauerit notitiã dispositionũ seu ẽt differentiam:sed quemadmodũ inuestigat ꝓbs:tunc sua cõsideratio cognitiua nõ cuz ad finẽ intentũ:videlicet recte operãdi seu sanitatis acgsitionẽ festinãter dirigeret.imo potiꝰ ab eodem fine deuiaret artificem:qõ sic patet.Si enim medicus idagaret.omne corpus sanabile apud se tñ egrum aut sanum exĩstere:tunc corpus decidẽtis ⁊ qualescentis:qõ hal'.neutruz in ꝑmo significato cõstituit:egrũ iudicaret:cũ autem medicus causas salubres applicabiles corpori non multiplicet nec inueniat nisi ꝟz dispositionũ numerũ:quas attribuit corpori:segtur ꝙ corpus decidẽtis ⁊ cõualescẽtis reget cũ applicatione congruẽtiũ egro corpori.s.efficientiũ: qõ tñ patet manifeste ꝙ illa nõ cõgruunt.decidẽs.n.a fe. ⁊ a fe.cõualescẽs nõ infrigidantibꝰ tñ regunt nec his que tñ medicina iudicanť:sicut actu febricitates quãtũ ad respectũ in administratione medicinarũ:nec iterũ eiusdẽ cibi ⁊ potus quãtũ ad respectũ i dicta.Silr de motu ⁊ gete. ⁊ sic de alijs causis:ℬ itez icõueniens accidet si medicꝰ talium corpus iudicet esse sanũ:regeret eteniz illud sicut ⁊ sana corpora docet regere.cũ.s.ꝺseruantibꝰ tñ.Est aũt manifestũ cuilibet ex doctrinis pluribꝰ in locis corpus decidẽtis ⁊ cõualescẽtis non earũdem causaruz applicatione debere regi:gbus in sua dispositione sana corpa custodimus quẽadmodũ in regimine sanitatis ⁊ in peritoneon noxomaton ⁊ techni exponit lucide Ha.cũ ergo ꝑm medicinales auctores cã tali corpori applicabilis sanis conueniens absolute nec egris silr valeat iudicari:eo ꝙ cã talis nisi ꝓ relationẽ ad corpus cõuenire videť:cũ neutrũ conueniẽs per cõparationẽ ad extremas poterit appellare:ita videlicet vt extreme sint tñ conseruãs ⁊ efficiẽs tñ.hoc autẽ qõ cõualescentibꝰ debeť ⁊ decidẽtibꝰ ꝑtim efficiẽs partimq; conseruãs:⁊ ex hoc iudicio medici sic ꝓcedentis sequitur ꝙ corpus:cui cõuenit dicta causa dicet neutra dispositiõe dispositũ absolute.quãobrẽ neutrũ vocat ipz ex hac recta operatione ⁊ festina sanitatis acgsitione occultis sermonibus nequeat ipediri:qõ ipedimentũ incurreret:si econtrario iudicaret:vt oñsum est.Plaꝰ aũt dicta patebũt in zº ⁊ in 3º significato neutri,in his eniz significatis nulla neutralitas euidẽtioz est ꝓp curſuz notabilẽ vtrarũq; dispositionũ extremarũ.vnde clariꝰ percipitur ꝙ nec hec nec illa absolute sed neutra dicet nõ potius.qz nullius extremozũ partẽ capiat:ita vt per vtrũsqz abnegationẽ sic dicať:sed qz nulla illaruz solũ existit:ita videlicet vt nois interpretatio sit neutrũ.i.non tñ vltra:hoc est.nõ tñ altera extremaruz.nos aũt exẽplificamus in neutris ꝑmi significati:qñ ibi minus euidẽs neutralitas videbiť.¶ ꝓbs aũt cuz suã considerationẽ nõ ad plus ordinet:sed tñmodo ad sciam ⁊ pfectam cognitionẽ seu apprehensionẽ cuiusq; scibilis. talis aũt apꝑhensio nõ acquiriť donec cause rei puenerint ad sciẽtis notitiã:hinc est ꝙ quozũcũqz scibiliũ causas cõsiderat potius q̃ effectꝰ.cũ ergo intẽtiones sanitatis ⁊ egritudinis cõsideranť nullũ mediũ iter eas poterit inueniri. sanitas eniz in sanabili corpe nihil aliud est formaliter q̃ tẽperamentũ seu vere mediũ:qõ eidẽ sanabili corpi proportionať seu a iustitia cõueniunt.egritudo ẋo est recessus a dicto medio ad extrema.Est aũt manifestũ ꝙ cũ dictũ vere mediũ non sit nisi vnũ inter vere mediũ ⁊ extrema nõ est aliquid vere mediũ.hꝫ eniz quoꝫ tẽperamẽtũ non hz latitudinẽ nõ recipit plus vel minus:sed recessus a medio põt fieri ꝑm plus ⁊ minus:ita ꝙ tam paruus poterit eẽ recessus ꝙ vitiũ in opere cadẽs sensui nõ patebit.Cum ergo maioꝛ modicũ fuerit patebit vitiũ.non tñ additio ita manifestabiť sicut amplioꝛ recessus extitit.Nec igiť est veritas quã ꝓbs sua cõsideratione cõcludit.¶ Sed nũc forsitan dubitabit aliquis si doctrina ꝓbi vera est qualr cõtraria dicta medicoꝝ veritatẽ habebũt.Et iterũ si eius doctrina cognitiua vera non sit qũo perducet ad verũ opus rectũ.¶ Soluiť aũt dubiũ per hunc modũ:qñ doctrina medicorũ quantũ ad rẽ non obuiat cõsiderationi ꝓbi.iõ nec est ei cõtraria.ideo realr cadẽ est cum ipso:nisi forsan ꝑm gd ei dicať Ꝛria:vt.s.in sermone.Medicus.n.ꝙ ꝓ operationes laboret cognoscere sanabilis corpis dispõnes ad quas intẽdit.naz dispositionẽ in qua mediocriter fit recessus a vero medio neutrũ appellat nõ vt velit iter vere mediã dispositionẽ ⁊ extremã esse verum mediũ extremozũ. qñ illaz scit ex ꝑambulis nõ esse nisi vnã.sed eius intẽtio est ꝙ inter vere mediã ⁊ vere vel absolute extremã est dispositio in qua mediocris est recessus a vere media:⁊ ꝓ oppositũ distrahit.Quantũ ergo ad considerationẽ mensure huius recessus /medicus vere mediã ⁊ absolute extremaz sibi statuit pro extremis.⁊ ideo ꝑm hãc considerationẽ:dispositionẽ quã ꝓbs vocat ꝑm suã considerationẽ mediocriter recedentẽ a vere media:medicus vocat illã vere mediã inter illa extrema que sibi statuit vt diximus.⁊ exinde neutrũ vocat eam ꝓp cãm superius memoratam.Ex gbus oib⁹ licz colligere ꝙ vtriq; artifices concordes quantũ ad rem in suis cõsiderationibꝰ sunt:sed differũt sola voce que conceptũ mẽtis auditoribꝰ explicat.¶ Si qs autẽ querat quare diuersificanť sic sermones erit ei ex ꝓdictis facile respondere.ꝓbs eniz cũ ordinet considerationẽ suã ad pfectã rerũ cognitionẽ sermonibꝰ vtitur ⁊ ingsitione sua quibus cõplete cause rerũ cõprehendi valeant ab intellectu. medicus aũt intentionẽ suaz ꝑncipaliter ad opus ordinãs in doctrina sua solũ sermonibus his est contẽtus:qbus facilius artifex ad operandũ dirigať.Cũ ergo talis de qua dictũ est media dispõ inueniať ꝑm rez ⁊ veritatẽ phice considerationis vel ingsitionis inter sanitatẽ ⁊ egritudines.⁊ ꝓportionalis eniz cã rñdeat absoluit medicus in cõsideratione sua sermones suos:⁊ dicit ꝙ inter sanitatẽ ⁊ egritudinẽ media dispositio inueniať:nec curat intelligere vtrum eam dicat eẽ mediã inter sanitatẽ ⁊ egritudinẽ tanq̃ inter absoluta extrema quantũ ad causas vel iter vere mediũ ⁊ absolute extremũ:eo ꝙ cõsideratio hec nõ est eius q̃ opari intẽdit:sz eius ingrentis:qui tñ scire desiderat.Cũ ergo sine hac cõsiderationẽ seu ingsitione possit talẽ dispõnes sensibili apꝑhensione cognoscere:⁊ solũ enumerat eaz iter alias:⁊ ostẽdit ẽt gbus signis valeat cõprehẽdi: relinquẽs nãli artifici inquisitionẽ seu ostensionez hꝫ.s.que sit cã ꝓp quã media dispõ iudicať:aut qũo.ideo si medicus de hoc iterrogatus fuerit nõ respõdebit:ꝙ eius recessus a sanitate mediocris est:sed potius assignabit pro cã sui iudicij ꝙ cũ ꝓbo via quedã veniẽdi ad notitiã cause ꝓp quã dispõ media ꝺz dici opus.vz.dicit eniz ꝙ illud ꝓp qõ dispõnem eius hꝫ corporis esse mediã iudicat est:qz hoc corpus mediocriter exercet opões corporũ dispositoruz dispõne absolute sana ⁊ dispositione absolute egra.Philosophus autem banc oppositionem percipiens non tñ indicat banc dispositionem esse mediam:sed per hoc vlterius causam medie dispõnis ingrit ⁊ dicit:ꝙ causa est mediocris recessus ⁊c.sicut supius est expłm.¶ Ex bis aũt dictis ꝑz solutio ad dubiũ:qõ põt oriri supius iuxta ꝑncipiũ hui⁹ capituli.vbi dicebat ꝙ consideratio ꝓbi deuiare facit medicinalẽ artificẽ ab intẽto fine.¶ Dubitaret forsan aliqs cuz ꝓbs ostendat verũ qũo a recto tramite faciat deuiare.Ad qõ hic ꝓ supius dicta respondeť:ꝙ videlicet sṅia ꝓbi ꝑm veritatẽ nõ deuiat a recta opatione:cũ eadẽ sit ꝑm rez cuz scia medicinalis artificis:sed cũ plura ꝓsiderare doceat q̃ medicinalis scia deuiat a festino recte opõnis aggressu:ꝙ simplr abiecto opere non deuiat:sed nihil eiꝰ ꝑm gd vtpote ab opere recto:qñ ad festinã seu celeritatẽ,ingsitio nãq;

Als indigeret

Als decet

Solutio qõnis cuiusdam.

Qũo ꝑm ꝓbs iter sanitatẽ ⁊ egritudinẽ non est medium.

Dispõnes hũani corporis sunt tres ꝙũ sit verum.

Dubitatio

ꝓbi tardius operandi modū ostendit q̄ ingsitio artificis medicinalis,ille enim plus q̄ operi ꝯgruat inuestigat.ille ℞o quantum operi sufficit perscrutatur.

¶ De intentione virtutis anime. Cap.IIII.

EX predictis iterū patere pōt intētio medicoꝝ circa illud qō de eē virtutis ⁊ anime sentētiare vī.dicit enīz Hal.in multis libris suis ⁊ specialr in libro de demonstrationib⁹.essentiā aie fore cōplexionē aut magis ꝓpe miscibilū harmoniā.Ad idē scribēs de virtute in reb⁹ ℨ nām. ¶ Phs aūt deuiare conaī animaz non existentē virtutē aliquam miscibiliū corpoꝝ nec harmonia mistorū ꝓportionali cōcursu miscibilū causatā in eis. ¶ Dicimus aūt q̄ medicorū sermones cognitionē ad opus vtile nō transcendūt.cū ergo corpis dispōnes:quas cōsiderat distrabat operib⁹ causas ꝓsiderat actionū ⁊ solū eas gbus imutatio fit in organo q̄ sufficit dicta operatio exerceturideo,vz.vt illis causis cognitis valeat recte mouere mēbrum.cū autē in animo ⁊ virtute cōsiderātis ſm essentiā ꝓprie variatio nō cōtingat ⁊ ea dicat operationū p̄ncipiū ⁊ intelligat quantū opus exigit ea fore variabilia vel inter remota vel p̄ma opationum p̄ncipia variabilia solū reperiaī cōplexio vel magis ꝓpe miscibiliū harmonia:hinc est ēt tanq̄ p̄nm opatiōis in organo variabili anima dicit esse essentiā virtutis aut cōplexionē existere tāq̄ virtutē influentē que p̄nm operationis existit ꝓximū.Si enīz per virtutē intelligeret medicus potentiā aie sicut facit nālis nō deberēt aliqua mēbra habere virtutē innataz cum omnia membra a corde accipiant virtutem innatam vite:sed itelligit per virtutē harmoniā q̄ manat ab harmonia miscibilium:⁊ hoc sufficit medico:⁊ non nocet hoc nisi ostēditur.Silr dicere virtutē vitalē aliā ab alia esse:cum ℨ veritatē virtus vitalis inquantū potētia aie est ab alys non differat ſm rez.ideo est eadē cuz eis.ſm hanc ḡ̄ considerationē ꝓprie loquēdo docuit Hal.in libro de mirabilibus:medicū dicere aiaz miscibiliū eē harmoniā.cōplexionē ℞o ab ea resultantē tanq̄ potentiā eius vocare vtutez: postponit aūt altiorē considerationē ne ab opere retardetur. ¶ Si qs aūt obyciat:q̄ medicus dicit cōplexionez ⁊ virtutē esse res nāles adhuc differētes ⁊ ex opposito conuisas. ¶ Dicendū q̄ illud dicit quantū ad rōnem:⁊ nō quantū ad rē ſm suaz considerationē.vna enīz ⁊ eadē res inquantū est informās corpus dicitur cōplexio.inquantū autē est p̄ncipiū operationis est virtus.Quoniā aperuisse viaz studentibus cursuz exoratione nostre cum laude dei iubemus hic feliciter terminari.

¶ Explicit liber de diuersis intentionibus medicorū edit⁹ a magistro Arnaldo de villa noua.

¶ De humido radicali.

INCIPIT libellus magistri Arnaldi de villa noua de humido radicali cōtinens tractatus duos:quorū primus est de humido radicali quid sit.scōs de eius restauratiōe.Primi tractatus tria sunt capitula.Primū in quo ostendit q̄ humidū spermaticū inquantū spermaticū:non est humidū radicale.Scōm in quo ostenditur q̄ humidū absolute acceptuz a mā spermatis nō est radicale.Tertiū in quo ostendit qd sit radicale humiduz ſm veritatē.Tractatus ℞o secūdi sunt quatuor capitula.Primū est de rōnibus gbus videī ostendi q̄ humidū radicale nō restauraī ſm veritatē.Scōm in quo ostendunt rōnes sapientū in ꝓrium.Tertiū in quo dissoluunt rōnes que videī ostēdere q̄ nō restauraī aliquo mō ſm veritatē.Quartū capitulū est de termino restauratiōis.qñ plebei Phi necnō bi q̄ in nālibus valde studuerūt de humido radicali viuētis corpis disputātes validaz sustētant socys nostris dubitādi mām.nunc ℞o q̄ ad habendā veritatis notitiā elaborant,ideo volētes satisfacere rogationi sociorū intēdimus circa p̄fatam mām sniam explicare collectā ex dict⁹ sūmi Abubetri:quē nos Rasiz cōiter appellamus:quā etiā ex dictis Hal.in duobus tractatib⁹ de virtutibus nālibus.ſ.⁊ de transmutationib⁹ corpoꝝ ⁊ de secretis nature.⁊ ex dictis ēt Theophrasti in lib.de operib⁹ anime vegetātis:intēdentes hic socys nostris studendi arcaz ⁊ exercitandi intellectum ꝓ modulo ꝓparare:emulis ℞o nostris materiaz ꝓbere latrandi ⁊ ꝓpriā etiam eorum inanitionem reficiendi clādestine.

Sequitur Rasim.

De ēntia aie q̄d sit.

¶ Q̄ humidum spermaticū inquantū spermaticū non est humidum radicale. Cap.I.

DICIMUS ergo q̄ opio fuit quorundam humidū radicale eē hu.sperm aticū.⁊ sic ideo radicale vocaī q̄ primum p̄ncipiuz imediatū existit caloris viuifici qui debeī vnicuiq̄ corpi viuēti:inquantū viuēs existit:q̄ humidū corpus tale acgrit in sui ḡiationis p̄n⁰: q̄ si spermaticū humidū itelligant ipsum sperma ſm formā suam acceptū:⁊ humidū cōueniēs spermati inquantū sperma existit demētes videnī:ꝓptercā q̄ nō tñ rōni ſz sensui obuiāt rationi.naz in alys est oīsum q̄ mā corpis physici que inquantū in se:⁊ nō inquātū mā:est hoc aliqd: cū subyciī ḡiationi op3 vt forma corpis ad quā h3 potentiaz introducaī cum dispōnibus suis in mām dicti.aut q̄ spolieī a forma sua:que actus est eius:inquantū hoc aliqd est:⁊ oībus indispōnibus dicte forme inquantū illi forme conueniūt.⁊ iam ēt dicit Aristo.in quarto de ipressionib⁹: quē nos libū metheoroꝝ appellamus.op3 q̄ in oi corruptione corpis physici ad ablationē forme subalis:que vltimus actus est:auferanī oia vsq̄ ad p̄mā mām:que illi forme soluz debeī:vtpote gradus ⁊ proportiones:⁊ ēt que in oībus itermedys reperiunī respectu illi⁹ forme.vñ ēt nomen:q̄ ēt illi ꝯueniebat p respectū tñ ad illā formā iam nō eis vniuoce cōuenit:sed equoce potius:si quid aūt illa formaliter h3 cū alys:hoc nō est necessariuz a mā separari.quapropter dictū est:q̄ resolutio fit vsq̄z ad mām p̄mā inquantū soli illi cōuenit.ex his ergo p3 q̄ sperma ſm suā formā captū ⁊ humiditas ēt spermatis inquātū ei formaliter accepto cōuenit debere nō remanet in corpe generato. ¶ Sensui ēt p̄dicta opio ꝓtradicit.qñ nedum sapientibus ⁊ expertis agricultorib⁹:sed ēt mulierib⁹ notuz est ⁊ bubulcis q̄ granū frumēti:⁊ sic ēt de alys seminib⁹:q̄ sperma plantarū existūt:nō vere ſm suā formā ingrediunī ꝓstōnem corpis plāte,⁊ in tātū notū est vulgo q̄ cōiter p clamāt nisi granū frumēti putrescat ⁊ moriaī nullum fructū affert.Cōstat aūt q̄ sperma ꝓput est p̄nm ḡiationis corꝓris aiati accepti vlr nō ꝯuenit solū humano corpi ⁊ equo inquātū talia sunt:sed potiꝰ inquātū viuentia sunt:⁊ sic rō spermatis vlr accepti oībus corpibus viuētib⁹ est cōis.

Dicit ergo q̄ opio fuit quorundam humidū radicale eē hu.spermaticū.⁊ sic ideo radicale vocaī q̄ primum p̄ncipiuz imediatū existit caloris viuifici qui debeī vnicuiq̄ corpi viuēti:inquantū viuēs existit:q̄ humidū corpus tale acgrit in sui ḡiationis p̄n⁰: q̄ si spermaticū humidū itelligant ipsum sperma ſm formā suam acceptū:⁊ humidū cōueniēs spermati inquantū sperma existit demētes videnī:ꝓptercā q̄ nō tñ rōni ſz sensui obuiāt rationi.naz in alys est oīsum q̄ mā corpis physici que inquantū in se:⁊ nō inquātū mā:est hoc aliqd: cū subyciī ḡiationi op3 vt forma corpis ad quā h3 potentiaz introducaī cum dispōnibus suis in mām dicti.aut q̄ spolieī a forma sua:que actus est eius:inquantū hoc aliqd est:⁊ oībus indispōnibus dicte forme inquantū illi forme conueniūt.⁊ iam ēt dicit Aristo.in quarto de ipressionib⁹: quē nos libū metheoroꝝ appellamus.op3 q̄ in oi corruptione corpis physici ad ablationē forme subalis:que vltimus actus est:auferanī oia vsq̄ ad p̄mā mām:que illi forme soluz debeī:vtpote gradus ⁊ proportiones:⁊ ēt que in oībus itermedys reperiunī respectu illi⁹ forme.vñ ēt nomen:q̄ ēt illi ꝯueniebat p respectū tñ ad illā formā iam nō eis vniuoce cōuenit:sed equoce potius:si quid aūt illa formaliter h3 cū alys:hoc nō est necessariuz a mā separari.quapropter dictū est:q̄ resolutio fit vsq̄z ad mām p̄mā inquantū soli illi cōuenit.ex his ergo p3 q̄ sperma ſm suā formā captū ⁊ humiditas ēt spermatis inquātū ei formaliter accepto cōuenit debere nō remanet in corpe generato. ¶ Sensui ēt p̄dicta opio ꝓtradicit.qñ nedum sapientibus ⁊ expertis agricultorib⁹:sed ēt mulierib⁹ notuz est ⁊ bubulcis q̄ granū frumēti:⁊ sic ēt de alys seminib⁹:q̄ sperma plantarū existūt:nō vere ſm suā formā ingrediunī ꝓstōnem corpis plāte,⁊ in tātū notū est vulgo q̄ cōiter p clamāt nisi granū frumēti putrescat ⁊ moriaī nullum fructū affert.Cōstat aūt q̄ sperma ꝓput est p̄nm ḡiationis corꝓris aiati accepti vlr nō ꝯuenit solū humano corpi ⁊ equo inquātū talia sunt:sed potiꝰ inquātū viuentia sunt:⁊ sic rō spermatis vlr accepti oībus corpibus viuētib⁹ est cōis.

Opia op̄.

Contra illum.

¶ Preterea si voluerint:q̄ nō humidū spermaticū inquantuz tale ad formā spermatis ordinatū:tñ sit p̄mū subm ⁊ immediatum talis viuifici.sed potiꝰ humiditas cōis que in mā spermatis reperiī:ex quo sola illa extēsa cū nutrimētali in oībus partib⁹ corpis aiati sit subm predictū calidi in oi pte corpis aiati. ¶ Tūc petimus ab eis vt faciāt nos videre spez imaginatiōis q̄ hūiditas que in osse dactyli existit: iō ēt dam⁹ eis q̄ os totū in humidū ꝓuertaī siue simplicis siue cōpositi siue simplicis elnti cuiuscūq̄ qualitatis pōt extendi per oēs ptes palme que ḡiatur ex osse p̄dicto:tota duratio palme:quā trecentoꝝ annoꝝ fatenī agricultores:⁊ ēt cōis experiētia maxime cū inueniaī habere centū pedes in

Modificatio opinionis.

Contra.

des in altitudine ꝛ.5.in spissitudine petamus ēt hoc ostendi in grano ficus q̄ vni⁹ grani ficulnee q̄nquaginta annis viuentis:aut ampl⁹ sperma est:qđ rustici nō ignorāt.nam si aliqua ps viuētis corpis nō viuit sine calore viuifico fundato in humido radicali:ꝛ hu.radicale sit illud qđ p istos asserit:opꝫ q̄ humiditas grani ficulnee durāte ꝛ viuēte ficulnea habeat extendi per oēm partē ficulnee.mirū qdez erit.dato ēt q̄ totū granuꝫ in humidū conuertaꝫ si tantaꝫ posset illud humidū extensionē pati sine corpe:cuꝫ forme nāles nō quantācūq; sustineāt quantitatē subiecti:sed certaꝫ potius ꝛ finitā.ꝛ si sic faciāt hoc nos scire.nec hoc mirabile trn̄ in corpibus ꝛ in gñatione plantarū videt:sed ēt in aliquib⁹ reperit in q̄bus vtrūq; gñationis p̄ncipiū:taꝫ actiuū.vꝫ.q̄ passiuū per indiuidualē subam distinguitur/ cōpertū est.n.sicut periti recitāt medicoꝝ:ꝛ ēt q̄tidie reperiuntur homines calide regionis ꝛ sicce a quorū corpibus sperma valde modice quātitatis:vtpote vni⁹ grani cicerꝝ: q̄ duorū forsitan sine trīū decidit magnos filios generare multūq; viuēte s:qn̄ coēūt cuꝫ muliere ℨte regionis:in q̄bus corporib⁹ mirū videt si bu.spermaticū a mare decisū possit illis exn̄tibus in pfecta etate extēdi p quālibet ptez corpis aiati:quā p̄dicti nominauerūt radicale:quēadmodū os ꝛ neruus ꝛ vene pulsantes ꝛ non pulsantes ꝛ cetera talia.¶Et q̄ aliqui de p̄dicta secta imaginati sunt hec in partibus animati corporis fieri sicut accidit in lucerna: q̄ videlicet media pars:quemadmoduꝫ pars medulle in plantis:ꝛ quemadmodum pars que in medio nerui est ſm longitudinez:alias pōt imaginari:q̄ sit lineata p̄dicta humiditate in qua fundaꝫ calor viuificus.sicut videmus calorē extraneū solum in papyro medie lucerne fundari.

Alia opi.

Contra illam.

¶Tunc ēt duas admirationes suscitabūt in corpib⁹ audientiū.quarū vna videt p̄dictis filis.vꝫ.quō tam modica humiditas faciat lineare mēbra p̄dicto modo radicalia recta a forma humana:seruato q̄ dictū est.vꝫ.q̄ nō corrūpatur.Preterea oriē dubiū admiratione dignissimū in membris circularib⁹ fieri.sicut in craneo/vtrū illa linea radicalis humiditatis sit vna vel plures.ꝛ si vna/vtrū trāseat sup mediā partē capitis ꝛ per frontē volvaꝫ circūferētialiter: ꝛ si vna sit/quō faciat ad viuificandū ptes cranei remotas ab illa linea.ꝛ si plures/vtrū decē trn̄ vel plures:ꝛ quotcūq; quō faciat tam modica mā ad tot lineas lineales.ꝛ in ossibus silr longis ꝛ cōcauis nisi sit illa linea.qn̄ in medio sit in centrali parte nō est:qz ibi cōcauitas est.si autez in ipsa circūferētiali suba ossis in quo latere sit si vna sit:aut in q̄bus si sit plures.ꝛ quō fiat q̄ in alijs querebaꝫ:que oia absurdū est fingere ꝛ ipossibile imaginari q̄ tam modica humiditas ad tot lineationes faciat.Videt ēt ex p̄dictis ipossibile sustineri.naz ſm p̄dictū modū humiditas radicalis extendaꝫ que p̄ncipiū vite existit.etiā qđ supius dictū est. tunc segtur nō q̄ in nerno ꝛ osse ꝛc.essentialr videre ptes ipsarū:imo in nerno p̄ncipalius viuet pars lineata q̄ alia.

Contra illam.

¶Aut forsitā ps p̄dicte secte estimabit(qēadmodm aliq dixerūt) q̄ humiditas radicalis accepta.vt dictū ē:diuisa p atomales partes admisceāt cū humido qđvlr nutrimentū vocari pōt:in q̄busdam trn̄ viuentib⁹ vt menstruale ꝛc. hoc p atomos distributo vniuersis mēbris radicalib⁹ non solū vna pars suscipiet beneficiuꝫ vite.sed ēt alie.¶Qz si ita est tunc petimus rñderi interrogationib⁹ Hal.que due sunt p̄ncipaliter.Una est vtruꝫ illi atomi sint tot numero quot pñt vnāquāqz partē radicaliū mēbroꝝ ptingere vel nō.Scōm Xo existit quō viuat pars in q̄ atomi talis humiditatis ſm eos reperiri nō valēt:qēadmodū piguedo ꝛ caro in aialibus.naz quesitū p̄mū nullo mō vr ostēdi:q̄ videlz si atomi corpus sint quātūcūq; paruum nō poterit tam modica humiditas radicalis in tot atomos diuidi q̄ oēs ptes alterius humidi possint attingere in radicalibus mēbris q̄ si oēs nō tangāt:sequit q̄ p̄mus.s.q̄ nō oēs viuant:aut nō equalr in eodē mēbro specie ꝛ numero.q̄ aūt sit ipossibile oēs atomos alterius humiditatis tangi p atomos radicales ostendit hoc liquide:naz sine cōparatione alia humidita minor est radicali.naz si quelz humiditatū in atomos equalis quātitatis debeat diuidi nō est possibile supra dictū.¶Si Xo aliqs de p̄dicta secta subtilians se sic velit dicere q̄ non opꝫ atomos aliarū humiditatū eē equales in magnitudine.sed sufficit q̄ in nūero sint eq̄les.

Alia opi.

Alia opi. modificans.

Contra illam.

¶Sequit tunc incōueniens qđ dictū est nunc p hoc potest euitari.nā quantū est de virtute humidi radicalis ꝛ calozis viuifici in eo fundati cū atomus radicalis humiditatis minor sit sine cōparatione q̄ atomus alteri⁹ nō informabit ipsuꝫ ad vitaz:aut si sit/non totū:q̄ si totū/p̄ncipali⁹ trn̄ ꝛ verius partē quā attingit.ꝛ ita sequit vt dictū est q̄ in parte vnius organi radicalis non oēs particule viuēt vel valde inequalr que iequalitas erit manifestata.¶Quod aūt quasi incōparabilis sit magnitudo atomorū nutrimentaliū talib⁹ argumētis p̄bicis ostēdit sic.nā si in eis equalibus extendentib⁹ in magnitudie quasi incōpossibilis est numerus illorū ad istos,eodez mō adequato numero ꝛ in equali existēte magnitudine idē respectus alterius poterit inueniri:aut si nō fatent.tūc ergo sciāt se nihil nouisse de ꝓportione quātitatis cōtinue ad discretam:ꝛ ecōuerso qđ in mathematicis p Nicomacū ꝛ Euclidē sufficiēter oñsuꝫ est:ꝛ tūc ignorabāt qđ negociatores cōiter non ignorāt:in q̄bus oibus sermonib⁹ seu ꝓpositionib⁹ supradictis virtutē vitificā ad potentiā soluꝫ cōparamus instrumēti ꝛ non p̄ncipalis agētis.vꝫ.aie cū de equalitate vite:ꝛ inequalitate fecimus mentionē.¶Preterea q̄ talia inueniūt videntur asserere q̄ solū sperma sit p̄ncipiū aiati corpis māliter ꝛ q̄ sperma q̄ bz rōnem factoꝝ materialr ingrediaꝫ aiati corpis ostōnez.quoꝝ somnietatib⁹ iaz Aris.obuiauit sufficiēter signis ꝛ rōnibus.ꝛ multi ēt expositores nāliū scriptores.ideo ad p̄sens ptermittimus illud.nec p hoc trn̄ intendimus sapiētes medicos reꝑhendere.q̄ talia sermonibus docere videnť.scimus,n.intētiones peritorū medicine:vtpote artis fundatores rectos eē:ꝛ sufficientiā cōsiderare in medicina:nō necessitatē vltime veritatis:eo q̄ nō nocet hoc eis ad considerandū intentū:qēadmodū item oñsum est in tractatu nostro de intētionib⁹ medicorū.ꝛ iā etiam tetigit Auicen.in canoñ.medicine,scilicet in capitu. de virtutibus ꝛ etiam in capitu.de causa vel esse spermatis.nos Xo predictā sufficientiā sermonū medicorum hic nō suscipimus explanare:sed solū circa veritatē pficientē intellectū circa talem materiam laborāmus.

¶Qz bu.absolute acceptum a materia spermatis non est radicale.

Cap.II.

REdeuntes igitur ad p̄dictaz materiaz petimus ab his qui p̄dicte famulant opinioni:q̄ ostendant nobis qualr humiditas ex spermate vel mā eius relicta in corpe gñatus viuentis corporis pōt tota duratione corpis in vita pati extensionē p oēs partes eius.naz cū his que dicta sunt dubitamus qua imaginatione hoc possit verificari in plātarū insertionib⁹: videmus enim q̄ sagacitas rusticoꝝ.ꝛ ēt hoc Palladi⁹ iaz ostēdit:q̄ perforat arbores ꝛ ramū vel surculū arboris alterius speciei ꝓpinque p dictū foramē p̄dicte arboris transire faciūt:elapsoqz tēpore cū p̄dictus ram⁹ quālibet extremitatē p̄dicti foraminis sigillauerit rescindit ipm iuxta foramē ex parte radicis.ꝛ pars que arbori affixa remanet vegetať.ꝛ ꝓficit fructificādo ſm exigentiā sue spēi.cuꝫ q̄ crescat ꝛ extendať ꝛ pars illi⁹ rami pōt per eundē modū

Dubiū de plātis insertis.

ſil'r creſcere ⁊ extẽdere in alia arboze ſibi ꝓpiqua ꝑz ſeriẽ. ⁊ ſic ẽt vlterius ſpẽ remanẽte. tunc oportebit q̃ humidus radicale a p̃mo ſemine illi⁹ plante cõtractũ extendaſ̃ per oẽm partẽ p̃dicte plante inſite aly per dictum modũ. non enim dici põt q̃ hu. radicale ex ſemine vel ſpermate alio recipiant. nã ſi ab alio deberet recipere humidũ radicale. tunc illud eſſet a planta cui inſeritur: cuius ꝓtius manifeſte ꝑz. qñ non fructificat ſm exigentiã eius. ſed poti⁹ illius a quo ſuſcipit originẽ. Solutio quozũdã.

¶ Fuerũt aũt nõnulli qui volẽtes effugere incõueniẽtia ſupradicta ⁊ dictas ẽt imaginationes intollerabiles dixerũt cũ p̃dictis q̃ vera humiditas radicalis eſt que ſolũ ex gñatione relinquit ex mã ſpermatis. ſed tñ illud humidũ q̃ ſic nominat ſpermaticũ nõ eſt neceſſe q̃ in oi parte corpis aiati exiſtat. cũ ẽt hoc ꝓp ſui paucitatẽ nõ ſit poſſibile. ſed cũ habeat rõnẽ formãtis ſufficit ſolũ q̃ recipiaſ̃ in mẽbro: q̃ eſt p̃m⁹ alioquz. ita q̃ vniuerſum humidũ aliud informẽt per virtutẽ iſti⁹ humidi exiſtẽtis in p̃mo mẽbro ſicut corde: ita. vz. q̃ oẽ humidum q̃ ſubiectũ põt eẽ caloris viuifici. habeat hoc ꝑ informationẽ quã recipit a virtute dicti humidi radicalis: q̃ reperiſ̃ in parte p̃ma corpis aiati. Contra illam.

¶ Oz ſi ſic fuerit: quẽadmodũ iſti dicunt multa incõueniẽtia videbunt̃ ſequi: qñ tũc ꝑz eos nõ eẽt pars radicalis niſi vna in corpe aiato: cuius ꝓtrariũ tñ ipſi dicunt. Itẽ etiã ex hoc ſequereſ̃ q̃ confluẽs ⁊ he ptes que ex fluẽti humido generanſ̃ poſſent in cõplexionibus mutari oium aliarũ partiũ a p̃ma oino: cuz in illis cõplexio radicalis nõ ſit. aut ſi diceret illam eſſe ibi vterenſ̃ equinoce radicali cõplexione q̃ iterũ ꝓtra poſitionẽ corꝛ eſt. ¶ Preterea cuz non viuãt ptes corpis aiati ſine ꝓſentia calidi viuifici. tunc q̃ñ nõ reciperẽt a pte p̃ma biſificiuz dicti calidi oporteret ſtatim ptes illas non viuere. ⁊ ita in ſyncopiçantib⁹ alia mẽbra a corde nõ viuerẽt: ſed ſolũ cor in quo eſt humidũ radicale. ex quo opz dicere: q̃ ad min⁹ in longa ſyncopi mẽbra reſurgerẽt: maxime illa: que a corde magis diſtãt. ¶ Preterea ſequereſ̃ ex dictis q̃ nã minus ſolicita eẽt de pte p̃ncipali q̃ de alys: q̃ de nã nõ ipedita nepbas eſt dicere. naz cuz alie partes a corde generẽt ab humido ſanguineo: cor ẋo ab humiditate ſpermatica: tunc conueniẽtius nutrimẽtũ ⁊ ꝓpinquius nature ipſorũ ꝓpararet nã alys mẽbris corpis q̃ ſube cordis ſi ſan. cõis ſit mã nutrimẽti cordi ⁊ alys. nam cũ ex eiſdẽ fiat nutritio ex q̃bus fit ⁊ generatio: oporteret dare q̃ nã ꝓpparet humidũ ſpermaticũ ad nutritionẽ cordis: ſicut humiduz viuificuz ſanguineũ ad nutritionẽ alioꝛ: q̃ non vi nã facere: qz deficeret in neceſſarys ⁊ puerſe operareſ̃: cuz cordi nã miniſtraret nutrimẽtũ tãtũ conueniẽs ⁊ ꝓforme quãtũ alys mẽbris. aut ſi faciat nã qualr faciat oſtẽdãt. Solutio

¶ Oz ſi dicãt totã ſubam partis p̃me non eẽ conſtitutã ex humido radicali. ſz potius pars p̃ncipalis illius ptis: aut q̃ in tota ſuba eius ſit cũ ſanguine pars mãe: non tota mã. ita q̃ cordi voluit nõ deberi nutrimẽtũ niſi rõne partis ſanguinis: cũ ſolũ deperditoni: ⁊ nõ alteri debeẽ reſtauratio ꝑ nutrimẽtũ: eo q̃ ꝑ ipſos hu. radicale reſtaurari nõ poſſit. Contra.

¶ Tunc lz illud oñſum ſciamus non eſſe ſimplr verũ. miramur tñ qualr in his q̃ ſepe ⁊ multũ febricitãt: in quorũ cordib⁹ calor igneus ſeu febrilis nõ obediẽs aie frequẽter ⁊ fortiter operaſ̃: qũo inquam illud radicale: ſi aliquã nõ recipit reſtaurationẽ: durat in tota vita illoꝛ: qui. 60. an. ⁊ amplius ſe extendit. ¶ Preterea ſi radicalis humiditas ſolũ in prima parte: quẽadmodũ in corde reperiaſ̃: ⁊ calor viuificus in alys nõ eſt mẽbris niſi inquãtũ a corde ꝓcedit: tunc videbiſ̃ vt arguit Hal. q̃ in ꝓtinue febricitãtib⁹ in q̃b⁹ ſuba cordis extranco caloze ignit: alia mẽbra corporis nullam exercebũt operationez laudabilẽ nũc digeſtionis nũc expulſionis: aut cuiuſlibet alteri⁹. ⁊ ſic in cõtinuis febribus: in q̃bus mala diſpoſitio a corde non ſeparaſ̃. nec expulſio fieret materie febrilis: que cõtineſ̃ alibi q̃ in corde: nec in ſtomacho digeſtio aut retẽtio aut in inteſtinis fecũ expulſio aut vrine. ⁊ in mẽbris eius nunq̃ fieret vtilis corpi operatio. ⁊ ſic per ſolã actionẽ nature nũq̃ contingeret aliq̃ corpus a fe. cõtinua liberari. naz cũ mẽbra non exerceant actũ vite niſi a caloze viuifico: quẽ ſm eos a corde ſoluz recipiunt. quare cũ a corde viuificũ nõ recipiãt ſm q̃ nature corpis ptinet: ſed poti⁹ igneũ: ſequereſ̃ q̃ dictũ eſt: q̃ vi delicet a fe. ꝓtinua. cũ cã eius in mẽbris alys a corde contineaſ̃ ⁊ continue cordi eius malã diſpoſitionẽ infundat. nõ liberabiſ̃ aliqs per ſolã actionẽ nature. ¶ Preterea ſi ſola humiditas radicalis in pte p̃ma viuẽtis corpis reperiſ̃ ⁊ per illi⁹ virtutẽ informaſ̃ humidũ nutrimẽtale vel fluẽs ad vitaz in alys ptibus: tunc oſtendãt nobis qualr in inciſione plantarũ. maxime in ea quã ſuperi⁹ dixim⁹ veniat informatio humidi radicalis a p̃n⁹ p̃mo ad ramũ inſituz cũ ei non continueſ̃. nõ eniz dici põt q̃ recipiat informationẽ ab arboze cui inſeriſ̃. nam tunc ſm exigentiã illius ſpẽi operareſ̃ ⁊ nõ ſuꝛ: q̃ tñ ſenſui falſuz ꝑz. q̃ ſi dicaſ̃ in arbore partẽ p̃ncipalẽ non eẽ radicẽ: ſed potius medullaz: que loco cordis in aialibus vicez gerit. lz illud verũ non ſit. tñ nibilominus redibit admiratio ſupradicta: qũo. vz. i ficulnea ſiue pyro humiditas ſpermatica granivel ſeminis ſufficiat extendi ſine corꝛuptione ſui per vniuerſam medullam corporis plante: trunci videlicet ⁊ ramorum ⁊ radicũ ſimiliter ⁊ partium eius.

¶ Quid ſit hu. radicale. Cap. III.

PRopter hoc igitur ⁊ ſilia ſcidũ q̃ in corporibus animatis multiplex humidũ reperiſ̃. vnũ videlz q̃ cõtinuãs appellaſ̃: ⁊ illud non cõuenit corpori aiato nec ptibus eius inquantũ animatũ exiſtit: ſed poti⁹ inquantũ miſtuz. alia ẋo ſunt duo humida que ipſi ꝙueniunt: inquantũ viuũ exiſtit. vñ eſt q̃ p̃dictum humidũ baſis eſt ⁊ p̃m⁹ ad alia duo: qz corꝛuptis his duob⁹ ſequẽtibus nõ ſequiſ̃ corꝛuptio p̃mi: ſed potius ecõtra. quãobrẽ q̃ñ corꝛũpiſ̃ ꝓportio duoꝛ humidoꝛũ ad corpus aiatum que ei debeẽ inquantũ viuẽs ſeg̃tur corꝛuptio eius iquãtũ viuens que mors cõiter appellatur. nec tñ ſeg̃tur corꝛuptio ei⁹ ꝓut miſtũ eſt. lz tñ ei ſolum cõueniat vt eſt miſtũ: quãtitas tñ ⁊ ꝓportio ei⁹ ad alia miſcibilia accipiſ̃ ſm ꝓportionẽ aiati corpis vel ptis ei⁹ ad actũ aie: quẽ hz exercere per ipm. ꝓpter hoc ẽt miſtio ⁊ q̃ ad quantitatẽ miſcibiliũ ⁊ quo ad apprehenſionẽ ipſoꝛuz variaſ̃ in corpibus viuentiũ. ⁊ ptibus ipſoꝛ: quẽadmodũ alia ⁊ alia eſt quãtitas ⁊ apꝑhenſiua miſcibiliũ in corpib⁹ aialiuz ⁊ plantarũ/ ⁊ in oculo/ ⁊ in lingua/ ⁊ in carne/ ⁊ i neruo/ ⁊ in alys vt alibi oñſuz eſt. alia ẋo humida duo que viuenti corpori conueniũt vt eſt viuẽs in hoc conueniũt: qz cũ viuenti corpori non conueniãt niſi ꝓut viuens eſt. opz neceſſario q̃ ſint ambo viuifica. humidũ aũt viuificũ non exiſtit niſi ꝓpterea ſoluz q̃ eſt ſubm caloris viuifici qui in quantũ viuificus nõ exiſtit niſi qz iſtrumentalr ſeruit aie ad actiones vite exercẽdas in corpe aiato. ex hoc ergo tñ habeẽ q̃ oẽ humidũ conueniẽs viuẽti corpori iquantum tale habeat eẽ in ipſo ſubm caloris viuifici. tale aũt nõ eſt in genere niſi duplex: aut. vz. in gñatiõe acceptũ aut acgſitum corpe gñato. ex quo opz neceſſario q̃ quemadmoduz generatio p̃cedit generatũ. ſic ẽt humiduz q̃ in gñatione acgritur ſic altero ꝓus erit. ¶ Et exinde ẽt erit cũ corpore generato. ⁊ nõ acgrit humidũ quod poſſit eẽ ſubm caloris viuifici niſi per vtutem ⁊ actionẽ ipſius caloris iſtrumentaliter agẽtis informari ꝑ humidũ i quo quemadmodum eſſe quãtitatem vel quãtũ ad eẽ ſubſiſtere in quo ꝓcedit neceſſariũ

Triplex humidũ in viuẽte.

Humidũ viuificum duplex.

Alꝰ ꝓcriſit.

necessariū est p illud humidū in quo existit pmo exercēs opationes vite in corpe aiato fit radix ⁊ fundam primū informandi calidū vt subm ad seruiendū aie in vite opationibus exercēdis.quare inter pdicta humida duo viuifica solū idē pmū notabilr vocabitur humidū radicale.zm Xo

Humidū radicale.

supueniens vel nutrimētale vocabit vel fluens. ¶ Ex pdictis igit licz inferre q humidū radicale est in viuentib corporib illud qō in ipsis ⁊ eoꝝ ptibus est primū subtum calidi eis debiti fm exigentiā sui viuere siue actionuz vite quas aia in eis exercet. ¶ Pz ēt ex pdictis q tale humidū qō subm est calidi supradicti:cōcedit solū viuēti corpori ⁊ ptibus eius in gñatione seu pma fabricatione ipsorum:⁊ iterū ēt cū non sufficiēs sit humidū solū ex mā spermatis acceptū:vt supius est oñsum:ad oēm partē corpis necessario relingtur tanc̄ informāte ⁊ cōuertente ⁊ alio quocūc̄ materialr viuēte ad pstōnem viuentis corpis generet supradictū hu.ſ.nutrimētale vel fluens ⁊ cōcedat corpibus in gñatione corpis aiati. ¶ Ex pdictis ēt pz rō quare radicale vocat.vna enim est:qz radix est ⁊ fundamētū pmuz calorīs seruiētis aie instrumentalr ad exercendū vite actus in corpe generato:p quē pmus actus aie in corpus viuētis per modū habitus exercet.alia Xo est:qz est radix ⁊ pncipiuz post animā informationis humidi nutrimētalis: per hoc qō est subm calidi anime seruientis.

¶ Tractatus secundus:cuius capitula sunt quatuor:de rationibus quibus videt ostendi q hu.radicale non restauratur fm veritatem. Cap.I.

POst predicta Xo inuestigandum est vtrū hoc humidum qō supradictū est restaurē in nutrientib p actuz nutritionis.hoc enim dubiū magnum est ppter rōnes quorundā philosophantiuz:q sermones medicoꝝ plegentes:non tm apprehēdentes intētiones eorū:iquantū fuerūt medici:dixerūt q ipossibile sit oino pdictum humidū restaurari fm veritatē per actū nutritiōis: afferētes ad hoc rōnes c̄plurimas que vident insolubiles eis penitus. ¶ Dicunt enim q si supradictū humiduz restauraret fm veritatē sequeret tunc q alys corrūpentibus circūscriptis corpus aiatum ppetuo viueret.naz cum virtus duret durāte subto in quo hz eē ⁊ crescat ēt eo crescente tunc sequeret q virtus calidi viuifici fundati in pdicto humido duraret ppetuo.cū ergo viuētibus non contingat moꝛs a pte itrinseca nisi rōne corruptiōis calidi viuificī:segtur q aiatum corpus ppetuo viueret illo ppetuo durāte. ¶ Itē ēt vī eis ex his cōcludi posse inconueniens maius.naz cum viuere sit eē corpis viuētis ⁊ durationis:si aiatum corpus aliquo mō semp viuere possit semp ēt durabit.qō aūt semp durat nūc̄ corrūpitur.qō aūt nūc̄ corrūpitur icorruptibile est.segtur ergo q corpus viuēs iquātū tale poterit eē incorruptibile:sed ipsum ēt fm q est per viā gñationis in eē pductū est corruptibile p nām sui.segtur ergo q corruptibile eēt incorruptibile:que tm nō solū gñe:sed ēt spē sunt dīa:quēadmodū in scia de cā cārum.i. in libro meta.oñsum est.naz in.10.meta.dicit ꝓbs corruptibile ⁊ icorruptibile plus differūt c̄ gñe:qō cū sit ipole silr primū erit. ¶ Itē si pdictuz humidū talr restaureт in pcessu tpis fm longitudinē durationis vite.ita q pdictuz humidū possit illud fieri fm numerū.segtur q vna forma fz numerū diuersis nūcro subtis possit esse pfectioꝛ:qō tm a sapientib relingtur oino esse iprobatū. ¶ Itē arguitur planius ex sermonib medicoꝝ dicentiū q mēbra ex radicali humido gñata si deperdant gñari non pōt cui aliā cām videre nequeūt nisi q hu.radicale deperditū restaurari nō pōt. ¶ Itē si possit restaurari nō videbit eē verū qō pmo de gñatione tradit.yz.q in nutritione ⁊ augmētatione opz mēbrū fm spēm existere in quo tanc̄ in vase receptū supueniens humidū transmutet ad spēm pexistētis mēbri.qō aūt facit membrū pexistere in spē viuentis ⁊ exercētis vite actionē non videt eē nisi hu.radi.si illō igit deperdat ⁊ defluat seu desinat nō in spē remanebit membrū ex quo vlteri inferet q nec nutritio fieret nec augumētū manēte hypothesi supradicta. ¶ Itē si restauraret fieret hoc potiꝰ tēpoze quo vtutes existūt pfectiozes.hb aūt est quando corpus perfectum existit.ſ.in perfecta etate iuuētutis:sed tunc minus fit:quod patet:quia corpus magis incipit deficere c̄ perficere. ergo minus in succedentibus etatib in qbus virtutes iperfecte sunt ꝓpter iperfectionē:imo verius corrupte organoꝝ. ¶ Nō ergo fit pz istos eius restauratio p nutritionē fm veritatē:sed solū fm apparentiā dicētes q nutrimētale humidū non conuertitur vere ⁊ pfecte in similitudinē pcedētis.sed appropinquat ad illud ⁊ ipedit consumptionē illius p hoc q efficit subz ⁊ mā calidi viuifici talr q nisi ita fieret calor nālis finiret ⁊ depasceret valde cito humidū radicale pp sui paucitatē: dicētes hoc fieri recte sicut in lāpade.ibi enim ꝓprīū ⁊ immediatū subm calidi est humiditas lychini:quaz de facili consumeret calor igneus nisi hoc ipediret humiditas olei. que tm humiditas olei nō restaurat fm veritatē humiditatē lychini:sed solū ipedit citā eius cōsumptionē distrahēdo calorē virtutis ignei ad aliēnā mām.his igit ⁊ talibus rōnibus detinetur intellis eoruz qui negāt restaurationez humidi radicalis fm veritatem fieri.

¶ De rōnibus in ꝓrium q ſ.humidū radicale restauretur fm veritatem. Cap.II.

SApientibus autem ⁊ in his qui in perscrutatione rerū nālium sunt exptī:sensui ⁊ rōni fallacib imaginationib penitus abiectis initentibus videre ꝓriuz supradictis asserētes q hu. radicale sumptū vt supius est exptm taz modice quātitatis est q tota duratione corpoꝛis animati nō sufficiat ad actionē vite in multis maxime ⁊ imensis ptibus corpoꝛis supradicti nisi augumētaret.augumētuz aūt eis nō fit nisi fm spēm.ergo opz q pdictū humidū in sua suba augumētet.non aūt fit augumentū isto mō in corpibus aiatis nisi augēs transeat in spēm augumētati.sed hoc nō fit nisi per actionē nutriētis:qui assimilat ⁊ transformat nutriēs cum spē nutriti ⁊ augumētati.opz ergo q augumētatio pdicti hu.fiat ⁊ cōpleat per famulatū nutriētis virtutis ad augumentatiuā.g cū predictū humidū sit in cōtinua depditione.g cū augumētatiua operat si nutritiua pōt cōuertere quantū augumētatiua regrit ad maius deperdito:multoforzius poterit cōuertere ad equale vel minus.ex quo rationabilr ꝓcluditur q nutritiua poterit restaurare in toto vel in pte deperditū humidi radicalis. ¶ Oz aūt humidū radicale fm q supius est acceptū sufficere nō possit ad vitaz in tota duratione corpoꝛis viuētis ⁊ oibus partib eiꝰ: silr ꝓbatur per ea que sensui offerunt.visum enim est ⁊ iaz Aris.recitauit:q in aborsu masculoꝝ embrionuz humani corpis facto.in.60.dieb a cōceptu vel circiter appet creatura formata ad quantitatē vnius magne formice fm distinctionē oium mēbrorū exteriorū tm:ēt addens q veretrū ⁊ oculi ad cōparationē formate statute totius sint valde magna:in quo corpe opz q formationē exterioꝝ membroꝝ pcesserit formatio interioꝝ:quēadmodū ipsemet verificat ibidē.nos ēt iaz vidimus aborsuz ad quantitatē minimi digiti pfecte formatū.de pdictis aūt aborsib iam dixit Aris.q cū recēter a vulua exierint dilatant ⁊ constringunt.manifestius.q pz ꝓstrictio si pungant.que viuentia erūt:que inquā oia manifestius patent sensui si debita fiat

Tripler humidū in viuēte.

Prima rō.

Secūda rō.

Tertia rō

Humidū viuificum duplex.

Quarta ratio.

Quinta rō.

Als pcrī stū.

Sexta rō

Als quia corpꝰ incipit magis ficare.

Cō humidū radicale ñ possit in tota vita nec i oibꝰ mēbris suf ficere.

obseruãtia circa dicta.vz.si aborsus recipiat in aqua clara
& fri.& scindat pellicula qua circũuoluit creatura.de qbus
oibus iaz copiose exẽpla expitissim⁹.Hippo.& Ha.ei⁹expo
sitor tractauerũt:qz ẽt hoc obstetricib⁹ apparet:nõ curam⁹
amplius affirmare.sed dicim⁹ ex pdictis q cũ sit tam mo
dica quãtitas embrionis formati pfecte & viuẽtis humidi
q in eo existit subiectũ caloris viuifici.imo si tota embrio
transiret in hũidũ supradictũ nõ sufficeret sine vero augu
mẽto viuificare oẽs ptes pfecte humani corporis in tota
duratione eius:nec aliqs sane mẽtis hoc valebit asserere:
imo ex hỹ assertione ridebũt oẽs intollerabiles & stolidissi
me imaginationes quas supius diximus de extensiõe hu
midi radicalis p partes viuẽtis corpis.silr ẽt licz rõcina
ri in plantaz corpibus.videm⁹ enim in illis ad sensum q
planta iaz gñata in pn⁹ sui valde modice & quasi incõpara
bilis q̃titatis est cõparatione q̃titatis pfecte quã postmo
dũ attingit vbi nullus asserere põt q plãtula que quasi sic
embrio existit si verteretur in humidum nedum eius hu
miditas sufficeret toto tempore durationis sustinere calo
ris nãlis actionẽ cõtinuã quãcũq; quolibet momẽto tpis
imaginẽ qs modicũ ꝓsumi & ẽt per oẽs ptes eius sine cor
ruptione extendi sufficiẽter maxime in icisionib⁹ in qbus
supius fecimus mentionẽ.lz enim q in momẽto ꝓsumitur
de tali humido diceret insensibilis quãtitatis cẽ:tñ ex mul
titudinẽ momentoz efficeret sensibile.vñ si totum tẽpus
durationis taliũ viuẽtiũ corpoz in momẽto resolueret.&
illõ humidũ exiguũ radicale diuideret in ptes ꝓportiona
biliter rñdentes numero momentoz sensibilis quãtitatis
ꝓsumptionis inueniret ipm nõ posse sufficere actioni cali
di in tota duratione.illã Xo resolutionẽ põt facere intells
medici sine deceptione & in tpe & in humido:silr compara
tionẽ partiũ humidi ad ptes tpis mẽsurãtis ꝓsumptionẽ.
nãq; & si nõ posset eã facere ẽm exq̃sitaz & pcisaz quãtitatẽ
partiũ illoz cõparabiliũ:põt tñ aliqs supponere p qõ con
cludo vt supius q nõ decipiet:qz nõ põt diminuere quã
titatẽ sensibilẽ ꝓsumptibilẽ & augumẽtare quantitatẽ tpis
tñ:qz & sensus & imaginatio & ratio cõis virtus cognitiua
cuiuslibet sani hois stabit in illo:ideo & adhuc cũ toto illo:
nihilominus sequtur ꝑ supradicta q.vz.tam modicũ hu.nõ
sufficeret sustinere actionẽ continuã caloris nãlis tota du
ratione corporis aiati postq̃ supueniẽs humiditas non i
pedit:quin cõtinue calor nãlis agat in eo.quare opz q re
staurareť.¶ Verificãt hoc nihilomin⁹ pdicti sapientes p
nãm ipsius actus nutritiõis acceptã ab eo cui p se debeť.
dicũt.n.q nutritio(quẽadmodũ Aris.ostẽdit)ẽ actus aie
vel potẽtie eius p se & nõ corporis.nõ.n.inuenit in aliquo
corpe q nõ sit aiatus & ẽt illud in quo ꝓmitus inuenit ani
matũ existit.q̃obrẽ nẽcio sequtur q aie debeat ꝓmo & p se.
corpori Xo nequaq; nisi p aiaz vel eius potentiã.vñ est ẽt
q errauerũt dicẽtes sicut Empedocles q ẽt actio virtu
tis corporis alicui⁹ sicut caloris ignei inquantũ virtus est
ignis.quorũ error manifestat per oziam actionis caloris
ignei & caloris q est cã ignei:inquantum calor nutritionis:
qñ caliditas ignea lz iprimat spẽm suã in alieno subiecto:
paulatim tñ limitãdo ipsuz nõ itẽdit ad sui subti saluatio
nẽ.sed potius ipsius ꝓsumptionẽ.aia Xo vel potẽtia nutri
tiua ad saluationẽ sui subti laborat:cui⁹ subti corruptionez
ignea caliditas inquantũ talis ꝓcurat.& hoc bene videns
Aris.dixit q nutritiua est que est ꝑn⁹ sui subti vel in se vel
in suo silr:& ẽt pp hoc est.ex his ergo ꝓcludit q cũ corpus
aiatum ꝓncipalr corrũpat inquãtũ est aiatum pp actionẽ
caloris nãlis in humido radicali:p[illegible] est virtus ignis vel
ei⁹ retinet informationẽ aie vel potẽtie nutritiue sic salua
re subm ad vite actiones exercẽdas p restaurationẽ deper
ditiõe hoc ꝙueniat ei per se:tũc anima inquantũ nutritiua
ꝓncipalr obuiat illi corruptioni:q si nõ facit stabit ociosa:
cũ nõ ipediatur:& facit illud ꝓpter qõ est q per se cõuenit
ei.hoc aũt nõ conuenit ei vt oĩsum est nisi assimilãdo hu
midũ nutrimẽtale supueniẽs ei qõ ꝓexistit.nec ẽm verita
tẽ dici põt q hoc faciat aia ꝓcurando humidũ nutrimen
tale.nisi ad hoc vt ipediat actionẽ calidi in humido radi
cali:qz tunc faceret hoc p accñs vtpote p virtutez humidi
nutrimẽtalis:inquantũ & ntum est vel hz virtutez elemẽti
& dimitteret ꝓpriã actionẽ que ei p se cõuenit.Itẽ cuz hu
midũ nõ ipediat actionẽ caloris viuifici in ꝑdicto humi
do:nisi ꝓut ei quoquo modo ẽsse aiat & vita non stet nisi per
actionẽ illius calidi in illo humido:tunc aia ꝓcurat nulla
agẽte necessitate actionẽ vite quẽ eius est actio ꝓpria ipe
diri que oia itelligẽti absurda sunt. ¶ Quia tñ videbiť ali
quib⁹ q aia cogereť per hunc moduz saluare subm calidi
viuifici:ꝓpterea q nõ hz conuenientẽ mãm ad restauran
dũ radicale humidũ.ideo opz nos hic ostẽdere vtrũ hẽat
hoc veritatẽ.dicũt.n.q mã conueniẽs restaurationi humi
di radicalis non est nisi sperma.tale aũt ẽm ipsos nõ gene
ratur nisi in testiculis.g̃ aũt oportebit dare q a testiculis
redũdet ad oia mẽbra vt restauret ꝑdictũ hu.qõ est icon
ueniẽs.aut ꝓcedeť q nõ restaurari põt:qz aia nõ possit p
restaurationẽ saluare:saluat vt põt:cuz illud intẽdat:& illõ
est mõ ꝑdicto. ¶ Quoz opioni lz superi⁹ obuiauerimus
ostendẽdo sufficiẽter q humidũ radicale non absolute su
miť a mã spermatis.tñ patẽtius volum⁹ ignorantiã istorũ
detegere:qñ manifesto caret fũdamẽto phie nãlis.vnde
dicim⁹ q mã sine humiditas spermatica que ꝑn[m] gnõnis
existit nõ hz rõnem cẽndi ꝑn[m] gñationis.imo potius reci
pit eaz in aiato corpe in illis ptibus in qbus recipit virtu
tẽ & rationẽ qua efficiť vltimũ & imediatũ alimentũ vniu
cuiusq; mẽbri.hoc aũt nõ est in testiculis:lz fit hoc in vno
quoq; mẽbro per ꝓpriã vtutẽ digestiuã ipsius.hoc aũt eis
oñditur rõne manifesta.planũ.n.est quẽadmodũ iã Aris.
docuit in libro de aia:q vnũ & idẽ subm.s.alimẽtũ sola rõ
ne differẽs est ꝓpriuz & imediatũ nutriens & augẽs & gene
rans aiatum corpus naturalr:sed qz hoc sensui pz non idi
get ꝓbatione:lz ẽt manifestis rõnibus fulciať.idem Xo &
vnũ nõ põt esse subm imediatuz differẽtibus motib⁹ cõe:
nisi sit p aliquã nãm cõem illis oibus.planũ aũt est q illa
nã cõis in eo q transmutat nõ põt cẽ nisi po[a] passiua ter
minabilis imediate ad aliquẽ actũ cõmunem oibus illis
trib⁹ motib⁹.ille aũt actus cõis ad quẽ illi tres mot⁹ in aia
tis corpib⁹ tẽdũt vel terminat:nõ est nisi aiati corpis ꝑa.
q̃obrẽ lz dicereť q illa nã per quã alimẽtũ efficiť imedia
tũ subm gñationi nutritioni & augumẽto est po[a] ꝓpinqua
attingẽdi subam aiati corpis:ad quẽ terminũ oẽs predicti
mot⁹ iclinant.naz augumẽtũ via est ad aliquã subam aia
ti corpis.gñatio Xo ad talẽ nouã:nutritio Xo ad talẽ exñ
tẽ.illud ergo mãle q po[a] ꝓpinqua est subm aiati corporis
vel aiatuz corpus poterit esse pp hanc potentiã subz ꝓpin
quũ in oibus motib⁹ imediate tendẽtib⁹ ad hanc subam.
tale aũt est alimẽtũ & hec est rõ sic sapiẽtes dixerũt:supra
quã Aris.fundauit dicta sua:& dixit in z⁰ de aia.q idez est
subz alens augẽs & gñans.Dicit enim q idẽ est saluãs & ali
mẽtatiuũ & gñatiõis factiuũ. ¶ Ex quo ẽt vlteri⁹ est vide
re vñ hz alimentũ illã potentiã qua põt esse cõe obiectum
illis trib⁹ aie potẽtys.i.in quo agẽte & in qua parte corpis
aiati:naz cum oẽm potentiã passiua ꝓcedat aliqs actus sic
9.meta.ostendit:a quo actu manat illa potẽtia:que ꝓpin
qua est & imediata.opz enim q alimẽtũ recipiat hãc potẽ
tiam ab aliquo agẽte ẽxistẽti:qõ sit cõe illis tribus.& itez
cum illa potẽtia sit cõmunis ad illa:opz q loc⁹ in quo dat
alimẽtũ illa potẽtia que ꝓpinqua est & imediata sit locus
in quo alimentum moueat ad suscipienduz illã potẽtiaz:

que nõ

Nutritio quid sit & cui debeatur p se.

Opinio quorũdã.

Contra illam.

Alimẽtũ est ꝓpriuz & imediatũ nutriẽs & augẽs & gñans aiatũ corp⁹.

que nō indiget nisi vno motore.illud aūt agēs actu preexistēs:qō dat ei hanc potentiā:ꝛ qō cōe agēs est illis tribus actionibus vite nō est nisi aia:locus aūt in quo aia opans organitatē dat hanc potētiā.ſ.imediatā alimēto nō potest esse nisi locus in quo mā alimenti sufficiēter passa est a dicto agēte,ſ.aia:sufficientia inq̄ tali qua mouet̄ acgrere supradictā potentiā.talis aūt locus ꝓ intelligenti q̄ nō est nisi locus vltime opōnis aie.boc aūt est locus tertie digestionis:sed illa est in quolz mēbro.g̃ alimentū tertia ꝓpparatione ab vnoquoq̄ mēbro pōt esse mā vel oīm predictoꝝ:ex quo habet̄ illud qō Aristo.3° de aialiᵇ docet.ſ.q̄ a residuo alimenti vnius mēbri lz maxime p̄ncipalis pōt ſperma qō est p̄nᵐ gnōnis decidi.ꝛ supra dictā rōnē fundat se ibi.g̃ ex p̄dictis hꝫ q̄ humidum qō est p̄nᵐ gnōnis actiue.ſ.ſperma qō a mare decidit̄ recipit potentiā generationis ab aia.tertia digestione operante in quolibet mēbro:ideo ēt qꝛ ibi recipit potētiā imediatā nutriendi ꝛ augendi:ad que oia vna est potētia vt ostensuꝫ est.nō g̃ a testiculis hꝫ hoc.¶ Et hoc ēt ꝯfirmat demōstratio Aristo. 15.de aialiᵇ.vbi ostendit testiculoꝝ facturā nō esse necessariā nec ad saluationem indiuidui in se:nec ēt in alio siue ad saluationē speciei,ſed solū facti sunt testiculi in his q̄bᵒ inueniunt̄ ꝓp vtilitatē ibidē ostensaz.ergo ꝓz q̄ humidū ſeminale nō est p̄nᵐ gnōnis per p̄nᵐ vel potētiā quā recipit in testiculis ſed potius in tertia digestione membroꝝ quare relinquitur manifestum ex dictis q̄ nulla est rō supradicte opinionis sumpta a testiculis:quā putabant locū generationis esse humidi radicalis:nūc cogit̄ per illā intellectus alicuⁱ sapiētis.bis g̃ nō obstātibᵒ ꝓcedendū est q̄ per nutritionem humidū radicale restauratur.

¶ Quo modo soluūtur rationes supradicte.scilicet q̄ non restauratur. Cap̄.III.

Ad ꝑmā rationem.

RAtiones ꝛo supradictas in cōtrariū reputamus delusiones sophisticas pueroꝝ sola imaginatione nālia scire videtiū ꝛ nō dicta apprehēdētiū essentias reruꝫ ꝛ naturas ipsoꝝ experientys inintentiū.¶ Prima nāq̄ rō peccat p ꝓns ꝓcludendo ex idefinita vlez sic. p̄nᵐ vite restaurat̄.g̃ semꝑ durat vita.ſemꝑ.n.durare non segt̄ nisi ad semꝑ restaurare:qꝛ manifeste insinuāt se itelligere ꝓ restaurari ſemꝑ restaurari.boc aūt sapiētes scientes eē restaurationē nō itelligūt.imo volūt q̄ restauratiōni certa mēsura tpis debeat̄:ꝛ q̄ in restauratiōe cadat ista diuersitas.ſ.q̄ tēpore cremēti plus restaurare t̄ q̄ depdatur.tpe ꝛo pfectionis tñ:post ꝛo tps cremēti ꝛ pfectionis minus:ꝓp qō ꝛz dicta restauratio terminari.cuius rō paulo post clarius ostēdet̄.¶ Ex quo ēt ꝓz defectus sequētis sophismatis:qñ in ꝛne p̄cedēte fundat̄ mutatio oīs corruptibilis sube in incorruptibilē:nō cōcludit nisi supponendo q̄ semꝑ fiat restauratio p̄ncipy vite:ꝛ per ꝓns duratio eius:hoc aūt dixim⁹ esse falsuz.¶ Tertia ꝛo rō.imo verius nugatio duo peccata cōmittit.vnū.vz.q̄ supponit q̄ nondū ꝓcessuz extitit.ſ.q̄ humidū totalr deperdat̄.posset enīz dici q̄ cuz amplius restaureт̄ q̄ depdat̄ in crementi tpe agit calidū in his in tēpore multitudinis restaurante ꝛ nō in parte residua radicalis:imo illa remanet in duratione tota corpis aiati ad informationē supuenientis:qa tñ ista rñsio fugā querit icōueniēter:ꝛ nō simplr explicat veritatē:sicut ꝓz subtilr intuenti.ideo dicimus supradictā rōnē alr peccare.dato ēt q̄ cōcedat̄ totū hu.radicale in tota vita depdi:ꝛ eius actoꝝ ex intentione loquat̄:monstrat se ignorantē:cum ꝓcedat ex falsis.supponit.n.q̄ hu.radi. corpis aiati sit subm aie.boc aūt apud sapientes:ꝛ etiam apud alios falsuz est.naz subm aie corpus est organicum phȳsicum ordinatū ad vitaz cuius organizationem tanq̄ mā humidū cōtinuans sufficienter acceptū ſm ꝓportionem quā superius dixim⁹:constat aūt ex supradictis q̄ in hāc humiditatē nō agit imediate ordinatione nāe viuētis corpis calor viuificus.boc enīz esset imediate ꝛ p se subm corrumpere:paruoq̄z tpe alia corruptione durarēt corpora aiata ꝛ viuētiū corpoꝝ corruptio incineratio cēt. imo humidū radicale subm est calidi viuificiꝛ ꝛ p hoc etiā seruit instrālr aie.ſi ergo ipsuz humidū radicale totū depdat̄ in vita sequī bene q̄ subm calꝛis viuifici efficiatur aliud numero:quēadmodū ēt calor ipse est subm aie idez numero permanet:quēadmodū ipsa aia.boc aūt clariᵒ vidissent auctores opinionis supradicte.ſi ſile qō induxerunt ad ꝓpositū de lucerna perfecta imaginatiōe formassent: vt q̄ imaginarie fingerēt lychiniū aiatū esse ꝛ ipsum esse subm aie:ꝛ q̄ etiaz calor igneus seruiens instrumentaliter illi anime nō ageret in humidū ꝯtinuans ipsius lychny. sed potius in alio ab alio acquisito sibi in sua fabricatione. cuz viderent q̄ in lychinio lz cōsumeret̄ humidū qō cōtinuans non esset tū remanet lychiniū qō esset subiectū aie. ꝛ tandiu actiones aie exerceret ibi q̄diu posset cuz famulatu caliditatis restaurare qō de predicto humido deperderet̄:ꝛ ita subz aie nō efficeret̄ aliud in numero sed subz calꝛis.¶ Ex quo ēt ꝓz q̄ predictū ſile eo modo quo ipſi inducunt in ꝓpositō est insufficiens:nisi dicant hoc facere vt aliquo modo sentiant qui adiscunt:ꝓz enīz vnicuiq̄ q̄ deficit ſimile per hoc q̄ calor agit in humidū cōtinuans. ꝛ ideo ēt iam incinerat̄.ꝛ iterū ibi aia nō existit nec eius potētia.illud aūt nō est incōueniens q̄ ſi vnū agēs numero maxime quale est aia diuersis numero instrīs operetur ꝛ diuersis ſpe illud faciat ſicut neruo ꝛ osse t̄.qualr autez alys corrumpentibus circūſcriptis in potētia restaurationis humidi vinificiꝛ cuz tamen subm aie nō existat:corruptionē inducat aiati corpis:inquantū viuens patere poterit ex subscriptis.¶ Ad aliud aūt q̄ ex ſermonibus medicoꝝ arguit̄ dicimus verū esse q̄ ſapientes medicorum quēadmodū Hal.dicūt mēbra humani corpis ex semine giiata nō restaurari ſi deperdant̄.q̄ aūt exponunt predicti cām huius esse:qꝛ ex hu.radicali generant̄:ꝛ ꝛprudēter dictū est.ꝛ scimus ꝛprudētes medicoꝝ hoc nō dixisse.nos aūt ſermones medicinales Hal.perſcrutati sumus in libro de ſpermate ꝛ in alys locis:ꝛ ſcimus illā nō fuisse intētionē eius.imo ſm q̄ ex doctrina eius collegimus in libro ō ſine medicine.ꝛ in libro de demōstrationibus medicine.ꝛ in alys libris in medicina:ſermones ſui in medicinalibus accepti sunt ſm q̄ medicinali ſpeculationi cōueniunt:ſufficit ad finē attingēdū in illa arte nō alr.nō.n.ſuscipit medicus pergrere:vel ēt perſcrutari verū in paſſionibᵒ ꝛ p̄ncipys corpis humani ſm q̄ giiabile ꝛ corruptibile est absolute:ſed potius ſm q̄ ſanabile est.quapp reprehēſione dignus est ꝛ ignorantie testis qcūq̄ ſit nouellus medicus q̄ de ſermonibᵒ ſapientiū medicoꝝ iudicat ſm vlem acceptionē nālis perſcrutationis.ꝛ tales nō ſubtiles.imo potius rudiſſimi ꝛ ignorantes iudicandi ſunt.Cuz ſubtilitas ꝛ ingeniū fit ꝓmptitudo cognitiuarū virīū ad inueniendum vel cōprehendendū verū ſm exigentiā vniuſcuiuſq̄ māe.iam enim aliter dicit Aristo.inueſtigari debere verū in meta.aliter in theoricis ꝛ moralibus t̄.ſcimus.n. q̄ñ boc dictū.ſ.q̄ membra ex humido ſpermatico giiata nō restaurant̄ vel regenerant̄ ſufficiens est in medicina ꝛ cōueniens.ꝛ ſi dicat̄ causa huius esse defectus māe ſm aūt pſcrutationē nālis phīe nec ſufficiēs nec verū est absolute ſicut ꝓz ex ſ. de ꝓncipys gnōnis aialium ꝛ ſcientia de etatibus.ꝛ ꝓz etiā ex predictis.nos autem intentiones medicoꝝ ſapientium circa particularia dicta non ſuscepimus hic exponere.In libro tñ quez in medicina fecimus

Ad ꝛtaz rationem.

Ad ſcdaz rationem.

Ad tertiā rationem

Arr. in gte

Arr. ſeminali.

de intentionibus medicoꝝ:ad hoc aperuimus viã studentibus.hic aũt qõ ꝓpositũ sufficit explicare intendimus.s.

Propter qd mẽbra spermatica non restaurantur

rõnẽ ꝑp quã membra que medicus vocat ex semine gĩata nõ restaurantur deperdita.dicimus enim q ſm veritatẽ cãbuius nõ est absolute defectus mãe sed cũ effectus nõ deficiat nisi ꝓpter defectionẽ causarũ ꝓculdubio necessariũ est:q si mẽbrũ impediat generari:q hoc fiat ꝓpter defectus alicuius aut plurium aut oĩz causaꝝ suaꝝ.t ſm maiorem t minorẽ causaꝝ defectũ magis vel minus impedit generatio mẽbri vel partis:sunt aũt cõcurrentes cause ad generationẽ partis corpis animi ad minus tres.s.mã sufficiens t proportionalis:t virtus transmutãs eã:t locus in quo recepta mã transmutat.cõstat ergo q ꝓpter defectũ cuiuslibet istaꝝ impediat mẽbri generatio vel partis aiati corporis.dicimus enĩz q cã ꝓpter quã neruus t os t pellicula non restaurant est debilitas assimilatiue virtutis:t insufficiens loci capacitas:t quodã mõ defectus mãe.assimilatiua enim post perfectionis etatem deficit manifeste ꝓpter defectũ caloris.quare tũc nedũ restauraret q̃titatẽ sensibilẽ deperditã.nõ etiam põt qõ insensibilr deperditur restaurari perfecte.tẽpore ẋo cremẽti lz plus restauretur q̃ deperdatur,tamen illud plus nõ sufficit ad generationẽ deperdite partis:t ad perfectionẽ remanẽtis:aut valde parũ plus.quelibet enim pars nõ ducit ad pfectaz quãtitatẽ quã põt attingere per nãm nisi per operationẽ ꝓprie assimilatiue in materiã alimenti ſm ꝓportionem t exigentiã eius in qua virtus operat:nec hoc fit nisi pars ad cuius perfectionẽ mouet alimentuz ꝓexistat.tunc g si pars nerui tẽpore crementi amittatur:cuz quelibet pars in corpore existens tñ operet ꝑncipalr ſm ꝓportionem sui.tunc pars nerui remanẽs in corpore operabit ſm sui exigentiã:t nõ eius que amissa est:quẽadmodũ nec ꝑ illa operabat antẽ q̃ amitteretur.imo illa ꝓportionabilr t ꝑ se.ex quo pz q remanẽs pars t si plus deperdito restauraret per ꝓpriã virtutez etiam tẽpore crementi.tamen illud nõ est nisi ꝓportionabile ad suã perfectionẽ.q si plus sit q̃ illi perfectioni sufficiat:iam modicũ est illud.lz in aliqbus sit minus q̃ in alijs:sicut statim ostendemus:illud tñ modicum nõ sufficit ad perfectã restaurationẽ partis deperdite:qz illud assimilat membro debilioris virtutis q̃ pars que assimilauerit.assimilans enim:qz hz innata naturalia fortis est.assimilata aũt:qz ex mã oĩno aliena facta est que sui cõtrarietate resistebat transmutãti nõ tñ habz virtutis:t ita illa que in assimilando t restaurãdo vlteriꝰ deperditi residuũ deficit.Quapropter oẽs etiã tales partes generate per viam restaurationis nõ sunt eiusdẽ virtutis t vigoris:quales fuerunt precedẽtes aut quales sunt restaurantes.imo operatione illarũ debilr minuit t quo ad sensuz:t motũ.t etiaz ceteras actiones lz minus sensibilr:

Al. q nõ

quẽadmodũ expti medici narrant de corpib⁹ humanis.t pz in caudis serpẽtũ t lacertoꝝ amissis quo restaurant t pedibus cancroꝝ q nõ pristine quãtitatis sunt.hec aũt causa oĩbus mẽbris cõueniens est que sumpta est ex operatione assimilatiue nõ sufficientis ad talẽ t tantã restaurationẽ.¶ Locus aũt nõ minus est causa ꝓpter sui defectũ.cõstat enim q mẽbra quãto solidiora.t duriora sunt tanto minus extendi possunt:t per ꝓns minus capere de eo qõ transmittit ad ipsa.t hoc ostẽdit opatio augumenti qñ mẽbra nõ augumentant nisi dũ extẽdi pñt:t sufficienter recipere augẽs:ꝑ qõ etiã magnus Hal.dicit t alij sapientes q maiorẽ ptẽ sue quãtitatis acgrit hõ in ꝑmo septẽnio t pullus equi in duobus primis annis t in ceteris aialibus ꝓportionabilr.eo videlz q oẽs partes corporis extensibiliores sunt.ꝓcedente aũt tẽpore dato etiã q alia circũscribant ꝓpter actionẽ calidi nãlis exiccant mẽbra t indurantur:t per ꝓns ipse calor nãlis:lz imediate agat in humido vinifico:cũ tñ actualis sit:qz approꝑinquat cõtinuanti in ipso actualr agit t ipsum diminuit:lz incõparabiliter valde modicũ sit cõparatione cõsumptionis vinifici:ꝑ qõ accidit in senectute corporibus corrugatio t ꝓtractio ad modũ charte exposite igni:t idurant organa ꝓpter hoc t ad vltimũ aie dispropoꝛtionant:q aliqua cã mortis existit.Redeuntes ergo ad ꝑmũ dictũ q membra dura t solida ſm gradum sue duritiei magis t minus resistunt extensioni t dilatationi:t ꝑ ꝓns receptioni alimẽti. Ex quo sequit q quãto mẽbra duriora erunt tãto minus ſm suam duritiem de alimento recipient.qõ etiaz Hal.in medicina rememoꝛauit in libro de reb⁹ cõtra nãm.Mẽbra aũt que ex ꝑmis seminibus generant:quocũqz modo hic accipiant:qz de hoc hic nõ cõtendimus ad ꝓsens que inq̃ mẽbra multi medicoꝝ vocant radicalia:ꝓstat esse duriora alijs que ipsi vocant ex sang gĩata:sicut pinguedo.t illud qõ ipsi fluentẽ carnẽ vocant ad dĩaz radicalis que alio noĩe ab ipsis simpleꝝ appellat. Hec etiã Hal.verificauit ſcõa parte sui libri de cõplonibus.vbi ostẽdit q mẽbra in ꝑncipio sue gnõnis sunt in vltimo humiditatis qua ꝓsit esse:t deinde cõtinuo vsqz ad terminũ vite ficciora t duriora efficiunt. Ex quo relinq̃t q radicalia solũ inq̃tuz radicalia cũ duriora sint alijs minus recipient de alimento.hoc aũt accidit vt dcm est ꝓp defectũ loci t capacitatis ipsoꝝ membroꝝ causatũ ab impotentia extensionis t dilatationis:que inquantũ causa defectũ mãe cõstituit quodam mõ sicut superius tangebamus.ꝓeter aũt talẽ defectuz materie in quãtitate que ꝑ accidens causat vlr.etiaz defectus eius põt esse cã supradicti effectus.s.si deficiet in ꝓportione t cõuenientia quã debet habere ad mẽbrũ.videmus enĩz cõuenientiã maiorẽ ad ꝓportionẽ mãe nutrimentalis ad corpus plante in eis esse cãm:quodã mõ restaurationis partiuz deperditarũ melius q̃ in aialib⁹ ꝓp qõ minꝰ distãt a nã mã nutrimẽti.¶ Itẽ iaz narrauit doctissimus Hippo.t Hal.eius expositor t aly sapientes.q vna cã ꝓpter quaz aialia plus crescant ꝓportionabilr in matrice t in tẽpore lactationis q̃ post est cõformitas maioꝝ nutriẽtis mãe.s.sang.mẽstrui vel lactis ad aial:vel ad mãm gnõnis eius in illis tẽporib⁹ q̃ post.Patet enĩz sanguis menstruuz t lac generari t ꝓparari a calore in organis eiusdem corporis vel ſm speciẽ vel ſm nãm ex quo alias generabat.alia aũt mẽbra nutrientia nõ.Ex quibus pz q ꝑ cum san.qui cõmunis mã est nutrimenti membroꝝ cõformior fit carni t pinguedini q̃ multis alijs mẽbris radicalibus:imo oĩbus ꝓeter epar t cor.tunc q̃tũ est ex aptitudine materie maior cõceditur potentia restaurationis carni t pinguedini.t q̃tũ est etiam ex hac cã cordi t epati.q tñ impossibilis sit restauratio ptis deperdite in ꝑncipalibus vt corde t epate:t etiã in cerebro nõ est rõne huiꝰ cãe sed aliaꝝ potius supradictarũ:t alteriꝰ etiã quã nõ oportebit nos dicere.s.si sufficiens in arte tẽporis.ratio valet:quante perit deperditionẽ notabilis quantitatis in magnitudine ꝓpter causas ex peritis medicis declaratas q̃ restauratio fieri possit.¶ Ex his ergo causis vel oĩbus vel aliqbus applicatis ad vnũqõqz membrũ cõuenienter habet sufficiens causa deficientis restaurationis partis manifeste deperdite in toto corpore:de qbus medicus nõ ꝑsideraret nisi vnã:qz sufficit ei t vlterior perscrutatio nõ inuitat ipsuz in arte sua.q qual'r sit pz ex ꝓdictis in de intentione medicoꝝ subtiliter intuenti. Presens ẋo tractatus cũ de medicina non sit intentionis medicoꝝ circa particularia dicta explicare dimittit.pz nihilominꝰ ex predictis q rõ sũpta ex dictis medicoꝝ nullã efficaciã hz.nã lz ps depdita mãifeste nõ possit restaurari:qõ magnũ est.tñ nõ ideo

Aial i matrice t in infãtia plꝰ crescit q̃ alijs tẽporibus.

Als ꝓpter

cõcludi põt qn restaurari possit qõ minus est.s.qõ occulte ꝛ insensibilr deperdet.ideo peccatũ cõmittit ꝓsequentis.

Ad qntã rationẽ.

¶ Rõ ño sumpta ex dictis Arist.in de gnõne:nihil oino ꝓcludit apud rõnabilẽ intellectũ:sicut pz ex predictis:qz nec humidũ radicale facit mẽbrũ in spe remanere inq̃tũ radicale:sed inq̃tũ viuificũ:nec etiã tollit pp restaurationẽ quin preexistat mẽbrũ fm spẽz.vt enim pz ex dictis nõ supponit qꝫ restauratio possit fieri si oino deperdatur humidũ viuificũ:sed supponit qꝫ pars que deperdet restauret pactũ ꝛ virtutẽ remanẽtis ptis que potentie seruit aie quoquo mõ vt dictũ est:ꝛ hoc mõ semp preexistit mẽbrũ fm spẽm quotiescũq; fit restauratio deperditi,nec ẽt incõueniens aliqõ cõcedet si dicat esse mẽbrũ fm spẽm ꝛ fm mãm idẽ subiecto.qꝫ aũt qdã expositores Aristo.nã parũ dixerunt mẽbra fm spẽm ꝛ formaz esse que ordinant ad formales actiones aie que vere ꝛ manifeste sunt actiones. lz fz plus ꝛ minus:lz alia a carne ꝛ pinguedine.mãlia ño sed caro ꝛ pinguedo q̃ alicui notabili ꝛ manifeste actione aie exercende nõ deputant.lz in se aliquã habeãt veritatẽ virtutũ:tñ scimus hec nõ cõuenire intentioni Aristo.cum plane in textu de gnõne de carne fm spẽm ꝛ mãm fecerit mẽtionẽ:nec etiã ꝓuenit mãe ꝓposite de qua loquit Aris. sermo impertinẽs est ꝛ oino falsuz:qz fz illud nõ nutrirẽtur nec augumentarent alia mẽbra a carne ꝛ pinguedine que expositio:qz importat sue reprehensionis notã relinquet ad psens.sed sufficit dicere ad rõnẽ supradictã qꝫ siue totũ hu.radicale nõ deperdat:siue ẽt totum:duz tñ sile illi in specie restaurẽt semp fit restauratio ex post existenti mẽbro ex humido fm spẽm:nec colligit illud cũ dr humidũ in parte deperdi ꝛ ipsuz fm spẽm deperditã restaurari plus vel minus vel equalr.

Ad tertã rationez.

¶ Ratio aũt vltimo rememorata nõ ꝓcludit posito etiã qꝫ cõcederem⁹ nutritiuã vel nutritionẽ eius fortiorẽ esse in pfecta etate q̃s añ.ouriries nãqz mẽbroꝝ ꝛ inhabilitas recipiendi sufficiẽs nutrimentũ ad restaurationẽ tantã vel maiorẽ deperdito impediret hoc fieri.vnde nõ iõ fegit qꝫ tunc deberet deperditum restaurari fortius.lz tñ absolute verꝫ nõ sit qꝫ fortior sit nutritiua in pfecta etate q̃s ante:quãuis in alijs opõnib⁹ aie corporali nãliter ꝛ tẽperate se habente verũ simplr sit.pz etiã ex dictis sapientũ in nãlibus ꝛ in medicina:supra dictũ simplr nõ esse verũ.qꝫ qz multiplr ostensuz est quo ad presens dimittimus.¶ Silr aũt qõ superius attulerunt predicti ad cõfirmandũ intentionẽ superius monstrauimus valde insufficienter ꝛ iprudenter esse acceptum.

¶ De termino restaurationis. Cap.IIII.

TAm autem per supradicta relinquit manifestũ qꝫ prefata restauratio nãliter mensurã hz certaz cuius terminus mors nãlis phis ꝓsueuit appellari.a qꝫbusdã aũt nãlis finis vite.ab alijs autẽ finalis terminus mensure nãlis vite vel durationis viuẽtis:lz hac diuersitate notum relicta planũ est qꝫ cũ nõ semp tñ restaurẽt de humido viuifico sicut deperdit oib⁹ decurrentib⁹ fm nãm ꝛ exigẽtiã actiui ꝓncipij ꝛ passiui:ꝛ cũctis etiã impedientibus circũscriptis:nihilominus tñ cessabit restauratio ꝛ certũ cõsequit sue durationis terminũ vltra quẽ transgredi nõ valebit.nã enim que ꝓnᵐ est corporis a parte durationis vite calor viuificus est vt ex superioribus pz.ostensuz aũt est superius qꝫ ipse circũscriptis impedientib⁹ per suã actionẽ.lz nõ inq̃tũ viuificus ꝓcurat sibi p accidens ipotẽtiã restaurandi semper quãtũ deperdit. ergo si ab ipso tanq̃z a ꝓncipio nãli particulari neget buiꝰ viuentis corporis ꝓlongari ꝑdictũ terminũ vite ꝛ nõ sit aliud ꝓnᵐ a parte corporis qõ possit vite mensurã vel durationẽ extendere:luce clarius pz intelligenti qꝫ prefatus terminus nullo mõ poterit pertransiri.ꝛ sic negat̃ nãlis vite mensurã ꝓlongari p ꝓñs.

De causa mortis naturalis. Pria opio

¶ Fuerunt aũt nõnulli qꝫ mortis nãlis ꝛ ipossibilitatis sue retardationis alias causas assignauerunt.quoꝝ qdã dixerunt qꝫ cã mortis nãlis cuiuscũq; corporis viuentis:supposito qꝫ oi ei ꝙuenienti debito mõ ꝓcurrant:nõ est nisi dissilitudo ꝛ ꝺrietas nutrientis in potentia ad ipsuz corpus in qua dissimilitudine ꝛ ꝺrietate pfistens fm plus ꝛ minus duz est in pmutatione agit in corpus viuens ꝛ calorẽ eius cõtinuo alterãs ꝛ debilitans,etiam supposito qꝫ nutriens ministrarẽt quãtũ conuenienti⁹ posset ministrari:nihilominus tñ semp erit dissimile.ꝛ banc formã dissimilitudis sicut dictũ est retinet in transmutatione fm plus ꝛ minus.ex qbus cõcludit qꝫ oib⁹ cõuenientibus saluationi viuentis corporis cõcurrẽtibus laudabilr sicut debẽt.ꝛ nãliter possunt:nihilomin⁹ tñ ꝓpter hanc actionẽ ꝺrietatis viuentis in corpore cessabit vita:cũ ipsuz corpus viuens vt patiens est nõ sit infinite virtutis in resistendo.

Scõa opio.

¶ Nos aũt dicimus qꝫ lz verum sit supra dicto mõ agere ad corruptionem viuentis:nõ tñ dici dz absolute causa mortis nãlis cõuenientis particulari subiecto.talis enim mors nõ dicit nãlis alicui nisi ꝓnᵐ eius nã sit:ꝛ cũ dicat esse nãlis huius ꝛ illius opz illã nãz que ꝓncipiũ est eius nõ esse nãm vlez vel vlr debitã viuẽtibus corporibus:ꝛ si sic:nõ dz tñ accipi vlr:sed ꝓut ꝙuenit huic particulari viuenti postq̃ ei particulr accepto dr mors nãlis cõuenire,ꝛ differẽter etiã ab alio indiuiduo. quare opz qꝫ ꝓncipiũ sue mortis nãlis ei particulariter ꝛ cõuenienter sit nã vel nãle ꝓncipiũ cõueniẽs ei particulariter.illud aũt pz absolute nõ esse nutriens hoc potius,calor viuificus eidez cõueniens ꝓprie per sue gnõnis nãm obtinens impotentiã operandi fm exigentiã vite ꝓpter causas quas diximus ꝛ dicemus.Ex quo pz qꝫ prudẽtius tales locuti fuissẽt dicendo qꝫ causa nãlis mortis est corruptio caloris viuifici causata a dissimilitudine nutriẽtis: ꝛ lz insufficienter dictũ extitisset:tñ ꝓpinquius veritati cũ naturam particulari subiecto conuenientem dixisset esse causaz mortis naturalis eidez subiecto naturali attributo.

Alis particulari. Tertia opinio.

¶ Aly etiam altius philosophari credentes causam buiꝰ mortis nãlis seu finite durationis vite dixerunt esse finitatez virtutũ in agente ꝛ patiente:intendẽtes qꝫ cũ virtus calidi tanq̃z in q̃titate fundati finita sit:eius actio finito tẽpore mensurabiliter cum nulla actio finite virtutis extendatur per tempus infinitũ.illud aũt lz verus sit.pz tamen in ꝓposito esse insufficiens.ꝛ dictuz est etiã imprudenter qñ nõ quelibet virtus in quãtitate fundata facit suũ subz qꝫ finite quãtitatis existat finito tẽpore ꝛ non infinito moueri ab aliquo:quẽadmodũ nãliter perscrutati celoꝝ oꝛibus iudicatur.ꝓterea q̃uis virtus actiua vna numero in quantitate fundata finito tẽpore suã exerceat operationem:nihil tamen ꝓhibet quin diuerse numero succedẽtes adinuicem per tempus infinitũ cõtinuare possint suaz actionẽ in tempore infinito.ex quo si dictũ etiã sit fieri in viuentiũ corporibus:nõ tamen impedimentũ huius ostẽditur p dicentes cãm mortis nãlis esse finitatẽ virtutũ in quãtitate fundataꝝ.Quapropter dicendũ est sicut ꝓus qꝫ causa mortis naturalis quã quodlibet viuens corpus põt attingere p nãm est ipotentia calidi viuifici vniuscuiusq; corporis ad restaurandũ deperditũ.ꝛ sic ista impotentia dici poterit causa ꝓxima.Oẽs aũt cause nãli decursu rez ꝓcurantes banc impotentiã remote cause poterũt appellari:quas ex superioribus pz esse accidentalẽ actionẽ calidi viuifici ꝛ cõtrarietatẽ mãlium nutrientis.pz etiaz qꝫ illa nã que ꝓncipiũ est hꝰ mortis nãlis nõ est qõlibet naturaliter cõueniens indiuiduo.sed potius dicitur naturalis ab ista nã que dr esse proportio calidi viuifici ad humidũ

passiuū in potentia restaurandi ⁊ informādi ipsuz sufficiē
ter ad vitā:ita ꝙ cū hec ꝓportio deficit deficiet restaura-
tio ⁊ informatio:⁊ ꝓ ꝑns vita. Huius aūt durationis mēsu
rā solus ille cognoscit ⁊ terminū eius ꝑuidet cui ꝑz ꝓpor-
tio calidi viuifici ad humidū in restaurādo ⁊ informādo
ex oibus cōuenientissime cōcurrētibus ad nām viuentis
corporis:ita. vz. ꝙ cognoscit deperditiōis mēsurā seu q̄ti-
tatē deperditi in qualz ꝑte corpis ⁊ restaurationis possibi
litatē ⁊ quātitatē restaurari. silr ⁊ hoc in quolz corpe que
inq̄z cognoscere ꝑm veritatē precisaz solius credimus esse
4° opio. dei. ¶ Quidā aūt sophistaꝝ dixerūt ꝙ mors nālis posset
tardari innitentes medicoꝝ operib⁹ ⁊ doctrinis. ꝑmutāt
enim medici ⁊ ꝑmutare student cōplexionē nālē alicuius
corpis minus viuere facilitantē in cōplexionez longiozis
vite vt cōplexionē frigidi ⁊ sic. in cōplexionē ca. ⁊ hu. vel
in ca. siccā. qō rōne ꝑz ⁊ experientia sensibili. Rōne qdez
irrefrangibili. qm̄ videmus ad sensuz in corporibus adul
toꝝ ꝙ rectificabit alicuius mēbri operatio distemperati:
ita ꝙ debilis efficiet fortis:⁊ ipediat expedita. talis autez
ꝑmutatio in corporibus nō pōt cōtingere nisi permuta-
tionē factā in operātibus que nō sunt nisi virtus aie ⁊ oz-
ganū seu instm̄. ꝓstat aūt ꝙ virtus nō recipit illā permu-
tationē. ergo opz ꝙ hoc fiat rōne ozgani: in ozgano aūt nō
pōt fieri vel cōtingere mutatio nālis nisi in cōpositione
vel cōplexione. Et videmus aūt tales ꝑmutationes fieri
in operationibus ozganoꝝ nō ꝑmutata cōpositione. ergo
ꝑmutatio necessaria fiet in cōplexione que instrāt̄r famu-
lat virtuti operanti in ozgano. Itē etiā sensu colligim⁹ ꝙ
medicus rectificat ⁊ docet rectificare ꝑmutādo cōplones
nō tm̄ in ozganis corpoꝝ gīiatoꝝ: sed ēt in p̄ncipys semi-
nalibus ipsoꝝ. ꝓcurat enim medicus ꝙ calido spermati
maris occurrat humiditas fri. mēstrualis ꝫz plus ⁊ min⁹.
⁊ si embrio sit formatus ex frigidis seminibus dū est q̄ti-
tas vnius formice magnitudine vel vnius digiti ⁊ quasi
incōparabilis sit quātitati que deficit ei ad aliā modicam
valde quā hz/poterit ꝓcurare medicus cū cōuenienti regi-
mine gnōnē calozis mēstruoꝝ. Ex qb⁹ cōstat ꝙ augumē
tat q̄titas vsqz ad partū ⁊ post partū. silr ex san. ꝓportio-
nabili illis mēstruis gnōnē lactis ꝓcurantis. ⁊ ēt post tps
lactationis ex mālibus simile san. gnāntibus ipsuz corp⁹
reficere ꝛc. lz ergo formato embrione nō possit medicus
cōplexionē acqsitā ex seminibus p̄mis totalr permutare
pp soliditatē ⁊ duritiē. lz valde modica sit cōparatione se-
quentis quā iam acqsiuit: qz ꝑmutatio illius fieri nō pos-
set sine resolutione: ⁊ sic multo minus quāto amplius idu-
resceret: tm̄ aliquo mō remittit ⁊ intendit: vel ad minus in
partibus mobilibus ad augumētū· ⁊ perfectionē corpozis
poterit ꝓcurare varietatē cōplexionis. Nulli aūt sane mē
tis occultū est ꝙn illud qō addit̄ post illud tps in quo em
brio est quātitatis vnius digiti vel minozis cedat ad per-
fectū exercitiū operationis in quocūqz ozgano notabilius
⁊ manifestius q̄z illud qō antea acqsiuerat: cū sine ꝓpor-
tione quātitas sit notabilioz siue maioz que cedit in nālez
pfectionē ozgani ad sua opa exercenda. Talia aūt medic⁹
oz exercere cū cōuenienti regimine vt iam antea tangeba
tur ꝑm exigentiā vniuscuiusqz corpis ad cuius custodiaz
⁊ saluationē intēdit. cū ergo cōplexio nālis que cā est quo
quo mō longiozis vel breuiozis vite possit ꝑmutari sicut
ostensuz est per medicoꝝ peritiā taz in opere q̄z in doctri
na: ⁊ sic minus viuens in plus viuēte. ergo mors nālis po
terit tardari cuius cōplone necessitas ꝓz per hec ꝙ cōplo
de qua loquit̄ cū sit nālis ea ꝑte qua disponit ad citiozem
morte: cā ei⁹ est aliquo mō. ⁊ ita illa mors eo mō quo cau-
sat a cōplone nāli nālis appellabit̄. cū ḡ cōplo nālis alq̄
mō sit cā si ꝑmutet̄ illa cā necessario ꝑmutabit̄ ⁊ effectus
eo mō quo manat vel pendet ab illa causa dato ꝙ illa nō
sit ꝑncipiū: quare si nālis cōplo pōt aliquo mō ꝑmutari. ⁊
cā est aliquo mō nālis mortis tardiozis vel citiozis neces-
sario relinquit̄ quātū fiet permutatio in ipsa siue vocetur
radicalis siue fluens: qz hec diuersitas nō impedit cōplo
nē quin sequat̄ tantū ꝙ mors ꝑmutabit̄ nālis ad tardita-
tez vel ad festinantiā. Ex quo etiā ꝓz ꝙ illa distinctio que
dat̄ de nāli cōplexione in radicalē vel fluentē inutilis est
ꝓpositoꝝ ⁊ nō tollit si fluens aliquo mō est cā tardiozis vl
citiozis mortis ꝙn eo mō quo cā est cōplo si permutet̄ ꝑ-
mutabit̄ ⁊ effectus. Nos aūt ad ꝑdicta tendētes dicimus
ꝙ talr ostendentes nālē mortē posse retardari ꝓpter igno
rātiā labunt̄ in errozes sophisticos. nā illa nā a qua mors
de qua hic logmur absolute dī nālis: nō est cōplo nec qō-
libet cōueniens nāliter corpori cuicūqz viuēti: sed solū il-
lud qō superi⁹ dixim⁹. s. ꝓportio calozis viuifici cuiuslibz
viuētis corpis ad humidū viuificū in potētia informādi
⁊ restaurandi ipsuz ꝑm meliozē ⁊ potissimaz administra-
tionē que dicto corpori posset fieri: ita videlz ꝙ oia decur
rant ꝑm tolerantiaz corpis humani meliozi mō quo pote
runt ⁊ cōueniunt ei: ita ꝙ ꝓportionis diuersitas in diuer-
sis corporib⁹ viuentib⁹ sit cā diuerse mēsure viuendi. ⁊ sic
cōsequenter per sui defectū cā nālis mortis tardiozis vel
citiozis. ⁊ sic mors que a ꝑmutabili cōplone causat̄ que-
cunqz sit illa: lz ab eo ꝙ nāle est corpori ꝓcedat vel cause
tur: tm̄ ab eo nāli p̄n⁹ de quo dicimus: ⁊ ita respectu mortis
ab illo dependentis vel ꝓcedentis hec mors que a ꝑmu-
tabili cōplone causat̄: accidētalis est ⁊ ipsa cōplo que sibi
derelicta mortē festinaret accidētalē ꝑm hunc modū. vnū
est de ipedientib⁹ venire ad nālē dictā absolute superius:
ad quā dicimus ēt ꝙ corpus viuens peruenire nō pōt nisi
cuncta ipedientia ꝓ cōueniens regimen excludant. Tale
aūt regimen ipedimenta excludēs ille artifex docet ꝙue-
nienter exercere cuius cōsideratio ordinat̄ ad nālis calo-
ris custodiā in disponib⁹ nālib⁹ ad viuendū meliozi mō
quo pōt: vel absolute vel ꝑm necessitatē ⁊ occupationem:
quēadmodū in humanis corporibus facit medicus corpo
rū humanoꝝ nisi fateamur talē medicū ad aliud nō labo
rare nec ope nec doctrina p̄ncipalr nisi ad hoc vt huma-
num corpus qōcūqz custodiat in dispōne nāli per quam
iuuat meliozi mō quo poterit. ⁊ quantū ēt poterat absolu-
te ꝑm nām suā: illā. s. quā supius diximus: aut meliozi mō
qui cōuenit ei: ⁊ quantū etiā plus poterit: ꝑm etiā vniuscu
iusqz ꝑpriā occupationē. cū vnusqsqz discretus ⁊ san⁹ hō
occupationi alicui deputetur. Ex quo ꝓz euidenter ꝙ oēs
operationes medicoꝝ siue ꝑmutantes siue ꝓseruantes si-
ue quecūqz alie nō ordinant̄ ad retardandā mortē nālez
dictā absolute que est superius memorata: sed potius ad
tollendum oia impedimenta veniendi ad illā: ⁊ nō qō di-
ctū esse ꝓpter necessariā occupationē saltē maiorē ipsoꝝ
partē: vel quātū plus poterit ad nālē accedat quoꝝ impe
dimentoꝝ quedā sunt sil: vt pauloante dicebamus: q̄daz
ℵo intrinseca: vel sic. quedā sunt nālia ⁊ extrinseca: quedā
ℵo intrinseca: que oia pfecte in medicina ꝓsiderant̄. Un̄
cuz medicus dicit in ordinatiōe ⁊ ꝓsideratione cuiuscūqz
cause salubris ꝙ mortē retardat aut senīū aut ꝓlongat vi
tam ⁊ iuuentutē custodit ⁊ reddit: aut qōlibet aliud: totuz
sane intelligēdū est dici respectu mortis accidētalis dicte
sicut dicere cōparatiōe illius quā nālē diximus absolute.
Ad quā etiā nos feliciter ꝓuebat misericordia creatoris:
necnō presens opusculū in manus intelligentis perducat
quē inter presentes ꝓfessoꝛes lachrymantur non posse p-
fecte cognoscere nisi viuum.

¶ Explicit tractatus magistri Arnaldi de
villa noua De humido radicali.

¶ Incipit cõmentũ Arnaldi de villa noua sup libello de mala cõplone diuersa cũ textu Hal.

¶ Lapl'm primus in quo premittit diuisionem male cõplonis diuerse ⁊ intentionẽ suam.

Malitia cõplexionis diuerse qñqz in toto corpore aialis existit: sicut qñ ei accidat i spe hydropisis nomine carnosa ⁊ in febre i qua eger calorẽ ⁊ frigus in vna iuenit dispositiõe: quã greci epialã noiant: ⁊ in plerisqz alijs febribus pter febrẽ fixaz dictã grece ethicaz. ¶ Malitia quoqz cõplonis diuerse in vno mẽbroꝝ erit: qñcũqz membrũ fuerit cũ in eo accidit mollicies que est apostema flegmaticũ: aut fiet in ipso sanguineũ apostema calidũ ad terminũ accedens caliditatis: ꝑm qꝫ erit in semita corruptionis ⁊ mortis: ⁊ est apostema qñ greci noiant cãcrene. i. vlcus corrosiuuz: aut fiet in ipso apa aliud berisipila noiatum: aut apa noiatũ cancer. Lepra quoqz huius generis est: ⁊ sil'r estiomenus: ⁊ formica. ¶ Oes aũt iste egritudies nõ eũant: qn cũ eis sit supfluitas membro infusa in quo fiunt.

¶ Est aũt malitie compl'onis diuerse modus alius absqz infusione supfluitatũ in mẽbris: sz ipsoꝝ qualitates tm̃ alterant cuz in ipsis supat calor aut frigus: aut cũ exercitiũ transcẽdit mẽsuraz que est decẽs: aut cũ qes ⁊ tranquillitas pertranseunt quãtitatẽ intẽtionis aut alia bis filia. ¶ In corporibus quoqz nostris fit malitia cõpl'onis diuerse ex reb9 que eis exteri9 occurrunt: sicut si calefaciant res ille aut infrigident aut desiccent aut humectẽt. ¶ Et be qdẽ spes malitie cõpl'onis sunt simplices ⁊ singulares quẽadmodũ ostẽdi in lib. de cõpl'onib9. Eius quoqz sunt alie quatuor spes cõpposite q̃ fiunt cũ calefit corp9 ⁊ humectaf̃ sil': aut calefit ⁊ desiccaf̃ simul: aut ifrigidaf̃ ⁊ humectaf̃ sil': aut ifrigidaf̃ ⁊ desiccaf̃ simul. ¶ Et manifestuz qdẽ est. qꝫ spes iste malitie cõpl'onis diuerse nõ diuersificanf̃ a spẽbus malitie cõpl'onis eq̃lis: nisi qm̃ ipse nõ cõsistunt in oib9 partib9 corporis cuius alteratur cõplexio.

¶ Adea igit itẽtio in hoc libro est enũtiare qũo fiat generatio oiũ spẽꝝ malitie cõpl'onis diuerse vt sit sermo meus in illo manifestus.

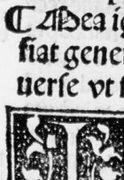

Attendit Hal'. in hoc tractatu ostẽdere qũo malitia cõplonis diuerse introducaf̃ in mẽbrũ vnũ siue in corpus totũ. Circa qõ sic ꝓcedit. ꝑ nãqz insinuat necessitatez huius cõsiderationis ⁊ intentionẽ exẽplificat circa propositum tractatuz: qõ tũ in ꝓhemio continef̃. Scõo intentũ ꝓsequif̃ ibi. ¶ Nãqz ergo ꝛc. ¶ Pars ꝑma in duas diuidif̃ qñ ꝑmo ostendit necessitatẽ ꝑsentis cõsiderationis. scõo ꝓcludit ex predictis intẽtionẽ ibi. ¶ Mea igr̃ intentio. ¶ Iterũ ꝑmo facit duo: qꝫ ꝑmo ostẽdit necessitatẽ tradendi sciaz de mõ ⁊ cã introductionis malitie cõplonis diuerse. scõo ꝛo ad declationẽ intẽti cõpat malitiã cõplonis diuerse ad ꝛnũ. s. ad malã cõplonẽ eq̃lẽ ibi. ¶ Et manifestũ qdẽ. ¶ Pria ꝛo ps hz tres ptes ꝫ tres modos qb9 ꝓbat minorẽ siue rõnis. est aũt rõ itẽta qua insinuat nobis ex dictis suis rõ ista. Nam de eo est necessaria doctrina artificialis cui9 cognitio est difficilis: sed cognitio generatiõis malitie cõplonis diuerse est hꝫ. g̃ ꝛc. Minor huius rõnis hic tali rõne ꝓbaf̃. Illud est difficilis cognitionis: qõ plures hz diuersitates: sz cognitio gnõnis malitie cõplonis diuerse est hꝫ. g̃ ꝛc. qꝫ aũt cognitio gnõnis male cõplonis diuerse hẽat plures diuersitates ps ꝑ hoc qꝫ ipsa malitia cõplexionis q̃tũ ad sui gnõnẽ diuersificat multiplr: qz vno mõ rõne subiecti. vtpote aliquoties est in toto corpe: aliquoties est in mẽbro vno. Item qdã cuz mã: qdã sine mã. Itẽ etiaz recipit diuersitatẽ rõne causaꝝ/ suaꝝ: eo qꝫ cãrũ introducentiũ eã: qdaz est intrinseca sicut humoralis mã: qdã extrinseca sicut virtus cõtinẽtis. s. aeris ꝛc. Tertio ẽt recipit diuersitatẽ rõne sui. i. rõne malitie cõplonis diuerse formal'r accepte: quia. s. ipsa est multarũ specieruz eo qꝫ aliqua simplex: aliqua est cõpposita. Et simpliciũ ⁊ cõpositarũ sunt multe spes. vt apparet in lra. ¶ Harũ aũt diuersitatũ ꝑmã ostendit in ꝑma parte ꝓhemy. scõam ꝛo ⁊ tertiã ibi. ¶ Oes aũt iste egritudies ꝛc. ¶ Quartaz ꝛo diuersitatem ostendit ibi. ¶ Et hec qdẽ spes mala cõple. diuer. ¶ In ꝑma itez duo facit: qñ illius ꝑme diuersitatis: quã ponit. ꝑmo exẽplificat vnũ membrũ. scõo ꝛo aliud ibi. ¶ Mala quoqz. ¶ Qõ intẽdit g̃ in his duab9 ptib9 mala cõplo. diuersitas quedã est vl'is toti corpori. quedaz ꝛo ꝑticularis vni mẽbro. De ꝑ exẽplificat i ꝑma pte. s. in hydropisi carnosa. s. hyposarca vel anasarca: in qua mal. cõple. diuersa fri. ⁊ hu. est in toto corpore. in alijs ꝛo spẽbus hydropisis mala cõple. nõ est vl'is adeo manifeste sicut exẽplificat in febre epiala: in qua cũ oibus fe. alijs ꝑter ethicã est mala cõple. diuer. in toto. in ethica ꝛo eq̃lis. vt docebiť inferi9. Qual'r aũt epialia fit mala ꝓple. diuer. in toto in fine hui9 operis ostendeť. De scõo ꝛo membro exẽplificat in oi spe apostematis: vt est in lepra: sicut pz: in qb9 est mala ꝓple. diuer. in vno mẽbro. ¶ Deinde sequif̃ pars in qua ponit scõam ⁊ tertiã diuersitatem. vbi ꝑmo exẽplificat vtraslibet differentias scõe diuersitatis. vt sumat vnaz differentiam vel vnum mẽbrũ. Scõo ꝛo exemplificat aliud membrũ eius. ibi. ¶ In corporibus quoqz nostris. ¶ In ꝑma ꝛo exẽplificat ꝑmũ mẽbrũ scõe diuersitatis. scõa. s. ibi. ¶ Est tũ mala. ¶ ⁊ dicit ergo in ꝑma parte. egritudines autez nominate ꝛmediate. s. spes apatũ ⁊ lepra sunt inq̃ ex genere male cõple. diuer. cũ materia. i. cũ hu. superfluo effuso aliunde ad membrũ in quo est illa mala cõple. hoc eniz est qõ medicus in ꝓposita cõsideratione vocat mãm. s. supfluitatem humoralez aliunde effusaz ad mẽbrũ: ⁊ nõ ex ꝓprio nutrimento: cãm cui9 in lib. de morbo ⁊ accidenti plene explicuimus. ¶ Deinde subiungit aliud membrũ: ⁊ dicit qꝫ est etiã illa mala cõple. diuer. sine cã humorali supuenienti ⁊ infusa in mẽbris aliunde: in qua tm̃ membra in suis qualitatibus alterant̃: sicut accidit membris alteratis ꝑ solem aut ꝑ exercitiũ ꝛmoderatũ aut getẽ ꝛmoderatã: nã sol aliqñ calefacit ꝛmoderate mẽbrũ absqz eo qꝫ ab alijs membris ad ipsuz supueniat calefaciẽs humores: ⁊ põt infrigidare. sil'r ⁊ ꝛmoderatũ exercitiũ calefacẽ ⁊ excitare ⁊ ꝛmoderata qes ifrigidare ⁊ humectare: lz ꝑ accidens. procurat enim humectari membra supfluis humiditatibus ex ꝓprio nutrimẽto relictis: ⁊ nõ venientibus ab alio mẽbro.

Cognitio malitie cõplonis diuerse ẽ difficilis ꝓp multa.

¶ Deinde qz vsqz nunc plane insinuauit z quasi expzes/
sit q a causis intrinsecis pōt causari mala comple.diuer.
vtpote ab humoze:lz ēt aliud mēbzū insinuauerit huius
diuersitatis:nihilomin⁹ ad pleniozē doctrinā exēplificat
ipsuz mēbzū dicēs:q ab extrinsecis alterātib⁹ siue actua/
liter siue potētialr obuiātib⁹ cozpozib⁹ nostris pōt causa/
ri mala cōplo.diuer. ¶ Deinde sequit ps in qua manife
statur tertiā diuersitatē:z p tangit p̄mū mēbzū. Scōo scōm
bic eius quoqz sint.z pz sntia. ¶ Tūc sequit illa ps in qua
cōparat malā cōple.diuer.ad equalē malā.vt clarius pa/
teant dicta eius:de intentione eius:de intentione psen/
tis tractatus. ¶ Ad cuius euidētiā scire debes q mal.cō/
ple.est ois cōplo excedēs tēperamētū:qd debet vnicuiqz
mēbzo tam simplici q̄ cōposito:lz simplici p ꝑus z cōpo
sito p posterius siue scōario tum per simplex debeat. Et
ista cōplo excedēs pōt trahi p̄ncipio gnōnis:z tunc dicat
innata:aut ēt pōt acgri post natiuitatē:qz lz añ natiuitatē
generato embzione posset ei malitia cōplonis occurrere:
tñ qz supuenit ei anteq̄ ꝑderet in lucē p natiuitatē:nihilo
minus dicit medicus illā cōplonē a gnōne cōtractā. Hoc
enim supposito reuertamur ad p̄mā dicendo q si cōplo
excedens introducat in cozpus post natiuitatē:talis ꝓplo
mal.vocabit nō innata sz potius supueniēs vel ēt accidē
talis:que inq̄ noia medicus iponit ꝑm sufficientiā siue cō/
sideratiōis z nō ꝑm necessitatē vltimate ingsitiōis. ¶ De
hac igit accidētali sciendū q aliqua excedēs cōplo est in
fieri introductionis in cozpus ei⁹ vel in pte ei⁹:z tūc dum
cozpus existit in alteratiōe talis cōplo excedēs mala est:
z diuersa:vocat nō diuersa:qz cōposita sit. Nā mal.cōplo
diuer.z simplex z cōposita pōt esse vt supius ostensuz est:
sz diuersa inq̄ dī eo q diffozmis z aliena existit cōplōni
mēbzi qō alterat ab ea sicut in ℔ tractatu p Hal.inferius
lucidius patefiet. Cui⁹ rō est:qz p eā vnicuiqz mēbzo per
nām debeat gradus ꝓpzius cōplonis ad exercendū actio
nez vel iuuamentū ꝑ gb⁹ vnūqōqz mēbzū causat cōplo
recedēs ab illo gradu cōplonis illi⁹ mēbzi diffozmis vo
cari poterit:z diuersa in alijs cū ipsi medico cā ipsi⁹ mem
bzi:vt vī nālē cōplonē excedat:quāobzē mala cōplo di/
uer.nō cōsideret a medico nisi ꝑm q nālē excedit:℔ enim
mō sensibilr alterat mēbzū.z sic in notitiā medici pōt ca
dere.cū aūt talis cōplo excedens saltiz quātū ad verū iu
diciū nālē cozrūpit:ita videlz q in mēbzo sensibilr ꝓplo
nālis nō remanet:q̄ resistat ei q̄ supuenit ipsi mēbzo:pp
qō actio mēbzi cessat quātū ad manifestū sensus iudiciuz.
Tunc talis mal.cōple.supueniēs equalr z in qbusdā man
siua dī. ¶ Est ḡ intentio Hal.circa pñtē ptē.s.z manifestū
est q dīa inter malā cōplonē diuer.z inter malā cōple.
equalē sit:q diuersa est mala supueniēs duz introducit.z
sensibilr:equalis ℞o mala supueniēs q̄ est pfecte itrodu/
cta quātū ad sensuz:que iō equalis dī:qz quātū ad sensum
equalr z sine diuersitate oēs ptes mēbzi iformat:z sic iste
due ꝑm formas nō differūt:sed ꝑm effectus tpe distinctio/
nis ipsaz.p⁹ nāqz pati facit:qz manifeste alterat.scōa ℞o
sine manifesta alteratione informat:iterū quo ad tps:qñ
p̄me tps introductionis rūdet.scōe ℞o tps tertie cōplētis
introductionē inequalr informantē. Ex qb⁹ ēt vltimo in
tellectui alia dīa pñtat.nā p̄ma mal.cōplo.diuer.videlz
p suā iductionē cā est.eq̄lis ℞o eius effect⁹. Iterum mala
cōplo diuer.via est ad eq̄lē.eq̄lis ℞o est terminus ad di/
uersaz:q̄ oia ex dictis Hal.patefient inferius:vt diximus.
¶ Tunc segt vltima ps ꝓhemy:in qua exēplificat inten
tionē circa tractatū positū.z pz. Itē ex predictis pōt pate/
re dīa huius opis ad libzū de cōplonibus. Ibi nāqz agit
de cōplone in cōi siue bona siue mala.in cōi siue diuersa
siue equali siue potentiali siue actuali siue qualicūqz:z sic
in intentione ostendit qualis sit cōplo:z quot sunt cōplo/
nes:z assignādi nobis modos veniendi in cognitionē cu
iuslibet cōplexionis. Dic aūt solū agit p̄ncipalr.de ma.cō
ple.diuer.cū intentione.ostēdendo enim qd ipsa sit z cā:z
modus introductionis ipsius in mēbz̄ vnū vel in cozpus
totuz:z q̄diu ēt durat:qō aūt de mal.cōple.equali vtpote
de ethica efficit mentionē/hoc nō ex p̄ncipali intentione:
sed potius ad maiozē euidentiā mal.cōpl.diuer.nā oppo/
sita iuxta se posita clarius eluescūt:vñ adeo mal.ꝓple.eq̄
lez nobis notificat diffōne z exēplo:vt rō diuerse que illi
quodāmō ꝓria est:vt ostēdemus:clarius habeat:neqz tñ
causarū introducentiū ethicā:vel quālibet aliā eq̄lez aut
diuersitatē ipsaz adinuicē ostendit. Sed solū de mal.cō/
plo.diuer.supradicta ꝓsequet. ¶ De his aūt que dicunt
in p̄ma pte ꝓhemy opz scire q apa calidū qō ponit mem
bzū illud in via cozruptionis z mortificationis:qō greco
sermone nuncupat cancrena:nō est cancer neqz herisipi/
la:qz de his iam facit in lra diuisim z spālr mentionez:sed
potius carbunculi:z antraces q gnānt ex adustione putre
scentis sanguis:nec differūt in qualz malitia nisi ꝑm plus
z min⁹. Qñ calidioz z acutioz est sang.in antrace q̄ in car
bunculo:aut qz magis adustus aut per diuturniozē putre/
factionez:aut per cholerā rubeā adustā.sil'r mistionē.pp
qō antrax cozrodit.z cōcauat mēbzū:vñ acgsiuit sibi sil'r
nomen ab antro:tale ℞o accidēs in carbunculo nō appet
ꝓpter mistionē qualitatū mal.sed est via in antracē.s.per
coarctationē:z ulteriozē putrefactionē. Amplius aduritur
eius mā:q per negligētiā.z errozē curationis leuiter con/
tingit:cōcurrentibus ēt inflā matiuis ptib⁹. Qz aūt mā ta/
liū apatū ad destructionē ꝓducat mēbzuz pz ex doct. Hip
po.3° epidi.z Hal.ꝑ de cōplonib⁹ repetētis eius ꝟba dicē/
tis q in illo anno ca.z bu.de quo loquit carbunculi mul/
tiplicati sunt in cozporibus:quoz etiā mēbza cozrupta p
putrefactionē ceciderunt. Hoc igit intelligere opz:per can
crenā supradictā. Apata ēt sanguinea sunt ex sanguine ca/
lefacto mālr per coarctationē:z putrefactionē:z cum hoc
ēt potissime.si aliqua taliū durant mēbzū ducunt in viam
cozruptionis.idest in viā destructionis ſube mēbzi p vlce
rationē:z cozrosionē z viā destructionis sensus z ceteroz
actuū vite:qō mortificatio:vel via mortis dī. Si ℞o can/
crena nō sumat pro apate ca.sicut diximus:sed sumat ꝑ
effectu.vel dispōne que ducere pōt effectū tūc itelligim⁹
per cancrenā illud.qō Hal.diffiniuit in lib.de passionibus
ad glauconē:z est passionarius Hal.vbi dicit q cancrena
est quasi obmoztua caro:vel cutis z ariditatis nigredine
calens nō moztua:sz moziens.i.in viā mortis existens:z ℔
dico sicut sequet:qz valde modicuz sensus:z vite.i.vitalis
calozis retinēs nigredinē fedatā z bozozē.z hec qdez est
terminus ad quē pducūt mēbzū carbunculi:z antraces si
diuturnitate siue malitie vincerent mēbzū tūc ad malitiaz
cōplonis eq̄lis instanter appzopinquat sīc ex sequētib⁹ ēt
patefiet. ¶ Scōo ℞o cōsiderādū est:qualr lepza sit de ge
nere male cōple.diuer.in vno membzo sicut dicit Hal.in
ꝓhemio.vī.n.huic dicto repugnare qō de lepza cōiter dī:
scilz q est cancer vlis totiꝰ cozpis quēadmodū plane reci/
tat Aui.4.can. vbi dicit vel dat itelligere q est mal.cōplo
vlis cū dicit q est cancer vlis:z iterū cū dicit q est ifirmi/
tas mala causata ex co.nigra sparsa in toto cozpe.ad quod
nō deberi ꝓsuevit q ꝑ tāto dī ptic'laris vni mēbzo qz est ma
litia vel passio vni⁹ mēbzi ex spēz.s.carnis tñ:sicut in lib.
de morbo z accidenti docet Hal.vbi ēt colligit ꝟa diffō le
pze:qñ est mal.cōple.in carne faciēs errare assimilatiuaz
virtutem:vel sic. Lepza est error assimilatiue in carne ex
mala complexione creata.s.fri.z sic.z si enim lepza sit no/
men morbi ꝑ mō dicat.si ℞o nomē accidentis scōo modo

Quid sit mala ꝓplo

Quid per cancrenaz intelligat.

Quālr lepza sit de gñe male cōplonis diuerse in vno membzo.

Diffō ꝟa lepze.

¶ Hic liber differt a li pzo de cōplexiōib⁹.

dicaſ. Et ex hoc qđ hic dr colligiſ vna dria ſue diffonis. ſ. q̄ eſt mal. cōplo. diuer. Supradicta aūt rnſio nō eſt cōueniens propoſito: qm̄ ſupponiſ q̄ mala cōplo. ēt ſi ſit vlis: vni mēbro cōſili ꝑm ſuā ſpēz: nō dr vlis toti corpori. cui⁹ tm̄ ꝺrm̄ ſupponit Hal. ꝓptereaq; i oi mēbro corpis aggregatio inueniet ꝑm ſenſuz: t iō medicus iudicat eā vlez cū repit in mēbris corpis: q; ſenſibilr in oibus illis mēbris corporis ex qbus corpus ꝑm iudiciū ſenſus integratur: t hec ſunt officialia mēbra: in q̄ ꝑ totū corpus diuidiť: ſic̄ pz ꝑ Hal. in p̄n⁹ tractatus huius operis. Qr aūt mal. cōple. in oi organico mēbro: t ſi nō in oi ꝓſili: dicaſ morbus vlis toti corpori pz ꝑ Hal. in p̄n⁹ tractatus huius opis: vbi dicit carnoſaz hydropiſim eſſe malā cōplonē vlem: t in fine ēt huius opis vbi oſtēdit qualr in epiala ꝺrie cōplones fūt informātes corpus: ſilr plane inſinuat hec ſatis ſic̄ patebit q; mal. cōplo. nō dr vlis toti corpi: q; ifozmat oē membrū ꝓſile ꝑm mā: ſz q; ifozmat oē officiale. dōm ergo q; lepza rōnabilr q̄q; iudicaſ a medico particularis: q̄q; vlis: q; cū medicus iudicat de diſpōnib⁹ ſanabilis corpis tantū quātū apprehēſio donat ei: tūc inſenſibilis dicat lepra eſſe pticulare. malitiā q̄ in vna tātū pte corpis manifeſtaſ ſicut accidit vt plm in p̄n⁹ ſue manifeſtationis. q̄ in extremis ptib⁹ corpis p̄mo manifeſtaſ ſic̄ in pedib⁹ t manib⁹: in qbus actiones vite corruptione humiditatis t calidita/tis ſenſibilr citius ledi pñt. ꝓptereaq; magis remota ſunt a fontibus p̄ncipioz vite: t exterioꝛib⁹ corrūpentib⁹ magis expoſita ſunt. pp qđ ēt dicit Auic. qm̄ vtplm ab extremis incboat t paulatim ſe multiplicās: vſq; ad mēbra p̄n cipalia pnecat. q̄ Xo in toto corpe manifeſtaſ loquēdo t ſequendo de totalitate ſic vt diximus pauloante iudicat eā vlez ſicut accidit q̄ eſt ꝓfirmata. Dōm ergo eſt q; Hal. loquiť hic de lepra ex id qđ ei ꝙuenit in p̄n⁹ ſue manifeſtationis: q̄ aūt dr vlis: tūc dr ꝑm illud qđ ei ꝙuenit ꝓforma re. Qualr aūt in ſe. in qua eger caliditatē t frigiditatē ſuſtinet ſit mal. cōplex. diuer. in toto corpe circa finē tractatus huius plenius oſtendeť. vbi ēt patebit quā bēat medicus intētionē circa boc qđ dr cōplonē malā eſſe in toto corpe.

¶ Cap. ij. in quo p̄mittit ſue doctrine notitiam membroꝛ in qb⁹ dz fieri mala ꝓplo diuerſa.

IAm ergo opz: vt te recordari faciaz diſpōnes mēbroꝛ oium: t incipiam recordari maioꝛ oium que nota ſūt ei apud quē medicine notitia nō exiſtit. Manus enim t pedes: t venter t pectus: t caput nō ſunt ex eis quoꝝ eſſe ꝑm aliquem euanescat. ¶ Ad vnū igiť ipſoꝛ ꝙueniamus t ipſuz in ꝓpinquores ptes ex qbus cōponiť diuidamus. Exēpli itaq; gratia: pedē in coxā: t crus t pedē diuidam⁹: t manū in adiutoriū: t vlnā t palmā ſequeſtrem⁹. Ipſam quoq; palmā in mēbra ſibi ꝓpria diuidam⁹ q̄ ſunt raſceta t pecten: t digiti: t digitos ēt diuidam⁹ in ptes ex qbus ſunt cōpoſiti: t ſūt oſſa t chartilagines t ligamenta t nerui: t vene pulſatiles t nō pulſatiles: t pāniculi t caro t chorde t vngues t cutis t adeps. ¶ Hec ergo mēbra que poſtremo nominaui non eſt poſſibile diuidere in ſpeciē aliam poſt iſtaz: ſed ipſa quidem ſunt membra ſimiliuz partiū primarum ꝓpter venas pulſatiles: t non pulſatiles. Hā hec duo compſita ſunt ex villis t pāniculis ſicut dixi in libro de indicatione anatomie. Et in illo libro narraui ēt q; inter mēbra prima ſimiliū ptiū ſunt foramina plura: t ex eis plura t maioꝛa exiſtunt iter mēbra cōpoſita officialia. Q̄q; tñ inuenim⁹ ſile iſtis foraminib⁹ in aliquo mēbroꝛ ſiliuz ptiū quēadmodū inuenimus illud nō eſſe t cute. Uerūtñ qōcūq; mēbroꝛ fuerit molle quedā ꝓtes ipſius: alias cooperiēt: vt occultenť ſenſui foramina q̄ ſūt inter eas. Sz ſi qōcūq; mēbroꝛ fuerit duruz t ſiccū tunc cōſequeris qcqd eſt in eo ex foraminib⁹ t ſciſſuris ſenſu ſicut reperim⁹ in vacuitatib⁹ oſſiuz. Et in illis qdē vacuitatib⁹ oſſiuz eſt būiditas nā craſſa alba ꝑpata oſſib⁹: vt nutriā tur ipſa. Q̄uo aūt pozi q; in cute ſūt ꝙueniāt iā oſtendi in libro de cōplonib⁹. ¶ Hec ergo ſūt quoꝛ neceſſario fuit rememozandū: vt ꝑ ipſa verificeť qđ in ſequētibus narrabo.

ERminata parte prohemy in qua venatus eſt Hal. cām intenti ēt intentionē aparuit. Dic ſeqť ps in qua intēt; ꝓſeqť. circa qđ p̄ncipalr duo dicit facere. Primo nāq; ꝓtractat intētū. Scōo Xo epilogat dicta ſua t itētione dictoꝛ circa finē lib. vbi dicit. Jaz ergo manifeſtū ꝛc. Jn p̄ma Xo parte duo facit p̄ncipalr: ga p̄mo p̄mittit ea quoꝛ cognitio neceſſaria eſt ad declarationē quorundaz dictoꝛ inferius de gnōne mal. cōplo. diuer. in vno mēbro. ſcōo Xo aggrediť intentū ibi. Nunc aūt opz. Prima igiť pars hz duas partes: q; p̄mo facit qđ dictū eſt. z⁹ Xo dicta ſua applicat ꝓpoſito. i. epilogādo ibi [Hec ergo ſunt ꝛc.] Primo iterū duo facit: q; ꝑ tangit diuerſitatē mēbroꝛ ꝑm formā. ſcōo Xo ꝑm nāle cōpoſitione ibi [Hec igr mēbra que poſtremo.] t illa iterū hz duas ptes: q; cū ibi oſtendere intendat diuerſitatē mēbroꝛ con ſimiliū q̄tū ad nāle oppoſitionē ꝑm q; ꝓpoſito ptinet. p oſtendit diuerſitatē cōpoſitionis quātū ad ptes qbus ſile cōſtituit. ſcōo Xo quātū ad ſpālia reperta in illis ꝓſilib⁹: t in officialib⁹: q; hoc totū eſt neceſſariū ſupponere ad veri ficationē quorūdā dictoꝛ ſubſequentiū: t incipit ſcōa ps iſta ibi [Jn iſto ēt narraui ꝛc.] Quelibet aūt iſtaꝛ partium hz duas ptes. Jn p̄ma nāq; p̄ oſtēdit in quo cōueniūt con ſimilia mēbra. ſcōo Xo ꝺriaz q̄ reperiť in illis oſtēdit ibi [Sed ipſa qdē ꝛc.] ſilr in iſta ſcōa p̄mo ponit cōueniētiā. ſcōo ꝺriaz. vel alr t melius: q; ꝑ cōueniētia t ꝺriaz tangit. ſcōo Xo cām ꝺrie oſtēdit ibi [Uerum quecūq;.] Et iſta in duas. p̄mo facit qđ dictū eſt. z⁹ rñdet tacite q̄ni ibi [Q̄uo aūt pozi ꝛc.] ¶ Circa p̄mā igiť ptē intēdit q; añq; oſtēdat gñationē mal. cōplo. diuer: ſiue in vno mēbro ſiue in toto corpe: t ēt neceſſariū reuocare ad memoriā auditoris ordinati eius vim q; pertranſiuit ꝑ tactus interiores diſpōnez mēbroꝛ illaz vim que ad verificandū ꝓpoſitū vtilis eſt. ¶ Ad cuius euidentiā ſcire opz q; ad plenā notitiā complexio. diuer. cū mā receptabili in alio mēbro neceſſariuz eſt cognoſcere mēbroꝛ diſpōnē aptaz ad recipiendū illā mām: niſi enim boc mō ſupponerenť: q; membrū aptum eſſet ad recipiendū mām humoralē: nō verificareť ſermo dicentis q; in aliquo mēbro humoralis mā ſuperueniens generaret in ea mal. cōplo. diuer. vt igiť oſtendat Hal. ne-

Quid per pedē qd p manū itel ligat.

ceſſitatē p̄sciendi B:tāgit breuiter mēbrorū diuiſionē ꝛ p̄ fozationē:remittēdo nos ad ſufficiētes tractat⁹ de mā iſta. Circa diuiſionē incipit. Ad maiozē euidētiā a mēbris etā notis. Dos que mūda nō ſunt ſicut manu ꝛ pede ꝛc.qō totuz p̄z in lr̄a.hic tñ ſic̄ in multis locis alys vel alibi intelligit p manū q̄ eſt ab būero vſqz ad palmā:ita q̄ aduitoriū qō eſt a cubito vſqz ad būez:ꝛ vlnā q̄ eſt ps poſt iſtā a cubito vſqz ad radicē palme:ꝛ poſtmoduz ſic̄ ptes maiozes manus ſic accepte.ſil⁹ p pedē intelligit gegd eſt ab ancha vſqz ad pedē ſiue ad plātā pedis:ꝛ p coxā gegd eſt ab ancha vſqz ad genu:ꝛ p crus gegd eſt a genu vſqz ad caniculas:qō ẋo ſegt̄ ſub B̄ eſt qō ꝓprie vocat̄ pes. ¶ Tūc ſegt̄ alia ps in q̄ ipſe oſtēdit q̄ oīa hec mēbra q̄ ipe noīauit vltimo:q̄ inquātū ſunt mēbra:in q̄ vltimo reſoluit oē mēbr̄ officiale:ex qb⁹ imediate cōponit̄.oīa inquā in hoc q̄ non p̄ot in mēbra diuerſa ſpē̄ vlter⁹ diuidi:ſz eiuſdez forme eſt quelz ps q̄titatiue accepta cuz ſuo toto ex quo p̄z.q̄ in mēbris cōſilib⁹ nō eſt repire diuerſitatē forme ſine ſpē in partib⁹ ipſar̄:ꝛ ex hac rōne ꝓſilia dicant̄. ¶ Statim ſeq tur ps in qua oſtendit dr̄iaz que in mēbris ꝓſilib⁹ cadere p̄ot intēdēs q̄ ipſa mēbra ꝓſilia quātū ad ptes cōponētes diſtinguibiles ſil̄iuz ptiū ſenſu p̄terq̄ in venis:ꝛ arteryis: in qbus inuenit̄ manifeſta diuerſitas cauſata ex villis:ꝛ pānic̄lis diſtinguibilib⁹ manifeſte p̄ ſenſuz ſic̄ ipſe in libro de indicatiōe anathomie patefecit.ꝛ h̄ diuerſitas quā hic tangit nō tollit qn vene ꝛ arterie ſunt mēbra ꝓſilia p̄m p̄mū modū quē dixim⁹.i.q̄ quelz iſtaz quātitatiue acceꝑta.ſ.cū oibus cōponētibus tot⁹ ſit eiuſdē forme:vel ſpēi cū toto.ſz hec diuerſitas accipit̄ ex ptibus cōponētib⁹ totū que diuerſitas formalis nō eſt:ſed ſolū diſpōnis mālis:ſic̄ dicimus q̄ arteria cōponit̄ ex duabus tunicis:q̄ tñ ꝓſiles ſunt in forma.aut ex villis vni⁹ formetñ alr̄ ꝛ alr̄ ſituatis: ꝛ hec diuerſitas neceſſario cōſiderat̄ hic:qñ iſta diſponit mēbrū ad recipiēdū aliquo mō būoꝛē ſupueniētē que cā eſt mal.cōple.di.in ſtatua gdē ex vno vel ex vna ſpe metalli ꝓſtituta p̄ſt eſſe diuerſe tunice vel diuerſe liniationes in vna pte p̄m longitudinē ꝛ latitudinē:nihilominus tam interiozes q̄ exteriozes tunice:ꝛ ſil̄r taz latitudinales q̄ alie ſpēs ſeu margines erūt ex auro:ꝛ argēto ita q̄ totū erit aureū:vel argēteū.vñ ſpēs erit vna:mālis aūt diſpoſitio q̄tū ad ſitū alia ꝛ alia:ſil̄r in ꝓpoſito. ¶ Tūc ſequit̄ alia ps in qua oſtendit diuerſitatē inter mēbra quantū ad ſpatia reperta in eis.p̄mo tangens ꝓueniētiā ꝛ dr̄iaz ſil̄:intēdēs q̄ in libro de anathomia oſtēdit q̄ intra ſubaz mēbroꝛ:taz ſil̄iuz q̄ officialiū ſunt foramina.i.receptacula plurima:ſz differunt in B̄:q̄ plura:ꝛ maiora ſunt ꝛ manifeſtioza intra mēbra officialia abſolute accepta q̄ in ꝓſilib⁹ acceptis abſolute:vel indefinite:ꝛ hoc ideo dictū eſt:q̄ vbi dicit in aliquo cōſilī repiunt̄ receptacula ꝓſilia receptaculis mēbroꝝ officialiū.i.valde manifeſta ſenſui:ſic̄ in oſſe:ꝛ in cute. Deinde hēm⁹ dicētā:cām aſſignat intēdēs q̄ cā ꝓp quā illa receptacula i q̄buſdā mēbris ſūt manifeſtioza:ꝛ i q̄buſdā minime eſt duricies:ꝛ mollicies mēbroꝝ:qñ in mollibus:vt dicit vna ps cadit ſupra aliā:ꝛ altera ad alterā iclinat̄ coopiens eā ſenſui occultās:in ſiccis ẋo ꝛ duris membris fit eẽrio pp̄ dr̄iā cām ſic̄ ſenſui manifeſtū eē dicit:ad extremū in cōcauitatib⁹ oſſiuz:ꝛ h̄ q̄ in illis:vt dicit manifeſte vidim⁹ exiſtere ſiue ꝓtineri aliq̄d diuerſuz ab oſſe ſiue oſſis q̄litatib⁹.ſ.hūiditatē al.ꝛ groſſaz p̄ quā appꝛopinquat ad ſilitudinē oſſis:ꝛ ex h̄ dr̄ ꝓparata bis oſſib⁹:vt nutriant̄ ex ipſa.eſt g̃ rō talis ſua.ſ.q̄ illud h̄z manifeſtā ſenſus cōcauitatē q̄ manifeſte ad ſenſuz ꝓuenit aliq̄d diuerſuz a ſe:oſſa ſunt h̄:vt p̄z p̄ illā hūiditatē q̄ cōtinet̄ in eis. ergo ꝛc. ¶ Tunc ſegt̄ illa ps in qua rñdet tacite qōni:ga enim dixit pauloante q̄ foramina ſiue pozi cutis ſūt ſenſui manifeſti:ꝛ foꝛſitan quereret aliqs qūo ſit h̄ verū:ideirco nos remittit ad libr̄ū de cōplonib⁹.vbi in ſcōo de gnōne piloꝝ loquēs oſtēdit qūo in cute pueniāt pozi:q̄ in q̄daz ꝑte coꝛpis ſicut in capite ſupcilys palpebris ex intentiōe nāe:ꝛ opere formatiue:in his aūt ptib⁹ ex neceſſitate vaporis egredientis ex gb⁹ ibi oſtēdit̄ q̄ pozi cutis capitis efficiunt̄ ſenſui manifeſti. ¶ Tūc ſegt̄ ps vltima lectiōis in qua ꝓpoſita applicat ſupra dicta dicēs q̄ neciuz erat illa p̄mittere:vt p ipſa verificet̄:qō iam narraturus eſt poſt.

¶ Caplm tertiuz in quo determinat cōem eēntiam male cōplexionis diuerſe:ꝛ docet cōmuniter diſtinguere ſpecies eius.

Unc aūt opz:vt ad intentionē malitie ꝓpl̄onis pueniam⁹ diuerſe:ꝛ narremus q̄ ſit eius nā:ꝛ p̄z quot modos pueniat. Et nos gdē iam in his q̄ ſunt p̄miſſa diximus q̄ in ptib⁹ coꝛpis in quo accidit malitia ꝓpl̄onis diuerſe:nō eſt ꝓpl̄o vna:qñ h̄ eſt cōe:ꝛ pticipatiuū oī malitie ꝓpl̄onis diuerſe. ¶ Eius autez ſpēs ſequūt̄ nāz coꝛpoꝛis:in qb⁹ fiūt.euēt⁹ nāq̄z malitie ꝓpl̄onis diuerſe in carne nuda eſt p̄ter euētū ipſi⁹ in lacerto ſic̄ eſt:ꝛ vnuſq̄ſq̄z eoruz exiſtit p̄z modū aliū a mō p̄m quē alter exiſtit. ¶ Caplm.iiij.in quo ponit qual̄ gñat mala cōplexio diuerſa calida cuz materia in muſculo. ¶ Inde eſt q̄ cū in muſculo cal̄a effūdit̄ ſupfluitas tūc maiozes vene q̄ in ipſo ſūt pulſatiles:ꝛ nō pulſatiles iplent̄ p̄rio:ꝛ extendunt̄: deinde poſt illud ille q̄ ſūt miozes:ꝛ inceſſanter ꝓcedit ſic donec ad miozes pueniat̄ venas. Cū g̃ ſupfluitas illa in illis redundat venis:ꝛ eā nō ꝓtinent:effluit aliq̄d ex oꝛificijs illaꝝ venaꝝ:ꝛ reſudat ex ea aliq̄d:ꝛ egredit̄ ex ipſo coꝛpoꝛe venaꝝ:poſtq̄ g̃ fluxerit illud iplent̄ foꝛamina q̄ iter p̄ria exiſtūt mēbra illa ſupfluitate donec illa accidat calefieri:ꝛ būectari vndiqz ex illa būiditate quā ꝓtinēt. Per mēbra aūt p̄ria in h̄ loco itelligi volo neruos ligamēta:ꝛ pānic̄los:ꝛ carnē:ꝛ añ h̄ ipſas venas pulſatiles: ꝛ nō pulſatiles:in qb⁹ iam ꝑprie dolor p̄rimo accidit p̄m modos diuerſos. Et illud iō qñ ſupfluitas q̄ i iterioꝛib⁹ caꝝ ꝓtinet̄ calefacit eas: ꝛ extendit:ꝛ diſrūpit:ꝛ ſupfluitas q̄ eſt extra eas calefacit eas:ꝛ coarctat:ꝛ ꝓſtringit:ꝛ grauat. Alioꝛ ẋo mēbroꝝ q̄dā nō facit egrotare niſi calefactio tm̄:ꝛ q̄dā nō facit pati niſi coarctatio tm̄:ꝛ q̄dam eoꝝ egrotare faciūt vtreq̄z res ſil̄. Et hec qdem egritudo dr̄ apud grecos flegmon q̄ eſt ap̄a calidū:ꝛ eſt malitia cōplonis diuerſe accidens lacerto:ꝛ illud ideo qñ ſanguis q̄ eſt in ipſo iam calefactus eſt:ꝛ euenit ei ſimilitudo ebullitionis:deinde calefiunt

primo ꝑprie eius calefactione corpora venaꝝ pulsatilium: ⁊ non pulsatilium: postea omnia que sunt extra eas ex eis in quibus continetur donec ipsum submergat.

DEterminata pte in q̃ Hal. explicuit membroꝝ disp̃ones: ⁊ diuersitates quãtũ ꝓposito ꝓuenit: ꝓcter accedit ad ꝓsequendũ itentũ. ⁊ ꝓmo resumit ipm plenꝰ explicãs: vel aperiẽs quãtũ supius in fine ꝓhemij. Scõo ẽo ꝓsequit ibi statꝫ [⁊ nos iaꝫ qdem.] In pte q̃ ꝓma hoc intẽdit. s. q̃ cũ iã declarauit sic̃ imediatẽ ex qbus aliq̃ subsequẽtia verificant iaꝫ. nũc ꝑncipaliꝫ ꝑcedit ad intẽtionẽ mal. cõplo. diuer. ⁊ est supra hoc intẽtio. s. vt narret qd sit nã eius: ⁊ quot modis ꝓuenit in gñe: tũc in sequenti pte ꝓsequit̃ ista duo: ⁊ ꝓmo ꝑm: 2º 2m ibi [inde est q̃ cuꝫ in musculo] In ꝓma q̃ pte ostẽdit vlr qd sit nã mal. cõplo. diuer. quãtũ ad genꝰ. in 2ª ẽo quãtũ ad spẽs ibi [eiꝰ aũt spẽs.] Ad euidentiã aũt eoꝝ que hic dicunt opꝫ intelligere q̃ genꝰ mal. cõple. diuer. dr̃ h̃ ipsa q̃litas innãlis que mẽbrũ alterat sicut caliditas: ⁊ fri. ⁊c̃. Spẽs aũt dr̃ gradus illius q̃litatis: quẽ causat diuersitas mẽbroꝝ suscipientiũ illã qualitatẽ sicut frigiditas in osse aut in carne ⁊c̃. Dicit q̃ in pte ꝓma q̃ iaꝫ supius dixit: qꝫ in oi pte corpis in q̃ est mal. cõplo. diuer. nõ est vna cõplo imo hoc est gñale: ⁊ ab oi mal. cõplo. diuer. ꝓceptibile. s. q̃ vbicũq̃ est mal. cõplo. diuer. sunt due cõplones in gñe. s. inãlis qua mẽbrum alteraꝫ: ⁊ nãlis que resistit alterationi. hoc eniꝫ dixit supius vbi assignauit dr̃iam iter equalẽ ⁊ diuersaz. Ex hoc q̃ ⁊ superi dictis iaꝫ insinuat nobis diffõnem mal. cõplo. diuer. in gñe: qñ est qualitas innãlis actu alterãs mẽbrũ: ⁊ corrũpens eius nãlẽ cõplonẽ. hec aũt ꝓsideratio ptinet ad ingeniũ sanitatis. ⁊ ad hoc aũt ad qõ hec scia ordinat nõ ꝑdest nisi ad cognoscendũ vtutẽ cãe salubris: que cognitio facillima est: ⁊ multũ vulgaris: sed mensurare vtutẽ eẽ salubrẽ hoc est difficile. ⁊ artificiale egẽs estimatione que regulatur ꝑ ꝓsiderationẽ eoꝝ que a pte mẽbri patiẽtis occurrũt: sicut in ingenio sanitatis pfecte hꝫ oñdi: vnũ aũt de illis q̃ regulãt illud ex pte mẽbri est eiꝰ cõplo. Propter h̃ igitur Hal. in sequẽti pte spẽs mal. cõplo. diuer. docet differẽ ter attendere fm diuersitatẽ cõplonis mẽbroꝝ: intẽdẽs q̃ cuius oẽs mal. cõplo. diuer. ꝓueniãt in eo qõ dictũ est: tñ fꝫ ꝓsiderationẽ medici ordinãtis suas ꝓsideratiões ad opus specificant̃ dr̃ie ipsarũ quantũ ad mensurã seu gradũ causatũ a diuersitate cõplo. mẽbroꝝ: ⁊ ideo dicit q̃ spẽs mal. cõplo. di. secant̃. i. multiplicant̃: ⁊ diuersificant̃ fm nãꝫ. i. fm cõplonẽ membroꝝ in qbus sunt: qõ manifestat exemplo dicẽs q̃ euẽtꝰ. i. mensura seu gradus formalis ꝓstituẽs malã cõplonẽ in carne simpliciali ꝰ est ab effectu eiꝰ in lacerto: ⁊ qꝫ oẽs lacerti nõ sunt vnius ⁊ eiusdẽ cõplonis: eo q̃ vnꝰ alio ꝓtinet plus carnis simplicis: ⁊ minꝰ ꝑ villis. vz. nerualibꝰ: aliꝰ ẽo fm q̃ exigit vniuscuiusq; laboꝝ interius. iccirco dicit q̃ in ipsis lacertis quãtũ ad ꝑdictã diuersitatẽ vnꝰ ab alio differt. huiꝰ cã est. qꝫ qõ in alio recipitur fm aptitudinẽ recipiẽtis rei recipiẽtis. Non est q̃ poꝫ: vt in equalibꝰ tpibus mẽbra resistãt equaliꝫ seu eq̃li vtute alterãtibꝰ causis: q̃re ẽt segtur: nec equalis poterit eẽ receptio q̃litatis innãlis in eis. sic igit̃ postq̃ explicuit Hal. primũ qõ dixit se velle oñdere: ⁊ intẽdere generaliꝫ mal. complo. diuer. fm nãm eius. Tunc segtur ps. s. i. de est q̃ cuꝫ in qua 2º ostẽdit. s. modos: ⁊ cãs gñationis ipsi: ⁊ ꝓmo facit. in mal. ꝓplo. diuer. que est sine ꝺrietate. 2º ẽo in ea que est cũ ꝺrietate ibi [Et multi qdẽ illoꝝ qbus euenit illud ⁊c̃.] Iterũ in ꝓma facit ꝑncipaliꝫ duo: qꝫ ꝓmo agit de gñatione mal. cõplo. diuer. ꝑticulari siue in vno mẽbro. 2º ẽo de vlique toti corpis est ibi [Cũq̃ calor sanguinis ⁊c̃.] Itez aũt in pte ꝓma facit duo: qñ ꝑ gra exẽpli oñdit gñationẽ mal. cõple. diuer. ca. ⁊ bu. in musculo: ⁊ cãm illi. 2º oñdit diuersam eiꝰ terminationẽ ibi [⁊ impole qdeꝫ] Est eniꝫ necessariuꝫ ad plenã cognitionẽ mal. cõplo. diuer. cognoscere ex qbus: ⁊ qñ: ⁊ ꝑ qd gñatur: ⁊ ẽt q̃diu durat: ad hoc vt suaꝫ operationẽ sciat medicꝰ regulare ꝓcipue cũ inequali ⁊ diuersa nõ eadeꝫ ꝑ oia forma seruet̃ operandi sicut in ingenio sanitatis pfecte ostẽdit̃: ⁊ inferiꝰ ꝑ bonitatẽ doctrine iungemus. Impole est aũt vt sciatur q̃diu durat aut est: nisi cognoscat̃ terminꝰ siue durationis: ⁊ ideo necessariũ est hoc scire ⁊ distinctiuis signis cognoscere: ꝑ q̃ Hal. subiũgit hic inde doctrinã. Itez in pte ꝓma facit duo: qñ ꝑ ostẽdit gñationẽ male cõplo. ca. in musculo quãtuꝫ ad cãs mãles. 2º ẽo exẽplificat eius cãm efficientẽ ibi [Et illud ideo qñ supfluitas.] Et in ꝓma iterũ pte duo facit qñ ꝑ docet gñationẽ flegmonis. 2º ẽo verificat sua dicta remouẽdo dubitatiões que possent occurrere circa ea ibi [Per mẽbra aũt ꝓma ⁊c̃.] Qz q̃ in pte imediate ꝓcedẽti diximus in musculo gñari mal. cõplo. diuer. exẽplificãdo segtur: infert inde est ⁊c̃. quasi dicat. sic fit cũ musculo calida effundit̃ supfluitas. i. supflua quãtitas sanguinis adeo. s. vt oẽs concauitates: ⁊ spatia que in eo reperiunt̃ tam magna q̃ parua replent̃ ꝑ ordinẽ necesse est ipm musculũ vndiqꝫ. i. in oibus ptibꝰ eius calefieri ⁊ humectari superflue inaturaliꝫ: ⁊ excellenter adeo: vt mal. cõplo. diuer. formaliter ꝓstituat: exinde q̃ in sequenti verificat ꝑ effectũ. Post tũ remouet dubitationẽ potẽtẽ oriri circa dicta exponẽdo scipm: 2º verificat suppositũ ibi [In qbus aũt ꝑprie.] Quia igitur pauloante dixim q̃ qñ supfluitas sanguinis egreditur ex ipso corpore venaꝝ iplent̃ foramina que iter mẽbra ꝓma assistũt ne ꝓpter hoc dictũ sumãt alig occasionẽ dicẽdi venas nõ eẽ mẽbra ꝓma: vel dubitet circa hoc exponit se dicens q̃ itelligit ꝑ mẽbra ꝓma nõ tñ ea que ꝓstituũt subaz musculi sicut sunt neruus: pãniculus: ⁊ caro: vel ꝓstituunt̃ ab eo: vt ligamẽta: sed ẽt venas taz pulsatiles q̃ nõ pulsatiles que nõ sunt de cõpone ipsi. sed sunt sicut q̃dam riui afferẽtes ei mãm nutrimẽti. illõ eniꝫ est de cõpone ⁊ subaz mẽbri sine quo negt: ⁊ cũ quo sufficit exercere opõnez illã ad quã naturaliꝫ est ordinatũ. Musculus aũt naturaliꝫ est ordinatꝰ ad mouendũ motu volũtario mẽbruꝫ aliqõ ꝑ sui laxationẽ: ⁊ ꝛctionẽ. Ad hoc aũt sicut est in iuuamẽtis mẽbroꝝ ostendere sufficit cõpositio ⁊ textura facta ex villis neruoruꝫ: ⁊ carne simplici: ⁊ pãniculo circũuoluẽte h̃ duo nec ad h̃ piguedo est necessariꝫ nec cutis nec os nec chartilago nec glandula nec vena pulsans nec geta nec a subaz eiꝰ trahũt originẽ. Et exinde est ẽt: qꝫ h̃ vbi de musculi loquitur passione nõ facit mentionẽ de pinguedine ⁊ ossẽ ⁊ chartilagine: ⁊ glãdula ⁊ cute: qꝫ ad ipm nec referunt̃ nec ad effectus eiꝰ sicut ligamentũ nec vt cã passionis eiꝰ sicut vene: ⁊ h̃ sub ligamẽto chordã etiã cõprehendit: sicut in 2º techni: ⁊ in alys pluribꝰ locis: ⁊ cũ ligamentũ sit duplex. s. ligamentũ quo ossa cõiunguntur: ⁊ ligamẽtũ cuꝫ quo lacertꝰ cõiungit̃ ossi musculi. Intelligẽdũ est q̃: qꝫ de 2º fit ꝓncipaliter hic sermo. Post hoc aũt qꝫ in pte ꝑcedenti suppositum: q̃ sanguis imoderate replens lacertũ calefaciat ⁊ humectet adeo excellẽter: vt nihilominꝰ informet̃ mal. ꝓple. diuer. in oibus cõtentis in eo: verificat hoc ꝑ effectuꝫ mal. cõplo. diuer. siue ẽt per diffõnem ipsi ꝰ superi ꝰ datã. Circa qõ ꝓmo facit hoc: 2º cõcludit intẽtionẽ nominãdo morbũ fm grecos: ⁊ nois interpretationẽ subiungẽs ibi [hec qdeꝫ egritudo ⁊c̃.] Est aũt rõ sumpta ab effectu caloris musculus dolet manifeste: ⁊ quantũ ad iudiciũ sensus patientis dolor: hꝫ fm ꝑus: ⁊ posteriꝰ cõis est oibus mẽbris: vt superius referri diximus ad musculũ. Predictis q̃ modis mu-

Quid sit genꝰ ⁊ q̃ spẽs male cõplonis diuerse.

Diffõ male cõplonis diũse.

Ligamẽtũ duplex.

sculus patiť ꝑm istas ptes oēs aut solonez ꝓtinuitatis aut mal.cōplo.diuer.aut vtrūq;qñ sicut inferi⁹ docebit nulle alie sunt cāe doloris nisi iste due.huⁱ⁹ rōnis ꝑmissas insinuat ꝑ hoc q cōplonē ab eis illatā manifestat rōne cōuenienti ꝯsiderationib⁹ medicine que habenť de iudicio sanitatis dispōnis corꝑis:ꝛ effect⁹ cārū illi⁹ dispōnis:qñ talia iudicia semp danť ꝑ ꝯsiderationē eorū que sensui.ꝛ recte estimationi de reb⁹:quarū fit mētio vicini⁹ appꝛopinquat:suppositio,ſ.q hoc mō hec cōsideratio regulet.oñdit Hal.cās pp quas mēbꝛa que ad musculū dicta sunt referri dolorē patianť dicens ꝑmo taꝛ de venis pulsatilib⁹ q̄ non pulsatilib⁹ que ꝑꝛie iter ceteras ptes musculi ꝑmo patiū tur dolorē:ꝛ ꝑm estimationē recte habitam patebit:qꝛ pp solonem ꝓtinuitatis:ꝛ pp mal.cōplo.diuer.saltē cali.patiū tur dolorē in ꝓposito.ſ.in flegmone.nā cū supponiť ꝫ q in quātitate moderata san.rectū est estimare:ꝛ ēt ꝓnter iudicare q sanguine intra ꝓtento:ꝛ fumo ꝛ ibidē imoderate multiplicato:ꝛ insufficiēter expirāte disrūpuntur vene.i. soluiť eorū ꝓtinuitas per extensionē:adeo vt pp hoc possint māifeste dolere sicut rectū est estimare q humiditas que extra:eas taꝛ imoderate ꝓfluxerit:ꝛ fact⁹ est ei⁹ fluxꝰ innālis q soluit eoꝛ ꝓtinuitatē ꝓstringēdo.i.coadunando partē ipsarū imoderate:ꝛ coarctādo.i.imoderate applicādo ad alia mēbꝛa maxime dura grauādo.i.pondere cōꝑi mēdo.silr rectū est ꝛ rōnabile estimare q taꝛ san.int⁹ content⁹ q̄ extra dilapsus pp excessuꝛ sue caliditatis possit dolorē manifestū cāre in ipsis calefaciēdo ipsas imoderate. Sensuꝛ eniꝛ hñt sufficiēter ad ꝓcipiendū excessuꝛ illi⁹ distēperantie. ¶ De alys aūt mēbꝛis dicit q supple ꝫ illud q manifesti⁹ est recta ꝛ rōnabili estimatiōe aliq̄ sunt que nō manifeste dolēt nisi ꝑpter supfluā calefactionē sic pāniculus:de eo eniꝛ nō possūm⁹ dicere q exteriori cōꝑimēte:vel coarctāte dissolutionē cōtinuitatis icurrat:qñ non est tale cōꝑimēs extra ipm q ad ꝫ sufficiat nec est rectuꝛ estimare q pp distensionē rūpatur:qñ talis distensio nō pōt fieri nisi in vasis in qbus ꝑmo ꝛ vehemēter imoderata repletio pōt sensibilr reperiri.ꝫ aūt invenis solum estimatio cernit cē:sed cū sensuꝛ habeāt fortē rōnabile est dicere q doleāt pp caliditatis excessuꝛ. Aliqua ℞o vbi dicit scilꝛ que solū pp coarctationē dolēt sicut est rectū estimare de ligamēto supradicto.ipsuꝛ eniꝛ qꝛ valde modici sensus est nō dolet nisi patiať a fortissima causa doloris:ꝛ ista est:que soluit ꝓtinuitatē:nō est aūt rectū estimare de ipso sicut ēt de alys a venis dixim⁹ que ꝑ extensionē disrūpuntur.ꝛ ideo pp coarctationē qua ad os vehemēter ipellitur dolere dicetur:de carne ℞o ꝛ neruis recte est iudicare q egrotēt.i.doleāt per vtrāq; cāz. ¶ Nos igiť ex bis q qñ musculus ꝑm oia cōponentia ei⁹ patiť mal.cōplo.diuer.ſ. ad minus calidā. Possūm⁹ ēt dicere q Hal.ꝑbat intentū per diffinitionē mal.ꝑple.diuer.vt sit rō quā intendit talis oē mēbꝛ qō patiť qualitatē innālē actu alterātē ipm:ꝛ coꝛrūpentē ei⁹ nāleꝛ cōplonē patiť mal.cōplo.diuer.musculus in flegmone patiť innāleꝛ:ꝛ extraneā caliditatē actualē ꝛc.ergo hꝫ ꝑpositū. Duius aūt rōnis maioꝛ ex se manifesta est:sed minoꝛē ꝑbat per effectū:vt dictū est. ¶ Ex ꝑdictis ergo ꝛcludit intētū ac si diceret.iā ex bis manifestū est q hec egritudo que apud grecos dꝫ flegmon:qō est vl interꝑetať apostema calidū vel inflāmatū cuꝛ est mal.cōplo.diuer.accūs lacerto:ꝛ qꝛ calida manifestioꝛ est q̄ hūida.ideo gra exēpli poti⁹ eā nominat. ¶ Post hec aūt segť pars in qua huⁱ⁹ mala cōplo diuersa ostēdit inquātū caliest cām efficientez:qꝛ mireť aligs qūo san.q tēperat⁹ est per nām generet excessuꝛ caliditatis:ꝛ ꝓpterea dicit q ꝫ fit ideo:qꝛ san.q est in lacerto nō remanet in ꝓꝑio tēperamēto:imo calefact⁹ excellēter adeo:vt quasi ferueat.deide idest pp hoc calefiūt supple excellēter mēbꝛa:qꝛ in musculo reperiunť ꝑmo circa calefactionē san.supple excellēter calefiūt vene.postea oia alia mēbꝛa.supple que sunt extra ipsas venas eis iquātū mēbꝛis in qb⁹ ꝓtineť ſ.musculus.i. cōposit⁹ donec ipm submergat.i.donec ipm tota cōꝑhēdat.Sic ergo itendit q supflua ꝛ innālis calefactio sanguinis est cā supflue calefactionis musculi.cām aūt supcalefactionis sanguinis nō explicat ꝫ sufficiēter insinuet:sꝫ opꝫ eā accipere ex.ꝫ.de ingenio sanitatis.vbi dꝫ q in flegmone san.sua multitudine supflue coarctat⁹ in musculo cū calidus sit valde calidioꝛ efficiť duplici rōne:qꝛ cū pozi pp imoderatā san.quanti tatē coarctanť:ꝛ claudunť seu opilā tur:nec fumi calidi gīati excludi valeāt sufficiēter.q̄re coarctati inflāmant:ꝛ quasi feruere faciūt sanguinez:nec aer frigidus liberū hꝫ igressum:q ab arterys ad refrigerāduꝫ attrahiť:ꝛ sic cū calefiat a fumis coarctatis ꝛ retētis:ꝛ exterioꝛi frigiditate nō tēperet:facillime suum tēperamentuꝫ amittit:ꝛ ad excessum caliditatis ascendit.Ex ꝑdictis ꝑ tria colligiť.ſ.q cā mālis mal.cōplo.diuer.in flegmone est superflua quātitas sanguinis imoderate replētis oēs musculi ptes.efficiens ℞o est ebullitio:vel inflāmatio san.causata a fumo superflue retento ꝛ coarctato.

Pāniculus nō paūt nisi pp malā cōplexionē.

ET impole quidem est quin res ad vnū duoꝛū modoꝛuꝫ pueniat:aut vt vincat supfluitas que in lacertū effundiť:ꝛ coꝛrūpat coꝛpora in qbus vincit:aut vt vincať illa supfluitas:ꝛ redeat lacert⁹ ad dispōnez suā nāleꝛ. Pono itaq; q supfluitas vincať:cuꝛ incipere ab eo qō ē bonū sit meli⁹ ꝛ laudabili⁹. Dico q sanitas erit tunc ꝑm vnū duoꝛū modoꝛ:aut vt resoluanť oēs humiditates que effuse sunt in lacerto:aut vt decoquanť:sꝫ laudabilioꝛ duarū sanationū est:que ꝑm resolutionē erit:decoctionē ℞o sequenť due res necessario:quaruꝫ vna est generatio saniei:altera est collectio:ꝛ collectio qdem qñq; in maioꝛi foraminum est viciniꝛi loco:ꝛ minoꝛis timoꝛis:ꝛ hec est collectio laudabilioꝛ:ꝛ qñq; est in maioꝛi foraminuꝫ ꝓpinquioꝛi loco:sed foramē illud non est paruꝰ timoꝛis:aut est in foramine pui timoꝛis: sed non est maius foraminū neq; ꝓpinquum. ¶ Qꝛ si fuerit illud in ptibus stomachi laudabilioꝛ erit collectio que erit in amplitudie que in interioꝛib⁹ eius existit:ꝛ ad quam ꝑm plurimuꝫ fit saniei eruptio. ¶ Collectio ℞o que fit sub sypbach est mala. ¶ Et cū fuerit illō in ꝓtibus cerebri tūc collectio in duob⁹ vētriculis eius anterioꝛib⁹ erit laudabilis:sꝫ collectio sub duab⁹ matrib⁹ cerebri:ꝛ in ventriculo q est in posterioꝛib⁹ cerebri facta ē illaudabilis:ꝛ prava. ¶ Exiturarū aūt que fiūt in ꝓtib⁹ costaruꝫ eruptio erit ad amplitudinē pectoris.ꝛ exiturarū:que fiūt in lacertis;eruptio erit versus cutē ¶ Sed exiturarū que fiūt in viscerib⁹ eruptio erit aut ad venas:q̄ sunt in eis pulsatiles:ꝛ nō

pulsatiles:

pulsatiles:aut versus pãniculuz qui ꝓtinet ea: ꝛ est eis sicut cutis. ¶ Qz si supfluitas vincat mẽbza tunc manifestũ est q opz ex dño malitie cõplonis in eis: vt ipsoruz destruaꝫ opatio ꝛ corrũpatur ꝑm rpis longitudinẽ. Sed principiũ quietis egritudinis ab eis erit cũ assimilabunt rei que resoluit: ꝛ transmutat ea. Et illud est qm̃ in mẽbris nõ accidit dolor vel passio cũ ipsoꝝ cõplo integre pmutata est. Sed in dispõne pmutationis eius sicut iaz narrauit de eẽ ei⁹ admirabilis Hippo. vbi dixit q dolores non fiũt in membris nisi in dispõne alterationis eoꝝ ꝛ corruptionis: ꝛ exitus ipsoꝝ a naturis suis. ¶ Et vnũqq̃z qdez corpoꝝ nõ alteraꝫ: ꝛ egrediꝫ a nã sua ꝛ corrũpitur nisi calefiat vel infrigideꝫ: aut humecteꝫ: aut exicceꝫ: aut ei⁹ cõtinuitas soluaꝫ. Jn malitia aũt cõplonis diuerse ꝓpterea q mẽbrũ calefit aut infrigidaꝫ ꝓprie illud. ideo qm̃ he due q̃litates sunt fortioris opationis q̃z alie q̃litates. Sed iaz fit illud ꝓpterea q mẽbrũ desiccaꝫ: aut humectaꝫ in fame: ꝛ siti: ꝛ accidit passio in fame ꝓp penuriaz substãtie ficce: ꝛ ꝓp penuriã bũiditatis in dispositione sitis. ¶ Luz aũt in mẽbro fit opatio ab eo q ipsuz pungit/aut corrodit/aut extẽdit/aut coarctat/aut disrũpit: tunc euent⁹ passionis est ꝓpter solutionem continuitatis.

Alie mẽbroꝝ.

Hal. generationẽ mal. ꝓplo. diuer.

POst q̃z docuit sci licet flegmonice in lacerto: ꝛ quo ad moduz: ꝛ quo ad cãs: segtur pars in qua determinis eius subiũgiꝫ. circa qõ ꝑ exẽplificat mẽbra diuerse terminatiõis flegmonis in genere. zᵒ xo mẽbra diuersitatis manifestãdo ꝓtractat ibi[pono itaq̃.] ¶ Jn parte g̃ ꝑma intẽdit q impoſe est quin flegmon ad vnũ duoꝝ terminoꝝ pueniat qm̃ mã eius que suis q̃litatib⁹ lacertũ alterat aut vincit ꝓtẽ lacerti aut vincit ab eis. Necessitas aũt huius ꝓnitie est: qz vtrũq̃z nõ ꝑõt eẽ vincens absolute respectu alteri⁹: nec eadẽ rõne vtrũq̃z victũ nisi vtrũq̃z cessaret ab actione sua qõ est impoſe. ſ. q ꝛia approximata nõ agãt adinuicẽ. dicit g̃ q si mã flegmonis vinceret ꝓtes lacerti: ꝛ mẽbra in que agit: termin⁹ flegmonis aut illi⁹ mal. cõple. diuer. erit corruptio victoꝝ. si aũt vincaꝫ termin⁹ erit sanitas siue restitutio lacerti ad sanitatẽ. ad alterũ igiꝫ duoꝝ terminoꝝ hz puenire mala cõple. diuer. ꝛ in eis finiꝫ: qz ampli⁹ non est: aut qz penit⁹ euanescit: ꝛ nõ remanet aliqua mala ꝛple. sicut qñ mẽbꝝ sanaꝫ: aut si remanet: nõ tñ diuersa sicut qñ ad corruptionẽ ꝓducitur. ¶ Post hec ꝛo ista duo mẽbra terminationis ꝓtractat in ꝑmo ꝑᵐ. zᵒ alterũ zᵐ ibi[q si superfluitas vincat.] Jn ꝑma ite ꝛ pte: qz modus sanationis in flegmone mẽbri nõ est vn⁹: cõfidit diuersitatẽ illoꝝ mẽbroꝝ: ad hoc vt medic⁹ plenã habeat notitiaz mal. cõplo. quantũ ad ei⁹ terminationẽ. Doc eniz est necessariũ ei ad regulationem sui operis. nisi eniz cognouerit: qñ cessãt vel sciaꝫ mala cõple. diuer. Aliter nescit qñ cessare hz ab applicatione cãruz salubriũ respicientiũ illã malã cõplonem diuer. aut qual⁹ opus ipm sit pmutandũ. Circa hanc igiꝫ ꝓtem Hal. ꝑmo eligit illud mẽbrũ de quo ꝑmo intẽdit agere ordinẽ ꝛ ẽt ei⁹ rõnem assignat. zª xo subdiuidit ipsum ibi[Dico q sanitas.] Tria ꝑme ꝓtis pz: ſz in zª enumerat diuersitatẽ cadentem in illo mõ terminationis. Scõo xo mẽbra illi⁹ diuersitatis ꝓtractat ibi[ſz laudabiliora.] Jn ꝓma igiꝫ ꝓte itẽdit q mẽbꝝ qõ sanaꝫ a flegmone ꝛz hãc fore mã intelligendũ est de q̃liber alio aꝑate põt sanari altero duoꝝ modoꝝ in genere. ſ. aut vt mã aꝑatis in lacerto contẽta penit⁹ resoluaꝫ. i. insensibiliꝫ euacueꝫ: aut decoquaꝫ. i. rectificeꝫ eius mã que est inobediẽs expulsiõi ꝓ digestionẽ: deinde post hꝫ qdem sensibiliꝫ expellaꝫ. ¶ Postea xo ꝓtractat ista duo mẽbra: ꝛ ꝑmo ꝑᵐ: zᵒ zᵐ ibi[Decoctionez xo ꝛc.] Breuiter g̃ se expediendo dicit q ex dictis modis sanationis laudabilioꝝ modus est ille q fit per resolonẽ. i. insensibilẽ euacuationẽ siue euaporationẽ. de q̃ nihil amplius dicit: qz in isto mõ sanationis nulla cadit diuersitas egens ꝓsideratione medico necessaria ad ꝓsiderationẽ sui operis. Sed verificaꝫ hec ꝓsideratio trib⁹ modis. Primo quantũ ad cãm efficientẽ qm̃ in isto mõ sanationis cõparatione alteri⁹: virt⁹ expulsiua fortissima est: ꝛ calor nãlis vel potẽtissimus que sũt efficiẽtes cãe resolonis mãe apostematis. Scõo xo verificaꝫ quantũ ad cãm mãlem: qm̃ hec mã min⁹ est nãe cõtraria ꝛ magis est obediẽs actionibus eius. Tertio verificaꝫ quãtũ ad effectũ: qm̃ in isto mõ sanationis nulla timeꝫ lesio in aliquo mẽbro. in alio xo fit quẽadmodũ Hal. statiz inferi⁹ exẽplificabit. ¶ Si qs aũt obyciat di. q Hal. 3⁹ de crisi docet terminationẽ febriũ putridarũ que fiũt sine manifesta euacuatione eẽ suspectas: ꝛ nõ absolute laudabiles: g̃ a sili in ꝓposito: dicẽdũ q non est sile. in putridis eniz febrib⁹ põt fieri pmutatio ab eisdẽ ad aliuz morbũ eque periculosuz aut plus. ſ. ad ethicã. ois eniz putrida: ꝛ ẽt ephemera: via est in ethicã: sicut pz ex doctrina Hal. inferi⁹ ꝛ ẽt in de ingenio sanitatis. ne g̃ erret medicus: sicut plures errauerũt ante ipz: ꝛ ẽt hodie errãt multi ꝓp patiẽtis iudiciũ: q ꝓfiteꝫ se nõ sentire inflãmationẽ alicuius febris. dicit Hal. talẽ terminationẽ putride febris esse suspectã ꝑ ipm in eodẽ libro. planũ est aũt q illa pmutatio illaudabilis est. si eni medicus attẽdat solũ ꝓfessionẽ patientiũ reget eos vt qualescentes. qz soluz de debilitate ꝙquerunt: ꝛ significant in ꝑma specie ethice eẽ qõ cẽt eis valde nociuũ: ꝛ ideo ne decipiaꝫ medicus reddit eũ cautũ Hal. ibi in ꝑdicto libro: vt aiaduertat hãc pmutationẽ: ꝛ distinctiuis signis certificari curet an cessauerit inflãmatio: ꝛ ardor febris. sicut patiẽs ꝓfitetur ꝓp ꝑdictam pmutationẽ aut ꝑ resolutionẽ mãe insensibiliꝫ: que duo ꝑ certitudinẽ ꝓbabiliter cognoscet medic⁹: sicut ipse docet q ad minus duob⁹ signis. ſ. q̃litate corpis: ꝛ pulsu. si eniz supra pectus patiẽtis diu tenueris manũ: ꝛ senseris extraneũ ꝛ inaturalẽ calorẽ: vt. ſ. acutũ ꝛ pungitiuũ: scias putridã in ethicaz pmutasse: potissime si in pulsu inueneris ꝺrias innãles ethicã ꝺsignãtes. ſ. strictura/ꝛ duritiẽ ꝺsolitã/ꝛ velocitatẽ/ꝛ frequẽtiã. ꝛ hꝫ sig⁹: qz nõ deficiũt: docet attẽdẽ Hal. si aũt tẽperamentũ ꝑm pect⁹ inuenit: ꝛ ꝺrias nãles in pulsu: certũ est: qa non est lapsus in ethicã: nec tñ ideo certũ est adhuc vtruz oino a timore febris euaserit. posset aũt esse suspitio pmutationis ad aliaz febrẽ ꝓter ethicã: sicut qñ iterpolata mutaꝫ ad alias se. maiozis iterpolationis: vt tertianã: ꝛ tũc vsquequo poꝛissmus fuerit pñs pulsu ꝛ qualitate corpoꝛis nõ poterit hoc discerni: sed estimet hoc ex vrina: ꝛ granitate corpis aut doloꝛe vel tumoꝛe splenis: aut silibus accñtibus innãlibus: ꝛ ꝓp hoc ẽt: qz istud certis signis discerni nõ põt: iussit Dip. i regimẽto acutoꝝ post termiationẽ seregere patiẽtes duob⁹ diebus sicut antea regebantur. si tñ munduz inuenit medicus patientẽ ab oi accñte extraneo: maxime duob⁹ diebus elapsis post terminationẽ cogno-

Q̃ ꝛ ꝙre resolo materie ũt laudabiliꝛ ei⁹ coctiõs in aꝑatib⁹

Q̃ão terminatio febriz sine manifesta euacuatõe sit suspecta.

scit corpus ab ea fuisse sanatuz p resolonē:q modus sana/
tionis laudabilissim⁹ est pp cās supradictas:sicut ēt cōmē
dat ipm Hal.in de crisi dicēs:qz fit p fortitudinē virtutis:
z obediētiā māe in quātitate z qualitate:pp qō dicit vtplu
rimū in pueris:z adolescētibus fieri in qbus post termina
tionē iuenīt tēperamētū corpis z bonitas appetit⁹.z oiuz
ēt nāe actionū:sic igit pz q terminatio fe.putride p reso/
lutionē:ēt p Hal.inquātū in se laudabilissima est:sed quia
cessare pōt q̄ttū ad iudiciū patiētis ad min⁹ si pmutet:vt
dcz ē z sit eā pole pmutari:iō vt caut⁹ sit medic⁹ad euitā/
dum errorē z deceptionē.dicit Hal.terminationē eē suspe
ctā qñ fit sine manifesta euacuatiōe.Cū ℞o cōstat q nulla
est pmutatio facta nequaq̄ dicit eam esse suspectam:imo
laudabilissimā:vt dictū est.¶Si aūt dicat q idē pōt di/
ci de flegmone.oēs eniz sapiētes ꝓueniunt in hoc:z expe/
riētia ꝓfirmat q flegmon in sclirosim facillime mutatur
p resolutionē subtiliū partiū ei⁹:z p nimiā infrigidationē
in cute ꝓcreatā a medico:igit terminatio sua que nō fit pp
sensibilē euacuationē erit suspecta ad ꝓdictā pmutationē:
rōne cuius silr nō poterit dici laudabilis absolute.¶Ad
qō dicendū q nō est sic:qñ q̄uis hic pōt fieri pmutatio
supradicta:morb⁹tñ ad quē fit pmutatio nō latet sensui pa
tiētis:respectu cui⁹:vt dixim⁹:dz suspecta termiatio febris
putride insensibilr facta.sentit eniz infirm⁹ duritiē z pon
dus in particula patiēte:q̄uis cessauerit dolor z ardor:pp
hoc igit:qz nūq̄ terminatio flegmonis p resolonē pōt esse
suspecta respectu sensus patiētis absolute.laudauit eā Hal.
potissime:qz Hal.nō laudat eā absolute nisi ꝓut constat q
pfecte mēbrū liberat a morbo:qō ex verbis ei⁹ plane col/
ligit.nō eniz dicit laudabilioz duarū terminationū:sz lau
dabilioz duarū sanationū:significās qz illaz laudat termi
natione absolute p quā mēbrū perfecte sanat:qō gdē non
est:qñ flegmon in sclirosim pmutat.¶Deinde tangit 2m
mēbrū supradicte diuisionis.s.modū apātū sanationis qui
fit p digestionē siue decoctionē.Circa qō ꝑmo explicat ef/
fectus q ad decoctionez sequunt ad hoc vt manifestioz sit
gradus laudabilitatis iter istū modū z pmū:z silr vt perfe
cte sciat medic⁹ ad quē finē decoctio quenit siue terminū:
qō hic ꝓncipalr intēditur.Scdo ℞o explicat diuersitatem
cadentē circa alterū illoz duoz effectuū ibi[Et collectio
gdem]dicit g in ꝑma pte q ad decoctionē sequuntur duo.
quoz vnū est gñatio saniei:z hoc est p se effect⁹ ipsi⁹ decoc
tiōis māe apatis.sed qz ipsa sanies sicut gñatur nō expel
litur:segtur q colligat seu congregē in mēbro apōso:z iō
dicit q alterz est collectio supple saniei.z hoc est effect⁹ ei⁹
supple p accns.Jaz g pz ex his q cū in mō sanationis per
decoctionē generē:z aggregē in mēbro illud qō nāe cō/
trariū est:z corrūpere pōt mēbrum si diu pmanserit ibi.q
hic modus sanationis nō est adeo laudabilis sicut ꝑmus:
ex ꝓsideratione istoz effectuū.s.decoctionis iaz oriē medi
co ꝓncipiū regulādi opus curationis taliū apatum:vtpote
ꝓcurare expulsionē festinam gñate:z collecte saniei:sicut
pz ex.13.pticula de ingenio sanitatis.gñatio g saniei fm q
talis effect⁹ est nullā diuersitatē cāt bō terminationis apo
stematis de qua hic logtur.s.de mō sanationis mēbri apo
stemati p decoctionē vel digestionē māei apatis quantuz
est rōne saniei gñate:nec pōt iste modus sanationis narra
ri p magis laudabile:z minus:aut p timidū z non timidū:
qz ꝑ supponit ꝑus q in hoc mō sanationis mā apatis vin
cat a nā.z sic nō refert quātūcūq̄ sit mā:qz ex quo vincit
a nā ꝓportionali qualitate taz pauca q̄ multa:z laudabi/
lis sanies gñatur:z ppea Hal.omisso effectu vnius transit
ad aliuz.s.ad collectionē ptractando ipm:qñ collectio est
cāvar iādi hūc mo⁹ termiatiōis penes mag̃ z min⁹ lauda/
bilitatē:z timorē lesionis alicuius mēbri:qō necessariū est
medicū ꝓsideare in qbus ex tali terminatiōe hui⁹ mal.cō
ple.diuer.timet mal⁹ nocumentū aut lesio.succurrēdū est
ꝓncipalib⁹ z efficaciorib⁹ causis.Circa hoc Hal.ꝑ explicat
in gñali diuersitatē quā collectio saniei cāt in hoc mō ter/
minationis fm diuersitatē mēbroz in quātitate z forma:z
situ ꝛc.Scdo ℞o manifestat illā in extremis mēbroz par
ticulariū ibi[Qz si fuerit illō ꝛc.]Jn pte ergo ꝑma intēdit
q collectio saniei est magis aut min⁹ laudabilis:aut timē
da fm diuersitatē mēbroz:in qbus colligit:qñ si illa mē/
bra habuerint magna foramina:magnos meat⁹:z ꝓcauita
tes qō dictū quantū ad quātitatē:vel formā:z fuerint sita
loco minori.i.ꝓpinquiori exitui:z expulsioni:z fuerint ēt
mēbra pui timoris.s.qz nō sint nobil⁹ opōnis aut iuuamēti
qualia sunt ꝓncipalia:que ad salutionē idiuidui ordinan
tur:tunc illa collectio est laudabilioz ceteris:z min⁹ timē/
da.alie ℞o sunt min⁹ laudabiles:z plus timēde:sicut ꝓtin
git qñq̄ q fit collectio saniei in mēbro magni foraminis
idest magni meat⁹:z ꝓcauitatis z ꝓpinque exitui supfluita
tū.vel emunctorio:tū ipm mēbrum ꝓcauū nō est pui:imo
magni timoris:qz est mēbruz nobile in virtute seu opatio/
ne:aut ēt iuuamēto:aut forte ēt ecōtrario:qz ipm membrū
cōcauū est pui timoris:qz vilis opōnis aut iuuamēti cōpa
ratione salutationis idiuidui:sed tū nō bz magnā cōcauita
tē:pp qō ibi sanies forti⁹ coarctat:nec est ꝓpinquū exitui
supfluitatū:deinde manifestat hāc diuersitatē in extremis
particulariū mēbroz cū dicit[z aliqñ fm plurimū ꝛc.]q.
d.z ad hoc alia rō z est laudabilioz.qz.s.ipsa ampla conca/
uitas ad quā fm plurimū fit eruptio saniei.q.d.est vicina
valde exitui suo in locis expulsionis.Tertia aūt rō nō pōt
assignari:qñ lesio stōchi nō est parui timoris:qñ stoma/
chus est mēbrū cui⁹ opatio est vlis iuuamēti oibus mem/
bris:imo(vt veri⁹ loq̄mur) vlis necessitat:z valde neces/
sarie ad salutationē idiuidui.¶Si ℞o fiat collectio saniei
sub syphach illa est mala duob⁹ modis:syphach.n.est pā/
niculus adherēs a parte iteriori lacerti vētris vndiq̄:q a
diaphragmate vsq̄ ad foramina didimoz extendit cōti/
nens çirbū:z ites tina:z stomachū z cetera mēbra inferio/
ris clybani circūtegens a pte iteriori:cū g̃ sub ipso sit colle
ctio saniei siue iter ipm z çirbū:siue inter ipz z ites tina:aut
alios pāniculos ex qbus oriē çirbus fit i ꝓcauitate modi/
ce spatiositatis:z nō vicina exitib⁹ vel locis expulsionis:z
ideo his duab⁹ rōnib⁹ mala est:q̄uis non sint mēbra ma/
gni timoris syphach z çirb⁹ si ledant:qz nō exercēt aliquā
opationē necessariā vel vtilē oibus mēbris ceteris ad sa/
lutationē:sed iuuamētū ꝑstant:z tū illud nō est absolute ne
cessariū ad salutationē idiuidui.¶Si ℞o collectio fiat in
ptibus cerebri tunc illa que est in vētriculis anterioribus
cerebri est laudabilis cōparatione ei⁹ que fit iter duas tu/
nicas cerebri que matres vocant.iste enim sicut dicit sunt
illaudabiles:z male:qñ sunt in mēbro magni timoris z in
ꝑstricta z parua ꝓcauitate.z remota ab exitib⁹:z emūcto/
rys:vētriculi aūt cerebri añriores cōparatiōe aliarū ptiū
supradictarū:z sunt vicini emūctoryus:z sunt ample ꝓcaui/
tatis:sz sint magni timoris.¶Collectio aūt exiturarū vel
apātū que sunt intra costas nō babēt nisi vnū laudabile.s.
q fit in magna ꝓcauitate:vel spatiositate.i.amplitudie pe
ctoris:cū sit in mēbris:quoz lesio est magni timoris in spi
ritualib⁹:qñ oia sunt nobilis actiōis aut iuuamēti:z fit in
mēbris remotis a loco repulsionis:pp que plus est illau/
dabilis q̄ laudabilis.sanies ℞o fit in apatib⁹ lacertoz col
ligit sub cute.z ideo fit in mēbris pui timoris z est ꝓpinq̄
exitui:q̄uis sit in mēbris strictarū cōcauitatū.illa ℞o que
gñatur in exituris:vel in apatibus viscerū.s.epatis z splē/
nis colligit quoq̄ inuenis:z arterys que in eis reperiunt:
aut itra ipsa mēbra z pāniculos q̄ sunt eis cooperimētū:z

defensiculum

Alis sana
tionis,

defensiculuz sicut cutis in lacertis exteriozib⁹:z in quo pz: qz illa sanies que erũpit xpus pãiculũ:qz recedit aut elon gatur ab exitu nãli supfluitatũ illaudabilẽ facit collectio nẽ:z iterũ qz in partib⁹ paruoꝝ meatuũ z occultarũ ꝓcui tatũ q̃uis illi pãiculi nõ sint mẽbza magni timozis.que xo colligit in ꝓcauitatib⁹ venarũ cõparatione alteri⁹ non est illaudabilis nisi rõne mẽbri:qõ est nobilis opationis. Intẽdit igit ex p̃dictis Hal.q̃ quẽadmodũ in his mẽbris in q̃bus exẽplariter est locut⁹ variant collectiones saniei p diuersos gradus bonitatis z malitie pp diuersitatez su pradictozũ mẽbrozũ.sil'r z in ceteris hoc ꝓtingit:z sil'i mõ do in eis attẽdere medic⁹. ¶ Post hoc xo seq̃t ps in qua ptractat modũ terminatiõis apatis vel mal.cõple.diuer. in apate ꝺziuz supradicto.s.illũ in quo mã apatis suis q̃li tatib⁹ vincit mẽbrũ:circa qõ ꝓmo explicat vltimũ effectũ hui⁹ terminationis. In pte xo sequẽti explicat signũ disti ctiuũ manifeste ichoationis illi⁹ effect⁹ ibi[Sed ꝑncipiũ getis ⁊c.] In pte q̃ ꝓma intẽdit q⁹ si mã apatis suis q̃litati bus vincat mẽbrũ necesse est ad vltimũ:vt destruat opa tio mẽbri:z q⁹ mẽbrũ ꝓcessu tpis cozrũpat:z hui⁹ talẽ rõ nẽ insinuat.oẽ agens nãle vincẽs passum aliqd expellit p cozruptionẽ:z formã inuentã in passo cuz disponibus illi⁹ forme:z itroducit suã cũ disponib⁹ eius:sed mã apatis cuz suis malis q̃litatib⁹ innãlibus vincit hoc passuz.s.mẽbruz apatuz.q̃ ⁊c.hui⁹ aũt rõnis minorẽ ponit cũ dicit:tunc ma nifestũ est q⁹ opz ex differẽtys mal.cõple.diuer.planũ aũt est q⁹ in illo destruit opatio:z ipm cozrũpitur qõ admittit formã suaz:z dispones ad formã. Forma aũt mẽbri ꝓsimi lis fm medicũ est cõplo quã amittit ex dño mal.ꝓple.di uer.i.qñ mala ꝓplo vincit ipm. ¶ In sequẽti xo pte:quia medico necessariũ est cognoscere distincte qñ manifeste incipit effect⁹ p̃dictus cozruptionis a victoria a mala cõ plo.diuer.cãre signũ docet distiguere distinctiuũ.nõ enim adeo necessariũ est medico cognoscere cõplemẽtũ hui⁹ ef fect⁹ sicut ichoationẽ.pfecta enim cozruptione mẽbri inuti les z vane opationes medici ordinate ad illũ mẽbrum:qz nec saluari p̃t nec cozruptio ei⁹ retardari:ex quo est iã coz ruptũ:sed qñ incipit manifestari cozruptio:põt qdem mẽ brũ adhuc remedys medicine vel oino saluari vel saltem poterit ei⁹ retardari cozruptio:sicut enim ex vl'i cozruptio ne toti⁹ cozporis qõ est fort⁹ cuenire videm⁹. ¶ Nam in ꝓma specie ethice in qua mẽbrozꝝ cozruptio icipit:manife ste videm⁹:adminiculo medicine saluari q̃plures:z ples a festino periculo manifestis effectib⁹ retardari ẽt z⁹ spe cie:sed in 3ª que cõplemento cozruptionis vicinissima est. Nã nihil aut valde modicũ ꝓfũt opões medicine.Circa igit hãc partẽ Hal.ꝓmo insinuat signũ:z explicat causaz. z°xo dictũ suuz ꝓfirmat ibi[Et illud qñ mẽbrũ ⁊c.] Insi nuat q̃ in parte ꝓma q⁹ tunc incipit cozruptio in membro apostemato que a victoria mal.cõple.materie causat qñ incipit gescere egritudo.i.dolor.hic enim sicut ex verbis se quẽtis pticule claret nõ itelligit per egritudinẽ ipsaz ma lam cõple.sed passionẽ quã infert mala cõple.mẽbri:que inquã passio in sentientib⁹ dolor est:siue dolor appellatur cõi noie.insinuat ergo q⁹ qñ dolor cessare incipit manẽte apate tũc icipit cozruptio mẽbri manifeste causari a victo ria mal.cõple.diuer.causam xo ꝓpinquã:tunc incipit ces sare dolor qñ icipit manifestari cozruptio mẽbri explicat intẽdens:qõ ratio est.qz tunc mẽbra siue ptes mẽbri iaz fa cta sunt fm sensus iudiciũ sil'ia aut manifeste incipiũt esse assimilatiua mãe resoluẽti eozũ cõplonem:z transmutãdi ipsaz.i.alterãtis:z hoc est qõ intẽdit cũ dicit.ꝓncipiũ xo getis egritudinis sup.inquantũ percipit:vel apphenditur ab eis vel p̃n⁹ egritudinis.i.doloris ab eis.i.in eis.s.mem bris vel partib⁹ membri erit tunc.i.qñ assimilabunt mẽ bra:vel partib⁹ membri.idest incipiẽt eẽ assimilata rei ⁊c. ¶ Post hoc xo:qz assimilationẽ alteri⁹ ad alterã dixit eẽ cãm cessationis doloris ꝓfirmat hoc rõne.ꝓmo faciẽs hoc. z° rõnem sua ꝓfirmat auctozitate cũ dicit:sicut iaz narra uit Dippo.intẽdit q̃ in p⁹ pte q⁹ cã pp quã dolor cessat qñ mẽbra sunt assimilata rei alterãti est:quia tunc integre est permutata cõplo mẽbrozꝝ:z mẽbra nõ dolet nisi duz eoꝝ cõplo est in actu pmutationis:qõ lato sermone verificabit inferius.est ergo ipsi⁹ rõ talis in q̃buscunq̃ mẽbris cõplo nãlis itegre permutata est a mal.ꝓple.nõ accidit dolor ab illa cõple.sed in mẽbris quoꝝ cõple.iaz assimilata est rei alterãti est illud.q̃ ⁊c.minor de se manifesta est.supponen dũ tñ est semp q⁹ in hꝺ sermonib⁹ accipit iudiciũ fm cõsi derationẽ medici.al'r enim nõ verificat sicut ꝓfecte inferi⁹ oñdem⁹.maiorẽ aũt hui⁹ rõnis.pbat statiz per auctẽ infe rius:vbi logtur de termino mal.cõple.diuer.cali.vlis.p bat hoc soluta rõne.Circa hanc rõnez duo facit ꝓncipal'r: qz ꝓmo tractat auctozitatez Dippo.z ꝓposito applicat.z° xo exponit dicta Dippo.ad clariorẽ itelligentiã auctozita tis ipsi⁹ cũ dicit.z vnũqq̃ mẽbrũ.qz dixit q̃ in pte ꝑcedẽ ti q⁹ dolor nõ accidit mẽbris qñ eozũ cõplo itegre pmuta ta est:iz qñ ẽ in fieri pmutationis.iõ ad ꝓfirmationẽ hui⁹ subiungit:sicut iã narrauit de eẽ eius.s.doloris mirabilis. Dippo.sup.in lib.de humana nã hoc dixit:q⁹ dolores nõ sunt in mẽbris nisi in dispõne.i.in fieri alterationis cozpo ris:z supple in fieri cozruptionis.z exit⁹ ipsoꝝ.Lmẽbrozuz a naturis aie sensus. ¶ Post hoc xo exponit qõ dixit na turis oñdens que sunt ille nãe q̃bus cũ mẽbrũ egredit pa tit dolorẽ in ipso actu exeũdi ab eis:vt dictũ est.circa qõ ꝑ facit hoc:z explicat specialr nãm cãrum soluẽtiũ ꝓtinuita tẽ ibi[Cũ in mẽbro fit oppõ.] Iterũ ꝓma in duas:qz ꝓmo facit qõ dictũ est.z° xo remouet dubitationẽ potẽtez oriri ex dictis suis ibi[in mal.cõple.diuer. Intẽdit q̃ in parte ꝓ ma q⁹ ille nãe sunt cõplo:z cõtinuitas:z q⁹ cõplo manet p caliditatẽ:frigiditatẽ.z humiditatẽ:z siccitatem.ex quo tñ colligit.s.q⁹ mẽbrũ nõ patit dolorẽ nisi qñ soluit ei⁹ cõti nuitas:aut qñ patit malã cõple.diuer.cali.fri.z sic.aut hu midã simplr aut cõposite.ne tñ credat aligs q⁹ mal.cõple. diuer.sicca tñ.aut humida causaret dolorẽ:subiũgit di.q⁹ in mal.cõple.diuer.pp qõ.i.pp quã mẽbrũ calefit aut infri gidat ꝓprie.i.poti⁹ siue ꝓncipali⁹ sup.causatur dolor q̃z in alys duab⁹ qualitatib⁹.z hoc iõ sicut dicit q⁹ ille due q̃lita tes fortiozis opõnis.i.ipressionis sunt q̃z alie q̃litates.s.q̃z humiditas:z siccitas.ne tñ credat q⁹ siccitas z hu.nõ cau sent dolorẽ p se:iõ subiũgit:iz iam fit illud.q.d.iz sup.q̃uis caliditas z fri.s.in causando dolorẽ sint fortiozes iaz.i.cer te fit illud.i.causat dolor:ꝓpterea q⁹ mẽbrũ desiccat:aut humectat in fame z siti:si mẽbrũ cuius passiones sunt fa mes z sitis alteret a sicco tñ vel hu.s.os stomachi.ipsi⁹.n. imediate sunt he passiões:sicut in.4.de morbo z accidẽti oñditur. ¶ Ad ꝓbandũ aũt per sensibilẽ effectũ q⁹ dolor in ore stomachi causat a sola ipressiõe siccitatis:aut hu.in fame z siti:opz sciri q̃bus q̃litatib⁹ alterat in fame z siti ad hoc vt accipiat experiẽtia de eo qõ dr.Istud aũt scit rectis sime p modũ quẽ insinuat Hal.naz cũ fames z sitis sint:vt in 4° de mor.z accñti oñdit:quedã desideria subẽ ofici cozpi:si sciat q̃lis ẽ suba pp cuius penuriã causant fames aut sitis:ptin⁹ scit q⁹ substãtys ꝺziarũ q̃litatũ poterit ex periri vtrũ siccitas tñ aut hu.tñ possint cãre dolorez p se in ore stomachi.hoc igit ꝓsiderans Hal.explicat in fine le ctionis aut ptis hui⁹ quales sunt subẽ pp quarũ penuriaz he passiones causant in ore stomachi cũ dicit:z accidit pas sio in fame.pp penuriã subẽ sicce:z pp penuriã humidita tis in siti aut in dispõnez sitis:qõ idẽ est.Hoc.n.scito.iã.n. leuissimũ est cognoscere si siccũ debeat cãre dolorẽ iquã

Mẽbro cozrupto vane sunt opationes medici iz in ꝑn° cozruptionis fũt vtiles.

Fames z siti fũt pas siões ime diate ori stochi.

tñ ficcũ vel inquãtũ p ficcitatẽ est alterãs solũ qõ hoc manifeste faciet si appliceť ei id quo idiget.ſ.humidum.ꝟstat aũt sicut dictũ est q̃ in siti os stomachi patiť penuriã humi. si ergo aliqõ tẽperatũ in caliditate ⁊ frigiditate:tñ manifeste exiccãs siue hñs potẽtiã manifeste exiccãdi ozi stõchi appliceť:tunc os stõchi manifeste dolebit:si solũ pp ficcitatẽ aliqõ mẽbrũ dolere debeat.hoc idẽ facere dz ℞ria q̃litas in famelicis.ſ.humiditas si p se debeat in mẽbro aliq̃ cãre dolorẽ.talis aũt experiẽtia leuissima est:⁊ in ꝓmptu: ⁊ pp hoc ẽt est experiẽtia iamdiu accepta nõ solũ a sapientibus sed ẽt a vulgarib⁹.expertũ est enim q̃ panis tritice⁹ mediocriter fermẽtat⁹:⁊ mediocriter sale ꝓfect⁹:aut opir⁹ tñ per diuturnitatẽ indurat⁹:aut piscis salsus que inquã ꝑz iudiciũ medici modicũ in his q̃litatib⁹ tpamentũ excedũt q̃ per illũ excessuz nõ pñt cãre dolorẽ:hñt tñ manifestam potẽtiã exiccãdi.Jsta inquã si corpi sano valde sitienti ministrenť causant in ore stõchi lesionẽ sensui patiẽtis manifestã:⁊ hoc superi⁹ Hal.aucto.Dippo.dixit eẽ dolorez ꝑm gradus lesionis:vel exit⁹ a nãli dispõne.Expertũ est enim silr̃ q̃ si aqua tepida sumať a corpe sano valde famelico ꝓtinus ledit euz in ore stomachi sensibilr̃:q̃uis nõ sit acuta lesio sed manifesto sensu:tñ ꝓcipit os stomachi adeo per remollitionẽ egredi a nãli dispõne q̃ fere in syncopiz icidit:⁊ defect⁹ talis qdez effect⁹ lesionis(sicut ex superiorib⁹ ꝑz),ꝓprie dolor est.sic igiť dicim⁹ q̃ Hal.hic ⁊ ad glau.ad ꝓbãdũ q̃ sic.⁊ bu.p se causant dolorẽ:docuit vti artificio fortissimo apud oẽs artifices:⁊ maxime ꝓueniẽti medico cuz sit operari⁹ artifex.ſ.argumẽto sumpto a sensibilis rei effectu:⁊ hãc in dictis eiꝰ h̃ scimus eẽ ipsi⁹ intẽtionẽ sicut ex plurib⁹ locis suaꝝ scripturarũ collegim⁹. ¶Et hoc qdẽ dixim⁹ ad repellendũ expositionẽ eorũ q̃ dicunt q̃ intẽtio Hal.fuit in parte ista ꝓbare per causas famis ⁊ sitis q̃ siccitas:⁊ hu.per se cãnt dolorẽ:ita vt ei⁹ intẽtio eẽt dicere q̃ in fame ⁊ siti siccitas ⁊ humiditas sunt p se cã istaꝝ passionum.ſ.famis ⁊ sitis:que sunt quedã spẽs doloris in ore stomachi.q̃ lesiones sensibiles in ipso. ¶Nos aũt dicimus q̃ hec expositio iplicat falsitatẽ ad min⁹ duob⁹ modis.primo qñ nulla passio ꝓueniens alicui ex ordinatiõe nãe est dolor:nec est ꝓsuetudo sapiẽtũ passiões naturalr̃ aduenientes alicui vocare dolores.planũ est aũt q̃ fames:⁊ sitis ꝓpter nãlia desideria deficiẽtis subẽ nãles passiões sũt oris stomachi:⁊ ab ordinatiõe nãe ꝓcedunt pp saluationẽ idiuidui aut subiecti.Dolor x̃o nõ est passio saluatiua subti. ¶z° x̃o qõ supponit hec expõ q̃ humiditas i ore stõchi sit cã nãlis per se famis.scim⁹ aũt q̃ nemo sapiẽtũ hoc dixit.Hal.eniz 4.° de morbo ⁊ accñti:vbi cãs explicat nãlis famis:nullã rõnez facit de humiditate:⁊ oẽs qdẽ ꝓueniũt: qz frigiditas põt cãre famẽ:⁊ de humiditate qdẽ inquãtuz humiditas est cõiter asseriť q̃ in ore stõchi defectũ appetitus:⁊ nauseã:⁊ abominationẽ ꝓcurat:si aũt famẽ excitet hoc facit rõne frigiditatis:⁊ acciditatis mouẽtis humiditates oris stõchi adherẽtes:sicut de melĩa nãli:⁊ de flegmate acetoso dr̃. ¶Preterea.3° põt dici qñ Hal.sic patet in tex.nõ dicit siccitatẽ ⁊ humiditatẽ eẽ cãs famis ⁊ sitis.ſz ẽt quedã significata p famẽ ⁊ sitiz sub rõne deficiẽtis cũ dic: q̃ in fame est penuria sicci:⁊ i siti est penuria hu.plane g̃ per modũ loquẽdi iſinuat q̃ illa nõ fuit itẽtio ei⁹.Exponẽ dũ est g̃ q̃ sicut superi⁹ dixim⁹:⁊ valde est notandũ prudẽtia Hal.ex hoc q̃ docuit dictoꝝ suorum experiẽtia sumere in illo mẽbro cui⁹ passio frequẽtior est:⁊ magis sensui manifesta:tale ergo est ozificiũ stõchi:qñ ei⁹ passiões frequẽtissime:⁊ quasi quotidiane sunt:⁊ ipm ẽt ẽ maximi sensus. ¶Quis aũt Hal.hic asserat humiditatẽ esse cãm doloris per se:dubitant qdã nihilomin⁹ circa hoc pp dictũ Auicẽ. ꝑmo sui canonis:vbi dicit q̃ humiditas nec per se nec per accidẽs est cã doloris:⁊ iterũ dubitant:qz Hal.di.in.12.ꝑticula de ingenio sanitatis.vbi logtur de causis doloris siccitatẽ qdem dicit esse cãm doloris per accidẽs:⁊ tñ nullã facit mẽtionẽ de humiditate:vñ insinuare videť vt dicũt q̃ nec per se nec per accñs sit cã doloris:qõ dictũ absolute dz eẽ falsuz.q̃ aũt humiditas sit cã doloris p accñs sic pz:qñ per se ⁊ p accñs sunt due ꝛie que ꝓueniũt enti:⁊ ipm immediate diuidũt.igiť oi enti siue recipiať vt cã siue vt effect⁹. ꝓuenit illud eẽ p se vel p accñs:quapp humiditas poterit eẽ cã doloris p se vel p accñs. Amplⁱ q̃ sit cã doloris per accñs ad oculũ pz.docet ꝓbs.5.meta.ca.de ente.q̃ aliqd ꝓtingit alicui p accñs qñ ꝓuenit ei cui iest:sic⁹ music⁹ eẽ ꝓuenit grãmatico p accñs::nõq̃ cui ꝓuenit eẽ grãmaticuz ꝓuenit eẽ musicũ.ſ.hoi.Argnť g̃ sic.humori sicco cui ineſt humiditas ꝓuenit eẽ cãz doloris:sicut sapiẽtes scribũt de q̃libet hũore.g̃ ꝓuenit hũiditati p accñs:q̃ aũt p se ꝓueniat.ſ. hũiditati cãm doloris eẽ iam per Hal.superi⁹ patuit:⁊ per rõnẽ itez ꝓfirmať.illud.n.ꝓuenit alicui p se cui ꝓuenit ei⁹ diffõ:vel pars diffõnis:sicut ꝑz ex scia posterio.⁊.5.meta. sed humiditati ꝓuenit diffõ doloris seu ptes ei⁹:vt effect⁹ eius.g̃ dolor poterit eẽ effect⁹ humiditatis p se.minor aũt hui⁹ rõnis ꝑz:qñ dolor sicut ex superiorib⁹ ꝑz est sensibilis apprehẽsio innãlis pmutatiõis:⁊ exit⁹ a q̃litate dolentis corporis:⁊ hoc itelligit Auicẽ.qñ dicit.dolor est sensus ℞ie rei.i.sensibilis apꝓhensio rei corrũpentis nãlẽ dispositionẽ a corpore:ꝑor tñ diffõ ꝓprior est:sed planuz est.qñ humiditas cũ sit q̃litas sensibilis cãre põt sensibilẽ apꝓhensionẽ mouẽdo sensuz:⁊ iterũ ẽt corrũpere põt siue etiã innãlr̃ permutare a nãli dispõne corpus extrahere.qõ ꝑz ex hoc:qz qõ põt excedere respectu tẽperamẽti alicuius:⁊ oẽ excedẽs tpamentũ alicui⁹ est corruptiuũ illi⁹:⁊ innãlr̃ pmutãs ipm.relinqtur g̃ qñ põt p se cãre dolorẽ. ¶Propter hoc igiť ⁊ silr̃ia est sciẽduz:qz dolor a medicis qñqz accipiť large:⁊ absolute.ſ.p sensibili apꝓhensiõe cuiuslibet innãlis alteratiõis vel cuiuslibet exit⁹ a nãli dispõne ad inãlẽ:⁊ hoc mõ Hal.hic logť õ dolore:ꝓut superi⁹ patuit: ⁊ silr̃ mõ accepit dolorẽ in oi loco in quo humiditatẽ ⁊ sic. dicit eẽ cãs doloris p se:sicut itelligiť.z.techni.Alio autez mõ accipiť stricte.ſ.p gñi:⁊ acuta molestia:⁊ ꝑm hãc acceptionẽ ꝑdicta diffõ doloris ñ ẽ sufficiẽs:qñ isto mõ dolor est sensibilis apꝓhensio:nõ cuiuslibet exit⁹ a dispõne nãli sed fortis:⁊ subiti.Jsto aũt z° modo Hal.logtur de dolore in.12.ptic.megate:qõ per eũdẽ ibidẽ ꝑz.Dicit eniz versus ꝓnm illi⁹ ꝑticule q̃ de dolore:⁊ alys accidẽtib⁹ morbi agit: vel logtur in illa ꝑticula ꝑm q̃ sũt magis timorosa q̃ ipsi morbi:vtpote qz cãre possunt syncopiz aut defectionẽ vtutis:⁊ hoc qdez nõ est nisi put sunt graues:⁊ immoderate molestie.dõm ergo q̃ si dolor ꝓmo mõ accipiať:hũiditas põt eẽ cã ei⁹ per se:sicut supius fuit manifestũ ex scia Hal.⁊ sic rõ ꝓfirmabat:⁊ silr̃ ꝑt eẽ cã per accñs sicut oñdebat rõ supradicta.Si x̃o z° modo accipiať dolor tũc dicẽdũ est q̃ siccitas ⁊ humiditas nõ pñt esse cã doloris p se:ita.ſ.q̃ graui vel sue vtutis sicut mouẽtes imediate subz adeo vt graue:vel acutã vel itolerabilẽ molestiã patiať.hui⁹ aũt ratio est sicut superi⁹ inuebat in textu auctor:qz nõ sunt fortis impressionis sicut alie due qualitates sunt.ad hoc aũt q̃ acutã ⁊ graue molestiã causent in corpe opz q̃ alteret corpus subito:⁊ fortiter silr̃.oẽs aũt q̃litates pñt subito alterare: qñ sicut Cõme.oñdit.8.physi.qz de qualz q̃litate põt accipi in motu alteratiõis aligd quo nõ est min⁹ accipere.illo aũt quo min⁹ accipi non põt minimũ est ⁊ idiuisibile.hoc aũt nõ accipiť in tpe.qz iaz acciperet ꝑm ꝑus ⁊ posteri⁹.⁊ hoc fieri nõ põt nisi diuisibile eẽt.ergo accipiť icontinẽti ⁊ subito.Ex quo ꝑz qz siccitas ⁊ hũiditas pñt subito alterare nõ tñ fortiter sicut dictuz est.ꝓptera qdem qz de virtute

actiua

Expõ q̃rũdam.

Cõtra illã

Utrũ hũiditas sit cã doloris per se.

Nõ oi enti cõuenit p se vl p accñs.

Dolor qd sit.

Dolor accipiť large ⁊ stricte.

actiua modicũ hñt cõparatiõe aliarũ duaꝝ q̃litatũ.habẽt enĩz de vtute actiua aligd manifeste ſm ꝓsideratiõnẽ medici.ꝛ iõ oẽs has q̃litates medicꝰ vocat actiuas.ſicut ꝓz ꝑ Hal.in techni.in illa ꝑte.totꝰ Xo corꝑis habitudies.q̃uis ꝑ excellenniã nihilomiꝰ ipſe medicꝰ q̃q̃ vocat caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ actiuas.alias Xo duas paſſiuas ſicut facẽ in 7° megatechni. Nos ẽt pfecte expoſuimꝰ ſup̃ ꝓdicta parte techni:qz alr ꝓsiderat medicꝰ has q̃litates q̃ faciãt nãles. Dic enĩz ꝓsiderat eas ſm q̃ ſunt p̃ncipia gñabilis miſtionis corꝑis.in gñatione aũt corꝑis tam ſimplicis q̃ cõmiſti caliditas ꝛ frigiditas ſunt tñ mouẽtes mãm ad formã.ſ.ſubtiliãdo:ꝛ igroſſando:rarificãdo:ꝛ ꝓdenſando:ꝓgelando ꝛ coagulãdo ꝛc.ſiccitas ꝛ hũiditas nõ mouent nec ꝑmutant mãm ad formã ꝓpria virtute:ſed diſponũt eam ad hoc:vt diuerſimode patiat:ꝛ mouet ab illis q̃litatibꝰ:ꝛ diſponũt gdẽ ad receptionẽ formaꝝ in miſtis.ꝛ iõ rõnabiliter vocat caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ actiuas:alias vo paſſiuas ſicut ꝓz ex p̃ncipio.4.methcorꝝ. Jn p̃ncipio.medicꝰ cõſiderat eas tñ ſm q̃ ſunt p̃ncipia ſanabilis corꝑis inquãtũ tale.igit̃ q̃libet iſtarũ q̃litatũ ꝓpria ſui virtute ſine auxilio alteriꝰ q̃litatis mouere põt ꝛ ꝑmutare corꝑus a ſanitate ad egritudinẽ:ꝛ eꝫrio:ſicut oñdimus ſupius de hũectantibus ꝛ exiccantibꝰ tẽperatis in caliditate ꝛ frigiditate:qñ corꝛũpere poſſunt ꝛ reſtituere ſanitatẽ ꝑ ſolã alterationez ab humiditate ad ſiccitatẽ factã:ſicut ẽt ꝓz in fluxibꝰ ꝛ cõſtipationibꝰ vẽtris:iccirco medicus oñdens abſolute vocat actiuas:qñ oẽs habẽt per ſe potẽtiã iprimendi effectũ ſanitatis:ꝛ egritudinis in ſanabili corꝑe.nihilominꝰ imprimendo ſuos effectꝰ fortes iudicat abſolute caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ eſſe actiuas fortes.Alias Xo debiles:ſicut colligit ꝑ effectũ rei ſenſibilis quẽadmodũ in ingenio ſanatis ſepius declarat̃.ꝓz igit̃ ex p̃dictis:qñ humiditas non põt eſſe per ſe cã dolozis zmõ accepti.Per accidẽs autẽ accipiẽdo accidẽs abſolute ꝛ vlr ꝓ quocũq̃ accidente nemo dubitat gn poſſit eſſe cã huiꝰ dolozis:hꝫ.n.humoꝛ calidus cũ eſt humiditas põt eẽ cã acuti dolozis:ꝛ ſic hũiditas erit eius cã ꝑ accñs ſicut ſuperius ꝛcludebat rõ ſumpta ex doctrina ꝓ̃bi 5° meta. ¶ Ad illud aũt q̃ dr in ꝫrũ auctoritate Auicẽ.ſ.qz nec per ſe nec ꝑ accñs eſt cã dolozis.dicẽdũ q̃ in eo q̃d dicit q̃ nõ eſt cã dolozis ꝑ ſe itelligit̃ de doloze zmo modo dicto:vel accepto,Aliter enĩz illud verificari nõ põt ſicut ex rõne:ꝛ doctrina Hal.ſuperiꝰ patuit. ¶ Et ſi dicat̃ q̃ verba ſue diffõnis nõ ſignificãt eũ habuiſſe iſtũ intellectũ.cũ enĩz dicit q̃ doloꝛ eſt ſenſus rei ꝫrie:ſignificat̃ q̃ logtur de doloze primo mõ accepto ſicut ſuperiꝰ patuit. ¶ Tunc dicimꝰ q̃ illa diffõ nõ iportat hunc itellectum: ĩmo valde diminuta eſt ſicut ſuperiꝰ docuimꝰ:ſed qz alr dictũ eſt q̃ negari nõ põt:dicemꝰ q̃ in ſequẽtibꝰ in illo capitulo inſinuat hoc cũ dicit:q̃ ſiccitas nõ eſt cã dolozis niſi mediãte ſolone cõtinuitatis:doloꝛ aũt quẽ cauſat ſolo continuitatis eſt doloꝛ zmodo acceptꝰ:ꝛ ſic q̃uis per iſtũ modum excuſeẽ quantũ ad illud dictũ de humiditate:tñ remanet adhuc in eo aligd repbenſiõis:habemus ex hoc q̃ ſua diffinitio nõ ꝓſonat intẽtiõi:quã in ſequẽtibꝰ partibꝰ capituli videẽ hĩe:nec eſt iputandũ errori tranſferẽtis:qz in oibus libzis arabũ quos inuenire potuimꝰ ſic inuenimꝰ cõtinere:nec ſilr iputãdũ eſt defectui vocabuloꝝ in illa lingua:qñ ad notificandũ dolozes zmo acceptũ ſcimꝰ in eo copioſos eẽ ſermones:ꝛ in illo gdem capitulo ſpecialr defectiuo itellectu non põt excuſari oĩno:maxime cũ ipoſuerit Hal.illõ q̃d ipſe Hal.in de creticis diebꝰ reprobat.ſ. q̃ mala cõplo diuerſa nõ cauſet doloꝛẽ niſi ſoluẽdo cõtinuitatẽ.Jaz enĩz ſuperiꝰ in B libzo ꝑ doctrinaz Hal.patuit q̃ hoc nõ eſt de itẽtiõe ipſiꝰ:ꝛ clariꝰ patebit inferiꝰ i B ope vbi hãc opionẽ directis ſmonibꝰ reprobat:quẽ paſſuz nõ vĩ vidiſſe Auicẽ.qñ cõpoſuit canonẽ:ſz ſcimus q̃ deceptꝰ fuit ex verbis Hal.4° de morbo ꝛ accidẽti.vbi ſubtiliſſime ꝛ multũ ꝓfunde locutꝰ eſt Hal.de cauſis doloꝛis:ꝛ deliciarũ:ꝛ videt̃ ſuperficialr illud q̃d dicit Aui.itellexiſſe:cuz tñ ſit oĩno ab illo itellectu remotꝰ:quẽadmodum patenter oñdimus:ſed intellꝰ eiꝰ circa cãs doloꝛis:ꝛ illõ q̃d de his p̃ſcire eſt ſciẽdũ:ex hoc tractatu pfecte colligit̃:ſicut expõ noſtra pfecte declarat neq̃z alibi de hac mã q̃q̃ opz ingrere. ¶ Ad illud aũt q̃ dicit Aui.ſ.q̃ humiditas nõ eſt cã doloꝛis per accñs poſito q̃ loquat̃ de doloꝛe zmõ accepto:qz alr illud verbũ verificari nõ poſſet.dicemꝰ q̃ Auicẽ.non logtur de quocũq̃ accidẽte abſolute:ſed de illo tñ ꝑ q̃d dicit ſiccitatẽ cauſare doloꝛẽ.ſ.de ſolone ꝓtinuitatis. ¶ Silr reſpondendũ eſt ad illud q̃d zmodo dicebat̃ ex Hal.q̃ 12.ptícula megatechni loquẽs de cauſis doloꝛis nullã facit mentionẽ de humiditate:cũ tñ ibi dicat ſiccitatẽ eẽ cãz eiꝰ ꝑ accidẽs:ꝛ ſic inſinuat q̃ nec ꝑ ſe nec ꝑ accidẽs humiditas eſt cã doloꝛis. Uerũ gdem eſt enĩz qz humiditas nõ eſt ꝑ ſe cã doloꝛis de quo dixiꝰ ſupiꝰ eũ logꝛ:ꝛ tñ inſinuat q̃ nõ eſt eiꝰ cã ꝑ accidẽs itelligit ſilr de hoc accidẽte quod eſt ſolo ꝓtinuitatis.hoc enĩz accidẽs tñ ꝓſiderat medicꝰ in ꝓpoſita mã:qñ eſt p̃mꝰ variãdi:ꝛ regulãdi opꝰ curatiõis. aliud Xo nõ.ſi humoꝛ enĩz calidus cauſat doloꝛẽ: acutum nõ.ꝛ ſcit medicꝰ:qz rõne caliditatis cauſat illũ doloꝛẽ ꝑ ſe ad regulandũ opus curatiõis:nõ eget ꝓſiderare q̃ humiditas que ineſt illi humoꝛi eſt cã ꝑ accidẽs:quãq̃ hoc vez ſit.ſilr poſſet dici de coloꝛe humiditatis:ꝛ ſapoꝛe:ꝛ de odoꝛe:ꝛ de ceteris ẽt qualitatibꝰ eiꝰ:qz verũ eſt q̃ ſunt cã illiꝰ doloꝛis ꝑ accñs nõ tñ eſt medicinalis iſta ꝓſideratio.quia inutilis eſt ad opus.nõ enĩz ꝑ hoc regulat̃ in aliquo actus curationis:ĩmo ſi penitꝰ ignoꝛaret̃ hoc nõ minꝰ bñ cõpleret̃ curatio canoñ.ſed ꝓſiderari q̃ ꝑter potẽtiam alterãdi quã hz humi.ẽt ꝓcurat ſolonẽ ꝓtinuitatis q̃ ꝑter mal.cõple.in ſup eſt cã doloꝛis.hoc idẽ ꝑbet directionez ad opus cõpletũ ꝛ rectũ:qñ ex hoc artifex iam colligit:qz opus eſt vti cauſis curatiuis diuerſaz virtutẽ hñtibus:vtpote alterandi:ꝛ ꝓſolidãdi:hoc igit̃ eſt cã ꝓp quã dixiꝰ Hal.ꝛ Auicẽ.itelligere de hoc accidẽte:qõ eſt ſolo ꝓtinuitatis:qñ dicunt vel inſinuãt q̃ ſiccitas eſt cã doloꝛis.zmodo acceꝑti per accñs. Humiditas autẽ nec ꝑ ſe nec ꝑ accñs. ¶ Si q̃s aũt obyciat q̃ hũiditas ꝓp ſubm põt eſſe cã ſolonis cõtinuitatis:ꝛ ſic ꝓuenit ei ꝑ accidẽs. ¶ Dicemꝰ q̃ humiditati hñ ꝓuenit ſoluere ꝓtinuitatẽ per accñs iſto mõ:ſed tñ non ſeqtur q̃ abſolute ꝑ hoc accidẽs qõ eſt ſolo ꝓtinuitatis ꝓueniat.ei eẽ cãz doloꝛis ſupradictꝰ:eo q̃ illõ accñs nõ ꝓuenit:niſi accidentalr ſicut dicebat̃.ſ.rõne ſubiectꝰ:ꝛ ita haberemꝰ dicere ad veritatẽ loquẽdo:q̃ eſt cã doloꝛis ſupradicti accidẽtalr per illud accñs:ꝛ hec ꝓſideratio q̃uis vera ſit:inutilis eſt medico:qz cũ ſciuerit medicꝰ q̃ ſubm humiditatis rõne ſue quãtitatis ſoluit ꝓtinuitatẽ ſufficit ei ſcire ſm hoc q̃ euacuantibꝰ idiget tñ:neq̃ nocet medico q̃ ignoꝛet q̃ humiditati ꝓuenit accidẽtalr illud accñs qõ eſt cã doloꝛis.hec eſt igit̃ rõ:ꝛ ẽt intellꝰ medici qñ dicit q̃ humiditas nõ eſt cã ſupradicti doloꝛis ꝑ accñs.i.per hoc accñs:qõ eſt ſolo ꝓtinuitatis:de ſiccitate tñ opz ſcire eũ q̃ ſic:qz quantũ ad hoc iaz colligit:qz cã alterãte iã idiget ad cõplendũ actũ curationis:ꝛ quantũ eſt ex hac ꝓſideratione nõ eſt ei neceſſaria cã euacuãs.q̃ aũt illud accidẽs.ſ.ſolutio ꝓtinuitatis cõueniat ſiccitati:ꝛ nõ humiditati abſolute.ꝓz ex hoc:qz ſiccitati cõuenit per nãm:hũiditati Xo nõ:ꝛ ſiccitati gdem conuenit nõ vt agẽti:ſed vt diſponenti ad paſſionẽ.Naturalis enĩz inclinatio ſiccitatis eſt diſponere ſubiectũ ad hoc vt alteri nõ adhereat.ex ſe igit̃ ſiue ex ſua nãli inclinatiõe diſponit ad ſolutionẽ cõtinuitatis.Humiditas Xo ſua inclinatione diſponit ad ꝫrium.ex quo ꝓz:qz

Expoſuit techni.

Alr medicus ꝛ alr phic° agũt de q̃litatibus ꝑmis.

Obiectio.

Solutio.

Utrũ mala cõplo diuerſa cauſet doloꝛẽ ſolũ ſoluẽdo ꝓtinuitatem.

non conuenit ei solo ꝓtinuitatis nisi accidentaliter: vt est dictum: & non ex se ex sui nā: & iccirco ꝓportionata mā attribuit eis a medicis absolute, sed attribuūt siccitati cū inter qualitates passiuas seu debilis ipressionis solum ei ꝓuenit ex sui nā: humiditati vo nisi per aliud: & per accns: vt per subiectū. quo etiā modo posset aliter ꝓuenire siccitati: sed sicut dixim⁹ de tali accidēte non curat a medico in mā ꝓposita. ¶ Ad rōnem aūt sumptā ex diffone doloris iaz ex superioꝛib⁹ rnsio ꝑz qm illa rō bene ꝓcludit de dolore primo mō sumpto: sicut fuit cōcessuz superius: sed de dolore 2° modo sumpto nō: ꝓpterea qz ista diffinitio doloris per quā arguebat nō est sufficiēs seu cōpleta respectu doloris 2° modo sumpti. vt superi⁹ docuim⁹: & ista ꝓpositio. s. cuicūq; conuenit diffinitio: & diffinitū. nō habet veritatē nisi diffinitiones sufficiētes fuerint & cōplete. ¶ Post hoc aūt sequitur vltima pars in qua explicat Hal. naturam causarum soluentiū continuitatē dicens. q; cum in membro fiat impressio ab eo q; pungit aut coꝛrodit: & cum tunc euent⁹ passionis. idest doloris est ꝓpter solutionez continuitatis: quasi dicat. cause soluentes continuitatem sunt aut pungētes aut coꝛrodentes ꝛc̄.

¶ Capm. v. in quo determinat Hal. de accidente qō sequitur malam complexionē diuersam in musculo. s. de febre.

CUmq; calor sanguinis q est in mēbro apostemoso fuerit calor quietus & fuerit sanguis quē totuz continet coꝛpus equalis cōplonis: forsitan non accidet ei: vt calefactione mēbri infirmi calefiat coꝛpus: & cū caliditas sanguinis que est in mēbro apōso fuerit caliditas forte calefiet coꝛp⁹ fortitudie ebullitionis ei⁹: & cuz fuerit: vt sanguini quē totum ꝓtinet coꝛpus dominet cholera: tūc nō stat qn calefactione ei⁹ superflua calefiat totū coꝛpus. Et quāto plus fuerit id cū vtreq; res aggregētur. s. ita vt sanguis q est in mēbro apōso sit fortis caliditatis: & in sanguine qui est in coꝛpoze dñet cholera. ¶ Primū vo qō ex sanguīe calefit cum in eo supfluit calefactio est sanguis q est in venis pulsatilibus: ꝓpterea qō in nā sua est calidioꝛ: & nature spūs ꝓpinquioꝛ: deinde post ipm sanguis q est in venis nō pulsatilib⁹. Si ergo mēbrū apostemosuz ꝓpinquū fuerit aliquib⁹ viscerib⁹ sanguine abundantib⁹ quez ꝓtinent erit caliditas ei⁹ recurrēs velociter ad sanguinē: quē totū ꝓtinet coꝛpus. Et vniuersaliter digni⁹ est vt calefiat añ ois res que veloꝛ est ad resoluendū: aut in natura sua est calida. Et silr primū quidē qō infrigidat ante etiā est res que veloꝛ est ad resoluēdum: aut in natura sua est frigida: velociꝰ aūt ad resoluendū ex eis que in coꝛpoze sunt est spūs pp illud qō est eis subtilioꝛ: & tenuioꝛ: & calidi⁹ qō est in coꝛpoze est cholera rubea: & frigidi⁹ qō est in coꝛpe est flegma. De reliquis aūt humoꝛib⁹ sanguis calidioꝛ est post cholerā: & melācholia frigidioꝛ post flegma. Et cholera qdē facile resoluit: & velociter ab oi qō in eam agit. melia vo laborioſe: & tarde vel violēter resoluit: & vlr qdez omne qō est subtile: & tenue est velocis resolutiois: & oē qō est grossuz & spissuz est tarde resolutionis: quapropter opz vt sit euenies apostematū resolutio plurimuz diuersa ꝓpter diuersitatē dispōnis coꝛpis. ¶ Primo autē qm̄ humoꝛ a quo ꝓuenit apostema aut erit augmentate caliditatis: aut diminute caliditat: deinde post illud qm̄ putrefactio ei⁹ non erit nisi ꝑm nām ipsius: & ꝑm superfluitatē retentionis eius: aut paruitatē retētionis eius in interioꝛibus: nā illi⁹ qō expiratione nō hz veloꝛ erit putrefactio: & illud quidē in oib⁹ reb⁹ extrinsecis inuenit: quod si cōuenerit in hoc q; sit ei⁹ cōplexio calida & humida: erit illud magis adiuuans ad hoc vt ei⁹ putrefactio veloꝛ sit. ¶ Et membrum ēt in quo est apostema aut erit ꝓpinquū viscerib⁹ sanguine abundantib⁹: aut ab his remotuz: nā & in sanguie toto etiā superabundat cholera aut melia: aut flegma: aut vētositas: & oēs qdē iste res alias dispōnes diūsificāt paucitate: & multitudie: opz ergo necessario: vt sit resolutio plurime diuersitatis cū vnū cōparatur: alij autem cum cōparatur sibijpsi.

Quid sit caliditas & frigid⁹ in coꝛpe.

Qñ expiratione ñ hz veloctem putrefit.

¶ Erminata prima ꝑte in qua egit Hal. de mala cōplexione particulari. hic sequit pars in qua descendit ad loquendū de vniuersali ꝑz q; exigit tractat⁹ presens. In hoc enim tractatu: vt diximus superi⁹ intendit ostēdere que sit natura male cōplexionis diuerse & qualiter etiaz: & a quibus causis in genere introducatur in coꝛpus. Circa hoc autem sic ꝓcedit: quoniā ꝓmo ostendit qualiter mala cōplo. diuer. calida: & a qbus causis in totum coꝛpus ꝓueniat. scōo vo manifestat illud de frigida ibi. & quēadm oduz fe. accidit a caliditate solis ꝛc̄. ¶ De siccitate autez & humiditate non facit mentionē inter malas cōplexiones diuer. vniuersales. cuius ratio est: quia humiditas: & siccitas non causant malaz cōplexionē diuersaz in toto coꝛpoze. mala enim cōplexio sicca aut humida nō ꝓuenit in toto coꝛpoze subito: imo valde paulatine: & lente: nec etiam foꝛtiter: quoniaz ipse qualitates vt dictum est superius non sunt foꝛtis ipressionis. subito autem mala cōplexio sicca aut humida totuz coꝛpus occupare non potest ꝓpter multimodam diffoꝛmitatē membroꝛuz: & quia ipse sunt valde debiles in agendo: vñ quando aduenit toti mala cōplexio sicca aut humida trahit in malam equalem: sicut patet in ptisi. De siccitate manifestum est: & in hyposarca de humiditate. in illis enim dispositionibus ꝓpter siccitatem aut humiditatem non dolet coꝛpus manifeste in toto. in hyposarca autez quāuis doleant membra ꝓpter tensionez quam facit subiectuz humiditatis. scilicet aquositas flegmatica: non tamen ratione ipsius qualitatis sentitur afflictio manifesta in toto coꝛpoze: & ꝓpter hoc tales malas complexiones. inquantū vniuersales sunt: equales iudicantur

Siccitas & humiditas nō causāt malā ꝓplexionē diuersā i coꝛpoze.

Sofa operãdi in cura male cõplonis eq̃lis differt ab ea q̃ in mala cplone diuersa.

les iudicãtur potius q̃ diuerse:z ideo circa eas in actu curationis sumatur forma operandi:quaz ars seruare docet in mala complexione equali:z differenter ab ea que est diuersa.Et qz supius ꝓmisimus nos hãc diuersitatem hic tangere pp bonitatẽ doctrine:iccirco notãdũ est q in mala cõplone eq̃li subalr mẽbza debiliora sunt q̃ in mal.cõple.diuer.ꝓpterea qz q̃litas cozrũpens fortiꝰ mẽbris inheret:z iõ ars medicine docet circa curationẽ mal.cõple.eq̃lis aliqua seruare:de qbꝰ nulla aut minoz multa ꝯsideratio habeẽ in curatione mal.cõple.diuer.Unũ qdez est:vt euitentur fortiter z subito alterãtia:qñ facilr vel facillime totalr virtus mẽbri resoluereẽ:sed paulatim:z suauiter alterantibus docet vti in oi mẽbzo cõparatione male cõpl. in codẽ.Aliud qdez est:vt per alios aliquos modos:z per quã alterationẽ mal.cõple.equalis cõfozteẽ mẽbrũ cõuenienter:sicut p ea que ex ꝓprietate ꝫ faciunt:aut p potentiã laudabilr nutriẽdi:de qbus in mala cõplo.diuer.z maxime qñ est in mẽbris q̃ nõ sunt nobilis actionis aut iuuamenti nõ curaẽ oino:imo qñ in illis mẽbris est ma.cõple. equalis docet ars ea penitꝰ remouere a cozpore ne cetera cozrumpanẽ:qõ non facit in mal.cõple.dum adhuc est diuersa.dentes eniz ab oze z ossa ex locis fistulatis docet ars medicinalis auferre qñ iam in eis est mal.cõple.infixa:qõ nullatenus facit qñ mal.cõple.est diuer.z tanq̃ volitans supza mẽbrũ.taliter eniz:z multũ bñ vocat eã Auic.in tractatu suo de viribus cozdis.talẽ igiẽ formã operandi circa mal.comple.equa.volũt seruare periti medici circa curaz mal.cõple.sic.in ptisi z humide in hyposarca.de his autez modis narrãdi opus in hac:z in illa mal.cõple.copiosam doctrinã insinuat Hal.in de ingenio sanitatis.¶ Redeũtes igiẽ dicamꝰ q in ꝑma pte Hal.duo ꝓncipalr facit:qñ ꝓmo ostẽdit qualr calor inãlis feb.formalr cõstituẽs ,punit a mẽbzo:qõ patiẽ calidũ apa ad totũ cozꝑ ipso calido apate exite cã cũ oziginali. Scõo vo explicat alias cãs fe. ibi¶ Redeamus igiẽ ꝛc.¶ In ꝑma iterũ facit duo:qñ ꝓmo ostendit ꝓncipalr modũ multiplicatiõis mal.cõpl.calide a mẽbzo apato ad totũ cozꝑ.Scõo vo ostẽdit.qñ diu durare põt sub rõne male cplonis diuerse ille calor vlis ibi¶ Uerumtamen in huiꝰ feb.¶ In ꝑma aũt intentio Hal.est explicare causas multiplicationis caloris extranei ab illo mẽbzo ad totũ cozpus:z causas intensionis:z remissionis ipsius siue in diuersis cozporibus siue in diuersis mẽbris vnius cozpis.Circa qõ sic ꝓcedit:qñ ꝓmo explicat illas causas:z manifestat ꝓposituz quãtũ ad diuersitatẽ causaruz.Scõo vo quãtũ ad diuersitatẽ membrozꝫ vnius cozporis ibi¶ Et hec qdẽ oia sunt cã ꝛc.¶ In ꝑma pte itez duo facit qñ ꝓmo explicat cãs multiplicationis ꝑdicte qualitatis in totũ cozpus:z etiã intẽsionis eius in ipso:siue ostẽdit possibilitatẽ predictaꝫ.In parte vo scõa ostendit ordinẽ:z modũ istius multiplicationis ibi¶ Primum vo ex cholera.¶ Intendit ergo in pte ꝑma q ,ꝓpter apa supradictũ.s.flegmonẽ aliquãdo mal.cõplo.diuer.ca.in toto generaẽ:aliquãdo non.cuius ratio est:sicut insinuat:qñ ad hoc q calor apostematis vnius membri introducat calorem in totũ,cozpus:necessariũ est ipsuz esse fortem:z sufficientem:z sanguinẽ totius cozporis esse dispositũ ad suscipiendũ illius caloris excessum:z hoc est ,qõ intendit cum dicit.q si cal.sang.qui in mẽbzo apostemato fuerit ,getus: idest remissus ei fuerit sang.quem to.cõ.coz.equa.cõple. tẽperate cõplexionis.forsitan nõ accidet ei.s.cozpori:vt calefiat calefactione membri infirmi.s.vt ita excellenter siẽ membrũ infirmum:ideo autẽ dicit forsitan:qñ sanguine totius cozporis existente temperato ꝫm naturaz cozporis: possibile est calorem apostematis peruenire ad totuz cozpus:quãuis etiam valde fortius non sit.verbi gratia:sicut in cozporibus pucrozum aut infantium potius:in his eniz quãuis apostema ca.sit in mẽbris remotis a cozde:z ipsi etiam ꝫm naturam sanguinẽ habent temperatum:tamen ꝓpter paruitatem membrozꝫ:causanteꝫ modicã distantiaz de facili puenit excessus caloris ad coz:z inde ad totũ cozpus.In cozporibus aũt adultozꝫ sicut iuuenũ atqz senum nequit hoc fieri ,ꝓpter ꝛriã cãm:z multo minus si sanguis totius cozporis ad frigiditatez declinet:sicut flegmaticus. in ipsis ẽt adultis:quãuis sanguis totius sit naturalr tẽperatus:tñ si apostema ca.sit in mẽbris valde vicinis cozdi: de facili poterit supcalefieri totuz cozpus:hec est igitur cã ,ꝓpter quã dixit q cũ calor apostematis sit remissus:z sanguis totius cozporis esẽ tẽperaꝰ.forsitã.idest possibile est q nõ supcalefiet totũ cozpus:ideo enim ponit sub dubio: qa põt accidere ꝛriuz sicut ostendimus:si tñ sit contrario mõ necessariũ est:vt cozpus fortiter calefiat:z hoc est:qõ intendit cuz dicit:q si calor sanguis membri fuerit fortis calefiet totũ cozpus:,ꝓpter fortez ebullitionẽ sanguinis in membzo apostemato supple quãuis sanguis totiꝰ cozpis fuerit nãliter tẽperatus:silr calefiet cozpus calefactione supflua.i.fortiozi si sanguini quẽ cozpus continet cholera dominẽ.z hoc est:qõ intendit per hoc q dicit:tunc non stat qñ ꝛc.quãuis supple calor sanguis q est in membzo apostemato remissus fuerit:multo aũt fortius illud fit si ambo supradicta cõcurrant:z hoc est qõ intendit cũ dicit:¶ z quãto plus fiet istud cũ vtreq̃ res aggreganẽ ꝛc.¶ Usq; nũc ostendit possibilitatez multiplicationis caloris extranei a mẽbzo apato ad totũ cozpus:z possibilitatẽ intensionis z remissionis ipsius intendens in summa:qz cozuz cã sunt fortitudo vel debilitas alterãtis:sicut est san.membri apati:z dispositio alterabilis cozporis:sic enim per diuersitatẽ istozꝫ duozꝫ diuersificanẽ cozpora quantũ ad susceptionẽ caloris extranei a mẽbzo apato per totũ cozpus.z quantũ ẽt ad intensionẽ z remissionem ipsius in diuersis cozporibus:sicut eniz ex verbis auctoris ꝑz:vt exposuimꝰ cozpora calidioza que intelligit per cozpora sanguinẽ calidiozẽ habẽtia citius z intensius inflãmanẽ per totuz.ꝛria vo ecõtrario.¶ Post hoc vo ordinẽ z modum predicte multiplicationis ostendit.circa qõ ꝓmo facit hoc.scõo verificat per rationez dicta sua ibi¶ Et vniuersalr est ꝛc.¶ In parte ꝑma iterum ꝓmo explicat ordinẽ.scõo vo modum ibi¶ Si ergo membrũ.¶ dicit ergo in pte ꝑma q qñ superfluit calefactio in eo.s.in cozpore:z qñ supflua caliditas occupat ipsum:siue apa calidũ alicuius mẽbri ꝫmoderate calefaciens sanguinem cozporis:quẽ gra exempli ponamus esse cholericũ:tunc supcalefit sanguis cozporis ab illa cholera que dñaẽ in eo:z quẽ diximus supcalefieri a sanguie apostematis ꝫm hunc ordinẽ q ꝓmũ qõ calefit ex cholera.idest ille sanguis in quo ꝓmo caloris excessum iprimit illa cholera est sanguis qui est in venis pulsatilibus:cuius rõnẽ assignat qz calidioz est z ꝓpinquioz est nature spũs: que aũt nã ista sit statim declarabit:deinde post ipsum.s. sanguinem arterialem supcalefit supple sanguis qui est in venis nõ pulsatilibus.Est aũt intelligendũ hic q quãuis Hal.loquitur hic in exemplis rez particulariũ:tamen res vles docet more Hippo.z oium sapientum:vnde quãuis loquatur particulariter in hoc alterante seu calefaciente qõ est cholera:z in hoc alterabili qõ est sanguis:tñ intẽtio eius est vlis.scilz q a supercalefaciente aut qũolibet alterante cozpꝰ illud ꝓmo recipit excessuz caloris:aut cuiusz qualitatis q magis dispositum est ad illud.verbi gratia. cum in cozpore citius alterentur humozes q̃ membza:z sanguis citius calefiat q̃ membza.primo supple sang.qui magis est dispositus ad recipiendum excessum caloris:silr intelligendũ est inter mẽbza q illa ꝓmo.i.citius que

magis dispositа sunt ad hoc:z sil'r sicut de caliditate dicit: ita intelligendum est de qualibet qualitate. Qz aũt tã vlis sit intellectus eius:patebit per rõnẽ quã vtitur paulopost.

Dubitatio Utrũ cholera plus calefaciat sanguinez arteriale3 q̃ venale. Solutio.

¶ Si qs aũt dubitet de hoc qõ dicit q̃ chol. p̃mo calefacit sanguinẽ arteriarũ q̃ venaꝝ nõ pulsatiliũ:cũ tñ chola misceat̃ sanguini venaꝝ nõ pulsatiliũ z alys nõ:oẽ autez agens agit citius in sibi ꝓpinquũ q̃ in distãs. ¶ Dõm q̃ Hal. de chol. nõ logt̃ ibi assertiue. sz gra exẽpli: vñ p chol. intelligit superflue calefaciens sicut est sanguis aꝑatis: sed ideo noiat chol. qz manifestior est in eis calefaciẽdi potentia q̃ in ceteris humorib⁹: sicut iam paulopost ipse docet. Uel dicendũ q̃ quãuis in sanguine venaꝝ citius agat ꝓ ꝓpinquitatẽ tñ sanguis arterialis plus recipit ipressionez per aptitudinẽ: nõ enim incõueniẽs est effectũ alicui⁹ agẽtis citius manifestari z fortius in remoto: tñ ad determiatam distãtiã q̃ in ꝓpinquo ꝓpter aptitudinẽ patiẽtis subi. Uidemus. n. ab igne citius liquari ceraz quãuis ab eo distet aliquãtulũ plus q̃ plumbũ. Cum tñ vtrũqz liquabile sit ab igne: sic ergo intelligendũ est in ꝓpsito cũ dr q̃ sanguis arterialis citius calefit a cholera. i. qñ recipit effectuz calefacientis superflue. q̃uis aũt agat in sanguinẽ venaꝝ nõ pulsatiliũ: põt ẽt dici q̃ illud intelligit̃ de diuersa cholera ꝑm numerũ: ita q̃ ad sanguinẽ venaꝝ nõ pulsatiliuz tñ referat̃ cholera eidẽ sang. cõmista: ad sanguinẽ ẽo arteriarũ chol. est dominans in ipso sanguine arteriaꝝ. non enim verũ est q̃ chol. que in sanguine corporis dominatur solũmõ misceat̃ sanguini venarũ z nõ arteriaꝝ: imo exq̃ sanguini totius corpis dr dominari chole. ꝓculdubio ipsi sanguini arteriarũ aliqua portio ꝓportionalr dominetur. vñ ẽt est q̃ sapientes ipsuz cholericũ dicũt: comparatione sanguinis aliaꝝ venaꝝ: cũ sit calidior z subtilior eo: sicut enim inquit Hal. in de virtutibus nãlibus. arterie a venis trahunt sanguinẽ z cõmunis est transitus a venis ad arterias: cuius signũ est: qz si aliqua magnarũ arteriaꝝ incidatur totus sanguis corporis vel ceterarũ venaꝝ effluet ide. Cuz ergo dr q̃ ex cholera citius calefit iste sang. q̃ ille. intelligendũ est ab illa cholera ꝑm speciẽ nõ ꝑm numeruz: imo ille z ille sibi cõmista sil'r. ¶ Post hoc ẽo sequit̃ ps in qua modũ explicat multiplicationis p̃dicte qualitatis in totũ corpus: per hoc enim manifestabitur causa proxima z imediata eius. per ea enim que dixit: nõ cõprehẽdunt̃ nisi cause originales z remote. Dicit ergo q̃ qñ cõtingit q̃ mẽbrũ apostematũ est ꝓpinquũ aliquibus viscerib⁹. Circa qõ notandũ est q̃ per viscera itelligit mẽbra que intra clybanũ ꝓtinent̃. Clybanus

Dicit̃ aũt clybanus tota cõcauitas illa q̃ est a furcula colli: vsqz ad pudibunda: z ꝓtinet spũalia mẽbra z nutritiua. Dicit ergo q̃ si mẽbrũ apostematũ fuerit ꝓpinquũ viscerib⁹: nõ qbuscũqz sed abundãtibus sanguine quem cõtinent velociter recurret caliditas: scilz aꝑatis ad sanguinez quem cõtinet totuz corpus. Dis aũt sermonibus Hal. multum subtil'r z ꝓprie veritatem insinuat sue intentionis. plane enim insinuat q̃ cum calor apostematis ad aliqõ predictorũ viscerũ peruenerit mediante sanguie scilz venarũ z arteriaꝝ: sicut diximus: de facili occupat totum corpus: ex quo plane colligit̃ q̃ causa ꝓxima illius multiplicationis ipsius est supercalefactio alicuius visceruz supradictoꝝ qõ mẽbrũ q̃ vlem faciat impressionem necessariũ est q̃ sit membrũ cuius actio sit aliquo mõ toti vlis: vtpote totius corporis dispositiua: quale ẽo sit illud membrũ ꝓprys sermonibus determinat cuz dicit. Uisceribus sanguine abundantibus quẽ cõtinent: idest ad quez cõtinendũ cõcauitatibus suis nãliter ordinant̃. non enim dixit tñ visceribus abundantibus sanguine: sed adiunxit: quẽ cõtinent intra clybanũ: nec in alys regionibus corporis nõ sunt membra adeo sanguinea seu sanguine abũdãtia quẽ nãliter in cõcauitatibus substãtie ꝓprie cõtinent nisi cor z epar z precipue cor. ipsuz enim teste Hal. in fine p̃mi de cõplexionibus est oibus membris magis sanguineum: z post ipsuz epar. ꝓpterea nulluz membrũ ꝑm veritatẽ in cõcauitatib⁹ ꝓprie subẽ cõtinet sanguinẽ tam abũdanter z taz manifeste sicut ipsuz cor. de epate eniz sensui manifestũ est: qz tota eius cõcauitas manifeste cõtexta est capillaribus venis. vnde hic in sermonibus suis insinuat Hal. ꝓprie nõ ꝓuenit nisi cordi. vñ ẽt est q̃ dato q̃ exne⁹ calor mediante sanguine venarũ z arteriarũ ꝑus ad epar superuenerit: nõ tñ ab ipso imediate supercalefit sanguis toti⁹ corporis siue corpus: imo opz ipsuz ad subaz cordis antea puenire. z hoc qdẽ ꝓfirmat̃ ex doctrina eius in fine p̃mi de cõplonib⁹. vbi dicit: q̃ sanguis nõ acgrit caliditatẽ nisi a corde. z iterũ directius q̃tuz ad ꝓpositã mãm in scõo de morbo z accidenti. vbi ostendit qual'r ab vno mẽbro in totũ corpus multiplicat̃ calor extraneus: z vtit̃ hoc sermone. calor a mẽbro in quo est putredo capit exordiũ: deinde ab eo ad mẽbrũ vicinũ distẽdit̃: z ab illo ad aliũ: z sic successiue donec perueniat ad mẽbruz qõ est caloris nãlis initiũ z fundamẽtũ. s. cor: quo supcalefacto postea totuz corpus vnũ efficit̃ cuz eo in passione: id est in ꝑticipatione caloris extranei passionẽ inferentis: quo aũt a corde oia mẽbra corporis cetera supple mittant̃ ostendemus in ferius. ¶ Patet igit̃ ex predictis modus multiplicatiõis predicte qualitatis in totũ corpus: z tunc sequitur pars in qua verificat dictũ suũ per rõnẽ extendẽdo ipsuz. fuit aũt dictuz eius superius q̃ sanguis arteriarũ citius calefit q̃ san. venarum: ꝓpterea qz calidior est z nature spũs ꝓpinquior: in quo diximus z superius hoc vl'r intelligere in oi alterabili a qualibet qualitate: qõ manifestat per dicta ei⁹ hic: vbi dicit tam de frigiditate q̃ de caliditate: z ad veritatẽ illius dicti intendit vl'r hanc rõnem. s. q̃ omne illud alterabile citius alterat̃ a quolibet alterãte qõ ei similius est in qualitate aut passibilius in suba: sed in humano corpore de quo est cõsideratio medicine: quedã sunt similiora in qualitate calefacientibus: quedã ẽo infrigidantib⁹: z quedã passibiliora in suba: q̃daz minus. g̃ in humano corpore ea citius calefiũt q̃ calidiora sunt aut passibiliora in suba z illa citius ifrigidant̃ que frigidiora sunt aut passibiliora sunt in suba. Huius aũt rõnis maiorẽ supponit: sz cõclusionẽ explicat hic: z minorẽ manifestat. z p̃mo facit p̃mũ. z scõo zm ibi[Uelocius ad resoluendũ.] In p̃ma iterum p̃mo explicat ꝓclusionẽ quantũ ad caliditatem. scõo quantũ ad frigiditatez ibi[Et simil'r.] Dicit ergo in parte p̃ma. z vl'r. quasi dicat q̃ diximus in hoc calefactibili q̃ est sanguis. vl'r verũ est in oi calefactibili. s. qz dignius est vt calefiat. supple citius ois res que velox est ad resoluendum. idest passibilior in substantia videlz: sicut dicit paulopost. qz subtilior z rarior qualis est spũs: aut in natura sua est calida quasi: aut qz est calida in naturali compositione. deinde dicit: z simil'r p̃mũ qõ infrigidat̃. quasi dicat. z vl'r verum est simil'r nõ tãtũ in calefactione: sed etiã in infrigidatione q̃ illud infrigidat̃ aut qõ est ꝛc. z qz in his duabus qualitatibus dictũ est ad exemplũ in alys duab⁹ qualitatibus intelligendum est. sed in illis que manifestiores hñt effectus facit exemplariter mentionẽ: tales autez sunt caliditas z frigiditas sicut diximus superius vbi de causis doloris loquebat̃. ¶ Post hoc ẽo sequit̃ pars in qua minorẽ p̃dicte rationis manifestat. p̃mo faciens hoc. scõo infert ex dictis suis corollariũ valde vtile in presenti cõsideratione ibi[Quapropter opz.] In pte aũt p̃ma manifestat diuersitatẽ seu dziaz eoꝝ qbus maxime corp⁹ ad alterationes disponitur. Primo naturam spũs explicans. scõo humores ibi[Et calidius qõ est in corpe ꝛc.] Intẽdit

Cor oib⁹ mẽbris est magis sanguineum.

Cor oib⁹ mẽbris est magis sanguineum.

ergo in parte p̃ma q̃ eox que in corpore sunt nihil est ratione sube passibilius q̃ spūs: ꝓpter hoc q̃ ceteris est subtilior ⁊ tenuior: ⁊ hec est illa natura de qua itelligebat superius. sanguinẽ arteriax ei possumus potius assimilare q̃ sanguinẽ aliarū venax. deinde de humoribꝫ. ꝑmo tangit ordinaz quātū ad qualitates. scdo ꝙ tū ad subam ibi. Et cholera qdē facile ⁊c. Dicit ergo p̃mo q̃ calidi⁹ qd̄ est in corpore est chol. ru. ⁊ post ipsaz sanguis. Et frigidi⁹ qd̄ est in corpe est flegma ⁊ post ipz melia. Et itelligo q̃ hic loq̃tur de nālibus humoribꝫ qb⁹ pōt disponi san. venarū per totū corpus de quo fecit supius mẽtionē. ¶ Contra aūt h̄ est qd̄ dicit Aui. in p̃mo ca. de cōplone membrox. s. q̃ calidius qd̄ est in corpe sūt cor ⁊ spūs. de cho. ꝙ nullā facit mentionē: sicut nec Hal'. in fi. p̃mi de cōplonib⁹. vbi spāl'r de cōplone partiū corpis loq̃t: de quo valde mirandū q̃ hic dicit Hal'. cholerā esse calidiorē oibus que repiunt in corpore. ¶ Propter qd̄ aduertendū est q̃ in p̃dictis locis illi sapiẽtes nō loquunt de cōplone corporis nisi ꝑ aliquo mō p̃ncipiū ⁊ cā nālis cōplonis siue tẽperamenti corpis. tẽperamẽtū aūt humani corpis nāliter declinat ad caliditatē ⁊ humiditatē. ⁊ iccirco inter humores ibi nō facit mentionem nisi de sanguine ⁊ flegmate: q̃n hi sunt aut p̃n^m sufficiẽtis caliditatis in toto: sicut sanguis cōprehēdēdo cordialē ⁊ epaticuz arterialē ⁊ venalē: aut p̃n^m remisse caliditatis in aliqb⁹ mẽbris: sicut flegma ⁊ melia sunt etiā sufficiens p̃n^m humiditatis ⁊ in toto ⁊ in ptibus cū adinuicez ꝓportionalr cōmiscent. Si igit inter cōponentia corporis ꝑ p̃ncipia sunt nālis tẽperamenti totius ꝙsideret gd calidius, pculdubio patebit q̃ spūs scilz vitalis ⁊ cor in quo generatur est calidius: ⁊ hec fuit cōsideratio Hal'. ⁊ Auicenne in predictis locis. hic aūt Hal'. nō loq̃t de cōplexione mẽbrox ⁊ humox nisi q̃tū dispositiue vel effectiue pōt esse p̃n^m distẽperamẽti vel innālis cōplonis totius ⁊ p̃m hoc nihil pōt esse in corpore p̃ncipiū maioris caliditatis q̃ cholera: aut intẽsioris frigiditatis q̃ flegma. ¶ Si q̃s aūt obyciat q̃ melācholia cōparat ad alios humores sicut terra ad alia elemẽta. q̃ sicut terra est frigidissima respectu alioz elemẽtoz sīlr melia nālis respectu ceterozuz humoz nāliū. ¶ Itẽ Aui. ingt. p̃ cap. ca. de q̃litate gnōnis humox. q̃ frigiditas gīnat flegma. excellẽs aūt frigiditas gīnat melācholiā. q̃ erit frigidior flegmate: cū a fortiori frigore generet. ⁊ cōstat q̃ illa melia non est innālis: q̃n non gīnat per viā adustionis. ¶ Preterea oēs sapientes cōueniunt in hoc q̃ flegma acetosuz frigidius est nāli. sed ipsi dicunt ipsuz vno mō gīnari ex cōmistiōe melie cū flegmate nāli. q̃ nēcio opz q̃ melia que prebet ei ampliorē frigiditatē sit frigidior ea. illa aūt melia non est innālis: q̃n oēs innāles minus frigide sunt nāli: eo q̃ per viam adustionis sunt gīnate: ⁊ sic a fortiori calore passe sunt q̃ nālis que a tẽperato calore gīnat. ergo est nālis. ¶ Preterea oēs et pueniunt in hoc q̃ in quartana vera melia nālis in inityꝰ paroxismox causat frigus cū forti tremore ⁊ cōcussione: ⁊ et stridore dentiū ⁊ expimur hoc esse vez ad sensuz. in quotidiana vo nāli tremor ⁊ stridor dētiū nō causant a flegmate: vñ vi q̃ melia nālis frigidior sit flegmate nāli: cui⁹ oppiū asserit hic Hal'. ⁊ et in scdo de cōplonib⁹. vbi dicit: q̃ oium eox que in corpe sūt frigidius ⁊ humidius est flegma. Et hoc qdē est verū: qd̄ et medicus colligit: tuz ex causis: tum etiā ex effectib⁹. s. semper enim videm⁹ q̃ ea mālia ex qb⁹ flegma generat frigidiora sunt iter mālia ciboz adinuicē ꝓportionalr cōparata. nā inter plantas olera vtplm ex q̃bus flegma gīnat sunt sicut atriplices ⁊ blitī: ⁊ tū frigidiora sunt leguminib⁹ ex qb⁹ melia gīnat. Itẽ pisces frigidiores sunt q̃ carnes syluestriū q̃drupedū. Ex illis tū flegma generat. ⁊ ex istis melia. De efficientib⁹ autē causis etiam

Vtrū calidius qd̄ est in corpore sit cholera.

Vtrū frigidius qd̄ est in corpe sit flegma.

manifestius est. q̃n semper a debiliori calore flegma generat in mẽbris sicut pz in sensib⁹. Melia aūt a tẽperato calore sicut est nālis: vt bñ p̃ cā. recitat Auic. aut ab inmoderato valde sicut innālis: sed illud qd̄ efficacius pbat: ⁊ etiaz qd̄ magis cōtēdit medicus sunt effectus. Videmus enim frigidissimos morbos: vtplz a flegmate generari. raro aūt melācholia generat adeo frigidos. cōgelatio aūt ⁊ stupor ⁊ paralysis ⁊ epilepsia ⁊ apoplexia que vtplm a flegmate generant morbi sunt in qbus manifestius ⁊ excellẽtius corpora infrigidant q̃ in melācholia: vt elephātia aut scirrosi aut varicib⁹. ¶ Luz aūt obyciat q̃ in quartana vera videmus frigus causari cū forti tremore ⁊ cōcussione mẽbrox ⁊ stridore dentiū: que tū in vera quotidiana flegma nō causat. dicemus q̃ verū est q̃ ibi sunt talia accītia nō in vera quotidiana: sed tū nō ideo fortius est frigus in vera quartana q̃ in vera quotidiana: nec est exstimandū q̃ ꝓpter fortius frigus ibi causent. imo p̃m veritatē in quotidiana sentit frigiditas intensior a corpore patiētis: ⁊ hec est intentio sapientuz q̃ dicunt q̃ quotidiana in p̃ncipio paroxismi causat verū frigus aut purus ⁊ adeo forte sicut si corpus niue vel glacie frangeret: quēadmodū Ysaac dicit in hoc tam forte frigus pro tanto dī verū aut purū: q̃n causat ab ipressione flegmatis fortiter infrigidātis ⁊ non a fuga caloris nālis. h̄ eniz mō ⁊ in tertiana ⁊ in oib⁹ alys febribus iterpolatis pōt causari frigiditas in p̃ncipys paroxismox. Et ad hoc notandū signāter dicūt sapientes in quotidiana causari purū aut verū frigus ⁊ forte. nūq̃ aūt dicunt hoc in quartana aut in alys febrib⁹ interpolatis frieri: q̃n ⁊ si forte frigus appeat in quartana: illud nō causat penitus a virtute infrigidātis humoris: imo magna ex pte causat ab occultatione nālis caloris: q̃ potius in hac feb. occultat ⁊ fugit: cū spargat melācholia supra mẽbra sensibilia. ꝓpterea q̃ pre ceteris humoribus nāe horribilior est: ⁊ magis actionib⁹ vite ꝓrius ꝓpter qd̄ membra valde destituunt nāli calore: ⁊ ꝑinde et virt⁹ mẽbrox valde debilitat. ⁊ iccirco et q̃ membra sic disponunt melia: q̃uis minorē potētiā hēat infrigidandi q̃ flegma: nihilominus pōt fortiorē in eis facere ipressionē p̃ frigiditatē: q̃uis supradicta accītia sicut tremorē ⁊ pcussionē mẽbrox ⁊ confractionē ⁊ stridorē dētiū ⁊ ꝑfractionē solū nō causent pp frigiditatē: ſz et multū coadiuuāt grauedo ⁊ siccitas ipsi⁹. cū eniz vt⁹ debilitet in mẽbris tūc vt dixim⁹ ⁊ mā p̃mens mẽbra sit gravis ⁊ ponderosa leuiter causat in eis tremor cū causet ex debilitate vtutis ferētis ⁊ grauedie mẽbri debilitati sicut inde p̃ Galenū demōstratū est plane. Lōcussio aūt iuncturarū ⁊ stridor dentiū ex spasmatione lacertoruz mandibulax ceterozūq̃z mẽbrox causat: q̃n spasmatione nō solū frigiditas iducit: ſz et mā siccitas multum iuuat. Lōcussionē aūt sine cōfractione ossiuz ⁊ iuncturax potius inducit mā grauitas q̃ frigiditas ⁊ hoc significat Rasis. 10. Almansoris dicens q̃ dolorē in iuncturis ⁊ ossibus sentiunt ac si aliqua re graui premantur seu cōcutiantur. ipsi etiaz patientes conqueruntur se graue pondus in membris portare seu sentire. Oz etiam flegma de se fortiꝰ infrigidet q̃ melancholia: signū est q̃ multo tardius quotidiani calefiunt q̃ quartani. Hec autē que diximus sunt ea in qbus oēs sapiētes ꝙueniunt ⁊ que sensibili impressione capere q̃qz potest. ¶ Ad illud autem qd̄ dī de comparatione humorū ad elementa dicendum q̃ nō est oīmoda similitudo iter elementa ⁊ humores: ⁊ ideo ꝓportio nō seruat in oibus. nō enim est itellectus sapientuz q̃ oino sic se hēat melācholia respectu ceterox humox sicut terra respectu ceterox elementox: sed dicunt esse similitudinem per quandam rationabilem adaptationem quātū ad hoc. scilz quantuz ad nām feculentie ⁊ quantū ad nām

grauis ⁊ lenis:⁊ quātū ad simplicē ꝑncipaliorē frigiditatis ⁊ siccitatis.est enim respectu alioꝝ humoꝝ sicut terra respectu alioꝝ elementoꝝ sicut feculentia ⁊ opaca turbiditas:⁊ est ēt respectu alioꝝ grauissima sicut terra.est etiā respectu alioꝝ elementoꝝ frigida ⁊ sicca ⁊ sic est melancholia sed nō est necessariū q̄tuz ad gradū alicuius istaꝝ qualitatū se habeat respectu alioꝝ humoꝝ sicut terra respectu alioꝝ elemētoꝝ:cuius rō est qz nō ꝑm candē viam nāe gradus qualitatis vtpote frigiditatis atqz melie vtpote in minori mundo.s.in corpe aialis:⁊ terre in maiori mūdo.terre aūt dat gradus frigiditatis per viā localis distātie.melācholie ℞o per viā generationis ⁊ aptitudinis materie sue.in nālib⁹ enim terra ⁊ potius que in centro mūdi est ꝓ tanto dī frigidissima fuisse respectu ceteroꝝ elmtorū:qz ꝓe ceteris elemētis a fonte caloris siue sit sol siue rationabile corpus maxime distat ꝑm locū nec per viā digestionis illius valet acgrere donec ecōtra melācholie ꝙuenire videmus:nō per viā maioris distātie localis ab aliq̄ yno sicut a generāte acgrit gradū frigiditatis sue ſz a frigida ⁊ grossa mā sequestrata per viā digestionis a temperamēto caloris ex mediocri subā que san.laudabili debebatur.⁊ sic pz q̄ predicta obiectio ꝓpter illud sile nō concludit.¶ Ad illud qđ Auicē.dicit fortissimū frigus gīare meliaz.dōm est q̄ verū est disponēdo:sed non efficiendo. qđ ex verbis eius ibidē colligit plane.paulo enim dixim⁹ ante q̄ cū efficiens melācholie est.s.caliditas tēperata.Cū aūt dicit fortissimū frigus causat melācholiā:subiungit q̄ hoc facit per supfluitatē cōgelationis sicut imediate qđ dixit facere supfluitatē adustionis.sicut enim ab aliquo māli subiecto resolvit qđ est subtile per supfluitatē adustionis: sic ab eodē per supfluā cōgelationē efficit apta mā ad generationem melic:qz si nālis dz esse opz nēcio vt a calore nāli vt ab efficienti generet aut ab excellēti ⁊ ināli calore si debeat esse inālis.fortissimū enim frigus nullius humoris est cā efficiens nisi flegmatis vitrei:qđ oī humori frigidius est:⁊ per excellentē frigoris actionez gīat sicut ingt Joannitius vt in senib⁹ nāli calore destitutis.¶ Ad illud ℞o qđ obicit de flegmate acetoso:dōm est q̄ verū qdem est q̄ flegma acetosuz quocūqz mō generet nāli frigidius est:sed tn cū dī q̄ qñ gīat per cōmistionē ipsius cū melia nāli q̄ illā frigiditatē itēsiorē acgrit a cōmisto.s.a melia: dōm q̄ illud est falsuz:nisi illud dicat ꝑ accidēs fieri.p se enim melia nālis nō pōt intensiorez frigiditatē flegmati dare nāli:cū eo sit minus frigida.minus aūt forte agēs:in forti⁹ nō efficit ipressionē fortiorē p se.Jam enim ostendimus per sensibiles alterationes corpis sicut in quotidiana vera q̄ fortius infrigidat p se flegma nāle q̄ melia naturalis.sed dicim⁹ q̄ flegma acetosuz supradicto mō generatū acgrit illā frigiditatē intensiorē a forma cōmistionis pducētis cōponētia ad aliquā viā gnōnis ⁊ corruptionis:⁊ hoc ideo dicim⁹:qz in cōmistione istoꝝ duoꝝ si nō aliud interueniat nisi mutua alteratio ꝑm portiones illarū duarū qualitatū ꝑmarū quas hūt tunc in cōmisto non resultabit aliq̄ ꝑmaꝝ q̄litatū intensior q̄ in cōponētib⁹: qñ ea que cōponunt nō sunt simplicia sed cōmista ex elementis:imo potius remittent qualitates ꝑme in cōmisto: cuius rō est sicut ℣⁹ de simplici medicina probat Hal.⁊ in scia de gradib⁹ ostēdit:qz minus tale additū ad magis tale efficit minus tale:sicut minus calidū additū magis calido aut minus frigidū magis frigido:⁊ illō tō qñ in mistis corpib⁹ nihil est min⁹ tale:nisi qz de ℔ria q̄litate pticipat plus.qđ enī min⁹ calidū est plus pticipat de frigiditate q̄ magis calidū:⁊ q̄ min⁹ frigidū plus de caliditate q̄ magis frigidū:qñ igit cōicat minus calidū cuz magis calido si nō interueniat mutua alteratio q̄tuz possibile est per se inter portiones qualitatū vtriusqz cōponētis:minus calidus ꝓp participationē maioris frigiditatis reprimet magis calidū in caliditate:⁊ magis calidū reprimet min⁹ calidū in frigiditate qua erat magis frigidū.ecōtrario simil⁹ intelligēdū est de min⁹ frigido si magis frigido cōmiscetur.q̄obrez pz qñ qualitates ꝑme p istā viaz in cōmistis corporib⁹ nō intendunt:sed si forma cōmistionis pducat alterā qualitatē ad validā corruptionē tūc ℔ria remanēs in cōmisto erit valde intēsior q̄ in cōponētib⁹.per istam viā in cōpositis ⁊ fermētatis medicinis aliq̄ ꝑmaꝝ qualitatū efficit qñqz intensior q̄ esset in aliquo suoꝝ cōponētiuz:ita.s.q⁹ per formā mistionis pducētis ad viā aliquaz gnōnis ⁊ corruptiōis:qđ totū in fermētatione ꝓtingit acgrit medicine intēsiorē caliditatē:aut acgrit nouā virtutez: ⁊ hoc est qđ Auicēna dicit in de virib⁹ cordis.caplo de tyriaca ⁊ metridato vsus finē cū dicit:q⁹ q̄uis syllogiçatiōe nō cōprehēdat:tn estimatio artificialis ⁊ experimētū psuadent q⁹ cōpositio p fermētationē adipiscit caliditatez aut frigiditatē ab ex.hoc ēt mō.s.p viā corruptiōis ⁊ gnōnis. Et iō dicim⁹ gnōnis:qz qđ est vni corruptio est alteri generatio.⁊ e3.Dicit.n.Hal.in.6.de interioribus sperma vel sanguinē mulieris in suffocationē mīcis acgrere excellētez frigiditatē.Hoc igit mō flegma acetosuz acgrit intensaz friditatē ex cōmistione flegmatis nālis:⁊ melie nālis: qđ ēt ipse sapor cōfirmat.melia enim nālis valde hz saporē acetosuz debilē.manifesti⁹ enim est pontic⁹ in sapore sic recitat Avi.p can.Flegma ℞o nāle valde insipidū est sed estimatio artificialis:⁊ experimētū psuadēt q⁹ valde debile acetosuz negt facere de valde insipido manifeste acetosuz.Insipidū enim valde represtiuū est acetosi.opz enim q⁹ in cōmistione ipsoꝝ iterueniat gnātio ⁊ corruptio p quā viā cōmistā manifestā viā acetositatis adipiscat.¶ Post hoc ℞o:qz iaz explicuit auctor dūaz humoꝝ q̄tū ad q̄litates:segt ps in qua explicat coꝝ dūaz q̄tū ad subam. Dic enim de illis agit inq̄tū per sui dūam sunt ꝑn⁹ diuersitatis cadētis in mala ꝓplone diuersa. In illa aūt pte duo facit. Prio enim explicat illā dūaz.scōo ℞o rōne cōfirmat illud per modū epilogi dicēs.Et vlr qdem oē qđ est subtile ⁊c. quaꝝ ptiū snia pz:gb⁹ termiatis segt ps in qua ex ꝑdictis infert corollariū.circa qđ ꝑ explicat intentū:⁊ manifestat. scōo epilogat ipz p modū ꝓclonis cuz dicit[Opz ergo necessario.] Iterū in pte ꝑma duo facit. Prio explicat intentuz.scōo ℞o manifestat ibi[Primo aūt ⁊c.] Intēdit ergo in parte ꝑma:q⁹ iam ex ꝑdictis pz vnū qđ est valde necessariū ꝓsiderare in hac mā.s.diuersitas resolutionis apatū: ⁊ cā huius diuersitatis est cū etiā apa sit mal.cōple.diuer. particularis:sicut superius docuit in ꝓhemio huius operis:⁊ sit necessariū vt superius est expressiuz cognoscere totā diuersitatē terminationis ipsius. De modis aūt ipsius terminationis vnus est qui fit p resolonē apatis:idest materiei sue tūc necessariū est ad plenā ipsius notitiā oēm resolutionis diuersitatē perpēdere:⁊ in hoc mō terminationis mēbrū apatū vincit apostema:sicut superius docuit:q̄ terminatio laudabilis est:⁊ sumit resolo taz pro insensibili resolutione q̄ pro directione.intendit ergo Hal.q⁹ cum imediate superius sit ostensuz:q⁹ humores non sunt vniformis resolutionis.i.non equaliter ab agentibus ipressionem recipiunt.pz ex illis q⁹ necessariū est q⁹ apostemata que ex illis generant humorib⁹ diffomiter:⁊ inequalr resoluant:idest per resolutionē supradicto modo acceptam timent:qz aliqua tardius:⁊ hoc est qđ intendit cum dicit, Quapp opz.idest ex predictis pz esse necessarium:vt sit cuētus apostematū.i.vt cueniat:vel accidat ipsis apatib⁹. Resolutio plurimū diuersa ꝓpter diuersitatē dispositionis corporis:vt ne credat aliqs ꝓpter dicta q⁹ talis diuer-

ſitas diſpõnis cozpoꝝ ab humoꝛibus cauſeꝫ ſolũmõ:ideo ſubſequenter cãm huius diuerſitatis plenius manifeſtat. circa qõ ꝓmo tangit cauſas huius diuerſitatis.ſcõo cõparat eas ibi[Et oẽs iſte quidẽ ꝛc.]Prima ℞o hꝫ tot partes quot cãs tangit:ꝛ incipit ꝑma ibi[Deinde poſt illud.]ſcõa ibi[qõ ſi ꝙuenerit.]tertia ibi[Et mẽbrũ ꝛc.]4ª ibi[naz in ſanguine toto.]¶In ꝑma ergo intendit qꝫ vna cã diuerſe diſpõnis cozporis ad diuerſaz reſolutionẽ ãpatis eſt diuerſitas intẽſionis ꝛ remiſſionis caliditatis in mã ãpatis: ꝛ tu intellige ſiue ab itrinſeco ſiue ab extrinſeco ꝙueniat. ¶In ſcõa oſtendit qꝫ alia cã eſt diuerſitas coarctationis mãe in mẽbꝛo ãpato:ꝛ hec cã accepta eſt a forma ipſius mẽbꝛi:ga aliqd ſolidius eſt aut pozoſius altero in mẽbꝛo in quo fortius coarctaꝫ mã minus expirat fumus inde reſolutus.ꝛ ideo citius putreſcit mã:ꝛ ita ſi per decoctionez debeat terminari citius in ſanguiné conuerteꝫ.ecõtra ℞o in ꝓtrario:ꝛ hoc(vt dicit)nõ ſolũ hꝫ veritatẽ in humanis cozporibus:ſed etiã in alijs:ꝛ hoc eſt qõ intendit cũ dicit. Deinde ℞o illud id eſt ꝓeter illaz cãm quã diximus põt eſſe alia:qñ putrefactio eiꝰ.ſ.mãe apoſtematis nõ eſt:niſi ꝑm nãm ipſius id eſt ꝑm qualitatẽ de qua iam dixit:cũ intenſionẽ ꝛ remiſſionẽ ipſius tangeret in parte antecedẽti: ꝛ iterũ ſupple nõ eſt putrefactio ꝛc.niſi ꝑm ſupfluitatem ideſt vehemẽtiã retẽtionis ideſt coarctationis eius.ſ.mãe in interioꝛibus ideſt in cõcauitate membꝛi:ꝛ qz qõ dixi qꝫ putrefactio diuerſificaꝫ ꝑm coarctationẽ mãe.iccirco confirmat hoc ratione:ꝛ exemplo.rõne cũ dicit. Nam putrefactio illius ſupple mãe vel cozporis qõ expirationẽ non habet velox eſt cõtraria.vanda ſupple exemplo cũ dicit. Et illud qõ in interioꝛibꝰ rebus ꝛc.quaſi dicat in rebus exẽ cozpus humanuz taliter inueniẽ eſſe.ergo ſimilr in rebus humani cozporis cum putrefactio ſit vnius rõnis vlis in oibus putrefactibilibus.¶In tertia ℞o parte intendit qꝫ alia cauſa põt eſſe caliditas:ꝛ humiditas que quidem alia ſunt a groſſitie ꝛ ſubtilitate humoꝝ:ꝛ illa enim mã eadez de qua ꝓpter caliditatẽ dixit citiꝰ putrefieri vel putreſcere vel reſoluitur cuz hoc fuerit humiditas citius putrefiet aut reſolueꝫ ꝙz ſi fuerit ſicca.ꝛ ſilr intelligenduz eſt de frigida ꝛ humida cõparatione ſicce ꝛ frigide. Auctoꝛ eniz loquiꝫ de materia calida ꝛ humida:in qua manifeſtius apparet ipreſſio:docens nihilominus more Ypꝑpo.ꝛ ſimilr cuiuſlibet ſapientis:res vles per exempla rerũ particularium. Hec aũt ſufficiãt pz.¶Deinde ℞o in quarta ꝑte intẽdit qꝫ alia cã ꝓdicte diuerſitatis põt eẽ ſicut mẽbꝛi ãpati:qñ aut põt eſſe ꝓpinquũ aut remotũ viſceribꝰ ſanguine abũdantibus:vt cordi:ꝛ epati.Planũ aũt eſt qñ ãpata que ꝓpingoꝛa ſũt illis citiꝰ reſoluunt:tum ꝓꝓ caliditatẽ.tum ꝓꝓ fortitudinẽ virtutis vel virtutum.remotioꝛa ℞o econtra. ¶Poſt hoc ℞o in qnta parte intendit qꝫ illa cã põt eſſe illa quã ſuperius tetigit:ſcilz diuerſa ſuba humoꝝ penes ſubtilitatẽ:ꝛ groſſitiẽ:ꝛ hoc eſt qõ intendit cuz dicit:in ſanguine toto:quaſi dicat alia cauſa põt eſſe diuerſitas in ſubſtantia mãe apoſtematis:ſicut ſupponamus gratia exẽpli ſicut ſuperius fecit flegmonẽ eſſe apoſtema qõ ex ſanguine generaꝫ:tunc diuerſitas ſanguinis quãtũ ad ſubam eſt cauſa diuerſitatis cadẽtis in reſolone flegmonis:ꝛ iccirco ſubiungit:nã in ſanguine toto ideſt totius cozporis aut in tota maſſa humozali in venis exiſtente quã ſanguinez vocamus etiã ſuperabundat cholera aut melancholia ꝛc.qõ ſupple cauſat diuerſitatem in ſubſtantia illius ſanguinis. ¶Poſt hoc ſequiꝫ pars in qua comparat omnes cauſas iſtas:ꝛ hoc penes multitudinẽ aut paucitatẽ intendens qꝫ ex oibus iſtis cauſis diuerſitatis ſupradictis plures pñt: aut pauce in apoſtematibꝰ inueniri.In aliquo enim plures inueniuntur.in aliquo pauce:ꝛ ideo dicit.Et omnes qdem iſte diſpoſitiones ideſt cauſe diſponentes ad apoſtemata ad diuerſam reſolutionẽ vel terminationẽ. Diuerſificantur cum paucitate aut multitudine.¶Poſt hoc ℞o concludit epilogãdo ſupradictã intentionẽ dicens:qꝫ opz nẽcio:vt reſolo ſupple ãpatũ ſit plurime diuerſitatis:cum vnuz ſupple ãpa cõparaꝫ alijs.ſ.in ſpe:ꝛ cõparaꝫ ſibiipſi ſilr in ſpecie.verbi gra.Si ſanguineũ cõpareꝫ flegmatico ſiue ſanguineuz ſanguineo:nihilominus vnum poterit eſſe altero velociozis aut tardiozis reſolonis hꝫ qꝫ plures aut pauciozes ex predictis concurrant.

Thec quidẽ oĩa ſunt cauſa malitie complexiõis diuerſe. Et illud ideo qñ in eis vincens eſt caliditas que eſt in ſanguine: qui eſt in mẽbꝛo apoſtemoſo: deinde poſt ipſum in ſanguine qui eſt in viſceribus:ꝛ ꝓpꝛie in ſanguine qui eſt in coꝛde:ꝛ ex hoc ꝓpꝛie qui eſt in ventriculo ipſius ſiniſtro. Naz ſi ad hunc ventriculuz veneris:dum adhuc viuit aial:ꝛ nondũ accidit ei febꝛis:ꝛ intromiſeris digitũ tuũ:ſicut narraui in libꝛo de meditatione anathomie:ſenties ex eo fortiozẽ caliditatem qz̃ eſt. Non eſt ergo longe cum cozpus totuz calefactũ fuerit calefactione nãm ſupergrediente:qn perueniat ventriculus ille coꝛdis ꝓ ꝓpꝛie ad finẽ caliditatis. ¶Et ex eis quidez que adhuc iuuant eſt qꝫ in ipſo eſt ſang.ſubtilioꝛ:ꝛ nature ſpũs vicinioꝛ:ꝛ mouẽ etiaz motu aſſi duo. ¶Verumtamen etiã in huiſ febꝛibus totum ſanguinẽ inueniẽ cõprehendiſſe iam calefactio:ꝛ recipit illã caliditatẽ egredientem cum ſum nãlem generatã a putrefactione humoꝝ receptione perfecta. ¶Cozpoꝝ ℞o venarum pulſatilium:ꝛ etiaz aliozum cozpozum cõplo que eis ſunt vicina:ꝛ cõtinent ea nõ inuenitur adhuc ꝑfecte ꝛ integre alterata:ſed ſunt adhuc habentia reſolutionẽ:ꝛ alterationẽ tendentez ad calefactionez. ¶Et ſi illud ꝑſeuerauerit in eis ſpatio longo:ꝙuenient ad terminuz in quo iam erunt victa ꝛ reſoluta penitus:ita vt tunc non ſint in termino in quo calefiant:ſed ſint in termino in quo iam integraz cõſecuta ſunt calefactionẽ a natura egredientez. ¶Reſolonis aũt terminus in vnoquoqz mẽbꝛoꝝ eſt nocumentũ opationis eius. ¶Tota aũt itẽtio que eſt apud pꝛincipiuz rei ad hoc vt perueniatur ad hunc terminũ:nõ eſt niſi via adeũdi ad diſpoſitionẽ egrediẽtẽ a re nãli cõmiſta cõmunis media inter duo cõtraria.ſ.inter diſpoſitionez que eſt vere natura eius:ꝛ inter diſpoſitionez que eſt a natura penitus egreſſa. In toto ergo hoc tempoꝛis ſpatio inerit cozpoꝛi:qꝫ a caloꝛe calefit quãtitas reſolutionis que ipſuz ſequiꝫ.

¶ Bum aũt oĩa pria corporis mẽbra ĩtegre ⁊ perfecte sunt calefacta dicĩt febris illa ethica q̃ est fixa: ⁊ illud ideo: qm̃ eius essentia tunc nõ existit in humiditatibus: ⁊ spiritu tãtũ: sed est preter hoc in corporibus q̃bus adest.

Postq̃ Hal. in pte precedenti manifestauit cãs diuersitatis cadẽtis in mala cõplone diuersa quãtũ ad intensionẽ: ⁊ remissionẽ. ⁊ hoc in diuersis corporibus. hic sequit̃ pars in qua resumit illud ad hoc vt manifestet q̃tũ ad diuersitatẽ mẽbrorum in vno corpore. circa qõ pmo resumit intentũ suũ. scõo manifestat seu declarat ibi ⌊Et illud iõ ⁊c.⌋ Intẽdit ergo in pte pma q̃ hec oĩa que dicta sunt supi⁹. s. diuersitas cõplonis corporum ⁊ mẽbrorum: ⁊ diuersitas sanguis abundãtis in corporibus seu humorum: ⁊ quãtũ ad subaz: ⁊ quãtũ ad qualitatẽ sunt cãe male cõplexionis diuer. i. sunt cã diuersitatis cadẽtis in mala cõplone diuersa. q̃tũ ad multitudinẽ eius: ⁊ quãtũ ad intensionẽ: ⁊ remissionẽ. hoc aũt declarauit supius q̃tũ ad diuersitatẽ corporum. Dic xo declarat q̃tũ ad diuersitatẽ mẽbrorum in vno corpore cũ dicit ⌊⁊ illud xo. ⌋ in qua pte pmo declarat intẽtũ. scõo xo ⌊ pbat qõdã suppositũ in dictis suis. ibi ⌊Naz si ad hunc veneris.⌋ ¶ In pte ḡ pma intendit q̃ supradicte cause diuersificant q̃tũ ad intensionẽ ⁊ remissionem malitie cõplonis diuer. nõ solũ in diuersis corporibus. sed etiã in diuersis mẽbris: qõ manifestat̃ in male cõple. diuer. quã causat flegmon qui itroductus est ad exẽm. ⁊ ideo subiungit: ⁊ illud ideo q̃ magis vincens caliditas que est in sanguine q̃ est in mẽbro apposito pp coarctationẽ ⁊ violentiaz. ⁊ ebullitionẽ ipsius. ⌊Deinde post ipsuz ⁊c.⌋ q. d. intensior est caliditas in mẽbro apato flegmone q̃ in alys mẽbris. minus aũt intẽsa in alys visceribus sanguine abundantibus q̃ in lacerto apato: sed intensior q̃ in ceteris mẽbris pp disponẽ: ⁊ nãle cõplonẽ ipsorum. Iterũ inter ipsa adhuc intensior est in corde pp sui disponẽ q̃ in ceteris visceribus. Et iterũ inter ptes cordis adhuc est intẽsior in sinistro ventriculo cordis q̃ in dextro ꝓpter sui dispositionẽ. sic igit̃ pz qõ superius dicebat̃. s. q̃ diuerse dispositiones sunt cã intensionis ⁊ remissionis mal. cõplo. diuer. in mẽbris vnius corpis: ⁊ lz Hal. attribuat caliditatẽ intensam vel remissam sanguini mẽbrorum. hoc tñ nõ facit: quia male cõplo. diuer. ꝓueniãt sanguini siue humori: ⁊ nõ mẽbris: sed vt insinuet: q̃ p mediocritatẽ sang. ꝓuenit ad mẽbra: de q̃bus logtur. s. ad viscera. malitia enim cõplonis solis mẽbris cũ peruenit ineſt subiecto. s. laudabili corpori ⁊ humoribus: aut ꝼm q̃ sunt cãe solummõ. ¶ Quia xo dixit q̃ sinister ventriculus cordis calidior est ceteris visceribus in corporibus febricitãtib⁹. iccirco subiungit partez in qua ꝓbat hoc: ⁊ ꝑ p rõnẽ sumptã a cõtẽto ⁊ actiõe eius ibi ⌊⁊ ex eis qdẽ.⌋ In pma iterũ facit duo. qm̃ ꝑ insinuat p̃missas. scõo xo infert cõplonẽ ibi ⌊nõ est ergo ⁊c.⌋ In pma ergo parte intendit hãc rõnẽ. s. q̃ in febre illa ps viscerũ intẽsius calefit caliditate extranea que calidior est per nãm. sinister ventriculus cordis est hȝ. ergo ⁊c. maior huius rõnis hic supponit: q̃ iam in p̃cedenti intentione verificata fuit. in illa parte ⌊⁊ vlr dignius est.⌋ Minorẽ aũt docet verificari per experimẽtũ dicens: q̃ si aiali viuẽte: ⁊ vere febricitante itromittat̃ digitus in p̃dictũ vẽtriculũ sentiet̃ in eo fortior calitas q̃ est supple in corpe. cuius exp̃imẽti formam recte docuit exercere in libro de meditatione anathomie. Insinuatis ḡ p̃missis sue rõnis infert cõlonẽ dicens. Non est ḡ longe supple ab itellectu: vel nõ est longe. i. nõ multũ differt q̃n ꝓueniat ⁊c. Deinde seq̃t̃ ps scõe rõnis: in qua intendit q̃ illa ps viscerũ intẽsius calefit in febre mediante sang. que cõtinet sanguinẽ p nãm magis inflãmabilem: ⁊ cuius actio magis disponit ad intensionẽ caliditatẽ: sed minister vẽtriculus est hȝ. ḡ ⁊c. Minorẽ huiꝰ rõnis hic manifestat dicens: q̃ ad intẽsionẽ calefactionẽ illiꝰ vẽtriculi iuuant subtilitas: ⁊ vicinitas sanguis ad nãm spũs in ipso cõtẽti: q̃n rõne huiꝰ fortiter inflãmat̃: ⁊ iterũ ad hoc etiã iuuat assiduus motus eius. ¶ His itaq̃ ptib⁹ terminatis sequit̃ illa pars in qua Hal. ostẽdit quãdiu durare põt caliditas vlis toti sub rõne male cõplonis diuerse. aiali tñ viuente siue corpe sanabili pmanẽte. Hꝫ enim (vt supius ostẽdimus) manifestũ est cõsiderare ad pfecte cognoscẽdũ in corporibus male cõplonis diuerse. Illud aũt nihil aliud est nisi cõsiderare ad quẽ terminuz puenire põt: ⁊ quo signo cognoscit̃ ille terminus. Intellecto enim qd est illud signũ iam sufficienter regulat̃ artifex: q̃ anteq̃ appeat illud signũ q̃diu durat ille calor extraneus in febribus supradictis est sub rõne mal. cõplo. diuer. Circa hꝫ aũt pmo manifestat intentionẽ suã in gñali. scõo xo in spãli cuz dicit. Tota aũt intẽtio q̃ est ⁊c. ⁊ in pte pª iterũ facit duo: qm̃ pmo ad clariorẽ cuidẽtiã sue intẽtionis cõparat sang. seu humores ad mẽbrũ q̃tũ ad tps introductionis pfecte caloris extranei. Scõo xo explicat itẽtũ ibi ⌊Et si illud perseuerauerit.⌋ Prima igit̃ hȝ duas ptes: qz pmo tangit tps introductionis pfecte caloris extranei in hũores. scõo xo in mẽbra ibi ⌊Corpora xo venax pulsatiliũ ⁊c.⌋ Intẽdit ergo in pte pma: q̃n q̃uis predictũ sit q̃ mõ p̃dicto calor extraneus a mẽbro apato se multiplicãdo effuderit: ⁊ per totũ corpus occupet: ⁊ cõstituet formal̃r febrẽ: tñ nõ equali tpe pfecte ipz̃imit̃ in sanguine: ⁊ in mẽbris: ⁊ dz pfecta impressio: q̃n ꝼm exigentiã virtutis agẽtis cãe relinquitur effect⁹ in passõ: vtpote q̃n humores ⁊ mẽbra calefiũt tãtũ quãtũ ꝼm exigentiã: ⁊ virtutẽ: exigentiam calefacientis apatis calefieri pñt. Dicit ḡ q̃ in hȝ febricitãtib⁹ inuenit̃ sanguis totius corpis recepisse pfecte caliditatẽ extraneã: ⁊ gñiataz a putrefactione humanoꝝ supple in loco apato vel q̃libet alr: q̃n per eundẽ moduz se hȝ. sil̃r inuenit̃ in q̃ san. pfecte sic alteratus in tpe supple in quo nonduz mẽbra pfecte sunt alterata illa calore extraneo: cuiꝰ rõnẽ insinuat esse: qz potẽtiora sunt supple tum pp soliditatem tum pp eoꝝ vtutes regitiuas ipsoꝝ resistere alterationi: ⁊ ipedire p amplitꝰ tps ad pfectã eiꝰ itroductionẽ. ⁊ iõ dicit. Corpoꝝ xo venaꝝ pulsatiliũ cõplo: ⁊ cõplo alioꝝ corporuz: q̃ sũt eis vicina. s. venis pulsatilibꝰ sicut vene nõ pulsatiles: ⁊ cõtinet ea. s. corpa venaꝝ pulsatiliũ sicut caro pinguedo ⁊ pãniculus nõ inuenit̃ adhuc. i. in illo tpe in q̃ ad pfectionẽ ducta est alteratio cõplonis san. pfecte: ⁊ itegre alterata: ꝫ sunt supple mẽbra ad hȝ ȝbẽtia. i. retardãtia: vel impedientia resolonẽ supple cõplonis ipsoꝝ: ⁊ alterationem tendentẽ ad calefactionẽ. sic igit̃ habemus ex predictis q̃ in febribus a nã perfecte alteranẽ tam calore extraneo humores potentissime calidi q̃ mẽbra.

Postea xo sequit̃ ps in qua explicat terminũ ⁊ sigm̃ termini illius ad quez puenire põt: si tñ diu duret in hȝ febrib⁹ p̃dicta ma. cõplo diuer. circa qõ ꝑ explicat terminũ. scõo xo signũ illius termini ibi ⌊Resolonis xo termin⁹ ⁊c.⌋ Dicit in pte pma q̃ si illud. i. p̃dicta alteratio pseuerauerit in mẽbris spatio longo. i. ꝓportionabiliter sufficienti ꝼm exigẽtiã particulariũ cõcurrentium. puenient supple mẽbra ad terminũ. s. pfecte alterationis vt amplius resistere nequeãt: ⁊ iõ dicit in q̃ iam erãt: victa ⁊ resoluta. i. alterata penit⁹: ⁊ hoc exponit dicẽs. ita vt tũc fuit in termino in quo iaz ĩtegre ꝓsecuta sunt supple q̃tuz exigit potẽtia calefacientis innãlis. Est ergo vt pz ex p̃di-

ctis terminus ꝑdicte alterationis ꝑfecta resolo nālis complexionis mēbroꝝ a caloꝛe extraneo cū ꝑfectione introductionis ipsius. Subiungit ḡ post hoc signū huius termini dicens: q terminus. i. signū termini: qm̄ sicut ꝓ iam expliciuit terminū resolonis. i. ꝑdicte alterationis. In vnoquoq mēbro est nocumētū. i. destructio vel ablatio opōnis ei⁹. i. cuiusq mēbri. in qua aūt opōne spāl̄r ꝓpendaꝛ illa destructio vel ablatio in sequēti pte manifestabiť. Sed gñaliꝛ ex ꝑdictis colligiť q q̄diu durat ꝑdicta ma. cōplo si nō appareat opōnis destructio in mēbris: ꝛ spāl̄r eius opōnis: de qua dicet inferi⁹. tunc illa ma. cōple. est diuer. qꝛ nondū ꝑfecte est itꝛoducta: nec nālis ꝑfecte resoluta: ꝛ hoc est de rōne mal. cōplonis diuer. sicut in ꝓhemio huⁱ⁹ operis fuit sufficienter ostensum. Colligiť ēt: qꝛ q̄q̄z apparet ꝑdictus signuz ea permanente: tunc illa mal. cōplexio est equalis: qꝛ ipsa etiam est perfecte introducta: ꝛ naturalis perfecte resoluta: ita q illa omnino vincēs: ꝛ ista oino victa: qō est de rōne equalis: ꝛ in ꝓhemio explicite docuit: ꝛ hoc etiaz iam manifestū est qō in ꝓhemio diximus. ſ. q mala ꝓplo diuer. via est ad equalē. equalis aūt terminus est ad diuersaz. ¶ Sed ad ꝑfectioꝛē ꝛ clarioꝛē doctrinaz opz ꝓdicta spāliter declarare. hoc maxime necessariū est in arte medicinali. vbi doctrina finaliꝛ q̄tuz est de rōne artificis ad regulationē opis ordinaťi in quo magis spāl̄r q̄ gñalia regulant: ꝛ iccirco q̄uis generaliꝛ dictū sit q ꝑdicta mala cōplexio in coꝛpoꝛib⁹ febꝛicitantib⁹ sit diuer. vsquequo peruenit ad terminū ꝑfecte introductionis ipsius: ꝛ q ille est terminus eius si tēpoꝛe sufficiēter longo duꝛauerit: ꝛ q tale in genere est signū illius termini: tñ ad pleniꝛē supradictoꝝ dispōnē coꝛpoꝝ opz cognitionez spāl̄r ostendere: qūo est diuersa tunc tpis: ꝛ cū illa equalis ad quē terminari pōt sit aliqua spēs febꝛis ꝓ eo q est vlis calida opz specialiꝛ explicare ad quā spēm febꝛis terminaťi. ꝛ iterū de signo huius febꝛis: vt ad terminū nosciť specialiꝛ puenisse. sic eniz ad operandū ꝓmptius regulabiť artifex. etenim opus istud ad ingeniū sanitatis ordinaťi sicut ipsemet auctoꝛ in fine operis explicuit. ¶ Postq̄ igiť illa tria generaliter explicuit segť ps in qua eadez specialiꝛ manifestat. circa qō eodē ordine ꝓcedit quo ꝛ in parte antecedēti: qm̄ ꝓmo manifestat nām ꝑdicte discrasie. ſ. fe. iaz dicte: videlz putride ꝓut est in via introductionis in mēbris: ꝛ ēt in termino. scō ℞o manifestat spāl̄r signū illi⁹ termini ibi ⁊ Et cū hac fe. nō est passio ꝛc. ⁊ In pte ℞o ꝓma manifestat naturā eius ꝓut est in via. scō ℞o ꝓut est in termio ibi ⁊ Cū aūt ola. ⁊ In pte ergo ꝓma manifestare intēdit per nām alterationis inquātū est nālis motus q ꝑdicta discrasia duz est in via introductionis ꝓstituit ma. cōplonē diuer. ꝛ intēdit talē rōnē. ſ. q in oi alteratione fit motus iter duas q̄litates: quarū vna est terminus: a quo incipit motus alterationis. ſ. illa que expelliť: ꝛ hec est intrinseca subo qō alteraťi: alia ℞o est terminus: ad quē. ſ. illa que introduciť: ꝛ est extrinseca: ꝛ istaꝝ duarū q̄litatū iter illos terminos duos iter quos motꝰ fit: semper est aliqua portio in subo. ita q a ꝑncipio vsq ad mediū maioꝛ est portio qualitatis que expelliť: a medio ℞o vsq ad finē maioꝛ est portio qualitatis que introduciť. In toto ḡ tēpoꝛis spatio in quo motus fit insunt ꝑm plus ꝛ minus in subiecto due q̄litates. ſ. intrinseca ꝛ extrinseca. Hoc igiť supposito taliꝛ intendit arguere. In quocūq tēpoꝛe in ꝑdictis febꝛicitātib⁹ coꝛpꝰ subest dispositioni vel qualitati cōmiste vel medie inter vere naturalē ꝛ penitus innālē patiť innālē cōplonē. nā oino vincente aut victā: ſz vincēte ꝑz ptē plus ꝛ plus: aut victa ꝑm parte vnā plus ꝛ plus: ꝛ hec est diuersa. sed in tempoꝛe qō est ab initio alterationis vsq dum pueniať ad terminum supradictū est coꝛpus in ꝑdictis febꝛicitantibus subm dispositioni vel qualitati cōmiste ꝛ medie inter vere nāles ꝛ penitus innālē. ḡ in toto illo tpis spatio patiť coꝛpus. ꝛc. Huius aūt rōnis maioꝛē subintelligit: ſz minoꝛē rōnē hic explicat: ꝛ ꝓmo minoꝛē. scō cōem ibi ⁊ In toto ḡ ꝛc. ⁊ Dicit ergo in parte ꝓma q tota intentio. i. tota inclinatio alterantis: ꝛ hoc ideo dī: qꝛ in reb⁹ cognitione carētib⁹ nō est intentio ꝓprie: sed ꝓsuetudo est vocare inclinationē agentis nālis intentionē. qm̄ intentiones agētiū nāliū quedaz intentiones sunt intelligētie: que est cā vniuersi entis subcuius lumine agētia nālia se inclinant ad ꝓprias actiones. quēadmodū in ꝓma phīa ostendiť. tota ḡ iclinatio alterātis q̄ est apud ꝑn̄m rei. i. alterationis: que supple inclinatio solū est ad hoc vt pueniať ad hunc terminuz. ſ. qō paulo ante dixi. i. terminū in quo mēbra iam integre ꝓsecuta sūt calefactionē a nā egredientē: tota inq̄z inclinatio que est vsq ad terminū hūc. vel dico tota intētio. i. tota trāsmutatio nō est nisi via exeundi. i. extrahendi coꝛpus a dispōne nāli ad dispōnē egredientē a re nāli. si tñ intelligit ꝑ intētionē transmutationē coꝛpis: lr̄a nō idiget alio intellectu: sed ꝓprio: vt dicamus q tota illa transmutatio nō est nisi via exeūdi: in qua coꝛpꝰ exit a dispōne nāli ad dispōnē ꝛc. Et est inq̄z via talis cōmista siue cōis siue media iter hec duo. ſ. inter dispōnez: que vere est nā. i. nālis cōplo eius. ſ. coꝛpus: qō transmutaťi: vel alteraťi supradicto mō: ꝛ inter dispōnē que nō est a nā penes egritudines: quo dicto cōcludit dicens. In toto ergo hoc spatio tpis inerit coꝛpi q a caloꝛe tali. i. ꝑdicto. ſ. caloꝛe fe. putride calefit quātitas resolutionis supple nālis dispōnis seu cōplonis eius: que. ſ. quātitas resolonis ipsiuz cōsequiť. i. ei ꝓpoꝛtionaliꝛ conuenit. Et. h. d. ad denotandū diuersitatē cadentē in coꝛpoꝛibus circa hoc: quedā eniz coꝛpoꝛa ab eodē gradu caloꝛis extranei: ꝛ inequali tpe amplius extrahunť a dispōne vel cōplone nāli: quedā ℞o minus ꝛ hoc ꝑm diuersitatē particulariū cōcurrētiū. ſ. etatis habitudis cōplonis ꝛc. Intēdit ergo habitudinē ꝑdicte cōplonis Hal. q cū in ꝑdicto tpe insit coꝛpoꝛi q alteraťi quātitas vel poꝛtio aliqua ꝑm plus ꝛ plus resolonis ꝓprie ꝓplonis: ꝛ nō insit ei tota aut ꝑfecta resolo: illa inq̄z mala cōplo q̄ resoluit non est oino vincens: ꝛ sic relinquiť ex ꝑdictis in ꝓhemio q sit mala ꝓplo diuersa ꝛ nō mala eq̄lis: ꝛ hoc est ita intentū manifestare. ¶ Postq̄z igiť manifestauit in spāli nām ꝑdicte discrasie ꝓut est in via introductionis: sequiť ps in qua manifestat eā in spāli ꝓut est in termino: ꝛ intēdit q qñ oia mēbra sunt inducta ad terminū ꝑfecte calefactionis innaturalis: tunc illa discrasia vl̄is que terminus est ꝑcedētis vie seu alterationis: dī spāl̄r feb. ethica: circa qō ꝓmo facit hoc. scō ℞o cāz noiationis subiungit ibi ⁊ Et illud iō ꝛc. ⁊ Dicit ḡ in pte ꝓma. Oꝛ cū oia coꝛpis mēbra ꝓma. i. ꝓsilia. hec eniz vocanť ꝓma supple a medicis: ꝛ recte respectu oꝛganicoꝝ: ꝛ iō de illis spāl̄r dicit: q sicut in ꝓ de morbo ꝛ accidenti ostendiť: discrasia seu mala cōplo nō est morb⁹ cōueniēs ꝑ se nisi cōsilib⁹ mēbris: vñ ēt ꝓsilis appellatur. oꝛganicis aūt cōuenit ꝑ accidēs seu ꝑ ꝓsilia. de ipsis ergo spāl̄r dicit q cū sint itegre ꝛ ꝑfecte calefacta dī fe. illa ethica: ꝛ statim iterꝑtať hoc vnū dicēs: q est fixa: quasi dicat ethica dī/hoc est habituata seu fixa: qꝛ iam fundať in coꝛporibus fixis. ſ. in mēbris: ꝛ nō in coꝛpib⁹ fluxibilib⁹ tñ: q̄lia mēbra sūt spūs ꝛ hūoꝛes: ꝛ hoc est qō intēdit cū dicit: ꝛ illō iō/ideſt nō est fe. fixa: qm̄ ei⁹ cēntia. i. cēntiale cōplementū tūc nō existit tñ in hūoꝛib⁹ ꝛ spiritu: sed est ꝓeter hoc ꝛc. ¶ Ex his aūt verbis colligunť plane cēntialia fe. in aliqb⁹ febꝛicitātib⁹ feb. est in spiritu tñ. ſ. in febꝛicitantibus de ephemera. in aliqbus aūt in spiritu ꝛ humoꝛib⁹ simul: ꝛ nō in mēbris sicut in febꝛicitantibus de putrida. in ethicis aūt existit: vt dicit: in oībus illis tribus. ¶ Pōt

Quo res cognitiōe carēte dicant hēre intētiones

Discrasia nō pueniť mēbris oꝛganicis p se sed simplicibus.

Dubium

tñ aliqs obycere dicẽs: q̃ feb. morbus est: ⁊ est vlis vt supꝰ dictũ est. ois aũt morbus est dispositio inherẽs mẽbris: vt aliqua dispositio dr esse morbus sicut ꝑ de morbo ⁊ accidẽti ostẽdit: inquantũ est dispõ: vel q̃litas spũus: aut humoꝝ: ſz potius inquãtũ est dispositio corpis aut mẽbrorũ. ois aũt dispõ corpi inheret cuiꝰ est dispõ siue q̃litas. Si igit̃ se. quecũq; sit morbꝰ est oiuꝫ mẽbroꝝ corpis: opz vt oibus inhereat mẽbris. ex quo relinq̃t q̃ nõ tñ in ethica sed ẽt ephemera ⁊ putrida se. essentia que cõstituit morbũ formalr sit in mẽbris: cuius ꝟriũ dicit Hal. hic. ¶ Ad qõ dicendũ sicut iaz pz ex dictis: q̃ essentia se. duplr intelligi põt. Si eniz per essentiã intelligam⁹ ipsaz nãm inãlis q̃litatis. ſ. caloꝛ extraneũ in quocũq; gradu acceptũ: dum tñ manifeste ledat actiones mẽbroꝝ: tunc ꝓcul dubio sicut ꝑbat obiectio se. essentia in membris est. ⁊ hoc nõ intelligit Hal. per se. essentiã: sed potius itelligit ꝑ hoc sicut superius exposuim⁹ cõplementũ illius essentie. ſ. caloris extranei: ⁊ dr cõpletus esse sicut ex doctrina sua plene colligebat̃ superius in hac lectione: qñ tantus est vel in tñ extẽsus. i. qñ ꝓm tñ gradũ intensionis est ipressius subiecto: q̃ alterat̃ a caloꝛe extraneo. ſ. q̃ntũ exigit virtus cause alterantis: vtpote putredinis aut alterius cãe: ⁊ hoc non est dum illud: qõ alterat̃ suis qualitatibus põt resistere alteranti: sed qñ est integre ⁊ ꝑfecte alteratũ: vnde qz in ephemera: ⁊ in putrida inquãtũ tales sunt nondũ mẽbra corꝑis sunt ꝑfecte ⁊ integre alterata a caloꝛe: imo vt docuit sunt adhuc resistentia ⁊ retardãtia cõplementũ illius alterationis cũ propria cõplone que nõ est penitus resoluta. iccirco essentia febris nõ dr ꝓprie mẽbris inesse in hꝫ se. ⁊ hec fuit cõsideratio Hal. sicut ex dictis eius pz satis in lra. ¶ Fuit aũt motiuũ sue considerationis: ⁊ bñ: qñ ꝓprie nihil dr absolute qõ essentialr sit in aliquo nisi ꝓm plurimã eius totalitatez aut ꝑfectionẽ in illo. sicut. vbi gra. i domo si aliqua paleis plena succedant̃ taliter vt flãme nõ ꝓueniant ad trabes: ⁊ asseres recte nõ dr caloꝛ igneus essentialr in trabibus ⁊ asseribus esse: q̃uis ipso caloꝛe igneo supcalefiant donec illa ligna fuerint ab ipso penitꝰ victa ⁊ ipse fuerit in eis potenter impressus: ita. ſ. vt actu faciant flãmã mãlr: vt carbones ardentes. ¶ Sed si quereꝛeꝝ añq̃ hoc eẽt in quo esset essentia illius caloris ignei qui manifestat̃ in illa domo. ¶ Rñdebit̃ absolute q̃ in paleis: tñ victis lignis sic ⁊ paleis ab illo caloꝛe rñdebit̃: qñ in vtroq; in eo igitur subiecto absolute dr fundari essentialr: in quo est potenter impressus. ⁊ silr ꝓpria ꝓsiderant̃ in corꝑoꝛibus febricitantiuz. Nec enim cõsideratio valde necessaria est ad regulã dũ opus curationis quantũ ad cõuenientiã: ⁊ cõuenientẽ applicationẽ causaꝝ salubriuz sicut plane pz ex doctrina Hal. 10. de ingenio sanitatis vt ex cõsideratione huiꝰ dñe ipressionis caloris extranei in spiritu ⁊ humoꝛibꝰ ⁊ membris corꝑoꝝ febricitantiũ ꝑbat aliqd opus aliud ad curationẽ ethicis q̃ alys febricitantibus ⁊ aliud alys q̃ ethicis ꝓmo cõuenire. alys eniz febricitãtibꝰ vt dicit alys ab ethicis ꝓut ꝓdesse põt balneum vel infusio aque fri. sine premissione aque ca. balnei aut balnei aque. ca. siue successionis infusionis aque fri. quorum tñ nullũ ꝓdest ethicis ꝓpter rõnẽ sumptã ex predicta ꝓsideratione vt pz ꝑ eundez ibi. ¶ Ex predictis ẽt pz rõ appropriationis generuz se. cũ dr se. in spiritu: feb. in humoꝛibus: se. in mẽbris. hoc enim nõ est dicendũ quantũ ad determinatã informationẽ factã a caloꝛe extraneo: qñ in nulla se. sicut ex obiectione superius mõstrabat̃ tñ informant̃ caloꝛe spũs vel humoꝛes aut mẽbra. imo ꝓm veritatẽ oia supcalefiunt in oibus: sed recipit genꝰ feb. denoiationẽ a solidioꝛi fundamẽto essentie sue sumendo essentiã mõ dicto: ita q̃ ephemera dr feb. in spũ: ꝓpterea q̃ essentia sua ꝓm ꝓdictã cõsideratione fundat̃ tñ in spũ. Putrida aũt q̃uis fundeꝝ in spiritu ⁊ humoꝛe tñ humoꝛi appropriat̃: qz solidius ipsi fundamentũ est: ⁊ ad ipsuz ẽt cause salubres ꝓncipalius ordinãtur vt pz in ingenio sanitatis. Jn ethica aũt q̃uis fundeꝝ: sicut patuit exemplo Hal. supiꝰ in spũ. ⁊ hu. ⁊ in mẽbris: tñ appropriat̃ mẽbris que sunt solidiꝰ ⁊ fortiꝰ fundamẽtum ipsius vt denotat̃: qñ in actu curationis cãe salubres mẽbris sunt ꝓncipalius coaptatione: deinde alys: qõ in ingenio sanitatis hꝫ latius demonstrari ad quẽ demonstrationes ordinant̃ que habent̃ in materia huius libri.

Solutio

Questio.

Rñsio

Mũo genera feb. distinguunt.

¶ De febre fixa. Cap. VI.

¶ Et cũ hac febre nõ est passio neq; doloꝛ: ⁊ estimat patiens eã q̃ nullo mõ sit in eo se. qñ nõ sentit eiꝰ caliditatẽ. Naz mẽbra oia eiꝰ iam calefacta sunt equalr ꝓm dispositionem vnã. ¶ Et iam quidẽ cõueniunt super hoc speculatores naturarũ apud cõsiderationes suas de sensibꝰ: q̃ sensus quidẽ non sit nisi alteratione: ⁊ nõ fit passio neq; doloꝛ in eis q̃ iaz integre alterata sunt. ¶ Quapropter fit vt cum nulla febre huius generis: quã pauloante dixim⁹ noiari ethicaz: fit passio neq; doloꝛ: vt neq; patiens eã penitus sentiat. Et id ideo qñ mẽbroꝝ eius dispositio nõ est dispositio: qua quedã eoꝝ agant: ⁊ quedã patiant̃: cũ oia iam facta sint dispõnis vnius: ⁊ facta sit cõplo eoꝝ vna cõueniens. ¶ Et si sint quedã augumentatiozis calefactionis: ⁊ quedã augumẽtatiozis infrigidationis. Nã ex supfluitate calefactiõis eoꝝ que ex eis sunt calidioza nõ ꝓuenit eis q̃ ex eis sunt frigidioza: vt ꝑdiant̃ q̃ ex eis sunt vicinia. als media calefactione: q̃ si res ita eẽt mẽbra seipsa ꝑdirent adinuicẽ naturali etiaz existẽtia dispõne: mẽbra nãq; illa ẽt dispositione in cõplone diuersificant̃ sua: ⁊ illud est qñ caro ex eis est mẽbrũ calidũ: ⁊ os est mẽbrum frigidũ: verũtñ cũ diuersitate hoꝛũ: ⁊ similiuz nõ est doloꝛ neq; passio ꝓpter paruitatẽ cõparationis inter ea in caliditate a frigiditate. Jnde est q̃ aer nostra corꝑoꝛa circũdans nõ ipedit ea añq̃ alterent̃ eousq; donec supfluat in ipso caloꝛ aut frigus. spẽs aũt diuersitatis eius inter caloris superfluitatem: ⁊ frigoꝛis sunt ꝑ multitudinem eoꝝ: ⁊ manifestationem cõparationis inter ea: nã corꝑoꝛa ipsuz sentiunt: ⁊ nõ ab ipso impediuntur.

Als operationis.

¶ In parte imediate precedenti manifestauit in spãli auctoꝛ terminũ supradicte discrasie. Hic ẽo sequit̃ pars in qua declarat in spãli sile signũ ipsius: ⁊ ꝓmo facit hoc absolute. ſcõo ẽo cõparate. Primo enim agit de signis ethice absolute. Scõo ẽo per cõparationẽ ad alias feb. ibi. [Illã aũt feb. fixam ⁊c.] Jn ꝓma ẽo ꝑte ꝓmo explicat intẽtũ. ſcõo ẽo ꝓbat vel confirmat ꝑ rõnẽ sumptam

sumptã ex ꝓsiderationib⁹ nãlis ꝓbie ibi[Et iaꝫ ideo qdez cõueniũt.] Dicit ergo in pte ꝑma ꝙ cũ hac fe.s.ethica quã nominauit imediate añ:non est passio vel nõ sentiẽ affli/ctio ex discrasia:ꝛ ideo quasi ad expositionẽ subiungit nec supple est dolor:qõ perpendiẽ eundẽter per hoc:qz patiẽs estimat se nõ febricitare.ꝛ ideo dicit estimat patiẽs ꝙ nul lo mõ sit in eo fe.ꝛ hoc ideo ẽt estimat:qm̃ nõ sentit calidi tatẽ.s.illã extraneã:cuius rõnẽ assignat dicens.naz mẽbra eius iaꝫ calefacta sunt equalr ꝑm dispõnez vnaz.i.iaꝫ pfe cte alterata sunt ab illo calore extraneo:ꝛ ꝓpterea cessat sensus alteratiõis qui fiebat ab illa q̃litate:qm̃ terminata est illa alteratio:ꝛ mẽbra victa sunt:ꝛ eorũ cõplo resoluta. Habemus g̃ ex hoc ꝙ ꝑdicta discrasia cũ ad terminũ pue nerit cõplementũ sui cognoscit̃ specialr per hoc signũ:qõ est ablatio hui⁹ opõnis:que est sensus discrasie:qõ idẽ est qõ doloris ꝓuatio.durãte ergo ꝑdicta discrasia q̃diu non auferẽ sensus discrasie scitur ipsaz nondũ perfecte ad ꝑdi/ctũ terminũ.s.ethicã puenisse.cuz aũt apparet hoc signum fe.nibilominus daẽ per pulsuz:ꝛ tactũ corꝓris medic⁹no scit ꝛ sibi certũ est ipsaz esse in termino supradicto.¶ Qz ꝛo dictũ est ꝙ terminata alteratione cessat sensus discra/sie seu qualitatis alterãtis.iccirco segtur pars in qua cõfir/mat hoc rõne.circa qõ ꝑmo ꝑmittit rõnẽ.z° infert ꝓpositũ ibi[Quapropter fit ꝛc̃.] Dicit ergo in pte ꝑma ꝙ in ꝫ ꝓueniunt nãles phi apõ ꝓsideratiões quas hũt de sensib⁹ sicut pz.z°de aia Aris.ꝙ sensus supple sensibilis cuiuscũq; nõ est nisi in alteratiõe:sed passio supple seu dolor nõ sũt nisi ad alterationes:ꝛ ita segtur ꝙ non sit passio nec dolor in his que iaꝫ integre alterata sunt:qm̃ iaꝫ in illis termina ta est alteratio.Hoc igit̃ supposito in nãli phia vbi verifi/catur:segt̃ ps in qua ꝓpositũ de ethica supi⁹ ifert ꝑ modũ ꝓclusionis.circa qõ ꝑmo facit hoc.z° rñdet ad obiectionẽ potentẽ oriri ex ꝑdictis suis ibi[Et si sint quedã.] Jn par/te ergo ꝑma intendit ꝙ cũ ita sit sicut in nãlibus diximus esse verificatũ.s.ꝙ terminata alteratione cessat sensus alte rantis qualitatis.ideo ꝓuenit in ethica qõ est dictũ:ꝛ iõ di cit:quapropter.i.ꝓpter istaz cãm vel rõnẽ sicut diximꝰ fit ideſt ꝓuenit ꝙ est cũ nulla fe.hui⁹ generis.s.ethice sicut di cit.ꝛ dz genus:qm̃ tres spẽs.s.ꝑmaz ꝛ.z^{am} ꝛ z^{am} ꝛ nullã fa/cit passionẽ nec dolorẽ:ꝛ vt breuius cõprehendat dicit.ne patiẽs penitus eaz sentiat:ꝛ hui⁹ repetit cãm dicẽs,ꝛ illud ideo qm̃ dispositio mẽbrorꝫ eius.s.patiẽtis nõ est dispositio qua quedã ipsorũ.s.mẽbrorꝫ agãt.ꝛ quedã patiant̃.i.nõ est dispositio mẽbrorũ talis in qua adinuicẽ agãt resistẽdo cũ ꝓpria qualitate:qz hoc nõ est nisi dum alteratio adhuc fit siue est in via:vt superi⁹ est oñsum.Nec autẽ calefactio iaꝫ in termino est:ꝛ nõ est in mẽbris debitis ꝓpio,i.expe/dibilis:ꝛ ideo subiungit:cũ oia.s.mẽbra iaꝫ facta sint vni⁹.s. dispõnis ꝛ facta sit eorũ cõplo vna cõmunis vel ꝓportio, quasi dicat.vna in oibus ꝓportio lz non nũero.¶ Posſet tñ aliqs obycere ꝑ ea que superi⁹ docuit ꝙ impole est in oibus mẽbris ethicorꝫ vnã ꝛ ꝓportionem cõplexionẽ esse: ꝛ iccirco sequit̃ pars in qua ipse remouet ipsi⁹ dubitatio/nem obiectiõis:ꝛ ipedimentũ.ꝛ ponit duo.ꝑmo remouet obiectionẽ.z° ꝛo facit:qz rñsionẽ insinuat qñ dicit[naz cũ ex superfluitate calefactionis ꝛc̃.] Jn pte ergo ꝑma intẽdit ꝙ in mẽbris ethicorũ quedã sunt magis cal.quedaz min⁹. docuit enim superi⁹ vbi egit de natura mal.cõple.diuer.in cõmuni ꝙ mala cõple.i carne differt a mal.cõple.in osse: ꝛ sic de alijs mẽbris.ꝛ dictuz fuit ꝙ talis differẽtia cõplo/nis est quo ad gradũ:qm̃ non ꝑm eundẽ gradũ sunt mem bra qualitatis alicui⁹ susceptiua.quare ꝑm diuersitatẽ mẽ/brorꝫ:differẽs ꝛ difformis:ꝛ nõ ita erit mala cõplo in ethi ca.cuius tñ contrariũ Hal.asserit:qz sic posſet aliqs obuia/re:iccirco subiungit ipsemet istã obiectionẽ dicẽs:ꝛ spũs: quasi dicat ita.ꝛ conueniẽs est cõplo in mẽbris ethicorꝫ. etsi.i.q̃uis sint quedã intensiorꝫ caliditatis.quedã ꝛo in/tensiorꝫ frigiditatis.ꝛ remisse caliditatis.q.d.ita esse.non obstãte tali obiectione subiungit ergo rñsionez.ꝛ ꝑmo facẽ hoc.z° ꝛo obycit ꝓta dicta in sua rñsione ibi[g̃ forsitan] in ꝑma iterũ parte ꝑmo rñsionẽ vel resolutionẽ insinuat. z° ꝛo rõnem ꝓfirmat ibi[ꝙ si res ita esset.] Jn parte ergo ꝑma intẽdit ꝙ illa vnitas ꝛ ꝓformitas cõplexionis in mẽ/bris ethicorũ est ꝑm quandã ꝓportionẽ.vz.simile illi quã habẽt in sanitate:q̃uis sint differẽtiũ cõplexionũ ꝑm spe/ciẽ.tñ sic ꝓportionant̃ ꝙ vnuz sua cõplexione non ipedit alterũ:ꝛ ideo vnũ non sentit alterꝫ nec patiẽ ab ipso:q̃uis vnum sit calidius altero siue frigidi⁹:qm̃ excessius calidita tis vnius respectu alteri⁹ non est tãtus ꝙ ipm ipediat:ꝛ si/militer de ceteris qualitatib⁹ ꝛ recte:silr in ꝓposito est qm̃ oia mẽbra ꝑm suas dispõnes nãles iam victa sunt a calore extraneo:qm̃ spãles cõplexiones male ipsorũ mẽbrorum ꝑm dictam ꝓportionẽ adinuicẽ conformant̃:ꝛ ideo dicit. Naz ꝛ supfluitate.i.excessu calefactionis ipsorꝫ.s.mẽbrorꝫ que ex eis,s.mẽbris sunt calidiora.i.excessiu caliditatis ca/lidorũ nõ ꝓuenit.i.nõ accidit eis que ex eis sunt frigidio/ra.i.minus calida.que sup.minus calida vicina sunt.s.illis calidioribꝫ:vt ipediant̃ calefactio ne.s.ipsorũ calidiorum. ¶ Hoc aũt ꝙ dixi ꝓfirmat ꝑmo rõne ducente ad incon/ueniens.z° ꝛo exẽplo ibi[Jnde est ꝙ aer.] Jn pte ergo ꝑ/ma ostẽdit ꝙ si aliqs diceret ꝙ res non eẽt ita.i.nõ se ha/beret vt dixi.s.ꝙ iter mẽbra quorũ vni⁹ cõplo excedit cõ/plexionẽ alterius modicũ.tñ vnuz non ipedit seu ledit al/terũ:q̃uis sint vicina:tunc ducẽt ad incõueniẽs.s.ꝙ mem bra cuiuscũq; corꝓis ipedirẽt hoc est lederent scilicẽt natu/rali eẽntia.ꝛ ꝓ.i.dispõne.i.cõplone:ꝛ hoc manifestat di/cens.mẽbra enim in illa dispõne:ꝛ ꝓ.i.cõplone sua nãli ideſt qñ existũt in suis nãlibus dispõnibus:vel cõplexio/nibus diuersificant̃.qm̃ caro est mẽbrum caliduz:ꝛ os est membrũ frigidũ:ꝛ silr sumẽdo de ceteris virtutẽ cum di/uersitate.i.ꝓpter diuersitatẽ hozũ.i.carnis ꝛ ossis ꝛ silium: nõ est dolor neq; passio ꝓpter paruitatẽ cõparationis q̃/tum ad excessiuz inter ea in caliditate ꝛ frigiditate.Mani/festat hoc etiã exẽplo exteriorꝫ alterãtis.s.cõtinẽtis.circa qõ ꝑmo explicat exẽpluz.Scõo ꝛo rñdet tacite qõni que põt oriri ex dictis ei⁹ ibi[Spes autẽ ꝛc̃.] Jn parte g̃ ꝑma manifestat ꝓpositũ dicens:inde.q.d.ad hoc manifestãdũ est conueniẽs illud qõ experimur de aere cõtinẽte corꝓus ꝛ est hic.s.ꝙ aer corꝓora circũdans nõ impedit.i.nõ ledit ea.s.corꝓora añq̃ alterentur.i.sint alterata eo.s.aere:ꝛ ideo dicit hoc ꝙ si ledere debet ea ledet duz alterarent̃ eo ꝛ nõ postq̃ essent alterata:vt superi⁹ fuit oñsum.Repete ergo non inquantũ ledit donec superfluat in eo calor aut frig⁹. supple respectu corꝓris itelligit per supfluat.i.multũ ex/cedat:quasi dicat.ꝙ q̃uis aer suis qualitatib⁹ modicũ exce dat cõplexionẽ corꝓris in eo contẽti.nõ tñ ledit ipm do/nec multũ excedat respectu illius.ne ꝛo credat aliquis ꝙ in aere est vnus gradus caloris aut frigoris sufficiẽs ad le/dendũ:iccirco subiungit ꝙ spẽs diuersitatis ei⁹.s.aeris iter superfluitatẽ caloris ꝛ superfluitatẽ frigoris sunt ꝑm mul/titudinẽ.i.diuersitatẽ multã.eorũ.s.corꝓoruz:ꝛ manifesta/tionis cõparationis.i.manifestam diuersitatẽ respiciẽs.in corꝓora.s.inter corꝓora hũana adinuicẽ cõparata vel iter aerẽ:ꝛ corꝓora cõparata adinuicẽ.q.d.ꝙ ꝑm diuersitatem corꝓorũ in numero:ꝛ respectu ad aerez multiplicant̃ spẽs ꝑdicte diuersitatis.¶ Qz aũt non idez sit respectus oium corꝓorũ ad aerẽ quantũ ad susceptionẽ ipressionis a quali tatib⁹ ei⁹ per hoc manifestat̃:qõ subiũgit dicẽs.ꝙ supple aliqua corꝓora vel aliqñ.si enim diuersa corꝓora quantuz ad disposicionem:vt qz vnuz cholericũ ꝛ aliud flegmaticũ ꝛc̃.

cõparantur ad vnũ aerẽ dicemus aliqua. ſi ℞o vnum corpus quantũ ad vnã diſpõnem ad diuerſum aerẽ cõparet dicemus aliqñ: corpora ergo aliqua vel aliqñ ſentiũt ipz. ſ. aerez. i. ſentiũt qualitates eius. ⁊ nõ ipediuntur. i. nõ leduntur ab eo: ⁊ per hanc partẽ oppoſitionis datꝫ intelligere contrariã. ſ. qꝫ aliqua vel aliquãdo ẽt ſentiũt: ⁊ ipediuntur. Ex quo pz qꝫ cum aer in aliqbus corporib⁹ qñqꝫ tñ ſuis qualitatib⁹ ipzimat: qõ nõ ſolũ moueat ſenſuz: ſed ẽt ledat ledere. in aliquib⁹ ℞o qñqꝫ nõ põt niſi tñmodo ſenſum mouere: qui reſpect⁹ vel opatio eius ad corpus quantũ ad exceſſuz ſuarũ qualitatuz nõ eſt vnus ſed multiplex ⁊ diuerſus ſm multitudinẽ ⁊ diuerſitatẽ corporũ cõparatorũ ad ipm. hoc enim clarũ eſt nõ ſoluz ſapientib⁹: ſed ẽt vulgo qꝫ aer hyemis aut eſtatis aut alteri⁹ tẽporis nõ vniformiter mouet corpus pueri ⁊ iuuenis ſiue ſenis: aut corpus cholerici ſiue flegmatici: aut corpus extenuati ⁊ craſſi: imo aliquod iſtorũ qualitatẽ aeris nõ ſentiet: aliqñ aũt vix: aliud autez manifeſte ledit ab ipſo. ¶ Circa pdicta in lectiõe duo dubia oriunt. Primũ eſt de eo qõ dicebat qꝫ in mẽbris ethicorũ naturalis ⁊ ꝓpria cõplo eſt oino victa: ⁊ reſoluta. nullũ enim viuẽs in eſſe ſaluat: nec põt exercere act⁹ vite niſi per ꝓpriaz cõplexionẽ: qua corrupta ⁊ reſoluta viuere ceſſat oino: ⁊ quo ad actũ ⁊ quo ad habitũ. Uidemus autẽ in corporib⁹ ethicoꝝ mẽbra exercere act⁹ vite: ſicut actuz cognitionis iteriozis: vident enim: ⁊ audiũt: ⁊ etiam ſentiũt frigus aeris: ⁊ calorẽ: ⁊ ſentiũt: ſi punganꝫ: ⁊ remotũ exercent ⁊ actus nutritionis: aut alr frustra ordinaret eis regimen curationis: tam quo ad nutriẽtia qꝫ quo ad alia. Exercẽt ẽt anhelituz atqꝫ pulſum: ⁊ hec oia manifeſte patẽt in prima ⁊ ſecũda ſpecie ethice: que tñ ipoſſibile eſt qꝫ mẽbra exerceant niſi per ꝓpriam cõplexionẽ. ¶ Iterũ ſi verus eſſet illud nunqꝫ aliquis ethicorũ in quacũqꝫ ſpecie eſſet: poſſet ſanari. nã in reſtituẽda ſanitate: vt dicit Hal: natura eſt pncipale agẽs. illa autẽ natura ꝓpria eſt naturalis cõplo: deficiente aũt pncipali agẽte nil poſſunt actiones miniſtri: qñ adminiſtrata per ipſuz non habẽt motozẽ. ſ. naturã operatricẽ que vtitur eis: ꝙſequens eſt qꝫ natura per ſe ſine adiutorio medici qñqꝫ põt reſtituere ſanitatẽ. Medicus autez ſine natura non põt: qõ ſi poſſet vtiqꝫ mortuus ſuſcitaret. Omnes aũt ſapientes in hoc conueniũt qꝫ prima ſpes ethice ſit facilis ſanationis. z⁹ ℞o difficilis: tñ poſſibilis. z⁹ ℞o impoſſibilis abſolute. ¶ Dic aũt dom eſt qꝫ de diſpoſitione corporis: ſeu mẽbroruz in ethica poteſt aliqd dupl'r iudicare. vz. aut ſm exquiſitaz ⁊ abſolutã veritatẽ: aut ſm ſufficientẽ propoſito. Si ꝑmo modo: tunc ꝓculdubio in nullo corpe naturalis ⁊ ꝓpria cõplexio eſt omnino reſoluta duz viuit: ⁊ mẽbra poſſunt vite actus aliqual'r exercere: vñ in corporib⁹ ethicoruz vſqz ad finẽ tertie ſpeciei ethice a mẽbris omnino reſoluta nõ eſt cõplexio naturalis: ⁊ hoc mõ ꝓcedunt rõnes ſupradicte obiectionis. Si ℞o z⁹ mõ cõſideretur: tunc poterit dici ſm aliquẽ itellectũ hoc eſt reſpectu alicui⁹ cõſiderabilis omnino reſoluta: ⁊ hoc modo ꝓcedit iudiciuz medicorũ in hac materia ſiue in ꝑſenti tractatu ſiue in alys locis. Naturalis enim cõplexio in corporib⁹ ethicoꝝ cõparata ad qualitatẽ innaturalẽ que introducit: ſcz ad calorem febrilem habet ſe reſpectu illius vt reſolubilis. Calor aũt febrilis reſpectu illius hz ſe vt reſoluens: quãdo igit reſoluens nõ ceſſat vincere: intantũ qꝫ a membris iaz non ſentitur: tunc per cõparationẽ ad reſoluentez recte põt dici vel iudicari reſoluta cõplexio: per cui⁹ reſiſtentiam a natura ſentiebat reſoluẽs: ⁊ ita eſt in corporib⁹ ethicorũ: in quibus nõ per cõparationẽ ad alia ipzimẽtia: ſed per cõparationẽ ſoluz ad calorem febrilẽ dicitur victa ⁊ reſoluta naturalis cõplexio: cũ calor reſoluens ipſaz iam a mẽbris non ſentiat: hoc enim nõ eſt inconueniẽs qꝫ complexio naturalis tñ ſuperetur reſpectu alicui⁹ ipzimentis: qꝫ non ſufficiat mẽbris ad ſentiendum illud ipzimens: ⁊ tñ ſufficiet ei ad hoc vt ſentiat alia: ⁊ exerceat aliqual'r alias actiones vite: etenim naturalis cõplexio latitudinẽ habet in vnoquoqꝫ corpe: inquantũ eſt naturalis: ſz nõ inquãtuz eſt potiſſima illi corpi. de his autẽ que habẽt latitudinem infra duos terminos contentã nõ eſt inconueniẽs qꝫ amiſſo vno gradu latitudinis remaneat aly. ſic igitur eſt in corporibus ethicorũ: quoniã reſpectu caloris febrilis naturalis cõplexio amiſit illum gradum quo mẽbra diſponebãtur ad ſentiendũ illuz calorem: quez etiam gradũ abſtulit ei febrilis calor ꝓ eo: quia iam affixus eſt mẽbris. ⁊ ideo in conſuetudinẽ ⁊ habitũ ductus. ꝓpterea non ſentitur: qz factus. q. conſimilis. Dec autẽ cõſideratio quam diximus neceſſaria eſt medico in materia cognoſcẽdi perfecte quãtitatez ipreſſionis qualitatis innaturalis in corpore. ⁊ in ꝓpoſito ſufficit ei. ſ. in materia conſiderandi quantitatẽ ipreſſionis qualitatis. ſ. caloris febrilis in corpore febricitãti. cognito enim per ſignũ ſupradictũ qꝫ cõplexio naturalis victa eſt in mẽbris modo dicto a calore febrili quantũ ad pdictam operationẽ. ſ. ſenſum illius caloris ⁊ alterationis: iã medicus cognoſcit ſufficienter qꝫ calor fortius eſt ipreſſus corpori cui in ephemera vel putrida: quia non tñ in ſpiritibus ⁊ humoribus: ſed etiã affixus eſt mẽbris. que inquaz cõſideratio ſeu cognitio eſt ei pncipium regulãdi opus curationis aliter cui in febribus ſupradictis: ⁊ in cognoſcẽdo: ⁊ menſurãdo vtutez cauſe ſalubris: ⁊ in eligẽda medicina. ⁊ in modo etiaz applicãdi. Ex ſupradicta nãqz conſideratione perpẽdit artifex: quoniã fortior infrigidatio ethicis conuenit cui in alys: quoniã calor in his fortius eſt ipreſſus ⁊ mẽbris affixus: ⁊ quia ſupponit aliquo modo vt dixim⁹ naturalẽ cõplexionẽ victam eſſe in mẽbris: ⁊ mẽbra pinde circa debitaz nõ ꝓcurat iſtam fortiorẽ infrigidationez eo modo fieri cui in alys: ga nõ per fortiora infrigidãtia ſubito: ⁊ in magna quãtitate recepta iterius: ſicut per multũ potum aque frigide vno hauſtu: quẽadmodũ aliquãdo fit in ſynoca: ⁊ in cholericis febrib⁹: ſed per alia infrigidãtia interi⁹ recepta: tamẽ tẽpore longiori: ⁊ per applicata exterius: ſicut ꝑ infuſionẽ aque frigide: tamen aliter cui in alys: quia nõ ſine pmiſſione balnei calidi ꝓpter debilitatẽ mẽbrorum ſupradictaz perpendit etiaz ex pdicta conſideratione iſtis iterũ non conuenire digeſtiua: ⁊ euacuatiua humoris: aut ſudoris ꝓuocatiua ſicut in alys. Et iterũ perpẽdit qꝫ iſtis alia nutriẽtia conueniunt: ⁊ aliter adminiſtrata cui in alys: que oia plene patẽt ex. 8. 9. 10. ⁊. 11. de ingenio ſanitatis. Dic autẽ de hoc nos facimus mentionẽ vt pateat qualiter pdicta conſideratio eſt medico neceſſaria: etiam ꝓpoſito. ⁊ qualiter ei eſt ſufficiẽs: poſtcui per ipſaz regulaꝫ ſufficiẽter ad inueniendũ formã recte operãdi in corporibus ethicorũ ſm qꝫ ſunt ethici abſolute: imo nõ nocet ei ſi aliud non conſideret: imo ſi aliud cõſideraret cui qõ in ꝓpoſito ſufficit ab intento ⁊ pncipali fine medicine recederet: quemadmodũ in libello noſtro de intentione medicorum nos plene recolimus oſtẽdiſſe. ¶ z⁹ autem dubium quod circa pdicta põt cauſari: ⁊ eſt de eo qõ dixit Hal. ſ. qõ in mẽbris exiſtẽtibus in naturali diſpõne parua eſt cõparatio ſeu differentia inter ea in caliditate ⁊ frigiditate: huic enim videt eſſe contrariũ recte qõ docet in fine primi de cõplexionibus. ſ. qꝫ membroruz. quedã ſunt manifeſte frigida reſpectu aliorũ. quedam manifeſte calida. ſicut cerebruz reſpectu cordis: ⁊ ecõuerſo: ⁊ caro reſpectu oſſis: ⁊ ſic de alys. Planũ eſt autez qꝫ non paruz diſtant in caliditate ⁊ frigiditate que manifeſte iudicant eſſe in cõtrarys qualitatibus. Qz autem in contrarys qualitatib⁹ manifeſte iudicentur eſſe ꝓbari poteſt per effectus: de quibus ibidem loquetur:

Dubm ꝑm Utz nãlis cõplo in corpibus ethicoꝝ ſit oino victa

Solutio.

Cõplo nãlis hz latitudinem.

Ad ſm compatit

Dubm z⁹m Utz cõparatio ſiue dãa membroꝝ in nãli diſpõne exiſtiuz in caliditate ⁊ friditate ſit qua.

loquetur: ⁊ etiaꝫ secundo eiusdeꝫ libri. s. per dissolutionem ⁊ coagulationeꝫ. hi sunt contrarij effectus: qui semp a contrarijs causis ꝓcedere habẽt. ipse aũt dicit in ꝓdictis locis: ꝙ vnctuositas sanguinis a qbusdã mẽbris coagulatur in pinguedinẽ. ab alijs autẽ dissoluit in vaporẽ ⁊ fumũ. ergo opꝫ ꝙ illa mẽbra sint ꝑm veritatẽ contrariarũ qualitatuꝫ in friditate ⁊ caliditate: ita. s. vt ipse docet ibideꝫ: vt ꝙ coagulantia sint manifesta ⁊ ꝑm vicinitatẽ in frigidãtia. dissoluentia ẋo calida. ꝑm hoc ergo nõ poterũt hꝰ mẽbra adinuicẽ cõparata parũ iudicari magis calida vel paꝛ minus: sed absolute calida vel frigida. ergo erit magna distãtia iter ea.

Solutio. ¶ Ad hoc aũt dicendũ ꝙ mẽbra ꝑm aliquã cõsiderationẽ adinuicẽ cõparata in cõplexione multũ distabũt in caliditate: ⁊ frigiditate. ꝑm aliaꝫ ẋo paruꝫ: ⁊ ideo ad cuidẽtiã huiꝰ ẽ sciẽdũ ꝙ aliqñ medicus cõparat mẽbra aial' q̃ ad cõplexionẽ inquantũ sunt coꝛpoꝛa mista: ⁊ tunc nõ cõparat ea nisi quantũ ad potentialẽ cõplexioneꝫ: ⁊ hoc mõ ꝓcedit sua ꝓsideratio in sciẽtia dietarũ vel nutrientiũ vel in sciẽtia simpliciũ medicinarũ: ⁊ ꝑm istã considerationeꝫ mẽbra aialis inueniunt̃ aliqua multũ distare in caliditate ⁊ frigiditate. Taleꝫ aũt ꝓsiderationẽ non habuit hic Hal'. qñ de mẽbris loqtur ꝓut sunt partes coꝛpoꝛis actu viuentis: vt patuit sentẽtiãdo. Aliqñ ẋo cõparat mẽbra animalia adinuicem in complexione ꝑm ꝙ sunt coꝛpoꝛa viuentia: ⁊ tunc considerat actualẽ ipsoꝝ cõplexionẽ: ⁊ isto mõ procedit: sed tñ ꝑm hanc considerationẽ possunt cõparari duplr: qꝛ. vꝫ. aut quantũ ad cõplexiones ꝓpꝛias: quas hñt ista mẽbra rõne ꝓpꝛie nature: ⁊ hoc modo etiã aliqua mẽbra dicunt̃ multuꝫ in caliditate ⁊ frigiditate distare: ⁊ isto modo considerantur in ꝓdicta ꝑte de cõplexionibus: quo etiaꝫ modo ꝓcedebat obiectio. Aliter aũt possunt cõparari rõne cõplexionis quã habẽt simul: ⁊ quasi ꝓpꝛia ⁊ cõmuni. Est aũt cõis natura vel cõplexio illa quã a coꝛde ⁊ epate recipiũt mediante sanguine ⁊ spiritu: ⁊ hanc considerationẽ nobis insinuat Hal'. circa finẽ ꝑmi de cõplexionibus vbi dicit: ꝙ coꝛpoꝛa venarũ pulsatiliũ ⁊ non pulsatiliũ ex natura sunt frigida: ⁊ post dicit ex vicinitate sanguinis calefiunt donec ad mediaꝫ complexionẽ veniant. ꝑm hanc igitur considerationẽ si mẽbra sani coꝛpoꝛis que ꝛ veritatẽ vicinitate sanguinis: ⁊ spiritus calefiũt naturali ⁊ cõmuni caloꝛe cõparentur adinuicẽ in caliditate ⁊ frigiditate: tunc ꝓculdubio paruꝫ reperiet̃ inter ea distantia in his qualitatibꝰ: ⁊ hoc modo Hal'. hic cõparat animalis mẽbra adinuicẽ: cuꝫ loquat̃ de ipsis ꝑm ꝙ se habẽt in coꝛpoꝛe viuẽtis: ⁊ disposita naturali dispositione: in quo qdem coꝛpoꝛe innata cõplexio mẽbꝛoꝝ cuꝫ influenti concurrens quandã mediam dispõnem causat in mẽbris que est ipsis conueniẽs ⁊ amica ꝑm exigentiã coꝛpoꝛis. Et ideo ẽt vniꝰ cõplo non ledit alterã: nec etiaꝫ infert ei aliquã passionem. sed si aliqñ distẽperatur cõplexio alicuꝰ mẽbꝛi: ⁊ nõ ꝓpoꝛtionatur vicino ꝑm illã conuenientiã ⁊ similitudineꝫ quã exigit coꝛpus sanũ: tunc illud membꝛũ cuiꝰ cõplexio distẽperatur infert passionẽ vicino ⁊ ipm ledit ⁊ hꝰ distẽperantiã: qꝛ dissimilis ⁊ disconueniẽs est ei ⁊ non assueta sentit ipm mẽbꝛum vicinũ: ⁊ per hanc considerationeꝫ peruenit medicus ad notitiam qualitatis distẽperantis in interioꝛibus membris in interrogãdo de qualitate passionis que sentitur in ipsis.

ERgo forsitan anima ꝑm hãc ratiocinationẽ acquiescit illi sermoni q̃ dictus est: quemadmodũ Hippo. dixit in quibusdã libꝛis suis. ꝙ oẽs egritudines nõ sunt nisi vlcera. Et illud ideo: quoniam vlcus non est nisi solutio cõtinuitatis: ⁊ caliditas superflua: ⁊ frigus superfluum fortasse continuitatẽ soluunt. Caliditas quidez fortis ꝓpterea ꝙ soluit ⁊ secat cõtinuitatem substantie in qua vincit. Et frigiditas quidem superflua ꝓpterea ꝙ adunat ⁊ cõstringit substantiam in qua vincit ad interioꝛa donec exuberet ex ea aliqd: ⁊ egrediatur: ⁊ coarctat quod remanet ex ea: ⁊ disrũpit. ¶ Qꝛ si aliquis ponat hunc terminum in superfluitate caliditatis: ⁊ frigiditatis dignum est vt sit non longe quod estimeꝫ de eo quod iaꝫ adinuenit. Verũtamen si hic non est terminus in superfluitate sed terminus in illo est alius: tunc ꝑm manifestam dispositionez est ꝙ omnis superfluitas non intelligit̃ nisi ꝑm semitã relationis ad aliquid. Et illud ideo quoniã id quod adue nit omni coꝛpoꝛi ex rebꝰ que sunt vnius dispositionis ⁊ caliditatis ⁊ frigiditatis non est res vna. Quapꝛopter fit vt humoꝛes q̃ sunt in qbusdam animalibꝰ adinuicez sint cõuenientes: ⁊ quoꝛundã humoꝛes nõ adinuicez cõueniãt: sed ꝓeter hoc coꝛrũpant se ⁊ interficiãt: vt homo ⁊ vipera. cuiusqꝫ enim coꝛuꝫ saliua alterũ perimit. Et ex hoc quidem fit vt cuꝫ homo super scoꝛpionez exputt cum est ieiunus interficiet ipsum. Homo autez homini sibi simile nõ interficit cuꝫ eum moꝛdeat: neqꝫ vipera vipeꝛam sibi simile: neqꝫ draco draconeꝫ. Et illud ideo quoniã simile est conueniens ⁊ amicum: ⁊ contrariũ ipsum est inimicũ ⁊ ipediens. Et ex eis quidem que hec significãt est ꝙ oĩa que augumentant̃ ⁊ nutriunt̃: non augumẽtantur ⁊ nutriunt̃ nisi a suo simili ⁊ conueniẽti. Et oẽ quod moꝛit̃ ⁊ minuitur: non moꝛit̃ nec minuit̃ nisi a suo cõtrario: ⁊ ꝓpter hoc ꝓseruatio sanitatis non fit nisi reb' conuenientibꝰ: ⁊ similibꝰ coꝛpoꝛibꝰ sanis. Sanitas ẋo ⁊ curatio ab egritudinibus non fit nisi rebus sibi cõtrarijs: verũtamen loqui de hoc est ꝓeter id in quo sumus: ¶ Illam aũt febꝛem fixaꝫ que substãtie animalis fixe inberet: non sentit qui ea laboꝛat. nulla ẋo reliquarũ febꝛium existit quã eaꝫ patiens non sentiat: verũtamen quasdã earũ sentit: ⁊ ab eis ipeditur plus: ⁊ quasdã minus: earum ꝓpterea sunt quedaꝫ cũ qbus est tremoꝛ: ⁊ hoc quidez accidens. s. tremoꝛ sicut ⁊ plura alia accidentia non fit nisi a malitia cõplexiõis diuerse. Et neqꝫ qdem possibile est vt narrem qualr hoc accidens generetur in hoc sermone in quo sumus nisi ostẽdam de virtutibus natu

ralibus quot sint: ⁊ que sint: ⁊ quid sit illud qđ vniuscuiusq; earum ꝓprie est efficere. Ego autem narrabo esse oium accidentium in libro de morbis: ⁊ accidentibus.

Erminata parte in qua satisfecit obiectioni p̄dicte cōtra p̄dicta. Dic segtur ps in qua obycit iterato ꝯ dicta in añcedenti rñsione. Circa qđ ꝑmo monet obiectionē. z° Xo subiungit rñsionem ibi. Qz si aliquis ponat.] Intendit ergo in pte ꝑma q; ex his que dicta sunt in rñsione imediate p̄cedenti posset arguere aliqs q; ois passio: ⁊ ois dolor causat̄ a solone ꝓtinuitatis: qđ gdam opinati sunt: sicut Dippo. narrat in libro de humana natura. posset enim aliqs ex p̄dictis arguere vel rōcinari p hūc modū: calor ⁊ frigus nō causant dolorē siue passionem in mēbro aut sensus alterationis nisi supfluant: vt dictus est: sed supfluus calor aut superfluū frigus causant solutionez cōtinuitatis per modū quē tāgit. ergo pas. mēbri vel dolor nō causabunt̄ a calore vel frigore nisi mediāte solone continuitatis. Fit aūt hac rōne syllogismus vlr cōcludens vt ita dicatur: ois calor supfluus: ⁊ sil'r oē frigus causant dolorē. i. multū excedens: ⁊ sil'r oē frigus causat solonez ꝓtinuitatis: sed ois calor supfluus ⁊ sil'r oē frigus causant dolorē seu passionē in mēbro. ergo ois dolor seu passio mēbri causatur a solone ꝓtinuitatis. huius autē rōnis minorē ꝑmisit ante. Dic adiungit maiorē ⁊ ꝯnem. ⁊ ꝑmo ꝯnem. z° Xo maiorem ibi. Et caliditas supflua.] Dicit ergo in pte ꝑma. ergo fortitan. i. ex dictis poterit esse q; si rōnez. i. argumētationē: aia. i. intell's alicui⁹ acgescit hoc est ꝓsentiet sermoni illi q dict⁹ est. i. quē aliqui ꝑm suā opionem affirmauerint: quemadmodū dixit Dippo. s. inquā in qbusdaz libris suis: sicut in libro de humana nā: ⁊ alibi: qđ gdam opinati sunt q; oēs egritudines. i. dispōnes dolorē vel passionē aliquaz inferētes nō sunt nisi vlcera: ⁊ exponit statiz qđ dixit. s. vlcera: intēdens q; p vlcera dederūt itelligere solonem cōtinuitatis. ⁊ hui⁹ cām reddit dicēs: ⁊ illud. ideo. i. ꝓptereā itellexerūt per vlcera solonē ꝓtinuitatis: qm̄ vlcus non est nisi solo ꝓtinuitatis: vñ supple per spēm dederūt itelligere genus: sermo ꝝ q dictus est ab aliqbus nō est ali⁹ nisi iste scilicet q; oēs dolores: ⁊ passiones mēbroz causant̄ a solutione ꝓtinuitatis: ⁊ hec fuit conclusio supradicte rationis. ¶ Tūc segtur pars in qua explicat maiorē. Et ꝑmo ponit eam. Scōo declarat. i. oñdit p quē modū habeat veritatez ibi. Caliditas qdem.] Intēdit ergo in pte prima q; ꝑm auctores supradicte opionis pōt aliqs rōcinari vt dictus est: qz cali. ⁊ frigiditas qm̄ multū excedunt soluunt ꝓtinuitatē. dicit ergo. ⁊ ideo sup. aliqs acgescat sermoni q dict⁹ est ⁊c. qz cali. supflua. i. multū excedens: ⁊ frigus superfluum fortasse: ⁊ hoc ideo dicit: qm̄ nō est vlr verū de omni supfluo calore vel frigore sicut statiz post dicet: soluūt ꝓtinuitatem qualiter ergo habeat veritatē hoc manifestat: ⁊ intēdit q; caliditas soluit ꝓtinuitatē. qz disgregat: ⁊ ideo separat cōtinuitatē iter extrema qm̄ supfluit. dicit ḡ caliditas igit̄ quidē ꝓptereā sup. soluit cōtinuitatē mēbroruz. q; pro qz soluit. i. separat ⁊ secat. i. segregat. i. cōtinuitatē subē cuiuscūq; .i. q̄ vincit. i. que nō oino sepat subam in qua est. ⁊ frigiditas qdem superflua. sup. facit qđ dictus est. quia coadunat ad interiora. i. versus interiora donec exuberat ex ea aliquid. sup. substātia in qua vincit qdez circa mediū subē eiusdē: ⁊ ingrediat̄ versus mediū: ⁊ coarcteť. i. ꝯbatur qđ remanet sup. cuz extrema ex eo. s. corpe in quo vincit: ⁊ ideo sup. disrūpit. vz. in extremis. ¶ Posita obiectione. Tunc sequit̄ ps.] verū si hoc nō est]in qua rñdet ad illā: ⁊ ꝑmo explicat illaz rñsionem. z° declarat per experimentū ibi.] Quapropter fit.] In pte ergo ꝑma rñdet p interēptionē maioris: ⁊ intēdit q; si maior esset vlr vera: tunc ꝓcederet rō: non tn̄ est vlr vera. non enim est verū q; ois calor supfluens in q̄cunq; gradu vel respectu causet solonem ꝓtinuitatis: ⁊ sil'r de frigore. sed solū est verū qm̄ supfluunt in illo gradu qui dictus est imediate. s. qm̄ supfluunt in summa victoria. vez est ēt q; si accipiat̄ illa propositio vlr: cōmittetur fallacia ꝯntis: ac si diceret̄ ois calor supfluens in p̄dicto gradu soluit cōtinuitatē. ergo ois calor absolute. ꝑz ergo ex hoc qm̄ p̄dicta rō nō ꝓcedit: ⁊ non soluz ꝓptereaq; peccat in mā: sed ēt qz peccat ꝓtra formā syllogisticā qm̄ cōcludit vlr in tertia figura. Sed auctori tanq̄ reali artifici sufficiēs fuit obiectionē referre oñendo: qm̄ procedit ex falsis. Dicit ḡ q; si aliqs ponat hunc terminū quem imediate. vz. in parte p̄cedēti dixit in supfluitate calozis ⁊ frigozis: ita. s. vt supponat q; aliuz terminū non habēt in supfluitate tertij dige stiui: tunc dignus est ꝑm suaz obiectionē: vt sit non lōge. s. a rōne. i. dispōnum rōni q; estimeť de eo qđ aligd sup. veritatis inuenit. s. in p̄dicta opione: verūtamen si pro qz hoc qđ dictū ē nō ē terminus in supfluitate: sed termin⁹ in illo modo supfluendi est aliud q̄ est qđ dictū est. i. q; termin⁹ excedēdi non est ille q dictus est solū: sed poti⁹ est ali⁹: tūc ꝑm manifestam dispōnez. i. manifeste dispōnit intellectui ad cognoscendū q; ois superfluitas sup. calozis aut frigoris: aut alteri⁹ qualitatis nō intelligit̄. i. nō ꝺz intelligi nisi ꝑm semitaz resolonis. i. ꝑm aliquē modum: respectu ad aliquod. s. ad subiectū: ⁊ q; excessus qualitatū respectu subiectorū nō debeat itelligi absolute. s. q; vn⁹ fit respectu oiuz. hic ꝓbat p sensibiles effectus intendēs q; ab equalr calefacientibus aut infrigidantib⁹ nō vniformes fiūt ipressiones in oibus corpibus: quod tn̄ esset necessariū si respectu oium vno modo vel illo mō excederent: ⁊ ideo dicit illud oino. s. ideo verū est q; supfluitas nō ꝺz itelligi vniformiter absolute: sed per cōparationē ad corpus qđ subycit̄ q̄litati. Qm̄ qđ aduenit oi corpori. i. qđ ipримit̄ ex reb⁹ que sunt vni⁹ dispositionis caliditatis: ⁊ frigiditatis. i. vniformis potētie in cali. ⁊ frigiditate nō est res vna. i. nō est impressio vna vel vniformis. q; aūt ea que vniformiter sunt cali. aut frigida nō vniformiter ipримāt in diuersis corporibus. Hoc ꝓbat exēplis tm̄ in pte sequēti. circa qđ primo explicat exēpla. z° verificat suppositū in exēplis ibi. Et illud ideo]qm̄ sil'r. intēdit ergo in pte ꝑma q; humor vnius ⁊ einsdē corporis est cōueniens alicui corpi: ⁊ valde discōueniēs alij: intantū ēt q; corrumpit ipsuz: cū tn̄ ille humor in se semp sit vniformis caliditatis aut frigiditatis: qđ euidenter ꝑz in hoie: ⁊ vipera ⁊ scorpione: qm̄ saliua hois que est quedaz ei⁹ humiditas est ꝯueniens homini: ⁊ tn̄ valde discōueniens vipere: aut scorpioni. ecōuerso est de humiditate vipere ⁊ scorpionis: qm̄ quelibet eaz est in corporibus suē speciei ꝯueniens. humanis aūt corporib⁹ est adeo discōueniēs q; corrūpit ea: ⁊ lz virtus p quā iste humiditates saluant aut corrūpunt corpora supradicta nō sit virtus elemētaris. s. cali. aut frigi. sed sit virtus ꝯnis formā specificam rei cui⁹ est. tn̄ nō ideo ꝺz istud exēplum ipertinens ꝓpositō iudicari: qm̄ ad similitudinē itroductū est. non enim est alia rō ꝓpter quā specifica virtus alr ⁊ alr imprimit in hoc corpus ⁊ illud: nisi qz illa corpa aliter ⁊ alr sunt disposita ad recipiendū ipressionē ipsi⁹: ita. s. q; ꝑm illaz dispositionem quā acgsiuit ex natura sue cōmistionis cōparatur ad virtutez illaz illud corpus ⁊ ꝑm aliam illud: ⁊ similiter recte per oia se habet de caliditate ⁊ frigiditate qōcūq; corpozū. qz aliter ⁊ aliter ipримunt in hoc corpus ⁊ illō ꝓpter diuersitatē dispositiōis qua cōparant̄ ad illas qualitates: quas inquā dispositiones corpora acquirunt vel a natura mistionis: vel ab alys partibus: posuit etiaz Galenus hoc

exemplum

exemplũ ad maiorẽ euidentiã.ſi enĩz virtus ſpecifica que ſemp vna ⁊ vniformis pmanet in corpore cui⁹ eſt:varias efficit ipreſſiones in diuerſis corporib⁹:multoforti⁹ virtus elemẽtalis ſeu cõplexionis que variatur per intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ hoc faciet.⁊ preterea in p̃dictis ex iſtis b3 locũ que dicit ex cali.⁊ frigiditate.qõ p3 ex dictis Hal.in de iterioribus.lib.3°.de epilepſia.⁊ 6° libro de ſuffocatione matricis.vbi enĩz dicit q⁹ humiditas ſcorpionis cãm vehemẽtem facit:⁊ ipreſſionem frigiditatis in humano corpore q⁹ videat̃ eſſe ipreſſio grãdinis aut glacici.⁊ ſimiliter de hũiditate aranee quod tñ non facit aranea in araneã:aut ſcorpio in ſcorpionez:⁊ ſimiliter de alijs corpibus.differentia autẽ virtutis ſpecifice ſegtur dũiam ꝓcurſus qualitatũ elementaliũ diſpoſitarũ ad illam virtutẽ:ſicut in de cõploni bus ⁊ in de ſimplici medicina pleni⁹ tangit Hal.⁊ in nãlibus pleni⁹ demõſtratũ eſt.dicit ergo.quapropter ⁊c.quaſi dicat:nonne dictuz eſt q⁹ ex rebus que ſunt vni⁹ diſpõnis non aduenit vna res vel vnus effectus oi corpori:ſicut declaratur euidẽter in humorib⁹ animaliũ:quapropter.i.qñ fit.i.conuenit:vt humores qui ſunt in gbuſdam animalib⁹ adinuicem ſint conueniẽtes:in quoꝝdaz x̃o ꝓpter hoc.i. ꝓpter diuerſuz reſpectuz ſicut ſuperi⁹ dixi:talẽ inquam q⁹ diſcõueniant corrũpunt ⁊ interficiũt.verbi gr̃a.ſit homo ⁊ vipera:qz ſemp ſaliua cuiuſq3 hoꝝ alteruz perimit:⁊ ex h̃ quidẽ fit:vt eſt homo:quaſi dicat:⁊ p3 ex hoc q⁹ cũ homo ſpuit ſuper ſcorpionẽ dum eſt ieiunus:qñ tunc virt⁹ quaz b3 ſaliua rõne humani corpis efficacioz eſt.nõ enĩz eſt tũc fracta ſeu debilitata virtute alieni corpis:ſicut contingere põt ſumpto cibo ſm diuerſitatẽ corũz que ſumunt̃ ipſum interficit.ſ.ſup.homo aut boiem ſibi ſilẽm:⁊ hoc dicit qñ homo põt per morbũ homini difficilis effici quantũ ad ea que neceſſaria ſunt humane nature ad ſui ſaluationez:vñ in morbis cõtagioſis vnus homo per ſimilitudinẽ ſupradictam ledit alterum ⁊ corrũpit etiã cum ſui humiditate: ſicut ſperma leproſi:⁊ ſaliua epilepticiꝫ aut etiã rabioſi hominis:homo inquantũ homo ſibi ſimilẽ nõ interficit cum morꝺet ipm:nec vipera viperã:nec draco draconez:⁊ tuitellige rõne humiditatis ſaliualis que cũ morſu emittit̃:⁊ nõ rõne ſolutionis ꝓtinuitatis quã facit morſus.¶Poſſibile enim eſt vt vna vipera aliã morꝺeat ⁊ ꝓinde moriat̃:⁊ vidimus etiã porcaz ſuos porcellos qñq3 comedere:⁊ cataz catulos ſuos.¶Qz igit̃ dixit q⁹ homo interficit hominẽ ſupradicto modo ⁊c.Jccirco ſubiũgit partẽ in qua verificat ſeu ꝓfirmat hoc ratione.⁊ p̃mo facit hoc.z° x̃o rõnem ſuã manifeſtat exẽplis effectuuz:tam pure naturaliũ q̃ etiam ptim inaturaliũ ⁊ ptim artificialiũ ibi¦ Statiz ⁊ ex eis quidez dixit.¦Dicit ergo i pte p̃ma:⁊ illõ ideo.q.d.ideo ſupradictũ eſt:qñ ſimile eſt cõueniens:⁊ amicum:contrariũ x̃o econtra.banc rõnez ꝓfirmat imediate exẽplis.⁊ p̃mo exẽplis pure nãlium effectuũ.z° x̃o effectũ partim nãlium: ⁊ partim artificialiũ ibi¦ Et ꝓpter hoc ⁊c.¦Dicit ergo in pte p̃ma q⁹ ex eis que ſignificãt ſigno vel exẽplo confirmãt hoc:banc rõnẽ imediate dictã:eſt vnum ſup.hoc.ſ.q⁹ oia q̃ augumentãt̃:⁊ nutriunt̃:nõ augumẽtant̃ rõne q⁹ moriꝫ:⁊ minuit̃ ⁊c.non morit̃ nec minuit̃ ⁊c.Augumentatio autẽ:⁊ nutritio effectus ſunt pure nãles gbus viua corpora ꝓficiunt ⁊ ſaluant̃.cõtraria x̃o ſunt effectus contrary:⁊ nihilominus nãles ſupradictaz etiã rõnez manifeſtãt vel ꝓfirmant effectuz ꝓſeruationis ſanitatis:⁊ curationis egritudinis qui partiz ſunt naturales.ptiz x̃o artificiales. q̃tum enim ad p̃ncipale agens nãles ſunt.quantũ x̃o ad miniſtrũ artificiales.dicit ergo:⁊ ꝓpter hoc ſup.qz ſimile eſt cõueniens:⁊ amicuz ⁊c.Conſeruatio igit̃ ſanitatis:qõ ſup. eſt idẽ qõ ꝓſeruatio cõuenientiũ ⁊ naturaliũ nõ fit niſi ex rebus conuenientib⁹ ⁊ ꝓſimilibus ſanis corporib⁹.Ex quo p3 q⁹ conueniẽtia ꝓſimilia ſunt ⁊ amica.ſicut dicebat̃:qñ conſeruant illud qõ eſt cõueniens ⁊ amicuz corpori:ſicut p3 in ꝓſeruatione ſanitatis.Contrariũ x̃o eſt de ſanatiõe ⁊ curatione:qñ per cõtraria fit que ſunt inimica.⁊ ideo ſunt corruptiua ei⁹ aliqd:q⁹ ordinant̃.ſ.res cõtra nãm:⁊ ideo dicit:quoqz pro ſed ſanitas.i.ſanatio vel ſanitatis reductio ⁊ curatio ab egritudinib⁹ nõ fit ⁊c.qz x̃o aliqs quereret manifeſtare quare ꝓſeruatio fit per ſimilia:⁊ curatio p cõtraria:qz nõ facit inde mentionẽ:iccirco excuſat ſe intendens q⁹ nõ ptinet ad preſentẽ conſiderationẽ cũ dicit:verũtamẽ de hoc logtur.¶Dis aũt partib⁹ determinatis ſegtur ps illa in qua ſicut dicebatur ſuperi⁹ agit de ſignificationib⁹ ethice per cõparationez ad alias febres:circa quod quantũ ad hoc p̃mo tangit naturã ethice inquantũ eſt ethica in cõmuni.Scõo x̃o aliarũ febriũ ibi¦ nulla x̃o reliquarũ.¦ Intẽdit ergo in pte p̃ma ſicut ſuperius fuit declaratũ q⁹ h̃ eſt generale omni feb.ethice inquantũ ethica eſt q⁹ nõ ſentitur a patiẽte ipſaz:⁊ hinc habeẽ illa regula gñalis in qua dicit̃.q⁹ ſi qs febricitauerit:⁊ tñ non ſentit feb.ethicã patitur.Dicit ergo.illam aũt febrez que aĩalis ſubſtantie fixe iberet:hoc eſt ethica nõ ſentit qui ea laborat.¶Tunc ſequitur pars in qua tangit nãm reliquarũ febriũ quantum ad ſenſuz vel paſſionẽ quaz faciunt.in p̃mo facit hoc abſolute.z° x̃o cõparatiue ibi¦ verũtamen qdem.¦Dicit igitur in parte p̃ma q⁹ nõ eſt aliqua alia febris ab ethica quã nõ ſentiat patiens.Jn z⁹ x̃o parte p̃mo cõparat alias febres quantũ ad gradũ paſſiõis quã inferũt ſenſui.Jn parte x̃o z⁹ quantũ ad multiplicationẽ:⁊ paucitatẽ earũ ibi¦ earuz ꝓterea ſunt quedã.¦Intẽdit ergo in parte p̃ma q⁹ q̃uis dictum ſit de oibus alijs febribus ab ethica q⁹ patiens ſentit febrez:⁊ inde ſegtur q⁹ ſenſui ei⁹ paſſio ⁊ leſio inferat̃ ſenſibilis:tñ ne credat aliqs q⁹ hoc fiat equal'r in oibus:iccirco ſubiungit dũiam dicẽs:q⁹ in gbuſdam ſupradictarũ febriũ etiam duz ſentiuntur ipeditur ⁊ leditur amplius patiẽs.in quibuſdã x̃o minus ſup.ſm intenſionẽ ⁊ remiſſionem febriũ ⁊ diuerſitatẽ particularũ febriuz.Contra x̃o aſſignat aliaz dũiam iter eas ⁊ p̃mo facit hoc.z° x̃o excuſat ſe circa dicta de inſufficiẽtia remittẽdo dicta ad ſufficiẽtiozes tractatus ibi¦ neqz qdem poſſibilis.¦Dicit ergo q⁹ iter p̃dictas febres.ſ.alias ab ethica eſt alia dũia:qñ cuz gbuſdaz ipſarum eſt tremoz ſup.nõ de quo accidente ⁊ de plurib⁹ alijs que in p̃dictis febribus differẽter apparẽt ⁊ ſentiunt̃ a patiente.Dicit vl'r q⁹ oino cauſant̃ a mala cõplexione diuerſa.Sed qz quereret aliquis forte:qũo ⁊ a qua:iccirco excuſando de omiſſione hui⁹ reddit p̃mo cãm omiſſi ſignãter quantũ ad tremorẽ.Secundo x̃o pro ipſo ⁊ oibus alijs ſil' remittit ad librũ de morbo ⁊ accidẽti ibi¦ Ego aũt narrabo.¦Jn pte ergo p̃ma dicit q⁹ in p̃ſenti mã non põt narrare hoc eſt declarare qual'r tremor generet̃.cui⁹ rõnem aſſignat:qz ad hoc declarandũ neceſſe eſt p̃us oſtẽdere de virtutibus nãlibus quot ſunt.⁊ que ⁊ qd efficit vnaqueqz:⁊ h̃ ſup.valde longuz eſt ⁊ ipertinens preſenti tractatui.Sed ſubſequẽter ꝓmittit q⁹ ⁊ de hoc ⁊ de alijs accidẽtib⁹ dabit doctrinã in de morbo ⁊ accidẽti.¶Supra x̃o hanc partẽ in qua cõparat ethicã ad alias ſe.cõiter queriẽ virtuz calor febrilis acutior ſit in ethica q̃ in cauſone.multi enĩz dubitãt circa h̃ gbus videt̃ ꝓbabiliter q⁹ acutior ſit in cauſone q̃ in ethica multis ſignis adducti ad h̃ credẽdũ.q̃z vnũ ẽ q⁹ corpora vt dicunt patiẽtiũ cauſonez citi⁹ deficiunt ⁊ extenuant̃:⁊ ẽt pereunt ꝓpter calorẽ febrilẽ q̃ corpora ethicorũ:qñ illi vix pñt expectare.7.diẽ.ex ethicis aũt multi plurib⁹ annis viuũt.¶Preterea a corporib⁹ patientibus cauſonẽ multus fumus ⁊ multus ſudor reſoluit̃.quoꝝ tñ aut modicũ aut nihil reſoluit̃ a corporib⁹ ethicorũ.igit̃ in illis eſt calor reſoluẽs fortior.¶Jtẽ patiẽtes cauſonẽ hñt

Vtr̃ calor febrilis acutior ſit in ethica q̃ in cauſone.

magnū ⁊ velocez valde atqz frequentē anhelitū ⁊ pulsuz fiūr:⁊ multo magis sine cōparatione ꝙ̄ in ethicis saltē manifeste habēt ipsos maiozes ⁊ velociozes.planū est aūt ꝑm doctrinā oiuz sapientū ꝙ tales differētias in pulsu ⁊ anhelitu causat maioz necessitas tēperādi excessuz caloris:⁊ cā maioris necessitat⁹ est materia maioz excessus caloris. Dis ergo effectib⁹ ⁊ similib⁹ mouent aliq ad credendū hāc ꝓtez. ¶ Contrariuz aūt asserūt sapiētes medicorū:⁊ specialiter Aui.asserit plane in lib.de viribus cordis cap̄lo.4.ꝙ in ethica feb.ꝑm veritatē fortioz est calor febrilis ꝙ̄ in acuta. ¶ Ad hoc autez conueniēter ꝓz rñsio ex doctrina Hal. superi⁹ si diligenter intueat:qñ ethica que cōparatur ad aliaz febrez quecūqz sit:aut est terminus ipsi⁹ ad quā comparatur aut nō:ꝙ si sic:tunc ꝓculdubio fortioz seu acutioz est calor in ethica ꝙ̄ in ea que ꝑcessit:non tñ intelligendū est ꝙ sit fortioz quocūqz modo:sed eo modo quo superius insinuabat Hal.ꝓz enim dici fortioz quantū ad gradū quē habere debet a sua origine.s.causa ipriměte siue sit apostema calidū siue humoz putridus:siue corpus actu vel potētia calidū obuians corpori:verbi gr̄a.vt dicamus gr̄a exēpli ꝙ causa iprimens quantū est de sui virtute non potest calorem febrilē iprimere nisi vsqz ad z^{m} vel z^{m} gradum:⁊ quantū ad istū graduz non est fortioz in termino ꝙ̄ in via: sed equalis:sicut ēt in exemplo:qđ superius itroduximus ꝓz.quantuz enim est de virtute ignis calefaciētis paleas domus:⁊ ligna tecti:nō fortioz est in lignis ꝙ̄ in paleis.potest ēt alio modo dici ꝙ calor fortioz est quantū ad potentiaz quā manifestat in subto in quē agit:sicut dato ꝙ quantum ad vnū gradū iprimatur in duobus subiectis.quoruz vnuz est ei minus resistens:reliquuz ℞o magis:tñ fortioz dicetur quādo ipressius fuerit in magis resistēti:ꝙ̄uis tardius iprimatur in eo:maxime si illō subiectū tale fuerit ꝙ per ipsum calor habeat fortiozes effectus:sicut dicim⁹ ꝙ calor in sicco:⁊ calido corpe potēter fundat⁹ fortius calefacit aut cōburit ꝙ̄ in eodē gradu fundat⁹ in humido corpore.siccum enim corpus conueniētius instr̄m est igneo calori ꝙ̄ humiduz.hoc aūt modo Hal.intelligit calorē febriles esse fortiozes in ethica ꝙ̄ in qualibet alia febre ꝯcedente ad ipsam:⁊ hoc insinuabat superi⁹ quādo dicebat ꝙ ethica non est tñ in spiritu:⁊ humoribꝫ.sed ēt in solidis corpori, bus:sicut in mēbris figebatur eius essentia:⁊ planius tñ in quarta parte de ingenio sanitatis hoc insinuat:vbi dicit ꝙ in ethica mēbra se habēt cōparatione febris antecedētis ad ipsam:sicut ferruz candēs cōparatione ferri calefacti a flāma nondū tamen candētis.in ferro enim candēti potentius est ipressius calor igneus ꝙ̄ in non candenti:⁊ hoc sil̄r valde conueniēti sermone Auicē.signat in supradicto capitulo de viribus cordis.vbi dicit ꝙ in alys febrib⁹ ab ethica calor febrilis volitat supra membra. intelligendum est recte sicut flamma palearū volitat supra ligna antec̄ ipa ligna cādentia sint sicut carbones igniti:sed in ethica infixus est mēbris sicut ignitis carbonibus.Scōm hanc igit̄ considerationē sapiētes medicorū qui de dispositione sanabilis corpis iudicant ꝑm illud qđ in effectū sensui manifestatur in corpore dicunt calorē in ethica fortiozes esse ꝙ̄ in alys febribus antecedentibus tanꝙ̄ via ad ipsuz:⁊ hoc est etiā rōnabile iudicium ꝑm cōsiderationes quas habēt in gradibus.in ethica enim ꝑm efficiēs sensibile inuenitur ratio quarti gradus ꝑm medicū:qñ ibi calor febrilis non tñ ledit sensibil̄r opationes:sed etiam manifeste corrūpit membra in substātys suis:qđ ad quartū ꝑtinet graduz ꝑm rectam⁊ ꝓpriam considerationē medici.in alys autez febribus solūmodo insensibil̄r leduntur operationes membroruz:qđ 3° gradui attribuit medicus. planū est autez ꝙ tertius infra quartuz est. ¶ Si autem febres alie ad quas ethica cōparatur in fortitudine caloris nō sunt via ad ethicam illam sed ipsa sit morbus per se:⁊ aliunde causet sicut in apostematib⁹ cordis ⁊c̄. Et tunc pole est ꝙ in alys feb. sic̄ i causone multo erit fortioz calor febril ꝙ̄tū ad gdū ꝙ̄ in ethica.potest enim esse ꝙ ethica ꝓpter dispositionē mēbroruz a debili calefaciente itroducetur:⁊ etiaz quia corpus valde dispositū est ad hoc infigitur in membris:ꝙ̄uis in paruo gradu.causon ℞o semper itroducitur a calore fortissimo vel a calefaciēte fortissimo ꝑ cōparationē ad ethicam:⁊ nihilominus ꝙ̄uis ꝑm graduz qualitatis fortioz sit in causone:tñ ꝑm aliam considerationē iam dictam.s.ꝑm considerationē subiecti in quo manifestat effectum corruptionis iudicabit ipsam medicus fortiorē in ethica:nec est incōueniens ꝙ aligs calor debilioz altero fortiorē manifestet impssionez in corpe in q̄ agit:ꝙ̄ alter in altero:qñ nō solū fortitudo ⁊ debilitas iprimētiū sunt cā diuersitatis ipressionis in fortitudie ⁊ debilitate:sz ēt diuersitas dispositionis corpis in ꝙbus impssio fit. ¶ His igit̄ bene intellectis facile est obiectionibus respondere:qñ ꝓculdubio exterius in parte ꝓcedunt corrupte tñ acceptis:cum enim dicitur ꝙ in causone citi⁹ exterminant corpa:⁊ citius perit patiens.dicendū ꝙ si causon cōparetur ad ethicā que causatur ex ipso. Illud absolute est falsum:qñ multo fortiꝰ extermiaī:⁊ citi⁹ pcūt patiētes:cū ad ethicā ex causone venerint ꝙ̄ dū ꝑsistūt i causone: ꝓz.n.i causone ꝑmanē ꝑ duos dies vel per tres:sed post ꝙ̄ causon in ethicā fuerit trāsmutatus in vna hora vel in valde pauco tpe deficit ⁊ moritur patiens. Si ℞o causon ad aliaz ethicam cōparetur nō est inconueniēs qđ dicī:pōt enim calor valde fortis in causone citissime corpus extenuare ⁊ ad scōam ⁊ etiā tertiā speciez ethice ducere citius corpus ꝙ̄ calor debilis alius ethice:⁊ cū imediata causa mortis sicut testat Hal.ꝯ particula de interioribꝫ:sit corruptio cōplonis cordis:potest ille calor valde fortis in causone:valde citius cōplexionē cordis corrūpere ꝙ̄ debilis in alia ethica. ¶ Cum aūt obyciī z^{o} ꝙ in corpibus patientib⁹ causonem multus fumus ⁊ multus sudor resoluit manifeste:non tñ a corpibus ethicoruz. Dicenduz ꝙ hoc veruz est:sed tñ huius diuersitatis causa non est soluz fortitudo caloris aut debilitas:sed ēt habitus aut ꝑuatio resolubilis:ꝙ̄ diu enim febrilis calor copiā iuenit humoris in corpe:multum causat quantū in se est sudorem:⁊ fumū:sed arefacto corpe sicut in ethica diminuitur illa resolutio manifeste:sicut in exterioribꝫ apparet corpibus:quādo ligna viridia exponunt igni:naz a ꝓncipio exsudat inde humiditas actione caloris:⁊ multus fumus generat:arefactis ℞o illis:⁊ iam igneo calore infixo in ipsis valde minuunt resolutiones ille:⁊ cessant. Et si calor fortius agat in eis ꝙ̄ ante. ¶ Illud autē qđ obyciī tertio.s. de anhelitu atqz pulsu.verū est:sed tñ valde insufficienter accipit in ꝓposito:testante autem Hal.libello de introductione pulsus:tres sunt cause similiter de anhelitu.videlicet necessitas virtus:⁊ orgāni dispō.⁊ imutatio vtriusqz istoruz causat imutationez in illis.vnde in ethica non solūmodo ꝓpter minoreꝫ necessitatē pōt esse minor anhelitus atqz pulsus. Sz etiā sicut ē in veritate ꝓpter debilitatem virtutis nequeūtis dilatare sufficiēter:⁊ ꝓpter siccitatem:⁊ duritiē orgānoꝝ nequeūtiuz dilatari:⁊ ista sunt que ad doctrinā Galeni ad literaz colliguntur in sciētia de pulsibus ⁊ anhelitu.similiter causa velocioris ⁊ frequentioris non solum est necessitas sed etiaz virtus:vnde cum dicitur ꝙ in causone velociores sunt. Dicendū ꝙ causa ꝓpter quā in ethica non sunt eque veloces aut plus non est minor necessitas tñ:sed potest esse ꝓeter hoc debilitas virtutis mouentis orgānum:sed cum dicunt pulsus ⁊ anhelitus eē frequentiores in causone. Dicenduz ꝙ est absolute falsum si

causon

cauſon cõparetur ad ethicã quã ꝓcedit: vt via ad illam. in alijs autez poſſibile eſt eſſe minus frequẽté ꝓpter minorem neceſſitatem: ſicut ex predictis patet.

REdeamus autem ad ſpecies male cõplexionis diuerſe: iam quidem dixi in his que premiſſa ſunt qualiter generetur feb. ab apoſtemate calido qõ flegmon nominaꝝ: ⁊ ꝙ omne apoſtema huius generis: ⁊ oẽs fe. ꝓter nominataz fixam ſunt ex egritudinibus in quibus cõplexio eſt diuerſa. ¶Et iam quidẽ fiũt fe. ex putredine humoris tm̃ abſqz apoſtemate: ⁊ illud ideo quoniã non qõ iam putrefit eſt quod iam adheret: vel retentuz eſt: ⁊ priuatur expiratiõe tm̃: ſed velociſſime fit in hoc putrefactio: ⁊ fortiſſime. ¶Et iam quidẽ putrefiũt res alie multe que ſũt ꝓparate ad putrefactionez. Sed narrabo eſſe ꝓparationis eius qõ ꝓparatum eſt putrefactioni in alio libro ab iſto. ¶Et malitia quidẽ cõplexionis diuerſe fit ꝟz moduz alium in toto corpore: ⁊ quãdoqz quidem eſt illud cuz vapor calidus in ipſo conſtrictione retineꝝ: ⁊ eſt qñqz ꝓpter augumentum caloris cauſa exercitij plurimi vltra menſuraz que conueniẽs eſt. Et quãdoqz eſt ꝓptereꝛ ꝙ ſang. calefit ⁊ feruet ebullitione ſuperflua ꝓpter iraz: aut calefit ſuperflue ꝓpter morã in ſole calido. ¶Et manifeſtũ quidẽ eſt apud me ꝙ oẽs iſte feb. ꝓuenientes ab apatibus ſunt ꝓuenientes ꝟm virtutem cauſe agẽtis in corpore: ⁊ ꝟm diſpoſitionẽ cuiuſcũqz corporũ erit ſe. in quibuſdam corporib⁹ fortior: ⁊ in quibuſdã debilior: ⁊ quidã eorũ penitus non febriũt. ¶Et manifeſtum eſt etiaz ꝙ malitia cõplexionis qñqz ꝓuenit in ſpiritu tm̃: ⁊ qñqz ꝓtranſit euz etiaz vſqz ad humores. ¶Et ex eis qdem que non ſunt inferiora illo in declinatione eſt ꝙ omnes feb. cũ ꝓlõgant̃ ꝟſequitur eas febris fixa dicta ethica. ¶Et ex hoc quidez ſermone iaz quaſi declaratum eſt ꝙ malitia cõplexionis diuerſe qñqz prouenit ex humiditate calida aut frigida currente ad aliquod mẽbruz quẽadmodũ narrauimus de eẽ membror: in qbus fiunt apata: ⁊ qñqz non eſt res ita: ſed eſt cũ alterat̃ cõplo corpis in qualitate ſua: ⁊ ꝙ quedã occaſiones que ipm̃ alterãt ꝟſurgunt ex ipſo corpore: ⁊ q̃dam eueniunt exteri⁹: ⁊ cum febris qdem ſit a putrefactione ſolũ: ⁊ cũ a qbuſdam apatibus ex ipſo corpe ꝓcedit: ⁊ febris quidez enẽtus a calefactione ſolis aut a ſuperfluitate exercitij exterius. Et illud qdez narrabo latius q̃z in hoc ſermone in libro de cauſis accidentium.

Alie operantis.

Febris ethica ſeq̃tur oẽs ſe. cũ prolongantur.

TErminata parte i qua egit Hal. de fe. ꝟm ꝙ cauſat̃ ab apate calido. Dic ſeqtur ps in qua explicat alias cauſas feb. circa qõ ꝓmo reſumit intentionẽ. Scõo ꝓ ſequitur ibi[iam qdem dixi.]qz igit̃ in parte immediate ꝓcedenti digreſſus fuerat aliquantuluz faciendo mentionẽ de cauſis tremoris: ⁊ de alijs accidẽtib⁹ morborũ: iccirco reſumit ꝓncipale itentũ dicẽs. Redeamus ſup. qz aliquantulũ digreſſi ſumus a ꝓncipali ad ſpẽs mal. cõplo. diuerſe. In parte Xo ſequẽti ꝓmo repetit ſupradictaz cãm gñationis feb. ⁊ applicat ꝓncipali ꝓpoſito. Secundo Xo ſubiungit alias cãs ibi[Et iam qdem]ꝟz aũt ſentẽtia ꝓme ptis. ¶Circa partẽ Xo zam̃ ꝓ enumerat abſolute cãs fe. quas nondũ explicuit. Scõo Xo cõparat ipas feb. adinuicez aſſignãdo differentiã inter eas quantũ ꝓpoſito ptinet ibi[Et manifeſtũ qdem eſt.]In pte iterum ꝓma ꝓmo explicat cãm que ꝟuenit in genere ꝓximo cũ ſupradicta: ⁊ in pte ſcõa explicat alias ibi[Et malitia qdem.]In prima iterum explicat intentionẽ. zo declarat ibi[Et illud ideo.]Dicit igitur ꝓmo ꝙ fe. ẽt generanꝝ a putredine humoruz abſqz apate. i. abſqz hoc ꝙ illi humores generẽt apoſtema. Iſte igit̃ due cãe fe. cõueniunt in hoc genere ꝓximo: quod eſt putrefactio humor: ſiue exuberẽt: ⁊ coarctenꝝ in illo loco: ⁊ ibi generẽt apa: ſiue ẽt ſint ſparſi extra venas vel itra taliter: vt nequeãt gñare tumorẽ ꝓter nãm. Qualr autez a minera putrefactiõis mal. cõple. calor multiplicet̃ adeo vt occupet totuz corpus ſuperi⁹ pfecte oñſum eſt: neqz hic opz repetere. Sz qz inſinuabit ꝙ humores cauſantes apa ⁊ etiã nõ cauſantes putreſcere pñt. Iccirco ꝺcl̃at hoc ſubſequẽter: ⁊ ꝓmo ꝓmã. ſcõo ſcõaz ibi[Et iaz qdẽ putrefiũt.]Dicit igit̃ in pte ꝓma: ⁊ illud ideo. q. d. vnde ſuppoſitũ eſt ꝙ humores cauſantes apa: ⁊ maxime caliduz putrefiũt. Et illud ideo qñ adheret vt retentũ eſt. i. ꝙ iheret alicui mẽbro: ⁊ coarctat̃ in ipſo. Et priuat̃ expiratione ſup. ſufficiẽti ⁊ debita: nõ tm̃ putreſcit. ſup. quocũqz modo ⁊ qñcunqz: ſz ẽt velociſſime putreſcit. Taliter aũt inherent: ⁊ coarctant̃ humores in mẽbris apatis. Conueniẽter declarat ſcõaz pte ſupradicti intẽti. circa qõ ꝓmo facit hoc. Scõo Xo excuſat ſe de inſufficiẽtia remittẽdo nos ad alios tractat⁹ ibi[Sz narrabo]Intẽdit igit̃ in parte ꝙ non ſolũ humiditates in apatibus ſunt parate ad putreſcendũ: ſz ẽt aly: ⁊ ideo dicit. Et iaz. ⁊ ẽt qdẽ. i. recte putrefiũt res alie multe: ⁊ quantum ad ꝓpoſitũ itelligimus bu. aly multi a ꝓdictis: ⁊ illi⁹ cauſa eſt: qz pñt diſponi ad putreſcẽdũ aliter q̃z gñare apa. Et iõ dicit ꝙ ſunt parate ad putreſcenduz: qz Xo aliqs quereret q̃ ſũt diſpoñtia ad putrefactionẽ: iccirco excuſando dicẽ ꝙ i alio li⁹ narrabit: ſic̃ i li⁹ de morbo ⁊ accñti. ⁊ ige⁹ ſanitatis: ⁊ in libro febrium. ¶Poſtq̃z igit̃ explicuit iſtaz vel iſtas cauſas ma. cõple. diuer. calide i corpe toto ſeqt̃ ps in q̃ explicat̃ alias: ⁊ ꝓmo facit B in generali. zo in ſpeciali ibi[Et quãdoqz quidẽ.]Dicit igitur ꝓmo ꝙ malitia cõplexio. diuerſe ſupcalefit ꝟm mediũ: fit ꝟm aliuz modũ q̃z per illuz qui dict⁹ eſt in toto corpe: ⁊ ꝓter explicat iſtos modos: ⁊ ꝟz tot partes quot ſũt modi quos enumerat ſiue cãs. Intẽdit ꝙ feb. etiã cauſat̃ a vapore calido coarctato: ⁊ ab imoderato exercitio ⁊ a ſuperflua ira ⁊ ab aere nimis calido. Dicẽ ergo ⁊ qñqz quidẽ eſt illud. i. generat̃ malitia cõplonis diuerſe ca. in toto corpore cũ vapor retinet̃ in ipſo. ꝟſtrictione. i. coarctatione. Et qñqz eſt ꝓpter augumentũ ⁊c. qõ totuz ꝟz vſqz ad finẽ: vbi dicit ꝓpter morazs in ſole calido. i. aere ſupcalefacto per ſolẽ. ⁊ quod dicit de ſole intelligẽdũ eſt de quocũqz actualr calefaciente. In hoc enim tractatu de iſta materia exẽplariter loquit̃. ſ. ad oſtendendũ modũ gñationis male cõplexionis diuerſe. nec ꝓncipale intentũ eſt de cauſis ei⁹ perfectã dare doctrinã: ſz potius aliqualẽ

introductionē.perfecte enīz agere de causis inaturalis dispositionis ad librū pertinet de morbo ⁊ accidēti. Ad quez etiā librū remittit paulopost pro sufficienti doctrina male cōplexionis diuerse:sicut iam patebit inferius. Et ex hoc etiam remouetur obiectio que fieri posset hic de insufficientia:qñ non facit hic mentionez de potentialr calefacientibus:sicut cibo ⁊ potu ⁊ medicina:a qbus tñ feb.causari potest:quēadmodū docet z° de morbo ⁊ accidēti.vbi reponit etiā istam cām sub tertio genere calefacientiū. Non est.n. ꝓpter hoc insufficiēs hic:qz qō dicit ꝓposito sufficit.sufficienter enim itroducitur quisqz per ea que dixit ad cognoscendū q diuersis causis itroducit fe.in corpus:cuius modus imediatus sit vnus in oibus.ille.ſ.quem superi⁹ diximus.ſ.q extranea caliditas ptingat ad viscera sanguinez habētia quē ptinent. Et exinde q diffundat in totum corpus. ¶ Post hoc segtur pars in qua cōparat ꝑdictas feb. adinuicē assignando dīam inter eas.⁊ ꝓmo facit hoc quātum ad intensionē ⁊ remissionē. Scōo ℞o quantū ad effectus manifeste corruptionis rerum nātium.i.quantuz ad subam in qbus figit cētia feb.vt superi⁹ dixi. Tertio ℞o quantū ad diuersitatē cārum iprimentiū extendēdo etiaz dictuz ad alias malas cōple.diuer.oēs eniz iste ꝙsiderationes vtiles sunt ad ingenīū sanitatis:⁊ incipit scōa pars ibi ⌊Et manifestū gdē est q malitia. Jz° ℞o ibi icipit⌊⁊ ex hoc sermone. Jqz ℞o iaz ante dixerat q a supradictis causis introducunt feb.ne credat aliqs q equales ⁊ eedē sunt:iccirco subiūgit oēs ꝓmo q nō sunt eq̄les:⁊ dicit q manifestū est apud ip̄m.i.ex ipsis que ipse superi⁹ docuit:q oēs feb. iste.ſ.quas dixit supius sunt intense aut remisse ꝑm cē.i.ex exigentiā virtutū operatiuarū in corpore. Et vocat virtutes opatiuas tam eas que transmutāt corpus:vel alterant actiue:sicut sunt virtutes alterantiū q eas que disponunt passiue:sicut est cōplo membroꝝ ⁊ humoꝝ. Nec enim est dīa inter operationē.⁊ actionē:qñ actio ꝙuenit solū actiue potētie.opatio ℞o tam actiue q passiue seu dispositiue ad patiendū. Est igit intētio Hal.q ꝑm exigentiā virtutis calefaciētis:⁊ dispositionē corpis diuersificant fe.quantū ad intensionē ⁊ remissionem. Qualiter aūt huius cā sit diuersitas virtutis iprimentis quantū ad fortitudinē ⁊ debilitatem de se patens est. Sed de dispōne corpis hoc declarat expressius dicens. Et ꝑm dispōnem cuiusq corpoꝝ q tum sup.acquirit vel a mēbris vel ab humoribꝰ erit feb.in quibusdā corporibꝰ fortior:⁊ in quibusdā debilior:⁊ q̄daz eorū sup.taliter erunt dispositi q ꝓpter innaturalr calefaciens non febricitet penitus ⁊ aliqualr.ſ.nec intense nec remisse. ¶ Postq igit declarauit q non sunt equales:q̄uis ab eodē genere cause itroducant. Consequēter ostendit q nō sunt eedez specie neq genere ꝓximo.iccirco subiungit imediate hanc diuersitatē:qñ ista ꝓcedit ab eadē cā ꝑdicte diuersitatis.etenim diuersitas virtutis calefaciētis q tum ad fortitudinem ⁊ debilitatez:⁊ diuersitas dispositionis corpis est causa ꝓpter quā istud corpus incurrit feb. in spiritu tm̄.illō aūt in spiritu ⁊ humore. dicit igit q manifestū est sup.ex dictis q mala cōplexio sup.in feb.qñqz ꝓuenit in spiritu tm̄:⁊ tunc causat illud genus fe.qō dicitur ephemera:⁊ hoc causat diuersitatez in quidditate.quidditas enim accidētis consistit in essentia ipsius accidentis eo modo quo conuenit ei:⁊ in subiecto cui infigitur:⁊ ꝑm considerationez medici:vt superius declaratum est essentia caloris febrilis infigit in spiritu in huiusmodi genere febris ⁊ quandoqz pertransit.ſ.fixio male cōplexionis febrilis cuz hoc.scilicet cuz sua infixione in spiritu:⁊ vsqz ad humores.ex quo euidenter insinuat q nunqz potest essentia fe.infigi humoribus quin spiritibus infigat:forti eniz deuicto necesse est ⁊ debile deuinci. vnde si simul i vtroqz ꝓius vincetur debile q̄z forte:sicut autē contingit in omni febre. Simul enim calor agit in spiritu humore ⁊ membris.sed tamen antea vincuntur spiritus q̄z humores:vt superius docuit.quoniā passibiliores sunt.postremo autem vincuntur mēbra:quia minus passibilia sunt q̄z spiritus ⁊ humores. Si igit febris in spiritu aut feb.in hūore diu duret.intellige diu ꝑm diuersitatē dispōnis corporis:in ethicam ptransibit. Et quia illud est valde necessarū considerare medico. Iccirco dicit.⁊ ex eis gdem que nō sunt inferiora.i.minus ꝙsiderabilia.ideo.ſ.q imediate diximus in declaratiōe.i.in doctrina nostra siue medicinali est q oēs febres.ſ.tam fe.in spiritu q̄z febres in humoribꝰ quādo ꝓlongant veniunt sup.q segtur eas feb.fixa.i.introducunt. hoc aūt ideo necessarū est medico considerare:vt in actu curationis euitet quantū diligētius poterit supradictaruz febriuz ꝓlongationē:aut in diuturnis studeat aduentuz ethice recordare quemadmodū copiose docet in de ingenio sanitatis. ¶ Deinde z° ex supradictis infert differentiaz aliam inter febres.ſ.quantū. Circa quod ꝓmo explicat illam differentiā. Secūdo ℞o excusat se de insufficiētia remittendo se ad aliuz librum ibi⌊Et illud gdem narrabo. J ꝓma ℞o bz partes duas ꝑm q explicat duas dīas.z° ibi ⌊⁊ qō gdem occasiones. J Intēdit igitur in ꝓmis duabꝰ ptibus qō ex ꝑdictis relinquit manifestuz illud qō supra posuit in ꝓbemio huiꝰ operis.ſ.q fe.aut cuiusq male cōple. diuer.quedā causant ab humoribꝰ sicut illa que causat ab apate siue putrefactiōe hu.absqz apate.quedā ℞o non ab humore causantur sicut que a qualitate aeris aut exercitio vel ira causant.scilicet q complexio corpis alterat absqz humoris vitio siue in quātitate siue in qualitate. hoc est dictum q humor non est causa illius mal.cōplo.diuer.nec rōne quātitatis nec rōne qualitatis. Iterum ex predictis est manifestum q quedam ꝓueniunt ab intrinseca causa sicut ab apostemate vel hu.quedā ℞o ab extrinseca sicut ab exercitio vel ab aere. dicit igit q ex hoc sermone supra dicto est declaratū quasi:⁊ dicit ꝓpterea:qz de causis male cōplo.diuer.aut aliaz non est hic perfecte locutus:sed in alio libro sicut statim dicet:ga malitia cōple.diuer.sup.febrilis de qua imediate locutus est:aut etiā oīum aliarum. quandoqz prouenit ab humiditate calida frigida sup.vel sparsa per totū vel occurrentez ad aliqō membrū ⁊ de hꝭ subiungit exēplū qō superius tetigit dicens.quēadmoduz narraui de esse idest de dispōne mēbroꝝ qbus fiunt apata:⁊ qñqz nō est res ita.ſ.vt ab humore vel humiditate corporis causet malitia cōplexionis:sed est.i.cōuenit.cum ꝓquia.alterat ꝙplexio corpis in qualitate sua sup.sine vitio humoris:⁊ ad hoc sup.ex predicto sermone declaratur q quedā occasiones.idest cause que alterāt ipsuz corpus cū surgunt ex corpe.idest ꝓcedunt ab intrinsecis corporis:⁊ quedā eueniunt exterius.idest ab extrinsecis.⁊ statim subiungit exēpla huius dīe. Scōo ℞o resumit alterū exēplorū:vt addat ibi⌊Et euentus qdē. J Exēpla aūt qbus predicta differētia pz:sunt eniz hec que sequunt.ac si dicat.bñ dixi q quedā eueniūt exterius sicut sup.cū ꝓ quādo feb. fit ex calefactione solis. Et statim subiungit exēplū alteriꝰ partis dicens. Et cum quedā fit feb.a qbusdā apatibꝰ tunc sup.cōsurgit ex ipso corpore. resumit etiā ꝑmū exemplum: ⁊ addit di.q euentus feb.a calefactiōe solis hoc addit ad maiorē euidētiā:aut a supfluitate exercitij est sup.exteriꝰ. idest ab extrinsecis:⁊ ga minus plene ptractauit māz ꝑdictam de causis feb. Iccirco subiungit ad excusationem q latius q̄z in hoc tractatu narrabit in libro de causis accidentium.ſ.in libro de morbo ⁊ accidenti. ¶ Circa predictam questionē queri ꝙsueuit ad euidentiā sermonis qūo vapor coarctatꝰ generet fe.ad qō rñdentes alig dixerūt q vapor

calidus

Calor febrilis sit agit i spū humore ⁊ mēbris.

Febris ethica segtur alias feb.cū ꝓlongant.

Actio dīt ab o pone.

Quidditas accidētis.

Calo⁹ vapoꝝ coarctatꝰ gñat febrē.

Dicta ob-

calidus qñ coarctaꝫ in aliquo mẽbro ita ꝙ expirari negt sufficienter p mediocritatẽ venaꝝ ⁊ arteriaꝝ petit cor ad eius ventriculos veniens inflãmatꝫ: ⁊ inflãmatus cũ calore nãli ad oĩa mẽbra corpis tẽdit associat⁹: ⁊ sic causat feb. ⁊ p istũ modũ vaporẽ putridũ a minera putrefactiõis manantẽ dicũt cãre feb. Et hoc dicunt cõfirmari p doctrinaꝫ Isaac in libro febriũ vbi diffiniẽs dixit: ꝙ febris est calor ꝓter nãm petens cor: in initio p mediocritatẽ arteriarũ: demũ se subito diuidẽs cũ nãli p totuꝫ corpus nãli nocet actioni. Dicunt igiꝫ ꝙ in hac diffõne plane dicit Isaac ꝙ calor innãlis per arterias petit cor: ⁊ ꝙ associatus cum naturali tendit ad totũ corpus in eo ꝙ dicit: ꝙ se diuidit cuꝫ nãli per totũ. cũ. n. dicit vt dicunt circunstantiã associationis inter diuersa: ⁊ ita dicũt ꝙ duo calores sunt ibi, s. vnus nãlis: ⁊ alter ꝓter nãm. ¶ Hoc ẽt signo ꝓfirmant dicẽtes: qñ in fe. putridis quas subito cessare videmus p creticas euacuationes que fiunt in eis. constat autem ꝙ ad expulsionem alicuius materie non cessaret tam cito nisi dependeret ab illa expulsibili materia: vt dicunt ꝙ cum febris fit vniuersalis dyscrasia ex quo cessat ad expulsionẽ materie illius opꝫ ꝙ vniuersaliter dependeat ab ipsa: sed hoc nõ est: qz in toto corpe fit illa mã pu. qñ illud est ipole saltez in interpolatis. igiꝫ opꝫ ꝙ aliqd ab illa mã resoluatur qõ possit vlr diffundi p totũ in quo fundaꝫ fe. sꝫ illud non est nisi vapor. igiꝫ saltem in putridis vapor putridus erit subm: ⁊ lator calozis febrilis ꝙ vapor ꝑm rõnẽ deficit expulsa mã: ex qua resoluiꝫ. ¶ Qñ ℞o obyciꝫ eis ꝙ Hal. dicit super illo apho. ⁊ ꝙ crescunt: ⁊ in pluribꝰ alys locis. ꝙ feb. nihil aliud est q̃ calor nãlis mutatꝰ in igneũ. vñ vult ꝙ nõ sit alius. sꝫ sit vnꝰ calor ꝑm rẽ: differẽs tñ ꝑm rõnez: ꝑm ꝙ antea erat remissus: nũc aũt valde intẽsus. ad qõ respondẽt exponẽtes vbũ Hal. ⁊ dicũt: ꝙ ipse itellexit mutatus in igneũ ꝗ est obfuscatus vel obumbratus ab igneo: ⁊ ita saluãt intentũ. ¶ Nos aũt dicimꝰ ꝙ error istoꝝ tãtus est ꝙ vix poterit explicari. ꝓmo. n. errãt ꝙ exponũt dictũ Hal. circa presentẽ lectionẽ ipertinẽter. Scõo ℞o. qz falsuꝫ ⁊ oĩno absurdũ est vlr qõ supponũt: ex quo, nõ est mirandũ vlterius si corrupte exponũt verba: qñ qui errat in añcedẽtibꝰ necessario hꝫ errare in ꝙsequẽtibus. Primum aũt pz sic: qñ cũ Hal. dicit ꝙ vapor calidus gñat febrẽ nõ intendit loqui de vapore putrido: qz de feb. ꝓbat prout a putredine generaꝫ: ideo ante locutus fuerat: ꝓpter qõ dicit ꝙ malitia cõplonis diuerse generaꝫ in toto ꝑm modũ alterꝝ ab eo qui dictus est. Si igiꝫ iste modus: vt ipse dicit alius est a predicto nõ est ille qui per putrefactionem fit. Iste igiꝫ vapor quẽ dicit gñare febrez nõ generabit ipsaꝫ inquãtũ putridus: sed inquãtũ calidus. ¶ Oz aũt falsa suponãt mãliter: ex hoc pz. Primo qa supponunt ꝙ vapor putridus missus a corde per arterias ad mẽbra causet fot maliter febrẽ. Scõo supponũt ꝙ febris nõ sit sine vapore putrido ꝓdicto mõ emisso a corde. Tertio: qz supponunt in febre esse duos calores distinctos ꝑm numeruꝫ per sua subiecta. ¶ De ꝓmo qdẽ: qa vaporẽ putridum nõ recipit cor: ⁊ si recipiat violẽter: nõ tñ per modũ quẽ dicunt: poterit inde vlis dyscrasia generari. vapor ille putridus venenosus: ⁊ horribilis valde est nãe viuentis: que potius viget in corde tanq̃ in ꝓncipio vite q̃ in alys membris: oĩs aũt sapientes in hoc conueniũt ꝙ vapor horribilis: ⁊ venenosus valde cũ ad cor puenerit. syncopim ⁊ defectũ, pcurat. cor enim vehemẽter ꝙstringiꝫ: vt effugiat nocumẽtũ: vñ aut remittunt valde tũc sue actiones: aut cessant: maxime cũ lumen suoꝝ spirituũ caligine fumi extranei obtenebraꝫ: ⁊ obfuscaꝫ de putrido: qz de illo fumo seu vapore fumoso qui generaꝫ in ipso corde ex vnctuositate sanguinis: dicunt oĩs ꝙ si nõ sufficiẽter respiret ⁊ in corde remaneat aliquãdiu syncopim inducit. qũo igiꝫ poterit aliqs intelligere sane mẽtis ꝙ q̃diu durat febris nõ sint absqz vapore putrido thalami cordis. Planũ igiꝫ ex his est ꝙ vaporẽ putridũ nõ recipit cor. Et huiꝰ ẽt signũ est sic oĩs sapiẽtes recitãt ꝙ febricitãtes ex putrido humore in ꝓnº angustiã: ⁊ cordis compressionez sensibilr patiuntur: qñ vapor incipit a minera putrefactionis copiose resolui. Cor enim fortiter restringitur: ⁊ adunat calores ⁊ vires suas: vt resistit illi vapori: ⁊ maxime quando resoluiꝫ ex humore magis horribili nature: qñ autez expirauerit ille vapor: aut ratiõe caloris febrilis ꝙsumptus: aut diminutus fuerit tñ ꝙ ad regionẽ cordis nõ sufficiat puenire: tunc incipit cor ꝓ suã necessitatẽ dilatari: ⁊ hec est vna de causis ꝓpter quas in ꝓncipio paroxismoꝝ febriuz putridaruz manifeste occultant pulsus. Et posito ꝙ ꝓpter exuberantẽ multitudinẽ illius vaporis violẽter aliqd cor habeat ide recipere: non est intelligẽdũ ꝙ ab ipso diffundant ad totuꝫ corpus: qñ ipsum nõ attrahunt alia mẽbra corporis: quia sicut dictũ est: toti nature corporis viuentis est horribilis: nec cor mittit ipsuꝫ ad totuꝫ corpus p arterias: qz sicut oĩs sapientes docent: cor ⁊ arterie non retinẽt fumosas superfluitates: imo se per constrictionẽ velociter expellunt: ⁊ multo citꝰ in putridis q̃ in alys febribus: qñ in illis fumose superfluitates multo copiosiozes sũt q̃ in alys. ꝓpter qõ omnes sapiẽtes dicũt ꝙ in putridis velociozes sunt ꝙstrictiões dilationibus. Si igiꝫ tales fumositates cor ⁊ arterie velociꝰ sine expellunt a seipsis. ⁊ a corpore per pozos ipsius: tunc absurdũ erit imaginari ꝙ a corde p arterias mittant per totuꝫ corpus. opꝫ enim ꝙ ꝙstrictio: per quã expellunt ab illis mẽbris a corpore: tãto tpe tardetur ꝙ a corde possent peruenisse ad totuꝫ corpus. Nos autez nõ videmus in hꝫ febribus amplius q̃ in alys retardari cõstrictiones: imo potius minus: sicut oĩs sapientes testant: imo ꝑm veritatem si debẽt retardari constrictiones cordis ⁊ arteriarum donec ille fumositates a corde per arterias puenissent ad totum corpus. certe retardarent plus q̃ per horã vnã que oĩa imaginari potiꝰ est alienati bois q̃ itelligẽtis. ¶ Preterea dato ꝙ mitterent ad totũ corpus: vt ipsi dicũt: dũ tñ sit euidẽs ⁊ stulta falsitas sicut patuit cũ valde modicuz sit cõparatione totius corpis illud qõ de illo vapore fumoso: ⁊ horribili cor recipit violẽter: qũo poterit sufficere ad informãdũ totũ corpus: lz nullo mõ capiat itellus: nec imaginatio poterit ꝑsentare. Si enim cor in suis vẽtriculis haberet mineralẽ materiaꝫ illoꝝ vaporꝝ sicut hꝫ materiam mineralẽ spiritus ⁊ caloris nãlis: tunc ꝓculdubio possent dicere ꝙ cor ꝓtinue absqz successione generationũ illoꝝ vaporꝝ multiplicaret ipsos adeo ꝙ toti sufficerẽt: sed illud est ipossibile. Dicere enim ꝙ cõtinue recipit aliunde: ⁊ ꝓtinue mittit hos: sicut pz ex ꝓdictis absolute falsuz est: ⁊ stultuz: ⁊ monstrat validã ignorantiã medicinalũ speculationũ in scia pulsus ⁊ anhelitus: ⁊ etiã virtutũ nãliũ. ¶ Quã tum ad zm ℞o pz falsitas ⁊ rudis ignorantia ex hoc ꝙ rõ feb. ꝑm feb. in genere est vna: ⁊ eadẽ in oibꝰ: vnde ꝓ illud qõ febris est febris idẽ est in omnibus febribus: sed planuz est ꝙ in ephemera: ⁊ in ethica nõ est vapor putridus inquãtũ est ephemera: ⁊ ethica. Cum igiꝫ sint febres ꝑm veritatẽ: ⁊ eis conueniat rõ feb. opꝫ ꝙ aliqd a vapore putrido sit illud per qõ febris est febris. Ex quo relinquitur manifestuz ꝙ febris putrida inquãtũ febris non eget vapore putrido veniente ad cor. Ad hoc igiꝫ vt febris putrida sit febris non opꝫ imaginari vel supponere ꝙ vapor putridus ad cor veniens: ⁊ ibi incensus redeat ad totum corpus. nec similiter ꝙ sit putrida est necessarium illud: quoniam non iudicant sapientes esse febrẽ putridam: esse propterea quia in secunda parte de morbo: ⁊ accidentis

Cõtra illã opionẽ.

Ad vapor putridus no mutat a corde ad totũ corpꝰ causans febrem.

Quare in ꝓncipiis ꝓxismoꝝ occultatur pulsus.

Ad 6 fe. posse esse sine vapore putrido.

propterea q̄ stultū sit imaginari: ⁊ irration abile q̄ dictus vapor nō generet feb. nisi prius inflāmet: vel incendat in corde: ⁊ postea iflāmatus redeat ad totū. Ex hoc pz q̄ sup ponunt q̄ in corde acgrat excessum calidit atis: ꝑm enim hanc imaginationē. s. ponamus q̄ cū ille vapor p̄mo pervenit ad cor: nondū ipsuz cor est supercalefactū: quo tunc in ipso inpcalefiet ille vapor. cordis eniz vapor inc̄tū de se nō est expellens respectu corpis ita vt intendat ⁊ inflāmet ipsuz: imo potius est ꝓueniens ⁊ amicus corpori. Pz igit̄ q̄ in corde nō supcalefiet ille vapor: cū p̄mo peruenit ad cor inflāmat ibi: deinde postmodū rediēs ad corp⁹ inflāmabit ipsuz. ¶ Ex predictis etiā pz iaz error ⁊ falsitas in tertio suppositō: qō ex illis bz exortū. Si eniz aliud eēt feb. inc̄tū feb. ⁊ inc̄tū putrida: nō est necessariū vapores ad cor peruenire: ⁊ a corde redire ad totū corpus: tunc derisio est ⁊ fabula imaginari q̄ in febribus a corde ad totū corpus ꝓcedūt duo calores ꝑm numerū distincti ꝑ subiecta: qūo eniz in ephe. ⁊ ethica dabit qs itelligere q̄ sint isti duo calores: sed nō est miruz: qz ex illo falso: ⁊ impossibili sequunt multa. ¶ Illud aūt qō allegant de diffone quaz dat Jsaac si eius intellectus sane accipiat: potius est infirmatio: ⁊ destructio delirationis ipsoz c̄ affirmatio: imo ꝑm veritatē accipiunt illā diffinitionē partim aliter c̄ lra sonet: ⁊ partim alr c̄ regrat intellectus auctoris. Et p̄mū pz per hoc q̄ Jsaac non dicit q̄ febris sit vapor putridus aut calidus petens cor: quasi dicat. q̄ cuis calor p̄ter nāz alibi a corde posset p̄mo incipere: tn̄ qñ fortificat cōstituit feb. ita. s. q̄ mereat ꝓprie dici feb. seu calor febrilis a corde incipit: ⁊ hoc est qō ꝓbat Hal. in libro de febribus. s. q̄ oēs fe. inc̄tū fe. incipiunt a corde. Jam igit̄ pz: qz quo ad p̄mā partē diffōnis aliter accipiūt ipsaz c̄ lra sonet. In sequēti Xo pte: vbi dicit: se subito diuidēs cū nāli per totuz. Accipiunt aliter c̄ intelligat auctor: sicut pz ꝑ expositionē quā ipsemet subiungit ibidē. viderūt cornua lre: sed nō inspexerunt corpus snie. Dicit eniz imediate: imo exponēs istā partē: qz extraneo calore ad cor veniente nālis egredit a temperamēto. Cuiqz ad totius corporis mēbra diuidatur: vt eis vitā tribuat sicut sup. solitū est ex nāe ordinatione. qa ideſt c̄uis egressus a tēperamēto tn̄ sup. necesse est: vt mēbra eū recipiant in ea qualitate qua est. i. qua peruenit ad ipsa. vñ sup. qz est intensus ꝓpter cām p̄dictaz. s. dyscrasiam cordis calefacit sup. nimis: ⁊ vrit ea membra. Plane igit̄ ostendit q̄ a corde ad totū corpus non ꝓcedunt duo calores ꝑm numerū scilz distincti per diuersa subiecta: sed vnus tm̄ numero per vnuz subiectū in quo vna forma caloris fundat. Illud eniz subiectum caloris nālis qō antea calori tēperato iformatū mittebat ad mēbra: nunc intensum mittit. vñ plane vult q̄ ꝑm rem ⁊ numerū nō sit nisi vnus calor in febre inc̄tū feb. sed sint duo ꝑz rōnē inc̄tū illa caliditas fundat in subiecto: calor nālis dr nālis: lz ꝑz qd. s. inc̄tū excedens temperamētū dr innālis. Plane igr exponit Jsaac ibi: q̄ cū dicit: cuz nāli se diuidens. i. distribuens ⁊c. Nec ꝓpositio cum nō importat ibi circunstātiā diuersitatis quātū ad numerū: sed quātū ad rōnez: imo ponit ibi ad significādū idētitatē in subiecto: vt intelligam⁹ cuz nāli. i. cuz subiecto nāli. ¶ Sic igit̄ cū errauerint valde circa intellectū dicti Jsaac nō est mirū si errauerint turpiter in exponēdo dicta Hal. cū dicit q̄ febris nihil aliud est c̄ calor naturalis mutatus in igneū. Uolentes eniz seruare corruptā intētionē ipsoz corrupte nimis exposuerūt seu interpretati sunt verba sapientis: ⁊ accidit eis sicut scarabeo stupis inuoluto: qui quāto plus nititur liberare se ipsuz tanto fortius se illaqueat: sic ⁊ isti turpius errauerūt: qñ exposuerunt q̄ Hal. intellexit per calorē nālē mutatuz in igneū obfuscatū vel obumbratū ab igneo quem dicunt in alio subiecto fundari. s. in vapore putrido. In hac autē suspectione multipl̄r errant sicut ad sensum pz. Uno mō: qz supponunt ipsuz stulte loqui: alio mō qz suppponūt ꝑm illud cū falsuz dicere. Tertio: qz dicunt Hal. intelligere illud quātū ex verbis suis Hal. excludit. Et p̄mū quidez pz ex hoc: qz stulte loquunt. Quicūqz asserit aliqd ⁊ diffinit aut notificat quātū ad essentiā per disperata c̄tūcūqz sint vicina ei qō diffinit: vt si qs dicat q̄ nebula est aer obumbratus vel obfuscatus a vapore caliginoso. Si qs eniz dicat q̄ aer nihil aliud est c̄ hoc: stulte loquit: qz dicit asserr tiue q̄ vnū disperatoz est aliud: ⁊ recte sil̄r est in ꝓposito. Et ex hoc etiā clarū est q̄ quicūqz sic falsum loquit etiaz impossibile dicit. Tertiū aūt pz ex hoc q̄ Hal. quidē dicit natural̄r ⁊ exclusiue cū dicit. q̄ nihil aliud est c̄ hoc ⁊c. i. feb. vl̄r est hoc ⁊ nō aliud. Si igit̄ febris est illud qō ipse dicit: ⁊ nō aliud iam illud qō ipsi exponunt nō cōuenit intentioni Hal. qz aliud est ab eo qō ipse dicit. ¶ Nos aūtē redeuntes dicimus ꝑm veritatē q̄ feb. quātū ad fundamētum essentiale ipsius nihil aliud est c̄ illud qō dicit Hal. vñ per illa verba notificat nō totā qdditatē sed fundamētū essentie sue ad cōpletaz enim qdditatē deficiunt duo: scilz q̄ ille calor igneus a corde sumat originem: ⁊ in toto corpore ledat actiones nature: sed illud qō formā feb. constituit est mutatio caloris natur alis in igneū. sicut eniz inquit Hal. in cōmēto illi⁹ aphorismi: ⁊ q crescūt. calor nālis temperatus est: ⁊ amicus: ⁊ cōueniens toti corpori: ⁊ ipsuz generat cor: dum in suo tēperamēto cōsistit. sed si nimiuz calefiat generabit estuosuz calorez ⁊ igneuz: ⁊ sic exponebat Jsaac eleganter: ⁊ talis estus seu igneus calor horribilis ⁊ angustiosus est oibus mēbris. Accidit igitur cordi qō videmus exterius in furno. Nam quādo tēperate calidus est respectu panis qui dz in eo decoqui panē tēperate coctuz: ⁊ ꝓuientē ministrat. Qñ Xo imoderate calefactus est: incensuz ⁊ torridū efficit panē. Similr ⁊ cor cuz in suo temperamēto existit calorē tēperatū ministrat mēbris: qñ Xo recedit a tēperamēto ꝑz gradū sue dyscrasie ministrat intēperatū: ⁊ hoc nulli sano itellectui dissonat. ¶ Si quis autē querat: qūo a distanti loco putrefactionis veniat ille calor imoderatus ad cor ⁊ distemperat subaz eius. Nos superius docuimus ex doctrina Hal. in de morbo ⁊ accidenti. Diximus eniz quoniaz species caloris per mediocritatē sanguinis: ⁊ venaꝝ ⁊ arteriarum se multiplicat vsqz ad cor: sicut videmus in virgis ferreis quāuis longe sint: qñ vna extremitatū existēte in fornace se extēdit calor igneꝰ vsqz ad extremitatē oppositā. Nec ēt est necessariū imaginari q̄ vapor calidus ad cor veniat: ⁊ dato q̄ veniat nō opz imaginari q̄ ad febrē causandā redeat ꝑ arterias cuz nāli calore ad totū corpus. Cū. n. ad cor ꝓuenerit subaz cordis imediate calefacit: quo facto sequit feb. vt dixim⁹. Et ipse qdē vapor cōsumit celeriter: ⁊ expellit: vt ostendebamus superius. ¶ Ex predictis aūt iam pz defectus illius rōnis quā predicti attulerūt ex cessatione feb. putride ꝓp creticas euacuationes. eteniz multiplicis ignorantie testis est. Primo qdē: qz supponit q̄ vl̄r febris putrida cessauerit post euacuationes creticas: quāuis pfecta fuerit. Hoc eniz ad sensuz experimur in cōtinuis esse falsuz. hoc etiaz ꝓbat doctrina Hal. in scia de crisi: ⁊ repetunt sequaces eiꝰ cum dicunt vniformiter oēs q̄ bona crisis in statu morbi fit ⁊ eā sequit declinatio morbi. Constat aūt q̄ declinatio cōstituit vnū de tēporibus vl̄ib⁹ morbi in quo morb⁹ adhuc existit formal̄r nec cessauit adhuc: ꝓp qō docuit Hal. ⁊ ceteri sapientes q̄ eūata pfecte mā morbi veniēdū esset ad alterādū dyscrasiaz derelictā. q̄ si pfecte eūata mā nō remaneret dyscrasia frustra dedissent huiꝰ documētum. ¶ Supponit etiam p̄dicta sicut pz q̄ ab aliquo morbo

Qz feb sit vnū calor ⁊ nō duo.

Exponit diffōnē se, Jsaac.

Exponit diffinitionē Hal.

Qūo cordi cōiecta lor a loco putredis.

Qūo post euationem cesset feb.

Q6 nō sit morb⁹ salubris sine declinatione.

euadit aliqs sine declinatione:cum tñ ꝓpter ꝺrīū dicens: q⁹ oīs morbus a quo quis euadit bz quatuor tēpora sicut pz ex libro de crisi ⁊ per effectus ab eodez libro de horis egritudinū siue de tēporib⁹ morbi. ¶Et si obyciāt suprā dicti q⁹ ꝺrīū videmus in interpolatis:⁊ in cōtinuis ēt sepe videmus:sciz q⁹ post creticā euacuationē adeo cessāt feb. q⁹ postmodū non redit paroxismus. ¶Dicemus:qñ q̄uis verū sit nō tñ absolute credendū feb.illā sine declinatiōe cessāre.qñ cū eius eūatio cretica in statu paroxismi cōtingat si sit laudabilis ⁊ pfecta sicut docet Hal.in de crisi:tūc post ipsaz segr̄ declinatio morbi bz breuis sit. Nec est mirum si post istuz paroxismum:in quo talis erit euacuatio cessat oino feb.cū etiā in quolibet die paroxismox̄ cessāt: testante Dippo.cum dicit:q⁹ qbus quotidie frigores fiunt quotidie feb.exoluunt. In febribus aūt p̄dictis cū discrasia nō sit infixa in mēbris:nec sit morbus ꝓtinuus aeri frigido per cor ⁊ arterias atracto celeriter euanescit post pfectaz expulsionē māe ardentis a fornace. ¶Deficit etiaz predicta ratio grauius q̄ sit dictū:qñ quāuis cōcederetur q⁹ aliqñ feb.pu.cessāt imediate post creticas euacuationes perfectas:⁊ verū sit q⁹ feb.dependet a mā pu.dependētia totū corpus occupante:tñ cōsequētia quā faciūt nulla est. q̄uis enīz dependeat a mā putrida:nō tñ sequit necessārio q⁹ per modū vaporis ex mā emissi ad totū corpus potius q̄ per aliū modū multiplicationis caloris extranei a fornace in qua est materia putrida vsqz ad subaz cordis:imo cōmittit fallaciā cōsequētis quicūqz sic arguit.hic dependet ab hoc.igit̄ per talē modū.modus aūt quē ipsi ponunt iam est superius reprobatus sufficiēter:⁊ iccirco non opz circa hoc diutius imorari:sed de p̄dicta rōne pz q⁹ peccat ⁊ in mā:⁊ in forma ſyllogiçandi. ¶Cum igit̄ querit̄ qūo vapor calidus coarctatus siue putridus siue non generet febrē.dicendū q⁹ altero illox̄ duox̄ modox̄ qui dicti sunt aut calefaciendo ꝑmo vnā partez in qua coarctat̄:deinde ab illa pte mediantib⁹ suprādictis.ſ.mēbris ⁊ sanguine se extendit calor extraneus ad cor:⁊ sic deinceps:vt dicebat̄ superius generat̄ fe.aut q⁹ vapor veniens ad subam cordis imoderate calefacit ipsuz:⁊ deinde similr generat̄ se. ¶Si ℞o queraī an vapor calidus:nō tñ putridus p sui coarctationē generet fe.aliquo predictox̄ modox̄. ¶Dicendū est q⁹ sic:quēadmodū Hal.in predicta parte lectionis bō asserit.Sed copiosa huius exempla dat in.8.⁊.9.ō ingenio sanitatis.vbi ostēdit qualr per opilationē porozū vapores calidi siue fumi nimiū coarctanī in corpore:⁊ retinenī.⁊ exinde etiaz generari fe.sicut in synoca vbi ꝓpter multitudinez sanguis obturanī porr:⁊ in multis ephemeris q̄ gīanī pp balneū alumiose aq̄ aut stiptici vel alteri⁹ cāe poros claudētis de qb⁹ oīb⁹ in spāli repit̄ doctrina.

Q8o vapor coarctatus cōtra calorez cordi ⁊ facit feb.

Q8ão vapor coarctatus cōtra calorez cordis a loco retredit.

Q8ão post iationem ctiet feb.

ET quemadmodū feb.accidit a calore solis cū alterat̄ cōplo corporis:similr accidit qbusdā hoibus ex frigore aeris:vt multoties vincat in eis vehemēter frigus in toto corpore donec morianī quidam eox̄. ¶Et res quidē in his etiaz oibus manifesta est q⁹ accidit eis passio ⁊ dolor. ¶Et passio:⁊ dolor etiā accidit ei cui dñat frigus vehemēs ex forti frigore: deinde nititur calefacere corpus suū velociter approximando ipsuz igni. ¶Et multi eorum qbus euenit illud cuz appropinquāt corpora sua subito igni sentiunt dolorē vehementissimum in radicibus vnguiz. ¶Quis ergo cū sensibiliter videat in hac dispositione q⁹ causa doloris:⁊ passionis non est nisi malitia cōplexionis diuerse audeat respuere illud in doloribus qui fiunt intrinsecus:⁊ miretur qualiter accidat dolor multoties hominibus absqz apate:vt in intestino qō noiatur colon: aut in extremo testiculox̄:aut i reliqs mēbris: ⁊ illud ideo qm̄ nihil horū est mirabile.

QStq̄ Hal.egit de mō vel modis male cōplonis diuerse calide vlis tori corpori. Sequit̄ pars in qua agit de mō gnōnis male cōplonis frigide vlis. Circa quem p explicat modū gnōnis vlis discrasie frigide. Et in parte scōa ꝓbat sicut supi⁹ fecit de calida q⁹ illa mala cōplo est diuersa ibi[Et res quidē in his ⁊c.] Intendit igit̄ in pte ꝑma q⁹ mala cōplo frigida pōt in toto corpore causari vel introducti sicut mala cōplo ca.nam sicut a superflua caliditate aeris fe.generatur que est vlis discrasia cal.sic a supfluo frigore aeris ꝓtingit aliquoties q⁹ totum corpus nimis infrigidat̄:⁊ in tātū qñqz illa frigiditas vincit in corpe q⁹ quidā moriunt̄. Exinde enim narrat in scōa parte de morbo:⁊ accidente.se vidisse quosdā qui deambulantes per niuosa ⁊ frigidissima loca pre nimio frigore mortui sūt anteq̄ redirent:⁊ iste modus quē hic explicat qui manifestior est:⁊ frequentius ꝓtingens ceteris:sufficit hic ad ostendenduz cām introductionis:q⁹ vlis discrasia frigida potest esse:sz de causis ipsius siue sint vles siue ꝓticulares perfectā doctrinā accipere opz ex libro de morbo ⁊ accidenti:deinde ꝓbat per effectū q⁹ talis discrasia ꝓstituat qñqz malā cōplonē diuersaz:⁊ intendit talē rōnē.sic superi⁹ de calida q⁹ in quocūqz corpore aliq̄ discrasia causat sensum lesionis in eodē cōstituit malā cōplonē diuersam:sed in corporibus vlr infrigidatis a nimio frigore aeris illa vlis frigiditas causat sensuz lesionis.ergo tūc cōstituit in eis malā cōplonē diuersaz. Huius aūt rōnis maiorem superius declarauit pfecte.minorē aūt ponit hic cuz dicit.q⁹ manifestū est in huiꝰ horibus q⁹ accidit eis passio: ⁊ dolor id est sensus alterationis:⁊ lesionis cū eis dominatur frigus vehemēs. Et ne credat̄ q⁹ pp aliā cām. Iccirco subiungit:ex forti frigore.i.ꝓpter illud forte frigus.⁊ huiꝰ signū est.ſ.q⁹ sentiant se ledi a frigore:qm̄ nitunt̄ velociter expellere a corpore:⁊ ideo dicit:deinde nititur.idest ꝓpter qō nititur taliter infrigidatus calefacere corpus suū velociter approximando igni.segr̄ ergo cōclusio.ſ.per effectū euidens q⁹ in talib⁹ corporibus vlis discrasia frigida qñqz cōstituat malā cōplexionē diuersaz.de equali aūt dubitat saltim qñ rōne ipsius morti appropinquat. ¶Usqz huc igit̄ egit de malitia cōplo.diuer.sine ꝓtrarietate.nunc aūt sequit pars in qua ꝑncipalr agit de ea que cōposita est ex ꝺrīus qualitatib⁹.⁊ ꝑmo de ea que nō est cū feb.scōo ℞o de ea que est cū feb.ibi[Nec etiā qualiter accidat feb.] Et p iterū facit duo qm̄ ꝑmo explicat modū gnōnis ipsius male cōplonis.scōo ℞o ex dictis remouet irrationabilez admirationē quorundā que oriī ex erronea quorundā opinione.scōa ibi[Quis igit̄ cū sensibilr.] Dicit ergo in parte ꝑma q⁹ multi predictorum.ſ.quoruz corpora sunt infrigidata nimis frigido aere qñ appropinquant subito corp⁹ suū igni sentiunt acutissimū dolorez in radicibus vnguium.⁊ dicit multi:propterea qr aliqui sunt qui subito appropinquant:nō tñ diu tenent sed valde parū corpus exp̄situm igni de ꝓpe igni cū cito appropinquant tam cito remouēt

ꝛ elongant:ꝛ sic calor igneus in eis pōt debiliter agere:ꝛ hoc faciūt vt cuitent illuꝫ acutissimū dolorē ꝓpter experientiā didicerunt alios incurrisse predictū modum:dicit etiā in radicib⁹ vnguiū: qz tales infrigidati vtpl'm man⁹: ꝛ pedes potius appropinquant igni q̄ alias partes corporis:ꝛ sic in radicibus vnguiū caro est valde tenera ꝛ passibilis amplius inquā q̄ in alys partibus digitoꝝ.est etiaꝫ ibi fortis valde sensus a nā constitutus.qū igit̄ appropinquant igni tales partes excellenter calefiunt ex vna parte ꝓpter igneū calorem:ꝛ ex alia parte.q.ad latus illius sunt excellēter infrigidate.cū igitur vehemēter duplet̄ cā doloris vehemēs erit dolor.sic igit̄ pz q̄ cuꝫ dolor in talibus partibus acutior aut fortior sit q̄ antea nō superueniente solutione ꝯtinuitatis aut apate:sed soluꝫ excellenti calefactione q̄ ibi mala est cōplexio diuersa:ꝛ q̄ est ex duꝫ cōposita. ¶ Et tūc ex hoc segt̄ pars vbi remouet irrationabilem admirationem quorundā:ꝓpterea qz supra falsaꝫ fundat̄ opinionez:quidā enim opinantes q̄ ois dolor causatur vel a solutione cōtinuitatis vel ab apostemate:mirātur qūo dolor causari possit in mēbris in ḡbus aliqō istoꝝ nō apparet nec percipitur esse:sicut accidit qñqz in interioribus mēbris.qñqz enim in intestinis sicut in colico vel in ore stomachi vel in testiculis ꝓpendit̄ dolor nullis signis solonis cōtinuitatis aut apostematibus apparentibus.cū igit̄ dicit̄ istis q̄ causat̄ ex malitia complexionis diuerse mirantur:ꝛ hoc credere respuunt:ac si mala complexio diuersa nō possit esse.qz causa doloris ꝛ passionis in radicibus vnguiū solūmodo fit a mala cōplexio.diuersa.nullus debet respuere vel negare q̄ in mēbris interioribus a sili causa ꝓcedere possit.ꝛ ideo dicit:quis igitur ꝛc.q.d.nullus cū sensibiliter videat in hac dispōne.s.quā dixit esse in radicibus vnguiū predictoꝝ corpoꝝ q̄ causa passionis ꝛc. que oia plana sunt. ¶ Posset aūt aliqs obyciens ꝓtra predicta dicere q̄ nō vī q̄ ignis debeat augere dolorē in predictis:qū qō delectat nō auget dolorem imo remittit. Oꝛ aūt ignis delectationē procurat videt̄ ex hoc qō expellit ꝓtrariā ꝛ innaturalē dispōnē:ꝛ maxime si subito expellat. In hoc enim cōueniunt sapientes q̄ quēadmodū subita introductio innaturalis dispositionis causat dolorē in membris sic subita expulsio illius:vt verius ꝛ ꝓprius loq̄mur subita restitutio nālis que fit per illā expulsionem causat delicias. Cōstat enim q̄ calor igneus ꝓpter fortitudinem sui quasi subito expellit a digitis innaturalē frigiditatem. igitur causabit delectationē.ꝛ sic habet̄ ꝓpositū.s.q̄ non augebit dolorem. ¶ Ad hoc dicendū est breuiter q̄ ignis nō causat nec auget dolorez in predictis prout expellit innaturalē frigiditatē:sed prout introducit innālē ꝛ excellētem caliditatez subito.ignis enim fortitudine sue virtutis qñ digitis nimis appropinquat ad ipsuꝫ.q.subito ꝛ imperceptibili tēpore corrumpit frigiditatē in superficie que opponit̄ ei ꝛ quasi subito introducit innaturalē ꝛ excellentē caliditatem. Et iccirco qz duplatur cā doloris in eodē mēbro augetur dolor. Et huius signū est:quia si tales infrigidati temperato calori exponant manus vt si ponantur in sinu alicuius vel inuoluant̄ pellibus calidis nō tantū dolebunt:quantū si subito exponantur igni.qñ tunc nō habent nisi vnam cām doloris.s.moderatam frigiditatem: sed quando igni exponuntur:vt dictum est:habent duas. ¶ Et si quis querat ꝓpter quid quādoqz tales infrigidati nō dolent in predictis mēbris:ꝛ postmodū cum aliquātulum in sinu tenuerint manus dolere incipiunt. Videt̄ enim ex hoc q̄ excellens caliditas in supradictis nō sit cā doloris:imo potius tēperata. ¶ Ad qō dicendum q̄ illud nō accidit nisi qñ adeo infrigidant̄ digiti q̄ penitus amputantur in eis sensus:ꝛ etiam motus qñqz vnde quādo temperato calori exponūtur reuiuiscit sensus.quoniā sensibus aperiuntur transitus qui ꝓpter excellentem frigiditatez cōclusi fuerant.ꝛ ideo cum sensus reperiat̄ percipit̄ lesio illius frigiditatis quare dolor tunc causatur a frigiditate ꝛ nō ab illo temperato calore nisi per accidens.

Dubitatio

Solutio.

Dubitatio

Solutio.

T neqz etiā est mirabile qualiter accidant feb.ꝛ tremor quibusdaz hoibus in dispōne vna:propterea q̄ multiplicatur in corpore hu.frigidus flegmaticus similis vitro ꝛ humor calidus qui est de genere cholere donec in ipso simul dominet̄ ꝛ moueatur in corpore ꝛ ꝓprie in membris sensibilibus non est mirādū si sentiat cui⁹ est hec dispositio vtraqz simul:nam si ad hoiez veneris ꝛ in sole calido eum stare feceris:deinde super ipsuꝫ aquā frigidam effunderis nō erit inconueniens si sentiat caliditatē solis ꝛ frigiditatē aque. Verūtn̄ hec duo simul habent hanc dispōnē ꝛ nō eueniunt nisi exterius ꝛ aduenit ei etiaꝫ vnūqōqz eorum in partibus corporis sui magnis. ¶ In febre aūt quā greci noiant epialaz que aduenit ei ex calido ꝛ frigido nō aduenit ei nisi intrinsecus:ꝛ aduenit ei etiam vnūqōqz eoruꝫ in partibus corporis sui paruis:ꝛ ita fit vt non sint partes magne corporis.prime quibus aduenit frigus nisi ꝛ ad latus cuiusqz earū sit pars magna cui aduenīat calor:ꝛ nō sit parua pars corporis scōa cui aduenīat frigus nisi ad latus ei⁹ sit alia pars parua cui aduenīat calor:ꝛ ꝓpter hoc fit vt ille sensus estimet se sentire vtraqz simul in suo corpore:ꝛ illud iō qñ cū vnūqōqz qō infrigidat ꝛ calefacit sit sparsuꝫ in partibus paruis:quaꝝ vna est post aliā:ꝛ nō fit post eā in punitate vltima:ꝛ nō est possibile:vt inueniatur aliqua harū ptiū minimarū sensu in aliquo frigido ꝛ calido absqz alia. ¶ Et cuidā eorū q febriunt accidit cū primo fe.cū inuadit in vnaquaqz accessionuꝫ suaꝝ:vt sentiat in ea frigus supfluū ꝛ calorē supfluū:sꝫ nullū boꝝ sentit in loco in quo sentit alterū. Ille tn̄ cui illud aduenit pōt discernere manifeste inter mēbra sua q̄ calefiūt:ꝛ inter ea que infrigidant̄. Et illud iō qm̄ sentit calidum qō interius est in suijpsius visceribus ꝛ sentit frigus in oibus mēbris que sunt in manifesto sui corpis. ¶ Et ex febribus ꝓterea est febris quā greci noiant synocū nūqz remota ab hac dispōne. Et silr est gen⁹ febriuꝫ adurentium mortificatiuꝫ:ꝛ illud qdem qō accidit in his febrib⁹ in ptibus maiorib⁹ est qō accidit in feb.quā greci noiant epialā in partibus minoribus. ¶ Malitia aūt cōplexionis in

Febris epyala fit ex calo ꝛ frigido fit.

Alia feb. ex calore intrinseco ꝛ frigore extrinseco fit

huiusmodi febribus ēt est diuersa. ¶Et est diuersa in eo cui aduenit tremor preter q̄ ipsum sequaī fe. ⁊ hoc aūt accidēs raro accidit: ſz tñ p̄m dispōnē accidit q̄busdā mulieribꝫ ⁊ q̄busdā viris: verūtñ opz ꝓculdubio vt ipsum iam precesserit regimē q̄tis aut patiēs ſpatio lōgo assidue sit vsus multitudine cibi generātis bumorē frigidū ⁊ crudū flegmaticū sicut humor filis vitro. ¶Et vī quidē q̄ accidēs hoc nō accidat antea alicui penitus: qm̄ nō fuit aliqs hominū vsus hoc regimine quietis ⁊ multitudinis cibi. Et ꝓpter hoc inuenimus aliquos medicoꝝ iudicātes q̄ necesse est: vt tremorem sequaī febris: nos autē iam vidimus multoties ⁊ viderunt aliqui nouorū medicoꝝ tremorez p̄uenire quē postea febris nō est secuta. ¶Febris aūt quā greci vocant epialaz est cōpositā ex hac malitia cōpl̄onis a qua ꝓuenit tremor quem nō sequitur fe. ⁊ ex malitia cōplexionis a qua prouenit fe. Cum aūt dico epialā: nō volo itelligi per hoc nomen nisi fe. in qua vtraq; accident semper. ¶Febrē .x^o. quā precedit: ⁊ quā postea sequiī calor sicut accidit in tertiana ⁊ quartana non nomino epialam.

POstq̄ manifestauit qual'r generari pōt mala cōpl̄o diuersa composita ex cōtrarys sine fe. hic sequiī pars in qua p̄ncipaliter monstrat illud in febribus. circa qō p̄mo insinuat admiratione quorūdā cū hoc destruēdo ipsaz. Jn pte .x^o. scōa ostēdit ꝓpositū cū dicit: ꝓpterea qō multiplicaī: qz igiī in fine precedentis lectionis remouerat quādā admiratione ꝓtinuās illis p̄mone dicit: neq; etiā. quasi dicat. illud qō diximus nō est mirabile. Silr ēt neq; pro non est mirabile qualr accidit febris ⁊ tremor B est mala cōpl̄o calida ⁊ frigida sil' q̄busdā boib⁹ in dispositione vna: tūc segtur ps in qua ostēdit modū gnōnis bui⁹ male cōpl̄onis. Circa qō p̄mo ostendit in giie quot modis in febrib⁹ pōt ꝓtingere talis mala cōpl̄o cōposita ex .iis ⁊ applicat ꝓpositō: ⁊ in scōa pte cōparat iter illas feb. ⁊ exponit vocabulū quo est vsus vt dicit[fe. aūt quā greci ⁊c.] Jn pte .x^o. p̄ma iterū facit duo. qm̄ p̄mo ostendit quot modis pōt dicta cōpositio in fe. cōtingere. ⁊ in pte scōa applicat dicta sua ꝓpositō ibi[Et illud qdē ⁊c.] Jn pte .x^o. p̄ma iusta duos modos quos explicat facit duo. quia ꝑ explicat vnū. z^o alterū ibi[Et cuidā eoꝝ q⁹ fe.] Jn p̄ma iteꝝ pte p̄mo explicat modū illū gnōnis ⁊ causaz. Jn pte scōa confirmat intentū suū p exemplū ibi[Nam si boiem in sole calido.] ¶Jntēdit igiī in pte p̄ma q⁹ vnus modus quo mal. cōpl̄o diuer. cōposita ex cōtrarys pōt in febricitantib⁹ cōtingere est vt in eadē parte corpis sil' vtraq; qualitas .iria sentiaī: ⁊ cā huius erit: qz hūores .iriaꝝ qualitatū mistim spargunī supra mēbra sensibilia. Dicit igiī ꝓpterea q⁹ ⁊c. q.d. bñ dixi: qz nō est mirabile q̄lr accidat fe. ⁊ tremor ⁊c. pp hoc sup. gd dicā: qz cū multiplicaī in corpe humor flegmaticus frigidus sil'is vitro ⁊ humor calidus cholericus donec dominent ⁊ moueanī sil' in ipso corpe ⁊ ꝓprie sup. q⁹ moueanī in mēbris sensibilib⁹ nō est mirādū ⁊c. deinde qz dixit q⁹ qñ p̄dicti humores mouentur supra mēbra sensibilia nō est mirū si vtraq; q̄litas sentiaī in ipsis. q.d. q⁹ vtraq; sentieī. tunc cōfirmat hoc per exemplū. circa qō p̄mo ponit suū exēplū. scōo .x^o assignat .iriaz inter exēplū ⁊ ꝓpositū ibi[Uerūtū hec duo.] Jn pte p̄ma intendit q⁹ si fundaī aqua frigida sup boiez calefactū a sole. calido. idest aeri calefacto a sole nō erit incōueniens q⁹ talis hō sentiat sup. in eadē pte vel in eodē mēbro corpis caliditatē solis ⁊ frigiditatē aque. q.d. qz sentiat p̄m veritatē. hec duo igiī sup. sicut sentiunī in eodem mēbro sil' .iria impressiones exterioꝝ alterantiū eadē rōne silr ⁊ interioꝝ: deinde ne credaī oīno simile qō dī in hoc exemplo ad illud: qō dictum est: assignat .iriaz iter ea. ⁊ p̄mo explicat .iias. scōo .x^o manifestat alterā illarū. s. minus euidentez ibi[Et ita fit.] Jn p̄ma iterū p̄mo explicat .iias quātū ad vnā. s. quātum ad exēplū. scōo .x^o q̄tū ad ꝓpositū. Jntēdit igiī in his duabus ptibus q⁹ differūt illa duo ⁊ q̄tū ad cās effectiuas: qa in exemplo alterātia sunt extrinseca. Jn ꝓposito .x^o intrinseca iterū quātū ad subaz: qz in exemplo sentiī alteratio ⁊ alterantis impressio in ptibus magnis corporis. Jn ꝓposito .x^o in paruis. dicit igiī in p̄ma pte. verūtū. q.d. lz dictū sit q⁹ silr se habeat illud. ad hoc tñ sup. .iria est: qz hec duo sil'. scilz caliditas solis ⁊ friditas aque habēt hāc dispōnē. s. q⁹ nō aduenirūt nisi exteri⁹. s. ab extrinseco vl' extrinsecis causis: ⁊ ēt sup. est alia .iria: qz vnūqōqz aduenit in ptibus magnis corpis sui. s. corpis in quo sentiunt ⁊ horū .iria sunt in ꝓposito. Jn feb. aūt quā greci vocant epialaz q̄ aduenit. i. accidit patienti ex calido ⁊ frigido. i. ex caliditate ⁊ frigiditate nō aduenit ei extrinsecus. i. ab extrinsecis alterātibus: ⁊ etiā aduenit vnūqōqz illoꝝ. s. caliditatis ⁊ frigiditatis in paruis ptibus corpis sui. Jnde manifestat qō dixit de partibus magnis ⁊ paruis. ⁊ p̄mo declarat in partib⁹ magnis ⁊ paruis qual'r fit impressio qualitatū .iriaꝝ: ⁊ hoc q̄tum ad hoc exēplū. scōo .x^o declarat in paruis ptibus: ⁊ hoc q̄tū ad ꝓpositū ibi[Et nō sit aliqua alia corpis parua.] Jntendit igiī in parte dicere q⁹ .iie qualitates recipi pñt sil' in partibus magnis corporis. sed p̄m banc formaz. s. q⁹ in vna mēbri cōsilis recipiaī caliditas ⁊ in alia frigiditas. ⁊ ideo dicit q⁹ ita fit. q.d. bñ dixi q⁹ ꝓtrarie qualitates pñt recipi simul in magnis ⁊ paruis partib⁹ corpis ⁊ sup. in magnis fit ita. s. vt nō sint ptes magne corpis p̄me. ⁊ hoc itelligendū est indefinite vel vl'r: ac si dicat: fit ita vt quecūq; magna ps corpis p̄ma cuz dicaī in p̄dicto exemplo simul infrigidari ⁊ calefieri: nec etiam calefieri aliqua illarū cui aduenit frigus in vno latere qñ ad aliud ⁊ circa: ⁊ ita non intelligemus oēs ptes corpis magnas ⁊ p̄mas ifrigidari ⁊ calefieri sil'. sed intēdit dicere q⁹ a q̄buscūq; accidit B: sit ita vt nō sint ptes. i. mēbra corpis magna ⁊ p̄ma. i. cōsimilia. per p̄ma eniz ptes cōsiles intelligit: sicut ostensum fuit circa p̄ncipiū huius tractatus. dicit de cōsilib⁹ ad differentiā organicoꝝ. Membra. n. organica: sunt ēt partes magne corpis: tñ in p̄dicto exemplo vbi calefactū a sole dicebaī infrigidari ab infusione aque frig. possibile est q⁹ totū corpus infrigideī: ⁊ ita tunc ptes organice non tñ infrigidarenī ex vno latere: sed siue per totū siue per partez infundaī corpus semper cutis aut caro aut neruus ⁊ cetera ex vno latere ifrigidabunī: ex alio erit supercalefactū. ⁊ hoc intendit in ista parte. ¶Jn sequenti .x^o facit duo: qz p̄mo declarat per quē modū in partib⁹ paruis recipiūtur qualitates contrarie. scōo .x^o ex dictis ad maiorez euidentiam q⁹ supponit in predicto mō compositionis contrariarum qualitatum ibi[Et ꝓp hoc.] Jntendit igitur in p̄ma pte q⁹ sic recipiunī .iie qualitates in partibus paruis sic ⁊ in magnis. s. qz in q̄buscūq; paruis B accidat in vno latere illaꝝ puaꝝ ptiū recipiī friditas: in alio .x^o caliditas. ⁊ B statiz infert vt pleni⁹ declaret qō suppositū supra. s. q⁹

in hoc mō ꝑmo cōpōnis q̄litatū ɔ̄riaꝝ sīl sentīt in eadez ꝓte corpis vtraqz q̄litas:ꝛ iō dicit:ꝛ ꝓp hoc.ſ.qz in ꝑtibus paruis corpis recipi pōt vtraqz q̄litas:fit vt iſte ſenſus.ſ. quo imediate dixit in paruis partibus corporis recipi cōtrarias qualitates:ꝛ eſtimet ſeſe ſentire vtraqz sīl.i.indiſtincte in corpore ſuo.Et huiꝰ cām reddit pleniꝰ ad euidētiaz pleniorē iſtius modi.ꝛ illud qdē iō fit qꝫ idiſtincte ſentiūtur ꝛc.qñ vnūqōqz qō ifrigidat ꝛ calefacit.i.humor infrigidās ꝛ calefaciens humor ſit ſparſus in ꝑtibꝰ puis:quaꝝ vna eſt poſt aliā.i.circa aliā.ꝛ intīn puis ſup.qꝫ nō ſit poſt eas aliqua ꝑs vltima alia in puitate.i.magis pua:ꝛ ꝫ itelligē fm iudiciū ſenſus:cū inq̄ ita ſit nō eſt poſſe:vt inuenia/tur aliqua harū minimarū partiū ſenſus:in quo.ſ.ſenſu fit frigus:ꝛ calor abſqz alia:ꝛ hoc ſup.eſt ꝓp magnā vicinitatē illaꝝ ꝑtiū.¶ Poſito igit ꝛ declarato ꝑmo mō cōpoſitionis qualitatū ɔ̄riarū in ſe.ſequit ꝑs in qua explicat zm: ꝛ ꝑmo explicat ipſuz attribuēdo interpolatis febrib⁹.ſcōo ℞o cōtinuis ibi¶ Et ex febrib⁹ ꝓterea.¶ Intendit igit i bis ꝑtibus qꝫ aliꝰ modus qualitatū ɔ̄riaꝝ in ſe.ſ.calidi.ꝛ frigi. fit.ſ.vt diſtincte in diuerſis partib⁹ corꝑis ſentiant.ꝛ ideo dicit q̄tū ad interpolatas qō qdē vel qbuſdā ex febricitā/tibus.cū poſt.i.poſtq̄ inceperit febricitare iuſdit eū ſup. feb.in vnaquaqz acceſſionū ſuaꝝ accidit vt ſentiat cuz ea acceſſione frigus ſupfluū ꝛ calorē ſupfluū.ſz differūt ſup. a ꝑmo mō:qñ nullū eoꝝ.ſ.caloꝝ ꝛ frigoꝝ ſentit i loco in quo ſentit alterū.ꝛ ꝫ declarat cū dicit. Ille.n.cui illud accidit pōt diſcernere manifeſte inter mēbra calefacta ꝛ infrigidata.ꝛ hoc declarat adhuc ſpāliꝰ di.ꝛ illud ideo ſup. dictum eſt qꝫ poteſt diſcernere manifeſte ꝛc.quoniaz ſentit calorem intus in viſceribus.ſ.in corde ꝛ epate ꝛ ore ſtomachi ꝛ diaphꝛagmate ꝛc.ꝛ ſentit frigus in oib⁹ mēbris q̄ ſunt in manifeſto corꝑe ſicut in manib⁹ ꝛ pedib⁹ ꝛ dorſo ꝛ auribꝰ ꝛ naſo:ꝛ hoc eſt qō accidit in poꝛiſmis interpolataꝝ ſe.deinde applicat illud ad cōtinuas:ꝛ intendit qꝫ in qbuſdā ꝓtinuis ēt accidit hoc.ſ.diſtincte ſentire ardorē in viſcerib⁹:ꝛ frigus ſuperfluū in exterioꝛib⁹ mēbris:ꝛ ideo dicit:ꝛ ꝓpterea.i.ꝓp interpolatas ex ſe.eſt feb.ſup.ꝓtinua quā greci noiant ſynocā:nunq̄ remota ab hac diſpōne.ſ. quā imediate dixit.ꝛ ſup.ſīl eſt genꝰ febriū adurentium mortificātiū:ſicut cauſon:in quo ſup.genere ſe.accidit iſta diſpoſitio quā dixim⁹. Dic tn itelligēdū eſt qꝫ intētio Gal. nō eſt qꝫ in oi ſynoco ꝛ cauſone accidat hoc:ſz in qbuſdā. vbi gr̄a.vt cū illis q̄ ſunt cū aꝑte calido iterioꝝ mēbroꝝ: ſic.n.docet in cōmēto ꝓnoſticoꝝ.ꝛ qꝫ dicit nunq̄ eē ſine hac diſpōne:nō dicit vltimitatē in ſuppoſitis illaꝝ feb.ſz vltimitatē in tpe durationis illaꝝ:qbꝰ illa diſpō accidit.cū eniz in ꝑte añte dixerit de interpolatis:qꝫ in vnaquaqz acceſſione:ꝛ ſic ꝑtes tpis habeant diſpōnē:intēdit hic ad differentiā illarū dicere qꝫ in iſtis feb.quas.ſ.noiat ſynoco ꝛ cauſone qbꝰ illa diſpō accidit qꝫ cōtinue ꝛ ſine interpolatione durāte ſe.inuenit in illis illa diſpō.¶ Deinde in ſe. applicat ꝓpoſito huius.ſ.tractatus.ꝛ ꝑmo facit ꝫ ſcōo ℞o remouet quādā falſaz antiquoꝝ opionē quā habuerūt cū alia tacta ſuperiꝰ ibi¶ Et ēt eſt diuerſa.¶ Intendit igitur in ꝑte ꝑma qꝫ taz in ꝑmo mō q̄ in ſcōo eſt malitia cōplonis diuer.ꝛ hoc eſt qō ſpectat ad pñtē tractatū ꝑſiderare:ꝛ iō dicit:ꝛ illud qdē qō accedit in ꝑtib⁹ maioꝛib⁹ de ꝑdicta diſpoſitione ſicut in ſcōo mō applicuit ad interpolatas ꝛ ad aliquas cōtinuas.ꝛ qō accidit in ſe.quā greci vocant epialam:qꝫ ſup.in ꝑtibꝰ minoꝛib⁹.totuz ſup.ꝓcedit ab vna cā cōi.iō ſubiungit.malitia nāqz cōplonis in his feb.eſt diuerſa.¶ Tūc ſeqt ꝑs in qua remouet quādā opionē falſaz antiquoꝝ quā habuerūt circa qōdā accidēs de quo locutus eſt in ꝑn⁹ lectionis huius videlz de tremore:qz eniz ſuperius locutus eſt de tremore:quē ſequit vel cōcomitatur feb.Et opinio antiquoꝝ fuit qꝫ omnē tremorē ſequit febris.iō ne quis tenēdo hāc opinionē erret ſubiūgit hāc partē:in qua ꝑmo explicat illud accidēs applicādo ꝓpoſito:ꝛ oſtendendo in qbꝰ corꝑoꝛib⁹ potius tale accidēs generat.ſ.tremoꝛ:quē fe.nō ſeqt.ſcōo ℞o explicat motiuum antiquoꝝ circa ɔ̄riā opionē ꝛ deſtruit eam ibi¶ Et ꝓp hoc inuenimus.¶ In ꝑma it erū parte facit duo:qñ ꝑ explicat accidēs ꝛ ꝓpoſito applicat.ſcōo ℞o oſtendit qbus corꝑibus euenit ꝛ ꝓp quas cās ibi¶ Uerūtn opz.¶ Intendit igit in parte ꝑma qꝫ nō tñ a malitia complo.diuer.cauſatur tremoꝛ quē feb.ſequit:ſz ēt tremoꝛ quē non ſequit feb. Et ſic habemus qꝫ tale accidēs pōt eſſe ꝛ iteruz cōuenit ꝓpoſito:qñ a malitia cōplonis diuerſe cauſat:ꝛ iō dicit:ꝛ etiā eſt diuerſa.ꝛ hoc dicit:qz imediate añ dixerat qꝫ in ꝑdicta diſpōne eſt mala cōplo diuer.ꝛ iō cōtinuādo ad aliud dicit:ꝛ etiā eſt diuerſa in eo cui aduenit tremoꝛ. Deide dicit qꝫ illud accidēs raro accidit:ſz tn fm diſpōnē ꝛ fm cōcurrentiā ꝑticulariū diſponētiū ad hoc accidit qbuſdā:ꝑter qz dixit qꝫ accidit illis qbꝰ concurrunt cauſe diſponentes. iccirco declarat que ſunt ille cāe diſponētes ꝛ itēdit qꝫ ſūt longitudo quietis ꝛ ocy ꝛ diuturnitas multi vſus ciboruz generantiū frigidū atqz crudū humorē.ſ.vitreuz flegma. cōuenit igit qꝫ in illis tñ accidit q vtunt regimine tali:ꝛ hoc ēt qō in libro de rigore monſtrauit. Dicit igit:verūtn opz ꝑculdubio ꝛc.Cōſequēter ℞o explicat motiuū antiquoꝝ ad opinionē ꝑdictaz:ꝛ intendit qꝫ ꝓpterea:qz raro valde accidebat antiquitus tremoꝛ quē nō ſequerē feb.ꝛ hoc ēt qz predicto regimine rariſſime vtebant antig.ideo medici antiq tpis meditauerunt abſolute qꝫ neceſſe eſt vt tremorem ſequat feb.hoc tn deſtruit dicens qꝫ cōtrariuz vidit ipſe ꝛ multi:ꝛ ēt noui medici ſui tēporis ſicut pz in lra.¶ Conſequenter ℞o cōparat ſupra noiatas feb. q̄tuz ad hoc accidens ꝛ exponit vocabulū quo vſus eſt ſuperiꝰ circa qō ponit vnū mēbrū differre.ſcōo aliud ibi¶ Qe.℞o quā in ꝑmo.¶ Primo oſtendit qualis nature eſt tremoꝛ q̄ fit in epiala.¶ Scōo exponit vocabulū ibi¶ Cū aūt dico epialam.¶ Intendit igit in his partibus qꝫ q̄ꝫ dixerat ſuperius qꝫ in epiala ꝛ in alys iterpolatis febribus accidat tremoꝛ.tn differētis nāe eſt,ille ibi:ꝛ hic.qñ ille qui accidit in epiala eſt de nā illius tremoꝛis quē non ſequit feb. qñ nō cauſat ab humoꝛe qui putreſcit tunc:ſicut in libro febriū ꝛ alibi eſt oſtendens.Tremoꝛ ℞o accidēs alys ſe. eſt ɔ̄rie nāe.ꝛ ideo dicit.ſe.aūt quā greci ꝛc.eſt cōpoſita ab hac malitia cōplonis a qua ꝓuenit tremoꝛ quē nō ſequit ſe.ꝛ ex alia ſup.malitia cōplonis diuerſe a qua ꝓuenit.ſe. Et qz noiauit epialā:exponit dicens:cū aūt dico epialā nō intelligo per hoc tn niſi feb.in qua vtraqz ſemp accidūt ſimul ꝛ indiſtincte:ſicut ſuperius docuit. ¶ Cōſequenter redit ad mēbrū huius ɔ̄rie.ſ.nām aliaꝝ febriuz ab epiala q̄tum ad tremorē di.feb.aūt.q.d.bñ dixi qꝫ illa eſt epiala in qua vtraqz predicta accidunt.ſed febris quam tremoꝛ precedit:ꝛ quā poſtea caloꝛ ſequit ſicut eſt tertiana.ꝛ quartana non nomino epialaz.igitur in tertiana ꝛ quartana ꝛ ſimilibꝰ tremoꝛ cauſat a malitia cōplonis ad quā ſequit febris. ¶ Contra predicta in lectione pōt aligs obycere: qñ Iſaac in libro feb.dicit qꝫ in epiala calefiunt interioꝛa manifeſte ꝛ frigeſcunt exterioꝛa:ꝛ ſic aſſerit qꝫ iſte due q̄litates diſtincte ſentiuntur in maioꝛib⁹ partibus corꝑoris: cuius tamen cōtrarium aſſerit Gal.ſicut patuit ſupra.Itē Gal.dicit hic epialam generari ex flegmate vitreo ꝛ commiſto. Iſaac aūt dicit qꝫ generat ex flegmate vitreo ſolū: cuius pars putrefit:pars ℞o non. ¶ Propter hoc ſciendū eſt qꝫ epiala ꝛ lypparia non ſunt febres compoſite:quoniaz compoſite ſunt que cōſtituuntur ex duabus feb.ſine ſint vnius/vt duc tertiane:ſiue diuerſarum:vt emitriteus:

Obiectio.

Soluti.

sed sunt feb. simplices in qbus ꝓtrarietas qualitatū in eodez tẽpore manifeste sentiꝫ in mẽbris corporis: ⁊ in re istarum fe. nõ discrepant sapiẽtes: sed noibus vtunt indifferenter: sicut pz ꝑ Hal. cõmẽto aphorismo ꝛ: ⁊ in alys pluribus locis. ⁊ ex hoc pz signanter q illa fe. in qua cholera ⁊ flegma dominaꝫ maxie in corpe: quã Hal. vocat hic epialã: vocat Jsaac in quto febriũ lypparias. Si qs aũt quereret qs seruat melius ꝓprietatẽ noiuz: in hoc dicimus: quia nõ scimus cũ sint vocabula greca: sed estimãdũ est q Hal. qui in lingua greca nutritus est potius q̃ Jsaac israelita q in babylone nutritus est in arabica lingua. sed qũocũqz sit de noibus possibile est in vna fe. simplici ꝛrias sentire q̃litates in mẽbris corpis eodẽ tpe per illos modos quos dicit Jsaac. ⁊ per istũ quẽ hic explicat Hal. Sed Jsaac tanq̃ informans operãtes tetigit modos magis notos ⁊ frequẽtius cõtingentes. Hal. vo tanq̃ informãs speculantes circa cõpositionẽ ꝛriaꝝ qualitatũ in malitia cuz dicit: tetigit modũ minus apparentẽ. ⁊ rarius cõtingentẽ vt de alys facilius crederet. rari⁹ enim accidit q chola ⁊ flegma misti: absqz tñ eo q ꝑfecte seinuicem alterauerint dominent in corpore q̃ nõ misti. frequẽter eniz accidit flegma interius ⁊ cholera exterius dominari: aut etiã ecõuerso: sed q in toto dominent simul. q. in eisdem partibus corporis nõ accidit nisi per modũ quẽ recitat Hal. quem modũ non negat jsaac nec Hal. illos quos ponit jsaac quare patens est: qñ in dictis suis nõ sunt oppositi. sed diuersi.

Epialam hic Hal. Lypparias Jsaac.

IAm igiꝫ manifestuz est q fe. que epiala noiatur est cõposita ex duobus modis malitie complonis diuerse: ⁊ similr est dispositio in febribus reliqs ꝓter febres fixas. ¶Et silr sunt egritudines q̃ sunt ꝓprie alicui mẽbro cũ apate: oẽs eniz sunt a malitia cõplonis diuerse: sicut apa qõ noiaꝫ flegmon: ⁊ qõ noiaꝫ cancer: ⁊ qõ noiaꝫ formica: ⁊ pustule q̃ p berisipilã nascunt: ⁊ apa qõ noiaꝫ mollicies: ⁊ estiomenus: ⁊ illõ qõ noiant greci cãcrena: ⁊ est accidẽs pducẽs mẽbrũ in semitã mortis. Quibus eni istis egritudib⁹ est cõe q ab humiditate ꝓueniunt ad aliqõ mẽbrũ effusa. ¶Et diuersificant: qñ q̃dã eaꝝ ꝓueniũt ab humore flegmatico: ⁊ q̃dã de hu. q est de genere chol. ru. ⁊ q̃dã eaꝝ a chola nigra ⁊ q̃dam a sang. Et horꝝ q̃ ꝓueniunt a sang. q̃dã ꝓueniũt a san. calido subtili ebullienti: ⁊ q̃dã ꝓueniũt a sanguie frigido spisso: ⁊ q̃dã fiunt a sanguie cui⁹ dispositio alia est. ¶Scrutabor aũt subtilissime: ⁊ exponã spẽs haꝝ egritudinũ i lib. alio: in ℔ aũt lib. cõtentus sum: vt dicã qualr sit dispõ in humiditate q̃ ad mẽbrũ effundiꝫ ꝓuẽtu suo quo ꝓuenire facit egritudinũ vnãquãqz quas noiauimus: qõ est ꝑm rõnez quã in eis que ꝓmissa sunt narrauimus: de ꝓuentu apatis qõ noiaꝫ flegmon ab humore calido ⁊ sanguineo: ⁊ q vnũqõqz mẽbrũ silr̃uz partiũ simplicium primoꝝ cuz in eo vincit hũiditas illa: peruenit ad malitiã cõplonis diuerse. Et illud ió qñ manifestũ est ⁊ apparẽs q calefit aut infrigidaꝫ aut desiccaꝫ aut humectaꝫ ꝑm q in ipso dñaꝫ illa humiditas q̃ ei appropinquat. Eius vo iteriora nondũ ꝓuersa sũt ad silitudinẽ illius eiusdẽ cõplonis. Qz si totũ resoluaꝫ ab humido exterius siue interius: ⁊ fiat totũ dispõnis vni⁹ sedabiꝫ ab eo subito dolor penitus: egritudo tñ tunc erit spissior ⁊ difficilior ⁊ siccior. ¶Et q antecedit quidẽ ⁊ scit qõ narro de hoc sufficit ei donec intelligat librũ meũ de medicinis: deinde post ipsum librum de ingenio sanitatis.

Obiectio.

Solutio.

POstq̃ Hal. terminauit intentionẽ suã circa predicta q̃tuz sufficiebat ꝑsenti tractatui: sequiꝫ pars in qua ꝓpter bonitatem doctrine ad corroborandũ videlz memoriaz ⁊ ad cõfirmandũ euidẽtius intentionẽ quã se dixit hic superius in ꝑn⁰ circa ꝑsentẽ tractatum epilogat supradicta ⁊ ꝑ facit ℔. scdo iponit sufficientiã dictis ibi. ¶Et q añcedit qdẽ. ¶In ꝑma vo pte ꝑ epilogat qõ dixit de morbis vlib⁹. scdo vo de ꝑticularib⁹ ibi. ¶Et silr sunt egritudines que sunt ꝓprie. ¶Intendit ergo in ꝑma pte q ex ꝑdictis est manifestum q in epiala est malitia cõplo. diuer. ⁊ nõ tñ vna: ſz duplex ⁊ ꝛria: ⁊ silr est manifestũ ex ꝑdictis q in oib⁹ alys febrib⁹ ab epiala ꝓter ethicã est mala complexio diuer. Et ex his pz q de ꝑdictis circa hos morbos vles nõ repetit in ℔ epilogo nisi tñ illõ qõ ꝓncipalr ꝓuenit ꝓsiderationi ꝑtis tractatus. Dicit igiꝫ q iam manifestum est sup. ꝑ ꝑdicta q fe. epiala est cõposita ex duobus modis malitie cõplonis diuerse: ⁊ ex ℔ tñ vlr ⁊ ꝓncipalr q causet a malitia cõplexionis diuerse: ⁊ silr est dispõ in reliquis febribus ꝓter fixas. vñ hic silr non referꝫ ad ℔ q dixit epialã cõponi ex ꝛrys discrasijs. Cõsequẽter vo epilogat q de morbis ꝑticularibus ꝓncipalr dixit ⁊ spãlr de apatib⁹ quãtũ ad ꝑtẽ ꝓsiderationẽ: ⁊ in pte scda remittit nos ꝓ specialiori ꝓsideratione apatũ: ostendẽdo nihilominus excusationẽ sui qd de ipsis apatibus sufficit in hoc libro cõsiderare. scdo ibi. ¶ꝑscrutabor igiꝫ. ¶Jteruz in ꝑma ꝑmo epilogat illud in quo ꝓueniũt genera apatũ. scdo vo illud in quo differũt ibi. ⁊ diuersificant. ¶dicit igiꝫ in ꝑma pte q egritudines q̃ sunt ꝓprie alicui mẽbro cũ apate silr sunt sup. sicut ille vles: de qbus dixit imediate: ⁊ explicat illã silitudinẽ di. oẽs eniz fiunt a mal. cõple. diuer. ⁊ exemplificat in oi gẽe apatis sicut pz in lra: ⁊ infert ad vltimuz q oẽs iste egritudines quas particulr enumerat in lra cõueniũt in ℔ q causant ab hũiditate effusa ad aliqõ mẽbr. fiunt igiꝫ a mal. cõple. diuer. cũ mã. i. cuz humore alitunde venienti ad mẽbrũ ꝓter nãm. deinde epilogat imediate illud in quo differũt. ⁊ intendit q q̃uis oia apata sup. notata cõueniant in hoc q ab humore causant: tñ differunt in specie humoris aut in qualitate vel suba ipsius: in specie qdẽ qñ q̃dã a cholera rubea sicut berisipila. quedã vo a cholera nigra sicut cancer: q̃dã vo a sanguine subtili: ⁊ valde calido vt estiomen⁹: q̃dã vo a spisso ⁊ frigido sicut cancrene. dum tñ cancrene sumant eodẽ mõ quo superius in ꝓncipio hui⁹ operis diximus supponit Hal. in lib. de passionib⁹ ad Glauconẽ. quedã vo alia sunt sicut dicit q̃ causant ex sanguine cuius dispositio est alia sup. a dispositionibus ꝑdictis sicut flegmon. ⁊ sic de alys. ¶Deinde vo: qz de diuersitate apatũ fecit mentionẽ: ne credat aliqs q hec dicta sufficiãt de ꝓsideratione diuersitatis apatũ: iccirco remittit ad alios tractatus. ⁊ ꝓmo facit hoc. scdo ostẽdit quid de ipsis sufficit in presenti tractatu ꝓsiderare ibi. ¶In

hoc aũt lib. Jin parte igit̃ ꝑma, dicit: ꝙ in alio libro ab isto sicut in lib. de apostematibus ꝑscrutabit̃ subtilissime hãc: scilz nãm diuersitatis apostematis adeo. ſ. vt exponet oẽs spẽs ipsoꝝ in particulari. sed ne credat qs ꝙ ad hũc librũ pertineret: subiungit quid hic de ipsis cõsiderare sufficiat. ꝑmo igit̃ facit hoc. scõo epilogat qõ de mõ gnõnis aꝑatũ docuit superius in q̃tuz malitia cõple. diuerse. scõa ibi Quõ est ſm rõnẽ. Dicit igit̃ in ꝑma pte ꝙ in hoc libro sufficiũt esse. qualis sit dispositio humiditatis que effundit̃ ad mẽbrũ vt perfecte sciatur qualr humiditas ad mẽbra effusa causet in eo mal. cõple. diuer. ad hoc enim cõsideratur modus gnõnis apostematis: sic vt pateat modus gnõnis ma. cõple. diuer. cuz mã. z hoc est qõ intendit in parte. Dic. n. cõsiderat̃ modus effusionis humiditatis ad membrũ. in quãtũ ꝑstituit malitiã cõplexiõis in mẽbro. ꝙsequẽter Xo epilogat supra dictũ modũ inãlis effusionis humiditatis ad membrũ. z ꝑmo facit hoc, scõo Xo per modum epilogi applicat illã cõsiderationẽ ꝓposito ibi. Et ꝙ vnũq̃q; q̃. Intendit igit̃ in parte ꝑma ꝙ modus perfecte effusiõis. ſ. humiditatis generantis qõcũq; aꝑa est ſm rõcinationez. ideſt ſm eũ modũ: vel ſm eã rõnẽ vel dispositionẽ quam dixit superius in generatione flegmonis de sanguine: hoc est ſm illũ modũ ſm quẽ sanguis in gnõne flegmonis effundit̃ ad mẽbrũ: ſm eundez modũ aly humores in quocũq; apostemate alio effundit̃ ad mẽbrũ: qñ videlz a magnis venis ad paruas: z a paruis ad ꝙcauitates mẽbri similis vel cõsilis. Si aũt obyciat̃ ꝙ ꝑñt generari apostemata per viaz cõgestionis ex superfluitate nutrimenti ꝓpzy cuiuscũq; mẽbri: z iõ nõ semper generabit̃ ꝑ viam effusionis. Dõm est ꝙ verũ est: sed nõ cõstituit speciez illam mal. cõple. diuer. que est cũ mã: qñ nõ dicit̃ esse cuz mã: nisi causet̃ ab humore aliunde ad membrũ effuso. illã aũt malã cõple. diuer. que sine mã est specialr nõ ptractat: qz modus suc gnõnis est manifestus: z modica fit in eo diuersitas. sed in alia est ecõtrario: z ꝓpterea istã spãlr pertractauit que est cũ mã. Postq̃ igitur epilogauit mãm generationis aꝑatũ: de qbus spãlr. hic est locutus: sequitur vbi applicat illam cõsiderationẽ ꝓposito. Et intendit ꝙ ideo cõsiderat̃ modus effusionis humoris ad mẽbruz: vt cognoscat̃ qualr humor põt malitiã cõplonis in membro causare: z hoc sufficit cõsiderare in ꝓposito. Primo igitur epilogata applicat ꝓposito. qõ dicit de generatione effuso ad mẽbrũ: inquantũ ꝑstituit malitiam cõplexionis diuer. scõo Xo inquãtũ cõstituit malã cõplonẽ equalez ibi ꝙ si totũ. Jdicit igit̃ in pte ꝑma ꝙ sup. cõtentus sum vt dicam in hoc libro ꝙ vnũqõq; mẽbroꝝ ꝑmoꝝ: z hoc exponit cũ dicit similiuz partiũ. cũ eo vincit humiditas illa sup. effusa ad ipsuz z peruenit ad mal. cõple. diuer. z hoc declarat dicens: qñ mẽbrũ aut calefit aut infrigidatur ꝛc̃. Et hoc inq̃ dicit si in ipso sup. mẽbro dominat̃ illa humiditas que ei appropinquat: z ꝙ ꝺñet̃ tũ taliter ꝙ extrahat̃ mẽbrum a naturali cõplone. sed tũ nondũ perfecte vincit ipsaz intus z exterius sue in oi parte mẽbri. z ideo dicit eius ꝛc̃. q. d. bene dixi si ꝺñat̃. vero. pro sed: tali inq̃ ꝺñio ꝙ interioza eius. ſ. mẽbri nõdũ cõuersa sint. i. transmutata perfecte ad similitudinẽ eiusdẽ dispõnis. ſ. quã humor effusus imprimit. z hoc ideo dicit: qñ si perfecte esset mẽbrũ alteratum ab humore effuso iam nõ ꝑstitueret malã cõplonẽ diuersã: sed equalẽ: z ideo subiungit epilogum huius termini. ſ. male cõplonis equalis. ꝑmo faciens hoc. scõo cõparat ad diuersa sub rõne egritudinis ibi Egritudo. Jꝑ dicit ꝙ si tota substãtia mẽbri resoluat̃. i. perfecte alteret intus z exterius z fiat modus dispositionis per totũ: cuius signum est sup. sicut docuit superius: qz sedabit̃ adeo subito dolor penitus tunc cõstituet sup. mal. cõple. equalem. cõsequenter Xo cõparat di. ꝙ tunc. ſ. cũ ad predictũ terminũ deuenerit malitia comple. erit egritudo spissioz. ideſt magis intensa membro seu inherẽs z difficilioz ad cognoscendus ꝓpter ꝓuationẽ sensus z siccioz. i. diminutioz ad extirpandum vel eradicãdũ. Deinde sequit̃ vltima pars libri: in qua finez ponit operi dicẽs: ꝙ qui antecedit. i. qui ꝓe alijs est intelligens: scilz considerationes medicinales: vel qui antecedit. ideſt antecedẽtia bene itelligit: scit ꝙ narratio hec de essentia z diuersitate z mõ generationis malitie cõple. diuer. sufficit ei donec intelligat librũz de medicinis simplicibus. ꝑmo deinde post librũ de ingenio sanitatis: ex q̃ ꝑz ꝙ scia de simplicibus medicinis precedit cõsiderationes ingenij sanitatis. z ꝙ hic libellus ordinat̃ vt introductorius ad ea que de malitia cõple. tanguntur in predictis operibus. sicut superi9 in parte manifestauimus: sed specialius ostendimus iam sup libris ꝑdictis. Portamur aũt lectoꝛes tam baccalarios q̃ magistros vt frequenter perlegant hunc tractatũ. qñ inter opera Hal. difficillimum z valde obscurũ opus inuenimus: istud habet considerationes prebentes introitũ ad oia ea q̃ frequentius occurrunt: tam in speculatione q̃ in opere. Nos aũt circa expositionẽ ipsius nõ potuimus illaz diligentiã obseruare quaz exigebat materia ꝓpter varios laboꝛes instantiũ tribulationũ que studiũ nostre mentis perturbauerunt. Sed scimus ꝙ in predicta expositione aperuimus sufficiẽter viã intelligentibus: vnde rogamus eos vt de defectibus nos curialiter excusent: qñ in alijs libris Hal. cõcedente dño satisfacere plenius curabimus diligenter.

Explicit cõmentuz Arnaldi de villa noua super libello de mal. cõple. diuer. Hal. cũ textu eiusdem.

Incipiunt questiones eiusdem super eodem libro.

Utrũ nã inquãtũ oꝛbata intendat sibi fetum oꝛbatum assimilare.

Questio. I.

QUeritur Utrum natura inquãtum oꝛbata intendat sibi fetuz oꝛbatũ assimilare. Et arguit̃ ꝙ non. Quia agens agit ꝓpter finem: z finis est bonuz. igitur assimilat sibi qõ intendit bonũ: ſz oꝛbatio est ꝓuatio boni: vñ videt̃ ꝙ leproꝛsus vel podagricus nõ assimilet sibi fetuz. Oppositũ ꝑz per sensum. Põt dici ꝙ duplex est oꝛbatio: quedã. ſ. est introducta per dispositionẽ materie recipientis: z talis nã oꝛbata nõ intendit generare talẽ oꝛbatam nãm sibi silez sicut si fuit cecus vel mancus. Per intentionẽ nãe nõ intelligo cum cognitione que fit in ea. Sed talez quã hz ex pte mãe vel fozme vel totius cõpositi: sicut dicimus ꝙ ignis intendit ignire vel calefacere: tũc in nõ oculato est virtus actiua virtualr oculi que in ꝑncipalibus ꝑncipijs fuit infusa a parentibus: nõ aũt infunditur hec virtus ab oculis: sic enim illaz nõ haberet cum oculos non habeat. Alia est natura oꝛbata in ꝑncipijs actiuis sicut posuimus in leproꝛso vel podagrico: z si ista fuit tãta ꝙ nõ possit coꝛrigi a loco in matrice: nec ꝓpter admistionẽ spermatis vel menstrui mulieris. Jam talis natura oꝛbata assimilando sibi fetũ ad quã similitudinẽ inclinatur: nãliter intendit talẽ oꝛbationẽ. Et si dicas ꝙ aia est ꝑncipiũ oĩum operationũ nãlũ ꝑncipale. non aũt vẽ ꝙ ipsa defectũ z ꝓuationẽ intendat: eius enim est dare esse quare oꝛbationẽ nõ intendit. Dicendũ est ꝙ ſz aia sit ꝑncipalis in operatione nãli hac ipsa est nã que ꝑncipalis. cõplo aũt est ꝑncipale instrm z imediatũ quo totũ cõpositũ operatur. Operat̃ igit̃ per cõplexionẽ: vñ per illã sibi assimilat: ſz enim hec oꝛbatio defectus sit: non tñ est purus defectus sed nã posittiua. Unde hoc intendendo intendit esse: z si intendat illud qõ est de iperfectione indiuidui huius:

non tamen

Als cãc.

Obiectio.

Solutio.

Scia de simplicib9 ꝑcedit eaz que est de ingenio sanitatis.

Expolsuit alios libros Hal.

Solutio. Duplr est oꝛbatio natura.

Obiectio

Solutio.

non tñ de iperfectione indiuidui ſm q̃ participat ſpeciẽ: ſed hoc eſt qõ p̃ncipaliter natura intẽdit: i mo natura particularis intẽdit hoc ꝑticulare. ¶ Per hoc poteſt dici ad p̃mã rõnem. eſt enĩ ozbatio illa per ſuũ ſubiectũ: ꝛ per ꝓ̃s bonuz ꝛ eſt ozbatio podagrici ꝛ lepꝛoſi ens ꝛ bonũ q̃ ſufficit nature ſpeciei vt in ipſo tãq̃ perfecto indiuiduo vel indiuiduatio ſaluet̃: lz non ſufficiat vt idiuiduũ in ſuo eẽ conſeruet. requirit enim ꝛ appetit natura ſpeciei vt ſuũ ſimile ꝓducat. Habere enĩz p̃ncipia oium que ſue ſpeciei vel foꝛme aſſimilent̃ vt eſt pfectiua ſpeciei vel ꝓ ſimilia. ſufficit ad hoc vt natura ſuũ habeat intentuz hoc in operationib⁹ indiuidualib⁹. terminatur enim appetitus naturalis ꝛ cõſeruat̃ ſpecies hominis ꝓ homines: quoꝝ ſenectus eſt triginta annis ſicut in boibus qui viuũt per centũ annos. natura enĩz intẽdit bonũ ſibi: vnde natura coꝛpis in lepꝛoſo intendit talẽ carnez: vt in ipſo eſt. ꝛ lz mala ſit reſpectu ſibi eſt bona cõparate: quia ꝓ hanc ſaluatur ipſe in eſſe: ſilr eſt in alys ſimilibus. opationes enĩz ſunt ꝛ particulariũ: ꝛ circa particularia ꝛ intẽtiones naturales ꝛ appetitus. ¶ Sz de podagra cũ non contingat ex membꝛoꝝ p̃ncipaliũ defectione: in quibus virtus oium virtualr actu exiſtit: qõ generabit podagraz ſi ab oibus mẽbris non decidit̃ ſperma. ¶ Dicendũ q̃ ſicut videm⁹ in hydropiſi cuius cã aũs eſt defectus in mutatione in carnẽ que dicit̃ hipoſarca. inducitur mala cõplexio donec etiaz epar ex hoc inficiatur: ita vt ꝓpter eius ipotentiã finalr hydropiſis fiat ſemper. Sic poſſumus dicere q̃ nutrimentũ ꝛ ſpũs delegent̃ a p̃n cipalibus mẽbris ad pedes ipſiqz ſint defecti ꝛ infecti contingit vt in coitu ꝓpter multã cõmotionem caloꝛis q̃ ꝛ caloꝛ ꝛ ſpiritꝰ reuertant̃ vñ venerant: ita q̃ delegent̃ ad vaſa ſpermatis ꝛ miſceant̃ cum ſperma: ita q̃ ſpirituuz aliqua pars eſt ſpiritus ille infectus: vel ẽt nutrimentũ pedibus delegatuz infectũ cõmiſtum agens in menſtruũ virtute illius generabit̃ podagricus. vnde in talibus contingit q̃ cuz aliquis plures generet ſolus vnus habet p̃is accñs ꝛ non alꝰ eo q̃ non ſemp ſperma patris defert talem infectionẽ: vel ſi fert non tantã quin coꝛrigat̃. Et lz non ſit neceſſe ſperma decidi ab oibus mẽbris: aliquando tñ a pluribus mẽbris deciditur forte in illo coitu q̃s in alio. cõtingit enim aliq̃n q̃ ꝓpter defectũ ſpermatis ſanguis in coitu emittatur. ¶ Sunt aũt qui dicunt q̃ virtus podagrici generantis intẽdit ſibi aſſimilare fetum. vnde lz virtus gñatiua detur per coꝛ in teſticulis: tñ non ſoluz eſt ſimile generato in teſticulis: vel in coꝛde: ſed in alys mẽbris. ¶ Sed ſi ſic dicatur quid erit determinãs p̃ncipiuz vniuerſale ad hunc effectuz. Jtez tunc erunt monſtra ſi generet fetuz nõ podagricuz. Jtẽ q̃ intendit natura non intelligo niſi inclinationem ad faciendũ ſibi ſimile. igitur opz q̃ faciens ſit p̃ius tale nõ quero quid eſt q̃ vbicũq̃ in ſpermate facit talez ſi nihil decidatur a pedibus. Et p̃ncipaliũ membꝛoꝝ virtus ſit fortis non eſt bene quid reſpondeat̃. ¶ Intelligendũ q̃ ſi vocemus ozbationẽ quẽlibet lapſuz a meliore formarũ cõditione. ꝛ qz tunc eſt quidã lapſus naturalis ꝛ quidã accidentalis naturalis eſt vt cholericus: ꝛ cũ in tali cõplexione ꝛ in tali conſtitutione contingit ſepe vt talem ozbationẽ efficiat in effectu cauſa generatiua: ſi lapſus ſit accidentalis erit aut habitualis: ꝛ tunc vel erit ozbatio ꝓpter peccatũ ſolius qualitatis ſicut ꝛ in hoc: ꝛ tũc poteſt eſſe tantus q̃ a matrice coꝛrigi non põt ꝛ generabit ſimilẽ vel debilez. Si erit talis q̃ coꝛrigibilis ſit ꝛ coꝛrigat̃ a matrice: tunc non generat ſimilẽ. Si aũt non ſit habitualis vt in putrida: non ꝓpter hꝰ generat ſibi ſimilẽ: eo q̃ nã adhuc potentioꝛ non intẽdit naturali intẽtione ſimilẽ ſibi efficere effectũ. q̃ aũt natura ſit adhuc potẽs p̃z: qz caloꝛ ille facit paſſionẽ: qõ non contingeret niſi eſſet reſiſtẽtia. talis autẽ non eſt in ethica niſi poſt comeſtionẽ: ꝛ ille caloꝛ fortis febꝛis non eſt: ſed cibi. Sed in putrida appetẽte ꝓtrariuz illius q̃ appetebat nunc appetimus. ꝛ ꝓbat q̃ natura non intẽdit ad illud qõ in ſe eſt: ſed ꝓtrariũ. illud enĩz intẽdit qõ appetit. ꝛ ideo putrida febꝛi laboꝛans non generat ſe. nec febꝛicitantẽ nec intendit illum generare.

Ad ꝓmã rõnem.

Nõ podagricꝰ generet podagricũ ꝛ vnũ ꝛ nõ alios.

Ad ſ̃ cõe ſperma decidi ab oibꝰ mẽbris.

Qõ. quorundam.

Contra illam.

¶ Utrũ os nutriat̃ ex medulla. Qõ. II.

IN illis quidem vacuitatibus oſſiuz exiſtit. Querit̃ vtrum os nutriat̃ ex medulla. q̃ ſic: qz hic videtur exp̃ eſſe hoc dicere Hal'. ¶ Jtem hoc dicit Auicẽ. p̃mo can̄. ſic loquens q̃ vna cauſa cõcauitatis oſſium fuit vt eius medulla in illa aggregaret̃ que eſt eius nutrimentũ. ¶ Jtez hic arguit̃ rõne: natura nihil facit fruſtra. Sz niſi medulla nutriret oſſa videret̃ fruſtra eſſe. ¶ Sz diceres forte q̃ illa humectat: ꝛ hoc eſt ei⁹ neceſſitas: contradicit Auic. in p̃dicto loco q̃ vna neceſſitas eius eſt vt ipſa os nutriat: ſic dicens: q̃ vna cauſarũ: quare concauũ fuit os. ſ. vt medulla in eo reciperet̃ fuit vt nutriret̃. videt̃ igit̃ q̃ de intentione ſua ſit hoc. ¶ Oppoſitũ ꝫ Hal. ꝯ. de morbo ꝛ accidenti. nutritio fit a ſili in ſubſtãtia ꝛ cõplexione. ¶ Jtez qõ retinetur a mẽbro expulſiua ſalua videt̃ eſſe nutrimentũ hoc non eſt medulla. igit̃ ꝛc. Nunc os eſt melancholicũ ꝛ duruz. medulla ℞o mollis ꝛ calida. igit̃ ꝛc. ¶ Dicenduz q̃ os non nutrit̃ medulla. cuius cauſa eſt: qz medulla hũida eſt ꝛ aerea. q̃ aũt ſit hꝰ ꝓz. cum enim ſit pabulũ flãme ꝓz ipſam eſſe humidã aereaz: aliter enĩz extingueret ignez ꝛ non nutriret ipſuz. Jtẽ diſſoluit̃ a calido qõ non cõtingeret ſi eſſet ſicca: ſed ip̃z os eſt frigidũ ꝛ ſiccũ: ꝛ ideo indiget nutrimẽto ſibi magis ꝓportionali ꝛ ſimiliori a ſuo nutrimento: qz groſſo nutrit̃ ꝛ vnctuoſuz ꝛ aereuz tanq̃ ſuperfluum nutritioni oſſis ꝛ inconueniẽs expellit̃ ad interi⁹. ꝓpter neceſſitatẽ que dicetur: ꝛ fortis pars ad exteri⁹. Ex q̃ cõtingit carnes iuxta os fore dulciores ꝓ illud admiſtum forte ꝓpter illud qõ de nutrimẽto carnis groſſius eſt magis melancholicũ vadit in oſſis nutrimentũ. Et ideo qõ remanet dulcius eſt. hꝰ autẽ carniũ dulcedo magis eſt iuxta iuncturas oſſium q̃s in alys partib⁹ oſſis reperit̃. ¶ Ad ꝓmũ in oppoſitũ dicendũ q̃ ex dictis Hal'. lꝰ non põt ꝯcludi. ſi ponderent̃ eius ſermones. loqtur enim de ꝓpriis in q̃bus retinet̃ nutrimentũ: non aũt de alys concauitatib⁹ mẽbroꝝ. ¶ Ad ꝛm̃ dicendũ ſm Auicẽ. capi. de natura oſſium ꝛ eoꝝ iuncturis q̃ oſſa ſunt vt ſint coꝛpis ſuſtentamenta ꝛ erectio ꝛ ad membꝛa mouẽda: non ℞o ſolida facta ſunt: lz ſint in eis vacuitates ꝛ foꝛamina parua: ꝛ ꝓpꝛi que ſint neceſſe in eis eſſe. Eoꝝ ℞o que ꝓpter motũ etiã neceſſaria ſunt in quãtitate ꝓcauitatis augmentũ factũ fuit ꝛ ei⁹ nutrimentũ qõ eſt medulla: in cui⁹ interioꝛi aggregatur iuuamentũ eius ꝓcauitatis ītrinſece in ipſo: nõ aũt ex humido aereo: qõ ſibi eſt ip̃ꝓportionabile: ꝛ ſic p̃z ad tertiã rõnez. Et addit q̃ medulla ſua humiditate humectat oſſa quib⁹ fit motus que per motũ deſiccant̃: vnde ꝛ in talib⁹ maioꝛes cõcauitates ꝛ medulla plus reperit̃ q̃s in alys oſſibus. ¶ Ad tertiũ dicenduz q̃ os ex groſſo terreſtri eius nutꝛitur: non aũt ex humido vnctuoſo. Et dicendum per interemptionem maioꝛis: poteſt enim aliquid retineri ad aliã vtilitatem q̃s ad nutritionem: vt patet de retentione cholere ꝛ melancholie ſm dicentes q̃ nutriunt. Cholera enĩz habet neceſſitatem vt eundo ad fundum ſtomachi digeſtionem confoꝛtet ꝛ moꝛdicando inteſtina ſeceſſum pꝛouocet: ꝛ melancholia vt veniens ad ſtomachi oꝛificium appetitiuam foꝛtificet: immo ꝛ ſimilia ſm aliquos vt humectet ꝛ pulmonez iꝛꝛoꝛet vel mẽbra motiua exterius ne deſiccent̃: ſic ꝛ os interi⁹ iꝛꝛoꝛatur a medulla ne nimis ꝓp motuz deſiccetur: vñ oſſa mobilia plus hñt de illa q̃s alia.

Ad oppoſitum.

Caro iuxta os eſt dulciоr.

Ad oppoſita.

Ad ꝓm̃.

Ad ſc̃m

Ad tertiũ

¶ Utrũ ibidẽ sit ponere vacuitates in corporib⁹. Qõ. III.

QUeritur vtrũ ibidẽ sit ponere vacuitates in corporib⁹. Qz nõ p Hal. ꝓmo de morbo ⁊ accidẽti. reprobat enĩz illos qui poros posuerũt. ¶ Itẽ Arist. ꝓmo de gĩatione eos reprobat qui actionem ⁊ passionem ſm poros fieri dicebãt. ¶ Itez si pori ponant̃ in corpore hoc est ꝓpter nutritionẽ ⁊ augumentationẽ. sed q̃ hoc nõ fac iant. arguo sic: qñ nutrimentũ aduenies ad cõcauitates mẽbri vel ibi reperit nutrimentũ vel nõ: si ibi reperit: tunc ibi recipi non põt: qz fieret penetratio corporis p corpus: ⁊ tunc duo corpora eẽnt in eodẽ loco. si autẽ ibi nõ reperit corpus: ⁊ ibi subintret: tunc non nutriret̃ quelibet ps mẽbri: ⁊ fiet positio partis iuxta partẽ ⁊ non fiet bñ continuũ. si aũt dicas q̃ per totuz nutrit̃: tunc videt̃ cuz sit corpus q̃ non nisi in porositatib⁹ accipiat̃: ⁊ tunc cõuenit q̃ totuz corpus sit porosuz. sed hec oĩa sunt incõueniẽtia igit̃ illud ex quo segtur. s. positio porox. ¶ Oppositũ hic dicit Hal. ¶ Dicendũ q̃ concauitates necessarie sunt in corpe. cũ enim continue sint actio ⁊ passio in corpe. ⁊ deperditio corpis indiget restaurari. hoc aũt nõ fit nisi per nutrimentũ: qõ cuz in ꝓncipio sit contrariũ: opz transiri per multas dispõnes: vnde necessari⁹ fuit stomachus in quo ꝓmo recipiat̃ disponat̃ ⁊ alterẽt̃: necessarie silr fuerũt reliquie concauitates venarũ gbus ad singula mẽbra deferret̃: silr necessarie fuerũt porositates in cõsimilibus mẽbris: vt nutrimentũ ibi reciperet̃ carminatũ: ⁊ in partes diuisum puas: vt mẽbro vltimate per ipsaz mẽbri actionez posset assimilari. Itẽ fuerunt necessarie: qz cũ in qualibet digestiua fiat sequestratio impuri a puro vt p illas ipurum expelleret̃ a corpe: qõ si fuerit grosiuz fit per iteſtina. si aquosius ⁊ subtilius fit per vias vrinales. si aũt magis fuerit aereũ ⁊ subtilius hoc fit p poros insensibiles partiuz ꝓsil̃ium: per quos aliqñ expellit sensibilr vt in sudore pluries aut insensibiliter: vt sicut continue qñ non est sudor vt exercitio. ¶ Ad ꝓmũ dictuz Hal. in oppositũ dicẽdũ q̃ ipse negat poros esse illud qõ est ꝓncipiũ operationũ naturaliũ effectiue sic est cõplexio. Ad alias tñ vtilitates non negat eos. fuerunt enim quidã vt Democritus qui posuit corpa indiuisibilia eẽ ꝓncipia reruz que itercipiebant̃ iter vacuitates: ⁊ tales negat Hal. non ponens corpus ex idiuisibilibus componi. ¶ Ad dictuz Aristo. dicendũ q̃ ipse negat per poros fieri actionẽ ⁊ passionẽ: sic q̃ ipsum agens p poros penetraret vlr ad passiuz vel ecõuersio: vel q̃ agens per poros vlr patienti coniungat̃: qz sufficit q̃ agens approximet̃ passo: ita q̃ virtus agẽtis in passiuz perueniat sine eo q̃ misceat̃ patienti. ideo ſm idẽ impoſe est agere ⁊ pati simul. ¶ Ad rationes dicendũ q̃ ad ꝑsens sufficiat q̃ nutrimentuz aduenies mẽbro reperit poros qui pori vacui non sunt: ſz aliq̃ subtiliori corpe repleti: vñ ⁊ augumẽtata corpa ꝓpter deperditũ reperiunt rugata: ⁊ extendit̃ totum corpus ꝓporcionaliter in naturali augumẽto: ⁊ sic nõ sunt duo corpa in eodẽ simul neqz vacuũ ponitur: nec totũ corpus est. ¶ Et cuz ostendit̃ q̃ tunc nõ quelibet pars nutritur ⁊ augetur. ¶ Dico q̃ quelibet ſm formã. s. que bz virtutem alterãdi nutrit̃: ⁊ cuilibet tali aliquod nutrimentũ aduenit. qõ alterat ⁊ in sui naturã cõuertit illud: non tñ quelibet ſm mãm nutritur nisi per accñs nutritiõe totius partis ſm formaz: nec cuilibet tali aduenit aliquid. tales enĩz partes sunt infinite ſm diuisionez continui que segtur potentiã mãe non forme que determinat mãm ad nutrimentũ maximũ. De istis partib⁹ ſm mãm dicit Aristo. ⁊ fluunt ⁊ refluunt: non autẽ partes ſm formã. per virtutẽ enim suaz qua babẽt alterari: ⁊ alia multo plus seipsa babẽt ꝓseruari ſm q̃ hõ: qz tũ in qualibet pte ſm formã cadat pars ſm mãm ⁊ virtus

Ad oppositum. Solutio.

Als transmutari

Ad oppositum.

Ad ꝓmũ.

Pars ſm formã ẽ q̃ nutrit.

forme est finita ⁊ determinata conuenit per hoc q̃ per accidens pars ſm formã fit ſm materiã vt fluat.

¶ Utrum sanguis sua multitudine sola possit calefacere corpus. Questio. IIII.

QUm ergo supfluitas redundat in venis. Dic querit̃ vtrum sanguis sua multitudine sola posset supcalefacere corpus. videt̃ q̃ nõ qz illud qõ non est ꝓncipiũ alicui⁹ actionis nec habet actionez actiuã: non videt̃ esse cã calefactionis alicui⁹ hoc est quãtitas. igitur ⁊c. Maior ꝑz: qz in subiecto includit̃ causa ꝓdicati. Minor ꝑz: quãtitas est de ꝓsideratione mathematice. ⁊ p ꝓñs de absolutis a mã. vñ dicit̃ q̃ in mathematicis nõ est finis nec bonũ: ⁊ hoc ideo: qz absoluta a motu ⁊ finis ⁊ bonũ sunt motus ꝓncipiũ. Preterea magis vel magnũ calidũ nõ est magis eleuatuz in gradu caliditatis q̃z calidum parũ ⁊ grannz piperis sicut vna libra. sed sanguis in moderata quãtitate nõ supcalefacit corpus. igit̃ nec in maiori. ¶ Oppositũ dicit hic. ¶ Intelligẽdũ q̃ sua quãtitate multi⁹ sanguis corpus põt calefacere: non tñ paucus: cuius rõ est. cum enĩz sanguis sit calidius: rõne cuius debet̃ sibi calefacere: ⁊ in maiori corpe maior reperit̃ virt⁹ ceteris paribus: vt ꝓbatur. 8. physi. ꝑz. qz maior sang. in multa quantitate ⁊ multitudine plus põt calefacere pauciori. ꝓncipalis tñ actio hec nõ debet̃ sibi rõne quãtitatis: sed qualitatis actiue que est caliditas. augumẽtũ tñ in actione ꝓncipali sibi debet̃ rõne quantitatis. ¶ Et si dicas si aliqua opatio nõ debet̃ alicui tunc maior opatio illa multo min⁹ non sibi debet̃. Istud soluet̃ cuz ꝓmo augumẽto. ¶ Intelligẽdum tñ q̃ quãtitas põt dupl̃r ꝓsiderari: vel ſm se: vel ſm q̃ est hui⁹ rei naturalis. ipsa aũt ſm se ꝓsiderata nõ est actiua: vel ꝓncipiũ alicui⁹ actionis actiuũ. ſm aũt q̃ est per se considerata ptinet ad metaphysicũ: cui⁹ cõsideratio est de absolutis a mã sensibili. Actio aũt ⁊ passio non debent̃ rei nisi per sensibiles qualitates. ⁊ ideo quãtitas put est rei naturalis ipsa est actiua: vñ ois virtus in magnitudine augetur ſm magis augumẽtũ ceteris parib⁹. Per hoc ꝑz ad ꝓmũ in oppositũ. ¶ Ad 2m dicendũ q̃ bene verũ est q̃ magnũ calidũ non est magis eleuatũ intensiue in gradu caliditatis. Et quantũ est ex hoc nõ magis calefacit: sed ipsuz est bene magis eleuatũ in caliditate extẽsiue: eo q̃ ad plures ptes magnitudinis se extẽdit. ⁊ ideo cũ sit virt⁹ in magnitudine magis põt in suam operationẽ que est calefactio pp maiorẽ magnitudinẽ. Si dicerem⁹ q̃ hec ps albedinis est minor albedo q̃z tota albedo: nõ tñ est minus albedo. vñ ⁊ lz eadẽ sit ẽntia: tñ virtus non est equalis: vnde tota albedo plus põt disgregare visum q̃z hec pars.

Anãlitas 2r põt cõsiderari.

Ad 2m

¶ Utruz sanatio apostematis per resolutionẽ sit melior q̃z p digestionẽ ⁊ decoctionem. Qõ. V.

DIco q̃ sanitas exit. Querit̃ vtrum sanatio apostematis p resolutionem sit melior q̃z p digestionẽ ⁊ decoctionẽ. Et arguitur q̃ nõ: qz dicit Hal. super vno apho. q̃ purgatio apatis qz indigestũ: est illaudabilis: sed sic sanat̃ p resolonez. igit̃ ⁊c. ¶ Itez Hal. in pnosticis ibi: quã. s. collectio. dicit q̃ in resolone apatis subtile resoluit̃ ⁊ derelingtur grossium ⁊ lapidosuz: qõ postea corrodit mẽbrũ. igit̃ ipsa peior est ⁊c. ¶ Itẽ talis sanatio pernecat dolores ⁊ calores: qz resolutiua supposita apati cũ sint calida augent malaz qualitatẽ mẽbri. Et iterũ quia attractiua est calidũ: ideo materia plus trabit̃ ad mẽbrũ. nõ sic autẽ per sanationẽ que ẽ i digestiõe. ergo ⁊c. ¶ Itẽ in resolone sequestraẽ inuatiuũ cũ nocitiuo: ⁊ hoc est nocitiuum plus. q̃re ⁊c. ¶ Oppositũ Hal. dicit. ¶ Dicendũ q̃ ipsi mẽbro apato melius est vt in ꝓncipio p resolonem sanet̃ q̃z p decoctionẽ

Als sanationem

coctionẽ:qz tunc nocumentũ:vel dolor non fit ipsi aliquis de quo sit curãdũ.Si aũt saneť per collectionẽ bũiditatis in mẽbro:z p dolorẽ ptingentẽ:taz ex malitia cõplonis q̃ solone ptinuitatis ibi.Et ideo in p̃cipys apatum vtimur repercussiuis quantũ est ex ipso apate:tñ si aggregetur mã in loco qui sit timẽdus vt sub ascellis vel in inguinib⁹ non est repcutienda mã:z hoc qz timetur transit⁹ illius mãe ad locũ nobilis mẽbri cui inferat nocumentũ.lz igit̃ repcutere esset meli⁹ mẽbro apando:nõ tñ toti corpi melius est.si aũt apa iam sit gñatum:ita q̃ colligit̃ in loco si ille loc⁹ sit in nobili mẽbro vel iuxta mẽbro deseruiẽti nobili mẽbro sicut est guttur:tunc meli⁹ est repercutere z facere materiã dissolui:vel ad alium locuz eam attrabere ne anteq̃ decoquatur z digerat̃ mã apostematis homo suffocet̃.¶ Per hoc patet ad argumenta in oppositum.

¶ Utrũ spũs sit calidior res que sint in corpe. Qõ.VI.

ET calidius qõ est i corpe.Queritur qd est calidi⁹ vel cholera vl spũs.q̃ spirit⁹:qz hoc dicit Auicẽ.lib.p̃mo doctrina.z.cap̃.z.¶ Itẽ illud videť eẽ calidi⁹ qõ magis est accensibile.spũs est hȯ.ergo ꝛc.maior p̃z per Hal.hic.minor p̃z p Aristo.lib.metheo.de gñatione fulminis.¶ Itẽ caliditas causat leuitatẽ:sed spũs leuior igit̃ z calidior.¶ Itẽ spũs magis assimilat̃ p̃mo calido z igni elemẽtari.igit̃.¶ Itẽ mobilitas causat̃ ex caliditate:sed spũs mobiliores sunt cholera.igitur ꝛc.¶ Contrariũ arguit̃.illud qõ ad maiorẽ distẽperantiã caliditatis addit corpi est calidi⁹.cholera est hȯ.igit̃ ꝛc.Inducit enim causonẽ.¶ Intelligendũ q̃ calidi⁹ põt sumi dupl'r vel calidius.i.purius z simplici⁹ in caliditate:z sic calidior est spiritus:vel calidius.i.magis est cõpletũ calidũ:z sic cholera est calidior sicut in mã ignis est in sua sphera ẽ calidior q̃ ferruz ignitũ caliditate pura z est minus coniunctuz ferro:tñ ferrũ ignitũ calidius est:qz grossius est:qz enim cõpactuz: ideo hz ptes vnitas:z ideo fortius est:z ẽt plus põt agere z cõburere.Karũ enim non hz ptes ita vnitas:z ideo non põt tñ agere.ois enim virt⁹ vnita fortior est seipsa dispersa.Est igit̃ aliqd calidius:qa minus de frigido hz cõmistũ. z sic ignis z spũs sũt calidiores:vel qa plures ptes hz vnitas z cõiunctas:ẽt lz non sint ita pure calide.z hoc modo cholera est calidior spũ:z ferruz ignitũ igne in sua sphera ꝛc.

Ad oppositum.

Solutio.

Alio complemm. Caliditas pt sumi 2r.

¶ Utrũ flegma sit frigidius melia. Qõ.VII.

QUeritur ibidez quid sit frigidi⁹ flegma vel melãcholia:z videť q̃ melancholia:qa illud qõ magis recedit a caliditate est frigidi⁹.melia est hȯ.ergo ꝛc.probatio.qz cũ chylus sit in epate z calor nãlis agit in ipsuz z portio ex qua fit flegma sit humida.ipsa magis est receptiua caloris q̃ portio ex qua fit melia que grossior z durior est:ideo magis calefacit q̃ melia.¶ Itẽ illud qõ magis ꝓpinquũ est calido est calidius:z per p̃ns minus frigidum.hȯ est flegma.naz dicit̃ in ꝓnosti.q̃ tpe necessitatis conuertit̃ in sanguinẽ:i deo currit p venas:nec habet receptaculũ in corpe sicut alij humores.Melia ẋo nõ ẽ i potẽtia ad sanguinez.ergo ꝛc.¶ Potest⁹ dicere vno mõ q̃ si flegma accipiat̃ in tota sua cõmunitate ꝑt ꝓtinet flegma vitreũ sic est frigidi⁹ melia.si aũt loquamur de flegmate naturali:tunc in actu calidi⁹ est flegma q̃ melia:z hoc ꝓp rõnem factaz:verũtamen qz passibilius est.est in potentia ad maiorẽ frigiditatẽ q̃ ipsa sit:eo q̃ magis sit receptiuuz ipressionis frigiditatis q̃ sit ipzimens q̃ sit melia.¶ Sed forte cõtra hoc diceret̃ q̃ ex quo calidius est agens in portiõe chyli ex qua melia fit.ipa magis calefaciet q̃ flegma z hoc ideo qa bumiditas nõ est in melãcholico humore q̃ obtũdat caloris actionẽ sicut in flegmate.z ideo cũ sit bumida:z cum hoc nõ tñ humida vt flegma magis recipiet actionẽ caloris.Et iterũ cuz sit fortior humor fort⁹ retinebit calorẽ epatis.Et iterũ cum sit grossior ptes caliditatis magis vnient̃.¶ Et de illo qõ dicit̃ q̃ flegma virtute passiua est frigidi⁹:lz actu calidius.Contrariũ arguerẽt q̃ virtute diceret̃ aliqd tale quod hz efficere tale i corpe nostro: nõ qz ab alio possit alterari ad tale:vñ lz flegma possit cõgelari forte nõ plus corpus nostrũ q̃ melicus humor frigidissimus alterabit:imo qñ corpus nostruz vadit ad senectutẽ z mortẽ vadit ad frigidũ ꝓportionatũ melie:verũtñ flegma in duab⁹ qualitatib⁹ ipm in spẽ humoris reponẽtibus cõueniet cũ aqua que maxime opponit̃ igni:vñ frigidissima dicitur. videtur ex hoc q̃ sit humor frigidissimus.¶ Unde forte hic dicerem⁹ sicut diceret̃ in questione qua querit̃ vtr̃ aqua sit frigidior q̃ terra.si enim loquamur de frigiditate aque ꝑm q̃ est elementũ ipsa frigidior est.si autẽ loquimur de frigiditate aque que sibi debet̃ rõne distantie a fonte caloris sic frigidior est terra:qa pluscũ aqua distat ab igne.elemẽtũ enim nõ hz rõnẽ elemẽti nisi ꝑm q̃ p̃cipiũ est.nõ autẽ est p̃cipiũ nisi ꝑm q̃ actiuum aut passiuũ.z ideo qualitates elemẽtares per quas Aristo. distinxit elemẽta in 2° de gñatione:sunt siles ipsis inquantũ el'nta:nõ aũt inquãtũ sube:cuz ipse sint actu actiua.nũc aũt magis actiua frigiditas actual'r est que in nã aquea q̃ que in nã terrea reperit̃.Aqueũ enim aliqd congelatũ frigidius est terreo aliquo congelato:sicut dicũt aliq de terra z de aqua:hec possunt coaptari flegmati qõ magis naturã aque hz z melie que magis naturam terre habet.

Solutio.

Obiectio

¶ Utr̃ in se.putrida possit eẽ mala ꝓplo cq̃lis.Qõ.VIII.

QUam autem oia p⁹.Queritur vtrũ in se. putrida possit esse mala cõplexio equalis.Et videť q̃ sic:quia in ea caliduz agẽs z calefactibilia patiẽtia equal'r videntur cõmista.sicut in feb.ethica.sicut enim mẽbra in ethica calori agẽti supponunt̃:ita z in putrida:sed in ethica est equalis.ergo z in putrida poterit eẽ equalis.¶ Itez in putrida reperit̃ eadẽ habitudo z ꝓportio:quia vt dicit Euclides ꝓportio nõ est nisi habitudo ꝓportionatoꝝ adinuicẽ:sed equalis habitudo calefactoꝝ z calefacientiũ reperitur in putrida sicut in ethica.ergo ꝛc.minor p̃z:qz cum os sit frigidi⁹ carne z calor febrilis vnit⁹ agat in bis ꝓportionaliter calefaciet os z carnem:lz non equaliter intensiue.ergo ꝛc.Et si dicatur lz in ethica supercalefiunt membra z in putrida cum cor z membra magis calefactibilia magis calefiunt q̃ alia.Et sic erit complexio diuersa in ipsa.contra:sic etiam est in ethica:qa magis calefactibilia calefiũt plus.Itẽ in vtraq̃ se.apparẽt resolones crinoidales:sil'r igit̃ fit resolo.ergo ꝛc.¶ Oppositũ dicit Hal'.

Ad oppositum.

Solutio.

¶ Utrũ in ethica possit eẽ mala cõplo diuersa. Qõ.IX.

QUeritur vtrũ in ethica sit mala cõplexio diuersa vl' sit passibilis.Uidetur q̃ sic:qz dicit Hal'.q̃ malitia cõplexiõis diuerse cõtingit ex diuersitate mẽbroꝝ:sed in ethica sunt membra diuersa supercalefacta ꝛc. Itẽ calor febrilis in ethica non cõuenit equal'r ad interiora mẽbri:z suas superficies de quo arguit̃.vbicũq̃ calor ꝓportional'r non cõtingit nõ est ibi ꝓportionalis:sed diffor mis calefactio.sed hoc est in mẽbris ethice.g̃ ꝛc.¶ Oppositũ dicit hic Hal'.¶ Ad p̃mã qõnem dicit̃ q̃ non est pole in putrida esse calorem equalẽ.qõ p̃z in putrida ex apate: tunc enim calor innãlis diuti⁹ z plus agit in mẽbro z loco in quo apa aggregat̃ q̃ in alys locis:igit̃ inequalis ibi z in alys partib⁹ corpis est calor.Itẽ hoc p̃z in ephemera in q̃ spũs supcalefiũt q equal'r nõ extẽdunt̃ ad oia mẽbra.sed in aligbus plures sunt.Itẽ nec mẽbra sunt equal'r dispositi-

Ad p̃mã qõnem.

ta ad recipiendum calorem existentem in spiritibus qui sunt supercalefacti. Item hoc patet in putrida quia calor putride non extendit equalr ad oia mẽbra: imo videt ibi maior recipi vbi putrescit mã: qz ex malitia mãe in putrefactione etiã ex delegatiõe spirituũ accensoz in corde illõ supcalefacit. Alia aũt mẽbra solum ex delegatione ad ipsa.

¶ Ad pmũ in oppositũ dõm negando minorez: qz lz mẽbra equalr se subyciãt calefacienti: non tñ equalr sunt disposita ad receptionẽ caloris. Et iterum in putrida non est diuturna actio caloris sicut in ethica. ¶ Ad 2m cõcedendo maiorẽ ad minorẽ dicendũ q cũ ossa sint duriora ꝛ frigidiora: ꝛ cuz hoc insensitiua q̃ caro cõuenit resistẽtia ossis a calore magis fieri q̃ carnis. vnde in illo tpe in quo mala cõplexio põt introduci non est necesse vt introducat in osse. diuturnitas enim agẽtis debilioris ꝛ caloris solis põt in lõgo tpe magis desiccare ꝛ putrefacere lignũ q̃ maior ignis qui est fortius agens in modico tempore.

Ad scdaz qõnem. ¶ Ad aliam qõnem dicendũ q in ethica fm q hõ non est polis mala cõplexio diuersa: qz mala cõplexio diuersa est quando iproportiõaliter alterant: ꝛ qñ mẽbra diuersimode resistunt nocumẽto caloris: ita vt ex hac resistẽtia ptingat sensus. Sed in ethica fm q hõ non sunt mẽbra in alteratione: sed in alterato esse. hic enim nominat ethicã: q idem est qõ mos vel ꝓsuetudo que nõ sunt nisi quidam habit9 ꝛ non qõdam fieri: vñ non sunt sub illa rõne in qua resistãt vel nocumẽtũ sentiãt: cuz iaz sint ꝓportionalr totalr mutata: vñ lz ipsa sequat malã cõplexionẽ diuersaz aliqñ vt fe. putridã vel ephe. cuz ipsa ẽ que derelinquit post ipsas: vñ sicut lapides in calcẽ cõburunt calliditas nãlis ꝛ habitualis calcis nõ est in illo excessũ accensionis lapidũ: sed post refrigerationẽ ipsi9 excessus: sic ꝛ ethica remanet post istã aũtis caloris. vñ magis est ex diuturna actione caloris naturalis q̃ ex fortitudine ipsi9: ꝛ remanet dispositio caloris habitualis illius: sicut pz in generatione vtutis ex vitioso: vt si ꝑdigus fiat liberalis vel ecõuerso.

Ad pmaz ronem in oppm. ¶ Ad pmũ in oppositũ dicendũ q diuersitas mẽbroꝝ non sufficit ad ineq̃litatẽ male cõplonis inequalis: sed opz q fiat illa mala cõplexio cũ nocumẽto sensus ꝛ cũ resistẽtia sensibili nũc qñ mẽbra sunt alterata nõ est resistẽtia: sicut habitum hñs in moralib9 nõ operat cuz pugna partiuz aie. posset tñ mala cõplexio diuersa cẽ rõne caloris febrilis superueniẽtis in ethica. lz enim sentiũt tactus ꝛ suo organo sit approximatũ sensibili. s. cõplexio habitualis. ideo nõ sentit cum illa que ꝑdurat. s. dyscrasia putrida põt alterari ꝛ sentire, recipiens enim opz eẽ denudatũ a nã recepti. ¶ Sz dices q ethic9 sentit maiorẽ calorẽ post prandiũ. igit. ¶ Dicendũ q ille nõ est fe. ethice: sed magis ipsi9 cibi calefaciẽtis mẽbra: sic ꝛ ꝓpter fe. putridaz põt esse calor maior sensibilis: sed fm q hõ nõ est calor ethice: imo vbi ethica generat ex putrida remanet calor ethice postq̃ terminat calor fe. putride.

Ad scdaz rõnem. ¶ Ad 2m dõm q bñ verũ est q calor ethice nõ est equalr in oibus mẽbris ꝛ ptibus oium mẽbroꝝ: vñ calidiora ꝛ rariora ꝛ magis calefactibilia magis supcalefiũt q̃ fortiora ꝛ duriora ꝛ magis resistẽtia: nihilomin9 ita ꝓportionalr sunt alterata q medicus nõ dicet ibi esse aliquã inequalitatẽ ꝓportionis. lz ad inquisitaz veritatẽ loquẽdo aliqua iproportionalitas de necessitate ibi reperit: qõ pz: ga non oẽs ptes eiusdẽ mẽbri ẽt ꝓsilis sunt eque distantes agenti: nec sunt eque disposite in se ad receptionẽ actiõis agẽtis: nec ẽt equalr appropinquãt calori agẽtis. qũo igitur ab eo equalr alterabunt: imo videm9 in aere in quo nulla est resistẽtia ad receptionẽ luminis plus ꝓpinquiores ptes a lumine illuminari multo plus: hic diuersimode ptes ẽt consimiles eiusdez mẽbri supaccendunt ꝛ calefiũt. verũtñ ga illa actio que mutuo fit est insensibilis: tuz qz modicũ: tum ga nõ subito sed successiue fit: ideo medic9 oẽs ptes ꝓportionalr ꝛ equalr dicit eẽ alteratas: imo ꝓ rõnez Hal. in lra hoc ꝓcluditur. vult enim q os ꝓportionalr non tñ vt caro vl cor supcalefit eo q frigidi9 ꝛ idispositi9 sit ad receptionẽ caloris. Et pari rõne ꝓcludet in ptibus mẽbri ꝓsimilis cuz differãt: vel in se vel pp situ respectu calefaciẽtis q inequaliter supcalefiũt iquisite loquẽdo: sed tñ hoc fit insensibile medicus hoc non dicit esse.

¶ Utrũ solo ꝓtinuitatis sit cã doloris absolute. Qõ. X.

QUeritur vtrũ solo ꝓtinuitatis sit cã doloris absolute. Et videt q nõ. ga Hal. in techni ponit duas cãs doloris. s. alterationẽ ꝛ solonẽ ꝓtinuitatis. ¶ Itez has duas cãs silr ponit Auicẽ. ¶ Itẽ q dolor est sensus rei ꝺie. igit ꝓtrariũ approximatũ sentiẽti membro iducet dolorẽ si sit ẽrium. sed manifestũ est q calidũ ꝛ frigidum inquãtũ excellẽtia sunt mẽbro ẽria. igit sibi approximata iducũt dolorẽ. ¶ Oppositũ vi hic inducere Hal. ꝛ silr in. 4. de morbo ꝛ accidẽti. Cui9rõ hec est: ga calidũ ꝛ frigidũ alterãdo soluunt ꝓtinuũ. igit nõ inferũt dolorẽ nisi inquãtũ soluũt ꝓtinuũ. ¶ Itẽ arguit idẽ: ga calidũ approximatuz dissoluit ꝓtinuũ humidũ: ꝛ per ꝑns p illaz solonẽ infert dolorẽ. silr frigidũ superfluũ ꝓgregat ptes mẽbri ꝛ ꝓstringit ex qbus contingit solo ꝓtinuitatis ꝛ dolor. ¶ Dõm q due sunt cãe doloris. solo ꝓtinuitatis: ꝛ alia alteratio subita. de solone ꝓtinuitatis nõ est dubiũ: ꝛ pz ad sensuz. sed modus per quẽ dicimus cuz diminutio nihil aliud sit q̃ ꝑuatiuũ ꝛ nõ positiuũ qũo deducit sensuz de po9 ad actũ: sed forte illa ꝑuatio segtur motũ corpis a suo nãli loco qui est. quid positiuũ: ꝛ p se sensibile vniuscuiusq sensus. Sed hoc non sufficit nec vi bñ vñ hz occasionẽ studẽdi: sed de alteratione subita nondũ cũ est cã doloris. fm Auicẽ. q dicit ꝺ Hal. q si dicat q frigidũ causat dolorẽ ꝓstringendo soluit ipm mẽbruz: ꝛ nõ alterãdo: tunc non poterit dari cã doloris in centro mẽbri in quo parua vel nulla fit ꝓstrictio: cum tñ in ipso ꝓcipiat aliqñ valde vehemẽs dolor. fit hic igit dolor ex alteratione subita ꝛ non tñ ex ꝓstrictione vel solone cõtinuitatis. ¶ Sz ad hꝺ dcm Aui. posset dicere Hal. q imo quãtũcũq ps mẽbri in centro seruat si debeat eẽ sensibilis opz q habeat determinatã quantitatẽ ex ptibus suis ꝛ situationẽ in toto. Et illa soluit cũ cõprimitur ꝓpter ptes exteriores cõpressas ad interius ꝛ maior causat dolor: qñ non solũ ptes exteriores cõprimunt exteri9 ꝛ soluit continuuz vex ꝛ centrales ptes silr cõprimunt. vnde hec ratio Aui. lz ad rõnẽ nostrã ꝓtraria sit: non tñ illa videt ꝓcludere. ¶ Sz alr hic arguit: ga mẽbri delitia duplr causat cũ alterat subito ab innãli dispõne ad nãlẽ: vt pz ad sensum: ꝛ vult Hal. in. 4. de morbo ꝛ accidẽti auctoritate Nippo. q delitia nõ est nisi reductio sensatoꝝ ad suaz naturalitatẽ: vnde si mẽbrũ fuerit supflue calidũ per frigidum reducens: causat delitia. Si aũt caliditas ex dissolone humidi ꝓtinuantis: ꝛ sic per solonem ꝓtinui fuit cã illius doloris. Iterato frigidũ nõ potuit reducere illud humidũ ꝛ restaurare: imo nec frigidũ pz q hõ videt habere virtutẽ restaurandi illud humidũ. Sz poti9 nutrimentũ. igitur ꝑdictus dolor fiet ex alteratione tñ. ¶ Sed ad hoc diceret Hal. q frigidũ illud humidũ ꝓtinuans nõ restaurat qõ deperditũ est ꝛ dissolutũ per calidũ inferẽs dolorẽ illũ soluẽdo cõtinuũ. Sz ptes naturalr extensas pp nimiã apertionẽ porozum reducit ad naturalem positionem. Et sic adhuc delitia videtur esse ex vnione continui sicut dolor ex dissolutione eiusdem: imo dicit ꝛ ipse q exhalatio humidi ꝓtinui est rõne cãe faciẽtis dolorẽ. s. que est extensio partium mẽbri dolẽtis. ¶ Sz arguit alr: qz in ethico cessat dolor: nõ tñ cessat cã soluẽs cõtinuũ: quia ꝓtinue corpus ꝓsumit.

Solo.

Aui. ꝓtra Hal.

Ad Aui. ꝓ Hal.

Alia obiectio cõtra Hal.

Solutio.

Alia obiectio.

igitur

Solutio. igit̃ ꝓpatio illius doloris est alterationis ꝓpatio tñ ⁊ non cõtinuitatis solo:qõ concedit̃. ¶ Tñ adhuc posset dicere Hal.q̃ solo continuitatis successiua ⁊ paulatina:aut nimia ⁊ parua nõ facit dolorẽ qui ꝓportionaẽ ⁊ a ꝓportionabili agente fit. Sed illa que subita ⁊ ip̃roportionalr vel ꝑ magnaz ꝓtem corpis fit sicut ꝑz in dissolone continuitatis ad etatẽ longã in senibus. Sz certe cũ delitia ⁊ delectatio causetur ex reductione alicui⁹ ad suã nãlitatẽ:tunc non solum mẽbri nãlitas cõsistit in suarũ partiũ situatiõe:sed in complexione. Et ideo reducẽs ad debitã cõplonẽ mẽbri faciet õlectationẽ ꝑ se sicut ad debitũ sitũ ꝓtiũ in toto:ita vt ꝑ se delitia ⁊ delectatio causet̃ ex alteratione sicut ex motu locali:lz forte ad alterationẽ sequaẽ motus localis:⁊ ẽt terminantur oẽs in motũ localẽ:vt ꝑz.8.phȳsico.⁊ sicut dico de delitia sic suo modo de dolore. ¶ Ad ꝑmũ dictum Hal.in oppositũ dr̃ q̃ logtur hic dubitãdo ⁊ non assertiue. ¶ Ad 2m dõm q̃ vel translatio fuit corrupta:vel dr̃ q̃ per se põt fieri delitia ⁊ dolor ex alteratione:si tñ fortiter fiat alteratio sequet̃ post cõmunitatẽ dissolutio ꝓtinuitatis:vnde dictuz suũ non excludit dolorẽ ⁊ delitiã per se posse cẽ ex alteratione. ¶ Ad rõnem in oppositũ dõm q̃ calidũ ꝑus de necessitate alteratũ q̃ nunq̃ dissoluat humidũ ꝓtinuans: ga nõ dissolvit nisi rarefaciẽdo:non aũt rarefiũt ptes cõtinuãtes nisi ꝑus calefaciat:⁊ cũ illud calidũ sit sensibile erit illis conueniẽs vel discõueniẽs:si ꝓueniens alterãdo mẽbrũ faciet delitiã:si disconueniẽs faciet dolorẽ. Qz autẽ sit de intentione Hal.q̃ absolute dolor causet̃ ex alteratione ꝑz:ga in techni quẽ vltimo cõposuit:in quo gdem libro ẽt si quid in alys libris omisisset̃ correxit.

Ad arg⁹ in oppᵐ.

Hal.ꝓpo suit techni in vltio.

¶ Utrũ saliua bois ieiuni interficiat scorpionẽ. Qõ.XI.

ET quozunda humozes nõ adinuicẽ. Queritur vtr̃ saliua hominis ieiuni interficiat scorpionẽ. ¶ Et vr̃ q̃ nõ:ga occisio nõ fit nisi a vehemẽti cõtrario. sed saliua bois ieiuni non est vehemẽter contraria scorpioni. igitur ⁊c. maior patet. minor ꝓbatur: ga scorpio est frigidus ⁊ saliua bois nõ multũ excedit complexionẽ scorpionis. ¶ Scõo maior distãtia est inter homines ⁊ plantas q̃ iter bores ⁊ scorpiones. sed saliua bois non iterficit plantas. ergo ⁊c. ¶ Oppositus dicit hic Hal. ¶ Dõm q̃ saliua bois ieiuni corrũpit scorpionẽ ꝼm Aui. ¶ Nota q̃ quedã corrũpunt corpa per cõplexionẽ. q̃daz ẋo per ꝓpriã spẽz. que ẋo corrũpunt a cõplexione faciũt hoc multis modis:ga calida corrũpũt corrodẽdo corpus. Alia ẋo inflando vt totuz corpus infletur vel pustulis repleatur. Alia ẋo iterimũt infrigidãdo vt iusqamus opiuz. Alia ẋo ingrossando hu.⁊ impediendo fluxũ ⁊ multis alys modis notatis ab Auic. de venenis i generali corrũpẽtib⁹. Corrũpentia ẋo per totaz spẽm sunt sicut napellus ⁊ ista altigatius ⁊ subtili⁹ interficiũt q̃ alia. Et hoc mõ saliua hominis ieiuni iterficit scorpionẽ:ga saliua illa a tota spẽ est vehemẽter cõtraria sõ corpus cõplexioni in virtute cũ nature ⁊ totius spẽi que est virtus occulta sic habet alterare. ¶ Ad ꝑmũ in oppositũ dõm q̃ aliud esse ꝓpriuz alteri contingit dupl̃r. vel formalr. vel virtute. nũc aũt lz saliua non sit ꝓtraria formalr multũ ipsi scorpioni:est tñ virtute multuz ꝓtraria. cõtingit enim aliqd aliud alterare ꝼm calidita tẽ vel frigiditatẽ:qõ cuz illo est tale formalr:aliqñ ẋo non formalr:sed vtute soluz:vt ꝑz in stellis infrigidantib⁹ ⁊ calefacientib⁹ que talia formalr non sunt. ¶ Ad 2m dõm q̃ homo plus distat a planta q̃ a scorpione:ga ꝓueniũt gñe. ẽt ga magis calida ⁊ humida:virtute tñ magis distãt scorpio ⁊ saliua bois. Uel dõm q̃. s. cõpactio plante nõ ꝑmittit saliuã subintrare sicut fit in scorpione:veruz aliqñ vna planta bene impedit gñationẽ alterius plante si iuxta illam inseraẽ:⁊ hoc per nãm occultã a tota specie:imo qõ mirabilius est:dicit Auic̃. pole est in eadẽ specie reperiri vnũ individuũ qõ alterũ interficere põt:⁊ nihilomin⁹ in latitudine spẽi cõuenient:vt ꝑz de puella nutrita napello que solo aspectu ꝓp aeris infectionẽ interficiebat bores:⁊ nõ soluz bores sed gallinas iuxta eaz existẽtes:vt refert. nõ est igit̃ mirũ si vnius spẽi individuũ alteri⁹ spẽi individuũ interficẽ põt. ¶ Queritur quare magis saliua bois ieiuni hanc ꝺz vtutẽ q̃ non ieiuni. Causa est qz illa purioz est ⁊ maiorẽ recipit impressionez a mẽbris: ga magis incõmista est cibis: eo q̃ celebrata sit iam perfecta digestio. si enim aliqua operatio debeatur alicui ꝼm q̃ tale quanto impermistius est tanto plus debetur sibi operatio.

¶ Utr̃ ex malitia hũoꝝ ꝓtigat malitia in spũ. Qõ.XII.

ET materia est malitia ꝯplexionis talis. Queritur vtrũ ex malitia humoꝝ cõtingat malitia in spiritu. ¶ Qz nõ:ga humores putrefacti cuz sint min⁹ calidi spiritib⁹:eo q̃ spũs sint calidi⁹ in corpe nostro:nõ vr̃ q̃ possint ipsos supcalefacere. ¶ Et si dicaẽ imo ꝑ fumos resolutos ab ipis hu. ¶ Cõtra. nõ est necesse illud eẽ multũ calidũ a quo fumi eleuanẽ:vt ꝑz in aq̃ tepida:vel in alys fumositatib⁹ resolutis ab aliquo parũ calido:nec ẽt opz illũ fumũ fore multũ calidũ. ergo ⁊c. ¶ Oppositũ ꝑz per Hal. in de morbo ⁊ accidẽti. ¶ Dõm q̃ sic: ga si mã contineaẽ intra vasa vbi meat⁹ lati apparẽt delegata ⁊ mota ad corr per se:vel ꝑ fumũ ab ea resolutũ caliditate corpis supaccendiẽ:⁊ per ꝑis ipsuz corpus supcalefit: ⁊ per eos ⁊ ꝑ calorẽ ⁊ spũm nãlem qui delegat ipz a corde ad totũ corpus. i. ad singula mẽbra totuz corpus oino per istos supaccensos supercalefit. ¶ Ad rõnem in oppositus dicimus q̃ mã putrefacta ⁊ fumi ab ea resoluti donec pueniant ad corr nõ sunt caliditores spiritib⁹:nec corr ⁊ spũs supercalefiunt:sed plus hoc. s. quando iam caliditate corpis ad vlteriorẽ gradum caliditatis ⁊ inaturalẽ sunt deducta.

Ad oppm Solutio.

Ad rõnẽ

¶ Sed dices cũ corpis caliditas sit causa effectiua illius caliditatis non videt̃ q̃ magis possit illaz mãm vel fumum supcalefacere q̃ ipsum est:vel etiã spũs:videnẽ enim tunc agere vltra suaz spẽm gñando calorẽ naturalẽ. ¶ Dicẽdũ q̃ rõne dispositionis mãe conuenit hoc. sunt enim fumi ꝑ ꝓ sui siccitatẽ valde inflãmabiles:⁊ ipsi inflãmati ⁊ cõmisti spiritib⁹ nãlibus ipsos inflãmant:⁊ per ꝑis totuz corpus. ¶ Ad 2m ꝑz q̃ illa actio:lz fiat a calore naturali corpis:qz tñ fit in materia inaturali ⁊ idispposita ⁊ ip̃roportionata tali agẽti qõ ꝺz innãlitatẽ hoc ꝺz a materie eẽntialitate ⁊ indispositione:⁊ ꝼm ꝓbicam veritatẽ ille calor non est alius in specie:imo soluz differt ꝼm magis a calore naturali:⁊ dicitur inaturalis nõ inaturalitate caloris qui est idẽ specie: sed inaturalitate caloris ꝼm q̃ est instrumentũ opationis naturalis alicui⁹ bois. vnde est ꝓsiderare duplicẽ naturaz: sicut dicit̃ ẽt motus saltus in sursuz naturalis animali. ꝼm q̃ terra in eo dominatur inaturalis:⁊ sic segtur q̃ in omni feb. sit ephemera:sed nõ ꝙuertitur. sed forte ꝓprie loquendo de ephemera nõ est in omni febre.

Obiectio

Solutio.

¶ Utr̃ ex putrida ⁊ ephe. possit fieri ethica. Qõ.XIII.

ET ex eis ⁊c. Queritur vtruz ex putrida ⁊ ephemera possit fieri ethica:⁊ arguitur q̃ non. qz tunc ex omni posset fieri ethica ꝑis est falsum. ergo. ꝑtia ꝓbatur:ga qua ratione ex vna ⁊ ex alia. sed non ex oi fit ethica. ergo ⁊c. ¶ Itẽ quanto agens in suo passo reperit maiorẽ resistentiã minus introducitur forma agẽtis in passum. sed hoc est in ethica:ga calor febrilis putride inuenit membra solida q̃ magis resistũt calori agẽti. non igit̃ introducunt in illis malã cõplexionẽ:lz introducere possit in mẽbra mo-

Ad oppositum. Solo. liora. ¶ Oppositum dr̃ hic. ¶ Dom q̃ ex ephemera põt fieri ethica: ga si spũs tñ multũ superaccẽdant q̃ supaccẽsio diffundit̃ per totuz corpus a solida mẽbra in sua actione diuturna si sit. z ẽt cuz sit corpus valde subtile potẽs penetrare tanto plus cõplexionẽ malã fixã z equalẽ põt introducere que ethica dr̃. Silr contingit in putrida in qua humores supaccendunt̃: ga eadẽ rõne ex eis mala cõplexio equalis fixa introducit̃ in corpus sicut in exteriorib⁹ videtur in lapidib⁹ qui calcinant̃ ex longa z diuturna actione ignis ad ipsos introducitur caliditas habitualis infixa.

Ad rõnes. ¶ Ex hoc pz ad primã rõnez q̃ ex illa ephemera vel putrida qua diu eger patit̃ fit ethica: nõ autem ex alia que ita diu nõ durauit. ¶ Ad zm pz solo q̃ lz in duro nõ ita cito introducat̃ forma vt in molli cũ diuturna actione in ipo põt introduci z remanet diuturnior. sic est in ꝓposito.

¶ Utrum multum infrigidatus subito igni approximatus debeat dolere. Q̃o. XIIII.

Tres quidez in his r̃c. Querit̃ cuz quis est superinfrigidat⁹ multũ z subito ponat manũ ad ignez ex hoc debeat dolere. ¶ Or nõ: qñ oppositoꝝ debent eẽ oppositi effectus. igit̃ si nimio frigido dolet quis ex calido posito sibi approximato nõ cõburẽte nõ debet dolere nec tristari. ¶ Itẽ delitia vt dr̃. 4. de morbo. nõ est aliud nisi reuersio mẽbri ab inaturali dispõne ad suã naturalitatẽ. sed hoc fit cũ quis infrigidat⁹ calefit ad ignẽ moderatũ. ergo non dz ex hoc dolere.

Ad oppositum. ¶ Oppositũ dicit Hal. z apparet ad sensum q̃ in radicib⁹ vnguium vehemẽs pz

Solutio. dolor si multũ frigide sint man⁹ z digiti. ¶ Dom q̃ aliqñ ꝓtingit membrũ per nimiũ frigus mortificari: vel ẽt totuz corpus: ita vt calor naturalis corrũpatur: z tunc ꝓp ignez cui approximat̃ nec dolor nec delitia giatur in ipso. mortuuz enim nõ hz potentiã sentiẽdi. Aliqñ aũt ꝓtingit mẽbrũ ꝓpter frigus non mori: sed stupefieri: ita vt dolorẽ ex illo frigore nõ sentiat: imo nec sentiũt hoies tunc illud mẽbrũ: z tunc si subito approximat̃ igni tunc in illo dolor causabit̃ ab igneo calore. sed hoc erit per accñs. ga enim p calorẽ ignis calor renocat̃ naturalis z fortificat̃ in illo membro. ideo illud mẽbrũ qõ ꝑus fuit ipotens sentire illud frigus: quare nõ dolebat tunc sentit illud ꝓpter qõ dolet cuz ꝑus nõ doleret. Et hꝫ mõ ꝓtigit etiaz dolor cuz gs diu sedet super crus: vel pedez suuz: ita q̃ apparet sibi q̃ in mẽbro teneat quasi pungẽtes acus. qz eniz pp cõpressionez cruris vel pedis sanguis calor z spũs nõ habebãt liberũ aditus z transitũ ad membrũ. ideo mẽbrũ nõ sentiebat: lz alterarẽt in se. vel ab extra. redeuntibus ℞o calore z spũ z sanguine sentit alterationẽ vñ sequit̃ dolor. Si aũt membrũ infrigidetur: ita q̃ stupefiat intantũ q̃ nõ sentiat cũ multũ superinfrigidat̃ appositũ ad ignẽ radices vnguiũ dolẽt. Et hoc ideo forte: ga cũ frigus infrigidet man⁹ z digitos ꝑm ptes suas exteriores quãto ptes sũt remotiores a fonte caloris tanto plus frigescunt. z ideo extremitates digitoꝝ plus frigescunt. nũc aũt qñ igni approximãt̃: ga pozi corpis per hꝫ aperiunt̃ frigus qõ exteri⁹ fuit fugiẽs suũ ꝓtrariũ: z ratiõe eius in ꝑncipio fortificatũ interiora mẽbri sensibiliora ab eo alterata: ꝓpter hoc dolẽt cũ ꝑus nõ doluissent. Et p hãc viã dicit q̃ qñ gs igne cremat̃ in digito si imediate illum ponat in frigidã aquã in illo tpe ex hoc delectabit̃: ga excedentia calefactionis auferunt̃. sed postea plus dolet: z hꝫ ideo ga cũ per illud frigidũ mẽbruz quodã mõ reducat̃ z cõtemperet̃ reddit̃ magis ꝑceptiuuz doloris: vñ z causat̃

Ad rõnes. dolor maior. ¶ Ad ꝑmuz in oppositũ dicendũ q̃ oppositoꝝ effectus imediati z p se sunt oppositi: vt frigidi infrigidare: z calefacti calefacere: tñ per accidẽs bene pñt eẽ idẽ. frigidũ enim p se infrigidat. p accidẽs eniz circũstando cõburit: vnde frigido vnito aliqñ niuẽ cõburitur sicut in ꝓposito calidũ reducẽdo ad tẽperamẽtũ mẽbrũ nimis infrigidatũ per accñs facit ipm magis sentire calidũ. ¶ Ad zm patet per idẽ. ex hoc enim q̃ membrũ infrigidatũ reducitur ad suũ tpamentũ non causat̃ dolor. sed ipm exñs in tẽperamẽto suo: ga melio⁹ põt sentire suũ nocumentũ per accidens faciens illud tẽperamentũ facit z dolorem.

¶ Utrum in minima parte carnis cõuenit simul sentire calidum z frigidum. Q̃o. XV.

Illud ideo r̃c. Querit̃ vtruz in minima parte carnis cõuenit simul sentire calidũ z frigidũ. ¶ Uidet̃ q̃ nõ: quia cõtraria nõ ꝓtingunt simul inesse eidẽ: sed calidũ z frigidũ sunt hꝫ. igit̃ r̃c. ¶ Sz forte dices q̃ sensus est receptiuus spẽruz sine mã: z sic poterit eẽ q̃ caro siue membruz sentiẽs z calidũ z frigidũ põt sentire nõ obstãte coꝝ contrarietate. ¶ Contra. ꝓpzy z immediati effectus contrarioꝝ sunt cõtrary sicut z illa sunt contraria: nũc calidi effectus est calefacere z frigidi ifrigidare. igit̃ eidẽ inesse nõ poterũt. ¶ Oppositũ dicit hic Hal. Ad oppm

¶ Itẽ hic arguit̃ q̃ ꝓtrarioꝝ intẽtiones nõ sunt cõtrarie qõ pz: ga ꝑm vnũ z idez eidẽ pñt inesse: vt intẽsio albi z nigri ꝑm eandẽ ptem. sed in mã adhuc imutant̃ sensus z alteratur mẽbrũ. g̃ r̃c. Solutio. ¶ Intelligendũ q̃ ipsa alteratio quã facit calidũ z frigidũ nõ est sensus: sed ad illã sequitur sensus: qõ pz: ga caliditate z frigiditate quedã alterant̃ q̃ non sentiũt. sed membrũ per ipsas alterat̃ vsqz ad organũ sensus. Et virtus aie existẽs in illo est ꝓncipiũ formale sentiẽdi: ita q̃ in virtute illius sentit organũ: z nõ inquantũ calidũ vel frigidũ vel in media ꝓportione existẽs. nihilominus tñ adhuc alteratio necessaria est ad illã cognitionem. Ex his igit̃ dico cũ impole sit duo alterãtia simul z semel eidẽ nõ diuersificato in partib⁹ appropinquare. Impole etiã est in vna z eadez pte idiuiduali fieri sensum calidi z frigidi. Et hui⁹ rõ est: qñ semper vnũ aliud expelleret. cõtraria enim mutuo se expellũt. Quantuz enim est de rõne sensus hoc nõ repugnat eo q̃ pfectio sensus est suũ ꝓpriuz sensibile siue suũ genus: vt visui color vel lumẽ. Color enim nõ vi esse nisi lumen obfuscatũ ꝓpter miscibilia in misto: cuius extremũ in corpe terminato est color materialiter loquendo: ipse tñ ꝑm q̃ visibilis est motus visus ꝑm actũ diaphani formalr magis loquẽdo. magis enim accidit q̃ sensibile suuz diuidat̃ in ꝓtrarias spẽs. Jn tactu igit̃ spẽs z ex pte tangibilis: z ex pte medy qõ naturalr alteratũ est. qõ ꝑm vnũ z idez ꝓtraria nõ cognoscit in sensib⁹ nõ magis in mãlibus illud magis dubiũ vi habere. quare hic nõ determino. ¶ Ad ꝑmaz rõnẽ ꝓbante q̃ nõ ꝓtingit sil Ad rõnes. sentire ꝓtraria ꝓcedat̃ quãtũ est ex pte alterationis: nõ aũt quãtũ est ex pte sensus esset defect⁹ hoc nõ eẽt ex pte virtutis: sed poti⁹ subiecti ei⁹ qõ est quãtũ ex toto organo ex corpore z vtute debet̃ opatio. ¶ Sz ad ꝓtrariũ argm dicendũ Ad argm in ꝓtium. q̃ ipm est sophisticũ: ga lz calefacere z infrigidare sint ꝑmo z p se opationes istarũ qualitatũ. tñ ipse nõ agũt iquãtũ ꝓtie. Abyceret enim aliqd ab illo qõ alteraret. nũc aũt nõ abyciũt sensibilia a sensu: imo ipse est in vltimata dispositione ad receptionẽ sensibiliũ. vñ sentire in instãti est sicut illiniatio: z sentire est magis salus z pfectio q̃ passio que ꝓprie dicta nõ vi esse nisi cũ abiectiõe quadã. ¶ Ad dictũ Hal. fz q̃ dicit Alui. dicat̃ q̃ sermo medici est magis manifestus. Sed ꝓbi z ꝑmi magistri est verior. z hoc vi eẽ de intẽtione ipsi⁹. ¶ Ad rõnẽ aliã dr̃ z q̃ bene verũ est q̃ ꝓtrarioꝝ intẽtiones sunt z intentionalr existunt ꝓtie nõ sunt: vnde calidũ z frigidũ ꝑm q̃ sensu ꝑcipiunt̃ ꝓtrarietatẽ nõ habẽt. Et qz impole est q̃ simul z semel vni z eidez ꝑm idẽ: z additis alys ꝓditionib⁹ approximet̃: nõ sil z

semel

Utr̃ visibilia diũsa ꝑz cãdẽ ptez oculi videant

semel ꝓm vnaz ⁊ eandem ptem contraria nõ possũt sentiri. ¶ Utrum aũt ꝓtraria visibilia vt albũ ⁊ nigrum vel duo alba ꝓm eandẽ ptez oculi videanꝫ nõ determino. de hoc eniz sunt opiones ꝓtrarie: verũm vĩ q nõ recipiantur in eadẽ pte oculi: ga dispõ sit ex pte medy oculi vel ratiõe corpis visibilis: sed rõne quãtitatis: cũ eniz sint diuersi colores in diuersis quãtitatib⁹: opz q sint in diuersis locis: ⁊ per ꝓs imutabunt oculũ vel partez oculi quo fit visus in actu ꝓm diuersas ptes: ⁊ hoc pz p pspectiuos g sub angulo dicunt rẽ videri cui⁹ conus est in oculo ⁊ basis est in re visa. Et ꝫ ẽt pz experimẽto in speculo q diuersa obiecta faciũt diuersas imagines in speculo ꝯz q diuersimode situãtur. sicut enim diuersitas alterantiũ nõ permittit q in eodẽ indiuisibili fiat sensus tactus ꝓtrioꝝ ꝯz medio tangibili ⁊ organo tact⁹ hec nõ repugnẽt: sic ⁊ diuersus situs hoc ꝓpedit ne simul ⁊ in eadẽ pte videntis recipiantur diuersa visibilia ⁊ als. ideo nõ sil̃ tpe eodẽ indiuisibili põt sentire diuersa: nõ tñ itelligere: ⁊ hoc nõ: ga intells nec per se nec per accñs est diuisibilis: vñ ad vnũ vna itellectione se cõuertit vno ⁊ eodẽ tpe nõ nisi vnũ põt intelligere. ¶ Sed mirũ vĩ qõ sensibile est ꝑn⁹ sentiẽdi cuz ipm non sentiat formaliꝫ: nec ẽt vtutez hz efficiẽdi sensuz vt vĩ: qz cũ aliqd ineſt alicui nobiliori nõ est in illo tãꝫ in illo in quo fit formaliter: nũc aliqd cognitionis nõ ineſt sensibili ꝓm q hõ. Itẽ nõ facit sensibile aliqd aliõ nisi q se offert sensui multiplicando suã spẽm vsq; ad orgaũ. Ex hac ergo iductiõe vĩ q ex sensibili extra non fiat sentire: sed potius ex vtute ꝓficiente orgaũ. Propter hoc dĩ q videre ⁊ alie opões aiales sunt ꝑ tanto potẽtie passiue: ga fiunt cũ receptione quadã: nihilomin⁹ ꝑter receptionẽ illi⁹ sensibilis regitur opatio organi per virtutẽ aiataz in eo que se ꝙuertat super spẽz receptã: ⁊ hec opatio naturaliꝫ segtur receptionẽ illã: ꝫ simul tpe: ⁊ hec opatio facit ipm sentire. Et hoc pz: qz sensus visus inquãtũ receptiuus tñ est diaphanus ⁊ pspicu⁹: ⁊ hec rõ nõ sufficit ad sentire: imo iquãtũ cognoscimus q est ꝑ formalẽ vtutez est sentire. Itez si ꝓmus act⁹ ipsi⁹ sensus est dare cẽ orgaño in quo est sensus: act⁹ nõ fit passioni oĩmode silis: sed ẽt actioni oĩno remanẽtis in cognoscẽte. vñ alia vĩ eẽ ratio silr visibilis ꝓm q multiplicabilis est sui ꝑ diaphanũ mediũ ⁊ oculũ: ⁊ ꝓm q ad cõprehensionẽ sui inclinaẽ visus. sed tñ in ea minima pte non possũt nec esse nec sentiri simul calidũ ⁊ frigidum.

Intells vna itellectiõe vnũ tñ põt intelligere ⁊ nõ plura.

Sensatio non fit exꝫ ex vtute pficiẽte orgaũ.

¶ Utrũ in ptibus puis sibi iuxta se positis interi⁹ ⁊ exteri⁹ per totũ possit sentiri ⁊ eẽ calidũ ⁊ frigidũ. Qõ. XVI.

Ueritur vtrũ in ptib⁹ paruis sibi iuxta se positis interi⁹ ⁊ exteri⁹ p totũ possit sentiri ⁊ esse calidũ ⁊ frigidum. ¶ Oz nõ. ꝓmo ꝙ Isaac qui dicit q in empiala frigus sentiẽ interi⁹ ⁊ calidũ exteri⁹. Interi⁹ ℞o ꝺ̃o modo sentiunt. g ⁊c. Idẽ vĩ velle Aui. ꝫ bas se. ꝓtrarys no minet nominib⁹ q̃ Hal. vñ non vĩ q distinguanẽ. ¶ Dicendũ q aliqñ ꝓtingit q flegma vitreũ abundat in interioribus: ita q aliq̃ ps eius putrefit. Et fum⁹ dissolut⁹ ptigẽs ad coꝝ ipm inflãmat: ⁊ per ꝓs calor ⁊ spũ a corde delegatis mittiẽ ille fum⁹ ad singula mẽbra in interi⁹ ⁊ exterius. ⁊ cũ pars p̃dicti flegmatis mittaẽ sup singula mẽbra ex hoc cõtingit q vna ps inflãmeẽ ⁊ alia a dicto flegmate sparso ꝑ corpus infridaẽ. ꝫ eniz aliquãtulũ sit calefactũ ⁊ liquefactũ vt fluat qñ venit exteri⁹ ꝺ̃ facili redit ad suã friditatẽ ⁊ infrigidat exteri⁹: ⁊ sic ꝓtingit in partib⁹ paruis: ⁊ nõ solũ in magnis sentiri calidũ ⁊ frigidũ: ⁊ hanc spẽm empiale nõ ponit Isaac. Ex cõbinationibus tñ quas ponit Aui. põt haberi: ipsam tñ non expressit sicut fecit hic Hal. ⁊ in differẽtys febriũ vbi queras de hac mã. Contingit autem aliqñ q cholera supaccendiẽ interi⁹: ⁊ flegma est in exteriozibus corpis cõgelatũ: ⁊ cũ fumi resoluti a cholera mittuntur exteri⁹ ⁊ euapozare nec expirare pñt remittũt partes flegmatis cõgelati exteri⁹ ⁊ reflectiẽ ad iterius ⁊ fortificabiẽ per flegma liquefactũ: se diffundens super mẽbra sensibilia. ¶ Aliqñ aũt cõtingit q cholera est in corpore supabundans ⁊ flegma grossũz. ⁊ cholera diffundiẽ ꝑ corpus exteri⁹ ⁊ iterius: flegma aũt illud sic iterius contingit ipm rõne caloris añtis dissolui ⁊ diffusuz sup mẽbra sensibilia iterius infrigidat ⁊ cholera exteri⁹ calefacit. hoc contingit ẽt ex flegmate grosso bñte aliquas ptes subtiles que accẽdunt ⁊ multiplicate exterius calefaciũt corpus. Alie autem partes grossiores interius liquefacte infrigidant iterius. Et per hoc patet ad rationes.

¶ Utrũ neẽe sit q ad rigorẽ sequaẽ febris. Qõ. XVII.

ET propter hoc inuenim⁹. ¶ Queritur vtrũ neceſſe sit vt ad rigorẽ sequaẽ febris: vĩ q sic: auctozitate antiquorum hoc dicentiũ ꝓm Hal. hic. Itez rigor causatur ratiõe ebullitionis humoris: sed ad ebullitionẽ segtur fe. g ⁊c. ¶ Oppositus dicit hic ⁊ tertia ꝓticula de morbo. ¶ Dõm q nõ est necessariũ ad rigorez seq febrem: cuius rõ est: qz aliqñ segtur frigor vel rigor ex aliqua aqua calida supinfusa corpi: vt pz si aliqs sit frigidus ⁊ supinfundaẽ aqua calida vel itret balneũ aque magis caloris q̃ ille q intrat illud. Aliqñ aũt ꝓtingit rigor ꝑ frigus exteri⁹. ⁊ tñ ad hoc nõ segtur feb. de necessitate cuz nõ habeant vehementẽ cãm: vnde ⁊ taliũ rigoriũ remotio est per paulatinã reductionẽ alteratiuã ad tẽperamentuz: ℟ rigor. n. sicut dĩ in 3ª ꝓticula de morbo fit a virtute ⁊ nã nocumẽtũ suũ volẽte expellere: vñ est cõpositꝰ motus ex nãli ⁊ re cogẽte que innãlis est: cuz hoc cogat per sui ꝑsentiaz: non tñ sunt ad motũ nisi occasionaliꝫ. In tremore ℞o est motꝰ cõpositꝰ ex vtute ⁊ re inãli: vt ex vtute erigẽte mẽbra ⁊ grauitate deprimẽte q innãlis dĩ ꝯz medicũ. Jectigatio ℞o est cõpositꝰ inãlis ⁊ spasmꝰ: qz fiũt a re penitꝰ ɔ nãz. Aliqñ ℞o ꝓtingit feb. ex mã ebulliente in corpe: ⁊ cuz ille vapoz venit ad mẽbra sensibilia pungẽs ea: ex eo q illaz nitiẽ virtꝰ expellere cõprimiẽ in se vt fortificeẽ ꝑ vnionẽ sui in se ⁊ fortificatũ mẽbrũ dilataẽ: vt expellat illũ fumuz q motꝰ formaliꝫ ẽ rigor. silr ẽt mõ ꝓtigit expãdidatio. Lũ. n. in somno alique supfluitates ex digõnibus remanserũt in mẽbris que grauãt sua multitudie mẽbrũ: vl ẽt si ℔ ꝓtigat ex multo laboze ꝑ quẽ ad mẽbrũ labozãs cũ calor ⁊ spũ aliq humozes diffundunt ⁊ extẽdũt cõcathenationes mẽbroꝝ: ⁊ fit motꝰ ipsoꝝ: q motꝰ formaliꝫ dĩ expãdidatio. nũc aũt si hec mã in mẽbrũ diffusa in pñ⁹ feb. sit acuta cholerica fit: ac si mẽbra acub⁹ pungerent: ⁊ vocatur ꝓprie rigor sicut in tertiana ꝓtingit. si aũt illa mã sit vapozosa frigida tunc magis sentiẽ qsi frigus expansuz p oĩa mẽbra: ⁊ hoc ꝓtingit in ꝓtinua que fit ex flegmate: ⁊ vocatur frigus. Si autẽ illa mã sit magis grossa: nõ tñ ita frigida: causaẽ ex ℔ bozripilatio. pp. n. mãe grossitiẽ nõ põt ita penetraẽ: vnde nõ tñ infrigidat: vñ aliquas ptes nõ infrigidat: ⁊ ille quas infrigidat mouent: vt remoueãt nocumẽtũ. Alie aũt retrabunt vt nãliꝫ situent: ⁊ ideo vĩ q mẽbra separent abinuicẽ. ¶ Ad auctozitatẽ antiquoꝝ dicendũ ꝓm Hal. in de differẽtys febriũ q si iterpretemur dicta antiquoꝝ cũ amore ⁊ sine odio: dicemus eos itellexisse de rigore q venit ab interiori ⁊ sufficiẽti: ⁊ abundãti mã ad accensionem febris. ¶ Ad zm dõm q ꝓcedit insufficiẽter: imo est fallacia ꝑ̃tis. non eniz segtur. si in aliqua causeẽ ex ebullitione mãe cholerice: q ideo semꝑ imo ecõuerso sequetur.

Rigor.

Tremor

Jectigatio.

¶ Utrũ ethica sit curabilis. Qõ. XVIII.

Ueritur ꝑ̃ter vtruz ethica sit curabilis. ¶ Et videẽ q sic: ga virtꝰ nostri

corpis põt curare putridã in qua est maior calor q̃ ethica.igit ꝛc. ¶ Et si dicat q ethica nõ põt curari:ga est mãsiua magis. ¶ Cõtra.vult Hal.tertia pticula techni.q dyscrasie nãles nõ obstãte earũ fixione pñt reduci ad meli⁹: cũ iste sint magis fixe q̃ accidẽtales ꝛ ẽ nãm.g̃ ꝛc. ¶ Oppositũ vult manifeste Hal.ꝛ⁰ de morbo.hoc idẽ vult in de differẽtijs febriũ.ꝛ Auicẽ.g dicit q tertiã spẽm ethice nullus nisi solus de⁹ põt curare. ¶ Dicendũ q aliqñ fit ebullitio in humorib⁹:ꝛ tunc solũ est putrida.Aliqñ ẋo non soluꝫ in humorib⁹ sed in humiditatib⁹:ꝛ p̃m diuersitatẽ humiditatũ ꝛ ebullitionis earũ diuersificant ethice spẽs.qñ eniꝫ nutriñtũ exiuit extra capillares venas ꝛ porositates mẽbri:tunc vocat rosꝫ in albedinẽ tũc est mutatum.qñ aũt ylteri⁹ mutat vocat cambiũ:eo q in vno ꝛ eodẽ loco remanẽs vnũ causabit p alio:ꝛ tunc fit grossiozis ꝛ siccioris subẽ q̃ fuit pus:qñ aũt ylteri⁹ alterat ꝛ vnit membro tunc dr glutinũ:ga tunc quasi glutinum adheret membro: nihilomin⁹ nõ est adhuc mẽbro pfecte assimilatũ.sed cito post pfecte assimilat a mẽbro:ꝛ q̃si non sit tps pceptibile: ita tñ q nõ est reperire vltimũ instans in quo sit gluten:ſz bñ est repire p̃m instãs in quo est caro vel aliud mẽbruꝫ cuius fuit nutrimentũ:ꝛ tũc cũ est pfecta assimilatio.ſ.in p̃ instãti quersionis formal'r est nutritio.In nulla aũt aliarũ transmutationũ vel alterationũ pcedentiũ est reperire p̃m instãs in quo sit caro q̃n pcedant plures alie mutationes.

¶ Nunc p̃ma spes ethice ꝓtingit in roze in quo calor innãlis radicat.qñ aũt calor in solã caliditatẽ mutat est tertia spes.p̃ma spes de facili est curabilis.2ª curat de difficili. 3ª ẋo est ipolis curationis.est tñ in vtute dei.tunc enim intantũ est calor naturalis ꝛ virtus debilitata vt etiaꝫ si donet esse ipsi mẽbro:nõ tñ sufficiẽs est ipsuꝫ conseruare diu in esse:vñ ꝛ si medicamina applicent corpi virtus pp suã debilitatẽ nõ sufficit illa regulare nec deducere de potẽtia ad actũ suuꝫ ppriũ.cuꝫ eniꝫ nõ sufficiat diu ꝓseruare corpus in cẽ:et nullo alio nocumẽto adueniẽte:quo sufficeret ad educendũ medicamina de potẽtia ad actũ.vna cũ hoc q ꝓseruet corpus in cẽ.qõ eniꝫ in vnũ non põt multominus in duo põt agere.nec et nutrimentũ valet quãtũcũq bonũ debite cõuertere. ¶ Ad rõnem p̃maꝫ in oppositum dõm q in putrida vtus fortis est ita q medicamina põt de potẽtia ad actuꝫ deducere:nec est ita radicata mala cõplexio in putrida:ſz in modico tpe sit calor ita itensus sicut in fixa. ¶ Et si queras quo nã põt agere in putrida:in quatñ excedit calor in gradu. ¶ Dõm vno modo qa euacuat humorẽ ꝓtinuantẽ istaꝫ caliditatẽ.Et qr vtus fortis est dictuꝫ medicamẽ põt deducere de potẽtia ad actũ.ſ.vt malaꝫ qualitatẽ calidã remoueat ab humore accenso. ¶ Et si dicas q vtus nõ agit nisi per organum qõ est cõplo.illud aũt est indispositũ. ¶ Dõm q p̃m plus ꝛ minus reperitur in seb,illud organũ dispositũ vel idispositũ.In putrida.n. ſz actu qñ fe.ẽ sit idispositio in potẽtia:tñ in vtute est vt illud ipedimentũ amoueat.Et sic post per ipsaꝫ poterit adimplere suũ opus:ꝛ est sile ac si dolabra esset ligata:ita q manus illaꝫ mouer nõ posset ipsa soluta a ligamĩe man⁹ p ipsaꝫ bene secaret.Si tñ dolabra eẽt putrida nõ eẽt in potentia man⁹ per eaꝫ bene dolari.sic aũt est in ethica.ad tantã enim malã cõplonez puenit corpus vt vtus anime per ipsam suas opationes facere nequeat:vnde qualecũq nutrimentũ sibi detur generat ex ipso caro calidioꝛ q̃ temperata:vnde cõtingit corpus ethici desiccari. ¶ Ad contrariũ argumẽtũ dicendũ q non est sile de dyscrasia fixa,naliter ꝛ accidentalr:qr in dyscrasia fixa naturalr est ẽstantia vtutis:a qua oia fiunt vt p̃ncipali agente.vñ per cõtraria administrata p̃m dictamen medicinalis rationis p agẽtem vtutez põt reduci ad melius.In dyscrasia ẋo accidẽtali calor fluens ꝛ calor infixus sunt distẽperata:ꝛ mẽbra radicalia sunt debilitata:vñ non est in eis ita fortis:vt administrata sufficiẽter de potẽtia ad actuꝫ possit reducere.ſ. vt per ipsa mẽbra reducant ad suuꝫ tẽperamentũ.De hoc enim p̃ exemplũ Auicẽ.in lampade plena oleo in qua ardet lychinũ:ꝛ assimilare oleuꝫ qõ est in lampade circa lychinuꝫ humiditati que ẽ ros.oleũ aũt qõ iaꝫ ẽ ibibitũ ipsi lychino assimilat cambio.humiditas ẋo que ꝓtinuat partes lychini assimilat glutini.nunc aũt manifestũ est q potest subueniri flamme vt continuẽt:ꝛ ne extinguat si oleũ in lampade deficiat vel in lychino addito semp alio oleo continuabit flãma in lychino.Si aũt humidũ cõtinuãs lychinum deficiat quantũcũq addat de oleo nihil pdest qn extinguat lumẽ:sic ẽt est in tertia specie ethice.Uel aliter põt dici q si,lapsus naturalis causat⁹ esset vt in ethica q impossibile esset illum curare.Ex tanto enim lapsu tñ debilitaretur vtus sicut in ethica:vnde non posset reduci. Nihil plus de istis questionibus.

¶ Expliciunt questiones cõpilate a magistro Arnaldo de villa noua sup libello de mala cõplone diuersa.

¶ Incipit liber de regimine sanitatis Arnaldi de villa noua quez Magninus mediolanẽsis sibi appropriauit addendo ꝛ immutando nonnulla.

Quod regimen sanitatis sit necessariuꝫ duplici via inuestigare cõtingit.Prima quidez via sumit a variabilitate corpis humani. Scõa via sumit ex diuersitate rerum non naturaliuꝫ qbus necessario idiget corpus humanuꝫ. ¶ Prima itaqꝫ via sumit a variabilitate corpis humani:qõ est variabile ꝛ transmutabile nõ conseruata ꝓsistentia quã habuit a generationis p̃n⁰. Materia eniꝫ nostroꝝ corpoꝝ sunt duo spermata que sũt liqda ꝛ humida multũ passibilia.humidũ.n.facile est passibile.Ex bis duob⁹ spermatib⁹ cũ sanguine menstruo mulieris gignantur mẽbra:spũs ꝛ calor innat⁹:q̃ mẽbra ex grossiozi ꝛ corpulẽtiozi pte gignantur:ꝛ ex subtiliozi calor ꝛ spiritus:ꝛ hec est opio Aui.Et ꝓpter hoc opinant aliq q sperma masculi qõ est subtil⁹ ꝛ spumos⁹ semine mulieris vel sanguine mẽstruo cõuertitur in spũm:q cõparatur cordi ꝛ alijs mẽbris sicut radix ramo.Sicut eniꝫ ramus oritr a radice:sic cor ꝛ alia mẽbra ab hoc spiritu suaui ꝓpriam traxit originẽ.Cum ergo materie nostroꝝ corpoꝝ sint valde passibiles ꝓpter corꝫ limositatẽ ꝛ humiditatẽ.Sum⁹.n. generati in fine limositatis.Non est mirũ si nostra corpa sint q̃plurimũ passibilia:nõ eniꝫ sum⁹ sicut lapides ꝛ metalla:a qbus paruꝫ vel nihil resolui põt nisi in tẽpore valde longo.Et qa corpa nostra sunt plurimuꝫ variabilia:vt ostensum est:ꝛ labi possunt faciliter extra terminos ꝓprie sanitatis.ideo indiguerunt regimine conseruãte quod vocatur regimen sanitatis. ¶ Non est autem istud sanitatis regimen necessarium vt tueatur nos a morte:sed est vtile ꝓpter duo incõmoda specialiter vitanda vel fugienda. Quoꝝ primum est nimia consumptio humidi radicalis. Scõm est humoꝝ putrefactio.Si enim erretur in regimine anticipari poterit humidi radicalis consumptio sicut contingit in ieiunantibus ꝛ laborantibus excessiue:ꝛ poterit suffocari calidum innatum: sicut contingit comedentibus ꝛ quiescentibus excessiue.Poterit enim contingere in humoribus putrefactio:sicut patet in vtentibus rebus participantib⁹ caliditate extranea ꝛ humiditate actuali vaporosa.Talia enim sunt apta nata putrefieri ꝛ ebullitionem suscipere de quibus in processu plenius apparebit.sic igitur patet prima via ad inuestigandum regimen

sanitatis

Ad oppositum.

Solo.

Ros. Cambiũ

Glutinũ

Ad rõnes.

Ad argm in ꝓtium.

Duo spermata sunt mãtia corporũ nroꝝ.

Ex spirituo sius.

Regimen sanitatis ñ tuet a morte.

sanitatis esse necessariū ⁊ vtile. ¶ Secunda via erat ex diuersitate rerū nō nāliū qbus necessario nostruz corpus indiget: cuiusmodi sunt cibus ⁊ potus/aer/inanitio/⁊ repletio/somnus/⁊ vigilia/motus/⁊ ges/⁊ accidētia animi. Dec eniz dicunt res nō nāles: qz eis cōuenit bñ vti ⁊ male vti. vnde circa eas res nō nāles cōtingit errare ⁊ recte agere: ⁊ ideo circa vsuz taliū indigemus arte. Ars eniz est de his circa que cōuenit errare ⁊ recte agere. ꝑ̄ōt.n. aliqs errare in vsu cibi ⁊ potus: ⁊ sic de alijs. Bene ergo est vtile habere artē euitandi malū vsum ⁊ ꝓsequēdi bonū: sicut in virtutibus ⁊ alijs artibus est videre.

¶ Quid sit sanitas. ⁊ quot modis dicatur. Cap̄.I.

NOn est pole sanitatē custodire si ipsius nām oiariā ignozemus. In boc igit̄ cap̄lo dicemus qd sit sanitas. Scōo quot modis dicat sanitas nec intendim⁹ loqui nisi de hois sanitate vel alioz ab hoie vt forsan veniunt ad vsuz hois. vnusqsq3 aūt hoiuz dicit se foze sanum cū pōt in solitas op̄ōes sine lesione sensibili. Uerbi gra. cū oculus pōt in actū videndi ꝓsuetū sine lesione sensibili dī sanus. ⁊ sil̄r intelligat̄ in alijs mēbris. ¶ Dicam⁹ igit̄ qꝫ sanitas est vna bona dispositio corpis humani: per quā agit vel patit̄ actionē vel passionē eius debitā ꝼm naturā absqz sensibili lesione. Dec aūt dispositio est originalr ⁊ ꝑ in mēbris homogeneis seu cōsil̄ib⁹. puta in carne osse ⁊c. ⁊ vocat̄ cōmēsuratio in quatuoz p̄mis qualitatibus. puta in calido fri. bu. ⁊ sicco. Talis eniz cōmensuratio est sanitas cōsimiliū ⁊ est cōplo vel ꝓprietas cōsequēs vel cōcomitans ꝯplonē. Amplius illa bona dispositio que est sanitas est in mēbris scōario etherogeneis seu officialib⁹: puta in corde: cerebro: pede: ⁊ manu. Dec eniz sanitas talis nō erit solū cōmensuratio cali. fri. bu. ⁊ sic. sed etiam quātitatū numeroz ⁊ figuraz ⁊ situum. vnde ad boc qꝫ manus ⁊ pes possint in solitas operationes sine lesione nō sufficit temperamentū cōplexionis. qđ cōsistit in cōmensuratione calidi. fri. ⁊c. imo opz manuz esse debite quātitatis: debite figure: ⁊ debiti situs: ⁊ habere digitos numeri determinati. Et qz membra organica componuntur ex similibus: ⁊ ab eis dependet sanitas organicoz: ⁊ totuz corpus est cōpositum ex diuersis mēbris consimilibus ⁊ organicis. ideo in toto corpore reperitur vltimo sanitas. vnde ex omni membroz coalteratione tam p̄ncipaliū q̄ non p̄ncipaliuz: tam simpliciū q̄ organicoz̄ sine dubio resultat sanitas totius corpozis. Sic igit̄ ad sanitatez totius requirit̄ etiā vnitas in vtrisqz. vnde solutio quo ad similia vel discontiguatio quo ad officialia impedit corpozis sanitatem. Sic igitur pz quid sit sanitas: in cuius regimine nos itēdimus. ¶ Nūc restat ostendere quot modis dicat̄ sanitas quantū spectat ad ꝓpositū nostrum. ꝓpter qđ sciendū qꝫ sanitas hois in indiuisibili nō consistit. qđ apparet p̄mo inducentibus nobis in diuersa membra: quoruz nō est eadem sanitas: cum appareat ea manifeste habere diuersas cōplones: ⁊ p cōsequens diuersas sanitates: qđ est bene rationabile: cuz habeant diuersas operationes: ⁊ operatio diuersa arguit diuersaz sanitatez. Siquidem sanitas est dispositio firma actus. hoc idem apparet cōsiderantibus diuersitatez etatum. vnde puer nō est eiusdē sanitatis punctualis sibiipsi seni. vnde ꝼm aliā ⁊ aliā etatē est alia ⁊ alia ꝯplexio. ⁊ per cōsequēs alia sanitas. ⁊ per ꝓns idiget alio regimine: sicut posterius apparebit. vñ nō est eadē sanitas mane ⁊ vespere. Sunt enim nostra corpora in cōtinua alteratione. ⁊ sic cōtinue aliter se habēt: ⁊ sic sanitas in indiuisibili non cōsistit. Hoc idē pz ex diuersitate sexuum. Alia eniz est sanitas masculi ⁊ femelle. Hoc idē pz ex diuersitate regionuz. Homines enim diuersarū regionū sunt diuersarum sanitatū. Hoc etiam patet ex diuersitate cōplexionuz naturalium. Nam hoies diuersarum cōplexionuz sunt diuersarum sanitatum. vnde est alia sanitas cholerici a sanitate flegmatici: ⁊ sanitas tēperati est alia a sanitate lepzosi. vñ sanitatis latitudo est valde magna: est tamen dare vnam sanitatem alijs perfectiozez: ⁊ est sanitas corpozis temperati in specie humana: que etiaz sanitas in indiuisibili nō consistit ꝓpter aliqua.

¶ De regimine sanitatis sumpto ex diuersis cōplexionib⁹ hominum. Cap̄.II.

QUoniam diuersoz hoiuz sunt diuerse cōplones totales: imo nō est possibile duos hoies esse sil̄ eiusdez cōplonis totalis ꝼm gradū: ⁊ per ꝓns diuersi hoies indigent diuerso regimine sanitatis. Cuz enim regimen sanitatis sit p sil̄ia: ⁊ cōplones diuersoz hoium naturales sint differētes: opz qꝫ p dīa ꝓseruent̄. ⁊ eidez oino cōuenit si dicat̄ qꝫ sanitatis regimē est per sil̄ia sicut qdā dicunt de corpib⁹ lapsis. Nā sicut lapsus qui regi deberēt nō p sil̄ia sed per ꝺ̄ria sunt diuersi. sic ēt eoz̄ regimen erit diuersuz: qꝫ eniz diuersa vt diuersa ꝓseruent̄ per idē nō est bñ rōnabile. Quot igit̄ sunt diuersitates in cōplone totali nāli hois: tot sunt diuersitates regiminis sanitatis. Sūt aūt. 9. diuersitates in cōplone totali: quaz p̄ma est nobilissima: ⁊ est cōplo tēperata ad iustitiā. ⁊ ab hac cōplone tēperata octo modis labi ꝓtingit nāliter: quatuoz modis in simplicib⁹: ⁊ quatuoz modis in cōpositis. Simplicib⁹ qdē in ca. fri. bu. ⁊ sic. ⁊ cōpositis qdē in cali. ⁊ sic. ca. ⁊ bu. fri. ⁊ sic. fri. ⁊ bu. Uñ lz sine dato qꝫ lapsus q est tēpamēti ponderis sit ex necessitate in duabus qualitatibus ꝼm sniaz sapientū tñ lapsus a tēpamēto iustitiali pōt esse in vna qualitate. ¶ Uocat̄ aūt tēperamētū ponderis in quo elementa quatuoz sunt simplr adequata: sic qꝫ vnū alterū nō excedet nec ecōtra. tale aūt tēperamētū est ipole ꝼm naturam. Naz ex boc tolleret̄ actio ⁊ passio elementoz̄ adinuicez: ⁊ per ꝓns mistio ⁊ mistū: ⁊ p ꝓns tēpamētū qđ est ꝓprietas misti. ⁊ respectu hui⁹ tēperamēti oia quecūqz sunt illa sunt lapsa in vna q̄litate actiua ⁊ alia passiua. Uñ ois res attributa cōplōni hz inde dñiuz vnius q̄litatis actiue que est in eo loco foze ⁊ alteri⁹ passiue que est in eo loco materie. vñ hō qui hz nāl̄r cōplonē magis eq̄lē labit̄ a tēperamēto ponderis in duabus q̄litatib⁹ puta in calido ⁊ hu. vñ oia cōplonata labunt̄ ab hoc tēperamēto in duab⁹ q̄litatib⁹. ¶ Tēperamētū aūt ad iustitiā est tēperamētū debituz alicui ꝼm exigentiā speciei vel indiuidui. verbi gra. hō ꝼm spēz hz vnā cōplonē sine qua forma humana esse nō pōt. Sil̄r hoies sclaui ⁊ indi habēt vnā cōplonē ꝓpriā sine qua talis hō esse nō pōt. ⁊ sil̄r intelligit̄ in ꝯplone partiū ipsius hois. cū isto tēpamento ad iustitiā stat lapsus a tēperamēto ponderis q est necessario in duab⁹ q̄litatib⁹: vt ad pns supponimus. Ab hoc tēpamēto iustitiali pōt eē lapsus in simplici qualitate ⁊ sil̄r in duab⁹ q̄litatib⁹. ⁊ ꝼm hoc qꝫ aliter ⁊ aliter lapsi sunt idigebūt alio ⁊ alio regimine vel ꝓseruatiuo vel reductiuo: deinde corpus in specie humana tēperatū indiget regimine pure cōseruatiuo ⁊ indiget pure similibus quantū est ex parte cōplonis naturalis. Quod aūt sit istud corpus tēperatū: ⁊ que sunt illa que sunt pure similia corpozi temperato scitur ex libris antiquozum medicozum. ⁊ hoc ad presens supponenduz est. Nolumus eniz oia in nobis occultare: ⁊ spāliter: qz hoc negocium est nō vt sciamus: sz vt sani in sanitate ꝓseruemur ⁊ ab egritudine preseruemur. ¶ Opz ergo scire qꝫ corpus tēpatū in specie humana dz vti his q̄ pure sil̄ia sunt vtuaiter corpozi tali eo mō quo pole est: vt bene scimus nihil est adeo sil̄e corpozi tēperato gn aliqualr nā eius ipsum

Sanitas qđ sit.

Quot modis dicat sanitas.

Non est pole duos hoies esse eiusdē cōplonis totalis.

Nouē diuersitates in ꝯplone totali.

Tempera mētuz pōderis.

Tempera mentū ad iustitiam.

Solū corpus tēpatū ꝓseruat̄ pure similia in ꝑ̄ture.

transmutet. Modus aũt regiminis spālis huius corporis iferi⁹ appebit: vbi nos ponemus regulas spāles regiminis sanitatis sumptas a rebus nālib⁹ ⁊ innālib⁹: ⁊ sumptas a diuersitate mẽbroꝝ. ¶ Ex dictis aũt satis pz q⁹ corpora que labunt notabilr lapsu nāli ab hoc tẽpamẽto nõ indigent eodẽ regimie ꝓseruatiuo. Calidiora enim calidioribꝰ indigent auxilys. vñ vr rõnabile q⁹ corpora cholerica cõseruent in sua caliditate p cholica virtualr: q̃ sunt calidiora virtualr his qbꝰ ꝓseruat cõplo corpis tẽpati: nec imaginor q⁹ illa qbꝰ dicimꝰ corpꝰ cholicũ ꝓseruari in sua cholericitate sint cholica simplr nec cholica respectu corpis tẽperati. Si.n. q̃ sunt cholica respectu corpis tẽpati administrarent cholerico nõ ꝓseruarent ipsum in sua cholericitate: sed distarẽt a sua nāli ꝓplone: ⁊ facerẽt labi in egritudinẽ. vbi gra. Si cholicus vteret vinis fortib⁹ allys ⁊ ꝓpere nõ cõseruaret respectu corpis cholerici sicut p ꝓseruatiua: q̃ postq̃ passa sunt a corpe cholico ꝓuertunt ad gradus caliditatis seu cholicitatis ipsius vel ꝓpe. vñ dicimus q⁹ corpa cholica q̃ ponunt lapsa a tẽpamẽto iustitiali cõseruabunt p aliqua q̃ postq̃ passa sunt a tali corpe nõ augent nec diminuũt suã cholericitatez: ⁊ hec sunt frigida in ꝑn⁹ respectu tpati ad iustitiã. ⁊ sic pz q⁹ regimẽ ꝓseruatiuũ taliũ corpoꝝ nõ est idẽ nec ex eisdẽ cũ regimie ꝓseruatiuo corpis tpati: ⁊ silr in alys. ¶ Si aũt loquamur de regimine ꝑseruatiuo seu reductiuo ꝑdictoꝝ corpoꝝ ad hoc magis hñt ꝓpositũ. qñ corpꝰ tpatũ nõ idiget reductione nec ꝑseruatione: sz corpa multũ lapsa puta cholica ⁊ flegmatica indigẽt. Si.n. ꝓseruare vellemꝰ talia corpa in suis lapsibus pluries caderẽt in egritudinẽ: q⁹ ex sua nã ꝓpria apta nata sunt labi in egritudinẽ. quapp dñr simplr egra ⁊ a generatione. Melꝰ est igit q⁹ reducant. ⁊ q⁹ corpa cholica lapsa in scõo gradu caliditatis ꝓseruabunt ꝑ frigida in ꝑ reducent ꝑ frigida in z°. Talis aũt reductio nõ erit extra terminos cõplonis cholerici: sed infra terminos latitudinis ciusdẽ. ⁊ sic dictũ est de lapsu cholico silr itelligatur in alys lapsibus tam simplicib⁹ q̃ cõpositis. Quid enim sit gradus ⁊ quot modi graduũ supponit ad presens.

Cõseruatio corporũ cholericorum.

Vir. cholericitate.

Regimen preseruatiuũ seu reductiuũ.

¶ De regimine sanitatis sumpto ex diuersitate sexus. ⁊ regionum. Cap̃. III.

SIcut diuerse cõplones nãles indigent diuerso regimine sic ẽt diuersi sexus sĩ dẽ diuersus sexus arguit diuersaz cõplonez. Masculi aũt sunt calidiores ⁊ sicciores in q̃titate maiores ⁊ longeuiores femellis in specie humana ⁊ fortiores ⁊ cõiter prudentiores. Quicqd sit in alys spẽb⁹: in qbus põt contingere femellas esse maiores: fortiores: ⁊ calidiores: sicut pz in aialib⁹ viuẽtib⁹ de rapina piscib⁹ ⁊ auib⁹ ⁊ alys de qbus ad presens nõ est sermo. Supponamus igit in his q̃ apparent ẽt dictis sapientuz. masculos calidiores ⁊ sicciores femellis in spẽ humana: ⁊ femellas frigidiores ⁊ humidiores ⁊ corpe minores masculis. Igit hõ tẽpatior calidior ⁊ siccior est muliere tẽpatissima ⁊ p quã indiget alio ⁊ alio regimine ꝓseruãte: ⁊ puto saluo meliori iudicio q⁹ mulier tẽpatissima in gñe mulierũ nõ idiget regimine reductiuo: sed ꝓseruatiuo sicut ⁊ masculus tẽpatissimus. Masculus enim tẽpatissimꝰ est tẽperatior in spẽ hũana q̃ mulier seu femella tẽpatissima. Ambo tñ sunt intra tẽpamẽtũ corpis sani simplr ⁊ bz illõ tẽpamẽtũ latitudinẽ que se extẽdit ad masculũ ⁊ femellã. Oz aũt masculi ceteris paribꝰ sint calidiores femellis supponim⁹ ad pñs ex dictis sapiẽtũ ⁊ signis manifestis. Sic igit pz q⁹ habito respectu ad cõplonũ diuersitatẽ diuersorũ sexuũ. diuersi sexus indigẽt alio ⁊ alio regimie ꝑseruatiuo vel ꝓseruatiuo. ¶ Hoc idẽ pz ex diuersitate cõpõnis ⁊ opationis. Nã alia est ꝓpositio in sexu femineo ⁊ masculino. vñ multa membra sunt in feminino sexu que nõ sunt in masculino. ⁊ alr ⁊ alr disposita. Nã in mulierib⁹ est matrix ⁊ colũ eius que nõ sunt in viris. In mulierib⁹ etiã alr situant testiculi q̃ in viris: q⁹ in viris sunt pendẽtes ⁊ nõ in mulierib⁹. Itẽ in mulieribus sunt mamille pp lactis generationẽ ⁊ in viris nõ sunt ꝓpter hũc finẽ sz pp decorẽ: ⁊ ad caliditatis cordis cõseruationẽ. vñ mamille mulierũ sunt maiores mamillis virorũ. Amplius in mulierib⁹ est impar regimen / pturitio / ⁊ mẽstruoꝝ fluxus q̃ nõ repiunt in viris. Itẽ in mulierib⁹ est ifantũ lactatio seu nutritio: ⁊ in regimine sexus feminei idigem⁹ regulis spālib⁹ diuersis: qbꝰ nõ idigem⁹ in regimie viroꝝ: vt sunt matrix in femina: ⁊ virga in viro: ⁊ mẽstrua sũt in femineo sexu ⁊ non in masculino: ⁊ sic de alys. ⁊ sic in regimie sexus feminini egemus regulis spālib⁹ diuersis qbꝰ nõ egem⁹ i regie masculi. Sicut idigem⁹ regie ꝓseruãte mr̃icẽ ⁊ collũ mr̃icis: ⁊ ꝑseruãte a fluxu ⁊ retẽtione mẽstruoꝝ imoderatis ⁊ regie ꝑseruãte ⁊ ꝓseruãte mamillas: ⁊ ꝑseruãte ab imoderata lactis gnõne ⁊ regie ꝑgnãtis pturiẽtis ⁊ lactãtis idigem⁹ q̃ꝝ nullo⁹ idigem⁹ in masculoꝝ regie. ⁊ de alys oib⁹ pp artis ꝓplemẽtũ bonũ eẽt fieri cap̃m singulare: ⁊ ꝺ isto forsan iferius apparebit: ⁊ erit cap̃m de regulis regimis appropriati sexui femineo vt differt a masculino. Sic igit pz diuersitas regimis sanitatis ex diuersitate sexus. ¶ Et sicut opz cõsiderare diuersitatẽ sexuũ in regie sanitatis: sic ẽt est vtile ꝓsiderare diuersitatẽ regionis. Hoies.n. diuersaꝝ regionũ sunt diuersaꝝ cõplonũ nãliũ ⁊ formaꝝ ⁊ figuraꝝ ⁊ colorũ vt pz in regionib⁹ exneis vt est scocia ⁊c. Et puto saluo saniori iudicio q⁹ lapsus diuersi q̃ sũt ꝑm diuersitatẽ regionũ nõ idigẽt regimine reductiuo: sz ꝓseruatiuo. Nã sz istos lapsus q̃ sũt ex pte regionis corpa non dñr egra nec egrotatiua simplr nec vt multũ nec vt nũc. vñ indiuidua diuersaꝝ regionũ solũ idigẽt regimie reductiuo sz lapsus appropriatos singulis idiuiduis vt labunt a medio latitudinis ꝓprie regionis. vñ sclauus tẽpatissimꝰ nõ idiget regimine reductiuo ad ꝓplonez climatis tẽpati. vñ sclauus tẽperatissimus melꝰ viuit ⁊ sanius in suo ꝓprio climate q̃ viueret in climate tẽperato. Sz sclaui q̃ sũt multũ lapsi a tẽperamẽto ꝓpry climatis indigẽt regimie reductiuo sic infra terminos latitudis ꝓplonis ꝓprie ⁊ nãlis indiuidui qõ reducit. vñ puto q⁹ in climatib⁹ sũt corpa sana vt multũ: corpꝰ tñ sanũ simplr vniꝰ regionis est sani⁹ ⁊ pfectius alio alteriꝰ regionis. vñ corpꝰ humanũ tẽpatũ climatis tẽperati dr̃ vere mediũ ⁊ eq̃le ad iustitiã in cõpõne ad corpora tẽpata alia ꝝ regionũ respectu huius dicunt lapsa: sz talis lapsus nõ erit faciẽs talia corpa eẽ egra q̃uis pacto.

Diuersitas regionum.

¶ De regimine sanitatis ex diuersitate etatuz ⁊ ꝑmo de regimine infantium. Cap̃. IIII.

CONsequens est dicere regulas generales regiminis sanitatis sũptas ex diuersitate etatũ. Supponam⁹ aũt hãc diuersitatẽ etatuz esse in hoie tẽpato libero ab occupationib⁹ q̃ sit potens obedire seu subyci regimini sanitatis. Quid aũt sit de corpib⁹ lapsis ⁊ occupatis ex dictis poterit appere: ⁊ q⁹ ꝑ⁹ etas est infantis ꝑ dicem⁹ regulas regimis sanitatis ifantis q̃ in fine eq̃litatis existit. ¶ Dicam⁹ q̃ q⁹ talis infans post ipsiꝰ parturitionẽ statim ponẽdus est in aq̃ tepida seu tẽpate caliditatis: ne eiꝰ corpꝰ alteret ab aeris frigiditate vel excessiua calitate: vt ẽt sordes sique a mre fuerint delate p aquã cali. deleant. ¶ Sz ẽt añ vmbilicus eius est alligandus nõ nimis lõgus ne sit maior q̃ deceat. ligatura aũt debet esse ex filo lane nõ nimis duro post abscisionez vmbilici superaspergat puluis sang. dra. vel aliqd sile vt puta ciminũ: sarcocolla ⁊c. Quãtitas icisiõis est q̃tuor digitoꝝ ⁊ lõ-

Ablutio.

Incisio vmbilici.

gationis vni⁹ digiti. Post casuz vmbilici mulieres gallica ne solū saliuā ponere ꝓsueuerūt. alie aūt docent ponere cinerē coclearū aut plumbi aut canabis adusti aut calcanei vituli. ¶ Cō sueuerūt aūt mulieres gallicane infantē nouissime natū ante oia ponere supra nudas paleas ⁊ cundē fricare paleis tēperata fricatiōe. ⁊ ego laudarē paleas nō esse frigidas: sed calidas tēperate. Sed mos aliaruz est in fantē recipe in gremio in panno lineo vel laneo tpate caliditatis. Nā tēperate recipiēdus est infans in loco siliozi mꝛicis quāto possibil⁹ est: qz ois subita mutatio nocet no cumēto magno. Et ideo nullo mō balneādi sunt in aq̄ frigida post parturitionē sicut qdā barbari ꝓsueuerūt. ¶ Dicunt aūt qdā antiquoꝝ q⁹ eoꝝ corpora post partū debent sinapiçari sale minutissime triturato ⁊ inde fasciari decenter. Nō dz cē ligatura nimis fortis nec nimis debilis. hec aūt sinapiçatio vtilis est ad mēbra eoꝝ roborāda ne sic ledant̄ ab extrinsecis occurrētib⁹ puta caloze frigoze: ⁊ similib⁹. Ex hoc etiā cutis efficit̄ densioꝛ ⁊ ipassibiliozꝛ. hūiditates ēt ⁊ ipuritates cutis supflue cōsumunt̄ in gb⁹ ifantes cōstat abūdare nō parū. sz qz sal dz ex sui nā mēbra infantiū mozdicare: loco salis ad p̄dictas intentiones vtunt̄ aliq̄ sapientū oleo fruct⁹ glandiū ex quo mēbra roborantur ⁊ humiditates aliqualr exiccant̄ nec ex eo mēbra mozdicant̄ ⁊ hoc eēt satis rōnabile infantibus valde calidis ⁊ valde raris: puta sanguineis vel cholericis: quoꝝ mēbra sunt valde rara ⁊ q̄plm passibilia. sed in infantib⁹ q̄ sunt in fine equalitatis secus est. Jn his eniz forsan est sal magis vtile ⁊ si essent flegmatici ifantes corū sal dz esse calidius ⁊ acutius ⁊ si essent melācholici calidi⁹ sed nō ficci⁹.

Receptio infantis.

Sinapizatio ⁊ fasciatio.

Diuersitas regionum.

Cōpressio vēt̄.

¶ Amplius coꝝ vesice sunt cōprimende vt facili⁹ vrinā emittant: etiā nares coꝝ purgent̄ cū digito minimo cuius vnguis nullam habeat eminētiam ⁊ oleo vncto. Mulieres eniz gallicane hñt regulā spālē in regimine infantiū: quā nolumus ꝓtermittere. Dicunt eniz pueros nouiter natos debere sinapiçari fasciari ⁊ specialr coꝝ partes muscu lose: deide fricari cute porcina tēperate a sperītis. Dicūt eniz in Ɔ ab coꝝ corpib⁹ resolui q̄sdaz malas supfluitates que in cute porcina sensibiliter apparent post fricationē.

Balneatio.

¶ Est aūt infans balneandus singulis diebus bis vt quidā dicūt stomacho pleno lacte ⁊ statim post lactationē: sz nō est verū: qz ante lactationē. Sicut. n. exercitiū dz antici pare cibū in potentib⁹ exercitari: sic balneū lactationez in nouiter natis q̄ alr non p̄t exercitari. vñ si stomachus sit plenus lacte digestio corrumpit̄ ꝓpter balneū ⁊ ei opiło nes in laterib⁹ generant̄. Silr ēt coꝝ diaphragma cōprimitur ⁊ tussis gīat̄: ⁊ q̄nqz vomitus: ⁊ sit balneū aque pure ⁊ munde cuius mot⁹ sit ad oziens ⁊ mozent̄ in balneo quousqz carnes coꝝ incipiant rubere ⁊ post balneū decenter sunt fasciandi: ⁊ fascia nō dz esse nimis stricta ne eoruz mēbra indebite figurent̄ nec nimis laxa: nec debent pānī ex q⁹ fasciant̄ esse frigidi ⁊ si forsan in coꝝ mēbris aliqō peccet cōplonis figure vel situs vel quātitas appeat: tunc post balneuz repari dz: vt si vna tibia breuioꝛ sit alia: illa extendi magis ⁊ sepius alia dz. post aūt infans lactandus est quousqz dormiat. q⁹ si forsan cū mamilla dormire non velit: creblandus est cū dulcibus cantilenis: ⁊ si oia ista nō iuuerint: portandus est binc ⁊ inde ⁊ sup oia nō sint vestes eius imūde ⁊c. ¶ Toties aūt sūt fasciādi die nāli quoties coꝝ vestes sunt sozdide. semp eniz post balneum lactādi sunt: ⁊ post fasciationē seu vestiū sozdidarū mutationez: ⁊ ꝑm q⁹ vnica lactatione plus aut min⁹ de lacte recipiūt sic tardius aut sepius lactādi sunt. Nā maioꝛ ps tpis nouiter natoꝝ occupanda est in lactatione balneatione ⁊ dormitione ⁊ vestiū sozdiū mutatione nec oīno nouiter nat⁹ alio cibo indiget a lacte qō sit eis loco cibi ⁊ potus. ¶ Lac aūt infantib⁹ ꝓueniēt⁹ est lac mꝛis ꝓprie. Nā nā sagax sagacitati cuius nō est finis ex vna porcōe sanguis mꝛis fetuz generat ⁊ nutrit in vtero mꝛis ⁊ ex alia porcōe lac gīat in mamillis qō qdē cū sit gīatū ex sanguie maxie illi sanguini q̄ fuit mā gnōnis ⁊ nutritionis ⁊ infantis est cidē optimū nutrimētū: qō est verū: dū tū mater sit sana ⁊ sit debiti regiminis ꝑm q⁹ regit actu nutritionis seu nutricis.

Lac mꝛis optimū.

Mutrices electio.

¶ Oz si forsan mater ꝓpriū genitū nutrire nō possit tūc eligēda est nutrix sana bone cōplonis ⁊ bonoꝝ mozū etatis perfecte cui⁹ color declinat ad nigruz ⁊ vene sint late ⁊ collum longū ⁊ pectus amplū ⁊ mamille nō carnose magne non laxe venarū multarū cuius lac nō sit nimis subtile ⁊ serosum: nec nimis grossuz nec caseatū colozis albi boni odoris ⁊ saporis: cuius etiā lac nō sit nimis ptui ꝓpinquū nec nimis lōgū: ⁊ cuius ptus fuerit nālis ⁊ masculus ⁊ sit vni⁹ mēsis cū dimidio vel duoꝝ: ⁊ si possit ineniri nutrix filis cōplonis ⁊ regiminis mꝛis infantis etiā cuius partus fuerit nālis ⁊ masculus nō foret malū: imo valde bonuz. Qō aūt sit bonū regimen nutricis ex quo eiusdē latus seruaī ⁊ corrigit̄ aut augeī iferi⁹ apparebit: vbi q̄dā regula regimini sanitatis appropriate sexui femineo vt differt a masculino ponet̄. Nec laudarē q⁹ in p̄mis dieb⁹ partus lactaret mꝛez: qz mater multuz alterata est a partu: ⁊ qz lac diu remansit in mamillis ⁊ forsan pōt esse corruptū sicut eēt ex ꝓprio colore ⁊ suba videre. vñ mulieres gallicane faciūt lac sugere per aliquā mulierē vilē. ¶ Nō est aūt suuz cunabulū mouendū ad somni ꝓuocationē motu violēto: ne eius lac in stōcho cōcutiaī ⁊ digō corrūpaī: sz motu suaui: ⁊ si sine motu cū mamilla meli⁹ erit. ¶ Moderat⁹ quoq; fletus añ lactationē cōuenit: ⁊ spāl̄r ad partū spiritualiuz dilatationē: ⁊ ad humiditatē capitis aliqualē euacuationē ⁊ ad caloris innati reuocationē ⁊ ꝓfortationē. ¶ Lac aūt in die nāli est ab eis ter aut quater sugendū. qō si forsitan in coꝝ stōchis corrūpaī ex multa ⁊ imoderata suggestione ex qua cōtingit inflatio ⁊ extēsio ⁊ ventositatū multitudo ⁊ vrine albedo loco ⁊ tēpore famelici sunt p̄mittēdi ⁊ dormiant longū somnū ⁊ securius est vt paruz sugant ⁊ sepe. assimilant̄ enim corporib⁹ qualescētiū q̄ ita sūt cibādi vt inferi⁹ apparebit. ¶ Bonū est ēt q⁹ añ lactationē parum mellis dispumati cū aliquantulo vini lymphati albi eisdez ꝓpinet pp stōchi ablutionē ⁊ cō fortationē ne etiaz lac in stōchis coꝝ corrūpaī. Opz ēt q⁹ añ lactationē ⁊ specialiter in p̄ncipio aliqd lactis in ore mulgeatur vt villus mery coꝝ in attractione laboret ⁊ ex conamine suggestionis gulle coꝝ cū mery ⁊ reliqs instris lesionē nō incurrāt. Et istud regimen sit infantis quousqz dentes anteriozes emittant.

Mot⁹ cunabuli ad somnum.

Fletus añ lactationē

Si corrūpt lac in stōchum.

Prohibens corruptionez lactis.

Mulgendū est lac in ore.

¶ Post q̄z aūt duales dentes anteriozes incepe runt appere alius cibus a lacte nutricis interdū est ꝓpinā dū ⁊ sint cibi siles sube lactis ⁊ in vtute parū lacte grossiores ⁊ paucā: aut nullā indigeāt masticationē cuius sunt cibaria laudabilia matris ab eadem ꝓus masticata ⁊ panis dissolutus in aqua mellis: aut aqua carniū laudabiliū aut cibus ex farina frumēti ⁊ lacte aīalis sicut mulieres gallicane facere ꝓsueuerūt: aut panis dissolut⁹ in vino aq̄tico. Interdū aūt pōt tribui aq̄ pura: aut brodiuz vnū ex alys diuersis hozis ꝓpinādo digōne p̄cedētis cibi facta. hoc ēt tpe p̄t indui ⁊ portari binc ⁊ inde ⁊ min⁹ q̄z ꝓmitus balneari. ¶ Cū aūt ceperint ꝑ seipsos ambulare nutrix dz eē solicita ne ifans diuersis ⁊ inordinatis motib⁹ moueat ne forsan ipsius mēbra torqueant̄: nec est cogēdus sedere vel ambulare añq̄z sibi desideriuz nāl̄r aduenīat. Locus in q̄ sedēt nō dz esse durus aspus neq; pungitiuus: ⁊ caueatur ne ab alto cadat loco. ¶ Cuz aūt dentes canini apparere inceperint ab omni re dura ad masticanduz abstineat ne mā dentiū minuaī aut resoluaī. in hoc tpe bonū erit frica-

Regimen Post dentiū ozum

Cum incipiunt ambulare.

Ablutio.

Fasciandi sūt multotiens i die

Jncisio vmbilici.

Lac mꝛis melius.

re gingiuas ex assungia galline aut butyro recenti:aut cerebro leporis vt facilior fiat exitus dentiū.Et qz in tpe ozi ginis dentiū cōsueuerunt digitum masticare colla rubere ꝯplm laudo vt hoc tpe inungaf caput ⁊ collū cuz oleo rosato cōqualfato cuz aqua calida.⁊ frustū radicis ireos in eozuz manibus ponaf que nondū sit sicca perfecte vt eaz masticent loco digiti ⁊c.Nam ex talis radicis masticatione ꝓhibent infantiū gingiue ab vlceribus ⁊ dolore:seruādo ēt qz eius gingiue fricent ex melle dispumato cum aliquātulo salis radix liquiritie quotidie masticeſ. ¶Ultio cum predicti dentes canini perfecte creuerint ⁊ quāto magis appropinquāt ad tps in quo sunt totalr a matre sequestrandi tāto assuescere debēt capere grossos cibos. ¶Tēpus aūt sequestrationis est qñ oēs dentes creuerunt ⁊ oēs cibos masticare possunt:⁊ hoc tps est duoꝝ annozū cōmuniter.dicunt aūt qz masculus tardius est sequestrādus femella ceteris paribus.Qz si forsan infans nimio fletu laborauerit ꝓpter eius a mamilla sequestrationē:tunc mamille sunt vngende sinapi aut succo absinthy aut assungia quadā vt inde infans abhozreat mamillarū suctionem.

¶Postqz igit natus totalr est a matre sequestratus tota solicitudo ꝓmo dz esse in mozes eius meliozando.in hoc enī duplex existit vtilitas.ꝓma quidē vt crescat bonis in moribus:cuius artē nō hz medicus:sed moralis phs.scōa vtilitas est attinēs corpori.Nam ex malitia moꝝ ⁊ passionū pōt in corpore generari cōplexionis malitia.vñ sicut mali mozes sequunt malitiā cōplexionis sic ex malitia moꝝ cōplexionis malitia generari pōt.vnde si timor ⁊ pusillanimitas tps habeant melācholicū perficiunt. Non igitur sunt permittendi tristari:nec irasci nec flere nec nimium gaudere:sed ipsoꝝ mediū tenēant:⁊ si per cōstellationem ad aliqd vitiū inclinent corrigant suo ꝓtrario. ¶Post somnū balneet quousqz carnes rubere incipiant deinde ludere permittant per vnā hozā deinde cibandus est cibis laudabilibus deinde permittendus est ludere diutius:deinde balneandus:deinde cibandus.verus est qz his tēporibus post eozū sequestrationē sunt cōtenti exercitio:paruz aut nihil curantes de balneis.¶Sed qz eozū mēbra añ septimū annū adhuc sūt debilia multū ⁊ ad motū inepta: rationabile est qz interdū balneent ad membrozū cōfortationē ⁊ ad superfluitatū tertie digestionis expulsionez:⁊ vt mēbra ꝓparent ad augumentū. Nō igit debent esse balnea mista sulpbure sz simplicia. ¶Hoc etatis tēpore vinū purū est eis negandū.nociuū enīz est:quia adderent ignez igni ⁊ habēt neruos debiles ⁊ cerebrū:quoꝝ vinuz est maxie lesiuū.Uinū aūt albū lymphatū valde pōt eis ꝓpinari loco potus ⁊ quanto sunt calidiozis cōplexionis minus vtant vino ⁊ quāto frigidiozis plus.Aqua aūt que est eozū potus sit aqua pura.¶Hoc igit sit pueri regimē quousqz tradaf magistro qō est tēpus sex annozū. Jn hoc enim tēpore tradaf magistro:qui euz doceat in moribus ⁊ scia ⁊ in hoc gradatim est ordinandus:nec est cogēdus in scholis cōtinue morari:⁊ cū ad hāc puenerit etatē minus est solito balneādus:qz mēbra sunt solito fortioza.nō sunt tū apta fortib⁹ exercitys.Ante nonū ānū ⁊ finē adolescentie ⁊ secūdā septimanariā annozū nō cōpetit eis vinū nisi aquatū:sed min⁹ aquatū ꝯ añ:sed interdū hoc tpe nō est malū ministrare aliqd purū boni vini ꝓp ꝓseruationez a gnōne vermiū.¶Hoc igit sit pueri regimen vsqz ad annuz.14.Parum refert regimen deinceps corpori debitū scilz tēperato libero a regimine predicto postqz pñt fortioribus exercitys vti ⁊ grossiozib⁹ cibis ⁊ vinis minus aquaticis ⁊ pauciozib⁹ balneis ⁊ indigent breuiozibus somnis. nō indigent exercitys fortissimis:nec talia exercitia sustinere pñt sine notabili lesione:cuiusmodi sunt exercitia luctantiū athletarū cursozū ⁊c.Nā eoꝝ mēbra nō sunt sufficienter apta ad tales motus ꝓpter coꝝ iperfectionē.Sūt enīz adhuc in via ad augumētādū:⁊ sicut dictū est de exercitys intelligat de cibis.nō enīz pñt digerere cōuenienter cibaria fortissima ad digerēdū dura:quēadmoduz ⁊ illi q sunt in terminū adolescētie.Silr actus venereoꝝ nō sūt eis ita cōuenientes sicut bis q terminū adolescētie iaz sūt cōsecuti.imo ex coitu imoderato cōsequunt maxima lesionē.ex hoc enīz corpus ipedit ab augumēto:nec etiā semē est vtile gnōni anteq̄ mēbra ad perfectionez deuenerint augumenti:sicut ꝑz in terre nascentib⁹:quoꝝ semen est imperfectū anteq̄ planta ad perfectū deuenerit augumentū qō cōuenienter supponit circa mediuz quarte septimane annoꝝ ⁊ est annus.z.tunc est etas pfectissima ⁊ sanitas ⁊ durat vsqz ad.33.annū.⁊ vocaf etas pulchritudis ⁊ fortitudinis.In hac enīz etate indigem⁹ fortiozib⁹ exercitys.⁊ silr hec etas indiget minus balneis q̄ ꝓcedēs. Balneum aūt aque frigide huic soli etati est ꝓueniens vt mēbra reddant fortioza ⁊ robustioza ad motū fortē:nec calor innat⁹ ex dicto balneo debilitaf.sed magis cōfortabit nec dz eē tale balneū intense frigiditatis nec in tpe ⁊ hozā frigidis: sed calidis.Cibus ēt in hac etate dz esse grossior ⁊ maiozis quātitatis ⁊ minozis numeri:⁊ que sunt eis ꝓgrua cibaria iferius apparebit.Potus coꝝ est vinuz albū subtile min⁹ aquatū q̄ in priori etate ꝓpter vrine ꝓuocationē cholerā mundificātē:⁊ ꝓpter sudoris ꝓuocationē ⁊ mēbroꝝ humectationē.Nec debēt eoꝝ vina esse multū ca.nec acuta ne forte ex eis caderent in febrē aut epatis supcalefactiones aut humoꝝ adustionē.⁊ eadē rōne debent cuitare oia excessiue cala ⁊ sicca sicut piper ⁊ allia:⁊ silia.hec etas indiget breuissimo somno respectu aliaꝝ etatū ꝓpter digestionis fortitudinē ⁊ robur mēbroꝝ que sunt instra vtutū aialiū sensitiuaꝝ ⁊ motiuaꝝ.Somnus enim ordinat⁹ est ad cōseruationē virtutū ⁊ ꝓfortationē nāliū ⁊ getē aialiū. Quo ad aie accidētia sūme vitanda est ira ⁊ tristitia q̄ sanguinē supercalefaciunt aut adurunt.hec enīz etas actibus venereis est aptior ⁊ cōuenientior ꝓp mēbroꝝ pfectionē ⁊ caloris ⁊ spūuz fortitudinē ⁊ semis multitudinē ⁊ digōnē.Regule aūt specialiozes regiminis sanitatis q̄ magis ex diuersitate rerū nō nāliū sumuntur:inferi⁹ apparebūt. hanc aūt etatē sequit cōsistētia:cuius regimē parū differt a predicto iminente.hanc aūt cōsistentiā sequit senectus cuius volumus ponere regimen spāle.

Añ septimū annuz nō dz dari vinū purū

Post sextū ānū tradēdi sunt magro.

Post annum.14.

Mñ sint sequestrandi a mamilla

Regimen post sequestrationē a mamilla.

Cōsistētia.

¶De regimine senum. Cap.V.

SCiendum est qz tota intentio in regimine senuz est administrare qō calefaciat ⁊ humectet ex nutrientibus ⁊ balneis/potib⁹/longo somno/⁊ qete. ¶Et qa in stomachis senū ꝓsueuit flegma multiplicari ꝓpter digestiuā debilē:illud euacuare ꝓcurabim⁹ per viā intestinoꝝ.ꝓmo digerēdo cū decoctiōe byssopi ⁊ oxymelle diurectico.Euacuatio pōt fieri cū hierapigra vel cū decoc.volubilis vel polypody ⁊ anisi in qua infundaf semen chartami ⁊ turbith ⁊.ʒiʒ.Pillule ēt facte ex se.chartami ficubus ⁊ terbentina sunt senib⁹ cōuenientes:erit aūtē quātitas duarū auellanarū vel circa.¶Dicamus ergo qz nutrientia senū debēt esse facilis digōnis ⁊ boni nutrimēti ⁊ minozis quātitatis ⁊ rariozis māe q̄ in ꝓcedētib⁹ etatibus.a corporib⁹ enīz senū nō multa fit resolo ꝓpter caloris debilitatē ⁊ mēbroꝝ duritiē.⁊ sic nō indigent multo cibo:nec sepe:sed pauco respectu aliarum etatum ⁊ raro propter digestiue debilitatez.debent igitur ministrari eis nutrientia in pauca quantitate que possunt corpus senis sufficienter nutrire. Et si tarde digerunt non indigent sepissima refectione:imo eis sufficit comedere semel in die

Nutriēcia.

A.25. ad.33. Etas pulchritudis. ⁊ fortitudinis.

nāli.senes eniz facilr ferunt ieiuniū. Non igit̄ sepissima: neqz multa indigent comestione.qō est verū de senibus a senectute dictis:z non a senio siue decrepito:qz senes a senio g sunt velut lucerna extinctioni parata indigēt sepissima z paucissima refectione.A multo eniz cibo semel sumpto suffocaret̄ eoꝝ calor sicut parū ignis a multis lignis. Et si sepe nutrimētū nō administret̄ eis deficiet calidū naturale sil cū humido radicali:sicut pz in lucerna extinctioni parata ꝓpter humidi oleaginei cōsūptionez lychny illuminati paucitatē.Bonū igit̄ puto tales dietari ter in die nāli sic.q inter p̄mā z scōaz comestionem interueniat sex horarū spatiū.z inter scōam z tertiā supueniat horaꝝ spatiū octo.z inter vltimā refectiuā p̄me diei z vltimā sequētis diei interueniant decē hore vel.12.z sic tertia comestio erit minor scōa.z scōa erit aliqñtūlū maior q̄ p̄ma.Prima igit̄ comestio erit circa scōaz horā z tertia circa decimā ꝛc.

Que vitare debent.

¶Debēt aūt vitare oia cibaria flegmatis aut melie generatiua z venaꝝ opilatiua:cuiusmodi sunt grossa viscosa salita z digōni inobediētia.vbi gra.leguminū z pisciū salitoruz z nō salitoꝝ z spālr bestialiū marinoꝝ genera z carētiū squamis z spinis z auiū in aquis degentiū z cibariorū ex pasta açima:qb⁹ maxie italici vti ꝙsueuerunt z genera fructuū crudoꝝ frigidoꝝ:puta pyroꝝ:pomoꝝ:coctanoꝝ: mespiloꝝ:z sil'iuz portulacarū.cōuenientioza sunt elixata q̄ frixa:z assata q̄ pastilata.Salse ex vino magis conueniunt q̄ ex aceto z vino.Acetū eniz est senib⁹ incōuenientissimū meo iudicio.rōne eniz frigiditatis z siccitatis senectutē accelerat z ꝛfirmat.

Que cōueniant.

¶Sint aūt gīa speciꝝ.çiç.z cinamomū sunt ꝓueniētia senib⁹ z generalr oēs spēs participantes cal.z hu.vel minori siccitate.Mel senib⁹ est multū ꝓueniēs:dz esse eniz albū.sed melius est q declinet ad colorem aureū nisi in aligb⁹ casibus grandinosuz z duruz vt in montepessulano.Carnes castratoꝝ iuuenū z gallorū testiculi ova recentia sunt cibaria senibus ꝓuenientia.z similr perdicū:alaudarū:fasianoꝝ:z sil'iuz.Inter pisces marinos ꝓueniētiores sunt rogetus gornatus:plaicia:z siles. z melius est vt decoquant̄ cū vino feniculo anetho z sale. Lac aūt senib⁹ ꝓuenit ghusdā:eo q cito nutrit corpus humectat.ghusdā aūt nō ꝓuenit eo q opilationē generat.vñ ghusdā ex lacte sub dextro hypocūdrio dolor z extensio cōtingit ꝓpter venaꝝ strictūrā z talibus lac nō conuenit. lac aūt sit capzinū aut asininū z forsan vaccinū cū pauco sale:aut melle aut çuccharo.Caseus est senib⁹ inutilis nisi sit bñ butyrosus z nō salsus nec nimis recens.butyrū cōpetit senibus z eos humectat z calefacit z pectoralia lenit. Olera senibus ꝓueniētia sunt sicla: feniculū:petrosilīū:borago:z bugio.saluia:mentha.hyssopus:z siles ad calidita tē declinātes z humiditatez.Polypodiū etiā cuz apio conuenit eis ad leniendū ipsoꝝ naturas si cū carnibus laudabilibus decoquant̄.z sil'r intelligaꝝ de volubili cuius flos est albus ad modum campane:z sil'r mercurialis.Et oleum eis magis cōueniēs est olivarū nucū z amygd.dulciū z sisaminū.Fructus eoꝝ sint ficus z spālr sicce passule amygdal'.pinee fistici z dactyli.Ficubus gdē in p̄ncipio comestionis:z alys in fine vtenduz est.

Balneū.

¶Circa ꝓdita est diacalamentum eis cōueniens z spālr ad aperiendū opilationes laterū quas sepe senes incurrere solent.

Exercitiū.

¶Clystere ex oleo simplici dulci eis qñqz conuenit z caueant ab acuto clysteri ne intestina coꝝ desiccent̄.debēt aūt senes solicitari de vētris lenitate z nō de flebothomia.z loquor de senibus a senio cuius initiū ponit̄.7z.anno vel circa ghusdaz citius:ghusdā tardius.

Vinum.

¶Uinū nouū albū aq̄ticū gallicū nō est senibus cōueniēs:nisi forsan post balneū si eodē in ordinate sitire cōtigerit.vinū eniz senū dz esse rubeū subtile odoriferū z antiquū.tale eniz vinū sufficiēter calefacit z nutrit z melancholiā cōpescit.vrinā ꝓuocat z iuncturas humectat:spūm z calorē innatū reparat ghus oibus senes indigēt.

Potagia.

¶Acruminū eniz generib⁹ vti possunt si eisdem vti cōsueuerunt:puta allys z cepis z spālr ꝓp opilones venarū apiendū:ad qō valz ēt diacalamentū z diatriūpiperon.vñ tyriaca senibus multū cōpetit ad aperiendū ipsoruz opilones:z ēt athanasie cōfectio.¶Potagia cōueniētia senib⁹ sunt gruellū de auena z ordeo cū aq̄ carniū laudabiliū.sil'r rape seu napones cū aqua carniū laudabiliuz z feniculo sunt senib⁹ cōueniētes.Sil'r porrecta ex borragine:bleta:feniculo:petro.z nasturcio.Potus hydromellis cōuenit eis ad opilones aperiendū.z si opilones sint i vysvrine decoquat̄ cū hydromelle petro.z spālr maced.apiū feniculū z sil'ia.Et si opilo sit in ptib⁹ spūalib⁹ addaꝝ hydromelli hyssopus capill'.vene.cassialig.z sil'ia.

Fricatio.

¶Fricatio cōuenit senib⁹ tēpata q̄ntitate z q̄litate.debilia mēbra z dolētia senū frictione nō indigēt.dz aūt fieri fricatio cū manib⁹ asperis z grossis pānis vicibus interpositis.Non eniz dz esse tanta senū fricatio q mēbroꝝ sequaꝝ desiccatio z caloris innati resolo:sicut in exercitys supfluis cōtingit.nec ēt esse ita parua q nulla sequaꝝ resolo:cū fricatio ordinet̄ ad supfluitatū tertie digōnis mēbroꝝ resolonē:z mēbroꝝ cōfortationē:z porozū apertionē z caloris attractionē.Tēpus cessandi a frictione est cū mēbra senū quesunt nālr debilia rubere z calere incipiunt z aliqualr dolere:nec est malū circa finē fricatiōis manus inungere oleo amygd.aut oliuaꝝ vt siccitas aliqualr senū tēperet̄.z calid. nāle in eisdē mēbris melius cōseruet̄.Fricent̄ igit̄ qualz die nō solū frictione ꝓparante ad exercitiū:sed supplēre vicem exercity.¶Et balneent̄ q̄ter in mēse in aqua dulci appositionis camomille vtriusqz sticad.z bismalue.bismalua eni mēbroꝝ siccitatē tēperat z sticad.z camo.valēt ad mēbroꝝ ꝓfortationē z lassitudinē remouendū:z circa finez balnei fricent̄.vt si que sordes sint mouean̄t z vltio fricent̄ manibus vnctis oleo cōmuni aut amygd.dul.aut sisamino:vt post balneū mēbra remaneant humidiora:z fiat mora in balneo tādiu quādiu delectatio erit:z asperitas seu rugatio pulparū digitoꝝ incipere appebit. Senes aūt q mēbra habēt fortiora ad exercitiū bñ apta non balneo neqz frictione adeo sepe assuescere. Balneuz enim z fricatio pro magna pte vtilitatis ordinant̄ ad expulsionē superfluitatū tertie digōnis:z ad emundationē mēbroruz interioꝝ ad que oia exercitiū ordinatum debito mō plus valet.¶Mēbra aūt debilia in senibus exercitari nō debent:ne amplioꝝ incurrāt debilitatē. Secus est in adolescentibus:in qbus mēbra debilia naturalr exercitant̄ amplius vt fortiora z maiora fiant:z hoc ꝓuenit ex eo q adolescentiū virtutes cōualescunt:z senū corpora sunt decidētia.vñ nulla spes est de mēbroꝝ debilitū fortitudie p exercitiū.Et p oppositū mēbra senuz siccioza z exercitio apta debēt amplius exercitari nō gdē ad vtutis nec mēbroruz augumētū:sed ad residue vite reseruationez.vñ si mēbra superiora sint debilia z inferiora fortia exercitent̄ inferiora magis.Nō eniz viribus corporalibus:quibus prior indiget etas:res magne gerunt̄.sed cōsilio auctoritate z sniq̄ue in senibus augeri consueuerunt.

¶De regulis sanitatis reguminis malarum complexionū naturalium in hominibus. Cap.VI.

Uoniam in p̄cedēti cap'lo posui regulas regimis sanitatis corpis tpati seu sani a gnōne:a q̄ nō parū differūt corpora egra a gnōne q̄ respectu corpis tpati sūt malarū cōplonū. Nolum⁹ in B cap'lo ponere regulas regimis sanitatis malarū cōplonū accūtaliū.B.n. pertinet ad regimen curatiuū:sed malarū cōplexionū nā-

De regimine cõplonis sanguinee,

lũ. Sunt eniz quidã qui a gnõnis ꝑncipio sunt calidiores ꝙ regrit corꝑ humanũ ꝓplonis tẽperate: ⁊ alq ꝙ sunt frigidiores. ⁊ sil'r intelligat in alys qualitatib⁹: taz simplicibus ꝙ cõpositis: quarũ cõplexionũ regimen nõ parũ differt a regimine cõplonis tẽpate: siue earũdẽ regimẽ sit cõseruatiuũ siue curatiuũ. Nec est intẽtio nostra log de paꝛ lapsis: qꝛ taliũ corpoꝛ regimen sufficienter haberi põt ex bis que dicta sunt de regimine tẽpate cõplonis: ⁊ in bis q̃ dicẽ in multũ lapsis in isto pñti caplo. ¶ Intendimus igit hic de corꝑozib⁹ multũ lapsis in toto pñti caplo: cuiꝰ sunt sanguinei: cholerici: flegmatici: ⁊ melancholici. ꝓzio dicemus de cõplonis sanguinee regimine que est minus mala ⁊ minus distãs a tẽpata: imo qdã dixerũt hãc cõplexionẽ esse tẽpataz. Tẽpatã ẽt cõplonẽ posuerunt ca. ⁊ bu. scilz sanguineã: qõ vtiqz verũ est respectu tẽpamẽti ponderis. vnde hõ tẽperatissimus põt labi in calido ⁊ bu. a ponderis tẽpamẽto. ⁊ sic itellexerũt qdã antiquoꝝ tẽperatã in specie humana: ⁊ in tota nã entis esse calidã ⁊ humidam. Sed cõplexio calida ⁊ humida respectu tẽperamenti ad iustitiã puta respectu bois tẽperati nõ est tẽperata: sed lapsa: ⁊ hꝰ cõplexio nãlis est sanguinea: imo habẽtes hanc cõplexionẽ sunt parati cachochimys egritudinib⁹ ⁊ nãl'r oibus egritudinibus. quaꝝ cã est putrefactio ⁊ humozum plenitudo: ⁊ sil'r opilatio ⁊ spãl'r sanguinis multitudo. In tali eniz cõplone cõsueuit multiplicari sanguis ꝓpter qõ sepe indigere cõsueuerũt flõᵃ ⁊ ventosa ꝓpter sanguinis euacuationẽ: ⁊ spãl'r cũ regimen habentiũ hanc cõplonez in religs nõ est equale. Talis eniz flebothomia fienda est etate virtute tẽpoze ⁊ arte ⁊ ceteris partibus cõuenientib⁹ ⁊ tẽpoze veris in ꝓncipio vbi dubitamus de egritudinib⁹ ex sanguinis multitudine: vtpl'm ꝙtingentibus. boc. n. tps assimilat morbo de repletione. In fine qdã cũ dubitam⁹ de egritudinibus ex sanguinis acuitate: vtpl'm cõtingentibus: quare ex hoc ꝓcludit in ꝑn⁹ veris flõᵃᵐ fieri maiorẽ ⁊ in fine minozem. De venis aũt flõmãdis ⁊ mõ flõmãdi ⁊ sanguinis qualitate ⁊ quãtitate ⁊ sufficienti cognitione circa alios ꝙsiles fiet in fine huius operis ꝑ dei gratiã vnuz caplm. ¶ Nõ aũt solũ indiget hic flõmia: sed etiaz pharmacia: nõ qdem ad sanguinis euacuationẽ: sed eius mũdificationẽ: ⁊ vẽtris solone. Medicine aũt ad hoc cõuenientes leues ⁊ benedicte sunt vt agaricus que est medicina facilis: etiaz turbith ⁊ chartamus: sicut testatur mirabilis Auerrois. ꝓnunt aũt magistri salernitani expti multas medicinas san. mũdificatiuas: puta cassiafi. pruna: thamarinõ. viol. serum caprinum: borag. mirabol. cerasa: epatica: diantbos. ceterach: ⁊ multa silia que i tabulis salernitanis facile est videre. oẽs aũt medicine sanguinẽ purgãtes: aut sunt euacuãtes melãcholiã generatã ex fece sanguis iperfecte digõnis: aut melãcholiã generatã ex sanguie grossiori per viã ebullitionis. seu cholerã ex eadẽ pte subtiliori ꝑ viã ebullitionis giãtã. cũ eniz san. ebullit qõ subtilius est cõuertit in cholerã: ⁊ est cholera innãlis que oi aduentu a corꝑe est expellẽda. qõ aũt grossius est in sanguine ad melancholiã inãlẽ cõuertit. ⁊ simil'r cũ sanguis nõ põt perfecte digeri generat qõdã flegma inaturale: qõ nõ est aptuz corꝑus nutrire. vñ medicie euacuãtes bu. ꝑdictos sanguinis mũdificatiue ab auctozib⁹ dicunt. Nõ eniz debemus vti medicina purgante sanguinẽ in sua puritate. vñ si san. nõ peccet in quali: sed solũ in quanto: nulla pharmacia est exhibẽda. cuz eniz sang. ebullit qõ subtilius est cõuertitur in choleraz: ⁊ est cholera innaturalis que a corꝑe est expellenda oi euentu. Qõ aũt grossius est in sanguine in melancholiaz innãlẽ ꝙuertit. ⁊ sil'r cũ sang. imperfecte digeri tur giãt flegma qõdã innãle qõ nõ est aptũ corꝑus nutrire. vñ oino inartificiale est medicinã sang. purgatiuã exhibere: sed solũ mũdificatiuã: vt sũt cassiafi. mirabol. ⁊c. Nõ aũt sic est de alys humozib⁹ a sanguine: qꝛ ipsi manentes in sua puritate quo ad subaz ⁊ qualitatẽ peccantes in qualitate debent per pharmaciã euacuari eisdẽ apꝛopriatã.

Ex sanguine melita innãlis. Cholera innãlis. Flegma innãle,

Ar. ꝙtitate Medicie sanguinis mũdificatiue differt ab eũntibus hũores.

¶ Ex bis ergo apparet in quo differũt medicine san. mũdificatiue a medicinis eũantib⁹ alioꝝ hu. Nam medicine euacuatiue alio hu. a sanguine aspiciũt hũozes alios vt distinctos a sanguine in quãtitate peccãtes q̃litate vel suba. Sed medicine mũdificatiue sang. respiciunt humozes eos dez vt deficiẽtes a sanguinis pfectione: vel ꝓpter diminutionẽ calozis: vt in flegmate vel excessiuz eiusdẽ calozis: vt in cholera ⁊ melancholia. Nõ est ẽt incõueniẽs ꝙ aliqua melie spẽs a sanguine genereꝰ frigido. Cuius melie medicina euacuatiua vocabiꝰ sanguinis mũdificatiua vt mirabol. indi ⁊ fumittere. ⁊ sunt medicine bñdicte. sed aliozum humoꝝ a sang. medicine euacuatiue sunt fortes ⁊ magis periculose: qꝛ tales hu. sunt a sang. magis distantes ⁊ minꝰ nãe obedientes. Igiꝰ redeuntes dicamus ꝙ ista cõplo magis indiget medicina sang. mũdificatiua. ⁊ ad ꝓpositũ: ga hec ꝓplo cõsueuit multiplicare supfluitates ⁊ spãl'r tertie digõnis.

Exercitiũ.

¶ Indigent sanguinei exercitio veloci forti ad ꝓdictaꝝ superfluitatũ cõsumptionẽ: ex quibus põt opilo: ⁊ per ꝓns putrefactio in corꝑoze giãri. Regulas aũt exercity obseruandas infra docebim⁹ caplo singulari. ⁊ ꝑ eandez rõnẽ indigent fricatione multa ⁊ forti ⁊ balneo ieiuno stomacho bis vel ter in septimana ⁊ ad minꝰ semel. ⁊ opz stomachũ taliũ intueri. nã si eius cõplo ad malã cõuerteret cõplonẽ cõuerteret hũozes totiꝰ corꝑis ẽt ad malitiã, erroꝛ aũt notabilis factus in ꝓma digõne nõ corrigitur in alys. est igit talis cõplo intuenda ne erroꝛ notabilis fact⁹ in ꝓma digõne trãsiret per alias digõnes.

Resistẽtia putrefactioni.

¶ Et qꝛ hec cõplexio est parata putrefactioni humoꝝ. bonũ est ꝙ vtaꝰ bis q̃ putrefactioni resistũt vt frigida ⁊ sicca nõ vtẽdo vnctuosis pinguib⁹ dul. nec passibilib⁹ in suba nec pticipatibus humiditate actuali extranea. nec vapozosa: cuiusmodi sunt fructus vapozosi ⁊ spãl'r virides ⁊ veteres: puta ficus vue amygõ. ⁊ silia vapozosa. ⁊ sil'r lacticinia ⁊ spãl'r recẽtia ⁊ vina dulcia. ⁊ carnes ca. ⁊ bu. ⁊ vnctuose: vt carnes mutonis ⁊ porcine: ⁊ sic de alys. ⁊ plus talib⁹ interdũ ꝓpetit irasci ⁊ minꝰ gaudere. sil'r conuenit tristari plus q̃ alys ꝓplonib⁹ sine lesione.

Ieiunium

¶ Talis ergo minꝰ lediꝰ a ieiunio. vñ forte sufficit cõcedere eis in trib⁹ dieb⁹ q̃ter. ⁊ hec ꝓplo minꝰ iter ceteras cõplones ledit a coitu: ⁊ a vigilia: ⁊ plus grauat a somno imoderato. hec ꝓplo ꝙsueuit rheumatib⁹ abundare. vñ satis bonũ est mãm rheumatis interdũ per sternutationẽ: ⁊ interdũ per gargarisma ad hoc cõueniẽs euacuare ꝑcedẽtib⁹ vtib⁹ purgationib⁹. vñ mastix: staphisagria apꝛopriata sunt in rheumatis capitis mũdificatione gargariçando: aut masticando aut sternutando: ⁊ satis est dispositа opilationibus: quare abstineat ab opilantib⁹: vt sunt viscosa ⁊ dulcia cibaria ⁊ balneari post cibũ ⁊ fortiter exercitar i ⁊ coire ⁊ multũ bibere. hec aũt sũt cã descẽsus cibi a stomacho ante perfectã digõnẽ. ⁊ sic talis cibus veniens ad venas causaret opilationes.

Regimen cõplonis cholerice

¶ Nunc dicam⁹ de cõplone cholerica q̃ parata est ad febres flegmaticas. igitur tpib⁹ ca. vtaꝰ oxyçacara simplici cũ syrupo violꝰ. ⁊ nenufaris. Est aũt ꝓueniẽs vt tales syrupi recipiant cũ decoctiõe quozũdã se. deopilatiuoꝝ cuius modi sunt se. melo. cucur. citry. apy ⁊ scariole ⁊c. ⁊ qꝛ talis ꝓplo ꝙsueuit cholerã multiplicare ⁊ spãl'r calidis tpib⁹ indiget purgatione solũ: ió purgeꝰ cũ scamonea ꝑpata: ⁊ etiã reubar. cassiafi. thamarinõ. ⁊ silia. Est aũt hec cõplo senectuti pata rõne siccitatis: q̃re idigẽt hũectãtib⁹ ne cadant in ethicã ⁊ egritudies ca. ⁊ sic. vtant igiꝰ hũectãtib⁹ vt sũt cibi laudabiles sicut pulli gallinarum ⁊ galloꝝ iuuenum

extremitates porcoꝝ ⁊ carnes vituli ⁊ vino subtili odorifero nō fumoso nec nimis acuto: oiuꝝ eniꝝ velociter ⁊ cito nutrientiū est vinū: vtaꝫ ét balneo aq̄ dul. ⁊ sōno. ⁊ isti sūt cibādi bis in die nāliter nec debēt cibi eoꝝ esse subtiles vel de passibiles ⁊ dulces. tales. n. cū patiunt cito corrumpunt. igit isti cholerici indigēt cibis fortis digestionis seu fortioris. ⁊ hec ꝓplo minº idiget coitu ⁊ flōª saltē ꝓp purgationē. sed interdū flebothomari ꝓpter sanguinis euentationem ⁊ infrigidationem.

Regimen cōplonis flegmatice

¶ De ꝓplone flegmatica dicamº q̄ dieta dz declinare ad cal. ⁊ siccū. vt est panis bñ fermētatº triticeº. cū modico salis ⁊ pōt addi se. anisi fen. amcos ⁊c. ⁊ minus ledit a ieiunio ⁊ vigilia ⁊ tpe veris. in p̄nº veris bonū est vti pharmaco flegmatis euacuatiuo ⁊ spāliter i hyeme vt est diaturbith digōne facta cū oxymelle simplici aut diuretico aut squillitico. carnes sint cal. ⁊ sicce aut ca. ⁊ hu. cōplexionis. ⁊ pisces spāliter aq̄ dul. inimicant huic cōploni vñ pisces marini sūt ei minº nociui: ⁊ laudo q̄ coquant in vino cū seminib⁹ calidis diureticis. ⁊ iter alios pisces approbo ostreas ⁊ molca in p̄dicta ꝓplone. hec g̃ maxie idiget exercitio: ⁊ ab eo minº ledit a ieiuno. vñ forte sufficit eis comedere semel in die nāliter nec dz cibº eoꝝ esse difficilis digōnis. nec sit eoꝝ potº aq̄ nec ceruisia: sz vinū forte odoriferū subtile in suba ⁊ actione. hec ꝓplo parū idiget flōª: sz multū pharmacia flegmagoga. ꝓsuevit aūt hec ꝓplo flegma multiplicare ⁊ spāliter in hyeme. vñ circa p̄nm veris bonū est in talibus flegma purgare. hec ꝓplo minº ledit a coitu. ⁊ est i eo satis potens cōtinue nō multū appetens ꝓpter defectuꝫ calidi. vnde totalis coitus dimissio est eis multum nociua. Stupha est ei ꝓuenientioꝝ q̄z balneū aque dulcis: sed balneum sulphuris ⁊c. ⁊ vigilia interdum confert ⁊ somnus maxime diurnus ⁊ longus est ei nociuus.

Resistētis putrefactioni.

Exercitiū.

Regimen cōplonis melice.

¶ Complexio melācholica vtatur ca. ⁊ hu. ⁊ coitu maxime dānū incurrūt. purgent cū mirabol. indis lupulo ⁊ lapide laçuli ⁊ digerat ꝑus cū scolopē. ma. ⁊ mino. buglo. tbimo. epithimo. lingua auis ⁊c. Isti debēt cibari ad minº bis in die nāliter ⁊ nō idiget cibis fortis digōnis. idiget fricatiōe tēperato ⁊ exercitio tēpato ⁊ balneo aq̄ dulcis: ⁊ sōno ⁊ gete. caueant a coitu ⁊ tristitia: ⁊ flōª est nociua. sz cōpetit pharmacia melie eductiua. Dec breuia sufficiāt ō regimie totalis ꝓplonis lapse a vero tēpamēto iustitiali in spe būana. Quid aūt sit de regimie lapsus in singulis mēbris iferius aliqualr appebit. Alio enim regimie idiget cerebꝝ lapsuꝫ q̄z tēpatū. panis cōplexionis melācholice sit satis mollis triticeus sine sale: cuꝝ pauco fermento vinū sit odoriferū ⁊ subtile. qō est de bis que magis seruiunt huic ꝓplexioni.

Jeiunium

¶ De regimine macrozum ⁊ pinguium. Cap. VII.

Regimen cōplonis cholerice.

NOn eodem regimine indigēt pigues nāliter plus q̄z regrit cōplonis tēpamētū ⁊ nāliter macilēti. sūt eniz qdā qui ex eoꝝ totali ꝓplone sūt magis macilēti q̄z requrat habitudis tēpamētū in būana spe: qō cōtingit ex siccitate cōplonis cū caliditate mēbroꝝ tertie digestionis ⁊ situ alioꝝ mēbroꝝ. ⁊ silr hoc cōtingere pōt ex debilitate mēbroꝝ tertie digōnis: vñcūq̄z possit talis debilitas ꝓuenire: siue ex pte ꝓplonis sicce ⁊ cal. siue sicce siue ex pte cōpōnis rōne cuiº debilitatis mēbra nō attrahunt nutrimētū: aut nutrimētū attractum digerere nō pūt: ⁊ sic eoꝝ mēbra extenuant. Quibusdā tñ hoibº ptingit q̄ eoꝝ mēbra sūt fortia attrahēdo ⁊ digerēdo: ⁊ tñ nō impinguātur: sz remanēt nāliter macilēta: qō est ex caloris resolutis fortitudie: ⁊ ex vtutis ꝙuersiue mēbroꝝ debilitate: ⁊ ex eoꝝ mēbroꝝ restauratione in humiditate seu in habilitate. Humiditas aūt mēbroꝝ cū caliditate obtusa: ⁊ fortitudo ꝙuersiue ⁊ digestiue mēbroꝝ ⁊ restaurationis eozūdez habilitate ex pte mollicici ⁊ raritatis sunt cāe pinguedinālis seu mlte carnositatis. Sūt. n. forsan mēbra habilia vta cibo restaurent ꝓp eoꝝ duritiez: ⁊ siccitatem sicut in melācholicis est videre vel ꝓp fortē cōsūptionē: vt in cholericis in gbº calidū est acutū ⁊ ꝙsūptiuū. Differūt aūt carnositas ⁊ pinguedo: ex eo q̄ pinguedo est a frigido ⁊ humido. nec arguit fortitudinē ꝙuersiue: sed solum digestiue ꝓme ⁊ scōe. Sz multitudo carnis arguit ca. ⁊ hu. ⁊ sanguis multitudinē: ⁊ digestiue mēbroꝝ i erioꝝ ⁊ exterioꝝ bonitatē. ⁊ silr cōuersiue ⁊ restaurationis cozūdē habilitatē: ⁊ carnositas est minus vitupabilis q̄z pinguedo. ¶ Si igit aliqs hō nāliter sit extenuatº ꝓ carnis ⁊ pinguedis ꝓuationē dz vti calefaciētibº ⁊ humectātibº: ⁊ cibis multi nutrimēti ⁊ facilis digōnis: ⁊ ꝙuersionis: ⁊ dz cōfortare mēbra tertie digōnis: ⁊ ea ꝓparare vt alimētū melius attrahāt ⁊ digerant. retineāt ⁊ cōuertant: ⁊ vti eis q̄ resistūt siccitati ⁊ resolutioni. Vñ resolo fortis est vna magna cā extenuationis. cōueniēs igit est q̄ vult pinguedinē ꝓuocare: q̄ abstineat a salsis acutis acetosis ⁊ pungitiuis nisi forte bis qñqz vtatur rōne appetitº suscitādi. Vñ triticū coctū ouā sozbilia: pultes sozbiles de farina frumēti. silr triticū nutritū cū lacte risuꝫ ⁊ fabe fracte. lac: caseus recēs: amygd. fistici. pinee auellane recens ficus: ouā assata: caro arietina galline pulli colūbaꝝ pinguū assati aut passillati: vinū bonū: gaudiū ꝓuatio purgationis ⁊ euacuationis. balneū post cibū completa p̄ma digōne parū pati famē. multū comedere. parū bibere ⁊ spāliter vina fortia. paꝝ irasci ⁊ tristari exercitium tēpatū. fricatio tēpata: ⁊ vinū silr oē dul. ⁊ vnctuosa ꝙinguant cozpa. Si qs ergo cupit mēbra tertie digōnis ⁊ vtutē attractiuā spāliter ꝓfortare optimū est añ introitū balnei eiº mēbra moderate fricari: deide piccari: deide siccis mādilibus exiccari: postea inungi oleo camomille oliuaꝝ aut anetino. deinde cibari cibo cōueniēti ⁊ cal. ⁊ hu. Et si etas ⁊ cōplo ꝙsuetudo ꝓmittāt fundat supra mēbra sua aquaꝫ frigidā in exitu balnei. Finis aūt fricationis q̄ ante picis emplīn p̄mittit. ⁊ vt inflatio nō icipiat cōsumi. Amplius scias q̄ verberari ⁊ flagellari cū virgulis de bondis quoꝝ rubeat coꝝ color. cōfortat ad attrahēdū: ⁊ digerēdū ⁊ pfectº cōuertēdū nutrimētū ꝓtractū: ⁊ laudamº q̄ virgule sint vncte oleo oliuaꝝ. Antidotū bonū ad impinguādū. ℞. amygd. excorti. ⁊ auellan. ſe. papaueris al. granoꝝ viri. de quo fit terbētina ⁊ butyrū vaccinuꝫ: ⁊ çucchari sumant oia insil ad quātitatē castanee sero: ⁊ mane ⁊ vinuꝫ optimū supbibat. ¶ Et p ꝙtiū sit regimen pinguiū excessiue. igit demacrat corpus ét p cūationes frequētes. Amplius alteratio ꝓplonis ad ꝙtiū faciētis pinguedinē pluriminuꝫ extenuat. verbi gra. si est frigiditas calefactio: ⁊ si caliditas ifrigidatio eq̄lis: aut supflua calefactio. Et est notandū q̄ macrefaciētia sunt diuretica secessiua ⁊ ꝓuocātia sudorē ⁊ resoluētia: ⁊ desiccātia. ⁊ oia silr impediētia motuꝫ alimenti ad membrū ⁊ morum in eisdem:

¶ De regimie cōplonū oiuꝫ mēbroꝝ in spāli. Cap. VIII

OTa regio cozpis būani in q̄tuor ptes divisa est a sapiētibº. Quaꝝ p̄ma est regio vtutū aialiū. puta cerebrū ⁊ mēbra adiacētia. Scōa est regio vtutis spūalis seu vitalis: vt coꝝ ⁊ cetera mēbra adiacētia. Tertia est regio vtutis nālis: puta stōchus epar ⁊ intestina. Quarta est regio vtutis gñatiue: puta testiculi virga: matrix ⁊ collum eiº: ⁊ hec mēbra sūt diuersaꝝ ꝓplonū ⁊ ꝓpōnū. iō diuerso idiget regimie. ¶ Incipiētes igit a capite ꝑ dicemº: quō cutis capitis ꝑt ꝓduarī: ⁊ silr pili ibi situati. deide dicemº de cēbro: ⁊ mēbris ei adiacētib⁹: ⁊ p̄ir de corde ⁊ pulmōe ⁊ sic de alys suo mō ⁊c. ¶ Cutis capitis a vlcere ⁊ scabie preseruaꝫ si ꝑus melle vnxeris. deinde ipsuꝫ balneaueris

Regimen capitis ⁊ ptiū eius.

ꝛ maxime in hyeme. ¶ Si pili capitis exiles fuerint lauẽ tur cũ cinerib⁹ oliuaꝝ lexiuio facto ex illis. ꝛ si lexiuia sit ex aqua decoc. capil. ve. edere arboree ꝛ terrestris bonum erit. Amplius frica raẽ. ipsoꝝ cũ oleo anetino ꝛ masticino ꝛ oliuaꝝ. nã multiplicant capillos: ꝛ cõseruant ꝛ canitiem retardant. ¶ Itẽ puluis laçuli mirabilẽ hz ꝓprietatez in conseruando pilos palpebraꝝ. ¶ Amplius. capitis lotio minime est negligenda qn fiat ad minus in mense bis. deinde infunde aquã mediocriter ca. super caput ꝛ pluries añq̃ a vapore balnei calido cale fiat. ꝛ hoc qdã sapiẽs ꝓcepit: cũ totũ corpus balneare volueris ꝑus effunde sepe aquã ca. super caput tuũ: ꝛ sic dolorẽ capitis non timebis. pectina ẽt quolibet mane caput pectine eburneo. Nota q puluis laçuli mirabilr hz ꝓprietatẽ in ꝓseruãdo pilos palpebraꝝ. ¶ Itẽ decoctio bletaꝝ ꝓseruat pilos barbe. ꝛ specialr lotio vini simplicis ad hoc valet. ¶ Itẽ frequẽs ablutio cũ aqua frigida retardat canitiẽ: ꝛ depilationẽ: ꝛ in hõ cõcordauerunt oẽs antiq ꝛc. mirabolani kebuli cõditi canitiẽ retardant ꝛ nigrũ colorem capilloꝝ ꝓseruant ꝓprie.

De cerebro. ¶ Sanitas cerebri ꝓseruat cũ suffumigationibus ꝛ odoribus spẽciaꝝ aromaticaꝝ vt sunt lignum aloes ambra herbe odorifere vt maiorana balsamita: ꝛ silia. ꝛ in estate cũ roſ ꝛ alijs frigidis. ¶ Sternutationes facte ieiuno alleuiant cerebrũ ꝛ hebetudinẽ sensuũ remouẽt. ꝛ dicit Phs magnus q̃ sternutationes duplant cerebruz ꝛ ingrossant collum ꝛ mundificant faciẽ ꝛ cõfortant sensus ꝛ canitiẽ retardant ꝛ dissoluunt fumositates inclusas in cerebro. nõ est igitur sternutatio negligẽda siue cũ rebus cali. in hyeme: ꝛ fri. in estate tẽperatis. siue in hyeme qdẽ fit sternutatio cũ radice blete aut ꝓdisi. ꝛ in estate cũ tenta papyri: aut cũ aspectu radioꝝ solis. ¶ Qõ maxie nocet cerebro est indigestio ꝛ digõnis corruptio. hec enim est radix oĩum maloꝝ: que aũt plus intellectũ purificant est gaudiũ: ꝛ cordis letitia: ꝛ trãquillitas. Dicit aũt qdã sapiens q̃ spatiari: ꝛ letari deseruiunt intellectui. De rebus cõferentib⁹ cerebro sunt achori: spica: sticaẽ. maiorana: ꝛ mirabol. ꝛ cetera que in aureolis ponunt. ¶ De oculis: euphrasia feniculus ꝛ celidonia

De oculis. prosunt oculis. Sanitas oculoꝝ cõseruat sigs a cena abstineat nocturna: ꝛ nõ statim dormiat post cibum stomacho pleno. Amplius vti puluere cuius recepta sequit ꝓseruat: ꝛ cõfortat visuz. ISX. se. feniculi ptẽ vnã euphrasie minoris partẽ. F. maiorane: sileris montani aii. ptem vnã. çucchari albi. ptẽ. j. ꝛ fiat pul. iste pul. oĩb⁹ medicis poĩb⁹ visus cõfortat ꝛ cõseruat. Amplius suffumigatio oculi supra fumũ aque ca. decoc. feniculi oculos viscositate grossa mundificat: ꝛ potest addi vinũ albũ cũ aq̃. Itez põt addi euphrasia: ruta: berbena: ꝛ celidonia in predicta decoctiõe. ꝛ hoc multũ ꝑdest ꝑut per me sepius est expertuz. Aspectus colozis viridis visum confortat: ꝛ quanto color magis distat a medio tanto magis confortat. ¶ Item si oculus aperiatur in aqua frigida in vase colozis viridis intuendo: ꝛ cõtinue ter hoc fiat paruo temporis interuallo organũ oculozum confortat ipsis existentibus sub latitudine sanitatis: vsus turturũ paruaꝝ auiũ ꝑdicũ visuz ꝓfortat. ¶ Itez vsus feniculi crudi aut cocti visuz cõfortat. Napones seu rape habent mirabilẽ ꝓprietatẽ in ꝓfortãdo visuz. ¶ Itẽ linire palpebras oculi cũ licio distẽperato in aqua feniculi visuz cõfortat: ꝛ oculos corroborat: ꝛ a grossa viscositate mũdificat. De vẽtris lenitione patebit inferius. ¶ Nocentia oculis sunt oia salsa/acuta/ꝛ fumosa seu euapozantia ꝛ

De auriꝫ fumus: coitus ꝛc. ¶ De auribus: dicũt qdã q̃ acetuz forte tepidũ guttatim ieiuno stomacho auribus instillatũ plus ceteris medicaminibus cõfert auditui: qñ auditus instruz ꝓfortat: ꝛ ꝓhibet fluxũ rheumatis ne a cerebro descẽdat. Aceto aũt auribus iniectum parũ: deinde demũ tepidum instillet. optime enim meatũ mundificat auriũ a supfluitatibus grossis ipsuz opilantibus que interdũ auditũ grauãt ꝛ diuersas egritudines in auribus generãt. Amplius oleum amygdalarũ amararũ vel nucleoꝝ ꝑsicoꝝ instillatũ tepidũ auriũ meatus aperit ꝛ ꝓfortat. Et dicũt qdã medici qõ ꝓe ceteris auditũ cõseruat est fumigare aure supra fumũ aq̃ cale: ꝛ si in ipa bullierit absinthiũ vl pulegiũ vtil⁹ erit.

De olfatu ¶ De olfatu: cõseruatur cum odoriferis ꝛ remouendo immunditias nasi ꝛc.

De ore. ¶ De ore. os ꝓseruat incolume cuz ablutione aque calide ante pastuz ꝛ post. Ablutio oris cũ aqua ca. añ comestionez: ꝛ post: os mundificat. ꝛ humiditates gingiuarũ a capite descendentes cõsumit ꝛ desiccat. Et dixerũt qdã sapientuz q̃ dentifriciũ cũ puluere gariofi. miscem⁹ ꝛ spicenardi die quolz ieiuno stomacho fetorẽ oris remouet. Si dissoluat aliquãtulũ masticis in oleo roſ. ꝛ inungat palatũ. cõfortat palatũ: ꝛ illud cõseruat. Caput lepozis cõbustuz: valet contra cancrum gingiuarũ ꝛ palati.

De lingua ¶ De lingua. lingue sanitas cũ ablutione aque in ieiuno: ꝛ cũ mellis fricatiõe linguã attenuat: ꝛ grauitatẽ eius remouet. ꝛ silr tenere cubebas in ore ieiuno stomacho ꝛ gariofilos. Nuces inimicant lingue. cauendũ est enim ab eis in regimine sanitatis. Caules ꝓferũt grauedini lingue comesti ꝛ masticati. vñ infantiũ accelerãt locutionẽ ꝛ ambulationẽ. cõfortant enim musculos ꝛ articulos. Amplius tenere spes in ore aromaticas ꝛ spalr in ieiuno: puta gariofi. ꝛ cubebe linguã a grauedine liberãt ꝛ facilitatẽ ad loquendũ dant: ꝛ eius sanitatẽ cõseruãt. Et hec breuia sufficiãt de toti⁹ capitis ꝓseruatione ꝛ mẽbroꝝ situatoꝝ in capite.

De mery ꝛ cãna pul. ¶ De mery ꝛ cãna pulmonis. Cõsequẽter dicem⁹ de ꝓseruatione sanitatis mery ꝛ cãne pulmonis: ꝛ ꝓnter dicimus igit q̃ cãna: ꝛ mery cõseruant cũ potu brody pinguiũ gallinaꝝ: aut carniũ semiãnualis agni cũ rebus dulcib⁹ deoctarũ: ꝛ spalr cũ liquiritia: ꝛ si cũ predictis cauliũ sũmitates decoquant erit laudabile. potus vini dul. valet ad idẽ: ossa mollia castratoꝝ iuuenũ multũ cõpetunt in ꝓseruatione mery: ꝛ cãne leniẽdo: ꝛ ꝓfortando: ꝛ mollificando: ꝛ meatus pectoris elargãdo. Caueat a potib⁹ actualr fridis. Sal. enim vnũ causonicũ morti tradit ex potu aque fride: qz nõ preuidit eius mery debilitatẽ ꝛ ꝓplexionis eius frigiditatem. Aqua enim frigida in habentibus membra pectoris debilia spasmat mery.

De pulmone. ¶ De pulmone. myrrha sub lingua retenta pulmonẽ ꝓfortat: sed id qõ ex ea liquefit cũ melle si trãsglutit. pulmonẽ ꝓseruat: ꝛ cõfortat: ꝛ vocem clarificat. ꝛ silr pinee amygõ. spalr amare ꝛ ligritie. Uinũ nouũ dulce coctũ: ꝛ ꝑ ococ. a grossa suba depuratũ plus ceteris ꝑdest pulmoni: ꝛ eius cãalib⁹ añ cibũ. ꝛ post. vinuz dulce deopilat pulmonẽ ꝛ opilat epar: ꝛ rõ est: qz vinũ dul. nõ venit gradatiz ad epar ex eo: q̃ epar multũ diligit illud: qz dulce: ꝛ ꝑpter eius facilẽ penetrationẽ: ꝛ qa est potus calidus nõ morat in eo: quantitate magna qua separat fex ab eo: imo peruenit ad epar cũ grossitie sua: inuenit enĩ meseraicas aptas ad hoc: sunt enim ample ꝛ vene epatis sunt stricte valde. cũ igit peruenit ad epar non peruenit ad illud quãtitate qua digerat: imo expellit subtile in venas strictas velocitate sue penetrationis: ꝛ remanet sedimen ꝑpter venaꝝ ꝓstrictionez. Sed in pulmone oppositũ euenit qz ad pulmonẽ venit cum iam colatũ est per venas strictas: aut per viã meatuuz mery in bibendo ꝑ viã resudationis ex meatib⁹ strictis ꝛc. Etiaz valẽt mery ꝛ trachee arterie: ꝛ lac ꝛ oua mollia: sed frigida actu vt aqua frigida nocent mery ꝛ canne. Pulmo vulpis mirabilem habet ꝓprietatẽ in pulmonis conseruatione: ꝛ confortatione. ad idem valent cancri fluuiales ꝛ tortura ꝛ rana ꝛ limacia.

¶ De corde

De corde ¶ De corde nihil reperit q̄ adeo ꝓfortet ipm cor: t calorez nālem sicut bonū vinum odoriferū vetus moderate sumptū: t in estate mediocriter lympbatū. Et nota q̄ syrupus ex succo pomoꝝ dulcis: t corticibus citri t succo buglo. t borag. cū mirabola. ꝑdest cordi. t oua ꝓfortant cor: q̄ sanguinem generant cordi ꝓportionabilem.

¶ De corde dicit gdaz sapiēs q̄ hz duos nociuos hostes. s. desperationē t tristitiā. ex desperatione nāq̄ prouenit torpor pigritia siue inertia. t tristitia est senectutis festinatio: t nālem calorē extinguit: t spūm ꝓfundat t cōpositionez cordis dissoluit t tandē interficit. ¶ Cordialia ca. sunt doronicū ꝯedoariū muscus ambra t seta t ambo been croc⁹ gariofi. sunt mirabiles. t xiloaloes crud. t mellissa t se. ei⁹: cubebe smaragdus t enula. ē mirabilis. Alia cordialia frigida vt camphora carabe cozallus sandō. rosā. spod. lutū sigillatū coziādrū. Et cordialia tēpata sūt hyacith⁹ auruz argentū t buglossa. ¶ Itē ex coadunatione vini: t sono delectabil' chorde istri musicalis coadunāt omnia bona i spū cordis. Sed dilectus socius supplet instrumētoꝝ musicaliū melodiaz. ¶ Itez cursus aquaruz ab alto sine strepitu magno in viridarys cor confortat.

De stōcho ¶ De stōcho. stōchus enim se hz in hoie sicut radix in arboribus. sicut alimētū venit in arboze p radicē: sic in corpus p stōchuz. comedere vuas passas cū granis in ieiuno stomacho malaz cōplonē reparat. t silr electuariū factum ex mastice t ligno aloes cē. Dicit. A. q̄ sumere in ieiuno. z. iij. electuary de ligno. t reubar. ꝓfortat calorez stōchi: t iuuat digōnē: t eius ozificiū a flegmate mūdificat t appetitū ꝑcurat t vētositatē expellit. t silr aq̄ ro. cū mastice t carnib⁹ cydoniorū. Stōchi digōnis error notabil' nō corrigit̄ per scōam digestionē nec tertiā. Alimentū enim remanet indigestū t ineptū ad hoc vt q̄ertat̄ in nutrimentū. t per ꝓns deficit vita: quia stomachus est sicut radix in arboribꝰ.

De epate ¶ De epate: carnes laudabiles assate sup aquā calidam: t nō super carbones ꝓfortant epar. assatura enim sup carbones nō euadit ab vstione: sed sup aquā cali. assāt vniformiter: t equaliter: t ab vstione securāt: epar lupi t limacie a ꝓprietate conueniunt epati.

De splene ¶ De splene: vinū albuz t citrinū spleni ꝓuenit. Splen est cā ridēdi: t nō instrm. vñ habētes splenē fortē: t bñ dispositū ad attrahendū sanguinē grossuz t turbidū: ex quo corpus nō pōt bene nutriri. sunt leti natural'r: t sine tristitia: t ecōtra hītes splenē debilē sanguis eorum grossius t turbidus remanet in venis t mouet̄ ar. t cetera mēbra corpis. t sic reddit̄ homo tristis. Dicūt gdā empericoꝝ q̄ mouet̄ sinistruz pedē ante dextruz ascēdendo t descendēdo splenez in sanitate ꝓseruat: vinū infusionis florū aut fructꝰ thamarisci confortat splenez t grossitiez eius attenuat. t similiter in vase fraxino aut thamarisci.

De intestinis. ¶ De itestinis dixerūt sapiētes q̄ alliū coctū cū carnib⁹ pinguibus edi mitigat intestina t ipetuosaz corū remouet vētositatē: comedere alliū crudū itestinoꝝ dolorez frigidum curat vt gallici faciūt. Intestina ꝓseruant̄ cū mundificant̄ a fecibus ptentis in eis: t ab humoribꝰ grossis viscosis qui in eis multiplicari ꝓsueuerūt ex regiminis malitia vel ex eorū debilitate. isti qdem humores iterdū ipediūt exitum fecuz nālē: mūdificent̄ igit̄ itestina ab hu. t fecib⁹ cū potu aque mellis in ieiuno. t cū comestione ficuū pinguiū sicca ruz aut potu decoc. earū in ieiuno. ad idē brodiū galli cum polipod. t anisō. aut brodiū carniū agni cum bletis. t scias q̄ vue passe nō enucleate comeste ieiuno stomacho itestina confortāt volens sanitatē itestinoꝝ conseruare caueat ab acetosis acutis grossis t viscosis.

De renibus. ¶ De renib⁹: farina ordei cuz lacte renes impinguat: t eorū sanitatē ꝓseruat. vnde lacti ineſt ꝓprietas valēs renib⁹: qō pre ceteris renes ꝓseruat t cōfortat: qñ sunt debiles in ꝓpria opatione. s. in attrahendo aquositatē est canabe spinargia cū carnibus mutonis seu arietis decocta.

De vesica ¶ De vesica: vue passe vesicaz ꝓfortant. t silr comedere sepe thus vesicā ꝓfortat: t vomit⁹ ꝑseruat vesicā ab egritudine. semen tritici ꝑparatū cū butyro t melle ꝓfert vesice. por⁹ aque frigide in ieiuno nocet vesice t retētio vrine. dia galanga t diatriū pipereon t silia valēt vesice. Ampli⁹. z. f. ligni alo. quolibet die sumpta in potu ꝓfert vesice.

De ano ¶ De ano: extremitates virili non ꝑmittunt hemorroidꝭ. nimis fluere.

De iūcturis. ¶ Aqua graminis valz ad iūcturas t assiduatio balneationis extremoꝝ: cū aqua salsa: t pōt addi camo. sticad. t ros. t si forsan iuncture sint frigide addant̄ elleborꝰ in ꝑdicta decoctione. t hec sufficiant.

¶ De coitu t regimine eius. Caꝑ. IX.

ACtus coit⁹ vsitat⁹ mō t horaꝝ ꝙuenīēti est de his que ꝓfortāt gñatiōis mēbra sicut mulierū mamille meli⁹ lactēt: t lac generant: vsus coziādri debilitat coitū infrigidādo t desiccādo. t silr vsus oium fridoꝝ t siccoꝝ vt aceti camphore cē. Libaria aūt ca. t bu. ꝓfortant coitū vt sūt oua forbilia: pulli: butyrū: lac: t similia.

¶ De ꝓseruatione cutis t musculoꝝ t vnguiū. Caꝑ. X.

CIrcoꝝ autē mundificatio fit cuz suaui cutis fricatiōe t leni vnctione cū oleo oliuarū antiquo odoris suauis tpe hyemis: t estat̄ tpe cū oleo ros. t viol. Silr balneare in aqua ca. suaui. silr inunctio facta in balneo cū melle dispumato mirabil'r mūdificat a sordicie. t qō est subtile attrahit. t per poros exire fac: hoc idē facit farina fabarū t cicerū fricatione cū pāni asperi colorē mundificat et cutim attenuat. ¶ Dixerūt sapiētes q̄ fricare vngues manuū: t pedū cū aqua et aceto conservat eos t ꝑseruat a denigratione t infectione: ēt ne scindant̄. et inunctio facta cū oleo t aceto confortat eos.

De vngatibus.

¶ De regulis appropriatis sexui femineo. Caꝑ. XI.

SUnt autē. 4. aut. 5. appropriata sexui femineo ipregnatio ꝑturitio lactatio mamillarū ꝓseruatio: menstruoꝝ euacuatio: t per ꝓns matricis ꝓseruatio. ¶ Nota q̄ hypericon portata: aut emplata renib⁹ remouet malitiaz seu maleficiū in muliere: t silr cozallus et lapis magnetis.

Vsus portata. ¶ Conceptio qñq̄ ipediē ꝑp vsum quarūdā rerū ꝯceptū ipedientiū. ponemus igit̄ hic ꝑmo aliqua ex ḡbus malitia ꝑcaueri pōt. si serapinū: aut hypericon in camera ponant̄ oia demonia fugabunt̄. ¶ Itē laꝑ. magnetis portatus valet ad idē: t concordiā facit iter virū t vxorē. itez cozallus tollit maleficia. ad idē raō. brionie aut peonie portata aut hyringoꝝ. ¶ Nota q̄ flōmia saphenarū iuuat multū ad ipregnandū. Primo q̄ matricē mundificat. Scōo q̄ facit matricē ad inferi⁹ descendere ex quo descensu semen viri ad eaz pfectius attingit: verū est q̄ flōmia magis cōuenit in cā ca. q̄ fri. t forte nō ꝙuenit in frigida nisi ꝑp causas dictas. ¶ Exercitiū t stupha et cibi subtiliatio t clysteria calida et exiccatiua cōpetūt mulieribꝰ hītibꝰ matrices hūidas et pingues: et alia calida sūpta p os vt vinū forte: et tyriaca et silia. ¶ Aliqñ vētositates ipediūt ꝯceptū: iō diaciminū remediat. Fiat pulvis ex coagulo aut matrice leporis cū limatura eboris et se. siseleos: et vtatur mulier sero et mane cum brodio cicerum ru. aut arthemisie decoctione. ¶ Aliud ipedimētū ꝯceptiōis est qñ matrix situat̄ nimis alte. iō fiat descensus p flōmiā saphenaꝝ et ventosaꝝ applicatione pectini. ¶ Itē vir mulierē palpet suauiter donec semen suū et ei⁹ sit digestū. et si corruptū fuerit ꝑpter

nimtã morã tunc fiat copula cã eius expulsiõis tñ. deinde post certũ iteruallũ quo aliud sperma aggregatũ ꝛ digestũ fuerit viro copulet mõ ꝛ forma debitis. Nõ comedat coagulũ lepozis post partũ nec ferat saphyrũ: nec comedat os de corde cerui. Post mẽstrua lauet mulier pudibunda sua cuz vino puro ru. ꝛ post suffumigẽt cuz vino decoc. nepite ꝛ supponat sibi basiliconẽ mẽthã aut maiozanã: ꝛ cõcipiet si deus voluerit. ¶ Nota q linire mamillas cũ cãcro marino aut fluuiali hz ꝓprietatẽ in minozãdo mamillas post partũ: ꝛ silr epithimatio cum decoctione rute lac minozat. ¶ Ad dolorem matricis post partum intret balneum decoctionis anethi ꝛ camomille.

¶ Incipit 2ª pars huius libri cuius capla sunt. 44. de dispositione terre ꝛ aque. Cap. I.

Ora q multe sunt plãte in gbusdã terris que multũ inimicant corpib⁹ nostris sicut experiẽtia docet ỏ arboze nucis: ꝛ vt de persico populo sambuco ꝛ ficu. Terre igit fecũdate bis arbozib⁹ non sunt bone habitationis: vt puto. ꝛ silr intelligat de herbis gbusdã. sunt. n. quedã herbe venenose sicut est ellebor⁹: esula: solatꝝ mortale: opiũ: ꝛ siles. ꝛ p oppositũ terre fecũdate bonis herbis ꝛ odoziferis sunt bone bitationis. ¶ Aque aũt currẽtes versus oriẽtẽ sunt eligibiliozes: ꝛ magis dulciozes: ꝛ leniozes. ꝛ si non sint tales de se subtiliant p decoctionẽ ꝛ sublimationẽ: Sunt. n. gdaz medici stolidi q dicũt aquã p decoctionẽ ingrossari: ex eo q subtile exhalat resoluit ꝛ euaporat: ꝛ residuuz qỏ remanet post decoctionẽ igrossat. vñ apparet q aque pluuiales sũt subtiliozes nõ pluuialib⁹: ꝛ sic qỏ remãebit post decoctionẽ erit grossius q̃ añ. Nos aũt dicim⁹ q vel ipsi supponũt aque puritatẽ in suba ꝛ q̃litate. ꝛ sic opz q hõgeneũ sit illud qỏ resoluit ei qỏ remanet. vñ aque subtilitas est cũ aqua resoluta est. ꝛ euaporata ei que remanet: cũ tota aq̃ fuerit sube hõgenee añ decoctionẽ. Oꝛ aũt vna pars euaporata ꝛ alia resideat ꝓtigit ex hoc q vna ps aque magis passa est ab igne vel a sole. ꝛ rõ quare vna ps est magis passa q̃ alia est ꝓpinquitas ad agẽs. ꝛ sic pz q eoꝝ argumẽtatio nõ hz locũ in aq̃ pura ꝛ homogenea. Unde puto q si aq̃ pluuialis eleuaret ab aq̃ pura ꝛ hõgenea nõ eẽt subtilioz q̃ illa aq̃ eleuat q̃tũ est de p se. Unde veruz est q tpe euaporatiõis ẽ subtilioz eo q subtiliata est a calo: sz postq̃ ifrigidata est ꝛ ispissata aq̃ subtili est ꝛ forte min⁹ subtilis eo q magis patit a frigido pp subtilitatẽ accidẽtalẽ quam acq̃siuit a calo eleuãte. Sz nota q aque pluuiales regulariter sunt subtiliozes: ex eo q eleuant ab aqs puris: sed pp eoz subtilitatẽ fiũt putrefactibiles magis. vñ si dubitatur de earũ putrefactiõe laudo q decoquant. nã decoctio obuiat putrefactioni. Si Xo ipsi argumẽtent in aq̃ nõ pura in suba p admistionẽ ptiũ terrestriũ: sic nõ valet eoꝝ argumẽtatio: ex eo q ptes terrestres p decoctionẽ nõ remanẽt: vtiq̃ esset suba ei⁹ grossioz q̃ ante: ex eo q min⁹ eẽt de aq̃ q̃ ante: ꝛ cuz ptes terrestres nõ eẽnt diminute. Unde si ex ptibus terreis ꝛ aquis fieret vnũ mistũ idissolubile p decoctionẽ: sicut in vino ꝛ multis alys liquozib⁹ q p decoctionẽ spissantur: in spissaret vtiq̃ aqua p decoctionẽ: sed non ita accidit aque: qz taliũ partiũ terrestriũ admistio p decoctionẽ descẽdit p modũ dictũ. plus igit facit aque decoctio ad subtiliationẽ p descensuz partiuz terrestriũ q̃ posset ad grossitiẽ p subtilis euaporationẽ. Et si eoruz argumẽtatio sit in aqua inspissata a frigore in qua nõ fit admistio ptiuz terrestriũ. pz q argumẽtatio nõ ꝓcedit. naz sic qỏ resoluit est ei hõgeneũ qỏ remanet post euaporationẽ nisi q subtiliatũ est p frigoris amotionẽ. ¶ Amplí⁹ nota q admistio aceti cũ aqua rectificat ei⁹ grossitiez. ¶ Itẽ aque cõmotio de vase in vas ꝛ proiectio postea lapilloꝝ puoruz in aqua eadẽ ab alto aquã grossaz rarificãt ꝛ subtiliãt. ¶ Scias q bibere aquã ieiuno stõcho: ꝛ post exercitiũ ꝛ balneũ, ppter stõcho ieiuno ꝛ ebrys crapulatis est cã sitis mẽdose. Sitiz Xo hñs mendosaz nõ bibat: sz paulatiz sugẽdo ꝛ sup dormire ꝛ sitiz tolerare ipsaz sedat: ex eo q humoz eã faciens digerit: ꝛ corrigit. sed cũ digõ ipedit pp potũ redibit sitis mendosa. naz sitiz humoz faciẽs nõ corrigit nec digerit. ¶ Aqua tepida nauseã facit: sz cala stõchuz debilitat. sz raro sumpta stõchuz lauat ꝛ ventrẽ laxat. ¶ Aqua frida cõfortat oẽs vtutes in suis opõnibus qñ sunt cũ equalitate. s. digestiuã attractiuã retentiuã ꝛ expulsiuã. ꝛ ofert hñtib⁹ raritatẽ: ꝛ cursuz a quocũq̃ mẽbzo fiũt hũozes. sed nocet neruis: ꝛ hñtibus opilones ꝛ apata. ¶ Aque ferree confortãt oia viscera ꝛ addũt in coitũ. vñ ꝓfortãt spleneticos epticos et spinaticos et vlr habentib⁹ viscera debilia.

Aq̃ repida
Calida
Frigida
Aq̃ ferree

¶ De aere et de igne. Cap. II.

De aere obtẽperãtia calozis innati fit p aeris attractionẽ et einsdẽ depuratio p ei⁹ expulsionẽ. ꝑmũ gdẽ fit p motum attractiõis q diastoles nominat. et 2ᵐ p motũ expulsiõis q systoles a sapiẽtib⁹ appellat. Si igit aer sit corrupt⁹ et fetidus corrũpit calor et spũs inat⁹. Oz igit medic⁹ esse solicit⁹ in electione aeris boni in sanitatis regimine. ¶ Aer calidus dissoluit vtutes corpis et laxat. sed calidus tpate trahit sanguinẽ ad exteri⁹ et colorez corpis rubificat. si aũt sit mltũ calidi⁹ citrinat facitq̃ multuz sudare: diminuit vrinã: digestionẽ debilitat. Aer Xo frigidus ventrẽ stringit: digestionẽ fortificat: vrinã multiplicat: sudorẽ diminuit et egõnẽ. aer hũidus lenit et hũectat corpus. siccus Xo desiccat cutẽ et denigrat. ¶ De igne: laudo ignẽ bonoꝝ ligno ꝛ siccoꝝ nõ fetentiũ clare lucentiuz. vitupero Xo ignẽ carbonũ et corbellarũ: qz cũ eoꝝ fumus exhalare debuisset p violentiã remansit in eisdẽ iclusus: q postea icendunt sine flãma ad actũ deducit seu reducit ꝛ corporib⁹ nostris inferũt notabile nocumẽtuz. Sit igit ex siccis et laudabilib⁹ lignis fact⁹: caueas ne ignis appropinquet imediate corpi: sed p aliqỏ mediũ. Nã appropinquãdo imediate nimis corpa nostra desiccat. ¶ Item magis laudo ignez a pte posteriozi q̃ anteriozi. nec multũ laudo q pastus siue refectionatus imediate multũ calefiat: quia ex hoc debilitat digestio. non laudo ignẽ stupharum: quia calor est inclusus nõ euentatus.

¶ De exercitio. Cap. III.

De exercitio testificati sũt sapiẽtes q exercitiũ tpatũ et equale añ cibũ sanitatẽ causat: et ꝓseruat: sz imediate post cibũ ipediat digõnẽ. añ cibũ calorẽ ꝓfort nãlẽ: et ex hꝫ appetitiua in stõcho vigorat. et exinde mẽbra copiosi⁹ recipiũt alimẽtũ: et pozi aperiũt et ex hoc supfluitates tertie digõnis liberius expellunt: et alimẽtũ p mẽbra perfecti⁹ diffundit. ¶ Amplí⁹ p exercitiũ ꝓuenit durities ozganoꝝ. ex q̃ difficili⁹ patiunt: et reddunt fortioza ad ceteras actiões. ¶ Itẽ p exercitiũ motus spũum vigorant ex quo supfluitates euacuant. et p poros expurgant liberi⁹: qỏ est neciuz. Exercitiũ igit moderatũ nõ pmittit hũozes nec eoꝝ supfluitates in corpib⁹ aduna ri gbus multiplicatis idigem⁹ pharmacia et flõmia q̃ q̃uis purgẽt corpus: ipm tñ iueterant: et spãlr pharmaca q̃ vtplurimũ hñt nam veneni. et sic nõ solũ euacuãt nociuũ: sed magnã ptẽ calozis et spũs q sunt fundamẽta vite nre. et exercitiũ nõ meret dici exercitiũ: nisi cũ ex eo ꝓuenit in anhelitu magnitudo et frequẽtia, hoc est. n. signũ fortitudinis calozis nãlis et inati. ¶ Est igit exercitiũ mot⁹ voluntari⁹ in quo regritur anhelit⁹ magnitudo et frequẽtia ꝛ velocitas

Pharma⁹ purgat ꝛ iueterat.

Quid sit exercitiũ.

Aq̃ p decoctionez subtiliãt.

Aq̃o aq̃ pluuialis sit subtilioz

Aq̃o etiã rectificet aqua.

locitas ad ips peragēdū ſm modū ſue eq̄litatis. Bonū eſt igit tpe vſus ei⁹ nō inuenire multitudinē crudoꝝ ⁊ idigeſtoꝝ humoꝝ ſeu ciboꝝ in vētre aut vasis. Periculū.n.cēt eos attrahi ad oēs alias pticulas añq̄ benigni fierēt. Si eniz digō fit in gete tunc mot⁹ fortis eā ipediet. Et itelligit de repletiōe humoꝝ laudabiliū aut illaudabiliū q̄ nō cōpetit exercitiū. Nā exercitiū nō eſt ſufficiēs ad euacuandū talē plenitudinē. vñ ſolū humores cōmouet ⁊ ebullire facit. ⁊ ex hoc periculū eſt febres ⁊ apata ⁊ opilones que ad hoc ſequunt cāri. Talib⁹ igit corpibus añq̄ exercitent ⁊ ſpāl⁹ exercitio fortī cōpetit flōmia vel pharmacia ꝑz exigentiā hu. peccātis. vñ dico q̄ exercitiū ſerotinuz qō fit añ cenā nō fit pp expulſionē ſupfluitatū cibi ſuſcepti in prādio eiuſdē diei. ſz cibi ſuſcepti in cena p̄cedētis diei. ¶ Ite tpis exercitij cognitio eſt vrinarū color. naz aquoſus gdez ſignat indigōnē: ⁊ q̄ adhuc nō inſtat exercitij tps. Rube⁹ ẋo ⁊ cholericus ex multo tpe digōnē fuiſſe factā: ⁊ tēpus exercitādi pteryſſe ſcēam. Sz color tpatus puto rube⁹ tēperate nō ignit⁹ ſignat ſcēam digōnez fore factā de ppinquo. ⁊ tūc eſt tps icboādi exercitiū. ¶ Illi ẋo q̄ locuti ſūt ſubtil⁹ de exercitio docuerūt corpa p̄ fricationē p̄ueniētes ad exercitiū p̄parari. ⁊ ſpāl⁹ cū qs tēderit ad exercitiū fortius. Si.n.qs ad fortiores venerit mot⁹ añq̄ molliat totuz corpus ⁊ ſupfluitates ſubtiliet ⁊ poros dilatet que fūt fricationib⁹ imoderatis: ⁊ demū ſupinfuſione olei dulcis. periculū eſt erūpere qd vaſoꝝ. ⁊ periculū eſt ne ſupfluitates ipetu ſpūs moti poros opilēt. Si ẋo paulatiz p̄ frictionē p̄ calefaciēs p̄molliat qdē ſolida ⁊ p̄ſubtiliet humida: ⁊ poros dilatauerit periculū nullū: nec rūpi aliquā pticulā nec porꝝ obſtructiōes cāre: tū q̄ exercitat refriceſ ſyndone totū corpus q̄ſq̄ moderate calefiat. Sufficiūt aūt vtplurimū manuū circūdatiōes ad ꝟ vt corp⁹ calefiat abſq̄ cōpreſſione. eteniz his faciētib⁹ apparebit ruboꝝ bñ floridus ſupcurrēs toti cuti. ⁊ tūc eſt tps ſupinfundere liquorē olei: fricareq̄z manib⁹ nudis fricatiōe media iter mollitiē ⁊ duritiē. ſic q̄ corpus nō colligat ⁊ ſtringat nec exoluat vlteri⁹ q̄ deceat. ſz in vſu nā cuſtodiat. ¶ Dec aūt fricatio que p̄parat ad exercitiū i n̄p̄mi dz in īmiſſionib⁹ manuz leuiter ide paulatiz augeri: ⁊ ad fortē ducere: vt cōprimat qdā manifeſte. caro aūt nō ſtringat. Dec aūt fortis fricatio eſt qdē nō multo tpe. ſz ſemel aut bis in vnoquoq̄ mēbro. ſi aūt ampli⁹ fieret corpus idurareť. ⁊ in his que augētur augumētū ipediť. Eſt aūt hec fricatio fiēda ꝑz oēs differētiā pōnis. ſ. ſm latū obliquū ⁊ tranſuerſuz. Quaten⁹ in ꝛta poſſibilitatē vniuerſi muſculoꝝ nerui ex oi pte fricent ⁊ ad exercitiū p̄parent: poros. ſ. dilatando ⁊ ſolida ⁊ ſpiſſa rarefaciēdo ⁊ rara i ſpiſſando: molliaqz idurādo. ¶ Quātitas aūt ⁊ q̄litas ⁊ modus circa exercitiū in ſanitatis regimine dari nō pōt lr̄is certis ſeu denotari: ſicut nec q̄ſtitas ceteroꝝ offerendoꝝ nr̄o corpi. Nā ſm diuerſitatē cōplonū ⁊ habitudinū etatū ⁊ regionū al⁹ ⁊ al⁹ exercitiū eſt mēſurandū. Sunt.n.qdā idigētes exercitio fortiori ⁊ maiori vehemētiori ⁊ velociori: ⁊ iſti ſunt q̄ vtunt cibo ampliori: ⁊ ſūt fortiū virtutū aialium motiuaꝝ bñtes lacertos ⁊ nerꝰ fortes ⁊ iūcturas aptas ad motū: ⁊ cū hoc nō bñt calorē nāles ꝓſumptiuū min⁹ fortē: talib⁹ inquā cōpetit exercitiuz mai⁹ fortī⁹ ⁊ veloci⁹ ⁊ vehemētius. Illi aūt gbus deficit aliq̄ iſtarū ꝓditionū nō cōpetit exercitiū adeo forte. ẋbi gr̄a. ponam⁹ q̄ deficiat vltima ꝓditio: ⁊ q̄ ſit bō bñs calorē fortē: ⁊ acutū multum ꝓſumptiuū. ⁊ tñ bēat oēs alias ꝑtes ꝓdōnes. talis.n.nō indigebit exercitio adeo magno nec fortī. ⁊ ſil⁹ itelligat in alys ꝓdōnibus. Et ſi aliqs reperiat in quo oēs ꝓdōnes deficiant ⁊ oppoſite reperiant. ſ. q̄ paꝝ comedat: ⁊ cui⁹ aiales vtutes motiue ſint debiles: ⁊ organa ad motū deputata: ⁊ calorē bēat ꝓſumptiuū ſatis: talis vtiqz idigebit nimio exercitio: ⁊ p̄ extrema poteſ iudicare qd de medijs. Quātitatē igit exercitij offerendi: ſil⁹ ⁊ q̄litatē ſola rōne cognoſcere experiētia p̄termiſſa multuz eſt difficile. In experiētia igit ꝓſideram⁹ quō ſe bēat exercitās in p̄ die ⁊ z°: ⁊ ſic deīceps. ¶ Optima.n.nā menſurā oīum offerēdoꝝ manifeſte adepta eſt. tm̄.n.appetit exercitiū quātū ⁊ qual⁹ eidē eſt opportunū. Et ſil⁹ itelligat circa cibos ⁊ ſomnū: ⁊ cetera que corpib⁹ nr̄is offerunt pp regimē ſanitatis: qō vtiqz verū eſt ſuppoſita bonitate morum. Naz pp maliti ī ꝓſuetudinis ⁊ moꝛis nā tpata pōt appetere qd quale: ⁊ q̄ntū: qō ei nō eſt ꝓueniēs. ſz lapſi in altū mēſuras exercitioꝝ ⁊ alioꝝ minime nāl⁹ ſunt adepti. Quidā eniz plus appetūt exercitari q̄z oporteat: ⁊ qdā min⁹. Minus qdez vt qdā flegmatici in quoꝝ corpibus hūores flegmatici ſūt q̄ frigore retēti ſunt ꝓgelati ⁊ ocioſi effecti. Di autez q̄ appetūt minime moueri ⁊ exercitari ſunt ſomnoleti: ⁊ ad lectū nāl⁹ inclinati: ⁊ tales exercitādo nō debent ſeq̄ nālē appetitū, ſed ſi ſint caliores ⁊ hūidiores nāl⁹ vel accñtal⁹: ⁊ cū ꝟ ſint apti ad motū ex mēbroꝝ leuitate: ⁊ organoꝝ habilitate: hi vtiqz plus appetūt exercitiū: ⁊ in eodē plus delectant q̄z oporteat eoꝝ ꝓdōnib⁹. igit iſti: vt immediate dixi: nō debēt ꝓpriū appetitū imitari in mēſura exercitij. Qui ẋo nec corpus calidi⁹: nec fridius hūt: nec p accñs nec ſm nāz. nec ſunt irascibiles oīno vel alterabiles ⁊ philotomi: his cuſtodiunt cogitationes menſure exercitioꝝ: ⁊ ſm p̄m die addat magno tpe p̄cedēte. Nā ſi aliquid latuit p̄ die certificabit: ⁊ hoc experiētia. edoct⁹ igit ita ad certitudinalē ꝓiecturationē deuenit nō ſolū exercitioꝝ verū et cibarioꝝ mēſura nullo mō ꝑz p̄n⁹ cognoſci poterit. ſz experētia que ſm ſingulū diez ſunt in memoria q̄ntitatis exercitiorum ⁊ cibarioꝝ: ⁊ ceteroꝝ offerēdoꝝ. ẋ. g. Si qs a p̄ die exercitij plus vel min⁹ exercitet q̄z opz i z° die cozrigit: ⁊ ſic deinceps: ⁊ hoc eſt cōe taz cōplionib⁹ tpatis q̄z diſtēperatis. ¶ Quātitas aūt exercitij: quā lr̄is poſſum⁹ deſcribē ē quouſq̄ hō ſudare icipiat ⁊ anhelit⁹ augeri ⁊ color corpis rubificari ⁊ vene igroſſari ⁊ mēbra incipiūt laxari ⁊ tumor mēbroꝝ dñatur. his.n.apparētib⁹ dz ab exercitio ceſſari. ¶ Et nota q̄ exercitiuz fortis corpus nimis eūat ⁊ debilitat: ⁊ hoc bñ manifeſtat in exercitātib⁹ fortī exercitio. exercitiū aūt debile qō eſt eūandū nō eūat: nec p ipſuz pōt ꝓſumi qō diſſoluēdū eſt. Sz exercitiū ꝓportionatū p̄portionaliter diſſoluit ⁊ ꝓſumit quapp ſubaz mēbroꝝ augumētat ⁊ corpus ipinguat. Priuatio aūt hui⁹ ꝑz in icarceratis: quoꝝ facies cacochyme fiūt: ⁊ eoꝝ color ē ipur⁹: ⁊ oēs eoꝝ opones ſunt leſe: et hoc nō ſolū accidit hoibus: ſz auibus in cauernis detēt. ¶ Si qs ẋo exercitet peditādo bonū eſt exercitiū iterdū iclinari et lapidē manib⁹ eleuare ẋ ſus poſterioꝛa: retro reſpicere et iterdū mēbra extēdere. et anhelitū ꝓtinere ⁊ muſculos vētris aliquātuluz extēdere. Nā anhelitū retinēdo ꝓfortať calor nālis: ⁊ pori aperiuntur: p quos ſupfluitates expellunť. Dz aūt anhelit⁹ eē cuz extenſiōe muſculoꝝ pectoris: que extēſio dz eē parua. Nā p hāc extenſionē ſupfluitates pectoris ⁊ pulmonis ad mēbra nutritiua expellunť: ⁊ p extenſionē muſculi vētris ſuperfluitates vlteri⁹ inferi⁹ expellunť. ſed bñtes debile diaphragma aduertāt a ꝓſtrictione anhelitus ne ſupfluitates ad cerebrū mittant ſicut apparet in his q̄ multū laborant in ſuffladō inſtr̄o tubarū gb⁹ vene faciei inflant et facies rubefit. ¶ Poſtq̄ aūt exercitatus qs fuerit aliquo exercitioꝝ dz fieri fricatio ⁊ dz ad aſperitatē declinare pp duas cās. vna eſt vt ſupfluitates ſubcutanee emundent que ab exercitio ſunt trāſmiſſe. et alia eſt vt corpus ſolideť et vapores boni retineanť: vt ab his que ab extrinſeco accidūt non alterenť. ⁊ dz hec fricatio ſil aut velociter fieri. imo ſi totū corpus ſil et ſemel fricari poſſet mātilib⁹ vtili⁹ eēt vt

Aq̄repida
Calida
Frigida

Aq̄ferree

Tps exercitij.

Fricatio ꝑparat ad exercitiū.

Quātitas qualitas ⁊ modus exercitij ſcribi non poteſt.

Optia nā tm̄ appetit q̄ſi ſibi cōuenit.

Signa ceſſandi ab exercitio.

Exercitiū fortis debili⁹ ꝓportionatuz.

supfluitates fil' et semel exhalaret: et est bonū. vt hec fricatio fiat cū oleo dulci: sed fricatio que fit ante exercitiuz dz esse lenis mollis ⁊ lenta vt duritiē nō operetur.

¶ De frictione mēbrorū. Cap. IIII.

FRicatio intētionē hz in supfluitatū tertie digōnis eūatione fiē ⁊ exercitiū: ⁊ fil'r in calozis mēbroꝝ pfortatiōe: ⁊ ad multa alia. vñ sermonē de frictione in pcedēti caplo ichoatū cōplere volum⁹. Primo. n. dicemus vtilitatē fricationis pp quā cōpetit in sanitatis regimine. Scōo fricationis tps ⁊ mensurā ⁊ modū. 3⁰ fricationis modus ⁊ spēs gīales. ¶ Quo ad p⁹m igit vtilitas fricatiōis est supfluitatū tertie digōnis expulsio. vñ in his q exercitari nō pñt vel pp corpis debilitatē: vel pp infirmitatē alicuius mēbri spālis: vel pp icarcerationē nō est fricatio negligēda. Nā per frictionez mā subtiliaī ⁊ pozi aperiunt: ⁊ calor in mēbris pfortaī: ⁊ sic supfluitates liberius expelluntī: ⁊ p ons mēbra pfectius nutriuntī ⁊ appetitiua vigozaī: sigdē nālis appetit⁹ icipit a mēbris tertie digestiōis. nota q p frictionē mēbra rara inspissantī: ⁊ spissa rarefiunt: ⁊ dura mollificantur ⁊ mollia induranī. Corpozib⁹ igit raris cōpetit fricatio nō solū pp expulsionē superfluitatū: et reliqua que dicta sūt: sz vt aliqualr inspissentur ⁊ min⁹ passibilia efficiant: ⁊ fil'r suo mō itelligaī de corpozib⁹ spissis grossis duris ⁊ mollib⁹. ¶ Ampli⁹ est alia fricationis vtilitas. nā p eā lassitudo mēbrorum remoueī. vñ fricatio est faciēs gescere: ⁊ hec fricatio est nēcia post exercitiū imoderatū: ex quo aligs incurrit lassitudinē. ¶ Amplius fricatio iuuat cū tēpus est dormiēdi: qñ corpus alleuiat: ⁊ būiditates ad iūcturas fluere pbibet. Multū aūt solicitari debem⁹: ne pueroꝝ corpa fricenī cū duritie: ⁊ aspritate ne forte ab augmēto ipediāī. ¶ Tps ℞o fricatiōis idē ē cū tpe exercity: ⁊ fil'r mēsura fricationis q̄ fit pp supfluitatū expulsionē. Nō. n. itelligo de fricatiōe pparāte ad exercitiū: nec ons ad exercitiū: sed de fricatiōe supplēte vices exercity. ¶ Spēs exercity sunt. 6. simplices ⁊. 9. cōposite. Sunt. n. tres simplices fz q̄titatē: puta multa/pauca/ ⁊ mediocris: et tres fm qualitatē: puta aspa lenis ⁊ mediocris: vel potest dici si placet fortis debilis ⁊ mediocris. Ex his simplicibus proueniunt. 9. compositiones. Nam fricatio multa potest componi cum forti debili ⁊ mediocri. ⁊ sic de alys suo modo.

Utilitas fricatiōis.

Tps frictionis.

Species exercitij sunt. 15.

¶ De balneis. Cap. V.

POst ꝯsiderationē exercity balneum segtur ex eo q balneū mēbra exteriora lauaret a sozditie que in supficie mēbrorum p exercitiuz forsan est derelicta. Ampli⁹ si aliquid sit derelictū sub cute qō p exercitiū ⁊ fricationem nō sit sufficiēter resolutū de supfluitatib⁹ tertie digōnis p balneū resolueī. Si qs ab exitu balnei calidū nimis potauerit etbicā icurrere pōt: ⁊ nimis frigidū hydropisim. balneū qdē desiccat pp resolonē quā facit: ⁊ būectat qñ nō est fortis caliditatis: ⁊ calefacit sua caliditate actuali: ⁊ infrigidat friditate actuali ⁊ potētiali: ⁊ ēt calorē ⁊ spūm resoluēdo. Nā balneū resoluit ea que ꝓpinqua sunt cuti sicut fricatio balneū supplet exercity vices. Ampli⁹ balneū membra exteriora calefacit. ⁊ būectat tpate que forte p exercitū ⁊ fricationē fuerūt aliq̄l'r desiccata ⁊ infridata. ¶ Itez sōnuz ꝓuocat opilones aperit ⁊ ventrē soluit et digōnem ꝓfortat ⁊ nutrimētū ad cutis supficiē attrahit ⁊ ventrē interdū stringit ⁊ fatigationē remouet būectat: desiccat: calefacit ⁊ infrigidat. ¶ Nota q colūne pedū ad ꝓseruationē sanitatis visus ⁊ audit⁹ sepe lauari debēt atqz fricari cum aqua moderate caliditatis. ¶ Ampli⁹ capitis lotio nō tardetur vltra. 20. dies nec fiat in hebdomada plus q̄ semel ⁊ nūq̄ stomacho repleto: sed ante prandiū aut cenam.

Lotio pedum.

Lotio capitis.

¶ De coitu. Cap. VI.

COitus hz necessitatē in expulsiōe superfluitatis tertie digestiue. q̄re cōpetit in sanitatis regimine: tī nō cōpetit macris ⁊ extenuatis. Nā coit⁹ imoderat⁹: ⁊ qbus nō ꝓuenit plurima infert nocumēta. iducit. n. plus debilitatē oi alia eūatione: vt appetitiue destructionē: oculorū ꝓcauitatē: ⁊ cerebri ac sensuū debilitatē. Corpa aūt hītes sicca a coitu cauere debēt sic ab inimico mortali: quoꝝ si qs vsus fuerit ethicā icurret. ¶ In actu ℞o coit⁹ nullo⁰ retineaī spma: qz hoc pducit ad destructionē vni⁹ testiculoꝝ. ¶ Magna insup delectatio in coitu est cā debilitatē inducens. ideo qui minus delectaī minus debilitaī.

Coit⁹ macris inimicus.

Retentio spermatis destruit testiculuz.

¶ De comestis ⁊ bibitis. Cap. VII.

POst exercitiū coitū ⁊ balneū corpus remanet inanitū cui debeī refectio. vñ videmus q̄ post talē inanitionē segtur appetit⁹ cibi qui icipit ab inanitiōe mēbroꝝ ⁊ terminaī ad inanitionē factā versus oziciū stōchi: ad quā segtur cā talis inanitiōis que fames noiatur ⁊ desideriū cibi: ⁊ hoc est ꝓ cō indubi⁹ ad oñdēdū nēcitatē cibationis. post igit hoc desideriū nō est tardāda cibatio: ex eo q famē tolerare stōchuz replet malis hūozib⁹. Attrahit eniz a stōcho ⁊ vicinis ptibus que retinēt: qō est meli⁹ ⁊ vtili⁹: ⁊ dimittunt abire qō pei⁹: ⁊ iutilius. vñ videm⁹ manifeste q famē tolerātes multā aquositatē emittunt ab oze: ⁊ satis cito desunt eoꝝ appetitus pp repletionē malā ⁊ innālē in stōcho cātā. vñ appetitu deficiēte nō est comedēdū: sz recipiendū iulep aut syrupū acetosuz aut aquā calidaz: ⁊ tñ est iciunādum donec vomuerit vel astellet vel appetitiua excitetur ⁊ redeat: qbus recte peractis subsequi dz. Et est valde cauendū ne stōchus torqueaī et multum graueī: ⁊ anhelit⁹ angusteī: ⁊ pulsus velociteī. Multuz est euitāda nauseatiua refectio: nec ex toto dz desideriū sopiri: sz retineri debēt alique relige appetit⁹: ⁊ hoc spāl'r est obseruādū in hūtib⁹ calorē forte. Sunt. n. qdā qbus appetit⁹ multū sopit⁹ est: ⁊ isti forte plus debēt comedere q̄ appetāt: ⁊ in hoc multū ꝓfidēduz est in experiētia: ꝓsiderādo subtiliter q̄titatē ibi. ¶ Ampli⁹ ꝓsiderādū est q appetit⁹ nō sit ebrios vel fastidios. talis. n. appetit⁹ nō est idicatio suscipiēdi cibi: ⁊ ideo recurrēdū est ad alia signa. s. q sentiat stomachū vacuuz: ⁊ q expulse sint egōnes cibi ꝓxis: ⁊ q vrine sint digeste. his eniz apparētib⁹ rps est recipiēdi cibuz: dato q nō vigeat appetit⁹: ⁊ spāl'r si aduenerit hora i qua ꝓsueuit cibari: ⁊ nō acciderit error in posteriori cibo in sua digōne. ¶ Nota q hūtes calorē forte et mēbra dura et vtutes cibatiuas: et multū laborātes idigent cibis grossioribus: vt sunt carnes bouine/porcine/anatū et sil'ium. et p oppositū quoꝝ mēbra sunt mollia būida rara: et calor debilis idigent cibo subtili: vt sunt oua sozbilia aq̄ carnis et mediocres idigēt mediocri cibo. ¶ Itē qdā idigēt cibo multo: qdaz pauco: et qdaz mediocri. Boues eniz maciēti q̄rū calor est multū resoluēs: et multū laborās idigēt cibo multū nutriēte: cuiusmodi sunt oua sozbilia: et caro vaccina et oua dura et aqua carnis. et p oppositū pingues boies pleni flegmate carnes būidas hūtes nō multū laborātes hūtes calorē obtusuz et lentū idigēt cibis pauci nutrimēti. vt sūt olex gīa: et fructuū gīa: ⁊ case⁹. ⁊ mediocres idigēt mediocri. sicut eniz se hz extremū ad extremū sic se hz mediū ad mediū. ¶ Ampli⁹ nota q̄ oēs boies idigēt cibis boni nutrimēti. vñ si qs vtaī cibis mali nutrimēti q̄uis in ꝑsenti forsan ei nō noceat: vel pp ꝓsuetudinē et digestiue bonitatē. In posterū tñ ad malas deueniet egritudies. Quidaz tñ sūt q pp ꝓsuetudinē: et qdaz pp nāe ꝓportionē pelige-

re debēt

Que sit bona vera ac capiēdi cibis.

Qui indigeāt cibo grosso ⁊ q subtili.

Qui indigeāt cibo multo ⁊ q pauco.

Oēs homines idigent cibis boni nutrimēti

re debēt cibū parū deteriorē. vñ si qs ꝓsuet⁹ sit vti aliq̄ cibo nō subito oz mutare ꝓsuetudinē: sed paulatim. q̄ si forsan ꝓsuetudinē mutare nō possit pp aliquā cām spāles: bonus est q̄ solicit⁹ sit in purgando humorē q̄ gñatur a tali cibo: et sic p̄seruabit ab infirmitate. Si aūt cib⁹ ꝓsuetus et desideratꝰ tñ exñs notabilis malitie nō mutet ad malitiā p̄uā: nā corrigit bonitate digōnis et lōgi^ne ꝓsuetudis. & si sit malitia notabilis & magna nō est corrigibilis a nā. vnde falsē opinātur credētes malū cibū notabilr tpis lōgi^ne bonitate appetitiue posse corp⁹i sanitate debita ꝓfuare sine opōnū sensibili lesiōe.

Recapitulatio de cibis.

¶ Dicam⁹ igit recapitulātes p̄ viā cōpositionis qd in simplicib⁹ dictū est. Nā qdaz idigēt cibo multi nutrimēti facilis digōnis et boni chymi: cuiusmodi sunt ova sorbilia. et aqua carnis: & vinū subtile & odoriferū: & talia cibaria cōpetūt hñtibus digōnē debilē: et quox corporis plurima fit resolo sicut sūt ꝓualescētes: & idigētes augmēto: & vlr quox corpa sunt multū resolubilia a calore intrinseco: & extrinseco. Ālij sunt qbus cōpetit cib⁹ multi nutrimēti difficilis digōnis: & boni chymi: cuiusmodi sunt caro annualis agni: ova dura: & ēt hec cōpetūt eis corpibus: quox calor est fortis valde & multū exercitant: & hūt digestiuaz fortē: & mēbra dura et spissa. Cibus aūt multi nutrimēti: et difficilis digōnis: et mali chymi: puta vt caro egnanatis: et vaccina meo iudicio nulli ꝓuenit. Est ali⁹ cibus difficilis digōnis pauci nutrimēti et mali chymi q̄ in sanitatis regimine nō ꝓuenit vt caro salita et pisces saliti. Ali⁹ est cibus facilis digōnis et pauci nutrimēti et boni chymi: vt sunt lactuce/malagranata/et filia: et iste cib⁹ cōpetit corpozib⁹ repletis. et hūidis hñtib⁹ debilē digestiuā a quozū corpibus nō multa fit resolo: hñtibus tñ bonū appetituz. Alia sunt cibaria q̄ sunt facilis nutrimēti: et pauci: et mali chymi que nō cōpetūt in regimine sanitatis: vt sūt pulmo et caro aialiū nouiter de vtero exeuntiū.

De q̄litatibus cibox.

¶ Ampli⁹ ꝑsideranda est cibarioꝝ qualitas. s. virtualis et actualis. Actualis quidem est q̄ in hyeme recipiantur cibaria actu calida: et in estate actu frigida: et in medys tempozibus mediocria. et similiter intellige de qualitate virtuali. Nam calida actualiter competūt in hyeme: & frigida in estate et tpibus tpatis tpata. Ampli⁹ q̄ multū sunt lapsi in calido idigēt cibis fridiozib⁹ & ex: et silr itelligaē i alys q̄litatib⁹.

De ordine cibatiōis.

¶ Ulteri⁹ nota q̄ euitari debēt ea que sunt cā corruptionis digestionis vt vozacitas comedēdi & mala masticatio et mala cibariozū ordinatio: vt pz in Aui. de his que bibūtur et comedunt. vñ rōnabile est p̄mo recipere subtilia cibaria q̄z grossa. Si enim digerent añq̄z grossa: tunc descēdunt de stōcho et grossa remanēt in stōcho vsq̄z ad perfectā digōnez. Naz via que pz subtiliozi cibo nō pz grossiori. Sed est hic diligēter aduertendū q̄ si qs parū velit comedere de grossis: et multuz repleri subtilib⁹: tunc puto q̄ rōnabili⁹ eēt p̄mittē cibariū gsiuz subtili. Nā cibaria grossa in parua quātitate eque cito digeri p̄ñt sicut subtilia in magna quātitate. Si qs aūt sciret ꝓportionare passum ad agens vniformiter: ita q̄ tāta esset diuersitas inter grossuz et subtile sicut est iter calorē fundi stomachi: et oris ipsius: tunc meli⁹ esset ponere grosiuz in fundo: et subtile in orificio. Sed q̄ hoc quasi est impole et error qui pōt ꝓtingere p̄mittēdo subtilē est minor: et magis corrigibilis. igit subtilis p̄mittēdus est grosso.

Primꝰ cib⁹ ñ oz cē lubricās.

¶ Aduerte vlteri⁹ q̄ cibus p̄mo sumpt⁹ nō sit lubricās. Naz postq̄z esset digestus vel ante digestionē trabet secū cibū indigestū nō lubricatiuū. Silr q̄ in p̄ncipio nō sumaē cib⁹ stiptic⁹: vtputa coctanū pyrū et mespilla et silia. Naz ex hoc posset ipediri descensus cibi in stomacho. Naz verū est q̄ habēt⁹ fluxibilē ventrē talia in p̄ncipio cōpetunt: et vlr sciendū q̄ sanitatis ꝓseruator: nec fructib⁹: nec olerib⁹ vti oz nisi in pauca quātitate. gñant eniz sanguinē aquosuz vaporosuz et putrefactiōi aptuz. Si tñ fructib⁹ vti ꝓtingat in sanitatis regimine fructus stiptici postponanē & laxatiui p̄ponanē in mensa. nec post tales fructꝰ imediate est comedendū: sed parū imozādum: & superbibendū aliqd ventris subductiuū: puta mellicratū: vel vinū dulce: aut aliqō brodiū subductiuū.

Diuersi sapozes i eadē mensa nō ꝓpetūt.

¶ Amplius scias q̄ in sanitatis regimine nō multū cōpetunt sapoꝝ diuersoꝝ ōlectamēta ex qb⁹ hō plus ō cibo recipit q̄z ōberet. vñ talia delectamēta sapozū plus ꝓueniūt egris q̄z sanis.

De hora cibi.

¶ Ampli⁹ nota q̄ in sanitatis regimine nō cōpetit aliqō medicinale nisi forsan ad p̄seruandū: sed nō ad ꝓseruanduz. Nā sicut de natura cibi est ꝓseruare: ita medicine alterare.

De sōno.

¶ Ampli⁹ hora comestiōis eligaē frigida: aut saltē loc⁹ fridus: si nō sit pole reperire horā frigidā: & sint hore comestiōis tales q̄ postea ꝓtingat qescere. & tandē dormire nō imediate post cibuz.

¶ Dormire aūt supᵖ dextrū latus iuuat: vt cibus descēdat ad fundū stomachi: deinde longiozi tpe sup sinistrū lat⁹ plus cōfert digōni omni alio decubitu. In hoc eniz decubitu epar amplexaē cibū sicut gallina pullos: & sic cib⁹ pfectius in stōcho digeriē: sz in fine somni iterum iacendū est supra dextrū vt facili⁹ cibus transeat ex stōcho ad epar: & supfluitates digōnis p̄me facili⁹ descendāt ad itestina.

De potu post cibationem.

¶ Ulteri⁹ si qs receperit cibos nimis acetosos: aut salsos rōnabile erit statim añ eoruz digestionē accipere cibos ꝓrie qualitatis: & sic itellige i alys.

Calde famelic⁹ p̄ponat cibuz grossum.

¶ Nota q̄ digōne inchoata nō est multum supbibendū ne ebullitio digōnis interrūpaē.

De nūero cibationū

¶ Amplius scias q̄ bibere vinū post cibuz digōne inchoata facit cibuz descendere de stomacho idigestuz: & facit possidere opilones: & eorum egritudines & silr putrefactionē.

¶ Ampli⁹ scias q̄ famelic⁹ vehemēter oz p̄ius recipere cibuz grossuz q̄z subtilē. alꝰ stomachus terrebiē & cibus grossus corrūpeē. Cā hui⁹ est: qz in stomacho vehemēter famelico & vacuo est calor intensus: cibus subtilis nō est ei ꝓportionat⁹. vñ tali recepto cibo subtili dispergiē cibus ad oēs ptes stōchi pp stomachi forte desideriū: & cibi subtilis paucā resistētiā: & sic causabiē quedā repletio phātastica: & os stomachi claudeē: et sic terrebiē nā a cibo supueniēte grosso nisi tñ iueniat spatiuz q̄ p̄dicta repletio phantastica nō causabitur: sed si p̄ius suscipiaē grossus cibus nō sic dispergeē ad singulas ptes pp eius inobedientiā.

¶ Ampli⁹ solicitandum est in numero comestionū. Quidam eniz sunt qbus vnica comestio in die nāli fm rōnez videē sufficere. verbi grā. quozū virtutes sunt satis fortes: & mēbra nō multū resolubilia: et parū exercitāda et sufficientē cibuz vnica vice sumere p̄ñt et abundāt hu. flegmatici: et vlr quox corpa sunt hūida et cibaria qbus vtunē sint aliqualr grossa & viscosa: et multū nutriētia: et nō facile resolubilia. talibus enim sufficit cib⁹ semel in die nāli nisi ꝓsuetudo sit ad ꝓtrariū. Sunt autem alij qbus nō sufficit vnica comestio in die nāli sicut illi q̄rū virtutes sunt debiliores: & quozū calor est fortis ad digerendū et resoluendū: et quozū corpa sunt resolubilia et macilēta. et ad siccitatē vel nālē vel accidētalē declinantia et vtētia cibo subtili resolubili et digestibili facilr in quātitate minori: et cū hoc multū exercitātia. bis igit cōpetit bina comestio in die nāli: sed mediocris: & tpatis sufficit comedere ter in duob⁹ diebus: sic q̄ iter vnā comestionez et aliaz iteruenīat spatiū. 16. horarū. Sunt aūt qdam qb⁹ nō sufficit bina comestio in die nāli: sz debēt cibari ter vel q̄ter sicut sūt senes a senio: et ꝓualescētes et pueri et vlr debiles. Senes eniz sunt sicut lucerna parata extinctiōi. vñ si cibus eis nō sepe administreē calor ꝓsumiē et extinguetur: et si vna vice multū administreē eoruz calor suffocaē. vñ isti indigēt sepe comedere et pauc. Cōualescētes ēt sunt hoꝰ. indigēt eniz cibo vt deueniāt ad p^m et ꝓpriū statuz: sed

qz eozũ calor est debilitat⁹ non pñt digerẽ.bonũ est igitur q̃ part iatur eozũ cib⁹ vt corpus ꝓfortẽ:z calor nãlis eoz nõ laboret in digerẽdo:z eadẽ ratio est de pueris.Quo ad cõplones igit flegmatici meli⁹ pñt ieiunare.cholerici ño minime.sanguinei magis se tenẽt ex pte cholerico z melancholici ex pte flegmatico:z tpati mediocriter existũt. z sic de etatib⁹ ꝓportionalr.¶ Ampli⁹ multũ est ꝑsiderãdũ qñ cõpetũt cibaria grossioza an mane vel vespere:z saluo meliori iudicio puto q̃ si rheuma nõ impediat q̃ vespe grossior cibus:z plus in quãtitate cõpetit z spãlr supposita noctis longitudie sufficiẽti:z q̃ hõ de nocte dormiat. Naz digõ fit in gete z somno in quo quescunt vtutes aiales z fortificant nãles.In somno.n.melior fit digõ in stõcho epate z toto corpe:sz suspecti de rheumate abstineãt a cena z parũ cenẽt z longe a sõno.¶ Ampli⁹ diligẽter ꝑsiderandus q̃ aligs volẽs sanitatẽ ꝑseruare nõ multũ bibere dz nec in ꝓncipio mense:nec in medio:sed differre dz potũ vsq; ꝑpe finẽ comestionis:z tũc bibendũ est:q̃ vera sitis sedat.Est aũt vera quedã estuatio in stõcho causata ex cibo retẽto q̃ dz quodã mõ stõchũ calefacere z desiccare.Est aũt fames appetit⁹ calidi z sicci:z sitis fri.z hu.z qz talis estuatio maxime ꝓtingit circa finẽ comestiõis:iõ tũc bibẽdũ est:z nõ ante nisi parũ.¶ Sciendum q̃ pot⁹ est triplex.s.permistiuus/delatiu⁹/z sedatiuus sitis.Pot⁹ igit ꝓmistiuus põt recipi simul cũ cibo.vñ saluo meliori iudicio.puto q̃ talis potus nõ dz differri vsq; ad finẽ comestionis:sed dz recipi in ꝓncipio medio z fine:z maxime iste pot⁹ cõpetit qñ sumunt cibaria sicca actualr z virtualr sicut pz in laboratoribus comedẽtib⁹ panẽ siccũ z legumina sine brodio.Sz pot⁹ sedatiuus sitis regulariter:z i boibus bñ disp̃sitis dz differri vsq; ad finẽ comestiõis.tunc enim est vera sitis ꝑ estuationẽ calidi z sicci cibi.nõ enim multũ rõnabile eẽ vi q̃ simul vigeat sitis z fames:qz sunt appetit⁹ ꝛry.Pot⁹.n. delatiu⁹ maxime cõpetit cõplet a ꝑma digõne regulariter nõ est malus bibere vt facili⁹ transeat de stõcho ad epar:z ꝑparetur stõchus ad recipiendũ aliũ cibũ:z si forsan ꝓtingat sitire nõ ꝑcedente comestione:z sine fame:põt ꝓnosticari medicus illaz sitim esse nãlez:z in tali casu põt cõpetere pot⁹ ante cibuz:sed qz exit limites regiminis sanitatis nõ plus loquoz.¶ Pot⁹ autẽ qui cõpetit in sanitatis regimine non est aqua:sed vinũ aut ceruisia aut pomariũ aut mellicratũ aut aliquid simile:quozũ vinũ est meli⁹.Vinũ autẽ quo vti debeẽ in sanitatis regimine sit albũ vel roseũ: z in hyeme rubeũ vel subrubeũ:z sit clarũ z subtile z saporis amicabilis z suauis.¶ Est hic diligẽter aduertendũ q̃ quozundã magistroz opio est q̃ meli⁹ est eligere vinũ debile sine aque mistura q̃ vinũ fractũ cum aqua:z specialr corpibus tpatis cholericis z sanguineis.Sed isto z opioni nullo modo acqesco.Naz vina debilia quẽadmodũ sũt gallicana sunt multũ corruptibilia.vñ facile corrũpuntur. et hõ signuz est:qa si vinuz debile z gallicanuz dimitteret in aere per noctez de mane inueniret corruptũ.Sed vinũ forte fractũ cuz multa aqua iueniretur sanũ.vnde puto q̃ vinuz forte fractũ cuz multa aqua est ꝓueniẽtius in sanitatis regimine nisi in casu in quo vinũ debilius nõ sit adeo debile q̃ sit nimis corruptibile in nã sua:cuiusmodi sũt vina gallicana.Ex bis igit pz q̃ nectar nõ cõpetit in sanitatis regimine in via pot⁹ z vlr.similr vina sapiẽtia naturaz alicui⁹ ꝑpharmacozũ:vel rõne vasis:vel rõne admistionis. ex hoc.n patet q̃ vinũ clarificatuz magis cõpetit in regimine sanitatis q̃ vinuz acutũ.¶ Nota q̃ aliq̃n quis patitur sitim mendosaz in qua nõ estuat orificiũ stomachi:sed guttur z pulmo arescit:vel os aut palatũ ꝑpter fumos capinosos z siccos a stomacho elcuatos:aut ꝑp puluerẽ:aut motũ:aut aeris calorẽ:z siccitatẽ:z in tali causa nõ expedit bibere:sed sufficit gargariçare vinuz bene lymphatũ:aut aquatũ per ptes ꝑdictas:aut masticare quosdaz fructꝰ aut attrabere aerẽ frigidũ.¶ Ampli⁹ multi idigent bonis vinis:tum qz sicci z vinuz humectat nutriẽdo:tum qz frigidi z vinuz calefacit:tuz qz tristes z vinũ letificat:tum qz pauconuz sunt spirituũ z vinũ multiplicat spirit⁹.¶ Quantitas autẽ mediocris potus quã homo dz recipere in mensa ad sitim sedandã:z ad cibi ꝓmistiones est quatuoz librarũ minutarũ sicut qdã sapiẽs testat vt experientia docet.Sz quantitas potus offerẽdi certis lris scribi nõ pot:sed cõiectura ꝓpinqua veritati.qdaz enim sunt qbus sufficit minoz quãtitas pot⁹.Nã ad aliaz z aliã quantitatẽ z qualitatẽ cibi regrit alia z alia quantitas pot⁹,etiaz debet in hoc attẽdi q̃titas z q̃litas stõchi.Habẽtes aũt stõchũ siccũ multũ sitiunt z magnaz quãtitatẽ potus sustinere non possunt:et contrariũ est de habẽtibus stomachũ humidũ.Nã isti parũ sitiunt z magnam quantitatẽ sustinere possunt.hec igit generalia de cibo z potu sufficiunt.

Libaria grossa qñ cõpetãt in prãdio vel in cena.

Pot⁹ circa finẽ cibatiõis pluꝰ cõuenit.

Pot⁹ ʒ⁹.

Alinũ ẽpot⁹ ꝓueniẽs z equale dz esse.

Mõ fit cligibili⁹ an vinũ debile sine aq̃: an potens cũ aqua.

Jn siti mẽdosa nõ ẽ bibendũ.

¶ De somno z vigilia. Laꝑ.VIII.

Ser somnum calor naturalis q̃ operatur circa mãm nutrimẽti i iterioribus ꝓfortat gbus locis viget alimenti digõ:z sic melior fit digestio.Nõ est enim vera quies nisi in somno.Naz in vigilia orgãna sensuuz sunt in actu secũdo:z sic nõ potest corpus vere quiescere.vñ ẽt mẽbra motiua nõ vere gescere possunt in vigilia ꝑpter colligantiã z similitudinẽ z ꝓpinquitatẽ ad organa sensuuz que sunt in actu secũdo.¶ Si enim somn⁹ fuerit moderat⁹ cibus digeritur:corpus ipinguatur:dolor dissoluit:animus ꝓfortatur:calor naturalis augumẽtatur: humores tẽperant:mens clarificat.Ampli⁹ calefacit z humectat.digõ autẽ viget calido z humido:z sic iuuat sõnus digestionẽ.z qz senes sunt frigidi z sicci z male digerũt idigẽt maxime somno.quapp Galenus in etate senectutis ꝓuocabat somnũ cuz comestione lactucarũ:z qz lactuce sunt frigide ipsas cuz aromatib⁹ comedebat.¶ Et sicut somn⁹ debito modo exhibit⁹ habet multas vtilitates:sic etiaz vigilia moderata que desideriuz auget z famẽ efficit partes exteriores ꝓfortat z spirit⁹ad exteriora mouet sine quo nõ possunt mẽbra exercitari.¶ Et per contrariũ somn⁹ imoderatus ꝑparat corpus ad apoplexiaz epilepsiaz z paralysiz z stupoꝛẽ rheumata apostemata.z fe.etiã.¶ Et vigilia corpus desiccat:vtutes aiales debilitat z digestiuam diminuit:z corpus ꝑparat ad egritudies ꝓsumptiuas.¶ Post cibuz autẽ nõ est statim dormiẽdũ:nec imoderate laborãduz:studendũ aut disputandũ:nec legendũ z similia. Hoc autẽ impedit digestionẽ.sedẽdo quiescẽdo z audiẽdo aliqua musicalia:qbus homo nõ multuz sit intentus.z si tardet cibi descensus parum z lente est deambulandũ quousq; sentiatur descendisse a stomachi orificio.Si aũt quis ꝑsumat dormire ante cibi descensuz ab orificio generabit rugitus inflatio z dolor in ventre:et erit somn⁹ laborioſior z digestio corrũpitur.Igitur postq̃ cibus descẽderit z fumi mul cebres z suaues fuerint eleuati ad cerebrũ iducentes sõnũ tunc est nature satisfaciendum et dormiendum.Jn estate ño loco frigido nõ rheumatico.¶ Quidã aũt dicũt q̃ decubitus supra dextrũ lat⁹ iuuat digestionẽ:quia tunc epar supponitur stomacho sicut ignis lebeti.Hec autẽ imaginatio calefaciẽdo ad modũ ignis:sed amplectẽdo cibũ in stomacho est falsa.Nam epar digerit cibũ in stõcho sicut gallina ouuz:et qz dormiẽdo supra sinistrũ latus perfecti⁹ amplectit.igit est dormiẽdũ prius supra dextrũ ꝑpter descẽsum cibi:z deinde supra sinistruz,ꝑpter digõem:z in fine digestiõis aliquantulũ supra dextrũ: vt facili⁹ descendat cibus de stomacho ad epar z superfluitates prime digestionis

Quib⁹ cõueniat bonũ vinũ.

De q̃titate potus.

Quies ẽt nõ est nisi in sõno.

Somn⁹ tẽperatus.

Vigilia tẽperata.

Sõnus imoderat⁹. Vigilia imoderata

Sup quo latere sit dormiendum.

liber ius

Quãtitas somni.

liberi⁹ descẽdant. ¶ Quãtitas ℞o somni sicut nec aliozuz põt certis literis denotari. Debet aũt somn⁹ esse tantus q̃ cõpleta sit p̃ma digõ:z q̃ cibus ad epar transeat:et non est forte malũ tñ ꝓlõgare somnũ donec 2ª digõ sit completa. Hoc aũt tp̃s diuersificaꝫ ꝑm diuersitatẽ cõplonũ/etatũ/tẽ pozũ z similũ. Naz q̃ sunt calide cõplonis z hñt digestiuã bonã z comedũt cibaria facilia ad digerendũ:et nõ comedunt multũ in quãtitate tales cito digerũt:et sic talib⁹ forte sufficit somn⁹ breuis:puta sex horaruz vel octo ad plus. Sed his ℞ys opz tẽpus.16.aut.17.horaruz nec tales p̃ñt comedere nisi semel in die.s.q̃ sunt fri.cõplonis hñtes digestiuã debilem et multũ comedẽtes z multa cibaria non obediẽtia digõni tales vtiqz idigent sõno longissimo. Alij aũt qui sunt medij iter p̃dictos in cõplexionib⁹ p̃dictis:et tales indigẽt somno mediocri.puta.12.horarũ. Ampli⁹ debemus ꝓsiderare fatigationẽ vtutũ animaliũ. Naz ꝑm q̃ fatigatio seu lassatio est maioz z intensioz ꝑm hoc opus est longioꝛi somno z eꝯ. ¶ Signũ aũt sufficiẽtis somni est totius corpis leuitas z spãliter cerebri:z palpebraꝝ:z oculoꝝ: z descensio ciborũ a stõcho:et volũtas assellãdi:z mingendi. cõtraria aũt signa somnũ nõ sufficientẽ significãt:et cũ hoc toti⁹ corpis grauitas.et eructuatio sapiẽs nãm cibi. In quãtitate aũt somni experiaꝫ bõ q̃ntitatẽ somni vna die:et sic ꝓnter:z sic ꝓculdubio ppendet q̃ntũ dormitare debeat. Nec aũt experiẽtia dz fieri supposito regimie eodẽ:z eq̃li in p̃dictis diebus. ¶ Et notãdũ q̃ hoies tẽperati tñ appetunt somnũ necessariũ eis. Naz optima natura tñ appetit quãtũ est ei necessariũ:z hoc est verũ nisi ꝓsuetudo obuiet: sed in corpibus lapsis nõ est ꝓsiderandũ in appetitu.qdã enim plus appetũt somnuz q̃ oporteat:et quidã minus:sicut in exercitio supi⁹ memini me dixisse i corporib⁹ egris. Tẽperatis ℞o vtentib⁹ regimine tẽperato põt dici q̃ q̃ntitas somni est equalis quãtitati vigiliaruz. ¶ Ampli⁹ sciẽduz q̃ de qualitate somni quãto ꝓfundioꝛ tanto melioꝛ z loquoꝛ de somno naturali:z nõ de stupoze:z in tali melioꝛ fit digestio. ¶ Ampli⁹ sciendũ q̃ corporib⁹ tẽperatis non cõpetit dormire supza ventrẽ ꝓpter colli ꝓstrictionez seu contorsionẽ z stomachi cõpulsionẽ.lz in habẽtibus digestiuã ꝺbilẽ ꝓfortet digõnẽ. ¶ Ampli⁹ sciẽdũ q̃ nullo⁹ dormiẽdũ ẽ supine.hec eniz figura dormiẽdi faꝯ superfluitates declinare ad posterioza z nõ incedũt per suos cãnales qui sunt in anterioꝛib⁹:z sunt causa egritudinũ.puta incubi.et ceteraruz malaruz. ¶ Ampli⁹ dormiendũ est de nocte et non de die. Naz dies est luminosa cũ strepitu apta exercitio z vigilie:z nox est apta somno:tum quia frigidioꝛ die: tum quia obscurioꝛ:tum quia quiescentioꝛ quo ad animaz z quo ad corpus. ¶ Completo aũt somno sciendũ est diligenter emũdare corpus a superfluitatib⁹ multiplicatis nõ solum per secessum z vrinam:sed per tussim rascationem excreationem emunctionez z pectinationẽ/faciem ac manus cum aqua tepida lauando.

Signũ sufficiẽtis somni.

Neqz supine nec supine dormiendum.

¶ De accidentibus anime. Cap. IX.

SIcut accidentiũ anime correctio ad ꝓbz mozalẽ ptinet vt anima bonis habitibus informeꝫ: sic ad medicum spectat correctio accidentiuz vt corpus hominis in sanitate debita conseruẽ. Quot eniz modis alteraꝫ ex necessitate corpus.tot sunt ꝓcurationis genera:z qz anime accidẽtia ex necessitate alterãt corpus z correctio eoꝝ ad medicuz spectat z eozundem moderatio. Sicut eniz mali mozes ꝓsequuntur malitiã cõplexionis sic plerũq̃ eos sequit cõplonis malitia. vnde iracundi ex frequẽti ira vltra moduz supercalefiũt.z sil⁹ suo mõ itelligatur de alijs. In ira q̃dem mouet calor z spũs subito z ipetuose ad cor:non totaliter relinquẽs radicẽ:sz in radice ꝑmo accẽdit:z postea mouet ad extra z iterdum totaliter radix:puta coꝛ relingtur denudatũ. vñ mulieres z debiles corde ex gaudio syncopi çant:qõ nõ cõtingit ex ira. vnde cõtingit hominẽ mozi ex gaudio:sed nõ ex ira. In timoze calor z spũs cito mouent ad intra:z in tristitia paulatiz:sz in tedio z verecundia spiritus z calor mouent duobus motib⁹:modo ad itra modo ad extra:sicut pz in tedio qõ est tristitia de eo qõ futurum est.z inducit vigiliã.dato eniz q̃ calor mouet ad intra:ex eo q̃ tristaꝫ: tñ mouet ad extra ex eo qõ futuruz est. vñ talis tristitia iducit vigiliã:sz tristitia de eo qõ iã ꝓteryt iducit somnũ. Et sil⁹ in verecundia spirit⁹ ꝑmo mouet ad intra:z deinde redit z dilatat illud qõ est ꝓstrictũ vt egrediatur exteri⁹:rubificat colozẽ:z sic manifestuz est q̃ accidentia aie alterant corpus nostruz. ¶ Unde ira corpus calefacit:qz accendit calor z spũs in corde:z dispergit ad singula mẽbra.z p̃cipue in hñtibus calozẽ forte:z multos spiritus. Iu habẽtibus eniz calozẽ debilẽ irascunt vt vindictã appetunt calor non põt cum feruoze dispergi ad extrema corpis:z sic remanẽt exteriora mẽbra trementia z frigida nõ obstãte q̃ calor sit accensus in corde. vnde videm⁹ multos iratos appetẽtes vindictã in actu ire liuescere:z in talibus nõ est ira perfecta:sed est quodã modo timoꝛ cuz ira. ¶ Sed gaudiũ corpus infrigidat p viã resolonis z distractionis caloris:sed timoꝛ infrigidat paulatim p moduz desiccationis vt phthisis. ¶ Non soluz autẽ ista accñtia anime que se tenẽt ex parte appetitus irascibilis z concupiscibilis alterãt corpus nostruz:sed ẽt imaginatiões alique q̃ se tenẽt ex parte vtutis cognoscitiue sicut videmus manifeste in videdo res rubeas:z ipsas imaginari mouent sanguinẽ:z si qs imaginatur doloꝛẽ quẽ patitur fortius in aliquo membzo icurret doloꝛẽ. vnde imaginatio facit casuz. imaginationes igiꝫ ipzimunt in res naturales. ¶ Dicim⁹ igitur q̃ ira non cõpetit in sanitatis regimine. Ira eniz sup calefacit oia mẽbra z ꝓpter feruoꝛẽ cordis omnes act⁹ rationis confundit. Igitur cauende sunt eius actiões:nisi q̃tum ratio precipit aduersus illicita.iuxta illud. Irascimini z nolite peccare. Naz in licitis z honestis ꝓuenit irasci/q̃uis non conferat in sanitatis regimine.z nota q̃ qdã sunt maleficiati:z frigidi qbus iterdum irasci ꝓdest in sanitatis regimine. ¶ Amplius dico q̃ tristitia non competit in sanitatis regimine. Nam tristitia corrũpit naturam hominis.infrigidat enim z desiccat z preparat ad maciẽ z extenuat:quia corpus totuz constringit:z spũm obtenebrat:z ingenium hebetat:z rationez impedit:iudiciũ obscurat:memoriaz obtundit. Igitur vitanda sunt eius obiecta nisi q̃tum ratio suadet ad detestationem vitioꝛum:z mẽtis pulchritudinem reformandaz. ¶ Et est intelligenduz q̃ quidam sunt:quoꝛuz spiritus sunt ita mobiles z calidi et sunt adeo pingues z carnosi q̃ eis est bonum interdum tristari vt spiritus z calor hebetẽtur z corpus aliqualiter maceretur. ¶ De gaudio autẽ z mentis tranquilitate sciendus q̃ gaudiũ tẽperatuz competit in regimine sanitatis ex eo: q̃ est vnuz de confortantib⁹ virtutez: virtus enim ꝓfortatur tranquilitate z gaudio:sed nõ debet esse excessiuuz:qz inducit syncopim z mortez:z maxime gaudiuz cõpetit bis qui multis curis z solicitudinib⁹ destruuntur:z in cerebzo pungunt:z similiter bis qui sunt in gaudio ꝓtinuo et imoderato:qñ ꝓuenit tristari. Sed omnino hoꝛuz accidentiũ superfluitas est euitanda. ¶ Et sicut intelligendum est de accidentibus anime se tenentibus ex parte appetitus.ita suo modo de se tenentibus ex parte imaginationis. Non enim est conueniens in sanitatis regimine aliquid imaginari nimis intense. Nam ex tali imaginatione mouetur spũs motu inordinato et relinquit locum ignis z ipeditur somnus. Dec breuia sufficiãt de accidentib⁹ anime.

Ira nõ cõpetit in regimine sanitatis.

Tristitia nõ cõpetit in regimine sanitatis.

Gaudiuz, cõpetit in regimine sanitatis.

¶ De diuersitate temporum anni. Cap. X.

AD sanitatis regimen perfectū oportet ꝓsiderare diuersitatē tēporis anni. vñ in hoc est aliqd dandū tēpori sicut etati ⁊ cōploni. Non enīz idē regimen totalr̄ dz esse in diuersis tpibus anni. Sigdez corpa humana diuersimode se habēt in diuersis tpibus: ⁊ ꝑm diuersitatē cōplonis corpozū attendit diuersitas regiminis. Sunt aūt quatuor tēpora anni/ver/estas/autumn⁹/ ⁊ hyems.

Diffō tēpozū anni ꝑm medicos,

¶ Medic⁹ aūt in tēpozū distinctiōe non ꝓsiderat motū solis in ẓodiaco seu circulo signozū vt astrolog⁹. sed ꝓsiderat alterationē in corpozib⁹ nostris ex tēpozibus ꝓtingentē: ⁊ qz per experiētiā videmus aliquā partē anni calidiozē/aliaz frigidiozē: ideo coact⁹ est ponere medic⁹ distinctionē in tpibus anni. Illud igit̄ tēpus anni in quo est maior tēperies in actiuis ⁊ passiuis vocat medicus ver: et qz illa tēperies non durat ꝑ tres menses: sed minus. iō ver ꝑm medicos est minoris tpis q̄ꝑm astrologos. Hoc autez tēpus ꝯz diuersitatē regionū ⁊ annoꝝ interduz icipit citi⁹ ⁊ iterdū tardius: ⁊ iterdū plus durat ⁊ iterduz minus ⁊ interdum icipit anteq̄ ingrediat sol ꝑmum minutū arietis. Hoc aūt tēpus est tēpus flozū ⁊ initiū pomoꝝ. ¶ Deinde segtur estas: ⁊ est tēpus calidū ⁊ siccuz: qō qdem tēpus est multū maius cōiter q̄ ver: sed in qbusdaz regionib⁹ plus durat: ⁊ in qbusdam min⁹. Silr̄ ēt in qbusdam annoꝝ revolutionib⁹ ⁊ a silī interdum: ⁊ in quibusdā alys regionib⁹ tardius. ¶ Deinde segtur autūnus: qō est tēpus recte oppositū veri in qualitatib⁹ vel ꝓpe: cum eo: ⁊ est tēpus satis temperatū in actiuis: sed multū declinās ad siccitatē sicut estas ꝑcedens: ⁊ hz magnā diuersitatē in horis: cū dies est multū calida: ⁊ nox frigida ꝓpter eius subtilitatē ⁊ siccitatē facilē recipere ipressionē caloris in die ⁊ frigiditatez in nocte. vñ distāt multū noctes a diēb⁹ in calido ⁊ frido: qō tñ nō contingit in vere: quia aer tūc non est ita subtilis nec fortis nec siccus. ⁊ ideo nō est adeo passibilis: nec tñ recipiens ipressionē. videm⁹ enīz q̄ aqua calida rōne subtilitatis ⁊ passibilitatis citius ꝯgelatur q̄ frigida ⁊ tēperata: ⁊ silr̄ itelligatur de autūno respectu veris. Jn hoc aūt tēpore est mutatio colozis foliozū ⁊ ꝑncipiū casus eozū. ¶ Et ide sequit̄ hyems frigida ⁊ hu. cui⁹ initiū est autūni finis: puta cū folia ab arboꝛib⁹ ceciderint ⁊ eius finis est ꝑncipiū veris: puta cū arbores incipiūt florescere: ⁊ aues cātare ⁊ breuiter cuz oia incipiūt pullulare. Finis aūt ꝑ veris est initiū estatis: ⁊ est cum fruct⁹ ⁊ specialr̄ poma icipiunt apparere ⁊ herbe semen ꝓducere. vnde tunc sciendū q̄ tūc est tempus veris cū flores sunt in ꝑncipio ⁊ augumēto ⁊ statu. sed cū flores declinant ⁊ herbe ⁊ fructus sunt in ꝑncipio augumēto ⁊ statu tunc est tēpus estatis: ⁊ cum herbe declinant ad semina ⁊ sunt in ꝑncipio augumēto ⁊ statu est tēpus autumni. ⁊ cū semina declinant ⁊ radices sunt in ꝑncipio augumēto ⁊ statu bonitatis earū: tunc est tēpus hyemis: ⁊ qz vtus deficit citius in flozib⁹ ⁊ seminib⁹ q̄ꝑ in herbis et radicibus. inde est q̄ ver et autumnus sunt breuioza tēpora q̄ꝑ estas ⁊ hyems: vñ ꝑm medicos nō multuz approbo dictū illoꝝ qui dicūt festū Clemētis est ꝑncipiū hyemis: et etiā ponentiū horuz tēpora certa et determinata ꝑncipia fixa.

Utrū autumn⁹ sit tpatus in passiuis sicut ver est tēperat⁹.

¶ Sed circa dicta est vnuz dubiū magnū: quare ver ponitur temperatū in passiuis qualitatib⁹ puta in humido ⁊ sicco. sic etiā videt̄ q̄ autumn⁹ debet cē tēperatus in passiuis sicut ponit̄ tēperat⁹ in actiuis. et specialr̄ qz solis aspectus est idē in vere et autumno et idē aspect⁹ videt̄ esse cā eiusdē cōplexionis in actiuis: dz esse eiusdem cōplexionis in passiuis: qz mensure qualitatū actiuaruz vident̄ ꝓportionari mensuris qualitatū passiuaruz. vñ ver et autūnus sunt eiusdē cōplexionis in qualitatib⁹ passiuis. ¶ Rūdet̄ ad ꝫ breuiter q̄ nō est sile de vere ꝑ̄te hyemez: et de autumno ꝑ̄te estatē. Naz caliditas superueniēs hyemi potentioz est in desiccādo et faciēdo humiditatez q̄ꝑ friditas supueniens estati in humectādo. Uidemus enīz q̄ pānus lineus humidus in aere calido citi⁹ desiccat̄ q̄ꝑ pānus siccus humectat̄ in aere frigido. Amplius siccitas autūni nō est equalis pure positiua: sed dicit ꝓuationē humiditatis vapozose et disperse in aere. vñ modo cōstat q̄ facili⁹ deuenitur ab habitu in ꝓuationē q̄ꝑ a ꝓuatiōe in habitū. et iō facili⁹ obtēperat̄ humiditas hyemis q̄ꝑ siccitas estatis: sed qz ista mā est extra regimē sanitatis. ideo breuiter de hac transeo. Sufficit enim ad ꝑsens scire quot sunt tpa anni et eoꝝ distōnes quātū spectat ad medicū. ¶ Modo restat dicere qō est ꝓpriū singulis tpibus de regimine sanitatis incipiēs a vere. ¶ Dicamus igit̄ q̄ ver assimilat̄ morbo de repletione. vñ isto tpe corpa maxime sunt repleta: ⁊ ex isto ꝯcluditur q̄ istud tēpus est magis mutationi aptuz et purgationi q̄ꝑ aliqō aliud tēpus: et hoc est ei ꝓpriū: et specialr̄: qz tēpus est tēperatū et tales euacuationes debēt fieri in tēpore tpato. Amplius qz in hoc tpe maxime cōmouent̄ humores suspecti. igit̄ de repletionib⁹ egritudinib⁹ repletionalibus flōment̄ et purgent̄ in vere et ꝓ eandez rōnem in eodez tēpore dz vomitus ꝓuocari. et qz in hoc tēpore corpa sunt calidioza et hūidioza q̄ꝑ oporteat. tēpus ēt de se declinat ad calidū et humidū. ideo respectu aliozū tēpozū nō est vtendū rebus multū calefactiuis et humectantibus ex carnib⁹ et potib⁹. vñ subtiliandū est regimen. Corpora enim plena nō idigent multo cibo nec multo potu: et sicut hoc tēpus est tēperatū: ita debet eē exercitiū tēperatuz: et dz esse maius exercitio estatis: et min⁹ exercitio hyemis. Amplius qz hoc tēpore calor incipit iualescere. et san. et spūs per corpus cōmoueri bonū est abstinere a calidis et salsis aut acutis: et bonuz est sumere in potu syrupos extinguentes inflāmationē: puta syrupū nenufa. et acetosum et similes. Et nota q̄ supposito q̄ corpus sit sanū: et ex pte ꝑcedente non sit in corpore repletio derelicta. tunc dico q̄ isto tēpore pōt dari multū de cibo et cibaria grossioza q̄ꝑ in estate: et plusq̄ꝑ in autūno: et plusq̄ꝑ in hyeme et minus grossa. Nā isto tpe vtus est fortis et calor inatus: et adhuc a corpoꝛib⁹ multa fit resolutio a calore inato: et ex fortitudine caloris et obediētia corpis rōne humiditatis. Sed qz cōmuniter in hoc tēpore corpa sunt plena: et hñt virtutes fortes bonū est parū comedere et longis iteruallis. vñ apparet mihi q̄ eccleſia bene ordinauit ieiunīū in isto tēpore. Non tñ est rōnabile q̄ isto tēpore hō multū repleat se vna vice sicut faciūt cōiter ieiunātes. Melio⁹ est. n. hoc tēpore cibū partiri q̄ꝑ multū semel vna vice recipere.

De vere.

De hy

¶ Jn estate autē nō tñ est exercitandū: nec tñ comedendū nec grossa cibaria: nec calida nec dulcia nec nitrosa nec salsa, amplius vino miscenda est multa aqua et dimittat̄ vetus vinū et forte: et vt sit verus dicere totum estatis regimē sit ad fri. et hu. declinās. Amplius sepe comedēduz est: et paruz vna vice. amplius cibaria sint facilis digōnis. amplio⁹ cibaria sint actualiter frigida et potentialiter. amplius aqua frigida est bibēda: et cuz ablutione vtēda.

De estate.

¶ Jn autumno aūt multū solicitari debem⁹ de bono regimine. Nā hoc tēpus ꝓp sue cōplexionis malignitatē: et corpozū nostroꝝ debilitatē non sustinet errorē in regimine: nec ꝑmittit vti largis nutrientib⁹: nec dietā despicere: et quia hoc tēpus est valde siccuz et corpa sunt multum debilia: et extenuata tota nostra intentio dz esse in corporis humectatiōe et vtutum confortatione. Est igit̄ cauendū a coitu qui corpus debilitat: et desiccat et silr̄ a solicitudinibus et curiositatibus mentis et ab oibus desiccantib⁹: et a potu aq̄ multe frigide ⁊ ipsius balneatione ⁊ supra caput effusione ex

De autumno.

De panico.

qua

qua horripilatio ꝓtingat. Nec enim eadē cadere facit in febrez. amplius euitare debent famē ⁊ sitim. Nō etiā multū repleat cibo vna hora. vinū aūt mediocriter sit lympbatū. Jn plurib⁹ aūt regimen autūni est sile regimini estatis quousq3 aduenerint pluuie que postq̄ euenerunt a multo malo securos reddunt. Plus aūt solicitandū est isto tpe in humoꝝ correctione ⁊ corpis ꝓfortatiōe q̄ in humoꝝ euacuatione. Et q⁹ hoc tpe autūni est multa copia fructuū cauendū est ab eis: q⁹ gīant humorē aptū corruptioni: ⁊ hoc tps assimilat morbo de corruptione. amplius cauēdū est a noctiū frigore: ⁊ diei calore: ⁊ q⁹ egritudines huius tpis male sunt ⁊ pessime: sigs intret morbū statiz est succurrendū a ꝑn⁹ añq̄ cōfirmet. amplio⁹ vinū dz esse aquaticū: sed nō tñ sicut in estate. ⁊ si videam⁹ aliquos būores peccare bonū est q⁹ euacuent añ euentū hyemis ne pp frigiditatē
De hyeme hyemis ꝓstinguant: ⁊ sint cā egritudinū. ¶ Jn hyeme aūt plus pōt comedi ⁊ cibaria grossiora ⁊ calidiora ⁊ maiorib⁹ interuallis. vñ si aligs sit frigide cōplonis pōt hoc tēpore vti allys, cepis, sinapi, ⁊ eruca. sz iuuenis ⁊ calide cōplonis bis vti nō dz. Nā si in presenti nō ei noceant: tñ ad uenientē tpe estatis aut veris male sequent egritudies: nisi succurrat cū minutione ⁊ purgatione. Sunt aūt qdam in hyeme multū comedētes ⁊ auide ⁊ vinū multū bibētes: ⁊ nō multū exercitātes ⁊ isti sunt minuēdi in ꝑncipio veris: ⁊ si eoꝝ nutriētia sunt grossa ⁊ mala: tunc succurrendū est cuz vētris solutione. Amplius sciendū q⁹ hoc tpe plus est exercitandū. ¶ Jtē hoc tēpus est multū sanitatis ꝓseruatiuum. Nā hoc tpe nō egrotat quis nisi forti cā ⁊ sustinuerit errorē regiminis: ⁊ q⁹ in isto tpe multiplicat in corporibus flegma: bonū est q⁹ olera ⁊ fructus gb⁹ vtit nō sint frigida ⁊ bu. vñ euitāde sunt lactuce attriplices ⁊ portulace: sed vti debem⁹ feniculo, petrosilino, borragie, saluia, mētha, ⁊ sic intelligat de fructib⁹. vinū aūt quo est vtendū dz esse roseū nō albū cū pauca aqua. Jn hoc aūt cauendū est a minutione: sz interdū possum⁹ vti purgatione: nisi sit frigus nimis intensuz. Amplius in hyeme nullo mō vomendū est. Amplius hoc tpe multū solicitandū est q⁹ ptes pectorales tueant a frigore ⁊ sil⁹ cerebrū ⁊ extrema corpis ⁊ spāl⁹ pedes. Sunt aūt qdā maleficiati ⁊ frigidi qui pe⁹ se bñt in hyeme q̄ in estate. bñt enim calorē ita debilem q⁹ frigiditate hyemis calefaciente ꝑ antiperistasim seu antiphrasim nō cōfortant: sed magis debilitant ⁊ frigus non solū circunstat: sed vsq3 ad interioza penetrat: ⁊ sic calorez debetat cuius sile babem⁹ de gbusdā serpētib⁹ q in hyeme accūbunt in cauernis tanq̄ mortui pp frigiditatē cōtinentē: ⁊ aduenīte estate mouent comedūt ⁊ meli⁹ babent.

¶ De nutrimentis in speciali ⁊ ꝑmo de granis panificis ⁊ pane. Cap. XI.

Quia sermones vles in opabilib⁹ sunt inutiles nisi applicent ad pticularia. Superius aūt determinatū est de nutrientibus in vli siue in gīali. nūc autē in spāli. ⁊ ꝑ de cibis. scō de potibus: tam nālib⁹ q̄ artificialibus. Quo ad cibos erunt nouē capla spālia. Primū de granis panificis ⁊ pane. scoz de leguminib⁹. tertiū de fructibus. quartū de oleribus ⁊ herbis. qntū de radicib⁹. sextū de aialibus. septimū de aialiū supfluitatib⁹. octauū de piscibus. nonū de cōdimentis. ¶ Sciendum igit q⁹ panis pōt fieri
De panico. ex frumēto ordeo auena siligine milio panico ⁊ riso. Non solū aūt ex bis granis fit panis: sz pōt fieri panicū. Fit aūt panicū ex grano decocto in aq̄ vsq3 ad ꝓsistētiā silez panivñ granū decoquit in aqua pfecte vsq3 ad spissitudinez: ⁊ tunc optime pmisceat cū aqua ⁊ ponit in scutellis vel sciszys ⁊ dimittit ifrigidari: ⁊ tūc bz q̄si figurā panis ⁊ pōt incidi sicut panis. hoc aūt panicū meli⁹ ⁊ cōuenienti⁹ pōt fieri ex granis multis minutis pūta ex milio panico ⁊ riso ex eo q⁹ pfecti⁹ pñt cōmisceri in aqua in qua decoquunt. Hoc aūt panicū nō est multū in vsu: nec ēt multū cōpetit in regimie sanitatis pp defectū fermēti ⁊ salis. vñ puto q⁹ idem est iudicium de panico sicut de potagio ex eis facto.

De frumēto cocto. ¶ Frumentū aūt coctū in aqua nō cōpetit in ꝓseruatione sanitatis. Nā opilones ⁊ lūbricos multiplicat ⁊ ad calculuz ꝑpat. ⁊ sil⁹ itelligat de pultib⁹ ⁊ de oi cibo facto ex pasta açima. sed amidū meli⁹ est ceteris pp maiorē desiccationē ipsi⁹ frumēti ⁊ būiditatis pfectiorē digōnē. Predict⁹ tñ cib⁹ est multi nutrimēti ⁊ difficile resolubilis. vñ multū exercitantib⁹ ⁊ fortib⁹ minus nocet: sz tpato corpi nullatenus cōpetit. ⁊ si interdū cōtingat vti ferculo de frumento ꝑmitus frumētū decoquat in aq̄ deinde cōdiat cū brodio carniū laudabiliū vl lacte amygdalaꝝ ⁊ erit cib⁹ ꝓueniēs aliq̄ mō ieiunioꝝ tpe: q⁹ tarde resolut ⁊ digerit ⁊ multū nutrit. ¶ Et sil⁹ pōt fieri ferculū de ordeo ⁊ auena ⁊ riso ⁊ sūt laudabiliora q̄ de frumēto. Sz tale ferculū de milio ⁊ panico nō appꝛobo: q⁹ miliū ⁊ panicū sunt pauci nutrimenti ⁊ difficilis digōnis ⁊ gīat bu. melicū ⁊ stringit vētre. vez q⁹ si post decoctionē in aqua ponat vinū ⁊ bibat abstergit stōchū ⁊ ei⁹ supfluas būiditates desiccat ⁊ sudorē ꝓuocat. Sz q̄ ex milio ⁊ panico fit talis cibus q⁹ sunt excorticata tūc vocat pistū in lingua nostra ⁊ coctū pmiscent cū vino ⁊ aliquātulū salis ⁊ vocat pistuz in vino seu pistinū. ⁊ iste cibus est in vsu apud illos de ciuitate vnde fui oriundus ⁊ est ciuitas mediolan. ¶ Laudabilioꝝ panis est q̄ fit ex frumēto: ⁊ deinde ex ordeo: ⁊ deinde ex auena. panē ex alys granis nō appꝛobo in regimie sanitatis. Cauendū est enim ne talia grana vetustate tpis corrupta sint. Nō dz. n. eē frumētū antiquū nec imaturū nec nimis nouū: nec ex alia messe collectū. ⁊ dz esse granū frumenti grossuz ponderosuz ⁊ ad rubedinē declinans: ⁊ dz eē panis cū q̄titate aque tēperata sic q⁹ nō sit nimis mollis: nec nimis spissus seu durus. Sz dz esse bū fermētatus cuz aliquātulo salis ne opilones gīet: ⁊ vermes ⁊ lapides in renibus ⁊ vesica: ⁊ vt facili⁹ digerat: ⁊ non dz esse calidus nec vetustate indurat⁹. sit igit coctus ꝑ oī die ⁊ ignis coquens nō sit nimis fortis nec nimis debilis: ⁊ q⁹ sit ex lignis conuenientib⁹ nō sapientibus nām alicuius pharmacoꝝ vel metalloꝝ. ⁊ si queram⁹ nutritionē maiorē ⁊ puriorē mundificet a furfure: et si volum⁹ vētris subductionē aliqualē dimittamus aligd furfuris. furfur enim parū nutrit et ventrē subducit et farina eō. Amplius sciendū q⁹ mica panis est meliozis et maiozis nutrimēti et velociozis q̄ exterior crusta. Nec enim generat humorez melancholicū et non multū cōpetit sanis nisi babētib⁹ stomachū humidū et volentibus demacrari. et in fine comestionis plus cōpetit. Juuat enim cibi descensuz et ꝓfortat orificiū stomachi. hec igit sufficiunt de pane et granis panificis.

¶ De leguminibus in speciali. Cap. XII.

Sunt autem gnqz spēs leguminum q̄ sunt in vsu scilz cicera faba pisa faseoli lētigines: et si sint alia similiter pñt ad has reduci. Hoꝝ aūt oium leguminuz faba est inflatiua et difficilis digōnis et eius nutrimentū est melancholicuz. vñ nō multuz cōpetit corporibus temperatis quādiu manent in sanitatis latitudine. ¶ Horū autem suba est vitanda sed brodia sunt ventris subductiua et vrine prouocatiua et venarum deopilatiua. vñ satis cōueniūt tpib⁹ gbus homines vtunt cibis grossis et opilatiuis puta tpe ieiunioꝝ in isto brodio cōuenienter facto vt dicetur non sunt nocumenta que sunt in substātia. vñ in eo non est inflatio: nec difficultas nutritionis nec malitia nutrimēti. fit aūt brodium hoc modo. Jn

sero autem ponantur cicera vel pisa in aqua feruenti ⁊ in eadē longo tpe manibus cōfricent̄.deinde in predicta aq̄ tota die ⁊ nocte tēperent̄:⁊ in eadē sequēti mane bulliant duabus vel tribus ebullitionib⁹:⁊ postea colent̄:⁊ colatura reseruet̄ ⁊ appropinquāte hora refectionis preparetur: cū cinamomo spica ⁊ croco ⁊ addat̄ aliquātulū vini:⁊ deinde vnico feruore bulliat̄ ⁊ ꝓpinetur in ꝑn⁹ refectionis. Brodiū aūt cicer̄ ⁊ piso̅r albo̅r est cōuenienti⁹ nature ⁊ amicabilius:⁊ sil'r co̅r suba. Fabarū aūt suba ceteris leguminib⁹ est deterior ⁊ spāl'r cū cortice exteriori.est enim magis vētosa ⁊ difficiliorīs digōnis ⁊ magis melica. ¶ Et nota ꝙ cortex exterior est peiorīs nutrimēti q̄ medulla ⁊ vētrē ꝓstringit:⁊ medulla laxat vētrē:⁊ hoc est verū in oib⁹ leguminib⁹.vñ nō est artificiale comedere sil' medullā cū cortice:nā vnū laxat:⁊ aliud stringit:⁊ sic sunt mot⁹ agitatiui ⁊ hoc est vl'r ver̄ de legumib⁹ hūtib⁹ multā corticez exteriorē:cuiusmodi sunt fabe ⁊ cicera nigra.sz vna est maneries piso̅r albo̅r rotundo̅r hūtiū corticē exteriorē valde subtilē que securi⁹ pōt comedi cū medulla.meli⁹ tn̄ est si depillent̄. ¶ Sed legumina recētia sunt pluriū supfluitatū ⁊ corruptibiliorīs subē ⁊ minus cōpetūt corpib⁹ hūanis hoc respectu. Nā sicca legumia a cortice depillata sūt sanioza recentib⁹. ¶ Jtē in recentib⁹ est būiditas vaporosa. Recentia.n.nō depillant̄ sed viridia sunt sanioza siccis nō depillatis.vñ bonū est ꝙ viridia decoquant̄ cū brodio carniū laudabiliū:vel cuz lacte amygdalar̄:⁊ addito çucchаro albo ⁊ croco.⁊ si ꝓtingat legumina sicca comedere: ⁊ nō decoquant̄ cū brodio carniū bonū est ꝙ cōdiant̄ cū oleo oliuar̄ ⁊ cepa alba in eodē frixa ⁊ minutim icisa. Jtē debēt comedi in fine mēse. Nā si in ꝑn⁹ tunc eleuāt alios cibos ad stōchi officiū. Jn regimine tn̄ sanitatis nō competūt nec in ꝑncipio nec in fine. Jn ꝑncipio qdez pp cām iam dictam.in fine qdē:qz ventositatē ⁊ eructuationē causant que ventositas appetit officiū stōchi:⁊ sic calor exbalat ⁊ digestio ipedit. Si aūt sumant̄ in medio cuz alys cibis poterunt cū alys cibis facilius pmisceri cū digō fiat p viā ebullitionis.⁊ sic corriget̄ eor̄ malitia. Amplius scias ꝙ si legumina in fine comedant̄ inducunt somnia mala ⁊ melancholica.⁊ ideo nō comedant̄ in ꝑncipio nec in fine: sed in medio.hec breuiter sufficiant de leguminibus.

Legumiñ cortex stringit ⁊ medulla laxat.

¶ De fructibus. Cap̄.XIII.

DE fructibus sciēdū:ꝙ q̄uis in via nutrimenti nō competunt in sanitatis regimine.qz nutrimētū fructuū cōiter non est laudabile. generant enim sanguinē putrescibilē ⁊ parū nutriunt ⁊ sunt multarū superfluitatū:tamē multi hoies existentes in latitudine sanitatis vtunt̄ interdū fructib⁹ pp vtilitatē quaz sperāt cōsequi in eoz̄ vsu:aliā a nutrimēto:ex quo cōcludit̄ ꝙ nō debent sumi in quātitate magna. Jllud enim qō medicinal'r sumit̄:⁊ nō via nutrimēti nō dz sumi in quātitate magna:nec dz multum cōtinuari vsus eius. ¶ Sunt aūt quedā vtilitates ꝓpter quas fructus cōpetere possunt in sanitatis regimine pseruatiuo. Quarū ꝑma est cholere mitigatio ⁊ feruoris sanguinis extinctio ⁊ corporis bumectatio seu infrigidatio. Fructus autem ad hoc deputati sūt frigidi ⁊ humidi ⁊ special'r recentes:⁊ hȝ sunt pruna/persica ficus/⁊ vua ⁊ spāl'r melones/cucumeres/⁊ citrulli ⁊ cucurbite:⁊ si velim⁹ hunc sanguinis feruorē mitigare in pectoralib⁹ partibus ⁊ spūalib⁹ vtemur predictis cucu.melonibus post cibū spāl'r cū dubitamus estuationē in pectoralibus ⁊ cerebro ex aliquo cibo sumpto sicut ex assaturis ⁊ frixuris cōtingere cōsuevit. Si aūt velimus cholerā que est in venis alterare ⁊ feruorē sanguinis in epate ⁊ splene ⁊ ceteris mēbris mitigare:tunc predicti fructus sumantur ante cibū ⁊ supbibat̄ aqua frigida vt citius transeant ad venas ⁊ magis infrigident vel vinū bñ lympbatū qō magis approbo.tales aūt fructus cōpetunt maxime estiuo tē pore ⁊ tpe autūni.his enim tpib⁹ corpora sunt sicca in bumore cholerico ⁊ sil'r magis cōueniunt cholicis inuenib⁹ ⁊ sanguineis. ¶ Et est diligēter notādū ꝙ melones citrulli ⁊ cucu.sunt multū difficilis digōnis:⁊ eor̄ humor est paratus ad putrefactionez:⁊ generant febres chronicas.vñ verū est ꝙ sitim sedant:feruorē san.mitigant:⁊ stōchū cōfortant.⁊ cucumeres melius valēt q̄ melo.⁊ citru. Aduertendū tn̄ ꝙ tales fructus nō sunt iuuatiui qñ sunt vetustate corrupti:qō obseruandū est in oibus fructibus. ¶ Sūt autē qdā fructus qui ꝑueniūt ad pfectā maturationez supra arborē ex qua perfecta maturatione nigrescunt ⁊ effluunt cibus araneaz̄.vt mora ⁊ sil'ia.⁊ talium vsus nō est ꝑueniens aliquo mō.preparant enim bu.ad putrefactionē ⁊ corruptionē.⁊ multiplicāt bubones carbūculos ⁊ antraces in ventib⁹ corporibus.⁊ hȝ sunt mora celsi:⁊ etiā vna maneries cerasoū grossaruz que vocant̄ galsiones in lingua nostra.vñ cuz percipimus fructus p̄dictos nullo mō est eis vtendū tal'r. Et vl'r nō est vtenduz aliquo fructu in cuius interioribus inueniunt̄ vermes.⁊ ille annus:vtplm est epidimialis:in quo vermes in fructib⁹ abundāter reperiunt̄. ¶ Scōa vtilitas ꝓpter quā hoies interdū vtuntur fructibus est vētris subductio ⁊ laxatio:quare vtunt̄ ficubus vuis prunis morīs celsi maturis cerasis ⁊ pficis molibus:q̄bus est vtendū in ꝑncipio mense.nec statim est comedendus alius cibus.sed aliquātulū imorandum. Et est superbibendū aliqō brodiuz vel vinū lympbatuz vel aq̄ frigida vt quidā dicunt qō forte verū est in hoibus valde cholericis inhabitantibus regionē calidā ⁊ iuuenibus ⁊ tēpore calido. Sz cōiter melius est supbibere aliqō brodiū carniū laudabiliū vel vinū dulce bñ lympbatū. ¶ Est notandū ꝙ triplex est vua.quedā est imatura ⁊ sit agresta ex ea:⁊ matura ⁊ viridis ⁊ recens ex qua fit vinū:⁊ sicca que passula dicit̄.ꝑma quidē ventrē nō subducit:sed magis cōstringit:⁊ appetitū ex cholera defectū reducit ⁊ stōchi calorē refrigerat:⁊ multū valet in fluxu ventris cholerico. Sed vua matura ⁊ spāl'r alba ⁊ recens valde sine nucleis ⁊ cortice ventrē laxat.⁊ ceteris fructib⁹ pluris ⁊ melioris nutrimēti existit sicut ⁊ ficus.vñ verū est ꝙ ventositates gñant ⁊ inflationē ⁊ ventris dolorem. Et si remanserit per duos dies aut tres suspensa melius nutrit ⁊ minus laxat nec tātū inflat. Et habētes stōchū plenū cibo vel imundū humoribus malis.nullo modo comedant vuas ⁊ specialiter recentes siue virides.velociter enim in stōcho imūdo corrumpunt̄. Et in stōcho pleno cibis nimis cito digerūtur nō potētes exire de stōcho post earū digōnē. Et alius cibus nondū est digestus:⁊ in stōcho corrumpunt̄.⁊ aliuz cibum corrumpunt.⁊ sil'r intelligat̄ de alys fructibus laxatiuis. Et si aliquis velit sumere vuā viridē ⁊ recentē bonuz est ꝙ ꝑmo infundat̄ in aqua feruenti per horā:⁊ deinde ponat̄ in aqua frigida. Sed vua passa magis attinet caliditati ⁊ ꝓfortat stomachū ⁊ epar ⁊ opilationes remouet. Et dicit̄ ꝙ epar ipinguat̄ ex eis.⁊ maxime si mundent̄ a suis arillis. ¶ Quo ad ficus nota ꝙ humida ⁊ recens velocius nutrit ⁊ citi⁹ transit de stōcho ad epar ⁊ magis bumectat. Sed sicca est minus inflatiua ⁊ magis aperiēs opilationes.vñ sciendū ꝙ ꝓpter suā dulcedinē si ex eis multū comedat̄ citi⁹ generat opilationes. Et nota ꝙ ficus sicce ⁊ passule pulmonē ⁊ pectus mundificant ⁊ leniunt. ¶ De morīs celsi ⁊ bacci sciendū est ꝙ mora imatura nō laxant vētrē:sz magis ꝓstringūt ⁊ bñt vtutē repercussiuā ⁊ stipticā. Sed matura laxāt vētrē ⁊ declinant ad humiditatē ⁊ caliditatē. Et nullo mō debent comedi post cibū ꝓp passibi-

Fructus pñt ꝓpetere in regie sanitatis pseruatiuo,ꝓpter quas vtilitates. Prima. Melones Citrulli. Cucurbite

Ficus.

Mora.

litatē sue substātie:ꝛ dubitantes de humoꝝ putrefactione nō vtanꝫ moris celsi nec baciꝫ est enim cibꝰ febrilis.vñ non approbo eoꝝ vsum in febricitantibꝰ:quod dicant alij:nec in dispositis ad febrē. Quo ad pruna sciendū q̄ pruna matura sunt in vsu ꝛ nō imatura. Pruna aūt matura magis ꝓuenientia sunt magne figure oblonga habētia carnē paucā ꝛ durā ad aliquā siccitatem declinantē ꝛ corticē exteriorē tenuē.ꝛ debēt esse in sapore nō vere dulcedinis:sz dz esse eoꝝ dulcedo attinēs alicui acredini.ꝛ hȝ sunt pruna damascena. Talia.n.pruna humectāt ꝛ infrigidāt:ideo multū cōueniūt febricitātibus ꝛ ventrē laxant vt dictum est. Sunt aūt multe alie maneries prunoꝝ:quoꝝ vsum nō approbo. Sunt ēt prunella syluestria parua removenda ne crescant in sepibꝰ ex quoꝝ succo fit achacia que vētrē stringit. debēt aūt pruna que sumunꝫ ꝓpter vētris subductionē ꝓmo poni in aqua frigida per horā.tunc enim perfectius infrigidāt ꝛ humectāt.ꝛ cholerā quā iueniūt lubricādo soluunt:ꝛ sic stomachū melius disponūt ad recipiēdū cibū. Notandū tn̄ q̄ pruna būida recētia sunt magis alterātiua.ꝛ laxatiua q̄ꝫ sint peiorꝭ nutrimēti:ꝛ pluriū superfluitatū. Sed pruna sicca magis ꝓfortant ꝛ melius nutrimētuz dant corpi. Et sic dictū est de prunis sic suo mō intelligiē de cerasis. Tamē cerasoꝝ būiditas est subtilior ꝛ minus viscosa.vñ minus nutriunt q̄ꝫ pruna. De pscis sciēdū q̄ humores gīant putrescibiles.vex appetitū ꝓfortāt: ꝛ nō debēt recipi post cibuz:sz añ sicut pruna.vñ stōchuz cholicū ꝓfortāt ifridāt ꝛ humectant. Et scias q̄ eoꝝ odor valz ꝑ cardiacā passionē.ꝛ hñt ꝓprietatē mirabilē resistē di fetori ꝓueniēti a stōcho. Nota vlr q̄ diuersitas taliū fructuū nō dz assumi in eadē mēsa sicut nec diuersitas cibariorꝝ in sanitatis latitudine. Tertia vtilitas quare boies in latitudine sanitatis vtunꝫ fructibꝰ est vētris ꝓstipatio quare in ꝑnō mēse vtunꝫ fructibꝰ stipticis:vt sūt corctana/mespila/ pyra ꝛc̄.q̄ nāliꝫ vel accidētaliꝫ hñt vētrem lubricū.vñ nō debēt sumi in magna quātitate:q̄ sunt difficilis digōnis ꝛ mali nutrimēti.vñ cibꝰ post eos sumptus citiꝰ digeriē q̄ꝫ p̄dicti fructꝰ:ꝛ pmanēt in stōcho vltra debitū tp̄s.ꝛ sic corrūpeē digō sic̄ pz i carnibꝰ pfecte coctis: ꝛ vlteriꝰ in poto bulliāt. Si aūt queraē vētris subductio recipiant in fine mēse. Inter hos aūt fructꝰ coctana sūt laudabiliora.nā cū stipticitate ꝛ ponticitate sua sunt odorifera.iō sunt stōcho ꝛ corde magis ꝓferētia:vñ multū cōferunt in reducēdo appetitū ex dñio cholere defedatū.bōm aūt est q̄ inuoluant stupis.ꝛ decoquant in prunis siue carbonibꝰ seu calidis cineribꝰ:ꝛ tūc franganꝫ per frustra.ꝛ in optimo vino odorifero.ꝛ sic meliꝰ nutriūt ꝛ minꝰ grauant stōchū ꝛ citiꝰ digerunt.ꝛ sic debēt exhiberi hñtibꝰ stōchū debilē. Sz cruda coctana sunt maioris stipticitatis ꝛ ponticitatis ꝛ difficiliorꝭ digōnis.ꝛ nullo mō cōueniūt hñtibus stōchū debilē ꝛ frigidū. De pyris aūt nota q̄ q̄to pyra magis sūt odorifera ꝛ coctanis in sapore ꝛ suba ꝛ colore ꝓpinqua tāto sunt stōcho ꝙnientiora. Et pyra q̄to plus dulcedine pticipāt tāto plus nutrimēto attinēt ꝛ tāto minꝰ tūc ad laxādū si post sumanꝫ apta. Et nota q̄ pyra ꝛ coctana in ieiuno comesta sunt cā fortis colice passionis ꝛ icurabilis.ꝛ si cōtingat q̄ in ieiuno sumanꝫ sup bibaē vinū vetus odoriferū sic̄ dictū est de pscis. De pomis est sciēdū q̄ poma dlcia p̄nt comedi añ cibū ꝛ post.ꝛ magis cōueniūt ad nutriēdū q̄ꝫ pontica acetosa ꝛ stiptica de gbꝰ ponticis sil̄is est rō sic̄ de coctanis:ꝛ pyris q̄tū ad opōnes ꝛ modū exhibēdi. Poma aūt odorifera cōfortant cor ꝛ cerebrū ꝛ p̄ncipalia mēbra si sint in caliditate distēperata.ꝛ hoc verū est de pomis acetosis ꝛ ponticis. Sed poma dulcia nō multū cōpetūt cholericis corpib⁹.quertunꝫ enim in cholerā. Et nota q̄ poma hñt malā ꝓprietatē in generando ventositatē in scōa digōne pp quā dictū est a sapiētibꝰ q̄ p̄nt gīare ethicā ꝛ phthisim. Nā vētus gīatꝰ ex eis bz malā ꝓprietatē ad exiccādū arterias pulmōis. De mespilis aūt ꝛ sorbis est sciendū q̄ minus cōpetunt nutrimēto iter ceteros fructus supiꝰ notatos:qō satis ostēdit austeritas sui saporis ꝛ durities sue subē p̄stq̄ꝫ sunt in arbore matura:iō magis ꝙueniūt via medicie q̄ꝫ cibi. Sorbe aūt sunt delectabiliores mespilis. Quarta vtilitas pp quā in latitudine sanitatis vtimur fructibꝰ est cōpressio de orificio stōchi ad fundū.sūt aūt gdā fructꝰ ꝓprietes sua stipticitate ꝛ ponticitate. de qbꝰ sufficiēter supiꝰ dcm̄ est. Alij vo sunt cōprimētes sua grauitate ꝛ grossitie sue subē:ꝛ hȝ sunt auellane castanee. Nā isti duo fructꝰ nō hñt ponticitatē nec stipticitatē pp quā cōprimāt:nec aromaticitate ꝛ rōne cuius ꝓfortēt orificiū stōchi. Sz deponūt cibū rōne sue grauitatis in grossitie subē. Et iō auellane vir̄ides ꝛ būide sūt maxie euitāde.lz possint cibū sūptū cōprimere grauitate sua:q̄ nō hñt dulcedinē qua placeāt ori stōchi. Nec aromaticitatē q̄ ꝓfortēt ꝛ foueāt spūs. Nec stipticitatē aut ponticitatē qua roborēt stomachū aggregādo ptes ꝛ iō gīaliꝫ sunt nociue ori stōchi:q̄ sua friditate:ꝛ grauitate pcutiunt nullū ꝓferēdo iuuamētū. De castaneis aūt sciendū q̄ sunt difficilis digōnis ꝛ gīant humorē melicū ꝛ opilāt venas. Sz iter syluestres fructꝰ castanee nō distinguunt a glandibꝰ. Notabile aūt nutrimētū dant:ꝛ hñt aliquā stipticitatē spāliꝫ si assent.ꝛ iō ꝙpetūt post cibū. Siliꝫ auellane si assent:aut corrigant acgrūt quādā stipticitatē ꝛ dulcedinē rōne quarū stōchus in eis delectaē ꝛ ꝓfortantur sicut ꝛ castanee q̄ assant. Et est notādum q̄ nuces sicce peiores sunt auellanis. Naz magis sūt vnctuose rōne cuiꝰ in cholerā cōuertunt ꝛ inducunt capitis dolorē ꝛ oculos turbāt ꝛ vtiginē cānt.ꝛ gīaliꝫ sūpte post cibū ꝛ lingue palysiz iducūt ꝛ vomitū ꝓuocāt. Et hñtes cholicū stōchū euitare debēt nuces siccas:ꝛ q̄to antiquiores tāto peiores: Recētes aūt minus male sunt:q̄ nō sunt tante viscositatis:ꝛ iō nō gīat dolorē capitis nec vertiginez:ꝛ silia sicut sicce:ꝛ rōne būiditatis lubricāt vētrē.ꝛ si aliqualiꝫ corrigātur ꝛ comedant post cibū cōprimunt cibū sumptum. Et si sicce sumanꝫ añ cibuz cū ruta ꝛ ficu valēt ꝑ venenuz. Sic igit̄ pz q̄ nuces recētes sūt magis ꝙueniētes corpib⁹ sanis q̄ꝫ sicce ꝛ ꝛiū est de auellanis:q̄ sicce meliores sunt viridib⁹. Dulces aūt amygdale medie sunt iter auellanas ꝛ nuces nisi q̄ melioris sūt nutrimēti ꝛ stōcho magis conueniūt. Et puto q̄ virides sunt meliores ad esuz q̄ꝫ sicce ꝛ antique. Nā sicce hñt quādā vnctuositatē rōne cuius pñt iducere nocumenta q̄ inducunt nuces. Amygdale tn̄ sicce nō sunt adeo male sicut nuces:q̄ nō tantā hñt vnctuositatē. vñ nota q̄ lac amygdalaꝝ antiquaꝝ siccaꝝ nō multuz cōpetit febricitantibꝰ pp vnctuositatē eaꝝ rōne cuiꝰ inducit capitis dolorē ꝛ cholere gnōnē. sed lac amygdalaꝝ viridiuz est febricitātibꝰ ꝙueniēti. Et si velimꝰ ex antiquis lac febricitātibꝰ facere p̄us torrefiāt modicū:vt lac careat vnctuositate:deinde infundanꝫ in aqua feruēti.ꝛ postea in aqua lauenꝫ frigida.ꝛ deinde pistenꝫ ꝛ distēperenꝫ cū aq̄ laudabili.ꝛ deinde lac cōmoueaē fortissime:ꝛ spuma post agitationē removeaē:ꝛ lac remanebit sine vnctuositate.ꝛ q̄ꝫ amygd. habeāt multas bonas ꝓprietates:tn̄ inimicātur stōcho.siliꝫ nuces auellane fistici.ꝛ gdā dicunt q̄ ꝛ pinee.ꝛ fistici gdē minꝰ offendūt stōchū in sui recentia.ꝛ siliꝫ itelligaē de amygd. ꝛ nucib⁹. Sz pinee ꝛ auellane ꝛiū.nā cū modicū desiccanꝫ minꝰ nocent stōcho. Amygdale sicce nullo⁹ ꝙpetūt post cibū nec añ nisi ad ꝓhibēdū ascēsū vapoꝝ vini ad caput.vnde ebrietatem ꝓhibent. Pinee plus inimicant stomacho ꝛ plus ꝓsunt pectori. Fistici aūt mens nocent stōcho ceteris fructibus oleaginosis vt

Pruna.

2ª vtilitas

Perfica.

3ª vtilitas

Una.

Coctane.

Pyra.

Ficus.

Poma.

Mora.

Mespila Sorba.

4ª vtilitas

Auellane

Castanee.

Vt. vnctuositatis.

Amygdale.

Pinee. Fistici.

dicunt qdã:ꝛ sic paꝛ nocẽt vel nõ nocẽt:ꝫ ꝑsunt vt dicũt
aly.ꝓhibent eniꝫ nauseaꝫ:ꝛ stõchi subuersionẽ:ꝛ cõfortã t
os eius:vel nõ habẽt inuamẽtũ nec nocum:vt qdã dicunt.
5ª vtilitas ¶Quinta vtilitas vtendi in sanitatis regimine:ꝛ via cibi
tpe necessitatis casu quo deficiunt aly cibi. ¶Inter autẽ
fructus humidos vua est maioꝛis nutrimenti ꝛ meliꝛis.
Reliqui autẽ fructus humidi:puta pꝛuna/moꝛa/ꝛ similia.
minus cõpetũt nutrimẽto.silr fructus succosi:puta poma
pyra:ꝛ silia parũ cõpetũt via nutrimẽti ꝛ spãlr in byeme.
Amygdalis aũt ꝛ pineis auellanis fisticis nucibꝰ vti pos-
Amygõ. sumus tpe necessitatis via cibi spãlr in byeme.¶Amyg-
dale ꝛ spãlr recẽtes ipinguãt ꝛ estuationem stõchi suo tpe
pñt aliqualr tẽperare:ꝛ cũ exteriori coꝛtice sumpte stoma
chi humiditates ꝓsumũt seu mũdificãt ꝛ ebꝛietatẽ ꝓhibi-
bent.ꝛ sumpte post cibuꝫ ascensuꝫ vapoꝛuꝫ vini ad caput
ꝓhibent:visum cõfoꝛtant:pectus mundificãt:opilones la
terũ aperiũt:ꝛ spãlr amare:ꝛ vlr superfluitates a visceribꝰ
abstergunt:ꝛ subaꝫ cerebꝛi augumẽtant:ꝛ matrici multuꝫ
cõueniunt:ꝛ bñ nutriunt:ꝛ suauiter doꝛmire faciũt:ꝛ vias
vrine aperiunt:ꝛ gingiuas cõfoꝛtant ꝛ cõstringunt cũ coꝛ-
tice exteꝛioꝛi:ꝛ qñ sicce aliqualr toꝛrefiunt sunt cõuenien-
tes stomacho:qꝛ eoꝝ vnctuositas remouetur. Et recentes
amygdale magis cõpetunt post cibos q̃ sicce:ꝛ ecõtra de
Nuces. siccis.¶Nuces aũt bñt vnã solã bonitatẽ qꝛa veneno pi
sciuꝫ tuentꝰ ante cibũ comeste:qꝛ añ ꝑsunt:sed plus ꝑsunt
ante vt credo:ꝛ quo ad istud sicce sunt meliꝛes:q̃uis nu-
Auellane trimẽti via ꝛ quo ad alia virides sint minꝰ nociue.¶Auel
lane epar cõfoꝛtant:sed nocent stõcho ꝛ capiti.ꝛ ꝑm alios
parũ differũt a nucibꝰ nisi qꝛ nõ sunt vomice. Non est aũt
auellana tante caliditatis:sicut nuꝫ. Et est maioꝛis nutri-
menti:ꝛ minus vapoꝛosa ꝛ ventrẽ stringit ꝛ nuces magis
Fistici. laxant q̃ stringãt.¶Fistici aũt epar cõfoꝛtant q̃uis op-
positũ dicaꝰ superiꝰ:ꝛ pñt comedi añ cibũ ꝛ post:qꝛ laxãt
ventrẽ nec stringũt.quidã dicũt qꝛ ventrẽ laxant. ¶Pi-
Pince. nũ pini est difficilis digõnis:ꝛ est multi nutrimẽti:ꝛ plus
ceteris fructibus oleaginosis cuiꝰ nutrimentũ est foꝛte.Et
renes mũdificat:ꝛ silr mẽbꝛa spũalia.sed ceteris fructibꝰ
Dactyli. plus stomacho inimicaꝰ.¶Dactyli aũt sunt indigestibi-
les:ꝛ caput grauãtes generãtes hũoꝛes grossos ꝛ viscosos
ꝛ venas aperiunt ꝛ pectus leniunt ꝛ screare faciũt ꝛ tussiꝫ
mitigant ꝛ dentes putridos efficiunt vt qdã asserit.Dacty
li aũt ꝑticipãtes quadã stipticitatẽ stõcho sunt boni:ꝛ ven
trẽ stringunt.Si aũt predicti fructus cõdianꝰ cũ melle ꝛ
ꝯfectione fistici:pinei:ꝛ silia minus nocebunt.Sed tñ nõ
cõpetit coꝛpibꝰ tẽpatis eis vti ꝑcipue cũ magis ꝓdianꝰ ad
voluptatẽ q̃ vtilitatẽ. Dec bꝛeuia de fructibꝰ sufficiunt.

¶De herbis ꝛ oleribus. Cap.XIIII.

Data re-
gula.

DE herbis seu oleribꝰq̃ st i vsu ponẽde
st ꝑ regle gẽrales. ¶Quaꝝ
ꝑma est qꝛ oẽs herbe simplr sunt male in vsu
via cibi.vt nutrimẽtũ dent coꝛpi.declinãt.n.
per suã nãm ad humoꝛes melãcholicos:ꝛ bꝰ
faciunt etiã a tota nã ꝛ suba:excepta lactuca ꝛ buglossa.be
aũt due via cibi sunt meliꝛes seu minꝰ male aut nociue.
Herbe enim frigide:puta atriplices/spinargia/ꝛ blete ge-
nerãt san.aquosuꝫ flegmaticũ ꝛ inde aptuꝫ putrefactioni:
ꝛ ebullitioni rõne humiditatis seu subẽ:ꝛ paucitatis cali-
di nãlis.talia enim cito recipiunt caloꝛẽ extraneũ. Herbe
calide puta saluia/mẽtba/petrosilinũ/allia/cepe/sinapi/ꝛ
silia generant sanguinẽ acutũ inflãmatiuũ pungitiuũ cali-
duꝫ ꝛ siccuꝫ,ꝛ sic via cibi nõ multũ cõpetũt coꝛpibꝰ tẽpe-
ratis:tñ frigidis cõpetunt via alteratiua ꝛ byeme maxie.
2ª regula. ¶Scõa regula est qꝛ herbe nõ debẽt comedi crude nisi
interdũ lactuca ꝛ poꝛtu.cũ aceto ad cõpescẽdũ sanguinis
feruoꝛẽ:ꝛ estuationẽ stomachi ꝛ epatis.ꝛ debẽt sumi in ꝑn
cipio mense:ꝛ in pauca quãtitate .¶Tertia regula est qꝛ 3ª regula
herbis calidis vtendũ est byeme:ꝛ frigi.estate.ꝛ herbis tẽ
peratis:puta boꝛagine ꝛ buglossa vere ꝛ autũno.ꝛ oi tẽpo
re cũ his addanꝰ lactuca calo tpe:ꝛ saluia aut mentba fri-
gido tpe.in vere cũ boꝛagie ꝛ buglossa ꝑñt addi asparagi
postq̃ fuerunt ꝑbulliti.¶Quarta regula est qꝛ herbe nõ 4ª regula
debent comedi cũ semẽ est ꝑfectũ.ꝛ ẽt añq̃ ad aliq̃le per-
uenerint augumẽtũ.¶Quinta regla est qꝛ nõ debẽt ꝓpe- 5ª regula
parari cũ lacte aialiũ:ꝫ cũ lacte amygõ.vel bꝛodio carniũ
laudabiliũ:aut oleo oliuarũ dulci.¶Sexta regula est qꝛ 6ª regula Atripli-
fercula de oleribꝰ cõiter debent sumi in ꝑnº mense:qꝛ cõi- ces.
ter laxant ventrẽ.Cauliũ autẽ bꝛodiuꝫ nõ dꝫ sumi silr cuꝫ
suba sua.sed suba in fine mense cuꝫ sit stiptica ꝛ bꝛodiũ in
ꝑnº cũ sit laxatiuũ. Nam inartificiale est silr sumere eoꝝ
bꝛodiuꝫ ꝛ subaꝫ:qꝛ causaꝰ motus agitatiuus nisi esset bꝛo-
diũ ꝑma aqua abiecta:ꝛ esset de scõa aut tertia aqua addi-
ta.De alys autẽ oleribꝰ humidis vẽtrẽ laxantibꝰ nõ expe Spinar-
dit multũ qꝛ abyciaꝰ ꝑma aq̃.nisi forsan intẽdamꝰ magis gia.
ad nutrimẽtuꝫ:ꝛ velimꝰ ipedire laxationẽ.sumẽtes igitur
tales herbas via cibi expedit vt ꝑmã aquam ebullitionis
ꝓciant.sic eniꝫ magis nutrient ꝛ minus laxabũt.¶Se- 7ª regula Portula-
ptima regula est qꝛ si herbe frigide ꝛ humide sumanꝰ via ca.
cibi debent taliter ꝑparari qꝛ earuꝫ humiditates tẽperen-
tur.vnde bonuꝫ est ꝑmo qꝛ coquanꝰ in aqua:ꝛ deinde fri
xenꝰ cuꝫ oleo dulci.Aut si nõ coquanꝰ totalr in aqua per-
misce aliqua bñtia virtutẽ ȝriã.vbi gra.cucurbite sunt fri- Cucurbi-
gide ꝛ humide.vñ bonuꝫ est qꝛ ꝑmo coquantur in aqua.ꝛ tis.
deinde frixurenꝰ in oleo aut qꝛ cuꝫ eis cepe albũ aut feni-
culuꝫ aut petro.ꝑmisceaꝰ.Et silr intelligaꝰ de ca.ꝛ sic.per
cõtrariuꝫ.¶Octaua regula est qꝛ illa olera cõuenientio- 8ª regula
ra sunt ad nutrimentũ que minus participant ꝓpharmaca
qualitate.ꝛ be sunt herbe:quaꝝ sapoꝛ est minus austerus
ꝛ dulcedini magis ꝓpinquus.Scienduꝫ igitꝰ qꝛ herbe seu
fructus exqbꝰ cõsuetum est fieri ferculuꝫ sunt be lactuca/
bleta/atriplex/poꝛtulaca/caules/cucurbi. melones/boꝛa-
go/buglosse/petrosilinuꝫ/apiuꝫ/cepe/poꝛruꝫ ꝛ alliuꝫ.ꝛ ex
allio tñ nõ fit ferculuꝫ cõiter. ¶Dicunt qdã qꝛ melonge- Melõge-
nis q̃ cõiter vocaꝰ albugea non valet in ferculis.ꝛ audiui nis. Caules.
qꝛ si qs ex eis comederit quotidie ꝑ annũ icurrit insaniaꝫ. Albugea.
Quidã tñ faciũt ex eis cibaria delicata.ꝛ aqua ꝑme deco.
ꝓecta ꝛ coquunꝰ post cuꝫ iure carniũ laudabiliũ sunt de-
lectabiles multuꝫ.ꝛ sit sicut caulis q̃ ex se gẽant sanguinẽ
melãcholicuꝫ.tñ bñficio talis ꝑparatiõis austeritas remo
ueꝰ.Multũ.nꝫ ꝓsiderari modus ꝑpandi.ꝛ illud qõ eis
miscꝰ ex q̃ malitia coꝛrigiꝰ:ꝛ ẽt multuꝫ dꝫ ꝓsiderari ami-
cabilitas gustus.Nã qñ cibus est multũ delectabilis lesio
ꝓueniens nõ est multũ manifesta.Nã qõ bñ sapit nutrit.
Datus est eniꝫ gustus ꝑꝑ alimẽtũ.De istis melõgenis pa
rũ curaui in septẽtrione:ꝛ ꝑte occidẽtis:qꝛ non inueniunꝰ Borago.
apud nos.¶De lactuca nota.cruda comesta plus alterat Lactuca.
ꝛ minꝰ nutrit.ꝛ eõ si coquaꝰ dꝫ sumi añ cibũ.Et nõ dꝫ ab-
luiꝛ:qꝛ ex ablutione fit vẽtosa:ꝛ iflatiua.ꝛ iterduꝫ eiꝰ fridi-
tas:ꝛ humiditas:ex quo reddiꝰ idigestibilis. Lactuca enĩ
de nã sua cito digeriꝰ.sitim sedat/ardoꝛeꝫ cholẽ ꝛ sanguis
mitigat/in ebullitione humoꝛes ꝑpat/lac in mamillis nu-
tricuꝫ multiplicat/appetituꝫ cibi excitat/defecatũ a cholã
nõ soluit nec stringit ventrẽ nec vrinã ꝓuocat.ꝛ in modi-
co potionis vini comesta nõ sinit hoies ebꝛiari.somnum
ꝓuocat.visuꝫ obfuscat.igiꝰ tñ caliduꝫ admisceaꝰ vt facie-
bat Hal.quia senibus somnũ ꝓuocat:coitus libidinem se-
dat.Et nota qꝛ aliquãdo lactuca potest sumi post alios ci-
bos.scilꝫ qñ sumpti sunt cibi acuti calidi ad remouenduꝫ
eoꝝ malitiam. Lactuca est duplex boꝛtulana:ꝛ agre-
stis seu syluestris:syluestris eniꝫ est frigidioꝛ boꝛtulana.ꝛ
nõ competit via cibi.ꝛ est in vtute opũ. ¶Bleta declinat Bleta.

Trifoliũ.

ad frigiditatē ⁊ humiditatē.⁊ alba est melior ad esus q̄ nigra.Et nullo mō oz comedi cruda sz cocta.⁊ parus nutrit minus q̄ lactuca ⁊ stōchū debilitat ⁊ itestina. Et assidua/tio vsus ei⁹ inducit rugitū ⁊ inflationē nisi cōdiat ⁊ comedat cū gbusdā spēb⁹ malitiā ipsius reprimētibus.īmo sic sumpta curabit dolorē vētris ventrē laxādo:⁊ vias apiendo.⁊ nota q⁹ bleta est humidior lactuca.vñ lactuca est q̄si media inter bletā ⁊ caulē. ¶ Atriplices parū oꝛnt a bletis in cōp'one:⁊ opōne:nisi q⁹ atriplices sūt aquosiores.⁊ rōne huius ventrē subducūt ⁊ parū nutriūt:⁊ ardorē cholere mitigāt ⁊ vomitū ꝓuocāt.spāl'r eoꝝ semen.⁊ pati sunt putrefactioni:⁊ ictericis ꝓsūt. Nullo mō comedat cruda. Sola enim lactuca:⁊ portulaca comedat cruda aut cocta. Debēt aūt atriplices ꝓdiri cū oleo sale ⁊ aceto.nā simpl'r sumpti sunt mali stomacho. ¶ Spinargia silia sunt atriplicibus:nisi q⁹ meliora sunt stōcho.vētrē.n.būectā:⁊ aq̄suz ⁊ frigidū būorē valde ⁊ humidū gīant nisi malitia corrigat sicut atriplices.Et nota q⁹ spinargia sūt valde bona gutturi ⁊ pulmoni. ¶ Portulaca nutrimētū paucū dat ⁊ laudabile fri.⁊ hu.Multū aufert sitim ⁊ cōstipat ventrez ⁊ aufert dentiū stuporē:est bona spleni.⁊ p̄cipue semē ei⁹. sed visuz obfuscat ⁊ appetitū defedat.nimius vsus ipsius visuz debilitat:⁊ libidinē aufert ⁊ vomitū ꝓhibet. ¶ Lucurbita gīat būorē aquosuz nō austerū:nec vl'r pticipantē pharmaca q̄litate sicut ipsius sapor ostēdit ⁊ parū nutrit ⁊ ꝓpter passibilitatez sue subē est parata suscipere corruptionē.vñ q̄n ipsius digestio corrūpit generat būorē malū valde.vñ nō est recipiēda in stōcho imūdo.Etiā nō oz comedi si sit incōueniēter p̄pata.nā bis duob⁹ modis cito in stōcho recipit corruptionē:⁊ ad malū būorē valde cōuertit.Ampli⁹ ex sui nā generat humorē nō participantē qualitatis excessuz.si bñ digerat:qō ostēdit ex sui saporis insipiditate:sed ēt ex sui passibilitate facile ꝓuertit ad extrema.Et q⁹ cucurbita est multū aquosa bonū est admisce re cū ea cepulā albaz vel feniculū calamentū oziganū.⁊ q̄ p̄mo elixet deinde frigat. ¶ Caules ſm aliquos fri.sunt ⁊ sic.⁊ ſm alios calidi ⁊ sicci. Nos aūt dicim⁹ q⁹ via cibi:⁊ eoꝝ subam cōsiderādo sunt fri.⁊ sicci.sed via medicine:⁊ quo ad eoꝝ circūferentiam sunt calidi ⁊ sicci. Sunt mali stomacho/parū nutriūt.Et malū homorē gīant:⁊ peiorez q̄ lactuca.visum obtenebrant nisi oculi sint valde humidi.tūc eniz p̄t cōferre desiccādo.somnū inducūt.⁊ vrinā ⁊ mēstrua ꝓuocāt.Caules syluestres nō cōpetūt esui.summitates cauliū ⁊ spāl'r eoꝝ oculi cōueniētiores sunt stipite ⁊ folys.⁊ debēt coqui cū brodio laudabiliū carniū ⁊ efficiunt satis boni ⁊ delectabiles gustui.vñ antiquitus mulieres cibabant filios suos caulibus vt citi⁹ ambularent. ¶ Borago domestica ⁊ syluestris ceteris olerib⁹ est melior būane cōp'oni ad esuz.est eniz calida ⁊ hu.tpate:⁊ ceteris olerib⁹ tpatis calidis meliorē generat sanguinem.Et q⁹ borago pticipat quādā asperitatē ex qua ad esuz redditur minus delectabilis ⁊ vtilis.bonū est admiscere cuz ea remouētia illā malitiā vt spinargia blete teneres.cōfortāt eniz cor:⁊ vl'r oia spūalia.⁊ ē lenitiua pectoris ⁊ pulmōis: ⁊ letitiā inducit.Quidā dicit q⁹ si comedat cruda generat laudabilē sanguinē.coctaz tñ magis approbo. ¶ Alie herbe calide q⁹ boies cōiter vtunt sūt trifoliū.asparagi:feniculū:petrosilinū:apiuz:nasturtiū hortulanū:⁊ aquaticū: saluia:mētha:⁊ hyssopus.Ex his aūt herbis per se nō fiūt fercula.naz parū nutriūt ⁊ generāt sanguinē acutū ⁊ adurunt sanguinē iam gīatū.vñ tales herbe singulares nullo modo sumēde sunt via cibi:sed solū via medicie:tñ aliq̄ his vtunt boies ad corrigēdū malitiā alioꝝ olerū frigidioruz.⁊ in salsis pp aliquas virtutes spāles q⁹ bō forsan ab egritudine p̄seruat. ¶ Trifoliū est herba calida partici/pās amaritudinē cū stipticitate manifesta.⁊ ō via cibi nō cōpetit.valde aūt est bonū stōcho siue crudū siue bullitū.Sed parū sustinet decoctionē.p̄t aūt q⁹nīēter exhiberi cū oleo ⁊ aceto et sale.et stōchū cōfortat et fastidiosos curat:et appetitū reuocat.Ablutio decoctionis trifolij supra locū morsus scorpionis vel vipere sedat dolorē. Et si loc⁹ nō sit morsus iducit dolorē silez dolori cito a morsu. ¶ De asparagis nota q⁹ parū alimēti dant corp'i:et nō bonū.p̄t aūt dari cū oleo et aceto et sale:sicut de trifolio dictū est.et sunt delectabiliores ad esuz:et stōchū magis cōfortantes bulliti in aq̄ vētrē molliūt:et vrinā ꝓuocant.et dicit qdā q⁹ nauseā inducūt. ¶ Feniculus tarde digerit et male nutrit et parū.vñ nō cōpetit via cibi:sed cōfert in flationi stōchi.Et si bibat cū aq̄ frida nauseā inducit.et si terat cū aq̄ supra morsuz canis rabidi fert.plus igit cōpetit via medicine q̄ cibi. Nō igit vtendū est eo in regimie sanitatis:nisi ad correctionē malitie quorūdā olerū:et aliorū ciboꝝ sicut interdum cum lactuca aut rapis aut cucur. ¶ De petrosilino sciēdū q⁹ generat sanguinē valde acutū ⁊ incitat ad irā:et est apitiuū. Non cōpetit via cibi nisi ad correctionē malitie quorundā aliorū vt feniculus. In cibis.n.positū digōnē cōfortat:et ventositatē excludit.et est herba satis cōueniens ad salsas:et vsus eius plus cōpetit hyeme senectute/et cōp'oni frigide.Emplastrū ex eo/cum sale valet morsui canis rabidi. ¶ Apiū satis conuenit petrosilino in cōp'one et ꝓprietatib⁹.sed sapor eius est min⁹ delectabilis.vñ via cibi minus vtunt boies cōiter.nō est tñ tante siccitatis sicut petro.vñ nō tñ adurit:aperit opilationes sple.et epa.sz nocet capiti:et incitat motū epileptic⁹:et masticatū facit bo^m oris odorē. ¶ De nasturtio seu cressionibus sciendū q⁹ tale calefacit stōchuz:et epar et cōfert grossicieī splenis:sāguinē adurit:et parū nutrit:⁊ ipsi⁹ nutrimētuz est laudabile.pulmonez mundificat:et renes ad coituz incitat et appetitū.vñ parū ex eo pōt sumi in p̄ncipio pastus cū croco sale et oleo.ad reuocationē appetit⁹ et alr est malū stōcho:qz ipsuz nimis mordicat vmbilicū: Et linitū retinet capillos cadentes. ¶ Saluia multū calefacit et sicca.ideo per se nō multū cōpetit via cibi.et cōfortat multū neruos.in sanitate vtit saluia duplr.p̄ faciendo vinū saluaticum quo boies vtunt in latitudie sanitatis.et spāl'r in p̄n⁹ mēse:et cōpetit bō vinū palyticis et epilepticis moderato vsu p̄cedēte purgatione māe peccātis.Amplius vtit saluia in salsis.nā appetitū excitat:et spāl'r cum stomachus replet⁹ fuerit malis hu.crudis idigestis. Et ad eandē intentionē posset fieri herbolatū et comedere ieiuno. ¶ Mentha multū est sicca et parū cōpetit via cibi in regimine sanitatis.verū est q⁹ stōchū cōfortat:et calefacit: et singultū sedat:et digerit:et ꝓhibet vomitū flegmaticū: et sanguineuz:et ad coitū incitat.et ꝓhibet sputū sang.cōfert ad morsuz canis rabiosi:et est ꝓpria ad illud.

¶ De radicibus. Cap.XV.

RAdices q⁹bus boies sani cōiter vtuntur sunt porri/allia/cepe/raphanus/radix pastinaca/napi seu rape/et corne. ¶ De cepis:allys:et porris sciēdū q⁹ via cibi nō ꝓpetunt tpatis corp'ib⁹ nec calidis:et spāl'r cruda. parū enim nutriunt et male:qz gīant sanguinē acutū pungitiuū grossuz.tū hu.subtiliāt:et viscosos icidūt. Et postq̄ cocta sunt pdunt pungibilitatem:et adhuc remanet in eis virtus incisiua et subtiliatiua.vñ magis cōpetunt cocta q̄ cruda. ¶ Porri eniz calidi sūt:et sicci:et dant corpori alimentuz illaudabile valde:et oculis nocēt:et generant sanguinē nigrū:et melācholicū:et somnia terribilia.et neruos ledunt rōne punctionis eoꝝ nocent dentibus ⁊ gingiuis. ⁊ nullus melancholicus:⁊ cholicus eis vtat spāl'r crudis.

Atriplices. Spinargia. Portulaca. Lucurbita. Caules. Borago. Trifoliū. Asparagus Feniculus Apium. Nasturtiū Cressones Saluia. Mentha Porri.

Cepe. ¶Cepe calide sūt:z bñt humiditatē supfluā terrestreita/tez cū humiditate subtili aq̄sa indigesta.Si comedaī cru/da generat in stomacho malos būores putrescibiles:z cor/ruptibiles:z gīant sōnia mala:z dolorē capitis.vñ nimi⁹ vsus disponit ad maniā:z pturbat intellectū z memoriaz. iuuat digōnē:z ei⁹ nocumēta minuunt cū eis gb⁹ decoquū tur:sed meli⁹ est eo nō vti.

Allium. ¶Allia calida sunt:z declināt ad aliqualē humiditatē:sz minus q̄ cepe valēt ꝺ vētosita/tes:z valēt in tussi:z bñ screare faciunt:sed nocent visui:z dolorē capitis inducunt.Allia sunt tyriaca rusticoꝝ.vnde p̄dicta acumina solū cōpetūt his q flegmaticū aut grossiuz z viscosiuz būorē collectū bñt a gb⁹ acumib⁹ maxie debēt abstinere cholici.

Raphan⁹ ¶De raphano aūt que sunt ꝓpinque i cōplone:z ꝓprietate.Sciendū q nō multū cōpetunt via cibi:z spāl'r corpib⁹ cholicis.gīant eniz sanguinē acutū z pungitiuū:z est malus stōcho faciēs eructuationē z gīat bu.grossiuz.z si digestiua sit debilis gīat bu.cruduz tū ꝺz virtutē subtiliatiuā z icisiuā.Quidā aūt comedūt radicē: z raphanū post alios cibos ad cōfortandū digōnē de quo admiraī Hal.vñ verū est qꝺ experientia docet.dicūt eniz sa pientes:q si comedaī post aliū cibū iuuat ad descensum ei⁹:z ventrē laxat.z si comedaī añ aliū cibū ipellit ipz ad supioza z vomitū iducit.Bonū aūt est q comedaī cū ace to z sale post alios cibos i pauca q̄titate.vez est q oculis nocet z capiti.z valz ꝺ morsuz scorpionis sumptū intus:z extra applicat⁹:z ad coitū incitandū.

Rape. ¶De rapis aūt nota q inter radices magis ꝓuenit ad corpis nutritionē:qꝺ sa/tis ostēdit ex amicabilitate sui saporis.Hoc aūt cōe est oi/bus edulys.q amara z pungitiua min⁹ alimētū ꝺant cor/porib⁹ q̄ dulcia.Et qz rape z napi sunt de radicib⁹ dulcio res:z min⁹ pungitiue:iō magis ꝓueniūt via cibi.sed gīant bu.crudū si digestiua sit debilis.bñt tñ ꝓpetatē mirabilē ad cōfortandū visuz.vñ bonū est q depurent a ꝓma aq̄. z nullo mō comedi debēt cruda.z napones sunt rapis lau dabiliores:z incitant ad coitū:z ventrem molliunt:z vias mūdificant vrinales.

Pastinace ¶De pastinacis sciēdū q si fuerint albe poterūt cocte qñqz cū alys cibis sumi.qñ cōferūt vt rape:sed expedit vt ꝓmo sumaī:sed minus nutriūt q̄ ra pe z napones:z indigestibilitas inest eis sicut alys radici bus.z bu.grossiuz z crudū generāt si digestiua sit debilis z humoz generatus ab eis est mediocriter malus.

Cheretra/ne. ¶Chere trane aūt meliores sunt pastinacis:sz multū nocent capiti būido z pulmōi.Hec de radicib⁹ breuiter dcā sufficiant.

¶De fungis z eorum vsu. Cap̄.XVI.

Volo aūt loqui de fungis:qz maiorez bñt similitudinē cū radicib⁹ q̄ cuz herbis vel fructibus.est aūt quedā maneries fungo rū qua italici cōiter vtunt postq̄ elixati sunt z cōditi cū spēb⁹ via cibi,z credo q sunt bole ti:sunt sapore delectabiles.z vocantur apud gallicos bole ti:z nascunt in pratis:z in terra nō corrupta.vbi ēt aialia venenosa nō cōuersant.Nascunt ēt iusta cauernas aialiū venenosoꝝ:z in locis putridis.z iusta plantas seu arbores mortiferas:z isti sunt mortiferi.Sunt ēt qdā fungi q a to/ta spe sunt mortiferi.

Modus cōdiendi. ¶Fungi aūt nō mortiferi meliores sūt sicci q̄ virides.z est bonū q p̄ebullianī in aqua cū pyris z pulegio.z deinde frisurenī cū oleo oliuaꝝ:z semp asper gaī puluis quarūdā spēꝝ.puta çucchari albi cinnamomi: z sic corrigit eoꝝ malitia.Sunt eniz multū frigidi z humi di.z talē bu.gīant.z suba eoꝝ est multū putrefactibilis,z silr humoz generatus ab eis.male igitur nutriunt.sunt dif ficilis digōnis:z egerunī sicut comedunt z generāt chole rā.Ex eis interdū superuenit suffocatio anxietas syncopis z sudoz frigidus.z cura est p oxymel diureticū cū ōcoctio/ne byssopi z pulegy.z sunt mali stōcho valde,z sic bonuz est post eos bibere bom vinū.Usuz igit fungoꝝ oino vitu/pero salua reuerētia italicoꝝ qui eis vtunt ad voluptatē.

¶De turdis z truffis. Cap̄.XVII.

Non solum boies vtunt fungis:sz etiā truffis seu turdis.sic enim ab antiqs noiant.Aliqui aūt vocāt cubeam:z sunt radices in terra sine crure z folys:figure rotūde:coloris rubei:saporis insipidi sed decli nantis ad dulcedinē aliqualē.z puto q alimentū ꝺant fri/gidū z bu.z grossiuz gīant būorē nō multū malū:z come/dunt crude z cocte.Suba eoꝝ est multū terrea pp ꝫ si co/medant post aliū cibū iuuāt ad eius descensuz ab orificio stōchi.Et dic qdā q generāt bu.melicū.z nihil est eis par in boc.bom est q p̄ elixent in aq̄ cū vitello oui postq̄ fue/runt exercitata,z deinde cō diant pfecte cum oleo dulci.z addaī puluis spēꝝ.Et post truffas ꝺz bibi bonuz vinum. Usus eoꝝ cōtinue est periculosus:ex eo q iducit palysiz: z opilonē cholericā z stranguriā.z sunt dure digōnis gra/uātes stōchū z multū appropinquant ad nām fungoruz.z sunt minus male q̄ fungi.z dicunt qdā q sicca deteriora sunt humidis.z maxie comedant in vere.gīant aūt in p funditate terre p viā putrefactionis.vñ iterdū vī terra ef/fumare in loco in q̄ gīant.iterdū q nix exūs in eodē loco penit⁹ liquefiat.z sic caliditatē quādā bñt putredinalez. z ex hoc opinant qdā q sunt ca.cōplonis:z q gīant bu. ca,z q incitant ad.coitū.ista tñ nō approbo:qz dicta sapiē tū in hac mā nō pcordāt. Securi⁹ est eis nō vti salua reue rētia q̄rūdā eis vtētiū plus pp voluptatē q̄ cōmoditatē.

¶De alimento sumpto a carnibus. Cap̄.XVIII.

Alia bone carnes bonū gīant sanguinē in ter alia cibaria supposito q bñ dige/rant.de terminandū est de alimēto sumpto a carnibus q̄drupedū domesticoꝝ z syluestriū. Et deinde de alimēto a volatilibus:taz dome/sticis q̄ syluestrib⁹.

Capriolli ¶Sciendū q aialiū q̄drupedū q̄dā sūt bōi z laudabilis nutrimēti:z q̄dā illaudabilis.Ampli⁹ q̄dā sunt facilis digōnis:z q̄dā difficilis.Amplius q̄dā ge nerāt būorē grossiorē z viscosiorē:z q̄dā subtiliorem. Am plius q̄dā carnes multū nutriūt:et q̄dā paꝝ.

Capre Dirci. ¶Carnes.n. laudabilis nutrimēti de nuō q̄drupedū sūt carnes capriolorum iuuenū syluestriū et domesticoꝝ.syluestres.n.sunt do/mesticis debito sicciores et min⁹ bone.Sz carnes capra/ruz antiquaꝝ:et hircoꝝ sunt simplr illaudabiles siue sint syluestres siue domestice.

Porci. ¶Ampli⁹ dico q carnes por/coꝝ nō antiquoꝝ nō nimis iuuenū.s.etate mediocres:pu ta vnius anni vel duoꝝ sūt multū laudabiles corpib⁹ sa/nis z fortib⁹:gb⁹ viget fortis calor:et puto q syluestres sūt domesticis meliores:ex eo q domestice sūt ꝺbito viscosio res et būidiores.et p̄dicte carnes si aliq̄tulū saliant añ q̄ comedant obtēpaī eoꝝ viscositas:et qdā opināt has car nes iter q̄drupedia eē simplr ꝓueniētiores corpib⁹ nr̄is.z magis ꝓportiōales:et magis nutritiue.

Aituli Bouco. Vacce. Tauri. ¶Ampli⁹ dico q carnes vituloꝝ sūt valde laudabiles.nō qdē boum veteꝝ nec tauroꝝ nec vacarū domesticoꝝ aut syluestriū:nā sunt difficilis digōnis:et mali chymi:et humorē gīant melicū. vñ eoꝝ vsus iducit lepzā q̄rtanā:et splenetica passionez: et siles egritudies melicas.

Arietes. Castrati Agni. ¶Ampli⁹ carnes arietū vni⁹ āni spāl'r castratoꝝ sūt laudabiles:et plm approbate q̄bus dā sapiētū.Sz carnes arietū antiq̄ꝝ:et oiuz agnoꝝ paruo rū nō sunt laudabiles nec in sanitatis regimine cōuenien tes.

De pasti gib⁹. ¶Predicte aūt carnes sunt laudabiliores tēporibus q̄bus pascue sunt meliores:tūc eniz sūt pinguiores:et esui meliores.vñ carnes caprioloꝝ sunt meliores in estate in qua pullulationes quibus pascunī sunt pfecte:z silr quia boues berba pfunda idigēt,p coꝝ pastu:in estate sūt gros/

siores pinguiores:z vsui meliores. Oues aũt ꝟz ꝑma z media veris satis sunt ꝙueniẽtes.nõ eniz tñ indiget pasture herbã magnã z ꝓfundã.a qua eniz sufficiẽter nutriuntur. Quidã aũt opinantur vitulinas meliores:alij porcellinas magis approbãt ẽt alij carnes annuales arietis castrati.z in hoc multũ ꝙsideranda est ꝙsuetudo z appetit⁹ hominis.

Lepores Cuniculi Cerui.

¶ Ampli⁹ ꝙsueuerũt hoies vti in latitudine sanitatis carnibus leporinis z cuniculoꝝ z ceruoꝝ q̃ sũt melice.vñ cũ tales carnes ad vetustatẽ deueniũt sunt euitande penitus.

Vulpes. Canes. Asseri. Equi. Lupi.

Naz carnes ceruoꝝ ꝓportionabiles sunt carnib⁹ bouz z lepoꝝ z cuniculoꝝ carnib⁹ capriolo. ¶ Qz aũt carnes vulpiũ canũ asinoꝝ equoꝝ lupoꝝ:z siliuz distãt a cõplone humana nõ approbo eoꝝ vsuz nisi tpe necessitatis. Carnes aũt cuniculoꝝ post carnes apri seu porci syluestris z caprioli sunt saniores in sanitatis regimine. Et est notãdũ ꝙ carnes declinãtes ad siccitatẽ nõ debẽt assari:sed elixari:z ecõtra de humid.z iõ carnes cuniculoꝝ lepoꝝ ceruorũ z vituloꝝ z capriolo debẽt elixari:z carnes porcoꝝ z castratoꝝ arietũ assari.z ex hoc ꝑz ꝙ carnes hũidiores cõueniũt magis tpi⁹ siccis z cõplonib⁹ z regionib⁹ siccis.z ecõtra de siccis carnib⁹.

Que sint faciliores digõnis.

¶ Inter carnes laudabiles predictas:q̃dã sũt faciliores digõnis sicut capriolo z cuniculorũ iuuenũ.z q̃dã difficiliores:puta porcoꝝ z castratorum arietũ aliqualr antiquoꝝ z tauroꝝ iuuenũ.z q̃dã sunt mediocris digõnis sicut carnes vituloꝝ lactantiũ:z annualis agni castrati z iuuenũ lepoꝝ.

Que generẽt humores laudabiliores.

¶ Amplius carniũ ꝓdictaꝝ laudabiliũ.q̃dã gñant hũorẽ grossiorẽ sine viscositate:vt carnes cuniculoꝝ z capriolo:z q̃dã subtiliorẽ cũ aliquali viscositate vt carnes agnoꝝ iuuenũ.Carniũ ẽt ꝓdictarũ laudabiliũ.q̃dã plus nutriũt:z q̃dã minus:z q̃daz mediocriter.Exẽm ꝑmi vt porc⁹:scõi vt cuniculus:tertꝝ vt aries.

De membris q̃ sũt laudabiliora.

¶ Ampli⁹ ꝙuenit ꝓdictarũ laudabiliũ carniũ diuersitatẽ mẽbroꝝ cõsiderare.z ꝑ gdẽ mẽbrorũ exteriorũ z interiorũ:z post anteriorũ z retroꝝsuz:z dextrũ z sinistrũ.Quo ad ꝑm sciẽduz est ꝙ cõiter z regulr mẽbra exteriora sunt magis laudabilia in sanitatis regimine q̃ interiora.nã iteriora:vt splen:cor:pulmo ꝛc.nõ sũt laudabilis nutrimẽti simplr vel respectu exteriorũ.sunt.n.difficilis digõnis z grossi humoris gñatiua.

De cerebro.

¶ Uñ de cerebro est sciendũ ꝙ est stomacho malũ nauseatiuũ:z grossi humoris gñatiuũ.vñ si bñ digerat alimẽtũ dat notabile:sed nullo mõ comedi dz post alios cibos.bonũ aũt est ꝙ origano vel cala.vel cũ aliquibus obtẽperãtib⁹ ei⁹ viscositatẽ z frigiditatẽ in gb⁹ sit vt⁹ icisiua z calefactiue ꝓpareẽ.z sicut dcñ est de cerebro:sic intellige de ceteris medullis z nucha.z ꝑmo assari debent vt viscositas temperẽt.Et nota ꝙ comestio cerebelloꝝ:z spãlr caprioloꝝ ꝙueniẽs est ꝛ venena:z ꝛ morsus veneno soꝝ aialiũ.

Capriolꝰ.

Capre Dirci.

Porci.

De corde

¶ De corde sciẽdũ est ꝙ est difficilis digõnis:z tarde ptransiens. Si ꝟo bñ digerat alimẽtũ nõ paucũ: nec mali chymi dat corpi.z spãlr cor eduli z cerui.virtutẽ bñt tyriacalẽ.

De pulmone.

¶ De pulmone sciendũ est ꝙ est difficilioris digõnis ceteris interioribus:qõ declarat eius raritas z mollities.sz alimẽtũ dat flegmaticũ z paucũ.z puto ꝙ nõ multũ malũ:z spãlr pulmo eduli.

Altuli Boues. Vacce. Tauri.

De stõcho Gutture intestino z matrice.

¶ Stomachus autez z guttur itestina z matrix sunt difficilis z tarde digõnis nõ boni sang.gñatiua.

De splene

¶ Splenis aũt caro spãlr est pessima z eius nutrimẽtũ est cachochimicũ:z est melãcholici sang.gñatiua z sapoꝛis idelectabilis.

De epate.

¶ Epar est dure digõnis. sed multũ nutrit z gñat sanguinẽ cõuenientẽ.supposito ꝙ nutritũ sit ex ficub⁹z passulis multis.

Arietes. Castrati Agni.

De testiculis.

¶ Testiculi sũt idigestibiles z cachochymi.sed si pfecte digerant bñ nutriũt. Meliores aũt sũt porcoꝝ testiculi.inquãtũ aũt caro porcorũ est meliozis intñ z testiculi.Et est diligẽter notandũ ꝙ testiculi aialiũ ꝓuectoꝛũ in gb⁹ iã est fermẽtatũ z generatũ sperma:nõ sunt boni nutrimẽti.b ñt aligd fetens insi

nuans mãm vrine in eis gñate:z ꝙseruate.z ꝓp hanc cãm renũculi nõ gñant sanguinẽ simplr bonum.Sed testiculi aialiũ iuuenũ adhuc coire nõ potẽtiũ sunt satis notabilis: z laudabilis nutrimẽti:si bñ digerent.

De membris exteriorib⁹.

¶ Quo ad mẽbra exteriora sciendũ ꝙ ceteris ꝑibus anteriora sunt meliora posteriorib⁹:qz magis a supfluitatib⁹ depurata:z fortꝛi calorꝛ ꝓpinquata:z magis mobilia:z ꝙ̃ter minus pinguia. Et silr dextra ps est melioꝛ sinistra.z silr ptes carnee sunt meliores ꝑuatis carnib⁹.ptes eniz ꝑuate carnib⁹ sunt sicut pedes rostrũ z aures.z inter has ptes pedes sunt laudabiliores.deinde rostrũ.deinde aures.z oẽs iste sunt difficilis digõnis z pauci nutrimẽti. Laudabiliores aũt sunt pedes porcorũ iuuenũ decocti z elixati in aqua:postea comedantur cũ aceto z sinapio.Et interdũ decoquunt cuz oleri⁹.z interdũ cuz ordeo.z efficiunt digestibiliores:z phthisicos efficit laudabiliorꝛ:z magis subductiua ventris. Pedes ãt porci z extremitates eduli lactãtis cholicis cõferũt.et speialr in tẽpoꝛe calido maxie si cõdiant in salso.

¶ De partib⁹ aũt carneis sciẽdũ est ꝙ caro est duplex:vna est caro glandulosa sicut caro mamillarũ et testiculorũ et inguinũ et assellarũ et fauciũ et linguarũ:et siliuz. Oib⁹ aũt carnib⁹ laxis:et glãdulosis cõe est appere delectabiles ꝟz esuz.est tñ magis defectiue digestũ crudũ flegmaticũ q̃ hũorẽ durũ gnãnt.

¶ Alimẽtũ aũt vberũ nõ habẽtiũ lac insinuat aliqd dulcedis.et ꝓp ꝛ̃ est desiderabile leccatoꝛib⁹ cedulum pleni lacte facti:z maxie in porcis:gñant tñ hũorẽ flegmaticũ:et interdũ crudũ.qd aũt detestabile sit sciẽdũ supius dictũ est.

¶ Nutrimẽtũ aũt lingue mẽ est iter nutrimentũ carnis firme nõ spongiose et mollis. Nõ eniz est adeo vt spongiosa.lingua ꝟo vituli vel cerui est laudabiliorꝛ:sic testiculorũ porcorũ iuuenũ:et adhuc sunt meliores gallorũz saginatorũ.Et pulmo eduli est alys laudabiliorꝛ.et silr epar ei⁹.et stõchus gallinarũ et cerebrũ cuniculorũ et coꝛ ceruoꝝ.

¶ Carniũ aũt nõ spongiosarũ nec glandulosarũ melioꝛ est:que est corꝛdi ꝓpingoꝛ:et que est iusta ossa:et q̃ est in ꝑte anteriorꝛi:et in ꝑte dextra:et que est pinguis pinguedine moderata. Carnes aũt macre:et maxie distãtes a corde:et in ꝑte sinistra:et sine ossibus sũt minus bone sic carnes natis sinistre.

¶ Est hic diligẽter notandũ ꝙ cuniculus ꝟz ptes posteriores satis bonas.ex eo ꝙ ille partes eleuate sup ptes sunt anteriores. Et sic ꝙ accidẽs sunt magis depurate a supfluitatib⁹ q̃ anteriores:vt gdã dicũt.et sunt pinguiores:z sup hoc est cõsiderandũ. Hec igit sufficiant breuiter de carnibus quadrupedũ specialiũ.

¶ De volatilibus et vsu eorum. Cap.XIX.

Volatilia que cõmuniter sũt in vsu sunt gallus/gallina/capões/ãseres/anates domestice/perdices/fasiani/pauones/agrones/grues/molardi simplices/aues syluestres degentes in aquis/turtures/colũbi/sturnelli/alaude.pluuery/passeres/merule/et relique aues minute.

Que sint illaudabilis nutrimenti z q̃ laudabilis.

¶ Uolatiliũ aũt ꝓdictoꝛũ q̃dã sunt laudabilis nutrimenti:et q̃dã illaudabilis:et q̃dã facilis digõnis:et q̃dam difficilis:et q̃dã ꝑte cõplonis:et q̃dã distẽpate. ¶ Laudabilis ꝟo nutrimẽti sunt galline:et earũ pulli:allaude:et turtures pluuery:et beccade coturnices:et aues parue que capiunt in bꝛeto. Allie aũt ab istis sũt illaudabilis nutrimẽti:et difficilis digõnis:et inequalis cõplonis:puta anseres anates pauones malardi:et aues hũtes collũ longũ et rostrũ lõgũ:degẽtes in agꝛs q̃ sũt illaudabilis nutrimẽti difficilis digõnis:et gñant hũorẽ melãcholicũ. Silr sturnelli merule:et turdones sũt graues ad digerẽdũ et grosse nãe.

¶ Passerũ aũt carnes sunt calidissime:et a tẽperamẽto longinque:z multũ incitãt coitũ.vñ nõ multũ ꝙueniũt in sanitatis regie. Quedã sũt tẽpamẽto ꝓpinquiores:vt galline

iuuenes gallinaꝝ pulli:ꝛ iuuenes capones:que tñ ad aliq̃ lez caliditatẽ declinãt ꝛ humiditatez.sil'r ꝛ perdices iuuenes ꝛ coturnices.Perdices tñ declinant ad aliqualẽ frigiditatẽ ꝛ siccitatẽ:ꝛ sunt sicut galline deserti:ꝛ hñt ꝓprietatẽ stringẽdi ventrẽ assẽ ꝛ elixe.Coturnices ẽt satis sunt tẽperate.Dicit gdã q ex comestione coturnicis fit spasm⁹:ꝛ tethanus:sed aliquãtulũ declinãt ad caliditatẽ:ꝛ generant bonos humo.ꝛ multũ cõpetũt sanis:ꝛ qualescẽtib⁹.Reliqua aũt volatilia laudabilia distãt plus a tẽperamẽto:puta colũbi iuuenes ꝛ turtures.Nã earum antiquaꝝ carnes sunt euitãde ꝓp caliditatẽ nimiã eaꝝ ꝛ siccitatẽ:ꝛ digõnis difficultatẽ.Antiq.n.colũbi mirabilẽ hñt ꝓprietatẽ in epilepsia ꝛ palysi ꝛ turtures acuendo ingeniũ ꝛ iuuant.Noꝝ tñ pulli sunt ꝙueniẽtiores sanis:sed declinant ad cal.ꝛ sic.ꝛ debẽt euitari in cõplone regione:ꝛ tpe calido.Aues aũt minute q̃ capiunt in bꝛeto.vt allaude.ꝛ tñ declinant ẽt ad cal.ꝛ sic.sed nõ tñ vt turtures ꝛ colũbe.Et nota q genus volatiliũ oiuz pancioris est nutrimẽti reſpectu generis q̃drupedũ:ꝛ maxie porcoꝝ:quoꝝ carnes nulluz aliud ampliozis nutrimẽti bẽbit assumere. Sed volatiliũ caro est digestibilioꝛ:ꝛ maxie ꝑdicũ ꝛ gallinaꝝ ꝛ galloꝝ iuuenuz colũbarũ allandaꝝ:ꝛ auiũ paruaꝝ dictaꝝ.¶De interioribus volatiliũ reſpectu mẽbꝛoꝝ exterioꝝ idẽ est iudiciũ sicut in quadrupedib⁹ suo mõ.De intestinis volatiliũ sciẽdũ q simplr sunt incomestibilia.Sz ventres quarũdam sunt comestibiles:ꝛ nutritiui ꝛ valde delectabiles.sicut vẽtres anserũ ipinguatarũ gallorũ ꝛ gallinarũ:quoꝝ alimentuz fuit infusuz in lacte eoꝝ:vẽtres ꝛ epata nõ solũ ad esũ laudabilia:sed a maxime nutritiua.Testiculi etiã gallorũ sunt boni nutrimẽti:ꝛ faciunt digerere. Cerebella aũt volatiliũ laudabilioꝛa sunt cerebellis quadrupedũ quãto sũt bis siccioꝛa:ipsoꝝ aũt volatiliũ montana aquaticis meliora habent cerebella.Proportionalr alys ptibus crestas ꝛ barbas galloꝝ nõ collaudabit alys necvituperabit.Nota q ale volatiliũ:ꝛ spãlr crescẽtiũ iuuenũ ꝛ pinguiũ idonee sunt ad digõnẽ ꝛ nutritionẽ.¶Et nota q volatilia q̃ sunt dure carnis:vt pauones anseres ꝛc.idigẽt mlta moza post earũ occisionẽ añq̃ decoquant ꝛ comedant. Et oppositũ cõtingit de mollis carnis volatilib⁹.ꝛ pauones maxie idigent moza longa inter oĩa volatilia:ꝛ grues.deinde capones antiqui:deinde galline,vt carnes eaꝝ mollescãt:ꝛ fiãt magis apte decoctioni ꝛ digestioni:ꝛ eaꝝ aromaticitas deducaꝝ ex poa ad actũ.Bonũ est igit q pauo cõseruet per tres dies vel duos.ꝛ capo iuuenis ꝛ gallus iuuenis ad minus p.ɪz.hozas:ꝛ grues p duos dies:aut diez cum medio.¶Jtẽ assata volatilia dant coꝛpi siccius alimentũ ꝛ difficilius digeruntur.ꝛ eõ de elixatis.Sil'r domestica ceteris paribus dant humidius nutrimẽtũ ꝛ facilꝰ digeruntur ꝛ pluriũ supfluitatũ.Et habitantia in locis montanis dant alimẽtũ magis siccũ ꝛ pancioris supfluitatis.magis mundũ ꝛ minus resolubile:ꝛ difficilꝰ ꝙuertibile q̃ habitãtia in locis humidis ꝛ aquosis.ꝛ oz hec cõpatio fieri in eadez specie ceteris paribꝰ ex pte etatis habitudis ꝛ silituz.¶Et qꝛ limacie silitudinẽ vñr hĩe cũ carnib⁹ peditãtiũ.Sciendũ q carnẽ hñt durã:ꝛ pp̃ ꝺ idigestibilem:si tñ digerant maxie nutriũt:ꝛ aqua decoctionis eaꝝ est vẽtris subductiua.Si aũt vis carnẽ pyce zam tertiã ꝛ q̃rtã aquã decoctionis donec caro tenera fiat:sic enim multũ cõpetit volẽtib⁹ ipiguari ꝛ alimẽtũ sufficiẽs dabit:valz.n.bemoꝛrhoidib⁹.

¶De piscibus ꝛ eoꝝ vsu. Cap̃.XX.

PIsces respectu carniũ ceteris paribus sũt minoꝛis nutrimẽti ꝛ faciliꝰ digestionis:ꝛ eoꝝ nutrimẽtũ est magis supfluosuz ꝛ flegmaticũ frigidũ ꝛ humidũ:ꝛ minus mansuum.Et quidã sunt ad digerendũ duri:ꝛ longam faciunt moꝛã in stomacho ꝛ sitim gñant:ꝛ ꝺ rõne frigiditatis ꝛ viscositatis:ꝛ qꝛ in hoꝛuz digõne q̃qz laborat stõchus iterdũ coꝛrũpunt.ꝛ caliditatẽ quãdã suscipiũt putredinalẽ ꝛ sitim cãnt.Et vt sit verũ dicere nutrimẽtũ carniũ laudabiliũ est melius piscium nutrimẽto. ¶Et nota q pisces marini sunt meliores piscib⁹aque dulcis ceteris paribus:ꝛ magis mũdi a supfluitatib⁹:ꝛ nutrimẽtũ eoꝝ nutrimẽto carniũ magis ꝓpinquũ.Et qꝛ ceteris paribꝰ sunt carne duriores:iõ sunt difficilꝰ digestibiles ꝛ resolubiles:ꝛ pluris nutrimẽti ꝛ puriozis.vñ iudicio meo sunt meliores in regimie sanitatis q̃ pisces aque dulcis. ¶Et nota q pisces oẽs tam aq̃ dulcis q̃ marini eligẽdi sunt quoꝛuz caro nõ est viscosa sed frangibilis:nõ multũ grossa:sz subtilis:nõ grauis odoꝛis sed suauis:nec cito putrefactionis:sz sufficiẽtis durationis:nõ mali coloꝛis:sed albi:ꝛ quoꝝ habitatio nõ est in lacubꝰ:nec stagnis nec locis sordidis nec ags multas herbas habẽtib⁹:nõ sint macri:vel valde iuuenes:nec valde magni:ꝛ qui sint velocis motus:ꝛ pauce viscositatis.Et si sint pisces marini q capti fuerit in fluuijs multũ distãtib⁹ a mari.tales vtiqz pisces cuz ꝺditionibus ꝑdictis pre ceteris erũt magis eligẽdi.Et si sint squamosiores cũ ꝑdictis ꝺditionib⁹ adhuc meliores:ꝛ sil'r intelligat de spinis:hec.n.signãt puritatẽ subẽ piscis. ¶Jtez inter pisces marinos pisces capti ꝛ nutriti in mari ꝓfundioꝛi:ꝛ magis agitatoꝛ:ꝛ ad qõ est ꝙcursus pluriũ fluuioꝝ ꝛ puriozũ sunt meliores.Ex hoc ꝙcludit q pisces capti in mari meridiano sunt ita laudabiles:sic̃ q capti sũt in alio mari dempto septẽtrionali:qꝛ septẽtrionales marini sunt meliores:qꝛ mare septẽtrionale ẽ magis agitatũ:ꝛ fluctuosũ:ꝛ tẽpestuosuz velocioris fluxus ꝛ reflux⁹.Et sil'r intelligit̃ de piscib⁹ aq̃ dulcis:qꝛ q̃to aq̃ est ꝓfundioꝛ:ꝛ velociꝰ mota tanto meliores. ¶De piscib⁹ aũt ,q sunt in vsu in istis ptib⁹ gallicanis dicem⁹:ꝛ ꝓmo de marinis.Pisces igit̃ bestiales sicut porcus marinus:ꝛ canis marinꝰ ꝛ delphinꝰ:ꝛ sil'es nõ multũ cõpetunt in sanitatis regimie:sũt.n.difficilis digõnis ꝛ grossi bu.ꝛ multe supfluitatis:nec in talibus piscib⁹ apparẽt cõditiones ꝑdicte:puta albedo:subtilitas:frangibilitas:q̃titas mediocris:velocitas motꝰ:ꝛ odoꝛis suauitas.Et si hi pisces ꝛ sil'es comedi ꝺtingat statim non sunt coquẽdi nec edẽdi postq̃ capti sunt:sed diu seruandi sunt p aliquos dies:quousqz eoꝝ carnes mollescãt:ꝛ tenere fiant sine sue subẽ coꝛruptione.Jtẽ ꝑdicti pisces sũt meliores semisalsi q̃ recẽtes.Pisces aũt ꝑdicti salsi nõ competunt in sanitatis regimine sicut nec carnes,nã male nutriunt:ꝛ parũ ꝛ tarde digerunt. ¶Et de alys piscib⁹ marinis sciendũ:qꝛ cõsideratis ꝺditionibus ꝑdictis mihi apparet q rosetus.ꝛ gronatus iter pisces marinos sũt laudabiliores.Nam eoꝝ caro est alba valde subtilis:frãgibilis boni saporis ꝛ ẽlectabilis odoꝛis:ꝛ substãtia eoꝝ apparet purissima:ꝛ post bos plaicia ꝛ sola:sed eoꝝ caro est magis viscosa:ꝛ minus frangibilis:ꝛ minus alba:magis grossa:ꝛ minus subtilis:nec saporis ꝛ odoꝛis ita delectabilis:ꝛ forte piscis merlengus est laudabilioꝛ post rosetũ.ꝛ sil'r intelligit̃ de allece:ꝛ moꝛrua iuuene satis appꝛopinquat predictis in bonitate:sunt tñ grossiores ꝛ viscosiores.Salmones aũt ꝛ croach.i.sturiones macharelli:ꝛ ꝛgrui multum deficiũt a bonitate rosetoꝝ:sũt.n.multo viscosiores ꝛ grossiores:ꝛ ad digerẽdũ difficiliores:ꝛ magis flegmatici.vñ nõ cõueniunt nisi exercitantib⁹:fortibus:iuuenib⁹:ꝛ robustis:cũ aliquo sale ad eoꝝ coꝛrectionẽ.Radraga aũt est multũ ꝓpinqua ꝑdictis in malitia ꝛ bonitate. Sepia aũt ceteris ꝑdictis est deterioꝛ:sicut facile est videre cõsideratis ꝺditionibus superiꝰ dictis.Oẽs aũt pisces superiꝰ dicti meliores sunt frixi ꝛ assati q̃ elixati.Si cocti ,sint in vino cũ ꝙbusdã seminibus vel herbis repugnãtib⁹ viscositati ꝛ

frigiditati

De iterioribꝰ volatilium.

De tpe coquendi ea post occisionem.

De alimẽto qõ prębent.

De limacijs.

Alr difficilioris.

Pisces marini sunt meliores.

Qui pisces sunt meliores.

Pisces i mari,pfundo nutriti sũt meliores.

Porcus marinus Canis marinus delphinus.

Roseus vel roget Alr. rogetus. Gronat' Plaicia

Merlé Allece Alosa Salmõ Croach Sturiõ Bachrelli.

Raũ Sepia

frigiditati pisciū: tunc sunt minꝰ mali. Cutis aūt piscīū specialiter frixorū in multo oleo simplr est euitāda: r vlr eorū interiora euitāda sunt q̄uis quorūdā piscīū epata: r sillr capita sunt gustui delectabilia: sicut patet de epate mortue r capite eius dē: r oculis aliquorū piscīū sicut meliꝰ me nouerunt leccatores. ¶ Preter aūt bos pisces sunt qdaz alij de gīe ostreacorū qui sunt in vsu de ostreis: r mollis gbus sol gallici vti ꝓsueuerūt. Aqua decoctionis p̄dictoꝝ quādā bz viscositatē: rone cuius laxat ventrē. Sz p̄dictorum caro pfecte cocta: r in pluribꝰ ags p decoctionē depurata inter alios pisces sufficiēter nutrit. sicut de limacibꝰ superius dictū est: r ventrē: inter alios pisces plus r stōchum ꝓfortat r minori frigiditate pticipat: humor tñ ab eis gīatus sicut ceteroꝝ piscīū est crudus r flegmatic⁹ minꝰ tñ. ¶ De piscibꝰ aūt aq̄ dulcis meliores sūt qui capiunt in aq̄ petrosa currēte versus septētrionē: pfunda multe agitationis ad quā nō ꝓfluūt sordes ciuitatū: in qua ēt nō sunt berbe male: r mihi apparet q⁹ pcia lucioꝝ: r medionuuius obtinēt primum gradū: supposito q⁹ sint pingues: r deinde vēdetia: r deinde lucia: q̄uis carpa sit squamosior: tñ carnē minꝰ bz albā subtilē r frangibilē q̄ lucioꝝ r psica: r sepius reperitur in stagnis. Anguilla aūt dato q⁹ sit delectabilis gustui: deficit tñ a p̄dictis piscibꝰ in bonitate multū. Sed parue lāpr̄ede sunt laudabiliores anguillis: r minꝰ periculose. non enim sunt tāte viscositatis: r grossitiei: vt pz ad sensum: de magna aūt lāpr̄eda idē est iudiciū sicut de anguilla. horū aūt gīatio in aqua est similis gīationi serpentuz in terra. vñ eorum capita r cauda: in qbus venenū maxime ꝓsueuit esse: sillr ēt r interior spina sunt nullo modo edēda. Bonū aūt est pp eorum viscositatez q⁹ p̄mo submergant in vino optimo: r dimittant donec sint mortue: deinde bulliantur in alio vino duabꝰ ebullitionibꝰ: cū aqua misto: r illis abiectis tunc decoquant in alijs ad pfectionem: r fit galētina: vel pastilēta: vel assatura: r cū salsamēto p̄parato comedātur. Tñ securiꝰ est vsum piscīū taliū dimittere: qr multi ex eorū vsu periclitati sunt. ¶ De cancris aūt taz marinis q̄ fluminalibꝰ quasi eadē est rō sicut de ostreis: r mollis: nisi qr difficilioris sunt digōnis: r pluris nutrimēti: r nō facile in stōcho corrumpunt: sicut multi aliorū piscīū: r habent quandā viscositatē rone cuiꝰ ventrē laxāt. Si tñ in pluribus ags decoquant eoꝝ suba ventrē stringit: r est eiꝰ nutrimentū satis laudabile inter pisces. ¶ Est aūt notandū q⁹ pisces corpus humectāt: r lac r sperma multiplicāt: r multū cōpetunt cholericis: r loquor de recentibꝰ piscibꝰ. Non aūt sunt comedēdi post forte exercitiū aut laborē: quia tūc de facili corrūpunt. Amplius hūtes stōchuz debilem vel malis humoribꝰ plenū nō gaudeāt in vsu piscīū. Amplius nota q⁹ pisces grossi r viscosi sunt meliores semisalsi q̄ recentes. ¶ Itē pisces salsi multo tpe nō sunt boni. ¶ Itez nō sunt comedēdi simul pisces r caro: nec pisces r lacticinia: nec sunt comedēdi pisces post alios cibos. Pisces aūt laudabiles parū saliti in pauca quātitate sumpti reuocant appetitū r stomachū roborāt: r maxime si appetant.

Ostrea

Percia Lucius Medionuuius. Vēdetia Lucia Carpa Anguilla Lāpreda

Lancri

Iuuamēta r nocumēta.

¶ De superfluitatibꝰ aialium. Cap. XXI.

De sanguine.

SLiendum q⁹ ois sanguis est difficilis digōnis: r maxie q est grossus r melācholicꝰ cuiusmodi est sāguis bouz. Sanguis aūt leporis est alijs delectabilior. q̄dam eniz decoquūt cū epate. r quibusdā visceribus. sanguis aūt porcorū r agnorū nō castratoꝝ est idelectabilis r difficilis digōnis. sed capriolorū iuuenū qdaz dicunt esse delectabilē. Itez quidā comedūt sanguinē gallinarū r colūbarū pinguatarū: multū tñ a san. leporis deficit: sanguine tñ nō est vtendū i sanitatis regimie: qr est indigestibilis: r superfluitatis multe.

De lacte.

¶ Lac aūt est boni nutrimēti: r nō difficilis digōnis. r satis nutrit. est aūt eligendū lac mediocre nō humidū nec pinguissimuz: cuiusmodi est lac vaccarū r pecudū. Lac aūt humidissimū est vētris minꝰ subductiuū in sanitatis regimine. Et lac grossissimū r pinguissimū est venarū opilatiuū r ventositatis generatiuū r difficiliorīs digōnis q̄ sit necessariū in sanitatis regimine: eligat igit lac capre nō nimis ꝓpinquum partui: nec ab eo nimis distans non pregnātis nutrite bonis pascuis: r tpe quo reperiunt pascua meliora: r quo ēt animalia fiūt pinguiora. Et qr lac est facilis digōnis r corruptionis nō est comedēdū cū alijs cibis: specialr cū cibis piscīū. Et est sumēdū lac sicut trahit ab vbere. Si aūt remaneat per tēpus notabile corrūpitur a ꝓtinente. bonū est ēt q⁹ ei admisceat aliquātuluz mellis vel zucchari: vel corruptio eius in stōcho ꝓpediatur: r ventositatū in lateribꝰ gīatio: r dentiū r gingiuarū lesio: r capitis grauedo. vnde bonū est post assumptionē lactis transglutire aquā mellis: r sillr gargarizare: r ex toto os r gingiuas lauare: r zꝰ post aqua mellis vti. eodē modo vino pontico ꝓpter gingiuas r dentes: quos lac laxat. Et si dubitamus capitis dolorē nullo modo post lac vinū bibatur nisi sit aquaticū. Qui aūt magis grauantur ex vsu lactis sunt habētes capita debilia: r venas epatis strictas: r stomachū debilē r imundū. Usus aūt cōtinuus lactis seroſi nō est periculosus oibus eo vtentibus sicut lactis nō seroſi: sed caseati plurimū. Naz lac plurimū caseatū ledit illos qui sunt dispositi ad lapidez r opilones venarū. Preterea aūt r pulmoni oē lac bonū. In qbus aūt dubitat fluxus ventris abstineāt se a lacte seroso. ¶ Si aūt lac caseet seu coagulet cū igne aut sine co. sine bulliat r decoquat: scias q⁹ lac bullitū r decoctuz caret suba seroſa: r ideo efficit difficilioris digōnis r maioris opilonis. r ventositatis: r humorū grossoꝝ: nō tñ ꝓuenit in sanitatis regimine: r sillr itelligat de lacte ignito cū ferro aut lapidibus. Tñ lac ignitū acgrit quandā stiptica qualitatē: ratiōe cuius ꝓfortat viscera: r stomachū: r magis q̄ alr coctū: vel nō coctuz simplr: r nō cito corrūpit in stōcho: r valet illis quorū cibus cito descēdit a stōcho anteq̄ pfecte digerat: r qr lac laxat ventrē rone cuiusdā viscositatis in aquositate lactis: qr totuz lac pticipat: r nō solū aqua ipsi⁹: bonū est q⁹ cū lacte misceat alia aqua: sic q⁹ aqua pmixta fil cū lactis serositate per ignē r ebullitionē totalr ꝓsumat: r sic lac p̄paratū erit vētris minime subductiuū. ¶ Lac aūt coagulatū virtute coaguli distinguētis serū a caseo sine serositate sumptū est minꝰ cōueniens in sanitatis regimine q̄ lac simplex pp eius grossitiē nec est ita stōcho r viscerib⁹ conueniēs sicut lac ignitū. Sz si comedat serū sil cuz caseo in lacte sic coagulato erit quasi eadē ratio de lacte simplici r coagulato: nisi q⁹ rone coaguli minꝰ laxabit ventrē: r plus morabit in stōcho: r erit maioris caliditatis: r rone distinctarū partiū lactis nā magis laborat in digerēdo. vñ oibꝰ ꝓsideratis minus cōpetit in regimine sanitatis q̄ lac non coagulatū. ¶ Alia est maneries lactis acetosi qō est grossioris sube difficilioris digōnis r fridioris cōplonis alys maneriebus lactis: r minus cōuenit corporibꝰ sanis ad frigiditatē declinātibꝰ in hyeme: r regione frida. Sed hūtes renes calidos: r meat⁹ strictos nō debēt hoc lacte vti. Naz vsus eius est cā gīationis lapidis: r opilones in illis gīat. Si aūt habeāt meat⁹ amplos specialr ꝫ renes r vesicaz: tūc periculū est sublatū totalr. hec breuia de lacte sufficiūt. Hoc tñ lac non ita dolorē causat nec gingiuas laxat.

Lac coagulatū cū coagulo.

Lac acetosum.

¶ De caseo butyro r ouis. Cap. XXII.

De caseo.

CAseus recens est fridus r humidus r grosse substātie r difficilis digōnis opilationū r lapidū gīatiuus: r nō multū cōpetit i via cibi regiᵉ sanitat. Caseꝰ aūt vetus est ca. r sic. pp

sal ⁊ tendit ad adustionē ⁊ difficile digerit ⁊ parū nutrit ⁊ male ⁊ minus cōpetit cū recens. Et si aliqs caseus est bonus est medius iter nouū ⁊ veterē viscosuz ⁊ frangibilem duruz ⁊ mollē nō lachrymosus cū incidit nō cedēs tactui cōprimēdo ad moduz panis recētis bene fermētati nō leuis nō pōderosus: sapoꝛis delectabilis ⁊ boni odoꝛis cui⁹ in stōcho moza nō est diuturna ex bono lacte conuenienter factus: sufficiēter butyrosus: talis post cibū sumpt⁹ nō multū pōt nocere in sanitatis regimine. Sz ois caseus in quātitate notabili sumpt⁹ via cibi vl'r malū stomachū grauās ⁊ inobediēs digestioni opilatiu⁹ lapidū in renib⁹ generatiuus: ⁊ hu. grossozū gñatiuus. Caseꝰ est bonus quē dat aura man⁹.

De butyro

¶ De butyro nota q̄ rōne sue humiditatis ⁊ viscositatis plurime nō multū cōpetit via cibi: imo si gs vtatur eo in quātitate notabili abominationem inducit laxat plus debito ⁊ vomitū causat: ⁊ specialr non comedat post alios cibos: igit via cibi nullo mō cōpetit in quātitate notabili. Sz ad ꝓdimētū satis ꝙuenit sicut ⁊ oleū: cuius butyrū sit calidius oleo ⁊ multo humidi⁹. nec oz multuz decoq̄ ne virtus ei⁹ exhalet: q̄ est maioris passibilitatis q̄ oleuz. Oleum aūt est magis viscosuz ⁊ minus resolubile: ō plus sustinet de ignis actiuitate: quapp ex eo cibaria pfecti⁹ cōdiunt: sed oleo carentes butyro vtunt.

De ouis.

¶ De ouis nota q̄ oua galliarū phasianoꝝ iuuenū ⁊ piguiū sunt bona in sanitate regimine: dū sunt recētia ⁊ ceteris sunt meliora. Oua parula ⁊ longa sunt meliora. Ampli⁹ oua tremulosa sunt meliora duris: ⁊ talia sunt multi nutrimēti ⁊ boni ⁊ facilis digōnis: ⁊ gñant sanguinez cordi maxime ꝓportionalem. Naz cōualescentibus senibus ⁊ debilibus maxime conuenit: ⁊ spāl'r vitellū. Albumen oui nō est malū si non sit induratū. tū durum simpl'r est euitandū. Oua aūt assata aut frixa dura sunt pessimi alimēti respectu tremuloꝝ: difficilis digōnis: ledētia pulmonē ⁊ pect⁹. Cocta aūt in aqua indurata sunt difficilioris digōnis: ⁊ multi nutrimēti ⁊ tarde ptranseunt. Oua aūt venti que sunt sine coitu masculi meliora sunt alys: ⁊ credo q̄ sunt minus bona: q̄ nō sunt cōpleta: nec ita digesta sicut alia. Oua aūt anserū structionuz ⁊ anatis sunt euitanda: aut saltē non sunt ita conuenientia in sanitatis regimine. nec etiam oua aliozum volatilium. Dec breuiter dicta de alimēto sumpto a superfluitatibus animalium sufficiunt.

¶ De melle ⁊ çucchar o. Cap. XXIII.

Sciendum q̄ mel ⁊ çucchar ū parū nutriunt: sed nutrimētū eoruz satis est laudabile: sed nutrimētū mellis est calidius nutrimēto çucchari. Ambo aūt in cholera ꝙuertunt in coꝛpibus cholericis. mel gdez ꝓpter eius caliditatē: ⁊ çucchar ū ꝓpter ei⁹ passibilitatez. Mel coctū vel cuz aqua dispumatū nutrit: ⁊ minus ventrez subducit: ⁊ est minus ventosuz: ⁊ magis est vrine prouocatiuum si cum aqua decoquatur.

¶ De condimētis ⁊ saporibus. Cap. XXIIII.

Et ex quibus cibaria cōdiunt in sanitatis regimine nō sunt modicū vtilia: ꝓpterea q̄ gustui efficiunt delectabiliora: ⁊ p ꝓns digestibiliora. Ea aūt quib⁹ cibaria cōiter cōdiunt sunt sagimen oleuz ⁊ butyrū.

De sale.

¶ Expietia aūt docet q̄ comestibilia comesta sine sale sunt ozi insipida. Sal igit comestibilib⁹ addit bonitatē saporis: et humiditatē quandā aquosaz: indigestionē aufert: ⁊ sic pfectius cū sale digerunt: ⁊ decoquunt q̄ sine sale. Salis aūt ꝓprietas est humiditates extraneas: ⁊ supfluas desiccare: deinde q̄ remanet fortr ꝓstringere ⁊ adequare: ⁊ ex dictis pōt elici sufficiēter que cibaria idigent pluri: aut pauciori sale in coꝛū condimētis: ⁊ sil'r de cibis pisciuz sicut carniū.

Naz viscosa ⁊ supflue humida ⁊ grossa plurimo sale indigent: ⁊ cibaria sicca nō supflue humida ⁊ subtilia indigent minimo sale ⁊ mediocria mediocriter.

¶ Ampli⁹ in defectu carniū idigemus ad cōdimētuz ⁊ olerū leguminū oleo butyro vel sagimine. Naz quia olera ⁊ legumina sunt nāe melācholice ⁊ terrestris. bonū est ea ꝓdiri cuz aliquo vnctuoso aereo: eoꝝ terrestreitatē obtēperāte. ex quo ēt sapoꝛ eoꝝ efficit suauioꝛ ⁊ delectabilioꝛ. ⁊ per ꝓns fiūt ad nutrimentū digerendū meliora. Oleuz aūt oliuarū iter cetera olea est dulci⁹ tēperatius ⁊ nāe amicabili⁹.

De oleo.

Oleuz aūt nucuz est multuz ca. ⁊ siccum. ⁊ sil'r oleuz lini: nec eoꝝ sapoꝛ est ita nāe amicabilis. Oleuz aūt papaueris quo alig vtūtur est boni saporis ⁊ odoris: declinās ad friditatē. non tñ sic cōpetit in sanitatis regimine. Oleum aūt amyg. dul. est satis laudabile ⁊ tēperamēto ꝓpinquū. Butyro autē defectu olei q̄q̄ cōdimus cibaria: ⁊ ēt sagimine sicut est sagimine porci.

Saporeꝭ ꝓp voluptatē inuenti sūt ñ ꝓp sanitatē.

¶ Sapoꝛes delectamēta ob voluptatē magis q̄ ꝓpter sanitatē a lectatoribus fuerūt inuēta. vñ nō sunt multū necessaria in sanitatis regimie. Nā p tales sapoꝛes bō plus comedit q̄ nā reqrat: q̄re nāe sunt nociua. ⁊ si aliquis sanus tales saporꝛes appetat est ex ꝓsuetudine cuz dānosum sit subito pmutare: dandū est enim ꝓsuetudini. Nā boi sano tales saporꝛes nō ꝙueniūt nec via cibi nec via potus. vt bñ pz ꝓsideranti. igit ꝓp ꝓsuetudinē aut alia obseruant ista. Primo q̄ in sanitate parū de salsamētis sumat. ⁊ quāto plus salsamētū distat a tēperamēto tanto min⁹ de eo sumat. ⁊ quāto plus approꝓinquat tpamento: ⁊ nāe cibi aut pot⁹ ꝓpinquioꝛ: tāto plus ex eo pōt sumi. Amplius nota q̄ tpe ca. saporꝛes declinēt ad fri. ⁊ tpe frigido ad calidi. ⁊ tpe medio sint mediocres. Ampli⁹ saporꝛes diuersificant ex diuīsitate cibozū vt sciūt cochi dñoꝝ.

Aut saporꝛes qbus carnib⁹ cōueniāt.

¶ Lastratorū igit elixatoꝝ: ⁊ sil'r vituloꝝ ⁊ capriolozꝝ sapoꝛ cōueniētioꝛ est salsa viridis. In estate qdez ex aceto ⁊ agresta cum pauciss imis spēb⁹ siue allys cū petroselio pauco. ç ç. albo ⁊ agresta ⁊ aceto ⁊ pauco pane assō infuso i aceto vel agresta. Et in hyeme fit eadē salsa cuz plurib⁹ spēbus ⁊ pauco allio ⁊ optimo vino ⁊ pauca agresta: vel pōt sufficere eruca ⁊ sinapiū.

¶ Sapoꝛ autez carnis bouine elixate est ex pipere ⁊ pane assō: aqua carniuz ⁊ pauca agresta. ⁊ iste idē sapoꝛ satis est ꝙueniens carnib⁹ porcinis spāl'r in hyeme. ⁊ pōt sufficere sinapiū vel eruca. Sz qñ comedit eruca oz pistari cuz amigd. ⁊ distēperari cum aceto in estate ⁊ vino optimo in hyeme: pñt ēt comedi carnes porci fride cū aceto ⁊ petroselio in ꝓncipio refectiōis. si autē ꝓd icte carnes pastillent apponat cepe albū aut spēs dulcis: cū caseo butyroso. Assature autē perdicū ⁊ phasianoꝝ ⁊ turturū nullo indigēt sapoꝛe nisi sale.

¶ Nota vl'r taz ꝓ carnib⁹ q̄ piscibus q̄ quāto carnes sunt aut pisces viscosioꝛes ⁊ difficilioris digōnis ⁊ maioris supfluitatis ⁊ humidioris nāe: tāto indigent saporib⁹ calidioꝛib⁹: et acutioꝛib⁹ vt piperata ⁊c. Gallinarū autē elixatarū est hyssop⁹. petroselini ⁊ croci. et assatarū est liquoꝛ descendē cuz sapoꝛe ꝙuenienti respectu poꝛis. et hec de saporibus breuiter sufficiant.

¶ De potibus. Cap. XXV.

Potus alius est mere medicina sicut syrupus digestiuus vel laxatiu⁹ vel nectar seu claretū ex fortī vino ⁊ specieb⁹ que datur in fine cibi ad confoꝛtandū vtutez digestiuaz in stōcho solū. Pot⁹ est alius q̄ est potus et medicina sic syrupus violatus roꝛ. aut nenufa. in estate ad sitiz cōpescēdū et malā dyscrasiā actualē remouendā. Potus aūt pure pot⁹ est q̄ datur ad cibi pmistionez vel delationē: vel estuationē sitis a cibo sicco iducte remotionē: sic est vinū ⁊c.

¶ Et iste est duplex nālis et artificialis. Nālis est duplex. s. vinum et aqua. q̄ꝝ abusiue gētes vtunt

lacte

lacte ꝑ potū:et aliq̃ oleo:et quedaꝫ ſyrupis.Artificialis autē potꝰ eſt ſicut ceruiſia ex ordeo vel auena facta pomariū ceraſariū mellicratū ſeu bochetū. ¶Sed qꝫ ſuperi⁹ ō aq̃ ſufficiēter dictū eſt.Sciendū eſt q⁹ q̃uis in ſitis extinctione aqua ſit ꝓuenięntior potus q̃ vinū.tñ oibus ꝓſideratis vinū eſt potꝰ ꝓuenięntior in ſanitatis regimine.Naꝫ dato q⁹ in ſitis cōpexiōe que eſt appetitꝰ frī.et hu.aq̃ ſit vl'r melior.qꝫ frida ⁊ humida:et vl'r in cibi cōmiſtione et eiuſdē delatione ad ptes corꝑis extremas.vinuꝫ tñ ꝑualet aq̃. Naꝫ vinū rōne ſue ſubtilitatis in ſuba et actione facilꝰ cibis cōmiſceť:et ſpāl'r nāq; magis delectata in eo:iō citius ipm attrahit et alys cibis pmiſceť:et ſpāl'r:qꝫ hec pmiſtio fit ꝑ viā ebullitionis cuiuſdā:quā aqua ipedit rōne fridita tis:et vinū eſt cali.et ſic pꝫ q⁹ ꝑualet in ciboꝝ pmiſtiōe:et ſil'r delatione.Nā vinū eſt optimꝰ penetratoꝫ qō ei debeť rōne ſue ſubtilitatis ſube et virtualis caliditatis.Amplꝰ motus alimēti ad mēbra eſt a vtute attractiua mēbroꝝ:et qꝫ mēbra magis diligūt vinū q̃ aquā.igiť.Amplꝰ vinum nutrit et aqua nō.Amplꝰ vinuꝫ ꝓfortat calorē nālem:ſpiritū:et totū corꝑ calefacit que multū faciūt ad nutritionez.Et aq̃ rōne ſue frigiditatis paralyticat et mortificat:et oēs aie opōnes deſtruit.vñ nō ponit pedez in opibus nāe ꝑ ſe.aqua tñ in acutis morbis eſt ſatis bona.Amplꝰ vinuꝫ hꝫ alias bonas ꝓpꝛietates quas nō hꝫ aqua.Eſt eniꝫ bonꝰ penetratoꝫ corꝑe toto:⁊ flegma groſſuꝫ icidit ⁊ reſoluit ipm.⁊ cholerā citrinā ⁊ rubeā cuꝫ vrina ⁊ ſudore expellit: ⁊ cholerā nigrā ſubducit ⁊ flectit ſuuꝫ nocumētum:⁊ mās cōgelatas diſſoluit.Jtē ingeniū clarificat:irā cōpeſcit:triſtitiā remouet:gaudiū inducit:libidinē incitat:audaciā cauſat:auaritiā fugat:liberalitatē inducit.Et vt ſit verū dicere vinuꝫ reddit hoiem virilez:⁊ fm aiaꝫ ⁊ fm corꝑus:⁊ aqua femineū.vñ cōpertū eſt q⁹ aliqs ꝑmo nō bibēs vinū:⁊ poſtea ꝓſuetus eſt bibere vinū:melior effectꝰ eſt fm aiam et fm corꝑus.Si autē vinum indebite ſumať vſqꝫ ad ebrietatem lumen anime extinguit ⁊ mala plura facit:⁊ oppoſitum omnīuꝫ predictorum aut plurium.

¶Ut igiť nō cadat error in vini adminiſtratiōe ſunt ponē de q̃daꝫ regule:ꝑma regula eſt q⁹ vinū ieiuno ſtōcho ⁊ corꝑe famelico nō eſt ſumēdū:facit eniꝫ cadere in ſpaſmū ⁊ mētis alienationē.Et ſi aliquē ꝓtigat ſitire ieiuno ſtōcho ſcias ſitiꝫ nō eē verā ⁊ nālē.Nam ſitis vera ⁊ nālis eſt ꝑ eſtuationē factam a cibo ſumpto qō in ꝓpoſito eē nō pōt. Jn tali igiť ſiti nō eſt bibendū vinū niſi aligd ſil'comedatur.aut bibat ſyrupuꝫ violatū aut roſ.cum aqua.

¶2ª regula eſt.q⁹ inter duas comeſtiōes cibo ſumpto adhuc in ſtōcho idigeſto vinū nō eſt bibendū:tuꝫ qꝫ digōnē corꝝpit:tuꝫ qꝫ facit indigeſtū de ſtōcho deſcendere.

¶3ª regula eſt.q⁹ poſt forte exercitiū ⁊ balneū vinū nō eſt ſuperbibendū:qꝫ boc nimis ledit neruos ⁊ cerebꝝ.

¶4ª regula eſt.q⁹ vina ſumpta cū pauca aqua citiꝰ iebriāt ⁊ cerebꝝ:⁊ neruos penetrāt:⁊ ſpāl'r ſi ſint vina groſſa.

¶5ª regula eſt.q⁹ cū malis cibis:⁊ cū fructibꝰ duꝫ comedūtur:nec poſtq̃ comeſta ſunt ⁊ idigeſta in ſtōcho.nō hꝫ bibi vinū:⁊ maxime ſubtile:qꝫ faceret malitiā ciboꝝ ad mēbra citiꝰ penetrare.⁊ boc eſt vex in quātitate notabili.Sꝫ ſi bibať in quātitate pauca ad intētionē pmiſtionis corrigit malitiā ciboꝝ maloꝝ.vñ cū malis piſcibꝰ ⁊ fructibus. ⁊ ſpāl'r iteriozibus nō eſt bibēdū vinū laudabile ſubtile ⁊ forte in magna q̃ntitate q ſit potꝰ delatiuꝰ.ſed in pua q̃ntitate q ſit potꝰ pmiſtiuus ⁊ malitie correctiuꝰ ⁊ digōnis ꝓfortatiuꝰ.⁊ hꝫ ſuperi⁹me memini dixiſſe i tractatu de fructibꝰ.

¶6ª regula eſt.q⁹ ſi in eadē menſa vtunť vino forti ⁊ debili icipiēdū eē a debili.Nā digō in orificio ſtōchi eē debilioꝝ que vino forti in fine bibito ꝓfortabiť.Amplꝰ vinū forte ex maiori delectatiōe ſuſcipiť.⁊ ſic ſtōchus totū cibū ꝑfectius claudit.Amplꝰ ſi vinū forte añ reciperet̄ dubitāduꝫ eſſet ne rōne ſue ſubtilitatis ⁊ acuitatis añ pfectaꝫ digōnē a ſtōcho deſcēderet.⁊ reliquuꝫ cibum indigeſtuꝫ ſecuꝫ traheret:⁊ qꝫ cetera mēbra plus diligunt vinum forte q̃ debile.et ſic citius traherent q̃ eſſet opportunum.

¶7ª regula eſt.q⁹ vinū qō bibiť ad cibi pmiſtionē dꝫ recipi ſil'cuꝫ cibo:nec dꝫ expectari ſitis:ſꝫ vinuꝫ qō bibiť ad ſitis iducte a cibo extinctionē dꝫ ſumi in fine totiꝰ digōnis ⁊ plus aut minꝰ fm q⁹ eſt maiꝰ ⁊ fortiꝰ ſitis.Sꝫ vinū qō eſt potus delatiuꝰ dꝫ ſumi cōpleta ꝑª digōne.⁊ ſic parū añ horā ſuſcipiēdi aliuꝫ cibuꝫ.⁊ talis potꝰ ſpāl'r cōpetit qñ ciboria paſſumpta fuerūt groſſa in ſuba ⁊ actiōe nec dꝫ expectari ſitis ad talē potuꝫ ſuſcipiēdum.Nā talis potꝰ ꝑparat ſtōchuꝫ ad ſuſcipiēduꝫ aliuꝫ cibū.et iuuat tranſitū cibi ad epar.nec dꝫ eē talis potꝰ magne quātitatis:vt cito poſſit digeri.nō eniꝫ eſt imaginānduꝫ q⁹ tranſeat ad epar añ ipſius digōnē in ſtōcho.ſed ſi talis potꝰ delatiuus eēt aq̃ nō oportet expectari extra digōnē añ penetrationē ad epar.

¶8ª regula eſt.q⁹ quāto cibꝰ eſt groſſior ⁊ ſiccior ⁊ fridior tāto potus pmiſtiꝰ ⁊ delatiuꝰ dꝫ eſſe maior:⁊ cē.quāto cibus eſt ſubtilior ⁊ humidior:potꝰ dꝫ eē minor delatiuus ⁊ pmiſtiuus.⁊ ſil'r quāto cibus eſt fridior ⁊ groſſior ⁊ digōni inobediētior tāto vinū pmiſtiuuꝫ vel delatiuuꝫ dꝫ eē ſubtilius et fortiꝰ.⁊ quāto cibꝰ eſt ſubtilior ⁊ calidior ⁊ digeſtibilior tāto dꝫ eſſe potꝰ debilior.vñ fortiꝰ vinū bibēdū eſt cuꝫ carnibꝰ bouinis ⁊ lepozinis q̃ cuꝫ gallinis.et fortiꝰ cū piſcibus q̃ cum carnibꝰ regulariter loquendo.

¶9ª regula ē q⁹ qñ aliqs ē valde ſitibundus:tunc ciꝰ vinuꝫ dꝫ eē debiliꝰ ſubtiliꝰ:et in colore remiſſiꝰ:⁊ quāto aliqs eſt minus ſitibūdus ciꝰ vinuꝫ dꝫ eē fortius ⁊ rubicūdius.

¶10ª regula eſt.q⁹ pueri ⁊ nutrices nō debēt bibere vinuꝫ forte ⁊ odoriferū ⁊ ſapoꝛoſuꝫ:vñ pueris dare vinuꝫ ſpāl'r forte eſt addere ignē igni.et eſt alia rō:naꝫ pueri hñt neruos debiles et cerebꝝ valde paſſibile et debile:vñ cito ledunť a vino. ¶Vinū ēt nō eſt ꝓportionabile coꝝ cōplexioni rōne ſiccitatis vini.ſūt eniꝫ pueri valde humidi.nec comedunt fortia cibaria ad digerēduꝫ:⁊ hñt cuꝫ hꝫ digōnē fortez ⁊ ſpūuꝫ multitudinē:⁊ ſic pueris et ſpecial'r nouiter natis nullo mō vinuꝫ eſt exhibēduꝫ niſi valde parū.vt ad vinuꝫ paulatiꝫ aſſueſcāt.⁊ quāto magis ꝓcedunt in tpe tāto magis eſt ſecuri⁹ dare eis vinuꝫ.et ſpāl'r cuꝫ comedunt groſſa cibaria et ad digerenduꝫ difficilia.et ad mēbra diffīcili⁹ tranſeuntia.et in eis cholera multiplicat:qñ vinum eam extrahit cum ſudoribus et vrina.

¶11ª regula eſt.q⁹ hñtes cerebꝝ debile nāl'r aut accidentaliter nō bibāt vinū forte ⁊ odoriferū in quātitate notabili.ſed vinū debile ⁊ aquaticuꝫ.et ſil'r hñtes epar caliduꝫ et ſtōchuꝫ:abſtineāt a vinis fortib⁹.et calidis.⁊ ſil'r habitātes in regione calida.⁊ vl'r q ſunt calide cōpl'onis minꝰ idigēt vinis calidis fortib⁹ ⁊ ſubtilib⁹.et contrariū eſt de his qui ſunt frigide cōplexionis et habitāt in frigida regione.

¶12ª regula eſt.q⁹ vina aq̃tica valde ſunt euitāda via potus.magis eniꝫ ſunt medicinalia q̃ potabilia.⁊ vina ēt noua:ſunt eniꝫ adhuc idigeſta ipura et ventoſa ⁊ opilatiua:et dyſenteriā inducunt.Sed vina mediocria etate defecata ſunt magis eligenda ceteris.

¶13ª regula q⁹ inebriari ſemel vino vel bis in mēſe cōpetit in regimine ſanitatis vt qdā aſſerūt.tum ꝓ ſōnum frequentē ex quo vtutes aiales qeſcunt ⁊ fortificanť nāles.tū qꝫ ſeqtur ſudor vel vrina vel vomitꝰ.ex qbus ſupfluitates a corꝑe expelluntť.⁊ remanet corpus mundū:hāc tñ regulaꝫ nō approbo niſi in his q vtunť malo regimine.hec regula nō eſt obſeruāda.⁊ circa hanc regulā ꝓſiderādum eſt q⁹ inebriatio nō ſit fortis cuꝰ nocumētū in cerebro ſit notabile.Naꝫ talis inebriatio plus debilitaret vtutes aiales

Vinū ꝓueniēs ē aq̃ in regimine ſanitatis.

Ꝓpꝛietates vini.

Regule in adminiſtratiōe vini.

Quonodo cuꝫ fructib⁹ ſit bibendū.

Vinū ōbile dꝫ ꝓcedere vinū forte.

Quibꝰ horis debeat ſumi vinū in tribꝰ potibus.

Forti⁹ vinū ꝓuenit cum cibo groſſo ⁊ debili⁹ cū ſubtili.

Qō vinū ⁊ qñ dēat exhiberi pueris.

Quib⁹ cōueniat vinū forte ⁊ qb⁹ ꝺbile.

Que vina ſint eligenda.

Cōuenięs ē inebriari ſemel aut bis in mēſe.

q̄z quies sequēs ꝓfortaret ipsas,dz igit̄ iebriatio cē debilis que sōnuz inducat.ꝛ solicitudinē circa moderātiā penitus amoueat.Fortiꝰ.n.iebriari vituperabile est i mozibꝰꝛ nā.

Que vina meliora sint ad restaurationē ꝛ q̄ ad macresactionem.

¶ 14ª regula est.qꝑ si bibat̄ vinuz nō soluz in rōne potus: sed ad cozpis nutritionē ꝛ ipinguationē sicut in macilētis ꝓtingit naturaliꝛ vel accidentaliꝛ:tunc vina dulcia ꝛ grossa ꝛ sufficiēter colozata bibant̄.Talia enim vina sunt sufficiēter nutritiua:ꝛ depditi restauratiua.ꝛ cozpozū ipinguatiua macrozū.¶ Et p oppositum si intēdamus nō nutritionem nec depditi restaurationē ꝛ ipinguationē.sz magis ꝓsumptionē macilētiā ꝛ desiccationē:sicut ꝓtingit in his q̄ sunt multuz carnosi ꝛ pingues.tūc vina subtilia in suba ꝛ actione nō dulcia:sz sapoze acuta sunt eligēda.ꝛ spāliꝛ si sint venaruz subtiliuz ꝛ strictaꝝ.vñ hūtes venas strictas multuz est nociuū exhibere vina grossa ꝛ dulcia que sunt opilatiua.vñ si quis eēt macilētus:ꝛ cuz hoc hāet venas strictas nō est securuz ei exhibere vina dulcia grossa ꝛ rubea.

¶ 15ª regula est.qꝑ si deā vinuz pp cibi pmistionez ꝛ delationez:tunc vina subtilia nō dulcia:sed sapoze amicabilia odoziferа nō austera nec pontica coloze mediocria ad albedinē aliqualē declinātia sufficiēter fortia sunt eligēda.talia enim vina bñ sunt alys cibis pmiscibilia ꝛ sufficiēter penetratiua:ꝛ digōnē nō ipediētia:ꝛ stōchuz ad sequētē cibū meliꝰ ꝑparantia.ꝛ talis cibꝰ dz esse pmistiuus ꝛ delatiuꝰ.si autē detur vinuz ad sitis extinctionē:tunc vinuz albū subtile ꝓpinquū nāe aque est ꝓueniētius.tale enim vinuz magis būccat ꝛ infrigidat.ꝛ ꝑ ons magis extiguit sitiz.ꝛ quāto sitis est maioꝛ tanto talis potꝰ est ꝓueniētioꝛ.ꝛ in isto casu in fine comestionis eligibilis est vinuz debile albuz aq̄sum ꝛ subtile.q̄.ſ.vinū bibitur ad cibi pmistionē et aliud ad sitis extinctionē.Et si vtrūq̄z vinuz bibat̄ ad vnā intētionē:tunc semp incipienduz est a debiliozi.

Ad spūz ꝓfortationē ꝛ reparationem.

¶ 16ª regula est.qꝑ si vinū detur ad spūuz ꝓfortationē ꝛ reparationē.ꝛ vtutis fortitudinē:tunc dz dari vinum subtile odoziferum in sapoze delectabile colozis mediocris.suffi. fortitudinis.et tale vinuz debet sumi cum pauco cibo.ꝛ dz esse aquaticuz ꝛ optime depuratuz ab vtraq̄ superfluitate.ꝛ debet in parua quantitate sumi.

Ad ꝓfortationē cō t̄ctiue ꝛ digestiue stomachi.

¶ 17ª regula est.qꝑ si exhibeam⁹ ad stōchuz:ꝛ viscerū contētiue fortitudinē eligemus vina grossa pontica nigra vel rubea:sicut ꝓuenit hūtibus fluxū vētris pp debilitatē contentiue stomachi.Sed si intēdamus confortationez digestiue cōpetunt vina subtilia vel mediocria in substantia ꝛ coloze boni odoris ꝛ sapozis conueniētis et sufficientis vigozis:ꝛ aliqualis stipticitatis.

Que frigidioza sint ꝛ que calidioza.

¶ 18ª regula est.qꝑ vina alba sunt debilioza:ꝛ magis aquosa ꝛ fridioza rōne terrestreitatis:ꝛ nō aqueitatis.Et rubea ꝛ russa sunt calidioza ceteris:ꝛ hoc est verus cōparando vina territoꝛu adinuicē:et non aliꝛ.vñ vina multa gallicana alba ꝛ russa non sunt ita fortia sicut multa vina alba alia q̄ reperiunt̄ vt ad sensuz pz:bene.n.videmꝰ qꝑ vinū qđ ꝑmitus est valde albū tēporis ꝓcessu cuz defecat̄:ꝛ purificat̄ efficit̄ minus albū.Et vinuz qđ minus a ꝓncipio est rubeū tēporis ꝓcessu efficit̄ magis rubeū.ꝛ tunc signū est mediū qꝑ nigredo:et albedo attestant̄ minoꝛi caliditati vini.Et rubedo ꝛ ruffedo maioꝛi caliditati.

Vinū ōbile ꝑ admistionē aq̄ eligibiliꝰ ē q̄ debile naturaliꝛ.

¶ 19ª regula est.qꝑ vinū factū debile per admistionē aque laudabilius est:ꝛ eligibilius q̄z vinū debile nāliꝛ supposito eodē gradu debilitatis in vtroq̄:ꝛ spāliꝛ qñ debilitas vini est magna valde sicut est debilitas vinoꝝ gallicoꝝ.Nam vina sic debilia nāliꝛ sunt multuz cozruptibilia ꝛ putrefactibilia.Sed vina debilia ꝑ admistionez aque nō sunt putrescibilia sicut manifeste possumꝰ experiri.Nā si dimittatur vinū gallicanū in vitro ꝑ noctez:tunc in mane sentiet̄ sapoꝛ cozrupt⁹.et coloꝛ mutat⁹:sed nō sic de vino ꝑ aquaz debilitato.Sz secus est vbi nō eēt tāta debilitas nālis:nec ꝑ aque admistionē:qꝛ natura magis laboꝛat in digerendo qđ est minus homogeneū: et vinū debilitatū per aquam ꝛ eius respectu vini naturaliter debilis.et hanc regulaz tetigi ca.de comestis et bibitis in generali.

Quāta aq̄ misceri dz vino.

¶ 20ª regula est.qꝑ cuz vinis fortibꝰ et subtilibꝰ:et fumosis bonū est qꝑ admisceat̄ aqua que sufficit ad repressionē fumositatis vini:que tū non faciat subam vini velociꝰ penetrare.vñ pauca quātitas aque sufficit ad repressionē fumositatis:que respectu vini nō sufficeret subtiliare subam vini vt citiꝰ penetraret:rōne cuiꝰ penetratiōis ꝓtingit iebriatio.et nihil iuuat ad penetrationē sube vini ad cerebruz et neruos rōne cuius posset ꝓtingere inebriatio.Sed maioꝛ quātitas supradicta iuuabit ad vini penetrationē.et spāliꝛ si fozte et grossuz:et nō ipedietvini fortitudinē:quin possit inebriare.et si plus de aqua apponat̄ virtꝰ vini totaliꝛ destrueret̄.sic qꝑ inebriatio nō poterit ledi.vñ ēt posset sustineri qꝑ cuiuscūq̄ quātitatis aque appositio iuuat penetrationē sube vini.Unde fumositas vini plus debet̄ vino ratione qualitatis que est repressa ꝑ admistionē pauce aque. Et inebriatio ei debet̄ rōne sube ibibentis subam cerebri: et neruoꝝ penetrationē iuuat admistio aque modice.et in hoc est materia subtilis in ꝓsiderando.

Ad mūdi ficādū pul monē.

¶ 21ª regula est.qꝑ si intēdamus pectoris et pulmonis mūdificationē:et vētris laxationez.tunc vina mediocris sube in sapoze dulcia sunt magis eligibilia:et specialiter si nos dubitemus opilationem venarum.

Qō vinū sit melius i regimine sanitatis.

¶ 22ª regula est ꝓsideranda qꝑ vinū eligibilius:et melius in sanitatis regimine est vinū mediū seu equale iter vetustatē et nouitatē:et est clarū ad rubedinē tendēs bonū habens odorē equalis sapozis:qđ nec acre nec acutū nec dulce:ꝛ non fumosum.nec valde subtile:sed ad subtilitatē declinans.obtinēs mediocritatē inter fortitudinē:ꝛ debilitatē qđ creuerit in locis saxosis ꝛ lapidosis montibus nec in terra simpliꝛ plana:ꝛ arabili.sz mōtuosa sicca soli discoopta versus meridiē.qđ ēt non creuit in regiōe nimis ca.nec nimis frīda.Et ex his pōt ꝛcludi qꝑ vina capna nec greca nec varnacina ꝓueniūt in sanitatis regimine via potꝰ.Nec vina gallicana ꝛ eis silia.sed vina belua:ꝛ Italica de verciliaco:ꝛ de scō portiano.Nec enim vina sunt ꝓueniētia via potꝰ in regimine sanitatis.ꝓsideratis eoꝝ coloꝛibꝰ substātys:ꝛ sapoꝛibꝰ:ꝛ locis in q̄bus creuerint.et ꝓsideratis eoꝝ effectibꝰ quos hoies in seipsis iāduz experti sunt.

Atentes mīsto vino pauco cibo debent uti.

¶ 23ª regula est ꝓsideranda qꝑ hoies q̄ vtunt̄ multo vino ex nā aut ꝓsuetudine.vel quacūq̄ alia necitate nō debent vti multo cibo.vinū enim est potꝰ ꝛ cibꝰ.vñ videmꝰ potatores tabernas quotidie frequētātes pauci victus respectu aliozū hoium.Nā male posset nā digerere multū cibum ꝛ multū vinū.Et bonuz est qꝑ ille q̄ vult repleri vino in suis cibis vtatur q̄busdā diureticis.vt vinuz citiꝰ trāseat de stomacho.et nō accidat replo nauseatiua.que si accidat puocetur vomitꝰ ꝛ bibat hydromel:deide euomat deide lauet os suū aceto ꝛ melle.ne gingiue ꝛ dentes ꝑ vomitū remaneāt infecte:et faciē cum aq̄ roſ.vel cōi frida parū irrozet.

Que ꝓhibēt iebriationem.

Ampliꝰ volens repleri vino nō comedat rem dulcē.sz vnctuosaz.puta micā panis vnctuosaz:ꝛ carnē pinguē mistā. et post vinū bibere voluerit amigd.ꝛ caules cocti:et oliue ꝑparate et condite cuz sale eisdē conueniūt vt vino repleri possint sine lesiōe.Et vlr oē qđ vapozē alleuiat valet ad idē.puta semen cauliū:ruta:calamētū:ameos:et silia.Amplius nota qꝑ cibaria grossa in q̄bus est viscositas cōglutinatioꝛ:et dulcedo ebrietatē ipediunt:qꝛ tarde penetrant.et sic i pediunt transitū vini:et eiꝰ vapozē igrossant.q̄uis nō sint cibaria:cuz q̄busdā sine lesiōe que est replo nauseatiua possit recipi ea:ꝛ nō vinū.Cibaria igit̄ subtilia:ꝛ vnctuosa

non

nō dulcia sūt: cū gb⁹ replone nauseatiua: et stōcho grauedine plus pōt homo repleri vino. Sz cibaria dulcia grossa ⁊ viscosa sunt cū quib⁹ pōt recipi plus ō vino sine ebrietatis nocumēto non sine grauamine stōchi: ⁊ replone nauseatiua. Si igit̄ bō velit bibere multū vinū: ⁊ dubitet ebrietatē: vel pp cerebri debilitatē: vel pp vini fortitudinē: vel hūoz plenitu^nem: vl̄ cibi paucitatē: tūc talis cib⁹ gssus glutinosus dulcis ⁊ viscosus ē max^ne ci⁹: ⁊ nō piguis subtil̄ ⁊ vnctuosus. Sz si qs ñ dubitet ebrietatē: ⁊ velit multū bibē respectu cibi: ⁊ dubitet repletionē nauseatiuā: ⁊ stōchi gravedinē. tunc cib⁹ pinguis subtilis ⁊ vnctuosus est maxime necessari⁹. ¶ Et est diligēter nōndū q̄ amigd. amare simpliciter cyminū sal semē caulis sal napticus: aut ameos in ieiuno sumpta. cū aqua frida ipediunt ebrietatē. ⁊ pot⁹ aq̄ frigide cū aceto: aut cuz vino granatoz̄ paulatiz exhibita ebrietatē remouēt. ⁊ sil̄r odozare cāphoz̄ā: ⁊ sanō. Sz qz nos sum⁹ extra regimē sanitatis ad ꝓpositum redeamus.

De vinis artificialibus. ¶ 24ª regula est. de vinis artificialibus que apud aliquos hoies sunt in vsu. puta saluiatū vinū ⁊ enulatū ⁊ rosatum.

Vinū saluiatum. De his igit̄ est sciendū: q̄ cū sapiant nām medicinalē non cōpetūt in regimine sanitatis nisi in pauca q̄titate. ¶ Vino igit̄ saluiato pōt qs in hyeme bibere in quantitate pauca. sed in magna quātitate nō est cōueniēs: nec ad sitis extinctionē: qz saluia ca. est ⁊ sic. in tertio: nec ad cibi delationē ⁊ pmistionē: qz totuz cibū ad nimiā siccitatē et caliditatez faceret declinare. ¶ Itē si bibat̄ saluiatū in magna q̄titate: qz vinū acgrit quandaz diureticitatē a saluia: ⁊ subtilitatē. intātū q̄ ipsi⁹ decoctio ꝓuocat vrinā ⁊ mēstrua. ⁊ erit cā descensus cibi a stōcho ante sui digōnē pfectam: ⁊ cā transit⁹ vini ad cerebrū: ⁊ neruos añ eius digōnē in stomacho ⁊ epate. Sz hūtes neruos debiles vtant eo in pauca quātitate: qz in magna plus lederet neruos q̄ vinū simplex. Est aūt boium ꝓsuetudo tale vinū bibere aliqñ forte: qz incitat appetitū: et sic vinū saluiatū pmo sumptū incitabit appetitū ad cibuz sumendū: ⁊ hoc mō etiam meli⁹ cōfortabit neruos q̄ si reciperet in fine. Sz vinū qō postea assumi dz in ꝓcessu refectiōis dz sumi ad sitis extinctionē ⁊ cibi delectationē. quoz nulluz faceret saluiatū: qz quātitas que ex eo bibi dz eēt minor q̄ opz ad predicta. Si tñ post oēm sitim: ⁊ oēm cibuz parū sumeret̄ ex eo cuz nebula vel cū pane tosto ad ozificy stōchi ꝓfortationez: ⁊ digōnis ꝓfortationē eēt forte l audabili⁹ q̄ sumere claretū. vel alia vina acuta valde que sunt multū acuta: ⁊ fumosa: ⁊ capitis repletiua. Tñ saluia ponat̄ in horto. vbi ꝓpe sit magna copia rute, al's ꝓpētes eā ihabitarēt. ⁊ macularēt. qō libēter cogsciť p folioz̄ i acumie ōnigtionē ⁊ desiccationē.

Vinū rosaceum. ¶ Vinū aūt rosaceū valet in tpe ca. cōplone calida ⁊ hūtib⁹ viscera ca. ⁊ dispositis ad vomitū cholericū: sz i sanitatis regimine plus valet simplex.

Vinum enulatum. ¶ Vinum ℞o enulatum multū ꝓfortat coz: ⁊ mēbra adiacētia: vt stōchuz: ⁊ pect⁹: et sine dubio in multis est vinū enulatū ꝓueniētius saluiato.

¶ De ceruisia ⁊ alys potib⁹ artificialib⁹. Cap. XXVI.

Vanteniz gdā q̄ pp penuriā vini vtuntur bocheto: ⁊ pomerio et ceraseato ⁊ sil̄ibus. non tñ sunt pot⁹ adeo ꝓueniētes in sanitatis regimine sicut vinū. ¶ Nota igit̄ q̄ ceruisia potest fieri ex auena: ordeo: ⁊ frumēto. ⁊ sic est alteri⁹ ⁊ alterius cōplonis. Dis tñ ceruisia ex grano est grossioz q̄ vinuz: ⁊ multū difficilis ad digerendū: facit opilationes in viscerib⁹: ⁊ maxime cū est noua: ⁊ inflationē et ventositatē gīnat. et capitis dolorē: et interdū fluxū vētris: et appetitū deycit. Sed multū nutrit ⁊ corpus ipinguat si bene digerat̄. Cui si admisceť loliuz est pessima gīans dolorez capitis: ⁊ neruos ledens. facta aūt ex ordeo plus attinet friditati: ⁊ facta ex frumēto caliditati. ¶ Amplius que fit ex ordeo ⁊ auena min⁹ opilat: ⁊ min⁹ gīnat ventositates: ⁊ minus nutrit. Et que ex frumento magis nutrit: ⁊ magis opilat. ⁊ quanto ceruisia est grossioz tāto deterioz ⁊ quāto subtilioz ⁊ clarioz tāto melioz. ¶ Ally aūt potus q̄ sunt cuz melle sunt calidi ⁊ sicci multū opilatiui venarum epatis ⁊ splenis: ⁊ gīnant multas inflationes. ⁊ maxime q̄ñ est in eis quātitas maxima mellis. ⁊ q̄ñ mel nō est coctū sufficiēter: et ventrē laxāt. In cholericis igit̄ nō cōpetit talis potus ⁊ spāl'r si epar ⁊ splen fuerint opilata. Sed est ꝓueniēs hūtibus cōplones fridas, maxime si habeant in itestinis ⁊ stomacho multū flegma: qz sua vtute icisiua ⁊ abstersiua icidit ⁊ mūdat: ⁊ vētrē euacuat. vñ in his soluit ventrē. ¶ Lerasariū aūt ⁊ pomeriū sunt ꝓpinquioza nāe vini q̄ ceruisia. ⁊ puto q̄ in regimine sanitatis sunt ꝓuenientioza: sicut pz ꝓsiderantib⁹ colorē, subam, ⁊ odorē pdictoz̄ potuū. ⁊ sunt maioris caliditatis aromaticitatis ꝓfortationis ⁊ nutritionis q̄ vinuz. vnde min⁹ ꝓuenientes in regimine sanitatis. vnde bos potus ⁊ similes oze possum⁹ laudare. Sz coz de ⁊ opere nos ⁊ nostros dilectos vino optimo copulare. Hec igitur breuia de talibus sufficiunt.

¶ De vestimētis ⁊ indumentis. Cap. XXVII.

Quia homines pñt vti vestib⁹: ⁊ indumētis debite ⁊ idebite. ⁊ talis vsus idumētorum est necessari⁹ in regimine sanitatis. Ideo nota q̄ vestes: ⁊ indumēta vel sunt de lino: de bombace serico lana vel pellib⁹. Regule aūt obseruande in vestibus sunt he.

Indumēta ꝓhibēt corp⁹a frigore ꝛ. ¶ Prima regula est. q̄ vestes ⁊ idumēta sunt pp defendere mēbra exteriora a nocumēto exteriori. puta a caloze vel frigoze. plus tñ a frigoze. Tēpore enim calido nudū incedere mēbra denigrat: et cutim adurit: et totū corpus plus debito calefacit: et similiter tēpore solis. Igitur tempore calido induatur tenue q̄ tēpore frigido taliter q̄ corpus non supercalefit: nec infrigidetur. ¶ Nota q̄ indumenta calefaciūt seu ꝓhibent corpus a frigoze extrinseco triplr. Uno modo obuiādo frigido aeri ne corpus tāgat. Scōo modo reuerberādo fumos et vapozes calidos ab humoribus corporis ad superficiē eleuatos. et sic etiā tales calefaciūt vestes: q̄bus calefactis ēt calefaciūt corpus. Tertio mō calefaciunt corpus suo caloze actuali aut virtuali et essentiali. exemplū pmi. q̄ñ ad ignē prius calefiunt añq̄ corpi applicent̄. sed talis calor actualis cito euanescit: ⁊ remanet virtualis ⁊ eēntialis reducta ad actuz. Exemplū scōi sicut q̄ñ sunt calidi essentialr sicut experiētia docet. ⁊ talis caliditas actualis in actuz reducit̄ p calorem nostri corporis.

¶ 2ª regula est. q̄ quāto tempus est fridius ⁊ vētosuz: et aer fridioz. et corpus est rari⁹ tāto plurib⁹ idigemus vestibus. et ecōtra de tpe ca. et ēt idez itellige de tpe nocturno respectu diei. et tpe pluuioso et nebuloso respectu sereni. et sil'r de hoib⁹ flegmaticis ⁊ melācholicis respectu cholericoz̄.

¶ Sed tu dices q̄ corpa cholerica sunt rariora. et p ꝓns passibiliora. ⁊ sic indigēt plurib⁹ vestib⁹ q̄ melācholici. q̄ruz cōpositio mēbroz̄ est durioz ⁊ densioz. ¶ Dicendū est q̄ nō est incōueniēs aliquē cholericū quo ad mēbra exteriora eē cōpositionis durioris: et minus passibilis aliquo melācholico. vñ dato q̄ regulariter cōpositio sequat̄ complexionē. Interdū tñ ꝓtingit ꝺrium. sic igit̄ stant simul q̄ aliquis sit cholericus: ⁊ non densus. vnde cōplexio calida resistit frigori in ratiōe actiui resistentis: et cōpositio puta densitas in ratione passiui opponentis.

¶ 3ª regula est. q̄ hoies qui plus exercitant̄ ceteris paribus minus idigēt vestib⁹. qz p exercitiū calefiūt exteriora ⁊ superflue humiditates corpis ꝓsumunt̄. ⁊ mēbra aliqualr indurant̄ ⁊ minus passibilia efficiunt̄. In gescentib⁹ aūt mēbra sunt sopita: ⁊ calor in eis. ⁊ ideo opz q̄ p indumēta con

fortenť.ꝛ de potẽtia ad actũ quodã modo reducanť.

¶ 4ª regula est.q; seruiẽtes in stuphis:ꝛ q in coꝛ domib⁹ cõmoꝛanť.qñ ꝓtingit q; ad aerẽ liberũ se exponũt idigent plurib⁹ indumentis.tuꝫ qꝛ plus ledunť a frigoꝛe:qꝛ ꝓsueti sunt in caloꝛe.Sicut.n.ab assueto nõ fit passio.sic ab eo qõ est ꝓsium assueto coꝛpa nostra maxime patiuntur.Alia rõ. qꝛ coꝛuꝫ poꝛositates sunt aperte ꝛ rare.ꝛ sic friditas ꝓtinẽtis aeris citius ꝛ pfectius mẽbra põt itrare ꝛ ledere.Et pp hãc cãm in ꝑmis frigoꝛib⁹ idiget homo cooperimẽtis pluribus vel idumentis ꝓpter hoc q; subita mutatio nocet ꝛ aperti inueniuntur poꝛi.

¶ 5ª regula est.q; in somno qs indiget plurib⁹ indumentis seu cooperimẽtis q̃ꝫ in vigilia.Naꝫ cuꝫ in sõno caloꝛ retrahatur ad interioꝛa ad loca digõnis:exterioꝛa tũc remanẽt caloꝛe ꝛ spũ denudata respectu vigiliarũ:ꝛ sic apta sũt magis ledi a frigoꝛe aeris ꝓtinentis:ꝛ mẽbruꝫ maxime friduꝫ idiget cooperimẽto:vt est cerebrũ.vñ caput in somno maxime est cooperiẽdũ ꝛ spãlr:qꝛ in somno vapoꝛes eleuanť ad caput ipm infrigidantes:qꝛ in cerebꝛo ꝙuertunť in naturã aqueã.vñ puta q; in sõno caput est plus cooperiẽdũ: ꝛ in vigilys min⁹ qꝛ in vigilys mult⁹ caloꝛ:ꝛ spũs mittuntur ad cerebrũ pp vtutes aiales interioꝛes ꝛ exterioꝛes quoꝝ opões viget in co.ꝛ sic in vigilia calidũ est sufficiẽter. sed in sõno ꝛrium est:vt dictũ est.ptes aũt pectoꝛales.ſ.spirituales maxime debẽt coopiri nõ solũ in sõno:ſz ẽt in vigilys.Naꝫ ptes tales difficile est tueri a frigoꝛe:qꝛ aer frigidus ꝓtinue inspirať:et expirať.ꝛ rheuma ꝓtinue descendit a cerebꝛo ad ꝑdictas ptes pectoꝛis:ꝛ pulmonis.ẽt ibi est magna quãtitas ossiuꝫ que sunt frida.nõ obstãte igitur coꝛdis caliditate ptes pectoꝛales a me sunt cooperiẽde ꝓpter cãs dictas.Extrema aũt:puta manꝰ pauciꝛib⁹ idigẽt cooperimẽtis:qꝛ sunt in ꝓtinuo motu.Sunt eniꝫ membra deputata ad opões transeũtes.Et minꝰ indigẽt q̃ꝫ pedes: qꝛ coꝛũ opatio ipeditur a cooperimentis:ꝛ sunt ꝓpinquioꝛes coꝛdi.¶ Item in ipsis sunt maioꝛes arterie ꝛ pulsus.ꝛ qꝛ opões ad quas deputantur a nã sunt valde multe:que multo caloꝛe exercenť ꝛ spiritu.igiť nã regitiua ad easdeꝫ manus mittit multũ caloꝛẽ ꝛ spũm.Mẽbra ẽt facici multis nõ idigẽt cooperimẽtis nisi magna necessitate vꝛgẽte: qꝛ nã multũ caloꝛẽ mittit pp opões sensuũ que maxime indigẽt ptibus faciei que ẽt opões ꝙunieẽter nõ possent exerceri cuꝫ cooperimentis.

¶ 6ª regula sumiť ex pte habitudinis.Nam hñtes mẽbra exterioꝛa carnosa pauciꝛibus indigent cooperimentis q̃ꝫ habentes ea carne denudata.

Indumẽtoꝛ in calefaciẽdo diuersitas.

¶ 7ª regula sumiť ex pte indumẽtoꝛũ ꝛ vestiũ in ꝙbus pluriꝛa diuersitas inueniť.Quedã eniꝫ indumenta sunt magis calida:ꝛ quedã minus ꝛ quedã mediocriter.Indumẽta aũt de pellib⁹ cõiter sunt calefaciẽtia plus.ꝛ ex pãnis laneis ꝛ subtilib⁹ ꝛ mollibus ꝛ densis:ꝛ silr grossis.ꝛ deinde de bõbace.ꝛ deinde de serico ꝛ vltimo idumẽta linea que ceteris sunt minus calida.Bõbacina aũt ꝛ serica q̃ magis pilosa sunt ꝛ minus lixata sunt calidioꝛa.cuꝫ aũt sunt multũ lixata sunt frida.Silr linea multũ subtilia:ꝛ nõ pilosa: ꝛ rara ꝛ lixata nõ lenia.sed aliqualr aspera minus calida ꝛ eõ.Silr pellicea quãto sunt densioꝛa in pilis tãto calidioꝛa.

Pelliũ diuersitas in calefaciendo.

¶ Pelles diuersificanť ꝑm diuersitatẽ aialium a quibus sumunť.Nam pellis capꝛina est minoꝛis caliditatis. deinde pellis ö grifo.pelles aũt vulpine sũt multũ calide:ꝛ sic.ꝛ sic ꝙfortãt neruos ꝛ sic ꝓsunt paralyticis ꝛ artheticis. Et ẽt illis q; sunt multuꝫ pingues ꝛ volunt eoꝝ coꝛpa macrefacere ꝛ desiccare.Pelles aũt cuniculoꝝ ꝛ lepoꝝ sunt his ꝓpoꝛtionales minus tñ desiccãt.vñ puto q; in regimine sanitatis magis ꝙueniunt:vel pellis de bicuria satis est calida ꝓsideratis ꝓditionib⁹ supꝛadictis:qꝛ talis pellis est satis grossa:ꝛ hꝫ pilos mltos:ꝛ lenes ꝛ sufficiẽter magnos: ꝛ valde nitida:ꝛ pediculoꝛuꝫ minime gñatiua:ꝛ hꝫ pillos foꝛtissime adhesiõis.vñ tales apud me pelles sunt satis cõmẽdãde.Pelles aũt ouis sũt ca.ꝛ humide ꝓtes cõplones animalis.cuiꝰ sunt.vñ multũ ꝙfortant coꝛpus ꝛ caloꝛẽ naturalẽ: et coꝛpus ipinguãt.sed sunt multoꝝ pediculoꝝ generatiue.Et vt sit verũ dicere pelles que hñt pilos duros: ꝛ aspeꝛos desiccãt.ꝛ si humiles ꝛ lenes impinguant.et hoc est vlr veruꝫ in oibus idumentis.volentes igit ipinguari habeant camisias lenes et molles et densas:et p oppositũ de macrescere volentibus.

¶ De regimine caste viuentiũ. Cap.XXVIII.

QOniam sunt qdaꝫ venerabiles viri q volunt viuere cõtinẽter.et tñ sani esse volũt.iõ de meliori taliũ regimine intendo breuiter ꝓtractare.Scimus.n.q; si actꝰ venereꝰ sit vtilis in sanitatis regimine.non est tñ necessariꝰ.vnde alig sapientũ etiaꝫ qui fuerũt locuti de sanitatis regimine:nullam penitꝰ de coitu fecerũt mentionem.Multi enim sunt q viuũt sani sine coitu:vt in pluribus virginibus ꝓteritis et ꝑsentibus patet.

¶ Regula ꝑma igiť ex pte ꝓsuetudinis sumpta sit talis.q; a coitu ꝓsueti nõ subito abstineãt totalr.sed tardiꝰ:et cum turpibꝰ:et vetulis coeant paulatine coitũ dimittendo.

¶ 2ª regula est.q; vtanť rebus semen minuẽtib⁹ vt flõmia. et vomitu q̃ꝫ pharmacia pp dubiũ descensus supfluitatuꝫ ad mẽbra coitꝰ.vtanť ẽt se.poꝛtulace aut agnicasti.et alys silibus et cibos pauci nutrimẽti accipiãt:et regimen supfluitatũ desiccatiuũ teneãt.Et si pp penuriã coitꝰ stõchus debiliteť:vt in plurib⁹ ꝓtingit:recurre ad capl'z de stõchuꝫ ꝙfortantib⁹.Et si coꝛ debiliteť silr ad caplm de coꝛdialib⁹: et fiat flõmia de saphenis et iteriozib⁹ pedũ que maxime ꝙuenit his q ex coitꝰ dimissione icurrere solẽt stõchi et coꝛdis debilitatẽ.poꝛteť smaragdus:et saphyrus fiãt vngueta frida circa reneꝫ:et lamina plũ bea ibidẽ poꝛtetur.

¶ De iter agentium regimine. Cap.XXIX.

PRima regula attendẽda circa agẽtiũ iter regimen est.q; itendẽs iter arripere ex necessitate dꝫ in mõ viuẽdi ꝓsuetudineꝫ mutare:et hoc paulatim.opꝫ igiť q; in ꝑnº sui itineris parũ plus solito exerciteť.et sic paulatim assuescat añq̃ incipiat.et silr itelligitur de fame et siti vñ in hoc casu sũme opꝫ ad non ꝓsueta transmutare:et dꝫ assuescere ad cibũ quo ꝙponit vti in itinere.Maius autẽ periculuꝫ est in his q non ꝓsueuerũt iter arripe.et in debilibus et senibus q̃ꝫ consuetis et foꝛtib⁹.ideo circa tales magis studium est impẽdendum.

¶ 2ª regula est.q; cib⁹ itinerantiũ debet eẽ facilis digõnis et meliozis subẽ.et si possint vsq̃ ad hoꝛaꝫ hospitãdi de sero differãt comedere:q; si forꝛsan sit necessariũ comedere. paruꝫ comedať:ne necessitas bibendi iterueniat.vñ itinerãtes sũme cauere debẽt a potu.et spãlr aque.¶ Amplius fastidit⁹ nõ itineret.doꝛmiat igiť donec fastidiũ remoueatur.Amplꝰ famelicꝰ nõ itineret.nã vbi indigẽtia non opꝫ laboꝛare.igiť virtꝰ pus est confoꝛtãda.Sꝫ qꝛ itinerãti põt necessitas iminere tolerãdi famẽ tãdiu q; desideriũ totaliter destrueret:vel multũ minueret bonum est scire cibos cũ qb⁹ hõ põt sine cibo diutꝰ pmanẽ.Nota igiť q; cibi facti ex ẽpib⁹ assaꝛ.et pile facte ex amigd.ꝛ olꝰ et amigd.adepe anaꝛ si vna ex his comedať fames lõgioꝛi tpe tolerabitur.Amplꝰ sumere oleuꝫ violatũ in quo dissolutꝰ sit adeps vaccinꝰ diu facit tolerare intantuꝫ q; si aligs sumeret lib.j. talis cõditi sine desiderio notabili quasi p.10.dies pmanere valeret.de siti ẋo vinũ est facile et leue.Semẽ poꝛtulace pistatũ cũ aceto:et sint se.poꝛtu.ʒ.iij.pistate cuꝫ aceto:et

aqua

ale anaſ/ tue

aqua distẽperata:et eniteñ sitiz cãntia.Solũ aũt acetum cum aqua bibitũ extinguit sitim.

¶ 3ª regula est qꝫ flõmeñ aut pharmaceñ ꝯz exigentiã.Nã si aligs pp plenitudinẽ idigeat aliqua istoꝝ:ꝛ nõ fiat.dubitandũ est de febꝛib⁹ ꝛ apatibus:ꝛ mẽbꝛoꝝ interioꝝ infectiõib⁹.ꝛ si tps est fridũ:ꝛ bũozes corrupti:ꝛ nõ ml'ꝛ cal'i:ꝛ sint grossi:ꝛ mẽbꝛa iterioꝛa fortia:ꝛ bũozes aliq̃l'ꝛ adusti dubitãdũ est de lepꝛa. ¶ 4ª regula sumiñ ex pte caliditatis aeris.naz studendũ est ne cerebꝛa a caloꝛe ledañ:ꝛ ex hoc capitis doloꝛẽ icurrant:ꝛ febꝛẽ putridã aut alias egritudines.cooperiañ igiñ cerebꝛa:ꝛ capita:vt a caloꝛe defẽdañ,ne igiñ eoꝝ pectoꝛa dsiccañ.ꝛ calefiãt ꝓpter aerem attractũ:ꝛ circũdantẽ vngañ regio coꝛdis cuz mucilagine psily.ꝛ succo poꝛtu.ꝛ similibus ꝛ comedañ oꝛdeatũ aut de fruc.aut ius oꝛdei añq̃z incipiañ dieta:ꝛ non incipiant dietam añq̃z cib⁹ ab oꝛificio descẽderit.ꝛ bonũ est qꝫ secũ deferãt vng⁹frida ꝛ humida qb⁹spina ꝛ pect⁹ hoꝛa post hoꝛã vngañ.ꝛ si odoꝛes malos iueniãt ligẽt sil'os ꝛ nares.ꝛ añq̃z dietaz incipiãt comedãt lac eburatũ cũ cepis minutiz incisis.ꝛ odoꝛent etiã oleuz roſ.aut nenufa.ꝛc.

¶ 5ª regula est qꝫ tpe frigido cooperiantur idumẽtis dictis ne apoplexiã aut ꝓgelationẽ aut paralysim incurrãt.ꝛ duz ad ignez venerint caueãt ab appꝛopinquatione nimia ne postea ad frigidũ aerẽ veniẽtes oculoꝝ moꝛbos icurrerẽt. q si accedãt fomẽtenñ oculi cũ aq̃ decoctionis camomille sticad̃.vel anethi.ꝛ si flõmia aut pharmacia cõpetat fiat.

¶ Ampli⁹ añq̃z homo se exponat itineri pedes spãl'ꝛ sunt multũ fricãdi.deinde cuz oleo oliuarũ fricãdi ꝛ inungẽdi vt caliditas de potẽtia ad actũ deducta meli⁹ ꝓseruẽñ.ꝛ si vis oleum de sticad̃.aut camomille aut alio ca.vt a frigoꝛe melius defendañ.fiat igiñ hec fricatio post hoꝛam ſm qꝫ expediet.qua fricatione ꝛ inunctiõe facta imediate pedes pãnis lineis mollib⁹ involuañ.deide lana succida supponatur plante pẽd.ꝛ postea calcieñ sotularib⁹ vel ocreis largis in qbus pẽd.ꝛ pedum digiti moueri possint.Et postea qñ ꝓgelari inceperint.fiat itez fricatio.ꝛ vnctio.Et dicunt alig qꝫ submersio extremitatũ in aq̃ frida ꝓfert in tali mẽbꝛoꝝ stupefactiõe sicut videm⁹ in pomis ꝓgelatis.Si.n. ponañ in aqua frida redcũt ad suaz nãm.ꝛ si ꝓpe ignem minime.cã aũt est fortificatio ꝛtrary p antiphꝛasiz quo cõfoꝛtato mẽbꝛũ totuz in circũfer ẽtia plus calefit.ꝛ spãl'ꝛ qz mẽbꝛũ est magis aptuz recipere caliditatẽ:qz remollitum ab hũiditate aq̃.¶ Et si timeat imobilitas oculoꝝ aut visus destructio pp nimiã disgregationẽ factaz ab albedine niuis:bonũ erit iduere vestimẽta nigra.ꝛ oculos nigris rebus cooperire. ¶ Et si qs esset stupidus:ꝛ quasi ꝓgelat⁹ a frigoꝛe ꝛ niue:in suo tunc hospitio ꝑmo p totũ coꝛpus fricandus in loco calido.deinde iungendus cũ oleis calidis aromaticis:vt est oleuz de lilio ꝛ anetho camo.ꝛ de sticad̃. deinde ponẽdus in loco molli:ꝛ cooperiẽdus:cooperimẽtis mollib⁹ calidis actual'ꝛ ꝛ virtual'ꝛ ꝛ pmittendus doꝛmire.ꝛ si sit magna necessitas dz in lecto amplecti ab hoibus calid̃.ꝛ fricare in pectoꝛe ꝛ mẽbꝛis:deinde dari sibi de assa fetida ꝛ mica:ꝛ pipere cũ vino foꝛti.ꝛ post cibari cuz mica panis infusa in iure carniũ:ꝛ in maxima quantitate bibat de vino optimo.deide i lecto poni coopiri ꝛ doꝛmire.post somnũ ingredi balneũ ꝛ stare diu.ꝛ ab exitu vngi oleis calidis vt costino:ꝛ cũ admistiõe castoꝛei euphoꝛby ꝛc. ¶ Si quis autẽ timeat frig⁹ in itinere comedat allia ꝛ nuces.vñ nuces habẽt in hoc mirabilẽ ꝓprietatẽ.vñ si nuces ꝛ allia simul pistenñ:ꝛ cũ aqua carniũ laudabiliũ distẽperẽt multum coꝛpus calefaciũt.ꝛ a frigoꝛe tuenñ.Ad idẽ valet diatrionpipereon ꝛ sil'ia.Ampli⁹ lotio extremitatũ in aq̃ salsa quotidie mane ꝛ sero est de ꝓhibentib⁹ extremitates a frigoꝛe,rõne enim salis extremitates calefiũt.ꝛ induranturꝛet

Defensio oculoꝝ.

Ad stupoꝛẽ ꝛ ꝓgelationẽ a niue.

Allia ꝛ nuces multũ calefaciũt.

supfluitates in eis ꝓsumunñ:et sic ipassibiliozes efficiunñ.

¶ Ampli⁹ debẽtes transire p loca frigida:non dñt carere oleis calidis ad vngendũ colluz et nucbaz.nec cooperimẽtis ipsius nec ab odoꝛamentis calidis.

¶ 6ª regula est qꝫ si fatigatio accidit in itinere ex debilitate ꝛ laboꝛe:aut al's.cũ ad hospitiũ puenerit per vnã hoꝛã quiescat.deinde balneũ intret:ꝛ in eo maneat donec caro lenis ꝛ rubea fiat:deinde totũ coꝛpus fricẽ leuiter:ꝛ iũcture cũ pollice quasi cõprimẽdo palpenñ.deinde totũ coꝛpus iungatur ꝛ special'ꝛ iũcture.In hyeme qdem cuz oleis calidis ꝛ in estate cũ fri.vt oleo roſ.ꝛ camo.ꝛc.deide qescat ꝛ doꝛmiat et mollicie lecti ꝓcuret ꝛ cooperiañ multũ:deinde cũ excitaꝫ fuerit a somno ad fricationẽ.deinde ad balneuz et inunctionẽ redeat.ꝛ sic ad suaz reuertañ ꝓsuetudinem.

¶ 7ª regula est de aqs.Nã si aquas malas iueniant colenñ cuz poꝛtione terre natiuitatis ꝓprie seu habitationis aut p filtrũ aut distillatoꝛiũ colenñ donec clarificenñ.ampli⁹ p iectio alumis iamini in aq̃ ipaz clarificat.Ampli⁹ scias qꝫ comedẽ cepas ꝛ allia ꝛ lactucas cũ aceto.remouẽt malitiã aquarũ.Et sil'ꝛ pmiscere eaz cuz aceto ꝛ si fuerit aqua salsa mittẽde sunt soꝛbe aut coctane in ea et bibẽda est cũ aceto. ꝛ vt sit verũ dicere aqua p suũ contrariũ est coꝛrigẽda.ꝛ si sint sanguisuge:aut parue bestiole aqua est bibẽda mediãte panno lineo subtilissimo.

De correctione aq̃rum.

¶ De regimine nauigantiũ per mare. Laꝑ.XXX.

QPoꝛtet qui mare velit itrare p aliquos dies añ scibũ minuere:ꝛ minus comedere ꝓsueto:et qꝫ vtatur cibis roboꝛantibus stõchuz:ꝛ secum poꝛtet coctanã cappares mala granata:ꝛ alia ꝺ vomitũ valẽtia.Et ꝑma die qua qs itrauerit nõ aspiciat aquã nec caput teneat eleuatũ:nec comedat:nec bibat nisi foꝛsan paꝛũ.Et si a vomitu abstinere nõ possit vomere nõ est malũ.tñ effrenatum vomitũ sedet cum coctanis malisgranatis ꝛc̃.Semen aũt apy bibitũ nauseã sedat.ꝛ spãl'ꝛ si sit toꝛrefactuz:ꝛ in aceto infusũ.et absinthiũ bibitũ ꝛ emplastratũ.Sil'ꝛ mice panis assati loti in aqua frida comeste cũ vino valẽt.Sil'ꝛ panis assatus comestus cuz vino odoꝛifero valet.

Sedantia vomitũ.

¶ De confectionibus. Laꝑ.XXXI.

QVlia homines sani cõiter vtunñ cõfectionibus:ꝛ añ cibũ ꝛ post:ꝛ tpe frido ꝛ cal. mihi videñ facere vnũ capl'm.vñ saluo meliori iudicio puto qꝫ plus nocẽt i sanitaꝫ regimie q̃z ꝓsint.ꝛ si cõpetãt p aliquẽ modũ coꝛpibus sanis boc est ad ꝑseruandũ ab aliquib⁹ malis ꝓtingere possibilibus,Sed isto mõ boies non vtunñ:sed magis ad voluptatẽ:ꝛ potus receptionẽ.vñ si aligs velit comedere confectiones ad finẽ qꝫ vinũ sumptũ nõ noceat.tunc meli⁹ cẽt panẽ assumere. ¶ Sciẽdũ igiñ qꝫ meliozes ꝓfectiões que sunt in vsu sunt be.ꝛ.ꝛ.ꝺditũ ꝛ çinçibꝛatũ cuz çuccharo vel cuz melle.pineatũ vel phisticatũ auellane cõdite aniſ.conditũ coꝛiandũ cõditũ.ꝺrageta grossa et ꝺrageta tabulata ꝛ hꝺ.ꝓueniẽtes aũt in hyeme magis in regione frida ꝛ senectute sunt.ꝛ.ꝛ.seu çinçibꝛatum viride ꝓfec.cuz melle:tragea grossa ꝛ i tabula:nuces ꝓdite:ꝛ siles ꝓfectiones calide.ꝛ in estate çuccha.roſ.pira ꝓdita cucur.coꝛiãdrũ ꝓditũ. ¶ Itẽ ꝓfectionũ quedã sũt que magis ꝓueniunt tpe ieiunioꝝ cũ vino de sero.Et alique magis ꝓueniunt post cibũ imediate vel añ.ꝓfectiões minꝰ calide minusq̃ desiccatiue:ꝛ acute minꝰ in qbus magis reperiñ de rõne nutrimẽti sunt pineatũ ꝛ phisticatũ ꝛ çuccharũ roſ.ꝛ ꝓfectio noiata marcepã:ꝛ sil'ꝛ auellane condite cuz optimo melle despumato:ꝛ paucis spẽbus ꝛ ꝺactyli cõditi.Si eni ieiuno stõcho bibatur vinũ sine quacũq̃ comestiõe in pauca quãtitate icitabit stõchuz ad appetitũ sequẽtis cibi:quo nõ indigẽt ieiu-

nare volētes.ꝛ si bibaꝫ in magna ꝯtitate ledit stomachū cerebrū ꝛ totū corpus.ꝛ si ꝑdicte spēs comedanꝫ vini nocumētū remouebiꝫ.Et si confedanꝫ alie ꝓfectiones acutiores:ꝛ plus distātes a rōne nutrimēti nō sic remouebiꝫ vini nocumētū.ꝛ ad sequētē cibū stōchus plus incitabiꝫ.vñ ꝯditū:ꝛ specialr de india ꝛ tragea grossa:ꝛ carui ꝯditū ꝛ anisum ieiunātibꝰ nō multū ꝙueniunt.Sed si qs post cibū imediate velit vti ꝓfectionibꝰ ad digōnis ꝓfortationē:ꝛ spālr in orificio stōchi:qō est frigidꝰ nālr:ꝛ ad digerendū debilꝰ.tunc.ꝯditus est ꝙuenietius:ꝛ ʒ sumi valde in pauca quātitate:ꝛ supbibendū bonū vinū modicū.Et si aligs post cibū sumptū ꝓsueuit sentire eructuationes ventosas vel comederit cibos ventosos:ꝛ vlr habeat stōchuꝫ ventosuꝫ:tunc post cibū imediate bonū est vti anisō cōdito ꝛ carui cōdito ꝛ tragea grossa.Et si qs orificiū stōchi habeat nālr debile tunc post cibū vtatur coriādro cōdito.in hyeme quidē cū puluere quarūdam spērū:ꝛ in estate sine spēb⁹.Doc ēt coriādro ꝑdito pōt quis vti tpe ieiunioꝝ in collationibꝰ serotinis ad obuiandū nocumēto vini dato ꝙ non appꝛopinquet nutrimēto sicut confectiones predicte.

¶ Postq̄ aūt stōchi orificiū est clausuꝫ nullo mō sunt comedēde spēs:nec bibēde:q̄uis dñoꝛuꝫ ꝓsuetudo sit in contrariū.Nā ex isto zᵉ ꝓtingit nocumētū.ꝑmo qdē:qꝛ ex hoc orificiū stōchi aperiꝫ:si cuꝫ delectatione recipianꝫ.ꝛ hoc est cā coꝛruptionis aut diminutiōis digestionis in stōcho. Amplius tales ꝓfectiones citissime digerunꝫ et citiꝰ reliq̄ cibꝰ:et vltra debitū nō hūtes exituꝫ coꝛrūpunꝫ.ꝛ per ꝑis totam massam cibi coꝛrūpunt.¶ Et si qs oīno velit infra duas comestiōes ꝓfectiones comedere ꝛ consuetudinē nō mutare:meliꝰes ꝓfectiones tunc sunt que magis digōnez ꝓfortant:ꝛ que sunt subtiliꝰis subē.tales.n.ꝓfectiōes cū tota massa ptisanaria i stōcho exīte citiꝰ permiscēꝫ.ꝛ sic minus ipediunt digōnē:ꝛ cuꝫ alys simul digerunꝫ:vt est.ꝯditū seu ginḡibratū cuꝫ ꝯcharo qō pasta regis noiaꝫ. vñ saluo meliori iudicio puto boc tpe marcapan ꝛ pineatū phisticatū dactyli conditi auellane ꝛ coriādrū ꝑditū nō ꝓpetūt ꝛ diaficuū ꝛ cōfectio de cydonys boc tpe minime cōpetunt.¶ Amplⁱ sunt qdam:quoꝝ digestiua est debilis in toto stōcho:ꝛ quoꝝ stōchus est frīdus ꝛ vētosus:ꝛ talibus bonū est per modicū tps añ cibū ꝓfectiones calidas comedere ad ventositatū ꝙsumptionē:ꝛ cibi futuri meliꝰis digestiue.tēpus aūt suscipiēdi tales ꝓfectiones est quasi vniꝰ hoꝛe cū media:qꝛ tūc sunt reducte de potētia ad actū ꝛ stōchuꝫ calefaciūt:ꝛ ad stōchi fundū descenderūt.Nā tales ꝓfec.quia sunt subtiles in subā ꝛ actione:ꝛ recipiunꝫ in pauca quātitate citissime digerunꝫ:ꝛ stōchuꝫ cito ꝑparant ad suscipiendū cibum.ꝛ cum talibus ꝓfectionibus bonuꝫ est paruꝫ boni vini optimi superbibere.confectiones sunt vt ginḡibratuꝫ:ꝛ specialiter de india:ꝛ tragea grossa carui conditū ꝛ aniꝭ.conditi.ꝛ similes.Et hec breuiter de confectionibus ꝛ earum vsu sufficiunt.

¶ De regimine coꝛporum paratoꝝ cadere in egritudines. Cap.XXXII.

Deinceps determinare volumꝰ de regimine coꝛpoꝝ que sunt parata cadere in egritudines nō quidē ratione lapsus naturalis in cōplexione.qꝛ de regimine taliuꝫ coꝛpoꝝ sufficiēter dictū est in ꝑma ꝑte huius operis in capitulo de regimine malarū cōplonū naturaliū.volumꝰ aūt boc in capitulo facere mētionē de coꝛpoꝛibꝰ paratis cadere in egritudinē de ꝓpinquo ꝓp cām accītalez in eis exīte quā cām per accītia quedā ɔ nām inuentā ꝓcipimus.Et vocanꝫ talia coꝛpa neutra decidentie:que tñ adhuc sunt in latitudine sanitatis.vnum aūt sermonē cōem ꝓferendum in oībus talibꝰ coꝛporibꝰ:ꝙ silis est custodia futuroꝝ:ꝛ curatio ꝑsentiū:ꝓ eaſdē enīz medicinas ꝙ quas curanꝫ egritudies actuales: curanꝫ ēt parati in eas cadere de ꝓpinquo:et sic istoꝝ regimen sufficiētius habeꝫ per regimē meatuū.Ne igit transeam⁹ limites nostri ꝓpositi.ſ.regiminis sanitatis de regimie taliū coꝛpoꝝ: ꝛ de modo latitudinis sanitatis breuiter ꝓtransibo vles ꝛ ꝓticulares ordinatiōes.¶ Sciēduꝫ aūt ꝙ qui parati sunt in egritudinē cadere:aut sunt parati ꝓp repletionē sui:aut ꝓpter cruditatē seu malitiā humoꝝ q in eis exīstūt.Quo ad primū tēperāda est humoꝝ quātitas.quo ad zᵐ coꝛum qualitas est coꝛrigēda per ɔriuꝫ:vel ad finē ꝙ coꝛpus possit nutriri ex his:aut ꝙ obediāt expulsioni non reducti ad benignū aut si reducanꝫ:ꝛ sint in nimia quātitate minuantur.Dūoꝛuꝫ aūt quātitas tēperabiꝫ cū equalitate ꝯtitatis nutrimēti:ꝛ augumēto exercitij fricatione:ꝛ balneo ꝛ cibi ꝓtitione vt.ſ.vnica vice suam nō compleant satietatē.Et si defacili sudēt fit vt sudoꝛ tolereꝫ.qñ ꝛ tardatur comestio post balneū spatio.4.hoꝛarū nisi dubitemus motū cholere rubee ad stomachū.tales enīz cibandi sunt añ balneuꝫ: ꝛ si fiāt opiℓones in laterib⁹ vtanꝫ deopilatiuis notis:ꝛ sue cōpℓoni appꝛopriatis.Posset aūt eē tāta humoꝝ plenitudo ꝙ ꝑdicta non sufficerēt:ſz esset nocia flōmia aut pharmacia.Posset ēt esse tñ peccatū in qualitate humoꝝ ꝙ alterātia ɔria non sufficerent:sed eēt nocia euacuatio.¶ Et qꝛ parati cadere in egritudinē habēt quedā accidētia:ꝛ signa egritudines ꝓnosticantia:de his signis ꝛ accidētibus coꝝ ꝛ remedys coꝝ volo hic breuiter ꝓtransire.Naz de hoc specialiꝰ tractare ꝓtinet ad librū de ingenio sanitatis. Incipiam⁹ ergo ab vna mala aptitudine egritudinis ꝓnosticata que est alys generaliꝰ.et ponam⁹ eius remedium. Et est illa mala aptitudo laboꝛ spōtane⁹.Qñ enī ꝙ sentit se aggrauatū seu fatigatū:ac si magnuꝫ feciſſet exercitiū:ꝛ mēbra ꝓfracta:ꝛ dolozosa ac si eiꝰ mēbra ꝓcussa fuiſſēt.ꝓculdubio signari posset egritudo futura nisi remediū adhibeaꝫ.Nec remediū aptitudinis male coincidit cū cura alicuius egritudinis ꝓticularis.Et iō de remedio huiꝰ accītis ē ḃ diffusiꝰ ꝓtractādū q̄ de remedys aliaꝝ malaꝝ egritudinū.quaꝝ remediū coincidit cū remedys aliquaꝝ aptitudinū spāliū.vñ ēt sapiētes loquētes de regimie sanitatis.et remedio huiꝰ accītis lōgū faciūt sermonē.Est aūt hec aptitudo nō ad egritudinē vnā spālē:ſz ad multas:nec ēt aptitudo ad egritudinē vniꝰ mēbri determinati.ſz potiꝰ coꝛporis et oīuꝫ ꝓtiuꝫ eiꝰ:taz exterioꝝ q̄ interioꝝ.vñ expedit de hac aptitudie mala:et eiꝰ remedys lōgioꝛē facere ſmonē.

¶ Sciendū igit ꝙ hic ꝙspontaneꝰ laboꝛ est zᵉ quātuꝫ ad ꝓpositū spectat.ſ.vlceratiuꝰ qui est ex humoꝝ mala q̄litate acuta ꝛ mordicatiua.alius aggrauatiuꝰ qui est ex humoꝝ quātitate imoderata.Alius apōsus q ꝓuenit ex humoꝛibꝰ peccantibꝰ q̄litate ꝛ quātitate.In oībus aūt his laboꝛibus ꝙspontaneis indigemꝰ alterantibꝰ:ꝛ coꝛrigentibꝰ malitiā humoꝝ vel euacuantibꝰ aut vtroq̄.Quo ad laboꝛez vlceratiuū indigemꝰ alterantibꝰ ꝛ coꝛrigentibꝰ malitiā humoꝝ. Quo ad aggrauatiuū indigemꝰ euacuantibꝰ.Quo ad apōsum vtrisq̄ indigemꝰ.Alteratio aūt ꝛ digō fit a nā:ꝛ medicinis ꝓuenientibꝰ:ꝛ cibis que hūt hu.coꝛrigere.Et aliq̄ somnus ꝛ ges ꝛ fames iuuāt ad hoc.Euacuatio fit cū medicinis que ꝓuocant vrinā ꝛ sudoꝛē ꝛ ventrē cū flōmia ꝛ exercitio.hic igit est modus generalis remediādi laboꝛibꝰ his ꝙspontaneis.¶ Et vt laboꝛis vlceratiui curam speciali⁹ videam⁹.Sciendū est ꝙ humoꝛ acutꝰ mordicatiuꝰ est cā hꝰ laboꝛis:ꝛ iste hūoꝛ mordicatiuꝰ nō est solum choleric⁹:sed melācholicus:ꝛ flegmatic⁹.Cholera nāq̄ mordicat ꝓpter suuꝫ acumē.ꝛ melia ꝓpter eius acetositatem.ꝛ flegma ꝓp eius salsedinē:ꝛ tenacitatez tēpoꝛe separationis eius a mēbro.Isti autem humoꝛes aut sunt sub cute vel in poꝛositatibus

Correctio hūoꝝ peccātiū i ꝯtitate ꝛ q̄litate.

De laboꝛe ꝙspōtaneo.

Spōtaneꝰ laboꝛ ē zᵉ.

De cura laboꝛis vlceratiui.

tibus mẽbrox vel ꝓfundati in musculis:aut sunt in venis. Amplꝰ cũ istis humoribꝰ sunt alij hu.viscosi grossi ⁊ mucilaginosi:aut non. Et si sint hu.mucilaginosi aut sunt in venis cũ sanguine:vel in mẽbrox spongiositatibus ⁊ musculox.⁊ cuz predictis hu.in venis est multus sanguis aut paucus. Paucus qdẽ cũ tales humores sunt multi ⁊ multũ elongati a nã sanguinis multus qdẽ cum sunt ꝓpinqui nãe sanguinee:⁊ sunt pauci. Si igit humores q sunt cã vlcerosi laboris sint sub cute:sufficiat exercitiũ fricatio:⁊ balneũ:⁊ cibus subtilis:⁊ syrupus acetosus.Si aũt isti humores q sunt cã vlcerosi laboris sint locati in carne ⁊ musculis:indigemus gete ⁊ abstinẽtia a cibo.nã ista adducũt digestionẽ:nec tũc indigemꝰ exercitio:⁊ in sero balneenꝫ in aqua calida ⁊ cibenꝫ cibis subtilibꝰ ⁊ vtanꝫ syrupo acetoso:⁊ si accidens sedeꝫ cuz hoc regimine:bñ gdem:tunc cognouimus cãm ⁊ locum.Si aũt hu.sint in venis magnis ⁊ sint ꝓpinqui nature sanguinis:⁊ cuz multo sanguine:⁊ nõ sint humores mucilaginosi fiat flõmia.Et si sint cuz pauco sangnine:⁊ non sint humores mucilaginosi:⁊ sint longinqui a nã sanguis exbibeaꝫ pharmacia humox appꝛopriata.nam si in venis sint hũores, mucilaginosi:⁊ grossi nullo mõ fiat flõmia.si aũt sanguis sit multus ⁊ humores predicti sunt ꝓpinqui nature san.fiat flõmia si sit paucus ⁊ hu.sint distantes a nã san.tũc fiat humox taliũ subtiliatio:⁊ post euacuatio cũ pharmacia. Nam subtiliatis hũoribus mucilaginosis cũ subtiliantibus spargenꝫ tales hu. ad mẽbra.Si aũt tales humores mucilaginosi nõ sint in venis:sed in mẽbris:tunc securius possunt exbiberi pharmaca subtiliantia:⁊ que sint illa scit ex libris simplicium medicinax:⁊ cõpositax.nolumus aũt hic oia in oibꝰ conculcare:signa ẽt signantia humorẽ peccãtẽ ⁊ locũ humorũ.scies ex libris signox.nec est locus hic pscrutandus.Cõsideratis igit vrinis ⁊ pulsibus ⁊ ceteris signis in regimie precedẽte:⁊ cõplone ⁊ etate tpe ⁊ cõsuetudine arte:⁊ silibꝰ leuiter deueniemus ad cognitionem humoris peccantis ⁊ loci ⁊ quãtitati.sic igit ꝓ qual'r obuiandũ est laborꝰ spontaneo vlceratiuo. ¶Sed labor'extensius ⁊ apposus ex necessitate venit ex sanguine multo.ideo ꝙueniens est patientez penitꝰ flõmari si ꝑticularia ꝓcurrãt.Quãtitas aũt flebothomie accipiaꝫ ꝑm tps anni etatẽ:⁊ cõplonẽ ⁊ maiorẽ ⁊ minorẽ plenitudinẽ.⁊ sint distiguẽda mẽbra in curatione huꝰ laboris.Si eniz grauitas sentiaꝫ in capite fiat flebothomia de cephalica.⁊ si in mẽbris inferioribus fiat de basilica:⁊ si in vtrisq mẽbris sentiaꝫ grauedo fiat flõmia de mediana.sic igit est satis manifestũ qũo est laborꝰ spontaneo succurrendũ:q põt ꝓuocare diuersas ⁊ multifarias egritudines futuras. ¶Sunt ẽt alie aptitudines male ⁊ innãles:egritudinẽ ꝓnosticãtes aliquã particularẽ:⁊ in libro spãli seu ꝑticulari:que tũ remedys eax valde gnãlibꝰ cõuenienter euitãde sunt. ¶Dicamus igit ꝑmo q cũ dolor capitis fortis:⁊ ꝑmanẽs fuerit vel emigranea'timendũ est ne aqua descendat ad oculos ⁊ dilateꝫ pupilla ⁊ causeꝫ catbarracta.Si igit talis dolor diu ꝑseuerauerit nec medicinis alys alleuieꝫ ifirmus:tũc subueniẽdũ est infirmanti extrabendo arterias q̃ in timporibus pulsant:⁊ sic ꝑ illas ptes humor ad oculos non descendet. ¶Amplius saltus faciei ꝑseuerans:⁊ fortis torturã oris significat:gbus subueniendũ est cũ medicinis ventrẽ soluentibꝰ ⁊ vomitiuis. ⁊ est danda parua comestio:⁊ a vino abstinet:⁊ vtaꝫ euacuationibus:fricationibꝰ:⁊ gargarismis:⁊ sternutationibꝰ: ⁊ facies fricẽ cũ vino acetoso decoc.menthastri. ¶Fortis aũt saltus in toto corꝑe ꝓnosticat spasmũ:⁊ talibus expedit subtiliare regimen ⁊ fortiter euacuare:⁊ fricare corpus cum medicinis acutis. ¶Amplius paralysis parua ꝓtendit magnã paralysiz:⁊ expedit subtiliare regimen:⁊ corpus euacuare cum medicinis acutis:⁊ fortibus que si ꝛi buntur in cura palysis magne.similis est aũt custodia futurox:⁊ cura presentiũ. ¶Amplius faciei et oculox rubedo ⁊ venax oculox manifestatio:⁊ mobilitas:⁊ liuiditas ⁊ lachrymarũ descẽsus:⁊ nõ possẽ pati claritatẽ.hec oia si cũ forti dolore capitis fuerint signant phrenesim futuraz. Succurrẽdũ igit erit cũ minutione:⁊ clysteribꝰ ⁊ pharmacia vẽtris solutiua ⁊ ligatione inferioꝛ:⁊ fricatione eoꝛũdẽ dolorosa.caput quoq oleo roꝛ.⁊ aceto infundendũ erit:⁊ totũ caput infrigidandũ. ¶Incubus pseuerãs epilepsiaz ꝓtendit:cui succurrendũ est cũ medicis epilepsie. ¶Tristitia/timor/⁊ pusillanimitas diu perseuerãtes melancholiam futurã signant.cui succurrẽdũ erit cũ medicinis melancholie. ¶Cũ aliqs quasi muscas volare añ oculos videt vel aliqd sile catbarractas oculox futuras ꝓnosticat gbus succurrendũ erit medicinis catbarractax. ¶Rheumatismi ⁊ coꝛriça si frequenter euenerint passiones pectoris ⁊ pulmonis ꝓtendunt.vñ succurrendũ est cũ minutione ⁊ nutrimenti paucitate. ¶Si sudor mali fuerit odoris significat q egritudo aut febꝛis de cholera est iam ꝓpinqua in qua danda sunt q̃ cholerã rubeã soluũt. ¶Cordis tremor frequẽs:⁊ fortis sine cã mãifesta mortẽ significat: ideo succurrẽdũ est cũ minutiõe:⁊ soluẽtibꝰ vẽtrẽ. ¶Uẽtris repletio superflua hemoꝛrhoidũ.aut apoplexiã:aut venę ruptura ꝓnosticant ⁊ mortẽ subitã:succurrẽdũ est statim cũ minutione. ¶Si sensuũ ꝑturbatio ⁊ motuz debilitatio cũ repletione affuerint timendũ erit de apoplexia futura:succurrendũ est igit cũ minutione ⁊ gargarismo. ¶Si grauitas fuerit in dextro latere/pũctura/⁊ tensio/epatis lesionez sigt cui subueniendũ:vt in cap.de egritudinibꝰ epatis est. ¶Egestio magis tincta solito signat q cholꝛa multiplicaꝫ in coꝛpoꝛe.⁊ minꝰ tincta solito signat opilationem oꝛis cistis fellis quibus subueniendum.vt in cap.ꝓxio. ¶Facies ⁊ palpebꝛe inflate hydropisim futurã signant: succurrendũ est vt in ca.de hydropisi dictũ est. ¶Egõnis fetoꝛ magnus fastidiũ aut humox coꝛruptionẽ signat.sed vrine fetoꝛ magnã putrefactionẽ sanguis ⁊ febrẽ futuram significat. ¶Fatigatio ⁊ destructio appetitus febrez significat. ¶Appetitiue destructio ⁊ fastidiũ significant colicã passionẽ futurã:cui subueniendũ est cum longo somno:et cibi abstinẽtia. ¶Grauitas et tensio in inferioꝛibꝰ vẽtris cũ ꝑmutatione vrine a dispõne nãli nocumẽtũ in renibꝰ ichoatũ denũtiat.ideoq succurrẽdũ erit. ¶Uꝛine ardoꝛ diu ꝑseuerãs vesicã.et virgaz pustulis hereditabit.subueniendũ igit sicut in ca.ꝓxio dictũ est. ¶Egestio mollis, ani adustionẽ:et punctura faciẽs dysenteriaz signat futuraz:subueniendũ igit erit. ¶Pruritus ani signat hemoꝛrhoidas:si nõ cõtingat cã vermiũ puox ibidẽ existentiũ. ¶Apata parua multa ꝓnosticant apa magnũ.ex multis paruis glandulis magne glandule suspitio oꝛit. ¶Moꝛphea pua albarũ magnã ꝓtendit q̃ adeo intẽdit vt lepza putet. ¶Multis faciei ruboꝛ cũ quadaz obfuscatione et difficultate anhellãdi:et vocis raucedine lepzã ꝓnosticat. ¶Et vt sit vex dicere.si aliqua dispõ coꝛpis sani mutata fuerit egritudinẽ futurã ꝓnosticat:vt si appetitiua foꝛtioꝛ fuerit vel debilioꝛ. ¶Exeuntia a coꝛpe plura vel pauciora.somnus breuioꝛ vel longioꝛ aut insomnietas adsit:aut sudoꝛ a coꝛpe ꝓter solitũ decurrat sicut ea que a coꝛpoꝛe decurrere solebãt retineanꝫ vt hemoꝛrhoide aut sanguis mẽstruus.Et vomitus q statutis hoꝛis venire solebat aut sanguis nariũ ꝓsuetus retineaꝫ:aut totiꝰ coꝛporis dissolutio aut ingeny hebetudo fiat:aut in oꝛe sentiaꝫ sapoꝛ extraneus:aut que nõ ꝓsueuerunt delectationẽ afferant vel eꝛ: aut coeundi desideriũ sentiat quis augumentari vel diminui siue in somno occurrat somnum non ꝓsuetũ:aut caloꝛ

De cura laboꝛis extensiui ⁊ apposi.

Enũerat multa accidẽtia egritudinẽ ꝓnosticãtia.

Doloꝛ capitis.

Saltus faciei.

Saltus in toto coꝛ.

Paralysis Parua.

Rubedo faciei ⁊ oculoꝛ.

Incubus

Tristitia ⁊ timoꝛ.

Muscas añ oculos

Rheumatismi.

Sudoꝛ fetens.

Cordis tremoꝛ.

Repso superflua.

Sensuũ ꝑturbatio.

Grauitas laterꝭ.

Egestio tincta.

Facies inflatio.

Egestiõis fetoꝛ ⁊ vrine.

Appetitꝰ destructus

Grauitas ventris.

Uꝛine ardoꝛ.

Egestio mollis.

Pruritus ani.

Apata parua.

Moꝛphea parua.

Faciei ruboꝛ.

Mutatio consueti.

corporis cõuertaꝫ ⁊ mutetur aut tactus ꝓter solitũ: ⁊ ad vltimũ cũ aliquid incõsuetũ acciderit ⁊ augumẽtari ceperit hec oĩa egritudinẽ futurã ꝓnosticant: q̃obrez cuilibet predictarũ est succurrendũ subtiliter causam inuestigãdo.

Multa faciẽtia ad ꝑseruationẽ ab egritudinibus

¶ Amplius hic loquemur de regimine ꝑseruatiuo addendo aliqua q̃bus hõ põt a multis egritudinibus ꝑseruari: ⁊ per q̃s in sanitate ꝑseruari. Sciendum igit̃ q; comedere sil̃ pyra seu poma ⁊ oua cholericas generant ventositates ilioꝝ dolores ⁊ hemorrhoidas. Uinũ ⁊ lac sil̃ sumpta podagras generant. Caseus ⁊ pisces sil̃ sumpti colicas gignant passionẽ. Oua frequẽter sumpta maculas gignant ⁊ ventositatẽ in quarũ remotione stupor accidit. Balneari stõcho pleno generat colicã. sero comedere pomũ citrinum generat angustiã. Loire ante euacuationẽ vrine arenulas generat. coire cũ duabꝰ mulieribus imediate generat lepram. Unctio cũ oleo violato in introitu balnei ꝑseruat a scabie. In comestione aquã nõ bibas. nã potus aque relaxationẽ seu mollificationẽ causat i stõcho. Tres haustus aque calide in introitu lecti sumpti a tussi preseruant. Cum pisces comederis nõ dormias donec in stõcho sint quasi digesti: q̃n torturã faciunt accidere: q; si somnũ non potes fugere parũ mellis sume ⁊ optimi vini. Si comederis in sero: parũ comede: ⁊ mane te leuez inuenies. Et si quolibet mane vuas passas comederis proiectis arillis bonus erit. Si ẽt semel in septimana mirabol. cõdi. sumpseris a cholericis: ⁊ sanguineis egritudinibꝰ preseruaberis. Et dicũt experimentatores q; si vngues die iouis prescindanꝫ a fissuris: ⁊ alys egritudinibꝰ preseruanꝫ. Si semel in septimana vnũ haustũ aceti sumpseris a dolore splenis ꝑseruaberis. Itez ꝑmo calciando pedez dextrũ: ⁊ decalciando ꝑmo sinistruz valet ꝺtra dolorẽ splenis. Si vis q; dentes tui nõ alterentur munda eos ligno persici. Ad vitandũ surditatez mitte in aures semel in septimana aliquãtulũ de aceto ⁊ oleo de lilio. Si vis viuere sanus sit cibus tuus equalis: ⁊ nõ plus recipias vna vice q̃ alia: ⁊ cũ appetitu desinas. ⁊ cũ sitieris bibe ad medium satietatis. hoc enim corpus ꝑseruat ⁊ stomachũ cõfortat: ⁊ cibũ ad digerendũ iuuat. ⁊ cũ existẽs in lecto vigilaueris decũbe in dextro: ⁊ cũ dormieris decumbe in sinistro. Utere somno duabus partibus noctis: ⁊ cũ mane surrexeris frica dentes cum ligno aloes ⁊ sale nitro ⁊ roſ. adustis puluerizatis. ⁊ sic dentes dealbanꝫ: ⁊ mundificanꝫ ⁊ gingiue a flegmate liberanꝫ: ⁊ oris fetor remouet.

¶ De regimine corpoꝝ preseruandoꝝ ab egritudinibus pestilentialibus. Cap. XXXIII.

Hucusque in regimine ꝑseruatiuo qõ debet̃ corporibus decidentiũ horum restat determinare de regimine corpoꝝ preseruandoꝝ ab egritudinibus pestilentialibus nobis ꝺtingere possibilibus ab aere ꝓter naturã. Primo igit̃ ponemus signa q̃bus pestilentiã futuram cognoscemus seu presentẽ. Scõo dicemus aeris rectificationẽ. Tertio dicemus modũ preparandi corpa ne ledantur ab aere pestilentiali quãtũ possibile erit.

Signa pestis future ⁊ pñtis.

¶ De ꝑmo aũt nota q; q̃n in estate multe euenerint pluuie ⁊ nubes: ⁊ multitudo pluuiaꝝ nocte ac die ꝑmanserit: vel aer ita geteꝫ quãtũ moueat: ⁊ cum hoc aer meridionalis morbidus existit. hec oĩa pronosticãt pestilentiã futuraz in fine estatis. ¶ Amplius q̃n apparuerũt aeris apparitiones corruscationibꝰ sil̃es: ⁊ color aeris erit silis ictericis. venti quoq; flauerint: post quoꝝ aduentũ multa aialia ⁊ boies egrotẽt in nocte quoq; videanꝫ in aere radꝫ ⁊ splendor atq; egrotantes cito mortẽ incurrunt. Aer etiã difficilr attrahitur: ⁊ egrotantiũ ora emittunt fetidũ odorez. ipsi quoq; infirmi multũ angustianꝫ: ⁊ sitim hñt magnã: ⁊ ipsoꝝ infrigidanꝫ extrema: vomunt ⁊ emittũt hu. fetidos: ⁊ corruptos. ex bis oĩbus pestilentia ꝺnotat̃. ¶ Amplius scias q; multiplicatio muscarũ: ⁊ reptiliũ: ⁊ ranaꝝ mortalitatẽ ꝓnosticãt. ⁊ sil̃r vt videas mures ⁊ habitãtia aialia sub terra fugere ad superficiẽ terre: ⁊ exire manifeste: ⁊ videas aialia multa fugere a nidis ꝓprijs: ⁊ dimittere oua sua. ¶ Amplius cũ videris aerem alterari vno die multoties: ⁊ clarificari die alio ⁊ alio die turbari: ⁊ oriri in velaminibꝰ nubila q̃ est vt puluis: tunc iudica pestilẽtiã accidere. ¶ Amplius. cũ apparet q; pluet: ⁊ nõ pluit. Pestilentiã aũt malignam significat paucitas pluuie in vere cũ frigore. deinde multiplicatꝫ auster: ⁊ cõturbatꝫ aer aliqbus diebꝰ. deinde clarificatꝫ alia die: ⁊ accidit frigidus in nocte: ⁊ ꝺturbatio ⁊ ꝑfocatio ⁊ caliditas: ⁊ tũc iam pestilẽtia venit: ⁊ expectanꝫ febres ⁊ variole ⁊ silia. hec igit̃ sũt signa pestilẽtie pñtis aut future.

De rectificatione aeris.

¶ Rectificat̃ aer duplr in qualitate: ⁊ suba. in q̃litate qdẽ q̃n aer excedit in caliditate: ⁊ frigiditate: vel siccitate aut hu. Sz rectificatio in suba accidit putrefactio aut corruptio: vñcũqz hoc ꝓtigerit. Corrigit̃ igit̃ quo ad qualitatẽ per ẽria, sed in suba corrigit̃ per odorãtia suffumigãdo ⁊ odorãdo. cala aut fri. aromatica nota ſm tẽporis q̃litatẽ. ¶ Itẽ euentatio aeris a plaga septẽtrionali multum rectificat aerẽ. ¶ Et nos volumus ponere suffumigiũ mirabile: ⁊ expertũ ad rectificandũ aerẽ corruptũ. ℞. bedagar sanõ. ru. foliorꝝ mirti. aũ. ptẽ. ſ. xyloal. olibani. aũ. ptẽ. j. ſ. se. maiora. garioſi. cyperi: ẽucchari al. muſci. aũ. ptẽ. ſ. fu. dauci terantur: ⁊ bene dissoluantur in aqua storacis ambre. aũ. partem. ſ. fuerint dissolute.

De ꝑseruatiõe corporũ a peste

¶ Si quis aũt voluerit corpora a pestilentia ꝑseruare opz vt extrahanꝫ humiditates supflue atq; inclineꝫ eius regimen ad subtiliationẽ: ⁊ exiccationẽ: ⁊ minorent cibus: sed nõ exercitiũ fiat nec balneũ sitis tolereꝫ: ⁊ aer rectificetur supra. ⁊ declinet cibꝰ ad acetosa: ⁊ caro decoquat̃ in acetosis. ad idẽ valẽt cappares cõditi: cũ aceto: ⁊ simil̃r oliue. ¶ Itẽ sumere in die. z. j. ex pillulis de aloe myrra ⁊ croco iuuat. ¶ Amplius nota q; q̃n aer est corruptus in suba: ⁊ putrefactꝰ habitãdũ est in cauernis: ⁊ locis subterraneis: ⁊ q̃n in aere est magna caliditas habitandũ est in locis montanis ventosis vento septẽtrionali. ¶ Itẽ terra sigillata: ⁊ bolus dant magnũ iuuamen in aere pestilẽtiali. ¶ Item in aere pestilentiali ꝓp corruptionẽ ⁊ putrefactionẽ aeris euitandi sunt fructus humidi ⁊ olera: pisces: ⁊ lac: ⁊ carnes demptis carnibus volucrũ montanarũ: vituli: ⁊ edi: ⁊ perdicis: ⁊ res ventrẽ leniẽtes vl̃r hoc tpe cõueniũt vt tamarinꝺ. cassiafi. pruna/ ⁊ mãna/ viole. ⁊ silia. ¶ Q̃n aũt estas fuerit dispositus: vt dictũ est in ꝑnº huiꝰ capli: infantes ⁊ iuuenes: ⁊ hñtes corpa grossa ⁊ colorẽ rubeũ maxie sunt custodienda ab aere pestilentiali: ⁊ q̃n estas totalr dispositus fuerit: tũc abstinendũ erit a carne vino ⁊ cõfec. de melle ⁊ fructibꝰ spãlr recẽtibꝰ dul. ⁊ a balneo ⁊ lauacro aq̃ cal. Et vtendũ est aceto in oi comestiõe ⁊ agresta ⁊ succo limonũ ⁊ aliorꝝ acetosorum, ⁊ si necessitas sit comedere carnes sint superius notate ⁊ cõdiantur cuz acetosis. ⁊ si in corpore sit san. plenitudo festina flõmiã: si etas/ cõplo/ ꝓsuetudo/ ⁊ reliqua pticularia ꝓcurrãt. Mansiones quoq; frigide eligẽde sũt ⁊ foramina a pte septẽtrionis fienda: est enim polecũ hoc regimine auxiliante deo pestiferã dispõnẽ euadere. ¶ Q̃n aũt in fine estatis multꝰ fuerit calor ⁊ autũnus valde siccus ⁊ puluerulẽtꝰ et fridus: et pluuia tarde venerit: tũc eligẽde sunt frigide mansiões: et vtẽdũ infrigidãtibus rectificãtibꝰ aerẽ: et a labore et coitu abstinẽdũ est: et pauimẽtũ aq̃ frida irrorãdũ: et appẽdanꝫ pãni linei aspsi aq̃. et hoc tpe corpꝰ aqua calida erit lauãdũ: et aq̃ ifrigidata in potu sumẽda et vinũ cuiteꝫ nisi multuz lymphet̃ cũ aq̃ cucu. et alys fridis. Sũmope cauendũ erit a sessione in sole: et nullo mõ ieiunet̃: nec comestio post famẽ tardeꝫ: ⁊

nullo mō toleranda est sitis. Eligat locus frigidus ⁊ maxime in dormitione meridiana: ⁊ si pisces comedant assent: ⁊ talibus diebꝰ multū ꝙuenit bibere aquā ordei: spāliꝝ habentibꝰ corpa ca. ⁊ sic. ¶ Cum aūt in aere corruscationes aut aliqd silē eis appuerit. vt dictū est in p̄nō huiꝰ. tūc olera ⁊ fructus q̄ hoc tpe nascunt euitent: ⁊ aqua que est in superficie terre nō est bibēda. ⁊ hoc tpe fri. ⁊ acetosis est vtē dū ⁊ suffumigijs p̄pijs. ¶ Accidit quoq; multis annis in vere vt squinātia: opꝛ eos igit minuere ⁊ ventosare crura ⁊ pedes ⁊ ventrē soluere ⁊ gargariçare singulis diebus ⁊ noctibus cū aqua rosā. in qua sumach madefactū fuerit: ⁊ cū rob mororū ⁊ nucū: ⁊ cū his p̄seruabit hō a ꝙgnantia si deus voluerit. ⁊ cōtingit ēt cū apoplexia ⁊ palysis ⁊ egritudines bis silēs eueniāt. Est igī necesse cū talis fuerit ānus frequēter purgare corpus cū pillulis appꝛopꝛiatis garga. ⁊ sternutationibus ⁊ vnctionibus que in libꝛis particularibus inuenies ⁊ eoꝝ nutrimētū est subtiliandū ⁊ minuendū. Dec breuia sufficiūt de p̄seruatione a pestilētia.

¶ De regimine ꝺ assūptionē veneni. Cap. XXXIIII.

QUoniam boies sani ex veneni assūptione p̄nt nocumētū magnū incurrere. bonū est hic cautelā ⁊ studium adhibere sic ꝙ boies ab assūmptione talis veneni valeant melius p̄seruari. ¶ Nota ꝙ non est, silē de coloribus inuentis in mistis: ⁊ corūdē saporibꝰ respectu aialiū ⁊ hois. Nā sicut albedo cygni disgregat visuꝫ hois ⁊ nigredo corui ꝙgregat visuꝫ eius: sic ēt hīt eaſdem opōnes isti colores in oibus aialibus hūtibꝰ visuꝫ. sed sic nō est de saporibꝰ ⁊ odoribꝰ. Nā aligs sapor est delectabilis alicui spēi: ⁊ nō alteri ⁊ ecōuerso. vñ sapor collogntide nō est boi amicabilis: nec sapor elleborꝰ. ⁊ tñ sapor collogntide est amicabilis porco. ⁊ sapor elleborꝰ pdici. ¶ Dubitātes igit de intoxicatione anteq̄ accedāt ad mensaꝫ laūent os suū aq̄ frigida ⁊ postꝰ cibꝰ diu masticet in ore sine deglutione ⁊ sine dubio si sit q̄ttas veneni potēs interficere percipiet sapor alienus horribilis ⁊ malus. vñ dubitantes de veneni assūmptione plus vtant cibis simplicibus q̄ cōpositis ⁊ aqua q̄ vino: ⁊ brodio simplici q̄ condito. ⁊ adhuc vino albo q̄ rubeo: ⁊ sit vas vitreū. nā in talibus venenū cito apparet. ¶ Nota ꝙ q̄dā sunt que venenū p̄ns nō sustinent ꝙn statim mutet color sicut cōiter de cornu serpentino vel lingua serpentina q̄ in p̄ntia veneni humefit spāliꝝ si sal supponat eidē: ⁊ sal etiā lingue serpentine suppositū humefit in p̄ntia veneni. ⁊ idē dī ō corallo: igit talia sunt p̄miscenda q̄n dubitat. ¶ Amplius. tyriaca aut mitridatū sumpta ante cibū ⁊ postꝰ valet ad idē. ⁊ silꝝ nuces/auellane/ficus/ruta/saluia/tormentilla/ bacce lauri herba tincta quā Dioscorides vocat polomenon. dicunt q dā ꝙ si san. lepoꝛinꝰ sumat añ venenū expellit ipsuꝫ. Amplius puluis testiculoꝝ vsi exiccatoꝝ valet añ ⁊ postꝰ ēt cibū. ¶ Itē dubitātes de veneno euitare debēt cibi spēm in qua inueniunt indiuidua hūtia venenū. ⁊ hō sunt spēs fungoꝝ ⁊ truffarū lampꝛedaꝝ: ⁊ silīuꝫ. Amplius euitāduꝫ ⁊ cauendū est ne aialia venenosa cadāt in cacabis ⁊ vinis: q̄n q̄dā sunt que multū diligunt odorē vinī: ⁊ ad illud occurrentia ibi moriunt: ⁊ in eo vomūt: ideo teneant clausa. cauendū est igit ab herbis collectis circa habitationē aialium venenosoꝝ: ⁊ ēt ab aquis stationarys vbi talia habitant. ¶ Unde sigs in stōcho suo perceperit nocumētum: puta incensionē mordicationē ⁊ inflāmationē angustiam: ⁊ sitim ⁊ sudoris exuberantiā: aut somni pfunditatez ⁊ stupoꝛe ⁊ frigus aut casuꝫ vtutis cū sudoꝛe ⁊ syncopi. his q̄bꝰ apparētibus vel hoꝝ ꝙbusdā ⁊ subito sine alia manifesta cā statim est succurrendū: ⁊ cū vomitu ꝓuocato cum oleo sisamino aut amygō. dul. aut butyro: ⁊ lacte ⁊ cibo multo ad vomendū: ⁊ dato ꝙ nō sequat vomitus: tū bonū est ꝙ per ista virtus veneni destruat aut minuatur. Et si forsan venenū iam de stōcho descenderit fiant clysteria. Amplius sumat bolus ar. cū vino ⁊ fricet totū corpus ⁊ somnus inhibeat: ⁊ fiant oīa diuertentia venenū ad cor. vñ saluo meliori iudicio puto ꝙ transacta scōa aut tertia die nō est malū facere flōmiaꝫ: sed vtile. Et si per signa pcipiat venenū esse frigidū: qō scit ex somni superfluitate ⁊ stupoꝛe ⁊ frigoꝛe. bonū est dare calida veneno resistētia: vt sunt allia/ruta/diptam: ⁊ silia superius numerata. ⁊ si sit caliduꝫ venenū sumat coriandrū camphoꝛa sumach: ⁊ similia. Et si sit ex bis que interficiunt a tota specie vt napellus: sumat tyriaca mitridatuꝫ ⁊ semen vrtice/agaricus/colloquintida. se. iuniperi: serapinū castoreū: qr dicunt per secessuꝫ ⁊ vomitū ⁊ valent a virtute specifica. Sed qr cura venenoruꝫ ⁊ venenatoruꝫ in speciali magis pertinet ad regimen curatiuum. ¶ Ideo nō me vlterius extendo.

¶ De regimie ꝙualescentiū ab egritudib⁹. Cap. XXXV.

QUoniam ꝙualescētes ab egritudinibꝰ ꝓtinent sub latitudine sanitatis determinandū est hic de coꝛ regimine in generali. ¶ Nota igit ꝙ qdā sunt imperfecte ꝙualescentes ⁊ male: ⁊ sunt iperfecte mūdificati ⁊ alij pfecte: qr sunt pfecte purgati. ¶ Signa aūt p̄noꝛ sunt defectus appetitus sitis inordinata. doloꝛ capitis. graūedo totius corporis: ⁊ coꝛ corpora nō redeūt ad virtutē ⁊ foꝛtitudinē ⁊ insomnietas ⁊ laboꝛ in somno. ⁊ silꝝ intelligat de vrina. in talibꝰ enim est dubiū de recidiuatione. naꝫ que relinquunt in morbis subuersionez facere ꝓsueuerūt. taliuꝫ eniꝫ regimen multū appꝛopinquat ad regimē egroꝝ. indigent eniꝫ mundificantibus ⁊ alterantibus residuū māe. ¶ Sed vere ⁊ pfecte ꝙualescētes in ꝙbꝰ nihil remānsit de mā: qō scit ex bonitate appetitiue: ⁊ ex eo ꝙ corpus redit ad virtutē ⁊ carnē. ⁊ ꝙ egritudines nō sunt humoꝛales: ⁊ nihil ex pꝛiori morbo adsit nisi solū debilitas membꝛoꝝ. tales inq̄ cōualescētes nō indigent aliq̄ spe eūonis. solū aūt indigent virtutē cōfoꝛtantibus et faciētibus coꝛpus redire ad virtutē et solitas ꝛoperationes. ¶ Cōmune aūt est omnibus cōualescentibus tam mundificatis q̄ nō mundificatis ꝙ postꝰ crisim imediate ꝺꝛ eoꝝ regimen eē fm ꝙ fuit in egritudine duobus diebus cōtinue et paruꝫ valde debet appꝛopinquare ad sanoꝛ regimen. et quanto plus aliquis distabit a die cretica tanto plus eius regimē ꝺꝛ esse simile regimini sanoꝛ. Cōualescentes enim subito peruenire ad sanoꝛ regimen est periculū. et qr vt dictū est virtutes ꝙualescētiū sunt debiles: nihil graue est eis dādū nec ex cibis nec potibꝰ nec motibus nec ponderibꝰ. et silꝝ intelligit de alys. ¶ Debēt aūt ꝙualescētes paulatim deduci ad exercitiū facile et equale quātū percepimus coꝝ membꝛa sustinere posse sine lesione et fatigatione. tale enim exercitiū est ꝙualescētibus optimū q̄ꝑplm. ¶ Et qr in cōualescentibus sanguis est paucus. administranda sunt sanguinez augumentantia. cibi igitur coꝛ debent esse optimi chymi: et facilis digōnis. et debent esse cibi fluidi et potabiles. tales. n. citius nutriunt et digerunt. et debent eoꝝ cibi declinare ad caliditatē subtilē cuꝫ humiditate: et sint tante quātitatis ꝙ digeri possint: et ꝙ nō sentiāt grauedinē et rugitū: nec inflationē: nec debēt cōualescētes tolerare sitim nec famē. et sepe debent comedere et paruꝫ in vice. boꝛa aūt cibandi cōualescētes est boꝛa diei magis temperata. nec debēt comedere ad satietatē: nec tolerare sitiꝫ nec famē. ¶ Potus coꝛ sit vinū subtile clarū bom in odore nō fumosum saporis delectabilis trahentis ad dulcedinem: et nō ꝺꝛ esse foꝛte: et nullo mō bibant aquā frigiduꝫ multam nec abluantur in ea. hoc. n. posset esse cā recidiue

Signa cōualescētiū imperfecte.

Signa cōualescētiū pfecte.

De rectificatione aeris.

De p̄seruatiōe corporū a peste

Si fuit crisis occulta.

eoꝝ repentina. ¶ Amplius opꝫ q̄ gescant gaudeant ⁊ letentur: ⁊ ab euacuatiuis abstineāt ⁊ ꝑprie a coitu. ¶ Conualescentes quoꝝ crisis fuit occulta penitus est recidiua: ⁊ iō interdicenda est eis satietas comestiōis oino: ⁊ plus q̄ꝫ alys cōualescētib⁹. Et si videris eos indigere eūatione qō scieᷤ per signa superius dicta. tunc ꝑus vtus est cōfortāda cū bono cibo per aliquos dies. deinde euacuenᷤ cū medicina appꝛopꝛiata aut flōmia qō coꝝ videris expedire. flebothomia tñ est vitanda in ꝙualescentib⁹ quāto plus possumus: qz cōiter in eis est paucus sanguis. Interdū tñ est fienda ꝓp aliquas cās spāles. ſ. ꝓp malitiā sanguinis: ⁊ ꝓp illud qō remansit in eo de reliquys hūoꝝ: q̄re necessariuz erit q̄ extrabaᷤ san. paulatim malus ⁊ augeaᷤ bonus: somnus diurnus nō multū cōpetit cōualescētib⁹: qz mollificat eos. ⁊ si ꝓpetat hoc est: qz eos gelcere facit. ¶ Et de regimine cōualescētiuz est vt ꝓmuteᷤ ad aerē ℨriū aeri in q̄ euenit infirmitas. ¶ Amplius scias q̄ ꝙualescētes vti debent his que securitatē faciunt a reliquys egritudinis que p̄cessit. vbi gr̄a. Cōualescētes a pleuresi bonū est q̄ aspritas pectoꝛis cureᷤ. ¶ Amplius bonū est q̄ cōualescētes nō sudēt in balneo ꝓp raritatē carnis seu debilitatē. ⁊ si in cōualescēte multiplicetᷤ sudoꝛ signū est supfluitatis. ¶ Interdū ꝓtigit q̄ ꝙualescētes auidi sūt i cibo suscipiēdo: ⁊ tñ coꝛpus nō redit ad vtutē: ⁊ venter solutus est: ⁊ in hoc casu est dimittēdus cibus ⁊ aque potus ⁊ cōfortandus est stomachus cū miua cydonioꝝ aromatiçata ⁊ cum cerotis ⁊ emplis ⁊ vnguētis calidis vel stipticis fridis: qō coꝝ magis videris expedire. ¶ Et qz nō sunt diuturni morbi q̄ nō inferāt passionē alicui mēbꝛo p̄ncipali multū ꝙsiderāduz est in cōualescentib⁹ si aliq̄ mēbꝛoꝝ p̄ncipaliū icurrat passionē seu lesionē cui resistēdū ⁊ succurrēdū erit totis viribꝫ. ⁊ sil'r intellige de vtutib⁹. Nā ad illā vtutē magis est intendendum quā viderimus magis debilitatam. Et hec breuiter sufficiunt.

¶ De regimine cōsuetudinis. Cap. XXXV I.

Consuetudo est resvalde foꝛt ⁊ trāsgressus a cōsuetudie nocet nocumēto magno. Cōsuetudo eniz obtinet vim nature. sicut igit̄ nām custodiri opꝫ: sic ⁊ cōsuetudinē: ⁊ spāl'r si cōsuetudo sit laudabilis vel indifferens in bonitate ⁊ malitia respectu ei⁹ ad qō oꝫ fieri ꝓmutatio. vñ si quis fuerit cōsuetus multū laboꝛare: ⁊ velit hanc cōsuetudinē dimittere: ⁊ in ocio viuere vl' multo min⁹ laboꝛare: vl' aliā spēz laboꝛis assumē: ⁊ ali⁹ tps ⁊ aliuz modū ꝑculdubio multū grauabit̄ ex ℬ. ⁊ sil'r itelligaᷤ i cibis ⁊ potib⁹ sōno ⁊ vigilys ⁊ aīe accītib⁹. in oib⁹. n. multū ꝙsiderāda est ꝙsuetudo si sit laudabilis vl' paꝝ laudabilis vl' indifferēs respectu hui⁹ ad qō oꝫ fieri ꝓmutatio. ¶ Si ℞o cōsuetudo sit illaudabilis ex qua debeᷤ ꝓuenire ad pessimas egritudies sicut solita ꝙsuetudo comedere malos cibos: ⁊ syluestres in fine ꝓducūt ex necessitate ad pessimas egritudines. ⁊ sil'r coitus imoderatus ⁊ sil'es. Tales eniz ꝙsuetudines coꝛrigere ⁊ permutare opꝫ vel total'r vel saltē ifra terminos eaꝝ latitudinis. ⁊ hoc fieri oꝫ paulatim: ⁊ ꝑm quēdā ordinē. nam ois subita mutatio nocet ⁊ spāl'r ad nō cōsueta. ¶ Amplius quisq̄ sibi cauere oꝫ ne vnius rei q̄ꝫtūcūq̄ꝫ sit bona illa res ꝙsuetudinē faciat quā ipsuz obseruare sit necessariū: ex cuius obseruatione patiatur cōstrictionē. verbi gr̄a. Si q̄s vno cibo ꝙsueto semper vtaᷤ vel aliquo potu vel total'r ab eis abstineat aut oꝛmire aut moueri aut coire total'r assueſcat. ⁊ ad hoc grauiter maximū nocumentū incurret si interdum ab eo opoꝛteat abstinere. Sic igit̄ qōlz coꝛpus disponere oꝫ vt calozis ⁊ frigozis patiēs esse possit. ⁊ ad motiones ⁊ nutrientia sibi neccia aptus reddaᷤ. ⁊ yt somni ⁊ vigilia ꝝ boꝛas mās̄liones domos ⁊ lectos ⁊ indumenta sine lesione ꝓmutare possit. qō q̄dē fieri poterit si cōsuetudo nō obseruetᷤ ad vnguē. ſz interdū ad incōsueta transmutet: opꝫ enim ad nō cōsueta transmutare. hec breuia de cōsuetudine sufficiunt.

¶ De flebothomia quantum spectat ad regimen sanitatis. Cap. XXXVII.

Quoniam flebothomia vētosatio pharmacia sanguisuga ⁊ cauteriū vel sectiones. interdū sunt intrantes in sanitatis regimine: vt hoc opus nihil cōtineat diminutū. determinanduz est de his ꝑm q̄ spectat ad regimen sanitatis. ¶ Quo ad flōmiā igit̄ sit ꝓma cōsideratio q̄ coꝛp⁹ simpl'r sanū seu eucratū: ⁊ a tpe nullo mō idiget flōmia. nā eniz nō facit aliquā eūationē sanguinis in talibus: sed coꝛpib⁹ gbusdā lapsis vel a gnōne vel a tpe vel vtroq̄ mō flōmia est valde vtilis q̄ꝫplim: ⁊ notāter dico gbusdā. Sunt eniz quedā coꝛpoza lapsa gb⁹ flō⁹ nō solum nō cōpetit: imo est eis valde nociua quapꝛopter videmus q̄ in gbusdā coꝛpoꝛib⁹ lapsis nā sine artis adiutorio facit sanguis eūationē: vel per nares aut hemoꝛꝛhoiō. aut ꝑ os. aut ꝑ secessuz: aut per vrinā remanētib⁹ eisdē sub latitudine sanitatis: ⁊ qz ars imitaᷤ nām inq̄tū pōt: nihil mirū si amoueat ars modū eūandi sanguinē in nāe adiutorio. modus aūt ꝓuenientioꝛ est per flōmiā aut vētosas aut sanguisugas. Nō eniz est medicina laxatiua que sanguinē euacuet: aut saltē nō est in vsu. igit̄ est inartificiale sanguinē euacuare cum pharmaco. Modus ℞o eūandi ꝑ flōmiā est multū necessari⁹ ⁊ rōnabilis. Nā ꝑ flōmiā euacuaᷤ sang. a toto coꝛpoꝛe: ⁊ sil'r ois humoꝛ ⁊ spāl'r a partib⁹ interioꝛib⁹ ⁊ sistere possum⁹ cū volumus. vñ in flō⁹ nō est tñ periculū sic̄ in pharmacia. Sic igit̄ ꝑz q̄ coꝛpa lapsa a gnōne vel a tpe vel vtroq̄ mō indigent flebothomia.

De flō⁹. 2ª cōsideratio.

¶ Scōa cōsideratio est ad sciēdū que sunt illa coꝛpa lapsa que maxime indigent flō⁹ ex ꝑte lapsus nālis: ⁊ ex parte lapsus accidentalis. Dico igit̄ q̄ coꝛpoza cōplexionis sanguinee maxime flebothomia indigent quantū est ex parte cōplonis: ⁊ cōplexio melancholica minime. Flegmatica ℞o ⁊ cholerica mediocriter: sed cholerica plus q̄ꝫ flegmatica. Et ex parte compositionis habentes venas latas ⁊ habitudinez carnosam ⁊ colozem inter ru. ⁊ nigrum ⁊ pilos multos et musculos bonos et foꝛtes ceteris paribus plus alys indigent flebothomia. nō igit̄ est solum cōsiderāda complexio: sed etiam cōpositio. Amplius consideranda est virtus etas cōsuetudo obtinens vim nature. Nam ceteris paribus coꝛpoza lapsa a naturali cōplexione que sūt virtutis foꝛtioꝛis ⁊ perfectioꝛis etatis: ⁊ que magis cōsueuerunt: magis debent flōmari. virtus aūt debilis nō sustinet flōmiaz nec etas infantilis nec senilis. Consuetudo ēt multum est consideranda nō solum in hoc: sed ēt in alys. Et sicut dictū est de nālibus lapsibus sic suo mō dicenduz est de accidētalibus. vñ sanguineus per accidēs est maxime flōmandus: ⁊ melancholicus accidentaliter minime: flegmaticus: ⁊ cholericus mediocriter. Similiter ille q̄ est accidentaliter musculosus ⁊ carnosus maxime ⁊ extenuatus minime. ⁊ sil'r vtentes regimine multiplicante sanguinem sicut viuentes in ocio ⁊ gaudio ⁊ habitantes in regione vbi pauca fit resolutio. ⁊ multas carnes comedentes ⁊ assaturas ⁊ dulcia ⁊ bibentes bona vina: ⁊ balneo vtentes ⁊ carentes coitu nec multum exercitantes: tales eniz plus sunt alys flebothomandi: ⁊ per oppositum ieiunātes ⁊ comedentes cibaria melancholica: ⁊ tamen sunt minime flebothomandi. ⁊ ex hoc concluditur q̄ in partibus francie sunt plus flebothomādi q̄ꝫ in italia. quia minoꝛ multo fit resolutio a coꝛpoꝛibus in francia: qz est regio minus calida ⁊ viuunt magis deliciose ⁊ inordinate q̄ꝫ in italia.

2ª cōsideratio. Que coꝛpoza ꝙueniēt⁹ sint flōmāda.

3ª ꝓsideratio. Que ꝓhibeant flōmiam.

¶ Alia cōsideratio est ꝙ qui dz flōmari nō dz esse ebriꝰ nec crapulatus nec nauseatiue satiatus: nec in stōcho plenus cibo: ⁊ in eius stōcho nō sit cholera. vñ si qs dz stomachū informatū ex cholera tunc ante flōmiā vomat cholera. deinde comedat aliquid modicum acetosum stiptꝫ cum stomachi confortatiuum ⁊ postea flebothometur. Amplius habētes humores crudos viscosos: ⁊ indigestos cū sanguine pmistos nō debēt flōmari añ q̄ sang. fiat subtiliatio. ⁊ de hoc supius dictū est in regimine decidentiuꝫ.

¶ Itē post balneū ⁊ coitum aut forte exercitiū nullo° est flōmadus. ¶ Amplius post longā egritudinē cauendus est a flōª donec corpus fuerit fortificatū nisi specialis necessitas ad hoc cogat. ⁊ de hoc superius dictū est in regimine cōualescētiū. ¶ Itē qui cōuersantur in artibꝰ multū laboriosis ⁊ resolutiuis corpoꝝ minus alijs debent flōmari ceteris paribꝰ. vñ seruientes in balneis ⁊ stuphis minus sunt flōmandi nisi vrgeat magna necessitas. ¶ Amplius tpe calidissimo ⁊ frigidissimo nullo mō fienda est flōª nisi vrgeat cā valde magna. Uer ām est tps valde aptū flōmie pp eius tēperiem: ⁊ qz assimilaī morbo de repletione. ⁊ in ꝓncipio estatis seu in fine veris q̄ dubitamus de sanguinis acuitate: qz in ꝓncipio dubitamꝰ de san. corruptione ⁊ putrefactione. Autūnus aūt satis est tps aptū ad flebothomiā rōne sue tēperiei. ⁊ precipue q̄ dubitamus de sanguinis incineratione.

De aeris dispōne.

¶ Amplius multū ꝓsiderāda est aeris dispō. vñ aere exñte pestilentiali vel nebuloso aut turbido ⁊ flante vento australi quacūqꝫ mala qualitate infecta nō est aperienda vena: ne aer infectus subintrans venam sanguinem reddat pestilentialē ⁊ infectuꝫ. ⁊ sit error peior priore. eligaī igiī aer clarus ⁊ purus ⁊ luminosus ⁊ magis depurans aerē ventus: cuiusmodi est boreas: ⁊ nō sit ventus fortis. In hyeme tū eligendus est australis ventus ad aeris tēperiē: in estate eligaī hora tertia: ⁊ in hyeme meridies: ⁊ nō fiat de nocte nisi cā necessitatis. nō aūt approbo illos qui dicūt ꝙ horis cholere dz fieri flōª sanguinis cholerici. Et si sit flegmaticus horis a nona hora diei vsq; ad tertiā diei: ⁊ si melicus dz fieri a tertia noctis vsq; ad nonā diei: qz flōmiā dz fieri in lumie diei nisi cā necessitatis magne aliter indicet.

De etate lune ⁊ alijs ꝓsiderandis circa ipsam.

¶ Amplius ꝓsiderāda est etas lune ⁊ locus eius ꝓiunctio ⁊ aspectus. Nā in ꝑma quadra lune flōmande sunt iuuencule in qua ēt manifeste videmꝰ eas pati fluxū mēstruoꝝ: sed in vltima quadra flōmande sūt seniores: ⁊ in tpe medio mediocres etate. iusta illud. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna regrit. Amplius qdā dicunt ꝙ in ꝑma q̄dra lune flōmandi sunt cōplonis sanguinei. ⁊ in scōa cholerici: ⁊ in tertia flegmatici ⁊ in q̄rta melācholici. iusta symbolū. Cū lune quartis. Et silr possumꝰ dicere ꝙ si velimus euacuare sanguinē purum fiat in ꝑma quadra. si cholicū in scōa. si flegmaticū in tertia. ⁊ si melācholicū in q̄rta. Cōsiderandus est ēt locus lune. Nā si luna sit in signo hūte aspectū ad aliq̄ mēbrū nō fiat flebothomia de illo mēbro. vbi gra. si luna sit in gemini nō fiat flōmia de brachio. Amplius. luna existente in signo fixo nō est fienda flōª nisi necessitas iminerit. puta luna existēte in tauro. leone. scorp̄. ⁊ aquario. eligant igiī signa mobilia vel mediocria si sint ca. ⁊ bu. melius valet. vñ oibus cōsideratis luna existente in ꝑma facie libre dz esse bona flebothomia ceteris paribus. tum qz est signū mobile. tuꝫ qz est signuꝫ cal. ⁊ bu. ⁊ notanter dico in ꝑma facie: qz in scōa ingrediī viam cōbustā que durat vsq; ad finē scōe faciei scorpionis vel circa. aries ēt signū ca. ⁊ mobile: iō ꝓueniēs ⁊ gemini ꝓueniēs nisi de brachio. sagittarioª ēt ⁊c. Itē luna existēte retrograda nō dz fieri flōª: ⁊ silr luna ꝓiuncta maluolo ⁊ infortunato planete. puta saturno vel marti siue cōiuncta sit corporalr siue per aspectū. de diebus aūt egyptiacis scriptis in antiquo kalendario dico ꝙ nō est cā naturalis: quare fuerūt maledicti: ſꝫ supnālis nec fuerūt maledicti apud oēs gētes: ſꝫ apud illos de regno pharaonis. Et si tpe illo fuisset aliqua mala cōstellatio: tū ꝓ tpis ꝓcessuꝫ illa cōstellatio iam mutata est. ꝓpter enīꝫ opionē vulgi q̄ credit nihil fiendū in talibus dieb⁹ ad honorē ferie dei auralis: aliq̄ā flōmia abstinui q̄ nō erat necessāria. ⁊ hoc ꝓpterea ne infamiā vulgi incurrerem: tū in me: ⁊ in meis de talibꝰ nihil obseruaui nec obseruabo.

De fusamentis ⁊ nocumentis flōmie.

¶ Amplioª cadit cōsideratio circa iuuamēta ⁊ nocumenta flōmie. Si enīꝫ flōª fiat q̄ opꝫ: ⁊ vbi opꝫ sic eius fiunt iuuamēta plurima: ⁊ in sanitate cōseruātia. Ex negligētia aūt eiꝰ cū ipsa qs idiguerit accidēt apata intus ⁊ exꝫ pua ⁊ magna: scabies ⁊ ipetigo / serpigo / synochus / variole / apoplexia / ⁊ paralysis / ⁊ morbilli / ⁊ sputū san. sgnātia / pestilētia / ⁊ mors subita / ⁊ lepra. ⁊ vlr ex negligētia flōmie oēs egritudines sanguinee vel de sanguinis corruptione vel ipsius multitudine vel intensione cōtingere pñt in corpibꝰ ēt patis ad tales egritudines nō negligaī flōª. Flebothomie ēt sūt plurima nocumenta q̄ indebite exerceī. ex frequēti enīꝫ sang. minutione accidit malignitas opilationis hydropisis. ⁊ festina senectus ⁊ destructio appetitus stōchi cordis ⁊ epatis debilitas tremor ⁊ paly∫. ⁊ postremo oiuꝫ virtutū: tam naturaliū q̄ aialiū debilitas ⁊ ibecillitas. per flebothomie frequentiaꝫ in qbus: ⁊ q̄ ⁊ quotus nō opꝫ solet septꝰ euenire.

De causis pp quas fit flōmia.

¶ Amplius opꝫ scire pp quas cās gñalr fiat flōª. Sciendū est q̄ ꝙ flōª fit qnqꝫ ō causis in gñali. nā fit ad euacuādū oiuꝫ hu. aut san. multitudinē. interdū fit ad ptē būorꝫ minuendā vt nā sit potentior supra residuum. interdū fit ad infrigidandū. interdū ad attrahendū sanguineꝫ ad aliquē locū. ⁊ interdū ad diuertēdū sanguinē ab aliquo loco.

¶ Quo ad ꝑmū igiī dz ideo a sapientibus ꝙ flōª est euacuatio vlis cūans hūorꝫ multitudinē. q̄ igiī nobis apparuerint signa repletionis venaꝝ magnaꝝ: quā ipole est laxatiuo purgari: tunc fiat magna flōmia si reliq̄ pticularia cōueniant superi⁹ noiata. ⁊ fiat illa flōª de venis magnis: ⁊ respiciētibꝰ totū corpus aut ptē corpis in qua magis signa repletionis apparēt. Et ad hāc intentionē fit flōª in patis cadere in synochā aut synochū: ⁊ si les egritudies repletionis. ⁊ q̄uis in oi flōª fiat eūatio: tū in lꝫ casu fit maior cūatio de maioribꝰ venis: qz q̄ si intētio est eūare radicitus totā supfluitatē māe.

¶ Amplius quo ad zm fit flōª ad diminuendū ptē būorꝫ peccātis: ⁊ nā sit potētior sup residuo: ⁊ ista intentione pōt fieri flōmia ꝓpter bu. flegmatici aut cholerici dñiuꝫ: aut melici. ⁊ talis flōmia dz esse multo minor: ⁊ de venis hūtibꝰ repletionē.

¶ Amplius quo ad tertiū. ſ. quo ad infrigidationē san. dz fieri parua flōmia. ⁊ isto mō pōt fieri flōª nō exñte peccato quātitatis sed qualitatis.

¶ Amplius quo ad quartū fit flōª ad attrahendū sanguinē ad locū. puta ad mīcē: ⁊ sic fit de saphenis pedum.

¶ Amplius quo ad quintū fit ad diuertēdū. ⁊ hoc modo in patiente fluxum sang. narium fit flōmia de saphenis: ⁊ venis inferioribus: ⁊ de basilica ⁊ sciatica ꝓpter diuersionē sang. Et circa istud nota ꝙ quāto locus a quo fit diuersio est longinquior ⁊ directior loco ꝓpter quem fit diuersio: tanto est diuersio melior ⁊ perfectior ⁊ artificialior: tū est bonū ⁊ artificiale ꝙ in casu ꝓposito ꝓius fiat flōmia de venis supioribus: ⁊ finalr terminet in venis inferioribus.

De venis que flebothomant.

¶ Amplius circa flōmiā ꝓsiderāde sunt q̄ in nostro corpore flōmari ꝓsueuerūt vene: ⁊ nō oēs que possent flebothomari. ¶ Sciendū igiī ꝙ haꝝ venaꝝ q̄dā sunt pticulares: ⁊ alie vles siue cōes. dñr cōes eo ꝙ a toto corpore euacuāt: ⁊ a locis ꝓncipalibꝰ totius corporis imediatius ⁊ a venis maioribus. ⁊ pp oppositū dñr pticulares: qz imediate euacuant a venis minoribus ⁊ aspiciunt membra

De venis brachior ꝛ manuū.

particularia imediate.et non euacuant a toto corpore cuz flōmanť sicut maiores. ¶ Uene autez maiores ꝛ cōiores sunt tres que reperiunť in curuaturis brachioꝝ:quarū superior vocať cephalica.ꝛ inferior vena epatis in brachio dextro:ꝛ splenis in sinistro.ꝛ media inter illas vocať mediana que reperiť in medio.ꝛ alr vocať vena cōis ꝛ aliter vena cordis. Iste tres vene sunt alys cōiores.tum qz grossiores ꝛ maiores.tum qz mēbris p̄ncipalibus interioribus ꝓpinquiores ꝛ directiores:tuz qz cū venis toti⁹ corpis sūt magis colligate ꝛ manifestius:ꝛ iō cū fit flō⁹ ꝓpter eūationē a toto corpe rōnabile est q̄ fiat ex altera illaꝝ. Uerum tñ est q̄ cephalica magis respicit ptes supiores:ꝛ basilica inferiores:ꝛ mediana medias ptes ꝛ indifferēter superiores ꝛ infe.vñ quelz istaꝝ venaꝝ est cōposita ꝑm ramos q̄ flōmari p̄ñt in defectu istaꝝ.s.q̄ non apparerent.vñ vna regula gñalis in flōmia est obseruāda.s.q̄ ceteris paribꝫ vena grossior ꝛ apparētior est flōmāda.Et nota q̄ circa cephalicā minus inest periculū:qz sub ea nō est neruus nec arteria notabilis ex quoꝝ tactu p flōmiam possit iminere periculū.Sed sub basilica est arteria magna de cui⁹ apertura dubitandū est:ideo hui⁹ vene apertura nō dz esse ꝓfunda.ꝛ sub vena cordis est neruus de cui⁹ punctura multū dubitandū est:qz nerui punctura nata est adducere spasmū:ꝛ quāto he due vltime vene sunt ꝓfundiores ꝛ minores:tanto est maius periculū in flōmando. ¶ Jtē iste tres vene reperiunť in brachio dextro ꝛ sinistro ꝛ earū rami.ꝛ interdū apiende sunt in pte dextra q̄ñq̄z in sinistra.ꝛ circa hoc cadūt cōsiderationes plurime. Prima cōsideratio est q̄ in pte frigidiori temporis.s.in hyeme vel iusta dz fieri flōmia de pte sinistra:ꝛ in pte opposita dextre ptis.ꝛ vlr si ex regimine vel cōplone nāli aut etate nos percipiam⁹ sang.esse grossuz ꝛ melācholicum est flōmādū ex sinistra parte. Et ꝑ oppositū si percipiamus sanguinē esse subtilez ꝛ calidū ꝛ cholicū ex pte dextra est flōmādū. ¶ Ampli⁹ si velimus diuertere a dextra fiat flō⁹ in sinistra.vbi gra. Si dubitamus de aꝑate in pte dextra fiat in sinistra flō⁹ ꝛ eō.Si aūt mā iaz sit fluxa vel ꝑ viā cōgestionis in loco cōgregata aut gñata fiat flō⁹ ex illa pte in qua magis apparebunt signa repletionis.Et nota iusta diuersionem q̄ nunq̄z est fienda diuersio nisi ꝑ vnā diametrū.puta a dextra in sinistrā vel a deorsuz sursum aut eō.ꝑm eniz duas diametros nō est fiēda flō⁹ nisi vbi esset maxia plenitudo. ¶ Amplius notandū q̄ maior est adhibēda cōsideratio in mediana q̄z in alys:ex eo q̄ hui⁹ vene flōmia plus debilitat cor.vñ in hūtib⁹ cor debile ꝛ in paratis ad cordis tremorē ꝛ syncopim nō flōmenť de mediana.sed si necessitas occurrat accipiať vena cephalica vel basilica. Et silr si percipim⁹ epatis aut splenis aut stōchi frigiditatē multū dubitandū est flōmare basilicā:ꝛ si necessitas occurrat accipiať mediana.ꝛ sic suo mō itelligiť de cephalica. Ego aūt sup istaꝝ venaꝝ apertione habeo talē ꝓsiderationem ꝛ rōnē.q̄ vena haꝝ triū grossior:ꝛ apparētior ꝛ plenior securius est aperiēda.Rō:qz ex hoc cognoscit ꝓbabilr mē bru super quo vena hz aspectū fore calidius ꝛ fortiꝫ ꝛ sanguine pleniꝫ. ¶ Est aūt notādū q̄ flō⁹ fit de vena capitis ꝛ oculoꝝ:ꝛ si nō exeat sanguis in p̄ma percussione secure pōt iterari pcussio:qz nō est dubitandum de tactu arterie aut neruī:vt supra dictū est.sed sic nō est de alys duabus venis. Flebothomia vene cōis que alꝫ vena cordis noiatur.valz ad infirmitates ca.totius corpis ꝛ spālr partium cordis ꝛ pulmonis.Uena aūt basilica valz ad infirmitates epatis stōchi ꝛ splenis.In defectu aūt cephalice brachy capiať vena que est in radice pollicis q̄ ad idē valet. Silr loco basilice brachy aperiať saluatella que est in manu inter auriculare ꝛ medicū.sed est aperiēda cū timore: qz sub ea est neruus.ꝛ ponať in aqua calida vt vena magis appeat ꝛ sang.subtilieť ꝛ liberius exeat.ꝛ etiā manus flōmata minus ledať a cōtinente.ꝛ hec sufficiūt de venis que sunt in brachys ꝛ manibus. ¶ De alys aūt venis que sunt in collo:ꝛ capite que nō cōsueuerunt apiri in regimine sanitatis leuiter ꝑtransibo. Jn collo aūt sunt due vene: quarū vna est in pte dextra:ꝛ alia in sinistra ꝛ in boibus cantantibus:ꝛ anhelitū retinētib⁹ mirabilr ingrossanť ꝑ tunc:ꝛ vocanť guidegi.haꝝ ℞o flōmia valet ad ꝓstrictionē anhelit⁹:ꝛ ad inceptionē lepre ꝛ impetiginē:serpiginē: ꝛ ad egritudinē que comedit carnes:que alio noie dī noli metangere:aut cancer corrosiuus:ꝛ dz strigni collū cū mātili vt vena appeat melius.ꝛ dz parū scindi vena ꝑm longū.ꝛ postea parū destringať ligamentū.s.mantile ne suffoceť flōmatus ꝛ dimittat euz vsqz mane:sanať eniz vuln⁹. ¶ Amplius due vene sunt post aures:quarū flōmia valz ad emigraneā ꝛ catharrū antiquū ꝛ tineam ꝛ capitis exitura.he aūt vene sunt in loco cōcauo post aures:ꝛ bñ apparent cū gula stringiť:ꝛ sunt in loco vbi apposito digito sentiť pulsus:aperienť igiť paꝝ in longitudine vt fluat sanguis. ¶ Amplius in timporib⁹ sunt due vene:quaꝝ flebothomia valz ad capitis dolorē antiquū ꝛ aꝑata palpebrarū ꝛ oculoruz:ꝛ ad oēs supfluitates currentes ad oculos ꝛ valet sanguisuga. ¶ Amplius est vena in medio frontis inter duo supercilia q̄ valz ad infirmitates antiquas faciei ꝛ turpia vlcera:ꝛ ad dolorē posteriorē capitis. ¶ Ampli⁹ est vena in buto nasi cui⁹ flōmia valz ad phreneſim:ꝛ febres acutas ꝛ dolorē capitis antiquū ꝛ antiquā rubedinez faciei. ¶ Ampli⁹ vene q̄ sūt in lachrymalib⁹ oculoꝝ valēt ad egritudies oculoꝝ ꝛ eoꝝ scabiē ꝛ rubedinem.ꝛ dz fieri flō⁹ de lachrymali vsus nasuz ēt ꝓp dub⁹ō fistula. ¶ Uene laby infe.valēt ad corrosionē ꝛ ruptura gingiuaꝝ ꝛ fissuras earū ꝛ vlcera mala q̄ fiunt in naso. ¶ Sub lingua due sunt vene quarū flō⁹ valz ad aꝑata gule:ꝛ oris ꝛ spālr squinantiā. ¶ Jn quolz pede sūt tres vene q̄ cōiter flebothomanť.s.sciatica ꝛ saphena:ꝛ quedā vena que est inter pollicem pedis ꝛ digituz ꝓximū. Flebothomia ℞o sciatice valz ad passionē sciaticā:ꝛ saphene ad passiones matricis ꝛ testiculoꝝ ꝛ antiquā scabiē ꝛ flegma salsuz coxarū ꝛ tybiaꝝ:ꝛ ad idē valz flōmia illius vene que est iusta pollicem digiti pedū.ꝛ est diligenter notandū q̄ flebothomia harum venarū magis debilitat q̄z magnarū.ꝛ rō pōt esse: qz magis diuertit calorem:ꝛ spūm a corde.ideo fit cōiter post prandiū talis flōmia:qz tunc virtus est fortior:ꝛ etiā qz tunc magis apparent:et humores magis mouentur ad extrema corporis et venas minores.et ieiuno stomacho dz fieri flōmia de maioribus venis:qz tunc magis dominať sanguis in eis:qz post cibū sanguis magis mouеť ad venas paruas et corporis extrema. ¶ Amplius sunt considerāda ea que facienda sunt ante flebothomiaz in actu flebothomie et post actuz flebothomie. ¶ Ante flebothomiaz ℞o bonū est aliquātulū exercitari moueri et euigilari vt sanguis sit mobilior:et ad euacuationē habilior. Amplius membrū flebothomandū est fricandū et calefaciendum cum aqua calida irrorandū et lauandus vt vena sit apertior et sanguis fluxibilior fiat ad locum flebothomie. Eligendus est aūt flebothomator inuenis et expertus boni vsus nō tremulus nō ebriosus nec crapulosus de cui⁹ bonitate:et fidelitate habetur certa fiducia.Et si forte flebothomandus esset pusillanimus.vel valde debilis:et ei⁹ stōchus debilis ad quē ēt ꝓsueuit cholera fluere:comedere ꝑus dz bucellā panis in vino stiptico infusaz:et odorifero aut succo granatoꝝ qō hoꝝ magis videbis expedire. Amplius gdā sunt q̄ ante flōmiam per aliquos dies sunt balneandi:et isti sunt quoruz sanguis est grossus et valde

De venis capitis ꝛ colli.

De venis pedum.

De cōsideratiōnibus ante flōmiam.

De secuda tione flō

De venis capitis ⁊ colli.

imobilis ⁊ vene occulte.nam ꝑ talē balneationē sanguis subtiliat̄ ⁊ vene ingrossant̄.Etiā per balneū supfluitates ꝓpinque cuti euacuant̄ ⁊ resoluunt̄.⁊ sic cū fiat flōmia ō venis magnis attrahent̄ ille imunditie ad venas magnas si balneum nō ꝑmittat̄.verbi gr̄a. Si imunditie essent in riuulis paruis si fieret eūatio a fonte magno imunditie riuuloꝝ ꝑnt redire ad fontē.naꝫ flōmia euacuat ab oibꝰ venis ꝑ quādā colligantiā q̄ est in magnis venis cuꝫ paruis. Si tñ corpus esset valde plectoricū nullo mō ꝑmittatur balneū.nā magnū periculū eēt q̄ balneū nō faceret ebullitionē in hūoribus:⁊ febrē ꝓtinuā vel ap̄a in aliquo ꝑncipali mēbro:⁊ siles morbos q̄ ꝓsueuerūt euenire ex hūoꝝ ebullitione.Amplius añ flōmiā emittēde sunt feces:⁊ vrina ne istaꝝ vapores supfluitatū attrahant̄ ad venas vt inficiant sanguinē.nā vene exinanite per flōmiā attrahunt a stōcho ⁊ intestinis mediātibus meseraicis:⁊ alys venis epatis.

De ꝓsiderandis in actu flō.

¶ Jtē in actu flōmie multa sunt cōsiderāda.nam nō est aperienda vena cū flebothomo obtuso:qr eēt error:⁊ nō cōsequeret̄ finis intētus ⁊ posset esse cā apostemationis loci.Flebothomator aūt nō dz flōmū manu premendo impellere ne extremitas flebothomi ad interius vene pueniat.bonū est igit̄ ꝑus experiri quō flōmus cutim manus ingrediat̄ anteq̄ cū eo fiat apertio vene.dz aūt vena aperiri quāto suauius est pole.vñ quanto vena est durior tāto apienda est cū minori suauitate:⁊ quāto mollior cum suauiori.Amplius aptio venaꝝ q̄ sunt in brachys dz fieri ꝑm longū:⁊ que sunt in angulis oculoꝝ ꝑm trāsuersuꝫ:⁊ q̄ sunt in medio frontis.Et dato q̄ oēs vene sint aperiende ꝑ transuersuꝫ aliquantulū:vene tñ brachioꝝ minus interalias. Jtē quāto ꝗtus est fortior:⁊ vena maior et plenior ⁊ san.eius grossior tanto aptio dz esse maior ⁊ eē.⁊ idē q̄to vena est sub cute grossiori ⁊ callosiori:⁊ in loco ꝑfundiori:⁊ sanguie pleniori ⁊ eē.Amplius si virtus sit fortis ⁊ plenitudo magna ⁊ cetera ꝑticularia cōcurrant:puta etas cōplexio ꝓsuetudo tp̄is ⁊ corporis habitudo ⁊ mēbroꝝ corporis:⁊ totius dispositio pōt multū extrahi de sanguie sil'. ⁊ si virtus sit debilis ⁊ cetera ꝑticularia nō cōcurrāt eē.qr tūc dz fieri flō[a] pua ⁊ sepe.

De venis pectum.

¶ Jtē magna necessitate cogēte flō[a] dz esse ceteris paribꝰ maior flōmia:⁊ hec necessitas nō semp est rōne plenitudis.sz interdū rōne doloris ⁊ interdū rōne malitiei morbi.vt pz in squinantia. Recollige igit̄ hic quot sunt ⁊ que sunt indicantia flōmiā fieri debere magnā ⁊ que puā.

De cōsiderādis ante flōmiam.

¶ Jtē notandū q̄ in patiētibus ap̄a dz extrahi tanta san.quātitas q̄ color mutet̄ in sanguie dato q̄ virtus sufficiat:⁊ nō deficiat:⁊ cetera ꝑticularia non dissonent.Sed q̄ñ est simplex plenitudo sine ap̄ate non opz expectare san.mutationē:qr pole est totū sanguinē eē bonū ⁊ vniformē.

¶ Jtem in actu flōmie cōsiderāda est pars de qua fieri dz flōmia.⁊ de hoc superius dictum est.

¶ Jtez in estate:⁊ vere dz fieri flōmia in ꝑte dextra:⁊ in autūno ⁊ hyeme de sinistra.

De secūdatione flō[e].

¶ Sed in egris corpore exñte plectorico ante māe fluxū fiat ꝑmo de parte opposita: deinde de eadē:sed quocūq̄ mō vadat negociū in mā venenosa dz fieri semper flōmia ex eadē ꝑte.

¶ Ampli[o] cadit ꝓsideratio circa secūdationē flōmie:qr fit eadē die anteq̄ vulnus sit clausuꝫ pfecte q̄ñ est magna necessitas extrahendi sanguinem ⁊ forte debilitas virtutis aut medici ignorantia fuit:aut q̄ñ cetera accidētia nō ꝓcurrerunt:aut nō fuit de sanguie extractū tñ sicut fuisset expediēs.⁊ tūc eadē die aperit̄ vena nō cū vngue:sz cū flōmia:qr alꝫ forsan exiret sanguis subtilis ⁊ bonus ⁊ malus remaneret.Et ista secūdatio valde hz locū in ap̄atibus q̄ñ videmus sanguinē in scōa scutella peioreꝫ sanguine ꝑme scutelle.⁊ sil' intelligat̄ de tertia respectu scōe cōsiderata circūstātia virtutis:qr virtute debili exñte nō est fiēda secūdatio.⁊ ideo in ꝑn° dicit:qs intendit secūdare flōmiā bonū est inungere flōmū oleo ne vulnus ita cito solideť.

Ꝓpter qd sanguis nō egredit̄ aperta vena.

¶ Ampli[o] circa flōmiā actualē cōsiderandū est q̄ interdū ꝓtingit sanguinē nō exire vena apta qō multis de causis pōt cōtingere. Prima cā ꝑpter sanguinis multitudinē:quare ꝓculcatur ⁊ ingurgitat̄ ⁊ forame ōpilat:⁊ non exit aut guttatim exit. Sed vulnere existente largo cito exit cum filo:cū vulnus percutiť in circuitu cū vngue:⁊ in tali casu bonū est tussire ⁊ screare ⁊ flōmatū sup̄ spatulas percutere. Scōa cā est grossities san.⁊ tūc nullo mō pōt bñ exire nisi prius subtilieť cū cibis ⁊ medicinis notis. Tertia cā est paucitas san. qō scit̄ qr macer ⁊ extenuat[o].⁊ tunc ꝑus talis indiget dieta resumptiua ⁊ nutriēte. Quarta cā est timor ⁊ pusillanimitas:aut qr nō ꝓsueuit.⁊ tūc competit mica panis in vino ⁊ aspersio cū aqua ros.⁊ vino odorifero ⁊ verba ꝓsolatoria. Quinta cā pōt esse puitas foraminis:⁊ tunc elargādū est: qr alꝫ,subtilis san.exiret ⁊ grossus maneret.

Cōsiderāda circa sanguinē exeuntem

¶ Amplius sanguine egrediente tangendus est q̄ si frigidus iueniatur statim est restringendus.⁊ silr si inueniat̄ calidus ⁊ subtilis valde,nā in vtroq̄ casu dubitandū est de syncopi.Si aūt sang.fuerit sube mediocris ⁊ calidus ⁊ vrina rubea ⁊ spissa ⁊ pulsus:tunc extrahēdus est in magna copia si particularia cōcurrant.Amplius ponatur vna gutta sang.sup vnguē tunc si fluat:⁊ nullo mō consistat tunc est multum aquosus et statim restringēdus.et si nullo mō fluat est nimis grossus:et parū est extrahēdū donec fuerit subtiliat[o]. si aūt mediocriter se habeat securius potest extrahi si alia ꝑticularia ꝓcurrant.Similr ꝓciat̄ vna gutta sanguis in aqua:et si ad fundū descendat signāt̄ grossities nimia.⁊ si totalr diffundiť et supernatet est nimis aquosus,et si medio mō se habeat bonū est.

¶ Amplius cum sanguis actus exit a vena bonus est q̄ digitus supponat̄ vulneri:et hoc ꝑpter duo. Primo vt virtus reuertat̄ in se:et nō dispgat̄ ⁊ debiliteť ꝑpter subitā eūationē et spūuꝫ resolutionem. Secundo qr ꝑpter digiti positionē reycit̄ sang.ad tp̄s aliqō quousq̄ malus sang,distans a loco flōmie ad locū flebothomie possit manare.qñ igit̄ in corpe est ap̄a et flō[a] sit ad diuertenduꝫ maxime competit hꝰ digiti superpositio.

De cōsiderādis ⁊ fiēdis ꝑ flōmiā.

¶ Amplius cōsiderāda sunt que fiunt post flōmiā:qr immediate post flōmiaꝫ nō est dormiendū nec ambulāduꝫ: nec cū hoibus colloquenduꝫ nec in loco luminoso morandum. Sed statim post flōmiaꝫ et vulnere ligato decenter si fuerit de brachio teneat̄ brachiū eleuatū et alicui appodiatuꝫ per aliq̄ tp̄s:et tunc sine cibo gescat super lectum in loco obscuro:nec aliquo mō iaceat super latus ex q̄ fuit facta flōmia:et teneat oculos clausos ⁊ sollicitās maneat per tp̄s aliq̄ ne spūs dispergant̄:et interdū parat̄ bucella panis cocti in bono vino et satis cito eam comedat. Et si.stomachus sit mundus ꝑnt dari oua duo recentia sorbilia:et deinde comedat cibum ordinariū:et illa die sit cibꝰ facilis digōnis et bonus et paucus.et potus eius sit bonū vinum cū pauca aqua:et securius in die flōmie potest excedere in potu vini boni q̄ cibi. Jn die flōmie nullo mō exerciteť:sz remaneat in domo cū socys ⁊ in gaudio.etiaꝫ illa die nō balneetur nec coeat.nec de die dormiat. Nam alꝫ esset dubium motus supfluitatū ad aliq̄ membrum nobile:et de cōfractione mēbroꝝ. Jtem posset fieri ebullitio in humoribus:et ꝑ ꝓns febris et aptio vene rōne motus retractionis caloris et spūs ad centruꝫ.et spālr qui in somno mouent mēbra motu inordinato et inopinato reuoluendo et voluendo dormiendo.sic igit̄ post flōmiam statim nō est dormiēdū et spālr añ cibū:sed post cibū per duas vel tres horas:qr tunc humores ꝑnt sufficienter esse geti.securius tñ est nō dormire:si tñ dormiat̄ sit valde paruꝫ et cum bona custodia ꝑ pericula dicta. Sexta autez

die aut septimana potest flomari: & in quarta coire & exercitari. sic igit flomatus dz esse trib⁹ diebus sine exercitio notabili quietus. & in bono regimine cibi & pot⁹ & valde.

De syncopi post flonam.

¶ Si syncopis sequit flomia. & spāliter in bñtib⁹ stochū cholericū & spūs subtiles. Bonū est statiz facta flomia fricare mēbra & irrorare facie aqua rosata & vino odorifero & vocent ꝓpzio noie & aperiat os cū ligno & detur brodiū galline cū vino: & pōt dari diamargariton & pliris cū musto vel cū ꝯccharo rok. & hec sufficiūt quo ad ꝓdicta tria.

¶ De sanguine inspiciendo postq̄ est congelatus post flebothomia. Cap. XVIII.

Consequens est de sanguis ispectione & corporis dispone. Per horā igit post flomiā ispiciēdus est sanguis extrahat in pluribus scutellis vt ipsius diffozmitas & diuersitas melius a medico potest ꝺnotari.

Tria cōsideratio.

¶ Prima ꝓsideratio est circa hꝺ q⁹ si ꝑm⁹ sanguis sit peioz scō. & scōs tertio. & sic ꝓnter & vltimus sit bon⁹ & nālis seu rōnabilis signū est q⁹ sufficiēs est flomia. & si econtra. s. q⁹ ꝑmus san. sit bonus & scōs malus nō est adeo bonū: imo signū est q⁹ adhuc est necessitas flomie aut pharmacie. In flomia aūt q̄ fit ad diuertēdū. vbi locus flomatus distat a loco infirmo hoc sepe ꝓtigit & rōnabil⁹ q⁹ scōs san. est peioz ꝑmo: qō est signū ꝓdicte diuersiōis. Sz qñ flō⁹ fit ad euacuandū: & ex loco ꝓpinquo morbo: puta ex ea pte. tūc ꝑm⁹ sang. dz esse deterioz scō. & scōs tertio. & si oppositū ꝓtigat adhuc est flomie aut pharmacie necessitas. sz in corpibus sanis que minus indiget flō⁹ sepe cōtingit q⁹ ꝑm⁹ erit melioz scō. & tunc est iteranda flō⁹ satis cito.

Scēda cōsideratio. Quintuplex substantia in sanguine.

¶ Scēda ꝓsideratio est circa sang. subaz q̄ est ꝙntuplex. s. melica: flatica: sanguinea: pura cholera: & aquositas vrinalis. Melica est fex san. q̄ est coloris nigri: & est in fundo scutelle: & quando est nimia q̄titas bui⁹ feculētie nō est bonū signū: tūc eni possum⁹ iudicare talē hoiez esse tristē/inuidū/& curiosuz/auarū/& timidū & pusillanimē: & talis dz vti ,mundificantibus sanguinē & multiplicantibus bonū sanguinē. Flegma qdē est albū mucillaginosuz insipidū: qō est quasi sile albugini oui: & dz esse in sanguie in loco post melaz: & bui⁹ nō dz esse nimia q̄titas. & si sit talis bu. multa quātitas iudicare possum⁹ talē flegmaticū nāl⁹ vel accidētal⁹: & esse somnolentū rudē & pigrū ad actiones & multi sputi. de isto tñ humore plus dz esse q̄ de melia. Et deinde sequit sanguis purus cui⁹ color dz esse purpureus vel subruffus aut ruffus & huius hu. dz esse maioz q̄titas cui⁹ humoris si sit magna q̄titas possum⁹ iudicare talē eē hoiez sanguineū: & liberalē & amabilē bilarē & ridentē & coloris rubei satis audacē atq; benignuz. deinde sequit̄ cholera q̄ est spuma sanguis crocei coloris trahentis ad sintillantē rubedinē & bui⁹ humoris dz esse minor q̄titas q̄ sang. & flegmatis & maioz q̄ melie. Si igit̄ sit magna q̄titas huius humoris possumus iudicare talē esse cholicū: & per ꝓns versutū fallacē iracundū & audacē ꝓdiguz: & ad actiones ꝓmptū: vigilē & subtilē. vñ ꝑm quādā cōiecturā ꝓpinquam veritati posset dici q⁹ sanguis est in duplo respectu flegmatis & flegma duplū respectu cholere & chola duplū respectu melā cholie: hec ꝛo scire pūctual⁹ cū certitudine est valde difficile.

Sexta substātia in sāguine.

¶ Ampli⁹ ꝓsideranda est suba aquosa que supnatat in sanguine coagulato sicut serū in lacte cū coagulatū est & apparet aquositas sil⁹ vrine si ponat̄ in vrinali. & qñ talis aquositas est sil⁹ vrie sani hois cui⁹ est sanguis: est bonū signū. al⁹ ꝛo nō. Et q̄to illa aq̄sitas a sanguine pfect⁹ separat̄ tanto melius & melioz digestio: & decoctio in epate signat̄ & ē. Dec. n. aquositas dz esse in sanguine ad subtiliandū suba ipsius sanguis: vt liberi⁹ & facilius ꝓ venas magnas & paruas ad mēbra valeat peruenire. Uñ nō est bonū sanguinē esse total⁹ ꝓnatū tali aquositate vrinali. nā ex hoc signat̄ siccitas grossities sanguis & pauc⁹ potus pmistiuus delatiuusqz: & talis aquositatis ꝓnatio solet cē in multū ieiunātib⁹ & vigilantib⁹: & in his qui vtunt̄ cibis siccis & calidis: & in his qui multū exercitantur & studentes: & sim⁹ in cōualescētib⁹. Ampli⁹ nō est bonū q⁹ nimia huius aquositatis q̄titas sit in sanguine. Nā ex hoc sentit̄ defectus digestionis vel rōne ciboz & potuū. vel rōne mēbrorū cibū in sanguinē cōuertere nō potentiū: & signat̄ etiam nimia frigiditas & humiditas sanguis: & corpis debilitas. vñ bñtes stōchū frigidū & epar frigiduz: & sim⁹ venas & sil⁹ ytentes cibis frigidis & humidis: & multū comedētes & bibentes spāl⁹ & parū exercitantes: & nō ieiunantes: nec ꝺsueti vigilare talē bñt sanguinē sepissime. Itē in sanguie est quedā suba carnosa declinans ad albedinē. Nam sanguis incipit in venis dealbari: qz digō ylterioz vt ꝙuertat̄ in mēbra dealbando ꝓcedit. & hec digō incipit in magnis venis: & p venas paruas terminat̄. final⁹ ad mēbra digestionis tertie scilz ad mēbra exterioza solida totius corporis. Nā hꝺ suba quasi carnea & manifeste apparet in sanguine post eius ablutionē: & quāto sanguis est pinguioz vl humidioz aut aquosioz tanto minus est in eo de hꝺ suba: & quāto est grossioz nisi tēperamentū excedat & minus pinguis: & inaquosus tanto plus percipit̄ de tali suba. ex multa igit̄ quātitate talis subē albe bonitas digōnis venarum significat̄ & sanguinis obediētis ad ꝙuersionē. in mēbruz: spāl⁹ si talis suba inueniat̄ tractabilis manibus: nec in ea appareant cōtenta magna nec ad tactū dura: & que digitis fricata q̄si puluerizent̄. Ex hoc eniz significat̄ dispō ꝓpin qua ad lepraz.

Subtilitas. Grossities. Viscositas in sanguine.

¶ Amplius si de totius sanguinis suba subtilitate certificari volueris: tūc post sanguinis coagulationez incide cū cultello aut subtili ligno sanguinē. si eniz nō resistat: sed facil⁹ incisioni obediat subtilitas sanguinis significat̄. Si aūt difficulter diuidat̄ & incidatur: tūc viscositas et grossities signatur sanguinis que viscositas nō est sine dño aliqualis humiditatis: sz grossities pōt esse cum dño siccitatis. Sanguis igit̄ grossus sine viscositate non erit glutinosus nec habebit ptes adinuicē adherētes sicut cathena. Sed sanguis viscosus est glutinosus: et ptes adinuicē adherēt sicut ptes cathene. Si aūt sanguis nullo mō sustineat incisionē q̄uis facil⁹ diuidat̄ sicut apparet in aq̄ & oleo & ceteris liquoribus q facil⁹ diuidunt̄: sz nō incidūtur. talis enim sanguis nimis est subtilis: & talis subtilitas meo iudicio arguit indigestionē. & qñ sanguis defacili perfozat̄ satis cōuenienter: sed nō inciditur: tunc arguit̄ sanguinis viscositas: et talis sanguis vtplm est flegmaticus: & qñ sanguis incidit̄: sed cū quedā resistentia: tunc vtiqz sanguis est grossus nō viscosus.

De colo

¶ Itē cōsiderandū est circa colorē sanguinis. Si eniz ꝑm aliuz et alium situm scutelle sanguis appareat alterius et alteri⁹ coloris sicut apparet in collo colūbe: signat̄ ex hoc maloz humorū diuersitas: & cū quadā ventositate eleuante ptes sanguinis vt lumen facilius subintret: et ꝑm alium et alium situm aliter et al⁹ subintrat: et aliuz et aliuz colorē causat: et qz tales nō sunt veri colores sanguinis. ideo demū debemus considerare verū colorē et fixū sanguinis qui color sit rubeus purpureus nō obscurus qui arguit bonū sanguinez: et si sit color sintillate rubedinis. arguit dñiuz cholere: et si sit croceus. Si aūt sit spumosus arguit ventositatez: et si sit albus vel liuidus arguit̄ frigiditas et flegmatis dñiuz. et spāl⁹ si cuz hoc sanguis sit viscosus et cetera particularia arguētia dominiū flegmatis cō currunt. Isti etiā colores pñt puenire ex adustione sicut pz in extenuatis: et dispositis ad lepraz: color viridis attestat̄ adustioni et special⁹ cholere. Color

ꝛo niger

De sapore

Xo niger ⁊ valde liuidus melīe atteſtaī naturali vel ex vitio aduſtionis. ¶ Itē ꝓſiderare debem⁹ ſapoꝛez ſi placet. Qꝛ ſanguis dꝛ eē dulcis. ſi Xo inſipidus arguit dñiuz flegmat⁹: ſi amar⁹ cholere: ſi pōtic⁹ aut aceto ſus melīe aut flegmatis aceto ſi: ⁊ ſi ſalſus flegmatis ſalſi ⁊ aduſtionē in bumoꝛib⁹ arguit.

De odore

¶ Ampli⁹ ꝓſiderandus eſt odoꝛ: qꝛ ſi ſit boni odoꝛis ⁊ delectabilis arguit bonitatē ſanguinis: ⁊ ſi fetidus arguit magnā putredinē in bumoꝛib⁹. ¶ Ampli⁹ cōſiderandū eſt ſi ſan. per flōmiā extract⁹ coagulet cito aut tarde. Si autē cito coagulet nimia tūc groſſities ſanguis ſignificaī: ⁊ ſi tarde nimia ſubtilitas ⁊ indigō ſignificaī: ⁊ ſi mediocriter mediocritas ſubē deſignaī. ¶ De ꝓſideratio nibus aūt circa flōmiā que ſumunt ex ꝑte egritudinū nō eſt hic locus. hec igit ad regimē ſanitatis ſufficiunt.

¶ De vētoſis quātū ad regimē ſanitatis. Cap. XXXIX.

Sexta ſubſtātia in ſanguine.

QUoniam ſani vtunt ventoſis min⁹ q̄z flōmia: ideo de ventoſis breuius eſt tranſeundū. Circa aūt ventoſaꝝ applicationē multe cadunt ꝓſideratiōes. ꝑma eſt de vtilitatib⁹ ventoſarū. ¶ Sciendū eſt igitur q̄ duplex eſt modus ventoſarū. q̄dam eſt ſine ſcarificatione ⁊ carnis inciſione. ⁊ ali⁹ cū carnis inciſione ⁊ ſcarificatiōe.

Modus vētoſaruz duplex.

Ventoſa ſine ſcarificatione.

Uentoſa ſine ſcarificatiōe fit interdū ad diuertēdū ſanguinez ab aliquo loco ne euacuet imoderate: vt in imoderato fluxu mēſtruoꝝ aut hemoꝛrhoidaꝝ: qꝛ in fluxu tali menſtruoꝝ apponit ventoſa ſub mamillis ad ſan. diuertendū. ītez fit iterdū ad attrahendū. verbi gꝛa. ſi aꝑa ſit ꝓfundū apponit ventoſa ſupꝛa locū aꝑatis vt eius mā trahatur ad extra ⁊ medicaminū vtus meli⁹ poſſit ad mām penetrare. Ampli⁹ interdū fit vētoſatio vt aꝑatis mā mutet de nobili mēbꝛo ad min⁹ nobile. Ampli⁹ fit vt mēbꝛum caleſiat ⁊ ſanguis ad ipm trahaī: ⁊ eius vētoſitates remoueanī. Aliquādo vt mēbꝛuz reducaī ad ſuū ꝓꝓꝛium locū ⁊ nālem a quo fuit motū: vt in diſlocatiōe ⁊ ruptura inguinis. Aliqñ fit ad ſedandū dolorē vt in doloꝛe matricis ⁊ colicā ventoſis.

Subtilitas. Groſſities. Viſcoſitas in ſanguine.

Uentoſa cū ſcarificatione.

¶ Uentoſa aūt cū ſcarificatione fit ꝓp duo. ꝓꝛimo q̄dem ad euacuādum a venis magnis q̄ꝫ nō imediate vt in crurib⁹: ⁊ inter ſpatulas: ſed ſanguine exiſtēte groſſo tales ventoſe parū valēt niſi p̄cedant ſubtiliantia ab intra ꝓ cibos ⁊ medicinas: ⁊ ab extra ꝑ frications ⁊ balnea. Amplius fiunt ad eūanduz ſanguinē ſubtilē qui eſt ꝓpe cutiz. vñ in q̄bus nō audem⁹ facere flōmiā ꝓꝓ etatē aut debilitatē virtutis aut incōſuetudinē debemus facere vētoſas. ⁊ pōt fieri cuz magna ſcarificatione aut parua. cū magna q̄dem: qñ eſt euacuādū a toto coꝛpe: ⁊ parua a venis capillaribus ⁊ aliquo mēbꝛo ſpāli. ⁊ quāto ſanguis eſt ꝓfundioꝛ ⁊ groſſioꝛ: tāto dꝛ fieri maioꝛ ſcarificatio ⁊ eō. ¶ Et ſcias q̄ infans in ꝑmo anno nullo mō debet vētoſari. ⁊ in zᵒ anno ⁊ tertio: ⁊ deinceps pōt vētoſari. Et dicunt q̄daz q̄ poſt ſexaginta annos nō ventoſet. ¶ Dicunt q̄daz q̄ ventoſatio nō dꝛ fieri in nouilunio nec in fine lune: ſed luna exīte in magno lumine: ⁊ dꝛ fieri hoꝛa diei zᵃ vel ʒᵃ: ⁊ poſt hoꝛam vnaz ventoſationis datur cib⁹. ¶ Et quia vētoſa ⁊ flōmia multū ꝙueniunt: ⁊ ſpecialr vētoſa que fit ad eūanduz: tunc reducēde ſunt ad memoriā multe ꝓſiderationes p̄dicte de flōmia: ⁊ vltra bas ſciēdū q̄ opꝛ ſcire loca in q̄bus cōiter vētoſe poni ꝓſueuerunt. ſ. ſupꝛa caput in fronte ſub mento in parte colli poſteriori iter duo coꝛnua in p̄ncipio nuche: ⁊ iter ſpatulas recto loco qui opponit coꝛdi ⁊ ſtōcho: et ſupꝛa renes ⁊ in crurib⁹: taz in ꝑte poſteriori q̄ꝫ anteriori domeſtica ⁊ ſyluestri: ⁊ in locis cauillarū. ¶ Uñ quidā dicūt q̄ ventoſe poſite ſupꝛa caput ꝓferunt amētie: ⁊ ſcotomie: ⁊ tardāt canos. hoc tñ nō eſſe vlr recipiendū puto: imo q̄ buſdaz accelerāt canos ⁊ intellectuz ipediunt. ſed ꝓferunt egritudinib⁹ oculoꝛū: puta ſcabiei ⁊ botboꝛ ⁊ igreſſioni nubis: ſed itellectuz ipediunt ⁊ faciūt hereditare ſtupoꝛem ⁊ obliuionē. igit in ſanitatis regimine nullo mō ventoſaī capitis ſumitas. Uentoſa aūt in fronte poſita valere pōt doloꝛi ptis poſterioꝛis capitis ⁊ ad alias egritudies ad q̄s valet flōmia vene frontis: ſed ipedit rōnez ⁊ intellectū. vnde nō eſt vtendū in ſanitatis regimine.

De sapore

De odore

Sexta ſubſtātia in ſanguine.

Subtilitas. Groſſities. Viſcoſitas in ſanguine.

Uentoſa cū ſcarificatione.

In q̄ etate vētoſādū

In q̄ etate lune.

Loca que vētoſant.

Supꝛa caput.

Aſſegreſſioni nubis

¶ Uentoſe ſub mēto valent puſtulis que fiunt in oꝛe ⁊ egritudinib⁹ dentium ⁊ gingiuarū ⁊ multū debēt iuuare in mūdificatione faciei ⁊ cutis capitis. ¶ Uentoſa poſita inter coꝛnua occipitis valet grauedini ⁊ vanitati que eſt in capite: caput ⁊ faciē alleuiāt ⁊ doloꝛib⁹ qui ſunt in radicib⁹ dentiū auxiliatur: ⁊ eſt mirabilis in tumoꝛe faciei ⁊ ſquinātie ad cibū. ⁊ potuz trāſglutiendū. Nota tñ q̄ in hoc loco nō eſt aſſumenda ventoſa nec ponēda niſi in magna neceſſitate: quia memoriaz debilitat. ¶ Uentoſe que ponuntur inter ſpatulas valent egritudib⁹ pectoꝛis puta ſanguincis ⁊ aſmatic ſpaſmo: ſed ſtōchū debilitāt: ⁊ pñt eſſe cā tremoꝛis coꝛdis alteri⁹ q̄ſ ſanguinei. ¶ Uentoſe renib⁹ poſite conferūt aꝑatibus coxaꝝ ⁊ ſcabiei earū hemoꝛrhoidib⁹ ⁊ podagre ⁊ elephātie ꝓprii doꝛſi ⁊ vētoſitatib⁹ matricis ⁊ veſice. ¶ Uētoſe in cruribus maxime cōpetūt in ſanitatis regimine loco flōmie: qꝛ maxime repletionē diminuunt: ⁊ plus alys vētoſis: ⁊ talis ventoſa maxime valet doloꝛib⁹ matricis antiquis ⁊ doloꝛib⁹ renuz ⁊ veſice ⁊ mēſtrua ꝓuocat. ⁊ poſite in ꝑte anteriori valēt aꝑatibus teſticuloꝝ ⁊ vulnerib⁹ coxarū ⁊ crurium: ⁊ poſite in ꝑte poſteriori valēt apoſtematib⁹ ⁊ exituris que fiunt in manib⁹. ¶ Uentoſe que ponunt in cauillis pedu ꝓferunt ad ea ad que ꝓferunt illarū venarū flōmia puta ꝓuocationē menſtruoꝛuz ad paſſionē ſciatice ⁊ podagre. hec ſufficiant de ventoſis.

Sub mento.

Inter coꝛnua occipitis.

Inter ſpatulas.

In renib⁹

In crurib⁹.

In cauillis pedū.

¶ De ſanguiſugis ⁊ de electione earū. Cap. XL.

COnſequens eſt dicere de ſanguiſugis: circa quas cadunt q̄ndq̄ ꝓſiderationes. quaꝝ ꝑma eſt de illaruz electione. zª de ipſarū vtilitate. tertia de ipſarū ꝓparatiōe anteq̄ꝫ applicent. quarta de applicatione earū. q̄nta de ipſarū remotione. ⁊ pōt addi cōſideratio ſexta. ſ. de his que fieda ſunt poſt earū remotionē.

Electio

¶ Quo ad ꝓmū nota q̄ eligēde ſunt ſanguiſuge de ags mūdis currentib⁹ ꝓticipantib⁹ ꝓditionibus laudabilibus aquarū bonaꝝ ſuperi⁹ enūeratazꝝ: ⁊ ſunt aque in quib⁹ inueniunt rane mūde: q̄ꝫ quidā aſſerāt huius oppoſituz. Ampli⁹ ſanguiſuga dꝛ eē debilis ſicut cauda muris et pui capitis nō coloꝛis viridis aut nigri nec alteri⁹ mali coloꝛis nec ſuper illas debēt eſſe fila coloꝛis laqueli. eligant igitur ruffe quaſi coloꝛis epatis. vel hūtes ventres rubeos ⁊ doꝛſum coloꝛis ſilis q̄ri ſup quā exiſtit viriditas: ⁊ non ſimplr viridis. Si eniz ſint magne ⁊ magni capitis ⁊ coloꝛis nigri aut diuerſoꝛū coloꝛū: ⁊ ſint ex ags fetidis in q̄bus reperiūtur aialia venenoſa: vt in ſtationarys paludib⁹: tales eniz ſunt venenoſe: ⁊ ex eis cōtingere ꝙſueuit ſyncopis ⁊ aꝑata mala: ⁊ ſanguis fluxus: ⁊ febꝛis: mēbꝛoruz laxitas: ⁊ vlcera fraudulēta.

De vtilitate.

¶ Propter q̄d ſciēdū q̄ ſicut ꝑ flōmiaz ⁊ vētoſas euacuat ſanguinis totius plenitudo ⁊ mēbꝛi ꝑticularis: ſic ēt per ſanguiſugas: verū eſt tñ q̄ flōmia magis euacuat a ꝓfundo q̄ꝫ ſanguiſuga: ⁊ ventoſa. Itez attractio que fit ꝑ ventoſaz eſt a calido ⁊ a vacuo: ſed attractio que fit a ſanguiſuga eſt a virtute aie ⁊ a tota ſpē cuz ſpiritu ⁊ caloꝛe. ideo eſt attractio foꝛtioꝛ q̄ꝫ per ventoſam. ēt illud q̄d attrahitur maioꝛē dꝛ conueniētiaz ſanguinis q̄ꝫ q̄d attrahit cuz ventoſa. igit ſanguiſuga eſt ꝙnuenientioꝛ ad eūandū plenitudinē ſanguinis: ⁊ ſpāli⁹ a ꝓfundo q̄ꝫ ventoſa. ¶ Et ſciendū q̄ quidaz dicunt q̄ ſanguiſuga extrahit ſanguinē bonū ⁊ dimittit malū: ⁊ ſm hanc viā nō cōpeteret ſanguiſuga in ſan. plenitudine ⁊ nō in ſanguinis coꝛruptione. ſed iſtoruz

opioni nō ꝓ sentio:qz sapiētuz dictis nō ꝓcordāt. Nouerūt enīz sapiētes qꝫ sanguisuga valet in morphea ipetigine et serpigine:qō nullo mō eēt si attraberet bonū sanguinē ⁊ relinqueret malū.sic enim plus noceret q̄ iuuaret.vñ puto saluo meliori iudicio qꝫ sāguisuga plus euacuat ⁊ attrahit malū sanguinē q̄ bonū ꝓpter duo.ꝑmo qz nā corpis retinet bonū ⁊ dimittit abire maluz quo nō indiget.zᵒqz forte sanguis malus est ꝓportionabilioz sanguisugis q̄ bonus. Non enīz est rōnabile qꝫ sanguis humanꝰ q hz silitudinez ⁊ ꝓportionē a tota spē cum mēbris corpis nr̄i hēat ꝓportionē cuz sanguisugis:qz sanguisuga ē mltū distās a corpore nostro.sed rōnabiliꝰ est qꝫ sanguis malus ⁊ corruptꝰ qui nullā hz ꝓportionē cū corpe nostro attrahat̄ a sanguisuga ēt qui nullā hz ꝓportionē cū corpe nostro:sed magis cum sanguine malo. In oibus igit̄ morbis subcutaneis q sunt ex sanguine corrupto multū valēt sanguisuge ⁊ plus q̄ vētose. Naz ventosa idifferenter attrahit bonū ⁊ malum.sanguisuga ℞o non:sed sibi ꝓportionale.s.malū. ¶ Propter 3ᵐ sciendū est qꝫ anteq̄ applicent̄ debēt seruari per vnuz diez:⁊ procurēt qꝫ euomāt ꝓstringēdo:qō est in eoꝝ vētribus:⁊ parū sanguinis agni aut anatis eis ꝓpinetur et inde nutriant̄.postea qꝫ earū sordicies cū spongia aut pāno mūdetur. ¶ Et anteq̄ applicent̄ fricēt locꝰ cui applicari debēt ⁊ fomentēt int̄ātū qꝫ rubeat ⁊ pozi aperiant̄ ⁊ sanguis subtiliēt ⁊ demū proyciat̄ sanguisuga in aqua dulci ⁊ mūdetur et loco applicēt:⁊ si adherere noluerint tunc vngat̄ locus cū modico sanguine agni aut luti aque in qua morari ꝓsueuerunt ⁊ pmittant̄ attrahere sanguinē donec sint bene plene. ¶ Propter 4ᵐ sciēdū qꝫ q̄ volumus eas remouere a mēbro cū applicate sunt hoc pōt fieri cū seta caude equi aut aceto tepido aut aqua salsa aut aloe.deinde abluatur locus cū vino puro ⁊ melle qō apponat̄ ventosa supra locū:⁊ si forte sanguinis fluxus non cessāret aspergat̄ puluis galli.combustarū:mastices:san.draco.⁊ similibus:⁊ hec breuiter de sanguisugis sufficiant.

De ꝓparatione cap.

De applicatione cap.

De remotione cap.

¶ De cauterys quo ad regimē sanitatis. Cap.XLI.

Quia homines sani vtunt̄ cauterys iterdū, ꝓpter igit̄ operis cōplemētum addemus vnū capitulū breue de cauterys quantuz spectat ad regimē sanitatis. Luz quibꝰ autem ⁊ quo mō fiāt cauteria ⁊ sectiones spectat ad chirurgicū.nec est hic determinandū. Nolumꝰ ēt hic enumerare oēs egritudines in quarū cura cōpetunt cauteria:nec oia loca in qbus applicare pñt seu ꝓsueuerūt:sed tm̄ dicemus generales vtilitates cauteriorꝫ:⁊ quedā ḡalia in cauterys obseruāda. ¶ Sciendū igit̄ qꝫ cauteriçatio est valde vtilis in exiccādo hūores:⁊ attrahēdo eos a remotis et a ꝓfundo:⁊ ad ꝓhibendū ne corruptio spargat̄ ꝑ mēbra: ⁊ ad mēbra ēt ꝓfortanda:quoꝝ cōplonē volumꝰ rectificare:⁊ ad resoluendū mās corruptas in mēbro retētas. Amplius cauteriçatio valet ad retinenduz sanguinē ⁊ fluxum sanguinis.⁊ q̄ cauteriū fiat ad istaz vltimā intentionē:tūc cauteriçatio dz esse fortioz ⁊ pfundioz:qz si eēt debilis faciens crustā que postea satis cito caderet:tunc eēt erroz nouissimus peioz prioze:qz sequeret̄ fluxus sanguinis peioz ⁊ icurabilioz ꝓze. ¶ Domines igit̄ in latitudine sanitatis existētes qui cū sunt parati cadere in egritudinē mēbrorū exteriorū ꝓtingentē ex humiditatibꝰ corruptis debent vti cauterys sicut.verbi gra.parati ad lepzā aut guttā rosaceā ⁊ vlr ad egritudies deturpātes faciez ꝓp humiditates corruptas in cerebro que nō bñtes spiraculū descendūt ad faciez ⁊ ad totū corpus.⁊ anteq̄ māe descēdāt tunc cauteriçatio in quatuor ptes capitis quouscq̄ cauteriçatio pueniat ad cranēū est multū vtilis.vt.s.humiditates corrupte euacuatione habeāt ⁊ spiraculū:⁊ ad cetera mēbra corpis nō decurrāt ⁊ spālr ad faciē.sed talis cauteriçatio in qua pueniturvsqz ad craneū est subtilr valde fienda ne cerebrum ebulliat et pia mater ⁊ dura ledant̄:⁊ sit erroz nouissimus peioz ꝓze.⁊ ista cauteria facta in capite ꝑseruāt ⁊ curāt ab oibus egritudinibꝰ causatis ⁊ cāri possibilibꝰ ꝑ viā rheumatis descēdēs a capite:⁊ sic preseruāt ab vlcere pulmonis tussi asmate squinātia:⁊ vlr ab oibus egritudinibꝰ alys q̄rum mater pōt esse rheuma descendēs a capite:⁊ si spālr sint humores valde corrupti:et in cerebro coarctati:et sic dictū est de humiditatibꝰ capitis corruptis et coarctatis q̄ ꝑ cauteria mundificāt̄ et exiccant̄. Sic suo mō itelligendū est de alys mēbris corpis. Naz in quocūq̄ mēbro corpis sint tales būiditates corrupte ꝑ taliū mēbrorum cauteriçationē mūdificant̄ et desiccant̄ et mēbrū purificat̄. Unde si tales humiditates corrupte sint coarctate in splene epate stomacho pectore aut alio mēbro super illo membro fiāt cauteria.et similiter itelligitur si sint coarctate in iūcturis fiant cauteria in circuitu iuncture.

Utilitas.

¶ Nunc restat ponere q̄sdā regulas obseruādas in cauterys. ¶ Prima est qꝫ nūq̄ fiat cauteriū nisi ꝓpter corpe mūdificato per pharmaciā et flōmiā aut alterū illoꝝ vt medico videbit̄ expedire. ¶ 2ª regula est.qꝫ q̄ cauteriū fit ad eūandū teneat̄ cauteriū apertū:sed q̄ fit ad restringēduz sanguinē nō. ¶ 3ª regula est.qꝫ cauteriū q̄ fit ad eūandū ad minus teneatur apertū per q̄draginta dies et quolibet die locus mūdificēt semel aut bis ꝑm qꝫ plus vel minus corrupta exiet humiditas:et iterduz laueꝰ locus cuz decoctiōe foliorꝫ edere terrestris et arboree vt locꝰ cauteriçatꝰ nō feteat. ¶ 4ª regula est.qꝫ nō fiāt cauteria in infātibus nec valde senibꝰ:in infantibꝰ qdē ꝓp mēbrorū nimiā mollicie et in senibus ꝓp nimiā siccitatē mēbrorū. In his etiā etatibus mēbra sunt debilia non poª bene sustinere cauteriū. ¶ 5ª regula est.qꝫ nō fiāt cauteria tēporibꝰ valde calidis nec valde frigidis nec valde siccis. ¶ 6ª regula est.qꝫ non fiāt cauteria supra musculos. ¶ 7ª regula est.qꝫ cauteria fiāt interdū supra mēbruz mandās q̄q̄ supra mēbrū mediuz cuius mādatur et q̄q̄ ad qō mādatur. verbi gra. Si mā existēs in cerebro fluat ad oculos et faciē per arterias ⁊ venas timporuz añq̄ mā fluat fiāt cauteria in capite:et cuz actu fluit in timporibꝰ fiāt cauteria:et cū tota mā fuerit fluxa fiāt in lachrymalibꝰ oculorꝫ cauteria. Interdum ēt fiāt cauteria sub mēbro ad qō fit fluxus.verbi gra. si mā fluat ad faciē possunt fieri cauteria sub mēto ad mūdificāduz faciez. ¶ 8ª regula est.qꝫ canteria que fiunt sub genubus sunt vtiliora ad totuz corpus mūdificādū et būiditates corruptas a toto corpe.vñ talia cauteria debēt esse satis vtilia in cura lepre.hec breuia sufficiāt de cauterys.

Regule obseruāde.

¶ De vsu medicinarum laxatiuarum in regimine sanitatis. Cap.XLII.

Vti interdum ventris solutiōe quibusdā hominibꝰ multum cōpetit in regimine sanitatis.s.ad preseruādum ab egritudinibꝰ malibus et humorum corruptione.est enīz pole vt catartici laxatiui causa corpus mūdificēt ab hūore qui ḡnari ꝓsueuit ex negligentia diete: et ex corporis dyscrasia naturali vel accidētali. Nā quātūcūq̄ aliqs sit bone cōplexionis ꝓpter nutriētia sylueſtria in se multiplicabit malos hūores a qbus si nō mundificēt corpus generabit̄ morbꝰ. ¶ Et silr quātūcūq̄ aliquis boni fuerit regiminis:tū ꝓp malitiā cōplonis et debilitatē membrorꝫ spūuz et virtutū multiplicabūtur in corpe multi hūores:puta cholera et flegma vel melācholia:ex quoꝝ purgatione ꝑseruabitur corpꝰ ab egritudine. ¶ Utētes igit̄ malo regimine:et q̄ sunt male cōplonis;et nō sunt infantes nec decrepiti.et bñt stōchuz et coꝝ

Qui sint pharmacandi ⁊ q non.

pora ⁊ viscera fortia hñtq; corpus magnū ⁊ pingue: ⁊ sunt gulosi: ⁊ multos fructꝰ comedūt ⁊ parū mouent ⁊ exercitā tur: ⁊ nō multū aslellāt nec sudāt nec coeunt: tales eniz maxime sunt pharmacādi: ⁊ si non: nō euadent quin cadāt in pessimas egritudies. Et istorū oppositū ꝓdōnibus enumeratis minime sunt pharmacādi seu ad medicinā laxatiuaz apti ⁊ spāl̄r si eorū venter sit solubilis: ⁊ sint apti ad diariā ⁊ dysenteriā: ⁊ sil̄r si corpus cor sit siccū. In talibꝰ eniz medicine laxatiue sepius sumpte corpus debilitāt ⁊ ethicaz ⁊ phthisim adducūt.

Depparatiōe pharmacandi.

¶ Et notādū q; anteq; recipiat medicina laxatiua ꝑparādū est corpus ad eā ⁊ humores sunt digerēdi ⁊ ꝑparādi vt obediāt cūationi. Qui eniz conat materiā indigestā euacuare: ipsaz nō euacuat: sed sana mēbra debilitat ⁊ morbo resistētia. Corpus igit̄ ꝑparandū est cū nutrientibꝰ mollificatiuis ⁊ vnctuosis: ⁊ venaz aperitiuis: ⁊ partiēdus est cibꝰ. ⁊ vt sit vnū dicere corpus est ꝑmolliēdū ⁊ humectādū nutrimēto plurimo balneo ⁊ requie. Si aūt mā sit grossa ⁊ viscosa: tūc est incidēda ⁊ subtiliāda: ⁊ si fit nimis subtilis ⁊ ca. aliqual̄r est ingrossanda. verū est q; mā exīte furiosa rōne mobilitatis sue: siue rōne malitie: siue rōne mēbri ⁊ loci: siue rōne qualitatis ⁊ q̄titatis: siue rōne accītis inducti p tales mām non dz expectari digō.

Quo tpe pharmacandū sit.

¶ Itē nō recipiat medicina laxatiua in tpibus nimis calidis nec valde fridis: sed in tpibus tēperatis. puta in vere vel autūno. tēpus eniz humidū est ꝙueniētius ad laxatiuā medicinā.

In qbꝰ signis dēat eē luna.

¶ Et considerādū est q; luna nō sit in leone: et q; nō sit ascendēs: et vl̄r q; luna nō sit in signo fixo: sed mobili humido ⁊ frido. vñ iter oia signa mihi videt̄ q; cancer est signū ꝙuenientius ad medicinā laxatiuā: deinde pisces: qz sunt signa frida ⁊ humida mobilia: ⁊ scorpio: qz est fri. ⁊ bu. sed fixū.

Nō sit luna cū Ioue nec saturno.

¶ Itē multuz ꝓsiderandum est q; luna nō sit ꝓiuncta Ioui nec corporal̄r nec aspectu: nec q; sit ꝓiuncta saturno. Nā ꝓiunctio cū ioue debilitat virtutē medicine ⁊ fortificat virtutē nālez corpis būani. medicina aūt laxatiua nō euacuat humores nisi superādo vtutes nāles corporis. Amplꝰ ꝓiunctio cuz saturno imobilitat hūores ⁊ ipedit opationē medicine laxatiue.

Sup qbꝰ pharmacūs sit dormiendū ⁊ sup qbꝰ nō.

¶ Itē nota q; quedā sunt medicine sup quas multū est dormiendū sicut sunt fortes medicine que sumunt̄ p modū electuariorū: ⁊ quedā sunt sup qbus nihil aut paz est dormiēdū: sicut sunt medicine debiles valde: ⁊ que recipiunt̄ in colatura. Medicine aūt pillulate recipiunt̄ in sero ⁊ supdormit̄ tota nocte. Multū ēt est considerādum q; pillule non sint nimis desiccate nec putrificate nec nimis molles: sed sint siccate de nouo. Medicine aūt sumpte p modū electuariorū sunt sumēde media nocte ⁊ supdormiendū est vsq; ad diē. sed que recipiunt̄ in colatura sumēde sunt in auroza: ⁊ nihil aut parū est supdormiendū: sed statiz gescendū ⁊ postea ambulandū. Quia scimꝰ q; medicina q̄tūcūq; sit debilis nō opatur in humorē nisi ꝑus nā ipsaz deduxerit de potētia ad actū. Et ideo gescēdū est sup ipsaz assumptā quousq; appropinquet tps opōnis: ⁊ tunc mouēdū est corpus hincinde nō laboriose. nec in loco valde calido nec valde frido. Si. n. vis educere ellebozū moue corpus nec dormiaz aliquo modo donec medicina suā pfecerit opōnem: qz sōnus fortes euacuationes retinet.

Quo esceaz opz cibare aū opēnē cōpletam pharmaci

¶ Et sil̄r nō est comedēdū nec bibēdū donec medicina suaz pfecerit opōnem. Sunt aūt quidam debilis nāe ⁊ rare cōplonis q; nō pñt eē sine cibo quousq; medicina suā pfecerit opationē. Et isti debēt aū haustum medicine comedere aliquid subtile ⁊ leuis digōnis: ⁊ tales ēt postq; medicina ceperit opari pñt aliqd comedere sticticū: qō stomachū ꝓfortet ⁊ medicinā ad inferiora deponat: sed nisi necessitas cogat cibꝰ ⁊ potꝰ total̄r dimittantur quousq; medicina suā pfecerit opationē.

Signū cōplete opōnis pharmaci.

¶ Scimꝰ autem medicinā cōpleuisse operationē ex eo q; videmꝰ mutationē in egestionibꝰ ad humorē cui medicina adhibita nō est appropriata: ⁊ tunc pōt pharmacatꝰ cibari. Itē aliō signū est qñ medicina a nā expellit̄ cū egestionibus. Nā postq; medicina sufficiēter est opata nā ipsaz emittit. Aliō signū est sitis quā scimus non euenire ex pharmaci acnitate nec humoris nec cōplone stōchi.

Lauatiuā dandū.

¶ Tunc. n. qñ pcipiꝰ pharmacū appropinquare ad opationis medicine terminū tūc bonuz est q; pharmacatꝰ bibat aliqd lubricuz lauatiuum: ⁊ sitis sedatiuū ⁊ repressiuū medicineqz expulsiuum: ⁊ bꝰ est aqua ordei calidissima: hec eniz est lauatiua ⁊ repressiua medicine ⁊ lubrica: ⁊ sitis sedatiua.

Cibatio.

¶ Et tūc post borā comedat cibū facilis digōnis ⁊ bibat vinū lymphatū calidū. nihil eniz suscipiat actu frigidū: ⁊ dimittat illa die oēs fructꝰ frigidos humidos ⁊ laxatiuos. ⁊ spāl̄r añ cibos crudos ⁊ spāl̄r debilitātes stomachū: ⁊ si forsan medicina fuerit multū acuta ⁊ pharmacatꝰ cōplonis multū calide: ⁊ tēpus fuerit calidū: nullo mō bibatur vinū: sed loco vini bibatur mellicratū aut aqua ꝯccharata aut aqua cocta a vino pauciss̄imo ⁊ ōbilissimo alterata. Si tñ pharmacatꝰ fuerit vehemēter purgatꝰ ⁊ timeamꝰ de vlteriozi purgatiōe nullo mō bibēdū est mellicratū: nec aqua ꝯccharata nec sil̄e qō possit ventrez laxare: sed succus cydoniorū inspissatus p decoctionē cuz aqua ferrata aut aliqd sile.

Si medicina non operatur.

¶ Interduz aūt ꝓtingit q; medicina nō operatur aut qz medicina est debilis: aut qz corpus est debile: aut qz vētositas grossa est in stōcho que subleuat corpus medicine: vel qz vie intestinorū sunt opilate. Si igit̄ videamꝰ medicinā nō opari: qz virtus est debilis fortificiāda est virtus cuz cibo subtili lubrico: ⁊ postea exhibeat aqua nō multū frida. Si autez medicina sit debilis damꝰ aquā frigidā nō nimie frigidationis: ⁊ deinde dabimꝰ aliqua cōpressiua pōtica sic̄ cydonia ⁊ pira. Dec eniz medicinā ad inferiora deponunt. Si aūt ventositas sit in cā aut cōstipatio intestinoz: tūc clysteria sunt cōpetētia ⁊ dissoluētia ventositatē. Si aūt medicina non operet̄ ⁊ declinet ad supiora ⁊ generet morsus cordis angustiaz ⁊ estuationē ⁊ motū spasmosuz ꝓuocandus est vomitus. ⁊ si viderimꝰ q; declinet ad inferiora ꝑmittāt̄ clysteria attractiua fortia. Amplꝰ talium medicinaruz malitia corrigit potꝰ aque vehemēter fride: ⁊ balneatio in ea: ꝓterea q; frangit acuitatē eius ⁊ inflāmationē ⁊ serositatē ēt ad idē valent spēs: qz tales medicine sunt de genere venenoz: sed sup oia: qñ medicia nō euacuat ꝓfidendū est in clysteriorū būficys. Si aūt cum his oibus medicina in corpe remanserit ⁊ accītia mala multiplicent̄ ⁊ medicina ⁊ mā moueat̄ desuper fiēda est flōmia de saphena: postea de basilica. Uomitꝰ aūt magis ꝓficui sunt qñ medicina generat cordis morsum ⁊ nauseaz ⁊ singultū ⁊ prefocationē: nec tñ sunt cōtenēda clysteria. In hoc eniz remedio ꝓfuisum vsq; ad nunc ⁊ bonū effectū inueni.

Si medicina efferuitat.

¶ Interduz etiā cōtingit q; pharmacia eūat plus q̄ opz. ⁊ tunc ꝑmo studēdum est q; medicina a corpe expellat̄. 2° vt intestina confortent̄. 3° vt materia diuertat̄. 4° vt totum corpus ⁊ spāl̄r cor ⁊ spūalia mēbra ꝓfortent̄. Dic ēt in fluxu forti exhibē, da sunt narcotica stupefaciētia ⁊ māz coagulātia. Primū perficit̄ cū aqua ordei calidissima cum mucilagis se. psilij aut cydoniorū in potu data: qz virtutez medicine laxatiue debilitat: ⁊ ipsaz a corpore expellit. igit̄ ēt ⁊ in isto casu nō est ꝑmo ꝓtentiua intestinoz confortāda. Scōm aūt pficitur. s. qñ talis supflua cūatio non plus est ꝓpter medicine pñtis fortitudinē: sed ꝓpter ꝓtentiue intestinoz debilitatē: cuz stipticis ab intra. ⁊ ab extra. Ab intra gdem cuz miua cydoniorū aromatiçata: ⁊ ab extra cū oleo rosato mastichino ⁊ myrtino. Tertiū perficit̄. s. diuersio fluxus. vbi gra. possibile est q; mā fluat ad intestina ab oibus mēbris: et tunc fricationes ⁊ balnea multū ꝓferunt ⁊ eadem ratione

interdū cōpetunt diuretica interdū ēt vomit⁹.hec oīa diuertunt mām ab intestinis.Quartū ꝓficiē.ſ.ꝓfortatio vtutis:qz medicina laxatiua interdū euacuat vltra debitū superādo virtutes corporis nāles ⁊ vitales.tunc studēdū est in tali casu in vtutis ꝓfortatione cū appropriatis epaticis stomaticis cordialib⁹ ⁊ capitalibus.Quintū ꝯo perficiē cum somniferis ⁊ stupefacientibus retinentib⁹ eūationes fortes magna stante necessitate.ī non est maluz dare aliquā opiatā ad imobilitandū mām:⁊ ad stupefaciendū aialem virtutē.hoc tñ est faciendū cum magna cautela:⁊ hec breuia sufficiunt de medicinis laxatiuis.

¶De vomitu in regimine sanitatis. Laꝑ.XLIII.

QUāuis homines simplr sani:⁊ a tpe non indigēt vomitu:tñ boies in quorum stōchis multiplicaē flegma ⁊ cholera per vomitū ab egritudinib⁹ preseruanē ⁊ in ꝓpria sanitate cōseruanē. ¶Si igr hō boies vomitū vtunē ꝑm qꝫ expedit eozū stōchus a supfluitatib⁹ mūdificatur digestioqz efficit melioz ⁊ corpus renouaē.caput ēt ⁊ sensus alleuianē:⁊ visus acuiē:⁊ si fiat vomit⁹ moderate:⁊ vbi non opz corpus desiccabiē:nocebitqz epati:pectori: oculis ⁊ pulmoni:venas qñqz scindit ⁊ rūpit:ex quo passio emoptoica causaē. ¶Dz aūt vomit⁹ fieri ad plus bis in mense in regimine sanitatis hoium ꝑdictozū.nec dz talr vomit⁹ fieri stōcho vacuo:qz cēt laborios⁹ nimis:ſz post cibi saturitatē abominabilis ⁊ diuerse nāe hūtis q̄dāmō iciuā ⁊ abominabilē virtutem.nec dz fieri frequēter ne stomachus corrūpaē ⁊ ei⁹ virtus destruaē:⁊ sic dz obseruari cert⁹ nūerus dierū inter vomitū vnū ⁊ aliū.Uñ hūtes collum longū et pectus strictū ⁊ humeros eleuatos ad modū alarū et crura tortuosa tales inquā vtanē vomitu ad ꝓseruādū sanitatē. ¶Et qz oculi multū ledunē interdū vomitu:cū aligs vomere voluerit duos pāniculos in rotūditate circūuoluat:et sup oculos clausos ponat:et cū alio pano lato optime liget nec auferanē donec vomit⁹ cōpleaē:⁊ tūc facies aqua ros.est abluēda in hyeme addēdo aliquātulū ligni aloes:et os obluēdū est cum hydromelle aut syrupo acetoso.et nō est comedēdū statiz:sed tardet comestionez donec fames sit fortis:⁊ si ꝓtigat sitī:sedeē sitī cū syrupo cydoniozū:⁊ nō cuz iulep aut syrupo acetoso:qz incitarent ad vomitū et comedāt carnes pullozū facilis digōnis in galaticia ⁊ galātina.hec breuia sufficiāt de vomitu ꝑut cōpetit in regimine sanitatis. ¶De vomitu aūt laborioso q fit ieiuno stōcho:⁊ cuz fortib⁹ medicinis nō est hic determinandū:quia nō competit sanis corporibus.et si interdum forsan cōpeteret ad preseruandū ab aliquib⁹ malis egritudinibus:est eadem ratio sicut de medicina laxatiua laboriose ducente et effrenate.

¶De clysterib⁹ ⁊ diuersitate eozū. Laꝑ.XLIIII.

QUia boies sani sepe ⁊ sepius clysterib⁹ vti ꝓsueuerunt:et sil'r suppositorys determinandū est de eis breuiter quātuz spectat ad sanitatis regimē. ¶Sciendū est igr q boies in quib⁹ seu in quoz intestinis feces idurari cōsueuerūt pp quā indurationē pōt colica cāri.Sil'r in quorū viscerib⁹ solēt vētositates multiplicari aut flegma mucilaginosuz.vel ad quozū intestina cholera pauca deriuaē incitās expulsiuā.Tales inquā idigent in sanitatis regimine clysterib⁹ remollitiuis fecū aut carminātib⁹ ventositatē aut eūantibus flegma aut ꝫ defectū mordicatiōis cholere nō miste.interdū ēt fiūt clysteria aliozū humozū eūatiua aut mūdificatiua ulcerū:aut eoz ꝓsolidatiua aut vētris restrictiua aut attractiua a remotis ⁊ ipinguatiua:sed qz talib⁹ nō vtimur in sanitatis regimie de his penit⁹ nulla fiet mētio. ¶Et nota q multe sūt regule obseruāde circa administrationez clysteriozū. ¶Prīa regula est.q clysteria maxime fiunt ad eūationē fecuz intestinoz:⁊ ꝓsumptionē ventositatū in eis:⁊ sil'r in renibus.vñ suspecti de colica ⁊ passione renū ⁊ spāl'r vētosa maxime debēt vti clysterib⁹. vñ clysteria imediate eūant ab itestinis inferiozib⁹ ⁊ renibus:⁊ ex ꝓnti ab itestinis supiozibus.Euacuāt igr ab inferiozib⁹ et eradicāt a superiozib⁹ per quādā colligātiā inferiozū ad superioza. ¶2ª regula est.q clysteria fortia non debēt fieri si mā sit indigesta. ¶3ª regula est.q clysteria nullo mō fiēda sunt cibo exīte in stōcho adhuc indigesto qz attraheret cibus indigest⁹ ad itestina ⁊ ad epar. ¶4ª regula est.q clysteria nō sunt nimis frequētāda ne nā debilitet. ¶5ª regula est.q qñ exhibet clystere ꝓpter renes clysteriçādus dz esse supin⁹:⁊ ꝓpter intestina ecōtra. ¶6ª regula est.q non dz fieri clystere tpe calido nec boza calida:sed eligi dz boza aliqualr frida. ¶7ª regula est.q non debet fieri balneū ante clystere ne in corpe fiat mot⁹ agitatiuus. ¶8ª regula est.q qui sunt suspecti de hemorrhoidibus.⁊ similib⁹ passionib⁹ ani nō debēt vti clysterib⁹. ¶9ª regula est.q si gs timuerit ne clystere retineaē poni dz in circuitu ani auena calefacta aut miliū calefactū.que autez sint materie clysteriozū scitur de alys negocys.

¶De suppositorys. Laꝑ.XLV.

CONsequenter de suppositorys q bus sani iterdū vtūtur dicendū.Sunt aūt suppositoria quedā lenia nō acuta.puta suppositoria fcā ex melle ⁊ succo mercurialis vl ex sapone gallico:aut ex succo caulis ⁊ sil'ia.⁊ sunt alia his fortioza.ſ.facta ex melle acuata cū scamonea aut euforbio aut colloquintida ⁊ sil'ibus:ꝑma quidē suppositoria ordinanē ad ventrē remolliēdum.⁊ scda ad attrahendū materiā a remotis:⁊ specialr a partibus superiozibus.Prima igr suppositoria magis cōpetunt in regimine sanitatis q̄z secunda.

¶De pessarys ⁊ diuersitate eoz. Laꝑ.XLVI.

DE pessarys aūt sciendū q sic se hūt ad matricē sicut suppositoria ad intestina.interduz aūt fiunt ad menstrua ꝓuocanda:⁊ ad mundificādū matricē:⁊ aliqñ ad restringendū matricē:⁊ interdū ad confortādū matricē vt disponaē ad cōceptū.hozuz autem mā scitur ex libris particularib⁹.ideo hic pertranseo cum dei laude huic operi finem ꝑponendo:a quo reperi ⁊ recepi gratiam doctrinaz ⁊ perfectionem.

¶Incipit regimen sanitatis ad inclytum regem aragonū a magistro Arnaldo de Uilla noua directū ⁊ ordinatū.

¶De aeris electione. Laꝑ.I.

PRima pars vl ꝓsideratio sanitatis cō seruāde ptinet aeris electioni. Naz inter ea que necessario approximant humano corpori nihil est qō imutet fortius ipsum q̄z id qō per os:⁊ per nares ad cor ⁊ ad arterias inspirādo puenit cū qualitatibus suis:⁊ per oēs arterias imiscet spiritibus cordis:per quos oēs actiones vite corpalis pficiunt. Ideo regalis prudētia:que ad ꝓprie sanitatis ꝓseruationē studere dz pp salutē regni nūq̄z negligat quātum facultas cōcedit eligere aerē ad habitāduz:tam in ptibus regni q̄z in mansionib⁹ locozū ad que inhabitādū declinat. Nā cuz in ea pte regni eligit diutius habitare iuxta differētias partium anni qua salubrioz seu purioz viget aer dupl'r puidet vtilitati cōi.Primo qdem in cōseruatione ꝓprie salutis a qua deriuaē salus totius multitudinis cui preest.Secūdo ꝯo qñ puidet multitudini q̄ ad pñtiā ꝓfluit de ꝓuātib⁹ sanitatē nō soluz autē corpori est accōmodus aer purus: sed

Regule.

Aer pur⁹ mēti ⁊ cor poꝛi ꝓfert.

sed ēt mēti. Nā oīa mentis opera siue in appbēdēdo siue in iudicādo: clariꝰ ꝛ pfectius exercentꝫ in aere puriori. Ex qua ꝓsideratione ꝓseruationis ēt nō modice regis prudentia sublimaꝫ. Cū per hoc publice vtilitati prouideat valde in ꝓcurando claritatē cognitionis ꝛ industrie nālis nō solus in mente ꝓpria: sed totiꝰ consilij. Unde manat gubernationis influētia toti regno ad qō bonū ꝓcurādū quātus ei possibile fuerit ipse rex obligaꝫ ex ꝓprie maiestatis officio: cum non tm nālibus documētis: sed quotidianis constet experimētis qꝫ aeris ipuritas atqꝫ grossities ingeniuꝫ hebetat: appzebēsionē obtūdit: iudiciū obscurat: cogitationes infatuat ꝛ obliquat affectiones. ¶ Ea igit ps ad habitandū diuitiꝰ eligaꝫ: vbi fuerit in suba purior aer: ꝛ in qualitatibus tpatus iuxta dīas tpis. Nā in estate querēdus est purus: ꝛ ex circūstantys habitatiōis declinās ad moderataꝫ frigiditatē: ꝛ econtra in hyeme. Ubi autē purus est aer ibi ver ꝛ autūnus existūt in q̄litatibus tpati. Sz quia frequenter ꝓtingit qꝫ vbi purus est aer subitis ventorū flatibus agitaꝫ. ideo tūc corpus rarū de facili ledit alterationi bus repētinis: cū leuiter ad eiꝰ iterioza penetret ventꝰ maxime si flauerit veluti p cānalē ꝓpter qō expedit in locis ventosis densis vestibꝰ operiri. Sz cholericis atqꝫ sanguineis cōgruit vestis ex lino vel serico intercluſa bombace. Nā talis vestis sanguinē nō iflāmat nec estuare facit: ꝛ a vētorū igressu ptes ꝓtegit circūtectas. ¶ In māsione Xo que p̄cipue deputabiꝫ ad iacendū/vel ad dormiēdū. cauebitur ne sit aer cōclusus: ꝛ nō hīs liberā spiracula: sicut in aliquibꝰ domibus testudinosis: ꝛ que pua ꝛ pauca hīt spiracula: vel rheumaticis sicut in subsolarys: quoꝝ soluz nō est pauimentatū. Jn talibꝰ enim mansionibꝰ aer est nimis grossus ꝛ būidus: ꝛ iacētes maxime dormiētes in eis multum grauant in capite ꝛ in pectore. facit eniz eos obtusos: ꝛ pigros ꝛ somnolētos: coꝛ ꝛstringit: anbelituz indurat faciendo respirationē difficilē: ꝛ vocē amputat: vel obscurat. Propterea si necessitas vrgeat in tali domo iacere in hyeme subtilieꝫ ꝛ depureꝫ aer cuz igne maxime facto de vitibus siccis aut roze marino vel brusco vel filibꝰ. s. lignis nō fumantibꝰ: sed facientibꝰ flāmaz clarā. Estate Xo cūcta spiracula teneantꝫ apta: neqꝫ soluz irrigeꝫ: ꝛ in ea pte iaceat p quā liberius ingredi pōt aer. ꝛ si sterni debuerit virētibus plantis caueaꝫ ne sint aquose vt iuncus grossus. sed bona ꝛ mollia herba. s. myrtho: ꝛ salice aut similibꝰ. ꝛ talis domꝰ poterit in hyeme cuz lignis iuniperi vel cypressi vel ligno aloes fumigari aut thure. Estate Xo cū sandalis: aut folijs myrthi siccis aut virgis eiꝰ vel rosis siccis quibus ēt si copia suppetat soluz sternaꝫ aut sacelli repleāt ex eis ꝛ collocēt circa puluinar lecti. ¶ Cū āt frigoza cogēt vti būficio ignis cauendū erit ne nimis approximeꝫ: aut diu sedeatur ad ipm: ꝛ maxime sumpto cibo ꝛ vultu oppositō. Nā rara corpora depauperat spū ꝛ coꝛ ipedit digestiuaz: ꝛ debetat visum: ꝛ acuit sanguinez: ꝛ causat vertiginem: sed dorso ad ignem conuerso eius beneficium moderate sumatur. Si Xo fuerit coraz oculis: et maxime prope conuenit aliquid prope oculos interponi.

Rex obligaꝫ ad ꝓcurādum bonū regno.

Stare multu ad ignē nocet.

¶ De naturali exercitio. Cap. II.

POst considerationē aeris. consideratio seqtur exercity: qñ naturaliꝫ dz refectionē p̄cedere ꝓpter duo: quoꝝ vnū est: qꝫ calorem excitat naturalē. per quē est cibi digestio celebranda. vñ expedit vt cibꝰ q sumiꝫ cū inueniat excitatū ꝛ nō sopitū. Aliud est: qꝫ supfluitates corpis resoluit ꝛ ꝓparat expulsionī q̄bꝰ i corpe manentibꝰ nā mēbrorū suas nequit perficere actiones. Eteniz calorē naturalez obtundūt ꝛ meatꝰ ipediunt: per quos dz alimentū trāsire. Unde nā corporis ipedita manet donec superfluitates cibi p̄teriti fuerint excluse pfecte. q̄uis aūt grosse supfluitates vt intestinales ꝛ vesicales ab aliquibꝰ corporib egrediantꝫ absqꝫ exercitio tñ subtiles que per poros cutis bīt expellit: ꝛ que vtplurimū aggreganꝫ in lacertis mēbrorum ꝛ inter cutē ꝛ carnē raro nisi per exercitiū forte educunt a corpe sano: tum qꝫ raro sudat: tū qꝫ rarissimū est qꝫ aliquis ita parce viuat siue cibeꝫ qꝫ calor nālis possit mēbrorum supfluitates pp paucitatē consumere. Uel qꝫ ita fortis sit qꝫ possit quascūqz supfluitates vastare. ¶ Congruit igit ante cibū exercitari: sed comedentibꝰ parū sufficit exercitiū modicū. Dis aūt q copiose reficiuntꝫ magis est necessarium ꝛ eis. Nā his qui parū exercitantur sufficit modica leuisqz refectio. Illis Xo q multo ꝛ forti exercitio corporali vtuntur copiosa ꝛ grossa debeꝫ refectio. Dis Xo attētis ꝛ prandio ꝛ cene ꝓmittaꝫ exercitiū moderatū ꝛ vniforme. Moderatū gdē est. ex quo alacrior quis efficiꝫ ꝛ mēbra etiaz leniora. Naz si doluerint aut inde fatigata ꝓmanserint ꝓculdubio fuit imoderatū. Et ideo cū fatigatio incboat cessandū est ab eodē. Uniforme Xo dī qñ inferioza ꝛ superioza ꝓportionaliꝫ exercitantur siue peditādo: siue equitādo: vel aliꝫ exercitiū peragaꝫ. Uñ q peditando exercitantur debent aliqñ icliari ad colligēdū māibꝰ aliqd placidū vl opandū. Eqtās Xo siue ascēdēdo siue descēdēdo siue mouēdo equū nō solū pedū colūnas: sed dorsum mouet ꝛ manꝰ ꝛ brachia maxime si venationi dederit operā. Illa tñ in ꝓposito motus spēs ad exercitiuz eligi dz per quā semp illesa permaneat regalis maturitas ꝛ honestas. Quapropter ludus pile vel lanceales: aut lucte cum coetaneis nullo modo regie cōgruit honestati. qñ personā ipsiꝰ contēptibilez reddit. et istud publice honestati nimiū derogat.

¶ De balneo. Cap. III.

POst consideratione exercity consideratio balnei sequitur. ideo qꝫ defectū supplet ipsiꝰ. Nā in regimine sanitatis illi solum balneātur in qbus pp obmissiones exercity ꝛ copiosaz refectionē multitudo supfluitatū aggregatur in lacertis ꝛ itercutaneis regionibꝰ: aut illi qbus pre multitudine sudoris in exercitio: vel alia cā lotio corporis est necessaria. Et ideo balneū stupbe cōpetit p̄mis ad prouocāduz sudorē: aliys Xo balneū aq̄ ad abluendū. Sz in ꝓposito neutrū balneū locū bz. Nā corpori tpato vel sanguine abūdāti si moderate cibeꝫ ꝛ moderate exerciteꝫ nec cōgruit sudare nec necessariū est ablui propter sudoris vestigia. Ex si ꝓpter eius exercitiū sudoris ꝓuocatiuū aliquādo sequereꝫ necessitas abluēdi cauēdū est ne corpus mergatur in aqua notabiliꝫ calida: sed sit tepida velut illa q̄ solis feruoribus in estate calescit ꝛ rose vnico feruore bullite proyciantur in balneum.

¶ De ablutione pedum ꝛ capitis. Cap. IIII.

COlūne tū pedū ad ꝓseruationē sinceritatis visus ꝛ audit ꝰ atqꝫ memorie sepe lauenꝫ ꝛ fomētenꝫ cū aqua moderate caliditatis: ꝛ talis lotio fiat in sero circa itroitum lecti dieb ꝰ illis in qbus cenare non contingit.

¶ Lotio Xo capitis nō tardet vltra. zo. dies nec in hebdomada plus q̄ semel fiat: ꝛ nūq̄ stōcho repleto: sz añ prādium vel longe post ipm: ꝛ añ cenaz si ꝓponatur cenare.

¶ De ꝓsideratione refectionis. Cap. V.

POst cōsideratione exercity ꝛ balnei segtur ꝓsideratio refectionis duplici ratione quarū prima est: qñ exercitiū corpus inanit: ꝛ inanito corpori debeꝫ refectio. Scōa Xo est. qñ exercitiū inaniēdo prouocat appetitū cibi qui nominaꝫ fames que nihil aliō est q̄ ꝑco nāe ad iudicandū necessitatē cibatiōis. De corpore nāqz sano tūc cer-

Mora ꝛa cibi est appetitus.

tuꝫ est ꝙ indiget cibo qñ manifeste famescit.ꝛ ideo spāl'r bñtibus tpatum corpus ꝛ sanguinē abundātē ꝓe alys nō expedit sumere cibū donec esuriant. Natura eniꝫ mēbrorū nō amplectit̄ qō nō appetit:sed respuit ipm:ꝛ iō cibus qui sumit̄ sine appetitu nāe velut grauis sarcina ferī a stomacho:ꝛ ab alys mēbris. Propterea magis corrūpitur in eis q̄ꝫ ꝙuertat̄ in ea. Naꝫ cuꝫ nā respuat ipm vel conat̄ tepide in suaꝫ subam ꝙuertit. Oōbꝛeꝫ pꝫ ex bis ꝙ sanis corporib⁹ in qualibet pte anni nulla ſm nām est alia cōgruabora cibatiōis siue in prādio siue in cena nisi qñ nā comedere appetit.ꝛ hoc testat̄ ꝙ vulgaris obseruātia tēpestiue cenandi nō bꝫ in sanis existētiā rōnis:sed ex leui cōceptu manauit ꝑitorū ꝛ obseruat̄ ex idiscreta ꝙsuetudine populari. Sumēdus est igit̄ cib⁹ appetēte nā:nec diu ēt post esurīē dꝫ sumptio ei⁹ retardari nisi qꝛ sancte cōstitutiones ecclesie vel honesta occupatio aut religiosa deuotio qñqꝫ suggerūt ipsaꝫ esuriem tolerare.

Cib⁹ bene mēsurari dꝫ nec cograuari dꝫ stōchus.

¶ Debet ēt tal'r mensurari cibatio ne stōchus tensione grauet̄. Sicut eniꝫ nocet cibus sumpt⁹ aū ips predictū:sic ēt nocet si sumat̄ imoderate:ad qō vitandū expedit vt duo vitent̄. Primū est iperfecta masticatio:per quā fit magna nature iniuria:cū nō reddatur ei qō ex pma institutiōe ei debeā. Ad hoc eniꝫ dētes sunt a nā ordinati vt pfecte cib⁹ cōminuat̄ anteq̄ trāsmittatur ad locū digōnis. Cum ergo cib⁹ nō est liquidus:aut per artificiuꝫ cōminutus valde nām sui corpis defraudat qui suis dentib⁹ pfecte nō cōterit. Naꝫ aptitudo cōterēdi nec stōcho nec ceteris mēbris interioꝛib⁹ est ꝓcessa. Quapropter neceſſe est vt ledant̄ a cibo iperfecte masticato cuꝫ nequeāt supplere defectū ꝓtritionis. Ledunt̄ aūt a cibo iperfecte masticato duplr. Primo qꝛ plus inde sumit̄ ex quadā deglutiēdi vꝛacitate. Scō qñ cibus deglutit⁹ iperfecte digerit̄:ꝛ per ꝓis corpus ad multas ꝑparat passiones.ꝛ ideo vꝛaces frequēter egrotant:ꝛ nūq̄ꝫ ad naturalē pueniunt senectutē.

Diuersitas ciboꝝ sil ē mala.

¶ Scōm aūt qō metu refectiōis imoderate dꝫ vitari est varietas ferculoꝝ in vna mensa:ꝛ maxime si fuerint delicata:citi⁹ enim laxat̄ ꝛ deficit appetitus in sumptione vni⁹ cibi q̄ꝫ diuersoꝝ:qñ blādimenta saporū ꝓuocant eū ad plus sumendū q̄ꝫ stōchus possit digerere. Preter hoc ēt qñ diffoꝛmitas ferculoꝝ est tanta ꝙ vnum est facilis:reliquū ꝛo difficilis digōnis. necessariuꝫ est vt debita nutritio mēbroꝝ ipediatur:qꝛ cū ꝓus digeratur vnū q̄ꝫ aliud:ꝛ cū misceāt adinuicē:aut cū digesto dilabitur indigestū:aut si vsq̄ ad perfectā digōnem alteri⁹ remanserit corrūpet̄:veluti si carnes pullorū:ꝛ vaccine insimul decoquerent̄. Accidit etiaꝫ ꝙ qñ fercula varia multa sunt numero duob⁹ modis pfectio ipeditur digōnis. Primo qꝛ comedēs ad frequētius potādum iducitur: frequēs aūt pot⁹ digōnem ipedit:quēadmodū qñ frequenter suffundit̄ aqua olle ipedit ei⁹ feruoꝛē. Scō qꝛ iter ꝓmuꝫ ferculum ꝛ vltimū magnū est interuallū. ꝓpter qō incboata digestio ꝓmi a cruditate supuenientiū ipeditur:que oīa nocumēta vitant̄ per sumptionē vni⁹ ferculi tñ aut duoꝝ ad plus:dum tñ inter ea nō cadat notabile iterualluꝫ:ꝛ ꝙ nō sint valde diffoꝛmia quātuꝫ ad habilitatē digōnis.ꝛ iō qui paucis cibis vescunt̄ ad extremā ꝛ mundā perueniūt senectutē. Qui ꝛo studeant ad multitudinē ciboꝝ incarcerandā vel ante senectutē extinguent̄:vel eoꝝ senectus intēpestiua erit ꝛ valde imunda sicut in habitatoꝛib⁹ septētrionis frequēter occurrit.

Conueniēcia ꝑligēda.

¶ Nō solū aūt mora refectiōis:ꝛ quātitas sed ēt qualitas ciboꝝ dꝫ attēdi:sic.l.vt illi sumātur q̄ corpori ꝙgruunt ſm exigentiā nature ipsi⁹ ꝛ tēporis.ꝛ qui nō cōgruūt euitent̄. Unde qui naturalr disposit⁹ est ad patiendū fluētes hemoꝛroidas:ꝛ pulsantes vitare dꝫ acuta ꝛ salsa ꝛ nimiuꝫ dulcia ꝛ quecūq̄ cōstipant de q̄bus infra dicet̄ in speciali.

De potu i sti vera ꝛ mendosa.

¶ Nunc aūt conuenit de regimine pot⁹ in generali tractare:circa qō nā breuē ꝑbet sanis corporibus regulā.l.vt potetur qñ ipsa requiret. hoc est qñ vera sitis aliqs patit̄. Tūc est aūt vera sitis qñ in oꝛe stomachi percipit̄ exuatio:qō nūq̄ꝫ in sanis corporib⁹ nisi sumpto cibo ꝓtingit. Unde cuꝫ talis sitis est manifesta sumendus est pot⁹ ꝛ sobꝛie qualis nāe corpis ꝛ tpis debetur. Est etenim in ꝓposito cauendū ne sit vinū acutuꝫ vel igneum aut grossuꝫ ꝛ dulce. sed in estate albuꝫ vel roseū in hyeme subꝛubeū:ꝛ in substātia semp clarū atqꝫ subtile cui⁹ sapoꝛ est simplex:ꝛ amicabilis ꝛ odoꝛ suauissim⁹. Et ex talib⁹ eligantur semp debiliora que min⁹ possiunt tolerare aque mistură. Corpibus enim tpatis ꝛ sanguineis ꝛ cholericis vtilius est bibere vinū debile nālr cū modico aque q̄ꝫ vinosum fractū cuꝫ multa aqua. Sic igit̄ in ꝓposito pꝫ ꝙ expedit oīno vitare vina que ꝓficiunt̄ gipso vel calce vel q̄ conseruant̄ in vasis pice linitis. Et eadē rōne vitandū est nectar nisi ꝓficeret̄ ſm formā inferi⁹ posită. Pꝫ ēt ex predictis ꝙ vinū nouū perfecte clarificatū est in ꝓposito veteri semp vtili⁹. In siti ꝛo mendosa in qua nō estuat oꝛificiuꝫ stōchi:sed guttur arescit:vel os aut palatū ꝑ puluerē aut motū aut aeris calorē ꝛ siccitatē nō expedit bibere:sed sufficit gargariçādo vino bñ limphato:aut aqua ꝑdictas ptes humefacere vel emundare vel si magis placeret succosos fructꝰ masticare:ꝛ abycere:vel modicū succi deglutire ꝓpter gutturis ariditatem erit expediens.

¶ De dormitione ꝛ corpoꝛis tranquilitate. Cap. VI.

Post refectionē nāli ordine gescere ꝓuenit atqꝫ dormire. Lib⁹ eniꝫ ad hoc recipitur vt digerat̄ ꝛ digestus cōuert̄ in mēbroꝝ subam. Digestio ꝛo cibi ꝛ maxime in stomacho vbi recipit̄ cū totalitate sue deformitatis ad mēbra nequit cōpelli nisi caloꝛ nālis per quez digestio celebrat̄ quātū possibile est coadunet̄ circa locū digestionis. Quapropter moderate refectis nō ꝓuenit sumpto cibo deambulare vel laboꝛare vel etiā vigilare:maxime si corpus eoꝝ nō abundauerit nāli caloꝛe. qñ in motu ꝛ laboꝛe distrahit̄ coꝛ ad mēbra que motu exercitant̄. Silr in vigilantib⁹ dato ꝙ nō mouerēt colūnas pedū ꝛ manuum: nihilominus ad oꝛgana sensuū vt audit⁹ ꝛ visus ꝛ ad ipm cerebꝝ vbi meditationis opatio exercet̄:caloꝛ eniꝫ nālis distrahit̄ qñ sine ipso nulla vite opera possiunt in corpoꝛe pfici. Que oīa recte ꝓsiderantes ꝓphi dixerūt concoꝛditer ꝙ potioꝛ hoꝛa maioꝛis refectionis ad conseruādū sanitatē est vespertina. Propterea qꝛ nos refectioni succedit ex qua tria bona ꝓueniunt necessaria digestioni pficiende. Primū est frigiditas aeris. eteniꝫ in aere frido foꝛtioꝛ est digestio q̄ꝫ in calido:qñ per frigiditatē aeris coadunatur caloꝛ nālis in clibano corpis:ꝛ per caloꝛē ipsius aeris disgregat̄ versus exterioꝛa. ꝓpter qō hoies vtplurimū comedunt ampli⁹ in frigidis habitationib⁹:ꝛ in hyeme. Scōm est tranqlitas mētis ꝛ corpis:qñ de nocte cessant meditationes ꝛ occupationes diurne. Tertiū est somn⁹ qui et⁹. nā sub silentio noctis nec strepitu nec clamoꝛib⁹ iterrumpit̄: nec occupationib⁹ ipeditur:nec luce feriēte oculos breuiatur. ¶ Igit̄ qui moderate reficit̄ sumpto cibo sedeat ꝛ gescat:tam mēte q̄ꝫ coꝛpoꝛe:ꝛ sedēdo audiat nō amara neqꝫ subtilia:sed placida que fuerit facilis itellect⁹:vt sunt regū ꝛ sanctoꝝ hystorie vel musice melodie. Cū aūt somn⁹ aduenerit ꝓtinus doꝛmiat. Sed de die maxime in estate doꝛmiatur in loco frigidioꝛi ꝛ obscurioꝛi:ꝛ maxime tranqllo: dum tū non sit rheumatic⁹. Pedes quoqꝫ discalcientur ꝛ cooperiant̄. Nā doꝛmire calciatis pedib⁹:ꝛ tibys maxime in estate fumos reflecti t:ꝛ coꝛpus estuare facit ꝛ ingetari ꝓpter qō ipeditur digestio:visus obscurat̄.ꝛ mens hebetatur. Loco periēdi ꝛo sunt ne nimiū infrigident̄.

Sup cibū sūptū gescēdum ꝛ doꝛmiendum.

In nocte tria sūt digestioni necessaria.

In sōno pedes ꝛca put̄ cooperiēda sūt.

¶ Et simi-

liter

liter caput in somno plus ꝙ in vigilys est cooperiendum. Nã cum calor nãlis in eo coadunet circa mediã corporis regionẽ extrema manent modico calore munita. ⁊ iõ tunc facilius pñt a frigore ledi maxime si sit aer frigidus: quasi per canales ꝓpulsus a ventris pcutiet mẽbra. Propterea cauẽdũ est ne in directo capitis fenestra vel spiracula sint aperta. Sup quo lacere dormiendũ.

¶ Qui ℞o sani sunt corpore debẽt in ꝑmo somno supra dextrũ latus dormire vt epar qõ circa corpus abundat nãli calore subiaceat stõcho tãꝙ ignis suppositꝰ lebeti. Cuꝫ aũt fuerit ꝑmus somnꝰ expletus nõ est necessariũ bis qui tpate reficiunt amplius dormire. Sꝫ si qñꝙ plus debito sumeret aut aliquid qõ esset graue ad digerendũ: tũc dormiens nõ excitaret a ꝑmo somno ꝓpter pfectionẽ digestiõis: sed ꝓpter stimulũ supfluitatis aggregate in membris sicut vrine in vesica: vel fumoꝝ in lacertis aut screatus in pectore: vel similiũ. ꝙbus expulsis vrinãdo vel tussiendo vel mẽbra extendẽdo adhuc expediens erit ad somnũ redire qõ ꝓpendet ex ponderositate capitis ⁊ grauedine palpebrarũ: ⁊ tunc ne fumus cõclusus epar supcalescat ꝙuenit iacere super latꝰ sinistrũ. Nã cibo fere digesto multo minor calor sufficit ad perficiendũ digõnem ꝙ crudo. Supinus aũt nunꝙ dꝫ sanus dormire ne supfluitates que fluunt ad palatũ ⁊ nares refluant ad cerebrum ⁊ submergãt memoriam. Sed excitatꝰ a somno põt stare supinus: ⁊ parũ quiescere ad mẽbrorum equationẽ. ⁊ maxime iuncturarũ spinaliũ. Silr sanis ⁊ stomachũ bñtibꝰ calidũ vel tpatũ nõ expedit supra ventrẽ dormire ꝓpter ceruicis contorsionẽ ⁊ stõchi cõpressionẽ. Illis ℞o ꝙbus stõchi frigiditatẽ est necium precipit: vt supra mollissima puluinaria ventrẽ collocent: ⁊ vt ingenient quãto minus poterũt collũ torquere: ⁊ melius cẽt vẽtri cervical mollissimũ ⁊ calidũ applicare: ⁊ brachys amplecti vel cũ lata fascia linet panni supfirmare: vt in somno adhereat. Sup cibũ imoderate sumptũ deambulãdum.

¶ Sicut aũt qui moderate reficiunt nõ expedit sumpto cibo deambulare: sic est imoderate refectis expediẽs ꝑus ꝙ dormiãt deambulare suauiter atꝙ diu quousꝙ depressuꝫ fuerit pondus orificij stomachi. ⁊ cuꝫ oĩs refectus debeat in somno tenere caput ⁊ pectꝰ ceteris partibꝰ altiora: magis tñ boc expedit imoderate repletis ne regurgitãte cibo graueť orificiũ stomachi: ⁊ per ꝓñs caput ⁊ mẽbra spiritualia. Post sõnũ corpꝰ a superfluitatibus emundandum.

¶ Somno itaꝙ expleto studendũ est diligẽter emũdare corpus a superfluitatibꝰ multiplicatis in eo nõ solum per secessuꝫ aut vrinãdo. sed ẽt per alias partes vt tussiẽdo ⁊ spuẽdo ⁊ nares mungẽdo. caput pectinãdo. ⁊ facies ac manus cũ aqua tepida semp lauando. ¶ Coitus etiã qui ad nature cõmodum ordinat exerceri debet expleto somno ⁊ existẽte corpore tẽperato. ¶ Dis autẽ quoꝝ iũcture sunt debiles aut hemorrhoides sepe vexãt: siue fuerint fluentes aut surde: cauẽdũ est diligẽter ne famelici coeant vel imediate post repletionẽ: ⁊ maxime si stimulus voluptatis excitaret ad hoc studiose. nã eniꝫ semp expectãda est: vt ipsa sponte requirat: ⁊ ex debitis iteruallis: vt nã possit effundere semen absqꝫ dissolutione corpis ⁊ tormẽto. Uiolẽtus eniꝫ coitus est cũctis hominibꝰ cũ terrore vitandus: qñ oẽs vires corporis amputat ⁊ in extremã precipitat senectutẽ.

¶ De accidentibus animi. Cap̃.VII.

Supradictis igitur per ordinẽ obseruatis scire ꝙuenit insup ꝙ animi accidentia corpus efficaciter mutant seu alterãt: ⁊ in operibꝰ mẽtis faciunt manifestã ipressionẽ: ⁊ ideo qz nociua sunt debent studiose vitari ⁊ spãlr ira ⁊ tristitia: qñ ira supercalefacit oĩa mẽbra. ⁊ ꝓpter feruorẽ cordis oẽs actus rõnis ꝓfundit. Et ideo cauẽde sunt eius occasiones nisi quãtũ ex ꝑcepto rõnis aduersus illicita cõcitať. ¶ Tristitia ℞o corpus infrigidat ⁊ exiccat. Propterea maciez ⁊ extenuationẽ inducit: ⁊ qz cor ꝓstringit ⁊ spiritꝰ obtenebrat: ⁊ ingrossat. ingenium hebetat. apprehensionẽ ipedit. iudiciũ obscurat. ⁊ obtũdit memoriã. ⁊ ideo vitãda sunt eius obiecta. nisi quãtũ ratio ꝑsuadet ad detestationẽ vitiorũ ⁊ mẽtis pulchritudiez reformandã. ¶ Qui ℞o multis curis ⁊ solicitudinibꝰ distrahunt ⁊ cerebro pungunt gaudio sepe vacare debẽt ⁊ honestis solatys vt animꝰ refloreat ⁊ spiritus recreent.

¶ De nutrientibus. ſ. cibis ⁊ potibus. Cap̃.VIII.

Post generalia ꝙuenit spãlr loqui de nutrientibus ⁊ remedys ꝺ lapsus. Et inter nutrientia ꝑmo de cibis. ꝛº de potibꝰ. Sed qz ciborũ qdam sumunt in alimentũ. quidaꝫ ℞o in saporẽ ⁊ condimentũ. ideo prius erit sermo de alimẽtis. Quoꝝ quedã sumunt ex terre nascentibꝰ. quedã ℞o ex aialibus: ꝛz animalia dignitate prioza sint plantis: tñ qz mã sunt aialiũ: ideo ꝙ nutriunt ex eis. ideo terre nascẽtia prioza sunt aialibꝰ per nãm ⁊ rõne nutritiõis. ¶ Ex terre ℞o nascentibꝰ assumunt in alimẽtum gnqꝫ per ordinẽ. Primo. ſ. grana panifica/vt frumentũ/ordeũ/siligo/miliũ/auena/panicũ/⁊ riçuꝫ. Scõo legumina. Tertio fructꝰ. Quarto folia. ſ. olerũ ⁊ herbarũ. Quinto radices vt sũt porri ⁊ cepe ⁊ cetera q̃ sub terra suscipiũt incrementũ. Frumẽtuꝫ coctum.

¶ Frumentũ aũt coctũ frequẽtari nõ dꝫ qñ lumbricos multiplicat opilones generat ⁊ disponit ad calculũ in renibus ⁊ vesica. Et similiter pultes de farina frumenti: ⁊ quicquid fit de pasta frixa vel elixa. Et idem iudicium est de tri qõ vulgariter dicitur alatria. ⁊ de amido ꝛz sit leuius ceteris. Temperato tamẽ corpori nõ expedit istis vti. Et si forte dieb⁹ ieiuniorũ interdũ placuerit sumere condiant cũ multo lacte amygdalarũ ⁊ prius fortiter ꝙquant. Similia ℞o minus in ꝑdictis oĩbus est nociua. ⁊ adhuc colatura furfuris minus: quę si ꝑus cuꝫ multa coquať aqua: deinde cum multo lacte amygdalarũ erit i diebus ieiunioꝝ tẽperatis atꝙ cholicis cibꝰ leuissimꝰ. ⁊ ẽt vtilis. Colatura furfuris.

¶ Utilꝰ tñ erit ferculũ factũ ex ordeo mũdato prius cocto vsqꝫ ad rupturaꝫ. deinde loto cũ aqua frigida postmodũ pistato: ⁊ cocto cuꝫ multo lacte amygdalarũ vsqꝫ ad mediocrẽ densitatẽ. talis enim cibus est valde cõueniẽs patientibꝰ hemorrhoidas pulsantes. Herculum ex ordeo.

¶ Et simili mõ fieri dꝫ ferculũ ex auena mũdata si placuerit magis. ꝛz sit minus vtile. ꝙ predictũ. Herculum ex riçi.

¶ Ferculũ aũt ex riçi si fiat cũ multo lacte amygdalarũ semp est vtile corporibꝰ tẽperatis. Ad vitandũ tamẽ ventris constipationẽ vltimo debet sumi. Alemsta vitanda.

¶ In ꝑdictis oĩbus est cauendũ ne vetustate sint corrupta vel appropinquẽt corruptioni: ⁊ ideo farina ⁊ furfur ⁊ simula ⁊ tri que plus ꝙ septem mensibus fuerint reseruata vitari debent a corporibus tẽperatis atꝙ cholericis. Et amiduꝫ si plus ꝙ duodeciꝫ mẽses habuerit. Et riçuꝫ si plus ꝙ decemocto mensibus fuerit extra corticẽ reseruatum: ⁊ maxime in regionibus calidis. Generaliter ℞o cauendum est ꝙ si predicta omnia fumosi odoris percipiantur esse vel acuti saporis aut terrei semper sunt vitanda.

¶ De vsu panis. Cap̃.IX.

Panis aũt semp dꝫ esse mediocriter fermẽtatus: ⁊ paruꝫ salsus: ⁊ nequaꝙ farina ibibitus. Et ad euitandũ constipationem ꝑdesset vt sexta m vel septimã partẽ furfuris cõtineret: tamẽ cauendũ est ne sumať calidus vel induratus. Si ℞o necessitas vrgeret aliqñ vesci biscocto sumatur in ꝓncipio remollitum in pingui brodio siue fuerit piguedo carniũ aut dulcis olei oliua. aut amygdalarum. Et in diebus carniũ frusta lardi bacconis cum eo sumatur vel aliqua ventrem humectantia seu mollificantia. de quibus infra dicetur.

¶ De leguminibus. Cap. X.

LEgumina nūq̄ ꝓgruunt tpatis corpo ribus q̄diu manēt i sanitate, ꝓpterea cōuenit in ꝓposito vt eoꝝ suba vitetur ⁊ maxime siccoꝝ. Sz si de recētibus alicuādo placuerit sumere gr̄a nouitatis: expedit q̄ coquant̄ cuz ꝯgibere: ⁊ croco ⁊ in fine condiant̄ cū lacte amygdalarū nisi cū pinguib⁹ carnib⁹ coquerent̄: quia tunc nō oporteret addere lac amygdalarū. ⁊ iter cetera legumina min⁹ nociua sunt sanis corporib⁹ pisa rotūda ⁊ cicera ⁊ fabe. Et istoꝝ ēt triū minus nociua sunt pisa rotunda ⁊ alba. Heneral'r aūt quecūq̄ sicca sine carnib⁹ sint preparata oz cepe rotundū ⁊ albū cōminutū frigi cum multo ⁊ dulci oleo ⁊ eis adiungi. ⁊ vltimo lac amygdalarū. ⁊ hoc est maxime necium si faba oz comedi. ⁊ ꝑcipue si fiat ex faba fracta. ¶ Legumina ℞o que cū lacte aialium ꝓparant̄ oīno vitāda sunt in ꝓposito. sz i q̄dragesima q̄ est diuturnus vsus opilātiū alimentorū vt pisciuz ⁊ polentarū vtile est ad ꝓseruationē sanitatis in p̄ncipio refectionis iterduz sumere puretaz cicerū aut pisoꝝ. Et hec est illa aqua quā sapiētes cōmēdāt. s. vt pisa vel cicera in aqua dulci remolliant̄ per noctē ⁊ in eadē sequēti die bullian̄ duob⁹ aut tribus feruoribꝰ ⁊ tunc colent̄ ⁊ colatura reseruetur: ⁊ appꝛo pinquāte hora refectionis addaꝫ parū vini albi ⁊ mo dicū de puluere spicenardi: ⁊ croco ⁊ sal imoderata q̄titate. deinde vnico feruore bulliaꝫ ⁊ ꝓpinetur in p̄n⁹ refectionis vel ad potādum aut si magis placuerit fiāt offe. tale nāq̄ brodiū aperit: ⁊ mūdificat venas capillares epatis ⁊ vias vrinales. ⁊ ideo ꝑseruat a calculo: ⁊ ab arenis ꝑcipue si pisa vel cicera remolliant̄ ⁊ coquāt̄ in aqua p̄dicta cū petrosilino. Vulgares aūt nimis decipiūt in eo q̄ credūt hāc vtilitatē ineē brodio cicerū remollitoꝝ i lixiuio. Nā tota ſba subtilis: ⁊ aperitiua per p̄mā remollitionē ſparaꝫ exide.

Puretas q̄ remollitionis cicerū aut pisoꝝ.

¶ De vsu fructuum. Cap. XI

VSus fructuū tēperato corpoſi nō cōgruit via cibi: sed poti⁹ medicine. videlicet ad ꝑseruandū ip̄m ab aliquo accidēte nociuo q̄ ex cōcurrentibus pōt timeri: ⁊ ideo moderate ⁊ ordinate conuenit: vt eis vtatur cōsiderata semper vtilitate que sperat̄ acquiri ꝑ sumptionē ipsorū. Nō enim ad voluptatē sumēdi sunt: sed ad vtilitatē. Nā vti fructibus ad voluptatē conseruationē ipedit sanitatis. Est igit̄ ꝓsiderandū q̄ corpa que fructib⁹ vtunt̄ ꝑ alimento debēt in qualibet ꝑte anni ꝓsiderare qualia possint accidētia nociua incurrere: vel ex qualitatib⁹ aeris: vel ex nutrientibus illius tp̄is. ⁊ p̄m hoc vti fructib⁹ magis cōgruit ad obuiandū accīdentibus illis ⁊ meliori modo. ¶ Quoniaz igit̄ in estate sanguis feruore aeris inflāmatur: in ipso ℞o autūno siccitate acuitur. ideo tunc expedit ad tēperanduz sanguinē vti fructibus frigidis ⁊ humidis. Silr q̄ estiuo feruido mēbra corporis rarificant̄: ⁊ facili⁹ ab eisdē exhalat calor nālis ⁊ spūs. ⁊ iō tunc expedit ad tēperandū sanguinē vti fructib⁹ ꝑtate ꝓstringentib⁹ quales sunt stiptici. Silr tūc cōpetit vsus acetosoꝝ ēt ad frangēdū caliditatis acumē. Siccitas ēt tp̄is que sepe ventrē constipat requirit frequēter estate ⁊ autūno vsuz ipsoꝝ. Silr quoq̄ ꝑsunt ad somnū ꝓuocandū vbi a siccitate tp̄is ipeditur vel ad sitiz cōpescendū vel ad estuationē cordis ⁊ epatis ⁊ orificij stomachi mitigādā. q̄bus oīb⁹ diligēter ꝓsideratis facile q̄sq̄ poterit estate ⁊ autūno vsum fructuū moderate ad regimē sanitatis. ¶ Quicūq̄ ℞o ad ꝓseruationē sanitatis intēdit oz hāc regulā general'r obseruare. s. q̄ nūq̄ vtaꝫ fructibus taz coctis q̄z crudis donec in arboꝛe fuerint ꝓsecuti perfectaz maturitatē si possint in arboꝛe maturari exceptis moris: q̄bus vtendū est p̄usq̄ ex pfecta maturitate nigrescāt: qm̄ sunt cibus araneaꝝ ⁊ muscarum ⁊ sanguinē inficiūt: ⁊ ad putredinē ꝑparāt. ⁊ bubones ⁊ carbūculos ⁊ antraces multiplicāt. ⁊ iō in regionib⁹ calidis ⁊ humidis annoq̄ taliū morozū copiosus est vsus epidimia regnat nisi ꝑ fluxū ventris ipediatur. ¶ 2ª ℞o regula est. q⁹ abstinendū est a fructib⁹ q̄cūq̄z multiplicant̄ in eis vermes aut interi⁹ tabescunt q̄ in vulgari cathelanoꝝ dicit̄ entacar. ⁊ cognoscitur ꝑ hoc: q⁹ fruct⁹ nō est interi⁹ nāl'r colorat⁹ nec oz naturalē medullā. tales eniz fruct⁹ gīant ꝓtinuas febres nisi forte supfluitas eoꝝ per fluxū ventris aut forte laboreꝫ copiosos sudores a corpe resoluant̄. ¶ 3ª ℞o regula precipit ne fruct⁹ diuersi sumant̄ simul quātūcūq̄ sint in naturis suis vel effectib⁹ ꝓpinqui. Verbi gr̄a. si debuerint pruna sumi ad ventrē mollificandū nō expedit simul cum eis cerasa sumere. sed sufficit q⁹ hec vel illa sumant̄ in p̄ncipio refectionis. Silr quoq̄ tpe quo ficus ⁊ vue reperiunt nō expedit vt simul sumant̄: lz vtriq̄ prosint ad ventrē mollificandū. sed sufficit alterū ⁊ maxime ficus: ⁊ ad hoc vt efficaciter mollificēt oz brodiū supbibi vel alius liquoꝝ. Oz bñtibus epar ⁊ stomachū caliduz. ⁊ cūctis cholericis quales sunt habitatores africe ⁊ Lybie tuti⁹ est aquā frigidam supbibere: ceteris aūt vinū bene lymphatū. Si ℞o debuerit vua sumi ꝓpter ventris solutionez cauēdum erit ne sumatur in mensa: sed longe ante maxime si fuerit recēs. q̄ nō solū generat ventositatē: sed ēt facit ebullitionez. ⁊ ideo subuertit cibū: ⁊ perturbat digestionē: ⁊ vuis sumptis vinū nullo modo superbibaꝫ: sed brodiū trī vel aqua frida. Si trī in mēsa ōbuerint vue sumi: cōuenit vt multis diebꝰ post collectionē fuerint seruate: vel cū aqua feruēti superfundātur p̄mo ⁊ secōo cū aqua frigida. Idez quoq̄ de persicis: et alīs persicis cōparatis ficubus debet itelligi. Nam ꝓsica sumuntur interdū in p̄ncipio prandy ad ventris solutionez ab his maxime: quoꝝ epar calidū est ⁊ siccū. sed nō expedit vt tunc ficus sumant̄: ⁊ maxime duratiua que maiori abundāt aquositate. Econtra ℞o in his quoꝝ viscera frigida sunt ⁊ humida: q⁹ plus eis mollioza competūt. Et si ex p̄dicta necessitate cogant̄ aliq̄ duratiua sumere ꝓius remolliantur in vino puro: maxime si fuerint ipsa die collecta. Nam que post collectionē soli biduo vel triduo exponuntur sapidius ⁊ salubrius tunc sumunt̄. Si trī habentes viscera calida deberēt sumere ficus i notabili quantitate: tunc expediret eis p̄mittere persica vel antepersica ficubꝰ vel poma bñ matura ⁊ aromatica cruda in estate ⁊ cocta in hyeme. vel saltiz eligāt ficus muças. s. quaruz sapoꝛ participat manifestaz acredinē per naturaz. Electissime nāq̄ sunt ficus quarū rubea est medulla: ⁊ sapoꝛ muçus. ⁊ tales cōpetunt maxime iuuenibus: ⁊ quoruz est complexio calida vel tēperata. ¶ Predicta regula simil'r locuz habet in fructibus qui sumunt̄ ad mitigandū feruorē sanguinis vt sunt cucumeres ⁊ melones vel ad frangendū acumē cholere vt sunt acetosi fructus. Nā cucumeres ⁊ melones vel citrullos nō conuenit simul sumere. ⁊ si in mensa sumantur paruz debet ex eis sumi. ⁊ ex cucumerib⁹ sola medulla ⁊ ante cibū. Juuenibus dico ⁊ habentibus viscera calida. Uerūtamen estiuis calozibus non incongrue sumunt̄ ab eis in fine cene vt diaphragmati ⁊ superiozibus membris estuantibus ꝓpter precedentē dici feruorē ⁊ ariditatē efficacius mitigiū prebeaꝫ: maxime cuz somn⁹ debeat subseq. Et ex hinc patet ratio ꝓpter quā ⁊ persica ⁊ malagranata dulcia plus conferūt sumpta in fine cene cū moderamine q̄ in principio lz sint fructus aquosi. Nam ariditatem et estuationē superiorum partium efficaciter mitigant ⁊ suauem procurant somnuz. Jn his etiā qui acutis ⁊ aridis vescuntur in cena vt assaturis obtundūt fumozum acumen. tamen si longe ante cenā sumerēt medulla cucumeris aut

melonis

Pisa rla Dēs fruct⁹ p̄mittā tur maturari i arbore p̄ter mora.

Secūda rla

Tertia rla

Ficus

Aqua

Persica

In fine cene fructus sumēdi.

melonis ad mitigandū sanguinis feruorē vtilius essēt. In fine ẋo cene sumant̄ persica vel malagranata vel poma electa cruda vel assata ⁊ infrigidata cum modico panis. ¶ Acetosi quoq; fructus qui sumunt̄ ad choleram extinguendā seu obtundendā ⁊ excitandū appetitū longe ante prandiū debēt sumi velut malagranata vel poma in p̄n° sicut cerasa acetosa: aut moza imperfecte matura: siue tū in p̄n° siue lōge añ sumant̄ nihil supbibēdū est nisi forsitan timeret̄ in his q lōge añ sumunt̄ q̄ eox acetositas offenderet guttur ⁊ orificiū stōchi vel spūalia mēbra: tūc enim expedit pax brody vel vini bñ lymphati aut çucchari puri imediate pōt sumere: ⁊ iō tales q sumpserint ieiuno acetositatez maligranati aut citri vel limonis debent cū çucchar̄o sumere. ¶ Predicta sil̄r regula tz in fructib⁹ q̄ comprimūt vel ꝓstrigūt: q̄ multi sil̄ nō debēt sumi. Et iō sumptis sarmentys nō debēt sumi pira. ⁊ sūptis piris est abstinendū a coctanis. ⁊ sūptis coctanis respuēda sunt sorba ⁊ mespila ⁊c̄. Sz circa fructus cōprimētes multa occurrit diuersitas. Nā qdā cōprimūt sola grossitie atq; grauitate suba sicut auellane crude. qdā ẋo ꝓmūt p potētiā quā bñt ꝓstringēdi. Et istox cōprimētiū qdā sūt q debil̄r ꝓstringunt ⁊ vocant̄ stiptica vt sarmenta ⁊ pira. q̄daz q̄ fortiter vt coctana ⁊ sorba: ⁊ hȝ pontica noiant̄. Jtē istox oiuz q̄dā sunt aromatica ⁊ q̄dā nō. q̄dam dulcia ⁊ quedā nō. ¶ De cōprimētib⁹ igit̄ dat̄ regula gnālis q̄ si sola grauitate cōpreſſerint: ⁊ nullā habeāt potētiā ꝓstringēdi vel aggregādi ptes mēbris cui obuiāt. Nec aromaticitatē aut dulcedinez habētes nullo mō debent sumi. maxime a corpozib⁹ tēperatis. ⁊ iō auellane recētes vitāde sūt. Iz pñt cibū sumptū cōprimere: q̄ nec dulcedinē bñt q̄ placeat ori stōchi. Nec aromaticitatē qua ꝓfortēt: ⁊ foueant spūs eius. nec stipticitatē aut ponticitatē qua corroborent aggregādo ptes ipsius. ⁊ ideo generalr nociue sunt ori stōchi: q̄ sua grauitate ⁊ frigiditate p̄cutiunt nullū cōferēdo iuuamē. Sicce ẋo minus fride sūt. ⁊ iō minus nocēt. Et si aliquātulū torreant̄ minus nocebūt ⁊ acgrūt stipticitatē atq; dulcedinē p quā pñt ꝓdesse: sicut ⁊ castanee q̄ assant̄. nā stipticitas ⁊ dulcedo vigorant̄ in eis. ⁊ iō sūpte post cibū cōprimūt ipsuz orificiū stōchi ꝓfortādo: maxime si in vino aromatico calide imergant̄. ¶ De cōstringētib⁹ aūt dant̄ regule plures. Et p̄ma est q̄ si sumant̄ añ cibū ꝓstipāt. si ẋo post cibū laxant. Nā q̄ñ p̄cedunt cibū ꝓstringūt ptes iferiores gb⁹ obuiāt. ⁊ ideo feces cibox p meatus ꝓstrictos difficilr expellunt̄. Q̄ñ ẋo sequunt̄ cibū ꝓstringunt meatus super feces ⁊ exprimūt eas per ptē inferiorem. ¶ Scōa regula est. q̄ constringentia pontica nunq̄ sumenda sunt cruda nisi fuerint condita vel per diuturnā mozam ponticitatē amiserint. oia enim pontica ledunt imoderate pāniculos pectoris: ⁊ ideo coctana ⁊ pira debent p̄usq̄ sumantur in pingui brodio carniū decoqui vel in pastillis cum carnibus aut si magis placeret assari sub prunis aut in furno: q̄ melius est. Uel coquant̄ in vino puro: sed assata vel in vino puro cocta fortius stringunt q̄ si cū pinguedine carniuz coquantur. Sorba ẋo ⁊ mespila que raro matureſcūt in arboze p diuturnā mozā post collectionē amittunt ponticitatē: ⁊ ideo si tunc predicta necessitas vrgeat vt sumantur: vel ipsa mespila: q̄ carent notabili amaritudine possint assari: vel coquantur in mero. Alij ẋo fructus pontici qui condiunt̄ per cōdimentū amittunt nociuaz ponticitatem sicut nuces que cū cortice condiunt̄: ⁊ oliue in salso. ⁊ ideo hec moderate ꝓstringunt. plus tū oliue q̄ nuces: q̄ñ cōdiunt̄ absq; melle vel çucchar̄o. ⁊ iō parcius vel rarius debēt sumi: q̄ñ lederent spūalia. ¶ Tertia ẋo regula est. q̄ cōstringētia succosa vt pira magis cōgruunt siccis temporibus vt estate ⁊ autūno q̄ in hyeme. succo ẋo carentia maxime si fuerint dulcia in hyeme: ⁊ vere plus cōpetūt si cut castanee ⁊ dactyli. bñt enim oēs dactyli aliquā stipticitatē: sz manifestiꝰ est in dactylis insularibus ⁊ africanis q̄z alexādrinis. Et hyeme ⁊ vere si necessitas vrgeat vti fructibus ad laxandū vētre ꝓueniēter sumunt̄ postcibū: sicut de vua passa cū suis granis: dum tū nihil supbibat̄. Et essi cacius venter mollificat̄ si ficus sicce sumant̄ in p̄ncipio absq; pane. Jn fine ẋo vel dactyli vel oliue: ⁊ post olivas poterūt absq; potu sumi alique vue passe. Sed si fructus succosi magis placerent illis tēporib⁹ vitari debēt: magis nociui sicut sunt vue brumales que valde nocent intestinis ⁊ renibus ⁊ vesice. Uñ si sumere placuerit in p̄n° refectionis vētris mollitiua succosa melius est vt pomuz aromaticum ⁊ infrigidatum sumatur vel coctum in vino: aut vue brumales maxime albe sumant̄ ⁊ abyciant̄ cortex ⁊ grana. Si ẋo necessitas vrgeret sumere brumales imergātur prius in aq̄ feruenti. deinde supfundat̄ aqua frigida ⁊ parum inde sumat̄. Si ẋo cōstringentia vel cōprimētia succosa in fine placuerit sumere sicut pira: sumant̄ cuz caseo veteri ⁊ electo. Uel assent̄: ⁊ in vino mergant̄. Laueāt tū ab eis qui frequēter patiuntur tortiones aut iunctura⁊ doloꝛes. ¶ Ultima ẋo ꝓsideratio q̄ de fructib⁹ est hūda pertinet ad fructus oleaginosos vt sunt amygdale / auellane / nuces / pinee / fistici: de quibus due regule dantur. ⁊ prima de crudis. scōa de cōditis. De crudis sciendum est q̄ oēs offendunt stōchū. sed amygdale ⁊ nuces ⁊ fistici min⁹ offendunt in sua recētia ⁊ teneritate. Auellane ẋo ⁊ pinee tunc plus q̄z q̄ñ sunt mediocriter exiccate. Unde corpoꝛibus temperatis: ⁊ quoꝛuz complexio ad caliditatem declinat non expedit his fructibus crudis vti: q̄ multum nocere possunt ⁊ parum ꝓdesse. Amygdale nāq; recentes ⁊ tenere suo tpe p̄ñt aliqualr estuationem stomachi tēperare sicce ẋo ⁊ remollite nō prosunt nisi ad ꝓhibēdū ascensuz vaporis vini ad caput. Nuces aūt tenere: ⁊ indurate non solum stomachum: sed caput ⁊ visuz offendunt: ⁊ solum a ventositate ⁊ venenositate piscium tuent̄. Auellane paruz etiā epar ꝓfortant sua ꝓprietate: sed stōcho nocent ⁊ capiti. Pinee ẋo inter cetera grana plus stomacho inimicantur. sed palyticis cōferūt ⁊ habētib⁹ screatus in pectore saniosos. Fistici ẋo efficaciter ꝓsunt epati frigido ⁊ stomacho: in ceteris minus offendunt: sed capiti nocent. Si ẋo p̄dicti fructus cōdiant̄ cū melle vel çucchar̄o sicut pineatū vel muscatuz. stomacho quidem minus nocebūt. sed tū predictis corpoꝛibus nō expedit eis vti precipue cuz magis ad voluptatem condiantur q̄z ad vtilitatem.

De fructibus ꝓstringentibus.

De fructibus oleaginis.

¶ De oleribus ⁊ supra terrā nascentibus. Cap. XII.

Hic sub oleribus largo noie cōprehēdūtur quecūq; nascentia sup terrā: ex qbus coquina seu ferculū ꝓparat̄: siue sint herbe: vt caules ⁊ blete ⁊ spinargia ⁊ silia: siue fructus herbarū vt cucurbite ⁊ melongene. ⁊ que vulgariter albuginie vocant̄. ¶ De oleribus igitur est breuiter sciend ū q̄ nūq̄z expedit tpato corpi q̄ cruda sumant̄ exceptis lactucis ⁊ portulacis tpib⁹ feruidis ad cōpescendū sanguis feruorē: ⁊ estuationez in stomacho ⁊ in epate: ita q̄ aliq̄ñ ante cibū cū modico ⁊ lymphato aceto sumant̄. Amare tū lactuce sunt oino vitande corpoꝛibus tēperatis. ⁊ quoꝛ cōplexio ad caliditatem declinat. Jercula ẋo p̄ñt ex oib⁹ eis fieri exceptis melongenis: quarum vsus nullo mō ꝓdest illi. ¶ Sed in ceteris cadit distinctio. nā borago ⁊ buglosa domestica pp sui temperamentū oi tēpore congruunt: maxime qbus venter est constipatus. quibus ad tollendam asperitatez p̄ñt adiungi semper spinargia vel bleti tenerrimi ⁊ non rubei: ⁊ in estate lactuce vel portulace: vel etiam atriplices ⁊ blete. Jn hyeme ẋo

Lactuca. Portulaca

Borago. Buglossa

Spinargia. Bleti. creſſiones:petroſilinuz:ꝛ pauca folia mente vel oculi cauliz albox. ¶Spinargia xo ꝛ bleti ſupradicti:quia vicinantur tẽperamẽto:pñt miſtim vel ſeparatim ſumi qualz pte anni ꝛ cetera q̃ tẽpori cõgruunt adiungi.Eſtate.n.congruunt lactuce dulces ꝛ portulace ꝛ blete:ꝛ atriplices ꝛ cucurbite.Hyeme xo creſſiones ꝛ vrtica tenera ꝛ petroſilinuz ꝛ caules rubei aut criſpi ꝛ virides. Albi xo quox coſta eſt lata ꝛ foliũ lene maxime ſi creuerint in ſolo arido ꝛ vmbroſo vtiliter ſumunt interdũ in eſtate ꝛ autũno abiectis magnis ꝛ extremis foliis ꝛ oculis preparatis. In vere xo tenereitas aſparagox pot adiũgi vel p pparari poſtq̃ fuerint pbullite.in vſu tñ pdictox tria ꝙuenit obſeruare. Primũ eſt vt cũ ſpicata fuerint reſpuant.Scõm eſt ne cũ lacte aialiũ cõdiant:qñ nimia fumoſitate lederent corpa ſupradicta.ſ.tẽperata vel calida:ſed cũ brodio carniũ maxime gallinax aut cum lacte amygdalax:vel oleo dulci ꝛ maxie recẽti. ¶In cucurbitis xo ſpãlr ꝙuenit obſeruare vt p lacte aialiũ ponat lac amygdalax ne renib⁹ noceãt nec veſice.ſilr quoq; ne noceant inteſtinis ꝙuenit eis aliquas cepas albas ꝛ rotundas adiũgere.Sed vt nõ obſint ſtõcho debẽt eis adiũgi oculi cauliũ vel in ſcutella ꝙſpergi cũ cinamomo. ¶Tertiũ eſt q̃ añ oia fercula debẽt ſumi exceptis caulib⁹ q̃ in fine ſumi pñt ppter ſtipticitatẽ quaz hñt maxie criſpi ꝛ virides ſiue rubei.Si tñ ſumat tñ corũ brodiũ ꝙuenit vt pmo ſumat pp vim quã hz aperitiuã vt brodiũ cicerũ ſupradictũ.Nã ppter eox repugnãtiam vexat ſtõchus ꝛ ipedit digeſtio ſi ſumat ſil.ſ.ſuba ciceruz ꝛ pdictox cauliũ ꝛ brodiũ ipſox.Quãobrẽ expedit ad vitandũ hoc incõueniẽs q̃ añ pbullianꝛ ꝛ poſtmodũ coquãtur cũ pdictis aut feruẽti aqua diu ſuperfundant añq̃ coquant vſq; ad denſitatẽ ad hoc vt brodiũ reſoluat:vel q̃ brodiũ in pncipio ſumat ꝛ in fine ſubſtantia.

Caules albi. Cucurbita. Caules. Aſparagi

¶De radicibus q̃bus vtimur. Cap.XIII.

Pozri. Cepe. Aſcalonie. Rape. Napi. Paſtinace Cheruuie

RAdices quibus vtimur cõiter ſunt pozi/ꝛ cepe/ꝛ allia/ꝛ raphanus/ꝛ napi/ꝛ rape/ꝛ paſtinace/ꝛ cheruuie/ꝛ a pmis quatuor debent oia corpa tẽpata ꝛ calida penitus abſtinere maxie ſi fuerint cruda.ſz in algorib⁹ hyemis pñt interdũ fercula fieri ex pozis aut cepis.Patiẽtibus tñ ſuẽtes hemorrhoides atq; pulſantes cõuenit ſp vitare pozos:ꝛ allia/ꝛ raphanũ/ꝛ cepas longas que vulgariter dicunt aſcalonie.ꝛ ſilr rotundas ſi fuerint rubee.ſed ſi fuerint albe pot ex eis pbullitis fieri cepullatũ cũ carnibus aut dulci oleo:ꝛ ſic ſumi:ꝛ dz eis lac amygdalax ſemper adiungi.Et qz tale ferculũ ventrẽ mollificat:dz añ oia fercula ſumi. ¶Rape xo dulces ꝛ napi tenerrimi ſi cuz carnibus coquant ꝛ abſq; melle ꝛ pipere ꝛ cimino ꝛ carui ꝙgruũt pdictis corpib⁹.ꝛ ẽt dato q̃ nullo ſapore ꝙdiant. Si tñ placuerit ſufficit vt coquant cũ gariofilis cõquaſſatis:vel cũ çinçibere ꝛ croco ꝛ cinamomo.ventrẽ enim mollificant:ꝛ vias vrinales mũdificant ꝛ viſui pſunt. ¶Paſtinace quoq; ſi fuerint albe poterũt aſſe vel cocte cũ carnibus aliq̃ ſumi,qñ eadẽ iuuamina vẽtri ꝛ vys vrinalibus ꝙferũt.ſz expedit vt pdicte radices p̃ ſumant. ¶Cheruuie xo pñt a pdictis corpib⁹ hyeme ꝛ vere ſumi ſi moderate aſſent.Tñ ſi caput ꝛ pulmonẽ vel pect⁹ rheumatiſmis vexarẽt ñ ſumerẽt:qñ nocẽt hũido pulmõi ꝛ capiti.

¶De alimẽtis que ſumunt ex aialib⁹. Cap.XIIII.

ALimenta que ſumunt ex aialib⁹ aut ſumunt ex eox ſuba vt ex mẽbris:vel ex hũiditatib⁹ eorũdẽ ſicut ex lacte ꝛ ouis.Aialia quoq; vel greſſibilia ſunt vt quadrupedes ꝛ aues:vel natatilia vt piſces. Greſſibilia xo vel domeſtica ſunt vel ſylueſtria:ꝛ tam de his q̃ de illis ſemp ea ſumẽda ſunt in alimentũ q̃ vicinio/ra ſunt tẽperamẽto vel q̃ magis ꝙgruũt q̃litatib⁹ tẽporis. ¶Un gallina que parere incipit ꝛ capo ſex vel octo vel ſeptẽ menſiuz.ꝛ pauo vni⁹ anni vel.16.mẽſiũ. Amplius ꝛ cuniculus quatuor aut ſex mẽſiuz ꝛ capriolus decẽ vel.12. menſiuz:dũmõ ſint in ſuo gñe mediocriter pingues ꝙuenient pñt ſumi q̃lz pte anni.Et ſilr cõgruũt oi tpe corporibus tẽpatis aut calidis,carnes eduli lactantis:aut vituli ſi poſſent haberi qualz pte anni.Sz pulli gallinax ꝛ anserũ quãdiu pipicãt ꝛ carnes recẽtes porci ꝛ porcelli magis cõgruunt in eſtate ꝛ autũno.Pulli quoq; perdicũ eodem tpe cõgruũt:ſed qz ſoluz in autũno reperiunt ſicut ꝛ iuuenes coturnices ꝛ turtures.iõ tũc magis ꝙgruũt ſicut ꝛ pulli columbini. ¶Sed galline veteres/ꝛ agrones/ꝛ grues/ꝛ pauones veteres/ꝛ perdices/ꝛ cuniculi annuales/ꝛ lepores/ꝛ anſeres/ꝛ carnes bidentis arietis/ꝛ caſtrati/ꝛ auicule que capiunt in bꝛeto/ꝛ palumbi/ꝛ faſiani/ꝛ turdones/ꝛ gallinacea magis in hyeme cõgruũt.Et ſilr carnes ſalſe:ꝛ quecũq; ſunt dure digõnis:vt vaccine ꝛ apri.Sed que de facili digerunt ppter laxitatẽ ꝛ raritatẽ:ꝛ tñ ſunt frigide ꝛ ſicce ꝙplonis:vt carnes cerui ꝛ capꝛioli quocũq; tẽpore fuerint aialis bone habitudinis pñt ſumi.Anates xo ꝛ fulce magis in autũno ꝙueniũt.Sz corpib⁹ tpatis nũq̃ expedit anatib⁹ vl fulcis vti.Eis ẽt quos hemorꝛhoide crebꝛo vexãt ꝛ maxie pulſantes expedit vt diligẽter euitẽt grues/ꝛ agrones/ꝛ anſeres veteres/ꝛ pauones/ꝛ turdos/ꝛ merulas/ꝛ ſturnellos/ꝛ turtures/ꝛ cadões/ꝛ coturnices. ¶Dis tñ corpib⁹ maiꝛ vis faciẽda eſt in artificio preparãdi carnes pdictas.Debẽt.n.galline poſt occiſionẽ euiſcerari ꝛ ſuſpendi a mane vſq; ad ſero:vel eꝰ priuſq̃ coquant. Perdices xo veteres ꝛ cuniculi debẽt ad minus per diẽ nãlez poſt occiſionez ſeruari.Hꝛues xo ꝛ faſiani biduo in eſtate ꝛ in hyeme triduo. Pauo xo oi tpe dz ſeruari poſt occiſionẽ duob⁹ diẽb⁹.Et ſi plus q̃ annũ habuerit trib⁹ ad min⁹ debent frequẽtari magis carnes elixe vel cocte in paſtillis q̃ aſſe. Frixas xo debẽt oino vitare.ſilr vitabũt cuniculos aſſos ꝛ oẽs auiculas que capiunt in bꝛeto vel ſiles aſſas:ꝛ in eſtate mutonez aſſum. Et ois aſſatura ſumat in fine preter aſſaturã pozci vel eduli. Porcellus ẽt aſſus vitandus eſt.ſed de cõdito inſulſo tpe eſtiuo pot aliq̃ ſumi. Eſt etiã obſeruandũ in oi aſſatura:ꝛ ſpãlr in perdicib⁹ ne arefcant.nã ſi aꝛuerint in pposito ſunt nociue.Qõ eniz de aſſaturis fuerit in ſuperficie tozriduz ſemp in pposito eſt vitãdũ.Et iõ cutis ꝛ ẽt pinguedo aſſature pozci dz vitari. Fercula xo q̃ fiũt ex carnib⁹ cõminutis:ꝛ cũ pinguedine colligatis atq; denſatis ꝛ mꝛtaliũ carnes vitande ſunt ꝛ maxime in pposito.Sz alba comeſtio de pullis gallinax poterit frequentari:dum tñ nõ fiat de pulpis effilatis:ſed ex tranſuerſo graciliter inciſis:ꝛ poſtmodũ cõtritis ꝛ ligatis cũ lacte amygdalax tñmõ.Uel ſi amidum vel farina riçi iungat q̃ ſit valde modicũ. ¶Membꝛox ẽt diuerſitas dz attendi.Nam lz partes viciniozes cozdi ſint puriores ppter beneficiũ copioſuz naturalis caloꝛis qõ ab ipſo recipiunt:ipſuz tñ coz via cibi nõ cõpetit temperatis atq; cholericis vel habentibus debilẽ digeſtiuã:cũ ſit dure digeſtionis ꝛ groſſuz gñans ſanguinẽ.Epar quoq; dz ſilr vitari maxie ſi fuerit pfecte coctũ:qñ ꝙſtipat ꝛ terreum ac melicũ gñat ſanguinẽ.Solũ aũt epar eduli cõpetit iterdũ pdictis:dũ tñ moderate ſit aſſuz:ꝛ ſilr cerebrũ ipſi⁹ tñmõ ſi pfecte aſſẽt.Coꝛ aũt cerui ꝛ cerebrũ lepoꝛis aut cuniculi ſi ſumant pſunt ppter virtutem tyriacalẽ:ſed ceterozum quadrupedũ cerebꝛa:ꝛ cunctox animaliũ inteſtina:ꝛ ſtomachus ꝛ renes:ꝛ ſplen debent vitari preter ſtõchũ gallinarũ aut anſerũ aut gruis.Extrema xo ſic̃ aures ꝛ roſtra:ꝛ pedes quadrupedũ ex paucis aialib⁹ debent in vſuz aliq̃ ſumi a prędictis ſicut ex porco vel edulo. Naz choleri-

De prepatiõe carnium.

De diuerſitate mẽbꝛozum.

eis pdest vsus ipsoꝝ ꝛ tēperatis in feruido tpe: maxime si cōdiant in salso. Et idē de pulmone dz intelligi: duz tū de edulo accipiat. Nā alioꝝ aialiū pulmones sunt eis inutiles. Lingua ẋo ex vitulo vel ceruo tantū accipiat. Ubera sp vitent nisi deberēt cū fame sumi, ꝛ absqz alys ferculis.

¶ De ferculis que sumuntur ex humiditatibus animalium. Cap. XV.

De ouis.

HUmiditates ẋo aialiū que cōiter ꝛ maxime sumunt in alimentū sunt lac armētoꝝ ꝛ oua gallinaꝝ: ꝛ ea que fiunt ex lacte. Sanguis enim nullius aialis ꝑgruit alimēto precipue corpib⁹ tpate cōplexionis aut calide. ¶ In proposito ẋo salubrius est vsus ouoꝝ recentiū fractoꝝ in aq̄ ꝛ semp molliū. ex gb⁹ a medio autūni vsqz ad mediū veris sufficit vitellus accipere. Reliquo ẋo tpe pōt albumen oui accipi cum vitello. Si ẋo placeret sumere aliter ꝑparata cauendū est ne sumant cocta in vētrib⁹ gallinaꝝ: aut inuoluta ꝛ frixa: ꝛ semp sint mollia. Si aūt sint assa singul'r frixa ꝛ mollia sumi debēt.

De lacte.

¶ Lactis vsus oino vitet ꝓterēq̄ a medio aprilis vsqz ad finē madij. Naz in illo spatio ꝑderit lac caprinū saltz sumere p gndenā: ꝛ maxie sumere in p̄ma gndena madij. Sumat aūt sicut egredient ab vberibus in ieiunio, depositis supfluitatib⁹ / ꝛ premisso aliquali exercitio. duz tū nullus extraneus sapoꝛ in oꝛe percipiat: aut tenebꝛositas in oculis aut doloꝛ in capite. sitqz mensura mediocris. s. cōtinens mediā libꝛā vel ad plus. ʒ. jx. ant. x. Post eius sūptionē tandiu tardabit prandiū donec manifestus aduenerit

De butyro appetitus. ¶ Inter ea ẋo q̄ fiunt ex lacte butyruz spāl'r ꝛ serū sunt a p̄dictis corpib⁹ euitanda. Si tū placeret aliqñ in hyeme sumere butyrū: cauendū est ne sit rancidum aut nimis salsuz: ꝛ q̄ p in modica quātitate sumatur. qō si fuerit

De sero. melle cōditū erit melius ad sumendū crudū. ¶ Serū aūt recens ꝛ maxie caprinū bullitū ꝛ colatū esset perutile frequētare a medio madij vsqz ad finē iulij vel augusti supradicta doza ꝛ quantitate. ¶ Caseus ẋo si fuerit vaccinus ꝛ butyrosus ac dulcis poterit frequētari assus vel elixus autūno ꝛ hyeme. minus aūt pinguis ꝛ nondum rancidus nec nimis salsus poterit interdū in fine refectionis in modica quātitate sumi. Multū. n. nō expedit nec est tutū nisi cuz cucurbitis aut herbolato facto ex bozaginib⁹ ꝛ spinargys:

De lacte coagulato ꝛ atriplicib⁹ sumeret ꝛ raro. Casei ẋo qcūqz fuerint cū coagulato facti debēt a predictis corpibus euitari. ¶ Sz lac cū floꝛe coagulatum pōt estiuis feruoꝛibus aliqñ sumi ad estuationē stōchi cōpescēdā. ꝛ hoc tūn in p̄ncipio cene: duz tamen potus vini nō sequeret imediate. Simili quoqz ratione potest tūc temporis caseus recens in fine sumi si deesset fructus superius nominati.

¶ De vsu piscium. Cap. XVI.

De diuersitate mēsurum.

PIsces quicūqz fuerint lacunales vitandi sunt nisi ꝓstaret lacū eē limpidissimū in pfundo vel saxosum vel calculosuz aut arenosuz: ꝛ maxie q̄ ex transitu magni flumis crearet vel ex magna scaturigie fontiū aut ex magno ꝛ frequēti refluxu maris. Silr sūt vitādi q̄ sunt ex riuulis lente fluētib⁹: ꝛ maxie si receperint ebullitiōes canabi aut lini aut putridaꝝ herbaꝝ vel limositates coꝛioꝝ aut p̄dimēta ipsoꝝ vel ceteras supfluitates ciuitatū villarū aut oppidoꝝ. ¶ Et vñcūqz fuerint boc est marini seu fluuiales vel lacunales attēdēdū est p̄ncipal'r q̄ habeant subaz puram q̄ nec sit in odoꝛe grauis nec in sapoꝛe nec in tactu ꝛ in sepatione limosa: ꝛ eoꝝ q̄ purā bñt boc mō substantiā semp existūt salubꝛiozes q̄ pulpam bñt candidā vt argentū. Et iter bos ēt squamosi sūt semp ꝑferēdi. Tamē si squamis caruerint saltim obseruandū erit vt suba sit talis q̄lis est dicta. ¶ Erit ēt cauēdū ne pisces magni: ꝛ duꝛe pellis vt rex. ꝛ delphinus ꝛ sturgio ꝛ siles comedant recētes capti, sed tāto tpe piscis reseruet: ꝛ maxie cuiscerat⁹ q̄ absqz coꝛruptione sube tenerescat. Debent aūt p̄dictis coꝛpoꝛib⁹ pisces recētes vtplm assari vel elixari. sed assatura magis est frequētāda in hyeme q̄ in estate: siue in furno siue in pruuis assent. Elixatura ẋo estate. sz illa que fit cū vino albo ꝓgruit oi tpe. ¶ Est ēt obseruandū ne in assando pisces oleo liniant: isz vino in quo sal fuerit dissolutum. Si ẋo frigant aut multo liniant oleo dū assat nō expedit sumere cutē. Nā vl'r cutis piscū est vitāda: ꝛ ipsoꝝ assungia. ¶ Pisces aūt pfecte salsi: ꝛ maxie pre salsedine arefacti nō ꝓgruūt tpatis coꝛpib⁹: sed brodiū simplex congruit sumptū iterdū ꝛ p̄cipue in q̄drageſima qñ frequētant opilatiua fit vtile in p̄n⁹ mēse: qz aperit meat⁹ atqz mūdificat. Sz ex suba vel nihil sumat vel parū. ꝛ raro ꝛ circa finē refectionis. Si ẋo piscis pfecte salsus fuerit lardosus vt tunina siue balena poterit in q̄drageſima paz aliqñ sumi cuz spinargys in p̄ncipio qñcūqz necessitas occurrerit ꝓpter patione soluendi: sed ex piscib⁹ semisalsis ꝛ maxie pinguib⁹ elixatis largius pōt sumi. Nam pisces pingues: ꝛ grossi q̄ biduo vel triduo fuerint sale conditi si elixentur sapidius ꝛ salubꝛius comedentur.

De preparatione.

¶ De sapoꝛibus. Cap. XVII.

DE sapoꝛibus ꝛ cōdimētis conuenit scire q̄ nunq̄ p̄dictis coꝛpoꝛib⁹ acuta ꝓueniūt. Et iō fortia salsamēta: vt piperatas ꝛ alliatas ꝛ acutos sapoꝛes vt sinapi ꝛ eruca eis expedit vt euitent nisi talr possent reꝓmi q̄ eoꝝ nocum' nō timeret: sic eruca reꝓmit q̄ pastillū ei⁹ dū in aq̄ simplici coquit q̄. s. coquere tur vaccine carnes: deinde pistata cū paucis amygdalis dr stēperet cū pauco aceto nihil aliō adiungēdo nisi forsitan modicū cinamomi. ¶ Mel aūt vitare debēt coꝛpa supradicta: ꝛ multū ēt vsuz ẏucchari. Si tū eruca vl' aliq̄ acido salsamēto placeret vti iterdū q̄q̄ iungere dulce meli⁹ est vt ẏucchaꝝ albissimū vel paz sape q̄ vulgariter dr arob. Semp tū est memoꝛādū q̄ valde dulcia ꝛ acuta ꝛ alla: ꝛ ēt salsa patiētib⁹ hemoꝛrhoidas pulsantes inimicant: ꝛ iō nō expedit eis vt ꝓfectiōes ꝛ salsamēta frequētēt: ꝛ maxie si fiant ex pipere vel cū multo. ẏiç. vel galāga aut nuce muscata vel gariofilis: aut ēt multo aceto. ¶ Sz vt erroꝛ oīs possit euitari poꝛtabit sequēs puluis. Rx. ẏiç. albil. ʒ. y. coriā dri bulliti i aceto ꝛ exiccati. ʒ. j. cardamo. been albi. aii. ʒ. f. rasure eboꝛis lote. ʒ. y. gariofi. croci. aii. ʒ. j. cinamo. electi. ʒ. vj. fiat puluis ꝛ de ipso cū amygdalis pistatis fiat salsamētū cui modicū agreste vel aceti poterit addi. De ipso ēt in moderata q̄ntitate p̄dianf pastilli: ꝛ p totā estatē iponatur pastillis cū de furno exībunt lac amygdalaꝝ factū cū agresta vel cū succo maloꝝ granatoꝝ aut limonū aut citrāguloꝝ q̄ vulgariter dñr arangie. tales. n. sapoꝛes acetosi facti cū amygdalis. raro aut nūq̄ pōt ledere spūalia. Pōt etiaz istaꝝ acetositatū q̄ ponunt in pastillis caueri offensa si totū ouū cū eis fortiter agitet: ꝛ postmodū pastillis iponat cū fuerint exicti de furno. Silr quoqz si lacte amygdalaꝝ facto cū p̄dictis acetositatib⁹ assature ꝓspergant sp minus nocebūt. Sz si placuerit estiuis feruoꝛib⁹ vti ad sapoꝛem simplici acetositate cauēdū est ne nimiū succ⁹ limonū frequēter: qñ valde neruis ꝛ neruosis membꝛis inimicatur.

Succus limonum nocet neruis.

Acetositas ẋo citrāguli: qz vicinioꝛ est tēpamēto semp est minoꝛis offensionis. Et in his ēt fructibus dz obseruari regula supradicta: scilicet vt nō sumant in vsuz donec in aꝛboꝛe maturauerint. Limo enim tunc ꝑfecte maturit cum amisit oino coꝛticis duritiē vel viriditatē. Citrāgulus aūt ad sui ꝑfectā maturitatē dz per annū integrū in aꝛboꝛe p-

manere. Oīb⁹ aūt acetosītatīb⁹ melioꝛ est que sumīt ex malogranato muꝯ anni preteriti: tum qa debilioꝛ: tum quia modicū hz stipticitatis qua pōt cōfoꝛtare stōchū ⁊ mēbꝛa interioꝛa. Et hac ēt rōne pre ceteris cōmendaī agresta q̄ fit ex teneritatibus vitiū. Et ab oībus alys abstinēdū est: cū de ipsa copia reperīt que poterit acui cū ceteris acetositatibus si placuerit. ¶ Cū assaturis tñ auiū estiuo tpe sufficit ad sapoꝛē vt cōquassēnt in mistura vini ⁊ multo aque rosacee cū modico salis. Assaturis aūt quadrupedū si placuerit aliū sapoꝛē a sale ꝓiungere sufficit eruca ꝑdicto mō preparata. Uel salsamētū viride factū solūmō cū aceto ⁊ amygdalis ⁊ petrosilino ⁊ modico mētbe vel cinamomi. Uel si carnes aride fuerint: quas tñ opꝛ vitare diligenter sufficit parū salis cū modico vino lymphato. Sed in ꝓposito pōt ex cinamomo electo ⁊ amygdalis: ⁊ aceto fieri sapoꝛ ꝓueniēs oīb⁹ assaturis nō solū quadrupedū: sed etiam pisciū. ⁊ in byeme pōt addi paruꝫ çiç. Sed ille sapoꝛ q̄ fit tñ ex optimo cinamomo: ⁊ multis amygdalis atqꝫ aceto. pōt oi tpe frequētari: si ꝓsuetudo regrat vti sapoꝛibus. Qō tō dī qꝛ coꝛpoꝛa tēperata nō indigēt alieno sapoꝛe. Nā cū appetitu regulato semp ab eis sumīt alimētū. Et ideo nisi qualitates alimentoꝛ vel tēpoꝛ ab equalitate recesserint nō indigēt mēdicato sapoꝛe nisi sale tñmō. Sed cōsuetudo nāe frequēter imponit necessitatē: ⁊ id: o teste Hippocrate. dandū est aliq̄d ꝓsuetudini ⁊ aliq̄d nāe coꝛpis ⁊ aliq̄d tēpoꝛi: sicut doceī in ꝓposito per regulas supradictas. De his aūt q̄bus cibaria cōdiunt sicut sunt sal oleū acetū ⁊ carnes salse: ⁊ silia per predicta sufficienter datur intelligi quid cōueniat obseruare.

¶ De vsu potus. Cap. XVIII.

Potus solum.

DE potibus ℞o sciendū est q̄ ea que bibunt a sanis coꝛpoꝛib⁹ cōiter aut sumūt tñ in rōne potus: aut in rōne tñmō medicie ꝑseruatiue vel in rōne potus ⁊ medicine. ¶ In rōne q̄dē potus sumīt eis liquoꝛ sumptus ad extinguendū sitim causatā a cibo ⁊ ad reddendū ipsuꝫ moderate fluxibilē: sicut bibīt vinum vel aqua in hoꝛa refectionis. De vino igit quale cōueniat in ꝓposito: ⁊ qñ debeat sumi dictū est supra in gñalibus.

Potꝰ medicinalis.

¶ In rōne ℞o medicine sumīt tñ qñ in estate bibīt aliꝰ liquoꝛ ad mitigandū estuationē mēbꝛoꝛ interioꝛ qua intentione bibīt tūc a pluribꝰ in feruoꝛe diei iulep. ⁊ est syrupus factus ex aqua rosacea tñ ⁊ pane çucchari: q̄ syrupus est tūc tpis valde vtilis ēt tēpatis coꝛpoꝛibꝰ: qñ pre feruoꝛe tpis estuant. ⁊ adhuc magis vtilis bñtibꝰ cōplonē nāl̄r calidā spāl̄r in epate: ⁊ in coꝛde. bibitus enim cū aqua frigida nō solū ifrigidat: sed humectat: ⁊ ēt .cōfoꝛtat. Simili quoqꝫ rōne bñtibꝰ stōchū siccū ⁊ intestina spālius ꝓuenit tūc tpis bibere syrupū violaceū mō predicto. q̄bꝰ ℞o sunt humida syrupū rosaceū: sic bis: quoꝫ cerebꝝ siccū est cōuenit pp estuationē iterioꝛ mēbꝛoꝛ. tūc tpis bibere syrupū nenufarinū. Eadē ēt rōne bibunt tūc tpis aquā oꝛdei: quoꝛ cōplo totius declinat ad siccitatem. Sed carnosis ⁊ bñtibꝰ viscera nāl̄r calida sufficit tūc tpis pp estuationeꝫ interioꝛ aquā purā frigidaꝫ bibere: que sit de fonte viuo aut de laudabili puteo: vel cisterna. Pinguibꝰ tñ ⁊ oppilatis ⁊ strictos bñtibꝰ meatꝰ interioꝛes ꝓuenit addere parū aceti. Sꝫ in ꝓposito si ꝑdicta necessitas vꝛgeret iterdū bibere ipsaꝫ: dissoluaī in ea pus çucchari rosaceū factum de puro ⁊ albissimo pane. quapp ipꝫ tūc dꝫ potari ⁊ maxime in dieb⁹ canicularib⁹. Et ēt iulep sit factū. ſ. q̄ ad vnā libꝝ panis çucchari ponant tres libre d aq̄ rosacea. Nec supra ignē stare pmittaī nisi q̄tū ad clarificationem sufficiet: ita q̄ ad plus non ꝓsumaī de aqua rosacea nisi tertia pars. ¶ In rōne ℞o potus ⁊ medicine sumīt sicut qñ in

Potus ⁊ medicina

feruoꝛibꝰ estatis post somnū diurnū sitiunt ⁊ estuant vera siti: qui bñ in prandio fuerūt refecti. nā talibꝰ tūc tpis expedit via potus ⁊ medicine libere aquā frigidā vel vinū bñ lymphatū ꝓuenit. Sed in algoꝛibꝰ byemis ⁊ interduꝫ in quadragesima sumīt via medicine solūmō nectar siue claretū in fine refectionis: scilz ad hoc vt os stōchi calefaciat ⁊ digōne ꝓfoꝛtet. ⁊ iō sumīt vtplm cuꝫ eo q̄ō circa regionē oꝛificij stōchi plus retinet ipsuꝫ sicut cuꝫ nebulis q̄ sua viscositate adherent. Uel bñtes ipꝫ humidū cū pane aliquātulū toꝛrefacto. Sed in ꝓposito nō est necessarius nectaris vsus: qꝛ cōficīt ex duobꝰ bñtibꝰ acumen ⁊ inflāmātibus: scilz spēb⁹ ⁊ vino. ⁊ tertio inflāmabili q̄ō est dulce scilz mel aut çucchārū. ꝓpterea si rōne tēpoꝛis aut consuetudinis eo placuerit vti parce sumaī. ⁊ semp fiat ex puluere sequēti. ℞. cinamomi electi. ʒ.j. çiç. albissimi. ʒ.ſ. rosarum rubeaꝝ gariofiloꝝ sandali rubei. aā. ʒ.y. piloꝝ spice nardi. ʒ.j. fiat puluis qui sufficiet in ꝓposito ad. xxx. libras vini addito melle vel çucchāro q̄tū sufficiet pulueribus incoꝛpoꝛādis. ⁊ ad plus sufficiet quartū vnū mellis dispumati aut media libra çucchari dissoluti cum modico vini. Tamen cū melle diutius ⁊ melius conseruatur.

Nectar.

¶ De lapsibus hemoꝛꝛhoidarum ⁊ ipsarum remedys. Cap. XIX.

Cura hemoꝛꝛhoi. imoderate fluētiuꝫ

CErtum est q̄ seruando regimen supradictū hemoꝛꝛhoidaruꝫ vexatio vel oīno cessābit: vel tam leuis erit q̄ poterit parui pendi. Sꝫ qꝛ frequēter a debito regimine declinaī: ideo cōuenit vt bi qui pe r nātūrā proni sunt ad talē vexationē: sciant q̄bus remedys in actu passionis poterūt se iuuare. ¶ Qñ igit hemoꝛꝛhoide moderate fluunt nō sunt vllo mō restringēde: qñ talis fluxꝰ coꝛpoꝛi est salubꝛis ⁊ preseruat ipsuꝫ a pluribus ⁊ grauibꝰ moꝛbis. ¶ Sed imoderate fluētes nimis coꝛpus debilitant. ⁊ iō sunt cōpescēde. Ad q̄ō tria sūt necia. ¶ Primuꝫ est diligēter seruare ꝑcepta suprascripti regiminis: ⁊ spāl̄r in vitādo acuta ⁊ salsa ⁊ dulcia. ⁊ in acutis debent assature intelligi: ⁊ maxime si fuerint aride. Debēt ēt vitari cuncta inflāmantia: sicut ira ⁊ coitus ⁊ exercitiū foꝛte. ¶ Scōm est vti parce delectabilib⁹ stipticis vt sarmentys ⁊ piris ⁊ coctanis: ⁊ silib⁹: vt est scriptū supi⁹. Nō tñ in pn⁹ sumant ne ventrē ꝓstipent ⁊ auricule poꝛci ⁊ pedes ⁊ amidū: ⁊ ēt riçi tunc frequētabunt. Uel in estate bibaī mane syrupus rosaceus: aut syrupꝰ factus ex succo cydonioꝝ siue ex myrtillis. Si ℞o nō ēt syrupus ad ꝑfectionē coctus q̄ō melꝰ est: calefaciaſ modicū ⁊ bibaī. Et si coctꝰ fuerit ad ꝑfectū admisceaī duplū aque calide: ⁊ q̄si tepidus bibaī. Et si foꝛte boꝛreret dulcedo addaī cū debuerit sumi paꝝ de succo maligranati recēter expressi vel saltē parū aut modicū de succo citranguli. In byeme ℞o comedant in ieiuno decez vel viginti vel quadraginta radicule que dicunt vulgariter trifley de roays. ¶ Tertiū est vt exterius applicentur aliqua stiptica sic videlz: vt in estate fiat sacellus ex tribus ptibꝰ rosaꝝ: ⁊ quarta myrtilloꝝ ⁊ vnico feruoꝛe bullianī in aqua. deinde exprimaī: ⁊ cū tepuerit diu sedebīt supra ipꝫ mane ⁊ sero. ¶ In byeme ℞o saluia recens ꝓquassabitur ⁊ frigeī cū multo oleo rosaꝝ ⁊ in sacello ponet ⁊ sedebīt desup vt pus. ¶ Est ēt in fluētibꝰ hemoꝛꝛhoidis aduertendū ne cessante fluxu sanguis foꝛte stillēt aq̄ositates albe vel citrine vel virides: ⁊ inde soꝛdicies aggregeī. Nam talis imūdicia ꝓclusa nō solū pruritū facit: sed frequēter vlcera gīat coꝛrosiua. Et iō cū apparuerint ꝑdicti flores dꝫ illa regio sepe lauari: ⁊ ēt diu cū vino in quo saluia recēs ⁊ plātago equal̄r sumpta ⁊ cōquassata pus bullianī. Uel in defectu plantaginis ⁊ saluie sumant equales ptes rosaꝝ: ⁊ ireos ⁊ absinthy ⁊ cōquassentur ⁊ bullianī cum vino.

Cura doloris hemorroi.

¶ Cõtingit ẽt sepe q̃ dolore molestãt: & hoc multipliciter qñqz qdẽ pp retentionẽ sanguinis emittendi. qñ enim ille vene sunt imoderate replete nec apiunt̃ vt ꝓsueuerũt ad effundendũ sanguinẽ excedẽte dolore afficiunt regionem illã. & qñqz vicinas vt est regio dorsi & cognoscunt̃ excessus sanguis ibi retenti per hoc q̃ tumẽt & grauedo siue ponderositas. & pulsatio sentiunt̃ ibidẽ. & in iuuenibus masculis magis sentit̃ pulsatio q̃ grauedo. Et qñ sanguis exuberat nõ solũ ibi: sed etiã supra totũ dorsuz tendit̃ & difficiliter curuant̃ ac si baculus esset infixus. ¶ Mitigat̃ aũt dolor dupl'r. Uno scilz mõ ad curã pfectã. Alio ℞o mõ ad remediũ tñ. Cura ℞o pfecta est vt cã dolozis abscindat̃ pfecte qõ fit si sanguis qui supfluit sensibil'r euacuat̃. & maxime per illas ptes p quas nã ꝓsueuit: & adhuc conat̃ eũare. s. p hemorroidas. & ideo festinandũ est: vt ille apiant̃ qõ fit trib⁹ modis. Unus est cũ flõmia seu lanceola. Alius est cũ sanguisugis appositis per cannas. Tertius est cũ medicinis appositis. Et melioz medicina ꝛ est foliũ ficulnee qõ dz ꝑus cõplicari. & q̃ vna ps folij cũ alia ꝓfricet̃ quouslz lac effluat inde. postmodũ fricent̃ hemorroide cũ supficie ꝓfricata donec aperiant̃. Et sili mõ cõfricant̃ cũ cepa lacteſcẽte. vel distemperetur aloe cicotrinũ cũ felle bouino & modico aceti. & calidũ cuz panno vel bombace supponat̃ vel supra pãnũ sedeat̃ donec aperiant̃: vel sili mõ supponat̃ oleũ amygd. amararũ vel persicoꝛ. ¶ Si ℞o tardaret̃ aut tardari timeret̃ hemorroidaꝛ apertio saltim diuertẽdus est sanguis qõ fit in aperiendo in ambobus pedib⁹ venã grossiorẽ que apparet supra dorsuz pedis: & hoc fiat in ieiunio ad min⁹: de vtroqz tres vncie sanguis extrahant̃. Uel si predicta flõ⁹ nequeat fieri saltẽ fiat ꝺ vena epatis implicatura brachij. Et subtilis dieta seruet̃ trib⁹ diebus. ¶ Cõgrua ℞o remedia sunt in ꝓposito calefactoria mollitiua que suauiter & insensibil'r detumefacere faciũt supfluitatẽ sanguis resolũendo. Fiũt aũt hec calefactoria duob⁹ modis. Uno mõ vt medicine cocte in aqua ponant̃ in aliq̃ olla sub sella perforata & sedendo in sella recipiat̃ hꝰ vapoꝛ p inferioꝛa. Alio mõ vt medicine cũ aqua decoctionis eaꝛ ponant̃ in gandali vel concha: & sedeat̃ ibi vel imergat̃ ibidez spongia & exprimat̃: & desuper sedeat̃. Sz ꝑmus modus leuius & secundus efficaci⁹ operat̃. Medicine ℞o que bullient̃ in aq̃ erũt iste: scilz duo manipuli folioꝛ lingue canis. vel in defectu eius tãtũdẽ maluarũ vel bismalue & manipulus vn⁹ violarie & tãtũdẽ petrosily. & libza semis fenugreci. vel in defectu ei⁹ ponãt̃ q̃tuoꝛ vncie melliloti. & due de sticados citrino: & oia conquassata ponantur in saculo lineo & bulliantur in aqua dulci: & fiat vt prius est dictum.

De cura excrescentiarũ in hemorroidibus.

¶ Quãdoqz ℞o dolorem creant & pp excrescentiã qñ. s. in extremitate ipsaꝛ exteri⁹ eminent quedã additamenta sicut si essent papille mamillaꝛ que excrescentie in qbusdã sunt aspere: & dure ad modũ veruce. & inde vocant̃ verrucales. In qbusdã ℞o sunt leues: & rotunde & turgentes ad modũ vue: & inde dicunt̃ vuales. In qbusdã ℞o sunt molles & granose vt moꝛũ. & inde dicunt̃ morales: & qz resudãt būditate sanguinolẽta. iõ qdã ficos noiauerũt. Et oẽs hꝰ excrescẽtie affligũt sedẽtẽ vel eqtantẽ: & maxie verrucales ꝓpter suã duritiẽ & asperitatẽ. Et post has graui⁹ affligũt vuales q̃ morales: qz pp sui tumoꝛẽ vel tẽsionẽ nõ cedũt cõpressioni. ¶ In his aũt excrescẽtys est sciẽdũ q̃ parum prosunt remedia supradicta ꝓterq̃ in vualib⁹ que vtplm̃ gñant̃ ex retentione sanguinis. cui⁹ eũatio moderata prodesset: & ideo prosunt in eis exercere ꝓdicta. In verrucalibus aũt ꝑdest ad remediũ applicare mollitiua & lenitiua & vitellũ oui ꝓquassatũ in estate cũ oleo violaceo: & in hyeme cũ oleo amygdalaꝛ dulciũ aut butyro recẽti. Et oi tpe ꝑdest adiungere mucilaginẽ maluaꝛ aut fenugreci: ita vt in mistura ꝓdicta bombaꝛ vel pãnus lineus imergat̃ & superponat̃. In moralibus aũt ad remediũ plus ꝑsunt exicatiua sine mordicatiõe sicut puluis factus ex folijs tapsi barbati vel plantaginis aduisti vel radicibus cannaꝛ aduistis. hic enim puluis incoꝛporatus cuz oleo roſ. dz supponi cũ pãno: vel dz supersederi in spongia. Predictis ẽt puluerib⁹ dz adiũgi q̃rta ps cerusse: & alia quarta ps lytargiry: & cũ oleo rosaceo fit vnguentũ cõueniens in ꝓposito ad remediũ. Sz in oibus ꝓdictis excrescẽtys est melio⁹ ad curaz intendere q̃ ad remediũ: qñ per remediũ nõ prebet̃ nisi momentaneũ iuuamẽtũ. & iõ curãdũ est vt ille excrescentie auferant̃ ad hoc vt eq̃lis maneat superficies regionis.

¶ Tamẽ in illis coꝛpoꝛib⁹ in qb⁹ expedit vt hemoꝛrhoide sepe fluant cauendũ est diligẽter ne p modũ auferendi solitus fluxus ꝓhibeat̃ sicut accidit qñ extirpant̃ cauterio vel incisione: qꝛ vtplm̃ tunc ꝓtingit q̃ in sanatione cauterij vel incisionis claudunt̃ oino p ꝓsolidationẽ oꝛis venarũ. Sz cõueniẽs ac securus modus est vt auferat̃ paulatiz cũ suauib⁹ coꝛrosiuis q̃lia sũt ea q̃ sũt de nã salis. nã quasi ꝓuriẽdo cõsumũt supfluitatẽ & cito liquescũt sicut fex aceti cõbusta sagimẽ viri & salgẽma & nitrũ & mel & vet⁹ assungia poꝛci. ex qb⁹ optimũ cõficit̃ vnguẽtũ sic: scilz vt fex aceti cõbusta & sagimẽ vitri & salgẽma & nitrũ sil' oia vel aliq̃ ipsoꝛ accipiant̃ eqs poꝛtionib⁹ & pulueriçent̃ deinde cuz vna pte mellis & duab⁹ ptibus assungie liquefacte foꝛtiter incoꝛporent̃ vt fiat sicut vnguẽtũ: & in panno superponatur & qualz vice lauent̃ ꝑus cũ vino calido in quo modicũ mellis dissoluat̃. Poterit aũt in estate modicũ aceti cũ predictis ex qb⁹ vnguẽtũ fiet incoꝛporari. Cũ aũt excrescẽtie fuerint elimate manseritqz supficies regionis equata sufficit in estate lauare cũ vino decoctionis rosaꝛ aut tassi barbati vel plantaginis. In hyeme ℞o cũ vino decoctiõis salũie cui pti post lotionẽ supaspergat̃ puluis ex duab⁹ ptib⁹ rosaꝛ: & vna cerusse factus. ¶ Possunt ẽt quenięter auferri si ligent̃ in radice cũ seta: vel cũ filo serigino: dũ tñ ligatura nõ stringat̃ imoderate: sz q̃tũ tolerare poterit absqz dolore graui. Si ℞o accipiatur coꝛtex laureole: que vulgariter dr mactapoil: & fiant ex eo fila ex qb⁹ ꝑdicte excrescẽtie ligent̃ radicitus moderata strictura celeriter abscindent̃. ¶ Tertio mõ affligũt pp iflãmationẽ eaꝛ & circũstãtias regionis: & tunc sufficit: vt sepe lauent̃ cũ aq̃ dulci & tepida in qua ꝑus bulliat̃ semen cucurbite vel cucumeris cõquassatuz: aut poꝛtulaca vel semperuiua: vel flores nenufaris vel suo tpe liniant̃ cũ succo cucurbite vel semperuiue: aut ex albumine oui: & oleo violaceo foꝛtiter agitatis: Uel fiat vnguentũ ex cerusa lota & cera alba & oleo viol. & mucilagine psilij equal'r acceptis & foꝛtiter incoꝛpatis. Et sil'r poterit inunctio fieri ex populeon si recens inueniat̃. Et si predicta oia deficerent tepefiat aqua simplex sicut si stetisset ad solẽ: & bombaꝛ vel pãnus lineus mersus in ea frequẽter applicet̃ regioni predicte. ¶ Quarto ẽt mõ consueuerũt affligere spal'r in egerendo q̃ stercus emittẽdũ est durũ: qꝛ tũc maxie si fuerint excrescentes coarctant̃ & cõprimunt̃ ab eo in exitu & graue generat cruciatũ. Et iõ precauẽdũ est ne feces indurẽtur cibis vtendo mollitiuis & humectatiuis iusta doctrinaz superioꝛẽ. Et si cetera non haberent̃ in ꝓmptu saltem in ꝓncipio prandij sumet̃ medulla cassie fistule vsqz ad q̃titatẽ vnius vncie vel circiter vel vncie semis ad min⁹. In actu ℞o assellãdi põt obuiari afflictioni si merganꝰ iferioꝛa in aq̃ moderate calitatis: & maxime si malue fuerint ibi cocte vel in oleo viol. tepido pãnus line⁹ imersus ano suauiter q̃tũ poterit ꝺromittat̃.

¶ Explicit regimen sanitatis ꝑ Magistrum Arnaldum de Uilla noua inuictissimi regis Aragonie.

¶ Incipit liber Arnaldi de Uilla noua de cõseruanda iuuentute ⁊ retardanda senectute.

Serenissimo ac sapientissimo ꝑncipi inclyto domino Roberto digna dei ꝓuisione Jerusalez sicilie regi Illustrissimo longeuã ⁊ ꝓsperã in sanitate iustitiã: victoriã ⁊ pacem oĩbus diebus vestris vitaz ⁊ salutẽ eternã. Quia boni vita regis salus est populi: ⁊ longitudo dierũ eius augumẽtatio regni fore dignoscĩ: ⁊ ampliatio subditoꝝ. Jccirco decet gnimo expedit quẽlz ꝑncipez de ꝑfuatiõe ⁊ ꝓfuatiõe sui ꝑncipalẽ curã ⁊ spãlẽ ꝓuisionẽ hãe: ac cuilz fideliũ ꝓuenit hõ ꝓut ex alto ꝓmittit aut iungit qũolz acqsitis tota desudatione vacare. Et lz in manu dñi sit oĩuz sanitas morz: ⁊ vita: non tñ dei bonitas ipedit gn ⁊ nãles iferiorꝝ nãe cursus ꝓut eis desup ĩsitũ est suas pagat opõnes. alz aũt medicina quã ꝓprie ad ꝓseruationẽ sanitatis: ⁊ vite ꝑfectionẽ creauit altissimꝰ: frustra eẽt. Ea pp rogitãs sigdẽ q lõganimitas ⁊ plõgatio vite vestre sit pp serenitatẽ grauis: mẽtis magnanimitatẽ: strenuitatem corꝑis: ⁊ sciaꝝ pluralitatẽ innumerabiliũ ⁊ virtutũ: gbꝰ gloriosus: ⁊ bñdictꝰ deꝰ vestrã decẽter ornauit regiã maiestatẽ: speculũ est cunctoꝝ regnãtiũ exẽploꝝ regula dñoꝝ ⁊ doctrina regni singlaris. Ego lz seruus inutilis hõ sylvester: theoricus ignorꝰ: ⁊ practicꝰ rusticanꝰ: q ex inate fidelitatis deuotiõe ꝓ salute vestra merito semꝑ ozo cupiẽs aliqd in gaçophilatiũ regimẽ de mee scie penuria ponere cũ paupercula muliere pñtẽ libellũ de ꝑseruatione a senectute: ⁊ reiuuenescẽtia ꝓpꝛy excultũ ingeny vomere nulli notũ ad regie exercitatiõis solatiũ duxi vestris ꝓspectibꝰ trãsmittẽdũ. Et cuiꝰ ispectiõe tãto sit palã cũ itelligibili oẽ exmꝰ ꝑticũ artis sensũ eliciet regia celsitudo ẽta i eo vigetz vberiꝰ speculabilioꝝ ꝓze cũctis terre regibꝰ ⁊ hoibꝰ itellis.

¶ De ꝓseruatiõe iuuẽtutis: ⁊ retardatiõe senectut. Cap. I.

Aquit iuuẽtutẽ seruare: ⁊ a senectute retardari: fit per ꝓseruationẽ virtutũ ⁊ spũz ⁊ caloris nãlis in suo esse ⁊ tẽperãtia: ⁊ ipsoꝝ ꝓfortatiõe ⁊ multiplicatiõe i eoꝝ defectu. Nã quãdiu ⁊ vtꝰ ⁊ spũs ⁊ calor nãlis nõ debilitant neqz pili canescũt neqz cutis corrugat: qm ex debilitate caloris inati declinãtis ad friditatẽ ⁊ siccitatẽ: ex q̃ nutrimẽtũ corrũpit: ⁊ mẽbroꝝ corrugatio ꝓcedit. Nã cibꝰ ꝓueniẽs ad qẽlz mẽbrũ digerit a calore nãli illiꝰ mẽbri. dũ igit ẽbilitat ille calor ab aliq̃ occasiõe corrũpit ille cibꝰ: ⁊ tũc accidit corrugatio cutis ⁊ canicies: vt pz in senibꝰ cũ sint fridi ⁊ sicci. Canicies aũt fit pp calorẽ nãlez: q a corpe diminuit senectutẽ. Senectꝰ ãt ifrigidat ⁊ exiccat. Jccirco est pauci sanguis. ⁊ vtꝰ ⁊ calor nãlis debilis in digerẽdo: q̃re aggregant bũiditates multe ⁊ bũores crudi. ⁊ iõ debilitant tres spũs in eis: ⁊ tres digões ⁊ dñat in eis ẽbilitas caloris nãlis. ⁊ ꝟ accidit ex cursu tẽpoꝝ: ⁊ ꝟ põt retardari: aut p accñs solicitudis tristitie ⁊ silẽtiz: ⁊ hoc ẽt amputari põt ꝑ alienationẽ ab illis q̃ faciũt eã ꝓtinuationẽ suipsius ad ꝛriũ: ⁊ cũ est cã morbi abscindere eã cũ rebus ad hoc ꝓpꝛys. ¶ Et senescẽtes qdẽ idigẽt calefactione ⁊ humectatione eq̃li ex cibis ⁊ potibꝰ ⁊ medicinis cõuenientibꝰ ⁊ exercitio ⁊ gaudio: ⁊ de ꝑseruatiuis additamentis ad vtutẽ est iulep. de vino: ⁊ çuc. ⁊ vltimũ ꝑseruatiuz q̃ vtutes sunt debiles: q̃ indigẽt q̃ ꝓfortẽt vtutẽ ex cibis ⁊ potibꝰ ⁊ spẽbꝰ odoriferis ⁊ medicis bũectãtibꝰ hãc prietatẽ: ⁊ hoc est occultũ. ⁊ cum sint bũditates corrupte: ⁊ bũores crudi aggregati in eis idigẽt q̃ extenuãt ⁊ exiccant bũiditates supfluas: ⁊ digerũt bũores crudos ⁊ fincerant corpus: ⁊ corrugatio: ⁊ veteraſcentia cutis indigẽt que abstergãt: ⁊ applanẽt ex oleis: ⁊ aquis ⁊ vnguentis ⁊ colorispulchritudo sicut ex eis q̃ laudabilẽ sanguinez gĩant: ⁊ q̃ cito digerunt: ⁊ per mũdificationẽ sanguis cũ rebꝰ ꝓprys: ⁊ que inueterãt ⁊ debilitãt calorẽ: ⁊ vtutes multaꝝ solicitudinũ. cure ẽt eũationes exqsite ⁊ flõmia frequẽs et bis similia: ⁊ istis succurrit cuz brodio pulloꝝ: quiete ⁊ somno: ẽt rebꝰ odoriferis ⁊ silibus. ¶ Et que gĩant flegma putriduz sunt sicut fructus/pisces/lacticinia/frumẽtosa medullata ⁊ silia. ex gbus gĩaẽ aquosus humoz ⁊ qui nõ digerit in mẽbris: quoꝝ generat canicie ⁊ cutis corrugationem: ⁊ nõ est accidẽs ita forte ad canescendũ sicut timoz desperationis ꝓpter totalẽ regressiuz caloris nãlis ad iteriora: maxime qñ in hoc cõicat cõplexio: ⁊ est apparatus. ⁊ inde est q̃ ꝑplures obuoluti maris fluctibus subito in pilis fiunt albescentes. Que ẽo fluctuationi obuiant sunt sicut granatoꝝ succus ꝓprie de pomis ⁊ boza sumẽdi exꝑsse: ⁊ auruz ꝑcipue ⁊ succus bozaginis ⁊ fumusterre spãlr viridis ⁊ purificatus ⁊ virtus raõ. plantaginis et silia. et illa gbus flegma putridũ subtrahit est sic mirabolani ꝯditi et aloe rosatũ et agaricus et silia. Et illud quo subducunt ꝓprie melãcholia et flegma putridũ inueterãtia boiez est ellebozus niger ꝑparatus ꝑ magisteriũ paucis netũ. nã in rectificatione malitiei eiꝰ est secretũ. ꝑ ipsuz nãqz bõ conuertit de mala ꝓplexione ad bonã/etiã acgrit reiuueneſcẽtia: lz nõ est ꝓ corꝑibꝰ delicatis et nobilis cõplonis. Jõ nõ figo sermonẽ meũ in ipso. ¶ Et ex eis que ꝓfortãdo ꝓsumunt est dianthos cũ çuc. cõditũ qõ ꝓprie ꝓsumit flegma et melãcholiam cerebri: et canos retardat et sensuz corroborat et vitã ꝓlongat maxime cũ de ipso in aqua vini cũ scia et sapientia facta et ꝑ gbusdã in vino ꝓprio calidũ ꝑ triduum dissoluaẽ decolaẽ et bibitũ cũ sapiẽtia: et quõ et sicut opz. Et sunt alia que hũanãt et actiuãt sicut diacameron et mirabol. chebuli cõditi ꝓprie ꝓsumũt flegmaticas supfluitates stomachi et cõfortant ipsuz et clarificãt sanguinẽ et valent melãcholicis et assiduatio ipsoꝝ cõfortat iuuentutez et facit reiterare adolescentiã et plõgat a canicie. Similr decoctio foliculoꝝ sene ꝓprie cũ diabozaginatis et sero caprino et que sunt bis silia. Et via habita ad senectutẽ caniciei accñtibꝰ et ꝓncipaliozibus rebus ꝓseruantibꝰ est euacuatio hũoris flegmatici cũ vomitu in vnoquoqz mẽse semel: et clystere semel in septimana: et ꝓprie de succo foliorũz mercurial. ebuli et sambuci et bletarũ cũ. ʒ. ℈. hierepigre qõ est secretũ magnũ. Et itez subductio cũ hierapigra vel cassiaſi. ⁊ cũ succo qdẽ roſ. ⁊ ex recentibus rosis tracto cũ çuc. ꝑparato est linimẽtũ bonũ nãe cũ sapiẽtia: ⁊ est ex medicinis bñdictis solonis cũ confortatione ꝓncipaliũ. i. oĩum mẽbroꝝ ⁊ ꝑmutat malã dispõnẽ calidã: aperit opilationes: coꝛ ꝓfortat et mundificat: et de laudibus eius est magnũ caplm. ¶ Et de rebꝰ cõsumẽtibꝰ hũores ad sentiũ ꝑparantes sunt spẽs tpate note vt gario. cinamo. ligritie et silia ꝓprie tñ qñ incorꝑat virtus eoꝝ in bono vino et lymphatũ sumit. et pillule qdẽ mitine q̃dã sunt note bonitatis in ꝓseruãdo sanitatẽ et vitã: q̃ opponunt se putrefactioni: rectificãt et fincerãt: qõ iam putrefactioni vicinaẽ. Et inde est q ex rebus de gbꝰ cõponunt cõdiunt corpora mortuoꝝ et nõ putrefiunt. Predictũ aũt vinũ specificatũ cũ recipit ꝑ oĩa diffusum membra deportaẽ et cõfortatur super exiccãtẽ superflue humiditatis. Silr vsus pulueris earũdẽ spẽꝝ in cibis est de rebus cõferẽtibus. In sicca tñ habitudine opus est: vt cum eis temperata cõmiscantur sicut sunt succus granatorũ aqua rosaꝝ/çucchaꝝ/liquiritie/passule et hõ. diacameron ẽo digõnẽ confortat seu reparat: et trifera silr ꝑcellit illud declinãdo versus calidita tem. in debilitate aũt caloris naturalis et corruptione cibi que ꝓuenit in mẽbris que supueniunt ex cholera putrefacta: accidit corrugatio ⁊ senectus sicut in scabiosis appa-

Julep de vino.

Que generant flegma putridum.

Que flegma putridũ subtrahunt cum melãcholia

Que ꝓfortãt ⁊ cõsumunt dictos hu.

Vomitus

Clystere secretum.

Spẽs cõsumentes hu. ꝑparãtes ad senium.

ret corrugatio mẽbri ⁊ dispõ senectutis ⁊ recedẽte scabie iuueneſcit: ⁊ ꝓprie aurũ preparatũ. Jdeo valent leprosis preſertim ⁊ vinũ granatoꝝ ⁊ ſiſia. ¶ Uino quoqꝫ granatoꝝ quocũqꝫ mõ ſumpto ꝓprietas eſt humores extenuandi ⁊ extinguẽdi calorẽ epatis: ⁊ luna libera caloris offenſa cõfortare: ⁊ ꝓprie confert epaticis: ⁊ cardiacis: ⁊ os ſtõchi: ⁊ cor cõfortat. ¶ Rebuli aũt cõditi in vtraqꝫ frigida ⁊ calida cura valent ⁊ ſtõchũ cõfortant ⁊ ſupfluitatẽ eius deſiccant. Jterũ melãcholicos iuuãt: ſanguinẽ ⁊ ſpũs clarificant. nec eſt res que loco eoꝝ ſtare poſſit. ¶ Et vinuꝫ gdẽ borraginatũ tpe vindemiaꝝ factũ: ⁊ eſt vinũ cardiacis aut maniacis ⁊ melicis ꝓueniẽs. mũdificat enim ſanguinẽ: ⁊ aufert ſuſpitiones malas: ⁊ totã regitiuã virtutẽ cõfortat ⁊ oi corruptioni ſe opponit. ¶ Et electuariũ de gnqꝫ mirabola. ſm receptã paucis notã in viã ꝓſeruationis ſanitatis ⁊ ꝓlongationis vite: ⁊ reiuueneſcẽtia eſt res ꝓbata ⁊ ꝓfecta ⁊ donũ electũ vite. Nã ſtomachũ ꝓfortat: ⁊ adaptat ⁊ aque ſupfluitatẽ a nutrimẽto ꝓterito remanentẽ purgat ⁊ vſus eius caniciẽ retardat: ⁊ ad decrepitã etatẽ venire facit nutu dei. ¶ Et carnes viperaꝝ ꝓparate ſunt bui⁹ generis: ſed mihi nõ placent ꝓpter illud qõ accidit in erroꝛe recolectionis eaꝝ. ¶ Jterũ ẽt de genere vtilitatis ſunt ſuffumigationes de rebus cõpetẽtib⁹ ſm neceſſitatẽ ꝓueniẽtes. ⁊ balnea ꝓprie tẽpata ſine exuberãti ſudore: ita vt mũdet ſolũ cutis ⁊ mundet a ſorde aggregata. pozi nãqꝫ aperiunt ⁊ humiditates ſupflue deſiccant. ¶ Uſus nãqꝫ vini in quo reſoluunt predictarũ rerũ virtutes cũ aqua temperata in ſua boza perforabit occultos meatus corpis ⁊ humiditatẽ ſuperfluã deſiccabit ⁊ cõfortabit mẽbra interiora ⁊ deopilabit deopilatione pfecta: qõ eſt ſecretũ magnũ. deopilatio nãqꝫ facit currere ſpũs per mẽbra ⁊ vigere in corpe calorẽ nãlẽ. Opilatio ẽo ẽriuꝫ operat. Calor aũt naturalis cõculcatus debilitat: ⁊ nõ põt ſeparare purum ab impuro quare humiditas ſuperflua putrefacta crementũ hz. vnde ⁊ carnis ⁊ cutis corrugatio ⁊ ſenectus feſtinant. Sciat aũt hoc qõ huic ſuccurrit ipedimẽto vſu vini predicti aut alterius rei ſilis opationis. ⁊ qz virtus eaꝝ rerũ reſoluta in vino nõ effrenat calorẽ nãlẽ in cõuertendo ⁊ diſſoluendo quẽadmodũ qñ cũ ſuba recipiunt ſunt de bominib⁹ qui eũdẽ modũ ſeruant in acceptionibus medicinaꝝ laxatiuaꝝ ⁊ ꝓſperanꝫ ⁊ cauẽt ꝓpter hoc erroꝛ effrenitatis eaꝝ. hoc eſt vnũ ſecretũ magnũ: verũ. Jn operatione eſt vnũ ſecretũ magnũ: qz ignis adurit ⁊ imutat ⁊ reſoluit de virtute ⁊ operatione rerũ ipſaꝝ ſicut in decoctione ſyrupoꝝ ⁊ electuarioꝝ. verbi gra. eſt cũ ellebozus in vino permanſerit ſit potus vomitiuus. Et eſt qui vidit ponere ſaccũ cũ puluere ſuo in vino die vna q̃ vinum illud ſumptũ facit per vulnus duci ſanie vſqꝫ ad mundificationẽ ⁊ curat curatione perfecta. ſed ſapientes antiq occultauerunt hoc ſublime opus medicinaꝝ euacuauerũt omnes libꝛos artis ab hac intentione. ⁊ hec ſufficiãt dicta circa hũ.

Uini gratia toꝝ ꝓprietas.

Rebuli cõditi.

Uinũ boraginatuꝫ

Electuaꝝ de gnqꝫ mirabol'.

Carnes viperarũ.

Suffumigationes ⁊ balnea.

Vinũ infuſionis.

¶ De retardatione ſenectutis ⁊ reiuueneſcẽtia acquirenda. Cap. II.

Si voluerit vere retardare ſenectutem ⁊ reiuueneſcẽtiam habere vel acquirere ſit ſolicitus de rebus generantibus ⁊ clarificantibus ſanguinẽ laudabilem ſpiſſuꝫ: qñ q̃diu ſanguis calidus ⁊ ſpiſſus pinguis ⁊ viſcoſus pmanet canicies retardat. fit ẽo cõtrariũ cũ ad aquoſitatẽ declinat ⁊ frequẽtatio rerũ ſanguinẽ mundificantiũ aſſecurat a feſtinatione caniciei. ¶ Tota aũt cautela regiminis cibi: ⁊ potus ſit vt oĩa ſm ordinẽ: ⁊ tps ⁊ debitã quãtitatẽ adminiſtrenꝫ ⁊ laudabilis ſemp digeſtio fiat. Jn digeſtione autez eſt radix intentionis. Et indigeſtion e qdẽ ſi ex laudabilib⁹ fiat aſſumptis ſanguis corrũpit ⁊ humores ipuri generant. bonitas aũt digõnis ⁊ cõſeruatio vite cõſiſtunt ꝓmo in aere qui totũ attingit ⁊ motu ⁊ quiete ſõno ⁊ vigilia cibo ⁊ potu in debita ꝓpriatione ⁊ moderata exhibitione ⁊ neceſſaria expulſione ſupfluitatũ: ⁊ nõ ptermittere cõſuetudinẽ ⁊ hoc ſm canones diuulgatos in arte. ¶ Et eſt ſciendũ q̃ innouatio ⁊ ꝓfortatio cutis fit cum potatione aque auri puriſſimi ꝓprie. ipſa nãqꝫ allopiciã curat ⁊ tyriã ⁊ tranſmutat corpus humanũ ſincerat ⁊ innouat ipſuꝫ ⁊ virtus multarũ rerum appꝛoximat huic operationi: ſed ipſa eſt que ꝓdictũ miraculum facit ⁊ que nõ corrumpit ⁊ complexioni humane eſt quenies: ⁊ neqꝫ calefacit neqꝫ ifrigidat neqꝫ humectat neqꝫ deſiccat. imo oi eſt tẽperamẽto tẽperata oẽmqꝫ rem excedentẽ in tẽperãtia et pennitate quã hz: ẽt ſubuenit ſtõcho frigido timoꝛoſos facit audaces: cardiacos cõfortat. valet cõtra melãcholiã ⁊ allopiciã et calorẽ nãlem confortat et tẽperat: in qbus nõ eſt res aliqua que ſtare poſſit loco ei⁹. et virtus ei⁹ in ſua manifeſtat ſuba q̃re eſt in ea caliditas. ideo clarificat: et in ea eſt magna tẽperantia: ideo magnũ tẽperamẽtũ efficit ſuper oẽm rem: et ideo eſt perennitas. ideo cõſeruat corpus humanũ et in ea eſt aſſimilatio complexioni humane: ideo incoꝛporaꝫ ſi preparet vt decet: et in eius ꝓparatione eſt totũ ſecretuꝫ qõ ſapientes ꝓp inuidiaꝫ occultauerũt. Cõfirmat aũt et ſincerat cordis ſubaꝫ ⁊ ſue puritatis impreſſione oẽm deycit impuritatẽ ab eo: et tuet illud ⁊ clarificat ſpirituũ ſubſtãtiã et mouet ſang. ad cutiꝫ et inducit pulchꝛitudinẽ iuuenilẽ et abſtergit abſterſione leui. Et extraneus modus reiuueneſcentie eſt: vt per abſtinentiã et ſubductionẽ cõuenientẽ deueniat quis ad vltimã extenuationẽ: deinde cuꝫ laudabilibus nutriẽtib⁹ reficiaꝫ. hoc aũt ſeruaꝫ apud eos qui boues impinguant: quoꝝ caro quanto magis macreſcit ⁊ deficit tanto magis intenereſcit et iuueneſcit. Exemplũ zm eſt in cõualeſcentibus iam reſumptis. ¶ Poꝛro de ſignis appꝛoximatiõis ad ſenectutẽ eſt inherentia obliuionis. et huic diſpoſitioni obuiatur cũ vſu pulueris piperis longi et cymini. aã. ꝓtes. y. gariofi. ptem. j. ꝯcchba. ad quãtitatẽ totiꝰ: et cũ vſu diantheos et ſubductione: et dieta cõuenientibus: et in tpe epidimie et peſtilentiali ꝓp corruptionez que eſt in rebus ex qbus obuiatur cum pillulis aloeticis: vel myrtinis ſupius dictis. Et qñ accidit aeris malitia ex corruptione aut vicinatione putrefactionis aut flatus fetidi: et nõ eſt tale ſicut cõuertere ſe ad ea que ad acetoſitatẽ declinant et ſtiptici-tatez habent. Et iam Auençoar teſtificatus eſt in libꝛo ſuo q̃ aduicinatio cattoꝝ et flatus eoꝝ inducit pulmonis putrefactionẽ et phthiſim: et eſtimo q̃ accidat ꝓpter coꝛroſionem complexionis eoꝛuꝫ: quoniam flatus eoꝛum fetet multũ. et flatus qdẽ bois corruptioni attinẽs eſt õteſtabilioꝛ ꝓpter cõplonis ſimilitudinem magis inficiens. Jdeo ad cautelã obſeruandã in dominis eſt vt ab oꝛe loquẽtiuꝫ auertant faciez et dent aurem: et in aeris ꝓpterea malitia cõſeruatio eſt rectificare ipſum per imutationẽ loci et elõgationẽ ab eis et bonoꝝ odoꝝ vſu: et ablutio aceti et vini circa os et nares aſſecurant ab hoc multum. ¶ Similr et defectio auditus ꝓuenit ſenectutẽ: et eſt q̃ minoꝛatur in corpoꝛe cholera que inſtrm auditus aquoſaꝝ ſuperfluitatum materieꝝ alleuiabat. et in ſenibus multum excreſcit de ſupfluitatibus indigeſtis ꝓp calorꝭ innati minoꝛationez. ideo mũdificationes faciende ſunt capiti cuꝫ bis que neruos mũdificãt calefaciẽdo vt agaric⁹: et allia ẽz q̃ neceſſitas fac. Et pillule auree ſũt ꝓpe exercitiũ ⁊ itromiſſio in aurẽ õ gñe coꝝ q̃ ad opõnẽ repant mẽbꝝ ſenſus ſic olꝫ amygd. amaraꝝ cũ vꝛia pueri et lacte mulieꝝ: vl cũ ſucco cucu. agreſtis ⁊ ſiliꝫ ⁊ ꝓocatio ſõni comeſtiõi vicino et cauere a repletiõe: et alys q̃ iplent caput vapoꝛe. Jtẽ in q̃

Aqua auri puriſſimi.

Allia extenuatiua deinde refectio bona

Obliuio minuat ſenectutẽ

Alia corruptiua

Defectio auditus ꝓuenit ſenectutem.

busdã euacuatio cholere multiplicate: vel iam mote ⁊ retente sunt de bona consideratione medici ⁊ periti in arte.

¶ Defectus autez appetitus gñationis ⁊ minutio est de signis ꝓnosticantibus senectutẽ: ⁊ iuuant ꝓprie cũ his cum gbus augenť: ⁊ cõfortanť calor: ⁊ spũs: ⁊ humores: ⁊ ex gbusdã alys: quoꝝ taceo rememoratione ꝓp pudicitiã.

¶ De his que iuuentutẽ inducunt. Caꝑ. III.

Defectio deniqz ⁊ bilaritas aie nãm excitant ⁊ iuuentutẽ inducũt clarificant sanguinẽ: ⁊ per venas ipz currere faciũt. Exhilaratio gdẽ mouet ex singulis que delectationẽ occupationis inducũt siue interi⁹ siue exterius siue sit oium sensuũ siue vnius ⁊ cõtrariũ faciunt que contr istant. Tristitia eniz ossa desiccat: carnẽ eliquat: cõturbat spũ m: ⁊ corrugat cutem.

Vinũ croceatũ ⁊ buglossatuz.

¶ De afferentib⁹ ño letitiã ⁊ auferẽt ibus melãcholie dispõnẽ est vinũ croceatuz ⁊ vinũ buglossatũ: in quo radices bñ lote extiterint die ac nocte vel syrupus eius: ⁊ vsu eius ab amentia ⁊ pmistione ⁊ alienatione rõnis curate sunt. Et sedes quidẽ caloris est in corde ⁊ qñ excedit a tẽperamẽto diminuit ⁊ debilitať: ⁊ hõ pigrescit ⁊ senescit.

¶ Que aũt calorẽ nãlẽ minuunt sunt oia que flegma putridũ generant in stõcho: ⁊ que minuunt virtutẽ ⁊ spũs sunt que infrigidãt ⁊ digõnẽ corrumpunt: ⁊ ois egritudo ⁊ imũdicies corpis ⁊ accũtia aie ⁊ ois fetor ⁊ aspectus malus: ⁊ ꝗdiu retinet calor nãlis in corpore tẽperatus ꝑseuerabit sanitas: ⁊ obseruabiť habit⁹ iuuentutis.

Diamastix. Diambra

Et accidẽtib⁹ ex melia: ⁊ tristitia sine cura vltim est diamastix ⁊ diambra ipsaꝝ quelibet melancholicis cõfert dispõnib⁹: ⁊ bonũ colorẽ acgrere facit: lumen acuit: ca nos retardat: mentẽ sincerat: ⁊ digõnẽ adaptat: ⁊ ꝺ ceteris que tẽperamẽto equali calefaciunt ⁊ humectant est vinuz

Perla.

tẽperate cõplonis. ⁊ perla gdẽ est tẽperata tẽperans: ⁊ cõfortans calorẽ nãlẽ ipsa ꝓfert cardiacis ⁊ timorosis ⁊ sancordis ꝓprie clarificat in qua vidi quosdã eliquasse ⁊ egritudines multe ex eis curate sunt. Sed illud cui nõ est par

Sal minerale.

est sal de minera ⁊ sapientes assimilauerunt ipsuz ꝓparatuz calori nãli sane adolescẽtie: ⁊ ꝓpter banc silitudinẽ vsi sunt sapientes ⁊ appellauerũt lapidẽ noie aialis. Alij chifir minerale: ⁊ a gbusdã vocata est medicina pennis ⁊ aq̃ vite ⁊ totũ ingeniũ ꝓparationis est gꝙ in aqua purissima ⁊ potabili reducať cũ rebus que non extraneent ꝓprietatẽ eius.

Preseruatio dispõnis stõchi optima. Satietas nauseatiua pessima.

¶ Amplius iam dictũ est generaliť gꝙ sapiẽtes in artis cõsideratione dixerũt illud esse ꝓncipiũ in cõsideratione nõ ꝓperandi ad intempestiuã senectutẽ ⁊ mortẽ festinã. imo cõtinuãdi sanitatem bonã videlicet preseruare stomachi dispositionẽ: qz ipsa est radix illoꝝ. ⁊ cũ debilitať ⁊ impedit stõchus in opõne eius oẽs alioꝝ mẽbrorũ virtutes senescunt ⁊ apocopanť: qñ debilitas stõchi oẽm cõplonis malitiã facit bereditare. Et de bis que nequiora sunt ei est satietas nauseatiua. ⁊ iam ꝓbatuz est gꝙ nã minimis est cõtenta: ⁊ de rebus magis nociuis stõcho ex repletione experimentuz verificat illud quotidie in bis qui se deo in solitudine dedicauerũt: ⁊ in quib⁹ necessitas eos ad hoc ꝓducit: qñ in paucitate ⁊ simplicitate assumẽdoꝝ ꝓficiunt magis in tpe ⁊ perseuerãt magis incolumiores.

Simplicitas assumptoꝝ bona Diuersitas pessima.

⁊ iam Seneca inducit gꝙ multi coci fecerũt multas egritudines.

¶ Et in cibis gdẽ: ⁊ in potibus ⁊ medicinis quanto res que illud ingrediunt tendũt ad simplicitatẽ. amplius in melius cõmutãt: ⁊ qꝺ vꝛ deterius stomacho ⁊ magis agrauat stõchũ est diuersitas assumptoꝝ ⁊ maxie ꝛiarum dispõnũ ꝓpter inequalitatẽ sumptoꝝ: ⁊ malitiaz coctiõis ⁊ trãsubstãtiationis in eis. ⁊ ordo etiã iuuat in boc ⁊ nocet. Et illud gdẽ qꝺ in gulosis reprobabilius est multũ etiaz: ⁊ si obseruantur cõditiones: remediatio in eis est semel in die comedere.

¶ Et in oi gdẽ repletione nõ est ita sanum sicut abstinẽtia. In ipsa gdẽ calor nãlis resurgit cõfortať: ⁊ nõ desinit agere in id qꝺ euasit a decocttone donec quertať et digestũ fiat. porro ⁊ epar cõicat in errores stõchi in bonitate ⁊ malitia. silr ⁊ splen vtplm gdẽ ſm cõem cursuz qꝺ accidit ei de ipedimento operationis eius est opilatio: qñ opilationes sunt de materiebus egritudinũ eius: ⁊ babens eas fit pauci san. ⁊ corrupti coloris ⁊ occurrit eis cũ incisiuis ⁊ aperitiuis ⁊ absterſiuis in cibis ⁊ potib⁹ ⁊ medicinis: ⁊ de meliozibus rebus in boc casu ex oi via est syrupus dictus diaglon de gnqz reb⁹ ⁊ subductio cum bierapigra de. xvj. rebus soluta in decoctione cõi in qua dissoluať: ⁊ cõmisceať de cassiafi. ⁊ gꝙ colatura bibat.

Abstinentie repletioni optima.

Splenis rectificatio nõ est ꝓtermittenda.

¶ Et splenis gdẽ occasio nõ est ꝓtermittenda cõsiderationis in bac via. ipz eniz est torcular sang. fecis ⁊ adustionis eius ⁊ qñ debilitať in mũdificatione illius supueniunt corpi egritudinũ gñia melãcholicarũ et cõtristatio. et qñ cã necessaria facit ipsuz impediri in mundificatione ipsius: spũs in grossanť et accidit epatis: et toti corpi arefactio: et extenuatio et paucitas sang. imo bu. maloꝝ repletio: et facit peruenire patientẽ ad hydropisim ex errore digõnis scõe: et ad

Cõferẽtia splenetici

grauitatẽ motus et colorẽ plumbeũ vel citrinũ cũ macrefactione totius corporis. imo penitus dispõ ipsa fugat decorẽ iuuentutis.

¶ Illud aũt cũ quo iuuať spleneticus est cũ rebus absterſiuis et incisiuis in gbus nõ est multitudo caliditatis: sed ad acetositatẽ et stipticitatẽ et amaritudinẽ sint declinantes: et in somno est assiduitas regiminis subtiliatiui in via curationis et preseruatiõis: et de preparationib⁹ ſm semitã medicine familiaris sunt minutio debita et mũdificatio cũ his que melancholiã trabunt. Et nõ eligitur supra puluerẽ radicis scolopen. ⁊ decoctionis gramis cũ syrupo acetoso cũ radicib⁹ et decoctione raꝺ. cappa ris in aqua frigida: et bꝺ et de vnctionib⁹ super oleũ sambucinũ.

Mue vtficant colorẽ nãle

¶ Iterũ et illud nõ est ꝓtermittendũ in via curationis oẽ illud ex quo calor nãlis vivificať: et illa sũt exercitiũ tẽpatũ et fricatio moderata et bꝺ. Exercitiũ nãqz est quo calor innatus reuocať corpis leuitas et fortitudo acqritur: et res magis ꝓhibens a repletione et coaptat mẽbra ad nutritionẽ et augumentũ bonũ: et facit ea operatiua et assecurat ab accidẽtibus multis. Ociositas aũt flegmaticos et accrescere facit humores et calorẽ et spũs pigritari: et ad maciez et pellis corrugationẽ peruenire: et ꝓparant ad senium: ⁊ fricatio ẽt est pars eius. fricatio gdẽ extremitatũ est ex eis que calorẽ innatũ viuificant et materias ab interioribus ad extremitates trabit et mẽbra ꝓncipalia a multis assecurat infirmitatib⁹ et passionib⁹. fricatio autez cubitoꝝ donec scabiosa fiant et cõseruatione rupture pellis in eis cõfert visui et actionibus oculoꝝ. spine ño dorsi cerebro et cordi et alioꝝ mẽbroꝝ illis ꝓncipalibus cũ quibus ſm sciam anathomie maiorẽ bñt colligantiã. Et ipse gdẽ fricationis actus intrat in intentione decoratorum et reiuuenescentie: ex eo gꝙ per eã adducitur ad superficiẽ loci sang. et implet cutis eo et extendit et pinguescit ⁊ rubescit: ⁊ tẽpus ad hoc cadit celebrata ꝓprie digõne scõa. Et ad summũ est oẽ illud intus receptũ: vel exterius applicatũ quo ad superficiẽ sanguis trabitur intrat hoc caplm: et de bis ꝓprie causatus. Illud aũt qꝺ per fricationez intenditur est superfluitatũ resolutio que in musculis continenť que p exercitiũ absqz fatigatione resolui nequiuerũt: q̃re ⁊ debiliozib⁹ sunt meliores. ⁊ ad vltimũ est gꝙ oẽ exercitꝫ gen⁹ oisqz aialis ⁊ corporalis act⁹ fiat cũ tẽperamẽto ⁊ discretione ſm debilitatis ꝓportionẽ ad qꝺ expedit. Est. n. ineq̃litatis tẽperãtia sanitas ⁊ vita.

Expellentia cogitationes ⁊ tristitias.

¶ Que aũt cogitationes ⁊ tristitias expellunt sunt rememoratio ꝓpheroꝝ sapientũ ⁊ ꝓspectus sacroꝝ cañ. ⁊ audire dicta seu gesta ꝓphetarum: ⁊ conuertere interduz intellectuz et sensum ad illud in quo

anima

aia delectaꝫ cū sobrietate:ꝛ de exptis est portare sup se de lapi.calamite cū crocc:ꝛ pro stōchi malitia hꝫ corallū suspensuꝫ supra os stōchi est res certa.ꝛ recipere in mane ieiuno stomacho.ʒ.j.aque vini ꝯ succharate nō pmittit tristitiā incurrere ét retardat senectutē ꝛ canos ꝛ iuuenescere facit.Silr degustatio passularū in ieiuno ꝓficit ad viā iuuenescētie ex eo ꝙ digōne efficiūt meliorē ꝛ minoraꝫ ex eis flegma:imo addūt in epate ꝛ ipinguāt ipm qñ amice sunt stōchi ꝛ epatis ad gliandū sanguinē coctionē ꝛ spissiores:ꝛ cū sumunt post cibū habilitāt ꝛ humectāt vētrē. ¶ Sciēdū aūt ꝙ in medio est virt⁹.Expedit aūt vt eoꝝ que sumūtur nō declinet nā ad vicinitatē extremoꝝ que sūt subtile ꝛ grossū aut in saporib⁹:lꝫ iterdū expediat.ꝛ calidiores q̄dē vētres hūtiū nā quecūqꝫ dura difficilia ꝛ mutabilia melius ꝙuertit:ꝛ vtiliora sunt quecūqꝫ delectabili⁹ recipiunt: q̄uis min⁹ fortia ꝓcedēda.Et in ordine coꝝ hora sumēdi ea opꝫ vt quota recipiaꝫ.Silr post desideriū ꝛ affectib⁹ cōuenientē expressionē:ꝛ cū desiderio dimittaꝫ:ꝛ non semꝫ tolerēt famē.ex hoc aūt stōchus pascit humorib⁹ putridis: ꝛ ét regio tps ꝛ hora cadūt in hac ꝓsideratione ét vires. Nichil aūt malign⁹ q̄ꝫ super indigestū cibuꝫ crudū cibi ꝛ pot⁹ quicq̄ ponere. ¶ Et opꝫ hoiem nām suā nō ignorare ꝛ tēperare ꝓ iuuātia ꝛ nocētia ad deueniendū in cognitionem suiipsi⁹.nam cū de hac re certificat⁹ fuerit:ipse sub his sibi ꝓuidere poterit.vnusquisqꝫ aūt quāto manifesti⁹ inclinat versus aliquē lapsuꝫ tāto ampli⁹ ad illud qō eiusdē lapsui opponiꝫ faciat additamētū:vt ille in quo supest flegmaticus sāguis:ꝛ aquosus fit in administratiōe subtilis cibi calidi facilis nutrimenti ꝛ pauci:ꝛ sic de alys.ꝛ superbibere aquā cibo nondū distributo malū.Uinū aūt peius:qñ facit penetrare cibū añ debitā coctionē ꝛ icurrere opiliones. ꝛ sunt de hoibus qui in medio comestiōis suscipiūt frustū ad medie quātitatē sabe ex aloe bono per se:vel cū masticē iniuncto:ꝛ est in eo vētris beneficiū:sanitatis cura ꝛ iuuētutis ꝓseruatio.ꝛ ad sūmū est paucitas in vice ꝛ alternatiua diuersitas in tpe ꝛ in reb⁹ nutribilibus excusat a multis que igrediunt hoc capm de adiutoꝝs extraneis.ꝛ fames qdē saporē facit ꝛ diuersitas colluctaꝫ:vt non fiat excrescētia ꝓceptibilis lesiōis. ¶ Et de ꝑparamētis que viā decoratiōis ingrediunt sunt sicut ea que mundificāt ꝛ clarificāt ꝛ abstergūt ꝛ leniūt:ꝛ de illis est ꝙ accipiaꝫ spuma mellis ꝛ spuma clari ouoꝝ ꝛ pmisceaꝫ i vino cū quātitate qua sufficit ꝛ lauetur sero sine absterſione.de mane ℞o lauet cū aqua ordei ablactata cū lacte amygdalarū ꝛ est nobile ꝛ bonum ꝛ nō approximet aqua ros.neqꝫ cāphorata ad faciē:qñ gīat canicie in pilis. ¶ Itē vnguentū cāphoratū ex radice lily cocta cū melle clarificat ꝛ applanat cutim ꝛ rugas cutis. ¶ Itē vinuꝫ in quo dissolutū est de sale tartari negatū quātuꝫ sufficit ad absterſionē calcinati ꝓs in aqua dissoluti ꝛ ꝓgelati est mundificatiuū bonū.Et ablutio quidē capitis cū lixiuio facto ꝓprie cū cinere peduꝫ cauliū decoctionis camomille ꝛ foliorū myrthi ꝛ florū rorismarini: confortat cerebrū:ꝓfirmat radicē pilorū ꝛ non pmittit canescere.Et simil⁹ qñ in lixiuio bulierūt folliculi señ.ꝛ sticados ꝓfortat cēbrū ꝛ abstergit hūidi⁽em⁾ subcutaneaꝫ ꝛ ꝓhibet caniciē. ¶ Et mot⁹ qdā tpal⁹ supplet vicē exercitij ꝛ caloꝛē excitat ꝛ efficit fortiorem .ges aūt oino cauenda est ꝓp suffocationē caloris nālis ꝛ ꝓuationem viuificationis ipsi⁹ in ea.ipsa qdem humectat ꝛ remollit:ꝛ est via qua velociter deueniꝫ ad senectutē.ꝛ ꝓsonis quietis ꝛ occupatis melius exercitij gen⁹ est deambulatio frequens ꝛ vicissitudinaria icuruatio ꝛ directio oīonis cura:ꝛ ascendere versus altitudinē locoꝝ ꝓprie vel alterius spēi laboris se exponere:maxime stōcho a cibis exonerato:ꝛ vsq̄ ad sudoris cōmotionē.nam cū hoc ꝙ caloꝛē euigilat ꝛ quietas adducit facit vētositates:deponi facit superfluitates. ¶ Amplius de cōplexione ad senectutē declināte ad cholericaꝫ habitudinē ſm ꝙ pole est faciēs clongari a se in ꝓparatione.cholerica nāqꝫ dispō ab affinitate senectutis tpamētū recipit.ꝛ ꝓpterea cholerici post etatis statū in meli⁹ vitaꝫ cōmutāt:ꝛ pre alys eqdē nālis cūatiōis actib⁹ frequētuosa viri ꝛ mulieris carnalis copula est nociua ꝛ perducens ad senectutis dispōnes:ex eo ꝙ ipsi⁹ abusione trāsducitur multū de spiritib⁹ ꝛ caloꝛe nāli:ꝛ cuꝫ hoc excitāt vapores putridos ad superficiem cutis.ꝛ inde est ꝙ infectis iterdicit: ꝛ ꝙ muli fortiores ꝛ lōgioris vite sunt eqs.qñ nō cocūt.

Similiter ꝛ cerebri:in quo est habitatio spūs aialis: dispō nō est paruipēdēda:ꝛ ipsi⁹ qdem habitudo iterdū disponiꝫ ſm stōchi dispōnē:ꝛ vtplurimū ſm creationē sui.ꝛ q̄diu mēbrū facit sibi opōnē nālem a deo bñdicto insitā est sanū:qñ infirmitas ꝛ debilitas non est nisi ꝓprie opōnis:ꝛ debite lesiō:ꝛ ab ista regula pēdet cuiuslibet hois magna puisio in ꝓueniēdo cuꝫ his que opꝫ lesionis ꝓfirmationē:aut.vꝫ.cū cessatione ab eis que nocumentū faciūt vel remotionē nocumēti ipsi⁹.Et scia ꝓnosticationis hic hꝫ locū silr ꝛ notitia curationis:ꝛ vt nō recedatur a breui cōtextura canonum ſm ꝙ in alys capitulis hui⁹ libri est obseruatū.Sed ad illud regimē auctoꝝ precipue mentis oculū habeat ꝙ medicaꝫ ꝓput pole fuerit quātuꝫ a solita sua ꝓsuetudine recessum est in singulis opationibus suis:ꝛ ꝙ ꝓpter hoc future nouitatis accidere pōt:ꝛ hec imaginatio erit pducens in cognitionē cāe mobilitatis ꝛ ꝓnosticationē future successionis estimationē ꝛ curam. exēpli grā.nondū hñtes epatis opilationē vel renuꝫ egrediebaꝫ vrina libera substātiosa.iam ℞o facta egredit subtilis ꝛ decolata.merito igit subtilis ꝑsumit ꝙ in vys illarū partiū per quas vrina trāsit est alicui⁹ ipedimēti occasio:ꝛ hec est ꝓsuete opōnis lesio:ꝛ ex hac via scit:qñ extenuatis nisi cū sit ex rarefactione in via cure est insistēduꝫ. ꝛ ꝓnosticationis presagiū haberi pōt ex successione nocumētoꝝ ex opilone ꝓtingentiū:qñ san.nō mundificatur ab aquositate sua.ꝛ qñq̄ incidit in hydropisim ꝛ epar impeditur in san.decoctione ꝛ ꝙuersiōe bona:ꝛ fit malus color: ꝛ i digestio:ꝛ nō nutrit corpus nutrimēto bono:ꝛ ꝙ refundū in epatis subaꝫ spfluitates ipure.vñ timent egritudines plures que apte sunt illi dispōni. ¶ Jam ergo digressione nō absq̄ vtilitate facta regrediamur ad narrationē ꝓmaꝫ:ꝛ dicam⁹ ꝙ cerebri suba est creata frida ꝛ humida: ꝛ pp hoc in plerisqꝫ aggregatur plurimū circa ipm de flegmate:maxime in q̄bus alia mēbra ꝛ nā ꝛ oditio eoꝝ que in vsu habent in hoc cōicant.ꝛ ideo in magis dispositis ad hoc citi⁹:in singulis ℞o capitis ꝛ faciei pilis tēpestiuius q̄ꝫ in aliaꝫ corpis ptibus albescētes fiunt ꝛ apparēt vestigia senectutis:ꝛ in sūma:tota qdeꝫ ꝙuisio est in minoratiōe ét in correctiōe eoꝝ que ad curā addunt:ꝛ est subtractio flegmatis ꝛ alienatio ab his que gīant illud:ꝛ in timporib⁹:ꝛ in anteriori pte faciei pili citi⁹ canescūt:qñ illuc plus aduenit de vapore crudo que mā caniciei habili⁹ subtiliaꝫ ꝛ penetrat in radices ꝛ suba pilorū ipsoꝝ:ꝛ cōplonē qdem cerebri ꝛ ei⁹ dispōnē opꝫ sciri ſm ei⁹ circuitatē.ſm ℞o cōmunitatē ipsi⁹ accipiūt narrationē ab eis que sunt ex gīe opōnū sensibiliū aialiū motiuarū ꝛ nāliū figure passionū ꝛ mēbroꝝ q̄ cū ipso hñt cōicationē:ꝛ i hoc est scia magna. verū enimꝫ q sciuerit dispōnē:ꝛ ꝓtias actiuarū ꝛ passiuaꝝ q̄litatū simpliciū ꝛ cōpositarū nō est de illis difficile diu dicare. Hoc aūt sciendū ꝙ somn⁹ mult⁹ est signū flegmatis multi.ꝛ ipse qdē somn⁹ qui est oium sensuū ꝛ animalis ges virtutis plurimū flegma nutrit:ꝛ cholerici qdē ꝛ acuti intellꝰ ꝛ ꝑcipue adusti sunt pauci somni multaꝝ imaginationū ꝛ acuti intellꝰ ꝛ tarde icanescentie ꝛ audacie magne:

Passula

Nō nō dꝫ ignorare nāꝫ suā.

Aloes in medio cibi.

Clarificatia cutis ꝛ applanā⁹.

Motus

De ꝓpone ad senectutē ꝛ cōtinante.

Cerebri dispō cōsideranda.

In timporib⁹ ꝛ in anteriori pte faciei pili citius canescunt.

gbus in iuuentute accidũt egritudines timoroſe:ſed ſi tpe cbulliẽtis etatꝭ coꝛ cuaſerint fiũt lõgioris vite ⁊ ſane pleue ratiõis.⁊ ois gdẽ ſiccitas a putrefactiõe ⁊ coꝛruptiõe elon gatur magis.⁊ iõ gbuſdaꝫ ꝓſuetudo eſt comedere ſalis plu rimũ ⁊ plures peritoꝛ decreuerũt ponere ſal in pane:⁊ ſal gdem ⁊ oẽ diureticũ ⁊ inciſiuũ ⁊ abſterſiuũ ſunt diſſoluti ua ⁊ ꝓſumptiua flegmatis ⁊ aliarũ aquoſitatũ.⁊ iõ illa in trãt intẽtionẽ libꝛi.Ceterũ qui ꝑm nãm ſunt aptioꝛes ꝑm ptioꝛes ſunt icurrere paſſiones ſiliꝛes.⁊ aſtrologꝰ gdẽ in multis diſſentit medico:⁊ tñ ꝑmo eiꝰ nõ eſt vilipendẽdus.

Cordis re ſtificatio ſũme pcu randa.

Et in coꝛdis timoꝛe ⁊ ꝓfortatione in quo eſt minera vir tutũ ⁊ ſedes vite nõ eſt pua ſapiẽtia.ipm nãqꝫ ꝑn cipalius eſt oi mẽbꝛo atqꝫ nobiliꝰ:⁊ prima rectificatio ab his que extrinſecus veniunt eſt boni ⁊ puri aeris attractio cui nõ admiſceaꝫ de vapoꝛe mellicrato ⁊ elõgare a fetoꝛi bus:qꝛ coꝛruptio aeris g aſpiraꝫ eſt res peſtilẽtioꝛ oi re:cũ miſceaꝫ ſube ſpũum cũ gbus facilꝛ coꝛ affligiꝫ:⁊ res cuſto diẽtes illud ſunt res odoꝛifere fride ⁊ ca.diuulgate in arte ſicut neceſſitas facit.⁊ vſus odoꝛãdi pomũ ambꝛe.qñ ꝑſer uat ⁊ rectificat cõplonẽ coꝛruptaꝫ:⁊ rectificatio aeris g at trabiꝫ nõ eſt pue ipreſſionis.⁊ iaꝫ expertũ eſt q ꝓficiꝫ po mũ ambꝛe medicinale:cuiꝰ ſolo odoꝛatu laxaꝫ vẽter ⁊ pur gatur homo:⁊ iterũ eſt g vidiſſe ſe aſſerit oẽm fe.putridaꝫ amputari ⁊ tolli ſolo odoꝛe cuiuſdã ꝓfectionis.⁊ ſecretũ q dem nãe in via hũane cognitionis:nõ eſt finis:⁊ iuentio nibꝰ ſapientũ decretũ eſt q comedere coquinã paratã i va ſe auri:vel in cuiꝰ decoctiõe lamine ipſiꝰ fuerunt ⁊ potare vinũ in quo lamine vel monete extincte fuerint multotiẽs ipzimunt in coꝛde bonaꝫ habitudinẽ ipreſſione foꝛti.Silꝛ vt oẽs medicine theriacales,ꝑprie vt diagaꝛiofilatũ ⁊ dia mirabolani:⁊ pliris ⁊ diamargaritõ ⁊ ꝑprie ꝓfectio ida q recipit ſpẽs ⁊ emblicos poſitos in antidotario Auicẽ.⁊ ſilꝛ dimiſſio eoꝛũ que ꝓtriſtãt ⁊ ꝓfoꝛtari cuꝫ amicis ⁊ ſil'ia.hec enim faciũt reiuueneſcere vtutes ⁊ ad vltimũ expedit eſſe nõ pigrũ ad excitationẽ opõnuꝫ nãe:⁊ ipedimẽtis eoꝛum obuiare tẽpeſtiue:qñ qõ citra vel vltra curſuꝫ nãlẽ:⁊ con ſuetũ eſt facit timere iclinationẽ ad lapſuꝫ ⁊ egritudinẽ:et ois quidẽ egritudo eſt coꝛrugãs:⁊ ad ſenũ pducens.¶ Et in cuſtodia gdẽ rerũ nãliuꝫ ⁊ approximatione nõ nãlium ꝑut opꝫ ꝑm ſemitã ſapientũ ⁊ cauere ab accñtibꝰ quantuꝫ eſt pole eſt ꝑnm ⁊ finis eiꝰ qõ intẽditur.Jn ſũmo ꝛo eſt vt nõ abſcondaꝫ ab oi artificis ꝓſideratiõe canõ ille gñalis: qñ virtꝰ a defectu ⁊ ſuꝑfluitate coꝛrũpiꝫ:⁊ q abſcindatur cã cuiuſcũqꝫ faciẽs opõnis ipedimentũ oino:⁊ operari ꝑm opõnem eſt radix in cuſtodiẽda ſanitate ⁊ elongatione ab errozibꝰ frequẽter accñtibꝰ in minoratiõe viſus que eſt de accñtibus ſenectutis:eſt ꝓfoꝛtare ꝑprie virtutez cerebꝛi et aſſiduare ſemẽ feniculi.ſe.ſꝛleris mõtani.pul.eu fragie:mẽ the ⁊ pũl.ſpicis ꝑprie ⁊ pulueris gariofiloꝛ ⁊ purgatio cũ agarico cuſcute ⁊ byerapigra vel ebebuli ꝓditi:⁊ cauere a repletione:⁊ de his que oculis igrediunt̃ et ꝑprie ꝺ caligi nẽ ſeneſcentiũ et collyriũ ex melle ⁊ felle galli et collyriuꝫ ex aloe ſucco radicum feniculi ⁊ lacte mulieris ſero qñ in traꝫ dormitoziũ.¶ Et iaꝫ verificatũ eſt per experimẽtuꝫ donec venit in notitiã viris illiteratis et mulieribꝰ q vtus gñatiua debilitata:aut minorata iuuaꝫ ⁊ reſtauraꝫ donec iaꝫ ſenes faciãt opõnes iuuenis cũ re cibali:et cũ electua rys et gbuſdã alys.virtutes.n.nõ ſeneſcũt neqꝫ minoranꝫ niſi ꝑ accñs:vel niſi deteriozationẽ inſtꝛozũ in gbus virtu tes exiſtũt.Eteniꝫ declaratũ eſt in nãli ſcia q ſi ſenex bꝛet oculꝫ iuuenis vtiqꝫ videret vt iuuenis.Palã ãt ẽ q obtũ politicũ ⁊ diaphanũ ẽ aggregatiuũ viſuꝫ eiꝰ cõgregãs diſ gregatũ.ſic autẽ et alie virtutũ opationes ⁊ ſenſuuꝫ coꝛrigi pñt et rectificari ꝑ ſemitas eoꝛũ que bñt ꝑprietatẽ ſubam et vtutẽ et ſenſus in melꝰ diſponẽdo.fit aũt actus actiuo rum in ſcõi paſſi diſpõnẽ.¶ Sic aũt et auditus et aliꝫ ſen ſus et aia et ipſa gdeꝫ alligata coꝛpi cõplonẽ eius imitaꝫ:⁊ quẽadmodũ ipedimentũ pati ſic et lucrifacere põt melio ramẽtũ:Jnoꝛũ qdem eadẽ eſt diſciplina:et virtꝰ operaꝫ:et ab ipſa ꝓcedit ois opõnis ꝑnm:et cũ ꝓfortatione idiget mi neris ipſoꝝ gbus inati ſunt faciẽdi apparatꝰ.Singule aũt ipſoꝛũ ſingula bñt mẽbꝛa gbus irradianꝫ : et iã capitulate ſunt in area ſimpliciũ ptãtes rerũ que et gbus mẽbꝛis ꝓ ſunt et noceãt res ipſe:et illic regranꝫ:et tota ſcia buiꝰ tra ctatꝰ dependet a magnis capitulis i certis et diuerſis volu minibꝰ artis medicine et a bona ipreſſione imaginationis ſignata in aia cũ eſtimatiõe diſcreta.Dec eniꝫ eſt que recti ficat ſcientẽ in opõnibus in ſcia ſua.¶ Ampliꝰ autez et in ſũma oium ꝓſiderationũ eſt vt caloꝛ inatus ꝓſeruetur.ipſe enim nãlꝛ cuſtodit humoꝛes ne in eis extranee qualitates ſupueniant et facit ꝑſeruationẽ a putrefactiõe ex qua plu rimũ moꝛs ſegtur qui oium virtutũ eſt inſtꝛm et ꝓſeruatio eius eſt ꝓ regimẽ bonum.Summa aũt boni regiminis eſt abſtinẽtia.inde eſt q quecũqꝫ repletio mala eſt quocũqꝫ modicũ ꝓtingit a ſubtractione icipere.Jllis autem g bono vtuntur regimine nõ attinent vomitus neqꝫ ventris ſolu tioneqꝫ aliquid boꝛum.Nec eſt currendum ꝓ qualibet alteratione ad remediũ:niſi cũ victoꝛia egritudinis nãe i ceperit dominari.Natura eniꝫ cuius ſapiẽtie nõ eſt finis oium boꝛuꝫ artifex eſt.Medicꝰ ꝛo miniſter cum bonita te et adiutoꝛio dei benedicti.Cui ſit laus gloꝛia ⁊ bonoꝛ in ſecula ſeculoꝛum.Amen.

¶ Jam cõpletꝰ eſt ſermo canoniçatꝰ in inueſtigatiõe ſciẽ di regimẽ ꝓſeruationis iuuẽtutis ⁊ plongatiõis a ſenectu te et eiꝰ accñtibus cuꝫ textu bꝛeui.Deinceps ꝛo ſupeſt re memoꝛationẽ fieri ſingularẽ quarũdã deſcriptionibꝰ rece ptarũ:que medicine regales noiantꝰ:de gbus cõpendioſa mentio facta eſt in tractatu ſuperioꝛi.et dicit q tractatus ꝑdictus remittit lectoꝛẽ ꝓ ſingulis ad magna theoꝛice ⁊ practice capitula que in multis artis medicine volumini bus ſunt cõprehẽſa.verũ in hoc loco ponent̃ que ſunt fa miliaꝛioꝛes cõpõnis:⁊ opationis nobiliꝛes ꝑm prudẽ tiozem meditationem modernoꝝm.

Sermo ſuꝑ ſyrupo de vino.julep ex vino eſt vt in tribus libꝛis boni vini ponantur.ỹ.lib.ʒuc.et fiat ſyrupus ⁊ recipiaꝫ cuꝫ aqua.gerit vicẽ cibi ⁊ potꝰ:qñ in eo aggreganꝫ que ſunt amicabilioꝛa nature.

Sermo ſuꝑ dianthos.modus dianthos eſt q in lib. iỹ.vini ponanꝫ boni dianthos facti cuꝫ ʒuc. ʒ.iỹ.p triduũ vel in aqua vini diſtillata ſemel ꝓ ſenibꝰ.ꝑ terea diſtilleꝛ per filtrũ.⁊ gdaꝫ ponũt ad diſtillandum in alambico vel in vaſe aque roſ.⁊ ſeruãt ⁊ recipiũt:et gdam miſcẽt roſ.nouelle partẽ tertiam ad temperandũ diãthos: qñ declinat ad caliditatem ⁊ ſiccitatem.

Sermo ſuꝑ vſu vini ſpecificati.⁊ modus ſpẽrũ po nendarũ in vino eſt vt fiat ſacculus lineus ⁊ imitanꝫ ſpẽs nõ trite:ſed pticulatiꝫ ſciſſe:ita q ſuba ſpẽrũ ſit in ſacculo vaga ⁊ ponatur in vino:⁊ in vaſe q obturari poſſit ne ab aere coꝛrũpatur:⁊ ne virtꝰ exhalet.Jtẽ ⁊ aliud ad ꝓfortationez cõplexionis:⁊ iuuẽtutis cubebe:gariof.nu cis muſ.paſſule.aũ.ʒ.iỹ.poſite in ſacculo bulliãt i bono vi no lib.iỹ.quouſqꝫ ad lib.ỹ.redeant: ponatur de ʒuc.et ex eo mane ⁊ ſero bibatur.ʒ.j.vel plus ad minus ꝑm q expe dit vel fiat ſicut claretum.

Sermo ſuꝑ vino boꝛaginato.Et vinũ boꝛaginatuꝫ ſic fit q in muſto nouo ponãꝫ boꝛaginis flo res vſqꝫ ad perfectã depurationẽ.vel alꝛ.q in vino bono. diaboꝛaginatũ vel ꝓſerua diſſoluaꝫ ⁊ reſeruetur ad vſum.

Sermo ſup vſu pulueris ſpeciruꝫ.Et modus pulue ris cũ cibus notus eſt:vel cum ſpẽs eiuſdem

pulueris

Quelibet vtutez generatiuã.

Vinũ extinctionis auri.

Nodix to tius qõ hic intẽdim.

Cordis re ſtificatio ſũme pcu randa.

Aia coꝛpi alligata cõplonez imitaꝫ.

Sũma ꝓſideratio ẽ vt caloꝛ naturalis cã ſeruetur.

Tract.ꝰ de deſcriptionibus quarũdaꝫ receptarũ que medicine regales oñr.

Julep de vino.

Dianthos

Vinũ ſpecificatum

Vinũ boꝛaginatũ.

Pulueꝛ ſpecierum.

pulueris inciſi minutim cuꝫ ſuc.ꝛ vino modico confician tur eſt de bene diſponentib⁹:et ei⁹ vtilitas eſt ad ꝓſeruandum omnia membra p̃cipalia cuius aggregatio hec eſt. ℞.ſinſibe.albi mũdati.ʒ.ℨ.cardamomi domeſtici.ʒ.y.cinamomi.ʒ.j.croci.ʒ.ℨ.coriandri.ʒ.x.fiat puluis et addatur de ſuccha.ad placitum.

Succꝰ rosarum. **Sermo** ſuper ſucco roſ.ꝛ ſucci roſ.ſuccharati opio eſt hec q̃ in ſucco roſ.electaꝫ rub.collectaꝫ mane ante diez cuius nox ſerena p̃ceſſerit bene colati ꝛ extracti per ſtamineaꝫ lib.y.et ſuccbari lib.j.conficiantur cũ eo ſuper ignez lentum:ꝛ nõ fiat ſpiſſus:ſed quaſi currens: ꝛ de operatione eius dictum eſt ſuperius.

Vinũ crocatum oleum. **Sermo** ſup vino ꝛ oleo croceato ſicut de croco ad letitiaꝫ inducendã ponat̃ de croco bene ſicco in ſacculo ſpatioſo de pãno lini ſubtiliſſimi rari in quãtitate pauca et ſacculus ponat̃ in colatorio de ſtaminea vel panno lineo et ſuperinfundat̃ vinum vel oleum admodũ lixiuy et reiteret̃ donec placeat color et ſapor ꝛ poteſt admiſceri de ſpeciebus ad beneplacitum.

Stupha **Sermo** ſuper balneo quomodo fit ſtupha vaporoſa in tina cum decoctione berbe roziſmarini et florum eius.ꝑpzie renouabitur vt aquile iuuentus ſua.Et iterum de ſticados ꝛ ſaluia ꝛ camomilla et q̃o lauant̃ pedes ex decoctione florez camomille aperit clauſuras cere bzi:et confert:ꝛ etiaz confortat multum.

Pomuz ambze. **Sermo** ſuper pomo ambze.Pomũ cõtra epidimiaz peſtilentialẽ et corruptionẽ aeris.℞.laudãi. ʒ.j.ℨ.ſtoracis.ʒ.iy.Been albi ꝛ rubei.aã.ʒ.j.myrrbe:folioꝝ myrtbi:gariof.aã.ʒ.j.ℨ.ſandali.ʒ.y.cãphoze.ʒ.iy.ligni aloes:calami aromatici:valeriane.aã.ʒ.j.muſci ambze.aã. ℨ.j.confice cum ſucco melliſſe bugloſſe et aqua roſ.

Sex caprinum. **Sermo** ſuper opilone ſplenis ꝛ epatis ꝛ bydropiſis calide in ſero caprino colato coquantur endi. ſcolopen.ꝛ parũ de ſpica.et iterum cola et afferatur.

Mistura restaurãs. **Sermo** ſuper reſtauratione conſumptoꝝ miſtura diadragagãti.ʒ.y.diapenidion.ʒ.j.roſate nouelle.ʒ.j. diarodon.ʒ.j. ſuccha. roſ.ʒ.j. ſuccha. violati.ʒ.y. ter in die recipiatur.

Mũdificans ſanguinem. **Sermo** ſuper mundificatiõe ſanguinis ꝛ ſcabiei.℞. ſuc.fumi terre:ſucci plantaginis depuratoꝝ. aã.lib.ℨ.ſuccbari lib.j.caſſiet.et tamarindoꝝ aã.ʒ.j.ꝛ eſt bonum et ſolutiuum.

Trifera. **Sermo** ſuper trifera que ꝑdeſt melãcholicis et maniacis vſui ictericis corrugaꝫ exiccatis cholerv.vel nigre bipocũdrioſ.calori extremitatuꝫ ꝛ citrinitati oculorũ in caneſcẽtib⁹ꝛ ſtomaticis ꝛ cardiacis.℞.mirabolanorũ citrinoꝝ.ʒ.vj.chebulorũ.ʒ.iy.indoꝝ.ʒ.j.et.ℨ.emblicoꝝ et bellericorũ.aã.ʒ.vj.maſti.ʒ.j.aniſi ſeminis feniculi.aã.ʒ.j.ſpice gario.aloe.aã.ʒ.ℨ.mellis caſſiet.ʒ.iy.ſuccbari qũ ſufficit et fiat trifera.

Vinũ artificiatum. **Sermo** ſuper vino artificiato ꝓtra humozes aduſtos ꝛ ꝑ cholericis ꝛ maniacis adducẽte letitiam. ℞.radicis bugloſſe munda.lib.j.roſ.rub.floꝝ violaruꝫ. boraginis ꝛ bugloſſe.aã.lib.ℨ.been albi ꝛ rubei.aã.ʒ.j.conquaſſent̃ ꝛ ponant̃ in ſacculo et ſacculũ in vaſe cõtinente tres ſarcinas boni vini nouiter expreſſi albioris ꝛ puriozis qũ inueniri põt:ꝛ q̃ medietas ipſius cũ dictis ſpẽbus bulliat:ꝛ alia medietas per ſe et bene diſpumet̃:et tũc coletur illud vbi res fuerint:et de alio ipleat̃ donec receſſerit feruor:et bene clarificatum fuerit ꝛ aſſiduetur.

Bierapl. de.xvi rebus. **Sermo** ſuper bierapigra.ptãtes ſunt note et ei⁹ etbimologia narrat bonitatẽ ei⁹.verũ biera.Bal. cõpoſita de ſex reb⁹ eſt multũ pigra vtplurimũ:niſi ſit ei⁹ quãtitas magna remanet in viſceribus pigritate ſua ꝛ movet:et nõ euacuat maxime qñ recipit̃ quãtitas pauca:ꝛ ℔ nõ eſt rectũ.Sed illius que ſit de.xvj.reb⁹ ſufficit.ʒ.j.vi.y. ℨm modũ ſapientũ et virtus eius attingit ptes remotas et exonerat eas et deducit feces copioſe:ꝛ in ea cõprehendũtur que exigũtur in oi medicina ſublimi:ſolutio videlicet et membroꝝ p̃cipaliuꝫ confortatio:et eius deſcriptio eſt bec. ℞.cinamomi/ſpice/ſquinanti/ xilocaſſie/xilobal. carpobal.abſinthy/viol.epithimi roſ.turbit/agarici/collognitide:maſticis.aã. ℨ.y.aloe ad pondus omniuꝫ:mellis diſpumati et colati quantum ſufficit.

Esuꝫ vite. **Sermo** ſup electuario vite de mirabolanis.℞.vuarũ paſſarũ mundatarũ lib.y.liquiri.mũde.et contuſe.ʒ.j.ponant̃ in.y.lib.et.ℨ.aq̃ ꝛ coquant̃ bñ et poſtea colent̃ ꝛ exprimant̃:et in illa colatura ponant̃ mirabolanorũ ex oſſibus enucleatoꝝ:et in mortario pcuſſoꝝ.ſ.chebulorũ citrinorũ indorũ.aã.ʒ.y.ẽblicorũ ꝛ bellericorũ.aã. ʒ.y.coquant̃ ꝛ exprimant̃ et colant̃ et poſt addat̃ ſuccbari albiſſimi lib.j.et coquat̃ ad decoctionez ſyrupi tunc addat̃ cinamomi electi.ʒ.ℨ.gariof.galange.aã.ʒ.y.nuces muſcatas duas groſſas:feniculi aniſi.aã.ʒ.j.ꝛ plus ꝛ reponat̃ electuariũ in pixide ligni.Hoc dẽ electuariuꝫ vite ſtomachuꝫ roborat et aptat et ſupfluitates humoꝝ ex nutrimẽto ꝓterito remanẽtes reprimẽdo purgat et vſus eius facit coloratos boies et canicies per illõ retardat̃.ꝛ totius libri pollificatio pendet in hoc capitulo ſolo.

Aloe rosatum. **Sermo** ſup aloe roſato:terat̃ aloe bonũ.et cuꝫ eo de folys roſ.ru.viridiũ quantũ ſufficit ad faciẽdũ magdaleones:et ſeruet̃ et qñ opꝫ cõficiat̃ ex eo pillula cũ oximelle:et recipiat̃ ex eo pillula frequẽter.q̃ nõ eſt ei par in ꝓferendo capiti morbis oculorũ et articulorum in⁹. Et acceptio ei⁹ eſt idifferens et iperceptibilis eſt operatio eius educẽs quẽcũq̃ trium humoꝝ nõ põt nocumẽtũ facere et ipſi⁹ aſſiduatio nõ permittit egritudinẽ in corpore ſanabili nutu dei.Et ex eo ptes q̃q̃z myrrbe:ptes.y.maſticis parte.ℨ.de croco ſicco:modicũ cum ſucco boraginis reſoluti fiant pillule myrtbine in quarũ frequẽti vſu acgritur ꝓceſſus adoleſcentie ꝛ regimen ſanitatis.

Vinũ granatorum. **Sermo** ſuper vſu vini granatoꝝ exprimat̃ ſuccus de granis granatoꝝ non vicinantib⁹ corruptioni cuꝫ panno ꝛ miſce de bono vino ad medietatẽ vel plus aut min⁹ ℨm q̃ diſpõ recipientis exigit mane vel meridie cuius natura verſus latus caliditatis vel calori attinentis:quoniaꝫ eſt bonum:vel miſce cum alys ſaporibus: ꝛ eligatur cuius ſapor eſt muçus.

Caſſia ſi. **Sermo** ſuper acceptiõe caſſiet.modus accipiendi et opatio eius noti ſunt.illud aũt de nocumento habet q̃ nauſeã facit ꝛ neruos relaxat:ita q̃ debilẽ ſtomachuꝫ facit ꝛ viſcera.vnde grana berberis vel ſuc.roſ.cum ea rectificant illud:et qñ bierapi.miſcet̃ in medulla ei⁹ vel ſubſequit̃ meliorat̃ opatio vtriuſq̃z in via ſua:ꝛ eſt bonuꝫ lenitiuũ.Et ipſa qdem corrigit ſerofitatẽ biere:quã ꝺbit a ſpecieb⁹ eius et biera rectificat labefactionẽ eius:et melior acceptionis modus eſt comeſta per boram ante cibuꝫ vel ſubſtantioſa cũ diſſoluta:quoniaꝫ ſubductionẽ quam facit operatur cum viſcoſitate:et adherentia ſua dicit̃ materia cui obuiat veruꝫ:et dum recipit̃ ante cibum trabit̃ de virtute eius ad remotas partes cũ virtute cibi.Poteſtas aũt eius eſt ſcripta plenius in areolis ſimplicium:et illic regratur.ſimiliter et de alys.

Agaric⁹ **Sermo** ſuper agarico.eligat̃ albior et leuior:et ponatur quãtitas ei⁹ nota in oximelle cum modico de ſyrupo viol.et cuꝫ per noctẽ ſteterint ſimul in mane coletur et colatura bibat̃:et ipm qdez agaricũ in ſe.diuturnis et mũdificatione ſenſuũ facit mirabilia.ſuba autẽ eius nullo modo recipiat̃ nec reubar.nec turbitb nec alicuius laxatiui attingẽtis ad ſpeciem ligni vel ad diſpoſitionem

duritiei:qm̃ adherẽt ⁊ faciũt timere accidẽtia nisi forte cũ rebus lubrificationẽ facientib⁹ ⁊ multiplicatio quãtitatis laxatiuoꝝ facit virtutẽ eorum.⁊ in summa in omni acceptiõe laxatiui reiteratio vicissitudinis est securior q̃ exercẽscentia quãtitatis nisi necessitas ad illud nos cogat:tũc ad vltimum eius defectum ducendum.

Passule

Sermo super passulis.⁊ melior res que fit de eis est syrup⁹ ꝑm descriptionẽ quam rabi Moyses ponit in libro suo.⁊ ipse quidez ⁊ proprie dulce omne ⁊ calidum est copiosi ⁊ boni nutrimenti:⁊ facit ex decoctione earum in aceto ⁊ vino.

Cib⁹ ⁊ potus.

Sermo de cibo ⁊ potu:⁊ iaz dictum est q̃ que gignant bonũ ⁊ purum ⁊ viscosum san.sunt cã p̃ fluationis vite:alia aũt ad aliud.De harũ autẽ rerũ ptãtib⁹ plures sunt libri:⁊ iam noti sunt.Inquit.miror hominẽ panẽ de bono frumẽto ⁊ carnes de bonis animalib⁹ comedentem:⁊ vinum de bona vite bibentez quantuz ⁊ qũo ⁊ sicut oportet qũo infirmari ⁊ mori potest.⁊ ego faciã tm̃ sermonem de his circa libri conclusionem.

Clystere

Sermo super clystere.ipm enim est medicamẽ nobile benedictũ ⁊ secure opationis ⁊ iuuamenti festini ꝑprie ad ptes inferiores:⁊ opatio creationis eius offert se vsq̃ ad circuitũ:ita vt capitis occasio ei⁹ eductiõe a nocumẽtis multis alleuiaẽ:⁊ ipm regulaẽ ꝑm eorũ proprietatẽ que emergunt in illud:qm̃ ipsa sunt cãe opatiõis illius: verũtamen ipm ẽt simplex in via regiminis sanitatis est adiutoriũ bonũ:qm̃ adducit feces secuz ⁊ mũdat viscera:⁊ cũ hoc a partib⁹ superioꝝ⁹ aliquid attrahit ex quo exonerant:⁊ excitat nãm pigritantẽ in deponẽdo supfluitates ocio vel alicui⁹ alterius occasione desiccatas:⁊ phibet fumositates fecuz in torcularitatib⁹ cõtentas et in vys viscerũ occultaꝝ ⁊ deponit viscositates ⁊ humiditates derelictas a mẽbris et adherẽtes eis ⁊ remediaẽ opilonibus epatis ⁊ splenis:⁊ ꝑficit vsus eius ꝑpter iuuamẽta ꝑseruationis a senectute:qm̃ plurimũ qõ ipsi⁹ magisterio educiẽ est flegma ⁊ ipm qdẽ excusat a multis adminiculationib⁹ alys artis iterioꝝ⁹.⁊ qui vsus fuit semel i septimana tpe dierũ suoꝝ et ꝓcessit in bona ꝓualescẽtia:⁊ furatus est ꝑp hoc senectutẽ annos plures et deduct⁹ ad decrepitaz nihil vel modicũ in aliquo suoꝝ sensuũ deteriorat⁹.ipsum nãq̃ est ingeniũ per qõ aduenit vtilitas ⁊ securitas mẽbroꝝ interioꝝ:⁊ eius ꝓstitutio regit sapientẽ:⁊ in ꝓstõne simplicis sufficit succus sicle mel rosa.et de sale ⁊ oleo:⁊ ex alys sicut opz:⁊ in ꝓncipio scabiei ante humores ad cutim trahuntur ⁊ venter incipit retineri:⁊ fiẽ in exonerãdo vẽtrẽ ⁊ i difficultate partus nõ est res aliq̃ in bonitate sibi silis.

Reubarbarum.

Legi in gbusdã secretis:qõ rõnis cãm tm̃ habere videtur:q̃ masticare i ieiunio reubarbaꝝ cũ mastice clarificat faciẽ:gnq̃z sensus:corroborat aiam odore.⁊ membra ꝓncipalia:⁊ corpus totũ ꝓfortat cerebri clausuras aperit:⁊ expellit vẽtositates ⁊ estimo q̃ mistio ẽuc.esset bona.

De scabie

Sermo sup scabiez:narratũ est superi⁹ q̃ scabies ponit hoiem in figurã veterascẽtis.⁊ ipsa qdem tristitiã et pigritiã possidere facit.pellẽ corrugat:⁊ est habitus molestus atq̃z malign⁹:⁊ occupat habentẽ eaz ad fricationis delectationẽ cũ exitu doloroso.et ipsa qdẽ gnatiõis radicẽ hz ab humorib⁹ acutis calidis:aut flegmaticis salsis:vel a sanguine incolerato vel adusto:et est de genere infirmitatũ que sunt longe pseuerationis:⁊ expellẽs eam ad cutim est ꝓncipaliũ membroꝝ totius nãe expulsio fortis: cuius mã pororũ opilone vel prauitate mũdificatiõis vel expulsiue debilitatis in poris sub cute retinet:⁊ ꝑprie ꝑp debilitatẽ tertie digõnis:⁊ inde iuuaẽ leuiter p ea que exterius ꝓsequunt sicut p balnea ⁊ vnctiones:verũ q̃q̃z multitudo mãe est in cã et repletio:⁊ euacuatio ipsi⁹ est principiũ intẽtionis cũ reb⁹ ꝑpr̃is ad hoc.et alienatio fiẽ eorum que addũt in ipsaz sicut dulcia salita:et acuta calida ⁊ proprie vinũ purum. ¶ Verũ in hõ et cuiuslibet egritudinis cura opz scire cãm facientẽ illaz et res ꝑprias illi applicãdas. Nã nõ quecũq̃z euacuationis ⁊ applicationis approximatio est amputatio rei nociue:⁊ cõtingit interdũ in aliqua egritudinũ vt euacuenẽ de medico ꝓsilio peritoruz vsq̃z fere ad exquisitũ:⁊ nõ iuuaẽ:et est q̃ mouet sella vna vel trib⁹ et recipit liberationẽ et hoc frequẽtius fit in anima sciẽte et illuminata a deo bñdicto:et nõ est mai⁹ periculũ q̃ incidere in man⁹ medici infortunati vel laudati:⁊ nõ approbati:plures qdez latent sub modio:qui si eẽnt super candelabro sibi ⁊ alys plus lucerẽt:et oia hec cãm habent. ¶ Dicaẽ ergo ꝑm artis directionẽ q̃ illa ad que ꝑprie in hõ dispõne recurriẽ est clystere ⁊ solutio frequẽs et pauca cũ virtute mirabol:⁊ ꝑprie citrinoꝝ et indoꝝ:et succo fumiterre ⁊ borazi.deputatoꝝ cum ablutione mellis cassie ⁊ tamarindoꝝ ⁊ similium horum ⁊ balneum ex aqua decoctionis maluarum ⁊ foliorum sambuci et lapacis et fumiterre:⁊ alioꝝ hõ et inunctionib⁹ illoꝝ que cutim ꝓfortant ⁊ abstergũt.⁊ deniq̃z tota occupatio nutritionis fit in humectantib⁹ ⁊ declinantibus versus frigiditatem.

Aq̃ auri

Sermo super aqua auri:non legi hõ aque ꝑprietates in libris famose auctoritatis.Oz ꝑsumendus est q̃ si est:ita sublime opus est:qm̃ modũ ꝑparationis occultauerũt ipsi⁹:⁊ ipsaz ẽt noiare subticuerũt:auri tm̃ nominauerũt ⁊ annũtiauerũt ipsaz iter medicinas cordiales et posuerũt sub tẽperamẽto:et in ꝓfortatione cordis ⁊ palliatione lepre:et alys pluribus laudauerũt.et pole sicut tota die ꝓtingit aliquã rẽ per magnã diuersitatẽ transubstãtiari et acgrere rei transumpte aliaz ⁊ aliaz opationẽ:sic vt q̃ de vino fit aqua vite multũ diuersa a vino in colore ⁊ suba et effectib⁹ et opatione.verũ illud facit dubitare sup ea nõ q̃ nõ possit fieri:sed quo magisterio ⁊ cum quib⁹.Porro oium metallorũ corpa in aqua posse reduci aliquo ingenio mõ experimẽtũ eorũ qui sectatores sunt secretoꝝ sicut naturalis nõ hz dubitationẽ.verũ opatio ⁊ nã rerũ illarũ cũ gbus ad hoc ꝓuenitur non attinet ẽt fatui medici ꝓsiderationẽ:qm̃ sunt res corrosiue maligne ⁊ destruẽtes. Relinquaẽ igiẽ via illa et estimeẽ transumptiue verbũ illorum accipi forsitan vt dicaẽ auri aqua ratiõe nobilitatis ⁊ coloris ⁊ sit forsitan aqua vite:in qua spẽs aut tm̃ flores rosi marini aut bis rebus siles bullite seu mollificate fuerint: qm̃ tunc ꝺbit aqua illa colorẽ auri ⁊ dicaẽ in ꝓsideratione bonitatis magnifice opationis ei⁹ ptãtes:⁊ vtutes rez que in ipsa sunt iaz expallificate ⁊ fiat aggregatio veritatis aq̃ solius ⁊ tẽperatio virtutũ rerũ aliaꝝ adinuicẽ ⁊ resultabit in iudicio scrutationis illoꝝ quantuz sit silis opatio aque eius.⁊ vtrũ inueniaẽ hoc nomẽ:q̃ est aqua auri sine bonitatis excellẽtia noiari.ipsi⁹ aũt aque modus not⁹ est ⁊ operatio ei⁹ multũ ⁊ in plurib⁹ est per experientiã nota.⁊ sciẽ qz in ipsa nõ est malignitas:et q̃ res cũ gbus fit eius ꝑparatio nõ sunt babẽtis suspitionis dubietatez:et q̃ lz nã sua calida ⁊ sicca sit elongata a tẽperamẽto:q̃ possibile fit per boni artificis rõnabilem considerationẽ reduci.cum reb⁹ ꝑprijs adhuc tẽperamentũ equale ⁊ deus scit.ipsa ẋo aq̃ nõ attinet caliditati et desiccationi nisi tamen forte reducta ad tẽperamentũ fuerit.Species ẋo que ipsam intrant sunt sicut cinamomuz grana paradisi gariof.cucube.liquiritie ẽuc.et similia:⁊ que ipsam ꝓtẽperant sunt succus granatoꝝ aqua ros.ẽuc.⁊ similia.

Theriaca

Sermo super theriaca ⁊ eius descriptio et ptãtes et quãtitas et modus recipiẽdi sũt note ⁊ a multis tradite.Signũ aũt fiducie et efficacie ei⁹ stat in pbatione animalis venenati:lz multa alia cõposita et simplicia faciant

faciant simlē opationē.et ipsi⁹ qdem vsus apud antiquos est in ꝓseruanda senectute:et nō lz aliquez esse sine ea.qm̄ est electuariū vite bonū.verūetiā post annū sue effectiōis est ꝓmissa ad vsum:ꝛ cū excedit trigesimū annū senescit v̄tus ei⁹:ꝛ est nēcio thesaurus in scrinio senum:ꝛ sublimioꝛ medicinarū ꝓp multitudinē iuuamētoꝝ suoꝝ in boibus flegmaticis ꝛ melācholicis egritudinib⁹ ꝛ pūcturis ꝛ moꝛsibus venenosis ꝛ pūtridis humoꝛib⁹ coꝛruptis ꝛ locis fetidis ꝛ ꝓfortat spūm ꝛ calorē nālē:ꝛ est defensoꝛ vite ꝛ coꝛdis.et cū ea iuuat̄ nā sua ꝛrietatē faciētia:et est vehiculuz adolescētie ꝛ frenū senectutis:vex in recipiēdo:ꝛ hoꝛa sui:ꝛ qūo est sapiētia:ꝛ ne supmittat̄ cib⁹ donec fecerit opōnē suā:ꝛ nō mādet̄ oblīuiōi:qz melioꝛ ē multiplicatio nūi q̄̄ mltiplicatio q̄̄titat̄.Et ad vltm̄ vtenti ea in tpe sanitatis:ꝛ nō expedit timere de veneno:ꝛ de mltis nocumētis ꝛ egritudinib⁹.ꝛ aere pestilētiali:ꝛ nō est in alys huic opationi attinētib⁹ ita fixa fiducia festini iuuamēti sicut in ea ꝛc̄.

Astrologia. **Sermo** sup astrologia.testificat⁹ est Ypocras.q astrologia nō est parua ps medicine.Uex vbi necessitas facit nō causat̄ q̄̄q̄ astro.qdam finis nō imponit rebus necessitatē:sed illas ꝑm coꝝ influētiaz ꝛ habilitat ꝛ disponit.Sed vir sapiēs dominabit̄ astris sui rōnabilitatis in oculos ꝑdominatur dispositionē illam si mala fuerit poterit in melⁱ⁹ ꝛ debito ꝓuisionis remedio cōicare.si ꝛo bona adequabit illam cū directione sua:ꝛ resultabit ex eis exitus opationis sublimioꝛis:ꝛ iam diffinitū est per experientiā q superioꝛa magnā habēt in inferioꝛibus ipressionem.Ita vt ista ex illis quodā mō regulent̄.Sane cōpertum est etiā q si contingat alicui cū ferro percuti vel icidi luna in signo cui attribuit̄ membrū ipm mansionē faciente illud mēbrū:vel ei⁹ vite vtplurimū discrimen incurret.Et iaz ꝓp mīnutionē solum in aligbus hoc cōtingit.Silr ꝛo eligit̄ apud sapiētes exhibitio pharmacie in signo retrogrado aut aialis ruminosi neqz in fixo:qm̄ ipsa ea eueniēt aut ꝓueniet ei⁹ operatio molesta.Et qz virtus vnita foꝛtioꝛ est.est imē q scia astrologie:ꝛ scia medicine relonis ad seinuicē bñt nexū:ꝛ q medicina idiget astrologia: quodqz in adequatiōe istaꝝ duaꝝ sicut in ipsaꝝ via regrit iudiciū ꝛ opatio medici magis felicitat̄ nutu dei.

Aq̄ vini. **Sermo** super aqua vini.ꝛ qdam appellāt eā aquam vite ꝛ certe ꝛ vidi:ꝛ gbus expedit bñ ꝓsonat nomē rei:ita q dixerint alig de modernis q est aqua pennis:ꝛ aqua auri ꝓpter sublimitatē opationis ipsi⁹.verum nō dixerūt.qm̄ ipsa excedit in caliditate ꝛ siccitate donec sit quasi sicut ignis.aqua aūt auri sicut iam dictū est:est tēperata sup oē tēperamētū:veritas tm̄ est q iterdū cōtingit fieri rerū equipollētia in defectu.Credatur ergo q illa est ꝑciosissima si est ita:vt dicat̄ q aqua vitis:vel aq̄ vini quā maxime extenuant̄.res cōueniētes in ea est res magna faciens opationē supza estimationē.Et iam virtutes ei⁹ notę sunt apud multos.Illud tm̄ manifestatū est q in oi egritudine de frigida ꝛ humida cā est festini iuuamenti:ꝛ q addit in ꝓfortatione coꝛdis:ꝛ in ꝓsumptione supfluitatū que vagantur in coꝛpe:ꝛ sincerat coꝛpus vtens ea:ꝛ assecurat a multis ꝛ iuuentutē nutrit:ꝛ ꝓprie illis q sunt ad igrediēdi senectutis tēpus:vel in ea positi sunt.Et iam curati sunt cū ea simplici ꝛ artificiata ex reb⁹ que expediunt paralyticis quartanarys ꝛ epilepticis ꝛ albugines oculoꝝ et cancer oꝛis:ꝛ aliozū locoꝝ ꝛ lapillosis silr ꝛ hydropicis ꝛ ilīosis:ꝛ alys aliarū egritudinuz que eis attinēt.ꝛ opponit̄ ꝓprie ꝛ putrefactionē ꝑp eius sinceritatē ꝛ puritatē.Ideo sincerat coꝛpus et membra ꝛ ꝓlongat vitaz:ꝛ ex ei⁹ opōne dicimeruit aqua vite.Et totū qō qdem ꝓsumit̄ in eis est:qm̄ excedit tēperamētū equale.sed ꝓudēs artificis intell's eaz ad id pōt rectificare cū alys cōmistis.ꝛ in quātitate qdez: ꝛ tpe recipiēdi ꝛ qūo ꝛ vtrū̄ per se'solū:vel cū alys sibi cōiunctionē facere est magisteriū:ꝛ illō regrit medicū bone opionis.in sūma aūt ꝑp sui simplicitatē:receptiua est oiuz ipressionū saporis odoris ꝛ virtutis faciens eis acgrere in coꝝ opationib⁹ additamētū.Prudēs igit̄ lector coniungendoꝝ vires misceat:ꝛ ad illa se exerceat ꝑm bonam diiudicationē gr̄a christi cū virtute roꝛismarini saluie meliozamētū faciet in oi occasione neruoꝝuz:qm̄ illis neruis ꝓferūt.sane ꝓseruatiōis ei⁹ melioꝛ est in vase auri.In alys aūt vasis ꝓtereq̄ in vitro nō est sine suspitiōe.ipsa nāqz ꝑp sui subtilitatē penetrat in poꝛos coꝛpis vasis ꝛ dissoluit̄ de nā ꝛ cōplone ei⁹ ꝓmiscēs secū:quare si ꝓseruet̄ in auro acgritur ꝓprietas ei⁹ melioꝛ.Et iaz vidi q qdam ꝑ necessitate deferēdi ad locū posuit in vase.ꝛ de ea facta est in coꝛe lactis ꝑp argenti viui mām latētis in coꝛ ꝛ recipiēs in oꝛe subito de ipsa icurrit alterationē stōchi ꝛ epatis debilitatē:ꝛ mēbroꝝ tremoꝛē ꝛ imutationē foꝛtē:et ex ipsa nāqz cā permiscet̄ cū vino ꝛ lauat̄ facies ꝛ efficit eaz iuuenilez.Et qm̄ ponit̄ in ea aliquid de musco est res mirabilis.

Ꝓuocatio appetitus. **Sermo** sup ꝓuocatione appetit⁹.canoniçatū est autē q appetit⁹ nō est nisi sensibilis inanitiōis ꝑceptio.Quare sciendū est q replo plurimū est in cā in hac dispōne:quecūqz igit̄ abstergēdo aut eūando vel ꝓgregādo appetitū excitāt:ideo i ipsi⁹ debilitate aliqua boꝝ operatur.Lōi aūt cursu ponticis acetosis ꝛ stipticis ꝑp eorum aggregationis ꝛ expressionis actionē hec ptās est attributa.Et spēs qdez aromatice ꝛ herbe sicut mentha:ꝛ siles ꝑp odoriferā virtutē que est in eis qua ꝓprie aia reficit̄.ꝛ stomachus ꝛ mēbra p̄ncipalia ꝓfortant̄ sunt in hoc adminiculares.Et ars saporamentoꝝ est apud cognarios magis nota.ideo nō discerno iter ea:sed magis relinquo.Uerum igeniatio ꝑparationis rei cibalis ꝛ ass̄aporamentoꝝ in q̄bus nā delectationē inuenit qm̄ maxime regulatur illi cui debeat̄ ꝓsideratione discreta est de excellētioꝛib⁹ adminiculis dictarū:ꝛ nō eqparatur huic sil'e in arte regendi sanitatē aut infirmitatē coꝛrigēdi.Lib⁹ aūt ex ꝑte qua cū delectatione accipit̄ a nā:ꝓfortat ipsaz:ꝛ ex ꝑte artificiationis sue vel nutritū cōpositoꝝ successione nocumēto obuiarū̄ verus sapoꝛ q fit de acetositate limonū cū cōmistione spēruz que per ebullitionē fuerūt excoꝛporate:ꝛ de ꝯccharo additū fuerit:vt opz purificationi seruat̄ per annum:ꝛ est saporꝛ sapientū.Et iterū q fit in patella ex frusto carniū frixarū supaddito vino granatoꝝ:aceto ꝛ agresta ꝛ vino modico:ꝛ de ꝯccharo quātū decet.Ita q acetositas semper est laudabilis cōmendatiōis:ꝛ ꝓprie in conualescētib⁹ ꝛ debilib⁹ stōchum qdē mūdificat ꝛ ꝓuocat appetitū.Et iterum ex manipulo feni.petroselini ꝛ modico menthe ꝛ piperis granis tribus cū aceto fermētato est confortās odoꝛe ꝛ cōferens in omni ꝓstratione appetit⁹.Ceteruz laboꝛ ꝛ abstinētia ꝛ vnūqōqz inanitionis genus ꝓuocat appetitum in via repletionis.in ea ꝛo que fit ex inanitionis cā qescere:ꝛ nām cibo ꝛ potu ꝛ alys reb⁹ cōueniētib⁹ ꝓfortare est rectuz.Et oia ista requirunt scientem illud ꝑm rationem.

In aere epidimie. **Sermo** super ꝓfortatione ꝑ itinerantib⁹ in estib⁹ magnis:ꝛ est ꝓtra aeris putrefactionē:ꝛ in tēpore ꝛ loco epidimie in aceto calido vini granatoꝝuz ꝛ aqua.roſ.ꝛ modico vini ponat̄ de ꝯccharo ad sufficiētiā indurationis:ita q in frusta in pixide ponatur ꝛ seruet̄ ꝑ se vel in aqua simplici vel vinata recipiatur.

Laxatiuū regale. **Sermo** super laxatiuo cōi:qest regale in aqua prunoꝝū:ꝛ florū boraginis recipiat̄ māna ꝛ syrupus roſ.sed si fit in sero caprino est melius.ꝛ si ablactatur de reubar.est rectius.

Sero caprino. **Sermo** sup sero caprino.nutriat̄ capra herba melica ex reb⁹ ꝛ herbis.quaruz ꝓprietates coꝛpora

habēt fluxa fieri.ꝛ illi⁹ lactis serū capiat ꝛ est secretum.

Syrupus diaglon. **Sermo** sup syrupo diaglon q est ꝯ opilationē epatis stōchi ꝛ splenis.℞.succi feni.apy cū radicibus scariole ꝛ borraginis ꝛ succi granatorū dulcium ꝛ acetosorum seu muçorū purificatorum.aā.ʒ.y.çucchari lib.j.ꝛ recipiatur cum decoctione graminis.

Suffumigium. **Sermo** sup ꝓfectione ad suffumigādū:ꝛ est odor eius super oēm thurificationē:ꝛ est ꝓferens maribus ꝛ mulierib⁹.℞.ambre.ʒ.j. ligni aloes.ʒ.iy. musci.ℨ. j.camphore grana.xvj.ambra ꝓmo in cassia dissoluat.postea pul.ligni aloes addat.deinde muscus:ꝛ cāphora supponat extra ignē bñ miscēdo ꝛ manib⁹ malaxādo:ꝛ super aliquā sculpturā:vt cera ipimatur ꝛ ꝓseruet in tēpore necessitatis.Per hō nāq ꝓfectiōis fumū ꝛ odorē mali aeris inberētia rectificat:ꝛ ꝓfortatur cerebrū:ꝛ cor ꝛ matrix.ꝓprie:ꝛ spāl⁹ ad vsum dominaꝝ sunt inuēte:qñ ad ꝓceptū ꝓficit:ꝛ in hac intētione cadit collatio silitudinis ꝛ cōueniētia dispōnis q̄ est sementis ꝛ terre.ꝛ illa ꝓsideratio illic regratur:qñ non errabit.Et multi medicorū ad istā imaginationē non ꝓueniunt.ꝛ ideo errauerunt frequenter.

Panis. **Sermo** super pane:eligatur de bono frumento puro in quo sit de virtute furfureitatis:ꝛ qō apparet inuiscati nō attineat:sed sit bñ fermētatus:ꝛ bñ coctus cū lignis bone subē.ꝛ q̄ nō comedat in die coctionis sue: calor aūt cōculcat⁹:in eo ab igne ꝛ vapor ei⁹ sil⁹ ꝛ coquine nō feruēte.i.que post ebullitionē nō ꝓuenit:replet stōchus vapore ꝛ pturbat spūs:ꝛ ꝓprie calori nāli nocet:ꝛ nō expedit per viaꝝ aliquā comedi plurimū de ipso vice vna:qñ addit in labore digōnis.Et albus gdeꝝ opilationē ꝛ stipticitatē quādā opatur pp eius viscositatē.p furfureā aūt cuꝝ eo remanentiā elargat vēter:ꝛ segtur ei⁹ bñficiū ꝛ ps eius que est detestabilior est leuis planities ei⁹ ppea q̄ imiscet ei de vapore terre furni cui supinberet.bonitas ei⁹ apparet cū nō est in eo sensibilis alicui⁹ vaporis sapor:ꝛ ipse gdeꝝ stat pro subiecto ad recipiendū oium vaporū ipressionem.

Vinum. **Sermo** sup vino:eligat annuale in colore coloris granatoꝝ cū aliqua rubedine in cui⁹ diaphaneitate sit declaratio coloris versus albedinē ꝛ bonuꝝ habēs odorē ꝛ saporē suauē iter discedinē q̄ copiose nutriat ꝛ pōticitatē q̄ ꝓfortet ꝛ excitet appetituꝝ.ipꝝ nāqꝝ qñ est nimis: dulce est pater opilonis ꝓpter velocitatē qua attrabitur a nā ante sui digōnē:ꝛ oēs res dulces sunt hō occasionis.vini aūt ꝓprietates note sunt:ꝛ a multis descripte.iō nō me occupo ad rememorādū illas hic singulariter.¶Et vini ꝓprietas cui⁹ cā est occulta est ꝑ oi alia re in afferēda letitia ꝓpter laudabilez sanguinis ꝛ spūs copiam quā gīat: ꝑsertim cū ipsi⁹ degustatio multiplicat.ꝛ in ꝓfortando festinio:r pp amicabilitatē quā hꝝ cū nā humana.¶Et a cō mistura ei⁹ nō est coquina nec medicina aliqua expoliāda qñ est secretū.ipꝝ nāqꝝ est suscipiēs in se virtutē rerū gb⁹ admiscet ꝛ delator bon⁹ ad minimas ꝛ occultas corporis ptes faciēs in eis opationē fixaꝝ pp nobilitatē delectationis qua suscipit.¶Uex illud ignorare nō opꝝ q̄ a vasis in gbus ꝓseruatur saporem aut desipientiā contrahit.ꝛ q̄ ipm est sum mū aliorū in gbus vtutes rerū excorporant:ꝛ cui carūdē rerū vnitur ipressione forti in eo pp excellentē sui saporis bonitatē.extrane⁹ sapor nō hꝝ pedē latitatiōis. ꝛ alleuient penitus ne in ęreis aut plumbeis aut stagneis ꝓseruetur repositorꝝ qñ est prauū.Es aūt multum sulfuris:dño ℞o plumba multū ipuritatis argenti vini ipuri cōtinet:a gbus malitiam ℨbere pōt ꝛ saporis alterationē.Et vsus nāq vini in vasis plumbeis ꝓseruati sicut abusus inuenit promptius est nocumētū cordi:cerebro:viscerib⁹ et minimis virtutū facere ꝑm gña nocumētorū que ex metallorū ipuritate rōnabil⁹ ꝓuenire pñt.Et melioza gdem receptacula eorum sunt que fabricatā sunt ex auro ꝛ argēto vel de ligno bone substātie saporis ꝛ odoris.

Aqua. **Sermo** sup aquas:iaꝝ diuulgauit Dippo.q̄ in aq̄ nullū opus iuenit nisi q̄ in acutis datꝝ morbis. verū ipsa est vehiculū cibi ad mēbra.ꝛ est regulās vini superbietatē ꝛ faciēs ipꝝ acgrere tpamētū.ꝛ eligitur leuior ꝛ clarior ex ea nō bñs saporē ꝓceptibilē sensu gust⁹.Et ipsa a locis gbus innascit aut decurrit ℨbit ꝓueniētiā ꝛ incōueniētiā.Et de aquarū differētys sunt tractat⁹ magni.

Carnes. **Sermo** super carnib⁹:eligant carnes aialiuꝝ que magis sūt mūda:ꝛ in gb⁹ virt⁹ aerea magis dñatur.verū in hoc cadūt magna capitula:qñ gbusdam viue pullinis ꝛ auiculinis sunt expediētiores:gbusdaꝝ ℞o alie ꝛ alie:ꝛ sil⁹ artificiū ꝛ modus ꝑparationis earū alterāt cōditionē earū et abusus delitiarū:ꝓpter quarū abusionē apparatur frequēter diuersarū carniū cō mistura:nō facit licitū discernere iter eas.naꝝ tñ veritas est illa q̄ varietas variat ꝛ pluralitas assumptarū ꝓsumit plures.Iterū qñ opꝝ nutriēs habere ꝓueniētiā cū nutrito singula aialiū mēbra filibus boium mēbris maius ꝓferunt additamentū.Ideo ossiuꝝ fractura caro neruosa comedit ꝛ viscosa.Et q̄ que cūq̄ minus pingues sunt ꝛ digestibiliores.pinguedo aūt stōchi substantiā remollit ꝛ appetitū prosternit.

Pisces. **Sermo** super piscib⁹.eligant qui in mari degunt.verūtamen ipsi nō sunt de intētione libri.ꝛ iam dictū est q̄ dispositio flegmaticitatis est nutriēs sanguinē aquosuꝝ ꝛ seniū ꝓperans.Sil⁹ ꝛ vtplurimū olerum ꝛ fructuū gen⁹ ꝛ leguminū et adhuc aut in plerisq̄ nō velut cibi cā:sed velut medicine via q̄ parū:ꝛ de raro ꝓuertendū.

Ceterum cām a frigoribus ꝛ estib⁹ ꝛ pernitiosis accidētibus hic plus locū hꝝ distinctio q̄ę medicina:iaꝝ aūt ꝛ animalia solo nāe istinctu requirēda regrūt ꝛ fugiūt fugiēda.Illō aūt in q̄ error ē vicinior ꝛ ꝓprior culpa ad nāe annihilationē est deperditoꝝ:debita ex nutriente cōueniēti restauratio in nā humana que nō cessat fluere tota die:ideo in sciēdo ꝛ eligēdo illō est scia magna: veꝝ pro hac ambiguitate ꝓuisum est:ꝛ ad illud tota intēdit bona artificis intētio:vt paucitas assumēdoꝝ malitiā vincat:ꝛ virt⁹ alleuiata ꝛ fortificata p victoriā bone ꝓuersionis de maligno benignū eliciat ꝛ de bono in optimū distribuat ꝛ cōuertat.forti eniꝝ vtuti nihil resistit.Et iaꝝ premissuꝝ est q̄ nāe pauca sufficiūt.ēt in hac scia stat rō:ꝛ explum:ꝛ multa magna volumina cōprehenduntur:ꝛ ex eo causant multū sciētie adminiculationib⁹.¶Jaꝝ palā est q̄ animalia quecūq̄ pulchrioris sunt adolescētie ꝛ lōgioris ac sanioris vite nāl⁹ ex simplicib⁹ ꝛ pauciorib⁹ rebus viuunt:sed hō cui⁹ nūq̄ satiat anim⁹ nec ambitione ꝓficitur abusus arbitry:ꝛ rōnabilitatē oblit⁹ maiorē semp habere videt de aliarū rerū suarū q̄ de ꝓpria ꝓseruatione custodiā:nō ꝓponderās qd dicat aut qd faciat.ꝛ qñ ꝛ qūo comedat siue bibat vel alys accītibus innumerū se exponat:sed q̄ de volūtatis ꝓcedit iperio totū licitū esse putat. veꝝ ꝛ sit q̄ nōnunq̄ in hoies accidūt mille egritudinū genera:ꝛ mortes ēt multe mille modis:diuitiarū nāqꝝ multiplicata mundo fecūditas:ꝛ copia rerū docuerūt possidere delitias.delitie aūt mutādo mores:ꝛ animos molliēdo nāli hūane dispōni adduxerūt ꝓuaricationē.Et beu iaꝝ i tantū a sūmo aie ꝛ corporis bono boium cura elongata est:q̄ vix est q̄ maius nō ipendat studiū in ꝓseruāda suoꝝ sanitatis aialium q̄ in sua ꝓpria.illis aūt vt sanioza iuuant q̄ non offendant semp electa ꝛ sub certa mensura dant:purgant:ꝛ custodiunt a nocibilib⁹.Et si qñq̄ aliquid lesionis incurrerit statim remedia ꝑparant.homo ℞o cui⁹ vitiū est inniti semp vetitū ꝓsepius qñ fuerit plenior tunc replet:ꝛ quanto res est ipediētior et desiderabilior petit illam:ꝓp

quod

qō alal maris:terrecq laborib⁹ frigorib⁹ ⁊ estibus: qnimo ⁊ infinitis mortis periculis se exponit. vñ securū est q itā tū vniuscuiusq creuit ebrietas agendozū q spretis plurimū sciētys ⁊ virtutibus qbus aīa perficit ⁊ cognoscit deus: ⁊ ꝓprys voluntatib⁹ iaz cōcretis verificatū est illud verbū plures occidit gula q̄ gladi⁹:⁊ facta vita breuis ⁊ ars ꝛo longa. ¶ Redeamus igit ⁊ dicamus q scīa medicine est de cnte nobili:⁊ q est ars necessaria:⁊ q creata est ad ꝛseruationē sanitatis:⁊ protectionē vite bois q est dignissima creaturarū:⁊ q nō expedit alicui medico nām ignorare penitus:aut qcq̄ facere sine ipsi⁹ medici ꝛsultatione. Et sic iaz finit⁹ est tractat⁹ iste ⁊ cōpletus tot⁹ libellus cū laude ⁊ būdictione dei ad honorem ⁊ gloriam perpetui serenissimi Roberti hierusalem ⁊ Sicilie regis illustris cui subyciant omnia imperia nationum Amen.

¶ Explicit liber. de conseruāda iuuentute ⁊ retardāda senectute ſm Arnaldum de Uilla noua.

¶ Incipit tractat⁹ eiusdē de ꝓsiderationib⁹ operis medicine: ꝑmo ponēs ꝓlogū ad Bosseinū Lolonienſem.

Jrutem querimonie tue percipiē tes:nuper tibi charissime significauim⁹ q admirari non debes:si ea que ad expōnē libroz Hal:⁊ Dippo.scripsimus cōicare publice denegam⁹. non.n. suggerēte spū liuoris:sed persuadēte rōne id facimus. Naz arma qbus versutia retūdi valet hostis:lz eisdē sensus inimicoz̄ sit licitū mouere: tñ eoz̄ manib⁹ cōmitti nō debēt. Naz qui aduersariū munimine roborat iteritus sui casuz merito ptingere iudicat. Tu aūt nouisti quantū hi qui medicinaliū artificiuz circa nos nomē bñt nobis cūctisq viā veritatis tenētib⁹ aduersent: nō equitate iustitie moti. sed stimulati potius inuidie fumo. Quantā eniz pestilentiā scandaloz̄. necnō pniciem corpis nobis nostrisq socys in desiderio veritatis attētauerūt suscitare:tibi narrare nō expedit:qz notū est vulgo. Eos igit quos ingratitudinis vitio nouim⁹ deturpari iustitia nō ꝑcipit dictoz̄ munerib⁹ fore ꝑticipes nec irrōnabile q spiaz indicabit. si suis ipsi conatibus pmittant ꝓfundi: quoz̄ ꝓfusionē potes speculari de facili. Naz que legūt picture sunt:chartapellozū calligāti memorie cōmēdetur nō aūt intellis illuminati pfecta notitia. Non eniz de his que plegunt iudicant diffinitiuo sermone:sed recitāt sicut baurunt ex scriptura nequeūtes discernere:vtrū terraz ptranseant ꝓpriaz vel alienam:sed sicut bzutū chorda trahit:⁊ ēt detinet: sic ⁊ eoz̄ intellis in scripturis chartapellozū detinetur:⁊ ēt alligat. Quobrez duci poti⁹ q̄ ducētes more ceoz̄ digno censent. ⁊ liquido vī eis inesse qō somnolētis agricolis accidit. Qui cuz terrā ingrediunt quā cogitauerunt excolere:priusq excolāt illā/dormitātes in foueis ei⁹ sozbent ab ea. ¶ Nos igit quos ignorātes cē nō dubitas pmittimus ꝓprie ꝓfusionis incurrere labyrinthū. Naz cū initant scripturis:⁊ mēdacib⁹ alieni laboris:⁊ nō ꝓprie vtutis industrie:aut doctrine sapientū ⁊ fundatoz̄ artis:nō dubitamus gn eoz̄ ignorātia itelligentib⁹ nota fiat. cōpatimur tue sinceritati. ꝓpterea qz lapsuz quasi te videm⁹ in beresim. opinās q de applicatione causarū salubriū artificialē ꝓsiderationē medici nō habeāt. pinde casualr poti⁹ q̄ artificialr medicos iudicas opari. ¶ Nos aūt dicimus qm intellis tuus adhuc obūbrat⁹ existit lectionib⁹ supradictoz̄ medicoz̄ qbus ꝑmitus adhesisti. Ab eis etenim scimus: qm reportare nō poteras arte seu regulā rōnis ad inueniendū formā recte applicationis cāruz salubriū ad humanū corpus: qm in eis nō est. naz cū empirici sint: solū in collectione ptculariū elaborāt. ⁊ ideo de illis solū notitiā crassante faciūt ⁊ obscuram. ¶ Preterea nō in scripturis studēt in qbus ars tradit supradicta. H. ⁊ Dippo. vz qbus medicinā diuina cōcessione veraciter ⁊ pfecte nouim⁹ esse reuelatā. imo poti⁹ in chartapellis:⁊ sumis que potissime magni voluminis sunt sicut in bystorys Hilaberti. ⁊ fabulis ponty ⁊ galteri. Qui igit oppinant in p̄dictis:⁊ eoz̄ sequētib⁹ cōcedimus esse verū. de. H. vo ⁊ Dipp. necnon bis q pfecte eoz̄ doctrinā itelleexerunt: scim⁹ q fuerūt artifices rōnis. ⁊ artē bñt ⁊ tradiderūt inueniēdi formam recte opōnis in applicatione causarū salubriū. Nō eniz estimādū q rō sapiētie artificis: per icerta pcurrat: imo ad inueniē dū recti operis formā: certis ꝓsiderationib⁹ ambulat. Naz cū id qō itēdit certū sit ⁊ finitū: certis ⁊ finitis vys bz quēre ad illō q̄ vie nō sūt nisi ꝓsiderationes artis seu regule. imo foz̄alr artē ꝓstituūt: cū sit ars semita vel ordinatio rōnis ad attingēdū finē in actib⁹ būanis p media ōbita. Cū g illa debita media nō sūt ifinita. qm̄ ifiniti finis nō ē. Nec icerta. qm̄ ex icertis nemo regulat. opz artē vel ordinationē inuēiēdi formā recti operis: qua vtitur sapiēs ⁊ rōnabilis artifex certis ⁊ finitis ꝓsiderationib⁹ ⁊ regulis cōprehendit: ⁊ opz iterū iter illas aliquas cē pmas ⁊ gīalissimas: a qbus inuestigatio artificis icboat. p quarū dīas recto ordine diabit in extrema. sicut in his que sub rōne vni⁹ vie ad vnicuz finē tendūt: necessariū est ordinē adinuicē inuenire. ¶ Nos aūt qz videm⁹ q iudicia q̄ de medicinis seminas/insinuāt intellectū tuuz. hanc artē in somnis specularis:⁊ tristitia de opione manās: significat q eaz desideras inuenire: volum⁹ tibi ceterisq studentib⁹ ad rei veritatē in medicinalib⁹ capiendam breui tractatu exponere ſm eas que colligimus ex fundamentis. Hal:⁊ Dippocrates considerationes:⁊ in considerationibus etiam regulas quibus intellis illuminatus reddit potentē artificē ad inueniēdū formā recti operis qō elicere intēdit. aut de quo dubitat: vtrū debeat exerceri. vt vno titulo notitia operis clari⁹ expandat: volum⁹ ꝑmittere titulū fronti ei⁹. vñ cū ordinata series repꝛesentet ꝓsiderationes in gīe. qbus artifex nitit inuenire operis recti formā: rōnabilr poterit appellari liber de ꝓsiderationibus. vel liber inueniēdi rectitudinē operis: qz cuz ꝓponimus doctrinā istarū ꝓsiderationū patefacere in exēplo pticularis opōnis more sapientū docentiū res vles p exēplarerū pticulariū: ideo opōnem flōmie de qua in pluribus plures dubitāt ad exēplū itroducem⁹. explicātes iuxta nominatas ꝓsiderationes ⁊ regnlas quāto pfecti⁹ poterimus qcquid medicus ſm artē suaz tñ bz ꝓsiderare ad perfecte exercendū p̄dictū opus. accipiētes q vtile fuerit ex libro H. de flōmia. Si ergo qs hoc opus intelligēs vocet librū de flōmia: pp hoc: qz mā ei⁹ hic pfecte medicinalr ptractat: nō peccabit: dum tñ nō deroget vlī doctrine operis. sed intelligat de flōmia hic soluz exēplariter agere.

Quid sit ars.

Titulus libri.

Divisio libri.

¶ Huius aūt operis due ptes erunt ⁊ erit ꝑma de ꝓsiderationib⁹ ꝑmis a qbus icboat inuestigatio artificis ⁊ de ꝓsiderationib⁹ vtilitat⁹ opis medicine. Scōa ꝛo pars erit de cōsiderationib⁹ modi operādi. Partis aūt ꝑme tres sunt distinctiones. ꝑma. vz. de ꝓsiderationib⁹ ꝑmis: ⁊ earū ꝑmis dīys. Scōa de ꝓsideratione effect⁹ operis intēti: vtpote flōmie. Tertia ꝛo de ꝓsideratione significatiōis pticulariū occurrentiū operi a pte corporis. ¶ Prime aūt distōnis capitula duo sunt. Primuz videlicet de ꝓsiderationib⁹ ꝑmis. z^m ꝛo de differētys ꝑmis earū: ⁊ earuz necessitate. ¶ Distōnis ēt scōe duo capitula sunt. Primū de cōsiderationibus effectū flōmie inquantū est eūatio absolute humoz̄. z^m aūt de effectib⁹ eius ſm q est eūatio facta p inciſiones diuersarū venaz. ¶ Distinctionis tertie duo sunt tractatus. Primus. s. de significationib⁹ pticulariū. z^o de cōparatione significationū ipsarū: cui⁹ vnum tñ est cap̄lm. Primi sunt capitula. 4. Quoz̄ ꝑmū est de vlibus regulis ad inue-

Qđ medicus artificialē bēat ꝓsiderationē causaz salubriū.

niendū numerū ⁊ significationē particulariuz a parte corporis occurrētiū operi. Scōm ℞o de differētijs p̄mis particularium ⁊ significatione naturaliū rerū. Tertium ℞o de significatione reruz contra naturam. Quartum ℞o de significatione rerum non naturaliū. ¶ Partis aūt secunde huius libri tria tm̄ capla sunt. Primū. s. de regimine corporis ante operationē ad remouendū ꝓhibentia. Scōm ℞o de regimine corpis in actu ipsi⁹ operis. Tertiū ℞o de regimine ipsi⁹ post opationē ꝑm inquam q̄ ad ip̄m refertur. ¶ Capitulum primū distinctionis p̄me ⁊ prime etiā partis de p̄mis ⁊ generalibus considerationibus. I.

Cum artifex medicine intēdit aliq̄ opus exercere in corpe humano necium est ei tot in gīe p̄ ꝓsiderationes occurrere: q̄t in genere sunt ea que circa opus intēdit. Qm̄ sapiens artifex nihil in actū ꝓfert nisi ꝑm regulā exm̄ ꝑexīt medicine. ¶ Si nos igit ꝓsiderauerim⁹ ea que artifex circa opationē intēdit. inuenim⁹ ea in genere solū duo esse. s. vtilitas ⁊ modus: medic⁹ enim sicut. H. in plurib⁹ locis recitat. ⁊ significatū est in libro de fine medicine iuxta sniam Hippo. dicētis q̄ opera medicoz in būanis corporibus fieri debēt ꝑm vtilitatē corporis securitati coniunctā: nō intendit in operib⁹ suis nisi ꝓdesse humano corpori ad salutez. vel absolute vel ad minus plus ꝓdesse q̄m nocere: si non possit euitare gn noceat. ⁊ hoc plane insinuat Hippo. cū dixit. q̄ operandū est ꝑm vtilitatez: ⁊ quia sciuit Hippo. aliquoties vtilitatem ꝓcurari nō posse sine aliquo nocumēto ad insinuandū q̄ maius dz cē iuuamētum q̄m nocumentū adiūxit vtilitati securitatis fiduciā. volens inuere q̄ semp in opando dz timor: osa magna medicus euitare. hec est ergo p̄ncipalis itentio quā habet medicus circa opus. ¶ Propter istaz aūt habet aliam ꝓsequentem. s. itentionē seruandi moduz debitū in opere. Est autē modus debitus ille per quē finis itētus acgritur. s. sanitas ꝑm vtilitatē absolutā corporis: vel ad min⁹ ꝑm vtilitatem maiorē. Prima igit itentio. s. ꝓficiendi ponit necessitatez artifici ad itendendū ꝑm. s. debitū moduz operādi. Cōcluditur ergo ex his q̄ p̄me ꝓsiderationes que accidūt artifici volenti formā recti operis iuenire: due sunt. s. considerātio vtilitatis operis. ⁊ consideratio modi operādi. ¶ Cuz igitur forma recti operis nō sit nisi illa per quā ꝓcuratur vtilitas corpori eo modo quo dictū est. necessariō opz medicuz ꝓsiderare de opere aliquo. vtpote flōmia añ̄ exerceat ipsaz. vtrū sit vtilis corpori. i. si sit ei necessariū. vel exigatur ab eo ꝓpter aliquā dispositionē. ⁊ ꝓpter hoc etiā vlterius: vtrū tolerabile sit a corpe. q̄m dato q̄ aliqua operatio deberet corpori ꝓpter dispositionē. si tamē corpus nō posset illaz operationē tolerare nō esset ei vtilis: nec absolute nec ꝑm plus. ergo ꝑm hoc vtilis est opatio que corpori debet: ⁊ fieri pōt. Ad iueniendū igit pfecte. vtrū opatio sit vtilis corpori. nō soluz ꝓsiderare opz vtrū sit ei necessariū vel debeat: sed ēt ꝓsiderare vtrum ꝓhibeatur vel permittatur fieri. naz si exigatur ⁊ p̄mittatur fieri fiet. Si ℞o debeatur corpori ꝓpter aliquā dispōnem: ⁊ tm̄ occurrat aliquod ꝓhibens: remouebit ꝓhibens. si possibile sit. Si aūt nō: diuersificabit medicus opationē: que oia pfecte suo loco inferi⁹ osidemus: sed in ꝓposito tm̄ habem⁹ q̄ summa p̄dicti sermonis redit ad hoc q̄ tota ars recte exercēdi flebotomiā vel quācūq̄ opationē ꝓsistit in duabus ꝓsiderationibus gīalissimis ⁊ p̄ncipys a gbus inchoat inuestigatio volētis iuenire formā recti operis: quarū p̄ma est cōsideratio necessitatis ⁊ possibilitatis. Scōa ℞o est operis cōsideratio ⁊ modi operādi. ¶ Est aūt itelligendū q̄ necessitas ⁊ potestas in operib⁹ medicine nō accipiunt absolute idest ꝑm rōnem absolutā necessarij ⁊ polis. naz necessariū hic nō dr̄ necessariū necessitate rei: ⁊ p se sicut in ꝓpetuis: sz necessitate ꝓdōnis siue suppōnis. s. finis opationis. vtpote sanitatis attingēde: vel ꝓcurandi iuuamentū absolute vel in plus humano corpi. ⁊ pp hoc flōmia vt aliqua operatio medicinalis seu quelz cā salubris dr̄ necessaria būano corpori. si. vz. sanitas debeat eisdē adequari ꝑm rectaz formaz vel si seruari ⁊ custodiri debeat p formaz sanitatis. Silr ēt possibilitas flōmie vel alterius opationis seu applicationis cuiuscūq̄ cāe nō accipit ꝑm absolutā rōnem possibilitatis: q̄ hoc mō in quocūq̄ corpe humano. posset fieri flebotomia ⁊c. sed accipit ꝑm relationez vel cōparationē ad finē suppositū vel intentū. ⁊ ꝑm hoc flōmia: ⁊ cetere operationes dicunt̄ possibiles q̄m fieri possunt cuz suppositione finis. i. cū obtentu pfecte sanitatis. vel iuuamēti vel ad minus in plus. i. q̄ possit fieri cuz tolerātia perducēte corpus ad finez operis intētum sine nocumēto vel minori ad minus. vnde ista possibilitas ꝓprie non est nisi tolerātia vel potētia ad tolerandū ēt illud q̄ alr̄ ꝓhibitio ⁊ permissio nūcupatur. Tota ℞o ꝓsideratio possibilitatis ⁊ necessitatis nō est nisi cōsideratio vtilitatis operis. ⁊ sic ēt nobis cōmuni pōt appellari. necessitas enim ⁊ possibilitas operis nō considerant̄ nisi ad cognoscendū vtilitatē operis. ¶ Redeuntes igit̄ dicimus q̄ p̄ma consideratio que occurrit in opere medicine est ꝓsideratio vtilitatis operis. Scōa ℞o est consideratio modi operādi. i. p̄ma consideratio est qua cognoscimus vtruz talis operatio sit vtilis corpori. Scōa ℞o est qua cognoscimus modū recte exercēdi illaz operationē q̄ in ingenio sanitatis alr̄ diximus. s. vtrum tali causa salubri corpus idigeat. secundo qualiter debeat appellari. Dis igitur duabus considerationibus ꝑm genus perfecte habitis sufficienter elicietur ars ⁊ regula conueniēter exercendi hanc operationem.

¶ Capl̄m z^m distōnis p̄me: ⁊ etiā p̄me partis de p̄mis differentijs p̄marū considerationū: ⁊ earū necessitate.

Oportet aūt ad hanc perfectionē attingendaz dissoluere has considerationes ꝑm nām considerabiliū: in particulares cōsiderationes vsq̄z ad spālissimas. ⁊ p̄mo p̄mam in qua cuz itentio sit iuenire sicut patet ex predictis duo. s. vtrum opus flōmie sit necessariū corpori ⁊ vtz possibile ad terminandū vtrāq̄z istarū questionū docet Hippo. ꝓsiderare ꝑticularia operi occurrētia vt possibilia occurrere: que duo in genere dicit esse. s. effectū operis. i. potentiā quaz babet imutandi corpus ꝑm particularia a parte corporis occurrētia: que quare dicant̄ particularia patebit inferi⁹ suo loco. Istorū aūt particulariū duo dicit esse p̄ncipalia. s. dispositionē corporis ⁊ vtutez. ad hec autez cetera referunt̄: sicut etas cōplo sexus ars consuetudo ⁊c. de gbus inferi⁹ trademus doctrinā: quantū huic negocio pertinere nouimus. Dis enim duobus ꝑm genus pfecte consideratis sicut docuit Hippo. cōplete iueniri potest vtrum opatio itenta sit vtilis corpori tam a parte necessitatis q̄m etiam a parte possibilitatis. ¶ Dicemus ergo q̄ p̄ma consideratio sicut patet ex dictis duabus ꝑm gen⁹ considerationibus cōpletur. quarum p̄ma est consideratio particulariū a parte corporis occurrentiū. Necessitas aūt ⁊ ēt differētia istarū duaruz considerationū patet per hoc q̄ p̄ma consideratio solum docet in generali. ⁊ etiaz indefinite qualia debent eē corpora in gbus flōmia requiritur aut ꝓhibetur aut p̄mittitur. Illud aūt ad operandum nō sufficit: quoniā operatio non exercet in generib⁹ aut in speciebus per se. sed potius in idiuiduis. ⁊ ideo cum operi occurrat indiuiduum necessarium est anteq̄ opus in eo exerceatur de illo scire vel cognoscere vtrum sit tale quale est illud in quo ꝑm p̄mam considerationem requiritur:

aut

Duo itendit medic⁹ in opere vtilitatē ⁊ modum.

For⁹ recti operis.

Necētas ⁊ possibilitas quō accipiunt a medicina.

Alr acquiri.

aut ꝓhibeꝛ aut ꝓmittiꝛ operatio. Illud aūt nō sciꝛ nisi ꝑ cōsiderationez eoꝝ que hic significant vel ostendunt:ꝛ ita nō sunt nisi cetera alia que ꝓponūt opōnē ꝓpositā.s.flōm ostendūt diuersitatē imutationis corpis siue vt cāe efficiētes imutationē vel disponētes ad eā siue vt effectus imutationū.ꝛ ita qz ꝓter flōmiā imutant corpus:ō dicuntur ꝓticularia operis corpis vel a ꝑte corpis occurrentia:que dicta sunt ꝑtinere ad scām ꝓsiderationē. Patet igiꝛ ōia vnius ꝓsiderationis ad alterā.ꝛ necessitas vtriusqz ad inueniendū vtilitatē opationis in flōa.ꝛ silr in quacūqz alia opōne medicinali vel applicatione cuiusqz cāe salubris.

¶ Explm ꝑm distinctionis scōe partis de cōsiderationibus effectuū flōmie inquātū est cūatio humoꝝ absolute.

DE prima aūt cōsideratione sciendum q̄ illa terminaꝛ ꝑ cōsiderationē gdditatis ipsius operis vel rōnis dicētis:quid eius.eo mō quo ꝓuenit ei.hoc est per ꝓsiderationē totiꝰ diuersitatis cadētis in partibus diffinitionis. Ad inueniendū enim quā imutationem vel quas pōt in humano corpe facere opatio:accipienda est ratio dicens qd ipsius opationis �fm spēz accepte. Naz si sit applicatio medicine alteratiue cōsiderabimus cuius medicine ꝛ qualr:ꝛ qualr applicare debeaꝰ:qm̄ si ꝓposita operatio est applicatio infrigidantis tm̄:applicabit �fm talē modū vtpote recipiende interdū talr:vt talr vel apponende exterius talr. Et iō cōsiderabimꝰ qualr talis applicatio pōt imutare corpus:inquātū est medicine infrigidātis:ꝛ inq̄tū infrigidantis tm̄.vel in tali gradu:ꝛ inq̄tū ēt tali mō applicata corpori:ꝛ qz medicine infrigidantis est aliqō ꝑticulare corpus:qō est mā medicine:de illo cōsiderandū est ēt ꝑter potentiaz infrigidandi quā hz.vtrum aliter possit imutare corpus rōne salis aut alteriꝰ virtutis ꝛ otiz eoꝝ que cōueniūt ei sicut odoris:saporis:ꝛc. ¶ Similr de applicatione euacuatiue accipiendū est:qz est applicatio medicine euacuantis talē humoꝛē:ꝛ per talē partem.ꝛ suauiter aut violenter applicabilis per talē partem ꝛ talr vtpote in solida ꝛ dura suba vel molli siue ligda vel mediocri. Post hoc considerandū qualr talis applicatio imutare pōt corpus �fm q̄ est huius ꝑticularis medicine:ꝛ �fm q̄ ipsa euacuat.ꝛ �fm q̄ talē humoꝛē:ꝛ ꝫm q̄ per talez partialitatē:ꝛ ꝫm q̄ talr aut talr applicat. Similr per ōia intelligaduz in applicatione medicine corrosiue:aut cōstrictiue:aut aperitiue vel quarūcūqz aliaꝝ:ꝛ silr in ceteris operiꝰ medicine:qō perfecte manifestabimus in flebotomia.cōsideratis oibus que cadunt in diffōne seu descriptione eius:eo mō quo ꝓuenire pōt ei.inquātū est opera medici circa corpus humanū. ¶ Est ergo diffinitio flōmia est incisio vene euacuās sang.ꝛ hu.cuz sang.decurrentes in venis:vel est euacuatio sang.ꝛ hu.cū san.decurrentiū in venis.facta per incisionē venaꝝ:qō idez est. Habet igiꝛ flōmia imutare corpus ꝫm q̄ euacuas:ꝛ ꝫz q̄ euacuans sanguinem:ꝛ ꝫm ēt q̄ euacuat alios hu.cum sanguine:ꝛ ꝫm etiā q̄ euacuat per venā incisam.ꝛ ꝫm diuersitatem cadentē in vnoquoqz istoꝝ.s.euacuatione sanguinis:ꝛ cum diuersificabitur imutatio:quā diuersitatez opz artificem medicine cōsiderare ad perfecte inueniendum vtrū cōueniat corpori vel non. ¶ Cum ergo ꝓsiderat effectū eūonis inuenit q̄ eūatio minuit plenitudinē:ꝛ obuiat oibus effectibꝰ possibilibꝰ causari ab ipsa. Ex quo cognoscit quātū est ex hac ꝓsideratione q̄ ꝓuenit flōa illis corporibus que egressa sunt a dispōne nāli aut parata egredi ꝑ plenitudinē seu abūdātiā:cuius ꝑmis ꝓueniat ꝑ curationē:alys aūt ad ꝑseruationē:ꝛ sic imutat ad sanitatem:talia ꝛo sunt corpa lapsa vel parata labi in apoplexiā ex sanguine vel aliꝝ humoꝝ cum sanguine/ophthalmiā/squinantiā/flegmonē/syncopim/arteticaz.ex sanguie synochū ꝛ synochā.ꝛ sic de silibus sicut sunt corpora in qbus purgationes san.ꝓsuete vel ꝑ mēstrua vel hemoꝛ.ꝛc.cessauerūt aut ea que cū abundantia sanguinis habēt aliqō interioꝝ membroꝝ debile ꝑ malitiā ꝓplonis vel que hñt cū hoc apostema in interioribus. In his ēt si nō fuerit sanguinis multitudo:nihilominus tm̄ qz timeꝛ incōueniēs terminatio aꝑtis:vtpote intēpestiua ruptura:ꝓpetit minutio q̄tū est ex hac cōsideratione. In hūtibus ēt aliqō interioꝝ mēbroꝝ debile ꝑpter malitiaz cōplonis ca.q̄uis plenitudo nō sit:nihilominꝰ cōpetit flōmia ꝑpter timoꝛē collectionis:ꝛ ꝑpter hanc cōsiderationē in ꝑte flōmanē oēs febricitantes in declinatione siue fe.fuerit acuta siue chronica. Ecōtrario aūt dispositā.s.corpe inanito maxie illo hūoꝛe quem flōmia euacuat imutat ad egritudinē:ꝛ sic cognoscit illis nō cōuenire. ¶ Iterū ēt inuenit q̄ eūatio ineq̄tū euacuatio debilitat oēm virtutē corporis:nō qz ad oīnē euacuationē sequiꝛ deperditio spūuz.maxie qm̄ per ipsaz educiꝛ mā ipsoꝝ.s.sanguis siē fit ꝑ flōmiā:ꝛ exquo cognoscit:qm̄ corporiꝰ debilis seu nāli seu accidentalr nō ꝓuenit q̄tū est ex hac cōsideratione:neq ēt corporiꝰ habentibus mēbra aliqua debilia in qꝰ timeꝛ nocumentū ꝑpter debilitatē causatā a mala cōplone siue nāli siue accidentali quā euacuatio nō rectificat sicut in habentibus intestina ꝛ coꝝ aut os stōchi:aut epar ꝛ cetera debilia ꝑpter malitiā cōplonis frigide. In aliquibꝰ enim istoꝝ timeꝛ fluxus vētris:in alys aūt syncopis:in aliq̄ aūt hydropisis:in aliq̄ ⁊o indigestio ꝛ nausea ꝛ abominatio ꝛc.talia ēt sunt corpora egrotantiū in hora paroxismi vel statu existentium.in eis enim timeꝛ tūc ꝑ acumen ꝛ molestiā morbi ꝑstratio virtutis.quare illis nō cōpetit illo tēpore. ¶ Itē ēt flōmia inquātū est euacuatio humoꝝ in venis ꝓtentoꝝ aliud a predictis facit:qz.s.ruere seu fluere facit humores per venas corporis:ex quo cognoscit q̄ q̄tū est ex hac cōsideratione nō cōpetit corporiꝰ in qbus timetur nocumentū ex ruina humoꝝ:vtpote in oi corpe rheumate molestato maxime si flōmia fiat ex vena trahente humores ad ptē rheumate lesam. ¶ Iterū ēt flōmia trahit ad partem per quaz euacuat.ꝛ ideo ex hac ꝓsideratione cognoscitur esse vtilis corporibus in qbus necessariuz est trahere sanguinem ad diuersaz vel oppositaz ptē:qualia sunt corpora maxime plectorica:in qbus incipit gigni aꝑa:aut corpa in qbus fluit sanguis per aliquā partē.ex quo timeꝛ maxime nocumentuz sicut in spuentibus sanguiné ꝑpter vulnus pulmonis. ¶ Cū aūt cōsiderat humoꝛē qui euacuaꝛ aut nām eiꝰ inuenit q̄ flōmia �fm q̄ euacuat sanguinē q̄ calidus ꝛ hūidus est imutat corpus ad frigiditatē ꝛ siccitatez ꝛ cognoscit q̄ illis in quibus timeꝛ nocumentū ex frigiditate ꝛ sic.vel altero solū nō cōuenit.cōtrarys aūt cōtrariū:vt dictuz est. ¶ Scōm aūt q̄ euacuaꝛ flōmia mistū cum sanguine inuenit q̄ disponit ad hoc vt corpus cito calefiat ꝛ exiccet. ergo cognoscit q̄ nō ꝓuenit corporiꝰ in qbus timeꝛ nocuꝰ ex humoꝛe calefaciēte excellēter ꝛ exiccāte:sicut in corporibus in qbus nimis cho.ru.dñaꝛ.ꝛ in qꝰ cito ebullit ꝑ qualibet leuē cām.qm̄ tunc subtrahiꝛ frenū eius:ꝛ illō qō impedit eius ebullitionē.calida aūt sunt corpora patiētiū causonē ꝛ tertianas fortes ꝛ acutas.s.ex cho.ru.ꝛ maxie in ꝑmis tēporiꝰ morbi:mā idigesta ꝛ cholera existēte in sui malitia ꝛ acumine aīq̄ rectificata sit:ꝛ iō quātū est ex hac ꝓsideratione in ꝓncipio morboꝝ penitus dimittenda est flōmia in morbis in qbus multa chol.ru.abundat in corpore cū sanguine:maxie si extra venas in receptaculo sit:qm̄ in his flōmia subtiliat hūores ꝑpter cōmistionē cho. cū eis ꝛ amplius corrūpit sanguinē cōmiscēdo cho.cuz eo quo amplioꝰ nā opprimiꝛ ꝛ grauaꝛ.ꝛ de interpolata ꝓtinua

Diffinitio flōmie.

In principijs egritudinū nō est flebotomādum.

pcurat. Nāqz est intelligendū qp in pncipio cuiuslz morbi penitus cessandū sit a flōmia: qz si morb⁹ est ex sanguine sicut in synocha ⁊ flōmia tē. secure in pncipio flōmandus est: sicut sapientes docent: maxime vbi nō timet ex eo illud nocumentū supradictū: lz in oi morbo melius ⁊ securius fieret flōmia: ⁊ ois euacuatio qñ nā min⁹ morbo grauat ⁊ opprimat sicut añ morbus incipiat: cū videlz corpora parata sunt labi: aut post perfectā digōnē in declinatione: tū si incipiēte morbo maius timeat nocumentuz ex prohibitione flōmie q̄ ex ipsa flōmia sicut in his q̄ p maiori pte fiunt ex sanguine: ⁊ nō ex abundāti cho. cū sanguine: melius est qp fiat. Jn illis et in qb⁹ morbus ex abundāti cho. cū sanguine fit: si timeat nocumētū: vt dictū est superius ex sanguie sicut collectio: aut putrefactio: dz fieri q̄tū est ex hac ꝓsideratione: ⁊ iō si alīq medici dicāt in pncipio cholericaz purarū debere flōmiā. Jntelligendū est si ex sanguine abundāte in corpe timeat magnū nocumentum sicut in predictis cōsiderationib⁹ dictū est. Aliter aūt nullus sapientū docet in febribus cholericis facere flōmiaz in pncipio. Et hec oīa dicta sunt solū fm cōsiderationē bumoꝝ ⁊ euacuationis eius.

¶ Postea eniz dicemus de ꝓsiderationibus ptcularīū occurrētiū a parte corpis: qñ illa pñt indicare aliud ab istis: sed si ad alioꝝ ptcularīū significationē sit declinandū. postmodū dicem⁹ explicatis cōsiderationibus ptcularibus. talia sīlr sunt corpa in qbus multa cho. ru. effundit ad stōchū: aut ad intestina siue pp pozū directū ad stōchū vel ad intestina siue pp debilitatez ipsoꝝ. tñ hic plus ledit stomachus: ex tali effusione. in intestinis eniz raro accidit nocumētū: sed solū vētris solutio: in aliqb⁹ tñ aliqua nocumēta timorosa ꝓcurat sicut in paratis ad dyssenteriā: vel dyssentericis: vel paratis ad cholericas passiones.

¶ Cū aūt cōsiderat medicus flōmiā in quātū euacuat cholerā mistaz cū sanguine inuenit qp talis euacuatio cho. ⁊ san. disponit ad infrigidationē: ⁊ per ꝓns ad incrudationē ex quo cognoscit qp corpozib⁹ patiētibus egritudines ex fridis būozib⁹: ⁊ in qb⁹ modicū cho. mistū est cū san. flō⁹ nociua est in pn⁹ morbi: qz tūc ampli⁹ infrigidat ⁊ incrudat: ⁊ et p̄parat ad multiplicationē aquositatis que reddit humores cursibiles: qō qdā medicoꝝ impropzie vocauerunt subtiliationē.

¶ Ex qbus colligit qp in corpozibus lapsis in qbus cū sang. abundat flegma. aut cho. ru. aut aquositas nō dz fieri flōmia tpe indigestionis morbi: videlz in pncipio ⁊ augumēto: qñ ebullitionē ꝓcurat cho. aut incrudationē flegmatis. aut cursibilitatē aquositatis: ⁊ in bis casibus loquunt illi medici qui dicūt qp in pncipio artetice nō est exercenda flōmia. Qui ꝛo docent qp fiat in pncipio intelligunt circunscriptis oībus bis ꝓbibentib⁹. s. cū sit ex san. nāl⁹ abundante absqz abundantia flegmatis ⁊ cho. ru. ⁊ aquositatis.

¶ Caplm zm distōnis scde pme ptis de effectib⁹ flōmie inquātū est euacuatio facta p incisionē venaꝝ diuersaꝝ.

HJs cōsiderationibus habitis sequit vltia distinctio in qua dz qp flōmia euacuat per incisionē vene in qua opz ꝓsiderare qualiter flōmia fm qp est euacuatio facta per venas incisas imutat corpus: vel ptes eius imutatione iuuatiua vel nocitiua. ⁊ cū diuerse sint vene que incidi pñt: aut que ꝓuenieter incidunt est cōsiderandū vtrū equal⁹ pñt aut noceat oībus mēbris eaꝝ incisio siue euacuatio p eaꝝ icisionē factā: aut gbusdā plus aut gbusdam minus: aut vtꝝ p icisionē quarūlz venaꝝ fiat cūatio cuiuslibet vel qualiscūqz materiei: sine hac q̄ ꝓsideratione non pfecte inuenit forma recte flōmie. i. iuuatiue fm diuersitatē partiū corpis patiētiū: qñ p hāc cōsiderationē inuenit medicus p cuius vene incisionē sit pars aliq̄ corpis exoneranda a nociuo humore q dz per flōmiā euacuari.

Diuersitas venaꝝ

¶ Est aūt ꝑma diuersitas qua reperit in venis diuersitas fz speciē: qñ quedā eaꝝ sunt pulsantes: q̄dā gete: ⁊ diuersitas immutationis facte in corpe p incisionē ipsaꝝ cōsideratarū fm spēm: est qp per pulsantiū incisionē eūat semp cōparatione aliaꝝ san. subtilissim⁹ ⁊ calidissimus. econtrario ꝛo de alys cōpōne istaꝝ. Dic eniz cognoscit medicus ex ꝓsideratione bu. cōtentoꝝ in istis venis. ex quo et ulteri⁹ iaz cognouit qp quātū est ex hac cōsideratione cōpetit flōmia arteriaꝝ oībus corpozibus in qbus vel quoꝝ mēbris causat nocumētū ex san. subtilissimo ⁊ calidissimo. cōtrarium aūt in alys: nocet aūt corpozib⁹ in qbus causat nocumētū a cōtrarys causis.

¶ Scōa aūt diuersitas q̄ reperit in venis est diuersitas fm numerū: qñ tam pulsantiū q̄ getaꝝ magna est multitudo fm numeꝝ que tota diuersitas in diuersitate mēbroꝝ corpis repit: ⁊ ista diuersitas nō diuersificat imutationē factā in corpore p incisionē venaꝝ nisi fm diuersitatē mēbrorū vel ptiū corpis: qñ incisio quarūdaz exonerat p eūationē quedā mēbra manifestius q̄ alia ex qua ꝓsideratione iam inuenit medicus q̄ vena corpozis sit incidenda ad exonerandā quālz ptē corpis ab bu. nociuo in venis ei⁹ cōtēto q p flōmiā eūandus est: nō habet ad min⁹ pfecte. Cū aūt vene multe sint: opz medicū de oīb⁹ illis q̄ incidi pñt sine periculo inuestigare ⁊ cognoscere p anathomicā ꝓsiderationē ⁊ iuuamēta mēbrorū: quas ptes corpis exonerare possint. maxie ꝛo cū nocumētū cuiuscūqz mēbri per incisionē vene ꝓueniētis abscindat. Cum fm. H. inperionatomatū: vena cōueniēs ad incidēdum in cura per flōmiā q̄ p se dz vnicuiqz mēbro: sit illa p quā mēbrū citi⁹ ⁊ pfectius ⁊ securius et exonerat. cuius dicti veritas colligit ex cōsideratione finis intēti per artificē q est sanitatez festinanter pfecte acgrere vel restituere būano corpi. est aūt ars inueniēdi qō dictū est respectu cōsiderādi sicut docet. H. originē vel sitū seu transitum vniuscuiuslibet vene qō sit p anathomiā vt dixim⁹.

Arterie q̄tuoꝝ flōmantur.

¶ Nos aūt explicabimus qō inuentū est hoc mō p sapiētes de venis que frequēti⁹ incidunt. ⁊ p̄ de pulsantib⁹. De qb⁹ est sciendū q. 4. incidi solent cōiter: videlz due in manib⁹: ⁊ due in tēporib⁹: ⁊ qñq due q̄ sunt post aures. Jlle aūt q̄ sunt in manib⁹ inueniunt inter pollicē ⁊ indicē in dorso. Diuersitas aūt iuuamētoꝝ que ꝓcurat per icisionē istaꝝ venaꝝ est sicut queniūt sapiētes p p̄dictū modū: qz incisio arterie q̄ est in manu: inuenta est ꝓdesse dolorib⁹ antiqs epatis ⁊ diaphragmatis: spūaliūqz mēbroꝝ. oū tñ causet ab bu. in eis contento: qō cognoscit medicus p pulsationē ꝓtinuā que sentit in loco doloris.

Vene nō pulsantes incidat.

¶ Uene aūt que sunt in temporib⁹ qñqz aperiūtur: qñqz penitus incidunt: qñqz ꝛo exeunt ⁊ adurūt: ⁊ qñ cūqz incidant iuuamētū ipsaꝝ est itercipere acuū: ⁊ cadū rheumatismū descendētē in oculos: ⁊ emigraneū dolorē. ex p̄dicto bu. causatū mitigare: ⁊ in emigraneo et doloris cā quocūqz antiq̄ ⁊ impedire dilatationez pupille. Jncisio aūt venaꝝ q̄ sūt post aures ꝓpinq̄ opat iuuamēta bis q̄ dicta sūt: ⁊ iō accidūt in antiquis doloribus capitis: ⁊ in ophthalmia. ⁊ in pn⁹ catarracte ⁊ panniculoꝝ: vtpote vngule vel tele. qñ videlz cāri timet ex acuto rheumatismo.

¶ Uenaꝝ aūt nō pulsantiū q̄ frequēti⁹ incidunt. q̄dā sunt in capite: q̄dā ꝛo i collo: q̄dā in brachys: q̄dā aūt i tibys: ⁊ pedibus. Earū ꝛo q̄ in capite cōtus incidunt in qb⁹ cōprehendunt totū iuuamētū qō pōt p flō⁹ illis ptib⁹ pcurari: vna est q̄ in medio frontis ⁊ due in temporib⁹: due i angulis oculoꝝ domesticoꝝ ⁊ vna i sūmitate nasi: ⁊ due sub lingua. Et vene q̄ sunt in labys: q̄rū q̄tuoꝝ vtpl⁹ sūt manifestiozes ⁊ maiozes. s. due supi⁹ ⁊ due inferi⁹. Una aūt q̄ dirigit supra caput itra sūciput ⁊ centrū capitis inuenit raro

incidit:t solus in pustulis capitis superius:rarius aũt que sunt post aures.deinde ille que sunt sub naso sup fontinellaz supioris labij:deinde que sub mento:t in mento sunt.t ꝓpter hoc de illis nõ curamus facere mentionẽ.maxime cũ idẽ iuuamẽtũ ꝓcureť per alias.¶ Uena aũt frontis teste Hippo.incidit ꝓpter doloꝛẽ posterioris ptis capitis. Intelligendũ semp in sermone hoc t ꝓsili q̃ doloꝛ vel ali qđ aliud accidẽs aut morbus causet ab eo hu.ad quẽ euacuandũ flõmia ordinať.euacuat ẽt sanguinẽ a toto capite t a facie.t ꝓp hoc incidit in phreneſi t apostematibus calidis.ſ.cerebꝛi t oculoꝝ.cephalica tñ ꝑus minuta si coꝛpꝰ fuerit per totũ sanguie abũdãs.¶ Uene aũt q̃ sunt in temporibꝰ t angulis oculoꝝ ꝓp easdẽ cãs incidunť:t nõ differunt nisi q̃ be que sunt in temporibus plus sanguis eũant q̃ ille que sunt in agulis.t ideo in emigraneis t doloꝛibꝰ capitis maxie declinãtibꝰ ad posteriꝰ plus ꝑsunt q̃ alie si incidanť.Alie ℞o t modicũ sanguis emittũt.qꝛ valde stricte sunt.t eũatio ꝑ eas facta:dum tñ vtis de cephalica pte cesserit si necesse sit plus ꝑdest oculis q̃ superioꝛibꝰ ptibꝰ capitis.vñ ꝓ antigs passionibus oculoꝝ incidunť sicut lachryma t panno t noctilupa t in opthalmus.¶ Uena aũt q̃ in sũmitate nasi est incidit ꝓpter guttã roseaz. Que aũt est in labijs ꝓp apata t passiones gingiuaꝝ t palati:t ẽt ipsoꝝ labioꝝ.Que ℞o sunt sub lingua ꝓp passiões gutturis:sicut sq̃tie t vuule.¶ Uene aũt que in collo incidunť due sunt que guideç vocanť arabice:t experiunť in eo ꝼm longũ ꝓtendi lateraľ sicut in alte clamantibus ꝑz manifeste:q̃ potẽtissime sanguinẽ eũant a canna pulmõis t circũiacẽtibus partibus.t iõ in ꝓncipio lepꝛe incidunť ad intercipiẽdũ difficultatẽ anhelitus t raucedinẽ que de facili causať in talibꝰ coꝛpoꝛibꝰ ꝓp nimiã siccitatẽ adusti sanguis aut ad abscindendũ talia accidẽtia que incipiunt appere,eis enim cõfirmatis t infixa malitia in oꝛgano paꝛ aut nihil ꝑdesset eis.¶ Uenaꝝ aũt que in brachys incidunť:vna est in doꝛso manus inter minimũ:t sibi ꝓximũ Quinq̃ ℞o in plicatura brachy.quarũ tres ꝓncipales sũt. Alie ℞o ramificanť ab aliqua illaꝝ. Inter tres ℞o ꝓmas vna transit per altioꝛẽ ptẽ plicature:qñ extendit brachiũ ꝼm figurã qua iungit manus manui ad oꝛandũ situatur q̃ supra lacertũ ibi existẽtẽ q̃ obꝛem securius incidit alys q̃ supra neruũ aut arteriaz aut chordã iacent sicut dicemus infra.vñ in icisione ipsius nõ timeť nocumentũ nisi reiteꝛeť.qñ freq̃s incisio t multiplex in lacerto ꝑcurat apa. Ista aũt vena copiosius euacuat sanguinẽ a partibus que sunt supra furculaz pectoꝛis superioꝛẽ q̃ alie due ꝓncipales:t ideo plus illis ꝑdest in passionibꝰ illaꝝ partiũ.t cũ a capite sanguis potẽtꝰ euacuet q̃ alie due:iõ ẽt respectu illaꝝ capitalis vel cephalica meruit noiari. Post istã autẽ inferiꝰ recte in medio plicature sequit alia que iacet supra neruũ.sub illa ℞o videlz iter illã t nodũ domesticũ illius plicature sequit tertia que supra arteriã situať q̃ due itaꝝ differũt a cephalica:q̃ videlz sanguinez copiosius t citiꝰ q̃ cephalica eũant a ptibꝰ que sub collo sunt.t iõ in egritudinibꝰ illoꝝ mẽbꝛoꝝ securius incidunť q̃ cephalica:ſz differũt adinuicẽ:qꝛ infima potentius exonerat t citius q̃ alie ptes que sub diaphragmate sunt sicut epar:t ea que sub hypocũdrys sunt vsq̃z ad vmbilicũ.t iõ qꝛ inter ceteras que sunt in brachio directius siue ſpãliꝰ euacuat epar qđ est basis venaꝝ ꝼm ꝓsiderationẽ medici:ꝓpterea basilicã eã nuncupamus.Alia ℞o directius euacuat ptes medias iter collũ t diaphragma:videlz coꝛ t pectus totum.t ꝓp hoc mediana vocať:aut ꝓp hoc:qꝛ media inter cephalicã t basilicã:tam in situ q̃ in potẽtia euacuãdi. Noiatur ẽt cardiaca:qꝛ directiꝰ alys euacuat coꝛ:t qꝛ ẽt cõis est illis duabꝰ sicut ꝓstituta ex illis vt in anathomys venaꝝ ostensum est.ideo a qbusdã matriꝛ vena vocať.t ex hoc iteruꝛ qꝛ cõioꝛ est oibꝰ ptibus coꝛpis.ſ.tam superioꝛibus q̃ inferioꝛibus t q̃ alie due.ideo vena totius coꝛpis ab alijs appellať.t iõ in passionibꝰ superioꝝ t inferioꝝ mẽbꝛoꝝ sil ꝓueniẽtꝰ incidit ista q̃ alie due in passionibꝰ inferioꝛum mẽbꝛoꝝ tñ cõueniẽtꝰ incidat q̃ cephalica.t in pas.superioꝝ ꝓueniẽtꝰ q̃ basilica.Alij ℞o nigrã vocauerũt ipsaꝝ: qꝛ ꝓp ꝓfundũ situ eius alys duabꝰ vtplm occultioꝛ reperit.¶ Repellimus aũt qđ qdã iperiti dixerunt.ſ.q̃ quelz istaꝝ denoiať ab illo mẽbꝛo a quo hꝫ oꝛtũ sicut basilica q̃ hꝫ oꝛtũ a basi.ſ.ab epate.hoc enim stulte dictũ est:qꝛ ẽt alie due:sicut ẽt oẽs ab epate oꝛiunť ꝼm cõsiderationẽ medici. vñ nõ est dõm q̃ a mẽbꝛis a q̃bus oꝛiunť denoientť supꝛa dicte vene:sed potius ab illis que directius euacuant sicut dictũ est.q̃ aũt supꝛadicte vene:tam differenter:vt dictuꝝ est habeant potentiã euacuandi mẽbꝛa coꝛporis.perhibetur ex anathomys in qbꝰ oꝛigo seu ramificatio t transitus ipsaꝝ ostenditť.nos aũt ꝑfecte scripsimus illud in scõa ꝑte regimẽti acutoꝝ super expositione cõmenti.H.vbi etiam ostendimus qualr in flõmys oppositio partis sumẽda sit ꝼm vera t solida fundamẽta.imo.t.H.ibidez t ẽt in libꝛo de flõmia circa qđ eis intellexisse neminẽ latinoꝝ inuenimus.ibi ẽt vniuersa dubia q̃ occurrere pñt circa transituꝝ t motũ sanguinis per flõmiã in coꝛpoꝛe quocũq̃ remouimus.¶ Ex supꝛadictis iam ꝑz que sunt tres vene ꝓncipales que in curuatura brachy incidunť.ſ.cephalica media na t basilica.Sciendũ tñ q̃ basilica:ꝝ sic noie cõi appellatur in vtroq̃ brachio:tñ differenti t ſpãli noie ꝓsueuerũt appellari in quoꝝ.naz basilica in dextro ſpãlr epatica vocatur.basilica ℞o in sinistro splenetica dr̃ noie ſpãli. Sũt aũt in plicatura alie due vene vt diximꝰ:quarũ vna ramificať a cephalica anteq̃ ad plicaturã ꝓueniat.t inuenitur a parte syluestri.ſ.supꝛa nodũ vtplm q̃ est inter sũmitatez cubiti t cephalicã:t qꝛ ꝓ maiozi ꝑte supꝛa chordaz iacere inuenit:ideo funis brachy vocata est:ꝝ tñ hoc sit verum. cõiter ℞o funis dr̃ vena manifesta q̃ trãsit super focile t aperit supꝛa pollicez,vel inter ipsuꝝ t indicẽ.de qua iã ꝑz: qꝛ vicaria est cephalice,vñ si cephalica non inueniať ista scindenda est si appuerit.si ℞o nõ ꝛmediana. Alia ℞o vena ramificať a basilica añq̃ ꝓueniat ad curuaturaz brachy.t appet in ꝑte domestica inter basilicã t sũmitatez cubiti q̃ qꝛ assellã directiꝰ respicit.iõ assellaris vocať.Alij tñ ipsaz basilicã citillarẽ appellãt.q̃ ẽt loco basilice icidit qñ basilica nõ appet aut incidere nõ est turũ:qua ẽt assellari non inuẽta mediana incidit aut si hec nõ:alia q̃ magis approꝑinquat virtuti basilice sic̃ in ꝓtonticon docuit.H.vena aũt q̃ inter minimũ digitũ t medicũ icidit saluatella vocatur.arabice aũt sceylen.q̃ cũ ramꝰ sit basilice:eisdẽ mẽbꝛis iuuamẽtũ ꝓcurat gbꝰ t illa.Est aũt dr̃a.qꝛ hec ad locum trahit remotioꝛẽ q̃ illa.quẽ aũt in dextra ꝓ passionibus epatis aperit.in sinistra ℞o ꝓ passionibꝰ splenis.huiꝰ aũt dr̃ie veritas est:qꝛ pẽdet ex anathomia venaꝝ.iõ in regimento acutoꝝ ꝑfecte explicuimꝰ:cũ de anathomia istaꝝ venaꝝ.H.ibi fecerit mẽtionẽ.¶ De venis aũt q̃ in tibys t pedibus incidunť scire opꝛ:qꝛ per cõpationẽ ꝓdictaruꝫ oẽs potẽtiꝰ euacuãt sanguinẽ a mẽbꝛis q̃ sub lumbis t vmbi lico sũt.differũt tñ qm̃ ille q̃ in syluestrioꝛi ꝑte sunt plus ꝓsunt exterioꝛibꝰ mẽbꝛis sic̃ anchez t toti illi parti q̃ subꝫcitur ei vsq̃z ad cauillam exterioꝛem.Ille ℞o que interius siue in parte domestica inciduntur plus interioꝛibus mẽbꝛis proſunt sicut renibus t vesice:t matrici:t anoꝛ testiculis:t toti etiaz illi parti que illis membꝛis subꝫcitur vsq̃ ad cauillam interioꝛem.Earum ℞o quedam sub genu apparent in tibys.quedam sub cauillis in pedibus:Ille autẽ que in tibys sunt:varices vocantur a quibusdam.que ℞o

Uena frõtis.

Uene temporum t oculoꝝ

Uene nasi t labioꝝ t lingue.

Uene colli

Uene brachioꝝ t manuum.

Contra imperitos quosdam.

Que vene incurnatura brachij incidunť.

Funis brachij.

Assellaris

Saluatella. Sceylen.

Uene tibiarũ t pedum.

sub cauillis sunt indifferenter noiant. nã interiores saphene greca noiatione dicunt ꝓprie: exteriores ℞o sciatice q̃ dã tñ nomen saphene indifferenter vtrisq; attribuunt: sed relictis noibus de re sciendũ est. qñ ille que sunt sub cauilla nõ differunt ab his que sub genu sunt in tibys: nisi quia trahũt ad ptẽ remotiorẽ q̃ sue ꝓportiõales. ſ. iteriores q̃ interiores: ⁊ exteriores q̃ exteriores: q̃rũ oiuz icisionũ ꝑcedit incisio venaꝝ que in brachio sunt si corpus fuerit plenũ: qõ quia in recentibus ⁊ brevibus morbis maxime cõtingit. In antiquis aũt morbis in q̃bus iste vene pedũ ⁊ tibiaꝝ frequẽtius incidunt: nõ opz illaz ꝑmittere. ꝓter dictas aũt venas pedũ quedã reperiunt in dorso pedis in directo ptis que inter pollicẽ ⁊ imediate sequentem notat̃ que ramus est interioris saphene: de qua iam sapientes ꝓbauerunt: ⁊ nos etiam iam experti sumus frequẽter q̃ in hemorroidis surdis/dictis ꝓptereaq; tumentes sanguinẽ nõ emittunt. Inter ceteras efficaciter abscindit dolorẽ illaꝝ ptiũ. ꝓter hoc ẽt vicẽ supplet eius a qua ramificat̃. Tanta igit̃ dixisse sufficiat de iminutione quã in humano corpore flebotomia facit ꝑm diuersitatem venaꝝ incisarũ.

¶ Explm ꝑmum tractatus ꝑmi. distinctionis tertie. partis ꝑme. de regulis vlibus inueniendi numerum signorum a parte corporis occurrentium operi.

POst q̃z determinauimus considerationẽ potentie quã hz imutandi corpus humanũ. flõmia inquantũ sanabile est ꝯz oia que flõmie cõueniunt: restat scõo considerare particularia occurrentia operi a ꝑte corporis iuxta ordinẽ quẽ ostendimus in ꝓncipio huius operis obseruandũ in hac mã. ¶ Sunt autez vt superius diximus oia hec ꝑticularia significantia supra imutationẽ humani corporis vel sicut cãe: vel etiaz sicut effectus. ea ℞o que significant imutationẽ vt cãe. aut significant vt cause efficientes: aut vt disponẽtes: efficiẽtes ℞o in humano corpore sunt sicut aer ⁊ nutriens ⁊c̃. disponentes aũt ad imutationẽ sunt sicut cõplõ. vt siccitas ⁊ humiditas cõpõ. ⁊ sicut raritas ⁊ densitas ⁊c̃. Cum igit̃ vt superius dictuz fuit necessariũ sit imutationẽ corporis cognoscere qõ particulariter occurrit artifici ad sciendũ vtruz in eo exigat aut ꝓhibeat vel permittat operationẽ flõmie. ⁊ silr ẽt de oibꝫ operationibꝫ medicine necessariuz est artifici cõsiderare ista particularia que banc imutationẽ significant quoquo mõ.

¶ Nos igit̃ qui docentis effectũ nõ operantis in hoc negocio exercemus: opz ostendere ꝑm rõnis ꝓcessum: viam quã volens operari seruare dz ad perfecte cõsideranduz dicta particularia. ⁊ de hoc certos tradere canones siue regulas: ꝑm firmas ⁊ veras acceptiones vlius formalr artez cõstituentiũ: ita q̃ per has regulas potẽs reddat̃ intellect̃ artificis opari volẽtis: oia particularia inuenire ⁊ eoruz significationes quantũ ad imutationẽ corpis perfecte attendere. Et ꝑm hoc duas oportebit tradere regulas: quarum vna est ⁊ ꝑma regula inueniendi numerũ particularium.

Regula inueniẽdi numerum ꝑticularũ

Scõa ℞o regula cognoscẽdi significationes eoꝝ. ¶ Prima ergo regula est inchoare a ꝑmis differẽtys huius generis. ſ. ꝑticularis occurrentis corpi ꝑter medicinalẽ operationẽ. ⁊ per illas conuenienter descendere a g̃ſalissimo vsq; ad spãlissimũ. ista est enim via rõnis recta ⁊ firma ⁊ vera ad inueniendũ oẽ qõ ꝓtinet ꝑm spẽm sub aliquo generalissimo quã artẽ seruauit magnus. H. inueniẽdi nũerũ morboꝝ ꝑm spẽz: ⁊ alys ẽt cõsiderationibꝫ silibꝫ. ¶ Zª ℞o regula est vnũqõq; ꝑticulariũ inuẽtoꝝ cõpare ad id ad qõ dr relatiue. ſ. ad cãm vel ad effectũ. ex hoc eniz eliciet̃ sup quã imutationẽ corpis significet. Nã si fuerit cã disponẽs corpus: cõsiderãdũ est ad quẽ effectũ disponat ipsum. Si aũt fuerit efficiẽs ꝓsiderãdũ est qualẽ effectũ. ⁊ quẽ efficit in ipso corpore. Si aũt ꝑticularis fuerit effectus: cõsiderãduz est a qua cã ⁊ qualr imutatione corpus ꝑcedat. ⁊ hoc est cõparare ꝑticularia adinuicẽ vt cãm ⁊ effectũ. inuenta aũt imutatiõe corpis supra quã signãnt ꝑticularia. ylteriꝰ iterũ eliciendũ est vtrũ per hãc imutationẽ significent supra necessitatẽ flõmie vl cuiuscũq; cãe salubris. aut supra possibilitatẽ. ¶ Qm̃ igit̃ hoc est qõ ꝓncipalr querit̃ in negocio sciendi formã recte opationis quale est istud. igitur necessaria est tertia regula ostẽdẽs modũ recte inueniendi hãc significationẽ ex illa imutatione corpis quã particularia signãnt. Est aũt regula vt videlz cõparent̃ effectꝰ imutationis significate ad effectꝰ flõmie supradictos in ꝑte huiꝰ doctrine: q̃ si ambo ꝯueniãt ad iuuamẽtũ corpis ꝑticulare significabit permissionẽ. si aũt effectꝰ imutationis signãte per particulare nociuus sit corpori: ⁊ effectus cõueniat cũ illa in nocẽdo ꝑticulare significabit ꝓhibitionẽ mediante imutatione quã signãt. si ℞o particulariũ significationes discrepent vt videlz ꝑtim significent iuuamentũ: ꝑtiz vo nocuᵐ: declinabit artifex ad id qõ fortiores signãtiones ostẽdũt: qõ totũ inferiꝰ declarabit̃ suo caplo.

¶ Explm zᵐ. de differentys primis particularium ⁊ ꝑmo. de significatione naturalium rerum.

PRocedamus igit̃ ad perfectionem doctrine ꝑm hãc viaz vel artẽ inuestigãdo numeꝝ ꝑticulariũ: ⁊ ostẽdendo coꝝ signãtionẽ: ⁊ eliciẽdo ex virtute significationis ipsoꝝ vtrũ ꝓhibeant vel ꝑmittant aut exigi faciant flõmiã. ¶ Dicimꝰ igit̃ q̃ ꝑme dr ꝑticularis corporis sumpti ꝑm genꝰ nõ sũt nisi intrinsecuz ⁊ extrinsecũ. oẽ eniz qõ opi occurrit a ꝑte corpis aut est intrinsecũ corpi aut extrinsecũ. opz g̃ necessario q̃ oia particularia sint vel itrinseca ei vel extrinseca. Intelligimꝰ aũt per intrinsecũ: vt clarior sit doctrina: nõ id qõ ps corporis est: sed id qõ corpi ꝑm q̃ in cõsideratione medici cadit cõuenit nec̃io vel inheret: ita q̃ corpus humanũ ꝑm qõ ⁊ illi nãe subiciẽ esse nõ põt sine illo. est aũt illa nã ꝓpter quã medicus humanũ corpꝰ ꝓsiderat sanitas: ⁊ oẽ qõ dicit̃ eẽ corpi nãle dr per cõparationẽ ad sanitatẽ: qz videlz corpꝰ ꝑm q̃ subiciẽ huic nãe q̃ sanitas est sine illis nãlibꝰ nõ est neq; ꝓstituit ꝓfecte: ꝓinde ẽt dicunt̃ ea que sunt nãlia ad esse vel ꝓstitutionẽ ꝑfectã corpis aliquo mõ ꝓcurrere. planũ enim est: q̃ corpus bũanũ sanũ esse nõ põt sine elntis cõplonibꝫ humoribꝫ mẽbris virtutibꝫ opõnibꝫ ⁊ spiritibꝫ etate ⁊ sexu ⁊ habitudine ⁊ colore. Et vnũqõq; istoꝝ facit ad esse ⁊ cõstitutionez corpis sani. aliquo mõ vel sanitatis corporis. ¶ Scõm hanc igit̃ cõsiderationẽ pz q̃ extrinsecum iudicat̃ rõnabilr qõ nõ facit ad esse nãe corporis seu ꝓstitutionẽ ipsius. qõ aũt ad esse nõ facit necessario aut est corrũpens ipsuz aut ꝓseruãs seu custodiẽs. Qz ℞o esse supradicte nãe corrumpit necessario ℞iuz est ei aliquo mõ ⁊ iõ oia talia res ꝓtra nãm dicunt̃: que. ſ. sunt morbus ⁊ cã eius ⁊ accidẽs. ⁊ hñt se res iste respectu nãliuz sicut extremũ ℞ietatis. ille aũt res que nec cadunt in cõstitutionem supradicte nature vel corporis ei subiecti nec corrumpũt esse. nulliꝰ istoꝝ extremoꝝ noiationẽ recipere meruerunt. ⁊ cum p respectũ ad ꝑdictã nãm medicus eis nomẽ imponat: vocat eas noiẽ ꝙuationis predicte nãe. ſ. nõ nãles que sunt aer motus: ⁊ ges: cibus ⁊ potus: somnus ⁊ vigilia: inanitio ⁊ repletio accña aie. ¶ Nec obuiet aligs. qz diximꝰ ista ꝓseruationi nature supradicte forẽ necessaria: cũ ⁊ ipsa etiã corrũpẽtia sint: qz ꝑut corrũpẽtia sunt: rõnẽ hñt rei ℥ nãm. ſ. cãe morbi. Et ꝓp hoc etiã qz mã sunt reꝝ ꝓseruatiũ ⁊ corrũpẽtiũ: ꝓponit̃ eis nomẽ ifinitũ ad demrandũ eoruz indifferẽtia q̃tũ ad illa duo extrema. Scõm hoc igit̃ pz q̃ ista se habebũt cõpatione supradictoꝝ: vt mediũ inter ea.

Tertia regula.

Quid intelligat eẽ intrinsecũ corpi ꝑm q̃ subiciẽ sanitati.

Quid intelligat eẽ extrinsecũ

Obꝫ ⁊ Solutio.

De signa/tionib⁹ re/rū nāliū

¶ Nos aūt demonstrauimus ꝑmo de significatione particulariū se habētiū sub rōne extremoꝝ.s.rez nāliū z ꝓtra nām.scdo ꝙo de signatione rerū nō nāliū.Inter ꝑma ꝙo a nālib⁹ ichoādū est:q̄z itez duplex est dīa:quū ipsoꝝ q̄dā sūt ꝑncipalia:q̄dā ꝙo cāta a ꝑncipalib⁹.ꝑncipalia ꝙo sūt.7 el'nta.cōplones:bu.mēbra:virtutes:opōes z spūs. causata ꝙo a ꝑncipalibus.4.sunt.s.sexus/etas/habitudo z color.Cōsiderādū ḡ de his ꝑ quā hēant virtutē significandi supra id qđ dictū est.¶ Sciendū ḡ ꝑ q el'nta nō significant supra imutationē corpis.z sic ꝑ ꝓns nec supra exigētiā ac ꝓhibitionē aut pmissionē flōmie.rō aūt est:q̄z ipsa occulta sunt sensui ꝛz q sūt el'nta vel cōponētia corpoꝛis. z ideo nō ꝑnt esse signū.cū signū sit obiectū sensus:medicus enim sensu nō apprehēdit ea.ꝛz solū via rōnis z itellectus rōcinādo ab effectib⁹ ipsoꝝ ad ipsa:ab illis.s.effectib⁹ q tm corpi ꝙueniūt inquatū sanabile sicut est cōplo z diuersitas seu ꝓportio cōplonis.Jn his q̄ manifeste cernunt ꝓstituere corpus sicut mēbra z hu.z sicut est passio vel dolor z alterationes ipsius corpis:ex qb⁹ rōnabiliꝛ arguit supra el'nta z coꝝ diuersitatē.cū ois ꝓpositio z diuersitas in cōposito necio cāet ex simplicib⁹ z indiuisibilib⁹ ꝛz spēm: cū ꝓcessus in cāis ꝑm ēcūq̄z dīaz nō sit in infinitū vt in ꝓambulis ad mālia fuit ostēsuz:Jb aūt manifestat ex negocio de el'ntis.H.ꝑm sniam Hippo.z nos ēt pfecte dilucidamus illud.z intētionē quā hz z ꝓcessuz quē seruare dz medicus in cōsideratione el'ntoꝝ:z q̄ differūt a nāli artifice in epistola quā de el'ntis cōposuim⁹.nec obuiēt nobis hic sophiste ꝓ eo q̄ diximus:medicū via itellectiua venire in notitiā el'ntoꝝ cū dicat sensitiuus:q̄z nō dz talis:nisi q̄z in iudicio de dispōnib⁹ corpoꝝ z cāis ipsaꝝ nō ꝓcedit nisi ꝑ ea q̄ sensui manifesta sunt:siue in opib⁹ siue in exeuntib⁹ a corpoꝛe ꝛē.sicut in ꝓdicta epla z in techni exposuimus. vlis aūt in libꝛo de intentione medicoꝝ.¶ Pretermissis igit el'ntis quātū ad ꝙsideratione ꝓpositā sequētiū ꝙsideratio habeat.de quoꝝ signatione z virtute significandi in cōi ꝑmitus est agēdū.Cōsiderādū est enim vtrū significēt aut signare possint inq̄tū nālia sunt super exigētiā flōmie aut sup possibilitatē.s.super ꝓhibitionē z permissionez.Jb aūt inuenit ex cōsideratione ipsius opationis z cōparatione eius ad id ad qđ ordinat.planū est aūt q̄ flōmia nō est opus regiminis in dieta.ꝛz est aut opus medicationis aut manualis opatio:sed nullus istoꝝ duoꝝ ordinat ad id qđ nāle est:sed potius ad id qđ est ꝓ nām sicut in de ingenio sanitatis ostēsuz est.videlz ad morbū vel ad accidēs ipsi⁹ vel ad cām eius.siue illa cā sit cōiuncta aut in morbis presentibus siue añs vt in morbis futuris seu ēt pñtib⁹.ḡ ꝓz q̄ nulla res nālis inq̄tū nālis est facit exigi flebothomiā vel indicat ipsaz esse necciaz:sicut nec ēt aliqđ opus medicationis aut manuale:opz ḡ cū nō sint nisi duo modi significandi sup flebothomiā a pte ipsius flōmie.s.sup necessitatē z super possibilitatē:q̄ si res nāles nō significāt sup necessitatē:q̄ significēt super possibilitatē.z cū politas se habeat ad esse z nō esse fieri vel nō fieri:significabunt aut sup ꝓhibitione aut sup pmissione.videndū est igit de vnoquoq⁹ istoꝝ quid significat:z qualiꝛ fit sup ꝓhibitione z pmissione flōmie:z ēt p qđ.nā cū dictū sit in ꝓn⁹ hui⁹ capli q̄ oia q̄ significāt sup flōmiā significāt ꝓptereaꝛ q̄z sunt signū aliquo mō imutationis corpoꝛis vel pñtis vel future. tunc videndū est sup quā imutationem vnūqđq⁹ signat.z ex ipsa imutatione elicere ꝓhibitionez vel pmissionez flebothomie:z iterū ēt videndū est p qđ significet sup imutationē.vtrū p se vel per aliđ.¶ Cōplo igit significat supra cōstātiā virtutis.s.foꝛtitudinē z debilitatē.z pp hoc significat super ꝓhibitione z permissione flōmie ex mō quo foꝛtitudinē z debilitatē virtutis significare diximus.in parte huius ꝙsiderationis.s.in cōsideratione imutatiōis vel impꝛessionis que fit ꝑ flōmiā. Jtez ēt significat ꝑ qualitates humoꝝ in coꝛpe dominantiū.z ꝑ hoc vlterius sup possibilitatē flōmie.nā vt superius memoꝛauimus sicca cōplo z frigida siue singulariter siue cōposite.z ca.cū sicca z frigida cū humida ꝓhibeāt.ca.ꝙo z humida pmittit. ¶ Humoꝛes aūt dū in coꝛpoꝛe exiſtunt nāliter nō pñt per se significare ꝓptereaꝛ q̄z sensui nō subꝛyciunt:sed per aliud.s. ꝑ imutationē quā faciūt in qualitate coꝛpis.s.coloꝛe/odoꝛe/sapoꝛe/duricie/mollicie ꝛē.z ideo quantū ad hoc coꝛuz significationes ꝓtinent in significationib⁹ supradictis ex qualitatibus coꝛpoꝛis.Scōm aūt q̄ humoꝛes egrediunt a coꝛpoꝛe:tunc necessario habēt significare vt exeuntia a coꝛpoꝛe:z ideo quantū ad hoc coꝝ significatio reseruabit vsq̄z ad significationē ab exeuntibus sumptā. ¶ De mēbꝛis aūt sciendū q̄ ipsa ꝑm subam non significant sup imutationē:quū ipsa sunt que mutant vel ipsoꝝ substantia. vnde super imutationē substātie ipsoꝝ significat.sed compositio mēbꝛoꝝ significat aliquo supradictoꝝ modoꝝ.s. imutationē ipsoꝝ vel dispositionē.qualitates etiā ꝑm significationes qualitatis reseruabuntur vsq̄z ad ꝓpriū locū:sed cōpositio significat per formā z quātitatē.per foꝛmam sicut per raritatē z densitatem laxitatem z soliditatē. Raritas nāq̄z z laxitas significant super facili resolutione virtutis:z ita super ꝓhibitionē flebothomie.cōtraria aūt cōtrariū.Silꝛ strictura z largitas venarū:qđ etiaz ad formā pertinet:z paruitas z magnitudo:qđ etiā ad quātitatē.naz strictura z paruitas super paucitate hu.cōtraria ꝙo ꝛiuz. Et ex his qui bene recolit coꝝ que docuimus in ꝓte ꝑma huius cōsiderationis:elicere pōt significationē ꝓhibitionis flebothomie z permissiōis flebothomie.z silꝛ in significationibus alioꝝ particulariū que sequunt. Similꝛ aūt occultatio z manifestatio venaꝝ que partim ad situm venarum partim ad quātitatē pertinent ꝓhibitionē z pmissionē significant:sicut patet similiter in alys membris ꝓter venas.nam largitas poꝛi cholerā effundentis in ventre flebothomiā ꝓhibet ꝓpter timoꝛem effusionis cholere ad stomachum:sicut etiam vena aliter ēt diximus pꝛohibet:vt videlz q̄z situatur supra membꝛuz timoꝛosum sicut arteriā chordam neruum musculuz sicut in venis bꝛachy superius diximus. ¶ Uirtus significat per se super imutationem coꝛpoꝛis vtpote per ꝓpriaz cōstantiam.s.ꝑ foꝛtitudinem z debilitatem que siue in toto coꝛpoꝛe siue in vno membꝛo sicut in oꝛe stomachi:z sic vlterius sup flebothomia:quemadmodum patet ex supradictis. ¶ Operatio ꝙo vtplurimum per virtutem significat super imutationē coꝛpoꝛis.ꝑmo enim significat super virtutē.deinde super imutationē coꝛpoꝛis:z ꝑm diuersitatem operationū significat super diuersas virtutes:naz operationes virtutū aiataꝝ supra cōstantiaz illaꝝ virtutū.Spiritaliū ꝙo supra spūales:nāliū supra nāles.perfectio nāq̄z sensus z motus z cognitionis interioꝛis significat supra foꝛtitudinem virtutis aiate:cōtrariū ꝙo contrarium. Non tamen foꝛtitudo sensus in oꝛe stomachi permittit flōmiaz fieri. imo ꝓhibet cū flōmia inaniat.foꝛtis aūt sensus inanitiōis angustiā z tristitiam magnam generat.z q̄q̄z syncopim. Est etiam cū ipsa operatio cuz obiectū suū significat supra qualitatez humoꝝ in coꝛpoꝛe dñantiū:sicut somnū qđ est opatio virtutis cognitiue interioꝛis quando obiectum est res rubedinem delectabilem habens.z res deliciarum vt nuptie z ludi z dulces seu delectabiles cibi.somnuz aūt alioꝝ obiectoꝝ aliquos hu.ꝑm q̄ docent periti medicoꝝ tractantes de significationibus somni. Silꝛ bonitas pulsus z anhelitus supra foꝛtitudinez virtutis spūalis. Sicut etiā de naturalibus iudicanduz est. Est ēt ꝓter hoc cū ipsa

Elementa non ſignt supra imutationem coꝛpoꝛis.

Uirtus res nāles vt nāles ſignificēt ſuper exigētiā flōmie aut ſuper poſſibilitatē.

Cōplo.

Mēbra.

Uirtus.

Operatio

operatio nālis ꝛ nāliter se hās significat per se supra imutationē corpis: sicut nālis expulsio sanguinis super inanitione venaꝝ sicut fluxus mēstruoꝝ nāliū siue in ptu siue sine ptu. quare illud ꝓhibet flōmiā ꝛ ɔriū nō. s. nālis retētio sanguinis cū cōparat ad corpus in quo fit retentio significat in eo repletionē. ꝛ iō respectu eius pmittit fieri flebothomiā. in quocūqz statu fiat illa retentio siue ante ꝯceptū siue in cōceptu. sicut in ꝓgnātibus. Si aūt cōparet ad corpus ꝓpter qō fit retentio: qñqz ipsa retētio nō signāt super pmissionē: imo super ꝓhibitionem rōne finis sicut in ꝓgnantibus cū san. retineat ꝓpter embrionē q̄tum est ex hac ꝯsideratione ipsa retentio que nāliter fit ꝓhibet flō[es].

Spiritus ¶ Spūs ꝯsilr signant pmo supra cōstātiā virtutis p subtilitatē ꝛ grossitiē ꝛ multitudinē ꝛ paucitatē: ꝛ per hoc vlterius sup imutationē corpis: sed qz sensui nō subiacent: iō ab illis nō accipit significatio. quapp relinquēdū est q̄tū ad pñtē cōsiderationē. medicus eniz nō cōprehēdit sensu subtilitatē nec multitudinē ꝛ paucitatē ipsoꝝ. imo via itellectiua ꝓuenit ad hoꝝ notitiā rōcinādo ab aliqb⁹ signis.

Sexus. ¶ Super hoc ꝓuenienter attēdēda est significatio reruz nāliū ꝑncipalib⁹ annexarū: ꝛ ꝑ sexus: de q̄ pz rōnabilr intuenti: qz nō signāt sup imutationez corpis p se. sz p aliud sicut p cōplonē. nā femineus sexus quātū est de se corpus signāt esse frigidius. ꝛ ēt minus siccū corpe masculi inq̄tū talis. Signāt ꝛ sexus opōnē quēadmodū diximus paulo ante.

Etas. ¶ Etas ꝺo signāt p vtutē: ꝛ būoꝝ q̄titatē ꝛ q̄litatē. puerilis ꝛ q̄ infra. 12. aut. 14. annos est: significat supra facilē resolutionē vtutis ꝓp molliciē ꝛ passionē organozū ꝛ bu. eq̄litatē cōpōne nutritionis ꝛ augumēti sil'. ꝛ iō flōam fieri nō pmittit. Etas manifeste declinatiōis sicut senectutis ꝛ seny signāt supra virtutē iam debilitatā: ꝛ ēt supra dispōnē ad maiorē debilitatē ꝛ supra frigiditatē ꝛ cruditatez bu. ideo quātū est de se ꝓhibitionē significat. Medie ꝺo etates pmissionē significāt ꝼm plus ꝛ minus iusta diuersitatē virtutis ꝛ bu. dominantiū in illis etatibus ꝛ ēt quātitatē.

Vbitudo. ¶ Habitudo aūt corpozis super bu. q̄titatē ꝛ qualitatē significat pmo. ꝛ etiā supra virtutē: abundātia nāqz pinguedinis abundantiaz significat fri. bu. ꝛ bu. paucitatē ꝛ sanguinis. ꝛ calidoꝝ humoꝝ. macies ꝺo ꝛ extenuatio corpis ꝛ tornatilitas faciei debilitationem virtutis ostendūt. ꝛ paucitatem sanguinis seu humoꝝ humidoꝝ. ꝛ siccoꝝ abundantiaz. abundantia ꝺo carnis ꝛ sanguinis ꝛ

Color. abundantiā ꝛ fortitudinē virtutis. ¶ Color aūt nālis de quo sermo pñs est: super ɔriaz precipue humoꝝ signāt. nā rubens color sanguinē: albus aūt flegma: citrinus ꝺo cholā. niger aūt ꝛ fuscus melācholiā. Ex quo pz q̄tū ō se est vtꝝ supra ꝓhibitionē vel pmissionem significet. ꝛ iō diximus quātū est de se: qz aliquoties color nālis corpozis erit albꝰ aut niger ꝛc. nihilominus tñ est q̄ per bonitatē diete sanabundat in corpore: qō per cōsiderationem huius particularis nō cognoscit. ideo ad certitudinē habendā de pmissione ꝛ ꝓhibitione flōmie pticulariū nō standū erit significationi huius particularis sz aliozꝝ oiuz pticulariū significatio erit attendēda ꝼm formā quā trademus in comparatione significationū particularium suo loco.

¶ De significatione rerū cōtra nām. Cap. III.

Post predicta ꝺo rerū cōtra naturā significationē attendere opz ꝼm ordinē superius prenotatū. quaruz quedam sunt ꝑncipales. s. morbus cā morbi ꝛ accidēs. q̄dā aūt sunt que cōsequunt supradictas. s. tps morbi qō inquā nō dī ꝓpriꝰ: qz nō ꝓstituit eēntiā rei ɔ nāz: sed segt ad esse ipsaꝝ. ꝛ agendū est aūt pmo de significatione ipsaꝝ in cōi.

Vtrū res ɔ nām significēt supra ntecessitatē opationis medici aut supra possibilitatem.

¶ Videndū est igit vtrū res ɔ nām significēt supra necessitatē opōnis aut supra possibilitatā. boc aūt inueniri nō pōt absqz duplici ꝯsiderationē. quarū vna est ꝯsideratio cōpōnis rei ɔ nām ad ipsuz corpus. scōa ꝺo cōpatio opis vel cāe salubris ad ipsaz rez. nā cū ois opatio medicine fiat q̄tū est ex intentione artificis ꝓp inuamētū corpis ex ɔ ꝼz exigētiā dispōnis ꝛ eoꝝ que dispōnis sūt. s. cāe ꝛ effect⁹ ad inueniēdū vtrū opō sit nēcia corpi ad inuamētū attingēdū nēcuz est artifici ꝯsiderare. ꝑ de vnaquaqz supradictaꝝ rez vtrū sit cōueniēs corpori vel nō. nā si ꝓueniēs ꝛ ꝯseruatiue idiget: ꝛ ēt ꝯfortatiue res illa q̄tū est ex ɔ. Si aūt incōueniēs/auferre opz ꝛ debilitare vel diminuere ipsam. Deinde opz scōo ꝯsiderare vtrū opatio vel cā salubris ꝓposita ꝑdictā rē auferat vel ꝯseruet seu ꝓmoueat. Nā si aufert nēcia est ad rē corpori vel nāe eius ɔriā auferēdā. si aūt ꝯseruare bēat nō est hic nēcia. sz in re ꝓuenienti nāe corpis. ꝼm has igit cōsiderationes ꝓcedēdo in opere flōmandi patebit vtrū aliqua rerū ɔ nām fit a corpe auferenda sicut inuenit ex ꝑ cōsideratione. ꝛ flōa aliquā ex ipsis possit auferre a corpe: sic inuenit ex scōa. patebit ꝙ illa significabit supra necessitatez ipsius quā p se pōt ipsa flōa auferre a corpore. ꝛ cū per se nō ad oēs auferēdas ordinet patebit ex bis q̄ diximus in capl'o de reb⁹ nālib⁹. ꝙ ille res ad quas auferēdas p se ordinari nō pōt nō significabūt supra necessitatē ipsi⁹. ergo significabūt nēcio sup possibilitatē ꝼm imutationē corpis pñtē vl' futurā: quā significare pñt. cū oē particulare significet necessario vel supra necessitatē vel supra possibilitatē: vt superi⁹ est ostensuz. ¶ Ex bis q̄ pz rez ɔ nām significatio in cōi: qz. vz. partiz supra necessitatē vel exigētiā: partim ꝺo sup possibilitatē signāt. Restat igit de vnaquaqz ꝯsideratione supra qō istoꝝ significet: ꝛ p q̄: ꝛ ꝑ de morbo de q̄ patere pōt: qz de se nō signāt supra nēcitatē flōmie. Cui⁹ rō est: qz morb⁹ q̄litas est. q̄ ɔriū ei⁹ q̄litas erit: cū cōtraria in eodē gīe sint. Cū q̄ ꝙ morbū significet iuuamentū quo idiget corp⁹ vel mēbrū: ꝛ id non sit nisi dispō ɔria ipsi morbo: morb⁹ nō significabit nisi supra necessitatem vel exigētiā q̄litatis ɔrie vel ei⁹ cāe salubris q̄ per se virtutē hz iprimendi q̄litatē ɔriā. vt friditas supra calefactionē vel calefaciēs. Silr in officialibus morbis dilatatio supra ꝓstrictionē. ꝛ ꝓstringēs ꝛ solo ꝓtinuitatis supra vnitatem vel vniēs seu ꝓsolidās. ꝛ silr in alys morbis. Hoc ergo cōsiderato ꝓsiderare opz de flōa si qualitas sit aut nō vel q̄litatē morbo ɔriā per se iprimēs. planū aūt est ꝙ flōa nō est qualitas imo actio q̄dā siue passio vtpote euacuatio. Erit eniz respectu medici actio. respectu ꝺo corpozis passio q̄dā nō q̄ ɔriabit morbo. q̄re nec morbus supra necessitatē ipsius vt supra ɔriū p se significabit. Silr aūt nec flōa imprimit effectus per se ɔrios morbo qñ effect⁹ eius est corpus reddere vacuū ab aliquo replente. vacuitas aūt ꝛ repletio nunq̄ sunt morbi sed cāe morbi. q̄ nūq̄ vnuz alteri ɔriabit vt morbo. vacuitas eniz venaꝝ a sanguine nō est morbus: qñ nō est q̄litas aut dispō q̄litatiua mēbri. Silr nec plenitudo venaꝝ ex sanguie. pñt. n. cē plenitudo ꝛ vacuitas in mēbro absqz eo ꝙ nālis dispō pmutet. stōchus eniz pōt cē plen⁹ cibis nihil admittēs de nāli cōplone aut cōpōne aut ꝓtinuitate. ꝛ silr vacuitas a cibis: nec cū dī cē dispositū a dispositione cōtra naturā. Similiter ꝛ in matrice ꝛ in alys membris. Cum ergo plenitudo ꝛ vacuitas possint inesse vicissim vni ꝛ eidem membro absqz eo ꝙ membrū iudicet morbo disponi: planū est ꝙ nullū istoꝝ de se morbus erit: illud eniz necessariū esset. s. ꝙ si vnū cēt formalr morbus: ꝙ reliquum cōstitueret formalr sanitatē ꝛ ecōuerso. ꝓterea ꝙ nō est ɔria cōplexionis aut compositionis: videlz vt sub cōpōne cōtinuitas includat ꝼz cōsiderationē quaz hz. B. scōo de ingenio sanitatis. prout ibi exposuimus. illud inq̄ nunq̄ pōt esse morbus sicut deter-

mínaſ in ꝑmo de reb⁹ ꝓtra nām. vacuitas aũt ⁊ plenitudo nec cõplo nec cõpõ sunt: sicut ꝑz ꝑ ꝺẽias illaꝝ. ḡ nec morbũ aut sanitatẽ formaliꝝ ⁊ ꝑ se cõstituere ꝑñt. Sed ad ipsa bñ sequiſ: ⁊ bñ sequiſ cõpõ sicut dilatatio ⁊ cõstrictio vel ꝓforatio: ⁊ ꝺriũ. s. apertio vel cõcauitas seu capacitas ⁊ ei⁹ ablatio. plenitudo enim cõcauitatẽ mẽbri nãlẽ aufert: sicut in techni: ⁊ in de morbo ⁊ accidẽti ostensum est: qz tñ ablatio ꝓcauitatis vel ipedimentũ capacitatis nãliꝝ factũ ꝑ plenitudinẽ nomen ꝓpriũ nõ hz. iõ medicus tali morbo nomen cãe iponit: appellãs ipsum plenitudinẽ vl' replonẽ ad faciliorẽ doctrinã: qz ḡ ad plenitudinẽ ⁊ inanitionẽ seqt̃ cõpositio: nõ diximus q cãe possint esse morboꝝ. Ex predictis ḡ relingt̃ qm̃ morb⁹ nõ signãbit supra flõmiã vt supra cãm ipsimẽtẽ per se ꝺriã ei. cãre nullo mõ ꝑ se significabit supra necessitatẽ ipsi⁹ ſz ꝑ accñs sicut ꝑ cãm: relingt̃ ergo q significabit vt ꝓhibẽs ⁊ ꝑmittens. nã si fuerit egritudo ca. ⁊ bu. ꝑmittet: ꝺria ꝙ ꝓhibet. ¶ De cã iaz ex ꝓdictis ꝑz: qz illa cui ꝺriaſ ꝑ se effectus flõmie signãbit supra necessitatẽ ipsius: cuz flõmia vel cã salubris quecũqz per se nõ ordinet ad rẽ ꝺ nām nisi ad illã auferendã ꝑ se. ⁊ hꝰ nõ facit nisi effectus ei⁹ illi ꝺriet ꝑ se. planũ est aũt vt diximus: qz effect⁹ flõmie ꝑ se est euacuatio. huic aũt per se cõtrariaſ plenitudo. relingt̃ ergo q solũ plenitudo per se significabit supra necessitatẽ flõmie ⁊ nõ quelibet plenitudo. sed illa que fit ex eo replente: qõ ꝑ se põt esse obiectuz flõmie vel euacuationis: cũ obiectũ ⁊ actio relatiue dicantur: ⁊ ois actio per se ad ꝓpriuz obiectũ terminet̃. Relingtur ex ꝓdictis q oẽs alie cãe morboꝝ a plenitudie vt inanitio vel inaniens vt coitus vel rheuma vel morsus ⁊ que cũqz alie siue ꝑmitiue siue añtes seu cõiuncte significabũt vt ꝓhibentia vel ꝑmittentia: ⁊ nõ vt exigentia nisi ꝑ accidens seu ꝑ aliud. s. ꝓp plenitudinẽ vel abundãtiã eius euacuabilis q statim diximus ⁊ hoc mõ ꝓcussio ⁊ morsus ⁊ mala cõplexio ca. interiorũ membroꝝ eo mõ quo cãe ꝑñt esse ex sanguine supra necessitatẽ flõmie significant nõ ꝑ se sed ꝑ plenitudinẽ futurã quã significant in mẽbro in q̃ timet̃ collectio. ps aũt signãt supra politatez tñ. Regula aũt inueniendi determinatã significationẽ causaruz supra necessitatẽ aut possibilitatẽ est illa quã superius dedim⁹. s. vt viso supra quã imutationẽ corpis significent cõparetur imutatio illa ad imutationẽ quã põt facere flõmia. ⁊ iudicet̃ vlterius ſm formã in supradicta regula data per considerationẽ inuamẽti ⁊ nocumẽti. ¶ De accidentib⁹ autẽ morboꝝ iam ex superioribus ꝑz q nullũ ipsoꝝ supra necessitatẽ significat: qm̃ ꝺcm̃ est plenitudinẽ solũ que causa est morbi ꝓtrary ꝑ se effectũ flõmie. Nullũ ꝺ accidẽs est plenitudo: quapp significabunt supra possibilitatẽ: ⁊ ꝛz diuersitatẽ ipsoꝝ sic diuersificabit significatio. vñ cõsiderande sunt ꝑme ꝺrie accidẽtium. ⁊ illoꝝ significatio supra possibilitatẽ attendenda est iusta doctrinã superi⁹ traditã: scilz vt cõsideret̃ supra quã imutationẽ corpis significare ꝑñt siue vt cãe siue vt effectus: ⁊ ex hoc vlteri⁹ eliciatur significatio supra ꝓhibitionẽ ⁊ permissionẽ comparando effectũ flõmie ad imutationẽ quã significat particulare. s. accidẽs morbi: ita q ꝓ effectibus flebothomie semp recurrat̃ ad id qõ dictuz fuit in ꝑma ꝑte huius doctrine. vbi de hac mã plenarie doctrinatũ extitit. ¶ Sunt aũt ꝑme ꝺrie accidentiũ sicut diuisio accidẽtiũ ostensuz est in capitulo de rebus ꝓtra nām: lesio opõnis imutatio exeuntis a corpe ⁊ imutatio qualitatis corpis. ⁊ itez quelz istaꝝ differentiaꝝ plures hz. qm̃ lesio opationis triplex est. s. ablatio debilitatio ⁊ ꝑmutatio: qõ alio noĩe corruptio appellatur. Et iterũ quelibet istaꝝ lesionũ tot hz spẽs ⁊ ꝺrias quot sũt operationes corpis ſm spẽm. Silr diuersificaſ imutatio in exeuntibus ſm diuersitatẽ exeuntiũ. ipsoꝝ aũt triplex est ꝺria ſm. H. qm̃ aut est ps cõis sicut pars sube pulmõis aut vesice aut id qõ nalr cõtineſ in mẽbris ꝑter hoc qõ sit superfluitas vt sang. aut est superfluitas siue nãlis: vt fex in p⁹ digõne ⁊ vrina in scõa: siue cõtra nām vt sanies vel lapis vermis ꝛc. ⁊ iterũ in vnoquoqz istoꝝ nõ cadit immutatio nisi altero triũ modoꝝ aut oium. s. qualitate qua cõprehẽdit. ⁊ id qõ medicus subaz vocat ⁊ quãtitate ⁊ tpe exeũdi. Accñs silr qõ qualitas corporis est tot hz ꝺrias quot sunt ꝺrie qualitatũ corpis. ꝺrie aũt qualitatũ sensibiliũ nõ acciꝑiunt̃ nisi ꝑ comparationez ad sensus ꝑticulares quoꝝ obiecta sunt ꝓpria. Sunt aũt. iiy. sicut docet. H. qm̃ aut sũt obiectũ visus aut gustus aut odorat⁹ aut tactus. nulla aũt qualitas corpis põt esse obz auditus ꝓprie ⁊ ꝑ se. qz id qõ ꝓprie auditur sonus est. soni aũt subm nõ est aliud corp⁹ ab aere. Iterũ vniuscuiuslz ꝑdictarũ qualitatũ ſm genus acceptarũ plures spẽs sunt. naz visibilis albedo ⁊ nigredo ⁊ medy colores oẽs qui in corpe apparẽt ⁊ gustabilis ois spẽs saporis que manifestaſ gustui corpis nullo exterius gustabili precxistẽte. ⁊ ideo diximus gustui corpis: qz sapor ꝓput est qualitas corporis nõ mouet nisi sensuz patientis. Et ideo dictũ est ꝓput q̃litas est corporis: qz ꝓput est q̃litas exeuntis a corpore mouet sensum medici. oẽ ꝛ aũt alie qualitates corpis a gustabili ꝑñt mouere sensuz medici: sicut ⁊ corpis patientis. Nã medicus põt sentire fetorem resolui a corpore patiẽtis: ⁊ ipse ẽt patiẽs nullo presente fetido aliquo exteriori visibiles etiaz ⁊ tangibiles qualitates corpis: ꝑz q ꝑñt mouere sensum vtriuslz. Silr spẽs tangibiliũ q̃litatũ attendẽde sunt. sic̃ mollicies: duricies: calitas ⁊ frigiditas ꝛc. ⁊ odorabiliũ simili mõ. oium igit̃ ꝓdictorũ accidentiũ significationes supra imutationes corporis attendere opz. ⁊ ex hoc vlterius ſm regulã superi⁹ traditaz: elicere significationẽ supra necessitatẽ vel possibilitatem operis ꝓpositi. ¶ De his igit̃ vel eoꝝ significatiõe supra imutationes corpis videndũ est ꝑmitus in cõi qualr significent. ⁊ qd ꝑ qualr aũt intelligimus vtrũ significet vt cãe vel effectus. ꝑ qd vtrũ per se vel ꝑ aliud. ꝑz aũt per supradicta ⁊ ꝑ sciam de rebus cõtra nām q oia accidẽtia effect⁹ sumunt̃ sequele imutationũ corpis. ḡ ſm hoc cuz effectus nõ precedat cãm ſm esse: opz q significent vt effectus supra immutationẽ iaz existentẽ ⁊ cãs eius: siue illa sint presentia siue preterita siue futura: ꝛ̃ ꝛ̃ de preteritis nõ cure t medicus nisi vt per ea veniat in notitiã ꝑñtiũ: quẽadmodũ. H. docuit in scõo de reb⁹ ꝺ nām. oẽ enim qõ medicus ꝓsiderat est ꝓpter ꝑñtẽ disponẽ ꝑmo ⁊ ꝑncipaliꝝ. scõario ꝺ ꝓp futurã sicut in expõnib⁹ nr̃is ostẽdimus sup techni tractatu de signis. In ꝓposito igit̃ vbi accidẽtia supponunt̃ esse ꝑñtia. ⁊ iam cognita medico nõ indiget cõsideratione ꝑteritoꝝ ad accidẽs cognoscendũ: qz ipz est patens de se: qz ꝑñs sensui medici vel ꝑ se vel ꝑ mediũ patientis: nec ẽt hz ꝑ ipz accñs q ꝑñs est inuestigare ꝑterita imutationiz: qm̃ de illa nõ curat vt dictũ est. nisi tñ vt per illã veniat in ꝑñtẽ. Relinquit̃ ergo q accidẽs occurrens operi a pte corporis ꝓput est effectus imutationis eius significabit supra presentẽ disponẽ vel imutationẽ corpis: q ꝛz supra ꝑteritã cũ nõ curat medicus vt diximus pro eo: qz preterita: nec ꝓdest nec obest ad ꝑñs opus exercendũ nisi valde per accidẽs. s. ꝓput facit notitiã de ꝑsenti disponẽ vt dictuz est. Iterũ aũt accidentia cõpata ad corpus manifeste inuenint̃ imutare ipsuz in di spõnib⁹ ei ptinẽtibus vt sanabile est: sicut dolor spasmus fluxus sanguinis aut retentio fecum ꝛc. possiunt ergo esse cãe imutationis. Planum est aũt q cum causa nec ſm se nec ſm rõnẽ sequaſ effectũ vel posterior sit oportebit necessario q illa imutatio eius cause põt esse accñs morbi: q sit silr tpe cũ accñte: ⁊ ita q sit ꝑñs vel q posterior sit tempore: ⁊ sic erit futura: quia pluribus

Supra qd significet causa.

Supra qd significat morbus.

Supra qd significet accidentia morboꝝ.

Prime ꝺrie accidentiũ morborum.

Propositum libri techni.

modis esse nō pōt. ergo necessario cōcludit q; accūs significans supra imutationē corpis vt cā significabit vel supra presentē imutationē vel supra futurā. Ex qb⁹ oib⁹ lz parū disgressi fuerimus: tñ q; pncipalr intendim⁹: istud est. s. q; oia morboꝝ accidētia signare pñt supra imutationes corporis qñqz velut cāe: semper aūt velut effect⁹: ꝛ sic habet in cōi qualr significare possint. Per qd aūt significēt patere pōt ex supradictis intelligēti. qm̄ qñqz per se. qñqz per aliud. per se nāqz supra illas imutationes quaꝝ sunt imediate effectus vel imediate cāe. sicut sitis supra siccitatē vt supra cām imediatā. retentio aūt fecū supra opilationē intestinoꝝ vt supra effectū imediatū. supra ℞o illas signant mediante quaꝝ sunt cāe mediate vel effectus mediati sic retētio fecū supra calefactionē corporis mediāte cōplone fumoꝝ inde resolutoꝝ. Fluxus ℞o sang. supra refrigerationē mediāte cōplone fluxibilis. s. sanguinis. Iterū etiam pz q; ea mediātib⁹ qbus significāt. aut sunt alia accidentia a significātib⁹ aut sunt alie res ab accidentib⁹. s. dispōnes vel cāe dispōnū. verbi gra. operatio significat imediate supra virtutē. ꝛ mediāte virtute que est vna de causis dispositionū corpis. inquātū sanabile vlteri⁹ significat supra dispōnē vel imutationē corporis. Exeuntia ℞o ꝛ qualitates corporis p̄mo significāt supra operationes. deinde p ipsa supra imutationē: ꝛ tunc significāt mediante alio accidēte. Iterū etiā ipsa significant super hu. ꝛ superfluitates in corpore que cāe sunt dispōnū: ꝛ nō sunt accūs: ꝛ tūc significāt supra imutationē corporis mediāt⁹ alys reb⁹ ab accidēte. Ex predictis tñ colligit. s. q; oē accidēs significat supra imutationē corporis imediate ꝛ per se. aut mediāte alio: ꝛ illud aliud aut erit accidēs. aut aliud ab accidēte. ¶ Post hoc aūt opz vniuscuiusqz accidētis particulariter significationi attendere. Scia aūt particularis significationis ipsoꝝ colligit ex scia de causis accidentiū ꝛ ex scia de signis. p nosticis. ꝛ ēt de crisi. ꝛ iterū ex scia de interioib⁹: ꝛ etiā ex scia de pulsibus ꝛ anhelitu. In his eniz negocys docentur significationes operationū corpis: ꝛ exeuntiū ꝛ qualitatū. ¶ Habita aūt significatione ipsoꝝ supra imutationē eligenda est ꝑm artē superius traditaz significatio supra necessitatē aut possibilitatē ꝓposite operationis. vtpote flō. sic enim ꝓcēdēdo inueniet q; in operatione pulsus fortitudo: mollicies: cū plenitudine ꝛ caliditate significant supra permissionem. Nec miret aliquis: qz diximus mollitiē ꝛ caliditatē ꝛ plenitudinē ptinere operationi cū ꝑz veritatē qualitates sint corpis vel mēbroꝝ: qz illud diximus ꝑm cōsiderationē medici referētis ista ad operationē pulsus: lz etiā hoc ei attribuatur rōne organi. ⁊ traria aūt sicut vacuitas pulsus ⁊c. significant cōtrariū. Similr accidens que sensitiua operatione vt dolor acutus sicut in colica p̄hibent quātū est de se. s. inquantū est per se imutās vtpote debilitās virtutē. ꝛ hoc ideo diximus qz inq̄tū significat causaz imutationis: alioquoties significat permissionem: vt qñ significat colicā causare ex inflatione intestinorum. Silr inuenire etiam de accidētibus in motu vt spasmus ꝛ palysis. ꝛ tremor ꝛ cōgelatio oia p̄hibēt. Silr sitis ex forti ariditate ꝛ siccitate oris stōchi ꝛ meri p̄hibet q; est lesio operationis desidery in ore stōchi. ꝛ silr in alys oibus. ¶ Silr aūt inueni in differentys qualitatū corpis. nam rubedo permittit: citrinitas aūt ꝛ albedo ꝛ omnes colores sanguinē nō significātes p̄hibent quantū est de se. ꝛ silr sapor dulcis in ore perceptus nullo p̄sente exteriori saporabili flebothomiā permittit fieri. Amaritudo aūt ꝛ salsedo ꝛ acetositas p̄hibent ꝑm suā significationē. ¶ Silr etiā inueniet in exeuntibus a corpore. Naz sputū sanguis ꝛ guttatiz cius distillatio per nares: ꝛ rubedo ventris cuz spissitudine oia permittunt. remissio aūt colozis ꝛ tenuitas p̄hibent. Silr retentio fecum aut fortis fluxus ventris aut fortis fluxus sanguinis si superueniat per aliquā ptez que oia sunt imutationes p̄hibent flebotbomiaz fieri: bec ad exēplū introduxisse sufficiant. ¶ Silr enim in ceteris accidentibus inuenietur eoruz significatio supra necessitatem aut possibilitatem flebotbomie: vt videlz si imutatio quā significat accidēs operet ad imutationē quā efficere pōt flebothomiā vel quelibet alia operatio: que si ꝛcurrūt ad iuuamentū corporis permittent. si ℞o ad nocumentuz absolute vel in pluribus signo accidētis erit p̄hibitio. bec aūt de significatione rerū cōtra nām pncipaliū ad itroductionē sufficiant. ¶ De tēpore aūt morbi sciendū: qm̄ non opz ipsuz ꝓsiderare ꝓpterea: qz per se significat supra imutationē corporis: neqz qz aliā imutationē significat q̄ predicta. imo oēs imutationes que significari possunt per res ꝓtra nām significant per p̄dictas. ꝛ rō illius est: qz tp⁹ morbi. neqz cā est ipsi⁹ mēs in corpus neqz effectus ipsi⁹ mētis: sed est mensura consequēs esse ipsius morbi. vñ consideratio ipsius q̄tū ad esse perfecte scientie vel cognitionis imutationū corpis nec est necessaria: sed qz partes predicte mensure morbi distinguunt per diuersitatē accidentiū. ¶ Ipsa tēpora morboꝝ vel partes tēporis significant supra diuersitatē accidentiū. quēadmodum ꝛ diuersitates ipsoꝝ accidentiū supra diuersitatē tēporū. vnde mutuo supra se significant tanq̄ regulā. s. distinguens ꝛ distinctū: qz igit tēpus morbi supponit ꝛ aliqua manifesta diuersitas accidentium morbi corpus imutantiū. ꝛ ꝓpter hoc etiam causaꝝ morbi: proinde est q; medicus per tēpus tanq̄ per id qō significat supra diuersitatē accidentiū ꝛ causaꝝ morbi: docet significare supra imutationē corporis. Planum est enim q; in pncipio accidētia: siue in exeuntibus a corpore: siue in operationibus: siue in qualitate corporis differunt ab accidentibus in statu. ꝛ silr in alys temporibus. Similr ꝛ cā morbi mālis: in pncipio est cruda ꝛ idigesta. in statu aūt digesta ꝛ pfecte coacta seu rectificata. eo q; mō quo acutus dolor qui est in statu: ꝛ debilis qui est in pncipio cōparatione status: in quo est remissio vrine ꝛ subtilitas que apparet in vno tpe. ꝛ remissio ꝛ spissitudo que apparent in alio significabūt. Silr ꝛ tempus in quo apparet rōne illoꝝ significare dicit. Patet igit q; consideratio tēporis morbi ad bene esse cognitionis imutationis corpis: ꝓdest ꝛ nō ad esse: qz videlz ea parte qua diuersitate accidentiū. ꝛ cāe morbi facit aliquā cognitionē. ꝛ per hanc cōsiderationē dz q; status morbi ꝓhibet flebothomiā fieri. ꝛ silr pncipiū qñqz. sicut in ꝑma parte buj⁹ negocy diximus q; oia perfecte inueniunt ex cōsideratione diuersitatis accidentiū. ꝛ cause morbi in vnoquoqz ꝑm formā quā supi⁹ dedimus in significatione accidentiū ꝛ causarum.

De tēpore mōbi qūo significa.

De signatione vtiuscuiusqz accidentis ꝑcular.

¶ De significatione rerū nō nālium. Cap. IIII.

Considerationibus rerū naturaliū ꝛ cōtra naturā. consequenter remanet iusta ordinē stabilitū superius: rerū nō nāliū cōsideratio attēdenda. de quarū cōi significatione iam ex predictis patere pōt cōsiderantibus certitudo: an videlz significent supra necessitatē aut possibilitatez flebothomie vel alterius operationis manualis operationis exhibitionis medicinaꝝ. nam cum exhibitio medicinalis ꝛ manualis operatio nō ordinent nisi ad res cōtra nām: planū relingtur ex supradictis q; res nō nālis nō significabit supra necessitatē vel exigentiaz flebothomie vel alterius operationis manualis vel exhibitionis seu applicationis medicine: imo supra possibilitatem. Iterū etiā pz q; cum habeāt significare aut vt cause imutatiōis corpis aut vt effect⁹ eius qō significant sicut cause imutantes corpus humanū.

ꝛ non